3 1761 04568495 8

Londini

APUD

ALEXANDRUM MACMILLAN

SANCTI PATRIS NOSTRI

CYRILLI

ARCHIEPISCOPI ALEXANDRINI

IN XII PROPHETAS

POST PONTANUM ET AUBERTUM

EDIDIT

PHILIPPUS EDVARDUS PUSEY, A.M.

VOL. I.

Ὁ θρόνος σου ὁ Θεὸς εἰς αἰῶνα αἰῶνος.
Ἐν τῷ πλήθει τῆς δυνάμεώς σου ψεύσονταί σε οἱ ἐχθροί σου.

Oxonii

E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO

M.DCCC.LXVIII

[All rights reserved]

PATRI MEO

PRAEFATIO.

UNIVERSA S. Cyrilli opera semel neque amplius edita dixerim, a Joanne Auberto, Ecclesiae Laudunensis Canonico, A.S. 1638. Nam quamvis Mignius suam in Patrologia Magna "editionem alteram" vocet, altera editio nullo alio jure vocanda est, quam quod Aubertanam fideliter expresserit, interpunctione tantum bene curata, et adjectis aliis S. Cyrilli operibus, quae antea quidem edita erant, sed in variis libris dispersa, ibi demum accuratissime in unum colliguntur.

Et sane Aubertus idcirco laudandus est, quod summa diligentia S. Cyrilli opera, quot invenire posset, eo tempore collegerit cum minime esset satis compertum, quantum librorum inesset magnis bibliothecis; quodque collationibus codicum, si quorum potuit, semper usus fuerit. Ex iis autem quae ille collegit, hujus libri textus plurimis vitiis laborat. Namque in totum opus unus tantum bonus est Codex MStus, eorum quidem qui in Europa occidentali sunt; et hic ipse in Bibliotheca Vaticana absconditus, fonte doctrinae uberrimo sed etiam adhuc paene ignoto.

Primus hoc volumen typis expressit Ingolstadtii, A.S. 1607, Jacobus Pontanus e Societate Jesu, ad fidem Codicis Monacensis, cui Osee et Zacharias prophetae defuerunt. Hunc ego credidi esse, qui nunc in bibliotheca Monacensi est, Codicem 41, seculo XVImo conscriptum: alterum quoque, Cod. 17, ejusdem fere aetatis, iisdem verbis descripseris. Eum Pontanus, quo ipse usus est, pessimum fuisse memorat. Quos dixi, uterque horum ex eadem est familia, ita ut non sit operae pretium ambos perlegisse. Ad Osee et Zachariam, Pontanus Codicum Romanorum apographa adhibuit, Jacobi Sirmondi cura, ex eadem Societate viri, qui postea

Theodoretum tam diligenter recensuit, annoque 1642 edidit. Zacharias e bono illo Cod. Vat. 587 videtur transcriptus fuisse, cum nonnullis vel scribae vel typographi erroribus: Osee vero ex Cod. Vat. 1200, quem Heysius ejusdem Codicis 587 "incuriosum exemplar" vocat. Hos duos igitur multo correctius quam ceteros exhibet.

Hunc Pontani textum post xxx annos emendare Aubertus non ultra potuit, quam ut Codice Parisino uteretur (Cod. Reg. 836) ubi continetur Sophoniae fragmentum, ex bono exemplari desumptum. In quo siquid variaretur, ea partim textui partim notis inseruit; typographorum denique errores, qui Pontanum fefellerunt, interdum nec semper feliciter correxit.

Jam paucos ante annos doctus ille ac litteratissimus vir Theodorus Heysius Germanus, qui nunc post operosam vitam Codici illi Amiatino, qui Florentiae servatur, edendo studium insumit, inter labores in Bibliotheca Vaticana habitos, Codici 587 incidit, quo Sirmondus ante annos ducentos non nisi in partem ad editionem Pontani usus esset, atque hunc totum contulit. Idem postea quoque optimum et singularem Codicem in Bibliotheca Fratrum Augustinianorum Romae invenit, prophetas complectens solos Amos et Michaeam; quem etiam ille in hanc editionem contulit. De hoc admirabili Codice mox amplius dicendum erit. Ceterum materias, quibus in hanc editionem usus sum, nunc enumerem.

A. Codex Angelicus, a Th. Heysio collatus; cujus descriptio sequitur. "In Bibl. Augustinianorum, quam ab auctoris nomine Angeli Roccae Angelicam vocant, unus adservatur Codex Cyrillianus, olim Card. Passionei, signatus D. 3. 9: qui continet Commentarios in Amos et Michaeam. Membranaceus est, forma quadrata, binis columnis perscriptus, sec. X vel XI, bonae notae liber, cujus esse *ἀπόγραφον* videtur Ottobonianus 233."

B. "Cod. Vat. 587 bombycinus Sec. XIV. Constat foliis 324. Ordo est Osee, Michaeas, Abbacuc, Naum, Joel, Abdias, Amos, Jonas, Sophonias, Zacharias, Aggaeus, Malachias." Ab eodem viro docto Th. Heysio collatus est.

C. "Cod. Coisl. 113 (olim LXXI), membranaceus, constat 435 foliis, elegantissimus, versus finem noni seculi scriptus;" ut refert Montefalconius. [Bibl. Coisl. p. 186]. Zachariam Prophetam solum continet.

D. Cod. 285 bombycinus, sec. XIV in bibl. βατοπαιδίου Montis Sancti, mutilus utrinque. Constat hodie foliis 459. Ordo est, Osee, Amos, Abdias, Joel, Jonas, Michaeas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggaeus, Zacharias, Malachias. Huic Codici deperierunt omnino tabularum vincula, extremae paginae, quae paene totum Malachiam continebant, atque ad initium Osee fere pars quarta. Ego Osee quod superest, et parvas illas Malachiae, quatenus potui, reliquias contuli, Nahum, Habacuc, et Aggaei majorem partem: hunc autem ut perficeram tempus non suppeditavit. Alibi quoque exempla in nonnullis locis excerpsi, vel ad singula verba lectiones interdum scrutatus sum. Hoc in Zacharia praesertim feci, ut varias Codicis C lectiones aut confirmare aut refellere possem; atque item ut ejusdem Cod. C veterem lectionem recuperarem, cum a tam multis ille Codex correctus sit.

E. Fragmentum decem fere foliorum ad calcem Cod. Regii 836 in Bibliotheca Parisiensi conservati. Fragmentum seculi forsan XII aut XIII.

In magna illa Holmesii et Parsonsi editione LXX Interpretum versionis, Jassiae esse S. Cyrilli codicem his ferme verbis commemorant.

"40. Codex Dorothei ἱεροκήρυκος Moldaviensis iii membranaceus, sec. xii in folio. Continet XII Prophetas Minores, quorum contextui interpositus est Commentarius Cyrilli Alexandrini." Hujus Dorothei codices v Witembergium missi sunt, ad Chr. Frid. Matthaeium, Graeci Testamenti editorem; qui ad Holmesium scribens, eos "Codices" vocat "τῶν ο' bibliothecae Dorothei ἱεροκήρυκος, ἐπίκλην Βουλησμᾶς τοῦ ἐν Ἰασσί." Ex his describit Codicem iii ut "Membranaceum, seculi XII in folio." Addit quod "volumen est vigens. Continet XII Prophetas Minores, quorum contextui" etc. (ut supra citavi). Hujus, inquit, Prophetarum minorum textum "unus ex amicis meis, qui hic in vicino sacerdos est, vir doctus et accuratus, contulit." Ea collatio ad Holmesium missa fuisse postrid. Non. April A.S. 1794 videtur. Ulterius vero quid de hoc cod. factum sit, equidem explorare non potui; cum per epistolam, quam pro me Cyrillus Graham, e Coll. SS. Trinit., Cantabr., A.M., (qui in recentibus ad Libanum montem tumultibus tantum sua prudentia ac Syrorum ingenii peritia profuit) humanissime scripserat, nihil compertum sit. Quare non nisi in S. Scripturae textum eo uti

poteram: ubi si quando citavi, F nomen dedi; atque ipso collationum chirographo usus sum, quod docto viro Holmesio Matthaeius in ejus editionem LXX Interpretum communicavit, quodque nunc in Bibliotheca Bodleiana servatum mihi indicavit vir reverendus W. D. Macraius.

Editionem tamen accuratissimam esse inveni, et rarissimis erroribus; quos tamen ut indicem,

In Os. i. 9,	linea	penult.	scribitur 44 *pro* 40.
viii. 13,	,,	8,	τῆς ἀδικίας αὐτῶν ad 40 nihil pertinet.
Amos i. 15,	,,	5,	*pro* ὁ βασιλεὺς αὐτῆς *leg.* ὁ βασιλεύς 40.
vii. 5,	,,	4,	*in* κύριος ὁ Θεὸς Co. *add.* 40.
viii. 5,	,,	2,	καὶ ἐμπολήσωμεν 40.
Mich. iv. 7,	,,	penult.	*pro* ἕως εἰς τοὺς αἰῶνας *lege* τοὺς αἰῶνας 40.
Joel. i. 19,	,,		*add.* ἠνάλωσε 40.
Jonae iv. 2,	,,	5,	*pro* ὧ δὲ 40 *leg.* ὧδε 40.
Zach. iv. 2,	,,	1,	*dele* 40.
xiii. 9,	,,	4,	*pro* κἀγὼ ἐπακ. αὐτοῦ 40 *leg.* ἐπακ. αὐτοῦ 40.

Praeter haec vix unum atque alterum exiguum erratum inveni. Hujus codicis lectiones saepe sunt paene singulares, atque aliquantum videntur S. Cyrilli servasse. Eo quoque ἀπογράφῳ usus sum, quod ad Holmesium missum est ad notandas Codicis XII varietates: et hoc etiam accuratissime esse editum confirmare possum.

Praeterea iis, quantum potui, usus sum materiis, quas forte catenae (quas dicunt) suppeditaverunt: e quibus praecipue nominarem

a. Cod. Laud. Gr. 42, "Canticum Habacuc" continentem. Hunc MS. describit Coxius noster ut "cod. membranaceum in folio, ff. 340, seculi forsan XII exeuntis, manu Nicolai exaratum."

b. Catena SS. Patrum in XII Prophetas Minores; in bibliotheca S. Laurentii apud Florentias conservata, "Plut. XI. 22" signata. "Codex Graecus membranaceus MS. in fol. minori, sec. XIII, nitidissimus, in quo verba sacri textus rubrica sunt exarata. Constat foliis scriptis 193." "In ultima pagina legitur Τέλος εἴληφεν ἡ βίβλος ἡ τοιαύτη, χειρὶ γραφέντος (sic) Στρατηγίου πρεσβυτέρου, μηνὶ Ἀπριλλίῳ δεκάτῃ καὶ πεντάδι ἐν τῷ ἔτει ,ϛψϟγʹ ἰνδ. ιγ (Christi 1285)" [Catalogus Codd. MSS. Bibl. Medicco-Laurentianae, I. 516, Ed. Bandiniensis 1764].

Aliquid etiam huc attulerunt Catenae in aliis SS. Scripturarum partibus. Utilissimam inveni illam in Acta SS. Apostolorum et in Epistolas Catholicas, quam nostras edidit Cramerius a. 1838; atque Catena in Libris Regum (Maii Bibl. Nova III) commoda etiam fuit, quippe quae primam lacunam in Osee 20 c. satis, ut spero, suppleverit. Nicetae de Psalmis libri ea editione usus sum quam supra dixi, Maii Bibl. Nova III, usque ad nonagesimum fere Psalmum: ceteros utcunque e variis Codd. MSStis collegi, ita citavi.

Praeter has nullae sunt, quas novi, Graecorum Codicum materiae vel ad minimum utiles. Ego enim Catalogos inspexi praecipuarum Bibliothecarum Parisiis, Vindobonae, Monaci, Florentiae, Venetiis, Mediolani, Neapoli, Muscoviae: Heysius autem, praeter sua opera, pro me rem Romae indagavit. In Biblioth. Palatii Escorialis quam Philippus II rex fundavit, atque in Biblioth. ipsius urbis Matritensis, sunt quaedam exemplaria plerorumque ex his prophetis, seculo XVI transcripta: sed omnia, praeter unum pariter sunt vilia atque inutilia. Hic unus codex ille est qui inscribitur ψ ii. 4; a quo extat Matriti apographon paene aequaevum. Qui in Palatio est, is Hurtadi erat de Mendoza Cardinalis; qui suos libros Principi suo moriens legavit; qui Graecorum quidem librorum sola, credo, ullius pretii munera jam unquam in illam Bibliothecam venerunt. Hic autem codex Amos et Michaeam solos continet; et idem revera est textus atque Cod. A; etsi non ad ipsius exemplar sit exaratum, sed fortasse ex Cod. Ottobon 233 (sec. XV exeuntis), quem Codicis A esse apographon Heysius judicat. Totum hunc Cod. anno 1858 ego perlegi, utpote qui A et Cod. Ottobonensem tum ignorarem: nunc, cum eundem fere textum atque A exhibeat, paginas nolui amplius onerare; nec nisi ter quaterve citavi, ubi ab A distare videretur.

Observaverit lector, de uno Cod. mentionem fieri adhuc in Oriente relicto. Ex Henrici Coxii relatu*, Bibliothecae Bodleianae Custodis, quae illic in bibliothecis supersint, plerumque compertum habui. Cui viro hic mihi liceat grates agere, pro humanissimis erga me beneficiis, tum de hac ipsa re tum in ceteris nostris consuetudinibus. Quae ille visere non potuit, duo loca ipse adii, Sina dico montem atque Atho. Ex monasteriis undeviginti in monte Atho, omnia visi

* Report to Her Majesty's Government on the Greek Manuscripts yet remaining in the Libraries of the Levant, by H. O. Coxe, M.A. London, 1850.

ubi aliquid causae appareret unde Graecos esse codd. operare possem. In Monast. Sphigmenii, si bibliotheca esset, eam videre non potui. Sed vidi bibliothecas Magnae sive Athanasianae Laurae, S. Dionysii, et Batopaedii: atque minores eas Pantocratoris, Simopetrae, Dochirii, Iberorum, reliquias denique exiguas quae ad S. Georgii Xenophontis exstant, ubi optimos codices monachi vendiderunt, ut eo pretio Ecclesiam suam reficerent. Et de Novi Testamenti Codicibus equidem dicere non ausim, nisi quod et in Magna Laura et in S. Dionysii Lectionarii erant literis uncialibus. Sed hi quanti sint, eo minus possum statuere, quod neque rem altius ante investigaveram, neque tum mihi vel tempus vel valetudo ad perlegendum suffecit. Codicum SS. Patrum MStorum et has bibll. et Sinaiticam crediderim, cum tantum illis jam amissum sit, vix multi pretii aliquid nunc continere. Sane veri simile est, bonos ibi esse codd. seculi XI vel XII eorum patrum, quorum opera plurimis bonis ejusdem aetatis codicibus apud nos leguntur. Nullum ibi codicem vidi, quem opus amissum cujusquam e Patribus esse recognovi; nihil Origenis, nihil Didymi praeter quod Catenis continetur, pauca S. Athanasii vel S. Gregorii Nysseni, nihil prorsus, ut credo, ex ullo magnorum Conciliorum.

Jam ut pauca de Codicum, quibus ad opus meum usus sum, auctoritate disseram: B totum librum habet: bonus est, accuratus, literatus; parvis denique illis omnino fere incuriis caret, quae in Codice D inveniuntur, vel Codicis A in orthographia erroribus. Sed quosdam locos neque paucos sine ulla ratione omittit, qui et in Edd. et in D inveniuntur; alicubi etiam librarii manu circumcisus hic codex videtur esse. In Zacharia multa ex C sumpsi, in Amos et Michaea multa ex A, quae in B defuerunt; quod facere vix ausus essem, nisi codici A *b* tam praeclare auctor fuisset, accessissetque etiam Catenae in Acta SS. Apostolorum testimonium. Consimilis etiam B saepe est fonti Editionum, neque tantum in Osee et Zacharia, qui ex ipso codice sumpta erant. In Michaea enim, praeter magnam ad fin. cap. i. lacunam, in 412 e, et *ἀποκτένει* et *ζωοποιεῖ* in B sunt in rasura, quasi ille quoque codex simile aliquid habuisset mirissimae veterum Editionum lectioni, *ὑποχωρεῖ—πλεονεκτεῖ.* Tum in 416 b, B duos versus omisisse credo (quorum partem omittunt Edd.), propter difficultatem. In Habac. 542 a, mira lectio *ὀφθαλμὸν* Codicis B et editionum communis est, unde cognata esse conjeceris. In 558 d et in 561 *ad init.* duo parva ex D addita sunt, quae ambo

per homoeoteleuton omissa apparent, atque idcirco communem esse Codicis B et Editionum fontem arguunt.

Jam inde de *b* dicere libet. In Osee tam pauca citata sunt ut non multum legenti conferat. Postea vero longe pluris est, et in Zacharia multi pretii multa exhibet. Optimo codice scriptorem usum esse apparet e quo S. Cyrilli citaret verba. Sed id imprimis est notabile, tum prope cum ad A accedere, ut certum sit ex eodem atque Cod. A origine hunc derivatum esse: licet id quoque constet, ipsum A non eum codicem fuisse, quo ad *b* scribendum libelli auctor usus sit. Et de C et *b* idem prorsus dixeris; unde judico, codicem S. Cyrilli cujus ope *b* perscriptus est germanum fuisse ejus, ex quo A et C, quas quisque habet, portiones sumpserunt. Quam conjecturam id forsitan confirmaverit, hos duos Codd. (A et C) "τόμος α' (β', &c.)" vel "βιβλίον α'" addere tum ad finem cum ad initium unius cujusque Tomi, quod neque B nec D unquam facit.

C primae classis est codex, et omnium vetustissimus. Bonus hic quoque est, accuratus, et raro aliquid ob homoeoteleuton praetermittit. Multum tamen laborat per emendationes variis temporibus factas. Videtur etiam interdum studuisse, ut cum S. Scripturae verba citarentur, textui Bibliorum verba effingeret, e. g. 713 fin., 749 d, 780 d. Oportet autem indicare, C tum perfectum exstitisse cum Bibliothecam Coistinianam confecerit Montefalconius (anno 1715), nunc autem decem prima deesse folia.

A ejusmodi est Codex, qui quanti sit semper melius, dum ad finem meam Editionem adduco, aestimavi. Saepe sane conturbatae sunt literarum rationes, et dictando transcriptum fuisse apparet, scribam autem, si quando dictata minus audisset, tentasse vocis sonum magis quam verborum sensum sequi. Puto tamen, si hoc vitium condonaveris, illum quoque primae classi adnumerandum esse.

D admodum inaequalis est; in Osee optimus, in Michaea adeo bonus videbatur esse textus, ut speraverim ipsi A in quibusdam locis aliquantum esse adjuturum. Atque hunc ut totum perlegerem non mihi tempus suffecit; cum in monasterio ubi Cod. erat, febris palustris oriretur, et ipse in morbum tam proclivis essem, ut decedere omnino oporteret. In Zacharia Codici C simillimus est, sed aliquanto editionum textui propior; et semper fere, ubi aliquid, quod ex C accessit omitti per homoeoteleuton potuit, D quoque omittit. In Habacuc plerumque bonus est; Nahum et Aggaeum operae pretium erat contulisse. At in Joel multo deterior erat textus

quam Codicis B, et mirum quantum veteribus edd. similis. Sophonias incuriose transcriptus videtur; Abdiasque omnis penitus est interpolatus. Jonas paucas habet lectionum varietates: in Amos, Codicem A credo omnia, quibus opus est, supplere. Et in Cod. D quodcunque utilioris inest, existimo ipse plerumque percepisse, praeter Michaeam, quem valde perfectum desidero. Zachariam quoque si penitus contulissem, nonnihil accessisse par est. In D id invenitur quod supra de C notavi, studium fuisse textus, si qua citantur, ad S. Scripturae exemplar adfingendi, cujus et nullum exemplum notavi nisi 568 d. Notandum etiam videtur, quod tam singulariter D cum *a* concordat in 554 b: in 564 b autem, *a* veram videtur lectionem servasse, contra Codicum D et *b* auctoritatem.

E denique ex bona est familia, sed exiguum modo fragmentum.

Id mihi gratissimum contigit, quod in hac editione omnes lacunas potui explere, in Zacharia ex C, in Osee, (praeter primam, ubi D defuit; quam tamen spero satis ex Catena in Historicis libris supplevisse,) ex D, et ex B unam atque alteram quae alibi inventae sunt. Sed Codici D interpolata quaedam inesse jam indicavi: eorum quae plurima in Osee ex D accedunt, pleraque Codicis B textui addidi, caute tamen id facere cogebar, cum in D aliqua inveniuntur quae a manu S. Cyrilli apertissime non sunt: de quibus nihil aliud credi potest, quam primum margine adscripta, mox Codicis D scribam in textum retulisse. Hujus MS. textum in Abdia corruptissimum esse memoravi; sed praeter hunc et Osee, nihil nisi in Habacuc interpolatum inveni. In eo et B et D codices aliquot interpolata continent, B ex Theophylacto desumpta, D ex Theodoreto. Pro notis S. Cyrilli in Hab. ii. 16–20, B Theophylacti notas habet; D plerumque Editionum textum servat, sed ad duodecim fere lineas in p. 545 discrepat. In has paginas nullum alium cod. habeo; quem enim nominavit Assemanius (Bibl. Or. i. 595) nihil praeter malum Codicis B exemplar videtur esse.

Verum hoc esse S. Cyrilli opus nemo est qui dubitet. Idcirco sane minus utiles sunt annotationes, quod LXX Interpretum versio tantum hic ab Hebraeo textu discrepat: atque arida nonnunquam et prolixa videtur, animoque minus robusto quam alia multa ejusdem opera: etsi ex alio suo opere, libro fortasse De Adoratione, hic quaedam citet, ut vix possimus putare, hunc librum a juvene Cyrillo, et nondum adultis ingenii viribus, fuisse conscriptum. At pietas ac veneratio erga Dominum Deum inhumanatum, simplexque Ejus in

nos misericordiae recognitio, et justitiae ab Eo nobis donatae; tum denique acer sensus, quam omnino necesse sit ut nos nostris cupidinibus toto animo, toto corde, fideliter ac simpliciter resistamus: haec omnia illi velut propria sunt: atque inter literatius annotata, non desunt loci pulcriores atque teneriores.

Textu Prophetarum Minorum ejusmodi usus esse videtur S. Cyrillus, qui licet, ut par erat, ex familia Alexandrina esset, et propius fortasse ad XII quam ad Cod. Alexandrinum nostrum accederet, miras tamen quasdam discrepantias haberet. Codicis 40 (sive F) lectiones, cum commune aliquid fortasse habeant cum plurimis ceterorum codicum qui XII vel XVI Prophetarum volumina praebent, interdum tamen omnino sunt singulares; atque in quibusdam ex his, apparet S. Cyrillum ita legisse. Quasdam etiam F et Editiones solae servaverunt; quamquam B etiam hujusmodi singularia affectat, atque aliquatenus A et D: C, ut opinor, non haec habet.

Dum varias lectiones in textu Prophetarum Minorum cito, nomina etiam plerumque dedi Codicum MStorum versionis LXX, si qui his varietatibus auctoritatem praebuerant. Codd. unciales (Alex. XII) plenius citavi, cursivos quos vocant, si multi erant, brevius. Codice Sinaitico (ℵ) usus sum in eos libros qui ibi existent; non quod eum penitus contulerim, sed omnes ab Auberti textum discrepantias significavi: contra id facere non semper curavi, sicubi cum textu Vaticano concordaret, cujus fidem sequitur plerumque Aubertus.

In interpunctione textus sacri, multum mihi suppeditavit auxilii in Vet. Test. Tischendorfii "Vetus Testamentum Graece," in Novo H. Alfordii, Decani Cantuarensis, editio. Omnia fere, quae in aliis S. Cyrilli operibus ex Vetere Test. citata animadverti, ea ego magnae et maximae curae editioni Holmesii et Parsonsi accepta refero: et perraro eos incuriose locos citasse invenio.

Praeter diligentissimos Heysii labores, mei in hoc opere collegae, oportet ut fateor adjuvisse Mignii editionem, et in interpunctione et in citationibus SS. Scripturarum. Gratias etiam doctissimo Dresselio debeo, qui aliqua e Codd. Romanis a me citata ad ipsorum librorum fidem recognovit: (quod fecisse quanti sit, literatis omnibus notum fore credo:) quique etiam Codicem supra memoratum Habacuc prophetae inveniendum curavit, quem Catalogo inscripserat Assemanius (nunc est Bibl. Reg. Vat. 18): tum amico meo Antonio Ceriano, Bibl. Ambrosianae Doctori, "Monumentorum Sacrorum et profanorum" editori diligenti, indefesso, ac liberalissimo; qui ipse

mihi aliqua ex Osee excerpta Syriace transcripsit: (ea *Syr.* nota indicavimus.)

Atqui tanta, dum peregre studebam, usque ab omnibus humanitate exceptus sum, ut omnium omnia de me merita enumerare non possim. Id tamen nollem silere, Philareti gratia reverendissimi, nuper Muscoviensis Episcopi Metropolitani, me Muscoviae hospitio usum esse in Academia Theologica, per labores amplius mensem continuatas: vel impigri viri ac praeclari beneficia praetermittere, Andreae Buchanani Equitis, ubi Matriti anno 1858 legatus esset regius.

Preli Oxoniensis Delegatis summas gratias habeo, quod hoc opus pro me typis expresserint; Indicem Rerum (praeter admodum pauca a me addita) a viro reverendo J. E. Tweed, A.M., ecclesiae Stratton-Audleiae vicarii et quondam in hac Aede a sacris, accepi: denique, hanc ipsam Praefationem puriore Latinitate, quam ipse assequi potuissem, donavit vir reverendus W. H. Simcox, A. B., Collegii Reginae socius.

Gratias denique D. O. M. submisse sed toto corde ago, qui me in hujus finem operis absoluti clementer servaverit.

OXONII,
Die Festi S. Marci, Anno Christi M.DCCC.LXVIII.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΚΥΡΙΛΛΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ,

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΙΚΗ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΩΣΗΕ.

PRAEFATIO.

ΟΙΗΘΕΙΗ μὲν ἄν τις περιττὸν εἶναί πως καὶ εἰκαιό- a βουλον, καὶ οὔτι που σφόδρα τῶν ἀναγκαίων εἰς ὄνησιν, καὶ πολλοῖς ἤδη προειρημένα μονονουχὶ καὶ ἀνασκαλεύειν ἐπιχειρεῖν, καὶ τοῖς τῶν προλαβόντων πόνοις ἐπεισφέρειν ἑτέρους· καίτοι καὶ λίαν ἀποχρώντως ἐχόντων ἐκείνων εἴς γε τὸ δύνασθαι διατρανοῦν εὖ μάλα τὰς τῶν ἁγίων προ- b φητῶν συγγραφάς· ἐγὼ δὲ τὸ χρῆμα φαίην ἂν οὐχ ὧδε ἔχειν· πολλοῦ τε καὶ δεῖ. μεμνήσομαι γὰρ ἐπιφωνοῦντος τοῦ Παύλου τοῖς παρ' αὐτοῦ μυσταγωγουμένοις "Τὰ αὐτὰ Phil. iii. 1. " λέγειν ὑμῖν, ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρὸν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές."

Ἄθρει δὲ ὅπως ἐστὶν ἀληθὴς ὁ λόγος. εἰ γάρ τι προκέοιτο τῶν ἀναγκαίων εἰς εἴδησιν, εἶτα πολλοὶ καὶ παρὰ πολλῶν ἐπ' αὐτῷ δὴ τούτῳ γένοιντο λόγοι, βλάβος μὲν ἔσται τὸ σύμπαν οὐδέν· ὀνήσειε δ' ἂν ὅτι μάλιστά γε τοῖς ἀκροωμένοις. εἰ μὲν γὰρ ἀλλήλοις συμβαίνοντας ποιοῖντο τοὺς λόγους οἱ διερμηνεύειν εἰωθότες, ἀσφαλεστέρα που πάντως a 2 A. τοῖς φιλακροάμοσιν εἰσκρίνεται γνῶσις· εἰ δὲ δή τι φαί-

Codices B.D. (D initio mutilus.) 1. Tit. B. Edd. 4. ὑπομνηματικὴ om. B. 18. τῶν] + ὢν B. 19. δὴ τούτῳ] Sic B. Edebatur οὕτω. 23. τι] τοι Edd.

νοιτο τὸ ἐφ᾽ ἑκάστῳ καινοπρεπὲς καὶ τὸ τῷ δεῖνι τυχὸν οὐ σφόδρα διεγνωσμένον ὀρθῶς καὶ ἀνεπιλήπτως, εἰ ἐπὶ νοῦν ἥκοι τὸν ἑτέρου, τί τὸ λυποῦν; μᾶλλον δὲ, πῶς οὐκ ἄμεινον ἀμφιλαφῆ καὶ εὐκρινεστέραν τὴν τῶν νοημάτων γίνεσθαι παράθεσιν; οὐκοῦν, κἂν εἰ πολλοὶ γεγράφασι πρὸ ἡμῶν,
b τὰ ἐν τοῖς ἁγίοις προφήταις διερμηνεύοντες, οὐχὶ ταύτης ἕνεκεν τῆς αἰτίας σιωπήσομεν· διωσόμεθα δὲ μᾶλλον ὡς ἀδρανῆ τὸν ὄκνον, καὶ ἥνπερ ἂν καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ἐπιδοίη
Dan. ii. 22. χάριν ὁ ἀποκαλύπτων βαθέα καὶ ἀπόκρυφα, ταύτην καὶ ἑτέροις φανερὰν καταστήσομεν, μεμνημένοι λέγοντος τοῦ
S. Matth. x. 8. Χριστοῦ, "Δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε."

Ἀρχόμενος τοίνυν τῆς εἰς τὸν μακάριον προφήτην Ὠσηὲ σαφοῦς ἑρμηνείας, ἐκεῖνα προεκθήσομαι καὶ περὶ τῆς τῶν ἄλλων προφητῶν συγγραφῆς. ἔθος γὰρ ἅπασιν, οὓς ἂν
c ἕκαστοι ποιοῖντο λόγους μεταπλάττειν εὐκόλως ἐπὶ τὸ δοκοῦν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, ὥς ποτε μὲν ἐκ τῆς ἱστορίας, ἤτοι τῶν αἰσθητῶν καὶ οἱονεί πως ἐν ὄψει κειμένων καὶ γεγονότων πραγμάτων, ἀναφοιτᾷν εὐκόλως εἰς τὰ ἐσώτατα καὶ πνευματικά· ὅτε δὲ αὖ καθικνεῖσθαι πάλιν, καὶ πολὺ δὴ λίαν ἀσυμφανῶς, ἐπὶ τὰ ἐν αἰσθήσει πράγματα· πλείστη δὲ ὅση παρ᾽ αὐτοῖς καὶ ἡ τῶν προσώπων ἐπεισφορὰ, σχετλιασμοί τε καὶ ἀναφωνήσεις, καὶ τῶν ἤδη παρῳχηκότων ἡ μνήμη, καὶ τῶν ἐσομένων προάγγελσις. δεῖ δὴ οὖν ἕκαστα
d σαφῶς φιλοκρινοῦντας ὡς ἔνι, τὴν τῶν νοημάτων τάξιν καὶ τὴν τῶν προσώπων διαφορὰν ἀναγκαίως ἐπιτηρεῖν· σαφὴς γὰρ οὕτως ἡμῖν καὶ ἀσύγχυτος, καὶ δυσχερείας ἁπάσης ἀπηλλαγμένος ἔσται που πάντως ὁ λόγος. χρῆναι δὲ ὑπολαμβάνω, προαφηγήσασθαί τινα τῶν συμβεβηκότων τοῖς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, ἵνα μὴ ταράττοιτο τῶν ἐντευξομένων ὁ νοῦς, ποτὲ μὲν ἀκούων Ἐφραὶμ καὶ Ἰσραὴλ καὶ μέν τοι καὶ Σαμάρειαν, Ἰούδαν τε αὖ καὶ Βενιαμίν· πλείστη γὰρ ὅση

1. ἀφ᾽ ἑκάστου Edd. 5. εἰ] Edebatur οἱ. 9. ἀποκαλύπτων] ἀπολάμπων Edd. 13. ἐκεῖνο iid. τῆς assumptum ex B. 18. τὰ ἐσώτατα καὶ B. ἐσώτατα Edd. 19. ὅτε] Sic B. ποτὲ Edd. 24. καὶ pro ὡς ἔνι iid.

τῶν τοιούτων ὀνομάτων παρὰ τοῖς ἁγίοις προφήταις ἡ μνήμη. e

Ἵνα τοίνυν εἰδεῖεν ἕκαστα σαφῶς, ἀκουόντων ὅτι τὴν τοῦ πατρὸς βασιλείαν περιέπων κατὰ καιροὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ὁ Σολομῶν, ἀνεδείματο μὲν τῷ Θεῷ τὸν διαβόητον ἐκεῖνον καὶ ἀξιάγαστον νεών· ἀλλὰ καίτοι λίαν γεγονὼς διαπρεπὴς διά τε πλούτου λαμπρότητα καὶ περιουσίαν χρημάτων, εἰς γῆρας ἐληλακὼς, διά τοι τὴν εἰς γυναῖκας αἰδῶ προσκέκρουκε τῷ Θεῷ. καὶ ποῖος αὐτῷ γέγονε πλημμελείας ὁ τρόπος, τὸ ἱερὸν ἡμῖν ἀφηγήσεται γράμμα· a 3 A. ἔχει γὰρ οὕτως "Καὶ ὁ βασιλεὺς ἔλαβε γυναῖκας ἀλλοτρίας, 3 Reg. xi.1–10. "καὶ τὴν θυγατέρα Φαραὼ, Μωαβίτιδας, Ἀμμανίτιδας, Σύ-"ρας καὶ Ἰδουμαίας, Χετταίας καὶ Ἀμοῤῥαίας, ἐκ τῶν ἐθνῶν "ὧν ἀπεῖπε Κύριος τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ Οὐκ εἰσελεύσεσθε "εἰς αὐτοὺς καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσελεύσονται εἰς ὑμᾶς, ἵνα μὴ "ἐκκλίνωσι τὰς καρδίας ὑμῶν ὀπίσω τῶν εἰδώλων αὐτῶν· "εἰς αὐτὰς ἐκολλήθη Σολομῶν τοῦ ἀγαπῆσαι· καὶ ἦσαν "αὐτῷ γυναῖκες ἄρχουσαι ἑπτακόσιαι καὶ παλλακαὶ τρια- b "κόσιαι· καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ καιρῷ γήρως Σολομῶν καὶ "ἐξέκλιναν αἱ γυναῖκες αἱ ἀλλότριαι τὴν καρδίαν αὐτοῦ "ὀπίσω θεῶν ἑτέρων· καὶ οὐκ ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ τελεία "μετὰ Κυρίου Θεοῦ αὐτοῦ, καθὼς ἡ καρδία Δαυεὶδ τοῦ "πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθη Σολομῶν ὀπίσω τῆς Ἀστάρ-"της βδελύγματος Σιδωνίων, καὶ ὀπίσω τοῦ Βάαλ εἰδώλου "υἱῶν Ἀμών. καὶ ἐποίησε Σολομῶν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον "Κυρίου, καὶ οὐκ ἐπορεύθη ὀπίσω Κυρίου, ὡς Δαυεὶδ ὁ c "πατὴρ αὐτοῦ. τότε ᾠκοδόμησε Σολομῶν ὑψηλὸν τῷ "Χαμὼς εἰδώλῳ Μωὰβ, καὶ τῷ Βάαλ εἰδώλῳ υἱῶν Ἀμὼν, "καὶ τῇ Ἀστάρτῃ βδελύγματι Σιδωνίων. καὶ οὕτως "ἐποίησε πάσαις ταῖς γυναιξὶν αὐτοῦ ταῖς ἀλλοτρίαις, αἳ "ἐθυμίων καὶ ἔθυον τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. καὶ ὠργίσθη "θυμῷ Κύριος ἐπὶ Σολομῶν, ὅτι ἐξέκλινε καρδίαν αὐτοῦ

22. Κυρίου] + τοῦ Edd. 32. σολομῶν] Sic B. σολομῶνα Edd.

“ ἀπὸ Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ δὶς, καὶ
“ ἐντειλαμένου αὐτῷ ὑπὲρ τοῦ λόγου τούτου, τὸ παράπαν
“ μὴ πορευθῆναι ὀπίσω θεῶν ἑτέρων· καὶ φυλάξαι καὶ
d “ ποιῆσαι ἃ ἐνετείλατο αὐτῷ Κύριος ὁ Θεός.”

Ἁπάσης μὲν οὖν ἐπέκεινα δυσσεβείας τὰ τοῦ Σολομῶντος
ἐν γήρει τολμήματα. τί γὰρ ἂν γένοιτο τῶν οὕτως ἐκτό-
πων πλημμελημάτων τὸ δυσαχθέστερον; ἢ πῶς οὐ πέρα
λόγου παντὸς, ἀλογῆσαι μὲν τιμῆς καὶ ἀγάπης τῆς εἰς τὸν
ἕνα καὶ φύσει καὶ ἀληθῶς ὄντα Θεὸν, τὸ δὲ αὐτῷ καὶ μόνῳ
προσὸν ἀξίωμα καὶ τῶν δαιμονίων ἀπονέμειν ἀγέλαις,
μᾶλλον δὲ λίθοις ἀνάπτειν καὶ ξύλοις; ἐπειδὴ δὲ ἤλω
πεφρονηκώς τε καὶ δράσας ἃ μηδὲ θέμις εἰπεῖν, καὶ τοῖς
e οὕτως αἰσχροῖς πλημμελήμασιν ἔνοχος γεγονὼς κατεφω-
3 Reg. xi. 11–13. ρᾶτο, λοιπὸν ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ τῶν ὅλων Θεός “Ἀνθ’ ὧν
“ ἐγένετο ταῦτα μετὰ σοῦ, καὶ οὐκ ἐφύλαξας τὰς ἐντολάς
“ μου καὶ τὰ προστάγματά μου ἃ ἐνετειλάμην σοι, διαῤῥήσ-
“ σων διαῤῥήξω τὴν βασιλείαν ἐκ χειρός σου καὶ δώσω
“ αὐτὴν τῷ δούλῳ σου. πλὴν ἐν ταῖς ἡμέραις σου οὐ ποιήσω
“ αὐτὰ, διὰ Δαυεὶδ τὸν πατέρα σου· ἐκ χειρὸς υἱοῦ σου
“ λήψομαι αὐτήν. πλὴν ὅλην τὴν βασιλείαν οὐ μὴ λάβω·
4 A. a “ σκῆπτρον ἓν δώσω τῷ υἱῷ σου, διὰ Δαυεὶδ τὸν δοῦλόν
“ μου, καὶ διὰ Ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν ἣν ἐξελεξάμην.”
Ἐπειδὴ γὰρ, ὡς ἔφην, τῆς εἰς γυναῖκας ἐπιθυμίας ἡττώμενος,
καίτοι σοφὸς ὢν ἄγαν ὁ Σολομῶν, μονονουχὶ καὶ ὅσον
ἧκεν εἰπεῖν εἰς ἐγχειρημάτων δύναμιν τὴν τοῦ Θεοῦ βασι-
λείαν διέῤῥηξεν, εἰδώλοις ἀνάπτων τὴν αὐτῷ καὶ μόνῳ πρε-
πωδεστάτην τιμήν τε καὶ δόξαν, ταύτῃ τοι, καὶ μάλα εἰκότως,
b διαῤῥηγνύναι Θεὸς ἐπηπείλει τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, τοῖς ἴσοις
ἀντιλυπῶν, κατὰ τὸ ἐν τῷ προφήτῃ γεγραμμένον Ἰεζεκιήλ

1. θεοῦ assumptum ex B. 4. αὐτῷ] + ὁ Edd. 9. τὸ] τῷ iid. ante Migne. 11. ἀνάπτειν] ἀναπλάττειν Cat. in 4 libb. Regum, [Maii N. Bibl. Tom. iii. 441, e Cod. S. Marci, Ven. xvi. desumpta: et Cod. Coisl. viii. fol. 93 v.] 23. τῆς εἰς γ. ἐπιθυμίας] ταῖς εἰς γ. ἐπιθυμίαις Cat. cit. [Maii, p. 442, et Cod. Coisl. viii. ib.] 25. ἧκει pro ἧκεν Edd. 26. καὶ om. Cat. cit.

" Καθὼς ἐποίησας, οὕτως ἔσται σοι· τὸ ἀνταπόδομά σου " ἀνταποδοθήσεται εἰς κεφαλήν σου." Obad. 15.

Ἐπειδὴ δὲ ἀπεβίω Σολομῶν, κέκληται πρὸς βασιλείαν ὁ ἐξ αὐτοῦ, τουτέστιν, ὁ Ῥοβοάμ. τότε δὴ τότε κατασχίζεται λοιπὸν ὁ Ἰσραὴλ, καὶ ἀποφοιτῶσι μὲν τῶν Ἱεροσολύμων αἱ δέκα φυλαὶ, καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς Ἐφραΐμ. κατελογίζοντο γὰρ εἰς μίαν φυλὴν οἱ ἐξ Ἰωσὴφ γεγονότες υἱοὶ Ἐφραΐμ τε καὶ c Μανασσῆς, τοῦτο τοῦ προπάτορος Ἰακὼβ κρατεῖν ἐθελήσαντος. εἴρηται γὰρ πρὸς τὸν Ἰωσήφ "Νῦν οὖν οἱ δύο υἱοί " σου, οἱ γενόμενοί σοι ἐν Αἰγύπτῳ, πρὸ τοῦ ἐλθεῖν με πρὸς " σὲ εἰς Αἴγυπτον, ἐμοί εἰσιν, Ἐφραῒμ καὶ Μανασσῆ, ὡς καὶ " Ῥουβὴμ καὶ Συμεὼν, ἔσονταί μοι." Gen. xlviii. 5. Οὐκοῦν αἱ μὲν δέκα φυλαὶ, καὶ τὸ ἥμισυ τῆς μιᾶς τουτέστιν ὁ Ἐφραῒμ, ἀπῴχοντο μὲν εἰς τὴν Σαμάρειαν, ἔξω δὲ τῆς Ῥοβοὰμ γεγόνασι βασιλείας· ἀπομεμενήκασι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις οἱ d ἐκ φυλῆς Ἰούδα καὶ Βενιαμίν. ἐπειδὴ δὲ ἀβασίλευτοί τε καὶ ἀστρατήγητοι μένοντες οἱ ἐν Σαμαρείᾳ τὰς ἐκ τοῦ Ῥοβοὰμ ἐφόδους ὑπώπτευον, καὶ ἑαυτοὺς δὴ μάλα τοῖς φιλτάτοις συνδιόλλυσθαι προσεδόκων, μεταπέμπονται τὸν Ἱεροβοάμ· οἰκέτης δὲ οὗτος ἦν Σολομῶνος ἀποδρὰς εἰς Αἴγυπτον πρὸς Σουσακεὶμ βασιλέα· 3 Reg. xi. 40. καὶ δὴ καὶ ἐλθόντα κεχειροτονήκασιν εὐθὺς εἰς ἡγούμενον, καὶ σκήπτρῳ τῆς βασιλείας τετιμήκασι τὸν ἀλιτήριον. Ib. xii. 20. καὶ ἦν Ἱεροβοὰμ ἐξ ὄρους καὶ φυλῆς Ἐφραΐμ. e ἐπειδὴ δὲ κεχειροτόνητο βασιλεὺς, ἐξεμηχανᾶτο λοιπὸν, τίνα τρόπον αὐτῷ τὰ τῆς βασιλείας στήσεται, καὶ ἐν βεβαίῳ μενεῖ, τῆς τῶν χειροτονησάντων γνώμης οὐ μεθισταμένης εἰς ἑτέραν τινὰ βουλήν τε καὶ σκέψιν. εἶτα δεδιὼς μὴ ἄρα πως τῆς ἐν νόμῳ λατρείας, καὶ τῶν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπιτελουμένων ἑορτῶν εἰς ἀνάμνησιν ἐνεχθεὶς ὁ Ἰσραὴλ, παλινδρομεῖν ἕλοιτο εἰς τὸ ἐν ἀρχαῖς, καὶ τοῖς Ῥοβοὰμ a 5 A.

2. ἀνταποδοθήσεται] + σοι Cat. cit. [Codd. Ven. et Coisl. σοι om. Cod. Esc. Σ. ii. 19.] 9. γὰρ] + τὸ Edd. 10. πρὸς σὲ εἰς αἴγυπτον om. B. 11. ἐφραῒμ καὶ μανασσῆ ὡς om. B. 13. ὁ assumptum ex B. 18. ἐπώπτ. Edd. αὐτοὺς B. 20. σολομῶνος] σολομῶντος Edd. 26. τῆς] καὶ iid.

ὑπενεχθείη ζυγοῖς, δύο δαμάλεις ἐργάζεται χρυσᾶς, καὶ πρὸς τὸ ἐν Αἰγύπτῳ σέβας ἀναβιβάζων τὸν Ἰσραὴλ, ἐκέλευε [3 Reg. xii. 29.] προσκυνεῖν αὐταῖς, καὶ ὁλοκαυτοῦν. "Καὶ ἀπέθετο," φησὶ, "τὴν μὲν εἰς Γάλγαλα, τὴν δὲ εἰς Δάν·" πόλεις δὲ αὗται περιφανέστεραι τῶν ἄλλων, αἳ ἦσαν ἐν χώρᾳ Σαμαρειτῶν.

Οὐκοῦν διττὴ γέγονε τῶν δέκα φυλῶν ἡ ἀπόστασις, καὶ τοῦ ἡμίσους φυλῆς Ἐφραΐμ. ἐξῴχοντο γὰρ, οὐχὶ μόνον b τῶν Ἱεροσολύμων, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς εἰς Θεὸν εὐσεβείας, δαμάλεσι προσκυνοῦντες χρυσαῖς, θύοντές τε καὶ λατρεύ- [Hier. i. 16.] οντες "τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν," καθὰ γέγραπται. οἱ δέ γε ἀπομεμενηκότες ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, Ἰούδας τέ φημι καὶ Βενιαμὶν, αἰδῶ μέν τινα καὶ λόγον τῶν διὰ Μωυσέως ἐποιοῦντο θεσπισμάτων. ἔθυον γὰρ ἐν τῷ ναῷ· πλὴν οὐχ ὁλοτρόπως τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης ἐξείχοντο, κατεμερίζοντο δὲ καὶ αὐτοὶ πρὸς ἀπόστασιν. ἔθυον γὰρ εἰδώ- [Ib. iii. 6.] λοις "ἐπὶ πάντα βουνὸν ὑψηλὸν, καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου c "ἀλσώδους," κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν. ὅταν τοίνυν ἀκούῃς τῶν ἁγίων προφητῶν ὀνομαζόντων τὸν Ἰσραὴλ ἤτοι τὸν Ἐφραΐμ, τότε δή μοι νόει τοὺς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ· ὅταν δὲ τὸν Ἰούδαν καὶ Βενιαμὶν, τοὺς ἀπομείναντας ἐν Ἱεροσολύμοις. ἦσαν δὲ καὶ προφῆται παρ' αὐτοῖς, ἀδιακρίτως περί τε τῶν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, καὶ τῶν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις προφητεύοντες· καὶ οἱ μὲν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, οἱ δὲ τὴν Σαμαρειτῶν οἰκοῦντες χώραν, τοὺς παρὰ Θεοῦ τοῖς ἀκροωμένοις διεκόμιζον d λόγους.

Ἰστέον δὲ, ὅτι μετὰ τὸ ἀποῤῥαγῆναι τῶν Ἱεροσολύμων τὰς δέκα φυλὰς καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς Ἐφραΐμ, ἰδίοις ἐχρῶντο βασιλεῦσι καὶ οἱ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ καὶ οἱ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις. καὶ τοῦτο κεκράτηκεν ἄχρι καιροῦ τῆς τελευταίας αἰχμαλωσίας, ὅτε καὶ ὑπενόστησαν ἐν Ἱεροσολύμοις, [1 Esdr. i. iii.] Κύρου κεκρατηκότος, καὶ ἀνέντος αὐτοῖς τὴν ἀποδρομὴν,

2. Haec ἐν Αἰγύπτῳ accesserunt ex B. 4. πόλεις δὲ] πόλεις γὰρ Edd.
21. καὶ assumptum ex B.

καθηγουμένου μὲν Ζοροβάβελ τοῦ Σαλαθιὴλ, ὃς ἦν ἐκ φυλῆς Ἰούδα, ἱερατεύοντος δὲ Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδέκ. τότε καὶ e τὸν ναὸν ἀνεδείμαντο, καὶ ὑπὸ μίαν γεγόνασιν ἀρχὴν, καὶ κατῳκήκασιν ἐν Ἱεροσολύμοις, διχονοίας ἁπάσης ἐξῃρημένης. ὅσαι δὲ κατὰ καιροὺς αἰχμαλωσίαι γεγόνασιν ἀνὰ μέρος τῶν δέκα φυλῶν, καὶ μέν τοι καὶ τοῦ ἡμίσεος φυλῆς Ἐφραῒμ, καὶ τῶν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, Ἰούδα τέ φημι καὶ Βενιαμὶν, προϊὼν ὁ λόγος ἐπιδείξει σαφῶς. ἀνάγραπτοι δὲ γεγόνασιν ἀναγκαίως καὶ οἱ χρόνοι, καθ' οὓς ἕκαστος τῶν ἁγίων λελάληκε προφητῶν, ἵν' εἰδείημεν ἀκριβῶς ἐν ποίᾳ τινὶ κατα- a 6 A. στάσει τῶν πραγμάτων κειμένων, τίνα τε τρόπον ἐχόντων, οἱ παρὰ Θεοῦ πρὸς αὐτοὺς γεγόνασι λόγοι.

6. ἡμίσεος] ἡμίσεως Edd.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Κεφ. α'. Λόγος Κυρίου ὃς ἐγενήθη πρὸς Ὠσηὲ τὸν τοῦ Βεηρὶ ἐν ἡμέραις Ὀζίου καὶ Ἰωάθαμ καὶ Ἄχαζ καὶ Ἐζεκίου, βασιλέων Ἰούδα, καὶ ἐν ἡμέραις Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ἰωὰς βασιλέως Ἰσραήλ.

Προφητεύει τοίνυν ὁ μακάριος Ὠσηὲ ἐν ἡμέραις Ὀζίου b καὶ Ἰωάθαμ καὶ Ἄχαζ καὶ Ἐζεκίου, βασιλέων Ἰούδα, καὶ ἐν ἡμέραις Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ἰωὰς βασιλέως Ἰσραήλ. καὶ ὁ μὲν χρόνος τῆς προφητείας μέχρι τούτου νοεῖται λαβὼν τὴν παράτασιν. χρὴ δὲ οἶμαι τὰ ἐφ' ἑκάστῳ λοιπὸν ἀφηγεῖσθαι σαφῶς, ὡς ἂν ἔχωμεν ἐννοεῖν, καθάπερ ἤδη προεῖπον, ὁποῖοί τινες οἱ τοιοίδε γεγόνασι, πότερον ἀγαθοί τε καὶ εὖνοι πρὸς Θεὸν, ἤγουν ἀπονενευκότες ἐπὶ τὸ μὴ οὕτως ἔχον· καὶ τίνα τὰ ἐφ' ἑκάστοις συμβεβηκότα, τοῖς τε ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, c καὶ τοῖς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις. εἰσόμεθα γὰρ ὧδε, καὶ λίαν εὐκόλως, ὅποι περ ἂν βλέπῃ τῆς προφητείας ὁ σκοπός.

Τελευταῖος μὲν οὖν ὠνόμασται Ἱεροβοὰμ ὁ τοῦ Ἰωὰς, βασιλεὺς Ἰσραήλ· γέγονε δὲ πρὸ Ἀζαρίου, τοῦ καὶ Ὀζίου. ἰστέον δὲ, ὅτι ἕτερος ἡμῖν παρὰ τὸν πρῶτον ἐστὶν, ὃς ἐν καιροῖς γέγονε τῆς βασιλείας Ῥοβοὰμ, υἱοῦ Σολομῶνος· πλὴν ἰσότροπος ἐκείνῳ καὶ εἰς ἀσέβειαν ἐμφερής. γέγραπται γὰρ ὡδὶ περὶ αὐτοῦ "Ἐν ἔτει πεντεκαιδεκάτῳ τοῦ Ἀμασίου υἱοῦ Ἰωὰς βασιλέως Ἰούδα, ἐβασίλευσεν Ἱεροβοὰμ d "υἱὸς Ἰωὰς ἐπὶ Ἰσραὴλ ἐν Σαμαρείᾳ, τεσσαράκοντα καὶ ἓν "ἔτος. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, οὐκ "ἀπέστη ἀπὸ πασῶν ἁμαρτιῶν Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ναβὰτ, ὃς "ἐξήμαρτε τὸν Ἰσραήλ." ὁρᾷς, ὅπως ζηλωτὴς τῶν ἐκείνου

4 Reg. xiv. 23, 24.

2. Λόγος—Ἰσραήλ om. B. Βεηρὶ] Sic F. (teste Holmes et Pars.) Edd. 3. καὶ Ἄχαζ καὶ] καὶ utrumque deest in Edd. (Complut.). 4. Ἰσραήλ] τοῦ Ἰσραήλ Edd. (Co.) 6. Ἄχαζ] Sic correxi. Ἄχατζ Edd. et passim (ut videtur) B. D. 19. τῆς βασιλείας] Sic B. βασιλέως Edd.

γέγονε τρόπων, τὴν ἴσην ὥσπερ ἁμαξιτὸν ἐρχόμενος, καὶ οἱονεὶ κατὰ πόδας τῆς ἐκείνου δυσσεβείας ἐλθών; εἶτα, τί φησι τὸ γράμμα τὸ ἱερόν; "Ἐν ἔτει εἰκοστῷ καὶ ἑβδόμῳ "τοῦ Ἱεροβοὰμ βασιλέως Ἰσραὴλ, ἐβασίλευσεν Ἀζαρίας (4 Reg. xv. 1–5.) "υἱὸς Ἀμασίου βασιλέως Ἰούδα, ὃς ἑκκαίδεκα ἐτῶν ἦν, ἐν (e) "τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ δύο καὶ πεντήκοντα ἔτη "ἐβασίλευσεν ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ "Ἱεχελία ἐξ Ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐν ὀφ- "θαλμοῖς Κυρίου, κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν Ἀμασίας ὁ "πατὴρ αὐτοῦ· πλὴν τὰ ὑψηλὰ οὐκ ἐξῆρεν, ἔτι ὁ λαὸς "ἐθυσίαζε καὶ ἐθυμία ἐν τοῖς ὑψηλοῖς. καὶ ἥψατο Κύριος "τοῦ βασιλέως, καὶ ἦν λελεπρωμένος ἕως ἡμέρας θανάτου "αὐτοῦ." Εὐσεβὴς μὲν καὶ φιλόθεος ὁ Ὀζίας, πλὴν οὐχ ὁλοτρόπως· οὐ γὰρ περιεῖλε τὰ ὑψηλὰ, φησὶν, ἀλλ' ἐθυ- (a 7 A.) μίων ἐν αὐτοῖς καὶ τοῖς δαιμονίοις προσῆγον θυσίας οἱ πλανώμενοι. εἶτα παρενεχθεὶς Ἀζαρίας, ἤγουν ὁ Ὀζίας, εἰς ἐκτόπους ἐννοίας, ᾠήθη πρέπειν τῇ τῆς βασιλείας δόξῃ καὶ τὸ χρῆναι πληροῦν τὰ νενομισμένα τῷ Θεῷ, καὶ λειτουργίας ἀντέχεσθαι τῆς ἱερᾶς· καὶ δὴ καὶ τέθυκε δι' ἑαυτοῦ, τῶν διὰ Μωυσέως ἀλογήσας νόμων. ἐπειδὴ δὲ ἀναβέβηκεν εἰς τὴν οὐδαμόθεν αὐτῷ πρέπουσαν λειτουργίαν, φημὶ δὴ τὴν ἱερὰν, (b) "Ἥψατο, φησὶ, Κύριος αὐτοῦ, καὶ ἦν λελεπρωμένος ἕως (Ib. 5.) "ἡμέρας θανάτου." ἀκάθαρτος μὲν οὖν κατὰ νόμους ὁ λεπρός, καὶ ἀπεπέμποντο τῆς παρεμβολῆς οἱ τῷ τοιῷδε πάθει κατειλημμένοι. ἔφη γάρ ποτε Θεὸς πρὸς τὸν ἱεροφάντην Μωυσέα "Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἐξαποσ- (Num. v. 2.) "τειλάτωσαν ἐκ τῆς παρεμβολῆς πάντα λεπρὸν καὶ γονοῤῥυῆ, "καὶ πάντα ἀκάθαρτον ἐπὶ ψυχῇ." ἐπετιμᾶτο δὲ τῇ νόσῳ, τετολμηκὼς ἃ μὴ θέμις, καὶ ἀτιμίαν τοῦ βασιλέως κατεψηφίσατο Θεὸς τὴν ἱερὰν ἁρπάσαντος δόξαν. (c)

Ἐπειδὴ δὲ τῆς προφητείας ἡ δύναμις οὐκ εἰς μόνον βλέπει

1. γέγονε τρόπων hoc ordine B. 10. ἔτι] + γὰρ Aubertus. 13. ὁ assumptum ex B. 23. θανάτου] + αὐτοῦ Edd.

τὸν Ἰούδαν, τουτέστι, τοὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ἔρχεται δὲ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, τουτέστι, τὰς δέκα φυλὰς τὰς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, φέρε λέγωμεν ἀναγκαίως τοὺς ἐπ᾽ αὐτὸν βεβασιλευκότας ἐν ἡμέραις Ἀζαρίου, τοῦ καὶ Ὀζίου, καὶ ποίαις αὐτοὺς συμβέβηκεν ἐναλῶναι συμφοραῖς κατηῤῥωστηκότας ἐκτόπως τὴν βέβηλον εἰδωλολατρείαν. ἤδη τοίνυν εἰκοστὸν καὶ ὄγδοον ἔτος ἐν τῷ βασιλεύειν ἔχοντος Ὀζίου, τοῦ καὶ 4 Reg. xv. 8. d Ἀζαρίου, Ἀζαρίας ἕτερος, [τοῦ] Ἱεροβοὰμ, βεβασίλευκεν ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ μῆνας ἕξ. ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐτὸς ἐν ὁδῷ πεπόρευται τοῦ πατρὸς, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου, δέδοταί τισι τῶν οἰκείων εἰς σφαγὴν, καὶ δὴ καὶ διόλλυται. προϊόντος δὲ τοῦ καιροῦ λοιπὸν, ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ ὀγδόῳ τῆς βασιλείας Ὀζίου, (Ib. 10.) χρίεται πάλιν ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ ὁ Σελοὺμ, (Ib. 13.) καὶ βεβασίλευκε μηνὸς ἡμέρας· ἀνῄρηται γὰρ εὐθὺς ὑπὸ Μαναῒμ υἱοῦ Γαζῆ τοῦ ἐκ Θερσίν. (Ib. 14.) ἐπεσημήνατο δὲ τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν, ὅτι γεγόνασιν υἱοὶ, καὶ e ἐξ αἵματος ἦσαν ἀμφότεροι τοῦ Ἰηοῦ, ὃς ἀπέκτεινε τὸν Ἀχαὰβ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τὴν Ἰεζάβελ, ᾧ καὶ ὑπέσχετο ὁ Θεὸς, λέγων (Ib. x. 30.) "Υἱοὶ τέταρτοι καθήσονται ἐπὶ τοῦ "θρόνου σου." βεβασίλευκε τοίνυν ὁ Μαναῒμ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, ἀπεκτονὼς τὸν Σελούμ. (Ib. xv. 18.) "Καὶ ἐποίησε, φησὶ, τὸ "πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου, οὐκ ἀπέστη ἀπὸ πασῶν "ἁμαρτιῶν Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ναβὰτ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν Ἰσραήλ." βασιλεύοντος δὲ αὐτοῦ, φημὶ δὴ τοῦ Μαναῒμ, καὶ Θεῷ 8 A. a προσκρούοντος, διὰ τὸ προ[σ]κεῖσθαι λίαν ταῖς τῶν εἰδώλων ψευδολατρείαις, καταστρατεύεται τῆς Σαμαρείας Φούλας βασιλεὺς Ἀσσυρίων· (Ib. 19.) ὃν ἀμύνασθαι τοῖς ὅπλοις οὐκ ἔχων ὁ Μαναῒμ, πολλοῖς ἀναπείθει χρήμασιν ἀποφοιτῆσαι τῆς γῆς, καὶ λῦσαι τὴν μάχην. ἐπειδὴ δὲ τετελεύτηκεν ὁ

5. συμβέβηκεν ἐναλῶναι συμφοραῖς] συμφ. συμβ. ἐναλ. Edd. 8. Ἀζαρίας ἕτερος] Sic Alex. τοῦ om. B. 9. δὲ assumptum ex B. 11. καὶ alterum assumptum ex B. 13. τῆς om. Aubertus. 17. Ἰηοῦ] Sic B. (Alex.) Ἰοὺ Edd. (Vat.) 20. σου assumptum ex B. 25. προσκεῖσθαι tacite correxit Migne. προκεῖσθαι Edd. 26. Φούλας] φυλὰς (sic) Edd. Φουὰ e suo correxit Migne.

Μαναΐμ, ἐν ἔτει λοιπὸν πεντηκοστῷ καὶ δευτέρῳ τῆς βασι-
λείας Ὀζίου χρίεται πάλιν ἐπὶ μὲν τὸν Ἰούδαν ἐν Ἱεροσο-
λύμοις Ἰωάθαμ μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν, περὶ οὗ
γέγραπται, ὅτι "Ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου, b 4 Reg. xv. 34,
" κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν Ὀζίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ· πλὴν 35.
" τὰ ὑψηλὰ οὐκ ἐξῆρεν· ἔτι ὁ λαὸς ἐθυσίαζε καὶ ἐθυμία ἐν
" τοῖς ὑψηλοῖς·" ἐπὶ δέ γε τὸν Ἰσραὴλ Φακέας υἱὸς τοῦ
Μαναΐμ. "Βεβασίλευκε δὲ, φησὶν, ἔτη δύο, καὶ ἐποίησε Ib. 23, 24.
" τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου. εἶτα συνεστράφη, Ib. 25, 28, 29.
" φησὶν, ἐπ' αὐτὸν Φακεὲ υἱὸς τοῦ Ῥομελίου ὁ τριστάτης
" αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ βεβασίλευκεν
" ἀντ' αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν
" ὀφθαλμοῖς Κυρίου, οὐκ ἀπέστη ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρ- c
" τιῶν Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ναβὰτ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν Ἰσραήλ."
Αὐτοῦ βασιλεύοντος ἀνέβη Θεγλαφαλασὰρ βασιλεὺς Ἀσσυ-
ρίων, ὃς πᾶσαν ἑλὼν κατὰ κράτος τὴν Σαμάρειαν, ἀπῴκισε
τὸν Ἰσραὴλ εἰς Ἀσσυρίους. τετελεύτηκε δὲ καὶ ὁ Φακεὲ,
συστροφὴν ἐπ' αὐτὸν ποιήσαντος Ὡσηὲ τοῦ υἱοῦ Ἠλὰ, ὃς Ib. 30.
καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ, ἐν ἔτει εἰκοστῷ Ἰωάθαμ υἱοῦ
Ἀζαρίου. ἀλλ' "Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, φησὶν, ἤρξατο Ib. 37.
" Κύριος ἐξαποστέλλειν ἐν Ἰούδα τὸν Ῥαασὼν βασιλέα
" Συρίας, καὶ τὸν Φακεὲ υἱὸν Ῥομελίου." ἀνόπιν ἡμῖν ἐν d
τούτοις ὁ λόγος ἔρχεται· ἔφαμεν γὰρ, ὅτι τετελεύτηκεν ὁ
Φακεὲ, Ὡσηὲ τοῦ υἱοῦ Ἠλὰ σύστρεμμα καὶ ἐπιβουλὴν ἐπ'
αὐτόν τινα ποιησαμένου· πλὴν ἐν χρόνοις αὐτοῦ γεγονὸς
εἰς μέσον ἄγει διήγημα. "Ἤρξατο γὰρ, φησὶ, Κύριος ἐν
" ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξαποστέλλειν ἐν Ἰούδα τὸν Ῥαασὼν
" βασιλέα Συρίας, καὶ τὸν Φακεὲ υἱὸν Ῥομελίου."

Φακεὲ μὲν γὰρ ὁ τοῦ Ῥομελίου πεπολέμηκεν ὡς ὁμόρους
ὄντας τοὺς Ἱεροσολυμίτας. ἐπειδὴ δὲ δεινὴν καὶ ἄθραυστον
ἐθεᾶτο τὴν ἀντίστασιν, ἀναπείθει τὸν Ῥαασὼν τὸν βασιλέα e

2. Ἰούδαν] + καὶ Edd. 13. Κυρίου] + καὶ iid. πασῶν accessit ex B.
15. Θεγλαβαλασὰρ passim iid. 29. μὲν assumptum ex B.

τῶν Σύρων σύνοπλον αὐτῷ γενέσθαι καὶ συλλήπτορα, καὶ συνεκπολιορκῆσαι τὴν Ἱερουσαλήμ. συνεστηκότος δὴ οὖν τοῦ πολέμου, τετελεύτηκε μὲν Ἰωάθαμ ὁ υἱὸς Ἀζαρίου· διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν Ἄχαζ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, πονηρὸς ὢν [4 Reg. xvi. 2–4.] ἄγαν καὶ εἰδωλολάτρης, καὶ καταμεθύων οὕτω πρὸς πλάνησιν εἰδωλομανῆ, ὡς καὶ τὸν ἴδιον υἱὸν διαγαγεῖν ἐν πυρὶ, καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν ἀπονεῦσαι τῶν ἐκτόπων, καὶ θυμιᾷν "ἐν τοῖς ὑψηλοῖς καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους," [9 A. a] κατὰ τὸ γεγραμμένον. τεθορυβημένος δὴ οὖν ὁ Ἄχαζ, [Ib. 7, 8.] πάντα συνενεγκὼν τὸν πλοῦτον τὸν εὑρεθέντα ἐν οἴκῳ Κυρίου, ἀποστέλλει δι' ἀγγέλων πρὸς Θεγλαφαλασὰρ βασιλέα Ἀσσυρίων, καὶ σώζεσθαι δι' αὐτοῦ παρεκάλει. [Ib. 9.] ὁπλίζεται τοίνυν Ἀσσύριος κατὰ τῆς Ῥαασὼν βασιλείας, καὶ δέχεται μὲν τὴν Δαμασκὸν, ἥ ἐστι μητρόπολις τῆς Συρίας, [Ib. 10 sqq.] ἀναιρεῖ δὲ τὸν Ῥαασών. εἶτα κάτεισιν Ἄχαζ ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων εἰς Δαμασκὸν, ὀψόμενος τὸν Ἀσσύριον. ἐν δὲ τοῖς τῶν εἰδώλων τεμένεσι θυσιαστήριον ἑωρακὼς, [b] καινοπρεπῆ τινα καὶ ἀήθη κατασκευὴν ἔχον, καὶ ἡσθεὶς ἐπ' αὐτῷ λίαν, ἐκτύπωμα λαβὼν, ἀποστέλλει πρὸς Οὐρίαν τὸν ἱερέα ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, καὶ δὴ κατ' αὐτὸ γενέσθαι προστέταχεν. εἰσενεγκὼν δὲ ἐν οἴκῳ Κυρίου, καὶ μονονουχὶ καὶ ἀτιμάσας τὸ κατὰ βούλησιν Θεοῦ διὰ Μωυσέως γεγενημένον, ἐπ' αὐτῷ πληροῦν τὰ νενομισμένα προστέταχε· καὶ ἕτερα δὲ πρὸς τούτοις κεκαινούργηκεν ἐν τῷ ναῷ, κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν, ἀπερισκέπτως καὶ ἀπᾳδόντως Θεῷ. ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς αὐτοῦ καιροῖς, ἔτι ζῶντος Ὠσηὲ υἱοῦ Ἠλὰ βασιλέως [c] Ἰσραὴλ, ἀνέβη Σαλμανασὰρ βασιλεὺς Ἀσσυρίων ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, ὃς καταδῃώσας τὴν Σαμάρειαν μετῴκισε τὸν Ἰσραὴλ ἐν ὄρεσι καὶ ποταμοῖς τῶν Μήδων· ἀπέκτεινε [Ib. xvii. 4.] δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Ὠσηέ. καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν; ὅτι μὴ προσκεκόμικεν αὐτῷ τὸ μαναὰ, φησὶν, ὃ ἦν σύμβολον

11. Haec δι' ἀγγέλων accesserunt ex B. 27. ἀνέβη] + ὁ Edd. 28. μετῴκησε iid. 30. τὸν assumptum ex B.

ὑποταγῆς· ἐκάλει δὲ μᾶλλον εἰς ἐπικουρίαν τὸν Αἰγυπτίων τύραννον.

Εἶτα μετὰ τοῦτο τελευτήσαντος τοῦ Ἄχαζ, βεβασίλευκεν (4 Reg. xvi. 20; xviii. 1 sqq.) Ἐζεκίας υἱὸς αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἰούδαν ἐν Ἱερουσαλήμ. οὗτος ἀνὴρ γέγονεν εὐσεβὴς, καὶ τῶν ὅτι μάλιστα δικαιοσύνης ἐπιμελομένων, ὡς ἀσύγκριτον ἔχειν παρὰ τοὺς ἄλλους τὴν ἔν τε d τούτῳ διαφοράν. "Αὐτὸς καθεῖλε τὰ ὑψηλὰ, καὶ τὰ ἄλση, (Ib. xviii. 4, 7.) "φησὶν, ἐξέκοψε· καὶ ἦν Κύριος μετ' αὐτοῦ." αὐτοῦ βασιλεύοντος ἀνέβη Σεναχηρεὶμ βασιλεὺς Ἀσσυρίων, ἐπὶ (Ib. 13.) τὰς πόλεις τῆς Ἰουδαίας τὰς ὀχυράς· καὶ πολιορκήσας, εἷλεν ἀμογητί. τότε καὶ ὁ Ῥαψάκης αὐτοῖς τοῖς Ἱεροσολύμοις (Ib. 17 sqq.) ἐπιπηδᾷ, καὶ ἀπύλωτον ἀνοιγνὺς κατὰ Θεοῦ τὸ στόμα, τὰς παμβλασφήμους ἐκείνας ἀνίει φωνάς· τότε καὶ πεπτώκασιν (Es. xxxvii. 36.) e ἐκ τῆς παρεμβολῆς τῶν Ἀσσυρίων ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδες ἐν μιᾷ νυκτὶ, ἀγγέλου χειρὶ δαπανώμεναι. ταῦτα χρησίμως εἴρηται πρὸς τὸ παρόν· ἑκάστῳ γὰρ τῶν συμβεβηκότων ἐφαρμόσειεν εὐτέχνως τῆς προφητείας ὁ λόγος. ποτὲ μὲν γὰρ ἐπιτιμᾷ τοῖς ἐν Σαμαρείᾳ, ποτὲ δὲ τοῖς ἐν Ἱεροσολύμοις ἀπειλεῖ τὰς ἐφόδους· προαπαγγέλλει τὰς αἰχμαλωσίας· προκαταμηνύει τὸν φόβον· ἐπαγγέλλεται τὴν ἐπικουρίαν· καλεῖ πρὸς ἐπιστροφήν· καὶ οὐδεὶς τῇ προφητείᾳ καταλέλειπται λόγος ἢ τρόπος τῶν ἀναγκαίων εἰς ὄνησιν, τοῖς τοτηνικάδε πεπλανημένοις. τοίνυν φησίν·

Ἀρχὴ λόγου Κυρίου ἐν Ὠσηέ· καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Ὠσηέ· 2 a **10 A.**

Ἄρχεται μὲν γὰρ ἐν τῷ προφήτῃ Θεὸς ἀποκαλύπτειν μυστήρια κατ' ἐκεῖνό που πάντως, τὸ δι' ἑτέρου προφήτου σαφῶς εἰρημένον "Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι καὶ (Abac. ii. 1.) "ἐπιβήσομαι ἐπὶ πέτραν, καὶ ἀποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν τί "λαλήσει ἐν ἐμοὶ Κύριος ὁ Θεός." ἀποκαλύπτει γὰρ τοῖς ἁγίοις εἰς νοῦν ἐνιεὶς τῶν ἐσομένων τὴν γνῶσιν, ὁ τῶν ὅλων

3. μετὰ] κατὰ Edd. 4. οὗτος] + γὰρ iid. 5. ἐπιμελομένων] ἐπιμελουμ. iid. 9. σεναχερεὶμ iid. 11. ἀμογητί] ἀμοττί (sic) iid. ἀμοχθί e suo correxit Migne. 13. ἀνίει] ἀνίησι iid. 24. ἐν ὠσηέ] πρὸς ὠσηέ F. (al.); sed cf. ἐν lin. sq.

Ps. lxxxiv. 9. b Θεός. καὶ γοῦν ὁ μακάριος φησὶ Δαυεὶδ "Ἀκούσομαι τί " λαλήσει ἐν ἐμοὶ Κύριος ὁ Θεὸς, ὅτι λαλήσει εἰρήνην ἐπὶ " τὸν λαὸν αὐτοῦ·" οὐδὲν δὲ ἧττον ἡμῖν καὶ ὁ μακάριος προφήτης Ζαχαρίας διὰ τῶν ἴσων ἔρχεται λόγων· ἔφη γάρ· Zach. iv. 5. " Καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί." ἐν ἔθει γὰρ ἦν τοῖς ἁγίοις προφήταις ἄγγελον ἀποκαλεῖν τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον, ὡς ἀπαγγέλλοντά τε αὐτοῖς καὶ ἐναργῆ καθιστῶντα τὴν βούλησιν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. ἐπιμαρτυρήσει δὲ λέγων Esai. ix. 5, 6. καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας περὶ αὐτοῦ "Ὅτι πᾶσαν στολὴν c " ἐπισυνηγμένην δόλῳ, μετὰ καταλλαγῆς ἀποτίσουσι, καὶ " θελήσουσιν εἰ ἐγενήθησαν πυρίκαυστοι· ὅτι παιδίον " ἐγεννήθη ἡμῖν, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ Μεγάλης " βουλῆς ἄγγελος." ὅτι δὲ ἦν ἰσχνὴ καὶ ἀσυμφανὴς ἐν τοῖς ἁγίοις ἡ ἀποκάλυψις, καὶ οὐχὶ γλώττῃ καὶ ῥήμασι τοῖς καθ' 2 Cor. xiii. 3. ἡμᾶς ἐπιτελουμένη, πληροφορήσει γράφων ὁ Παῦλος "Ἢ " δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ;" οὐκοῦν τὸ ἐν Ὠσηὲ γενέσθαι τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, εἴη ἂν, ὡς ἔμοιγε πάρεστι νοεῖν, ἕτερον οὐδὲν τοῖς ἀκροωμένοις κατασημαίνον-d τος, ἢ ὅτι γέγονεν ἀποκάλυψις ἐν Ὠσηὲ, καὶ τῶν ἐσομένων ἡ γνῶσις φωτὸς ἐνήστραψε δίκην, οὐ σώματος ὀφθαλμοὺς, ἀλλὰ νοῦν καὶ καρδίαν καταλαμπρύνοντος.

Τὸ δὲ δὴ φάναι πάλιν, Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Ὠσηὲ, πρὸς ἐννοίας ἡμᾶς ἀποφέρει τοιαύτας. τὸ γάρ τοι προστεταγμένον οὐ κοινὸν ἅπασι τοῖς ἐντευξομένοις ἦν, οὔτε μὴν προὔκειτο τοῖς ἐθέλοισιν ἀποπεραίνειν αὐτὸ κατὰ καιροὺς, ἀλλ' ἰδικῶς καὶ πρὸς μόνον εἴρητο τὸν Ὠσηέ. οὐ γὰρ, ὥς Hier. x. 2. περ ἐστὶ κοινὸν καὶ ἐπωφελὲς παράγγελμα, τὸ "Τάδε λέγει e " Κύριος Κατὰ τὰς ὁδοὺς τῶν ἐθνῶν μὴ μανθάνετε, καὶ ἀπὸ " τῶν σημείων τοῦ οὐρανοῦ μὴ φοβεῖσθε," οὕτως ἂν νοοῖτο καλόν τε καὶ ὀνησιφόρον τὸ λαβεῖν γυναῖκα πορνείας, καὶ τέκνα πορνείας· ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν χρησίμως εἰς ἅπαντας

6. τοῖς] ἐν Aubertus. 16. τοῦ assumptum ex B. 18. κατασημαίνοντος] Sic B. κατασημαῖνον Edd. 25. αὐτὸ] αὐτὸν iid.

διήκοι ἄν· τοῦτο γεμὴν ἰδικῶς πρὸς μόνον ἂν πρέποι τὸν προφήτην λέγεσθαι π[α]ρ[ὰ] Θεοῦ. τοῦτο οἶμαι ἐστὶ, καὶ εἶπε πρὸς Ὠσηὲ, ὅμοιον ὡς εἰ τυχὸν λέγοι, οὐ πρὸς πάντας ἁπλῶς ὁ τοιόσδε λόγος, ἀλλὰ πρὸς μόνον τὸν Ὠσηέ. οὐ γὰρ ἔδει πρόφασιν αἰσχρᾶς τε καὶ φιληδόνου ζωῆς γενέσθαι a 11 A. *πολλοῖς, τὸ οἰκονομικῶς πρὸς ἕνα κατὰ καιροὺς εἰρημένον. Τί οὖν ἔφη Θεὸς πρὸς τὸν μακάριον Ὠσηέ;*

Βάδιζε, λαβὲ σεαυτῷ γυναῖκα πορνείας καὶ τέκνα πορνείας, διότι ἐκπορνεύουσα ἐκπορνεύσει ἡ γῆ ἀπὸ ὄπισθεν τοῦ Κυρίου.
Καὶ ἐπορεύθη καὶ ἔλαβε τὴν Γόμερ θυγατέρα Δεβηλαΐμ, καὶ 3
συνέλαβε καὶ ἔτεκεν αὐτῷ υἱόν.

Οὐδεὶς ἡμᾶς ἀναπείσει λόγος παραιτεῖσθαι τὸ γράμμα, καὶ τῆς ἱστορίας τὸ εἰκαῖον καταψηφίζεσθαι, καὶ αὐτοῦ τοῦ b *πράγματος καθορίζειν τὸ ἀκαλλὲς, ἢ καὶ οἴεσθαι κατά τινας, μὴ οὕτως πεπρᾶχθαι, μήτε μὴν παρειλῆφθαι πρὸς γάμον, ἤτοι σύνοδον γαμικὴν, τὴν Γόμερ, ὅπου καὶ σύλληψιν γεγενῆσθαι φησὶ τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν, καὶ μὴν καὶ ἀπότεξιν, μέμνηταί τε καὶ ὀνόματος τοῦ παιδίου, καὶ τὸν τοῦ γυναίου λέγει πατέρα, καὶ αὐτὸ δὲ πρὸς τούτοις τοῦ γυναίου τὸ ὄνομα. ἐπειδὴ δὲ ἀναγκαῖον ἦν ὁμολογεῖν, τῇ τῶν πεπραγμένων ἀληθείᾳ συνειπεῖν ἑλομένοις, ὅτι ταῦθ' οὕτως γέγονεν ἀληθῶς, φέρε τοὺς τῶν κατασκώπτειν εἰωθότων παραθέντες* c *λόγους, τότε λοιπὸν ἐπαγάγωμεν ἐπὶ καιροῦ τῆς οἰκονομίας τὴν ἀφήγησιν.*

Λογιδίῳ μὲν οὖν ἐνέτυχον ἀνδρὸς οὐκ ἀσήμου διατρανοῦν ἐθέλοντος τὰ περὶ τὸν τόπον· ὃς τῆς ἱστορίας, καὶ τῶν οὕτω γεγενῆσθαι λεγόντων, οὐ μετρίαν ἐποιεῖτο τὴν κατάῤῥησιν· δεῖν τε ἔφασκεν ἐναργῶς ἐπ' αὐτῷ δὴ τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ μάλιστα δεδιότας οὐδὲν, ἀνακραγεῖν τῆς ἐγκρατείας τοὺς

2. *παρὰ* tacite correxit Migne. *περὶ* Edd. 7. *ἔφη*] + *ὁ* iid.
14. *ἢ* assumptum ex B.

2 Cor. iii. 6. ἐραστὰς Τὸ γράμμα ἀποκτένει. ἐρήμην γὰρ ὥςπερ κατα-
d τρέχων τοῦ γράμματος, καὶ οἱονεὶ κατὰ πρανοῦς ἐρχόμενος,
τοιούςδε τινὰς συνετίθει λόγους. „ Μωυσῆς γὰρ, ἔφασκεν,
Exod. iii. 10. „ ὁ θεσπέσιος προσετάττετό ποτε τῆς Αἰγυπτίων δουλείας
„ λελυτρωμένον ἀποκομίζειν τὸν Ἰσραὴλ εἰς τὴν πάλαι τοῖς
„ πατράσιν ἐπηγγελμένην ἁγίαν γῆν, φημὶ δὴ τὴν τῆς ἐπαγ-
„ γελίας· ἀλλὰ καὶ ὁ προφήτης Ἱερεμίας ἤκουσε Θεοῦ λέγον-
Hier. i. 5. „ τος ἐναργῶς ‘ Πρὸ τοῦ με πλάσαι σε ἐν κοιλίᾳ ἐπίσταμαί
„ ‘ σε, καὶ πρὸ τοῦ σε ἐξελθεῖν ἐκ μήτρας ἡγίακά σε, προ-
e „ ‘ φήτην εἰς ἔθνη τέθεικά σε.’ πῶς οὖν οὐκ ἀξιάγαστοι,
„ φησὶν, οἱ καὶ τὴν οὕτω σεπτὴν καὶ παγκάλην διακονίαν
„ παραιτούμενοι, καὶ τὴν μέλλησιν οὐκ ἀπαναινόμενοι; ὁ μὲν
Exod. iv. 13. „ γὰρ ἔφασκε, ‘ Δέομαι Κύριε προχείρισαι ἄλλον δυνάμενον
Hier. i. 6. „ ‘ ὃν ἀποστελεῖς·’ ὁ δὲ τὴν νεότητα προϊσχόμενος, ἐκδυσω-
„ πεῖν ἐπειρᾶτο Θεόν. ἀλλὰ καὶ ὁ προφήτης, φησὶν, Ἰεζεκιὴλ
„ ἐν βολβίτοις κόπρου ἀνθρωπίνης ἄρτους ἑαυτῷ ποιῆσαι
„ προστεταγμένος, δεδυσφόρηκεν οὐ μικρῶς, ἤκουσέ τε διὰ
Ezech. iv. 15. „ τοῦτο, ‘ Ἰδοὺ δέδωκά σοι βόλβιτα βοῶν ἀντὶ βολβίτων
12 A. a „ ‘ ἀνθρωπίνων, καὶ ὀπτήσεις τοὺς ἄρτους σου ἐπ᾽ αὐτῶν.’ καὶ
„ μὴν καὶ αὐτὸς ὁ θεσπέσιος Πέτρος, ὅτε τῆς ὀθόνης καθιε-
„ μένης ἐξ οὐρανοῦ, ἐν ᾗ πάντα ἐγέγραπτο τὰ τετράποδα καὶ
Acta x. 13, 14. „ τὰ κτήνη, Θεοῦ λέγοντος ἤκουσεν ‘ Ἀναστὰς, Πέτρε, θῦσον
„ ‘ καὶ φάγε,’ παρῃτεῖτο, φησὶν, οὕτω λέγων ‘ Μηδαμῶς
Ezech. iv. 14. „ ‘ Κύριε, ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον· οὐδὲ
„ ‘ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου πᾶν κρέας βέβηλον.’ Ὡσηὲ δὲ
b „ ἀκούσας ὅτι γυναίῳ συνάπτεσθαι δεῖ αἰσχρῷ καὶ πεπορ-
„ νευμένῳ καὶ ἐπάρατον ἔχοντι ζωὴν, οὐ παραιτεῖται τὸ χρῆμα,
„ οὐκ ὄκνον εἰσδέχεται, οὐ προσάγει τὴν ἱκετηρίαν, ἀνεῖσθαι
„ παρακαλῶν· ἀλλ᾽ οἷά τις τῶν ἀσελγεστάτων προχειρότατα
„ καὶ ἀμελλητὶ μονονουχὶ καὶ ἁρπάζει τὸ χρῆμα, τάχα που
„ τῆς εἰς τὸ γύναιον ἡδονῆς ἡττώμενος.” Εἶτα κατακλείων

1. ἀποκτένει] Sic B. ἀποκτείνει Edd. 20. αὐτὸς] αὐτὰ iid.
26. πορνευομένῳ iid. 28. ἐνδέχεται iid.

εἰς ἀτοπίαν τοὺς λόγους, προσετίθει τούτοις ὀλίγα ἅττα καὶ ψυχρά. σκήπτεται μὲν γὰρ τῷ προφήτῃ συνηγορεῖν, καὶ πάλιν φησὶν, „ ὅτι πλείστην ὅσην ἂν ἐποιήσατο τὴν παραί- „ τησιν, εἰ σωματικὴν ἠπίστατο κοινωνίαν προστάξαι Θεόν· c „ ἐπειδὴ δὲ ἦν πνευματικόν τι τὸ δρώμενον, ἐκ πολλῆς ἄγαν „ φιλοθεΐας, μονονουχὶ καὶ αὐτόμολος ἐπὶ τὸ δρᾷν ἔρχεται τὸ „ κεκελευσμένον. ἄλλως τε, φησὶν, οὐκ ἂν ὁ τῆς ἐγκρατείας „ Θεὸς ἠθέλησέ τι γενέσθαι τοιοῦτον, ὡς ἄνδρα τοσοῦτον „ αἰσχραῖς οὕτως καὶ βδελυρωτάταις καταμιαίνεσθαι συμ- „ πλοκαῖς, ταῖς εἰς γυναῖκα φημὶ, καὶ τοῦτο μαχλῶσαν καὶ „ πεπορνευμένην. μεταπλάττων δὲ ὥσπερ τῆς ἱστορίας τὴν „ δύναμιν εἰς ἐννοίας πνευματικὰς, ἔφασκε μὲν εἶναι τὴν Γόμερ d „ εἰς τύπον ψυχῆς αἰσχρῶς καὶ ἀσέμνως διαζῆν ᾑρημένης· „ τὸν δέ γε προφήτην εἰκόνα πληροῦν τοῦ ἄνωθεν καὶ ἐξ „ οὐρανοῦ, τουτέστι, τοῦ ἐκ Πατρὸς Θεοῦ Λόγου, ὃς ταῖς „ ἡμετέραις ψυχαῖς συναπτόμενος νοητῶς τὰ τῆς φιλαρέτου „ ζωῆς ἐνίησι σπέρματα[1]."

Καὶ ταῦτα μὲν τῆς ἐκείνου πιθανολογίας τὰ εὑρέματα·

3. *ὅσην* deest in Edd.

[1] De hâc re vide pauca quae deprompsi e Catena in xii Prophetas in Bibl. S. Laurentii, Florentiae, Plut. xi. Cod. 22, fol. 4. *Ὠριγένει δοκεῖ καὶ ἄλλοις τισὶν ἀρχαίοις μὴ μιγῆναι τὸν προφήτην πόρνῃ, ἀλλὰ καθ᾽ ὑπόθεσιν λέγεσθαι· ἡνίκα γὰρ ὁ λαὸς ἐκπεπόρνευκεν ἐκ τοῦ Θεοῦ ὁ προφήτης οὐ συνανεμίγνυτο τούτοις· τοὔνεκεν προστάσσει αὐτῷ ὁ Θεὸς συνεῖναι τῷ λαῷ· οἷς συνάδει καὶ Ὑπάτιος ὁ Νικαίας. Εὐσεβίῳ δὲ τῷ Παμφίλου οἴκοι κατέχειν τὴν πόρνην τὸν προφήτην, οὐ μὴν μιαίνεσθαι ἐν αὐτῇ· ἀλλ᾽ ἐξ ἑτέρων πορνεύουσαν τεκνοποιεῖν· σύμβολον δὲ τοῦτο ὅτι εἰ καὶ ἐμακροθύμει ἐπὶ τῇ ἀσεβείᾳ τοῦ λαοῦ ὁ Θεος, οὐ μὴν ἠσμένιζεν ἢ ἀνείχετο, ἀλλὰ καὶ λίαν ἠχθραίνετο· οὐδ᾽ αὖ πάλιν ὁ λαὸς ἐκ τοῦ ἄνδρα καὶ προστάτην ἐπιγράφειν ἑαυτοῖς τὸν Θεὸν, εἶχεν τι εὐσεβὲς, ἀσεβῶς διατεθειμένος· ὁ δὲ ἅγιος Κύριλλος μιγῆναι λέγει τὸν προφήτην τῇ πόρνῃ· καὶ ὁ τῶν προκειμένων ἐξηγητὴς Θεοδώρητος.* His addas Theodorum Mopsuestenum ad loc. S. Cyrillo plane consentientem.

Hypatii Scholion dat Catena eadem, quam *b* signavi. *Ὑπατίου. Κελεύεται παρὰ τοῦ Θεοῦ ὁ προφήτης ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἐκπορνεύσαντος λαοῦ λαβεῖν ἑαυτῷ γυναῖκα· ἥν περ καλεῖ γυναῖκα πορνείας, καὶ τεκνογονεῖν ἐξ αὐτῆς τέκνα πορνείας καὶ διὰ τούτων ἐπιδεῖξαι αὐτοῦ τὴν πρὸς τὸν λαὸν οἰκείωσιν· ἵν᾽ οὕτως ἀκούοντες τὰ παρ᾽ αὐτοῦ λεγόμενα, ἐπιστήσωσι τὸν νοῦν ὅτι ἀληθεῖς οἱ λόγοι τῆς αὐτοῦ προφητείας· οὐ γὰρ μόνον κατὰ τοῦ λαοῦ ἐκόμιζε τὰς ἀποφάσεις· ἀλλὰ καὶ κατ᾽ αὐτοῦ τοῦ προσήκοντος αὐτῷ γένους, ἐκ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἐπιμιξίας· ἵν᾽ ἐξ αὐτῶν βεβαιωθῶσι τῶν πραγμάτων οἱ ἀκούοντες, ὅτι ὁ μηδὲ τοῦ οἰκείου φειδόμενος γένους, ἀληθής ἐστιν καὶ δίκαιος, Θεοῦ βουλὴν ἀποκαλύπτων τῷ λαῷ· καὶ τῆς κοινῆς αὐτῶν συμφορᾶς ποιούμενος τὴν προφητείαν.*

τεθαύμακα δὲ οὐ μετρίως ἐγώ· πρῶτον μὲν, ὅτι τῶν εἰς e *ἀλήθειαν ἀφειδήσας ἐννοιῶν, τετόλμηκεν εἰπεῖν, ὅτι τὸ γράμμα ἀποκτένει· εἶτα πρὸς τούτοις, ὅτι παρεκόμισε μὲν τοὺς ἀμφὶ τὸν Μωυσέα, καὶ ὧν ἐπεμνήσθημεν ἀρτίως, τοῖς ἄνωθεν κεχρησμῳδημένοις ἀντειρηκότας· ὅτι δὲ τοῖς θείοις θεσπίσμασιν ἀντιβλέψαι τετολμηκότες οὐκ ἔξω γεγόνασιν αἰτίας, σεσίγηκεν οὐκ ὀρθῶς. παραιτούμενον μὲν γὰρ τὸν ἱεροφάντην Μωυσέα, καὶ ὀκνοῦντα τὴν ἀποστολὴν, καὶ προϊσχόμενον τὴν βραδυγλωσσίαν, ὡς ἀσθενοῦντα περὶ τὴν πίστιν*

13 A. Exod. iv. 11, 12. a *ἤλεγχε Θεὸς, οὕτω λέγων "Τίς ἔδωκε στόμα ἀνθρώπῳ; "καὶ τίς ἐποίησε δύσκωφον καὶ κωφόν; βλέποντα καὶ "τυφλόν; οὐκ ἐγὼ Κύριος ὁ Θεός; καὶ νῦν πορεύου καὶ "ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου·" ἀναδυομένου δὲ μετὰ τοῦτο,* Ib. 14. *καὶ μέλλοντος ἔτι, "ὀργίσθη, φησὶ, Κύριος ἐπὶ Μωυσῆν," καὶ εἶπεν "Οὐκ ἰδοὺ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου; ἐπίσταμαι "ὅτι λαλῶν λαλήσει αὐτός σοι·" Ἱερεμίου δὲ πάλιν προ-* b *αλέστερον εἰρηκότος, ὅτι Νεώτερος ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἐπίσταμαι* Hier. i. 6. *λαλεῖν, οὐδὲν ἧττον ὑπήντα Θεὸς, λέγων "Μὴ λέγε, ὅτι* Ib. 7. *"νεώτερος ἐγώ εἰμι, ὅτι πρὸς πάντας οὓς ἐὰν ἐξαποστελῶ σε, "πορεύσῃ, καὶ κατὰ πάντα ὅσα ἂν ἐντείλωμαί σοι, λαλή-"σεις." οὐ γὰρ ἦν ὅλως ἀκίνδυνον εἰπεῖν, ἤγουν ἐννοῆσαι μόνον, ὅτι λογισμοῦ τοῦ πρέποντος ἡ ὑπερτάτη βουλὴ διημάρτηκε, νέον ἄνδρα καλοῦσα πρὸς προφητείαν. ὁμοίως ὁ θεσπέσιος Πέτρος ἤκουσε μὲν τῆς ὀθόνης καθιεμένης ἐξ* Acta x. 13. *οὐρανοῦ "Ἀναστὰς, Πέτρε, θῦσον καὶ φάγε·" ἐπειδὴ δὲ* Ib. 14. *Ἰουδαϊκῶς ἀνεκεκράγει τὸ, "Μηδαμῶς Κύριε· ὅτι οὐδέποτε* c *"ἔφαγον κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον," ἐπετιμᾶτο παραχρῆμα, καὶ ὡς τοῖς θείοις σκέμμασιν ἀντιφέρεσθαι τολμῶν, ἤκουεν ἐναρ-* Ib. 15. *γῶς "Ἃ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου." εἰ γὰρ καὶ ἐλέγχειν ἤθελεν ἠπίως ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, καὶ οὐκ εὐθὺς ὡς ἀντειρηκόσιν οὐ μετρίως ἐξεπικραίνετο, ἀλλ' οὐκ ἔξω γέγονεν*

3. ἀποκτένει] ἀποκτείνει Edd. 6. τετολμήκασιν B. 19. ἐὰν] Sic B. ἂν Edd. Statim ἐγὼ add. iid. om. B. (A. V.) 26. ἀνακεκράγει Edd.

αἰτίας αὐτοῖς ἡ παραίτησις. χρῆναι δέ φημι ταῖς ἄνωθεν ψήφοις ἀμελλητὶ νέμοντας τὸ ὀρθῶς καὶ ἀδιαβλήτως ἔχειν, ἀποπεραίνειν ἐπείγεσθαι τὸ κεκελευσμένον, κἂν εἰ μὴ σφόδρα τὸ χρῆμα ταῖς ἡμετέραις ἀνδάνῃ ψυχαῖς· οἷον τί φημι, προσ- d τέταχε τῷ Σαοὺλ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἀποσφάξαι τὸν Ἀγάγ, ὡς ἀνόσια δεδρακότα κατὰ τῶν ἐξ Ἰσραήλ. ἀλλ' ᾠήθη τὸ χρηστὸν ἐπ' αὐτῷ βουλεύεσθαι, καὶ φειδοῦς ἠξίου τὸν ταῖς ψήφοις καταδεδικασμένον. προσκρούει δὴ οὖν ταύτῃ τοι τῷ Θεῷ, καὶ μάλα. ἐκήδετο δὴ οὖν τοῦ τεθνάναι προστεταγμένου, μονονουχὶ διακεκραγὼς καὶ λέγων δι' αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ὅτι μὴ δικαίαν ἐπ' αὐτῷ τὴν ψῆφον ἐποιεῖτο Θεός. ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας ἐλυπεῖτο μὲν λίαν καὶ e συνηγανάκτει Θεῷ ὁ μακάριος Σαμουὴλ, καὶ ἀποσφάττει μὲν τὸν Ἀγὰγ αὐτὸς, ἐπιφωνῶν τὰς αἰτίας· "Ἀνθ' ὧν γὰρ, 1 Reg. xv. 33. " φησὶν, ἠτέκνωσε γυναῖκας ἡ ῥομφαία σου, οὕτως ἀτεκ" νωθήσεται ἐκ γυναικῶν ἡ μήτηρ σου·" προαπαγγέλλει δὲ τῷ Σαοὺλ, ὅτι καὶ τῆς βασιλείας ἐξωσθήσεται, καὶ πικρὰς τῆς παρακοῆς ἀποτίσει δίκας.

Εἰ δὲ χρὴ πρὸς τούτῳ καὶ ἑτέρας ἡμᾶς ἱστορίας παρενεγκεῖν 3 Reg. xxi. 10 sqq. ἀφήγησιν, ἐν τῇ τρίτῃ γέγραπται τῶν βασιλειῶν, ὅτι κατεστρατεύετό ποτε τῶν ἐξ Ἰσραὴλ ὁ Ἄδερ, ὁ Σύρων ἡγούμενος a 14 A. ἤτοι βασιλεύς. ἀλύοντος δὲ οὐ μικρῶς τοῦ Ἀχαὰβ, ὃς ἦν βασιλεὺς Ἰσραὴλ, καὶ δεδιότος τὴν ἔφοδον, ἁλώσεσθαί τε οὐκ εἰς μακρὰν πανστρατιᾷ προσδοκήσαντος, ἐπηγγέλλετο διὰ προφήτου Θεὸς, παραδώσειν αὐτῷ τὸν ἐχθρόν· εἶτα λαβὼν Ib. 32 sqq. ἐκεῖνος, ἠξίου φειδοῦς παρὰ τὸ δοκοῦν τῷ Θεῷ. καὶ τί μετὰ τοῦτο τὸ γράμμα τὸ ἱερόν; "Καὶ ἄνθρωπος εἷς ἐκ τῶν υἱῶν Ib. 35–8. " τῶν προφητῶν εἶπε πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ ἐν λόγῳ Κυρίου b " Πάταξον δή με· καὶ οὐκ ἠθέλησεν ὁ ἄνθρωπος πατάξαι αὐ" τόν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ἀνθ' ὧν οὐκ ἤκουσας τῆς φωνῆς " Κυρίου, ἰδοὺ σὺ ἀποτρέχεις ἀπ' ἐμοῦ, καὶ πατάξει σε λέων· " καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ εὑρίσκει αὐτὸν λέων καὶ ἐπάταξεν

15. γυναῖκα Edd. ante Migne. 17. ἐξοισθήσ. Aubertus.

“ αὐτόν. καὶ εὑρίσκει ἄνθρωπον ἕτερον καὶ εἶπε, Πάταξον “ δή με· καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος πατάξας, καὶ “ συνέτριψε. καὶ ἐπορεύθη ὁ προφήτης καὶ ἔστη τῷ “ βασιλεῖ Ἰσραὴλ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, καὶ κατεδήσατο τελαμῶνι “ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ·” μικρὰ δὲ ἄττα μεταξὺ προσλε- [3 Reg. xxi. 42.] [c] λαληκὼς ὑποστρέφοντι τῷ Ἀχαὰβ, προσετίθει πάλιν “Τάδε “ λέγει Κύριος Διότι ἐξήνεγκας σὺ ἄνδρα ὀλέθριον ἐκ τῆς “ χειρός σου, καὶ ἔσται ἡ ψυχή σοῦ ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, “ καὶ ὁ λαός σοῦ ἀντὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.” ἀκούεις ὅπως ὁ πατάξαι τὸν προφήτην παραιτούμενος ἐλεεινῶς ἀνῃρέθη, δεινῷ θηρίῳ περιπεσών; καίτοι πῶς οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὡς ἦν εὐλαβείας καρπὸς τὸ μὴ καταπαίειν ἀποτολμᾷν ἅγιον καὶ προφήτην; ἀλλ’ ἦν ἐν λόγῳ Κυρίου, καὶ δυσδιάφυκτον [d] ἔγκλημα γέγονεν ἡ παρακοή. ἐφείσατο δὲ καὶ Ἀχαὰβ παραλόγως τοῦ Ἄδερ, καίτοι Θεοῦ διολλύναι προστεταχότος, καὶ δέδοται αὐτὸς ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. οὐκοῦν ἀναγκαῖον ὄκνου τε δίχα καὶ μελλησμοῦ ἀποπεραίνεσθαι πρὸς ἡμῶν, ὅπερ ἂν ἁνδάνοι Θεῷ· τὸ δὲ ἕτερόν τι παρὰ τοῦτο δρᾷν ἢ καὶ ἑλέσθαι φρονεῖν ὑπεροψίας ἔγκλημα φέρει. μόνον γὰρ οὐχὶ καὶ ἐπιτιμᾷν ἐγνώκασιν οἱ τοιοίδε λοιπὸν, ὡς οὐκ ὀρθῶς ἔσθ’ ὅτε βουλευομένῳ, Θεῷ.

Φαμὲν οὖν τοῖς τὴν ἱστορίαν διαβολῆς οὐκ ἔξω τιθεῖσι, καὶ ἀβούλως ἐπαιτιωμένοις Ἀκαλλὲς ὑμῖν, ὦ οὗτοι, φαίνεται [e] τὸ μαχλώσῃ γυναικὶ συνέστιον γενέσθαι προφήτην; τί δὲ, οὐ πολὺ ἀκαλλέστερον τὸ ἀποσφάττεσθαι τινὰς διὰ προφητῶν ἁγίων; [1 Reg. xv. 33.] πῶς οὖν ἀνῄρηκε Σαμουὴλ μὲν τὸν Ἀγάγ, [3 Reg. xviii. 40.] Ἠλιοὺ δὲ τοὺς προφήτας τοῦ Βάαλ καίτοι πολλοὺς ὄντας τὸν ἀριθμόν; [Es. xx. 2.] τί δὲ, εἰπέ μοι, καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας τὸν σάκκον ἐκ τῆς ὀσφύος περιελὼν, γυμνός τε καὶ ἀνυπόδετος περιθέων τὴν Ἱερουσαλήμ; ἆρα γὰρ οὐχὶ τὸν ἐν τοιῷδε

2. *καὶ πατ.* inverso ordine Aub. 11. *περιπεσών*] *προπεσών* Edd. invitis B et Cat. in 4 libb. Reg. (Codd. Ven. Par. Esc.) 17. *μελλησμοῦ*] Sic Cat. cit. (Codd. Ven. Par. *μελησμοῦ* exemplar Esc.) *μελησμῶν* Edd. 19. *ἑλέσθαι* accessit ex Cat. cit. 21. *βουλευσαμένῳ* Cat. cit. 27. Ἠλιοὺ] Ἠλίας Edd.

γεγονότα σχήματι καταμωμήσαιτ᾽ ἄν τις εὐθὺς ὡς ἄσεμνον καὶ ἐξεστηκότα καὶ τὴν φρένα παρενηνεγμένον; καὶ πῶς [a 15 A.] τοῦτο ἀμφίβολον, εἴπερ ἐστὶν ἐπαίνου μεστὸν, τὸ ἐν κόσμῳ τῷ καθήκοντι πάντα πράττεσθαι πρὸς ἡμῶν; Ἀλλ᾽ ἐρεῖς, ὅτι τοῖς θείοις εἴκοντες νεύμασιν, ἔδρων τὰ τοιάδε τοτηνικάδε. τί δὲ, εἰπέ μοι, φρονεῖν ἄξιον περὶ τοῦ μακαρίου Ὡσηέ; ἆρα γὰρ αὐτόκλητος πρὸς γυναῖκα πόρνην ἔρχεται, καὶ ποιεῖται σύνοικον τὴν οὕτως αἰσχρὰν, ἢ προστέτακται παρὰ Θεοῦ; τεθαύμακα δὲ οὐδὲν ἧττον ἐκεῖνο τοῦ κατασκώπτειν [b] ἐθέλοντος τὰ ἐπ᾽ αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ τῆς ἱστορίας τὸ ἀτερπὲς διασύρειν ἀποτολμήσαντος. ἀναιρῶν γὰρ τὸ χρῆμα διὰ τὸ ἄτοπον, διϊσχυριζόμενός τε καὶ μάλα σαφῶς, ὡς οὐ πόρνῃ γυναικὶ κεκοινώνηκεν ὁ προφήτης, ἀλλ᾽ ἐκπορνευσάσαις ψυχαῖς ὁ θεῖος ἔσθ᾽ ὅτε συνάπτεται Λόγος, οὐ νενόηκε κατὰ τὸ εἰκὸς, οἵῳ περιπέπτωκεν ὕθλῳ. σεμνότερον γὰρ, ὡς ἔοικε, τὸν προφήτην εἶναι γοῦν βούλεται τοῦ παναγίου Θεοῦ. ἢ γὰρ οὐκ ἐν ἴσῳ λόγῳ φαίη τις ἂν, εἰπέ μοι, καὶ τὸ πονηρᾷ γυναικὶ τὸν προφήτην συνάπτεσθαι, καὶ τὸ ἀκαθάρτῳ ψυχῇ κοινωνεῖν ἑλέσθαι τὸν τοῦ Θεοῦ [c] Λόγον; ἀλλ᾽ οἶμαι τὸ μεταξὺ παντελῶς οὐδέν. ἢ τοίνυν συναναιρούντων ἐκείνῳ καὶ τοῦτο διὰ τὸ ἄτοπον, ἤγουν ἐφιέντων κατόπιν τῆς θείας βουλῆς ἔρχεσθαι τὰ ἀνθρώπινα. χρῆναι δὲ οἶμαι καί τι τῶν εὐαγγελικῶν παραθεῖναι γραμμάτων. συνανεκλίθη τελώναις καὶ ἁμαρτωλοῖς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς, ἀλλ᾽ ἐπῃτιῶντο πάλιν οἱ φιλεγκλήμονες Φαρισαῖοι, καὶ τοῖς ἁγίοις προσήεσαν μαθηταῖς ἀναφανδὸν, λέγοντες "Διατί μετὰ ἀνθρώπων ἁμαρ- [S. Matth. ix. 11, 12.] "τωλῶν ὁ διδάσκαλος ὑμῶν ἐσθίει καὶ πίνει;" τί οὖν [d] πρὸς ταῦτα ὁ Χριστός; "Οὐ χρείαν, φησὶν, ἔχουσιν οἱ "ἰσχύοντες ἰατρῶν, ἀλλ᾽ οἱ κακῶς ἔχοντες." ὅτι μὲν οὖν καὶ μεμολυσμένους καὶ ἐκνενιμμένους οὔπω τὴν ἁμαρτίαν ἐξ

2. καὶ tertium assumptum ex B. 9. ἐκεῖνο accessit ex B. 16. γοῦν om. B. 17. πανάγνου Edd. 18. Haec καὶ τὸ accesserunt ex B. 25. ὁ accessit ex B. 26. προσίεσαν Edd.

ἀμετρήτου φιλανθρωπίας προσίεται Θεὸς, ἐνδοιάσῃ τις ἂν
οὐδαμῶς. χρῆναι δὲ δεῖ μάλιστα τῆς κατὰ τὸν μακάριον
Ὠσηὲ γενομένης ἱστορίας μὴ καθορίζειν τὸ ἀκαλλὲς γρα-
φούσης ἡμῖν ἐφ' ἑαυτῆς παγκάλως, ὅτι βδελυροῖς καὶ ἀκα-
e θάρτοις οὖσιν ἔτι, τὴν παρ' ἑαυτοῦ πνευματικὴν κοινωνίαν
ὁ θεῖος ἡμῖν χαρίζεται Λόγος.

Ἔφη τοίνυν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς πρὸς τὸν μακάριον
Ὠσηέ Βάδιζε, λάβε σεαυτῷ γυναῖκα πορνείας καὶ τέκνα
πορνείας. δέχεται δὲ τὴν Γόμερ, οὐχ ἡδυπαθείας εὕρεμα τὸ
χρῆμα ποιούμενος, ἀλλ' ὑπακοῆς καὶ διακονίας ἔργον ἀπο-
πληρῶν, καὶ ὑπηρέτης τοῦ τύπου γινόμενος, ὃν αὐτὸν δὴ μάλα
ἐροῦμεν, ἐν τοῖς σαρκικοῖς καὶ γεωδεστέροις διαμορφοῦντες, ὡς
16 A. a ἔνι, τὰ πνευματικά. αἰτιῷτο δ' ἂν οἶμαί τις οὐκ ἐν κόσμῳ
λοιπὸν τὸν τοῦ προφήτου σκοπόν. τὸ γὰρ ἑλέσθαι γαμεῖν,
καὶ γυναίῳ συνάπτεσθαι, καὶ τέκνων ἐρᾷν, ὁ τῆς θεοπνεύστου
γραφῆς οὐκ ἐξείργει λόγος· μᾶλλον δὲ μώμου καὶ διαβολῆς
Heb. xiii. 4. ἀπαλλάττει πανταχοῦ· "Τίμιος γὰρ ὁ γάμος, καὶ ἡ κοίτη
"ἀμίαντος," κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου φωνήν· ἐφεῖτο
δὲ τοῖς ἐθέλουσι διαβιῶναι ὀρθῶς, καὶ τὸν ἐνάρετόν τε καὶ
b εὐσεβῆ κατορθῶσαι βίον, κἂν εἰ τέκνων γλίχοιντο γονῆς.
διεβίω γὰρ οὕτως ὁ μακάριος Ἀβραάμ· γεγόνασι δὲ καὶ οἱ
μετ' αὐτὸν εὐδόκιμοι παρὰ Θεῷ. τί οὖν, εἰπέ μοι, τὸ ἄτο-
πον, ἢ πῶς ἂν ὅλως διαβεβλήσεται τὸ μὴ ἀνῄνασθαι γάμον,
Θεοῦ προστάττοντος γράφεσθαί τι τῶν πνευματικῶν καὶ
ἀναγκαίων εἰς ὄνησιν τοῖς ἐντευξομένοις ἐν τοῖς σωματικοῖς
τε καὶ αἰσθητοῖς; φαίην δ' ἂν ἔγωγε καταδείσας οὐδὲν, ὅτι
καὶ σέσωκεν ὁ προφήτης τὴν Γόμερ. γύναιον γὰρ τὸ οὕτως
αἰσχρὸν καὶ πολύκοινον, ἑνὶ πέπεικεν ἀνδρὶ προσκεῖσθαι
c μόνῳ, καὶ τὴν πάλαι καὶ αὐτὴν λυποῦσαν τὴν φύσιν· ὅτι
μὴ τέκνων ὑπέκειτο γοναῖς, ἀλλὰ ταῖς τῶν προστυχόντων
ἡδυπαθείαις πωλοῦσα τὴν ὥραν, πέταυρον ἦν θανάτου, καὶ

12. διαμορφοῦντες] Sic B. διαμορφοῦντα Edd. Statim γονὰς iid. 20. γλίχοιντο] εὔχοιντο iid.

θύρα καὶ ὁδὸς εἰς αὐτό που τὸ βαθὺ καὶ λοῖσθον καταφέρουσα σκότος· ἀποσχέσθαι πέπεικε τῶν οὕτω διεπτυσμένων ἐπᾳσμάτων τε ἅμα καὶ ἐγχειρημάτων, καὶ τέκνων ἐποίει μητέρα σεμνήν. τὸ δὲ δὴ μὴ σφόδρα φροντίσαι τῶν καθ' ἑαυτὸν, ἐξανύσαι γεμὴν ἑλέσθαι μᾶλλον τὸ ἑτέρῳ χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον εἰς σωτηρίαν, ἁγιοπρεπὲς ἂν φαίνοιτο καὶ ἀξιά- d γαστον σπούδασμα. ἢ γὰρ οὐχ οὕτω καὶ ἐπαίνου παντὸς ἀξιώσομεν τὸν μακάριον προφήτην Ἡσαΐαν, εἰ τὸν χιτωνί- Es. xx. 2, 3. σκον ἀποδὺς, ὑπολυσάμενος δὲ καὶ τὰ σανδάλια, καὶ ὀλίγου παντελῶς ἀξιώσας λόγου τὴν εὐκοσμίαν, περιεπάτει γυμνὸς, ἵνα τῆς ἐσομένης αἰχμαλωσίας τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ παραδείξας τὸ σχῆμα, Θεῷ προσκεῖσθαι παρασκευάσῃ καὶ τὴν τῶν ἁμαρτιῶν ἀγαπῆσαι κατάληξιν ἀναπείσῃ λοιπόν; τί δὲ, εἰπέ μοι, καὶ ὁ σοφὸς ἡμῖν Παῦλος οὐκ ἔφασκεν ἐναργῶς e "Ηὐχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, Rom. ix. 3. "ὑπερ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου τῶν κατὰ σάρκα;" οὐχὶ δὲ καὶ "τοῖς πᾶσι γενέσθαι τὰ πάντα φησὶν, ἵνα πάντως 1 Cor. ix. 22, 20, 21. "τινὰς σώσῃ, καὶ γεγονέναι μὲν τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, "τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος Θεῷ, ἀλλ' ἔννομος "Χριστῷ, ἵνα σώσῃ τοὺς ἀνόμους;" καὶ τί ἔτι ταῦτα λέγω, τὸ ἔτι μεῖζον ἀφεὶς; ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος, ἵνα σώσῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος, "οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγή- a 17 A. Phil. ii. 6–8. "σατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου "λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι "εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος, ὑπέμεινε σταυρὸν, αἰσχύνης καταφρο- Heb. xii. 2. "νήσας."

Οὐδὲν οὖν ἄρα τὸ θαυμαστὸν, εἰ βραχὺ τοῦ πρέποντος ἐκπεφοιτηκὼς, σέσωκεν ὁ προφήτης τὴν Γόμερ, καὶ ἀπολωλὸς τὸ γύναιον ἀνακομίζει πρὸς εὐκοσμίαν. ὅτι δὲ b χρησίμου τε καὶ ἀναγκαίου πράγματος ἕνεκα συνάπτεσθαι τῷ γυναίῳ προσέταττε Θεὸς, πεπληροφόρηκεν εὐθὺς, ταύτης

2. ἐπᾳσμάτων] Sic Edd. σκεμμάτων B. Haec καὶ τὴν—ἀναπείσῃ accesserunt ex B.
12. προκ. Edd. Correxit Migne.
28. ἐκπεφοιτηκὸς Aub.

ἕνεκα τῆς αἰτίας ἐκεῖνα προστάξαι διαβεβαιούμενος. διότι φησὶν, ἐκπορνεύουσα ἐκπορνεύσει ἡ γῆ ἀπὸ ὄπισθεν τοῦ Κυρίου. καὶ οὐκ ἐσομένην πορνείαν τῆς γῆς, ἀλλὰ τὴν ἤδη γεγενημένην, τῷ προφήτῃ φησί. (3 Reg. xii. 28, 29. Ib. xvi. 32.) καὶ γὰρ ἦσαν αἱ δαμάλεις εἰς Δὰν καὶ Βαιθὴλ, καὶ τὰ τοῦ Βάαλ ἐγήγερτο τεμένη, καὶ αἱ τελεταὶ τοῦ Ἰσραὴλ κατὰ πᾶσαν ἐπράττοντο τῶν Σαμα- c ρειτῶν τὴν χώραν. ἀδιαφορεῖ τοιγαροῦν κατὰ τοὺς χρόνους ἡ θεόπνευστος γραφὴ, ἢ καὶ, ὅπερ ἐστὶν ἀληθέστερον εἰπεῖν, οἱ ταύτην ἡμῖν διηρμηνευκότες· καθάπερ ἀμέλει καὶ αὐτὸ τὸ τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον διὰ τῆς Ἡσαΐου φωνῆς εἰσφέρεται (Esai. l. 6.) λέγον, "Τὸν νῶτόν μου δέδωκα εἰς μάστιγας, τὰς δὲ σιαγόνας "μου εἰς ῥαπίσματα." καὶ αὐτὸς δέ φησιν ὁ προφήτης περὶ (Ib. liii. 7, 8.) αὐτοῦ "Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον "τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα d "αὐτοῦ· ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη." ὁρᾷς ὅπως τὸ ἐσόμενον ἐν καιροῖς ὡς ἤδη γεγενημένον ὁ τῆς προφητείας ἡμῖν εἰσκεκόμικε λόγος; οὐκοῦν τὸ, Ἐκπορνεύουσα ἐκπορνεύσει ἡ γῆ, ἀντὶ τοῦ, πεπόρνευκεν ἡ γῆ, νοητέον. πεπόρνευκε δὲ τίνα τρόπον; Ἀπὸ ὄπισθεν τοῦ Κυρίου, τουτέστι, τὴν ἀκολούθησιν ἀθετήσασα, ἣν ἂν ποιοῖτό τις, ὡς πρὸς (Deut. xiii. 4. cf. Hos. xi. 10.) Θεόν. γέγραπται γὰρ, ὅτι "Ὀπίσω τοῦ Κυρίου πορεύσῃ," τουτέστιν, ἀκολουθήσεις ἀμεταστρεπτὶ τοῖς ἄνωθεν καὶ e παρὰ Θεοῦ νόμοις. πεπόρνευκε τοίνυν ἀπὸ ὄπισθεν τοῦ Κυρίου, κατακολουθεῖν οὐκ ἀνεχομένη. γέγονε γὰρ ἀποστάτις καὶ βέβηλος, καὶ ταῖς τῶν εἰδώλων προστεθεῖσα λατρείαις προσκέκρουκε τῷ Δεσπότῃ. ταύτης οὖν ἕνεκα τῆς αἰτίας συνάπτεται τῇ Γόμερ ὁ προφήτης Ὠσηὲ, ὅτι πεπόρνευκεν ἡ γῆ ἀπὸ ὄπισθεν τοῦ Κυρίου. μυστικοῦ γὰρ, ὡς ἔφην, πράγματος τύπος ἂν νοοῖτο τὸ δρώμενον. εἶτα τέτοκεν ἡ Γόμερ·

2. ἀπὸ ὄπισθεν] ἀποόπισθεν B. hic et infra. 5. Βαιθὴλ] Βηθὴλ Edd. 17. Τὸ ἐκπορν. citat Cat. in Proph. xii. in bibl. S. Synodi Mosquensi, 208. (olim 209.) 18. πεπόρνευκε] πεπορνεύκει Cat. cit. 22. ἀμετατρεπτὶ Edd. 22. καὶ assumptum ex B. Cat. cit. 24. ἀποστάτις] B. Cat. cit. ἀποστάτης Edd.

Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς αὐτόν Κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰεσράελ, 4 a 18 A.
διότι ἔτι μικρὸν καὶ ἐκδικήσω τὸ αἷμα τοῦ Ἰεσράελ ἐπὶ τὸν
οἶκον Ἰούδα, καὶ καταπαύσω βασιλείαν οἴκου Ἰσραήλ· καὶ 5
ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ συντρίψω τὸ τόξον τοῦ Ἰσραὴλ ἐν
τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰεσράελ.

Ἐν τούτοις ἡμῖν ὁ λόγος διττὴν ὠδίνει τὴν θεωρίαν. Φέρεται δὲ καὶ ἑτέρα γραφὴ παρά τισιν, ἧς ἀναγκαῖον ἐπιμνησθῆναι νῦν διά γε τὸ ἀκριβές· ὀνίνησι γὰρ οὐ μετρίως, b *τὸ ἀμφοῖν ἡμᾶς ἐπιμνησθῆναι τοῖν λόγοιν. ἡ μὲν οὖν καθ' ἡμᾶς ἔκδοσις, τουτέστιν, ἡ τῶν ἑβδομήκοντα,* Καὶ ἐκδικήσω, *φησὶ,* τὸ αἷμα τοῦ Ἰεσράελ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα· *ἡ δὲ ἑτέρα φησί,* Καὶ ἐκδικήσω τὸ αἷμα τοῦ Ἰεσράελ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰηοῦ. *καὶ εἰ μὲν οὕτω νοεῖν ἕλοιντό τινες, ἱστορικωτέραν ἀνάγκη ποιεῖσθαι τὴν ἀφήγησιν. ἔχει δὲ οὕτως·*

Γέγονε μὲν Ἀχαὰβ βασιλεὺς ἐν Ἰσραὴλ, ὁ καὶ σύνοικον ἔχων τὴν Ἰεζάβελ. ἐπειδὴ δὲ ἐζήτει τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Ναβουθαὶ, c *ὁ δὲ πρὸς τοῦτο ἀπήντα, λέγων, "Μή μοι γένοιτο δοῦναι* 3 Reg. xx. 3. *"ἀμπελῶνα πατρός μου σοί·" πεφόνευται, ταῖς τῆς Ἰεζάβελ δυστροπίαις περιπεσών. ἐπειδὴ τοίνυν πεφόνευτο, κεκληρονόμηκεν Ἀχαὰβ τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Ναβουθαὶ, προσέκειτο δὲ καὶ ἑτέρως ταῖς τῶν δαιμόνων λατρείαις, καὶ τοῦτο ἐκτόπως, ἠγανάκτει λοιπὸν ὁ τῶν ὅλων Θεός. εἶτα προστέταχεν* 4 Reg. ix. 1. *Ἑλισσαιὲ τῷ προφήτῃ χρῖσαι τὸν Ἰηοῦ, βασιλέα ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ. ἀποστείλας δὲ τὸ παιδάριον ὁ προφήτης, τὸ θεῖον* d *ἐπλήρου θέσπισμα. εἶτα κεχρισμένος Ἰηοῦ, κάτεισιν ἐν* Ib. 16 sqq. *Σαμαρείᾳ, καὶ τὸν θεῖον ἐπὶ τοῖς λελυπηκόσιν ἐπλήρου θυμόν. ἀπεκτονὼς γὰρ τὸν Ἀχαὰβ, ἔρριψεν ἐν τῷ ἀμπε-* Ib. 25, 33. *λῶνι τοῦ Ναβουθαί· εἶτα μετὰ τοῦτο τὴν Ἰεζάβελ, ἀνῄρηκε δὲ καὶ ἑβδομήκοντα τοῦ Ἀχαὰβ υἱοὺς, τοὺς ἀνὰ πᾶσαν ὄντας* Ib. x. 1–9: 18–28. *τὴν Σαμάρειαν. προσετίθει δὲ τούτοις καὶ τὸν Βάαλ· ἐνέ-*

1. *ἰεσράελ*] Sic B. (22, 23, 86, 130, 311.) *ἰεζραέλ* Edd. (A. V.) 5. *τῇ* assumptum ex B. F. (Alex. XII.) om. Edd. (Vat.) 7. *ἧς*] *ὡς* Edd.
11. *ἰεσράελ*] Sic B. *ἰεζραὲλ* (semper) Edd. 25. *ἐν σαμαρείᾳ*] *ἐκ σαμαρείας* Edd.

πρησε γὰρ τὰς στήλας αὐτοῦ, καὶ κατέσεισε τὰ τεμένη, καὶ
αὐτοὺς ἀποσφάττει τοὺς ἱερεῖς. ἐπὶ τούτοις αὐτὸν ἀποδέ-
4 Reg. x. 30. e χεται Θεός· καὶ δὴ καὶ ἐπαγγέλλεται, λέγων, ὅτι "υἱοὶ τέταρ-
"τοι καθήσονται ἐπὶ θρόνου σου." ἀλλ' ὁ οὕτως γεγονὼς
εὐδόκιμος Ἰηοῦ προσκέκρουκεν οὐδὲν ἧττον Θεῷ. οὐ γὰρ
περιεῖλε τὰς δαμάλεις, κατεφωρᾶτο δὲ καὶ αὐτὸς ἐν ταῖς
Ib. 31. ἁμαρτίαις Ἱεροβοὰμ ἀνοσίως πεπορευμένος. εἶτα γέγονεν
Ib. xiii. 1. ἐξ Ἰηοῦ, πρῶτος υἱὸς Ἰωάχας, ἀνὴρ καὶ αὐτὸς εἰδωλολάτρης,
καὶ ταῖς δαμάλεσι προσκυνῶν. ἀλλ' ἐν τοῖς καιροῖς αὐτοῦ,
Ib. 3. φησὶν, "ὠργίσθη θυμῷ Κύριος ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, καὶ ἔδωκεν
"αὐτοὺς ἐν χειρὶ Ἀζαὴλ βασιλέως Συρίας, καὶ ἐν χειρὶ Ἄδερ
Ib. 10. 19 A. a "υἱοῦ Ἀζαήλ." δεύτερος ἐξ Ἰωάχας βεβασίλευκεν Ἰωάς· καὶ
Ib. xiv. 23. οὗτος ἀνὴρ πονηρός. τρίτος Ἱεροβοὰμ, οὗ καὶ βασιλεύοντος
Ib. xv. 8. ἄρχεται τῆς προφητείας Ὠσηέ. τέταρτος Ἀζαρίας ἐξ Ἱερο-
Ib. 10. βοὰμ, καὶ αὐτὸς εἰδωλολάτρης· τοῦτον ἀπέκτεινεν ὁ Σελούμ.
Οὐκοῦν ἐπειδήπερ κέχριστο μὲν ὁ Ἰηοῦ, ἵνα ἐκδικήσῃ τὸ
αἷμα τοῦ Ναβουθαὶ, ὃς ἦν ἐξ Ἰεσράελ· πόλις δὲ αὕτη τῆς
Σαμαρείας· καὶ ἵνα τὴν τοῦ Ἰσραὴλ εἰδωλολατρείαν περιελὼν,
b λοιπὸν ἀναπείσῃ προσκεῖσθαι Θεῷ, εἶτα γέγονε καὶ αὐτὸς
τῶν δαμάλεων προσκυνητὴς, δυσσεβεῖς δὲ οὐδὲν ἧττον οἱ ἐξ
αὐτοῦ γεγόνασι παῖδες, ἐκδικήσω, φησὶ, τὸ αἷμα τοῦ Ἰεσράελ
ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰηοῦ. ὥσπερ γὰρ ἐκδεδίκηκεν ἐκ τοῦ οἴκου
τοῦ Ἀχαὰβ διὰ τῆς Ἰηοῦ βασιλείας, οὕτως ἐκδικήσει καὶ ἐκ
τοῦ οἴκου Ἰηοῦ. ἐν γὰρ ταῖς ἡμέραις τῶν υἱῶν αὐτοῦ
Ib. xiii. 3, cf. xiv. 26. πεπολέμηκεν Ἀζαὴλ βασιλεὺς Συρίας, καὶ μέντοι καὶ Ἄδερ,
καὶ νενικήκασι τὸν Ἰσραὴλ, πλείστας δὲ ὅσας τῶν ἐν Σαμα-
ρείᾳ πεπορθήκασι πόλεις. τίκτεται τοίνυν τῷ προφήτῃ
c παιδίον, ᾧ καὶ ὄνομα τὸ Ἰεσράελ· οἱονεί πως Θεοῦ τὴν ἐπὶ τῷ
Ναβουθαὶ γενομένην ἁμαρτίαν ἀναμιμνήσκοντος· ἀνδρὸς γὰρ
δικαίου καὶ εὐλαβοῦς ἀδίκως ἀνῃρημένου, πῶς ἂν ἠρέμησεν

2. ἀποδέχεται] + ὁ iid. 20. τῶν assumptum ex B. 22. καὶ ante ὥσπερ add. Edd. Inc. ὥσπερ γὰρ Cat. Mosq. ante citata, et b. 23. τοῦ om. Cat. cit. b. habet B. 25. καὶ alt. assumptum ex B. b. Cat. cit. 26. δὲ B. Edd. τε b. Cat. cit. 28. τὸ om. Cat. cit. ἐπὶ τὸν ναβουθὲ (= ναβουθαὶ) Cat. cit.

ὁ τῶν δικαίων προστάτης; συντρίψειν οὖν ἐπαγγέλλεται τὸ τόξον τοῦ Ἰσραὴλ ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰεσράελ. νενίκηνται γάρ, ὡς ἔφην, ὑπό τε τοῦ Ἀζαὴλ καὶ μέντοι τοῦ Ἄδερ αἱ φυλαὶ τοῦ Ἰσραήλ.

Καὶ ὁ μὲν λόγος ἐν τούτοις, τῶν ἱστορικῶς πεπραγμένων· φέρε δὲ καὶ εἰς τὴν ἑτέραν γραφὴν τὰ εἰκότα λέγωμεν, ἀνακομίζοντες ἤδη πρὸς θεωρίαν πνευματικὴν τὰ εἰρημένα παρὰ [d] Θεοῦ. εὐγενὴς μὲν διὰ τοὺς πατέρας ἡ τῶν Ἰουδαίων συναγωγή. λελατρεύκασι γὰρ οἱ ἀμφὶ τὸν θεσπέσιον Ἁβραὰμ Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ· καὶ μὴν καὶ δικαιοσύνης γεγόνασιν ἐπιμεληταί, καὶ ἁπάσαις ἀγαθοεργίαις εὖ μάλα κατεστεμμένοι, καὶ γνησιότητι διαπρέποντες· καὶ ἀκλόνητοι τὴν πίστιν, καὶ πᾶν εἶδος ἐπιεικείας ἐπησκηκότες. ἐπειδὴ δὲ λιμοῦ κατωθήσαντος [Gen. xlvi. sqq.] ἐπέμιξαν Αἰγυπτίοις, εἶτα μακροὺς ἐκεῖσε διατετε- [e] λέκασι χρόνους, ἑτερότροποί τε καὶ ἑτερογνώμονες οἱ ἐξ αὐτῶν γεγόνασι, τοῖς τῶν ἐνοικούντων ἔθεσιν ἕπεσθαι ᾑρημένοι λοιπόν· καὶ ὀλίγα παντελῶς τῆς τοῖς πατράσιν ἐντριβοῦς καὶ ἐξαιρέτως κατορθουμένης εὐσεβείας πεφροντικότες. προσκεκυνήκασι γὰρ τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, [Rom. i. 25.] καὶ τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν, καθὰ γέγραπται· κατῴχοντο [Hier. i. 16.] δὲ βδελυρίας εἰς τοῦτο καὶ βεβήλου ζωῆς, ὡς τάχα που φαυλότητος τρόπον ἔχειν ἀνεπιτήδευτον παντελῶς οὐ- [a 20 A.] δένα. καί μοί τι παθεῖν δοκοῦσι τοιοῦτο, ὅπερ ἂν πάθοι γυνὴ σοφή τε καὶ εὐγενής, τὸν μὲν ἑαυτῆς μεθεῖσα τρόπον, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ ἐῤῥῶσθαι φράσασα τοῖς εἰς εὐκοσμίαν ἐπιτηδεύμασιν· ἀνθῃρημένη δὲ μᾶλλον τὸ ἐν εἴδει καὶ ἐν σχήμασιν ὁρᾶσθαι πορνικοῖς. ὅνπερ γὰρ τρόπον ἡ τοιάδε γυνὴ τὰς ἁπάντων ἡδονὰς ἐφ᾽ ἑαυτῇ πληροῖ, δυσχερείας ἁπάσης ἐξῃρημένης, οὕτω καὶ ἀνθρώπου ψυχή, τῶν τῆς εὐσεβείας ἀπονεύσασα σπουδασμάτων, καὶ ἀγάπης τῆς εἰς [b] Θεὸν ἀλογήσασα, καὶ προσκεκλιμένη τῷ Σατανᾷ, τὰς τῶν

1. τὸ assumptum ex Cat. Mosq. 23. πάθοι] πάθει Edd. ante Migne. 26. ἀνθῃρημένη] ἀνῃρημένη Edd. ἐν alt. assumptum ex B. 31. προσκεκλιμένη] προσκεκλημένη Edd.

πονηρῶν πνευμάτων ἐπιθυμίας ἀποπληροῖ. οὐκοῦν πεπόρνευκεν ἐν Αἰγύπτῳ νοητῶς ἡ τῶν Ἰουδαίων συναγωγή· προὔκειτο γὰρ, ὡς ἔφην, ταῖς τῶν δαιμονίων ἐπιθυμίαις εἰς πᾶν ὁτιοῦν τῶν αὐτοῖς καθ' ἡδονὴν ἀποφερομένη εὐκόλως· ἀλλ' ἐπεσκέπτετό τε καὶ ἠλέει Θεὸς τὴν οὕτω διεῤῥιμμένην, καὶ σώφρονα πάλιν αὐτὴν ἀποφαίνειν ἤθελε· μόνον δὲ οὐχὶ c καὶ σύνοικον ἐποίει τὴν βέβηλον ὁ πάναγνός τε καὶ καθαρὸς, καὶ τέκνων ἐποίει μητέρα, καὶ ἀγάπης ἠξίου, διὰ τὸν ἐξ αὐτῆς γενόμενον πρωτότοκον, τουτέστι τὸν Ἰεσράελ, ὃς ἑρμηνεύεται σπορὰ Θεοῦ.

Ὅρα δὴ οὖν εἰς εἰκόνα καὶ τύπον τῶν οὕτω πανσόφως οἰκονομηθέντων παρὰ Θεοῦ τεθειμένον τὸν Ὠσηέ. συνάπτεται τῇ Γόμερ, πόρνῃ γυναικὶ προφήτης ἅγιος. ἡ δὲ τέτοκεν αὐτῷ τὸν Ἰεσράελ. οὕτω καὶ Θεὸς ἐκάλει πρὸς οἰκειότητα διὰ τοῦ πανσόφου Μωυσέως τὴν τῶν Ἰουδαίων d συναγωγὴν, καὶ εἰς κοινωνίαν πνευματικὴν, διὰ τὸν ἐξ αὐτῆς ἐσόμενον πρωτότοκον, τουτέστι Χριστὸν, ὅς ἐστι σπορὰ Θεοῦ κατὰ τὸ ἀληθές· γεγέννηται γὰρ ἐκ Πατρὸς ὁ Υἱὸς, εἰ καὶ γέγονε σάρξ.

Ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἂν ἑτέρως γένοιτο σαφὴς καὶ εὐκρινεστάτη τῆς πνευματικῆς θεωρίας ἡ παράθεσις, μὴ παρενεχθέντων εἰς μέσον τῶν ἱστορικῶς γεγονότων, φέρε πάλιν αὐτῶν ἐπιμνήσομαι. ὅτι μὲν οὖν πόλις ἡ Ἰεσράελ, προαπήγγελκεν ἡμῖν ἐναργῶς ὁ λόγος, ἀλλ' ὡς ἐκ πόλεως τῆς Ἰεσράελ σημαίνει e τὸν Ναβουθαί. τύπος δ' ἂν γένοιτο καὶ αὐτὸς τῆς ἐν Χριστῷ νοουμένης οἰκονομίας· ἑρμηνεύεται δὲ καὶ αὐτὸς, Ἐρχόμενος. ὀνόματι δὲ τῷ τοιῷδε τὸν Ἐμμανουὴλ σημαίνει πλειστάκις τὸ γράμμα τὸ ἱερόν. εἴρηται μὲν οὖν πρὸς τὸν μακάριον προφήτην Ἀμβακοὺμ "Ἔτι μικρὸν, ὁ ἐρχόμενος "ἥξει καὶ οὐ χρονιεῖ·" ψάλλει δέ που καὶ ὁ Δαυεὶδ, "Εὐ"λογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου·" καὶ μὴν καὶ

Abac. ii. 3; Heb. x. 37. Ps. cxvii. 26.

3. δαιμονίων] δαιμόνων b. 9. ἰεσράελ (ut B. passim.) b. 18. γεγέννηται] Sic b. γεγένηται Edd. εἰ καὶ hoc ordine b. 29. ἀμβακούμ] ἀββακοὺμ iid. καὶ post μικρὸν add. b. invito B.

αὐτὸς ὁ θεσπέσιος βαπτιστὴς ἀποστέλλει τινὰς τῶν ἑαυτοῦ μαθητῶν πρὸς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν, καὶ a 21 A. δὴ διεπυνθάνετο λέγων, "Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσ- S. Matth. xi. 3. "δοκῶμεν;" Ὅτι δὲ ἦν εἰς εἰκόνα Χριστοῦ, καὶ τοῦτο σαφῶς ἐκ τῶν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένων εἰσόμεθα. ἐπεθύμει μὲν γὰρ ὁ Ἀχαὰβ κατακτήσασθαι τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ, καὶ εἰς κῆπον λαχάνων μετασκευάσαι τὸ οὕτως ἐξαίρετον χωρίον. ὁ δὲ ἠγανάκτει πρὸς τοῦτο, καὶ ὡς οὐκ ἂν προοῖτό ποτε τὸν τοῦ πατρὸς ἀμπελῶνα, διισχυρίζετο σαφῶς. "Μή μοι γὰρ 3 Reg. xx. 3. "γένοιτο, φησὶ, προδοῦναι ἀμπελῶνα πατρός μου σοί." b ἐπειδὴ δὲ τοῦτο μεμάθηκεν ἡ θεομισὴς καὶ βέβηλος Ἰεζάβελ, ἡ τοὺς προφήτας διώκουσα, καὶ τοῖς δικαίοις ἐπιβουλεύουσα, δυστρόποις ἐπιχειρήμασιν ἐξεμηχανᾶτο τῷ δικαίῳ τὸν Ib. 8 sqq. φόνον· καὶ δὴ καὶ ἀναιρεθῆναι παρασκευάσασα, κληρονομεῖν ἐκέλευε τῷ συνῳκηκότι, φημὶ δὴ τῷ Ἀχαάβ. ἐπὶ τούτοις εἰκότως ἠγανάκτει Θεὸς, καὶ δὴ καὶ ἐκδικήσειν ἐπαγγέλλεται Ib. 17 sqq. τὸ αἷμα τοῦ Ἰεσράελ. ἀνῄρηται γοῦν Ἀχαὰβ ὑπὸ Ἰηοῦ, καθάπερ ἤδη προείπομεν· προσετέθη δὲ αὐτῷ καὶ ἡ παμπό- c νηρος Ἰεζάβελ.

Φέρε δὴ οὖν, εἰς Χριστὸν ἀναφέρωμεν τὰ ὡς ἐν τύπῳ τοῖς πάλαι γεγενημένα. ὁ μὲν γὰρ προφήτης φησὶν Ἡσαΐας, ὅτι "Ἀμπελὼν ἐγενήθη τῷ ἠγαπημένῳ ἐν κέρατι Esai. v. 1. "ἐν τόπῳ πίονι." "καὶ ἦν ὁ ἀμπελὼν ἄνθρωπος τοῦ Ἰούδα, Ib. 7. "νεόφυτον, ἠγαπημένον." ἀλλ' οἱ τοῦ Ἰσραὴλ ἡγούμενοι, ὧν ἂν εἴη καὶ τύπος ὁ Ἀχαὰβ βασιλεύων, ἐπεθύμησαν ἔχειν τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ· οὐχ ἵνα ᾖ κλῆρος ἐξαίρετος, τουτέστιν ἀμπελών· ἀλλ' ἵνα κεχερσωμένος κῆπος γένοιτο λαχανίας, d τουτέστιν, ἐπὶ τὸ ἀσυγκρίτως ἔλαττον καταφέροιτο· πλείστη γὰρ ὅση κήπου λαχάνων πρὸς ἀμπελῶνα διαφορά. καὶ τὸ ἔτι μεῖζον ἐν τούτοις, οὐκ ἀσυμφανές. γεγονότες μὲν γὰρ ὑπὸ Χριστῷ τῶν Ἰουδαίων οἱ δῆμοι, πῶς οὐκ ἔμελλον

2. τὸν alt. assumptum ex B. 8. προιεῖτό Edd. προΐοιτο Migne. 13. δυστρόποις] δυστρόφοις Edd. 21. φησὶν assumptum ex B. 27. κεχερσωμένος] χερσωμένος Edd. 28. τὸ ἀσυγκρίτως] τῷ ἀσυγκρίτῳ iid. 31. ἔμελλον] + ἂν iid.

εὐκληματούσαις ἀμπέλοις, καὶ μὴν καὶ γονιμωτάταις ἐν ἴσῳ τε εἶναι καὶ φαίνεσθαι; διαζῶντες δὲ τοῖς τῶν Φαρισαίων Esai. xxix. 13; S. Matth. xv. 9. ἔθεσί τε καὶ τρόποις, καὶ μανθάνοντες διδασκαλίας ἐντάλ- e ματα ἀνθρώπων, κατ' οὐδένα τρόπον διενεγκεῖν τῶν χθαμαλωτάτων λαχάνων, ἃ καὶ λίαν εὐκόλως πίπτει καὶ μαραίνεται. Οὐκοῦν ἐγλίχοντο μὲν οἱ τῶν Ἰουδαίων καθηγηταὶ τὸν ἀμπελῶνα Χριστοῦ κλῆρον ἴδιον ἔχειν, καὶ εἰς κῆπον λαχανίας· ἀλλ' οὐκ ἔπειθον καταπροδοῦναι σφίσι τὸν τοῦ Πατρὸς ἀμπελῶνα. εἶτα, τί δέδρακεν ἡ θεομίσητος Ἰεζάβελ, τουτέστιν, ἡ ἀγελαία πληθὺς ἡ ὑπὸ χεῖρα τῶν ἡγουμένων ἤγουν ἡ Συναγωγὴ, ταῖς τῶν ἡγουμένων συνδραμοῦσα λύπαις; δόλῳ μέτεισι τὸν δίκαιον, τὸν ὅσιον Ναβουθαὶ, τουτέστι, τὸν ἐρχόμενον, καὶ δὴ καὶ ἀναιρεθῆναι παρεσκεύασεν. 22 A. a ἀνήρηται γὰρ συκοφαντούμενος ὁ Ἐμμανουήλ. ἀλλ' ὅτι μὴ ἀνεκτὸν τὸ χρῆμα Θεῷ, σαφὲς ἂν γένοιτο τῷ λέγεσθαι τῷ προφήτῃ Ὠσηέ Διότι ἔτι μικρὸν καὶ ἐκδικήσω τὸ αἷμα τοῦ Ἰεσράελ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα, καὶ καταπαύσω βασιλείαν οἴκου Ἰσραήλ. ἐκδεδίκηται γὰρ, ὡς ἔφην, τὸ αἷμα Χριστοῦ ἐκ παντὸς Ἰσραήλ. ἐπειδὴ γὰρ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, καθ' ὃ καὶ ἡ προφητεία γέγονεν, ὠνομάζοντο διῃρημένως, Ἰούδας μὲν οἱ μεμενηκότες ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, b Ἰσραὴλ δὲ πάλιν οἱ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, ἵνα τὸ ἐκ παντὸς Ἰσραὴλ ὁρῷτο σημαίνων, φησὶν ἀναγκαίως ἐκδικήσειν τὸ αἷμα Ἰεσράελ ἐκ τοῦ οἴκου Ἰούδα· καταπαύσειν δὲ καὶ τὴν βασιλείαν τοῦ οἴκου Ἰσραήλ. τοῦτο καὶ ὁ θεσπέσιος Ἰακὼβ Gen. xlix. 10. προκαταμεμήνυκε, λέγων "Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα, "καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧ ἀπό- "κειται, καὶ Αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν." ἐπιλάμψαντος γὰρ ἡμῖν τοῦ Ἐμμανουὴλ, τῆς τῶν ἐθνῶν προσδοκίας, τότε δὴ

9. *θεομίσητος*] Sic Cat. in 4 libb. Regg. (Ven. et Par.) *θεομισὴς* Edd. 11. *συνδραμοῦσα λύπαις; δόλῳ μέτεισι*] Sic Cat. in 4 Regg. [Codd. Ven. in Maio, Parisienses duo, Coisl. 8 et Reg. 133] *συνδραμοῦσα . . . . δόλω, μέτεισι* (lacuna 7 fere litt.) B. *συνδραμοῦσα, καὶ δόλῳ. μέτεισι* Edd. 19. *γὰρ* assumptum ex B. 23. *σημαίνων*] *σημαίνειν* Edd. 29. Haec *τῆς τῶν ἐθνῶν προσδοκίας* accesserunt ex B.

τότε καὶ ἐκ μέσου γέγονεν ἡ βασιλεία τοῦ Ἰσραήλ. καὶ γοῦν Ἡρώδης Ἀντιπάτρου παῖς, Ἀσκαλωνίτης, τῆς Ἰουδαίων c ἡγεῖτο χώρας, γεγεννημένου Χριστοῦ. συντρίψειν δὲ καὶ αὐτὸ τὸ τόξον τοῦ Ἰσραὴλ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ κατεπαγγέλλεται, τουτέστι κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ. "Τόξον γὰρ [1 Reg. ii. 4.] "δυνατῶν ἠσθένησε," κατὰ τὸ γεγραμμένον, καίτοι κρατήσειν ὑπειληφότων τοῦ Ἐμμανουήλ. καὶ "τοῦ μὲν ἐχθροῦ [Ps. ix. 7.] "ἐξέλιπον αἱ ῥομφαῖαι εἰς τέλος·" ἐξελύθη δὲ νεῦρα βραχιόνων αὐτῶν· [Gen. xlix. 24.] οὐ γὰρ νενικήκασι τὸν ἀνίκητον. κατασκευάζων δὲ ὥσπερ τῆς πνευματικῆς θεωρίας τὸ βαθὺ, κάτεισιν εὐθὺς ἐπὶ τὰ ἱστορικῶς πεπραγμένα, λέγων ὅτι συντρίψω τὸ d τόξον τοῦ Ἰσραὴλ ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰεσράελ. ἐκεῖ γὰρ νενίκηκεν Ἀζαὴλ ὁ βασιλεὺς Συρίας ἀντεξάγοντα τὸν Ἰσραήλ. ἐπειδὴ δὲ προσήκειν ὑπολαμβάνω τῆς ἀναγκαίας καὶ πνευματικῆς θεωρίας οὐκ ἀποκομίζειν τὸν λόγον, ἐκεῖνο φημί· τὸ λυποῦν οὐδὲν, καθάπερ ἐγῷμαι, κοιλάδα νοεῖσθαι τοῦ Ἰεσράελ, τουτέστι, τῆς τοῦ Θεοῦ σπορᾶς, ἤτοι Χριστοῦ, τὸ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον, ἐν ᾧ καὶ ἡ ἀνάστασις ἐπακολου- e θήσασα τῷ πάθει νενίκηκε πάντα τρόπον Ἰουδαικῶν τολμημάτων. λέλυται γὰρ αὐτῶν διὰ τῆς ἀναστάσεως τὰ δύστροπα καὶ θεοστυγῆ καὶ μιαιφόνα τολμήματα. ᾤοντο μὲν [S. Matth. xxi. 38.] γὰρ ἐκ μέσου ποιεῖν δύνασθαι τὸν Υἱὸν, ἵνα καὶ κλῆρον ἴδιον ἔχοιεν τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. ἀλλ' ἐν μνημείῳ τεθεὶς, ἀνεβίω πάλιν, ἄπρακτα τῆς ἐκείνων ἐπιβουλῆς ἀποφαίνων τὰ σκέμματα, καὶ μονονουχὶ συντρίβων τὰ τόξα, διὰ τοῦ μηδὲν ἔτι δύνασθαι παθεῖν. καὶ ἐκβάλλει μὲν αὐτοὺς τοῦ [Ib. 41.] ἀμπελῶνος ὡς θεομισεῖς καὶ πονηροὺς καὶ κυριοκτόνους· a 23 A. ἐκδίδωσι δὲ γεωργοῖς ἑτέροις αὐτὸν, ἀγαθοῖς καὶ εὐγνώμοσι καὶ φιλεργεστάτοις, κατὰ τὴν τοῦ Εὐαγγελίου παραβολήν.

Καὶ συνέλαβεν ἔτι καὶ ἔτεκεν θυγατέρα, καὶ εἶπεν αὐτῷ Κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτῆς Οὐκ ἠλεημένη, διότι οὐ μὴ προσθῶ ἔτι 6

3. γεγενημένου Edd. 31. προσθῶ] Sic B. (23, 153, 238.) προσθήσω Edd. (A.V.)

ἐλεῆσαι τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, ἀλλ' ἢ ἀντιτασσόμενος ἀντιτάξομαι
7 αὐτοῖς. τοὺς δὲ υἱοὺς Ἰούδα ἐλεήσω, καὶ σώσω αὐτοὺς ἐν
b Κυρίῳ Θεῷ αὐτῶν, καὶ οὐ σώσω αὐτοὺς ἐν τόξῳ, οὔτε ἐν ῥομφαίᾳ οὔτε ἐν πολέμῳ οὔτε ἐν ἅρμασιν οὔτε ἐν ἵπποις οὔτε ἐν ἱππεῦσιν.

Μετὰ τὸ τεχθῆναι τὸν Ἰεσράελ γεγέννηται τῷ προφήτῃ κόριον ἐκ τῆς Γόμερ, ᾧ καὶ ὄνομα κεῖσθαι δεῖν προστέταχε, τὸ Οὐκ ἠλεημένη. ἐπιφέρει δὲ παραχρῆμα τοῦ τοιοῦδε τὴν πρόφασιν, καὶ τὴν αἰτίαν εὐθὺς καθίστησιν ἐναργῆ, οὐδεμιᾶς ἔτι φειδοῦς ἀξιωθήσεσθαι λέγων τὸν Ἰσραήλ· ἀνταναστῆναι δὲ ὥσπερ αὐτοῖς, καὶ ἐν τάξει γενέσθαι τῶν c ὅτι μάλιστα πολεμιωτάτων, καὶ ταῖς εὐπραγίαις αὐτῶν ἀντιπεσεῖσθαι γεννικῶς, ὡς εἰς ἐσχάτην αὐτοὺς ἀθλιότητα κατολισθεῖν, καὶ δύσοιστον ἀληθῶς ἀνατλῆναι συμφοράν. Θεοῦ γὰρ ἀνθεστηκότος, οὐδαμόθεν ἂν γένοιτο τοῖς παθοῦσιν ἡ ὄνησις. (Hiob. xii. 14.) "Ἐὰν γὰρ κλείσῃ κατὰ ἀνθρώπου, τίς ἀνοίξει;" φησίν· καὶ ᾗ φησὶν ὁ προφήτης, (Esai. xiv. 27.) "Τὴν χεῖρα τὴν ὑψηλὴν "τίς ἀποστρέψει;" ἢ τίς ἐλεήσει τὸν διὰ τῆς ἄνωθεν ψήφου καταδεδικασμένον; πάντα γὰρ τοῖς θείοις ἕπεται νεύμασι. καὶ ὅπερ ἂν ἕλοιτο κατορθοῦν ὁ Δεσπότης, τοῦτο ἀμελλητὶ d πάντῃ τε καὶ πάντως διαπεραίνεται, συνεργαζομένης αὐτῷ τῆς κτίσεως, καὶ ταῖς τοῦ κρατοῦντος ἀκολουθούσης ψήφοις. (Exod. vii. sqq.) οὕτω κεκόλακεν Αἰγυπτίους, μεταστοιχειουμένων τῶν ὑδάτων εἰς αἷμα, καὶ τῆς αἰθάλης εἰς σκνῖπας, καὶ ἀφορήτου χαλάζης καθιεμένης, μικροῦ δὲ καὶ τριημέρου καταχεομένου σκότους, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων αὐτοῖς ἐπενηνεγμένων. οὐκοῦν ὄνομα τῷ κορίῳ τὸ Οὐκ ἠλεημένη, χρησίμως τε καὶ ἀναγκαίως· ἵνα τὴν αἰτίαν τοῦ πράγματος φιλοπευστοῦντες ἀεὶ, καὶ δὴ καὶ μανθάνοντες οἱ τὸ τηνικάδε διὰ τῆς πολυθέου πλάνης προσκεκρουκότες Θεῷ, φρονεῖν τε καὶ δρᾶν ἀναπεί-

3. οὔτε ἐν ῥομφαίᾳ] Haec desunt in Edd. Statim haec οὔτε ἐν πολέμῳ bis habet B. 6. γεγένηται Edd. 14. κατολισθαίνειν Edd. 25. μικροῦ] μακροῦ Aub.

θοιντο τὰ ἀμείνω καὶ πρεπωδέστερα, λοιπόν τε μεταφοιτήσειαν πρὸς τὸ ἑλέσθαι σωφρόνως, κἂν γοῦν τοῖς δευτέροις ἀποσείεσθαι τὴν ὀργὴν, εὐμενῆ καὶ πρᾷον ἐφ' ἑαυτοῖς καταστήσαντες λελυπημένον τὸν τῶν ὅλων Θεόν. ἔοικε δὲ πάλιν ὁ προφητικὸς ἡμῖν ἐν τούτοις ὑποδηλοῦν λόγος τὰς γεγενημένας αἰχμαλωσίας τοῦ Ἰσραὴλ, ὑπό τε τοῦ Θεγλαφαλασὰρ, καὶ μέντοι Σαλμανασὰρ βασιλέων Ἀσσυρίων, οἳ μετῴκισαν ἐκ Σαμαρείας τὸν Ἰσραὴλ εἰς τὰ ὅρια Περσῶν a 24 A. καὶ Μήδων, τὰς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ καταδῃώσαντες πόλεις. ἀλλ' οὐκ ἂν ταῖς οὕτω δειναῖς περιπεπτώκασι συμφοραῖς, ἐπαμύνειν αὐτοῖς ἐθέλοντος Θεοῦ· μᾶλλον δὲ, μὴ οἱονεί πως καὶ ἀντεξάγοντος καὶ ἐν τάξει πολεμίων ἀνθεστηκότος. ἔφη γὰρ ἐναργῶς, ὅτι Ἀντιτασσόμενος ἀντιτάξομαι αὐτοῖς. ἐλεήσειν δὲ τοὺς υἱοὺς Ἰούδα κατεπαγγέλλεται, καὶ σώσειν αὐτοὺς, οὐ πολέμου νόμῳ· τοῦτο γὰρ τὸ, οὐκ ἐν b ἅρμασιν, οὐδὲ ἐν ἵπποις· ὃ δὴ καὶ τετέλεσται, τοῦ Σεναχηρεὶμ περιέχοντος κύκλῳ τὴν Ἱερουσαλὴμ, ὅτε καὶ τῆς θείας δόξης κατεφλυάρει Ῥαψάκης, ὡς οὐκ ἂν ἰσχύσειεν εἰπὼν ἀνασῶσαι Θεὸς τήν τε Ἱερουσαλὴμ, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ· προεκόμιζε δὲ εἰς ἀπόδειξιν τοῦ πάντητε καὶ πάντως ἁλώσεσθαι καὶ αὐτοὺς, τὸ μὴ δεδυνῆσθαι τοὺς ἐν Σαμαρείᾳ θεοὺς ἐξελέσθαι τοὺς ἑαυτῶν, ἀλλ' ἐσώζετο παραδόξως ὁ Ἰούδας, τουτέστιν αἱ τὴν Ἱερουσαλὴμ οἰκοῦσαι δύο φυλαί. "Ἐξῆλθε γὰρ ἄγγελος Κυρίου, φησὶν, καὶ ἀνεῖλεν ἐκ τῆς c 4 Reg. xix. 35. "παρεμβολῆς τῶν Ἀσσυρίων ἐν μιᾷ νυκτὶ, ἑκατὸν ὀγδοήκοντα "πέντε χιλιάδας." ᾖδόν τε οὕτως οἱ σεσωσμένοι· καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς γεγενημένης μεγαλουργίας τοὺς τρόπους ἀφηγοῦντο, λέγοντες "Οὗτοι ἐν ἅρμασι, καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις· Ps. xix. 8, 9. "ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα. "αὐτοὶ συνεποδίσθησαν, καὶ ἔπεσον· ἡμεῖς δὲ ἀνέστημεν, "καὶ ἀνωρθώθημεν."

4. τῶν assumptum ex B. 7. βασιλέως B. 8. μετῴκισαν] μετῴκησαν Edd. Mox ὅρια B. ὄρια Edd. 25. ἐν assumptum ex B.

d ᾿Αλλ᾿ ἱστορικῶς μὲν ἡμῖν εἰρήσθω ταυτί· ἴωμεν δὲ αὖ καὶ ἐφ᾿ ἑτέρας ἐννοίας, φημὶ δὲ δὴ πάλιν τὰς ἐπ᾿ αὐτῷ τῷ Χριστῷ. μετὰ γάρ τοι τὸ τεχθῆναι τὸν ᾿Ιεσράελ, τουτέστι, τὴν τοῦ Θεοῦ σπορὰν, ἵνα νοῇς τὸν ᾿Εμμανουὴλ, οὗ καὶ ἐκδικήσειν τὸ αἷμα κατεπηγγέλλετο, τίκτεται τῇ Γόμερ, τουτέστι τῇ πεπορνευμένῃ τῶν ᾿Ιουδαίων συναγωγῇ, θυγάτηρ, ἤτοι πληθὺς, ᾗ καὶ πρέπον ἂν εἴη τὸ καλεῖσθαι Οὐκ ἠλεημένη· αὐτὴ γὰρ ἀπέκτεινε τὸν ᾿Ιεσράελ, τουτέστι Χριστόν. ταύτῃτοι δικαίως ἐχθρὸν καὶ πολεμιώτατον e εὑρίσκει Θεόν· καὶ ἀνηκέστους εὐθὺς ὑπομεμένηκε συμφορὰς, ταῖς ῾Ρωμαίων δυνάμεσιν ἐκπεπορθημένη, καὶ τὸν διαβόητον ὑποστᾶσα πόλεμον, ὅτε καὶ γυναῖκες τῶν ἰδίων ἥψαντο τέκνων, καὶ ᾗ φησὶν ὁ προφήτης ῾Ιερεμίας, "Χεῖρες "γυναικῶν οἰκτιρμόνων ἥψησαν τὰ παιδία ἑαυτῶν," καὶ (Thren. iv. 10.) φύσεως ἀνθρωπίνης ἀλογήσασαι νόμων, καὶ φιλοστοργίας ἀμάχου ῥαθυμεῖν αὐτὰς ἀναγκάζοντος τοῦ λιμοῦ. ᾿Αλλὰ ταυτὶ μὲν ἅπαντα τοῖς ἠσεβηκόσι συμβέβηκεν· ἐλεήσειν δὲ

25 A. a τοὺς υἱοὺς ᾿Ιούδα κατεπαγγέλλεται, τουτέστι, τοὺς κατὰ μάθησίν τε καὶ ἀναγέννησιν τὴν διὰ τοῦ Πνεύματος υἱοὺς γεγονότας Χριστοῦ τοῦ ἐκ φυλῆς ᾿Ιούδα. (Cf. 1 Cor. iv. 15.) εἰ γὰρ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου γεννῶνταί τινες ἐν Χριστῷ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις, πῶς οὐχὶ μᾶλλον δι᾿ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ; περὶ ὧν καί φησιν "᾿Ιδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἅ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός." (Esai. viii. 18.) Σῴζονται τοίνυν ἐν Χριστῷ τῷ Κυρίῳ καὶ Θεῷ τῶν ὅλων, οὐχ ὅπλα κινοῦντες ἐπίγειά τε καὶ σαρκικὰ, ἀλλ᾿ ἐν δυνάμει b τοῦ σῴζοντος καὶ κατασείοντος μὲν ἀρχὰς καὶ θρόνους, θριαμβεύοντος δὲ τῷ ἰδίῳ σταυρῷ τῶν ἀντικειμένων τὰ στίφη, (Col. ii. 15.) καὶ δυνάμεις καταστρέφοντος πονηρὰς, καὶ διδόντος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν "πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, "καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ." (S. Luc. x. 19.) εὖ δὲ δὴ σφόδρα τὴν ἀπειθῆ καὶ ἐξήνιον καὶ κυριοκτόνον τῶν ᾿Ιουδαίων πληθὺν γυναικὶ παρεικάζει, φημὶ δὴ τῇ Οὐκ ἠλεημένῃ. σημεῖον

2. δὴ assumptum ex B. 11. ἐκπεπορθημένη] ἐκπεπορθημένων Edd. 16. ἀλλὰ] + καὶ iid.

μὲν γὰρ ἀσθενείας ἡ γυνὴ καὶ φρονήματος ἀνάνδρου καὶ
κεκλασμένου τύπος ἂν νοοῖτο, καὶ μάλα σαφῶς. τοιοίδε c
δὲ πάντες, ὅσοι τὴν διὰ Χριστοῦ μὴ παρεδέξαντο παίδευσιν,
μήτε μὴν ἠνέσχοντο κατόπιν ἰέναι τῶν θείων αὐτοῦ καὶ
ἁγίων θεσπισμάτων. καὶ γοῦν ὁ προφήτης Ὠσηέ "Ἐπι- Infra xiv. 1.
"στράφηθι, φησὶν, Ἰσραὴλ πρὸς Κύριον τὸν Θεόν σου,
"διότι ἠσθένησας ἐν ταῖς ἀδικίαις σου·" καὶ πάλιν περὶ
τῶν τοῦ Σωτῆρος ἐνταλμάτων ὁ αὐτός "Διότι εὐθεῖαι, φησὶν, Ib. 9.
"αἱ ὁδοὶ τοῦ Κυρίου, καὶ δίκαιοι πορεύσονται ἐν αὐταῖς· οἱ
"δὲ ἀσεβεῖς ἀσθενήσουσιν ἐν αὐταῖς." καὶ ὁ αὐτὸς δέ που
φησὶν Ὠσηὲ περὶ τῶν ἀπεκτονότων τὸν Ἰεσράελ, τουτέστι d
Χριστόν "Καὶ ταπεινωθήσεται ἡ ὕβρις τοῦ Ἰσραὴλ εἰς Ib. v. 5.
"πρόσωπον αὐτοῦ· καὶ Ἰσραὴλ καὶ Ἐφραῒμ ἀσθενήσουσιν
"ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν."

Καὶ ἀπεγαλάκτισε τὴν Οὐκ ἠλεημένην, καὶ συνέλαβεν ἔτι, καὶ 8
ἔτεκεν υἱόν. Καὶ εἶπε Κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ Οὐ λαός μου, 9
διότι ὑμεῖς οὐ λαός μου, καὶ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὑμῶν.

Τίκτεται κατὰ πόδας καὶ οὐκ εἰς μακρὰν τῇ Γόμερ παιδίον e
ἕτερον, ὃ δεῖν ἔφη καλεῖσθαι Θεὸς Οὐ λαός μου. καὶ
γείτων εὐθὺς τῇ τοιᾷδε κλήσει τίθεται πάλιν πρόφασις.
Ὑμεῖς γὰρ, φησὶν, οὐ λαός μου, καὶ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὑμῶν.
Δῆλον δ' ἂν εἴη κᾀκ τοῦδε λοιπὸν, ὡς εἰς ἔλεγχον τῶν
ἡμαρτηκότων, καὶ εἰς ἐπανόρθωσιν ἀσφαλῆ τῶν καταφρονεῖν
ᾑρημένων καὶ εἰς πλάνησιν ἀπονενευκότων ἐπράττετο μὲν
ἱστορικῶς τὰ τοιάδε. τύποι δὲ ἦσαν τῶν συμβησομένων
κατὰ καιροὺς τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, ἐνανθρωπήσαντος ἤδη τοῦ
Μονογενοῦς, καὶ τὸν τίμιον ὑπὲρ ἡμῶν ἀνατλάντος σταυρόν. a 26 A.
εἰ δὲ δὴ χρὴ πρὸ τῶν πνευματικῶν ἀφηγήσασθαι τὰ ἱστορικὰ,
φαμὲν, ὅτι μετοικισθέντος τοῦ Ἰσραὴλ ἐκ τῆς Σαμαρείας,
εἰς τὰ ὅρια Περσῶν καὶ Μήδων ὑπό τε τοῦ Θεγλαφαλασὰρ

1. ἀσθενείας accessit ex B. 17. ὑμῶν] + θεὸς F. 20. κλήσει] λύσει Edd. 30. ὅρια B. Edebatur ὄρια. ὑπό τε Hic inc. D.

βασιλέως Ἀσσυρίων, καὶ μέν τοι καὶ Σαλμανασὰρ, οἱ περιλειφθέντες ἔτι, καὶ τῶν κεκινδυνευκότων τὸ λείψανον, ἀπώλισθον παντελῶς τοῦ καὶ λαὸς Θεοῦ ὀνομάζεσθαι, διά τοι τὸ
b τῶν αὐτῶν ἔχεσθαι σπουδασμάτων εἰς ἀπόστασιν τὴν ἀπὸ Θεοῦ. διαλελοίπασι γὰρ οὐδαμῶς ταῖς μυσαρωτάταις τῶν δαιμόνων λατρείαις προσκείμενοι.

Πρὸς διάνοιαν δὲ καὶ τὸν ἀληθῆ καὶ ἐπὶ Χριστῷ λόγον συνήσεις ἑτέρως. μετὰ γάρ τοι τὴν ἀνόσιον ἐκείνην πληθὺν, τὴν δικαίως οὐκ ἠλεημένην· κεκυριοκτόνηκε γάρ· οἱ μετ' ἐκείνους εὐθὺς υἱοὶ γεγονότες, ἢ καὶ ὄντες ἤδη τῆς πεπορνευμένης Συναγωγῆς, ἀποπεπτώκασι μὲν ἐναργῶς τοῦ εἶναί τε καὶ ὀνομάζεσθαι λαὸς Θεοῦ. οὐ γὰρ ἅπαν τὸ τῶν Ἰουδαίων
c δεδαπάνηκε πλῆθος ὁ Ῥωμαίων πόλεμος· ἀλλὰ πλείστη μὲν ὅση καὶ ἀριθμοῦ κρείττων διόλωλε πληθύς· οἱ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀνασεσωσμένοι, καὶ τὸ τοῦ θανάτου φυγόντες λίνον, διεσπάρησαν εἰς πάντα ἄνεμον, κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ ἐν ταῖς τῶν ἐθνῶν κατεσκεδάσθησαν χώραις, οὐκέτι λαὸς, ὡς ἔφην, χρηματίζοντες Θεοῦ. μεταπεφοίτηκε γὰρ εἰς τοὺς ἐξ ἐθνῶν ἡ χάρις, οἷς ἀνεμίχθη καὶ τὸ κατάλειμμα τοῦ Ἰσραὴλ, τουτέστιν, οἱ διὰ πίστεως τῆς εἰς Χριστὸν ἀνασεσωσμένοι. πεπιστεύ-
d κασι γὰρ καὶ ἐκ τούτου οὐκ ὀλίγοι τὸν ἀριθμόν. ὅτι δὲ ἀπολακτίσαντος τοῦ Ἰσραὴλ, τῆς εἰς αὐτοὺς οἰκειότητος ἀποπεφοίτηκε καὶ αὐτὸς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, ὑπέφηνεν, εἰπὼν οὐ μόνον, ὅτι ὑμεῖς οὐ λαός μου, προσεπαγαγὼν δὲ τούτοις ἀναγκαίως, τὸ καὶ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὑμῶν. ἀλλ' ἡμῶν γε πέρι, τῶν ἐν Χριστῷ δεδικαιωμένων καὶ ἡγιασμένων ἐν Πνεύματι, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν οἰκειότητα πεπλουτηκότων, διὰ φωνῆς προφήτου φησί "Καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς Θεὸν, καὶ αὐτοὶ "ἔσονταί μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει Κύριος παντο-
e "κράτωρ." καὶ Ἰουδαίοις μὲν ἔφασκεν ὁ Χριστὸς, ποτὲ μὲν,

Ezech. xii. 14.

Hier. xxxviii. 33; 2 Cor. vi. 18.

1. καὶ alt. assumptum ex D. 3. ὀνομάζεσθαι Θεοῦ inverso ordine D. τοι om. D. 6. δαιμονίων D. 7. καὶ prius assumptum ex B. D. Statim τῶν Pont. τὴν Aub. 11. μὲν assumptum ex D. 20. Χριστὸν] Θεὸν D. 21. τοῦ Ἰσραὴλ pro τούτου D. 24. ὅτι] + καὶ B. Edd. invito D. τοῦτο D. 25. καὶ τὸ pro τὸ καὶ D. 30. ἰουδαίοις μὲν] Sic D. Edebatur ἰουδαίοις δὲ.

ὅτι "Ἔτι μικρὸν χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι," ποτὲ δὲ, "Ἰδοὺ ἀφίεται "ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν·" περὶ τῶν ἐξ ἐθνῶν δὲ "Τὰ πρόβατα "τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούουσι, κἀγὼ γινώσκω αὐτὰ, καὶ "ἀκολουθοῦσί μοι· κἀγὼ δίδωμι αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον." S. Joan. vii. 33. S. Matth. xxiii. 38. S. Joan. x. 27, 28.

Καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, ἣ a 27 A.
οὐκ ἐκμετρηθήσεται, οὐδὲ ἐξαριθμηθήσεται. 10

Τοῦτο καθ' ἕτερον ἡμῖν ἐξηγεῖται τρόπον ὁ μακάριος Ἡσαΐας "Καὶ ἐὰν γένηται, φησὶν, ὁ λαὸς Ἰσραὴλ ὡς ἡ "ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα σωθήσεται. λόγον "γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων ἐν δικαιοσύνῃ, ὅτι λόγον "συντετμημένον ποιήσει ὁ Θεὸς ἐν τῇ οἰκουμένῃ ὅλῃ." (Isai. x. 22, 23.) ἀλλ' εἴτ' οὖν ὧδε νοοῖτο τυχὸν, εἴτε καὶ ἑτέρως, πολὺς καὶ ἀναρίθμητος ὁ Ἰσραὴλ, καὶ ψάμμοις ταῖς ἐναλίαις ἰσομέ- b τρως ἔχων, οὐ πολὺς αὐτῶν παρὰ Θεῷ λόγος δυσσεβεῖν ἠρημένων· καίτοι καὶ ἑνὸς δικαίου καὶ εὐσεβοῦς καὶ ἀγάπης τῆς παρ' αὐτοῦ καὶ φειδοῦς ἐκκρίτως ἠξιωμένου. ἐπιβλέπει γοῦν καὶ ἐφ' ἕνα ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντα τοὺς λόγους αὐτοῦ. (Ib. lxvi. 2.) καὶ οὐκ ἀπόχρη τοῦτο τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσι, καὶ δεδιόσιν αὐτὸν, καὶ γνησίως δουλεύουσιν, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἑτέρους εἰσὶν ὠφελεῖν οἷοί τε, καὶ προσκεκρουκότας ἀπαλλάττειν τῆς ἐπηρτημένης ἔσθ' ὅτε ποινῆς. λάβοις δ' ἂν εἰς ἀπόδειξιν τοῦ τοιοῦδε πράγματος τοὺς ἐπί γε c Σοδομίταις λόγους, ὅτε καὶ ἀνήσειν αὐτοῖς ἐπηγγέλλετο τὴν διὰ πυρὸς δίκην ὁ πάντα ἰσχύων Θεὸς, πέντε μόνων ἐν αὐτοῖς δικαίων ηὑρημένων. καὶ γοῦν ἐσώζετο Λὼτ ὁμοῦ γυναικὶ καὶ τέκνοις. (Gen. xix. 15, 16.) καὶ τί πέντε λέγω δικαίους καὶ ἀγαθούς; ὅπου καὶ τοῖς Ἱεροσολύμοις ὀργὴν ἐπαρτήσας, "Περιδράμετε, (Hier. v. 1.)

1. ἰδοὺ ἐγὼ ἀφίεται (sic) D. 2. ὑμῶν] + ἔρημος D. δὲ τῶν ἐξ ἐθνῶν inverso ordine D. 3. ἀκούουσι D. ἀκούει Edd. 5. ὡς ἡ B. Edd. ὡσεὶ D. (95, 130, 153, 228, 311.) 8. ὡς ἡ B. Edd. ὡσεὶ D. (26, 49, 301.) 12. εἴτε] εἴτουν D. 15. εἰρημένων D. καὶ ante ἑνὸς assumptum ex D. 20. Hoc γὰρ accessit ex D. 23. τὴν διὰ π. ἐπηγγ. inverso ordine D. 24. ἐν αὐτῇ D. 26. λέγω πέντε inverso ord. D. 27. περιδράμετε] προδρ. Edd.

“ *φησὶν, ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἰερουσαλὴμ, καὶ ἴδετε καὶ γνῶτε καὶ* “ *ζητήσατε ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς, ἐὰν εὕρητε ἄνδρα, εἰ* d “ *ἔστι ποιῶν κρίμα, καὶ ζητῶν πίστιν, καὶ ἵλεως ἔσομαι* “ *αὐτοῖς, λέγει Κύριος.*” *συνίης οὖν ὅπως καὶ ἑνὸς ἀντέχεται δικαίου, καὶ πόλεως ὅλης ὑπερευχόμενον οὐ περιορᾷ· ἀλλ᾽ οὐδεὶς αὐτῷ λόγος καὶ ἀναριθμήτου πληθύος, ὡς ἔφην, εἰ ὁρῷτο βέβηλος καὶ ἀπονεύσασα πρὸς τὸ φαῦλον, καὶ ταῖς τῶν δαιμονίων ἀπάταις ἀγρίως ἐνειλημμένη.*

Καὶ ἔσται ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐῤῥέθη αὐτοῖς Οὐ λαός μου ὑμεῖς, καὶ αὐτοὶ κληθήσονται υἱοὶ Θεοῦ ζῶντος.

Ἐγγὺς δὴ σφόδρα ταῖς ἀποτομωτάταις ὀργαῖς τῶν e *ἀνιαρῶν ἡ λύσις, καὶ τῶν σκυθρωπῶν τὸ πέρας, ὅσον ἧκεν εἰς λόγους, οὐ μακράν. ὅτι μὲν γὰρ ἔσται κατὰ καιροὺς ἀπόβλητος ὁ Ἰσραὴλ, προκαταμεμήνυκεν ἐναργῶς, διὰ τῶν ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένων· ὅτι δὲ οὐκ εἰσάπαν οἰχήσεται, καὶ ἀπολεῖται παντελῶς, ἀλλ᾽ ἔσται τις αὐτοῖς τῆς εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀναδρομῆς ὁ καιρὸς, καὶ τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης ἀνάληψις, διὰ πίστεως δηλαδὴ τῆς εἰς Χριστὸν, πεπληροφόρηκε πάλιν.* **28 A.** a *Ἔδει γὰρ ἔδει τοὺς προφητικῶν μέλλοντας ἀκούσεσθαι λόγων, ὅλον εἰδέναι σαφῶς τὸ μυστήριον, καὶ τοὺς τῆς θείας οἰκονομίας μὴ ἀγνοῆσαι τρόπους. ἔσται τοίνυν, φησὶν, ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐῤῥέθη αὐτοῖς Οὐ λαός μου ὑμεῖς, καὶ αὐτοὶ κληθήσονται υἱοὶ Θεοῦ ζῶντος. τὸ ἐν τῷ τόπῳ, τί ἂν βούλοιτο δηλοῦν, φέρε λέγωμεν ἀκριβῶς. γεγόνασι μὲν γὰρ οἱ ἐξ Ἰσραὴλ αἰχμάλωτοι κατὰ καιροὺς, καὶ εἰς τὴν τῶν Ἀσσυρίων, ὡς* b *ἔφην, ἀπεκομίσθησαν γῆν. ἀλλ᾽ ἦσαν ἐκεῖ κλαίοντές τε καὶ ἀνοιμώζοντες καὶ ἀπρακτοῦντες περὶ τὸν νόμον· καὶ τοῦτο* Ps. cxxxvi. 1. *ἡμῖν ἐναργὲς ἐποίει λέγων ὁ μακάριος Δαυείδ* “*Ἐπὶ τὸν*

2. *αὐτῆς*] + *καὶ* Edd. repugnantibus B.D. 9. *οὗ*] *ᾧ* F. *αὐτοῖς* om. D. *καὶ αὐτοὶ κληθήσονται*] Sic B.D. *καὶ αὐτοὶ* post *κληθήσονται* transp. Edd. (Vat.) *ἐκεῖ* praemittit F. (*ἐκεῖ κληθήσονται* Alex.) 11. *τομωτάταις* D. 12. *ἧκεν*] *ἥκει* Edd. 21. *τοίνυν* om. D. 24. *γὰρ οἱ ἐξ Ἰσραὴλ* om. D. 25. Haec *ὡς ἔφην* assumpta ex D. 26. *τε* assumptum ex B.D. 27. *ἀνοιμώζοντες* D. *οἰμώζ.* Edd. Statim haec *καὶ ἀπρακτοῦντες* accesserunt ex D. 28. *τὸν ποταμὸν* B. Edd. *τῶν ποταμῶν* D.

“ποταμὸν Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν, καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν “τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τῆς Σιών·” ἔφη δὲ πάλιν “Πῶς “ᾄσομεν τὴν ᾠδὴν Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας;” ἀλλ᾽ ὑπονοστήσαντες εἰς Ἱεροσόλυμα, Θεοῦ κατοικτείροντος, οὐδὲν ἧττον ἦσάν τε καὶ ὠνομάζοντο λαὸς Θεοῦ, καὶ διετέλουν ἐν εὐημερίαις λατρεύοντες ἐλευθέρως, καὶ τὰς κατὰ νόμον τελοῦντες θυσίας. οὐ γὰρ ἐξῆν ὅλως ἑτέρωσε ποι πληροῦν c τὰ διωρισμένα, ἀλλ᾽ ἐν μόνοις τοῖς Ἱεροσολύμοις καὶ ἐν τῷ ναῷ, σαφῶς τοῦ διὰ Μωυσέως παρεγγυῶντος νόμου “Πρόσεχε σεαυτῷ, μὴ ἀνενέγκῃς τὰ ὁλοκαυτώματά σου ἐν “παντὶ τόπῳ, ἀλλ᾽ ἢ εἰς τὸν τόπον ὃν ἂν ἐκλέξηται “Κύριος ὁ Θεός σου, ἐκεῖ ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, “ἐκεῖ οἴσεις τὰ ὁλοκαυτώματά σου.” οὐκοῦν ὑποστρέφοντες κατὰ καιροὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, καὶ τὴν τῶν ἀλλοφύλων καταλιμπάνοντες γῆν, πάλιν ἐπλήρουν τὰ νενομισμένα διὰ Μωυσέως, ἐχρημάτιζόν τε λαὸς Θεοῦ· μετὰ δέ d γε τὸν τοῦ Σωτῆρος σταυρὸν, καὶ τὴν γενομένην αὐτοῖς πολιορκίαν τε καὶ πόρθησιν, ἐν ταῖς τῶν ἐθνῶν πόλεσί τε καὶ χώραις πανοικὶ διεσπάρησαν. πῶς οὖν ἔσονται κατὰ καιροὺς εἰς λαὸν Θεοῦ; ἆρα δὴ πάλιν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ὑπονοστήσαντες, καὶ ἐν τῷ ναῷ συναγηγερμένοι; ἤγουν ἐν ἐκείνοις ὄντες τοῖς τόποις, ἔνθαπερ εἶεν ἂν ἕκαστοι κατεσκεδασμένοι; τί φησιν ὁ προφήτης; *Ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐῤῥέθη αὐτοῖς Οὐ λαός μου ὑμεῖς, καὶ αὐτοὶ κληθήσονται υἱοὶ Θεοῦ ζῶντος.* ἀπώλισθον μὲν γὰρ τοῦ εἶναι λαὸς Θεοῦ, καὶ e ἐν ταῖς τῶν ἐθνῶν διεσπάρησαν χώραις, ὃ καὶ εἰς δεῦρο σωζόμενον κατίδοι τις ἄν. ἀλλ᾽ ἐν ἐσχάτοις τοῦ αἰῶνος καιροῖς, “ὅταν τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ,” τότε δὴ

Ps. cxxxvi 4.

Deut. xii. 13, 14.

Rom. xi. 25.

2. τῆς] τὴν Edd. 3. ᾄσομεν B.D. ᾄσωμεν Edd. (A.V.) 5. ὀνομαζοντο D. 7. ἑτέρωσε ποι πληροῦν D. ἑτέρωσε ἀποπληροῦν Edd. 10. Haec ἐν παντὶ τόπῳ accesserunt ex D. 12. ἐκεῖ om. D. 16. λαὸς] + τοῦ D. 18. τῶν om. D. 19. κατὰ καιροὺς D. κατὰ καιρὸν Edd. 20. ἄρα D. 21. ὑπονοστήσαντες B.D. ὑπονοστήσοντες Edd. ante Migne. συνηγερμένοι (sic) Edd. 22. ἂν εἶεν inverso ordine D. κατεσκευασμένοι Edd. 26. διεσπάρησαν χώραις] οἰκοῦντες χώραις D. 28. Haec δὴ τότε accesserunt ex B.D.

τότε καὶ αὐτὸς ὁ ἀπόβλητος Ἰσραὴλ εἰς υἱοὺς παραδεχθήσεται Θεοῦ, καίτοι διατρίβων ἐν τόποις ἔνθαπερ ἂν εἶεν καὶ εὑρίσκοιντο τυχόν· τὸ γὰρ ἀναγκάζον οὐδὲν ἀναβαίνειν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ἐν λίθοις ἔτι ζητῆσαι ναόν· ὅτι μηδὲ 29 A. a τοῖς ἀρχαίοις ἔθεσι τιμήσει Θεόν, βουθυσίαις δὴ λέγω καὶ προβάτων σφαγαῖς· ἀλλ' ὁ τῆς λατρείας αὐτοῖς ἔσται τρόπος πίστις ἡ εἰς Χριστὸν, καὶ τὰ αὐτοῦ θεσπίσματα, καὶ ἁγιασμὸς ὁ ἐν Πνεύματι, καὶ ἡ διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀναγέννησις, τῆς υἱοθεσίας περιποιοῦσα τὴν δόξαν τοῖς αὐτῆς ἀξίοις καὶ κεκλημένοις εἰς τοῦτο παρὰ Κυρίου.

11 Καὶ συναχθήσονται οἱ υἱοὶ Ἰούδα καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐπιτοαυτὸ,
καὶ θήσονται ἑαυτοῖς ἀρχὴν μίαν, καὶ ἀναβήσονται ἐκ τῆς γῆς,
b ὅτι μεγάλη ἡ ἡμέρα τοῦ Ἰεσράελ.

Καὶ τοῦτο εἰς πέρας ἐκβεβηκὸς εὑρήσομεν ἱστορικῶς τε ἅμα καὶ πνευματικῶς. ἦσαν μὲν γὰρ ἐν τοῖς ὁρίοις Περσῶν τε καὶ Μήδων οἵ τε ἐκ τῆς Σαμαρείας δορίληπτοι γεγονότες, τουτέστιν, ὁ Ἰσραὴλ, καὶ αὐτοὶ δὲ πρὸς τούτοις οἱ ἐκ τῆς Ἱερουσαλὴμ, τουτέστιν Ἰούδας καὶ Βενιαμίν. ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ὁ Καμβύσου τὴν Βαβυλῶνα ἑλὼν, καὶ τὸ Περσῶν κράτος εἰς ἑαυτὸν μεταστήσας, ἀνῆκε τῆς αἰχμαλωσίας τόν c τε Ἰσραὴλ καὶ τὸν Ἰούδαν, οἴκοι τε ἰέναι προστέταχεν ὁμοῦ τοῖς σκεύεσι τοῖς ἱεροῖς, ἀφίκοντο μὲν εἰς Ἱεροσόλυμα, κατῳκή[κ]ασι δὲ λοιπὸν οὐκ ἔτι διῃρημένως, καθὰ καὶ πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας· οὔτε μὴν ἰδίους ἕκαστοι βασιλέας ἐσχήκασι· διῆγον δὲ πάντες ἐν ὁμοψυχίᾳ κατὰ μόνην τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἡγουμένου τὸ τηνικάδε Ζοροβάβελ τοῦ Σαλαθιὴλ, ὃς ἦν ἐκ φυλῆς Ἰούδα, καὶ ἱερατεύοντος Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως

1. παραδεχθήσονται D. 4. ἐν λίθοις] ἐκλίθον D. Statim ἐπιζητῆσαι D. 5. δὴ] δὲ Edd. 6. ἔσται αὐτοῖς inverso ordine D. 7. ἡ accessit ex B.D. 9. τοῖς αὐτῆς ἀξίοις B. τοῖς ἐλεῖν ἀξίοις D. τοῖς αὐτοῖς ἁγίοις Edd. Statim καὶ accessit ex B.D. 10. παρὰ Κυρίου] παρὰ Χριστοῦ D. 11. οἱ prius assumptum ex B. D. F. (Alex.) om. Edd. (Vat.) 12. θήσονται] + ἐν F. 13. ἰεσράελ B. XII. ἰεσραέλ D. 14. τοῦτο εἰς D. τούτοις Edd. ἅμα accessit ex D. 15. ὁρίοις] ὄρεσι D. τε om. D. 16. δορύληπτοι Edd. 22. κατῳκήκασι] Sic correxi. κατῳκήσασι Edd. 26. τὸ om. D. 27. Haec τοῦ ἱερέως accesserunt ex B. D.

τοῦ μεγάλου, ὅτε καὶ τὸν θεῖον ἀνεδείμαντο ναὸν, καὶ τῶν εἰς τὸν οἶκον εἴχοντο σπουδασμάτων. Συναχθήσονται τοίνυν, φησὶν, οἱ υἱοὶ Ἰούδα καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐπιτοαυτὸ, καὶ d θήσονται ἑαυτοῖς ἀρχὴν μίαν, καὶ ἀναβήσονται ἐκ τῆς γῆς· ἵνα τὴν τῶν ἀλλοφύλων ἐννοῇς, εἰς ἣν καὶ ἀπεκομίσθησαν αἰχμάλωτοι γεγονότες. τὸ δὲ Ὅτι μεγάλη ἡ ἡμέρα τοῦ Ἰεσράελ τῷ τῆς ἱστορίας οὐχ ἁρμόσει λόγῳ. οὐκοῦν ἐκεῖνο φαμέν· ὅτε γὰρ κεκλήσεται λαὸς Θεοῦ ὁ Ἰσραὴλ, καίτοι διὰ πλείστην ὅσην δυσσέβειαν ὠνομασμένος Οὐ λαὸς, καθάπερ ἤδη προείπομεν, τότε συναχθήσονται αὐτοί τε καὶ οἱ υἱοὶ Ἰούδα, τουτέστι, πᾶσα λοιπὸν ἡ ἐν ἐσχάτοις καιροῖς τῶν Ἰουδαίων εὑρισκομένη πληθὺς, καὶ ὑπὸ μίαν ἔσονται πάντες e ἀρχὴν, τουτέστι, Χριστόν. καί τι τοιοῦτον δὲ διὰ φωνῆς Ἰεζεκιὴλ προαναπεφώνηκε λέγων ὁ τῶν ὅλων Θεὸς περὶ Χριστοῦ "Καὶ ἀναστήσω ἐπ' αὐτοὺς ποιμένα ἕνα καὶ ποι- Ezech. xxxiv. 23. "μανεῖ αὐτοὺς, τὸν δοῦλόν μου Δαυεὶδ, καὶ ἔσται αὐτῶν ποιμήν." ὀνομάζει δὲ Δαυεὶδ τὸν ἐκ σπέρματος Δαυεὶδ γεγονότα κατὰ σάρκα, Χριστόν. οὐκοῦν κεκλημένης ἤδη τῆς τῶν ἐθνῶν ἀγέλης, εἰσκομισθήσεται τελευταῖος ὁ Ἰσραὴλ, καὶ ὑπὸ μίαν ἔσονται πάντες ἀρχήν, καὶ ἀναβήσονται φησὶν a 30 A. ἐκ τῆς γῆς. δηλοῖ δὲ οἶμαι τουτὶ τοῖς νοοῦσιν ὀρθῶς, ἢ ὅτι πάντη τε καὶ πάντως οἱ τὸν τοῦ Σωτῆρος προσηκάμενοι ζυγὸν ἀποστήσονται λοιπὸν τοῦ φρονεῖν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἀμείνους ἔσονται φρονήματος σαρκικοῦ· τοιοῦτοι γὰρ πάντες οἱ ὑπὸ Χριστῷ γεγονότες· καὶ πιστώσεται λέγων ὁ μακάριος Δαυείδ "Ὅτι τοῦ Θεοῦ οἱ κραταιοὶ τῆς γῆς Ps. xlvi. 10. "σφόδρα ἐπήρθησαν" καὶ μὴν καὶ ὁ Παῦλος "Οἱ δὲ τοῦ Gal. v. 24. "Χριστοῦ Ἰησοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθή- "μασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις" ἤγουν ὅτι τεύξονται καὶ αὐτοὶ b τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν.

7. ἁρμόσει] ἁρμόζει Edd. ἐκεῖ pro ἐκεῖνο iid. 8. φαμέν· ὅτε γὰρ D. φαμὲν ὅτι iid. 13. καί τι] καί τοι iid. 22. οἱ] ἐς iid. 24. τοιοῦτοι D. τοιοῦτο Edd. ante Migne. 28. Ἰησοῦ Χριστοῦ inverso ordine D.

S. Joan. xi. 25. Ἔφη γάρ που ὁ Χριστός "Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς "ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται." καίτοι, πῶς οὐκ ἀναγκαῖον εἰπεῖν· οἱ γὰρ μὴ πιστεύοντες, εἰπέ μοι, μενοῦσι νεκροὶ, οὐκ ἀναβιώσονται δὲ τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ; ποῖον οὖν ἄρα τοῖς πεπιστευκόσι τὸ περιττὸν, αὐτὸς ἡμῖν Ib. x. 10. ὑπέδειξεν ὁ Σωτὴρ οὕτω λέγων "Ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται "εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἦλθον, "ἵνα ζωὴν ἔχωσι, καὶ περισσὸν ἔχωσιν." Οὐκοῦν, ἀναστ- c ήσονται μὲν ἅπαντες, πονηροί τε καὶ ἀγαθοί· ἀλλ' οὐ πάντες ἔχουσι τὸ περιττόν. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ὄντες Χριστοῦ, διὰ τὸ τοῖς τῆς ἀπειθείας ἐγκλήμασιν ἐνειλημμένους ὁρᾶσθαι, θανάτου χαλεπωτέραν τὴν ἐν τελευταίοις ἕξουσι ζωήν· ἀποτίσουσι γὰρ λόγους καὶ τῶν ἐπταισμένων καὶ τῆς ἀπειθείας. οἱ δέ γε ὄντες αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦ Πνεύματος οἰκειότητα τὴν πρὸς Θεὸν ἐκπεπλουτηκότες, καὶ ἀγαθοὶ τοὺς τρόπους, πρὸς τῇ ἀναστάσει τῇ κοινῇ, καὶ τῷ παλινδρομῆσαι πρὸς ζωὴν, πάντῃ τε καὶ πάντως ἕξουσι τὰ ἑπόμενα, d τουτέστι τὰ δῶρα, τὰς τιμὰς, τοὺς στεφάνους, τὰς ἀμοιβὰς, 1 Cor. xv. 51, 52. τὴν λαμπρότητα. καὶ μαρτυρήσει λέγων ὁ Παῦλος, "Ἰδοὺ "μυστήριον ὑμῖν λέγω· πάντες μὲν οὐ κοιμηθησόμεθα· οἱ "πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα, ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν "τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίσει γὰρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθή-"σονται ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα." Ἀναβήσονται τοίνυν, φησὶν, ἀπὸ τῆς γῆς, τουτέστι, τὴν τῶν ἁγίων καὶ αὐτοὶ διαζήσονται ζωήν. Ὅτι μεγάλη ἡ ἡμέρα τοῦ Ἰεσραέλ. e μεγάλη γὰρ ὄντως ἡ ἡμέρα Χριστοῦ, καθ' ἣν ἅπαντας ἐγερεῖ S. Matth. xxv. 31. τοὺς νεκροὺς, καὶ καταβήσεται μὲν ἐξ οὐρανοῦ, καθιεῖται δὲ κατὰ τὸ γεγραμμένον ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ

2. *καί τι* D. 3. *εἰ* pro *οἱ* D. 4. *ἀναβιώσονται*] *ἀναβήσονται* Edd. 5. *πιστεύουσι* D. 6. *Χριστὸς* pro *Σωτὴρ* D. 7. Haec *καὶ θύσῃ* assumpta ex D. 14. *γε* om. D. *τὴν* post *καὶ* add. D. Statim *ὅσοι* pro *διὰ* Edd. Post h. v. *τοῦ* om. D. 15. *ἐκπεπλουτηκότες* D. *πεπλ.* Edd. 16. *τῷ*] Sic D. Aubertus (e conject.) *τοῦ* B. Pont. 19. *λέγων*] *γράφων* D. 20. *οἱ* om. D. 25. *διαζήσονται* D. *ζήσ.* Edd. 26. *ἐγείρει* D. 27. *οὐρανῶν* D. *καθιεῖται* D. b. *καθίσει* Edd. 28. Haec *κατὰ τὸ γεγραμμένον* accesserunt ex D. b.

ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. εἰ δὲ δὴ βού- S. Matth. xvi. 27. λοιτό τις ἡμέραν νοεῖν τὸν τῆς ἐπιδημίας καιρὸν, καθ' ὃν ἡ ἄφεσις τῶν ἡμαρτημένων δέδοτο παρὰ Χριστοῦ Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροις, καὶ Ἰουδαίοις τοῖς εἰς αὐτὸν πεπλημμεληκόσι, κατευθὺ καὶ οὗτος τῶν τῆς ἀληθείας βαδιεῖται λόγων. οὕτω καὶ ὁ Δαυεὶδ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας τὸν καιρὸν ὑποφαινει λέγων "Αὕτη ἡ ἡμέρα ἣν Ps. cxvii. 24. ἐποιησεν ὁ Κύριος· ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ."

Εἴπατε τῷ ἀδελφῷ ὑμῶν Λαός μου, καὶ τῇ ἀδελφῇ ὑμῶν Κεφ. β'. a 31 A. Ἠλεημένη.

Ἀναγκαίως σφόδρα τοῖς ἤδη προειρημένοις ἐπιφέρει καὶ ταῦτα. ἐπειδὴ γὰρ εἴρηκεν, ὡς ὑπὸ μίαν ἔσονται πάντες ἀρχὴν, οὐδενὸς ἔτι διατειχίζοντος ἢ διατέμνοντος εἰς διχόνοιαν, κρατούσης δὲ μᾶλλον ὁμοψυχίας, καὶ εἰς ἑνότητα τὴν ἐν πνεύματι συλλεγούσης ἅπαντας τῆς εἰς Χριστὸν b πίστεως, λοιπὸν ἀναγκαίως τὸ Πνεῦμα προστέταχε τοῖς ἤδη τὴν πίστιν πεπλουτηκόσι, καὶ γεγονόσιν ὑπὸ Χριστῷ, μηκέτι τὴν πρὸς ἐκείνους εἰρήνην ἀποσείεσθαι φιλεῖν, οἳ δικαίως κέκληντο Οὐ λαός μου, καὶ Οὐκ ἠλεημένη. εἰσδεδεγμένου γὰρ ἅπαξ τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ κομισαμένου τὴν ἄφεσιν, καὶ γεγονότος ὑπὸ Χριστῷ, πῶς ἦν ἀκόλουθον διχονοεῖν ἔτι, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ἐν ὁμονοίᾳ διατελεῖν τοὺς ἑνὶ τῷ τῆς υἱοθεσιας Πνεύματι κεκλημένους εἰς ἀδελφότητα; ὦ τοίνυν, φησὶν, οἱ πίστει τῇ εἰς Χριστὸν ἐκλελαμπρυσμένοι, καὶ τὰ τῆς c γνησιότητος λαχόντες αὐχήματα, τῷ ἀδελφῷ ὑμῶν τῷ πάλαι δικαίως Οὐ λαός μου κεκλημένῳ, λέγετε λοιπὸν τὸ Λαός μου· καὶ τῇ ἀδελφῇ ὑμῶν τῇ Οὐκ ἠλεημένῃ, λέγετε τὸ Ἠλεημένη. καὶ γάρ ἐστιν ἀναγκαῖον, σύμφρονας τῷ δεσπότῃ τοὺς ὑπὸ

3. δέδοται D. 4. Haec βαρβάροις καὶ accesserunt ex D. Post ἰουδαίοις add. καὶ Edd. invito D. 5. οὗτος] οὕτω b. 10. ὑμῶν alt. om. D. 20. κέκληνται D. Statim ὁ pro οὐ Edd. repugnantibus B. D. Οὐκ accessit ex B. D. 29. ἐστι post ἀναγκαῖον tr. D.

χεῖρα φαίνεσθαι λαοὺς, καὶ ταὐτὰ βούλεσθαι τῷ πατρὶ, τοὺς εἰς υἱότητα κεκλημένους διὰ τῆς χάριτος· ἥδεσθαί τε μᾶλλον, ὅτι σέσωσται τὸ κατάλειμμα τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ οἱ πάλαι
d *διὰ πολλὴν ἀπείθειαν ἀπεῤῥιμμένοι, νῦν γεγόνασι δεκτοὶ καὶ ἡγιασμένοι λοιπὸν ἐν Χριστῷ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἡ δόξα σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰωνων, Ἀμήν.*

2. *υἱότητα*] Sic D. *ἑνότητα* Edd. 3. *τοῦ* pro *τῶν ἐξ* D.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΩΣΗΕ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Κρίθητε πρὸς τὴν μητέρα ὑμῶν, κρίθητε, ὅτι αὕτη οὐ γυνή μου, 2
καὶ ἐγὼ οὐκ ἀνὴρ αὐτῆς.

Προειρηκὼς ὅτι καὶ ἀπόβλητος ἔσται δικαίως ὁ Ἰσραὴλ, κεκλήσεται δὲ πρὸς τούτῳ καὶ Οὐ λαός· καὶ μὴν ὅτι καὶ ἡ e πληθὺς ἡ κυριοκτόνος ἔσται δήπου πάντως Οὐκ ἠλεημένη, καὶ σφόδρα εἰκότως· εἶτα τούτοις ἐπενεγκὼν, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν, τὴν ἐν ἐσχάτοις τοῦ αἰῶνος καιροῖς ἐσομένην ἐπιστροφὴν διὰ πίστεως εἰς Χριστὸν, διά γε τοῦ φάναι, " Καὶ συναχθήσονται οἱ υἱοὶ Ἰούδα καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ " ἐπιτοαυτὸ, καὶ θήσονται ἑαυτοῖς ἀρχὴν μίαν," ἅπασάν τε ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τὴν οἰκονομίαν ἀφηγησάμενος, μέτεισι λοιπὸν ἐν τούτοις ἐπὶ τὸ γυμνοῦν τὰ ἐγκλήματα τῶν ὁσίως ἀποβεβλημένων, καὶ τὰ ἐφ' οἷς αὐτοὺς ἐκεῖνα παθεῖν a 32 A. συμβέβηκεν εἰς μέσον ἄγει σαφῶς. τοιγάρτοι φησὶ πρὸς τοὺς ἠλεημένους μὲν καὶ εἰσδεδεγμένους καὶ εἰς λαὸν γεγονότας Θεοῦ, πλὴν οἷά τινος πορνης ἐκπεφυκότας τῆς Συναγωγῆς, Κρίθητε πρὸς τὴν μητέρα ὑμῶν, κρίθητε. εἰ γὰρ δὴ βούλεσθε, φησὶν, ἀναμαθεῖν τὰς αἰτίας, ἐφ' αἷς οὐ λαός μου, καὶ οὐκ ἠλεημένη γεγόνατέ τε καὶ κέκλησθε κατά γε τοὺς χρόνους τοὺς πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς, οὐκ ἐμὲ γεγονότα b περὶ ὑμᾶς ἀπηνῆ καὶ ὀλίγωρον εἰς φιλοστοργίαν εὑρήσετε· κρίθητε δὲ πρὸς τὴν ἑαυτῶν μητέρα, ὅτι μὴ σέσωκεν ἀγάπης

Supra i. 11.

1. τοῦ αὐτοῦ &c. B.D. 3. αὐτὴ F. 6. ἡ om. D. 9. ἐν om. D. 12. ἅπαντες ὥσπερ (sic) pro ἅπασάν τε D. 23. εἰς φιλοστοργίαν] τῆς φιλοστοργίας D.

τῆς εἰς ἐμὲ τὸ γνήσιον, ἠρνήσατο δὲ τὴν οἰκειότητα· καὶ ὀλίγου παντελῶς ἠξίωσε λόγου τῆς πρὸς ἐμὲ πνευματικῆς κοινωνίας τὴν καθαρότητα· οὐκ ἠθέλησέ τε τοὺς τῶν ἐμῶν θελημάτων ὠδίνειν καρπούς. αὕτη γέγονεν οὐ γυνή μου, κἀγὼ διὰ τοῦτο λοιπὸν οὐκ ἀνὴρ αὐτῆς· οὐκ ἐμοὶ τέτοκεν c *ὑμᾶς, ἀλλ' ἑτέροις· ἦ γὰρ ἂν ἐπέγνων τοὺς ἐμούς· οὐ βραδὺς εἰς ἔλεον ὁ φύσει πατήρ, ὀκνεῖ δὲ εἶναι χρηστὸς ἐπὶ νόθῃ γονῇ. καὶ ταῦτα μὲν ἴσως φαίη τις ἂν ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ· λογιεῖται δὲ αὖ, καὶ περινοήσει καλῶς, ὅτι τετραμμένης τῆς Συναγωγῆς εἰς ἀποστασίαν τὴν ἀπὸ Θεοῦ, καὶ τὴν τῶν δαιμόνων λατρείαν ἀνθῃρημένης, μόνον δὲ οὐχὶ πόρνης δίκην ἁπλούσης αὐτοῖς τὰ σκέλη, γεγόνασιν οἱ ἐξ αὐτῆς οὔτε φιλόθεοι καθαρῶς καὶ ἐρηρεισμένως, οὔτε μὴν ἐπιεικεῖς τοὺς τρόπους· ἐντεθραμμένοι δὲ μᾶλλον τοῖς ἤθεσι* d *τῶν γεγεννηκότων, ἀφυλάκτως ᾔεσαν ἐπὶ τὰ λυποῦντα Θεόν· τοῦτο μὲν θύοντες τῷ Βάαλ, καὶ ταῖς δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς· τοῦτο δὲ καὶ εἰς πᾶν εἶδος ἀκαθαρσίας ἀπερισκέπτως διάττοντες. αἰτιάσονται δὴ οὖν, καὶ σφόδρα εἰκότως, τὴν ἑαυτῶν μητέρα, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον τὸν φιλάρετόν τε καὶ πάναγνον ἀληθῶς Δεσπότην, ὃς σύνοικον ἔχειν οὐκ ἀξιοῖ τὴν πεπορνευμένην. νοητὸς δὲ πάντως τῆς πορνείας ὁ τρόπος, κἂν εἰ λαλοῖτο σωματικῶς.*

e Καὶ ἐξαρῶ τὴν πορνείαν αὐτῆς ἐκ προσώπου μου, καὶ τὴν μοιχείαν
3 αὐτῆς ἐκ μέσου μαστῶν αὐτῆς, ὅπως ἂν ἐκδύσω αὐτὴν γυμνήν, καὶ ἀποκαταστήσω αὐτὴν καθὼς ἡμέραι γενέσεως αὐτῆς.

Τοῖς *ἀπὸ γνώμης ἰδίας οὐκ ἐπιστρέφουσι πρὸς Θεόν, οὔτε μὴν ἀνεχομένοις τὰ αὐτῷ δοκοῦντα πληροῦν, ἀλλὰ τῆς οὐκ οἶδ' ὅπως τετιμημένης αὐτοῖς φαυλότητος ἀπρὶξ ἡμμένοις,*

2. *που* post *ὀλίγου* add. Edd. invitis B. D. 3. *τε* om. D. 6. *ἡμᾶς* (sic) D. *ἦ* D. *ἢ* Edd. 8. *τοῦ* om. D. 11. *ἀνθῃρημένης*] *ἀνῃρημένης* Edd. 18. *δὴ οὖν* D. *δὲ* Edd. 21. *νοητὸς*] *νοητῶς* iid. 23. *ἐκ*] *ἀπὸ* F. 24. *μασθῶν* D. 25. *ἡμέραι* B. F. Edd. *ἡμέρα* D. (A. V.) 27. *τῆς*] *τοῖς* Edd. 28. *τετιμημένοις* (sic) D.

ποινὴ καὶ κόλασις ἐπινοεῖταί τις, ἐφ' ὅπερ ἦν ἄμεινον ἐξ
ἰδίας φέρεσθαι γνώμης, ἐπ' αὐτὸ δὴ τοῦτο μετατιθεῖσα a 33 A.
λοιπὸν, ὡς ἐξ ἀνάγκης καὶ φόβου. ὅνπερ γὰρ τρόπον τῶν
ἐν τοῖς σώμασι τραυμάτων τὰ δυσχερῆ καὶ δυσμεταχείριστα,
κἂν εἰ μὴ ταῖς τῶν φαρμάκων δυνάμεσιν εἴκοντα δέχοιντό
τινα τὴν εἰς τὸ ἄμεινον μετατροπὴν, ἢ σιδήρῳ τέμνεται, τῆς
τῶν ἰατρῶν ἐμπειρίας εἰς τοῦτον καλούσης τῆς ἐπικουρίας
τὸν τρόπον, ἤγουν νικᾶται πυρί· οὕτω καὶ ἀνθρώπου ψυχὴ
πολὺ διανεύσασα πρὸς ἀπόστασιν τὴν ἐξ ἀγαθῶν, κἂν εἰ μὴ b
ταῖς τῶν νουθετούντων εἴκοι φωναῖς, μήτε μὴν ἕλοιτο μετα-
φοιτᾶν ἐκ τῶν αἰσχιόνων ἐπὶ τὸ ἄμεινον, νικᾶται ταῖς δίκαις,
καὶ τοῖς τῆς κολάσεως ἐναλοῦσα βρόχοις, ἀναγκαίαν ποιεῖται
τὴν ἐπιστροφήν· ὁποῖόν ἐστι τὸ διὰ φωνῆς Ἱερεμίου "Πόνῳ Hier. vi. 7, 8.
"καὶ μάστιγι παιδευθήσῃ Ἱερουσαλήμ." ψάλλει δέ τι
τοιοῦτον καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ περὶ τῶν ἠγαπηκότων τὸ
πολὺ δὴ λίαν ἄγεσθαι πρὸς τὸ πλημμελεῖν, "Ἐν κημῷ καὶ Ps. xxxi. 9.
"χαλινῷ τὰς σιαγόνας αὐτῶν ἄγξαις τῶν μὴ ἐγγιζόντων
"πρὸς σέ." τὰ γάρ τοι σκληρά τε καὶ ἀστοιχείωτα τῶν c
ἀλόγων ζώων χαλινοῖς περιτρέπουσιν εἰς τὸ εὖ ἔχειν δοκοῦν
οἱ πωλοδαμνεῖν εἰωθότες· οὕτω καὶ Θεὸς χρησίμως προσφέ-
ρεται τοῖς σφόδρα φιλαμαρτήμοσιν. οὐκοῦν συνεβούλευον
μὲν τῇ Συναγωγῇ προφῆται καὶ δίκαιοι τῆς τῶν εἰδώλων
ἀποφοιτῆσαι λατρείας, καὶ τῆς οὐκ οἶδ' ὅθεν ἐξηυρημένης
ἀποσχέσθαι πλάνης. καὶ οὐ μέχρι τούτων· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς
ἠπείλει Θεὸς ἐπιθήσειν αὐτοῖς τὰ πάντων αἴσχιστα τῶν
κακῶν, εἰ μὴ ἕλοιντο παλινδρομεῖν εἰς τὸ φρονεῖν τε καὶ
δρᾶν τὰ αὐτῷ δοκοῦντα καὶ φίλα. οἱ δὲ ἦσαν ἔτι δεινοί τε d
καὶ ἀτεράμονες, καὶ τὴν διάνοιαν ἀκαμπεῖς. ταύτῃτοι δορί-
ληπτοι γεγονότες εἰς Ἀσσυρίους καὶ Μήδους, μακροὺς δια-

1. ἐπινοεῖταί τις, ἐφ' ὅπερ] Sic correxi. ἐπινοεῖταί τίς; ἐφ' ὅπερ B. ἐπινοεῖται. τίς; ἐφ' ὅπερ Edd. Deest interpunctio in D. 2. μετατιθεῖσα] μετατεθῆναι iid. 6. εἰς τὰ ἀμείνω D. 12. ἐναλοῦσα βρόχοις] ἐνδοῦσα τρόποις D. 14. παιδευθήσῃ] Sic correxi ex D. παιδευθείσῃ Edd. 16. δὴ om. D. 18. τε om. D. 21. Hoc σφόδρα assumpsi ex D. τοῖς σφρόδρα (sic) φιλαμαρτήμοσι χρησίμως προσφέρεται D. 23. ἐξευρημ. D. 26. παλινδρομῆσαι D. 28. δορύληπτοι Edd.

τετελέκασι χρόνους. οὗ γεγονότες, καὶ τῷ τῆς δουλείας κατηχθισμένοι ζυγῷ, ἔθυον μὲν ταῖς δαμάλεσιν οὐκέτι· πῶς γὰρ, ἢ πόθεν; οἱ δὲ ἦσαν ἐν ἀφύκτοις ἤδη κακοῖς· ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸν ἐπεκαλοῦντο τὸν Βάαλ· διετέλουν δὲ μᾶλλον, τὰς ἑαυτῶν ἀνοιμώζοντες συμφοράς. τοῦτό τοι φησὶν ὁ
e τῶν ὅλων Δεσπότης, Καὶ ἐξαρῶ τὴν πορνείαν αὐτῆς ἐκ προσώπου μου, καὶ τὴν μοιχείαν αὐτῆς ἐκ μέσου μαστῶν αὐτῆς. οἰχήσεται γὰρ αἰχμάλωτος, φησὶ, καὶ οὐκ ὄψομαι θύουσαν ἔτι τῷ Βάαλ, οὔτε ταῖς δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς ἐπιτελοῦσαν ὁλοκαυτώματα, ἐκ πολλῆς ἄγαν ἀγερωχίας μονονουχὶ καὶ ἀπογυμνοῦσαν τοῖς ἰδίοις ἐρασταῖς τοὺς μαστούς· ἐφησθήσομαι δὲ μᾶλλον ἀλυούσῃ τε καὶ ταλαιπωρουμένῃ, καὶ ἀνήκεστον ἐχούσῃ συμφορὰν, ἐν γῇ οὐκ ἰδίᾳ,
34 A. a καὶ ὑπὸ δεινοῖς καὶ πικροῖς γεγενημένῃ δεσπόταις. ἐποίσω δὲ ταῦτα, τῆς ἐμῆς ἐπικουρίας ἀπογυμνώσας αὐτὴν, καὶ ἀσχήμονα καταλελοιπὼς, ὡς ἐν οἷς ἦν ἐν ἀρχαῖς ὁρᾶσθαι γεγενημένην, ὅτε τὸν τῆς Αἰγυπτίων πλεονεξίας ἀχθοφοροῦσα ζυγὸν, γυμνὴ διετέλει τῆς παρὰ ἐμοῦ χάριτός τε καὶ ἀγάπης, καὶ σοφίας νομικῆς. οὐκοῦν εἰς ὑποστροφὴν, καὶ ἀνόπιν ὥσπερ ἰοῦσα πάλιν ἐν οἷς ἦν, γέγονεν ἡ Συναγωγὴ, τὴν μεταξὺ τιμήν τε καὶ δόξαν ἐξ ἀμαθίας ζημιουμένη.

b Τοῦτο καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ἐδίδασκεν ὁ Σωτὴρ, λέγων "Ὅταν
S. Matth. xii. 43–45. "δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρ-"χεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑ-"ρίσκει. τότε λέγει, ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν "ἐξῆλθον. καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σχολάζοντα, σεσαρωμένον "καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται, καὶ παραλαμβάνει "ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα "κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου "χείρονα τῶν πρώτων· οὕτως ἔσται τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ

2. οὐκ ἔτι ταῖς δαμάλεσι inverso ordine D. 3. οἶδε D. ἤδη accessit ex D. 5. τοι om. D. 7. μασθῶν D. 8. οἰχήσονται γὰρ αἰχμάλωτοι D. 10. ἐπιτελοῦσαν D. ἔτι τελοῦσαν Edd. καὶ post ὁλοκ. add. iid. invito D. 12. μασθοὺς semper D. 14. ὑπὸ δεινοὺς καὶ πικροὺς γεγ. δεσπότας D. 23. διέρχεται] καὶ ἔρχεται D. 25. ἐπιστρέψω post μου transp. D.

“πονηρᾷ.” ἔτι μὲν γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ διατρίβουσι τοῖς ἐξ c Ἰσραὴλ, ἐνῴκησεν ὡς εἰδωλολάτραις τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν, ἀλλ᾽ ἐκβέβληται μεταξύ· κέκληνται γὰρ εἰς θεογνωσίαν διὰ Μωυσέως. ἐπειδὴ δὲ γεγόνασι κυριοκτόνοι, καὶ μυρίοις ὅσοις ἐγκλήμασιν ἔνοχοι, γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χείρονα τῶν πρώτων, δαιμονίων ἀγέλης, οὐχ ἑνὸς ἔτι μόνου κατοικούσης ἐν αὐτοῖς. τῆς γὰρ οὐρανίου χάριτος τὴν περιστολὴν ἀποβαλοῦσα ψυχὴ, πάντητε καὶ πάντως εὐάλωτος ἔσται τῷ σατανᾷ.

Καὶ θήσομαι αὐτὴν ὡς ἔρημον, καὶ τάξω αὐτὴν ὡς γῆν ἄνυδρον, d
καὶ ἀποκτενῶ αὐτὴν ἐν δίψει, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς οὐ μὴ ἐλεήσω, 4
ὅτι τέκνα πορνείας ἐστίν. ὅτι ἐξεπόρνευσεν ἡ μήτηρ αὐτῶν, 5
κατῄσχυνεν ἡ τεκοῦσα αὐτά.

Ἄκαρπον ἔσεσθαί φησι τὴν πεπορνευμένην, ξηρὰν καὶ ἀκανθοτόκον, διψάδα καὶ ἄνυδρον, οὐχ ὑδάτων τάχα που τῶν γηΐνων ἐστερημένην, ἀλλὰ τῆς ἄνωθεν καὶ ἐξ οὐρανοῦ πιότητος, τουτέστι τῆς διὰ τοῦ Πνεύματος χορηγίας, ἣν ἑκάστῃ σοφῇ τε καὶ ἀγαθῇ διανέμει ψυχῇ. ψάλλει γάρ που πρὸς e Θεὸν, καί φησιν ὁ μακάριος Δαυείδ “Οἱ δὲ υἱοὶ τῶν (Ps. xxxv. 8–10.) “ἀνθρώπων ἐν σκέπῃ τῶν πτερύγων σου ἐλπιοῦσι. μεθυσ-“θήσονται ἀπὸ πιότητος τοῦ οἴκου σου, καὶ τὸν χειμάῤῥουν “τῆς τρυφῆς σου ποτιεῖς αὐτούς. ὅτι παρὰ σοὶ πηγὴ “ζωῆς.” ἄξιοι δὲ τῆς οὕτω σεπτῆς καὶ ἀμφιλαφοῦς χορηγίας εἶεν ἂν οἱ γνήσιοι καὶ βεβιωκότες ὀρθῶς, καὶ ἀγάπης τῆς εἰς Θεὸν προθέντες οὐδέν· τὴν δέ γε πεπορνευμένην καὶ ἄνυδρόν τε γενήσεσθαι, καὶ μὴν καὶ ἐν δίψει τεθνήξεσθαι a 35 A. λέγει. καὶ τοῦτο οἶμαι ἐστὶ τὸ διὰ φωνῆς ἑτέρων προφητῶν

1. ὅτι pro ἔτι D. 2. ἐνῴκηκεν D. 5. ὅσοις assumptum ex D. 6. μόνου om. D. 10. ὡς] Sic D. F. (Alex. XII.) εἰς Edd. (Neutrum habet Vat.) 12. ὅτι τέκνα πορνείας ἐστιν om. B. αὐτῶν] + καὶ F. Edd. καὶ om. B. D. (A. V.) 16. καὶ assumptum ex B. D. b. 18. καὶ πρὸς Θεὸν inverso ordine D. Statim φησιν om. D. 21. τοῦ assumptum ex D. Cf. in Es. 914 A. (ab Holmes. et Pars. cit.). 25. καὶ ἄνυδρόν τε γενήσεσθαι] Sic D. ἄνυδρον γεγενῆσθαι Edd. 26. δίψει] δίψῃ Edd.

Amos viii. 11, 12. περὶ αὐτῆς εἰρημένον· ὁ μὲν γὰρ ἔφασκεν, "Ἰδοὺ ἡμέραι "ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ ἐξαποστελῶ λιμὸν ἐπὶ τὴν γῆν· "οὐ λιμὸν ἄρτου, οὐδὲ δίψαν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι "λόγον Κυρίου· καὶ ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν περιδρα-"μοῦνται, ζητοῦντες τὸν λόγον Κυρίου, καὶ οὐ μὴ εὕρωσιν·"
Hier. vi. 7, 8. Ἱερεμίας δὲ πάλιν ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ "Πόνῳ καὶ
b "μάστιγι παιδευθήσῃ Ἱερουσαλήμ· μὴ ἀποστῇ ἡ ψυχή μου "ἀπὸ σοῦ, μὴ ποιήσω σε ἄβατον γῆν, ἥτις οὐ κατοικηθή-"σεται." ἑκάστῳ γὰρ ἡμῶν, ὡς ἔφην, λόγους εἰς νοῦν τοὺς διὰ τοῦ Πνεύματος ἐνίησι Θεὸς, ἀποτρέφειν ἰσχύοντας εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἢ καὶ διὰ φωνῆς ἁγίων καταπιαίνει πολλάκις. συνδιολεῖσθαι δὴ οὖν τῇ πεπορνευμένῃ μητρὶ τὰ τέκνα δεῖν ἔφη, καὶ οἰκτιρμῶν δίχα. διὰ ποίαν αἰτίαν; ὅτι τέκνα πορνείας εἰσί. καὶ οὐ δή που φαμὲν ὅτι τοῖς τῆς μητρὸς πλημμελήμασιν ὑπόκειται τέκνον, βαδιεῖται γὰρ ἡμῖν ὅποι
Deut. xxiv. 18; cf. Ezech. xviii. 20. ποτε ἄρα τὸ διὰ φωνῆς Ἰεζεκιὴλ "Οὐκ ἀποθανοῦνται
c "πατέρες ὑπὲρ τέκνων, οὐδὲ τέκνα ὑπὲρ πατέρων· ἕκαστος "τῇ ἰδίᾳ ἁμαρτίᾳ ἀποθανεῖται." ἰστέον δὲ μᾶλλον, ὅτι κἂν ἐπινοῆται πρόσωπον πορνευούσης μητρὸς, ὡς ἐν τύπῳ τῆς Συναγωγῆς, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον αὐτοὶ πάλιν ἂν εἶεν οἱ ἐξ αὐτῆς. λέγων δὲ, ὅτι *πορνείας εἰσὶ τέκνα*, παρέδειξεν ἐναργῶς, ὅτι τοῖς τῆς νοητῆς πορνείας ἐγκλήμασιν ἔνοχοι καθεστήκασι· καὶ τοῦτο ἐξ αὐτῶν οἱονεὶ σπαργάνων καὶ μήτρας δεδυσσεβηκότες, καὶ οὐδὲ πώποτε τῶν εἰς εὐσέβειαν ἔργων
d ἀψάμενοι, ἀνεπιτήδευτον δὲ παντελῶς τὴν ἀρετὴν ἐσχηκότες, καὶ τὴν ἀνδάνουσαν τῷ Θεῷ τρίβον οὐ τετιμηκότες. οὕτω
Ps. lvii. 4. καὶ ὁ ψάλλων φησὶν, "Ἀπηλλοτριώθησαν οἱ ἁμαρτωλοὶ "ἀπὸ μήτρας, ἐπλανήθησαν ἀπὸ γαστρὸς, ἐλάλησαν ψευδῆ·" καίτοι παντὸς εὐσεβοῦς, καὶ τοῖς τῆς δικαιοσύνης ἔργοις ἐντεθραμμένου, λαμπρῶς ἀναφωνεῖν δυναμένου πρὸς Θεόν,

9. ἡμῶν] ἡμῖν Edd. ante Migne. 12. συνδιολέσθαι D. Statim δὴ om. D. 14. τοῖς om. Aubertus. 16. ἄρα assumptum ex D. 17. τέκνα ὑπὲρ] Hic deest quaternio δ' in D. usque ad ἤτοι ἐμὲκ ἀχὼρ 47 D. 26. καὶ assumptum ex B.

“ Ἐπὶ σὲ ἐπεῤῥίφην ἐκ μήτρας· ἀπὸ γαστρὸς μητρός μου Ps xxi. 11. “ Θεός μου εἶ σύ.” ὥσπερ δὲ υἱοὶ φωτὸς καὶ υἱοὶ ἡμέρας e νοοῖντ᾽ ἂν εἰκότως, οἱ ὡς ἐν φωτὶ καὶ ἡμέρᾳ πολιτευόμενοι λαμπρῶς τε καὶ εὐσχημόνως· οὕτω κἂν εἰ λέγοιντο πορνείας τέκνα τινὲς, τοὺς ὡς ἐν πορνείᾳ καὶ τῇ λίαν ἐκτοπωτάτῃ ζωῇ νοήσεις πάλιν, οὓς κατοικτείρειν οὐκ ἀξιοῖ, *Διότι πεπόρνευκεν ἡ μήτηρ αὐτῶν, κατῄσχυνεν ἡ τεκοῦσα αὐτά.* κατῄσχυνε δὲ ἑαυτὴν δηλονότι, καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ἀναφύντα τέκνα. ὥσπερ γάρ ἐστιν ἐν αὐχήμασι τοῖς εἰς ἀρετὴν ὁ δίκαιος· οὕτως ἐν αἰσχύνῃ καὶ ἐντροπῇ πᾶς δυσσεβής.

Εἶπε γὰρ Ἀκολουθήσω ὀπίσω τῶν ἐραστῶν μου τῶν διδόντων μοι a 36 A. τοὺς ἄρτους μου καὶ τὸ ὕδωρ μου καὶ τὰ ἱμάτιά μου καὶ τὰ ὀθόνιά μου καὶ τὸ ἔλαιόν μου καὶ πάντα ὅσα μοι καθήκει.

Ἐραστὰς αὐτῆς εἶναί φησι τοὺς ἀκαθάρτους δαίμονας, περὶ οὓς ἂν λέγοιτο καὶ ὁ τῆς πορνείας πεποιῆσθαι τρόπος. τὸ γὰρ ταῖς ἐκείνων ἕπεσθαι γνώμαις, καὶ τὰ αὐτοῖς δοκοῦντα πληροῦν, τοῦτο οἶμαί ἐστι τὸ ἀσελγαίνειν ἐν ἁμαρτίαις, καὶ b διαβιοῦν αἰσχρῶς, καὶ τῆς ἐσχάτης φαυλότητος ἀναπίμπλασθαι· μόνον δὲ οὐχὶ καὶ ἐν ὠδῖσιν ἔχειν πᾶν εἶδος ἀκαθαρσίας. ὥσπερ γὰρ οἱ τὸν θεῖον ὠδίνοντες φόβον, ἀνακεκράγασι πρὸς Θεόν, “ Διὰ τὸν φόβον σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ Es. xxvi. 18. “ ἐλάβομεν καὶ ὠδινήσαμεν καὶ ἐτέκομεν, πνεῦμα σωτηρίου “ σου ἐκυήσαμεν ἐπὶ τῆς γῆς·” οὕτω καὶ ταῖς τῶν δαιμόνων ἐπιθυμίαις ἀνέντες τὸν νοῦν ἁπάσης εὐθὺς ἀσεβείας ἐπίμεστον ἔχουσιν, οἱ τῶν θείων ἀποφοιτῶντες νόμων καὶ ἁπάσης φαυλότητος ἐπιτηδευταί. ἐρασταὶ δὴ οὖν πονηροί c τε καὶ ἀλιτήριοι τῶν εἰς ἀσέβειαν ἀπονενευκότων οἱ ἀποστάται δαίμονες, οἷς εἴ τις ἕλοιτο προσέχειν ὡς θεοῖς, δυσσεβήσει δεινῶς. ἀνατίθησι γὰρ αὐτοῖς καὶ ὧν ἂν ἔχοι

2. υἱοὶ φωτὸς] εἰσὶ (sic) φωτὸς Edd. 5. πορνείᾳ] πορνείῳ (sic) iid. 11. ἀκολουθήσω] Sic B. (Alex.) πορεύσομαι Edd. (Vat.) 15. ἂν et καὶ assumpta ex B. πεποιεῖσθαι Edd. 17. ἐν assumptum ex B. 25. καὶ assumptum ex B. 28. ὡς accessit ex B.

τὴν χάριν, καὶ ταῖς εὐφημίαις καταγεραίρει πολλάκις, καὶ
ἀναφέρει τὰ χαριστήρια, Θεὸν τὸν ἕνα καὶ φύσει καταλελοι-
πὼς, τὸν χορηγοῦντα τὰ ζωαρκῆ, τὸν οἷά τισιν ἐσθήμασι
καταμφιεννύντα τῇ χάριτι, καὶ ταῖς ἄνωθεν ἐπικουρίαις καὶ
d νοῦν καὶ καρδίαν κατασκιάζοντα, τὸν οἷά περ ἐλαίῳ κατα-
πιαίνοντα, καὶ ἄρτῳ τῷ νοητῷ τρέφοντα πρὸς ζωὴν τὴν
εὐκλεᾶ καὶ ἀμήρυτον, τὸν ὕδατι τῷ ζωοποιῷ πρὸς εὐεξίαν
ἡμᾶς τρέφοντα τὴν πνευματικήν. ἀλλ᾽ ὅγε πρὸς ἀσέβειαν
διανενευκὼς, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἡ πεπορνευμένη Συναγωγὴ,
τοῖς ἰδίοις ἐρασταῖς ἔφη δεῖν ἕπεσθαι, καὶ αὐτοῖς ἀνάπτειν τὰ
χαριστήρια, καὶ παρ᾽ αὐτῶν ἡγεῖσθαι λαβεῖν τά τε εἰς τροφὴν
καὶ ἀμφίασιν. τουτὶ γὰρ οἶμαι ἐστὶ τὸ Εἶπε γὰρ Ἀκο-
e λουθήσω ὀπίσω τῶν ἐραστῶν μου τῶν διδόντων μοι τοὺς ἄρτους
μου καὶ τὸ ὕδωρ μου καὶ τὰ ἱμάτιά μου καὶ τὰ ὀθόνιά
μου καὶ τὸ ἔλαιόν μου, καὶ πάντα ὅσα μοι καθήκει. ἀλλ᾽
οἵ γε σοφοί τε καὶ ἀγαθοὶ, καὶ Θεῷ γνώριμοι καὶ οἰκειό-
τατοι, αὐτῷ δὴ πάντως ἀναθεῖεν ἂν καὶ τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν
τὴν ἐπίδοσιν, καὶ τῶν ἐπιγείων τὴν χορηγίαν. ἐροῦσι γὰρ
Hier. xiv. 22. δὴ, καὶ λίαν ἐμφρόνως "Μή ἐστιν ἐν τοῖς εἰδώλοις τῶν
" ἐθνῶν ὑετίζων; καὶ εἰ ὁ οὐρανὸς δώσει πλησμονὴν αὐτοῦ,
37 A. a " οὐχὶ σὺ εἶ ὁ αὐτός; καὶ ὑπομενοῦμέν σε, ὅτι σὺ ἐποίησας
" ταῦτα πάντα." συνανακράξονται δὲ καὶ αὐτῷ τῷ θεσπεσίῳ
Ps. lxiv. 10. Δαυείδ "Ἐπεσκέψω τὴν γῆν καὶ ἐμέθυσας αὐτὴν, ἐπλή-
" θυνας τοῦ πλουτίσαι αὐτήν."

6 Διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ φράσσω τὴν ὁδὸν αὐτῆς ἐν σκόλοψι, καὶ
ἀνοικοδομήσω τὰς ὁδοὺς αὐτῆς, καὶ τὴν τρίβον αὐτῆς οὐ
7 μὴ εὕρῃ· καὶ καταδιώξεται τοὺς ἐραστὰς αὐτῆς καὶ οὐ μὴ
καταλάβῃ αὐτούς· καὶ ζητήσει αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ εὕρῃ αὐτούς.

b Ἐπειδὴ γὰρ βεβούλευται, φησὶ, πονηρὰ καθ᾽ ἑαυτῆς, καὶ
τῶν ἀδικεῖν πεφυκότων παραλέλοιπεν οὐδέν· ἔφη γὰρ δεῖν

8. ὑμᾶς Edd. 17. καὶ assumptum ex B. 24. πλουτῆσαι Edd.
25. ἐμφράσσω F. 26. ἀποικοδομήσω F. αὐτῆς assumptum ex B. (Alex. XII.) τρίβον αὐτῆς] + καὶ F. Edd.

κατακολουθεῖν ἑλέσθαι τοῖς ἰδίοις ἐρασταῖς, τουτέστι, ταῖς τῶν πεπλανηκότων ἀνοσίοις γνώμαις ἀπονέμειν τῆς διανοίας τὴν ῥοπὴν, ὡς μόνα πληροῦν τὰ ἐκείνων· καὶ ἐπειδὴ πρὸς τούτῳ τῶν δεδωρημένων αὐτῇ παρ' ἐμοῦ τοῖς οὐδὲν ὠφεληκόσι τοῖς δαίμοσιν ἀνάπτει τὰ χαριστήρια, ταύτῃ τοι ματαίαν αὐτῆς ἀποφανῶ τὴν σκέψιν, καὶ ἀντιτάξομαι γενικῶς. φράξω c γὰρ αὐτῆς τὴν ὁδὸν ἐν σκόλοψι, καὶ τειχιῶ τὴν τρίβον, ὡς ἂν μήτε κατακολουθήσειε τοῖς ἰδίοις ἐρασταῖς, μήτε μὴν εὕρῃ χρησίμους τοὺς πεπλανηκότας, κἂν εἰ διώκειν ἕλοιτο τυχὸν αὐτοὺς, τουτέστιν, ἐγκεῖσθαι σπουδαίως ταῖς εἰς αὐτοὺς τιμαῖς καὶ λατρείαις. σκόλοπας δὲ εἶναί φησι τὰ συμβεβηκότα τῷ Ἰσραὴλ δυσχερῆ, τοὺς πολέμους δὴ λέγω, τὰς αἰχμαλωσίας, τὸν λιμὸν, τοὺς κινδύνους, τὴν ἐν δουλείᾳ τριβήν. γεγονότες γὰρ ἅπαξ ὑπὸ Μήδοις καὶ Πέρσαις, οὐκ ἐν σχολῇ προσήεσαν τῷ Βάαλ, οὐδὲ ταῖς δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς· ἀλλ' ἦν πως ἀνάγκη, τὸ, καὶ αὐτῆς τῆς ἄνωθεν d καὶ φιλαιτάτης ἐλευθερίας ἐστερημένους, καὶ ζητοῦντας μὲν τὰ οἴκοι, πτωχεύοντας δὲ, καὶ ταῖς τῶν κρατούντων πλεονεξίαις πεπιεσμένους, οὐκέτι μὲν δύνασθαι τὰ συνήθη πληροῦν· ὀλοφύρεσθαι δὲ μᾶλλον, καὶ ταῖς ἀνηκέστοις καταμεθύειν συμφοραῖς, καταγινώσκοντας ἤδη τῶν πεπλανηκότων, ὡς οὐδὲν ἀπόνασθαι μετὸν αὐτοῖς τῶν ἐν ἐλπίσι κεναῖς. ὠφέληνται γὰρ οὐδὲν, ἢ τοῦ Βάαλ ἐπαμύνοντος· τί γὰρ ἂν ἔδρασε τὸ ἄφωνον ξύλον; ἤγουν τῶν δαμάλεων ἐπικουρίας e αὐτοῖς ἐπινοουσῶν τινα τρόπον· χρυσὸς γὰρ ἦν, "ἔργα Ps. cxiii. 12. "χειρῶν ἀνθρώπων," κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἀποφράττονται τοίνυν αἱ ὁδοί· Θεοῦ μὴ καταλεαίνοντος τοῖς φιλαμαρτήμοσι τὴν εἰς φαυλότητα τρίβον, ἀποτραχύνοντος δὲ χρησίμως, καὶ οὐκ ἐφιέντος αὐτοῖς δι' εὐμαρείας ἴεσθαι ἐπὶ τὸ φληνάφως δοκοῦν· ὡς ἂν οὐχ ἑκόντες ἐγκόπτοιντο, καὶ μεταχωροῖεν ἐπὶ

3. πληροῦν] πληροῦσα Edd. 8. κατακολουθήσειε] κατακολουθήσῃς (sic) Pont. κατακολουθήσῃ Aub. 17. φιλαιτάτης] φιλτάτης Edd. 30. μεταχωρεῖεν Edd.

τὸ ἄμεινον, διὰ πείρας αὐτῆς ἐκμεμαθηκότες, ὡς ἔστι παντί τῳ τὸ πλημμελεῖν οὐκ ἀζήμιον.

38 A. a Καὶ ἐρεῖ Πορεύσομαι καὶ ὑποστρέψω πρὸς τὸν ἄνδρα μου τὸν πρότερον, ὅτι καλῶς μοι ἦν τότε ἢ νῦν.

Σώζει μὲν ὁ λόγος ἔτι τὸν αὐτῷ πρέποντα τρόπον· ὡς γὰρ ἐπὶ πόρνης γυναικὸς ἀπ' ἀρχῆς συντέθειται μέχρι τέλους. διὰ τοῦτο, φησὶν, ὅτι μεταγνώσεται καὶ ἐρεῖ Πορεύσομαι πρὸς τὸν ἄνδρα μου τὸν πρότερον, ὅτι καλῶς μοι ἦν τότε ἢ νῦν. πλὴν ἄθρει κἀν τούτῳ τὸν τῶν ὅλων Θεὸν καὶ ἐν
b ὀργῇ παιδεύοντα, καὶ ὠφελοῦντα ποικίλως, καὶ ταῖς τῶν δεινῶν ἐπαγωγαῖς ἀνασειράζοντα τοὺς πεπλανημένους, καὶ μεταποιοῦντα πρὸς τὸ συμφέρον. ὅταν γὰρ, φησὶν, ἀποπεφραγμένας ἴδῃ τὰς ἑαυτῆς ὁδοὺς ἐν σκόλοψι, τότε δὴ τότε μεταβουλεύσεται, καὶ ὅπερ ἦν ἄμεινον ἑλέσθαι δρᾶν, οὔπω τῶν ἀνιαρῶν εἰσβεβληκότων, κἂν γοῦν ὀψὲ, καὶ μετὰ πεῖραν ἁρπάσῃ· ἀγαπήσει γὰρ τότε τὰ παρὰ Θεῷ, καὶ τῶν μεταξὺ πλημμελημάτων ὡς ἐκ λογισμοῦ τοῦ σώφρονος ἀλογήσασα,
c μεταχωρήσει λοιπὸν πρὸς τὸ θελῆσαι τὸ ἐν ἀρχαῖς, καὶ θαυμάσει τὰ παρὰ Θεῷ, καὶ ἀσυγκρίτοις αὐτὰ διενεγκόντα διαφοραῖς, καθάπερ ἐκ μέθης ἀνανήψασα, κατόψεται μόλις. οὐκοῦν οὐκ ἀνόνητον τὸ παιδεύεσθαι, κἂν εἰ ἔχοι τυχὸν τὸ παραυτίκα λυποῦν. καὶ τοῦτο εἰδότες οἱ προφῆταί φασι,
Hier. x. 24. "Παίδευσον ἡμᾶς Κύριε." γράφει δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος
Heb. xii. 7. Παῦλος "Εἰ παιδείαν ὑπομένετε, ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται "ὁ Θεός· τίς γάρ ἐστιν υἱὸς, ὃν οὐ παιδεύει πατήρ;" δείκνυσι δὲ τὸ ἐκ τοῦ παιδεύεσθαι γλυκύ τε καὶ ὀνησιφόρον,
Ib. 11. d οὕτως λέγων "Πασα παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ "χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης· ὕστερον μέντοι καρπὸν εἰρηνικὸν "τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης."

3. ὑποστρέψω F. Cf. infra 40 c. ἐπιστρέψω Edd. (A.V.) 21. τὸ παραυτίκα] τὸ παρ' αὐτοῦ Edd. 23. καὶ assumptum ex B. 25. ἐστιν] + ὁ Edd.

Καὶ αὐτὴ οὐκ ἔγνω ὅτι ἐγὼ δέδωκα αὐτῇ τὸν σῖτον καὶ τὸν οἶνον 8
καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ ἀργύριον ἐπλήθυνα αὐτῇ· αὐτὴ δὲ ἀργυρᾶ
καὶ χρυσᾶ ἐποίησε τῇ Βάαλ.

Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἂν ἕλοιτο, φησὶ, τοῖς ἰδίοις ἔτι κατακο-
λουθεῖν ἐρασταῖς, οὐκ ἂν ἐνδοιάσειέ τις. κατορθώσει γὰρ
τοῦτο, καὶ λίαν εὐκόλως, τῷ ἀναφράττεσθαι μὲν τὴν ὁδὸν e
αὐτῆς, καὶ τὰς τρίβους ἀνατειχίζεσθαι, καὶ κατ' οὐδένα παν-
τελῶς εὐοδοῦσθαι τρόπον. ἐπειδὴ δὲ πρὸς τῷ θεὸν ὑπάρχειν
οἴεσθαι τὸν Βάαλ, ἀνατέθεικεν αὐτῷ καὶ τῶν παρ' ἐμοῦ
κεχορηγημένων αὐτῇ τὰ χαριστήρια, καὶ πρὸς τοῦτο βουλεύ-
σομαι τὰ εἰκότα, ὡς ἂν ἀναμάθοι, τίς ὁ διδοὺς, καὶ τῶν ὅλων
ἔχων τὴν ἐξουσίαν. δέδωκα μὲν γὰρ τὰ ζωαρκῆ· σῖτον καὶ
οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ ἀργύριον ἐπλήθυνα αὐτῇ. ἀλλὰ ταῖς a 39 A.
ἐμαῖς φιλοτιμίαις εὐχαριστῆσαι δέον, εἰς δόξαν αὐτὰ πεποίη-
ται τῇ Βάαλ. ὃ δὴ τῆς ἐσχάτης ἐστὶν ἀναισθησίας τε ὁμοῦ
καὶ ἀχαριστίας ἀπόδειξις ἐναργής· καὶ οὐκ ἀνικάνως τὸ
χρῆμα ἔχει πρός γε τὸ δεῖν καὶ σφόδρα δικαίως παροτρύναι
Θεὸν, κἂν εἰ πάσης ἡμερότητος πηγὴ νοοῖτο καὶ γένεσις.

Πάνδεινον οὖν ἄρα καὶ δίκης οὐκ ἀμοιροῦν, τῶν παρὰ
Θεοῦ χαρισμάτων τὴν φιλοτιμίαν ἀνατιθέναι ζητεῖν τοῖς τὴν b
δόξαν αὐτοῦ παραλύουσι, τουτέστι, τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσιν,
ὃ δὴ καὶ ποιοῦσι τῶν ἐν κόσμῳ τινές· Ἕλληνες δὲ οὗτοι,
καὶ αἱρετικοί. οἱ μὲν γὰρ, Θεοῦ διδόντος ἀνθρώπῳ σοφίαν
καὶ λόγον, τὴν τῆς εὐγλωττίας δεινότητα ταῖς τῶν δαιμονίων
χαρίζονται δόξαις· τὰ δέ γε τῶν αἱρετικῶν θεομισῆ καὶ ἀνόσια
στίφη πολυπλόκων ἐννοιῶν εὑρέμασι κατασίνονταί τινας, καὶ
τὸν τῶν ἁπλουστέρων καταστρέφουσι νοῦν, "καὶ παγίδας Hier. v. 26.
"ἔστησαν διαφθεῖραι ἄνδρας," κατὰ τὸ γεγραμμένον. οὐκοῦν c
ἄμφω τετιμήκασι τὸν Βάαλ· μόνον δὲ οὐχὶ καθάπερ ἐκ

1. αὐτὴ B.F. αὕτη Edd. δέδωκα] Sic B. (Alex. XII.) ἔδωκα Edd. (Vat.) 2. ἔλαιον καὶ] + τὸ F. αὐτῇ B.F. cf. 39. C. infra. αὕτη Edd. (Vat.) 5. κατορθώσει] Sic correxi. Habet compendium ambiguum B. teste Heyse. 6. ἀναφράττεσθαι B. φράττεσθαι Edd. 27. ἁπλουτέρων Edd.

πλούτου νοητοῦ λαμπρὸν ἀνάθημα προσκομίζουσιν εἰς δόξαν αὐτῷ τὰ περὶ Θεοῦ. καὶ τοῦτο οἶμαι ἐστὶ πνευματικῶς εὖ μάλα νοούμενον, τὸ Ἐγὼ δέδωκα τὸν σῖτον καὶ τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ ἀργύριον ἐπλήθυνα αὐτῇ· αὐτὴ δὲ ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ ἐποίησε τῇ Βάαλ. ἀναθετέον οὖν ἄρα Θεῷ τὰ αὐτοῦ· τὸν γάρ τοι παντὸς ἡμῖν ἀγαθοῦ δοτῆρα καὶ χορηγὸν καταχρυσοῦσθαι πρέπει δι' ὧν ἂν ἔχοιμεν παρ' αὐτοῦ, κἂν εἰ λαμπρὸς εἴη λόγος, κἂν εἰ νοῦς ἔχων ἐπιτη-
d δείως πρὸς τὸ δύνασθαι νοεῖν ἀληθῆ μυστήρια.

9 Διὰ τοῦτο ἐπιστρέψω καὶ κομιοῦμαι τὸν σῖτόν μου καθ' ὥραν
αὐτοῦ καὶ τὸν οἶνόν μου ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ ἀφελοῦμαι τὰ
ἱμάτιά μου καὶ τὰ ὀθόνιά μου τοῦ μὴ καλύπτειν τὴν ἀσχημο-
10 σύνην αὐτῆς· καὶ νῦν ἀποκαλύψω τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῆς
ἐναντίον τῶν ἐραστῶν αὐτῆς, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ ἐξελεῖται αὐτὴν
ἐκ χειρός μου.

e Ὁρᾷς ὅπως ἠπείλησε τὴν ἀφαίρεσιν τῶν κατευφραίνειν εἰδότων, καὶ τοῦτο χρησίμως. ὥσπερ γὰρ τὸ ἀποτραχύνεσθαι τοῖς σκόλοψι τὴν ὁδὸν αὐτῆς ἐπὶ τὸ ἑλέσθαι φρονεῖν τὰ ἀμείνω παρήνεγκε, παρεσκεύασε δὲ ὥσπερ καὶ οὐχ ἑκοῦσαν εἰπεῖν Ἐπιστρέψω πρὸς τὸν ἄνδρά μου τὸν πρότερον, ὅτι "καλῶς μοι ἦν τότε ἢ νῦν·" ἔγνω γὰρ διὰ πείρας τὸ τελοῦν εἰς ὄνησιν, καὶ οἷς ἦν ἄμεινον ἐμφιλοχωρεῖν· οὕτως εἰ λάβοιμι τὰ ἐμαυτοῦ, φησὶ, τότε δὴ πάντως ζητήσει τὸν χορηγὸν, ἀποπαύσεται τοῦ δεῖν ἀνάπτειν τοῖς δαιμονίοις τὰ χαριστήρια, οἴεσθαί τε ὅτι θεοὶ κατὰ ἀλήθειάν εἰσιν, ὡς καὶ
40 A. a ἀνασώζειν δύνασθαι τοὺς ὑπ' αὐτοῖς γεγονότας. ἐν καιρῷ δὲ λήψεσθαι τὸν σῖτον καὶ τὸν οἶνον καὶ τὰ ὀθόνια, φησὶ, ψευδομένων τάχα που κατὰ καιροὺς τῶν καρπῶν, καὶ ὑστερι-

Supra ver. 7.

2. αὐτῷ] αὐτῶν Edd. 6. δωτῆρα iid. 14. ἐναντίον F. (Alex. XII.) Cf. infra 507 c. ἐνώπιον Edd. ἐξελεῖται B. (26. al.) ἐξέληται Edd. (A. V.) 15. ἐκ] + τῆς F. 24. ἀποπαύσεται] καὶ παύσεται Edd. 26. γεγονότας] + καὶ Edd.

ζόντων αὐτοῖς τῶν ὡρίμων· ὡς ματαίους ἀνατλῆναι καὶ τοὺς ἐπί γε τῇ γηπονίᾳ πόνους.

Εἰ δὲ δή τις ἕλοιτο νοεῖν, ὅτι σίτου καὶ οἴνου στερηθήσονται κατὰ καιροὺς Ἰουδαῖοι, τῆς μυστικῆς εὐλογίας ἐκπεπτωκότες, συνήσει καλῶς. ὀθόνια δέ φησι, τὴν οἱονεὶ περιστολὴν καὶ τὴν ἄνωθεν ἐπικουρίαν, ὑφ' ᾗ γεγονὼς ἔσται [b] τις εὐσχήμων. εἰ δὲ ἔξω φέροιτο, περικαλλὴς μὲν οὐκέτι, πολὺ δὲ δὴ λίαν ἀσχήμων καὶ οἱονεὶ γυμνὸς διατελέσει κατὰ τὸν κόσμον. ὧδε μὲν οὖν τὴν τῶν ὀθονίων νοήσεις ἀφαίρεσιν, ὑπέρ γε τοῦ μὴ καλύπτεσθαι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. ἀποκαλύψειν δὲ τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῆς ἐπαγγέλλεται, καὶ τῶν ἐραστῶν αὐτῆς ἐναντίον, κατὰ τοιόνδε τίνα τρόπον; ἐλέγομεν ἀρτίως, ὅτι περιπεσοῦσα τοῖς σκόλοψι, τουτέστι, [Supra 37 c. d.] τοῖς ἐκ τοῦ πολέμου κακοῖς, καὶ ταῖς ὅτι μάλιστα καταπλήττειν δυναμέναις συμφοραῖς, καὶ αὐτῶν ἀμελήσει τῶν ἐν [c] ὑπολήψει θεῶν, οὐκ ἐν σχολῇ προσάγουσα θυσίας αὐτοῖς, οὔτε μὴν τὰ συνήθη πληροῦν δυναμένη πρὸς δόξαν αὐτῶν· κατακερτομοῦσα δὲ μᾶλλον ὡς οὐδὲν αὐτῶν ἀπόνασθαι μετὸν, καὶ κατονειδίζουσά πως τὸ ἄναλκι παντελῶς "Ὑπο- [Supra ver. 7.] "στρέψω φησὶ πρὸς τὸν ἄνδρα μου τὸν πρότερον ὅτι καλῶς "μοι ἦν τότε ἢ νῦν." ὅταν τοίνυν ἀπαμφιέσω μὲν αὐτὴν τῆς παρ' ἐμοῦ φησὶν ἐπικουρίας, περιπεσοῦσα δὲ τοῖς δεινοῖς, [d] καὶ τῆς εἰς αὐτοὺς ἀλογήσῃ τιμῆς καὶ ἀγάπης, τότε καὶ αὐτοῖς ἀσχήμων ὀφθήσεται, σαθρῷ καὶ ὀκλάζοντι νῷ διαπτύσασα καὶ αὐτούς. ὅσον γὰρ ἧκεν εἰς τὸ ἐκείνοις ἡδὺ καὶ φίλον, τληπαθῆ μᾶλλον ὁρᾶσθαι χρὴ, καὶ οὐδὲ ἐν αὐταῖς οὖσαν ταῖς ἐσχάταις συμφοραῖς τῶν αὐτοῖς δοκούντων ἐπιλανθάνεσθαι. οὐκοῦν ὅσον ἧκεν εἰς τὸ ἐκείνων θέλημα, καὶ παρ' αὐτοῖς ἀσχήμων ὁ Ἰσραὴλ, οὓς νενόμικεν εἶναι θεοὺς οὐ μέχρι παντὸς ἀγαπᾶν ᾑρημένος. δοκεῖ δέ μοι φάναι τι [e] τοιοῦτον ὁ μακάριος Ἡλίας· "Ἕως πότε ὑμεῖς χωλανεῖτε [3 Reg. xviii. 21.]

8. δὲ assumptum ex B. 12. τίνα τρόπον;] Sic correxi. τινα τρόπον B. Edd. Statim ὃν add. Edd. invito B. 24. ὀκλάζοντι] κολάζοντι iid. 25. ἥκει iid. 28. ἥκει iid.

“ἐπ᾽ ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις; εἰ ἔστι Κύριος ὁ Θεὸς, “πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ· εἰ δὲ ὁ Βάαλ αὐτὸς, πορεύεσθε “ὀπίσω αὐτοῦ·” ὃ ἑτέρωθί φησιν, “Ἢ Βάαλ, Βάαλ, ἢ Θεῷ “Θεῷ.” ὅτι δὲ οὐδεὶς ἀπαλλάξειε τοὺς ἅπαξ ὑπὸ θείαν γεγονότας ὀργὴν, οὐδ᾽ ἂν ἐξορθώσειέ τις τὸν κατεῤῥιμμένον παρὰ Θεοῦ, δέδειχεν εἰπὼν, τὸ οὐδεὶς οὐ μὴ ἐξέληται αὐτὴν ἐκ χειρός μου.

41 A. a
11 Καὶ ἀποστρέψω πάσας τὰς εὐφροσύνας αὐτῆς, ἑορτὰς αὐτῆς καὶ τὰς νουμηνίας αὐτῆς καὶ τὰ σάββατα αὐτῆς καὶ πάσας τὰς πανηγύρεις αὐτῆς.

Οἱ γὰρ ὅλως τοῖς οὕτω σκληροῖς καὶ ἀφύκτοις ἐνειλημμένοι κακοῖς, ὡς καὶ ὑπὸ χεῖρα γενέσθαι βαρβαρικὴν, καὶ ἐν δορικτήτων μοίρᾳ δουλεύειν ἐχθροῖς, πῶς ἂν ἑορτάσειαν; ἢ ποῖον ἂν ἔχοιεν εὐφροσύνης καιρὸν, οἱ ταῖς οὕτω δριμείαις κατηχθισμένοι φροντίσι, καὶ ἀφορήτοις λύπαις ἐντετηγμένοι; b καίτοι, πῶς οὐκ ἄμεινον ἐκεῖνο νοεῖν, ὡς πρέποι ἂν μᾶλλον τοῖς εἰς τοῦτο ταλαιπωρίας ἐνηνεγμένοις, ἀνακραγεῖν τὸ διὰ τῆς τοῦ ψάλλοντος λύρας εὖ μάλα παραφωνούμενον (Ps. cxxxvi. 1.) “Ἐπὶ “τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν, καὶ ἐκλαύσαμεν “ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τῆς Σιών.” ἀνεπιτήδευτον δὲ παντελῶς τὸ ἑορτάζειν ἔχοντες, οὐδὲν ἧττον φασί (Ib. 4.) “Πῶς “ᾄσωμεν τὴν ᾠδὴν Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας;” οὐκ ἐφιέντων οἶμαί που τῶν Βαβυλωνίων τὰς νενομισμένας αὐτοῖς λατρείας, καὶ τὰ οἴκοι φίλα τε καὶ ὡς ἐν ἔθει πληροῦν.

c Ἀλλ᾽ ἴσως ἐκεῖνο ἐρεῖ τις Εἰ πρὸς τὸ λατρεύειν εἰδώλοις ἀπονένευκεν ὁ Ἰσραὴλ, πῶς ἂν μὴ καὶ αὐτῶν ἐκπέσοι τῶν κατὰ νόμον ἑορτῶν, σαββάτων τε καὶ νουμηνιῶν; πρὸς δὴ τοῦτο φαμὲν, ὅτι παρώλισθον μὲν τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης, καὶ προσκεκυνήκασι τῷ Βάαλ καὶ ταῖς δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς, οὐ

5. ὀρθώσειέ Edd. 8. ἑορτὰς] τὰς ἑορτὰς F. (Alex.) 13. δορυκτήτων Edd. 15. κατηχθημένοι iid. 19. τὸν ποταμὸν] Sic B. τῶν ποταμῶν Edd. (A.V.) 22. ᾄσομεν B. ᾄσωμεν Edd. (A.V.) 26. Haec ἐκπέσοι τῶν accesserunt ex B.

μὴν εἰσάπαν ἀπώσαντο τὰ διὰ Μωυσέως· διετέλουν δὲ μᾶλλον ἐπ' ἄμφω βαίνοντες καὶ σκάζοντες, κατὰ τὴν τοῦ 3 Reg. xviii. 21. προφήτου φωνὴν, ὡς μήτε τῷ Βααλ ὁλοτρόπως, μήτε μὴν d τῷ τῶν ὅλων Θεῷ καθαρῶς ἑλέσθαι προσκυνεῖν. οὐκοῦν ἐκπέπτωκεν ἑορτῶν τε καὶ πανηγύρεων καὶ εὐφροσυνῶν καὶ σαββάτων, οὔτε Θεῷ πληροῦν τὰ ἐν νόμῳ συγχωρούμενος, οὔτε μὴν τῷ Βάαλ τὰς ἐν ἔθει πανηγύρεις ἐπιτελῶν.

Ἀληθὲς δὲ καὶ ἑτέρως εἴη ἂν καὶ μάλα εἰκότως, ὅτι τοὺς ἀποφοιτῶντας Θεοῦ, καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἀγάπης ὀλιγωρήσαντας, καταστυγνάζειν ἀναγκαῖον, καὶ παντὸς ἔξω διατελεῖν τοῦ κατευφραίνειν εἰδότος· "Οὐ γάρ ἐστι χαίρειν τοῖς ἀσεβέσι, Es. xlviii. 22; lxvi. 24. "λέγει Κύριος·" οἷς ὁ σκώληξ εἰς αἰῶνα τετήρηται· τοῖς γε e μὴν ἐπιεικέσι, καὶ εὐσεβῆ καὶ φιλόθεον ἔχουσι τὸν σκοπὸν, πρέποι ἂν εἰκότως καὶ τὸ ἐφ' ἅπασι τοῖς ἀγαθοῖς κατευφραίνεσθαι δεῖν· "Εὐφροσύνη γὰρ αἰώνιος ὑπὲρ κεφαλῆς Ib. xxxv. 10. "αὐτῶν," κατὰ τὸ γεγραμμένον, "ἀπέδρα τε ὀδύνη καὶ "λύπη καὶ στεναγμός·" οἷς καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐπιστέλλει λέγων, "Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, Phil. iv. 4, 5. "χαίρετε. τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις." ἕψεται γὰρ ὥσπερ τοῖς ἀλιτηρίοις τὸ κολάζεσθαι δεῖν, οὕτω a 42 A. καὶ τοῖς ἄνωθεν καταπλουτεῖν ἀγαθοῖς, οἷς ἂν γένοιτο σκοπὸς τὸ διαβιῶναι λαμπρῶς.

Καὶ ἀφανιῶ ἄμπελον αὐτῆς καὶ τὰς συκὰς αὐτῆς, ὅσα εἶπε 12 Μισθώματά μου ταῦτά ἐστιν ἃ ἔδωκάν μοι οἱ ἐρασταί μου, καὶ θήσομαι αὐτὰ εἰς μαρτύριον, καὶ καταφάγεται αὐτὰ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς.

Τοῦτο δὴ πάλιν ἑτέρως ἔστιν εἰπεῖν, τὸ "Ἀφελοῦμαι τὸν b Supra ver. 9. "σῖτόν μου καθ' ὥραν αὐτοῦ, καὶ τὸν οἶνόν μου ἐν καιρῷ "αὐτοῦ." ἐπειδὴ γὰρ τὰς τῶν ὡρῶν εὐκαρπίας ταῖς τῶν δαιμονίων δυνάμεσι καὶ φιλοτιμίαις προσνέμων ὁ Ἰσραὴλ,

13. φιλόθεον] τιμόθεον Edd. 25. τὰ om. iid.

καὶ ἀβουλότατα δρῶν, αὐτοῖς ἀνετίθει τὰ χαριστήρια, καὶ οὐχὶ
μᾶλλον Θεῷ, ταύτῃτοι φησὶν ὡς ἀφανιῶ καὶ καταφθερῶ τὰ
δι' ὧν ἐκείνη χειρόνως πεπλάνηται, μεμισθαρνηκέναι λέγουσα
παρὰ τῶν ἰδίων ἐραστῶν. καὶ πεποίηται μὲν ἀστείως ὡς
c ἐπὶ μαχλώσης γυναικὸς ὁ λόγος, ὡς τό γε μὴν κατὰ ἀλήθειαν
ὁ Ἰσραὴλ, ὅτι μισθὸς αὐτοῖς καὶ ἀντέκτισις τῆς εἰς τὰ εἴδωλα
τιμῆς καὶ λατρείας, τὸ τῶν ὡρίμων ἀμφιλαφὲς καὶ τὸ
εὐκάρπῳ περιτυγχάνειν τῇ γῇ. ὅτι δὲ καὶ τῆς ἄλλης ἁπάσης
αὐτοῖς εὐθυμίας παρακεῖσθαι τὴν μέθεξιν ταύτης ἕνεκα καὶ
μόνης ᾤοντο τῆς αἰτίας, εἰδείη τις ἂν καὶ μάλα ῥᾳδίως τοῖς
Ἱερεμίου λόγοις ἐντυχών. ἑάλω μὲν γὰρ τὰ Ἱεροσόλυμα,
διαπεφευγότες δέ τινες τοῦ πολέμου τὴν ἀκμὴν, κατέβησαν
εἰς τὴν Αἰγυπτίων, καὶ σὺν αὐτοῖς ὁ προφήτης κατὰ θείαν
d ὀμφήν. ἐκεῖσε γοῦν συνεβούλευε λέγων τῶν τῆς εἰδωλο-
λατρείας παύσασθαι μολυσμῶν, καὶ παλινδρομεῖν ἑλέσθαι
πρὸς Θεόν. εἶτα γυναίων ἀθλία τε καὶ ἀνουστάτη πληθὺς
τῆς τοῦ προφήτου πάλιν ἀντεφέροντο λόγοις, καὶ δὴ καὶ
Hier li. 16–18. ἔφασκον ἀναιδῶς "Τὸν λόγον ὃν ἐλάλησας πρὸς ἡμᾶς τῷ
"ὀνόματι Κυρίου, οὐκ ἀκουσόμεθά σου, ὅτι ποιοῦσαι ποιή-
"σομεν πάντα τὸν λόγον ὃς ἐξελεύσεται ἐκ τοῦ στόματος
"ἡμῶν, θυμιᾶν τῇ βασιλίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ καὶ σπένδειν αὐτῇ
"σπονδὰς, καθὰ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν καὶ
e "οἱ βασιλεῖς ἡμῶν καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν ἐν πόλεσιν Ἰούδα
"καὶ ἔξωθεν Ἱερουσαλήμ· καὶ ἐπλήσθημεν ἄρτων καὶ ἐγε-
"νόμεθα χρηστοὶ, καὶ κακὰ οὐκ εἴδομεν. καὶ ὡς διελίπομεν
"θυμιῶντες τῇ βασιλίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ, ἠλαττώθημεν πάντες
"ἡμεῖς, καὶ ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν θυμῷ ἐξελίπομεν." συνίης
οὖν ὅπως μονονουχὶ καὶ ἀντέκτισιν τοῦ πεπλανῆσθαι φησὶν
ἐσχηκέναι τὰ ζωαρκῆ, καὶ πρός γε δὴ τούτῳ τὸ εὐημερεῖν;
43 A. a *ἀφανιῶ τοιγαροῦν φησὶν ἅ εἶπε Μισθώματά μου ταῦτά
ἐστιν, ἃ ἔδωκάν μοι οἱ ἐρασταί μου, καὶ θήσομαι αὐτὰ εἰς*

8. εὐκάρπῳ] εὔκαρπον Edd. 14. τῶν assumptum ex B.
31. θήσομαι] θήσομεν Edd. Statim καὶ add. iid.

μαρτύριον. καταμαρτυρήσει γὰρ ὥσπερ τῆς τοῦ Ἰσραὴλ μοχθηρίας ἀφῃρημένα ταυτὶ, καὶ τὴν δίκην αὐτοῖς ἐπισημοτέραν ἐργάσεται, καὶ καταφανῆ ποιήσει τὴν ὀργήν. ἔδεται δὲ αὐτὰ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς. νοοῖτο δ' ἂν οὐ καθ' ἕνα ταυτὶ δὴ τρόπον, τριχῇ δὲ μᾶλλον τὰ ἐκ τοῦ σημαινομένου ληφθήσεται. ἢ γὰρ ἐκεῖνο φησὶν, ὅτι θηρίων ἔσται τροφὴ τὰ ἐν b ἀγροῖς, ὡς οὐκ ὄντος ἔτι τοῦ κατοικοῦντος τὴν γῆν, διὰ τοῦ τὸ πλείστους μὲν ὅσους οἴκων τε καὶ πόλεων ἐκσεσοβημένους ἀποδραμεῖν οὐχ ἑκόντας εἰς Βαβυλῶνα καὶ Μήδους, δεδαπανῆσθαι δὲ τῷ πολέμῳ καὶ ἑτέρους ὅσους, ὡς ὑπὸ μόνων· ἤδη τῶν θηρίων τε καὶ ἑρπετῶν τῶν Σαμαρειτῶν οἰκεῖσθαι χώραν, ἤγουν ἐκεῖνο πάλιν, ὅτι τῆς χώρας τὴν εὐκαρπίαν οἷά τινες θῆρες οἱ Βαβυλώνιοι θοινήσονται, τῶν ἐνοικούντων τὴν γῆν ταῖς τετειχισμέναις τῶν πόλεων ἐνισχημένων, καὶ οὐδὲ ὅσον εἰπεῖν ἐπέκεινα πυλῶν ἰέναι τολμώντων, καίτοι καταφθείροντος c τοῦ λιμοῦ.

Εἰ δέ τῳ δοκεῖ συνιέναι πνευματικῶς, καὶ δι' ἑτέρας ἂν ἴοι τρίβου. ἀμπελῶνι μὲν γὰρ καὶ συκῇ παρεικαστέον εὖ μάλα τὴν διὰ νόμου παίδευσιν ἀποκομίζουσαν εἰς Χριστόν. παιδαγωγεῖ (Gal. iii. 24.) γὰρ εἰς τοῦτο κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου φωνήν. καὶ ἄμπελος μὲν εὐφρασίας ἂν νοοῖτο σύμβολον, γλυκύτητος δὲ συκῆ. ὅτι δὲ ψυχῇ φιλοθέῳ γλυκὺς ἀληθῶς ὁ τοῦ Θεοῦ νόμος καὶ κατευφραίνειν εἰδὼς, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ d τις; οὐκοῦν ἀμέτοχος μὲν ὁ Ἰσραὴλ ἀπομεμένηκεν ἀναγκαίως τῶν ἄνωθεν καὶ πνευματικῶν ἀγαθῶν· δέδονται δὲ πρὸς μετάληψιν τοῖς οἱονεὶ θηρίοις τε καὶ ἑρπετοῖς, φημὶ δὴ τοῖς ἐξ ἐθνῶν, οἳ πρὸ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίας ὀλίγα διενεγκεῖν θηρῶν τε καὶ ἑρπετῶν ἰοβόλων ὑπονοηθεῖεν ἂν, διὰ τὴν σκαιότητα τῶν τρόπων. πλὴν οὐ μεμενήκασιν ἐν τούτοις, ἀκολουθεῖν ᾑρημένοι λέγοντι τῷ Χριστῷ, "Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, e (S. Matth. xi. 29.)

8. τοῦ τὸ] Sic edidi. τοῦτο B. τὸ Edd. 12. τῶν prius assumptum ex B. 13. τὴν assumptum ex B. 28. τοῦ assumptum ex B.

“ὅτι πρᾷός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ καὶ εὑρήσετε ἀνά-“παυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν.” προσθείην δ᾽ ἂν ἔγωγε τοῖς εἰρημένοις καὶ τόδε· ὡς ἔστιν ἀνάγκη τοῖς τὸν ἐπάρατον καὶ θεομισῆ τρίβουσι βίον, καὶ ἀπολισθῆναι δεῖν παντὸς ἀγαθοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἁπασῶν ἐσχάταις γενέσθαι ταλαιπωρίαις.

13 Καὶ ἐκδικήσω ἐπ᾽ αὐτὴν τὰς ἡμέρας τῶν Βααλεὶμ, ἐν αἷς ἐπέθυεν
44 A. a ἐν αὐτοῖς, καὶ περιετίθετο τὰ ἐνώτια αὐτῆς καὶ τὰ καθόρμια αὐτῆς καὶ ἐπορεύετο ὀπίσω τῶν ἐραστῶν αὐτῆς, ἐμοῦ δὲ ἐπελάθετο, λέγει Κύριος.

Ἐπιφέρει πάλιν εὐθὺς τῆς οὕτω δεινῆς, μᾶλλον δὲ καὶ λίαν πρεπωδεστάτης αὐτοῖς ἀγανακτήσεως τὴν αἰτίαν. ἐπειδὴ γὰρ μακροὺς ἐν τῷ πεπλανῆσθαι διατετελέκασι χρόνους, ἐν ἴσαις καιρῶν παρατάσεσι, φησὶν, ἕξουσι τὴν ὀργήν. τοῦτο οἶμαι ἐστὶ τὸ ἐκδικήσω ἐπ᾽ αὐτὴν τὰς
b ἡμέρας τῶν Βααλεὶμ, τουτέστι τῶν εἰδώλων. ἰσομοιρήσει γὰρ πάντως φησὶ ταῖς τῆς πλανήσεως ἡμέραις, ἐν αἷς ἐθυμία τῇ Βάαλ, τὰ ἐκ ποινῆς τε καὶ δίκης. οὐ γὰρ διαλέλοιπεν ὡραϊζομένη, καὶ τοῖς ἑαυτοῖς ἐρασταῖς ἁνδάνουσα πολυτρόπως. κόσμος δὲ ψυχαῖς εἰδωλολατρεῖν ᾑρημέναις, τὸ ἐκεῖνα πληροῦν, ἃ τοῖς ἀκαθάρτοις δαιμονίοις δοκεῖ. ὥσπερ γὰρ ἀπόβλεπτον εἶναί φαμεν ἀνθρώπου ψυχὴν, ᾗπερ ἂν ὁρῷτο προσὸν τὸ διαπρέπειν ἐν ἀρεταῖς· οὕτω καὶ ψυχὴν
c τὴν φιλαμαρτήμονα ταῖς τῶν δαιμονίων ἀγέλαις ὑποτοπητέον εἶναι περικαλλῆ, φρονεῖν τε καὶ δρᾶν ἑλομένην πᾶν ὅτι ἐστὶν ἡδύ τε αὐτοῖς καὶ φίλον. παρεικάζοιτο δ᾽ ἂν ἡ τοιαύτη ψυχὴ γυναικὶ τοὺς τρόπους οὐκ ἀγαθῇ, ἣ καὶ ἐξιτήλως χρυσαΐζεται· μόνον δὲ οὐχὶ καὶ τοῖς εἰς ὠτία καὶ δέρην κοσμήμασι τὴν τῶν ἐρώντων αὐτῆς καταγοητεύει καρδίαν. σεμνύνει δὴ οὖν ἄρα τοὺς πονηροὺς πᾶν εἶδος ἀκαθαρσίας. ὅτι δὲ, οἷς ὁ σκοπὸς πρὸς ἐκεῖνα βλέπειν, τούτοις ἂν εἴη σύνηθές τε καὶ ἀναγκαῖον τὸ καὶ αὐτῆς ἀπολισθεῖν τῆς τοῦ Θεοῦ μνήμης,

7. ἐν assumptum ex B. (42, 62, 86, 147.)

δέδειχεν εἰπών ἐμοῦ δὲ ἐπελάθετο, λέγει Κύριος. ἐπειδὴ γὰρ d κατηῤῥώστησε τὸ προσκεκλίσθαι φησὶ τοῖς δαιμονίοις, μᾶλλον δὲ καὶ ὁλοτρόπως ἀποφοιτᾶν τῆς εἰς τὸ ἀγαθὸν ἐφέσεώς τε καὶ προθυμίας, καὶ αὐτῆς ἀπώλισθε τῆς τοῦ Θεοῦ μνήμης· τοῦτο δέ ἐστι τῆς εἰσάπαν δυσσεβείας ἀπόδειξις ἐναργής.

Διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ πλανῶ αὐτὴν καὶ τάξω αὐτὴν εἰς ἔρημον. 14

Ἐπειδὴ γάρ φησιν αὕτη μὲν ἐξώκειλε πολυτρόπως, ἐζήτησα δὲ καὶ λίαν ὀρθῶς τῆς ἀποστασίας τὰς δίκας· e "ἐκδεδίκηκα γὰρ ἐπ' αὐτὴν τὰς ἡμέρας τῶν Βααλεὶμ," καὶ (Supra ver. 13.) ἰσοπαλῆ τοῖς πταίσμασιν ἐπενήνοχα τὴν ὀργήν· ταύτῃ τοι λοιπὸν εἰς ἔλεον μεταστήσομαι, καὶ πρὸς τὸ ἄμεινον μετακομιῶ, πρός τε τὸ δυνάσθαι πληροῦν τὰ δι' ὧν ἂν γένοιτο θεοφιλής. τίς δὴ οὖν ἄρα, φησὶν, ὁ τῆς ἀκέσεως ἔσται τρόπος; ἰδοὺ ἐγὼ πλανῶ αὐτὴν, οὐκ ἀπό γε τοῦ ἀναγκαίου καὶ χρησίμου πρὸς ζωὴν πρὸς τὸ μὴ οὕτως ἔχον, a 45 A. ἀλλ' ἐκ τῶν αἰσχιόνων καὶ ἀδικεῖν πεφυκότων ἐπὶ τὸ τελοῦν εἰς ὄνησιν. ὥσπερ γὰρ ἐξ ἀρετῆς εἰς φαυλότητα πλανᾶται ψυχή· τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον ἐκ τῶν τῆς φαυλότητος τρόπων ἀνόπιν ὥσπερ ἰοῦσα, μονονουχὶ πεπλανῆσθαι δόξειεν ἂν, τοῦ ἰδίου σκοποῦ παρενηνεγμένη, καὶ τρίβον οὐκέτι τὴν προτεθεῖσαν διάττουσα. καὶ ὥσπερ αὐτῆς αἱ ὁδοὶ χρησίμως τοῖς σκόλοψιν ἀνεφράττοντο, ἵνα μὴ καταλάβῃ τοὺς αὐτῆς ἐραστὰς, οὕτω καὶ νῦν οἱονεί πως τρέχουσα κατὰ πρανοῦς εἰς b ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν, ἐλέῳ Θεοῦ πλανᾶσθαι δοκεῖ, μεθισταμένη πρὸς ἔφεσιν ἀρετῆς, καὶ τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας εἰς νοῦν καὶ καρδίαν δεχομένη τὸ φῶς, καὶ τὴν ἀρχαίαν, ὡς ἔφην, οὐκέτι τρίβον εὑρίσκουσα. ἰστέον δὲ, ὅτι τὸ πλανῶ αὐτὴν, τοῖς ἑτέροις ἑρμηνευταῖς εἴρηται μὲν ἄλλως· πλὴν, εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἀποπεραίνεται νοῦν. ἐκδεδώκασι γὰρ, οἱ μὲν, Ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ἀποφέρω αὐτήν· οἱ δὲ, Ὅτι ἀπατῶ αὐτήν,

2. τὸ προσκεκλίσθαι] τῷ προσκεῖσθαι Edd. 6. εἰς correxi ex B. εἰς/ὡς B. ὡς Edd. (A.V.) (εἰς XII. manu primâ.) 11. ἔλαιον Edd. 22. αὐτῆς] ἑαυτῆς Cod. Mosq. 208. αὑτῆς Pont.

ἑτεροτρόπως, ὡς ἔφην, αὐτὸ δὴ τοῦτο σημαίνοντες, τὸ c πλανῶ φημὶ χρησίμως νοούμενον. βάσιμον δὲ οὖσαν, καὶ οἷον εὔυδρον γῆν ταῖς τῶν δαιμονίων ἀγέλαις, τάξειν εἰς ἔρημον ἐπαγγέλλεται, διδάσκων ὅτι σκληράν τε καὶ ἀστιβῆ καὶ ἄνυδρον ἀποφανεῖ τοῖς ἐκείνων θελήμασιν, ὡς ἀναπαύλης οὐδένα λοιπὸν εὑρίσκοντας τόπον, καὶ παραιτεῖσθαι καὶ ἀποφοιτᾶν.

Οὕτω καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς, τὸ ἐξελθὸν ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐκ τοῦ ἀνθρώπου διέρχεσθαί φησι δι'
S. Matth. xii. 43. ἀνύδρων τόπων, ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ μὴ εὑρίσκειν. ὥσπερ d γὰρ ἀνθρώποις οὐκ οἰκήσιμος ὁ ἄνυδρος χῶρος· οὕτω καὶ ἀκαθάρτοις πνεύμασι πονηρὰ καὶ ἀπηχθημένη καὶ οἷον ἄβατός τε καὶ ἄνυδρος γῆ νοοῖτ' ἂν εἰκότως ἡ θεοφιλὴς καὶ ὁσία ψυχὴ, καὶ τὰ ἐκείνοις καθ' ἡδονὴν, ἢ φρονεῖν ἢ δρᾶν οὐκ ἀνεχομένη. ἐπικουρίας οὖν ἄρα τρόπος ἡ ἐνθάδε λεγομένη πλάνησις, καὶ μὴν καὶ τὸ εἰς ἔρημον κατατάττεσθαι γῆν· κατά γε τοὺς ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένους λόγους.

15 Καὶ λαλήσω ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῆς, καὶ δώσω αὐτῇ τὰ κτήματα αὐτῆς ἐκεῖθεν.

e Ἐν τούτοις ἡμῖν ὁ λόγος τὴν διὰ Χριστοῦ σωτηρίαν καθυπισχνεῖται λαμπρῶς, καὶ τῶν τῆς ἐπιδημίας διαμέμνηται
Hier. xxxviii. 33. χρόνων, καθ' οὓς πεπληρῶσθαί φαμεν τὸ "Ἐν ταῖς ἡμέραις "ἐκείναις, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ διδοὺς νόμους μου εἰς "διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς." οὕτω γὰρ δὴ καὶ ὁ σοφώτατος Παῦλος τοῖς τὴν οὕτω λαμπρὰν καὶ ἀξιόληπτον ἀληθῶς καταπλουτήσασι χάριν ἐπι-
46 A. a στέλλει, λέγων, "Ἡ ἐπιστολὴ ἡμῶν ὑμεῖς ἐστε, ἐγγεγραμ-
2 Cor. iii. 2, 3. "μένη ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γινωσκομένη καὶ ἀναγινωσκο-

3. εὔυδρον] ἔνυδρον Edd. εἰς accessit ex B. Cat. Mosq. 4. σκληρόν Edd. invitis B. Cat. cit. 6. τόπον] Sic Cat. cit. τρόπον B. Edd. Statim καὶ assumptum ex Cat. 8. ὁ alt. assumptum ex B. 23. διδοὺς] + δώσω [διδώσω (sic) Pont.] Edd. 24. ἐπιγράψω] οὐκ γράψω (sic) Pont. ἐγγράψω Aub.

" μένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, φανερούμενοι ὅτι ἐστὲ " ἐπιστολὴ Χριστοῦ διακονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν, ἐγγεγραμμένη " οὐ μέλανι, ἀλλὰ Πνεύματι Θεοῦ ζῶντος." διδακτοὶ γὰρ Θεοῦ γεγόναμεν οἱ πεπιστευκότες· καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης προσπεφώνηκε, λέγων " Καὶ ὑμεῖς χρίσμα ἔχετε " ἀπὸ τοῦ ἁγίου, καὶ οὐ χρείαν ἔχετε, ἵνα τις διδάσκῃ " ὑμᾶς· ἀλλὰ καθὼς τὸ αὐτοῦ πνεῦμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ b " πάντων." παραδεξάμενοι τοίνυν τὸ Πνεῦμα, καὶ εἰς καρδίαν ἔσω λοιπὸν ἔχοντες αὐτὸν ἐνοικοῦντα Χριστὸν, τῶν ἀναγκαίων εἰσηγητὴν, ἁπάσης εὐθὺς ἀρετῆς ἰδέαν πεπλουτήκαμεν, καὶ τὴν τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων ἀμφιλαφῆ τε καὶ ἀναπόβλητον κτῆσιν. καὶ δὴ πρὸς τοῦτο ἡμᾶς ἐμπεδοῖ γράφων Παῦλος· " Ὅτι ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, " καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, " ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν." ἐπαγγέλλεται τοίνυν λαλήσειν εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς· κεκλήσεται γὰρ εἰς c ἐπίγνωσιν ἡ τῶν Ἰουδαίων Συναγωγὴ, τοὺς θείους εἰς νοῦν λαβοῦσα νόμους ἐγκεχαραγμένους διὰ τοῦ Πνεύματος, καθὰ καὶ ἡ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησία· ἔσται δὲ τὰ κτήματα αὐτῆς ἐκεῖθεν, ἀντὶ τοῦ ἐντεῦθεν, ἤγουν τοῦδε τοῦ πράγματος. ἀπὸ γάρ τοι τοῦ λαλῆσαι Θεὸν ἐν ἡμῖν ἐνηχῆσαί τε διὰ τοῦ Πνεύματος τὰ ὅσαπέρ ἐστιν ἀναγκαῖα πρὸς ζωὴν καὶ θεογνωσίαν τὴν ἐν Χριστῷ νοουμένην, δι' οὗ καὶ ἐν ᾧ τὸν Πατέρα τεθεάμεθα, πεπλουτήκαμεν, ὡς ἔφην, τὴν ἀμάραντον ἐλπίδα, τὴν δόξαν, τὰ αὐχήματα τῆς υἱοθεσίας, τὴν χάριν, καὶ τὸ αὐτῷ συμ- d βασιλεῦσαι Χριστῷ· αὗται τῶν ἁγίων αἱ κτήσεις· οὗτος ὁ οὐράνιος πλοῦτος. φρονεῖν μὲν γὰρ ἀνέχονται τῶν ἐπιγείων οὐδέν· μεμισήκασι δὲ τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ.

S. Joan. vi. 45.

1 S. Joan. ii. 20, 7.

1 Cor. ii. 9.

Καὶ τὴν κοιλάδα Ἀχὼρ διανοῖξαι σύνεσιν αὐτῆς.

Ἕψεται πάλιν τῷ λόγῳ τὸ δώσω. δώσω γάρ φησι τὰ κτήματα αὐτῆς ἐκεῖθεν· δώσω δὲ ὁμοίως καὶ τὴν κοιλάδα e

1. φανερουμένη B. 7. περὶ πάντων om. B. Statim haec παραδεξάμενοι τοίνυν τὸ Πνεῦμα accesserunt ex B. 13. οἶδε pro εἶδε Edd. ante Migne. 14. καὶ post ἤκουσε om. iid. 21. καὶ pro διὰ iid. 31. καὶ assumptum ex B.

Ἀχὼρ διανοῖξαι σύνεσιν αὐτῆς. καὶ ὃ βούλεται δηλοῦν,
ἔστι τοιοῦτο· ἡμεῖς οἱ πεπιστευκότες ὑποτύπωσίν τινα τῶν
πρακτέων τὰ τοῖς ἀρχαίοις συμβεβηκότα ποιεῖσθαι σπουδά-
ζοντες, παραιτούμεθα μὲν ὡς ὀλέθρου πρόξενον τὸ προσκρούειν
Θεῷ· ζητοῦμεν δὲ μᾶλλον καὶ διὰ φροντίδος πεποιήμεθα τὸ
ἀποπεραίνειν τὸ ἀνδάνον αὐτῷ. προτρέπει γὰρ ἡμᾶς εἰς
1 Cor. x. 11. τοῦτο καὶ ὁ σοφώτατος Παῦλος, οὕτω λέγων "Ταῦτα δὲ
47 A. a "τυπικῶς συνέβαινεν ἐκείνοις· ἐγράφη δὲ πρὸς νουθεσίαν
"ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησεν." τρόπος
οὖν ἄρα παιδαγωγίας εἰς ἀρετὴν, τὸ δεῖν οἴεσθαι καθορᾶν τὰ
τοῖς ἀρχαιοτέροις συμβεβηκότα.

Ὅτι τοίνυν οἱ ἀπειθεῖς καὶ ἐξήνιοι, καὶ τῶν θείων ἐν-
ταλμάτων καταφρονηταὶ, δεινῇ καὶ ἀφύκτῳ περιπεσοῦνται
δίκῃ, κρίνοντος τοῦ Χριστοῦ, παραδείξειεν ἂν, καὶ μάλα
ῥᾳδίως, ὡς ἔν γε τοῖς τύποις, τὰ ἐπὶ τῷ Ἄχαρ πεπραγμένα
κατὰ καιροὺς, ὃς τῆς θείας ἀλογήσας ἐντολῆς, καὶ κεκλοφὼς
ἐκ τοῦ ἀναθήματος, τετιμώρηται πανοικὶ, ποινὴν ἐπαρτή-
b σαντος τὴν ἐσχάτην αὐτῷ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, τὴν τοῦ Χριστοῦ
πληροῦντος εἰκόνα. ἐστρατήγησε γὰρ μετὰ Μωυσέα, καὶ
αὐτὸς διεβίβασε τὸν Ἰορδάνην τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ αὐτὸς
αὐτοῖς κατεκληροδότησε τῆς ἐπαγγελίας τὴν γῆν. ἔχει δὲ
οὕτω τὰ ἐπὶ τῷ Ἄχαρ γεγραμμένα. ἐπειδὴ γὰρ ἑάλω κεκλο-
Jos. vii. 24–6. φὼς, καὶ ὡμολόγει τὴν ἁμαρτίαν, "Καὶ ἔλαβε, φησὶν, Ἰησοῦς
"τὸν Ἄχαρ υἱὸν Ζαρὰ καὶ ἀπήγαγεν αὐτὸν εἰς φάραγγα
"Ἀχὼρ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ καὶ
"τοὺς μόσχους αὐτοῦ καὶ τὰ ὑποζύγια αὐτοῦ καὶ τὰ πρόβατα
c "αὐτοῦ καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα
"αὐτοῦ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀνήγαγεν αὐτοὺς
"εἰς Ἐμεκαχώρ. καὶ εἶπεν Ἰησοῦς τῷ Ἄχαρ Τί ὅτι ὠλό-
"θρευσας ἡμᾶς; ἐξολοθρεύσαι σε Κύριος καθὰ καὶ σήμερον.
"καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν λίθοις πᾶς Ἰσραὴλ, καὶ ἐπέστησαν

2. τοιοῦτον Edd. 12. ἀπιθεῖς Edd. ante Migne. ἐνταλμάτων accessit ex B.
23. ὡμολόγει] ὡμολόγησε Edd.

“αὐτῷ σωρὸν λίθων μέγαν.” Ἀχὼρ μὲν οὖν ἑρμηνεύεται διαστροφή· προσεπενηνεγμένου δὲ τοῦ Ἐμὲκ, νοεῖται δὴ πάλιν κοιλὰς διαστροφῆς· ἐκεῖ τὸν Ἄχαρ ἀπεκτόνασιν ὡς θεομισῆ καὶ φιλόπλουτον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, προσθέντες αὐτῷ d καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ· γέγραπται γὰρ ὅτι “Οἱ ἀσεβεῖς Cf Prov. ii. 22. “ὁλόῤῥιζοι ἐκ γῆς ὀλοῦνται.” οὕτως ἔσται καὶ ἐν ἐσχάτοις τοῦ αἰῶνος καιροῖς, ὅταν ἡμῖν ἄνωθεν καὶ ἐξ οὐρανοῦ καθίκηται Χριστὸς, ἀποδώσων ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. S. Matth. xvi. 27. τοὺς γὰρ ἀπειθεῖν ᾑρημένους ταῖς θείαις ἐντολαῖς, καὶ τὰ ἐν κόσμῳ μᾶλλον ἠγαπηκότας, οἷον εἰς φάραγγα βαθεῖαν τὸν ᾅδην κατενεγκὼν, κακοὺς κακῶς ἀπολέσει. Δώσω τοίνυν Ib. xxi. 41. φησὶ τὴν κοιλάδα Ἀχὼρ ἤτοι Ἐμεκαχὼρ, εἰς τὸ διανοῖξαι σύνεσιν αὐτῆς. ἔσται γὰρ αὐτῇ, φησὶ, τῶν σφόδρα e χρησίμων εἰς τὸ ἀνανῆψαι δεῖν, καὶ ἐκ τῆς ἀρχαίας πωρώσεως τῆς διανοίας τὸν ὀφθαλμὸν ἀνευρῦναι λοιπὸν, τὰ πεπραγμένα κατὰ καιροὺς ἐν τῇ κοιλάδι τῆς Ἐμεκαχώρ· διαστροφῆς δὲ κοιλάδα τὸν χῶρον ὠνόμασεν, ἐκεῖ γὰρ πεπτώκασι τῶν ἐξ Ἰσραὴλ οὐκ ὀλίγοι, διωκόντων αὐτοὺς Jos. vii. 5. τῶν ἀπὸ τῆς Γαῒν, καὶ πολλὴν συνέβη γενέσθαι διαστροφὴν, οἰηθέντος Ἰησοῦ τῆς περὶ Θεοῦ φειδοῦς καὶ ἐπικουρίας a 48 A. ἀπολισθῆναι τὸν Ἰσραήλ. τὰ πεπραγμένα δὴ οὖν, φησὶν, ἐν τῇ φάραγγι τῆς διαστροφῆς ἐπὶ τῷ τὴν θείαν ἐντολὴν παραλῦσαι τολμήσαντι διανοίξει τὴν σύνεσιν αὐτῆς πρὸς τὸ εἰδέναι λαμπρῶς, εἰς οἷον ἐκβήσεται τέλος τοῖς καταφρονεῖν ἐθέλουσι τὸ ἐγχείρημα. ἄθρει δὲ ὅπως οὐ πρότερον δέδοται πρὸς τὸ διανοῖξαι σύνεσιν αὐτῆς ἡ κοιλὰς, ἡ Ἀχὼρ, πρὶν ἂν λελάληκεν εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς. οὐ γὰρ ἂν συνεῖεν τὰς θείας ἐντολὰς οἱ τῶν Ἰουδαίων δῆμοι, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἂν ἐν b τύποις καταθρήσειαν ἂν τὸ Χριστοῦ μυστήριον, εἰ μὴ ἄρα καθ᾽ ἡμᾶς τοὺς ἤδη πεπιστευκότας τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος

2. ἐμὲκ νοεῖται] Sic edidi. ἐμὲκ . . . . νοεῖται (quatuor literis erasis) B. ἐμεκαχὼρ νοεῖται Edd. 7. καὶ assumptum ex B. 16. ἐμὲκ ἀχὼρ (passim) D. 18. οὐκ om. D. 19. γὲθ pro γαῒν D. 21. φησὶν om. D. 29. ἂν assumptum ex D. 30. διὰ post τὴν add. D.

*καταπλουτήσειαν μέθεξιν, καὶ τῆς ἄνωθεν φωταγωγίας ἀπο-
δειχθεῖεν μετεσχηκότες. πιστώσεται δὲ πρὸς τοῦτο ἡμᾶς ὁ
μακάριος γράφων Παῦλος περὶ τῶν ἐξ αἵματος Ἰσραήλ·*
2 Cor. iii. 14–17. *“Ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον ἡμέρας τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ
“ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης μένει, μὴ ἀνακαλυπτό-
“ μενον, ὅτι ἐν Χριστῷ καταργεῖται· ἀλλ᾽ ἕως σήμερον,
“ ἡνίκα ἂν ἀναγινώσκηται Μωυσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρ-*
c *“ δίαν αὐτῶν κεῖται. ἡνίκα δ᾽ ἂν ἐπιστρέψῃ πρὸς Κύριον,
“ περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα. ὁ δὲ Κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν·
“ οὗ δὲ τὸ πνεῦμα Κυρίου, ἐλευθερία.” πρότερον τοίνυν εἰς
τὴν καρδίαν αὐτῆς λαλήσειν ἐπαγγέλλεται, τοὺς θείους αὐτοῖς
ἐγχαράττοντος νόμους καὶ παιδαγωγίαν τὴν ἄνωθεν τοῦ Ἁγίου
Πνεύματος· εἶθ᾽ οὕτως συνήσειν καὶ τὰ ἐν τῇ κοιλάδι τῆς
Ἐμεκαχὼρ τυπικῶς τε καὶ ἱστορικῶς πεπραγμένα, καὶ οὐκ*
d *ἀνικάνως ἔχοντα πρὸς τὸ διανοῖξαι τὴν σύνεσιν αὐτῆς, καὶ*
Rom. xi. 25. *τῆς ἀρχαίας πωρώσεως ἀπαλλάξαι λοιπόν. “Πώρωσις γὰρ
“ ἀπὸ μέρους γέγονε τῷ Ἰσραὴλ,” καθὰ καὶ ὁ σοφὸς γράφει
Παῦλος.*

Καὶ ταπεινωθήσεται ἐκεῖ κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς νηπιότητος αὐτῆς καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ἀναβάσεως αὐτῆς ἐκ γῆς Αἰγύπτου.

*Ὅταν αὐτῆς εἰς νοῦν καὶ καρδίαν λαλήσω, φησὶ, καὶ
δώσω τὴν κοιλάδα Ἀχὼρ διανοῖξαι σύνεσιν αὐτῆς, ἐκεῖ,*
e *τουτέστι τὸ τηνικάδε, ταπεινωθήσεται, καὶ οὐκ ἐπί τι τῶν
ἀνιᾶν εἰωθότων καθιεμένη τε καὶ ὑφιζάνουσα, τρόπον δὲ
μᾶλλον ἀφεῖσα λοιπὸν τὸν ἀπειθῆ καὶ δυσάγωγον, καὶ τοῖς
τῆς ὑπεροψίας ἐγκλήμασιν ἐνεχόμενον· ἀλαζὼν γὰρ ὁ ἀπει-
θὴς, καὶ οἱονεί πως ἀνάντης καὶ ἐξήνιος, καὶ παρ᾽ οὐδὲν ἡγεῖσθαι
μεμελετηκὼς τὴν εἴς γε τὸ χρῆναι πληροῦν τὸν νόμον αἰδῶ·*

4. *αὐτὸ* assumptum ex B. D. 7. *ἂν ἀναγινώσκηται* D. *ἀναγινώσκεται* Edd. 10. *τὸ* assumptum ex D. 11. *αὐτοῖς*] *αὐτῆς* Edd. 19. *τῆς* assumptum ex D. (42.) 20. *ἀναβάσεως*] *τῆς ἐξόδου* D. (233.) 22. *δῶ* D. 23. *καὶ* om. D. 25. *ἀφιεῖσα* D. 26. *τῆς* assumptum ex B. D. 27. *καὶ ἐξήνιος*] *ὁ ἐξήνιος* D. 28. *γε* om. D.

ταπεινὸς δὲ λίαν, καὶ οἱονείπως εὐπρόσιτος ὁ πρὸς εὐπείθειαν εὔκολος, καὶ Θεῷ λίαν ἠγαπημένος. καὶ γοῦν ἔφη που δι' ἑνὸς a 49 A. *τῶν ἁγίων προφητῶν "Καὶ ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω ἀλλ' ἢ ἐπὶ* Es. lxvi. 2. *"τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους;" ὅταν οὖν λαλήσω, φησὶν, ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῆς, τότε δὴ τότε καὶ αὐτὴ ταπεινωθήσεται, καθὰ καὶ ἐν ἀρχαῖς, ὅτε καλοῦντος Μωυσέως, καὶ τῆς Αἰγυπτίων ἀπαίρειν προστεταχότος τοῦ φιλοικτίρμονος Θεοῦ, προθυμότατα μὲν τοῦτο δρᾶν ἐσπούδαζον, καὶ τῆς τῶν πλεονεκτούντων ἀπέτρεχον γῆς· ὁρίζοντος δὲ τοὺς νόμους ἐν Χωρὴβ, συναγηγερμένοι* b *μετὰ Μωυσέως ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινὰ, κατεπηγγέλλοντο λέγοντες "Πάντα ὅσα εἶπεν ἡμῖν Κύριος ὁ Θεὸς, ποιήσομεν* Exod. xix. 8; xxiv. 7. *"καὶ ἀκουσόμεθα." οὐκοῦν ἔσται ταπεινὴ καὶ εὐήνιος, καθὰ καὶ ἐν ἀρχαῖς, ὅτε τὴν διὰ νόμου πρὸς θεογνωσίαν λαβοῦσα γέννησιν, ἀσμένως ἐδέχετο τὸ τῷ Θεῷ δοκοῦν. νηπιότητος τοίνυν ἡμέρας, τὴν διὰ νόμου φησὶν ἀναγέννησιν εἰς θεογνωσίαν· τοιγάρτοι καὶ ἔφασκεν "Υἱὸς πρωτότοκός μου* Ib. iv. 22. *"Ἰσραήλ."*

Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγει Κύριος, καλέσει με Ὁ ἀνήρ 16 c
μου, καὶ οὐ καλέσει με οὐκέτι Βααλείμ. καὶ ἐξαρῶ τὰ ὀνόματα 17
τῶν Βααλεὶμ ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ μνησθῶσιν
οὐκ ἔτι τὰ ὀνόματα αὐτῶν.

Ἡμέραν μὲν οὖν ἐν τούτοις τὸν τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας ὀνομάζει καιρόν. κεκλήσεται γὰρ ἡμέρα κυρίως τε καὶ ἀληθῶς τῆς τοῦ Μονογενοῦς ἐνανθρωπήσεως ὁ καιρὸς, καθ' ὃν ἡ ἐν κόσμῳ λέλυται μὲν ἀχλὺς, ἠφάνισται δὲ καὶ τὸ σκότος· λαμπραὶ δὲ ὥσπερ ἀνίσχουσιν αὐγαὶ κατὰ νοῦν τοῖς

3. *καὶ* accessit ex D. 5. *φησι λαλήσω* inverso ordine D. 8. *προθυμώτατα* Edd. 11. *τὸ* alt. assumptum ex B. 14. *λαχοῦσα* D. 15. *ἐδέχοντο* D. *τῷ* om. D. Interpunxit *δοκοῦν νηπιότητος*. *τοίνυν* Aubertus. 19. *λέγει*] *φησι* D. (233.) *ὁ* deest in Edd. 20. *οὐκέτι*] Sic B. D. (Alex.) *ἔτι* Edd. (Vat.) 21. *τοῦ* assumptum ex B.D. (22. al.) sed cf. infra 50. b. 23. *οὖν* assumptum ex D. 24. *τε* assumptum ex D. 26. *τὸ σκότος*] *ὁ σκότος* D.

d πεπιστευκόσι, καὶ ὁ τῆς δικαιοσύνης ἐπέλαμψεν ἥλιος, τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας τὸ φῶς ἐνιεὶς τοῖς ἀνευρύνειν εἰδόσι τῆς διανοίας τὸν ὀφθαλμόν. κατ᾽ ἐκεῖνο δὴ οὖν τοῦ καιροῦ, φησὶ, κεκλημένη πρὸς ἐπίγνωσιν τοῦ κατὰ ἀλήθειαν ὄντος Θεοῦ, καταλήξει μὲν τῆς ἀρχαίας ἐκείνης καὶ στυγητῆς ἐλαφρίας· εὐπαράφορος δὲ οὐκέτι πρὸς ἀποστασίαν ἔσται. πόθεν; βεβηκότα δὲ μᾶλλον ὀρθῶς τε καὶ ὑγιῶς, καὶ ἀκράδαντον εἰς εὐσέβειαν ἕξει τὸν νοῦν, ὡς μηδὲ ὅσον εἰπεῖν εἰς λόγου
e χρῆσιν ἐλθεῖν τὰ τῶν εἰδώλων ὀνόματα. καλέσει γάρ με φησὶν Ὁ ἀνήρ μου, καὶ οὐ καλέσει με οὐκέτι Βααλεὶμ, τουτέστιν, ἀποπεπαύσεται τοῦ εἶναι μαχλὰς, καὶ παραιτήσεται μὲν τὸ πορνεύειν ἔτι, ποιήσεται δὲ περὶ πολλοῦ τὸ εἶναι γνησία, καὶ ὁμολογήσει τὴν οἰκειότητα, δῆλον δὲ ὅτι τὴν πνευματικήν. ἐπικαλέσεται δὲ οὐδαμῶς τὰ Βααλεὶμ, θεοὺς εἶναι νομίζουσα τὰ ἐκ λίθων πεποιημένα, καὶ ταῖς τινων εὐτεχνίαις πεπλαστουργημένα πρὸς εἶδος τὸ ἀνθρώπινον.
50 A. a Οὐκοῦν ἐμὲ μὲν φησὶ καλέσει Ὁ ἀνήρ μου. σώφρων γὰρ οἵα τις καὶ ἐπιεικεστάτη γυνὴ ποιήσεται πρός με τὴν ἀποστροφήν, ἀγαπήσει δὲ λοιπὸν τῶν ἄλλων οὐδένα, ἐπικαλέσεται δὲ οὐκέτι τὰ Βααλείμ. καὶ καθ᾽ ἕτερον δὲ τρόπον, εἴπερ τῳ δοκεῖ, τὸ εἰρημένον ἐκδέξεται.

Βααλεὶμ μὲν γὰρ ὁμολογουμένως σημαίνεται τὰ εἴδωλα. ἐν ἔθει δὲ ἦν ταῖς Ἑβραίων γυναιξὶ τοὺς ἰδίους ἄνδρας τοῖς τῶν ψευδωνύμων θεῶν ὀνόμασιν ἀποκαλεῖν, καὶ τιμῆς ἦν οὗτος αὐτοῖς ἐξαίσιος τρόπος. ἄρξασθαι δέ φασι τοῦ
b τοιοῦδε πράγματος, Νῖνον τὸν Βαβυλώνιον, ὃς τὸν ἴδιον πατέρα μετωνόμασε Βῆλον, ἐκ τοῦ παρ᾽ αὐτοῖς εἰδώλου, φημὶ δὴ τοῦ Βήλ. ὅτι τοίνυν ἀποπεπαύσεται καὶ τῆς οὕτως αἰσχρᾶς συνηθείας, καταμεμήνυκεν εἰπὼν Καλέσει με Ὁ ἀνήρ

5. ἀρχῆς Edd. 6. ἔσται. πόθεν;] Sic correxi ex D. (πόθεν· D.) Edebatur ἔσται ποθέν. 9. ἐλθεῖν] ἔχειν D. 11. ἀποπαύσεται Edd. 15. λίθου pro ἐκ λίθων D. 18. Hoc γυνὴ accessit ex D. 19. ἀγαπήσῃ D. λοιπὸν om. D. 22. σημανεῖ D. 24. καλεῖν D. 25. αὐτοῖς οὗτος inverso ordine D. Haec δέ φασι accesserunt ex B.D. 27. μετωνόμασε D. ὠνόμασε Edd. ἐν pro ἐκ (sic) D. 28. δὴ om. D.

μου, καὶ οὐ καλέσει με οὐκέτι Βααλείμ. εἰ γὰρ ἕλοιτο, φησὶν, ἄνδρα τυχὸν ὀνομάζειν ἐμὲ, προσερεῖ δὴ πάντως Ὁ ἀνήρ μου, καὶ οὐκέτι τοῖς τῶν εἰδώλων ὀνόμασι τιμῶσα καλέσει. ταύτῃ τοι φησίν ὅτι καὶ ἐξαρῶ τὰ ὀνόματα τῶν Βααλεὶμ ἐκ στόματος αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ μνησθῶσιν οὐκέτι τὰ ὀνόματα αὐτῶν. c

Καὶ διαθήσομαι αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διαθήκην μετὰ τῶν 18
θηρίων τοῦ ἀγροῦ καὶ μετὰ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ μετὰ
τῶν ἑρπετῶν τῆς γῆς καὶ τόξον καὶ ῥομφαίαν καὶ πόλεμον
συντρίψω ἀπὸ τῆς γῆς.

Ἐν τοῖς ἤδη προανεγνωσμένοις ἔφασκεν, ὅτι "Καὶ ἀφανιῶ "ἄμπελον αὐτῆς καὶ τὰς συκᾶς αὐτῆς, ὅσα εἶπε Μισθώματά "μου ταῦτά ἐστιν ἃ ἔδωκάν μοι οἱ ἐρασταί μου·" προσετίθει δὲ τούτοις ὅτι "Καταφάγεται αὐτὰ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ τὰ d "πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς." διερμηνεύοντες δὲ τὸ ῥητὸν, θηρία καὶ πετεινὰ καὶ ἑρπετὰ παραδηλοῦσθαι πλαγίως ἐλέγομεν τοὺς ἐχθροὺς, οἳ τὴν τῶν Ἰουδαίων κατεληΐζοντο χώραν, Πέρσαι καὶ Μῆδοι καὶ Βαβυλώνιοι, καὶ ὁ παμμιγὴς δὲ τῶν ἄλλων πολεμίων ὄχλος, οἳ θηρῶν ἀγρίων ὀλίγα διενεγκεῖν νοοῖντ' ἂν εἰκότως, διά τοι τὸ μιαιφόνον τοῦ τρόπου, καὶ μέντοι πτηνὰ διὰ τὴν ὀξύτητα τοῦ δρόμου· ἑρπετὰ δὲ, ὅτι δεινοὶ καὶ παμμόχθηροι καὶ δριμεῖς εἰς πονηρίαν. οὗτοι τοῦ Ἰσραὴλ ἐν ταῖς τῆς Σαμαρείας πόλεσιν ἀποκεκλεισμένου κατεδηδόκασι πάντα τὰ ἐν τοῖς e ἀγροῖς, οὐδὲν τῶν ἐκτόπων ἐῶντες ἀνεπιτήδευτον. ἀλλ' ὅταν, φησὶν, ἐξελῶ τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς, τότε καὶ διαθήκην εἰρήνης διαθήσομαι αὐτοῖς πρὸς ἅπαν ὠμὸν καὶ βάρβαρον γένος. ἀργήσει γὰρ ἤδη τὰ παρ'

Supra ver. 12. Ibid. Supra 43 b.

2. ἄνδρα τυχὸν hoc ordine D. 4. ὅτι om. D. 5. μνησθῶ D. 6. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διαθήκην] Sic B.D. (Alex.) διαθήκην ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ Edd. (Vat.) 7. τοῦ alt. om. B. μετὰ accessit ex B.D. (Alex.) 8. καὶ τόξον—γῆς om. B. (240=b.) 10. ὅτε Edd. ante Migne. 15. Haec καὶ ἑρπετὰ accesserunt ex D. 18. δὲ assumptum ex D. 19. εἰκότως accessit ex D. τοι D. γε Edd. 22. πονηρίας D. 23. ὑποκεκλεισμένου D.

ἐχθρῶν, καὶ πολέμου καὶ δειμάτων μενοῦσιν ἀπείρατοι.
Συντρίψω γὰρ τόξον καὶ ῥομφαίαν, ὃ δὴ καὶ εἰς πέρας ἱστο-
51 A. a ρικῶς ἐνηνεγμένον εὑρήσομεν. ἐπειδὴ γὰρ τὴν κατὰ πάντων
ἀρχὴν οἱ περιφανέστατοι τῶν Ῥωμαίων ἔλαχον στρατηγοὶ,
πεποίηνται δὲ ὑπὸ χεῖρα τὴν ὑπ' οὐρανὸν, Θεοῦ τὴν δόξαν
αὐτοῖς οἰκονομικῶς προσνέμοντος, Πέρσαι μὲν μόνης τῆς
ἰδίας πεφροντίκασιν ἀρχῆς, κατέληξαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων
βαρβάρων αἱ κατὰ χωρῶν τε καὶ πόλεων ἐπιδρομαί. καὶ
διαμέμνηται σαφῶς τοῦ τοιοῦδε πράγματος ὁ μακάριος
Es. ii. 4. Ἡσαΐας λέγων "Καὶ συγκόψουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν
"εἰς ἄροτρα καὶ τὰς ζιβύνας αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ οὐ μὴ
b "ἄρῃ ἔθνος ἐπ' ἔθνος μάχαιραν, καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι
"πολεμεῖν." ὡς γὰρ ἤδη γεγονότες ὑφ' ἕνα ζυγὸν, ἐτρά-
ποντο μᾶλλον εἰς ἐπωφελῆ φιλεργίαν καὶ τῇ γεωργίᾳ
χρήσιμα τὰ τοῦ πολέμου σκεύη μετέπλαττον. ἔσται τοίνυν
εἰρήνη, φησὶ, καὶ οἱ πάλαι δεινοὶ πεπαύσονται φόβοι, Θεοῦ
κατευνάζοντος, καὶ τοῖς ἐξ εἰρήνης ἀγαθοῖς κατευφραίνοντος
τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν.

Προσθεῖναι δὲ οἶμαι κἀκεῖνο δεήσει. πάλαι μὲν γὰρ ὅτε
Eph. ii. 3. c διετελοῦμεν ἐν πλάνῃ, καὶ ὀργῆς ἐχρηματίζομεν τέκνα, καθά-
περ τινὲς θῆρες πονηροὶ καὶ τὰ τῶν ὀρνέων σαρκοφαγεῖν
εἰωθότα καὶ μὴν καὶ οἱ παγχάλεποι δράκοντες ἀπώλλυον
ἡμᾶς αἱ πονηραὶ καὶ ἀντικείμεναι δυνάμεις. ἐπειδὴ δὲ ἐν
Χριστῷ τὸν φύσει Θεὸν ἐγνώκαμεν, καὶ ἀπενιψάμεθα διὰ
πίστεως καὶ τῆς ἀρχαίας ἀπάτης τὰ ἐγκλήματα, τότε καὶ
S. Luc. x. 19. σεσώσμεθα, καὶ εἰλήφαμεν ἐξουσίαν "πατεῖν ἐπάνω ὄφεων
"καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ," τότε
Ps. xc. 13. καὶ ἐπέβημεν ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον, πεπατήκαμεν δὲ
λέοντά τε καὶ δράκοντα Χριστοῦ προασπίζοντος, καὶ ἀνικήτῳ

2. τόξον D. ὅπλον Edd. 7. κατέληξαν δὲ D. κατέληξάν τε B. καὶ ἔληξάν τε Edd. 11. ζιβήνας iid. 12. ἐπ' ἔθνος] κατ' ἔθνους Aub. Haec verba om. Pont. 14. γεωργίᾳ] γηπονίᾳ D. 21. σαρκοφαγῶν Edd. 24. καὶ omisit Aubertus. 25. ἀπάτης D. ἀγάπης B. Edd. 28. δὲ λέοντά τε D. τε λέοντα Edd.

δυνάμει τοὺς ἰδίους περιτειχίζοντος, καὶ εἰρήνην ἡμῖν τὴν [d] ἰδίαν ἱέντος εἰς νοῦν. "Εἰρήνην γάρ φησι τὴν ἐμὴν δίδωμι [S. Joan. xiv. 27.] ὑμῖν· εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν." γράφει δὲ καὶ ὁ Παῦλος "Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν [Phil. iv. 7.] "φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν."

Καὶ κατοικιῶ σε ἐπ' ἐλπίδι καὶ μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ εἰς τὸν 19
αἰῶνα.

Οὐχὶ μόνον, φησὶν, ἀπαλλάξω τῶν τοῦ πολεμίου δειμάτων, προσθήσω δὲ τούτῳ καὶ τὸ ἐν καλῷ γενέσθαι λοιπὸν τῆς ἐπ' ἀγαθοῖς ἐλπίδος, ὡς ἀσφαλῆ καὶ ἐρηρεισμένην καὶ ἀκλόνητον ἔχειν τὴν εὐθυμίαν. ἐμαυτῷ γάρ σε μνηστεύ- [e] σομαι, καὶ τοῦτο εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ τί δὴ τοῦτό ἐστιν; οἱονεὶ γάρ πως ἐμνηστεύετο τὸν ἀρχαῖον Ἰσραὴλ, ἤτοι τὴν τῶν Ἰουδαίων Συναγωγὴν, καὶ πρὸς οἰκειότητα κέκληκε τὴν διὰ νόμου φημὶ, διακονοῦντος Μωυσέως καὶ μεσολαβούντων [Gal. iii. 19.] ἀγγέλων. ἀλλ' ἦν τῆς μνηστείας ὁ τρόπος οὐ διηνεκὴς, οὔτε μὴν εἰς τὸν αἰῶνα, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· οὐ γὰρ ἔμελλον οἱ τύποι κρατήσειν διὰ παντὸς, καὶ τὰ "μέχρι καιροῦ [Heb. ix. 10.] "διορθώσεως ἐπικείμενα" κατά δέ γε τὸν τῆς διορθώσεως [a 52 A.] καιρὸν, τουτέστι, τὸν τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας, ἕτερος τῆς μνηστείας ἀναπέφανται τρόπος, διηνεκὴς καὶ ἀσάλευτος, καὶ πολὺ τοῦ πρώτου λαμπρότερος, καὶ τῆς σκιᾶς ἐν ἀμείνοσιν. ὁ μὲν γὰρ τῶν ὅλων Θεὸς ἕδνον ὥσπέρ τι τῇ νύμφῃ τῆς σαρκικῆς δουλείας τὴν ἀπόθεσιν ἐχαρίζετο, καὶ διὰ σκιᾶς καὶ τύπων ἐκάλει πρὸς ἀποκάθαρσιν τὴν πνευματικήν. πλὴν ἐμέτρει καιρὸν τῇ μνηστείᾳ· οὐ γὰρ [Ib. viii. 7.] ἄμεμπτος ἡ πρώτη, κατὰ τὴν τοῦ Παύλου φωνὴν, οὔτε μὴν [b] ἀγήρως ἦν καὶ ἀφανισμοῦ μακράν. ταύτῃτοι καὶ τῆς δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος, τουτέστι, τῆς νέας, τῆς διὰ Χριστοῦ

1. *ἀνατειχίζοντος* D. 2. *ἱέντος* B. *ἰέντος* D. Edd. 3–5. Haec *γράφε. δὲ—νοήματα ὑμῶν* accesserunt ex D. 8. *πολεμίου* D. *πολέμου* Edd. 9. *τοῦτο* iid. 14. *τῶν* om. D. 17. *καὶ* assumptum ex B.D. 21. *τῆς* om. D. 26. *ἐμέτρα* (sic) B. Statim *καιρῷ τὴν μνηστείαν* D. 27. *μὴν* assumptum ex D. 28. *ἦν* om. D. Post h. v. *ἢ* pro *καὶ* D.

φημὶ δωρεᾶς τε καὶ χάριτος, οὐ πρόσκαιρον ἡμῖν, οὐδὲ σαρκικὴν εἰσκομιζούσης ἐλευθερίαν. καταγράφει γὰρ ἐν 2 Cor. v. 5. τέκνοις Θεοῦ, καὶ "τὸν ἀῤῥαβῶνα τοῦ Πνεύματος" ἐπιδαψιλεύεται, καὶ διηνεκεῖς ὁρίζει νόμους. καὶ γοῦν πρὸς αὐτὸν ὁ Ps. cxviii. 142. c θεῖος ἔφη που Δαυείδ "Ἡ δικαιοσύνη σου δικαιοσύνη εἰς τὸν "αἰῶνα, καὶ ὁ λόγος σου ἀλήθεια·" ἀναφανδὸν οἶμαί που δηλῶν, ὅτι οὔτε εἰς τὸν αἰῶνα μένει τὰ ἐν νόμῳ, μεταστησομένης τῆς σκιᾶς εἰς ἀλήθειαν, οὔτε μὴν τῆς ἀληθείας τὸ κάλλος ἐν τοῖς νομικοῖς γράμμασι καταθρῆσαι τις ἄν· ἦν γάρ, ὡς ἔφην, σκιὰ καὶ τύπος ὁ νόμος. μνηστεύεται τοίνυν αὐτὴν, τὸν ἐν ἀρχαῖς τε καὶ πρῶτον ἀθετήσας γάμον. οὐ γὰρ ἱκανὸς ὁ νόμος συνάψαι Θεῷ τελείως τε καὶ καθαρῶς· πρόσιμεν δὲ αὐτῷ δι' Υἱοῦ, καὶ τῶν δι' αὐτοῦ θεσπισμάτων, d τουτέστι τῶν εὐαγγελικῶν, ἃ καὶ πνευματικὴν ἔχει τὴν ἕνωσιν ἤτοι συνάφειαν· ἑνούμεθα γὰρ τῷ Θεῷ ἐν Πνεύματι, 2 S. Pet. i. 4. καὶ τῆς θείας αὐτοῦ φύσεως πλουτοῦμεν τὴν μέθεξιν. εἰκὸς δέ τι καὶ ἕτερον ἡμῖν ὑποφαίνειν ἀστείως τὸ μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ· συνήσεις γὰρ ὧδε πάλιν. ἢ γὰρ τὸ ἐμαυτῷ φησὶν, ἀντὶ τοῦ δι' ἐμαυτοῦ, οὐ, καθὰ καὶ πάλαι, μεσολαβούντων ἀγγέλων, οὔτε μὴν διακόνου τινὸς εἰς τοῦτο Es. lxiii. 9. παρειλημμένου, κατὰ τὸν τοῦ Μωυσέως τρόπον. "Οὐ γὰρ e "πρέσβυς, οὐκ ἄγγελος, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἀλλ' αὐτὸς ὁ "Κύριος," ὁ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγος ἄνθρωπος γεγονὼς καθ' Eph. v. 27; ii. 15, 6, 8. ἡμᾶς, ἑαυτῷ παρέστησε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ "τοὺς δύο "λαοὺς ἔκτισεν εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν εἰρήνην, καὶ "ἀποκαταλλάσων τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἑνὶ πνεύματι πρὸς "τὸν πατέρα," κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου φωνήν.

Ἢ καὶ καθ' ἕτερον, εἰ βούλει, τρόπον ἐκδέξῃ τὸ εἰρημένον. ἐμνηστεύετο γὰρ, ὡς ἔφην, ἐν Αἰγύπτῳ ποτὲ τὴν τῶν

5. *που* assumptum ex B.D. 6. *λόγος*] *νόμος* D. sed cf. Thes. 367 A, 370 D, 373 A. 7. *οὔτε*] *μήτε* D. *τὸν* om. D. *μενεῖ* D. 8. *μήτε* D. 9. *καταθρῆσαι* D. *καταθρήσῃ* Edd. 13. *πρόσιμεν* D. *προσίεμεν* Edd. *οὕτω* pro *αὐτῷ* D. 15. *ἤτοι*] + *τὴν* D. *τῷ Θεῷ* om. D. 17. *τι* om. D. *ἡμῖν* assumptum ex D. 18. *συνείσεις* (sic) Edd. 21. *τοῦ* om. D. 22. *πρέσβις* D. 24. *ἑαυτῷ*] + *γὰρ* D. 25. *κοινὸν* (sic) Edd. 26. *τοὺς* om. D. 28. *ἐκδέξαι* D.

Ἰουδαίων Συναγωγήν· ἀλλ' οἱονείπως ἑτέρῳ μᾶλλον, οὐχ a 53 A. ἑαυτῷ, φημὶ δὴ τῷ θεσπεσίῳ Μωυσεῖ, πρὸς ὃν ἔφη που "Βάδιζε κατάβηθι τὸ τάχος ἐντεῦθεν· ἠνόμησε γὰρ ὁ λαός Exod. xxxii. 7. "σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς Αἰγύπτου." ἀκούεις ὅπως Μωυσεῖ προσνενέμηκε τὴν μεμνηστευμένην, ἤτοι τὸν λαὸν, οὔπω τῆς οἰκειότητος ἀξιῶν τῆς πρὸς ἑαυτόν· οὐ γὰρ ἱκανὸς, ὡς ἔφην, ὁ νόμος ἤτοι Μωυσῆς, συνάψαι καθαρῶς τε καὶ ὁλοτρόπως Θεῷ· τετήρητο γὰρ ὡς κατορθωμάτων ἄριστον καὶ θεοπρεπὲς ἀληθῶς τῷ μεσίτῃ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, τουτέστι Χριστῷ, δι' οὗ καὶ ἐν ᾧ πρὸς Θεὸν ἑνούμεθα. 1 Tim. ii. 5. καὶ b γάρ ἐστιν "αὐτὸς ἡ εἰρήνη ἡμῶν," κατὰ τὰς γραφὰς, ὁ Eph. ii. 14. τὴν μεταξὺ κειμένην ἐξελὼν ἁμαρτίαν, καὶ καθαροὺς ἡμᾶς καὶ ἐκνενιμμένους καὶ ἡγιασμένους τῷ πνεύματι συνάψας ἑαυτῷ, καὶ δι' ἑαυτοῦ τῷ Θεῷ καὶ Πατρί.

Καὶ μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἐν κρίματι καὶ ἐν ἐλέει καὶ ἐν οἰκτιρμοῖς καὶ μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ ἐν πίστει, 20 καὶ ἐπιγνώσῃ τὸν Κύριον.

Ἐξηγεῖται σαφῶς τίς ἂν γένοιτο τῆς συναφείας ὁ τρόπος, c καὶ διὰ ποίων ἂν ἴοι πραγμάτων τῆς οἰκονομίας τὸ μυστήριον. ἐν *δικαιοσύνῃ* γὰρ ἔσται φησὶ *καὶ ἐν κρίματι* καὶ μέντοι *καὶ ἐν ἐλέει καὶ ἐν οἰκτιρμοῖς*. τίς οὖν ἄρα ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη, τί δὲ τὸ κρίμα, καὶ μὴν καὶ τὸ ἔλεος, εἰπεῖν, ὡς ἔοικεν, ἀναγκαῖον. οὐκοῦν πεπλεονεκτήμεθα μὲν οἱ τάλανες, διαρπάζοντος ἡμᾶς ὡς θηρὸς ἀγρίου τοῦ σατανᾶ, καὶ ἀποφέροντος μὲν εἰς πλάνησιν, ἐνιέντος δὲ κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν τοῖς τῆς d ἁμαρτίας βόθροις, οὐδὲν ἑαυτοῖς ἐπαμύνειν ἰσχύοντας. παγχάλεπος γὰρ καὶ βιαιότατος ἀληθῶς καὶ ἀνθρωποκτόνος ὁ θήρ. ἐπειδὴ δὲ εἰς τοῦτο ταλαιπωρίας κατεκομίσθη τὰ

2. *που* assumptum ex D. 4. *ὅπως* D. *ὅτι* Edd. 6. *ἱκανῶς* iid. 7. *καθαρῶς τε καὶ ὁλ. Θεῷ* hoc ordine D. *Θεῷ κ.* (*καθαρῷ* Aub.) *τε καὶ ὁλ.* Edd. *συνάψαι θεῷ κ. τε καὶ ὁλοτρόπως συνάψαι θεῷ* (sic) B. 11. *ἡμῖν* D. 13. Haec *καὶ ἡγιασμένους* accesserunt ex D. 16. *σε* om. Edd. 17. *τὸν κύριον*] *ὅτι ἐγὼ κύριος* F.

ἀνθρώπινα, συχνὰς ἐποιοῦντο τὰς λιτὰς πρὸς τὸν ἐπαμύνειν δυνάμενον οἱ μακάριοι προφῆται, καὶ τὸ κοινὸν τῆς ἀνθρωπότητος μονονουχὶ προσωπεῖον ἑαυτοῖς περιπλάττοντες, συλλήπτορα καὶ ἐπαρωγὸν ἐξ οὐρανῶν ἀφικέσθαι παρε- Ps. lxxxi. 8. e κάλουν τὸν Υἱόν. ἔφη γοῦν ὁ θεσπέσιος Δαυείδ, "Ἀνάστα "ὁ Θεὸς, κρίνον τὴν γῆν·" Ps. liii. 3. καὶ πάλιν "Ὁ Θεὸς, ἐν τῷ "ὀνόματί σου σῶσόν με, καὶ ἐν τῇ δυνάμει σου κρινεῖς "με." ἔκρινε τοίνυν ἐν δικαιοσύνῃ ὁ Θεὸς, καὶ σέσωκε μὲν τοὺς ἠδικημένους, τὸν δὲ μιαιφόνον καὶ ἀλιτήριον ἀπεσόβησε σατανᾶν, καὶ τῆς καθ' ἡμῶν ἀπεώσατο πλεονεξίας, καὶ τὴν ἀλαζόνα καὶ οὐκ εὐάντητον τῶν δαιμονίων καθεῖλεν ἀρχήν. καὶ τοῦτο ἡμῖν τὸ μυστήριον αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ διεσάφει **54 A.** a λέγων, ὅτε τὸν ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ζωῆς ἔμελλεν ἀνατλῆναι S. Joan. xii. 31, 2. σταυρόν "Νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου, νῦν ὁ ἄρχων "τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω. κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ "τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν." καὶ οὐ δήπου φαμὲν, ὅτι κρίσιν ἔφη τοῦ κόσμου τούτου γενήσεσθαι παρ' αὐτοῦ κατὰ τὸν τῆς ἐπιδημίας καιρόν. ὡς γὰρ αὐτὸς ἔφη πάλιν, Ib. iii. 17. "Οὐκ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ "τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ." κρίσιν δὲ b εἶναί φησι τὴν ὀρθὴν καὶ ἀμώμητον οἱονεὶ διαδικασίαν. δεδίκακε γὰρ, ὡς ἔφην, ὀρθῶς καὶ θεοπρεπῶς ἡμῖν τε κἀκείνῳ. καὶ σέσωκε μὲν ἡμᾶς, ἑλκύσας πρὸς ἑαυτόν· ἐκβέβληκε δὲ τῆς καθ' ἡμῶν τυραννίδος τὸν πλεονεκτοῦντά τε καὶ διολλύντα ποικίλως. σεσώσμεθα δὴ οὖν ἐλεοῦντός τε ἡμᾶς καὶ Tit. iii. 5. κατοικτείροντος Θεοῦ. δεδικαιώμεθα γὰρ, "Οὐκ ἐξ ἔργων "δικαιοσύνης ἃ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ "ἔλεος," καθὰ γέγραπται· κεκλήμεθά τε πρὸς οἰκειότητα c τὴν πνευματικὴν διὰ πίστεως· κεκλημένοι τε οὕτω, τὸν φύσει

1. ἐπαμύναι D. 4. ἐπαρωγὸν D. ἀρρωγὸν Edd. 7. κρινεῖς D. [Thes. 377 C.] κρίνον B. κρῖνον Edd. 8. ὁ om. D. 9. καὶ om. D. 11. Haec καὶ οὐκ εὐάντητον accesserunt ex D. 14. νῦν D. καὶ B. Edd. Statim ὁ assumptum ex B.D. 16. πάντα Edd. invitis B.D. 17. κόσμου] αἰῶνος D. 22. Haec καὶ θεοπρεπῶς accesserunt ex D. 23. μὲν om. D. 27. δικαιοσύνης B.D. τῶν ἐν δικαιοσύνῃ Edd. ἃ D. ὧν Edd.

Θεὸν ἐγνώκαμεν. ταύτῃτοι, φησὶ, καὶ μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ ἐν πίστει, καὶ ἐπιγνώσῃ τὸν Κύριον. οὐκοῦν προεισβέβηκεν ἡ πίστις, πεπλουτήκαμεν δὲ οὕτως καὶ τὸ εἰδέναι Χριστόν. καὶ τοῦτο, οἶμαι, ἐστὶ τὸ πρός τινας εἰρημένον "ἐὰν γὰρ μὴ Es. vii. 9.
πιστεύσητε, οὐδ' οὐ μὴ συνῆτε." ὅτι δὲ τὸ συνιέναι λαμπρῶς τὸ Χριστοῦ μυστήριον τῆς εἰς αἰῶνα ζωῆς περιποιεῖται τὴν μέθεξιν τοῖς ἑλεῖν ἀξίοις, πληροφορήσει λέγων αὐτὸς ὁ Υἱὸς πρὸς τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς Πατέρα καὶ Θεόν "Αὕτη δέ ἐστιν d S. Joan. xvii. 3.
"ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν, "καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν."

Καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει Κύριος, ἐπακούσομαι τῷ 21
οὐρανῷ, καὶ ὁ οὐρανὸς ἐπακούσεται τῇ γῇ, καὶ ἡ γῆ ἐπακού- 22
σεται τὸν σῖτον καὶ τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ αὐτὰ ἐπακούσεται τῷ Ἰεσράελ.

Ἡμέραν δὴ πάλιν ἐν τούτοις τὸν τῇ κλήσει πρέποντα κατονομάζει καιρόν· τοῦτο γὰρ ἔθος τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ. e
ὅτι τοίνυν ἐν μεθέξει καὶ ἀφθονίᾳ παντὸς ἀγαθοῦ, καὶ τῶν ἄνωθεν καὶ παρὰ Θεοῦ χαρισμάτων καὶ αὐτὸς ἔσται κατὰ καιροὺς ὁ Ἰσραὴλ, τῇ εἰς Χριστὸν πίστει λελαμπρυσμένος, αἰνιγματωδῶς ὑποφαίνει. ὑετῶν γὰρ ἀφθονίαν ἔσεσθαί φησιν, αὐτοῦ κατανεύοντος· τοῦτο γὰρ οἶμαί ἐστι τὸ ἐπακούσομαι τῷ οὐρανῷ· καὶ μὴν καὶ ἐν γῇ κάτω, τοὺς ὅτι μάλιστα χρειωδεστάτους καὶ ἀναγκαίους ἡμῖν ἐκδοθήσεσθαι καρπούς. Θεοῦ γὰρ δίχα καὶ βουλῆς τῆς ἄνωθεν, οὔτ' ἂν a 55 A.
αὐτὸς ὕοι ποτε τοῖς ἐπὶ γῆς ὁ οὐρανὸς, οὔτ' ἂν ἡ γῆ τὸν οἰκεῖον κατὰ καιροὺς ἀναφύοι καρπόν. καὶ τοῦτο εἰδὼς ὁ

2. *προεισβέβηκεν* D. *προεκβέβηκεν* B. Edd. 4. *ἐὰν*] *ἂν* Edd. 5. *οὐδ' οὐ* B.D. (De Ad. 173 B. ab Holmes. et Pars. cit.) *οὐδὲ* Edd. (A.V.) 6. *εἰς αἰῶνα* D. *αἰωνίου* Edd. *περιποιεῖ* D. 7. *ἑλεῖν* om. D. 8. *δὲ* om. D. 10. *Χριστόν* assumptum ex D. 11. *ἐκείνῃ* om. D. 12. *ὁ οὐρανὸς* B. D. F. (Alex.) (*οὐρανὸς* XII.) *αὐτὸς* Edd. (Vat.) 13. *ταῦτα* D. (42. al.) sed cf. 56 c. *ἐπακούσονται* Edd. invitis omnibus. 14. *τοῦ* pro *τῷ* Edd. *ἰ λ* (='Ἰσραήλ) B. (22. al.) 18. *καὶ* prius om. D. 25. *ὕοι* D. *ὕσῃ* (post *γῆς* transpositum) B. *οὖσιν* eodem loco Edd.

Hier. xiv. 22. προφήτης Ἱερεμίας, ἐλιπάρει λέγων “ Μὴ ἔστιν ἐν εἰδώλοις “ τῶν ἐθνῶν ὑετίζων; καὶ εἰ ὁ οὐρανὸς δώσει πλησμονὴν “ αὐτοῦ, οὐχὶ σὺ εἶ ὁ Θεός; καὶ ὑπομενοῦμέν σε, ὅτι σὺ “ ἐποίησας ταῦτα πάντα.” κατανεύοντος γὰρ, ὡς ἔφην, τοῦ δημιουργοῦ, καὶ ἁπλοῦντος τὴν χεῖρα τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς, ὑετοῦ μὲν ἔσται δοτὴρ ὁ οὐρανὸς, καρπῶν δὲ τῶν ἀναγκαίων μη- b τὴρ ὁμοῦ καὶ τροφὸς ἡ γῆ. Ἐπακούσομαι τοίνυν φησὶ τῷ οὐρανῷ, ἀντὶ τοῦ, κατανεύσω καθεῖναι τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς ὑετούς· οὗ δὴ γεγονότος, ἐπακούσεται καὶ αὐτὴ τὸν σῖτον καὶ τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον, τουτέστιν, ἀμφιλαφῆ τοῖς οἰκοῦσιν αὐτὴν ἐκδώσει καρπὸν, οὐδενὸς ἐκλελοιπότος τῶν ὅσα ἐστὶν ἀναγκαῖα καὶ ζωαρκῆ.

Ἀλλὰ ταυτὶ μὲν ἱστορικῶς· ἀπὸ δέ γε τῶν σωματικῶν, ὡς ἐξ εἰκόνος ἐναργεστάτης ἀναφοιτᾶν ἀναγκαῖον ἐπὶ τὰ πνευματικά. ἕως μὲν γὰρ ἦν ἐξήνιος ἔτι καὶ ἀπειθὴς καὶ θεομάχος ὁ Ἰσραὴλ, ὁ ἀμπελὼν Κυρίου Σαβαὼθ, “ τὸ Es. v. 7. Ib. 6. c “ νεόφυτον τὸ ἠγαπημένον,” ἐνετέλλετο ταῖς νεφέλαις ὁ Θεὸς τοῦ μὴ βρέξαι εἰς αὐτὸν ὑετόν. νεφέλας δὲ νοητέον τὰς ἁγίας καὶ λογικὰς δυνάμεις, τὰς ἄνωθεν καὶ ἐξ οὐρανῶν, δι' ὧν ἂν γένοιτο πρὸς ἡμᾶς ὁ τῆς παρακλήσεως λόγος, Heb. i. 14. δῆλον δὲ ὅτι παρὰ Θεοῦ. πνεύματα γάρ εἰσι λειτουργικὰ, κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου φωνὴν, ἄνω τε καὶ κάτω διαθέοντα, καὶ “ ἀποστελλόμενα πρὸς διακονίαν, διὰ τοὺς “ μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν.” ἐπειδὴ δὲ παρῴχηκεν ὁ τῆς δίκης καιρὸς, σέσωσται διὰ πίστεως ὁ πάλαι κυριο- Supra ver. 19. d κτόνος, παρεδέχθη λοιπὸν ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἐν κρίματι καὶ ἐν ἐλέῳ καὶ οἰκτιρμοῖς, καθῆκεν αὐτῷ τὰς ἄνωθεν εὐλογίας ὁ πάντα πᾶσι πλουσίως διανέμων Θεός. ἐνετείλατο

2. ὁ deest in Edd. 3. ὁ assumptum ex B. Θεός B. Edd. αὐτὸς pro Θεός D. Cf. supra 36 e. 6. τῶν assumptum ex B.D. 7. ὑπακούσομαι D. 8. καθεῖναι D. καταθεῖναι Edd. τῆς om. D. 9. ὑπακούσεται D. καὶ alt. assumptum ex B.D. 11. ἐλλελοιπότος D. 15. ἦν ἐξήνιος hoc ordine D. Statim ἔτι accessit ex D. 16. Hoc Σαβαὼθ accessit ex D. 17. ὁ om. D. 19. λογικὰς] νοητὰς Edd. invitis B.D. 26. καὶ post κυριοκτόνος add. iid. 27. καὶ post οἰκτιρμοῖς add. iid. 28. παντάπασι D.

γὰρ ταῖς νεφέλαις καθεῖναι τὸν ὑετὸν, τὴν εἰς νοῦν καὶ καρδίαν παράκλησίν φημι. πλὴν ὅτι καὶ αὐτὴ τῶν ἀγγέλων ἡ φύσις οὐδὲν μὲν ἴδιον ἔχει, πλουτεῖ δὲ πάντα παρὰ Θεοῦ, δεδίδαχεν εἰπών *ἐπακούσομαι τῷ οὐρανῷ*, τουτέστι, πλήρη τῶν παρ' ἐμοῦ ποιήσω τὸν οὐρανὸν, ἤτοι τοὺς ὄντας ἐν οὐρανῷ, λογικὰς δηλονότι καὶ ἁγίας δυνάμεις, ὥστε δύνασθαι e καὶ αὐτὰς παρακαλεῖν τοὺς ἠλεημένους, καὶ τότε δὴ πάντως *ἐπακούσεται ἡ γῆ τὸν σῖτον καὶ τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον*· ἀντὶ τοῦ, καρποφορήσουσιν οἱ ἐπὶ τῆς γῆς ἐλπίδα τὴν ἐπὶ ζωῇ καὶ εὐφροσύνῃ καὶ ἱλαρότητι. καὶ ζωῆς μὲν τύπος ὁ σῖτος, οἶνος γεμὴν εὐφροσύνης, ἱλαρότητος δὲ καὶ εὐεξίας τὸ ἔλαιον· ἔνεστι γὰρ δὴ τοῖς πεπιστευκόσιν ἐλπὶς ἀγαθὴ, βεβαία τε a 56 A. καὶ ἐρηρεισμένη. καὶ ἀποφοιτᾷ μέν τις τῆς φαυλότητος, ἐφίεται δὲ παντὸς ἀγαθοῦ, καὶ τοῖς τοῦ Σωτῆρος ζυγοῖς ὑποφέρει τὸν αὐχένα, καλῇ καὶ ἀναμφιβόλῳ καὶ ἀληθεῖ δὴ πάντως ἐλπίδι τρεφόμενος τῆς εἰς τὸ μέλλον ζωῆς, καὶ ἵνα τοῖς ἄλλοις ἁγίοις ἀναμὶξ εὐφραίνηται, καὶ ἱλαρωτάτην ἔχῃ τὴν καρδίαν. ἔφη γάρ που περὶ τῶν ἁγίων ὁ προφήτης Ἡσαΐας, ὅτι "Καὶ "εὐφροσύνη αἰώνιος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν· ἐπὶ γὰρ κεφαλῆς "αὐτῶν αἴνεσις καὶ ἀγαλλίαμα, καὶ εὐφροσύνη καταλήψεται b Es. xxxv. 10. "αὐτοὺς, ἀπέδρα ὀδύνη καὶ λύπη καὶ στεναγμός." οὐκοῦν ἐν ἐλπίδι ζωῆς τε καὶ ἱλαρότητος, καὶ μέντοι καὶ εὐφροσύνης, ταῖς ἄνωθεν παρακλήσεσιν, ἤτοι τοῖς νοητοῖς ὑετοῖς *ὑπακούσεται πάντως ἡ γῆ*, τουτέστιν, οἱ τὴν γῆν οἰκοῦντες ἄνθρωποι. ὅτι δὲ καὶ εἰς δόξαν ἔσται Χριστοῦ τῆς τῶν ἁγίων ζωῆς ὁ καρπός· "Εἷς γὰρ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες 2 Cor. v. 15. "μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι c "καὶ ἐγερθέντι" διαμεμήνυκεν εἰπών *καὶ αὐτὰ ἐπακούσεται τῷ Ἰεσραέλ*· αὐτῷ γὰρ, ὡς ἔφην, καρποφορήσομεν, αὐτῷ τὴν ἰδίαν ἐποφείλοντες ζωήν. εἴρηται δὲ πλειστάκις, ὅτι τὸ

4. Habet hîc ἐπακούσομαι D. πλήρη D. πληρωτὴν Edd. 12. δὴ om. D. 13. τῆς om. D. 15. ἀναμφιλόγῳ D. 16. τῇ εἰς τὸ μέλλον ζωῇ B. invitis D. Edd. 18. καὶ assumptum ex D. 19. Haec ἐπὶ γὰρ κεφαλῆς αὐτῶν accesserunt ex D. Statim ἄνεσις B. 22. ἐν assumptum ex D. 25. καὶ assumptum ex B.D. 26. γὰρ] + καὶ D. ἵν' D. 28. ὑπακούσεται D.

Ἰεσράελ ἑρμηνεύεται σπορὰ Θεοῦ, καὶ τοῦτό ἐστιν ὁ Υἱὸς, ὡς ἐκ Θεοῦ Πατρὸς κατὰ φύσιν καὶ ἀποῤῥήτως γεγεννημένος, κἂν εἰ λαλοῖτο τὸ πρᾶγμα σωματικῶς.

23 Καὶ σπερῶ αὐτὴν ἐμαυτῷ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐλεήσω τὴν οὐκ ἠλεημένην, καὶ ἐρῶ τῷ οὐ λαῷ μου Λαός μου εἶ σύ, καὶ αὐτὸς ἐρεῖ Κύριος ὁ Θεός μου εἶ σύ.

d Τὸ ἐμαυτῷ δὴ πάλιν συνήσεις διχῶς. ἀποφανῶ γάρ φησιν οἱονεί πως εὐθαλῆ τε καὶ ἔγκαρπον· δῆλον δὲ ὅτι τὴν τῶν Ἰουδαίων Συναγωγὴν, οὐκέτι τὸν ἀβούλητον ἐμοὶ διαπεραίνουσαν νόμον, οὔτε μὴν προσερηρεῖσθαι τοῖς τύποις ἀπρὶξ ἠρημένην· ἀλλὰ τὸ ὅτι μάλιστα τῷ Θεῷ φίλον τε δοκοῦν, καὶ εὖ ἔχειν ὑπειλημμένον, κατορθοῦν ἑλομένην. οὐκοῦν ἐμαυτῷ κατασπερῶ· τὸν γὰρ ἐμὸν εἰσδέξεται σπόρον
e ἵνα νοῶμεν τὰ εὐαγγελικὰ θεσπίσματα, καὶ οὐκέτι τὸν διὰ Μωυσέως, καθὰ καὶ ἐν ἀρχαῖς· ἐγεωργεῖτο γὰρ πάλαι τοῖς τύποις. ἤγουν τὸ ἐμαυτῷ καὶ καθ' ἕτερον ἐκδέξῃ τρόπον. αὐτουργὸς γὰρ ἔσομαι, φησὶ, πρὸς τὴν ἐπ' αὐτῇ φροντίδα, καὶ οἷόν τινα γῆν πίονά τε καὶ εὐήροτον, οὐ δι' ἑτέρου τινὸς ἀλλ' ἐμαυτοῦ κατασπερῶ. λελάληκε γὰρ ἡμῖν ὁ Θεὸς καὶ
Heb. i. 1. Πατὴρ ἐν Υἱῷ· καίτοι τοῖς πάλαι λαλήσας διὰ προφη-
57 A. a τῶν ἁγίων "πολυμερῶς τε καὶ πολυτρόπως." λῃΐοις δὲ παρεικάζει τοῖς ἐν ἀγρῷ καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ τὴν ἀμέτρητον τῶν πεπιστευκότων πληθύν. καὶ γοῦν ἔφη τοῖς ἁγίοις
S. Joan. iv. 35, 6. ἀποστόλοις, "Οὐχ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι τετράμηνός ἐστι, καὶ "ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν Ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλ-"μοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσιν

1. θεοῦ σπορὰ inverso ordine D. ἐστι τὸ (sic) Edd. 2. γεγεννημένος D. Edebatur γεγενημένος. 3. κἂν D. καὶ Edd. λαλοῖτο] καλοῖτο Edd. Statim τὸ assumptum ex B.D. 4. ἐλεήσω τὴν οὐκ ἠλεημένην D.F. Edd. (Alex. XII.) ἀγαπήσω τὴν οὐκ ἠγαπημένην B. (Vat.) sed cf. infra 57 b. 8. φησιν post πως transp. D. Statim οἱονεί D. οἷόν Edd. εὔκαρπον D. 10. προσερεῖσθαι (sic) Edd. 11. ἠρημένην B. ἠρημένους iid. ἠρημένοις D. καὶ post τε add. D. 12. ἑλομένοις D. 18. οἷά D. 19. ἐμαυτῷ D.

"πρὸς θερισμὸν ἤδη· καὶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει, καὶ "συνάγει κάρπον εἰς ζωὴν αἰώνιον·" καὶ αὖ ἐν ἑτέροις· "ὁ "μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ "Κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ἵνα ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν "αὐτοῦ." (S. Matth. ix. 37, 8.) b οὐκοῦν καθέντος ἡμῖν τὸν νοητὸν ὑετὸν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, γεγόναμεν "γῆ θελητή," (Mal iii. 12.) κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν. ἔσπειρε γὰρ ἡμᾶς ἑαυτῷ, κεχρημάτικέ τε "Θεοῦ γεώργιον" (1 Cor. iii. 9.) ὁ Ἰσραήλ. ἐλεήσει γὰρ τὴν Οὐκ ἠλεημένην, καὶ τόν ποτε Οὐ λαὸν ὀνομάσει λαόν. καὶ αὐτὸς δὲ τῆς ἀρχαίας καταλήγων πλάνης, τὸν ἀληθῆ Θεὸν ἐπιγνώσεται, καὶ ἐρεῖ Θεός μου εἶ σὺ, καίτοι πάλαι βοῶν ἐξ ἀμετρήτου φρενοβλαβείας, "Ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι Μωυσεῖ "λελάληκεν ὁ Θεός· τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν." (S. Joan. ix. 29.) οὐκοῦν ἀγνοήσαντες τὸν Υἱὸν, οὐδὲ αὐτὸν ᾔδεσαν τὸν Πατέρα· c καὶ μαρτυρήσει λέγων αὐτὸς ὁ Σωτήρ "Εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ "τὸν Πατέρα μου ἂν ᾔδειτε." (Ib. viii. 19.) ἐπειδὴ δὲ κέκληνται πρὸς ἐπίγνωσιν, καὶ ὡμολογήκασι τὸν Υἱὸν, τεθέανται λοιπὸν δι' αὐτοῦ τε καὶ ἐν αὐτῷ τὸν Πατέρα. ἀληθὲς γὰρ, ὅτι καθά φησιν ὁ σοφὸς Ἰωάννης "Ὁ ἀρνούμενος τὸν Υἱὸν, οὐδὲ τὸν "Πατέρα ἔχει· ὁ δὲ ὁμολογῶν τὸν Υἱὸν, ὁμολογεῖ καὶ τὸν "Πατέρα." (1 S. Joan. ii. 23.) d

Κεφ. γ'.

Καὶ εἶπε Κύριος πρός μέ Ἔτι πορεύθητι καὶ ἀγάπησον γυναῖκα ἀγαπῶσαν πονηρὰ καὶ μοιχαλίδα, καθὼς ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ αὐτοὶ ἀποβλέπουσιν ἐπὶ θεοὺς ἀλλοτρίους καὶ φιλοῦσι πέμματα μετὰ σταφίδων.

Τί τὸ χρῆμα πάλιν, ἢ τί τὸ μυστήριον, ἀναμαθεῖν ἀναγκαῖον. δεῖν γὰρ οἶμαι τὰ τοιάδε πολυπραγμονεῖν καὶ e

1. πρὸς θερισμὸν ἤδη hoc ordine D. Haec καὶ συνάγει κ. εἰς ζωὴν αἰώνιον et αὖ ἐν ἑτέροις· ὁ μὲν accesserunt ex B.D. 6. Haec Ἰησοῦ Χριστοῦ accesserunt ex D. 7. κεχρημάτικέ τε] καὶ κεχρημάτικε τὸ Edd. 10. Θεὸν] δεσπότην D. 17. δι' ἑαυτοῦ τε (sic) D. 19. σοφὸς assumptum ex D. 20. καὶ ὁ pro ὁ δὲ D. καὶ om. D. 23. μοιχαλίδα F. μοιχαλὶν B. Edd.

καταθρῆσαι λεπτομερῶς. μετὰ γάρ τοι τὴν πρώτην, τὴν μαχλάδα καὶ σεσοβημένην, ἕτερον τῷ προφήτῃ γύναιον εἰσκρίνεται, τοῖς τῆς μοιχείας ἐγκλήμασιν ἐνεχόμενον. καὶ τίς ὁ λόγος; ἡ μὲν γὰρ τῶν Ἰουδαίων πληθὺς, ἡ πρὸ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας, ἅτε δὴ καὶ ἀφυλακτότερον καὶ μάλα ἑτοίμως ἰοῦσα πρὸς πλάνησιν, καὶ δαμάλεσι μὲν λατρεύουσα ταῖς χρυσαῖς, προσκυνοῦσα δὲ καὶ θύουσα τῷ
58 A. a Βάαλ, ἤτοι τῷ Βεελφεγὼρ, πόρνῃ παρεικάζοιτο, καὶ λίαν εἰκότως, οἱονείπως ἐκκειμένη παντὶ πονηρῷ καὶ ἀκαθάρτῳ πνεύματι, τὰς ἰδίας ἡδονὰς ἀποπληροῦν ἐθέλοντι· προσεδέχοντο γὰρ καὶ τῶν περιοίκων καὶ ὁμοχώρων ἐθνῶν τὰ σεβάσματα, κατὰ τὸ ἑκάστῳ δοκοῦν, ἀνοσίως καὶ ἀβασανίστως. ἀλλ' ἐκείνη μὲν ὡς ἑτοίμως ἰοῦσα πρὸς ἀπόστασιν ἐκολάζετο δικαίως, πεμπομένη πρὸς αἰχμαλωσίαν καὶ ὑπὸ πόδας πίπτουσα τῶν ἐχθρῶν· καθίστη γε μὴν ἐναργὲς τῷ προφήτῃ Θεὸς, ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τῆς
Supra i. 11. b τοῦ Ἰεσράελ ἡμέρας, τῆς ὡς ἀληθῶς μεγάλης, ἀναβήσονται ἐκ τῆς γῆς, τουτέστι, τῆς τῶν ἀλλοφύλων ἀποδραμοῦνται χώρας. τοῦτο δὲ ἦν αἰνιγματωδῶς ὑποφῆναι πάλιν, ὅτι πεπαύσονται τοῦ εἶναι ξένοι καὶ ἐπήλυτοι, μᾶλλον δὲ δορίληπτοι, καὶ τὴν ἀλλοτρίαν οἰκοῦντες οὐκ ἐλευθέρως. ἐκή-
Es. lxi. 1. ρυσσε γὰρ ὁ Σωτὴρ "αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς "ἀνάβλεψιν," κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν. ὅτι δὲ καὶ εἰσδεχθήσονται διὰ πίστεως ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς, κεκλή-
c σονταί τε λαὸς Θεοῦ, καὶ μὴν καὶ ἠλεημένοι, διαμεμήνυκεν ἐναργῶς. μετὰ γάρ τοι τὴν τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίαν, καὶ τὸ ἐπὶ τῷ σταυρῷ πάθος, καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσιν, σέσωσται μὲν τὸ κατάλειμμα· πεπιστεύκασι γὰρ οὐκ εὐαρίθμητοι τῶν

1. λεπτῶς D. τὴν alt. om. D. 3. ἐχόμενον Edd. 7. δὲ D. τε Edd. 8. παρεικάζοιτο B. παρεικάζεται D. παρεικάζετο Edd. 11. τῶν περιοίκων καὶ ὁμοχώρων D. τὸν (sic) [τῶν Migne.] ὁμόρων Edd. 12. ἀβασανίστως καὶ ἀνοσίως inverso ordine D. 17. ὡς om. D. 20. ἐπήλυδες D. δορύληπτοι Edd. 24. ἐλέει B. ἐλέῳ D. ἐλέοις Edd. καὶ κεκλήσονται pro κεκλήσονταί τε iid. 25. μεμήνυκεν D. 26. δέ γε pro γάρτοι D.

ἐξ Ἰσραήλ· ἀπομεμένηκε δὲ πάλιν ἡ ἀπειθοῦσα πληθὺς, ἣν μοιχαλίδι παρεικαστέον, διά τοι τὸ μὴ ἑλέσθαι τὸν ἐξ οὐρανοῦ νυμφίον, καὶ ἀθετῆσαι μὲν τὸν ἐν πίστει μνώμενον, μοιχοῖς δὲ ὥσπερ τισὶν ἀνεῖναι τὸν νοῦν, τοῖς γραμματεῦσι καὶ Φαρισαίοις. "Ἐδίδασκον γὰρ διδασκαλίας, ἐντάλματα ἀν- [d] [S. Matth. xv. 9.] "θρώπων." ὥσπερ οὖν τῇ πόρνῃ συνῆν ὁ προφήτης, εἰς τύπον Θεοῦ τῆς τοῦ Ἰσραὴλ ἀνεχομένου πορνείας, καὶ κολάζοντος μὲν συμμέτρως εἰς ἐπιστροφὴν, ἀνακομίζοντος δὲ πρὸς ἐπίγνωσιν· τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον καὶ διὰ τῶν προκειμένων μορφοῦται πάλιν ἡμῖν ἀστείως τὸ μυστήριον. εἰς τύπον γὰρ ὁ προφήτης Θεοῦ παραδέχεται μὲν τὴν μοιχαλίδα καὶ ἀγαπῶσαν τὰ πονηρά· περιθάλπει δὲ ὥσπερ, ταῖς ἐπαγγελίαις καὶ ἀγαθαῖς ἐλπίσι καταπιαίνων εὖ μάλα, πίπτειν οὐκ ἐᾷ πρὸς ἀπόγνωσιν. ὅτι γὰρ ἐν τούτοις ὅλον [e] ἐστὶ τὸ μυστήριον, παρέδειξεν εἰπὼν τῷ προφήτῃ Θεὸς οὕτως· ἀγάπησον τὴν μοιχαλίδα καὶ ἀγαπῶσαν τὰ πονηρὰ, καθὼς ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ· καὶ αὐτοὶ ἀποβλέπουσι πρὸς θεοὺς ἀλλοτρίους, καὶ φιλοῦσι πέμματα μετὰ σταφίδων. καίτοι γάρ φησι καὶ ἀπειθεῖν ἑλομένους, καὶ τοῖς ψευδωνύμοις θεοῖς ἀπονέμοντας τὴν ἀγάπησιν, καὶ αὐτοῖς τὰ θυμήρη πληροῦν ἐθέλοντας, ἐξ ἐμφύτου χρηστό- [a] [59 A.] τητος ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς, "Ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει [1 Tim. ii. 4.] "σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν." δίδωσι δέ πως ἡμῖν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος ἐννοεῖν, ὅτι καὶ κατὰ τὸν τῆς ἐπιδημίας καιρὸν ἦσάν που τάχα παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἐπαμφοτερίζοντες ἔτι πολλοὶ, καὶ οὔτε τοῖς διὰ Μωυσέως ἐντάλμασι προσκείμενοι καθαρῶς, οὔτε μὴν εἰσάπαν ἀπηλλαγμένοι τῶν τῆς πλανήσεως ῥύπων, ἀποβλέποντες δὲ μᾶλλον καὶ εἰς θεοὺς ἀλλοτρίους, οἷς καὶ πέμματα προσῆγον [b] μετὰ σταφίδων, πόπανά που τάχα, καὶ μελιττούτας. προσε-

5. καὶ post διδασκαλίας add. Edd. 6. δὲ pro οὖν D. 16. τὰ om. D. 21. συνήθη pro θυμήρη D. 22. ὁ om. D. 24. καὶ assumptum ex B. D. 26. τῆς pro τοῖς Edd. ante Migne. 27. προκείμενοι iid.

κόμιζον γὰρ εἰς θυσίαν τοῖς δαίμοσι τὰ τοιάδε πέμματα, καὶ μάρτυς ἡ πεῖρα.

2 Καὶ ἐμισθωσάμην ἐμαυτῷ πεντεκαίδεκα ἀργυρίου καὶ γομὸρ κριθῶν
3 καὶ νέβελ οἴνου, καὶ εἶπα πρὸς αὐτήν Ἡμέρας πολλὰς καθήσῃ
ἐπ' ἐμοί, καὶ οὐ μὴ πορνεύσῃς οὐδ' οὐ μὴ γένῃ ἀνδρὶ ἑτέρῳ,
καὶ ἐγὼ ἐπὶ σοί.

Καταμισθοῦται μὲν οὖν τὸ γύναιον ὁ προφήτης, καθίζει
c *δὲ οἴκοι, καὶ τῆς ἐν ἔθει φαυλότητος ἀποσχέσθαι κελεύει,*
καὶ τῶν τῆς μοιχείας καταλῆξαι μολυσμῶν· ἐπαγγέλλεταί
γε μὴν σωφρονεῖν ἑλομένῃ καὶ εἰς αὐτὸν μόνον ᾑρημένῃ
ὁρᾶν, ἐπ' αὐτῇ καὶ αὐτὸς ἔσεσθαι, τουτέστιν, οἰκειώσασθαι
Gen. ii. 24. *γαμικῶς, καὶ ἓν ἔσεσθαι πρὸς αὐτὴν, "Ἔσονται γάρ φησιν*
" οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν." καὶ τί τὸ αἴνιγμα; τὴν τῶν
Ἰουδαίων πληθὺν, τὴν ἀπειθῆ καὶ κυριοκτόνον, τὴν μοιχαλίδα
καὶ βέβηλον μετὰ τὸ ἀναφοιτῆσαι Χριστὸν εἰς τοὺς οὐρανοὺς
καθίζει Θεὸς, ἄνανδρον μέν· πλὴν εἰ μὴ πορνεύσειεν ἔτι,
d *τουτέστιν, εἰ μὴ βαδίζοι πάλιν πρὸς τὸ δεῖν ἑλέσθαι τιμᾶν*
θεοὺς ἀλλοτρίους, ἑαυτῷ συνάψειν κατὰ καιροὺς ἐπαγγέλ-
λεται, τῆς τῶν ἐθνῶν δηλονότι πληθύος προεισκεκριμένης.
τέθειντο γὰρ εἰς νῶτον οἱ ἐξ Ἰσραήλ, τουτέστι, παρακολού-
θημα καὶ ὀπίσω καὶ ἐν τοῖς ἐσχάτοις. ἐπιτήρει δὲ, ὅπως
σύνοδος μὲν γαμικὴ τῷ προφήτῃ πρὸς τὴν μοιχαλίδα καὶ
πονηρὰν οὐ γέγονεν ὅλως, ὑπόσχεσις δὲ τοῦ πράγματος
μετὰ πολλὰς ἡμέρας, εἰ μὴ ἀνδρὶ γένοιτο πάλιν ἑτέρῳ,
τουτέστιν, εἰ ἀπόσχοιτο τῶν τῆς νοητῆς πορνείας ἐγκλημάτων
e *καὶ μολυσμῶν. εἰσδέξεται γὰρ, ὡς ἔφην, κατὰ καιροὺς τὴν*
μοιχαλίδα πληθὺν ὁ ἐξ οὐρανοῦ νυμφίος οὐ λατρεύσασαν

1. Haec *καὶ μάρτυς ἡ πεῖρα* accesserunt ex D. 3. *ἐμισθευσάμην* F. Edd. *ἀργυρίου* B.D. (A.V.) *ἀργυρίοις* Edd. (Co.) *ἀργυρίους* Migne. 4. *καθίσῃ* D. (49. al.) 5. *οὐδ' οὐ* B.D.F. (26. al.) *οὐδὲ* Edd. (A.V.) 10. *ἑλομένῃ* D. *ᾑρημένῃ* Edd. *μόνον ᾑρημένῃ ὁρᾶν* D. *ὁρώσῃ μόνον* Edd. 15. *οὐρανοὺς* D. Edebatur *ἀνθρώπους*. 25. *εἰ* om. D. 27. *ὁ* assumptum ex B.D.

εἰδώλοις. μετὰ γάρ τοι τὸν τοῦ Σωτῆρος σταυρὸν, μόνοις
ἐστὶ τοῖς διὰ Μωυσέως προσκείμενος νόμοις ὁ Ἰσραὴλ σαθρῶς
μέντοι λίαν καὶ κατημελημένως, πλὴν οὐκ ἀπονένευκεν εἰς
τὸ ἑλέσθαι τιμᾶν τὰς τῶν δαιμονίων ψευδολατρείας. ἀλλὰ
τίς ὁ τρόπος τῆς ζωῆς τῇ μεμοιχευμένῃ καὶ περιμενούσῃ a 60 A.
κατὰ καιροὺς τοῦ προφήτου τὴν κοινωνίαν; ἢ ποῖα γέγονεν
αὐτῇ τὰ μισθώματα; πεντεκαίδεκά φησιν ἀργυρίου καὶ
γομὸρ κριθῶν καὶ νέβελ οἴνου. διατετέλεκε γὰρ ὁ Ἰσραὴλ τὸν
μεταξὺ τῆς ἐσχάτης αὐτοῦ κλήσεως χρόνον, ἀδοκίμῳ τρεφό-
μενος λόγῳ, καὶ διδασκαλίαις προσέχων ταῖς μυθικαῖς καὶ
γραοπρεπέσιν ἀληθῶς ταῖς τῶν ἰδίων καθηγητῶν· γέγονε
δὲ αὐτῷ κτηνοπρεπὴς ὁ βίος, καὶ ὁ νοῦς ἐν μέθῃ καὶ σκότῳ.
τύπος δ' ἂν εἴη καὶ μάλα σαφὴς, λόγου μὲν διδασκαλικοῦ b
τὸ ἀργύριον, κατά γε τὸ διὰ τῆς Ἡσαΐου φωνῆς πρὸς αὐτοὺς
εἰρημένον, "Τὸ ἀργύριον ὑμῶν ἀδόκιμον," καὶ κατὰ τὴν τοῦ Es. i. 22.
Σωτῆρος φωνὴν τῷ πονηρῷ καὶ ὀκνηρῷ δούλῳ δικαίως
ἐπιτιμῶντος καὶ λέγοντος "Ἔδει σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν S. Matth.
"μου τοῖς τραπεζίταις." οὐκοῦν τὸ ἀργύριον εἰς τὸν τῶν xxv. 27.
διδασκόντων ἐκδέξῃ λόγον.

Εἰ δὲ δή τις ἕλοιτο καὶ εἰς αὐτὸν τὸν διὰ Μωυσέως ἀνοίσειν
νόμον, πεντεκαίδεκα εἶναι φήσει, ἢ ὅτι τέλειός τε ὁμοῦ καὶ
ἀτελὴς ὁ νόμος· καὶ τέλειος μὲν, εἰ νοοῖτο πνευματικῶς· λαλεῖ c
γὰρ ἡμῖν τοῦ Χριστοῦ μυστήριον· ἀτελὴς δὲ αὖ, εἰ μέχρις ἴοι
τοῦ γράμματος τῶν παιδαγωγουμένων ὁ νοῦς. οἱονεὶ γάρ πως
ἐν ἡμίσει γνώσεως τῆς ἱστορίας τὸ πάχος. σύμβολον δὲ
τελειότητος ὁ δέκα ἐστὶν ἀριθμὸς, παντέλειος ὤν, κατά γε τὸ S. Luc.
"Ἔσο ἐπάνω δέκα πόλεων," καὶ τὸ "Ὧ μὲν ἔδωκε δέκα τά- xix. 17. S. Matth.
"λαντα" τοῦ δὲ μὴ οὕτως ἔχοντος, νοοῖτ' ἂν ὁ πέντε· καὶ γὰρ, xxv. 15.
ὡς ἔφην, ἐν ἡμίσει τῶν δέκα. ἢ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον τοῖς

2. Hoc ἐστὶ accessit ex D. Statim τῆς Edd. ante Migne. προκείμενος (sic) D. 3. μέντοι D. μὲν B. μὲν γὰρ Edd. 4. δαιμόνων D. 5. περιμενοῦσι (sic) D. 6. τὴν τοῦ προφ. inverso ordine D. 7. ἀργυρίου D. ἀργύρια B. Edd. 10. προσέχων om. D. 11. πραοπρεπέσιν Edd. ante Migne. ἰδίως Edd. 18. Hoc εἰς accessit ex D. Statim τὸ Edd. 26. δὲ pro ὢν D. γε assumptum ex D. 27. ἔσο om. D. τῷ pro ᾧ Edd. δέκα] Sic edidi ex D. πέντε B. Edd.

d εἰρημένοις προσβαλεῖς. ὁ δέκα καὶ πέντε ἀριθμὸς περιεκτικός ἐστι τῶν ἑπτὰ, καὶ μέντοι καὶ τῶν ὀκτώ. σημαίνεται δέ πως ἀεὶ παρά γε τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ, διὰ μὲν τοῦ ἑπτὰ σύμπας ὁ τοῦ νόμου καιρὸς μέχρι τῶν ἁγίων προφητῶν, διὰ τὸν ἐν ἑβδόμῃ σαββατισμὸν, διὰ δὲ τοῦ ὀκτὼ πάλιν ὁ τῆς νέας διαθήκης, καθ' ἣν ἡ ἀνάστασις τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, γενομένη κατὰ τὴν ὀγδόην. καὶ τοῦτο οἶμαι δηλοῦν
Eccles. xi. 2. τὸ αἰνιγματωδῶς εἰρημένον, "Δὸς μερίδα τοῖς ἑπτὰ, καί γε "τοῖς ὀκτώ," τουτέστι τόπον ἐχέτωσαν παρὰ σοὶ, νόμος τε
e καὶ οἱ μετ' αὐτὸν προφῆται, τὸν ἐν ἑβδόμῃ τιμῶντες σαββατισμόν· ἐχέτωσαν δὲ καὶ οἱ ὀκτὼ, τουτέστιν οἱ μετὰ τὴν ἀναστάσιμον τοῦ Σωτῆρος ἡμέραν Ἀπόστολοί τε καὶ Εὐαγγελισταί. συμβαίνει δὲ τούτῳ καὶ τὸ διὰ φωνῆς προφήτου
Mic. v. 5. πλαγίως ὑποδηλούμενον, "Καὶ ἐγερθήσονται ἐπ' αὐτὸν ἑπτὰ "ποιμένες, καὶ ὀκτὼ δήγματα ἀνθρώπων." ἐπιλάμψαντος γὰρ ἡμῖν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, κατεξανέστησαν τρόπον τινὰ τοῦ παραλύσαντος ἡμᾶς σατανᾶ νομικά τε
61 A. a καὶ προφητικὰ κηρύγματα, ἡ ἀποστολική τε παίδευσις. διὰ γάρ τοι τούτων κατεδήχθη τρόπον τινὰ καὶ σεσύληται. καὶ
S. Matth. xii. 29. κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος φωνὴν διηρπάσθη τὰ σκεύη αὐτοῦ, τῆς ὑπ' αὐτῷ δουλείας ἐκπεφοιτηκότων τῶν πεπλανημένων ποτὲ, καὶ τὸν φύσει καὶ ἀληθῶς Θεὸν καὶ τῶν ὅλων δεσπότην ἐπεγνωκότων. οὐκοῦν ἐπανέστησαν μὲν αὐτῷ "ποιμένες "ἑπτὰ καὶ ὀκτὼ δήγματα ἀνθρώπων," τουτέστιν, οἱ πρὸ τῆς ἐπιδημίας, καὶ οἱ μετὰ τὴν ὀγδόην, διὰ νομικῶν τε καὶ νέων
b γραμμάτων καλοῦντες εἰς σωτηρίαν τοὺς πεπλανημένους. Διατετέλεκε τοίνυν ὁ Ἰσραὴλ, ὡς ἔφην, ταῖς ἀδοκίμοις τῶν ἰδίων διδασκάλων φωναῖς, ἤτοι ψιλῷ τῷ νομικῷ τρεφόμενος γράμματι, καίτοι περιέχοντι καὶ τὰ τῆς ὀγδόης, τουτέστι, τὰ

3. γε assumptum ex D. 5. διὰ] ἐπὶ Edd. 6. Σωτῆρος] Κυρίου iid. Ἰησοῦ om. D. 9. νόμον pro τόπον D. 13. συμβαίνει δὲ τούτῳ B. συμβ. δὲ τοῦτο Edd. σημαίνει δὲ τοῦτο D. τοῦ post φωνῆς add. Edd. 16. ἡμῶν] + Ἰησοῦ iid. invitis B.D. 18. ἡ assumptum ex D. 21. ὑπ' αὐτῶν (sic) D. ἐκπεφυκότων D. 23. αὐτοῦ D. 24. καὶ ὀκτὼ δήγματα ἀνθρώπων om. B.D. 29. καίτι D.

Χριστοῦ μυστήρια. ὅτι δὲ καὶ κτηνοπρεπὴς ὁ βίος αὐτῷ, καὶ πρὸς μόνα τὰ σαρκικὰ διανένευκεν, ὑποφήνειεν ἂν εὖ μάλα, τὸ κριθὴν δεδόσθαι τῇ μοιχαλίδι πρὸς τροφήν. κτηνοπρεπὲς γὰρ τὸ ἔδεσμα, μέθης δ' ἂν γένοιτο σημεῖον ὁ οἶνος. εἴρηται δὲ πρὸς αὐτοὺς, "Ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε· c Es. vi. 9. *"καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε." ταῦτα δέ ἐστι μεθυόντων πάθη, καὶ κραιπαλούντων ἐγκλήματα, τὸ μήτε ὁρᾶν ὁρῶντας, μήτε ἀκούοντας συνιέναι δύνασθαί τι· πεπαχυμένην δὲ ὥσπερ, καὶ πωρώσεως μεμεστωμένην τὴν διάνοιαν ἔχειν.*

Διότι ἡμέρας πολλὰς καθήσονται οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, οὐκ ὄντος 4
βασιλέως οὐδὲ ὄντος ἄρχοντος, οὐκ οὔσης θυσίας οὐδὲ ὄντος
θυσιαστηρίου, οὔτε ἱερατείας οὔτε δήλων. καὶ μετὰ ταῦτα 5
ἐπιστρέψουσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καὶ ἐκζητήσουσιν Κύριον τὸν d
Θεὸν αὐτῶν καὶ Δαυεὶδ τὸν βασιλέα αὐτῶν, καὶ ἐκστήσονται
ἐπὶ τῷ Κυρίῳ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ ἐπ' ἐσχάτου τῶν
ἡμερῶν.

Σαφὴς καὶ ἀναμφιλόγως ἔχουσα λοιπὸν, ὡς ἔνγε δὴ τούτοις, ἡ δήλωσις τοῦ τὴν μοιχαλίδα παρειλῆφθαι, καὶ οἴκοι μένειν ἡμέρας πολλὰς, ἄχρις ἂν ὁ προφήτης ἐπ' αὐτῇ γένοιτο· γέγραπται γὰρ ὡδί· ὑποτύπωσις δὲ τὸ δρώμενον ἦν τοῦ κατὰ καιροὺς ὑπάρξειν μέλλοντος τῇ μεμοιχευμένῃ τῶν Ἰουδαίων Συναγωγῇ. ἐπειδὴ γὰρ ἐθελοντὴς τὸν ὑπὲρ τῆς ἁπάντων σωτηρίας ὑπομεμένηκε σταυρὸν ὁ Κύριος ἡμῶν e *Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς, ἐμπαροινησάντων αὐτῷ τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, τότε δὴ τότε καταδῃωθείσης αὐτοῖς τῆς χώρας ᾤχοντο μὲν*

4. Haec *ὁ οἶνος* accesserunt ex B.D. 6. *βλέψατε* D. 8. *ὁρῶντα* D. *πεπαχυσμένην* D. 11. *καθίσονται* D. (22 al.) 12. *ὄντος* om. D. Cf. infra 68 c. *οὐκ* B.D. (Alex.) *οὐδὲ* Edd. (Vat.) 13. *οὔτε ἱερατείας οὔτε δήλων*] Sic B.D. cf. 68 d. In Es. 10 e. *οὐδὲ ἱ. οὐδὲ δ.* Edd. (A. V.) 14. *ἐκζητήσουσιν* B. F. *ἐκζητήσωσι* D. *ἐπιζ.* Edd. (A. V.) 16. *ἐσχάτου* F. (XII.) cf. De Ad. 59 b. (Mss.) In Es. 10 e. *ἐσχάτων* Edd. (A.V.) 21. *γένηται* D. 25. *ὁ* assumptum ex B. 26. *αὐτοῖς*] *αὐτῆς* D.

[Ezech. v. 10.] ὥσπερ εἰς πάντα ἄνεμον· ἄπρακτοι δὲ καὶ εἰς δεῦρο περὶ τὸν νόμον εἰσὶν, ἐμπεπρησμένου μὲν τοῦ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ὄντος ναοῦ, περιῃρημένου τε τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἀνῃρημένης θυσίας, καὶ ἀργούσης ἱερωσύνης, καὶ δήλων οὐχ [62 A. a] ὁρωμένων. οὐ γὰρ ὄντος ἀρχιερέως ἱεροπρεπῶς ἐσταλμένου κατὰ τὸν νόμον, πῶς ἦν ἔτι δήλους ἰδεῖν; τί δὲ καὶ οἱ δῆλοι νομισθεῖεν ἂν, οἶδε μὲν ἴσως ὁ φιλομαθὴς, ὑπομνῆσαι δὲ διὰ βραχέων οὐκ ἀκερδές.

Ὅτε τὰ εἰς κόσμον τοῦ ἀρχιερέως γενέσθαι προστέταχεν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, τότε πρὸς τὸν ἱερὸν ἔφη Μωυσέα [Exod. xxviii. 15, 16.] "Καὶ ποιήσεις λόγιον κρίσεως ἔργον ὑφαντοῦ, σπιθαμῆς "τὸ μῆκος, καὶ σπιθαμῆς τὸ εὖρος· τετράγωνος ἔσται." εἶτα προστέταχεν ἐξ ὀνόματος τῶν φυλῶν δυοκαίδεκα [Ib. 9, 10. b] τῷ τεχνιτεύματι σοφῶς καὶ ἐντέχνως ὑφαίνεσθαι λίθους· δύο γεμὴν ἑτέρους μεταξὺ τῶν ἄλλων, οἷς ἦν ὀνόματα, [Ib. 26.] ἡ δήλωσις καὶ ἡ ἀλήθεια. εἶτα τοῦτο τὸ λόγιον τῆς [Ib. 24, 5.] κρίσεως ἐκ τῆς ἐπωμίδος χρυσαῖς ἀπῃώρητο σειραῖς· ἐπε- [Ib. 26.] νήχετό τε τῷ στέρνῳ τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἦσαν εἰς τύπον [S. Joan. xv. 15.] τοῦ Ἐμμανουὴλ ἡ δήλωσις καὶ ἡ ἀλήθεια. πάντα γὰρ ἃ ἤκουσε παρὰ τοῦ Πατρὸς, ἀπήγγειλεν ἡμῖν. καὶ δεδήλωκε τὸ θέλημα τοῦ γεννήσαντος αὐτὸν· καὶ κατέστησεν ἐναργῆ τῆς σωτηρίας τὴν ὁδόν. ὅτι δὲ ἐστὶ καὶ [c] ἀλήθεια, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις, αὐτοῦ λέγοντος ἐναργῶς [Ib. xiv. 6.] "Ἐγώ εἰμι ἡ ἀλήθεια;" διὰ τοῦτο καὶ αὐτῇ τῇ τοῦ ἀρχιερέως ἐπεκρέματο καρδίᾳ, μονονουχὶ βοῶντος τοῦ τύπου καὶ ἀναφανδὸν ἀνακεκραγότος, ὅτι τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν, τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δήλωσιν, εἰς νοῦν καὶ καρδίαν τὸ ἱερὸν ἕξει γένος. ἤγουν ὅτι πᾶσά πως ἀνάγκη, τοὺς ἱερουργοὺς ἀεὶ μεμνῆσθαι Χριστοῦ, καὶ ἐνοικοῦντα φέρειν διὰ τοῦ Πνεύματος· οἶκος δὲ αὐτοῦ νοῦς καθαρὸς,

5. ἱεροπρεποῦς D. 7. ἴση (sic) D. 13. προστέταχεν] + ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τότε πρὸς τὸν ἱερὸν (sic) e supra D. 14. τεχνιτεύματι D. τεχνητεύματι Edd. καὶ assumptum ex D. 20. ἃ om. D. 24. αὐτὸ D. 25. ἐπεκρέματο D. ἀπεκρ. Edd. 26. τῶν om. D. 28. τῶν ἱερέων pro τὸ ἱερὸν D.

καὶ καρδία διεσμηγμένη. καθεδοῦνται δὴ οὖν ἡμέρας πολλὰς οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ φησι βασιλέως οὐκ ὄντος οὐδὲ ἄρχοντος, d τουτέστιν ἀβασίλευτοι καὶ ἀνεπίστητοι. οὔτε γὰρ βασιλεύσουσιν οἱ ἐκ φυλῆς Ἰούδα, οὔτε μὴν οἱ κατὰ νόμον προεδρεύσουσιν ἄρχοντες, τουτέστιν, οἱ ἱερεῖς. ἀλλ' οὐδὲ ἔσται φησὶ θυσιαστήριον ἢ θυσία, ἱερωσύνη τε καὶ δῆλοι. πλὴν οὐκ ἐν τούτοις διαπαντὸς, οὐδὲ ἀπόπεμπτος ὁλοτρόπως ὁ Ἰσραὴλ ἔσται· κεκλήσεται γὰρ κατὰ καιροὺς, καὶ ἐπιστρέψει διὰ πίστεως, καὶ ἐπιγνώσεται τὸν τῶν ὅλων Θεὸν, καὶ σὺν αὐτῷ τὸν Δαυεὶδ, τουτέστι, τὸν ἐκ σπέρματος e Δαυεὶδ τὸ κατὰ σάρκα Χριστὸν, τὸν τῶν ὅλων βασιλέα καὶ Κύριον. τότε δὴ τότε καὶ καταπλαγήσονται τῆς φιλοτιμίας τὸ μέγεθος, καὶ τὴν τῆς ἡμερότητος ἀμέτρητον χάριν. συμμεθέξουσι γὰρ τῆς τοῖς ἁγίοις ηὐτρεπισμένης ἐλπίδος, καὶ ταῖς τῶν πεπιστευκότων ἀγέλαις ἀναμὶξ, ἐν νομῇ ἀγαθῇ Cf. Ezek. xxxiv. 14. καὶ ἐν τόπῳ πίονι νεμηθήσονται. καιρὸς γὰρ αὐτοῖς τῆς οὕτω λαμπρᾶς καὶ ἀξιαγάστου χάριτος ὁ τελευταῖος καὶ ἐν ἐσχάτοις, καὶ ἐν Χριστῷ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ Θεῷ καὶ a 63 A. Πατρὶ ἡ δόξα σὺν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

3. ἀνεπίστητοι B.D. ἀνεπίστευτοι Edd. βασιλεύουσιν D. 5. προεδρεύουσιν D. οἱ om. D. 10. σπέρματος] + τοῦ D. 11. τὸν pro τὸ Edd. 12. καὶ alt. assumptum ex D.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΩΣΗΕ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

Κεφ δ'. Ἀκούσατε λόγον Κυρίου οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ διότι κρίσις τῷ Κυρίῳ
πρὸς τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, διότι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια οὐδὲ
b 2 ἔλεος οὐδὲ ἐπίγνωσις Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. ἀρὰ καὶ ψεῦδος καὶ
φόνος καὶ κλοπὴ καὶ μοιχεία ἐκκέχυται ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ
αἵματα ἐφ' αἵμασι μίσγουσιν.

*Ἀναγκαῖον ἡμᾶς διατρανοῦν ἐθέλοντας τῶν προκειμένων
τὸν νοῦν, μονονουχὶ παλινάγρετα ποιεῖσθαι τὰ ἐν ἀρχαῖς,
καὶ ὅλον ὥσπερ ἀναμηρύσασθαι τῆς προφητείας τὸν σκοπόν.*
c *οὐκοῦν, ὡς ἔνι, καὶ ἐν βραχέσι συνενεγκὼν, ἐκεῖνό φημι.*
Supra i. 2. *γέγονε μὲν γὰρ "ἀρχὴ λόγου Κυρίου ἐν Ὠσηέ." διερ-
μηνεύοντες δὲ τὰ τοιάδε, πρὸς τὸν μακάριον προφήτην
Ὠσηὲ τοὺς παρὰ Θεοῦ γενέσθαι λόγους εἰκότως ἐλέγομεν,
οἱονεὶ μυσταγωγοῦντος αὐτὸν, καὶ τὰ ἐσόμενα προαναφω-
νοῦντος διά τε τύπων καὶ λόγων. ταύτῃτοι παρελαμβάνετο
μὲν ἐν ἀρχαῖς ἡ Γόμερ, ἔτικτε δὲ τόν τε Οὐ λαός μου, καὶ τὴν
Οὐκ ἠλεημένην. εἶτα μετ' ἐκείνην προσελήφθη δευτέρα*
d *μοιχαλίς τε καὶ πονηρὰ, καὶ τὰ ἐφ' ἑκάστῳ τούτων λεπτῶς
τε καὶ ἀκριβῶς ὁ προφήτης, ὡς ἔφην, ἐξεπαιδεύετο. ὡς οὖν
ἀποχρῶσαν τοῦ μυστηρίου τὴν δύναμιν συναγηγερκὼς ἐν
ἑαυτῷ, ἄρχεται λοιπὸν τοῖς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ προανα-
φωνεῖν τὰ μέλλοντα, καὶ τῆς ὅσον οὐδέπω παρεσομένης*

1, 2. Sic D. *τόμος τρίτος* B. 3. *οἱ* assumptum ex D. (22. al.) *διότι* B.D. (Alex. XII.) sed cf. infra. *ὅτι* Edd. (Vat.) Statim *οὐκ ἔστι* add. D. 4. *οὐδ'* Edd. Correxi ex D. 5. *τῆς* deest in Edd. 6. *ἐκκέχυται* B.D.F. (42, 49, 153, 233.) sed cf. infra 64 c, 65 c, 67 b. *κέχυται* Edd. 17. *λαόν* Aubertus. 20. *ὡς ἔφην* om. D. 22. *ἀναφωνεῖν* Edd.

αὐτοῖς συμφορᾶς ἐναργῆ ποιεῖσθαι τὴν πρόφασιν, καὶ τὰ ἐφ' οἷς λελύπηται Θεὸς, εὖ μάλα διατρανοῦν, ἵν' εἰδεῖεν οἱ κολαζόμενοι παθόντες ἐν δίκῃ τὰ ὅσαπερ ἂν συμβαίη παθεῖν e αὐτούς. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον ἁλώσεσθαι μὲν ὑπ' ἐχθρῶν, εἰς γέλωτα δὲ προκεῖσθαι λοιπὸν τοῖς ἀρίστην ἔχουσι περὶ αὐτῶν τὴν δόξαν, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐθνῶν δυσαλώτατον ὑπάρχειν οἰομένοις τὸν Ἰσραὴλ, ἵνα μὴ νομίσειαν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς τὴν ἐπαμύνουσάν τε καὶ σώζουσαν ἀτονῆσαι χεῖρα, μεταγινώσκοιεν δὲ μᾶλλον, ἕλοιντό τε πρὸς τὰ ἀμείνω παλινδρομεῖν, ἐννοοῦντες ὅτι προσκεκρούκασιν ἀμαθαίνοντες τῷ σώζειν εἰδότι, ταύτῃτοι καὶ πεπτώκασιν ὑπὸ θείαν ὀργὴν, ἀναγκαίως αὐτοῖς καὶ πρό γε τῶν ἔσεσθαι προσδοκωμένων προαπαγγέλλει τὰ ἐγκλήματα, καί φησιν a 64 A. Ἀκούσατε λόγον Κυρίου οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ὅτι κρίσις τῷ Κυρίῳ πρὸς τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν. κρίνεται δὲ πρὸς ἀνθρώπους Θεὸς, ἐλέγχων, οὐ δικαζόμενος, καὶ παρατιθεὶς τοῖς εἰς αὐτὸν δεδυσσεβηκόσι γυμνὰ τὰ ἐγκλήματα, κατ' ἐκεῖνό που τάχα τὸ ἐν ψαλμοῖς ὑμνούμενον "Ἐλέγξω σε, "καὶ παραστήσω κατὰ πρόσωπόν σου" τὰς ἀνομίας σου, Ps. xlix. 21. ἵνα μὴ μάτην αὐτοῖς ἐπενηνέχθαι φάσκωσι τὴν ὀργὴν, ἀλλ' ὡς ἐν ὀφλήματος τάξει λοιπὸν, καὶ τοῖς τὰ μέγιστα πλημμελεῖν b εἰωθόσιν ὡς ἐξ ἀνάγκης συμβαίνουσαν. τί δέ φησιν ὁ κρινόμενος, ἤτοι διελέγχων; Οὐκ ἔστιν ἀλήθεια οὐδὲ ἔλεος οὐδὲ ἐπίγνωσις Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸ μὲν οὖν ἀλήθειαν μὴ εἶναι λέγειν, ὑπεμφήνειεν ἂν καὶ μάλα εἰκότως, ὅτι πολλὴ παρὰ πᾶσι κατ' ἐκεῖνο καιροῦ γέγονεν ἡ συκοφαντία, ψευδορκία τε καὶ ἀπάτη καὶ δόλος, τὰ πάντων αἴσχιστα τῶν κακῶν· ὅτι δὲ ἦσαν ἀφιλάλληλοί τε καὶ ἀφιλικτίρμονες, ἄτεγκτοί τε καὶ ἀτεράμονες, καὶ τὸν νοῦν ἀπεσκληκότες, ὑποσημήνειεν

1. αὐτῆς (sic) D. 3. συμβαίνῃ D. 5. περὶ assumptum ex B.D. 6. δυσαλώτατον ὑπάρχ. οἰομ. τὸν ἰσραὴλ et μὴ om. D. 7. νομίσει ἂν D. 9. μεταγινώσκοιεν] μεταγινώσκειν Edd. καὶ post τε add. iid. 12. θείαν om. D. ἔπεσθαι pro ἔσεσθαι D. 13. προσαπαγγέλλει Edd. 20. ἐπενηνέχθαι] ἀπενηνέχθαι iid. ante Migne. Statim φάσκουσι D. 22. εἰώθασιν (sic) D. Statim ὡς D. καὶ Edd. 25. πολλὴν iid.

2 Tim. iii. 3. c ἂν τὸ μὴ εἶναι ἔλεος· ὅτι δὲ φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, καὶ τοῖς ψευδωνύμοις θεοῖς ὁλοτρόπως προσκείμενοι, σαφηνιεῖ πάλιν ἐπίγνωσιν Θεοῦ μὴ εἶναι λέγων ἐπὶ τῆς γῆς. ἄλλως τε πρέποι ἂν εἰκότως τοῖς ταῖς οὕτω δειναῖς ἀτοπίαις ἐνισχημένοις, καὶ τὸ δοκεῖν ἤδη πως μηδὲ εἰδέναι Θεόν· εἴπερ εἰδέναι φαμὲν αὐτὸν φρονοῦντες ὀρθῶς τοὺς τοῖς θείοις αὐτοῦ θελήμασιν ἑπομένους. προσεπάγει δὲ τούτοις, ὅτι ἀρὰ καὶ ψεῦδος καὶ φόνος καὶ κλοπὴ καὶ μοιχεία κέχυται ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ d αἵματα ἐφ' αἵμασι μίσγουσιν. ἀκούεις ὅπως εἰς λῆξιν ἥκασι παντὸς κακοῦ, καὶ ἀνοσίων ἐγχειρημάτων ἐπέκεινα λοιπὸν, οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος, τῶν ἄγαν ἐκτοπωτάτων οὐδὲν ἐῶντες ἀνεπιτήδευτον; καὶ τὸ ἔτι τούτου παραλογώτερον, αἵματα ἐφ' αἵμασι μίσγουσί φησι. σημεῖον δ' ἂν γένοιτο καὶ τοῦτο σαφὲς, τοῦ μήτε ἀνοκωχὴν παρεισκρίνεσθαι τοῖς κακοῖς, μήτε μὴν ἐν μεταγνώσει τῶν τετολμημένων γενέσθαι τοὺς δεδρακότας· συνεχῆ δὲ ὥσπερ, καὶ ἐπάλληλον παρατετάσθαι τὴν ἁμαρτίαν.

e Ἀλλὰ ταυτὶ μὲν εἰρήσθω πρὸς διασάφησιν τὴν προχειροτέραν. ἔοικε δὲ πάλιν ὁ μακάριος προφήτης μυστικωτέραν ποιεῖσθαι ἡμῖν τὴν ἀφήγησιν, καὶ καταιτιᾶσθαι τὸν Ἰσραὴλ ἐπὶ ταῖς εἰς Χριστὸν παροινίαις, καὶ μιαιφονίαις ταῖς εἰς αὐτὸν καὶ ἁγίους. κρίσις γὰρ τῷ Κυρίῳ πρὸς τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν. ἀνθ' ὅτου, καὶ ἐπὶ τίσιν; ἐπεφάνη γὰρ ἡμῖν ὁ S.Matth. xv. 24. Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς, καὶ ἀπεστάλη, καθά φησιν αὐτὸς, "εἰς τὰ ἀπολωλότα πρόβατα οἴκου Ἰσραὴλ," ἵνα 65 A. a φωτίσῃ τῇ διὰ Πνεύματος δᾳδουχίᾳ τοὺς ἐσκοτισμένους, ἵνα τῆς νομικῆς ἀπαλλάξας σκιᾶς, τοῖς τῆς ἀληθοῦς λατρείας ἐμβιβάσῃ τρόποις, ἵνα δικαιώσας τῇ πίστει τοὺς ταῖς ἁμαρτίαις ἐνειλημμένους, συνάψῃ δι' ἑαυτοῦ τῷ Θεῷ καὶ Πατρί. ἀλλ' οὐκ ἐδόκει φρονεῖν ὀρθῶς τοῖς ἐξ Ἰσραήλ· τὸν γὰρ ἐπὶ

5. μηδὲ] μὴ D. 6. φρονοῦντος Edd. καὶ post ὀρθῶς add. iid. 14. σαφὴς D. Mox correxi ἀνοκωχὴν. Edebatur ἀνακωχὴν. 16. ἀλλεπάλληλον D. 19. ἔοικε—μυστικωτέραν om. D. 20. ἡμῖν ποιεῖσθαι inverso ordine D. 24. ὁ om. D. 27. ἀληθείας D. 28. ἐμβιβάσει D.

τούτοις ἐξ οὐρανῶν ἀφιγμένον ἐκβεβλήκασιν, ἀπεδοκίμασαν, οὐκ ἠθέλησαν ἔχειν παρ' ἑαυτοῖς τὴν ἀλήθειαν, τὸ ἔλεος, τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. ὅτι γὰρ ἀλήθειά τε ἐστὶ καὶ ἔλεος ὁ Χριστὸς, οὐ μακρῶν οἶμαι δεήσει πρὸς b ἀπόδειξιν λόγων, ἀποχρώσης εἰς τοῦτο τῆς θεοπνεύστου γραφῆς ἄνω τε καὶ κάτω Χριστὸν ὀνομαζούσης ἡμῖν ἔλεος καὶ ἀλήθεια. ὅτι δέ ἐστι καὶ ἐπίγνωσις Θεοῦ, διαμάθοι τις ἂν καὶ λίαν ἀκονιτὶ, σαφέστατά τε καὶ ἐναργῶς διακεκραγότος αὐτοῦ, "Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν Πατέρα." (S. Joan. xiv. 9.) Κρίσις τοίνυν τῷ Κυρίῳ, φησὶν, πρὸς τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν· δῆλον δὲ ὅτι τὴν τῶν Ἰουδαίων· ὅτι μὴ ἔστι παρ' αὐτοῖς ἡ c ἀλήθειά τε καὶ τὸ ἔλεος καὶ ἡ ἐπίγνωσις τοῦ Πατρός. κρίνεται μὲν οὖν πρὸς τοὺς τὰ τοιάδε μὴ ἔχοντας· διαπεφεύγασι δὲ τὸ κρίνεσθαι πρὸς αὐτὸν, ἤτοι πρὸς αὐτοῦ, τὴν πίστιν οἱ προσηκάμενοι. καὶ τοῦτο αὐτὸ σαφὲς ἂν γένοιτο, Χριστοῦ λέγοντος πάλιν "Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν Ὁ "πιστεύων εἰς ἐμὲ, ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ "ἔρχεται." (Ib. v. 24.)

Τί τοίνυν τὸ κεχυμένον ἐπὶ τῆς γῆς; ἀρὰ καὶ ψεῦδος καὶ φόνος καὶ κλοπὴ καὶ μοιχεία· καὶ αἵματα ἐφ' αἵμασι μίσγουσι. καὶ τίς ἡ ἀρά; καταλαλιὰ καὶ ὕβρις· διαλε- d λοίπασι γὰρ οὐδαμῶς τῶν Ἑβραίων οἱ δῆμοι περιυβρίζοντες τὸν Ἰησοῦν, ἀθύρῳ τε καὶ ἀχαλίνῳ γλώσσῃ κατεπεμβαίνοντες, ὥς ποτε μὲν Σαμαρείτην, ποτὲ δὲ μέθυσον ἀποκαλεῖν, καὶ ἐκ πορνείας γεγεννημένον. (S. Joan. viii. 48, 41. S. Matth. xi. 19.) ᾤοντο γὰρ κατὰ σφᾶς τὴν ἁγίαν μεμοιχεῦσθαι Παρθένον· οὐκοῦν ἡ ἀρὰ μὲν ἐν τούτοις. κατεψεύδοντο δὲ καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ, δαιμόνιον ἔχειν λέγοντες αὐτὸν, καὶ ταῖς τοῦ Βεελζεβοὺλ δυνάμεσιν e ἀπονέμοντες τὰς θεοσημίας. (S. Joan. viii. 48. S. Matth. xii. 24.) ὅτι δὲ καὶ μιαιφόνον ἐπ' αὐτῷ τὴν διάνοιαν ἐσχηκότες ἁλοῖεν ἂν, εἰδείη τις ἂν ἀπό γε τοῦ λίθοις βεβλῆσθαι πολλάκις παρ' αὐτῶν τὸν Ἐμμανουήλ· (S. Joan. viii. 59; x. 31; xi. 8.)

2. παρ'] ἐν Edd. 8. διακεκραγότος αὐτοῦ hoc ordine D. 11. δ' D. ὅτε pro ἔστι Edd. Statim παρὰ D. 21. τί D. Post ἀρὰ add. ἢ D. 24. σαμαρίτην D. 25. γεγεννημένον D. γεγενημένον Edd. 31. παρ' αὐτῆς D.

S. Luc. iv. 29. ἀποκομισθῆναι δὲ καὶ μέχρις αὐτῆς ὀφρύος τοῦ ὄρους, ἵνα κατακρημνίζοιτο. καὶ οὐ μέχρι τούτων τὰ ἐγκλήματα. ἐκτετίμητο δὲ λίαν καὶ τὸ χρῆμα τῆς κλοπῆς. κατεμισθοῦντο γὰρ ἐπ' αὐτῷ τὸν προδότην Ἰούδαν, τὸν αἰσχροκερδῆ S.Matth. xxvi. 15.
66 A. a καὶ κλεπτίστατον. μοιχοὶ δὲ ὥσπερ τινὲς ἀλιτήριοι γεγονότες οἱ Φαρισαῖοι τῆς τῶν Ἰουδαίων Συναγωγῆς, ἀπεσόβουν μὲν αὐτῆς τὸν ἐξ οὐρανοῦ νυμφίον, τουτέστι Χριστόν· συνεπόρνευον δὲ, ταῖς ἰδίαις ἡδοναῖς ὑπηρετεῖν ἀναπείθοντες. ἔμισγον δὲ καὶ ἐφ' αἵμασιν αἵματα. πῶς, ἢ τίνα τρόπον; ἀπεκτονότες γὰρ τοὺς ἁγίους προφήτας, καὶ αὐτὸν ἐκείνοις προσέθεσαν τὸν τῶν προφητῶν Δεσπότην. καὶ γοῦν ὁ
b μακάριος Στέφανος ἐν ταῖς τῶν ἀποστόλων πράξεσι δικαίως αὐτοῖς ὀνειδίζει λέγων "Τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν "οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγείλαντας "περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Δικαίου, οὗ νῦν ὑμεῖς προδόται καὶ "φονεῖς ἐγένεσθε." Acta SS. Ap. vii. 52. ἀλλὰ καὶ ὁ Σωτὴρ τοῖς Φαρισαίοις καὶ γραμματεῦσιν ὀνειδίζων τὰ τετολμημένα ἔλεγε "Καὶ "ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν." S Matth. xxiii. 32.

3 Διὰ τοῦτο πενθήσει ἡ γῆ, καὶ σμικρυνθήσεται σὺν πᾶσι τοῖς
c κατοικοῦσιν αὐτήν, σὺν τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ καὶ σὺν τοῖς ἑρπετοῖς τῆς γῆς καὶ σὺν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ
4 ἰχθύες τῆς θαλάσσης ἐκλείψουσιν, ὅπως μηδεὶς μήτε δικάζηται μήτε ἐλέγχῃ μηδείς.

Ἐπειδὴ γάρ φησι τὸν οὕτω θεοστυγῆ καὶ παγχάλεπον διεζήκασι βίον, τὸν δυσσεβῆ καὶ ἐξήνιον, πεφρονήκασί τε καὶ δεδράκασιν ἃ μὴ θέμις, ἐμπαροινοῦντες Θεῷ· ταύτῃτοι, καὶ μάλα δικαίως, οἰχήσονται πρὸς ἀπώλειαν, πενθούσης μὲν
d οἱονεὶ τῆς γῆς· καταδῃωθήσεται γὰρ αὕτη, καὶ μεταμείψει

3. ἐκτετίμηντο Edd. 4. τὸν προδότην ἰούδαν ἐπ' αὐτῷ inverso ordine D. 6. τῶν assumptum ex D. 11. τὸν om. D. 13. αὐτοῖς] αὐτοὺς D. 16. φαρισσαίοις D. 24. φησὶ τὸν οὕτω hoc ordine D. 25. δὲ pro τε D. 27. πενθήσης (sic) Edd. 28. δὲ pro γὰρ D.

τὸ σχῆμα, καὶ ἀτερπῆ φορέσει τὴν ὄψιν, πόλεων μὲν ἐμπεπρησμένων, οἴκων δὲ κατασεσεισμένων, καὶ ἀγρῶν ἐκκεκομμένων· συνδιακείσονται δὲ τῇ γῇ καὶ οἱ κάτοικοι, συνολοφυρόμενοί τε καὶ συνοιμώζοντες. πενθήσουσι γὰρ καὶ αὐτοὶ, τουτέστιν, ἁπάσης εὐθυμίας καὶ εὐημερίας ἀποτάτω γενήσονται. τίνες δὲ οἱ κάτοικοι; θῆρές τε καὶ ἑρπετὰ, καὶ πρός γε τούτοις τὰ διιπτάμενα. καὶ οὐ δήπου νομιοῦμεν, εἴγε συνίεμεν ὀρθῶς, ὅτι θηρῶν ἀγρίων, ἤγουν ἑρπετῶν, ἢ e πτηνῶν ὁ προφητικὸς ἡμῖν κατακέκραγε λόγος· εὔηθες γὰρ παντελῶς, καὶ ἀσυνεσίας ἔμπλεον τὸ τῇδε νοεῖν· οἰόμεθα γὰρ μᾶλλον, ὀρθὰ φρονεῖν ἐγνωκότες, τοῖς ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένοις τοὺς τῶν Ἰουδαίων ἐξομοιοῦσθαι τρόπους. καὶ διὰ μὲν τῶν θηρίων τοὺς δυνατωτάτους καὶ ἐκδειματοῦν ἑτέρους ἱκανῶς ἔχοντας, τοὺς ἀγρίους καὶ ἐπελευστικοὺς, καὶ μιαιφονεῖν εἰωθότας, καὶ πολὺ λίαν ἔχοντας τὸ ἀνήμερον ὑπεμφήνειεν ἂν ὁ λόγος· διὰ δέ γε τῶν ἑρπετῶν τοὺς ἄκρως ἐξησκημένους a 67 A. τὸ πικρὸν ἐν τρόποις, καὶ εἰς λῆξιν τῆς ὅλης ἤδη ἥκοντας πονηρίας. οὕτω γάρ που καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης τὴν μοχθηροτάτην τῶν Φαρισαίων καὶ γραμματέων ἤλεγχε πληθὺν, ἐπιβοῶν τε καὶ λέγων "ὄφεις γεννήματα ἐχιδνῶν·" διὰ δέ S.Matth. iii. 7. Cf. xxiii. 33. γε τῶν πετεινῶν εὖ μάλα συνήσεις τοὺς ἑτοίμως ἀνεπτοημένους εἰς ἀπόστασιν τὴν ἀπὸ Θεοῦ, εἴτ' οὖν τὴν ἐπάρατον νοσοῦντας ὑπεροψίαν, καὶ ἄνω που φέρεσθαι καὶ ὑψηλὰ φρονεῖν εἰωθότας. ἔοικε δὲ καὶ ἰχθύας ἀποκαλεῖν τοὺς συρφετώδεις καὶ ἀγελαίους, τοὺς ταῖς τοῦ βίου φροντίσι b βεβαπτισμένους, καὶ ὑποβρύχιον ὥσπερ ἔχοντας νοῦν, τοὺς ἀφώνους καὶ ἀλογωτάτους· ἀφωνότατον γὰρ τῶν ἰχθύων τὸ χρῆμα. καὶ καθ' ἕτερον δὲ τρόπον, τοὺς οἷον καταπίνοντας τοὺς ἀσθενεστέρους· ἀλληλοφαγία γὰρ μάλιστα παρὰ τοῖς ἰχθῦσι τετίμηται. πενθήσει τοίνυν φησὶν ἡ γῆ τοῖς κατοι-

1. τῇ ὄψει D. 3. συνδισθήσονται (sic) pro συνδιακείσονται D. Statim δὲ assumptum ex B.D. 13. δυνατωτέρους D. 14. ἐπελευστικὰ D. 17. ἐν τρόποις D. εἰς τρόπους Edd. 19. γραμματεῖς καὶ φαρ. inverso ordine D. πονηρίαν pro πληθὺν D. 23. νοσοῦντας om. D. 24. οἰομένους pro εἰωθότας D. 28. ἕτερον—ἢ καθ' (68 e.) om. D.

κοῦσιν ὁμοῦ. καὶ τίς ἡ τοῦδε πρόφασις; ὅπως μηδεὶς μήτε (Supra ver. 2.) δικάζηται, μήτε ἐλέγχῃ μηδεις. ἐπειδὴ γὰρ ἀρὰ καὶ ψεῦδος, κλοπή τε καὶ φόνος, καὶ μοιχεία κέχυται ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ c αἵματα ἐφ᾽ αἵμασι μίσγουσι, ταύτῃ τοι πενθήσει καὶ ἀργήσει λοιπὸν ψεῦδος καὶ ἀπάτη καὶ συκοφαντία. ἐποιμώζοντες γὰρ τοῖς παρ᾽ ἐλπίδα συμβεβηκόσι, καὶ τὴν ἐν χειρὶ κλαίοντες συμφορὰν, καὶ οὐχ ἑκόντες ἀφέξονται τῶν τοιούτων πλημμελημάτων. τὸ γάρ τοι δικάζεσθαι καὶ ἐλέγχειν, εἴη ἂν ἕτερον οὐδὲν, καθάπερ ἐγῷμαι, πλὴν ὅτι τὸ κατηγορεῖν καὶ καταψηφίζεσθαί τινων, ἤτοι ψευδομαρτυρεῖν. τοῦτό τοι καὶ ἕτερος ἡμῖν τῶν ἁγίων προφητῶν τῶν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ (Mic. vii. 1, 2.) d κατεκεκράγει λέγων, "Οἴμοι ψυχὴ, ὅτι ἀπόλωλεν εὐλαβὴς "ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὁ κατορθῶν ἐν ἀνθρώποις οὐκ ἔστι· πάντες "εἰς αἵματα δικάζονται, ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ ἐκθλί"βουσιν ἐκθλιβῇ."

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἱστορικῶς· πρὸς διάνοιαν δὲ τὴν ἐσωτάτω τὸν τῆς προφητείας εὐθύνοντες λόγον, ἐκεῖνό φαμεν. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ τῶν Ἰουδαίων γῇ, ἤγουν παρ᾽ αὐτοῖς τοῖς Ἰουδαίοις (Supra ver. 1.) οὐκ ἔστιν "ἀλήθεια οὐδὲ ἔλεος οὐδὲ ἐπίγνωσις Θεοῦ·" ταῦτα δὲ εἶναί τε καὶ λέγεσθαι τὸν Ἐμμανουὴλ εἰρήκαμεν· κεκράe τηκε δὲ μᾶλλον ἀρὰ καὶ ψεῦδος, καὶ τετίμηται κλοπὴ, καὶ αἵματα ἐφ᾽ αἵμασι μίσγουσιν· ἀπεκτονότες γὰρ τοὺς προφήτας, ὡς ἔφην, καὶ αὐτὸν ἀπεκτόνασι τὸν Ἰησοῦν· καταπενθήσει λοιπὸν ἡ γῆ τοῖς κατοίκοις ὁμοῦ ταῖς Ῥωμαίων ἐμπιπραμένη χερσίν. ἔσται δὲ ταῦτά φησιν, ἵνα μήτε δικάζηται, μήτε ἐλέγχῃ μηδεις. ὅπερ ἐστὶν ἐναργῶς ἐπαιτιωμένου τοὺς Ἰουδαίους, ὡς δικασαμένους ἀνοσίως καὶ κατελέγξαντας 68 A. a ἤτοι ψευδομαρτυρήσαντας τοῦ Χριστοῦ. οἱ μὲν γὰρ ἡγούμενοι (S. Luc. xxiii. 1, 2.) προσῆγον Πιλάτῳ δικαζόμενοί τε καὶ κατηγοροῦντες αὐτοῦ. παρελθόντες δέ τινες κατεμαρτύρουν, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ ἐλέγχειν ἀπετόλμων· ψευδοεποῦντες οἱ δείλαιοι, ποτὲ μὲν,

13. τῆς assumptum ex B. 16. μὲν assumptum ex B. 18. τοῖς assumptum ex B.

ὅτι διαστρέφει τὸν λαόν· ποτὲ δὲ, ὅτι τούτου λέγοντος ἀκηκόαμεν, ὡς ἐν τρισὶν ἡμέραις καταλύσει τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐγερεῖ πάλιν αὐτόν. (S. Marc. xiv. 58.) ἀναιρεθήσεται τοίνυν φησὶ δίκη, καὶ ἔλεγχος ἤτοι καταμαρτυρία, καὶ ψῆφος οὐκ ἀληθής· οὐκ ὄντος βασιλέως, οὐδὲ ἄρχοντος τοῦ δικάζειν εἰωθότος. b ταύτῃτοι, καθάπερ ἐγῷμαι, καὶ ὁ προφητικὸς ἡμῖν λόγος τοῖς ἀβασιλεύτοις τῶν ζώων τοὺς τῶν Ἰουδαίων παρεικάζει λαοὺς, θηρσὶ δὴ λέγω καὶ ἑρπετοῖς καὶ πετεινοῖς καὶ ἰχθύσιν. οὕτω καὶ ὁ μακάριος προφήτης Ἀμβακοὺμ ἔφη που πρὸς τὸν τῶν ὅλων Θεόν "Εἰς τί ἐπιβλέπεις ἐπὶ καταφρονοῦντας; (Ab. i. 13, 14.) "παρασιωπήσῃ ἐν τῷ καταπίνειν ἀσεβῆ τὸν δίκαιον; καὶ "ποιήσεις τοὺς ἀνθρώπους ὡς τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, καὶ "ὡς τὰ ἑρπετὰ οὐκ ἔχοντα ἡγούμενον." c

Ὁ δὲ λαός μου ὡς ἀντιλεγόμενος ἱερεὺς, καὶ ἀσθενήσει ἡμέρας, 5 καὶ ἀσθενήσει καὶ προφήτης μετὰ σοῦ.

Ἄθρει δή μοι τὸν μακάριον Προφήτην ἑτεροτρόπως ἐκφέροντα τὰ πρὸς αὐτὸν εἰρημένα παρὰ Θεοῦ. ἤκουσε μὲν γὰρ ἐναργῶς ὅτι "Ἡμέρας πολλὰς καθήσονται οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, (Supra iii. 4.) "οὐκ ὄντος βασιλέως οὐδὲ ἄρχοντος, οὐκ οὔσης θυσίας οὐδὲ "ὄντος θυσιαστηρίου, οὔτε ἱερατείας οὔτε δήλων·" ὑποτρέχων d δὲ ὥσπερ αὐτὸς τῶν ἀκροωμένων τὸ ἀχάλινον εἰς ὀργὰς, ὑπεσταλμένως ἐλέγχει, καὶ συμμέτροις ἀσαφείαις κατασκιάζει τὸν λόγον. ὅτι μὲν γὰρ ἡγουμένων δίχα καὶ τοῦ βασιλεύοντος διατελέσουσι καιροὺς, καὶ ἀπαιδαγώγητοι μενοῦσιν, ἰσχνῶς ὑπαινίττεται, τοῖς τῶν ζώων ἀβασιλεύτοις παρεικάζων αὐτούς. ὅτι δὲ καὶ θυσιῶν ἐξωσθήσονται καὶ λειτουργίας ἱερῶν, ὑποφαίνει λέγων, ἐν ἴσῳ γεγενῆσθαι τοῖς τῶν ἱερέων ἀντιλεγομένοις. καὶ τίνες ἂν εἶεν οὗτοι πάλιν; ἤτοι τίς ὁ e

9. Ἀββακοὺμ Pont. Ἀβακοὺμ Aub. 15. καὶ alt. B. (Alex. XII.) infra 69 a. ὁ Edd. (Vat.) 25. ἐπαινίττεται (sic) Edd. 26. Haec citat Syriace inclytus Cod. Ambros. Mediolanensis C. 313 Inf. fol. 114 v. ἐξωθήσονται Edd.

Lev. xxi. 17–21. ἀντιλεγόμενος ἱερεύς; ὁ μῶμον ἔχων, καὶ ἀῤῥώστημα σαρκικόν· ταύτῃτοι καὶ τῆς λειτουργίας εἰργόμενος. ἢ γὰρ διὰ σκέλους, ἢ ὀφθαλμῶν ἐπήρειαν, ἢ διὰ σύντριμμα ποδὸς, ἢ καθ' ἑτέραν αἰτίαν ἐξεπέμποντό τινες τοῦ ἱερᾶσθαι δεῖν, καίτοι γεγονότες ἐκ φυλῆς τε καὶ αἵματος Λευΐ. κεχρησμῴδηκε γὰρ οὕτως ὁ διὰ Μωυσέως νόμος. οὕτως οὖν ἔσται φησὶν ὁ λαός μου. Cf. Rom. xi. 28. καίτοι γὰρ ὑπάρχων ἱερὸς διὰ 69 A. a τοὺς πατέρας, καὶ τοῦ θύειν ἠξιωμένος, ἔξω τῆς ἁγίας καθεδεῖται σκηνῆς, ἔξω λειτουργίας καὶ ἱερῶν. οὐ γὰρ προσοίσει θυσίας, οὔτε μὴν ὀσμὴν εὐωδίας ἀνοίσει τῷ Θεῷ· κατηῤῥώστησε γὰρ οὐκέτι μετρίως τὴν εἰς νοῦν ἐπήρειαν, καὶ καταλελώβηται τὴν καρδίαν, γέγονέ τε δικαίως ἀπόπεμπτος ἤδη, καὶ ἀπηχθημένος. ὅτι δὲ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ συμβήσεται καὶ τὸ σιγῆσαι προφήτας, διαμεμήνυκεν εἰπών Καὶ ἀσθενήσει καὶ προφήτης μετὰ σοῦ, κατ' ἐκεῖνό που πάν- b τως τὸ εἰρημένον παρὰ Θεοῦ πρὸς τὸν μακάριον Ἰεζεκιήλ· Ezech. iii. 26. "Καὶ τὴν γλῶσσάν σου συνδήσω, καὶ ἀποκωφωθήσῃ, καὶ "οὐκ ἔσῃ αὐτοῖς εἰς ἄνδρα εὐθύνοντα, ἤγουν ἐλέγχοντα, ὅτι "οἶκος παραπικραίνων ἐστί." ταῦτα δὲ πάντα συμβήσεται διὰ τὴν εἰς Χριστὸν ἀσέβειαν, καὶ τὰ εἰς προφήτας ἐγκλήματα. πλὴν οὐκ εἰς ἅπαν ἀσθενήσειν τὸν Ἰσραὴλ, ἀλλ' εἰς ἡμέρας φησί· τετήρηται γὰρ αὐτῷ σωτηρίας καὶ ἐπιστροφῆς τῆς ὡς ἐν πίστει καιρός.

6 Νυκτὶ ὡμοίωσα τὴν μητέρα σου, ὡμοιώθη ὁ λαός μου ὡς οὐκ c ἔχων γνῶσιν· ὅτι σὺ ἐπίγνωσιν ἀπώσω, κἀγὼ ἀπώσομαί σε τοῦ ἱερατεύειν μοι· καὶ ἐπελάθου νόμου Θεοῦ σου, κἀγὼ ἐπιλήσομαι τέκνων σου.

Ἔστι μὲν οὖν ὁ λόγος ὡς πρὸς τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀμετροεπῆ τε καὶ ἀνοσίαν πληθύν. μητέρα γε μὴν αὐτῆς

5. αἵματος] + τοῦ D. 7. τοι γὰρ hoc ordine D. 9. λειτουργῶν D. invito Syr. 10. τῷ om. D. 13. μὲν pro δὲ D. 14. καὶ alt. om. D. 26. νόμου F. Edd. (Alex.) νόμων B. (49, 97, 228.) νόμον D. (Vat.) 28. Ἔστι] Ἔτι Edd. 29. ἀμετροεπῆ D. ἁμαρτοεπῆ Edd.

ὀνομάζει τὴν Συναγωγὴν, καθάπερ ἀμέλει καὶ τῶν ἐν Χριστῷ δεδικαιωμένων τὴν Ἐκκλησίαν. ἀφεγγείᾳ τοίνυν καὶ σκότῳ παρεικάζει δικαίως τὴν τῶν Ἰουδαίων Συναγωγήν. τοιγάρτοι καὶ ὁ σοφώτατος Παῦλος ἑαυτοῦ τε πέρι, καὶ τῶν ἐν πίστει d λελαμπρυσμένων εὖ μάλα φησίν, "Οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς οὐδὲ "σκότους, ἀλλ' υἱοὶ φωτὸς καὶ ἡμέρας." (1 Thess. v. 5.) ἔοικε δέ φησι καὶ ὁ λαὸς ὁ ἐμὸς τοῖς οὐκ ἔχουσι γνῶσιν, καίτοι τὴν διὰ νόμου πεπλουτηκὼς ποδηγίαν. κέκληται γὰρ πρὸς ἐπίγνωσιν τοῦ κατὰ ἀλήθειαν ὄντος Θεοῦ, πεπληροφόρηται διὰ θαυμάτων, ἐλλέλοιπε δὲ παντελῶς οὐδὲν τῶν ὅσα φωτίζειν οἷά τε τοὺς ἐσκοτισμένους, καὶ ἀξιάγαστον τοῖς εὐμαθεστέροις ἐνιέναι γνῶσιν οὐκ ἀνικάνως ἔχει. ἐπειδὴ δὲ ἀπώσω φησὶ τὴν ἐπίγνωσιν, τουτέστι Χριστὸν, δι' οὗ καὶ ἐν ᾧ προσιτός τε e ἅμα καὶ γνωστὸς ὁ Πατὴρ, ἐξωσθήσῃ λοιπὸν τοῦ εἶναι ἱερὸς, καὶ τοῦ προσάγειν θυσίας, ὡς βέβηλος. καὶ ἐπειδὴ τῶν θείων εἰς λήθην κατώλισθες νόμων, μήτε τὰ Μωυσέως νοήσας πνευματικῶς, μήτε μὴν τοῖς διὰ Χριστοῦ παιδεύμασιν ἰσχνόν τε καὶ εὐφυᾶ τὸν νοῦν ἐνιεὶς, εἰς λήθην κἀγὼ τῶν σῶν οἱονεί πως ὑπενεχθήσομαι τέκνων, τουτέστιν, οὐκέτι μεμνήσομαι, a 70 A. διά γε τοῦ καὶ φειδοῦς καὶ φροντίδος ἀξιοῦν· ὧν γὰρ ἀξιοῖ μεμνῆσθαι Θεὸς, τούτοις τὴν ἰδίαν ἀπονέμει φιλανθρωπίαν. ἐπελάθετο δὲ καὶ ἑτέρως τοῦ θείου νόμου, καὶ ἀπώσατο τὴν ἐπίγνωσιν εἰδωλολατρήσας ὁ Ἰσραήλ.

Κατὰ τὸ πλῆθος αὐτῶν οὕτως ἥμαρτόν μοι· τὴν δόξαν αὐτῶν 7
εἰς ἀτιμίαν θήσομαι.

Ἡμερότητος μὲν ἁπάσης καὶ πηγὴ καὶ γένεσις, καὶ αὐτόχρημα τὸ ἀγαθὸν ἡ θεία τέ ἐστι καὶ ἀπόρρητος φύσις· πλὴν b οὐκ εἰσάπαν τῶν πλημμελούντων ἀνέχεται· τοῖς δὲ ἀχαλίνως εἰς τοῦτο ἰοῦσι τὰς αὐτοῖς πρεπούσας ἐπιφέρει δίκας. ἀφικέσθαι δὴ οὖν εἰς τοῦτο φαυλότητος δισχυρίζεται τὸν Ἰσραὴλ,

8. πεπλουτήκασι D. κεκλήκασι—πεπληροφόρηνται D. 14. ἐξωθήσῃ (sic) Edd. Statim τοῦ εἶναι λοιπὸν inverso ordine D. 17. Hoc μὴν accessit ex D. 25. θήσω F. (Alex.)

ὡς οὐκέτι μὲν οἰστὴν γενέσθαι τὴν ἀπόνοιαν, ἰσάριθμον δὲ
ὥσπερ αὐτοῖς ὁρᾶσθαι τὴν ἁμαρτίαν. αὐτοὶ μὲν γὰρ ἦσαν
Deut. x. 22. “ ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει, καὶ ὡς ἡ ἄμμος ἡ
Gen. xxii. 17. “ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης,” κατὰ τὸ γεγραμμένον·
c οὐδὲν δὲ τοῦ πλήθους ἀποδεῖν ἔφη τὰ πλημμελήματα. τοῦτο
οἶμαί ἐστι τὸ *Κατὰ τὸ πλῆθος αὐτῶν οὕτως ἥμαρτόν
μοι*. ἐπειδὴ δὲ εἰς τοῦτο κατώλισθον ἀθλιότητός τε καὶ
δυσβουλίας, καὶ Θεῷ προσκρούοντες οὐ διαλελοίπασι, *τὴν
δόξαν αὐτῶν εἰς ἀτιμίαν θήσομαι*, τουτέστιν, ἐφ' ᾧ μεγάλα
φρονεῖν ἐγνώκασιν, ἐπ' αὐτῷ δὴ τούτῳ καταισχυνθήσονται.
πῶς ἢ τίνα τρόπον; αὐχημάτων γὰρ ἀποπεσοῦνται τῶν ἐπὶ
πλήθει πολλῷ, δαπανῶντος τοῦ πολέμου σὺν τοῖς μαχίμοις
ὁμοῦ καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν ἡλικίαν· κένανδροι γὰρ ἀπο-
d μενοῦσιν οἶκοί τε καὶ πόλεις. καὶ ἐπ' αὐτῷ δὴ τούτῳ τὴν
Thren. i. 1. Ἰουδαίαν ὁ προφήτης Ἱερεμίας ἐθρήνει λέγων “ Πῶς ἐκά-
“ θισε μόνη ἡ πόλις ἡ πεπληθυσμένη λαῶν; ἄρχουσα ἐν
“ χώραις, ἐγενήθη εἰς φόρον.”

Καὶ ἑτέρως δὲ, Θεῷ προσκρούοντες ἁπάσης εὐκλείας ὡς
ἀποτάτω κεισόμεθα δρῶντες ἃ μὴ θέμις· καὶ ἐφ' οἷς αἰσχύ-
νεσθαι χρὴ, ἐπ' αὐτοῖς δὴ τούτοις ἔσθ' ὅτε μεγαλαυχούμενοι,
καὶ ὑψηλὴν αἴροντες τὴν ὀφρὺν, ὡς δικαίως λέγεσθαι καὶ
Phil. iii. 19. περὶ ἡμῶν, “ Ὧν ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν.” οὐκοῦν καὶ
e κατὰ τόνδε τὸν νοῦν ἐκδέξῃ πάλιν τὸ εἰρημένον *Τὴν δόξαν
αὐτῶν εἰς ἀτιμίαν θήσομαι*. ὅτι γὰρ παραδίδονταί τινες
Rom. i. 28. “ εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα,” πῶς ἐστιν
ἀμφιβαλεῖν, τοῦ μακαρίου Παύλου σαφῶς εἰρηκότος.

8 Ἁμαρτίας λαοῦ μου φάγονται, καὶ ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν λήψον-
9 ται τὰς ψυχὰς αὐτῶν. καὶ ἔσται καθὼς ὁ λαὸς, οὕτως καὶ ὁ
ἱερεύς.

71 A. a Γεγραφὼς τὰς αἰτίας τῆς εἰς τὸ πλῆθος ὀργῆς, μεταβιβάζει

7. τε om. D. 12. Hoc σὺν accessit ex D. 14. δὴ D. δὲ Edd.
16. πεπληθυσμένη habet D. 26. ἀμφιβάλλειν D.

τὸν λόγον ἐπὶ τὸ τάγμα τὸ ἱερόν. ἁρμόσειε δ' ἂν ὥς γε οἶμαι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένον, "Τὴν δόξαν "αὐτῶν εἰς ἀτιμίαν θήσομαι." (Supra ver. 7.) δόξα μὲν γὰρ τῆς Ἰουδαίων Συναγωγῆς ἡ περίοπτος ἱερωσύνη, καὶ τὸ προὖχον ἐν αὐτῇ καὶ ἅγιον γένος, τουτέστι τὸ λευΐτικον· ἐβασίλευον μὲν γὰρ τινες ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, ἀλλ' ἦν ἐν δευτέροις τῆς ἱερωσύνης καὶ πολὺ λίαν ἐν μείοσι τὰ ἀνθρώπινα. δόξα δὴ οὖν τῆς Ἰουδαίων Συναγωγῆς, τὸ ἱερόν τε ἐστὶ καὶ ἀπόλεκτον γένος. περιβληθήσεται τοίνυν ἀτιμίᾳ φησὶ, καὶ μεταχωρήσει πρὸς τὸ ἀκαλλές. καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν; ὅτι τῶν σφίσι πρεπωδεστάτων ὀλιγωρήσαντες παρεκομίζοντο πρὸς ἀπόστασιν. οὐ τετηρήκασι τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν, οὐκ ἔγνωσαν τῆς ἱερωσύνης b (S. Jud. 6.) τὸν τρόπον, οὐκ ἐνενόησαν ὅτι *ἁμαρτίας λαοῦ μου φάγονται, καὶ ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν λήψονται τὰς ψυχὰς αὐτῶν.*

Ἐπειδὴ δὲ πλείστην τὴν ἀσάφειαν ἔχει ὁ λόγος, φέρε πάλιν, ὡς ἔνι, λέγωμεν τὸ ὅπως ἂν αὐτὸν νοεῖσθαι πρέποι. χίμαρος τοίνυν ἐξ αἰγῶν ὑπὲρ ἁμαρτίας ἐσφάζετο· (Lev iv. 28; ix. 15.) ταύτης τε ἕνεκα τῆς αἰτίας ἐκαλεῖτο καὶ *ἁμαρτία* τὸ θῦμα. ἀλλὰ προσάγοντες τῷ θυσιαστηρίῳ τὸν χίμαρον οἱ κατὰ καιροὺς ἱερεῖς, ἀνέφερον μὲν τὰ ἐνδόσθια καὶ τὴν πιμελὴν, c (Ib. vi. 33, 4. Ib. 36.) ἤσθιον δὲ τὸ λοιπὸν αὐτοὶ, τοῦτο τοῦ θείου προστάττοντος νόμου. οὐκοῦν μεσίτης ὥσπερ ὁ ἱερεὺς Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων παραλαμβάνεται, δεχόμενος μὲν τὰς παρὰ τῶν λαῶν δωροφορίας, καὶ συμμεριζόμενος τῷ θυσιαστηρίῳ, καθὰ γέγραπται· (1 Cor. ix. 13.) ἑαυτὸν δὲ ὥσπερ ἱερουργῶν ὑπὲρ τῶν τοῦ λαοῦ πλημμελημάτων, καθάπερ ἀμέλει καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός. ὅτι δὲ ἀληθὲς ὅ φημι, αὐτὸν παραθήσω τὸν ἐπὶ τῷ χιμάρῳ νόμον. ἔχει δὲ οὕτως "Καὶ τὸν χίμαρον τὸν d (Lev. x. 16, 17.) "περὶ τῆς ἁμαρτίας ζητῶν ἐξεζήτησε Μωυσῆς, καὶ ὅδε "ἐμπεπύριστο. καὶ ἐθυμώθη Μωυσῆς ἐπὶ Ἐλεάζαρ καὶ

1. ἁρμόσειε D. ἁρμόσει Edd. 4–8. Haec ἡ περίοπτος—δόξα δὴ οὖν τῆς Ἰουδαίων συναγωγῆς accesserunt ex D. 13. ἐνενοήκασιν D. 14. ταῖς assumptum ex D. 15. Haec citat Cod. Syr. ante cit. τὴν ἀσάφειαν ἔχει hoc ordine D. Syr. 16. αὐτὸ νοεῖσθαι πρέπον D. 22. ὥσπερ ὁ ἱερεὺς hoc ordine D. Syr. 24. καθὼς D. 26. ὁ alt. om. D. 29. καὶ ὅδε D. Syr. ὁ δὲ Edd.

“ Ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς Ἀαρὼν τοὺς καταλελειμμένους λέγων “ Διὰ τί οὐκ ἐφάγετε τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἐν τόπῳ ἁγίῳ; “ ὅτι γὰρ ἅγια ἁγίων ἐστὶ, τοῦτο δέδωκεν ὑμῖν φαγεῖν, ἵνα “ ἀφέλητε τὴν ἁμαρτίαν τῆς συναγωγῆς, καὶ ἐξιλάσησθε “ περὶ αὐτῶν ἔναντι Κυρίου.” ὁρᾷς ὅπως μεσιτεύουσι τὰ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἐσθίοντες οἱ τῷ θείῳ θυσιαστηρίῳ e παρεστηκότες, καὶ καθαρωτάταις λιταῖς τὴν ἐπὶ τοῖς ἁμαρτάνουσιν ὀργὴν κατευνάζοντες, καὶ μονονουχὶ τὰς ἰδίας ψυχὰς ὑπὲρ τῶν τοῦ λαοῦ πλημμελημάτων εἰς ὀσμὴν εὐωδίας καθιεροῦντες Θεῷ; καθάπερ ἀμέλει καὶ ὁ θεσπέσιος Ἀαρὼν, (Num. xvi. 47, 48.) ἀρχομένου θραύεσθαι τοῦ λαοῦ. γέγραπται γὰρ ὧδί· τὸ πυρεῖον ἁρπάσας, καὶ ἐπιθεὶς τὸ θυμίαμα, “ ἔστη, φησὶν, “ ἀνὰ μέσον τῶν τεθνηκότων καὶ τῶν ζώντων, καὶ ἐκόπασεν “ ἡ θραῦσις.” οὕτω μεσιτεύων καὶ ὁ μακάριος Μωσῆς, ἐξεδυσώπει Θεὸν, μεμοσχοποιηκότων κατὰ τὴν ἔρημον τῶν ἐξ 72 A. a Ἰσραήλ· ἑαυτὸν γὰρ ὥσπερ ὑπετίθει τῇ δίκῃ, παρακαλῶν τε (Exod. xxxii. 32.) καὶ λέγων “ Εἰ μὲν ἀφῇς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, ἄφες· εἰ δὲ μὴ, “ ἐξάλειψον κἀμὲ ἐκ τῆς βίβλου ταύτης ἧς ἔγραψας.”

Φάγονται τοίνυν τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ μου, τουτέστι, τὰ ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσκομιζόμενα θύματα. *καὶ ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν*, τουτέστιν, ἐν καιρῷ τῆς ἀδικίας αὐτῶν· δῆλον δὲ ὅτι τῶν ἐξ Ἰσραὴλ ἤτοι τῶν λαῶν· *αὐτοὶ τὰς ἰδίας λήψονται ψυχὰς*, ἀντὶ τοῦ, προσκομιοῦσι τῷ Θεῷ. b δέχεται γὰρ τὴν λέξιν ἡ θεόπνευστος γραφὴ τοῦ τοιοῦδε σημαντικήν· τὸ γὰρ τῷ Θεῷ προσκομιζόμενον, καὶ εὐτρεπισθὲν εἰς θυσίαν, ἐλέγετο λαμβάνεσθαι. καὶ ἡ λέξις τέθειται τοῦ τοιοῦδε μάλιστα σημαντικὴ, καθάπερ ἔφην ἀρτίως. καὶ γοῦν ἐν τοῖς Ἀριθμοῖς, ὅτε τοὺς περὶ τῆς δαμάλεως τῆς πυῤῥᾶς ὡρίζετο νόμους, ἔφη που Θεὸς πρὸς τὸν (Num. xix. 2.) ἱεροφάντην Μωυσέα “ Αὕτη ἡ διαστολὴ τοῦ νόμου, ὅσα “ συνέταξε Κύριος λέγων Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ

2. ἐν τῷ τόπῳ τῷ D. 3. ἅγιον pro ἅγια Edd. 6. θείῳ om. Syr. habet D. 16. ὑπετίθη Edd. 21. αὐτῶν prius om. D. 25. τῷ om. D. 27. τέθεται B. 29. που assumptum ex D.

“ λαβέτωσαν πρὸς σὲ δάμαλιν πυῤῥὰν ἄμωμον.” ἀκούεις τὸ λαβέτωσαν; τουτέστι προσκομιζέτωσαν ἤτοι προσαγέτωσαν. c περὶ δέ γε τοῦ καθαρισθήσεσθαι μέλλοντος λεπροῦ, πάλιν ὧδέ φησι “ Καὶ ἐξελεύσεται ὁ ἱερεὺς ἔξω τῆς παρεμβολῆς, “ καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδοὺ ἴαται ἡ ἁφὴ τῆς λέπρας ἀπὸ “ τοῦ λεπροῦ. καὶ προστάξει ὁ ἱερεὺς καὶ λήψονται τῷ “ κεκαθαρισμένῳ δύο ὀρνίθια ζῶντα καθαρά.” ὅταν τοίνυν καὶ ἐπὶ τῶν ἱερέων τὸ λήψονται λέγοι, νοοῖτ’ ἂν εἰκότως ἀντὶ τοῦ προσοίσουσιν ἡ φωνή. ἐν καιρῷ τοιγαροῦν τῶν ἀδικιῶν, τῶν τοῦ λαοῦ δηλονότι, αὐτοὶ λήψονται, τουτέστι d προσοίσουσιν εἰς θυσίαν καὶ εἰς εὐοσμίαν Θεῷ τὴν πνευματικὴν τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς, ὀρθῶς δηλονότι πολιτευόμενοι, καὶ ἐννομωτάτην ἔχοντες ζωὴν, καὶ τὰ τοῖς ἱερεῦσι πρέποντα φρονεῖν τε καὶ δρᾶν ὅτι μάλιστα διεσπουδακότες. ἱκανὸς γὰρ ὁ τοιοῦτος ἀνασῶσαι λαοὺς καὶ Θεῷ προσκεκρουκότας, καὶ νόμον ἠδικηκότας. ἀλλ’ οἱ πρὸς τοῦτο παρειλημμένοι, φησὶ, συγκατώλισθον τοῖς ἄλλοις. ταύτῃτοι δικαίως ἀργήσει τὰ ἱερὰ, πεπαύσεται τὸ ἀπόλεκτον καὶ τίμιον γένος, ἔσται ὁ λαὸς ὡς ὁ ἱερεύς. κείσεται γὰρ οὐδὲν ἔτι τὸ μεταξὺ λαοῦ e τε καὶ ἱερέως. καὶ τοῦτο ἦν ἄρα τὸ, “ Τὴν δόξαν αὐτῶν εἰς “ ἀτιμίαν θήσομαι.”

Lev. xiv. 3, 4.

Supra ver. 7.

Καὶ ἐκδικήσω ἐπ’ αὐτὸν τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ καὶ τὰ διαβούλια αὐτοῦ ἀνταποδώσω αὐτῷ.

Ὁδοὺς μὲν, ὡς ἔοικε, τὰς ὡς ἐν ἔργοις πορείας λέγει· διαβούλια δὲ αὖ, τὰ ἐκ λογισμῶν ἀτόπων πταίσματα. ἐπειδὴ τοίνυν, φησὶ, πεπόρευται μὲν οὐκ ὀρθῶς, τῆς εὐθείας

2. προσαγαγέτωσαν Edd. invitis B.D. 6. προστάξει] πράξει (sic) iid. 8. λέγῃ D. 9. τοίνυν D. 10. λήψονται αὐτοὶ inverso ordine D. 11. εἰς alt. assumptum ex D. 13. ἐννομωτάτην B. ἐννομώτατον D. εὐνομωτάτην Edd. 16. καὶ νόμον ἠδικηκ. om. D. 18. ἀπόλεκτον D. ἱερὸν Edd. 19. ὁ alt. assumptum ex B.D. b. 21. θήσομαι accessit ex B.D. b. 22, 23. Sic B.D. Pro quibus, versum sequentem καὶ φάγονται —κατευθυνθῶσιν bis dant Edd. ἐπ’ αὐτοὺς—αὐτῶν—αὐτῶν—αὐτοῖς F. (22 al.) ἀδικίας pro ὁδοὺς B. (sol.) 24. Hoc ὡς alt. accessit ex D. ὑποδηλοῖ pro λέγει D.

ἐκνενευκὼς, καὶ ἁπάσης ὥσπερ ἀνοσιότητος ἐλάσας τρίβον,
73 A. a *ἐβουλεύσατο δὲ τὰ πάντων αἴσχιστα τε καὶ ἐκτοπώτατα,*
τὸν μὲν τῶν ὅλων ἀτιμάσας Θεὸν, ἀποκλίνας δὲ καὶ αὐτὸς
εἰς τὸ λατρεύειν εἰδώλοις, ἐκδικήσω ἐπ' αὐτὸν, τουτέστι, τὴν
τοῖς πλημμελήμασιν ἰσοστάθμως ἔχουσαν ἐποίσω δίκην.
ὅτι δὲ τοῖς ἀποφοιτῶσι τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης τὸ ἐν παντὶ
γενέσθαι κακῷ πάντητε καὶ πάντως συμβήσεται, πῶς ἐστιν
ἀμφιβαλεῖν; οὔτε γὰρ ὀρθήν τε καὶ ἀμώμητον διελάσει
τρίβον, οὔτ' ἂν σοφὰ βουλεύσαιτό ποτε, τὴν θείαν οὐκ ἔχων
b *ἐπικουροῦσαν αὐτῷ σοφίαν τε καὶ δύναμιν.*

10 Καὶ φάγονται, καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῶσιν· ἐπόρνευσαν καὶ οὐ μὴ κατευθυνθῶσιν.

Τετήρηκε πάλιν τοῖς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ τὸ κατάλειμμα.
ὅτι γὰρ οὐκ εἰσάπαν οἰχήσεται τοῖς ἱερεῦσι τὸ χρῆμα, δια-
τρανοῖ λέγων· ὅτι φάγονται μὲν, πλὴν οὐ μὴ ἐμπλησθῶσιν.
εἴτε γὰρ τὰς ἀρχαίας ἐκείνας τοῦ Ἰσραὴλ μεταναστάσεις καὶ
αἰχμαλωσίας ἐννοήσειέ τις, εἴτ' οὖν τὴν ἐπὶ Χριστῷ διὰ
τῆς τῶν Ῥωμαίων χειρὸς τῆς Ἰουδαίας ἐρήμωσιν, ἐν λει-
c *ψάνοις εὑρήσει τετηρημένον αὐτόν τε τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τὴν*
κατὰ νόμον λατρείαν. ἀποκομισθέντων γὰρ τὸ τηνικάδε
διά τε τοῦ Σαλμανασὰρ, καὶ τοῦ Θεγλαφαλασὰρ εἰς Ἀσσυ-
ρίους καὶ Μήδους, οὐδὲν ἧττον οἱ βραχεῖς καὶ ὀλιγοστοὶ καὶ
περιλελειμμένοι τῶν ἐξ Ἰσραὴλ προσῆγον τοῖς ἱερεῦσι τὰ
νενομισμένα, τοῖς κατὰ χεῖρα τιμῶντες· καὶ οὐκ ἔξω τῶν ἐν
ἔθει γινόμενοι παντελῶς. κατὰ τὸν ἴσον δὲ τρόπον, καὶ ἐν
τῷ λοίσθῳ πολέμῳ, τῷ ἐπὶ Καίσαρος Αὐγούστου φημὶ,
d *καταδηωθείσης αὐτοῖς τῆς χώρας, ἐσκορπίσθησαν μὲν εἰς*
Ezech. v. 10. *πάντα ἄνεμον, καὶ ἐν πάσῃ χώρᾳ τε καὶ πόλει· πλὴν ἔτι*

3. *Θεὸν ἀτιμάσας Θεὸν* (sic) D. 8. *ἀμφιβαλλεῖν* D. *τε* om. D. 12. *κατευθυνθῶσι* D.F. Edd. *κατευθυνῶσι* B. (*κατευθύνωσι* Vat. *κατευθυνουσι* Alex.) 13. *τοῖς—οἰχήσεται* om. D. 16. *ἀναστάσεις* D. 17. *εἴτ' οὖν* D. *εἴτε* Edd.

μετρίως τὸ ἱερὸν καὶ ἀπόλεκτον τιμῶντες γένος, προσῆγον τὰ κατὰ δύναμιν· καί εἰσιν ἐν τούτοις ἔτι, καίτοι τῶν πάλαι θυσιῶν ἀνατετραμμένων· ἔξω γὰρ τῆς Ἱερουσαλὴμ γεγονόσι τὸ θύειν ἔτι παράνομον. φάγονται τοίνυν φησὶ καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῶσι, τουτέστιν, ὀλίγα λήψονται καὶ μόλις, καὶ ὅσα πρὸς κόρον οὐκ ἐξαρκεῖ. καταδεικνύει δὲ οὐδὲν ἧττον καὶ τοῦτο τῆς ἀρχαίας αὐτῶν τιμῆς τὴν καθαίρεσιν, καὶ τῆς e προλαβούσης εὐθυμίας τὴν ἀποβολήν. ἐπειδὴ δὲ πεπορνεύκασί φησιν, οὐ μὴ κατευθυνθῶσιν. ἀμήχανον γάρ, ὡς ἔφην, τοὺς ἀποφοιτῶντας τοῦ Θεοῦ· τοῦτο γὰρ οἶμαί ἐστι τὸ τῆς νοητῆς πορνείας ὄνομά τε καὶ χρῆμα· ἢ εἰς κόρον ἔχειν τὴν τῶν θείων ἀγαθῶν χορηγίαν, ἤγουν δύνασθαι τὰς ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἄνωθεν συγκομίζεσθαι τροφάς, ἢ ἐν βουλαῖς ἢ ἐν πράγμασι κατευθύνεσθαι. Θεὸς γάρ ἐστιν ὁ παντὸς ἡμῖν ἀγαθοῦ δοτήρ, καὶ τῆς οὔσης ἐν ἡμῖν διανοίας τὸ πηδάλιον.

Διότι τὸν Κύριον ἐγκατέλιπον τοῦ φυλάξαι, πορνείαν καὶ οἶνον καὶ a 74 A.
11
μέθυσμα ἐδέξατο καρδία λαοῦ μου.

Τὰς αἰτίας ἐνθάδε φησὶ τοῦ μήτε τροφῆς ἐμπίπλασθαι, μήτε μὴν ἔτι κατευθυνθήσεσθαι τοὺς ἱερουργούς. ἐπειδὴ γὰρ ἀπῴχοντό φησι καὶ αὐτοὶ τοῦ Κυρίου, καὶ συναπώλισθον τοῖς παιδευομένοις οἱ παιδευταί, τοῖς ὑπὸ χεῖρα καὶ ἐξουσίαν οἱ καθηγεῖσθαι λαχόντες, ταύτῃτοι δικαίως ὑπὸ b θείαν ἔσονται μήνισιν, καὶ δίκας ὑφέξουσι τῶν ἀκαταλήκτως διεπταισμένων. τετηρήκασι γὰρ πορνείαν, τουτέστι, σώζεσθαι παρεσκεύασαν τοῖς ὑπὸ χεῖρα τὴν πλάνησιν, καίτοι μᾶλλον αὐτὴν ἐκ μέσου διαῤῥίπτειν καὶ ἀφανίζειν ὀφείλοντες. διδασκάλων γὰρ νῆψις, τὸ λαοὺς ἀδικοῦν ἐκ μέσου ποιεῖσθαι διὰ σπουδῆς, καὶ τὸ τῷ Θεῷ στυγητὸν ἀμελλητὶ

3. πάλαι D. παλαιῶν Edd. 6. καταδείκνυσι D. 8. δὲ assumptum ex B.D. 10. τοῦ assumptum ex D. 12. Hoc θείων accessit ex D. οὐρανοῦ D. οὐρανῶν Edd. 13. ἐν alt. om. D. 14. δοτὴρ] σωτὴρ Edd. 19. κατευθήσεσθαι iid. κατευθύνεσθαι e suo correxit Migne. 23. μήνισιν] Sic B. Edd. κίνησιν D. 28. τὸ om. Aubertus. Statim τῷ om. D. · ἀμελητὶ D.

καταστρέφειν. εἰ δὲ δὴ τοῦτο δρᾶν οὐκ ἀνεχόμενοι, μένειν ὥσπερ καὶ σώζεσθαι τῆς πλανήσεως ἔργα συγχωροῦσιν c αὐτοὶ, μᾶλλον δὲ καὶ συνιστῶσιν ἐκ τῶν ἐναντίων, τὸ τηνικάδε δὴ πάντως οἶνον ὥσπερ τι καὶ μέθυσμα καὶ ὁ τῶν παιδαγωγουμένων εἰσδέξεται νοῦς. πόθεν γὰρ, ἢ πῶς ἂν ἔσχον νήφειν οἱ μαθηταὶ, καὶ διανοιγνύναι δύνασθαι τῆς διανοίας τὸν ὀφθαλμὸν πρὸς τὸν ἀληθῶς καὶ φύσει Θεὸν, εἴπερ αὐτοὺς οἱ παιδαγωγοὶ καὶ τῶν συμφερόντων εἰσηγηταὶ καὶ προσεμπεδοῦσιν ἔτι πρὸς τὸ πλανᾶσθαι δεῖν; καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστι τὸ δι' ἑτέρου προφήτου σαφῶς εἰρημένον· "Οἱ d "ἱερεῖς οὐκ εἶπαν Ποῦ ἔστι Κύριος; καὶ οἱ ἀντεχόμενοι τοῦ "νόμου μου οὐκ ἠπίσταντό με, καὶ οἱ ποιμένες ἠσέβουν εἰς "ἐμέ, καὶ οἱ προφῆται προεφήτευον τῇ Βάαλ·" καὶ πάλιν, "Οἱ υἱοί μου καὶ τά πρόβατά μου οὐκ εἰσὶν, οὐκ ἔστι τόπος "τῆς σκηνῆς μου, τόπος τῶν δέῤῥεών μου. ὅτι οἱ ποιμένες "ἠφρονεύσαντο, καὶ τὸν Κύριον οὐκ ἐξεζήτησαν· διὰ τοῦτο "οὐκ ἐνενόησε πᾶσα ἡ νομὴ, καὶ διεσκορπίσθησαν."

Hier. ii. 8.

Ib. x. 20, 21.

12 Ἐν συμβόλοις ἐπηρώτων, καὶ ἐν ῥάβδοις αὐτῶν ἀπήγγελλον αὐτῷ.

e Τίνα δὴ τρόπον καταλελοίπασι μὲν τὸν Κύριον, τετηρήκασι δὲ τὴν πορνείαν, καθίστησιν ἐναργές. συνθελητὴν γὰρ τοῖς πλανωμένοις ἀποφαίνει τὸν παιδευτήν· καὶ οὓς ἦν εἰκὸς, μᾶλλον δὲ ἤδη καὶ ἀναγκαῖον τοῖς θείοις ἕπεσθαι νόμοις, καὶ ἀποκομίζειν εἰς τοῦτο τοὺς ὑπεζευγμένους, τούτους, ὡς ἔφην, τὰ τῆς πλάνης πληροῦντας ἐγκλήματα δείκνυσιν ἐναργῶς. ᾔεσαν μὲν γὰρ πρὸς αὐτούς τινες μανθάνειν ἐθέλοντες, φησὶν,
75 A. a ἤτοι τὰ ἐσόμενα τυχὸν, ἤγουν τὰ καθ' ἑαυτοὺς, καὶ ἐν οἷς ἂν εἶεν ἢ καιροῖς, ἢ πράγμασιν. οἱ δὲ τοὺς προσιόντας αὐτοῖς

Supra ver. 11.

2–4. ὥσπερ—οἶνον om. D. 9. προσεμπεδοῦσιν] προσεμπαιδοῦσιν (sic) Pont. προσεμπαιδεύουσιν Aub. 12. ἠσέβουν D. ἠσέβησαν Edd. 15. δέρεών B. οἱ assumptum ex B.D. 17. ἐνενοήσε] Sic D. (239). ἐνόησε Edd. 18. Hoc schol. in duo dividens D, verba καὶ ἐν ῥ. αὐτῶν ἀπ. αὐτῷ hic omittit. αὐτῶν retinui ex B.F. Edd. (Complut.) ἀπήγγελλον] ἀπεκρίνοντο In mg. γρ. ἀπήγγελλον eadem manu B. 19. δὴ assumptum ex D. μὲν om. D. 20. συνεθελητὴν D. 22. καὶ prius om. D. 27. ἢ prius assumptum ex B.D.

οὐκετι παρὰ Θεοῦ τὰ τοιάδε βούλεσθαι ζητεῖν δυσσεβοῦντες ἀνέπειθον, ἀλλ' ἐν συμβόλοις ἐπηρώτων, τουτέστι, διὰ σημείων τινῶν καὶ ἐπιτηρήσεων παρὰ τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων μανθάνειν ἐζήτουν· καθάπερ ἀμέλει καὶ Βαλαὰμ καταμαντεύεσθαί ποτε τῶν ἐξ Ἰσραὴλ ἐπεχείρει. τοῦτο γὰρ ἐκέλευε δρᾶν Βαλὰκ υἱὸς Βεώρ. ὁ δὲ, "Ποίησόν μοι, φησὶν, (Num. xxiii. 1.) "ὧδε ἑπτὰ βωμοὺς, καὶ σφάξον μοι ἑπτὰ μόσχους καὶ ἑπτὰ b "κριοὺς," καὶ πορεύσομαι κατέναντι τῶν οἰωνῶν. ἢ γὰρ τοὺς καπνοὺς τοὺς ἐκ τῶν θυσιῶν ἀναθρώσκοντας κατασκέπτονται, ὅπη τε καὶ ὅπως ὑψοῦ τε καὶ ἄνω διάττουσιν· ἢ τοὺς ἐν ἥπατι σφαδασμοὺς περιαθροῦσιν οἱ δείλαιοι· ἤγουν τὰς ἐξ οἰωνῶν περιεργάζονται πτήσεις. οἰωνοσκοπία δὲ, καὶ μαντικὴ, καὶ τὰ τοιάδε τῶν κακῶν τῆς εἰς λῆξιν ἡκούσης δυσσεβείας ἐγκλήματα, καὶ ἐν τοῖς κατωτάτω τῆς εἰδωλολατρείας ἔρχον- c ται μυχοῖς. *Καὶ ἐν ῥάβδοις αὐτῶν ἀπήγγελλον αὐτῷ.* ἀφικομένοις, φησὶ, πρὸς αὐτοὺς τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, καί τι τῶν ἰδίων διειδέναι σπουδάζουσιν, οὐχὶ μόνον *ἐν συμβόλοις*, ἀλλὰ *καὶ ἐν ῥάβδοις αὐτῶν ἀπήγγελλον αὐτοῖς*. τρόπος δὲ οὗτος ἀπάτης ἕτερος· ῥαβδομαντεία τὸ χρῆμα· καὶ εὕρεμά που τάχα τῆς Χαλδαίων περιεργίας. κατεμαντεύετο γὰρ οὕτως τῆς Ἱερουσαλὴμ ὁ Ναβουχοδονόσορ, καθὰ καὶ ὁ θεσπέσιος (Ezech. xxi. 21, 22.) προφήτης φησὶν Ἰεζεκίηλ. δύο γὰρ ἱστάντες ῥάβδους, εἶτά τινα τῶν ἀπορρήτων αὐτοῖς κατεπᾴδοντες, κατακλίνεσθαι d παρεσκεύαζον ταῖς τῶν δαιμονίων ἐνεργείαις· καὶ πιπτούσας ἐπετήρουν ὅποι φέροιντο πάλιν, πότερον εἰς εὐθὺ ἢ ἀνόπιν, ἢ εἰς δεξιὸν ἢ εἰς εὐώνυμον· οὕτω τε λοιπὸν τὸ δοκοῦν τοῖς

5. ἐπιχειρεῖ D. 9. καπνοὺς] καρποὺς Edd. 10. ὑψοῦνται pro ὑψοῦ τε D. 11. περιαρθροῦσιν Edd. ante Migne. 12. οἰωνοσκοπία] οἰωνοσκοπίαι Edd. Statim τε pro δὲ D. 13. τὰ assumptum ex B.D. 14. κατωτάτω D. κατωτάτοις Edd. 15. αὐτῶν B. Edd. αὐτοῦ D. Statim ἀπήγγελον αὐτοῦ D. Post h. v. novum inc. scholium D. 18. αὐτῶν om. D. Statim ἀπήγγελον αὐτῷ D. 19. ῥαβδομαντία B.D. εὕρημά D. 21. ὁ prius assumptum ex D. καθὼς b. 23. αὐταῖς b. καὶ post κατεπᾴδοντες add. b. 24. δαιμόνων b. 25. ὅπη b. πάλιν om. D. Statim πρότερον pro πότερον (sic) b. εἰς assumptum ex D. 26. ἢ prius assumptum ex D. b. δεξιὰ . . . . εὐώνυμα pro δεξιὸν . . . . εὐώνυμον b.

προσιοῦσιν ἀπήγγελλον. τοῦτό ἐστι τὸ ἐν ῥάβδοις ἀπήγγελλον. πάνδεινον οὖν ἀληθῶς ὅτε τῶν ἄλλων οἱ παιδαγωγοὶ, καὶ πρὸς τὸ τῷ Θεῷ φίλον ἀποκομίζειν οἷοί τε, καὶ πλανᾶσθαι παρεσκεύαζον καὶ ᾗ φησὶν ὁ προφήτης, "Μανίαν e "ἐν οἴκῳ Κυρίου κατέπηξαν." μανίαν γάρ φησι τὴν ψευδομαντείαν. ὑποκρίνονται γὰρ οἱ τοῦτο δρᾶν εἰωθότες, μηδὲ εἰδέναι λοιπὸν, ὅποιπέρ εἰσι. μαίνεσθαι γὰρ αὐτοὺς καὶ ἐνθουσιᾶν ἔφασκόν τινες, ὡς θείου πεπληρωμένους. οὐ γὰρ ᾔδεσαν ὅτι τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων οἶκος ὥσπερ τις, καὶ σπήλαιον ἡ τῶν πλανωμένων ἐστὶ καρδία.

Infra ix. 8.

Πνεύματι πορνείας ἐπλανήθησαν καὶ ἐξεπόρνευσαν ἀπὸ τοῦ
13 Θεοῦ αὐτῶν. ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων ἐθυσίαζον, καὶ ἐπὶ
76 A. a τοὺς βουνοὺς ἔθυον ὑποκάτω δρυὸς καὶ λεύκης καὶ δένδρου συσκιάζοντος, ὅτι καλὸν σκέπη.

Ὅτι μὴ δίχα πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων καὶ πονηρῶν τὰ τοιάδε πράττεται, διδάσκει σαφῶς. ἅπαν γὰρ εἶδος φαυλότητος παρ' ἐκείνων ἐστὶ, καὶ τῶν αἰσχίστων οὐδὲν ἀνεπιτήδευτον τοῖς τὰ αὐτοῖς δοκοῦντα πληροῦν ᾑρημένοις. πεπλάνηνται τοίνυν φησὶ πνεύματι πορνείας, καὶ ὡς ἀπο- b τάτω γεγόνασι τοῦ Θεοῦ, φιλήδονοί τε ὑπάρχοντες, καὶ φιλοσαρκίας ἀφορμὴν τὰ τῆς εἰδωλολατρείας ἔργα ποιούμενοι. ἔθυον γὰρ, βουνούς τε καὶ ὄρη καταλαμβάνοντες, καὶ γηΐνοις ὑψώμασι τὸ τῶν δαιμονίων χαμαιριφὲς θεραπεύοντες. εἶτα βωμοὺς ὑποκάτω δρυὸς καὶ λεύκης ἐγείροντες, προσῆγον σπονδὰς, νύμφαις, τάχα που ταῖς ἁμαδρύασι, κατὰ τοὺς Ἑλλήνων μύθους, τιμὰς ἀποπέμποντες. φασὶ γὰρ οἱ τῶν Ἑλλήνων ποιηταὶ καὶ λογάδες, καὶ φυτῶν καὶ ξύλων c ἐρᾶν τοὺς ἀκαθάρτους δαίμονας, οὓς νύμφας ὠνόμαζον, κατὰ

1. ἀπήγγελον D. b. ἀπαγγέλειν pro ἀπήγγελλον D. 2. ὅτε D. ὅτι Edd. 3. τῷ om. D. 5. ψευδομαντίαν B. 6. τοῦτο] τοιοῦτοι Edd. 9. τι D. 11. ἀπεπλανήθησαν F. 23. χαμαιριφὲς] Sic correxi ex D. χαμαιρῤῥιφὲς Edd. 26. ἀποπέμποντες] ἀπονέμοντες D. 28. οὓς D. ἃ B. Edd.

τὸ αὐτοῖς οὐκ οἶδ' ὅπως δοκοῦν. ἐδόκει τοίνυν αὐτοῖς ἀποδέχεσθαι, φησὶ, τὰς σκιὰς, καὶ ὑπὸ τοῖς εὐανθεστάτοις θρύπτεσθαι δρυμοῖς· ἐπαινεῖν τε καὶ λέγειν, ὅτι καλὸν σκέπη. οὐκοῦν ὁ φιλήδονος οὐκ ἂν γένοιτο καὶ φιλόθεος. καὶ μαρτυρήσει λέγων ὁ Παῦλος περί τινων, ὅτι "Φιλήδονοι "μᾶλλον εἰσὶν ἢ φιλόθεοι." "Μακάριοι δὴ οὖν οἱ πεν-"θοῦντες νῦν," καθά φησιν ὁ Σωτὴρ, καὶ τὸ τληπαθὲς εἰς πόνους τοὺς ἐπωφελεῖς τιμᾶν ὅτι μάλιστα καὶ ἀγαπᾶν δι- d εσπουδακότες.

2 Tim. iii. 4. S. Matth. v. 4.

Διὰ τοῦτο ἐκπορνεύσουσιν αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ αἱ νύμφαι ὑμῶν μοιχεύσουσι. καὶ οὐ μὴ ἐπισκέψωμαι ἐπὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν 14
ὅταν πορνεύωσι, καὶ ἐπὶ τὰς νύμφας ὑμῶν ὅταν μοιχεύωσι· διότι καὶ αὐτοὶ μετὰ τῶν πορνῶν συνανεφύροντο, καὶ μετὰ τῶν τετελεσμένων ἔθυον.

Ἐπειδὴ γὰρ ἀξιάγαστον ὑμῖν, φησὶν, εἶναι δοκεῖ τὸ ὑπὸ φυτῷ θρύπτεσθαι καὶ σκιαῖς, καὶ ἡδονὴν πεποίησθε τὸ e λυποῦν ἐμὲ, τὴν ἐπάρατον δηλονότι πλάνην καὶ ἀκαθαρσίαν· ταύτῃτοι πορνεύσουσι μὲν ὑμῶν αἱ θυγατέρες· αἱ δέ γε νύμφαι, τουτέστιν αἱ τῶν υἱῶν γαμεταὶ, μοιχευθήσονται. κἂν εἰ ταῦτα γένοιντο, φησὶν, ἠρεμήσω κἀγὼ, καὶ οὐκ ἐπισκέψομαι. ἔοικε δὲ διὰ τούτων τὰ ἐκ τοῦ πολέμου προκαταγγέλλειν κατὰ τῶν ἡμαρτηκότων ἐσόμενα βλάβη, καὶ τὰ ταῖς αἰχμαλωσίαις ἑπόμενα. οἱ γὰρ ἅπαξ ἑλόντες καὶ νενικηκότες, πράττουσιν εἰς τοὺς ἁλόντας τὸ δοκοῦν, ἀχαλίνοις ἐξουσίαις χρώμενοι, καὶ ἀνεπιπλήκτοις ὁρμαῖς a 77 A. πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν αὐτοῖς καθ' ἡδονὴν ἐρχόμενοι, καὶ οὔτε νόμον ὑπολογιζόμενοι, οὔτε τὸ εἰκὸς ἢ πρέπον ἐννοεῖν ἀν-

8. Hoc διεσπουδακότες accessit ex B.D. 11. ἐπισκέψομαι Edd. 12. πορνεύωσι] Sic B. (per σ. rasuram) (Alex.) πορνεύσωσι Edd. (Vat.) μοιχεύωσι B. (Alex.) μοιχεύσωσι D. Edd. (Vat.) 13. διότι B.D. (Alex. XII.) ὅτι Edd. (Vat.) Statim καὶ assumptum ex B.D. (Alex. XII.) 15. ἀξιάγαστον ὑμῖν φησὶν D. ἀξ. ὑμῖν post φησὶν tr. Edd. 18. γε assumptum ex D. 20. γένοιντο B. γένοιτο D. Aubertus. 25. ἀχαλίνως Edd.

ἐχόμενοι· ἀπεσκληκότα δὲ ὥσπερ, καὶ πολὺ βλέποντα πρὸς τὸ ἀνήμερον ἔχοντες νοῦν, οὐδεμιᾶς ἀξιοῦσι φειδοῦς τοὺς ἀθλίως πεπραχότας. ὅτι τοίνυν προκείσονται τοῖς ἐχθροῖς εἰς ὕβριν καὶ αἰσχρουργίαν τῶν πεπορνευκότων τὰ παιδία καταμεμήνυκεν ἐναργῶς.

b Εἰ δὲ δή τις ἕλοιτο, καὶ καθ' ἕτερον νοήσει τρόπον. ἐπισκέπτεται μὲν γὰρ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, οὓς ἂν βούλοιτο τιμᾶν τε καὶ ἀγαπᾶν· κἂν εἰς τὸ ῥᾴθυμον ἴδη παρενηνεγμένους, καὶ δρᾶν ἐθέλοντας ἃ μὴ θέμις, ἐπιτιμᾷ συμμέτρως, παλινδρομεῖν ἀναπείθων ἐπὶ τὰ ἀμείνω καὶ πρὸς ὄνησιν ἀναγκαῖα· τοιγάρτοι φησὶ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος τοῖς Heb. xii. 7. εἰς εὐδόκιμον κεκλημένοις ζωήν· "Εἰ παιδείαν ὑπομένετε, ὡς "υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ Θεός. τίς γάρ ἐστιν υἱὸς, ὃν οὐ "παιδεύει πατήρ;" ὁ δέ γε σοφώτατος παροιμιαστὴς δια- Prov. iii. 12. c μαρτύρεται καί φησιν, "Ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει· "μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν, ὃν παραδέχεται." οὐκοῦν οὓς παιδεύει, καὶ ἐποπτείας ἀξιοῖ, ὡς ἀγαθοὺς πάντως καὶ ἠγαπημένους· ἐφορᾷ δὲ οὐδαμῶς τοὺς σφόδρα προσκε- S.Matth. xxv. 12. κρουκότας αὐτῷ, μονονουχὶ λέγων, "Οὐκ οἶδα ὑμᾶς." "Ὀφ- Ps. xxxiii. 16. "θαλμοὶ γὰρ Κυρίου ἐπὶ δικαίους," καθὰ γέγραπται. οὐκοῦν κἂν πλημμελῶσι, φησὶν, οὐκ ἐπισκέψομαι, τουτέστιν, οὐ φροντιῶ, οὐκ ἐπιστρέψω πρὸς ἐμαυτὸν, οὐδενὸς ἀξίους ἡγήσομαι. διὰ ποίαν αἰτίαν; καὶ γὰρ ὑμεῖς αὐτοί φησιν, οἱ d ἐν τάξει πατέρων, τοσοῦτον ἀφεστήκατε τοῦ θέλειν ἐπιτιμᾶν ἑαυτοῖς τε καὶ τοῖς ἐξ ὑμῶν, κἂν εἰ τῆς ἐσχάτης μεταποιοῖντο

1. ἀπεσκληκότα D. ἀπεσκληκότες B. Edd. 2. τὸ assumptum ex B.D. 7. Haec citat scholium unum in Cod. Taurinensi 137. sec. x. aut xi. bene exarato. Κυρίλλου ἐκ τῆς εἰς τὸν προφήτην ὡσήε. ἐπισκέπται (sic) μέντοι Θεὸς. οὓς] οἷς Cod. Taur. 9. καὶ συμμέτρως παλινδρομὴν pro συμμέτρως, παλινδρομεῖν Cod. T. 10. τὰ ἀμείνω Cod. Taur. D. τὸ ἄμεινον Edd. Statim haec καὶ πρὸς ὄνησιν ἀναγκαῖα accesserunt ex Cod. Taur. D. 11. καὶ assumptum ex B. deest in Cod. Taur. D. μὲν post ὁ add. D. 12. ζωὴν κεκλημ. inverso ordine D. 13. ἐστιν om. Cod. T. 14. παιδεύσει Cod. T. γε om. id. 15. λέγων pro καί φησιν id. γὰρ om. D. καὶ ante παιδεύει add. Cod. T. 17. Hoc πάντως accessit ex Cod. T. 19. αὐτῷ assumptum ex eod. δὲ post μονονουχί add. Edd. invitis B.D. Cod. T. Post ὑμας, pergit ἀμέλει γ' οὖν ὃν τρόπον (94 a.) Cod. T. 20. καθὰ γέγραπται] κατὰ τὸ γεγραμμένον D. 25. τοῖς ἐσχάτοις Edd.

φαυλότητος, ὡς συναναφύρεσθαι πόρναις. συντεθύκατε γὰρ τοῖς τετελεσμένοις.

Πόρνας δέ φησιν ἰδικῶς τὰς τοῦ Βεελφεγὼρ ἱερείας. Βεελφεγὼρ δέ ἐστιν, ὁ καλούμενος Πρίαπος. αἱ δὲ τὸ οὕτως αἰσχρὸν τιμῶσαι βδέλυγμα, πόρναι λοιπὸν ὁμολογουμένως. τετελεσμένους δὲ ὀνομάζει πάλιν τοὺς ἱερομύστας τοῦ Βεελφεγὼρ, ἄνδρες δὲ ἦσαν εἶναι μὲν οὐκ ἀνεχόμενοι τοῦθ' ὅπερ εἰσὶ, μεταφοιτῶντες δὲ μᾶλλον εἰς φρόνημα c τὸ θηλυπρεπὲς, λόγοις τε καὶ τρόποις ἀνοσίως μαλακιζόμενοι. θηλυδρίας δὲ καὶ μαλθάκωνας τοὺς τοιούτους ἀποκαλοῦσί τινες, οἳ γυναικείαις ὀλολυγαῖς καὶ κυμβάλοις χρώμενοι, περιθέοντες τε τινὰς δᾳδίσιν ὁμοῦ, μυσταγωγεῖν ὑπεκρίνοντο, τῆς τοῦ Βεελφεγὼρ αἰσχύνης πληροῦντες τὰ παίγνια. ἔθυον τοίνυν φησὶ μετὰ τῶν τετελεσμένων, τουτέστι, μεμύηνται τὰ ἐκείνων, καὶ ὁμοῦ τοῖς οὕτω κατεφθαρμένοις προσῆγον θυσίας τῷ Βεελφεγώρ.

Καὶ ὁ λαὸς ὁ συνιῶν συνεπλέκετο μετὰ πόρνης. a 78 A.

Μετακομίζει τὸν λόγον ἐπὶ τὸν Ἰούδαν, τουτέστι, τοὺς ἐκ φυλῆς Ἰούδα καὶ Βενιαμὶν, οἳ τὴν Ἱερουσαλὴμ οἰκοῦντες ἔτι, καὶ τὸ θεῖον ἔχοντες θυσιαστήριον· συνειστήκει γὰρ ὁ ναός· τὰ Μωυσέως ἐντάλματα τηρεῖν ἔφασκον, καὶ τὴν διὰ τοῦ νόμου σύνεσιν ἔχειν. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ λελατρεύκασι "τῇ "Ἀστάρτῃ προσοχθίσματι Σιδωνίων." Ἀστάρτην δὲ εἶναί (4 Reg. xxiii. 13.) φασι τὴν παρ' Ἕλλησιν οὐκ οἶδ' ὅπως ὀνομαζομένην b Ἀφροδίτην. ἕστηκε δὲ τὸ ἄγαλμα γυμνὸν, καὶ ὡς ἐν εἴδει πόρνης, ἀσχημόνως ἀπογυμνοῦν τοῖς ἁπάντων ὀφθαλμοῖς καὶ τὰ ἄποπτα τοῦ σώματος μέρη. οὐκοῦν οὐ μόνος, φησὶν, ὁ Ἰσραὴλ, καίτοι πλείστην ὅσην ἀβουλίαν νενοσηκὼς, "συνανεφύρετο πόρναις, καὶ μετὰ τῶν τετελεσμένων ἔθυεν."

1. γὰρ om. D. 4. καλούμενος] λεγόμενος b. Post πρίαπος abbrev. b. 7. δὲ post μὲν add. Edd. 10. δὲ] τε D. μαλθάκωνας B. Edd. μάλθωνας D. 12. τε assumptum ex D. δᾳδίσιν (δαδίσις D.) ὁμοῦ] Haec praestitit nobis D. δᾷδας c. lacuna B. Edd. 15. μεμύηνται D. b. μεμύηντο Edd. 20. νεὼς D. 26. αἰσχημόνως Edd. [αἰσχιμόνως Pont.] ἀσχήμονος b. 27. ἄτοπα pro ἄποπτα D.

ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ λαὸς ὁ συνιῶν, τουτέστιν, ὁ τὴν ἐκ νόμου σύνεσιν ἔτι σώζειν ὑποκρινόμενος συνανεπλέκετο πόρνῃ. προσ-
c κεκυνήκασι γὰρ, ὡς ἔφην, τῇ Ἀστάρτῃ. Σολομῶν γὰρ αὐτῇ
3 Reg. xi. 5, 6. τέμενος ἀνεδείματο, μαχλώσῃ τε καὶ ἀλλοφύλῳ γυναικὶ τὰ κεχαρισμένα πληρῶν.

15 Σὺ δὲ Ἰσραὴλ μὴ ἀγνόει, καὶ Ἰούδα μὴ εἰσπορεύεσθε εἰς Γάλγαλα, καὶ μὴ ἀναβαίνετε εἰς τὸν οἶκον τῆς ἀδικίας, καὶ μὴ ὀμνύετε ζῶντα Κύριον.

Ἔφην ἤδη πλειστάκις, ὅτι τὰς μὲν δέκα φυλὰς τὰς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, τῶν προφητῶν οἱ λόγοι καλοῦσιν Ἰσραήλ·
d Ἰούδαν γεμὴν καὶ Βενιαμὶν ἔσθ' ὅτε τὰς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις δύο φυλὰς, τήν τε τοῦ Ἰούδα φημὶ, καὶ τὴν τοῦ Βενιαμίν. γέγονε τοίνυν περὶ ἀμφοῖν εἰς τὸ παρὸν ὁ λόγος, καὶ τὴν ἑκατέρας πληθύος ἀπελέγχει νόσον. θέα γὰρ ὅπως κατονειδίζει τὸν Ἰσραὴλ ὡς ἀσύνετον κομιδῇ καὶ ὀλιγογνώμονα, ταύτῃτοι γεγονότα καὶ ἀποστάτην, εἴπερ ἀσυνεσίας ἔγκλημα τῆς ἐσχάτης νοοῖτ' ἂν εἰκότως, τὸ ταῖς τῶν εἰδώλων λατρείαις προσκεῖσθαι φιλεῖν, καὶ τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης ἀπονοσφίζεσθαι. σημαίνει δὴ οὖν ἐνθάδε τὸ μὴ ἀγνόει, τὸ, μὴ ἔσο μωρὸς, μηδὲ
e τῆς εἰς λῆξιν ἡκούσης ἀσυνεσίας ἔμπλεως. ἐντρέπει δὲ πάλιν καὶ τοὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, τουτέστι τὸν Ἰούδαν, ὡς ὑποκριτὴν καὶ ἀνοσίως ὑβρίζοντα, διά γε τοῦ βαίνειν ἐπ'
3 Reg. xviii. 21. ἄμφω, μᾶλλον δὲ χωλεύειν ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις, κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν. ὑπεπλάττετο μὲν γὰρ ἐπιτηδεύειν τε καὶ ἀγαπᾶν τὴν εἰς Θεὸν εὐσέβειαν, καὶ τὰς κατὰ νόμον θυσίας ἐτέλει· ἀπήλλακτο δὲ οὐδαμῶς τοῦ καὶ αὐτοῖς ἐπεί-
79 A. a γεσθαι τοῖς δαιμονίοις προσκυνεῖν, εἰ καὶ μὴ λίαν ἀναφανδὸν, ἀλλ' οὖν κεκρυμμένως καὶ λεληθότως. καὶ γοῦν ὁ μακάριος

2. συμπλέκεται D. 4. μάχλῳ τὲ D. 12. τε et τὴν alt. assumpta ex B.D. 16. τοι om. D. ἀσυνεσίας γὰρ pro εἴπερ ἀσυνεσίας D. 17. Haec τῆς ἐσχάτης accesserunt ex D. 19. δὴ om. D. τὸ alt. om. B. b. 24. ὑπεπλάττετο D. ἐπλάττετο Edd.

προφήτης Ἰεζεκιὴλ ὀρύττειν ἐν τῷ τοίχῳ προσετάττετο· εἶτα τεθέαται πάντα τὰ εἴδωλα οἴκου Ἰσραὴλ διαγεγραμμένα ἐπὶ τῶν τοίχων. καὶ τί πρὸς αὐτὸν ὁ τῶν ὅλων Θεός; "Ἑώρακας Ezech. viii. 12. "υἱὲ ἀνθρώπου, ἃ οἱ πρεσβύτεροι οἴκου Ἰσραὴλ ποιοῦσιν "ὧδε; ἕκαστος αὐτῶν ἐν τῷ κοιτῶνι τῷ κρυπτῷ αὐτῶν, "διότι εἶπαν Ἐγκαταλέλοιπεν ὁ Κύριος, οὐκ ἐφορᾷ ὁ Κύριος "τὴν γῆν." τεθεᾶσθαι δέ φησιν ὁ προφήτης καὶ γυναῖκας b καθημένας καὶ θρηνούσας τὸν Θαμοὺζ, ὅς ἐστιν Ἄδωνις Ib. 14. τῇ Ἑλλήνων φωνῇ. ἄθρει δὴ οὖν, ὅπως καίτοι τὸν θεῖον περιέποντες ναὸν, καὶ τῆς κατὰ νόμον λατρείας μεταποιεῖσθαι προσποιούμενοι, λεληθότως κατεμολύνοντο μεριζόμενοι πρὸς λατρείας τὰς ἀλλοκότους καὶ δαιμονιώδεις, καὶ Θεῷ κατεστυγημένας. οὐκοῦν σὺ μὲν Ἰσραὴλ ὁλοτρόπως ἐκκεκλικὼς, μὴ ἀγνόει φησὶ, τουτέστιν ἀπόσχου τῆς ἀμαθίας, κατάληγε τῆς οὕτως εἰκαίας καὶ βεβήλου γνώμης· δέξαι σύνεσιν τὴν διὰ νόμου καὶ προφητῶν, ἤτοι τὴν διὰ Χριστοῦ καὶ εὐ- c αγγελικήν. *καὶ Ἰούδα μὴ εἰσπορεύεσθε εἰς Γάλγαλα·* ἔστι δὲ πόλις εἰδωλολατροῦσα λίαν· *καὶ εἰς τὸν οἶκον τῆς ἀδικίας μὴ ἀναβαίνετε, καὶ μὴ ὀμνύετε ζῶντα Κύριον.* καὶ γάρ ἐστι τῶν ἀτόπων ὅρκιον μὲν ποιεῖσθαι Θεὸν, καὶ ἐπὶ γλώττης ἔχειν τὸν *ζῶντα Κύριον*, προσκεῖσθαι δὲ καὶ εἰδώλοις, καὶ ἀψύχοις δαμάλεσιν ἑλέσθαι προσκυνεῖν. ἀπέθετο γὰρ Ἱεροβοὰμ τὴν μίαν εἰς Βαιθὴλ, καὶ τὴν ἑτέραν εἰς Δάν. οὐκ ἐᾷ 3 Reg. xii. 29. τοιγαροῦν ὑποκρίνεσθαι μὲν τὴν εἰς Θεὸν εὐσέβειαν διὰ τοῦ τὸν Κύριον ὀνομάζειν, κατακομίζεσθαι δὲ πρὸς ἐκτόπους ψευδολατρείας, ἀναβαίνοντας *εἰς Γάλγαλα*, καὶ *εἰς τὸν οἶκον* d *τῆς ἀδικίας*. *οἶκον* δὲ *ἀδικίας* ὀνομάζει τὴν Βαιθήλ. διὰ ποίαν αἰτίαν; διερμηνεύεται μὲν γὰρ ἡ Βαιθὴλ *οἶκος Θεοῦ*.

3. Hoc τί accessit ex D. 4. οἷα pro ἃ οἱ D. 5. αὐτῶν assumptum ex D. 6. ὁ prius assumptum ex D. (68. 87. 91. 106. 228. 238. cf. Hom. Pasch. 121 d.) ὁ alt. assumptum ex D. (Alex.) 8. Θαμοὺζ B.D. Θαμμοὺζ Edd. 11. κατεμολύνοντο μεριζόμενοι] Sic D. κατεμερίζοντο Edd. 17. Haec ἔστι δὲ πόλις εἰδωλολατροῦσα λίαν accesserunt ex D. 21. τοῖς post δὲ add. Edd. Pro quo τῷ e suo edidit Migne. Statim καὶ om. D. 25. τὸν om. D. 26. ψευδολατρίας B.D. 27. δὲ] + ὧν ἤγουν b. 28. ἑρμηνεύεται D. Statim δὲ pro μὲν γὰρ D. b.

ἀλλ᾽ οἶκος εἰδώλου γέγονεν, ἀδικηθέντων τρόπον τινὰ καὶ τοῦ πράγματος καὶ αὐτῆς δὲ τῆς ἐπωνυμίας. οἶκος γάρ, ὡς ἔφην, εἰδώλου γέγονεν ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ. καὶ γοῦν ἔφη που διὰ τῆς Ἱερεμίου φωνῆς περὶ τῆς πληθύος τῶν ἐξ Ἰσραήλ·
Hier. xi. 15. "Τί ἡ ἠγαπημένη ἐν τῷ οἴκῳ μου ἐποίησε βδέλυγμα;" φαίη δ᾽ ἂν εἰκότως ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἐπί γε τοῖς ἐξ Ἰούδα καὶ
Es. xxix. 13. Βενιαμίν "Ἐγγίζει μοι ὁ λαὸς οὗτος, τοῖς χείλεσιν αὐτῶν
e "τιμῶσί με, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόῤῥω ἀπέχει ἀπ᾽ ἐμοῦ."

16 Ὅτι ὡς δάμαλις παροιστρῶσα, οὕτως παροίστρησεν Ἰσραήλ· καὶ νῦν νεμήσει αὐτοὺς Κύριος ὡς ἀμνὸν ἐν εὐρυχώρῳ.

Σοφῶς τις ἡμᾶς τῶν ἁγίων ἐπὶ τὴν τοῦ συμφέροντος
Prov. xxiii. 17. θήραν ἀποκομίζει λέγων "Υἱέ, μὴ ζηλούτω ἡ καρδία σου
80 A. a "ἁμαρτωλοὺς, ἀλλ᾽ ἐν φόβῳ Κυρίου ἴσθι ὅλην τὴν ἡμέραν." οὓς γὰρ ἄν τις καταψέξειε, πῶς ἂν ἕλοιτο ζηλοῦν; τοιοῦτόν τι τῷ Ἰούδᾳ φησὶν ὁ τῶν ὅλων Θεός· Μὴ γάρ σοι γινέσθω πρόφασις εἰς ἀπόστασιν τὸ παροιστρῆσαι τὸν Ἰσραὴλ, καὶ οἱονεὶ τῆς ἀγέλης ἀποδραμεῖν ἐν ἴσῳ δαμάλεσιν, αἷς εἴπερ οἶστρος ἐνιζήσειεν, ἤτοι βούτυπος· εἶδος δὲ τοῦτο ἐμπίδος δακνούσης οὐ φορητῶς· ἀποφέρει τῆς ἀγέλης, καὶ ὀξεῖ φέρεσθαι δρόμῳ παρασκευάζει λοιπὸν, ὅποιπερ ἂν τύχοι.
b ἢ οὐχὶ τοῦτο πεπονθότα τὸν Ἰσραὴλ εὑρήσομεν; ἀπεφοίτησε μὲν γὰρ τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ τὸν ἑαυτῆς αἰπόλον ἀφεῖσα, τουτέστι Θεὸν, δεινὴν καὶ ἐπάρατον ἐποιήσατο τὴν ἀπόστασιν.

Μὴ ζηλώσῃς τοιγαροῦν, ὦ Ἰούδα, φησίν· εἰ γὰρ καὶ ἐν ἴσῳ δαμάλεσι παροιστρήσας ὁ Ἰσραὴλ ᾤχετο πρὸς ἀπόστασιν, ἀλλ᾽ οὐκ ἀζήμιον ἔσται τὸ ἐγχείρημα αὐτῷ.

1. οἶκος] εἰς οἶκον D. 3. τοῦ om. D. 6. τοῖς] Edebatur τῆς. 7. τοῖς assumptum ex B.D. Haec αὐτῶν τιμῶσί με accesserunt ex D. cf. in Es. 215 a. Hom. Pasch. 118 c. 9. Ὅτι B.D. (Alex. XII.) Διότι Edd. (Vat.) καὶ om. D. habent F. Edd. 12. ἡ καρδία σου hoc ordine D. cf. in Es. 141 e. 13. Θεοῦ pro Κυρίου D. 15. γινέσθω] γενέσθω Edd. 20. φέρεσθαι om. D. τύχοι D. τύχῃ Edd. 21. ἢ οὐχὶ om. D. 22. ἑαυτῆς αἰπόλον ἀφεῖσα D.
οῦ εὶς
ἑαυτῆς αἰπόλον ἀφεῖσα B. ἑαυτοῦ αἰπόλον ἀφεὶς Edd.

ἀπελεύσεται γὰρ αἰχμάλωτος, καὶ τὴν ἐνεγκοῦσαν ἀφεὶς, τὴν
Περσῶν καὶ Μήδων νεμηθήσεται οὐκέτι θρασὺς, καὶ οἱονεί-
πως ἐξήνιος καὶ ἀτιμαγέλας· τοιαύτη γὰρ ἀεί πως ἐστὶν ἡ c
παροιστρῶσα δάμαλις. ἀλλ' ἐν ἴσῳ γεγονὼς τοῖς ἠπιωτάτοις
ἀμνοῖς. ταπεινὸν γὰρ ἀεὶ καὶ περιδεὲς τῶν αἰχμαλώτων τὸ
χρῆμα, καὶ τῆς τοῦ πάσχειν κακῶς ἐλπίδος οὐ μακρὰν, καὶ
τῇ τῶν κρατούντων πλεονεξίᾳ κατηχθισμένον. εὐρύχωρον
δὲ τὴν Περσῶν τε καὶ Μήδων ὀνομάζει γῆν, μονονουχὶ
τοιοῦτόν τι λέγων· εἰς πλατεῖαν καὶ ἀκατάληπτον νεμηθή-
σεται γῆν, καὶ πολλὰς ἀμείψει χώρας, οὐ τὸν αὐτὸν ἔχων
ἀεὶ δεσπότην, ἀλλὰ πρὸς τὴν τοῦ δεχομένου μετανιστάμενος.

Πάθοι δ' ἂν τοῦτο αὐτὸ καὶ ἀνθρώπου ψυχὴ, τῆς πρὸς Θεὸν d
ἀγάπης ὀλιγωρήσασα. περιενεχθήσεται γὰρ εἰς πᾶν ὁτιοῦν
τῶν τοῖς δαιμονίοις ἠγαπημένων, αἰχμάλωτος καὶ δειλὴ καὶ
ἄναλκις, καὶ δὴ καὶ δικαίως ἀκούσεται λέγοντος Θεοῦ "Παι- Hier. ii. 19.
"δεύσει σε ἡ ἀποστασία σου, καὶ ἡ κακία σου ἐλέγξει σε."

Μέτοχος εἰδώλων Ἐφραΐμ ἔθηκεν ἑαυτῷ σκάνδαλα, ᾑρέτισε 17, 18
Χαναναίους· πορνεύοντες ἐξεπόρνευσαν, ἠγάπησαν ἀτιμίαν ἐκ e
φρυάγματος αὐτῶν. συστροφὴ πνεύματος σὺ εἶ ἐν ταῖς πτέ- 19
ρυξιν αὐτῆς, καὶ καταισχυνθήσονται ἐκ τῶν θυσιαστηρίων
αὐτῶν.

Ἔτι τῷ προφήτῃ πρὸς τὸν Ἰούδαν ὁ λόγος, ὑποπλαττό-
μενον μὲν, ὡς ἔφην, τὸ μεταποιεῖσθαι τοῦ νόμου, καὶ τὴν εἰς
Θεὸν εὐσέβειαν οὐκ ἐν μικρῷ ποιεῖσθαι λόγῳ, διανενευκότα
δὲ λεληθότως ἐπὶ τὸ χρῆναι τιμᾶν τὰ τῶν δαιμονίων ἰνδάλ-
ματα. οὐκοῦν γέγονε, φησὶν, ὁμολογουμένως μέτοχος εἰδώλων a 81 A.
ὁ Ἐφραΐμ, τουτέστιν, ὁ Ἰσραήλ. ὠνόμασται δὲ οὕτως ἀπὸ
τῆς παρ' αὐτῷ κρατούσης φυλῆς, φημὶ δὴ τῆς τοῦ Ἱεροβοάμ·
ἦν γὰρ ἐξ ὄρους καὶ φυλῆς Ἐφραΐμ. καὶ ὥσπερ Ἰούδαν

7. κατηχθημένον Edd. 10. χωρίας iid. 12. πρὸς] + τὸν iid.
17. σκάνδαλον D. Statim ἡρέτιζε Edd. 19. ταῖς om. D. (23. al.) 27. ὁ
prius assumptum ex D. 28. ἀπὸ τῆς pro τῆς τοῦ D.

τὴν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀποκαλεῖ, τῇ βασιλευούσῃ φυλῇ τὴν κλῆσιν τετηρηκὼς, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰσραὴλ, ὅταν ὀνομάζῃ τὸν Ἐφραῒμ, ἀπὸ τῆς βασιλευούσης φυλῆς ποιεῖται τὴν ὀνομασίαν. *μετέσχε δὴ οὖν ὁ Ἐφραῒμ εἰδώλων* φησί. b προσκεκύνηκε γὰρ τῷ Αἰγυπτίων σεβάσματι· Ἆπις δὲ ἦν, ἤτοι δάμαλις τὸ ἐκείνων σέβας· μετέσχε δὲ οὐδὲν ἧττον καὶ τῆς τῶν *Χαναναίων* ἀνοσιότητος καὶ ἀμετρήτου φρενοβλαβείας, οἳ τὸ αἰσχρὸν οὕτως εἴδωλον περιέπειν τε καὶ προσκυνεῖν ἐγνώκασι, τὸν Βεελφεγώρ. ἀλλὰ καὶ τοῦτο δεδρακὼς ὁ *Ἐφραῒμ ἔθηκεν ἑαυτῷ σκάνδαλα.* προσκέκρουκε γὰρ τῷ καὶ ἐπαμύνοντι, καὶ διασώζειν εἰδότι Θεῷ. *Ἡρέτισε Χαναναίους*, ἀντὶ τοῦ, αἱρετὰ καὶ ἀξιόληπτα πεποίηται τὰ τῶν Χαναναίων ἔθη· ὅμοροι δὲ οὗτοι τῆς Ἰουδαίων χώρας, c δυσσεβεῖς καὶ εἰδωλολάτραι. καὶ πρός γε δὴ τούτοις, *πορνεύοντες ἐξεπόρνευσαν* οἱ ἐξ Ἰσραήλ· δῆλον δὲ ὅτι διά τοι τὸ πέρα μέτρου καὶ τοῦ εἰκότος ἐπέκεινα τὴν νοητὴν ἐπιτηδεῦσαι πορνείαν, καὶ εἰς λῆξιν αἰσχρότητος τῆς ἀποστασίας αὐτοῖς ἔρχεσθαι τὰ ἐγκλήματα. *ἠγαπήκασι δὲ καὶ τὴν ἀτιμίαν ἐκ φρυαγμάτων αὐτῶν*, τουτέστιν, ἐξ ὑψηλῶν αὐχημάτων, ἅπερ εἶχον ἐπὶ Θεῷ καὶ δόξῃ τῇ παρ' αὐτοῦ. οὐκοῦν ἄτιμοι καὶ κατεῤῥιμμένοι, οἰκτροὶ καὶ πεπατημένοι d γεγόνασιν ἀληθῶς, τῶν ἀρχαίων *φρυαγμάτων* ἀπολισθήσαντες· κεκλήσονται γὰρ ἐλεύθεροι μὲν οὐκέτι, βαδιοῦνται δὲ μᾶλλον εἰς ὕβριν καὶ *ἀτιμίαν*, καὶ ὑπὸ πικροῖς ἔσονται δεσπόταις. ἀλλ' εἰ καὶ τούτοις ἅπασι, φησὶν, ἡ ἀνουστάτη τοῦ Ἐφραῒμ ὑπηνέχθη πληθὺς, ἀλλ', ὦ Ἰούδα, *σὺ* γέγονας αὐτῇ οἷά τις *πνεύματος συστροφὴ ἐν πτέρυξι* πετεινοῦ. ἔστι δὲ παντί που δῆλον, ὅτι πάντῃ τε καὶ πάντως τὰ διπτάμενα, πνεύματος αὐτὰ προσωθοῦντος βιαίου, μόνον δὲ οὐχὶ

5. τοῖς Αἰγ. σεβάσμασιν D. 7. ἀμετρήτου D. ἀμέτρου Edd. 9. καὶ assumptum ex D. 10. ὁ om. D. σκάνδαλον D. ut supra in SS. textu. 11. καὶ prius om. D. σώζειν D. Statim εἰδότι D. δυναμένῳ Edd. 13. τῶν assumptum ex D. 15. Ἰσραὴλ δηλονότι· διά D. 16. εἰκότως Edd. invito D. 21. καὶ alt. om. D. 23. μὲν ἐλεύθεροι pro γὰρ ἐλεύθεροι μὲν D. 26. τοῦ om. D. 27. πετεινοῖς D. 29. δὲ assumptum ex D.

καὶ ἐπαναγκάζοντος, ὀξυτέραν τότε ποιεῖται τὴν πτῆσιν. e
οὐκοῦν ἐξώκειλε μὲν ὁ Ἰσραὴλ ἀπονενευκὼς εἰς ἀπόστασιν,
σὺ δὲ γέγονας αὐτῷ συστροφὴ πνεύματος ἐν ταῖς πτέρυξι.
πῶς, ἢ τίνα τρόπον; ἐπειδὴ γάρ σε τεθέαται τὸν ἔτι τῷ
νόμῳ παιδαγωγούμενον, τὸν τῷ θείῳ προσιζήσαντα ναῷ, καὶ
τὰς κατὰ νόμον τελοῦντα θυσίας, ῥᾳθυμοῦντα καὶ ἀναπίπ-
τοντα, καὶ τοῖς ἴσοις πλημμελήμασιν ἐνεχόμενον, ὀξυτέραν
ἐποιήσατο τὴν ἀποδρομήν. πλὴν εἰς αἰσχύνην εὑρήσουσι,
καὶ ἐντροπῆς καὶ ἀτιμίας πρόξενα τὰ θυσιαστήρια αὐτῶν.

Οὐκοῦν, ὅταν οἱ δοκοῦντες ἑστάναι, καλῶς τε καὶ ἀν- a 82 A.
επιπλήκτως ὀφείλοντες ζῆν, νωθροί τε καὶ ῥᾴθυμοι περὶ τοῦτο
εὑρισκώμεθα· μᾶλλον δὲ καὶ ἐν ἴσῳ τοῖς ἄλλοις ἀθετεῖν
ᾑρημένοι τὸ ἁνδάνον τῷ Θεῷ, οὐχὶ μόνους ἑαυτοὺς ἀδική-
σομεν, προσαπολλύντες δὲ καὶ ἑτέρους, διπλῆν ὑπομενοῦμεν
τὴν κόλασιν. δέον γὰρ προκεῖσθαι τοῖς πεπλανημένοις, ἢ
καὶ ζῆν οὐκ ἐθέλουσιν ὀρθῶς, εἰς εἰκόνα καὶ ὑποτύπωσιν
ἀρετῆς, καὶ σκανδάλου γεγόναμεν ἀφορμή. τί οὖν ὁ Χριστός; b
"Ὃς ἐὰν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόν- S.Matth. xviii. 6.
"των εἰς ἐμέ, φησί, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος
"ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ
"πελάγει τῆς θαλάσσης."

Ἀκούσατε ταῦτα οἱ ἱερεῖς, καὶ προσέχετε οἶκος Ἰσραήλ, καὶ οἶκος Κεφ. ε΄.
τοῦ βασιλέως ἐνωτίζεσθε, διότι πρὸς ὑμᾶς ἐστὶ τὸ κρῖμα, ὅτι
παγὶς ἐγενήθητε τῇ σκοπιᾷ, καὶ ὡς δίκτυον ἐκτεταμένον ἐπὶ τὸ c
Ἰταβύριον, ὃ οἱ ἀγρεύοντες τὴν θήραν κατέπηξαν. 2

Προκατῃτιάσατο τὸν Ἰούδαν, ὡς πνεύματος συστροφὴν Supra iv. 19.
γεγονότα τῷ Ἰσραήλ, κατάγε τὸν ἀρτίως ἡμῖν προειρημένον
τρόπον· μεθίστησι δὲ λοιπὸν τὸν τῆς ἐπιπλήξεως λόγον

4. ἔτι assumptum ex D. Statim τῷ om. D. 5. τῷ assumptum ex B.D. 6. καὶ ἀναπίπτοντα omisit Aubertus. 8. ἀποδρομὴν] ἀναδρομὴν (sic) per ras. manu ead. ut vid. D. 10. τε om. D. 12. εὑρισκόμεθα Edd. 14. διττὴν D. 15. ἢ assumptum ex D. 23. ὑμᾶς] ἡμᾶς Edd. ante Migne.

ἐπὶ τοὺς τῆς ἀπάτης καὶ τῆς πλάνης εὑρετὰς, καὶ τὴν τῆς ἀποπληξίας αὐτοῖς προξενήσαντας νόσον. οὗτοι δὲ ἦσαν
d οἱ ἱερεῖς οἱ ψευδώνυμοι, καὶ οὐκ ἐξ αἵματος τοῦ Λευὶ, ἀλλ᾽ ὠνητὴν ἔχοντες τὴν ἱερωσύνην, καὶ χρήμασιν ἐκπριάμενοι τὸ δεῖν εἰδώλοις ἱερουργεῖν. γέγραπται γὰρ περὶ τοῦ Ἱεροβοὰμ,
3 Reg. xiii. 33. ὅτι "Ὁ βουλόμενος ἐπλήρου τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐγίνετο "ἱερεὺς τῶν ὑψηλῶν." ἕρπει δὴ οὖν εἰκότως ὁ λόγος ἐπ᾽ αὐτούς τε τοὺς ἱερουργοὺς, καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, συμπεριειλημμένου ταῖς αἰτίαις καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰσραήλ. οἱ μὲν γὰρ τὰ πρὸς σύστασιν τῆς εἰδωλολατρείας ἔφασκόν τε καὶ ἔδρων, βωμοὺς ἀνιστάντες, σπονδὰς καὶ θυσίας προσά-
e γοντες, καὶ τὴν τῆς ἀπωλείας τοῖς ἀπατωμένοις κατευρύνοντες τρίβον· εὑρεταὶ δὲ τῆς πλάνης οἱ βασιλεῖς. τοιγάρτοι φησὶ πρὸς αὐτοὺς, ὅτι παγὶς ἐγενήθητε τῇ σκοπιᾷ. σκοπιὰν δὲ λέγει τὴν ὑπό τε τῶν ἱερέων, εἴπερ ἦσαν ὄντως ἱερεῖς, καὶ ὑπ᾽ αὐτῶν δὲ τῶν ἡγουμένων ἐπισκοπουμένην πληθύν· ἐφορῶσι γὰρ αὐτοὶ τὸ ὑπήκοον· ἢ καὶ ἀφορῶνται παρὰ τῶν ὑπὸ χεῖρα, καὶ ὅποιπερ ἂν τοῖς κρατοῦσι δόξειε, παρατρέπουσι τὸ
83 A. a ὑπήκοον· ἕπεται δὲ τοῖς τῶν ἡγουμένων θελήμασι τὸ ὑπεζευγμένον. γεγόνατε τοίνυν, φησὶν, ὡς παγὶς τῇ ὑφ᾽ ὑμῶν ἐπισκοπουμένῃ πληθύϊ, ἤτοι τῇ εἰς ὑμᾶς ἀφορώσῃ τυχόν. γεγόνατε δὲ καὶ ὡς δίκτυον ἐκτεταμένον ἐπὶ τὸ Ἰταβύριον. ὄρος δὲ τοῦτο περιφανέστατον ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ κείμενον, πλείστην τε ὅσην καὶ ἀμφιλαφῆ τὴν ἄγραν ἔχον θηρίων τε καὶ πτηνῶν, διὰ τὸ ἦρθαι τε ὑψοῦ, καὶ καταδασύνεσθαι σφόδρα δρυμοῖς τε καὶ λόχμαις.

b 3 Ἐγὼ δὲ παιδευτὴς ὑμῶν, ἐγὼ ἔγνων τὸν Ἐφραῒμ, καὶ Ἰσραὴλ οὐκ ἄπεστιν ἀπ᾽ ἐμοῦ.

Οἱ μὲν οὖν ἱερεῖς, καὶ μὴν καὶ οἱ ἐξ αἵματος τοῦ βασιλικοῦ,

7. ἐπεῖδεν οὖν (sic) pro ἕρπει δὴ οὖν D. 8. τε om. D. 11. ἀνιστῶντες D. 15. τε D. Syr. γε Edd. 16. ἐπισκοπουμένην] περισκοπουμένην iid. ἐπισκοπουμένοις D. 19. αὐτοῖς pro τοῖς D. 23. περιφανὲς D. invito Syr. 24. θηρῶν D. 27. ἔγνω Edd. ante Migne. 28. ἄπεστιν B. (Alex. XII.) ἀπέστη D. Edd. (Vat.) 29. οἱ om. D. τοῦ assumptum ex B.D.

λίνον καὶ πάγη καὶ θήρα γεγόνασι τοῖς λαοῖς, θυμιᾶν τοῖς δαίμοσιν ἐπιτάττοντες, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων δρῶντες αὐτοὶ, καὶ φρονεῖν ἀναπείθοντες ἃ μὴ θέμις, καὶ τοῖς ἀνοσίως ἐξηυρημένοις πλάνης ἑτέρους προσεπάγοντες τρόπους, τὰ ὑψηλά φημι, τὸν Βεελφεγὼρ, τὸ τῶν Σιδωνίων βδέλυγμα, τὸν Βάαλ, τὸν Χαμώς· ἔσεσθαι δὲ αὐτῶν παιδευτὴς αὐτὸς, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν, ἐπαγγέλλεται, ὡς ὅσον οὐδέπω τὰ ἐκ c
θυμοῦ καὶ ὀργῆς ἐπιθήσων κακά. ἔχει δὲ τὸ ἀτρεκὲς ὁ λόγος. οἱ μὲν γὰρ ἐξ οἴκου τοῦ βασιλικοῦ δειναῖς καὶ ἀφύκτοις ἐνισχημένοι συμφοραῖς, οἱ μὲν διολώλασι, κατάγε τὴν πίστιν τῶν ἱερῶν γραμμάτων· οἱ δὲ ἀπῴχοντο ταῖς Βαβυλωνίων καὶ Μήδων πλεονεξίαις ὑποκεισόμενοι. ἀποτεθνήκασι δὲ ἀθλίως, μᾶλλον δὲ καὶ ὁσίως οἱ ψευδώνυμοί τε καὶ ἐπὶ χρήμασιν ἱερεῖς, οἱ μὲν ὑπὸ Ἰηοὺ, οἱ δὲ ὑπὸ Ἰωσίου γεγονότος ἐκ φυλῆς Ἰούδα, ἤτοι Δαυείδ. τοῦτο γὰρ καὶ ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, θύοντός ποτε τοῦ Ἱεροβοὰμ καὶ ἐφε- d
στηκότος τῷ θυσιαστηρίῳ, προεφήτευσε λέγων "Θυσια- 3 Reg. xiii. 2.
"στήριον, θυσιαστήριον, τάδε λέγει Κύριος Ἰδοὺ υἱὸς "τίκτεται τῷ οἴκῳ Δαυεὶδ, Ἰωσίας ὄνομα αὐτῷ· καὶ θύσει "ἐπὶ σὲ τοὺς ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν, τοὺς ἐπιθύοντας ἐπὶ σὲ, "καὶ ὀστᾶ ἀνθρώπων κατακαύσει ἐπὶ σέ." οὐκοῦν ἐπηπείλησε παιδεύσειν ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ τοὺς τῇ σκοπιᾷ πάγην γεγονότας, ἱερέας τε φημὶ, καὶ τοὺς ἐξ αἵματος βασιλικοῦ· ἀκαταιτίατον δὲ οὐδαμῶς τὸν ἠπατημένον ἠφίει, τουτέστι, τὸν Ἰσραήλ. ταύτητοί φησιν· ἐγὼ ἔγνων τὸν Ἐφραὶμ, καὶ Ἰσραὴλ οὐκ ἄπεστιν ἀπ' ἐμοῦ. ἶσον δὴ τοῦτο ἐκείνῳ,
"Τίς οὗτος ὁ κρύπτων με βουλὴν, συνέχων δὲ ῥήματα e Hiob. xxxviii. 2.
"ἐν καρδίᾳ, ἐμὲ δὲ οἴεται κρύπτειν;" ἔγνωκα γὰρ τὸν

4. πλάνης] + τοὺς D. Statim ἑτέρου D. 5, 6. τὸ τῶν Σιδωνίων—παιδευτὴς αὐτὸς om. D. 7. ἐπαγγέλετο D. 8. ἀτρεκὲς] ἀληθὲς D. 11. ἀπώλοντο D. 13. καὶ prius assumptum ex D. ἐπὶ assumptum ex B.D. 15. γὰρ assumptum ex B.D. Statim καὶ assumptum ex D. 19. τῷ] ἐν Edd. αὐτῷ ὄνομα inverso ordine D. θήσει B. 20. ἐπὶ σὲ alt. D. ἐπὶ σοὶ Edd. Statim haec καὶ ὀστᾶ ἀνθρώπων κατακαύσει ἐπὶ σέ accesserunt ex D. 23. αἵματος] + τοῦ D. 25. ἐγὼ assumptum ex B.D. 26. ἄπεστιν habet hic D. 27. δὲ assumptum ex D.

Hier. xxiii. 23, 24. Ib. xxxix. 27. Heb. iv. 12, 13.

Ἐφραῒμ φησι, καὶ οὐκ ἀφέστηκα τοῦ Ἰσραήλ. "Θεὸς γὰρ "ἐγγίζων ἐγώ εἰμι, λέγει Κύριος, καὶ οὐχὶ Θεὸς πόῤῥωθεν. "εἰ κρυβήσεται ἄνθρωπος ἐν κρυφαίοις, καὶ ἐγὼ οὐκ ὄψομαι "αὐτόν;" καὶ πάλιν, "Μὴ ἀπ' ἐμοῦ κρυβήσεταί τι;" "Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργὴς καὶ τομώτατος "μᾶλλον μάχαιρας διστόμου, καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ "ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς "ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας· καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφα-"νὴς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα "τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος."

84 A. a

4 Διότι νῦν ἐξεπόρνευσεν Ἐφραῒμ, ἐμιάνθη Ἰσραήλ. οὐκ ἔδωκαν τὰ διαβούλια αὐτῶν τοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῶν, ὅτι πνεῦμα πορνείας ἐν αὐτοῖς ἐστὶ, τὸν δὲ Κύριον οὐκ ἐπέγνωσαν.

Ἐπειδὴ γὰρ εἰς νεφροὺς ὁρᾷ καὶ καρδίας ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, ἄποπτον δὲ αὐτῷ παντελῶς οὐδὲν, ἔγνωκεν ὅτι πεπόρνευκε μὲν, καὶ εἰς ἄκρον ἧκε φαυλότητος ὁ Ἰσραὴλ, b *ἤγουν ὁ Ἐφραΐμ· πλὴν οὐδ' ὅσον εἰπεῖν εἰς νοῦν καὶ καρδίαν κἂν γοῦν τὸ χρῆναι μετανοεῖν εἰσεδέξατο, διά γε τὸ κεκρατῆσθαι τῷ πορνεύειν αὐτὸν ἀναπείθοντι πνεύματι, καὶ τὸν ἀληθῶς Δεσπότην μὴ ἐθελῆσαι ζητεῖν. ἀληθὲς οὖν ὅτι, καθά φησιν ὁ Σωτὴρ, "Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δου-"λεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· "ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει."*

S. Matth. vi. 24.

5 Καὶ ταπεινωθήσεται ἡ ὕβρις τοῦ Ἰσραὴλ εἰς πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ καὶ Ἐφραῒμ ἀσθενήσουσιν ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν· καὶ ἀσθενήσει καὶ Ἰούδας μετ' αὐτῶν.

c *Ὕβριν ἐνθάδε φησὶ τὴν ἐπάρατον ὑπεροψίαν· ὑβριστὴς*

2. Haec *λέγει Κύριος* accesserunt ex D. 5–10. Haec *ζῶν γὰρ ὁ λόγος—ἡμῖν ὁ λόγος* accesserunt ex D. 11. *ἐφραῒμ*] + *καὶ* F. (130. 311.) 16. *ἧκει* D. 20. *ἀληθῶς* D. *ἀληθῆ* Edd. 21. *Χριστὸς* pro *Σωτὴρ* D. 22. Haec *ἢ γὰρ—καταφρονήσει* accesserunt ex D. 24. *εἰς πρόσωπον αὐτοῦ*] *κατὰ προσώπου αὐτοῦ* F. 27. *ἐνταῦθα* pro *ἐνθάδε* D.

γὰρ ὁ ἀλαζών. ταπεινωθήσεσθαι τοίνυν φησὶ τὴν ὑπεροψίαν τοῦ Ἰσραὴλ ἐκεῖνα παθόντος, καὶ σφόδρα δικαίως, ἃ καὶ ταπεινὸν αὐτὸν ἔμελλον ἀποφαίνειν, οἰκτρὸν καὶ κατεῤῥιμμένον, καὶ αὐχημάτων ἔρημον τῶν ἐπὶ Θεῷ, καὶ αὐτῆς δὲ τῆς ἄνωθεν καὶ πατρῴας αὐτοῖς ἐλευθερίας ἐστερημένον. τὸ δὲ εἰς πρόσωπον αὐτοῦ τὴν ὕβριν ἀποστραφήσεσθαι, νοητέον διὰ τὸ πᾶν εἶδος ἀτιμίας ἐοικέναι πως ταῖς κατὰ πρόσωπον πληγαῖς. ἀσθενήσειν δὲ ὁμοῦ τῷ Ἰούδα φησὶ τοὺς ἐξ Ἰσ- d ραήλ. καταδῃώσαντες γὰρ οἵ τε τῆς Συρίας καὶ Περσῶν βασιλεῖς τὴν Σαμάρειαν, οὐκ ἀπλῆγα συγκεχωρήκασι διαμεῖναι τὸν Ἰούδαν, προσθέντες ταῖς τοῦ Ἰσραὴλ πόλεσι καί τινας τῶν ἀνηκουσῶν τοῖς ἐξ Ἰούδα καὶ Βενιαμίν. ὅτι δὲ ἁπάσης αὐτοῖς συμφορᾶς προμνήστρια γέγονεν ὁμολογουμένως ἡ εἰς Θεὸν ἀσέβειά τε καὶ ὕβρις, δεδίδαχεν εἰπὼν, μὴ ἂν ἑτέρως αὐτοῖς τὸ τῆς ἀσθενείας συμβήσεσθαι πάθος, ἀλλ' ἢ μόνον ὅτι ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν. χρήσιμον οὖν ἄρα καὶ e τιμαλφέστατον ἀληθῶς ἡ εἰς Θεὸν εὐσέβεια, δι' ἧς ἂν γένοιτο καὶ τὸ ἐθνῶν δύνασθαι κρατεῖν, καὶ πάντα ἰσχύειν κατορθοῦν εὐκόλως. καὶ ἀληθεύων ἔφασκεν ὁ Σωτὴρ, ὅτι "Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν." (S. Joan. xv. 5.) ψάλλει δέ που καὶ ὁ Δαυεὶδ ὀρθὰ φρονεῖν ᾑρημένος, "Ἰσχύς μου, καὶ ὕμνησίς μου ὁ "Κύριος." (Ps. cxvii. 14.)

Μετὰ προβάτων καὶ μόσχων πορεύσονται τοῦ ἐκζητῆσαι τὸν Κύριον, a 6 85 A.
καὶ οὐ μὴ εὕρωσιν αὐτόν· ὅτι ἐξέκλινεν ἀπ' αὐτῶν· ὅτι τὸν 7
Κύριον ἐγκατέλιπον· ὅτι τέκνα ἀλλότρια ἐγεννήθησαν αὐτοῖς.
νῦν καταφάγεται αὐτοὺς ἡ ἐρυσίβη καὶ τοὺς κλήρους αὐτῶν.

Ἀληθὲς ὁρᾶται διὰ πραγμάτων, ὅτι καθά φησιν ὁ θεσπέσιος Παῦλος "Ἀδύνατον αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφελεῖν (Heb. x. 4.)

1. ταπεινωθήσεσθαι] κατακοιμηθήσεσθαι D. 7. ἀτιμίας] ἀδικίας D. 8. δὲ] + ἡμέρας D. 9. οἵ τε] ὅ τε Edd. 10. διαμεῖναι om. D. 11, 12. ταῖς τοῦ—Βενιαμίν. ὅτι om. D. 15. συμβῆναι D. 16. ὅτι] + ἀσθενήσουσιν Edd. invitis B.D. 20. ποιεῖν accessit ex B.D. 23. ζητῆσαι F. 24. οὐ om. F. Edd. 25. ἐγέννησαν D. (26 al.) 26. ἐρυσίβη correxi ex D. ἐρισύβη Edd. ante Migne (153). 28. ἀφαιρεῖν D.

b " ἁμαρτίας," καὶ ἔστιν ἀπρόσιτος διὰ τοῦ νόμου Θεός. νόμον δέ φημι, τὴν κατὰ νόμον λατρείαν τὴν δι' αἱμάτων καὶ θυσιῶν. οὐκοῦν κἂν εἰ προσάγοιεν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ τὰ νενομισμένα θύματα, τῶν ἀνοσίως αὐτοῖς ἐπταισμένων ἐξαιτοῦντες τὴν ἄφεσιν, ἤγουν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ζητοῦντες οἰκείωσιν, οὐκ ἂν ἐφίκοιντό φησιν, οὐδ' ἂν ἐξανύσειαν τὸ εὑρίσκειν δύνασθαι τὸν Θεὸν, ἀλλ' οὐδ' ἂν γένοιτο προσιτὸς τοῖς οὕτω μεταγινώσκουσιν. εὑρίσκεται γὰρ διὰ μόνης τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ἧς ἂν νοοῖτο προεισβολὴ τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως, καὶ c προσέτι τούτῳ τὸ σωτήριον βάπτισμα, τὴν ἐν Πνεύματι πρὸς Θεὸν οἰκείωσιν προξενοῦν. οὐκοῦν οὐκ ἂν εὕροι τὸν Κύριον ὁ Ἰσραὴλ διά γε τῆς κατὰ νόμον λατρείας. ἐκκέκλικε γὰρ ἀπ' αὐτῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ καταλελοίπασιν αὐτὸν, ἀποπηδῶντες τοσοῦτον, ὥστε καὶ τέκνων ἀλλοτρίων γενέσθαι πατέρες. ἀλλότρια δὲ τέκνα φησὶ, τὰ οἷον ἐκ μήτρας καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν σπαργάνων ταῖς τῶν εἰδώλων ἀνακείμενα δόξαις, προσαγόντων τάχα που τοῖς δαιμονίοις τὰ χαριστήρια καὶ τὰς ἐπὶ ταῖς ὠδῖσι θυσίας τῶν γεγεννηκότων. τέκνα τοίνυν d ἀλλότρια, τὰ μὴ ἐν Θεῷ· ἢ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον, τὰ ἐκ γυναικῶν ἀλλογενῶν. ἐπεμίγνυντο γὰρ ἀπερισκέπτως οἱ ἐξ Ἰσραὴλ ταῖς τῶν ἐθνῶν θυγατράσιν, εἰδωλολατρούσαις ἔτι, καίτοι τοῦ νόμου λέγοντος ἐναργῶς, τὸ μὴ δεῖν συνάπτεσθαι γαμικῶς τοῖς ἀλλογενέσι. "Τὴν θυγατέρα σου γάρ φησιν, " οὐ δώσεις τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ οὐ λήψῃ " τῷ υἱῷ σου. ἀποστήσει γὰρ τὸν υἱόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ " πορευθεὶς λατρεύσει θεοῖς ἑτέροις."

Deut. vii. 3, 4.

e Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα δεδράκασι, καταφάγεται αὐτοὺς ἡ ἐρυσίβη. σημαίνει δὲ πάλιν αἰνιγματωδῶς διὰ τούτου τὴν ἐσομένην αὐτοῖς κάκωσίν τε καὶ βλάβην ἐκ τῆς τοῦ πολέμου

1. τοῦ assumptum ex D. 3. εἰ assumptum ex B.D. 5. τὸν om. D. 12. ἐκκέκλινε (sic) Edd. ante Migne. 13. ἀπολελοίπασιν D. Statim αὐτὸν om. D. 14. ὥστε D. ὡς Edd. 16. τῶν prius om. D. 18. γεγεννηκότων] Sic (post Migne) correxi ex D. γεγενηκότων Edd. 19. καὶ assumptum ex B.D. 20. ἐπεμίγοντο D. 25. ἀποστήσῃ Edd. 27. δὲ assumptum ex B.D.

προσβολῆς, οὐκ ἀνικάνως ἐχούσης ἐρυσίβης δίκην ἀφανίσαι δεινῶς αὐτούς τε καὶ τὰ αὐτῶν· τοῦτο γὰρ οἱ κλῆροι. ὅτι δὲ μὴ εἰς ὑπέρθεσιν καὶ ἀνοκωχὴν ὁ πόλεμος, ἀλλ' εὐθὺς καὶ κατὰ πόδας, πεπληροφόρηκεν εἰπὼν Νῦν καταφάγεταί αὐτοὺς ἡ ἐρυσίβη. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Κατόπιν ἥξει τῶν λόγων τῶν ἀνιαρῶν ἡ πεῖρα, ἐγγὺς ἤδη καὶ ἐπὶ θύραις ἡ συμφορά. περιέσται δὴ οὖν τοῖς λυποῦσι Θεὸν τὸ μήτε εὑρίσκειν αὐτὸν a 86 A.
δύνασθαι, κἂν εἰ ἕλοιντο ζητεῖν· γενέσθαι δὲ καὶ τέκνων ἀλλοτρίων πατέρας, τουτέστιν, οὐκ εὐγενεῖς καὶ γνησίους ἔχειν καρπούς· οὗτοι δ' ἂν εἶεν οἱ ἐξ ἀρετῆς τε καὶ ἁγίας ζωῆς· ἀπολέσθαι δὲ μᾶλλον, καθάπερ ἐρυσίβῃ τινὶ τῇ σφῶν αὐτῶν περιθραυομένους κακίᾳ καὶ ἀθλιότητι, καὶ προσέτι τούτοις καὶ αὐτοὺς ζημιοῦσθαι τοὺς παρὰ Θεοῦ κλήρους· περὶ ὧν καὶ ὁ θεσπέσιος ψάλλει Δαυεὶδ, πρὸς τὸν τῶν ὅλων b
Σωτῆρα Θεόν "Ἐν ταῖς χερσί σου οἱ κλῆροί μου." ἅπας Ps. xxx. 16.
γὰρ ἡμῶν κλῆρος, καὶ πᾶσα μερὶς ἐν ἐξουσίᾳ Θεοῦ, καὶ αὐτός ἐστιν ὁ τῶν στεφάνων διανομεύς.

Σαλπίσατε σάλπιγγι ἐπὶ τοὺς βουνούς, ἠχήσατε ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν, 8
κηρύξατε ἐν τῷ οἴκῳ Ὢν, ἐξέστη Βενιαμὶν, Ἐφραΐμ εἰς ἀφα- 9
νισμὸν ἐγένετο ἐν ἡμέραις ἐλέγχου. ἐν ταῖς φυλαῖς τοῦ Ἰσραὴλ
ἔδειξα πιστά.

Προείρηται σαφῶς, ὅτι πρὸς ταῖς δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς, καὶ ἑτέρους τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ εἰδωλολατρείας ὀλέθρου τε καὶ c
πλάνης εἰσκεκόμικε τρόπους ὁ ἐπάρατος Ἱεροβοάμ. ἐθρήσκευον γὰρ ἐν ὄρεσι καὶ βουνοῖς τὸν Χαμὼς, τὸν Βεελφεγὼρ, "ὑποκάτω δρυὸς καὶ λεύκης καὶ δένδρου συσκιάζοντος·" ἦσαν Supra iv. 13.
δὲ, ὡς ἔφην, καὶ ἐν Βαιθὴλ καὶ ἐν Δὰν αἱ χρυσαῖ δαμάλεις. ἀλλ' ἥδε μὲν τοῦ Ἰσραὴλ ἡ πλάνησις· ὁ δέ γε Ἰούδας, ἤγουν ὁ Βενιαμὶν, τουτέστιν οἱ ἐκ φυλῆς Ἰούδα καὶ Βενιαμὶν, οὐδὲν ἧττον πεπλάνηντο, καὶ λελατρεύκασι μὲν "τῇ Ἀστάρτῃ 4 Reg. 23. 13.

1. ἱκανῶς pro οὐκ ἀνικάνως D. 6. θήραις (sic) Edd. ante Migne.
9. ἢ pro καὶ D. 29. Haec τουτέστιν—Βενιαμὶν accesserunt ex D.

d "προσοχθίσματι Σιδωνίων· προσεκύνουν δὲ καὶ τῷ ἡλίῳ." καὶ
τοῦτο ἡμῖν ἐναργὲς ἔσται πάλιν διὰ φωνῆς Ἰεζεκιήλ. ἤχθη
Ezech. viii. 3. μὲν γὰρ, ὥς φησιν αὐτὸς, εἰς Ἱεροσόλυμα, "ἐν ὁράσει Θεοῦ·"
Ib. 16. εἶτα τεθέαται τὴν τῶν ἐνοικούντων πλάνην. "Εἶδον γάρ,
"φησιν, ὡς εἴκοσι καὶ πέντε ἄνδρας, τὰ ὀπίσθια αὐτῶν
"πρὸς τὸν ναὸν Κυρίου, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἀπέναντι,
"καὶ οὗτοι προσεκύνουν κατὰ ἀνατολὰς τῷ ἡλίῳ." ἄθρει δὴ
οὖν ὅπως ἐμερίζοντο τὴν ἀπώλειαν, κατὰ πολλοὺς προσ-
e κρούοντες τρόπους καὶ λυποῦντες Θεόν. οὐκοῦν τοῖς κα-
ταδηοῦν ἐθέλουσι, καὶ ὅσον οὐδέπω προσδοκωμένοις, τὴν
Σαμάρειαν, καὶ θορυβεῖν οὐ μετρίως μέλλουσι τὴν Ἱερου-
σαλὴμ, Ἀσσυρίοις τέ φημι καὶ Πέρσαις, καὶ τοῖς ἀπὸ
Δαμασκοῦ, φημὶ δὴ τοῖς Σύροις· ἐπέθεντο γὰρ ἀμφότεροι
κατὰ καιροὺς, ἄλλοτε ἄλλως εἰς τοῦτο παραθηγόμενοι·
μονονουχὶ καὶ ἐγκαλεῖ τῆς ἐφόδου τὴν μέλλησιν, ἀπάρχεσθαι
δὲ ἤδη τοῦ πολέμου προστέταχε, περιηχοῦντας ταῖς σάλπιγξι,
καὶ τὰς τῶν δειμάτων ἀπαρχὰς ταῖς τῶν πλανωμένων ἐνιέν-
τας ψυχαῖς.

87 A. a Ἐπειδὴ γὰρ ἔφη, "Νῦν καταφάγεται αὐτοὺς ἡ ἐρυσίβη καὶ
Supra ver. 7. "τοὺς κλήρους αὐτῶν·" ἐλέγομεν δὲ ἡμεῖς, ἐρυσίβην ὠνομάσ-
Supra 85 e. θαι τὴν ἐκ τοῦ πολέμου κάκωσιν καὶ ἀφανισμόν· διδάσκων,
ὅτι γέγονεν ἐπὶ θύραις, συμβήσεται δὲ, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν,
σαλπίζειν εὖ μάλα, ὡς ἔφην, προστέταχε, καὶ πρό γε τῶν
ἄλλων ἐπὶ τοὺς τῶν εἰδώλων τόπους, ἢ ὡς ὅσον οὐδέπω
καταπρησθήσεσθαι μέλλοντας καὶ σεισθησομένους, ἤγουν
ὅτι γεγόνασιν αὐτοὶ τοῦ πολέμου πρόφασις καὶ τῆς ἀνηκέσ-
b του συμφορᾶς τοῖς πεπλανημένοις. ὅταν οὖν λέγῃ τὸ
χρῆναι σαλπίζειν ἐπὶ τοὺς βουνοὺς καὶ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ ἐν
τῷ οἴκῳ ὢν, τοὺς τῶν εἰδώλων νοήσεις τόπους. ἰστέον δὲ,

1. τῷ om. D. 3. ἔφην pro φησιν D. 7. οὕτω pro οὗτοι D.
10. οὐδέπω D. Migne. οὔπω B. οὐδέπου Edd. 13. ἐπέθεντο] ἔθεντο iid.
14. ἄλλοτε] ἄλλοι τε iid. 15. μέλησιν B.D. 17. δειμάτων D.
δειγμάτων B. Edd. 21. καὶ] + τὸν Edd. invito D. 22. καὶ om. D.
23. Haec ὡς ἔφην assumpta ex D. 24. οὐδέπω] οὐδέπου Edd. ante Migne.
οὔπω D. 28. ἐπὶ alt. om. D. τὸ post καὶ add. D.

ὅτι τοῖς ἄλλοις ἑρμηνευταῖς εἰς τὸ ἐν τῷ οἴκῳ ὤν, οὐ συνηνέχθησαν οἱ ἑβδομήκοντα. οἱ μὲν γὰρ εἰρήκασιν, εἰς οἶκον ἀνωφελοῦς, τουτέστιν, εἰδώλου παντός· οἱ δὲ, τὸ ἐν τῷ οἴκῳ ὤν. οἰησόμεθα δὴ οὖν, ἐκεῖνο βούλεσθαι νυνὶ τὸν προφητικὸν ἡμῖν ὑποσημῆναι λόγον, ὅτι χρὴ σαλπίζειν αὐτοὺς, οὐκ ἐπὶ μόνους τοὺς βουνοὺς καὶ τὰ ὑψηλὰ, τουτέστιν, οὐ κατὰ μόνης τῆς εἰδωλολατρείας τοῦ Ἰσραὴλ, ἤτοι τῶν δέκα φυλῶν c τῶν ἐν Σαμαρείᾳ, ἀλλὰ καὶ κατὰ ταύτης τῆς οὔσης ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις παρά τε τῷ Ἰούδα καὶ τῷ Βενιαμιν. προσεκύνουν γὰρ, ὡς ἔφην, τῷ ἡλίῳ· ὢν δέ ἐστιν ὁ ἥλιος· Θεὸν ῥιπτοῦντες κατόπιν, καὶ ἀποστρεφόμενοι τὰ αὐτοῦ. τοῦτο γὰρ οἶμαι δηλοῦν τὸ ἔχειν τὰ ὀπίσθια πρὸς τὸν ναὸν Κυρίου, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἀπέναντι, δῆλον δὲ ὅτι τοῦ ἡλίου. ὅταν τοίνυν ἀκούσῃς τὸ ἐν τῷ οἴκῳ ὤν, οἶκον ἢ τέμενος νοήσεις θεοῦ ψευδωνύμου παντὸς καὶ πεποιημένου, ἤτοι τοῦ ἡλίου. ἄτοπον δὲ οὐδὲν ἢ ἀπίθανον εἶναί τῳ δόξειεν ἂν, οἶκον ἡλίου d τοὺς ἡλίῳ προσκυνοῦντας νοεῖσθαί τε καὶ ὀνομάζεσθαι, καθάπερ ἀμέλει καὶ οἶκος Θεοῦ νοηθεῖεν ἂν οἱ τὰ αὐτοῦ φρονοῦντες καὶ πράττοντες καὶ αὐτῷ τὸ σέβας ἀνάπτοντες.

Εἰ δὲ δὴ βούλοιτό τις καὶ τὴν δάμαλιν τὴν χρυσῆν ὢν ὀνομάζεσθαι, φορέσει καὶ οὕτως τὸ πιθανὸν ὁ λόγος. ὁ μὲν γὰρ θεομισὴς Ἱεροβοὰμ πρὸς τὸ τῶν Αἰγυπτίων σέβας, φημὶ δὴ τὸν Ἄπιν, τὰς δαμάλεις εἰργάζετο. τετιμήκασι δὲ τὸν Ἄπιν Αἰγύπτιοι, σελήνης μὲν τέκνον εἶναι λέγοντες· τοιγάρτοι καὶ μηνοειδὲς ἐπὶ μετώπου εἶχε σημεῖον· ἔκγονον δὲ ὥσπερ ἡλίου πιστεύοντες εἶναι, διὰ τὸ, κατάγε τὸ αὐτοῖς e δοκοῦν, ἐξ ἡλίου τὴν σελήνην φωτίζεσθαι. οὐκοῦν ὡς σελήνης μὲν τέκνον, ἡλίου δὲ ἔκγονον ἐτίμων τὸν Ἄπιν· ἀπεκόμιζε δὲ αὐτοὺς εἰς τοῦτο δὴ πλάνης καὶ λογισμῶν ἀθλιότητος ὁ πολυμήχανος δράκων, τουτέστιν ὁ σατανᾶς. σαλπίζειν οὖν

3. τὸ assumptum ex B.D. 8. τῶν om. D. Statim εἰς Σαμάρειαν b. κατ' αὐτῆς D. 9. παρά τε] παρά γε b. 14. ὑπακούσῃς D. 19. Haec καὶ πράττοντες accesserunt ex D. 20. δὴ assumptum ex B.D. 25. μετώποις D. 26. τοι] τὸ B.D. 29. μὲν γὰρ pro δὲ D.

ἄρα προστέταχεν ἐπί τε τοὺς βουνοὺς καὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ ἐν 88 A. a τῷ οἴκῳ ὤν, τουτέστι τῆς δαμάλεως τῆς χρυσῆς. ποῖα δὲ ἦν ἄρα τὰ ἀμφοῖν ἐγκλήματα, καὶ ὁ τοῦ χρῆναι κολάζεσθαι λόγος, καθίστησιν ἐναργὲς, ἐπιφέρων εὐθύς, ἐξέστη Βενιαμὶν, ἀντὶ τοῦ Τῶν ἰδίων ἐκπεφοίτηκεν ἐθῶν, ἤγουν τῆς ἀρίστης ἀπώλισθε φρενός· τοῦτο γὰρ ἀληθῶς ἡ ἔκστασις ἐπὶ φαύλων νοοῖτο. κατηφάνισται δὲ καὶ Ἐφραΐμ. πλὴν οὐχ οὕτω ταῦτά φησιν. ἐν γὰρ ἡμέραις ἐλέγχου τῆς ἀμφοῖν πλημμελείας ἔδειξα πιστὰ, βεβαίους καὶ ἀληθεῖς τοὺς b ἐμοὺς ἀποφήνας λόγους. συμβέβηκε γὰρ αὐτοῖς, ἅπερ ἤδη προεῖπον, καὶ οὐδὲν διέψευσται τῶν ἐμῶν. ἐπειδὴ γὰρ ἐξέστησαν τῶν ἀρχαίων ἐθῶν, καὶ φρενὸς ἔξω γεγόνασιν ἀγαθῆς, ἐξώσθησαν καὶ αὐτῆς τῆς ἑαυτῶν χώρας, καὶ ἀποπεπτώκασιν ὁμοῦ τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης, καὶ πάσης εὐημερίας.

Ἕψεται δὲ καὶ ἑτέρως τοῖς καταλιμπάνουσι Θεὸν, τὸ ἐξίστασθαι δεῖν καὶ ἀγαθῆς ἁπάσης ἐννοίας, καὶ μὴν καὶ ἔργου παντὸς τοῦ τετραμμένου πρὸς ἀρετήν. βαδιοῦνται δὲ c πρὸς ἀφανισμὸν, ἐλέγχοντός τε καὶ ἐπιτιμῶντος Θεοῦ, καὶ τῆς ῥαθυμίας ἐξαιτοῦντος δίκας. χρήσιμον οὖν ἄρα καὶ ἀναγκαῖον εἰς ζωὴν, τὸ εἶναι μετὰ Θεοῦ, μόνον δὲ οὐχὶ τὸ Ps. lxii. 8. ἐν ψαλμοῖς ἐκεῖνο βοᾶν, "Ἐκολλήθη ἡ ψυχή μου ὀπίσω "σου." ἀντιλήψεται γὰρ τότε καὶ ἐπικουρήσει προθύμως ἡ S. Joan. x. 28. δεξιὰ τοῦ πάντα ἰσχύοντος, ἀφ' ἧς οὐδεὶς ἁρπάσει κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος φωνήν.

10 Ἐγένοντο οἱ ἄρχοντες Ἰούδα ὡς μετατιθέντες ὅρια, ἐπ' αὐτοὺς ἐκχεῶ ὡς ὕδωρ τὸ ὅρμημά μου.

Supra ver. 8. d Τοῦτό ἐστιν αἰνιγματωδῶς, τὸ "Ἐξέστη Βενιαμίν." γεγό-

1. τε assumptum ex D. 3. ἐπ' ἀμφοῖν b. 6. ἐπὶ φαύλων D. ἐπὶ φαῦλα Edd. 8. ταῦτά] + διὰ παντὸς Edd. invitis B.D. 11. τῶν] ταῖς Edd. ante Migne. 14. ὁμοῦ D. ὁμοίως Edd. ἁπάσης D. 18. βαδιοῦντας Edd. ante Migne.

νασι γὰρ ἐν ἴσῳ, φησὶ, τοῖς μετατιθεῖσιν ὅρια, καὶ ὑπερβαίνειν ἐθέλουσι τὰ πάλαι διωρισμένα. οἱ γὰρ τὰ μόνῳ πρέποντα τῷ Θεῷ, καὶ αὐτῷ δικαίως ἀνατεθειμένα, τὴν ἀγάπην δὲ λέγω, τὴν τιμὴν, τὴν προσκύνησιν, μεθιστάντες εἰς ἑτέρους, διά γε τοῦ προσκυνεῖν ἡλίῳ τυχὸν, ἤγουν σελήνῃ καὶ ἄστροις, δρῷεν ἂν ἕτερον οὐδὲν κατά γε τὸ εἰκὸς, ἢ ὅτι δὴ πάντως μεθιστᾶσιν ὅρια. ὅτι δὲ τὴν πρέπουσαν τῷ Θεῷ δόξαν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις ἀνατέθεικεν ὁ Ἰούδας, ἤγουν ὁ e *Βενιαμὶν, σαφῶς ἂν νοοῖτο, πρὸς τὸν προφήτην Ἱερεμίαν λέγοντος Θεοῦ "Ἦ οὐχ ὁρᾷς τί οὗτοι ποιοῦσιν ἐν ταῖς* Hier. vii. 17, 18. *"πόλεσιν Ἰούδα καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἱερουσαλήμ; οἱ υἱοὶ "αὐτῶν συλλέγουσι ξύλα· καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν καίουσι "πῦρ, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν τρίβουσι σταῖς, τοῦ ποιῆσαι "χαυῶνας τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔσπεισαν σπονδὰς "θεοῖς ἀλλοτρίοις ἵνα παροργίσωσί με." ὅρια δὴ οὖν μετατεθείκασιν οἱ ἐξ Ἰούδα φυλῆς ἡγούμενοι, τουτέστιν οἱ τὴν ἀνωτάτω καὶ βασιλίδα περικείμενοι δόξαν, οἷς ἦν εἰκὸς* a 89 A. *κατακολουθεῖν ἑλέσθαι πεπλανημένοις καὶ τὴν ἀγελαίαν πληθύν. ἀλλ' ὕδατος δίκην ῥαγδαιοτάτου φησὶν, ἐπ' αὐτοὺς ἐκχεῶ τὸ ὅρμημά μου. δύσοιστα γὰρ καὶ ἀφόρητα καὶ ἀνανταγώνιστα παντελῶς τὰ ἐκ θείας ὀργῆς, καθάπερ ἀμέλει καὶ χρῆμα δυσάντητον ἡ πολλὴ καὶ ἀμφιλαφὴς τῶν ὑδάτων φορά.*

Κατεδυνάστευσεν Ἐφραῒμ τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ καὶ κατεπάτησε 11
κρῖμα, ὅτι ἤρξατο πορεύεσθαι ὀπίσω τῶν ματαίων. καὶ ἐγὼ 12 b
ἔσομαι ὡς ταραχὴ τῷ Ἐφραῒμ, καὶ ὡς κέντρον τῷ οἴκῳ Ἰούδα.

Τίνα μὲν τρόπον ἐξέστη Βενιαμὶν, ἀποδέδεικται σαφῶς.

1. *μετατεθεῖσιν* Edd. ante Migne. 3. *τῷ* om. D. *δὴ* pro *δὲ* D. 7. *πρέπουσαν*] *προσήκουσαν* D. 8. *ὁ* prius om. D. 9. *σαφῶς ἂν νοοῖτο*] *σαφὲς ἂν γένοιτο* D. 10. *τί*] *ὅ τι* Edd. 12. *πατέρες*] *υἱοί* (sic) B. 13. *ποιῆσαι*] Sic correxi ex D. *ποιοῦσαι* Edd. ante Migne. 14. *χαυῶνας*] Sic correxi c. Migne. *χαβῶνας* B. *χάβωνας* D. *καυῶνας* Edd. 15. *υἱοῖς* pro *θεοῖς* D. 18. *καὶ* assumptum ex D. 24. *καὶ* dederunt B. F. Edd. deest h. v. in D. 25. *τὸ* ante *κρῖμα* add. Edd. (Vat.) invitis B.D. (Alex.) 27. *ἀποδέδεικται* D. *ἀποδέδειχε* Edd. Statim *σαφῶς* om. D.

Supra ver. 10. Supra ver. 9.

ἔφη γὰρ ὅτι γεγόνασιν "οἱ ἄρχοντες Ἰούδα ὡς μετατιθέντες "ὅρια." πῶς δὲ καὶ "Ἐφραῒμ εἰς ἀφανισμὸν ἐγένετο," διερμηνεύει πάλιν, ἐπειπών κατεδυνάστευσεν Ἐφραῒμ τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ. καὶ δοκεῖ πως ἐν ἤθει πεποιῆσθαι πρὸς ἡμᾶς νυνὶ ὁ c λόγος. ποῖον οὖν ἄρα τὸ κατηγόρημα τῶν ἐκ φυλῆς Ἐφραῒμ, ἢ ποῖον ἀντίδικον τὸ θεῖον ἡμῖν χρησμῴδημά φησιν ὃν κατεδυνάστευσεν ὁ Ἐφραῒμ, διειπεῖν ὡς ἔνι πειράσομαι.

Οἱ μὲν γὰρ ἐκ φυλῆς Ἰούδα καὶ Βενιαμὶν αἰδῶ τινὰ καὶ λόγον ἔτι τῶν διὰ Μωυσέως ἐποιοῦντο νόμων, ἐπετήδευόν τε τὴν δικαιοσύνην. οὐ γὰρ πάντες ἐκκεκλίκασιν, ἀλλ' ἦσαν οὐκ εὐαρίθμητοι κλαίοντές τε καὶ ὀλοφυρόμενοι τὴν τῶν πλανωμένων ἀπόστασιν, καὶ δυσχεραίνοντες οὐ μετρίως, ἐπείτοι τὸν τῶν ὅλων ἀτιμάζοντες Θεὸν τοὺς τῆς εἰδωλο-d λατρείας τινὲς ἐπετήδευον τρόπους. καὶ γοῦν ὡς ὁ μακάριός φησι προφήτης Ἰεζεκιήλ, ἀπεστέλλοντο μέν τινες κατὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ, πελέκεις ἡρμένοι, ἤκουόν τε σαφῶς Θεοῦ λέγοντος ἕπεσθαι μὲν δεῖν τῷ τὸν ποδήρη διεζωσμένῳ, φείδεσθαι δὲ μηδενός. καὶ εἶδον γάρ φησι, "Καὶ ἰδοὺ ἓξ ἄνδρες "ἤρχοντο διὰ τῆς πύλης τῆς βλεπούσης πρὸς βοῤῥᾶν, καὶ "ἑκάστῳ πέλυξ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπε τῷ ἀνδρί, φησι, "τῷ ἐζωσμένῳ τὸν ποδήρη Δίελθε μέσην τὴν Ἱερουσαλὴμ, "καὶ δὸς τὸ σημεῖον ἐπὶ τὰ μέτωπα τῶν ἀνδρῶν τῶν κατα-e "στεναζόντων καὶ κατοδυνωμένων ἐπὶ πάσαις ταῖς ἀδικίαις "ταῖς γινομέναις ἐν μέσῳ αὐτῆς. καὶ τούτοις εἶπεν ἀκούον-"τός μου Πορεύεσθε εἰς τὴν πόλιν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ κόπτετε "καὶ μὴ φείδεσθε καὶ μὴ ἐλεήσητε· καὶ πρεσβύτερον καὶ "νεανίσκον καὶ νήπια καὶ γυναῖκας ἀποκτείνατε εἰς ἐξάλει-"ψιν, ἐπὶ δὲ πάντας ἐφ' οὓς ἐστι τὸ σημεῖον μὴ ἐγγίσητε." ἀκούεις ὅτι κατεσημαίνοντό τινες ὡς ἔξω δίκης καὶ θυμοῦ καὶ

Ezech. ix. 2. Ib. 4-6.

1. οἱ assumptum ex B.D. 3. εἰπὼν D. 4. πρὸς ἡμᾶς νυνὶ hoc ordine D. 5. τῶν] τὸ Edd. 9. νόμων ἐποιοῦντο inverso ordine D. ἔτι pro τε D. 14. ὡς assumptum ex B.D. 17. δεῖν D. δεῖ B. Edd. ante Migne. 18. καὶ prius assumptum ex D. 20. ἑκάστου D. ἑκάστῳ B. Edd. (62. 228.) 22. τῶν alt. deest in Edd. 26. Haec καὶ μὴ ἐλεήσητε accesserunt ex D. (μὴ erasum aut detritum.) 27. καὶ prius assumptum ex B.D.

ἁπάσης ὄντες αἰτίας, διάτοι τὸ ἑλέσθαι φρονεῖν ὀρθῶς, καὶ μὴν καὶ βιοῦν ἐννόμως, καὶ δικαιοσύνης ἅπτεσθαι, καὶ τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης ἀνεπιπλήκτως ἐρᾷν; ἐν δέ γε τῇ Σαμαρείᾳ a 90 A. ὁλοτρόπως ἐξώκειλεν ὁ Ἰσραὴλ, οὐδ' ὅσον εἰπεῖν κἂν γοῦν μνήμης τάχα που τὰ Μωυσέως ἀξιῶν, μαχομένην δὲ ὥσπερ, καὶ εἰς ἅπαν αὐτοῖς ἀντιτεταγμένην ἐπιτηδεύων ζωὴν, ὡς καὶ ἐχθρὸν ἡγεῖσθαι τὸν τοῦ Θεοῦ νόμον, ὅσον ἧκεν εἰπεῖν, ὡς μηδὲ εἰδέναι θέλειν αὐτὸν, ἀτιμάζειν δὲ τὸν παιδαγωγὸν, καίτοι σώζειν εἰδότα, καὶ ἀποκομίζειν εὖ μάλα δυνάμενον εἰς εὐθῆ τε καὶ ἀκατάσκωπτον ζωήν.

Τοῦτο τοίνυν, ὡς ἔοικεν, ὁ προφητικὸς ἡμῖν αἰνίττεται b λόγος, πεποίηται δὲ μετ' ἤθους, ὡς ἔφην. *κατεδυνάστευσε γάρ φησιν ὁ Ἐφραὶμ τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ*, ἀντὶ τοῦ, νίκην ἐκτοπωτάτην καὶ ὀλέθρου πρόξενον νενίκηκεν ὁ Ἐφραΐμ, *κατεδυνάστευσεν* ὡς ἴδιον ἐχθρὸν, τουτέστι κατηγωνίσατο γενικῶς ὃν μεμίσηκε νόμον. ἐπειδὴ δέ ἐστιν ἀμυδρὸς ὁ λόγος, ἑτέρως αὐτὸ διατρανοῖ λέγων· *κατεπάτησε κρῖμα*, τουτέστιν, οὐ πεφρόντικεν ὅλως τῆς ἐν νόμῳ δικαιοσύνης· ἀεὶ γάρ πως τὸ *καταπατούμενον* ἐν ἀτιμίᾳ νοεῖται, καὶ οὐδενὸς ἄξιον κατα- c φωρᾶται λόγου. καὶ γοῦν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς, "Καλὸν τὸ ἅλας, φησίν· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι "ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ βληθὲν ἔξω κα-"ταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων." (S. Marc. ix. 50; S Matth. v. 13.) ὅταν τοίνυν *κρῖμα* λέγῃ, νοήσεις τὸν νόμον. οὕτω καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ ὀνομάζων αὐτὸν, ἀναφωνεῖ πρὸς Θεὸν, "Κρῖμα καὶ δικαιο-"σύνην ἐν Ἰακὼβ σὺ ἐποίησας." (Ps. xcviii. 4.) Θεοῦ γὰρ ὁ νόμος, καὶ εἰ λαλεῖται δι' ἀγγέλων. (Cf. Heb. ii. 2.) ἀλλὰ τίς ἡ πρόφασις τοῦ καὶ ἐχθρὸν ἡγήσασθαι τὸν νόμον καὶ *καταπατῆσαι τὸ κρῖμα*, παρ- d έδειξε πάλιν, εὐθὺς ἐπειπὼν *ὅτι ἤρξατο πορεύεσθαι ὀπίσω τῶν ματαίων*. ἀρχὴ τῆς τοιᾶσδε νόσου, φησὶ, τὸ τιμᾶν ἑλέσθαι

1. καὶ] ναὶ D. 6. ἐπιτηδεύων D. ἐπετήδευε Edd. καὶ om. D. 7. ἧκει Edd. ὡς μηδὲ] εἰς τὸ μὴ D. 11. ἡμῖν assumptum ex D. 13. ὁ om. D. 15. κατηγωνίσατο D. νενίκηκε Edd. 16. ἀμυδρός ἐστιν b. 17. αὐτὸν D. 20. ὁ alt. assumptum ex B. 22. βληθὲν B. βληθῆναι D. βεβληθὲν Edd. ante Migne. ἔξω καταπ. habet D. 25. ἀνεφώνει D. 27. λαλεῖται] λελάλητο D. 29. ἐπειπὼν B. εἰπὼν D. Edd.

τὰ μάταια, καὶ κατακολουθεῖν εἰδώλοις. ἀμήχανον γὰρ ἐν ταὐτῷ καὶ Θεῷ δύνασθαι κατακολουθεῖν, καὶ τοῖς πονηροῖς καὶ ἀκαθάρτοις πνεύμασι· διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεσπέσιος γράφει
1 Cor. x. 21. Παῦλος· "Οὐ δύνασθε ποτήριον Κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον "δαιμονίων, οὐ δύνασθε τραπέζης Κυρίου μετέχειν καὶ τρα-
e "πέζης δαιμονίων." μονότροπος γὰρ ὁ θεοφιλής· ἀλλοπρόσαλλος δὲ καὶ σεσαλευμένος καὶ ἐπ' ἄμφω βαίνειν εἰδὼς, ὁ ἀνασφαλὴς, καὶ ἐφ' ὅπερ ἂν τύχοι βαδίζων εὐκόλως.

Supra ver. 10. Οὐκοῦν γεγόνασι μὲν οἱ ἄρχοντες Ἰούδα φησὶν, ὡς μετατιθέντες ὅρια, κατεδυνάστευσε δὲ καὶ ὁ Ἐφραῒμ τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ, κατεπάτησε δὲ καὶ κρῖμα· ἔσομαι δὲ λοιπὸν ὡς ταραχὴ τῷ Ἐφραῒμ καὶ ὡς κέντρον τῷ Ἰούδα. καὶ τί δὴ τοῦτό ἐστι, πολυπραγμονεῖν ἀναγκαῖον. οἱ μὲν οὖν ἕτεροι τῶν ἑρμηνευτῶν ἀντὶ τοῦ ταραχὴ, βρωστὴρ εἰρήκασιν· ἀντὶ
91 A. a δὲ τοῦ κέντρον, σῆψις· οἱ δέ γε ἑβδομήκοντα ταραχὴν καὶ κέντρον ὠνόμασαν. θορυβουμένου γὰρ οὐ μετρίως τοῦ Ἐφραῒμ, ἤτοι τῶν δέκα φυλῶν, ὑπὸ τοῦ κατασκήψαντος αὐτοῖς πολέμου, τοῦτο μὲν ὑπὸ τοῦ γείτονος τοῦ παρὰ Σύρων φημὶ, τοῦτο δὲ ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ καὶ ἐκ τῆς τῶν Ἀσσυρίων ἥκοντος χώρας, ἐν ὀδύναις ἦν καὶ οὐκ ἐν μετρίοις δείμασιν ὁ Ἰούδας, μᾶλλον δὲ καὶ ἐν ἀγωνίᾳ πολλῇ. προσεδόκησε γὰρ, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν, τοῖς ἴσοις τυχὸν, ἢ καὶ πολὺ χείροσιν ἐναλῶναι κακοῖς· ἐπιβρίθοντος γὰρ τοῦ πολέ-
b μου, καὶ ταῖς κατὰ τὴν Σαμάρειαν πόλεσιν ἐπισκήπτοντος, πᾶσά πως ἀνάγκη ἦν συνδιόλλυσθαι τὰς ὁμόρους, τὰς τῶν ἐξ Ἰούδα φημὶ καὶ Βενιαμίν. οὐκοῦν ἡ μὲν ταραχὴ τοῦ πολέμου τὴν ἔφοδον, τὸ δὲ κέντρον ἐν τούτοις τὴν ἐκ λύπης τε καὶ δυσθυμίας ὀδύνην ὑποδηλοῖ, ὧν ἔξω που πάντως εἶεν ἂν οἱ φρονεῖν ἐθέλοντες τὰ Χριστοῦ· δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἡ δόξα σὺν Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

4. τοῦ post ποτήριον add. Edd. 11. καὶ κατεπάτησε pro κατεπάτησε δὲ καὶ D. 12. τῷ ἰοῦδα] τῷ λαῷ Ἰούδα D. 15. κέντρον D. κέντρου Edd. 18. τοῦ prius assumptum ex D. 20. μέτροις (sic) Edd. ante Migne. 22. καὶ alt. assumptum ex B.D. 23. χείρονος Edd. 30. Θεῷ καὶ om. D. 31. τῶν αἰώνων om. D.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΩΣΗΕ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

Καὶ εἶδεν Ἐφραῒμ τὴν νόσον αὐτοῦ, καὶ Ἰούδας τὴν ὀδύνην αὐτοῦ· 13 c
καὶ ἐπορεύθη Ἐφραῒμ πρὸς Ἀσσυρίους, καὶ ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς βασιλέα Ἰαρείμ, καὶ αὐτὸς οὐκ ἠδυνήθη ἰάσασθαι ὑμᾶς, καὶ οὐ μὴ διαπαύσῃ ἐξ ὑμῶν ὀδύνη.

Θεοῦ γεγονότος ὡς ταραχῆς τῷ Ἐφραῒμ, καὶ μὴν καὶ ὡς κέντρου τῷ οἴκῳ Ἰούδα, τεθέαται μὲν τὴν ἑαυτοῦ νόσον ἤτοι τὸ ἄναλκι καὶ τὸ ἀσθενὲς ὁ Ἐφραΐμ· καὶ μὴν καὶ Ἰούδας τὴν ὀδύνην αὐτοῦ· συγκατεδῃοῦντο γὰρ, ὡς ἔφην, τοῖς ἐν Σαμαρείᾳ d *καὶ τὰ ὅρια τοῦ Βενιαμίν· εἶτα πρὸς τοῦτο ἀπειρηκὼς ὁ Ἐφραῒμ, καὶ ἰδίαις δυνάμεσιν ἀντιφέρεσθαι τοῖς συμβεβηκόσιν οὐκ ἔχων, οὔτε μὴν ἀποσείεσθαι τὰ ἐκ τοῦ πολέμου βλάβη δυνάμενος, προσκέκρουκε πάλιν τῷ πάντα ἰσχύοντι Θεῷ, οὐδὲ ἐν αὐταῖς, ἵν' οὕτως εἴπω, ταῖς μάστιξιν ἐννενοηκὼς τὸ συμφέρον· ἐνεστηκότος δὲ τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν ἔδει μᾶλλον ἐπιστρέφειν πρὸς τὸν Θεὸν, τότε δὴ μάλιστα λυπεῖν ᾑρημένος καὶ ἀποφοιτῶν ἀγριώτερον. οὐκ ἠγνόει μὲν γὰρ τὸν ἁπάσης αὐτοῖς εὐκλείας καὶ χορηγὸν καὶ πρύτανιν, τὸν* e *τοῦ δύνασθαι κρατεῖν τῶν ἀνθεστηκότων ἀεὶ δοτῆρα Θεόν· ἀλλ' οὐδενὸς ἠξίου τὸ χρῆμα λόγου, καίτοι τοῦ πανσόφου διακεκραγότος Μωυσέως* "*Κύριος συντρίβων πολέμους,*

Supra ver. 12.

Exod. xv. 3.

1, 2. Sic B. *Τόμος τέταρτος εἰς τὸν προφήτην ὠσηέ* D. 5. *αὐτὸς* B.D. (Alex.) *οὗτος* Edd. (Vat.) *ἠδυνήθη* B.F. (26. al.) *ἠδυνάσθη* Edd. (A.V.) *ἐδυνάσθη* D. (23). 6. *ὀδύνην* Edd. (Co.) 9. *τὸ* assumptum ex D. 10. *αὐτοῦ* Edd. (ante Migne.) invito D. Statim *συγκατεδῃοῦντο* D. *συγκατεδῃοῦτο* Edd. 11. *τοῦ* om. D. 17. *τὸν* om. D. 18. *ἀποφοιτῶν* D. *ἀπεφοίτα* Edd. 19. *εὐκλείας*] *εὐσθενείας* D. 21. *τὸ*] *τοῦ* Aubertus.

“ Κύριος ὄνομα αὐτῷ,” διδάσκοντός τε σαφῶς, ὡς δι' αὐτοῦ τε καὶ ἐν αὐτῷ [Deut. xxxii. 30.] “ Διώξεται εἷς χιλίους, καὶ δύο μετακινή- “ σουσι μυριάδας.” εἶτα, δέον παρ' αὐτοῦ δὴ καὶ μόνου τὴν 92 A. a συνήθη πάλιν ἐπικουρίαν αἰτεῖν, καὶ λιταῖς ἀναπείθειν ἐπαμύναι οἱ τὸν σώζοντα, πικρὰ κατὰ τῆς ἰδίας ἐσκέπτετο κεφαλῆς. ἐπρεσβεύετο γὰρ πρὸς ἀλλοφύλους, καὶ τὰς παρ' ἐχθρῶν συμμαχίας ἐκάλει, ἤγουν ἐπίοντα χρήμασιν ἀναπείθοντες τὸν Ἀσσύριον, ἀπηλλάχθαι τῶν ἐπηρτημένων ᾤοντο κακῶν. καὶ γοῦν βασιλεύοντος ἐν τῇ Σαμαρείᾳ τοῦ Μαναεὶμ, [4 Reg. xv. 19.] ἀνέβη Φουλὰ βασιλεὺς Ἀσσυρίων ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ· εἶτα χρή- b μασιν αὐτὸν καὶ πρεσβείαις ἀνέπειθον ἀποσχέσθαι τῆς γῆς. τοῦτό ἐστι τὸ ἐπορεύθη Ἐφραῒμ πρὸς Ἀσσυρίους. Φακεὲ δὲ δὴ πάλιν ὁ τοῦ Ῥομελίου, βασιλεὺς Ἰσραὴλ, κατεμισθοῦτό [Es. vii. 1, 2.] ποτε τὸν Ῥαασὼν βασιλέα Συρίων καὶ πεπολέμηκε τῷ Ἰούδᾳ καὶ τοῖς ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν, βασιλεύοντος Ἄχαζ τοῦ Ἰωάθαμ υἱοῦ, ὃς δεδιὼς τὴν ἔφοδον, πρεσβείαις καὶ χρήμασιν ἀναπείθει [4 Reg. xvi. 7.] τὸν Ἀσσύριον Θεγλαφαλασὰρ ἐπαμύναι τοῖς Ἱεροσολύμοις· ὁ δὲ τὴν Δαμασκὸν κατὰ κράτος ἑλὼν, ἐκ μέσου καὶ αὐτὸν ἐποίει τὸν Ῥαασών. ἀλλ' εἰ καὶ πεπόρευταί φησι πρὸς c Ἀσσυρίους ὁ Ἐφραῒμ, καὶ χρήμασιν ἐξεπρίατο καὶ λιταῖς τῆς ἐφόδου τὴν ἀνάβλησιν· κἂν εἰ ἀπέστειλε πρέσβεις Ἰούδας πρὸς βασιλέα Ἰαρεὶμ, τουτέστιν ἔκδικον ἤτοι ἐκδικητήν· τοῦτο γὰρ τὸ Ἰαρεὶμ σημαίνει· ἀλλ' οὐ νενικήκασι τὴν θείαν ὀργὴν, οὔτε μὴν περιέσονται Θεοῦ τῆς οὕτω δεινῆς ἀποστασίας ἐξαιτοῦντος δίκας. οὐ γὰρ ἴσχυσέ φησιν, ὁ χρή-

1. ὡς D. ὅτε (sic) Edd. ὅτι correxit Migne. 2. τε om. D. 4. ἐπαμύναι D. ἀμύναι B. Edd. 5. οἰκίας (lege οἰκείας) pro ἰδίας D. Statim ἐσκέπτοντο D. 6. τὰς παρ' ἐχθρῶν συμμαχίας ἐκάλει, ἤγουν ἐπίοντα χρήμασιν ἀναπείθοντες τὸν Ἀσσύριον D. τὴν παρ' ἐχθρῶν συμμαχίαν. ἐγένετο γὰρ Ἐφραῒμ ὡς περιστερὰ ἄνους, οὐκ ἔχουσα καρδίαν, Αἴγυπτον ἐπεκαλεῖτο, καὶ εἰς Ἀσσυρίους ἐπορεύετο B. Edd. Verba ἐγένετο γὰρ—ἐπορεύετο scripta sunt in B. a manu diversa vacuum supplente. 9. γοῦν D. δὴ Edd. μαναεὶμ D. Μαναῒμ Edd. 10. φουλὰ D. (XI.) φούλας B. φύλας Aubertus. 11. αὐτὸν assumptum ex D. 12. τοῦτό] τοιοῦτό Edd. δὲ om. D. 13. δὴ assumptum ex B.D. ῥομελίου D. ῥωμελίου Edd. ante Migne. 14. συρίων D. Συρίας Edd. 15. ἄχαζ D. ἄχατζ Edd. 17. τοῖς ἱεροσολύμοις D. αὐτῷ Edd. 18. κατὰ κράτος D. κατακράτος Edd. αὐτῶν D. 19. τὸν assumptum ex D. 21. Hoc Ἰούδας accessit ex D. 22. ἢ pro ἤτοι D.

μασιν ἀναπεπεισμένος ἠρεμῆσαι βραχὺ, ἀλλ' οὐδὲ ἕτερός τις τῶν μεμισθοφορηκότων ἰάσασθαι ὑμᾶς· πεπαύσεται δὲ οὐδαμῶς τῆς ὀδύνης τὸ κέντρον.

Πάνδεινον οὖν ἄρα τὸ μὴ σῴζεσθαι μᾶλλον ἐπιθυμεῖν διὰ d *τῆς ἄνωθεν ἡμερότητος, ἐπιθαῤῥῆσαι δὲ ταῖς ἐξ ἀνθρώπων ἐπικουρίαις· καίτοι βοῶντος τοῦ Πνεύματος διὰ μὲν φωνῆς τοῦ μακαρίου Δαυείδ "Ἀγαθὸν πεποιθέναι ἐπὶ Κύριον ἢ "πεποιθέναι ἐπ' ἄνθρωπον. ἀγαθὸν ἐλπίζειν ἐπὶ Κύριον ἢ "ἐλπίζειν ἐπ' ἄρχοντας·" διὰ δὲ τοῦ προφήτου πάλιν Ἱερεμίου "Ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὃς τὴν ἐλπίδα ἔχει ἐπ' "ἄνθρωπον, καὶ στηρίσει σάρκα βραχίονος αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ "Κυρίου ἀποστῇ ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ἔσται ὡς ἡ ἀγριό-"μυρίκη ἡ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἢ οὐκ ὄψεται ὅταν ἔλθῃ τὰ ἀγαθά.* e *"καὶ εὐλογημένος ὁ ἄνθρωπος ὃς πέποιθεν ἐπὶ τῷ Κυρίῳ, "καὶ ἔσται Κύριος ἐλπὶς αὐτοῦ· καὶ ἔσται ὡς ξύλον εὐθη-"νοῦν παρ' ὕδατι, καὶ ἐπὶ ἰκμάδα βαλεῖ ῥίζας αὐτοῦ, καὶ οὐ "μὴ φοβηθήσεται ὅταν ἔλθῃ καῦμα, καὶ ἔσται ἐπ' αὐτῷ "στελέχη ἀλσώδη, ἐν ἐνιαυτῷ ἀβροχίας οὐ φοβηθήσεται, "καὶ οὐ διαλείψει ποιοῦν καρπόν." ἄμεινον οὖν ἄρα προσοικειοῦσθαι Θεῷ, καὶ τὸ σοφὸν ἐκεῖνο λέγειν ἐξ ἀγαθῆς διανοίας· "Σός εἰμι ἐγὼ, σῶσόν με, ὅτι τὰ δικαιώματά σου "ἐξεζήτησα."*

[Ps. cxvii. 8, 9. — Hier. xvii. 5, 6. — Ib. 7, 8. — Ps. cxviii. 94.]

Διότι ἐγώ εἰμι ὡς πάνθηρ τῷ Ἐφραΐμ, καὶ ὡς λέων τῷ οἴκῳ a 93 A.
14 Ἰούδα· καὶ ἐγὼ ἁρπῶμαι καὶ πορεύσομαι καὶ λήψομαι, καὶ οὐκ
ἔσται ὁ ἐξαιρούμενος. πορεύσομαι καὶ ἐπιστρέψω εἰς τὸν τόπον 15
μου, ἕως οὗ ἀφανισθῶσιν.

Ἐναργῆ καθίστησι τὴν αἰτίαν δι' ἣν ὤνησαν μὲν οὐδὲν

5. *ἐπιθαρσῆσαι* D. 10. *ἐπ'* D. cf. in Es. 160 c. *πρὸς* Edd. (86). 11. *σάρκα* D. *σάρκας* Edd. (Fred-Aug. manu tertia, 49. 90). *αὐτοῦ*] + *ἐπ' αὐτὸν* Edd. (A.V.) *ἐπ' αὐτὸν* om. B.D. (Fred-Aug. XII.) *ἀπὸ Κυρίου* om. B. 13. *ἢ* om. D. sed cf. infra 534 b. 15. *εὐθηνοῦν*] *εὐθυνοῦν* D. Edd. ante Migne. 16. *βαλεῖ* D. *βάλλει* Edd. 17. *φοβηθήσονται* D. *φοβηθῇ* B. Edd. *ἔσται* assumptum ex D. 21. *τὰ δικαιώματά*] *τὰς ἐντολάς* D.

οἱ τῷ Ἐφραΐμ ἐπαμύνοντες, οὐ διαπεπαύσεται δὲ τὰ τῆς ὀδύνης αὐτοῖς. ἐγὼ γάρ εἰμι φησὶν ὡς πάνθηρ τῷ Ἐφραΐμ b καὶ ὡς λέων τῷ οἴκῳ Ἰούδα. πρόδηλον οὖν ὅτι, Θεοῦ παραλύοντος, ὁ σώσων οὐδείς· [Es. xiv. 27.] "Τὴν γὰρ χεῖρα τὴν ὑψηλὴν τίς "ἀποστρέψει;" κατὰ τὸ γεγραμμένον. ὅτι δὲ καὶ ἡμερότητος ἁπάσης ἐξηρημένης, τὰ ἐπ' αὐτοῖς γενέσθαι συμβέβηκεν, ὑπέφηνεν αἰνιγματωδῶς, τοῖς ὅτι μάλιστα δεινοῖς καὶ ἀλκιμωτάτοις θηρίοις τὴν οἰκείαν ὁρμὴν παρεικάζων. ὁ μὲν γὰρ πάνθηρ ὀξυτάτῳ λίαν καθ' ὧν ἂν ἕλοιτο φέρεται δρόμῳ, ἐλαφροῖς δὲ οὕτως ἄττει ποσὶν, ὡς μηδὲ ἴχνος ὁρᾶσθαι τάχα που, μήτε μὴν ἐνσημαίνεσθαί τι τῇ γῇ· ὁ δὲ λέων ἐρεύ- c γεται μὲν ἐν τοῖς ὄρεσι δεινὸν καὶ διαβριθὲς καὶ βροντῇ παραπλήσιον, καὶ καταπλήττειν οἷόν τε τοὺς ἀκροωμένους. [Amos iii. 8.] "Λέων γάρ, φησιν, ἐρεύξεται, καὶ τίς οὐ φοβηθήσεται;" ἄμαχον δὲ τὴν ἔφοδον ἔχει, καὶ σφόδρα δυσάντητον τὴν ὁρμήν. εἰ δὲ δή τι λάβοι, τοῦτο διόλωλεν εὐθὺς, καὶ οὐκ ἂν ἐξέλοιτό τις τὸ ἐνειλημμένον. ὅτι δὲ ὀξὺ μὲν θηρίον ὁ πάνθηρ, ἀφίπταται δὲ ὥσπερ, τὸ ἐπιτυχὸν ἁρπάσας· ἄθραυστον δὲ χρῆμα καὶ ἀδεὲς καὶ δυσάντητον, ὡς ἔφην, ὁ λέων ἐστὶν, αὐτὸς παρέδειξεν ἐπειπών Καὶ ἐγὼ ἁρπῶμαι καὶ d πορεύσομαι καὶ λήψομαι καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐξαιρούμενος. ἁρμόσει μὲν γὰρ τοῦτο τῇ λεόντων ἀλκῇ· τὸ δὲ ἁρπῶμαι καὶ πορεύσομαι, δράσειεν ἂν ὁ πάνθηρ, ὡς ἔφην. ὅτι δὲ καὶ ἀποφοιτήσει τῶν λελυπηκότων ὁ Κύριος, καὶ μονονουχὶ συστελεῖ τὴν ἐπικουρίαν καὶ ἀποστήσει τὸ εὐμενὲς, διαμεμήνυκεν εἰπών Πορεύσομαι καὶ ἐπιστρέψω εἰς τὸν τόπον μου ἕως οὗ ἀφανισθῶσι. τόπῳ μὲν γὰρ ἀπεριόριστον παντελῶς τὸ θεῖόν ἐστι· παρεῖναι δὲ λέγεταί τισιν, ὅταν χαρίζηται τὴν εὐμένειαν· e ἀπεῖναι δὲ αὖ τῶν ἡμαρτηκότων, ὅταν αὐτοὺς ἀποστρέφηται,

4. σώζων D. 5. εἰρημένον pro γεγραμμένον D. 10. ἴχνος D. ἴχνοις Edd. 15. τὴν prius assumptum ex B.D. 17. ὀξὺ μὲν θηρίον D. θηρίον ὄξυ Edd. 19. Haec ὡς ἔφην assumpta ex D. 20. εἰπὼν D. 21. ὁ assumptum ex B.D. ἁρμόζει Edd. 22. μὲν assumptum ex D. 24. ὁ Θεὸς D. 25. ἀποστερήσει pro ἀποστήσει Edd. 28. ἐστι] + καὶ D. 29. ἡμαρτημένων D.

καὶ ἀνακόπτῃ τὴν ἡμερότητα. λαλεῖται μὲν γὰρ ἀνθρωπίνως τὰ περὶ Θεοῦ· νοεῖται γε μὴν, ὡς ἂν αὐτῷ πρέποι.

Καὶ ἐπιζητήσουσι τὸ πρόσωπόν μου ὅταν θλιβῶσιν.

Ὅτι μὴ εἰκῇ τοῖς ἀχάλινον ἔχουσιν ἐπὶ τὰ αἰσχίω τὴν ῥοπὴν, ἢ καὶ τοῖς ἀκαταλήκτως εἰωθόσι πλημμελεῖν ἐπιφέρεται πολλάκις παρὰ Θεοῦ τὰ δεινὰ, πρὸς ὠφελείας δὲ μᾶλλον, καὶ ὡς ἐν ἰάματος τρόπῳ, διδάσκει πάλιν. οἱ γὰρ τῆς a 94 A.
θείας ἡμερότητος καταφρονηταὶ, καὶ ἠγνοηκότες ὅτι καλεῖ πρὸς μετάγνωσιν τὸ τῆς ἀνεξικακίας μέγεθος, τῶν ἐξ ὀργῆς κινημάτων οὐ περιέσονται· πόθεν ; περιθραυόμενοι δὲ μᾶλλον τῇ τῆς συμφορᾶς ἀγριότητι, τὸ συμφέρον ἐπιγινώσκουσι, καὶ οὓς οὐδὲν ὤνησεν ἡ φιλανθρωπία, πρὸς τὴν τοῦ συμφέροντος ἀποφέρει γνῶσιν τὸ καταικίζεσθαι πόνοις. ὃν γὰρ τρόπον τὰ ἐν τοῖς σώμασιν ἀγριαίνοντα τῶν παθῶν, καὶ ὅσα μὴ τοῖς ἠπίοις εἴκει φαρμάκοις, πυρὶ καὶ σιδήρῳ νικᾶται πολλάκις· κατὰ b
τὸν ἶσον οἶμαι τρόπον τε καὶ λόγον, καὶ τὰ ἐν ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς ἐπισυμβαίνοντα πάθη, εἰ μὴ χρηστοῖς ἐκπέμπεται λόγοις, μηδὲ λογισμῷ νικᾶται τῷ σώφρονι, πόνῳ καὶ μάστιγι καὶ ταῖς ἀνηκέστοις παραχωροῦσι συμφοραῖς. ἐκτεθλιμμένοι δὴ οὖν, τότε δὴ μόλις, φησὶ, τὸ ἐμὸν ἐπιζητήσουσι πρόσωπον. κειμένων γὰρ ἐν ἐξουσίᾳ τῶν ἀγαθῶν, οὐ πολλὴ τοῖς ἀσυνέτοις ἡ τοῦ κατευφραίνοντος αἴσθησις· εἰ δὲ δὴ τῶν οὕτως εὐκταιοτάτων ἀποστερεῖσθαι συμβαίνοι, τότε δὴ μάλιστα c
δριμυτέραις ἐπ' αὐτὰ ταῖς ἐπιθυμίαις ἐρχόμεθα, εἰσδεχόμεθα δὲ πολλὴν καὶ ἀνανταγώνιστον τοῦ λυποῦντος τὴν αἴσθησιν. ὅταν τοίνυν θλιβῶσι, τότε τὸ ἐμὸν ζητήσουσι πρόσωπον.

Ἔοικε δὲ ὁ λόγος εὐαφόρμως ἀναφοιτᾶν ἐπὶ τὸ τοῦ

1. ἀνακόπτει D. 2. δὲ μὴν pro γε μὴν D. 5. ἢ assumptum ex D. 10. οὐ περιέσονται· πόθεν ;] Sic correxi ex D. οὐ περιέσονταί ποθεν Edd. 13. Hoc πόνοις accessit ex B.D. Statim ὅνπερ pro ὃν D. 14. παθῶν] νοσημάτων Cod. Taur. 137 ubi supra 77. 17. ἐκπέμπεται D. Cod. Taur. ὑπείκει Edd. 22. μὴ (sic) pro δὴ D. 25. ἀνανταγώνιστον] ἀνταγώνιστον Edd. 26. ὅτε pro ὅταν iid.

Χριστοῦ μυστήριον, καὶ τὴν δι' αὐτοῦ λύτρωσίν τε καὶ πρὸς Θεὸν ἐπιστροφὴν εὖ μάλα παραδηλοῦν. τὸ γὰρ ζητούμενον τοῦ Θεοῦ πρόσωπον, αὐτὸς ἂν νοοῖτο, καὶ σφόδρα εἰκότως, ὁ Υἱὸς, "Ὅς ἐστιν εἰκὼν καὶ ἀπαύγασμα καὶ χαρακτὴρ τῆς (Heb. i. 3.) d "ὑποστάσεως" τοῦ Πατρός. πρόσωπον οὖν τὸ ἀληθὲς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὁ Υἱός, εἴπερ ἐν αὐτῷ γινώσκεται· καὶ (S. Joan. xiv. 9.) "ὁ ἑωρακὼς αὐτὸν, ἑώρακε τὸν Πατέρα." οὕτως αὐτὸν ὀνομάζει καὶ ὁ θεσπέσιος μελῳδὸς, πρὸς τὸν τῶν ὅλων Θεὸν (Ps. cxviii. 135.) ἀνακεκραγώς τε καὶ λέγων "Τὸ πρόσωπόν σου ἐπίφανον "ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου·" καὶ μὴν καὶ ὡς ἐκ προσώπου τῶν πεπιστευκότων καὶ μεμορφωμένων ἤδη πρὸς τὸν Υἱὸν διὰ (Ps. iv. 7.) Πνεύματος, "Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου (Thren. iv. 20.) "σου, Κύριε·" ὡς γάρ φησιν ὁ προφήτης, "Φῶς προσώπου e "ἡμῶν, Χριστὸς Κύριος."

Κεφ. ϛ'. Ὀρθριοῦσι πρός με λέγοντες Δεῦτε καὶ ἐπιστρέψωμεν πρὸς Κύριον
τὸν Θεὸν ἡμῶν, ὅτι αὐτὸς ἥρπακε καὶ ἰάσεται ἡμᾶς, πατάξει
2 καὶ μοτώσει ἡμᾶς, ὑγιάσει ἡμᾶς μετὰ δύο ἡμέρας· ἐν τῇ ἡμέρᾳ
3 τῇ τρίτῃ ἀναστησόμεθα, καὶ ζησόμεθα ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ γνω-
95 A. a σόμεθα· διώξομεν τοῦ γνῶναι τὸν Κύριον, ὡς ὄρθρον ἕτοιμον
εὑρήσομεν αὐτόν, καὶ ἥξει ὡς ὑετὸς ἡμῖν πρώϊμος καὶ ὄψιμος
τῇ γῇ.

Τὸ ὀρθριοῦσιν ἐν τούτοις ὑποσημαίνειν ἔοικεν, ὅτι καθάπερ ἐξ ὕπνου διεγηγερμένοι τῆς ἐνούσης ἀβουλίας αὐτοῖς, καὶ οἱονείπως ἀπὸ νυκτὸς καὶ σκότους ἐνηνεγμένοι λοιπὸν εἰς φῶς καὶ ἡμέραν, προτροπάδην ἀλλήλοις ἐπιφωνήσουσιν ὅτι b προσήκει λοιπὸν ἐπιστρέφειν πρὸς Κύριον. ἀνάνηψις δὲ αὕτη τῶν εἰς ἀπάτην ὠλισθηκότων, καὶ ταῖς τῶν εἰδώλων λατρείαις

7. ὁ assumptum ex B.D. 8. καὶ assumptum ex B.D. 15. Δεῦτε D. (233.) πορευθῶμεν Edd. ἐπιστρέψομεν B. (147). 16. ἐπάταξε F. 17. τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ pro τῇ ἡμ. τῇ τρ. D. (22. 51). 18. ἀναστησόμεθα B.D.F. (Alex.) cf. in S. Joan. 137 b. ἐξαναστησόμεθα Edd. (Vat.) 19. διώξομεν B.D. (Alex.) in S. Joan. l. c. διώξωμεν Edd. (Vat.) 21. τῇ assumptum ex B.D.F. (Alex. XII.)

ἐνειλημμένων. νήψεως γὰρ ἤδη καρπὸς, τὸ ἀχλύος μὲν ἔξω γενέσθαι ζητεῖν, τῆς δαιμονιώδους δηλονότι· φωτὶ δὲ ὥσπερ τῷ θείῳ λοιπὸν ἐκμεμεστωμένους, ὀρθῷ διάττειν σκοπῷ πρὸς ἐπίγνωσιν τοῦ φύσει τε καὶ ἀληθῶς Θεοῦ καὶ δεσπότου, καίτοι πάλαι διακειμένους, ὅτι καὶ "θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι" κατὰ [1 Cor. viii. 5.] τὸν κόσμον εἰσὶν, ὡς εἰς τοῦτο καθικέσθαι δυσβουλίας, ὥστε καὶ "τῷ ξύλῳ λέγειν Πατήρ μου εἶ σὺ, καὶ τῷ λίθῳ Σὺ [Hier. ii. 27.] "ἐγέννησάς με." c

Ἐπιμένει δὲ ὁ λόγος τῇ τροπῇ. θέα γὰρ ὅπως καθάπερ ἐπὶ λέοντος, ἤγουν ἑτέρου θηρίου φασὶ τὸ Αὐτὸς ἥρπασε καὶ ἰάσεται ἡμᾶς. ἐπειδὴ γὰρ ἔφασκε, "Καὶ ἐγὼ [Supra v. 14.] "ἔσομαι ὡς πάνθηρ τῷ Ἐφραῒμ, καὶ ὡς λέων τῷ οἴκῳ "Ἰούδα, καὶ ἐγὼ ἁρπῶμαι καὶ πορεύσομαι καὶ λήψομαι, "καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐξαιρούμενος," τετηρήκασι τῆς μεταφορᾶς τὸ σχῆμα, καί φασιν, ὅτι θεραπεύσει πάντως ὁ ἁρπάσας. ὥσπερ γὰρ λελύπηκεν ἡ ὀργὴ, κατευφραίνει που πάντως τοὺς πεπονθότας καὶ τὰ ἐκ τῆς ἡμερότητος ἀγαθά. ὁμοῦ δὲ d κἀκεῖνο συνήσομεν, ὅτι Θεοῦ κακοῦντός τινας, ὀνήσειεν ἂν οὐδείς· δέοιτο δ' ἂν τὰ τῶν πεπονθότων αὐτοῦ τε καὶ μόνου πρὸς ἐπανόρθωσιν.

Εἰ δὲ χρὴ καὶ ἐφ' ἅπαντας ἁπλοῦν τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς γῆς τῆς προφητείας τὴν δύναμιν, ἐκεῖνο συνήσομεν. ἥρπασε μὲν γὰρ ἐν ἀρχαῖς τὴν ἀνθρώπου φύσιν ὁ Ἀδάμ. ἐπάρατον γὰρ ἀπέφηνεν εὐθὺς, ὑποθεὶς θανάτῳ καὶ φθορᾷ. οὐκοῦν ἔπληξεν ἡ ὀργὴ, ἀλλ' ἐμότωσεν ἡ χάρις. ἰάσατο γὰρ ἐν Χριστῷ, κέκληκε πρὸς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθοῦς θεοπτίας, e ἑδραίους ἀπέφηνε διὰ τοῦ Πνεύματος εἰς τήρησιν ἐντολῶν, ζηλωτοὺς ἀπέδειξε πάλιν καὶ φθορᾶς ἐπέκεινα τιθεὶς καὶ τῶν ἀρχαίων ἡμᾶς ἀπαλλάξας ἀῤῥωστημάτων, ἁμαρτίας δὴ λέγω καὶ παθῶν. συμβέβηκε δὲ τὰ τοιάδε τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς, οὐχ

5. Haec καὶ et πολλοὶ accesserunt ex B.D. κύριος pro κύριοι Aubertus. 13. Haec καὶ λήψομαι accesserunt ex D. 17. καὶ assumptum ex D. 23. ἀνθρώπου om. D. μὲν post ἐπάρατον add. D. 25. ἐν Χριστῷ D. ὁ Χριστὸς Edd.

ὡς ἐν πρώτῳ μᾶλλον, ἤγουν ἐν δευτέρῳ καιρῷ, ἀλλ' ὡς ἐν
τρίτῳ, τουτέστι τῷ λοίσθῳ καὶ τελευταίῳ. χρόνοι μὲν γὰρ
96 A. a οἱ πάντες ἀριθμοῦνται τρεῖς, πρῶτός τε καὶ μέσος καὶ τελευ-
ταῖος, καθ' ὃν ἡμῖν ἐπέφανεν ὁ Χριστός. ταύτῃτοί φασιν,
ὅτι τὰ τῆς μοτώσεως ἡμῖν καθάπερ ἐξ ἰατρικῆς ἐμπειρίας
ἔσται μετὰ δύο ἡμέρας· ἡμέραν ἡμῖν εἰς καιρὸν τοῦ προφητικοῦ
μετροῦντος λόγου. τότε φησὶ, διώξομεν τοῦ εἰδέναι τὸν Κύριον·
τὸ δὲ διώξομεν ἀντὶ τοῦ σπεύσομέν φασι· τότε καὶ ἀναστησόμεθα
Col. iii. 1. καὶ ζησόμεθα ἐνώπιον αὐτοῦ. συνεγηγέρμεθα γὰρ τῷ Χριστῷ.
2 Cor. v. 15. καὶ ἐπειδήπερ "εἷς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανε," τὴν αὐτοῦ ζῶμεν
b ζωὴν, οὐκ ἐξ ὀφθαλμῶν ἔτι κείμενοι Θεοῦ, διὰ τὴν παράβασιν·
οὔτε μὴν ὡς ἐῤῥιμμένοι κατόπιν, διὰ τὴν ἁμαρτίαν· ἀλλ' ἐν
ὄψει λοιπὸν ἐνηνεγμένοι, καὶ παῤῥησίαν ἔχοντες παρ' αὐτῷ,
διὰ τὴν ἐν Χριστῷ δικαιοσύνην. καὶ ὅτι δι' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν
ἐγνώκαμεν τὸν Πατέρα, ὅτι δὲ πλήρωσις ἡμῖν ἐστι παντὸς
ἀγαθοῦ καθ' ἡμᾶς γεγονὼς ὁ Υἱὸς, ὁμολογοῦσι λέγοντες Ὡς
ὄρθρον ἕτοιμον εὑρήσομεν αὐτὸν, τουτέστιν, ὡς φῶς ἀνίσχον,
ὡς ἥλιον, ὡς αὐγὴν, παρῳχηκότος τοῦ σκότους. ἔσται δὲ
c ἡμῖν ὡς πρώϊμός τε καὶ ὄψιμος ὑετός. κατάρδει γὰρ ἡμᾶς
2 Tim. iv. 8. τοὺς τὴν πίστιν εἰσδεδεγμένους, καὶ ἐπεγνωκότας ὀρθῶς τὴν
ἐπιφάνειαν αὐτοῦ, κατὰ διττὸν, οἶμαι, τρόπον. ἀποκαλύπτει
μὲν γὰρ ἐν Πνεύματι τῶν ἀρχαίων τε καὶ νομικῶν καὶ πρὸς
τούτοις ἔτι προφητικῶν παιδευμάτων τὴν γνῶσιν. καὶ τοῦτο
οἶμαί ἐστιν ὁ πρώϊμος ὑετός· ὄψιμον δὲ ὥσπερ πρὸς ἐκείνῳ
δίδωσι τῶν εὐαγγελικῶν παιδευμάτων τὴν νόησιν, καὶ ἀπο-
στολικῶν κηρυγμάτων τὴν τριπόθητον χάριν. γεγόναμεν
Mal. iii. 12. δὲ, ὡς ὁ προφήτης φησὶ, Γῆ θελητή. καὶ τάχα που περὶ
Ps. lxiv. 9. d ἡμῶν ψάλλει λέγων ὁ μακάριος Δαυεὶδ "Ἐπεσκέψω τὴν
"γῆν καὶ ἐμέθυσας αὐτήν· ἐπλήθυνας τοῦ πλουτίσαι αὐτήν."
S. Matth. xiii. 8. καὶ γοῦν δέδωκε τὸν καρπὸν αὐτῆς ἑκατὸν, ἑξήκοντα, καὶ
τριάκοντα, κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος φωνήν.

1. καιρῷ om. D. 3. τελευταῖος] + καὶ D. 8. δὲ assumptum ex D. σπεύσομέν B.D. σπουδάσομεν Edd. 10. ἐπειδήπερ] ἐπειδὴ iid. 15. ἔσται D. 27. που assumptum ex D. Post ψάλλει transp. B. 29. πλουτῆσαι Edd. 30. ἑκατὸν] + καὶ D.

Τί σοι ποιήσω, Ἐφραΐμ; τί σοι ποιήσω, Ἰούδα; τὸ δὲ ἔλεός μου 4
ὡς νεφέλη πρωϊνὴ καὶ ὡς δρόσος ὀρθρινὴ πορευομένη.

Οὐκ ἠπορηκότος ὁ λόγος· οὐ γὰρ ἂν ἠγνόησε Θεὸς τὸ
τοῖς πλανωμένοις χρήσιμον· ἀλλ' οὐδ' ἂν ἠτόνησε πρὸς e
κατόρθωσιν τῶν ὠφελεῖν πεφυκότων τοὺς τοῖς διαβολικοῖς
ἐναλόντας βρόχοις· ἐπαιτιᾶται δὲ μᾶλλον ὡς ἐλλελοιπότος
μὲν αὐτοῖς τῶν πρὸς θεραπείαν οὐδενὸς, ἐθελουσίοις δὲ μᾶλ-
λον ἐκκεκλικότας ὁρμαῖς ἐπὶ τὸ δρᾶν ἃ μὴ θέμις. ὅμοιον γὰρ
ὡς εἰ καὶ λέγοι τυχόν· Ποῖος ἄρα φειδοῦς καὶ ἐπικουρίας οὐκ
ἐξηύρηται τρόπος; καὶ τί μετ' ἐκεῖνα ποιήσω; ἀποκρούσῃ δὲ
ὅπως τὴν ἀῤῥωστίαν; ἢ ποίοις λοιπὸν ὑγιασθήσῃ φαρμά- a 97 A.
κοις; ἐξῆν μὲν γὰρ ὑμῖν, ὡς νεφέλης καταπιαινούσης, καὶ
σφόδρα πλουσίως, καὶ ὡς καταρδούσης δρόσου τῆς ἑωθινοῦ,
μεταλαχεῖν δύνασθαι, καὶ τοῦτο ἀμφιλαφῶς, τῆς ἐμῆς ἡμερό-
τητος καὶ ἀσυγκρίτου φιλανθρωπίας· ἀλλ' οὐδενὸς τὸ χρῆμά
φησιν, ἠξιώσατε λόγου· παρ' οὐδὲν πεποίησθε τὴν οὕτω
σεπτὴν καὶ πολύευκτον χάριν.

Ἁρμόσειε δ' ἂν ὅτι μάλιστα τῇ διὰ Χριστοῦ δωρεᾷ τῆς
προφητείας ἡ δύναμις. αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ κατάρδουσα νεφέλη,
ἡ καταπιαίνουσα δρόσος· ἑωθινὴ δὲ, ὅτι μετὰ νύκτα τρόπον b
τινὰ, τὴν ὡς ἐν ἀχλύϊ καὶ σκότῳ νοουμένην διαβολικῷ, κατα-
πεφοίτηκεν οὐρανόθεν· ἀφῖκται γὰρ ἄνωθεν καὶ παρὰ Πατρὸς
πρὸς ἡμᾶς ὁ Λόγος· πορευομένη δὲ, ὅτι κατὰ πάσης ἔρχεται
τῆς ὑπ' οὐρανόν. πλατὺ γὰρ λίαν τὸ σωτήριον κήρυγμα,
καὶ ἁπάσης τῆς ὑπ' οὐρανὸν μονονουχὶ κατευρύνεται, καίτοι
τοῦ νόμου συνεσταλμένου τρόπον τινὰ, καὶ μόνην τὴν
Ἰουδαίων περιπολοῦντος χώραν. "Γνωστὸς μὲν γὰρ ἦν Ps. lxxv. 1.
"ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὁ Θεὸς," κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος φωνήν· c

2. ὀρθρινὴ] ἑωθινὴ (130. 311.) cf. 97 a. b. 6. ὡς assumptum ex B.D. Statim ἐκλελοιπότος Edd. 7. τῶν om. D. ἐθελουσίους Edd. ante Migne. 13. ἑωθινοῦ B. ἑωθινῆς D. iid. 18. ἐπὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ δωρεᾷ b. 19. νεφέλη] + καὶ b. 20. γὰρ pro δὲ b. 21. νοουμένοις (sic) D. καταπεφοίτηκεν οὖν pro καταπεφοίτηκεν Edd. invitis B.D. b. 28. τῇ om. Aubertus.

ἔγνωκε δὲ ἡ σύμπασα τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν, τουτέστι Χριστόν.

5 Διὰ τοῦτο ἀπεθέρισα τοὺς προφήτας ὑμῶν, ἀπέκτεινα αὐτοὺς ἐν ῥήματι στόματός μου.

Φειδοῦς καὶ ἀγάπης τῆς εἰς αὐτοὺς ἀπόδειξις, ἡ τῶν πλανώντων ἀναίρεσις. γεγόνασι μὲν γὰρ ψευδοπροφῆται d κατὰ καιροὺς ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, τοῖς τοῦ Βάαλ τεμένεσι προσ- 2 Tim. iii. 13. εδρεύοντες καὶ πλανῶντες καὶ πλανώμενοι, κατὰ τὸ γεγραμμένον. πλὴν ἀνήρηνται κατὰ καιροὺς, προηγορευκότος καὶ τοῦτο Θεοῦ, καὶ ὁσίαν ἐπ' αὐτοῖς ἐξενεγκόντος τὴν ψῆφον· 3 Reg. xviii. 40. οὓς μὲν γὰρ ἀνεῖλεν Ἠλιοὺ παρὰ τὸ τοῦ Βάαλ θυσιαστή- Ib. 26. ριον, εἰκαιομυθοῦντάς τε καὶ λέγοντας, "Ἐπάκουσον ἡμῶν "ὁ Βάαλ, ἐπάκουσον ἡμῶν·" οὓς δὲ ἀπέκτεινεν Ἰηοὺ, ὃν 4 Reg. x. 25. κέχρικε βασιλέα ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ ὁ μακάριος προφήτης Ib. ix. 1, 2. Ἐλισσαιὲ δι' ἑνὸς τῶν παιδαρίων, Θεοῦ καὶ τοῦτο γενέσθαι e προστάττοντος. ὃς ἐπεί τοι κέχρισται, Θεοῦ τοῖς πλανῶσιν ἐπιμηνίσαντος, πρῶτον μὲν ἀνεῖλε τὸν Ἀχαὰβ, ἐπ' αὐτῷ δὲ τὴν Ἰεζάβελ, εἶτα τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ τοὺς ἐν ὅλῃ Σαμαρείᾳ. προσποιησάμενος δὲ τὸ βούλεσθαι καὶ ἐπιτελεῖν τῷ Βάαλ ἑορτὴν, πάντας συνεκόμισε τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ θύειν ὑποκρινάμενος, συνειλεγμένους εἰς οἶκον ἀπέσφαξεν ἕνα· Ib. x. 26, 27. κατέσπασε δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Βάαλ, καὶ τὰς στήλας αὐτοῦ ἐνέπρησε· γέγραπται γὰρ ὡδί. οὐκοῦν ὅτι φειδοῦς καὶ ἀγά- 98 A. a πης, ὡς ἔφην, τῆς εἴς γε τὸν Ἰσραὴλ ἀπόδειξις ἦν ἡ τῶν ψευδοπροφητῶν ἀναίρεσις, ἐδίδαξεν εἰπών *Διὰ τοῦτο ἀπεθέρισα τοὺς προφήτας ὑμῶν.* εὖ δὲ δὴ λίαν καὶ τὸ ἀπεθέρισά φησι. πεπτώκασι γὰρ κατὰ πληθὺν, ἀσταχύων δίκην ἀμώμενοι.

4. ῥήματι habet B.D. 10. ἐπενεγκόντος b. 11. οὓς B.D.b. τοὺς Edd. ἀνῇρεν pro ἀνεῖλεν b. τοῦ assumptum ex b. 13. οὓς D.b. τοὺς Edd. 21. ὑποκρινόμενος D. ἀπέσφαξεν] + καθ' Edd. invitis B.D. 22. στολὰς (sic) pro στήλας D. 27. ἀσταχίων Edd. ante Migne.

Καὶ τὸ κρῖμά μου ὡς φῶς ἐξελεύσεται. διότι ἔλεος θέλω καὶ οὐ 6
θυσίαν, καὶ ἐπίγνωσιν Θεοῦ ἢ ὁλοκαυτώματα.

Ἕτερον ἡμῖν φειδοῦς καὶ ἀγάπης τῆς εἰς αὐτοὺς ἐξηγεῖται b *τρόπον, ὃς εἴπερ τετέλεστο κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν, σέσωστο σύμπας ὁ Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδας. οὐ γὰρ μόνον τὴν τῶν ἀνοσίων ψευδοπροφητῶν ἀπέκειρε πληθὺν, τὸν αὐτοῖς πρέποντα καθορίσας θάνατον, ἀλλὰ γὰρ καὶ αὐτὸν κατὰ καιροὺς ἔπεμψε τὸν Υἱὸν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ σαφηνιοῦντα, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων τοῖς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, τὸ ἀγαθὸν αὐτοῦ θέλημα, καὶ ἐναργὲς καθιστάντα τὸ κρῖμα αὐτοῦ. τοιγάρτοι καὶ ἔφασκε διὰ μὲν φωνῆς τοῦ Δαυείδ, "Ἐγὼ δὲ κατεστάθην* Ps. ii. 6, 7. *" βασιλεὺς ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐπὶ Σιὼν ὄρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ, διαγ-* c *" γέλλων τὸ πρόσταγμα Κυρίου·" αὐτὸς δὲ δι᾽ ἑαυτοῦ γενόμενος καθ᾽ ἡμᾶς, τουτέστιν ἄνθρωπος, "Ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ* S. Joan. xiv. 10; xii. 49. *" οὐ λαλῶ· ἀλλ᾽ ὁ πέμψας με Πατὴρ, αὐτός μοι ἐντολὴν " ἔδωκε τί εἴπω καὶ τί λαλήσω." ἐξελεύσεται δὴ οὖν τὸ κρῖμά μου φησὶν ὡς φῶς, τουτέστιν, οὐκ αἰνίγμασι κατεσκιασμένον τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ γυμνῶς καὶ ἀκρύπτως ταῖς ἁπάντων διανοίαις ἐγκείσεται. ὅτι δὲ ἀφιγμένος κατὰ καιροὺς ὁ Ἐμμανουὴλ, οὐκ ἐπὶ νομικὴν μετοίσει λατρείαν τοὺς* d *πεπλανημένους, οὔτε μὴν τὰ ἐν τύποις ἔτι καὶ σκιαῖς ἀναπείσει τιμᾶν, ἀποκομιεῖ δὲ μᾶλλον εἰς ἐπιείκειαν καὶ χρηστότητα καὶ εὐσπλαγχνίαν, καὶ εἰς ἀγάπην τὴν πρὸς ἀλλήλους, καὶ εἰς ἀληθῆ καὶ ἀπαραλόγιστον ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ, σαφῆ τοῦ κρίματος ἀποτελεῖ τὸν σκοπὸν, καί φησιν, ὅτι ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν, καὶ ἐπίγνωσιν Θεοῦ ἢ ὁλοκαυτώματα. τί γὰρ ἔφασκεν ὁ Σωτήρ ; "Πάντα οὖν ὅσα ἐὰν θέλητε ἵνα ποιῶσιν* S.Matth. vii. 12. *ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως·" χρῆμα δὲ ὅτι μάλιστα παρὰ Θεῷ τίμιον τὴν ἀγάπην ἐπι-* e *δεικνὺς, "Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, φησὶν, ὅτι ἐμοὶ* S. Joan. xiii. 35.

1. *καὶ οὐ* B.D. (Alex. XII.) cf. Glaph. 47 a. *ἢ* Edd. (Vat.) 7. *γὰρ* assumptum ex B.D. 10. *καθιστάντα* D. *καθιστῶντα* Edd. 11. *διὰ*] *τὰ* iid. *τὰ* [*διὰ*] correxit Migne. 12. *διαγγέλων* D. (Alex.) 30. *φησὶν* om. D.

“ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε εἰς ἀλλήλους.” ὅτι δὲ τῶν προσιόντων τὸν νοῦν ἀνεκόμιζε πρὸς ἐπίγνωσιν τοῦ κατὰ ἀλήθειαν ὄντος Θεοῦ, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις; ἑαυτὸν γὰρ ἡμῖν εἰς εἰκόνα τοῦ γεγεννηκότος παρετίθει, λέγων τῷ
S. Joan. xiv. 10. γνησίῳ μαθητῇ· Φίλιππος οὗτος ἦν· “ Οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ
99 A. a “ ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν; ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ,
Ib. 9. Ib. x. 30. “ ἑώρακε τὸν Πατέρα. ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἕν ἐσμεν.” εἰ δὲ δή τις ἕλοιτο καὶ αὐτὸν εἶναι λέγειν τὸν Υἱὸν τὸ ἔλεος τοῦ Πατρὸς, τὸ ὑπὲρ θυσίαν καὶ ὁλοκαυτώματα, συνήσει καλῶς. κέκληται γὰρ οὕτω παρά γε τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ. αὐτὸς μὲν γὰρ ἔφη που περὶ αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ Πατήρ
Es. li. 5; lvi. 1. “ Ἐγγίζει ταχὺ ἡ δικαιοσύνη μου, καὶ τὸ ἔλεός μου ἀπο-
Ps. lxxxiv. 7. “ καλυφθῆναι·” οἱ δέ γε προφῆται πρὸς αὐτόν· “ Δεῖξον
b “ ἡμῖν Κύριε τὸ ἔλεός σου, καί τὸ σωτήριόν σου Κύριε δῴης “ ἡμῖν.” ἔλεος γὰρ ἀληθῶς τὸ παρὰ Πατρὸς ὁ Χριστὸς, ὡς ἀφαιρῶν ἁμαρτίας, ὡς ἀνιεὶς ἐγκλημάτων, καὶ δικαιῶν τῇ πίστει, καὶ ἀνασώζων τοὺς ἀπολωλότας, καὶ θανάτου κρείττονας ἀποφαίνων· καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν παγκάλων δωρούμενος; οὐκοῦν ἀμείνων θυσίας καὶ ὁλοκαυτωμάτων ἡ Θεοῦ γνῶσις, ὡς ἐν Χριστῷ τελουμένη· ἐγνώκαμεν γὰρ δι' αὐτοῦ τε καὶ ἐν αὐτῷ τὸν Πατέρα, καὶ τὴν ἐν πίστει δικαίωσιν πεπλουτήκαμεν.

c
7 Αὐτοὶ δέ εἰσιν ὡς ἄνθρωπος παραβαίνων διαθήκην.

Πανταχόθεν ἡμᾶς πολυπραγμονεῖν εὖ μάλα τὸ ἀληθὲς σπουδάζοντας, καὶ νῦν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ὡς ἡ καθ' Ἑβραίους ἔκδοσις ἀντὶ τοῦ ὡς ἄνθρωπος, ὡς Ἀδὰμ εἴρηκε παραβαίνων διαθήκην, ἵνα νοοῖτο τοιάδε τις τῶν ἐξ Ἰσραὴλ ἡ παράβασις, ὁποία γέγονεν ἐν Ἀδάμ. μετὸν γὰρ ἐκείνῳ καὶ τὴν πρὸς Θεὸν οἰκείωσιν ἔχειν, καὶ ἐν ἀφθαρσίᾳ διατελεῖν, καὶ ταῖς

1. ἐστε μαθηταὶ inverso ordine D. 2. προσαγόντων pro προσιόντων D. 3. καὶ post ἂν add. Edd. 4. γεγενηκότος iid. ante Migne. correxi ex D. 9. ὁλοκαύτωμα Edd. 14. Hoc Κύριε alt. accessit ex D. (Alex.) 25. σπουδάζοντα (sic) D.

τοῦ παραδείσου τρυφαῖς ἐναβρύνεσθαι, κατημέλησε τῆς θείας ἐντολῆς· εἶτα διώλισθεν ἐπὶ τὰ αἰσχίω, τῶν ἀρχαίων ἀδοκή- d τως ἐστερημένος. οὕτω καὶ αὐτοί· φημὶ δὲ δὴ πάλιν, οἱ ἐξ Ἰσραήλ· εὐμενῆ καὶ φίλον τὸν τῶν ὅλων ἔχοντες Θεὸν, σώζοντα καὶ προεστηκότα, καὶ προτιθέντα τὸ ἔλεος αὐτοῖς, ὡς νεφέλην πρωϊνὴν, καὶ ὡς δρόσον ὀρθρινὴν πορευομένην, [Supra ver. 4.] ἐξάγοντα δὲ καὶ ὡς φῶς τὸ κρῖμα αὐτοῦ, καὶ τῇ ὑπὲρ νόμον [Supra ver. 5.] στεφανοῦντα λατρείᾳ, ῥᾴθυμοι γεγόνασι περὶ τὸ σφισὶν αὐτοῖς ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον εἰς εὐημερίαν καὶ δόξαν, καταπε- e φρονήκασι καὶ αὐτοὶ τοῦ πάντων κρατοῦντος Θεοῦ, καίτοι λέγοντος ἐναργῶς διὰ τοῦ πανσόφου Μωυσέως, "Οὐ ποιήσεις [Exod. xx. 4.] "σεαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ "ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑπο-"κάτω τῆς γῆς." καὶ πάλιν, "Οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι [Ib. 3.] "πλὴν ἐμοῦ." ἐπειδὴ δὲ ἐν ἴσῳ τῷ πρώτῳ, τουτέστι τῷ Ἀδὰμ, παρώλισθον εἰς ἀποστασίαν, καὶ αὐτοὶ δὴ πάντως ἔξω πεσοῦνται τοῦ κατευφραίνειν εἰδότος· *παραβεβήκασι γὰρ διαθήκην.*

Εἰ δὲ δὴ νοοῖτο μυστικώτερον, ὡς ἐπὶ Χριστοῦ, τὸ a **100 A.** χρησμῴδημα, πάλιν ἐκεῖνο ἐροῦμεν, ἐμφανῆ τῶν λεγομένων καθιστάντες τὸν νοῦν· Ἔπεμψεν ἐξ οὐρανῶν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τὸν Υἱὸν φωτιοῦντα τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ φανερὸν καταστήσοντα τὸ κρῖμα αὐτοῦ, καὶ ἵνα καταλῆξαι μὲν ἀναπείσῃ θυσιῶν ἀρχαίων καὶ ὁλοκαυτωμάτων τῶν κατὰ νόμον· ἐλεήσῃ δὲ μᾶλλον, δικαιῶν τῇ πίστει, καὶ καλέσῃ πρὸς ἐπίγνωσιν τοῦ κατὰ ἀλήθειαν ὄντος Θεοῦ· δι' αὐτοῦ γὰρ καὶ ἐν αὐτῷ τεθεάμεθα τὸν Πατέρα, καὶ ἐσχήκαμεν τὴν b [Eph. ii. 18.] προσαγωγὴν, ὥς που καὶ γράμμα φησὶν ἱερόν. ἀλλὰ γεγόνασιν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ *ὡς ἄνθρωπος παραβαίνων διαθήκην.* καὶ τί δὴ τοῦτό ἐστιν, ἐρῶ πάλιν, ὅπως ἂν δύνωμαι. ὁ τὴν ὑφ' ἑτέρου γραφομένην *παραβαίνων διαθήκην,* ἢ οὐ πρόσεισιν

2. διώλισθεν] διώλλυται Edd. διόλλ. Migne. 7. ὑπὲρ D. κατὰ iid. 9. καταπεφρονήκασι καὶ αὐτοὶ D. καὶ καταπεφρονήκασι Edd. 10. πάντως (sic) D. 15. τῷ alt. om. D. 21. ἐξ] ἐκ τῶν iid. 30. ὁ τὴν] ὅτι iid.

αὐτὸς τῷ ἐκνεμηθέντι κλήρῳ παρὰ τοῦ γεγραφότος αὐτὴν, ἤγουν ἑτέρους τῶν ἐγγεγραμμένων τῶν αὐτοῖς ὀφειλομένων ἀποστερεῖ. τοιοῦτόν τι πεπράχασιν Ἰουδαῖοι, καὶ τοῦτο ἐπὶ
c Χριστῷ. πῶς, ἢ τίνα τρόπον; ὁ μὲν γὰρ Θεὸς καὶ Πατὴρ κλῆρον ὥσπερ τινὰ λαμπρὸν καὶ ἐξαίρετον τὴν κατὰ τοῦ ἔθνους ἡγεμονίαν ἐχαρίζετο τῷ Υἱῷ. διακέκραγε γὰρ, ὡς
Ps. ii. 6. ἔφην, "Ἐγὼ δὲ κατεστάθην βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ Σιὼν "ὄρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ" καὶ δέδωκε τῷ Υἱῷ τὸν νοητὸν
Es. v. 7. ἀμπελῶνα, τουτέστι τὸν Ἰσραήλ· "Ὁ γὰρ ἀμπελὼν Κυρίου "Σαβαὼθ," κατὰ τὸ γεγραμμένον, "ἄνθρωπος τοῦ Ἰούδα "νεόφυτον ἠγαπημένον." ἀλλ', ὥς φησιν ὁ μακάριος
S. Joan. i. 11. εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, "Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐ-
d "τὸν οὐ παρέλαβον." ἐκβεβλήκασι γὰρ ἔξω τῆς πύλης,
S. Matth. xxi. 38. καὶ θανάτῳ παρέδοσαν, λέγοντες "Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονό-"μος, δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ σχῶμεν τὴν κληρονο-"μίαν."

Ἄθρει δὴ οὖν ὅπως γεγόνασιν ὡς ἄνθρωπος παραβαίνων διαθήκην. ἐπέγνως τὸν κληρονόμον; οὐκοῦν ἀπόδος τὸν ἐκνεμηθέντα κλῆρον αὐτῷ. παραβεβήκασι τοίνυν τὴν διαθήκην τοῦ Πατρὸς, τὸ ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς, ἀποστεροῦντες τὸν κληρονόμον. ἀλλ' οὐδὲ αὐτοὶ προσῆλθον τῇ χάριτι, οὐ προσ-
e ήκαντο τὸν δοθέντα αὐτοῖς παρὰ τοῦ Θεοῦ κλῆρον. ἔφη μὲν
Hier. xxxviii. 31, 2. Hebr. viii. 8, 9. γὰρ διὰ τοῦ προφήτου Θεὸς "Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει "Κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν "οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινὴν, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν "διεθέμην τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου "τῆς χειρὸς αὐτῶν, τοῦ ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου." εἰ δὲ δὴ δοκιμάζοιτο πρὸς τὴν πρώτην ἡ νέα, πλείστη τις ὅση τῶν ἐπηγγελμένων ἡ διαφορὰ νοηθήσεται. ἐκεῖ μὲν γὰρ τὴν τῶν Ἀμορῥαίων καὶ Γεργεσαίων καὶ Εὐαίων αὐτοῖς, καὶ
101 A. a μὴν καὶ Ἰεβουσαίων ἐπήγγελτο γῆν· ἡ δὲ καινὴ διαθήκη,

7. κατεστάθην om. D. 10. Σαββαὼθ Edd. 21. προσήκαντο] προσήκαντες iid. 23. τοῦ om. D. 27. τοῦ assumptum ex D. cf. in Es. 504 c.

τουτέστι τὰ διὰ Χριστοῦ θεσπίσματα, διὰ πίστεως ἐκάλουν εἰς υἱοθεσίαν Θεοῦ, εἰς δόξαν, εἰς ἀφθαρσίαν, εἰς ἀμήρυτον ζωὴν, εἰς μέθεξιν Θεοῦ τὴν διὰ Πνεύματος, εἰς βασιλείαν οὐρανῶν. ἀλλ' οὐκ ἠθέλησαν ἔχειν τὸν ἐκνεμηθέντα κλῆρον αὐτοῖς δι' Υἱοῦ παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. κατ' ἄμφω δὴ οὖν λελυπήκασι παραβαίνοντες τὴν διαθήκην, καὶ τὸν κληρονόμον, ὡς ἔφην, τὸ ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς τοῦ δοθέντος αὐτῷ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐξώσαντες κλήρου, ἐκπεπτωκότες δὲ καὶ αὐτοὶ b τῶν παρὰ Θεοῦ δεδωρημένων αὐτοῖς ἐν Χριστῷ.

Ἐκεῖ κατεφρόνησέ μου Γαλαὰδ, πόλις ἐργαζομένη μάταια, ταράσ- 8
σουσα ὕδωρ, καὶ ἡ ἰσχύς σου ὡς ἀνδρὸς πειρατοῦ. 9

Ἐπάνεισι πάλιν ὁ λόγος εἰς ἀφήγησιν ἐγκλημάτων, ἐφ' οἷς εἰκότως ἀνήρηται τῶν παρ' αὐτοῖς ψευδοπροφητῶν ἡ ἀνοσία πληθύς. ἐκεῖ γάρ φησι, τουτέστι, κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ καθ' ὃν ἐκκέκλικεν ὁ Ἰσραὴλ, καὶ ἐν τῇ τοιᾷδε καταστάσει γέγονεν, ὥστε καὶ ἑλέσθαι δαιμονίοις προσκυνεῖν· c τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἐκεῖ πραγματικῶς νοούμενον, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον τοπικῶς· σφόδρα μου καταπεφρόνηκεν ἡ Γαλαάδ· πόλις δὲ αὕτη μία τῶν Ἰορδάνου ναμάτων ἐπέκεινα, ἡ καὶ ἐκνεμηθεῖσα τοῖς Λευΐταις, κατὰ τὸν Μωυσέως νόμον· ἦν (Deut. iv. 43.) οὖν Ἱερέων καὶ Λευϊτῶν πόλις. ἀλλ' οἱ τοὺς ἄλλους ὀφείλοντες ἀποκομίζειν τῆς πλάνης, καὶ παιδαγωγεῖν εἰς ἀλήθειαν καὶ εἰς τὴν τοῦ συμφέροντος γνῶσιν· "Χείλη γὰρ ἱερέως, (Mal. ii. 7.) "φησὶ, φυλάξεται κρίσιν, καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν ἐκ d "στόματος αὐτοῦ·" γεγόνασιν αὐτοὶ τῶν εἰδώλων εὑρεταὶ, καὶ τῶν ματαίων οἱ τεχνουργοί. εἰργάζοντο γὰρ μάταια, τουτέστι τὰ εἴδωλα. ἐτάραττον δὲ καὶ ὕδωρ, τουτέστι πάλιν

2. Haec εἰς δόξαν accesserunt ex B.D. 8. καὶ om. D. 11. ὡς accessit ex B. (22 al.). deest in D. Edd. 14. τοῦ om. D. 15. κέκλικεν Edd. 18. Γαλαάδ] Γάλγαλα b. (et in Textu S. Script.) 19. τοῦ pro τῶν D. ἡ om. D. 23. τὴν post συμφέροντος add. Edd. 26. εἰργάζετο D. τὰ post γὰρ add. b. 27. Hoc πάλιν accessit ex D.

συγχύσεως ἀφορμὴ τοῖς ἀγελαίοις γεγόνασιν. ὕδατι γὰρ παρεικάζειν ἔθος τῇ ἁγίᾳ γραφῇ τὴν ἀμέτρητον τῶν ἀνθρώπων πληθύν. καὶ γοῦν πολυανδρούσης ἄγαν τῆς Βαβυλωνίων, (Naum. ii. 8.) καὶ Νινευὶ, φησὶν, "Ὡς κολυμβήθρα ὕδατος τὰ ὕδατα αὐτῆς," e ἀντὶ τοῦ, ὡς κολυμβήθρα πλήρης ὑδάτων, οὕτω τὸ πλῆθος αὐτῆς.

Ἦ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον ἐτάραττον ὕδωρ, τεθολωμένην ὥσπερ τινὰ καὶ ἰλυώδη διδασκαλίαν τοῖς προσιοῦσι προθέντες, καὶ τὸν τῶν ἀκεραιοτέρων παχύνοντες νοῦν· ἐδίδασκον γὰρ εἴδωλα προσκυνεῖν. καὶ γοῦν διὰ φωνῆς Ἰεζεκιὴλ ᾐτιᾶτο πάλιν αὐτοὺς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, καὶ ὡς πρὸς κριοὺς καὶ (Ezech. xxxiv. 17-19.) τῆς ἀγέλης καθηγητὰς, προσεφώνει λέγων, "Καὶ ὑμεῖς "πρόβατα, τάδε λέγει Κύριος Ἰδοὺ ἐγὼ διακρινῶ ἀναμέσον 102 A. a "προβάτου καὶ προβάτου, καὶ κριῶν καὶ τράγων. καὶ οὐχ "ἱκανὸν ὑμῖν, ὅτι τὴν καλὴν νομὴν ἐνέμεσθε, καὶ τὰ κατάλοιπα τῆς νομῆς κατεπατεῖτε τοῖς ποσὶν ὑμῶν; καὶ τὸ "καθεστηκὸς ὕδωρ ἐπίνετε, καὶ τὸ λοιπὸν τοῖς ποσὶν ὑμῶν "ἐταράσσετε; καὶ τὰ πρόβατά μου τὰ πατήματα τῶν ποδῶν "ὑμῶν ἐνέμοντο, καὶ τὸ τεταραγμένον ὕδωρ ὑπὸ τῶν ποδῶν "ὑμῶν ἔπινον." νομομαθεῖς γὰρ ὄντες οἱ ἐξ αἵματος Λευΐ, καὶ καλλίστην ὥσπερ νομὴν, λεπτόν τε καὶ διειδὲς ἔχοντες b ὕδωρ, τὴν διὰ Μωυσέως παίδευσιν οὐκ ἀνικάνως ἔχουσαν ποδηγεῖν εἰς ἀλήθειαν, κατεπάτουν τρόπον τινὰ τὴν νομήν· συνετάραττον δὲ καὶ τὸ ὕδωρ, παχεῖάν τινα καὶ ἰλυώδη καὶ γεώδους ἀκαθαρσίας ἔμπλεων παρατιθέντες διδασκαλίαν, τοῖς ἐν τάξει προβάτων ἀκολουθοῦσιν αὐτοῖς ὡς κριοῖς. ἐγκαλοῦνται τοίνυν οἱ τῆς Γαλαὰδ πολῖται καὶ οἰκήτορες, ὡς ταράττοντες ὕδωρ, ἐλέγχονται δὲ καὶ ὡς ἰσχὺν ἔχοντες ἀνδρὸς πειρατοῦ. πῶς δ' ἂν καὶ τοῦτο ἡμᾶς συνιέναι πρέποι, σαφὲς καταστήσομεν, τὰ ἐφεξῆς ἑρμηνεύοντες.

7. καὶ assumptum ex B.D. b. 8. ἰλυώδη] Sic correxi ex D.b. ἰλιώδη Edd. προτιθέντες b. 13. διακρινῶ] Sic correxi ex D. διακρίνω B. Edd. προβάτων καὶ προβά D. 24. ἰλυώδη D. ἰλιώδη Edd.

Ἔκρυψαν ἱερεῖς ὁδὸν Κυρίου, ἐφόνευσαν Σίκιμα, ὅτι ἀνομίαν c
ἐποίησαν ἐν τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ. εἶδον φρικώδη ἐκεῖ, πορνείαν 10
τοῦ Ἐφραΐμ, ἐμιάνθη Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδας.

Ἱστοριῶν ἔσθ᾽ ὅτε τινῶν ὁ τῶν ἁγίων προφητῶν διαμέμνηται λόγος, ἃς εἴπερ τις ἕλοιτο σιωπᾶν, οὐδ᾽ ἂν δύνοιτο διατρανοῦν τῶν εἰρημένων τὸν νοῦν. χρὴ τοιγαροῦν ὄκνου μὲν εἶναι κρείττονας τοὺς τὰ τοιάδε σαφῶς διερμηνεύειν ἐθέλοντας, πανταχόθεν δὲ τοῖς ἀκροωμένοις τὸ τελοῦν εἰς d *ὄνησιν ἐξεργάζεσθαι φιλεῖν.*

Ταύτητοι *καὶ νῦν ἐπί τι τοιοῦτον ἥξομεν. Σίκιμα τοίνυν πολίχνη τίς ἐστιν ἐπέκεινα τῶν Ἰορδάνου ναμάτων, γείτων τε καὶ ὅμορος τῇ Γαλαάδ, ἣν τοῖς ἐξ αἵματος τοῦ Λευΐ δεδόσθαι προείπομεν, διανέμοντος τῆς ἐπαγγελίας τὴν γῆν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. συμβέβηκε τοίνυν, ἑορτῆς οὔσης ἁγίας, τῆς κατὰ νόμον σκηνοπηγίας φημὶ, ὅτε πάντας πανταχόθεν ἀναβαίνειν ἦν ἔθος εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τοῦτο τοῦ νόμου τηρεῖσθαι προστάττοντος, τῶν ἀπὸ Σικίμων τινὰς, ἢ κατανυχθέντας, καὶ ἐπὶ τῇ πλανήσει μεταγινώσκοντας, ἤγουν καὶ* e *εἰς νῆψιν κεκλημένους παρὰ Θεοῦ, λοιπὸν ἐθελῆσαι τοῖς θείοις ὑπείκειν νόμοις, καὶ ἀναβῆναι ζητεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, βούλεσθαί τε θυσίας προσάγειν, καὶ τὴν κατὰ νόμους ἑορτὴν ἀποπεραίνειν ἐκεῖ. τοῦτο δὲ ἦν ἀρχή τις ὥσπερ ἐπιστροφῆς, καὶ τοῦ καταλήγειν τοῦ προσκεῖσθαι θέλειν ταῖς τῶν εἰδώλων λατρείαις. ἵνα γὰρ μὴ θυσιῶν ἕνεκά τε καὶ ἑορτῶν τῶν κατὰ νόμον ἀναβαίνωσιν ἐκ τῆς Σαμαρείας εἰς Ἱεροσόλυμα τῶν* a 103 A. *ἐξ Ἰσραὴλ τινες, τουτέστι τῶν δέκα φυλῶν, εἶτα κατὰ βραχὺ μεταθοῖντο πρὸς τὸ ἐν ἀρχαῖς, καὶ ὑπό γε τὴν Ἰούδα γένοιντο βασιλείαν, ἐπενόησεν ἐν ἀρχαῖς τὰς δαμάλεις Ἱερο-*

1. Hoc *Κυρίου* accessit ex B. (Alex.) 2. *ἐν* om. D. *τοῦ* post *οἴκῳ* add. Edd. (Vat.) 3. *ἰούδας* D. (Alex. XII.) *ἰούδα* Edd. 5. *οὓς* pro *ἃς* D. *δύναιτο* Migne. 11. Hoc *γείτων* accessit ex B.D. 12. *γαλγάλων* pro *τῇ Γαλαάδ* b. 23. *τῶν* om. D. 27. *μεταθεῖντο* D.

βοὰμ, καὶ πληροῦν ἐκέλευεν ἐπ᾽ αὐταῖς τὰ νενομισμένα, τὴν τῷ Θεῷ πρέπουσαν δόξαν τοῖς ἰδίοις εὑρέμασιν ἀνάπτων ὁ δείλαιος· ἵν᾽ ἔχοι μὲν αὐτὸς τὸ βασιλεύειν ἀσφαλῶς, ἀποστεροῖτο δὲ ὥσπερ τῶν ἰδίων Θεός. οὐκοῦν ἀναβαίνειν εἰς Ἱεροσόλυμα τῶν ἀπὸ Σικίμων ἐπεχείρουν τινές· ἀπεῖργον b δὲ τοῦτο δρᾶν οἱ ἀπὸ τῆς γείτονος Γαλαὰδ, καίτοι, καθάπερ ἔφην, ἐξ αἵματος ὄντες Λευϊτικοῦ, καὶ τεταγμένοι κατὰ τὸν (Supra ver. 8.) νόμον εἰς ἱερουργίαν. ἐπειδὴ δὲ εἰργάζοντο μάταια· τεχνουργοὶ γὰρ ἦσαν εἰδώλων· ὡς ὅσον οὐδέπω τῆς τέχνης αὐτοῖς οἰχησομένης εἰς τὸ μηδὲν, εἰ παραιτοῖτο λοιπὸν εἰδώλοις λατρεύειν ὁ Ἰσραὴλ, κατεπικραίνοντο πρὸς ὀργάς. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθον λόγοις, ἐπ᾽ ἀνοσίους ἦλθον βουλάς τε καὶ πράξεις. παρ- c εσκεύαζον γάρ τινας κατὰ μέσην τὴν *ὁδὸν* ληστρικαῖς ἐφόδοις κεχρῆσθαι, καὶ φονᾶν ἀγρίως κατὰ *Σικιμιτῶν*, εἰ ἀναβαίνειν ἕλοιντο παρὰ τὸ αὐτοῖς δοκοῦν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ πλεῖστοι μὲν ὅσοι διολώλασιν· οἱ δὲ ὅλως ἀνασεσωσμένοι, καὶ τῆς ἐκείνων χειρὸς ἀποδραμεῖν ἰσχύσαντες, ἔρημοι γεγονότες ὧν ἐπεφέροντο πρὸς θυσίαν, ἀνεκομίζοντο μόλις εἰς τὴν ἑαυτῶν. ἐγκαλεῖ τοίνυν τοῖς ἀπὸ τῆς Γαλαὰδ ὁ τῶν ὅλων Δεσπότης, ὅτι καίτοι μᾶλλον ὀφείλοντες ὡς Λευῖται καὶ Ἱερουργοὶ, καὶ τὸ καθηγεῖσθαι τῶν ἄλλων λαχόντες, κατὰ τὸν νόμον ἐναργῆ τοῖς πεπλανημένοις τὴν τῆς εὐσεβείας ἀποφαίνειν *ὁδὸν*, ἐκ d τῶν ἐναντίων καὶ *κρύπτουσιν*, ὀρθὰ φρονεῖν οὐκ ἐῶντες τοὺς ἐξ ἰδίας βουλῆς, ἤγουν καὶ ἐκ τῆς ἄνωθεν εὐμενείας, κατανενυγμένους εἰς τὸ ἑλέσθαι λοιπὸν τὴν τῶν δαιμονίων ἀποφορτίσασθαι πλάνην.

Ἔκρυψαν τοίνυν φησὶν *ἱερεῖς ὁδὸν* Κυρίου. τοῦτο πάλιν ἐστὶν (Hier. ii. 8.) ἑτέρως τὸ δι᾽ ἑτέρου προφήτου σαφῶς εἰρημένον· “Οἱ ἱερεῖς “οὐκ εἶπαν Ποῦ ἔστι Κύριος, καὶ οἱ ἀντεχόμενοι τοῦ νόμου “μου οὐκ ἠπίσταντό με, καὶ οἱ ποιμένες ἠσέβουν εἰς ἐμέ.”

2. *εὑρήμασιν* D. 4. *ἀναβαίνομεν* (sic) D. 7. *ὄντας* (sic) D. *καὶ* assumptum ex B.D. 8. *εἰργάζοντο*] + *τὰ* Edd. invito D. 9. *ὡς* om. D. 10. *λατρεύειν εἰδώλοις* inverso ordine D. 27. *ἐκρύψαντο* D. 30. *μου* accessit ex B.D. (Alex. XII.)

ἀλλ' οὐ μέχρι τούτου τῶν Γαλααδιτῶν τὰ ἐγκλήματα. πρὸς e γὰρ τῷ κρύψαι τὴν ὁδὸν Κυρίου καὶ ἀπεκτόνασι Σίκιμα, χερσὶν ὑποφέροντες λῃστρικαῖς. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἔφασκε πρὸς τὴν Γαλαάδ "Καὶ ἡ ἰσχύς σου ὡς ἀνδρὸς πειρατοῦ." Supra ver. 9. ὅρα δὲ ὅπως εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀρχαίας ἡμᾶς ἱστορίας ἀποφέρει Θεὸς, καὶ παλαιῶν ἐγκλημάτων διαμέμνηται τοῦ Λευΐ. ἔστι δὲ ὅ φημι τοιοῦτόν τι πάλιν.

Δίνα μὲν γὰρ ἡ τοῦ Ἰακὼβ, ἤτοι τοῦ Ἰσραὴλ θυγάτηρ· μετωνόμασται γὰρ Ἰακὼβ εἰς τὸν Ἰσραήλ· ἐξῆλθέ ποτε τῆς a 104 A. Gen. xxxiv. 1 sqq. τοῦ πατρὸς σκηνῆς· ἐπεθύμησε γὰρ ἰδεῖν τὰς τῶν ἐγχωρίων θυγατέρας· ἦν δὲ ἐν Σικίμοις. εἶτα τὴν παρθένον εὑρὼν Ἐμμὼρ ὁ Συχὲμ υἱὸς ἀδοκήτως κατεβιάζετο· διεπαρθένευσε γάρ. δεδυσφορηκότες τοίνυν πρὸς τοῦτο λίαν οἱ τῆς νεάνιδος ἀδελφοὶ Λευΐ τε καὶ Συμεὼν, δόλον ἀρτύουσι· περιτέμνεσθαι γὰρ ἀνέπειθον τοὺς ἀπὸ Σικίμων. οὗ δὴ γεγονότος, ἀλγοῦντας ἔτι καὶ ταῖς ὀδύναις νενικημένους ἄρδην ἀπεκτόνασιν, ἐκεῖνο λέγοντες ἐγκαλοῦντι τῷ πατρὶ τὸ ἀχάλινον εἰς ὀργάς, "Ἀλλ' b Ib. 31. "ὡσεὶ πόρνῃ χρήσονται τῇ ἀδελφῇ ἡμῶν;" τῆς τοιαύτης ἱστορίας ἡμᾶς εἰς ἀνάμνησιν ἀποφέρει νυνὶ, μετά τινος ἤθους λέγων, ἐφόνευσαν Σίκιμα, ὅτι ἀνομίαν ἐποίησαν ἐν τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ. τοῦτό φησιν, ἐγκαλοῦντες τότε, ὅτι πεπλημμελήκασιν εἰς τὸν οἶκον Ἰακὼβ, ἤτοι τοῦ Ἰσραὴλ, διαπαρθενεύσαντες τὴν νεάνιδα. ταύτῃτοι καὶ ἡμεῖς ἀπεκτόναμεν Σίκιμα.

Ἀλλὰ νῦν ἐβουλεύσαντό φησιν, ἐπιστρέψαι πρὸς τὸν Θεὸν, ἀγαπῆσαι τὰ ἐν νόμῳ, πληρῶσαι θυσίας, ἐπιτελεῖν c ἑορτὰς, ἀποφοιτῆσαι λοιπὸν τῶν τῆς εἰδωλολατρείας μολυσμῶν. τί οὖν οἱ Λευῖται; ἔκρυψαν τὴν ὁδὸν Κυρίου καὶ ἐφόνευσαν Σίκιμα. ἢ τάχα καὶ νῦν ἐγκαλεῖν ἔχουσιν, ὅτι ἀνομίαν

1. τῶν om. D. γεννήματα pro ἐγκλήματα Edd. 4. τὴν assumptum ex B.D. ὡς hic (ut supra in SS. textu 101 b.) om. D. 5. Verba εἰς ἀνάμνησιν post ἱστορίας transponit D. 9. τὸν B.D. τὸ Edd. 13. τοίνυν om. D. 14. σιμεὼν Edd. 19. νυνὶ D. νῦν Edd. 20. ἐν om. D. 27. λογισμῶν pro μολυσμῶν Edd. 28. καὶ assumptum ex B.D.

ἐποίησαν ἐν τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ; ποία καὶ νῦν ὑβρίσθη νεᾶνις; εἰς ποίαν Δίναν ἐξήμαρτον, ποῖα Σικιμιτῶν τὰ ἐγκλήματα, τῶν τετιμηκότων Θεὸν, τῶν ἠγαπηκότων τὸ ὀρθὰ λοιπὸν ἑλέσθαι φρονεῖν, καὶ ἀποπεραίνειν ἐπείγεσθαι τὰ ἐν νόμῳ. τεθέαμαι τοίνυν, φησὶ, φρικωδεστάτην τὴν ἐκεῖ πορνείαν τοῦ
d Ἐφραΐμ. καταπλαγείη γὰρ ἄν τις, καὶ σφόδρα εἰκότως, τοσοῦτον ὁρῶν ἀπονενευκὸς τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης τὸ ἱερὸν καὶ ἀπόλεκτον γένος, ὡς μὴ μόνον αὐτοὺς τῶν εἰδώλων εὑρετὰς γενέσθαι τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ καὶ διακωλύειν αὐτοὺς, εἰ ἀγαπᾶν ἕλοιντο τὰ τοῦ Θεοῦ. καταμεμίανται τοίνυν φησὶν Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδας. ὥστε κἂν εἴ τι πάθοιεν τῶν προσδοκωμένων, ἐγκαλείτω μηδεὶς ἀγανακτοῦντι Θεῷ.

e Ἄρχου τρυγᾶν σεαυτῷ ἐν τῷ ἐπιστρέφειν με τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ
Κεφ. ζʹ. λαοῦ μου, ἐν τῷ ἰᾶσθαί με τὸν Ἰσραήλ.

Ἔστι πάλιν ὁ λόγος πρὸς τὸν τῆς Γαλαὰδ οἰκήτορα. διδάσκει δὲ, ὅτι ἐγὼ μὲν ἠρξάμην ὡς Θεὸς ἰᾶσθαί τε καὶ ἐπιστρέφειν τὸν Ἰσραήλ. καὶ γοῦν ἐπεθύμουν Σικιμῖται λοιπὸν ὑποφέρειν Θεῷ τὸν αὐχένα, καὶ τελεῖν ἑορτὰς, τὰς μὲν τοῦ Ἱεροβοὰμ οὐκέτι, τὰς κατὰ νόμον δὲ μᾶλλον, καὶ τῆς οὐκ οἶδ᾽ ὅπως ἐξηυρημένης ἀπάτης ἀποδραμεῖν· σὺ δὲ
105 A. a αὐτοὺς, ὦ Γαλααδῖτα, μονονουχὶ καὶ ἀπέκειρας, ἤτοι τετρύγηκας, καὶ πλοῦτον ἄδικον ἐποιήσω τὰ ἀπὸ λῃστείας. ἐπιφωνεῖ δὲ πάλιν ἐν ἤθει τὸ ἄρχου τρυγᾶν σεαυτῷ, μονονουχὶ τοιοῦτόν τι λέγων, μᾶλλον δὲ κἂν εἰ μὴ λέγοι, λεπτῶς ὑπεμφαίνων, ὅτι Κἀγὼ σὲ ποιήσομαι τῶν κολαζομένων τὴν ἀπαρχήν. ἀρχόμενος γὰρ ἀποκείρειν τὸν Ἰσραὴλ, καὶ ἀποτρυγᾶν τοὺς τῆς οὕτω δεινῆς ἀνοσιότητος ἐπιτηδευτὰς,
b πρωτόλειόν σε ποιήσομαι τῆς ὀργῆς. εἰδέναι γὰρ ἀναγκαῖον,
1 Par. v. 26. ὅτι Φουλὰ, βασιλεὺς Ἀσσυρίων, ὁ πρῶτος ἐλθὼν κατά τε

3. τὸ D. τὰ Edd. 5. φησὶ om. D. 6. ὄντως pro ἄν τις D. 7. τοσούτων Edd. 11. κἂν D. καὶ Edd. 14. ἰᾶσθαί B.D. (26 al.) ἰάσασθαί Edd. 18. λοιπὸν B. λοιποὶ Edd. 26. ἀπαρχήν] ἀρχὴν Edd. 29. Φουλὰ D. Φούλας Edd.

τῆς Σαμαρείας καὶ τοῦ Ἰσραὴλ, πρώτας ἀπεκόμισεν εἰς αἰχμαλωσίαν τὰς πέραν τοῦ Ἰορδάνου φυλάς. πόλις δὲ ἦν τῶν ἐκεῖσε μία καὶ ἡ Γαλαάδ. οὐκοῦν ὥσπερ ἐμοῦ τὸν Ἰσραὴλ ἐπιστρέφοντος, ἀρξαμένου τε ἰάσασθαι λοιπὸν, σὺ τετρύγηκας, ὦ Γαλααδῖτα, σεαυτῷ τὰ ἀπὸ λῃστείας· οὕτω κἀγὼ παραδιδοὺς Ἀσσυρίοις τὸν Ἰσραὴλ, σὲ ποιήσομαι τῶν πεμπομένων τὴν ἀπαρχήν.

Συγγενῆ δὲ τὰ ἀρχαῖα τοῖς ἐπὶ Χριστῷ τῶν Ἰουδαίων ἐγκλήματα. ἐκάλει μὲν γὰρ σύμπαντα τὸν Ἰσραὴλ ὁ Θεὸς c καὶ Πατὴρ εἰς τὸ ἑλέσθαι λοιπὸν τὰ ἀμείνω φρονεῖν, καὶ καταλῆξαι μὲν τῆς ἐν νόμῳ λατρείας, ἀνθελέσθαι δὲ μᾶλλον ἐκείνης τὴν νέαν τε καὶ εὐαγγελικήν. ἀλλὰ τοῖς ἐπιστρέφουσι καὶ καλουμένοις εἰς ἴασιν ἀντέπραττον οὐ μετρίως. γέγραπται γὰρ, ὅτι "Ἤδη συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα S. Joan. ix. 22. "ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ τὸν Χριστὸν εἶναι, ἀποσυνάγωγος "γένηται." ἤκουον δὲ καὶ οἱ παρ' αὐτοῖς ἡγούμενοι, "Οὐαὶ S. Matth. xxiii. 14; "ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι ἤρατε τὴν d S. Luc. xi. 52. "κλεῖδα τῆς γνώσεως· οὔτε ὑμεῖς εἰσέρχεσθε, οὔτε τοὺς "εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν." δέδονται τοίνυν ἐχθροῖς, καὶ πικρὰς τῆς εἰς Χριστὸν παροινίας ἐξήτηνται δίκας.

Καὶ ἀποκαλυφθήσεται ἡ κακία Ἐφραΐμ καὶ ἡ κακία Σαμαρείας, ὅτι εἰργάσαντο ψευδῆ. καὶ κλέπτης πρὸς αὐτὸν εἰσελεύσεται, ἐκδιδύσκων λῃστὴς ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ, ὅπως συνᾴδωσιν ὡς συν- e 2 ᾄδοντες τῇ καρδίᾳ αὐτῶν.

Ἀγαθὸς μὲν φύσει καὶ ἀνεξίκακος, "μακρόθυμός τε καὶ Joel ii. 13. "πολυέλεος" ὡς ἀληθῶς ὁ πάντων Δεσπότης. ἀλλ' ἕως ἔτι τοῖς πταίουσιν ἀνεξικακεῖ, κατακρύπτεταί πως αὐτῶν ἔτι τὰ ἐγκλήματα· ἐπεξιόντος δὲ ἤδη καὶ δίκας ἐπάγοντος καὶ

14. συνετέθειντο D. συνέθεντο Edd. ὅτι pro ἵνα D. 17. γραμματεῖς] + τε D. 21. κακία prius B.D. (91. 233. 311.) ἀδικία Edd. 22. εἰργάσατο F. Edd. (Co.) 23. συνᾴδοντες B.D.F. (Alex. XII.) ᾄδοντες Edd. (Vat.) 25. δὲ pro τε D. 26. πολυέλεως Edd.

ἠρεμεῖν οὐκ ἀνεχομένου, λοιπόν ἐστιν ἐναργῆ, καὶ ἀποκαλύπ- 106 A. a τεσθαί πως ἤδη δοκεῖ, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ εἰς μέσον ἠγμένα τοῖς ἁπάντων ὀφθαλμοῖς ὁρᾶσθαι φιλεῖ. τοῦτο καὶ νῦν ἔσεσθαί φησι κατὰ τοῦ Ἐφραῒμ καὶ τῆς Σαμαρείας. καὶ τὸν μὲν Ἐφραῒμ ἐνθάδε νοήσεις τὴν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ βασιλίδα φυλὴν, ἐξ ἧς γέγονεν Ἱεροβοὰμ καὶ οἱ καθ' ἑξῆς· Σαμάρειαν δὲ τοὺς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, τουτέστι τὰς δέκα φυλάς. ἀποκαλυφθήσεσθαι δέ φησι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, διὰ τοιάσδε b τινὰς αἰτίας. ὅτι καὶ εἰργάσαντο ψευδῆ, ψυχράν τε καὶ ἕωλον λατρείαν ἐπιτηδεύσαντες, καὶ τεχνουργοὶ γεγονότες καθάπερ ἔφην εἰδώλων, καὶ ὅτι κλέπτης, τουτέστι λῃστὴς, πρὸς αὐτὸν εἰσελεύσεται, ἀντὶ τοῦ εἰσῆλθε καὶ ἀνεπαύσατο καὶ κατέλυσε παρ' αὐτῷ κλέπτης, ἐκδιδύσκων ἐν ὁδῷ· ἵν' ἐκ τούτου φαίνηταί, φησιν, ὅτι συνᾴδουσαν ἔχουσι τὴν καρδίαν, σύμφωνον δὲ δηλονότι καὶ ὁμογνώμονα. οἱ μὲν γὰρ ἐλῄστευον τοὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀναβαίνειν ἐθέλοντας· οἱ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἐμερίζοντο τὰ ἐγκλήματα, τῶν λεληστευμένων ἀνοσίως c μετεσχηκότες.

Ἔχαιρον δὲ καὶ οἱ τῶν Ἰουδαίων καθηγηταὶ, πολεμουμένων ἐκτόπως τῶν πιστευόντων εἰς Χριστὸν, καὶ κοινωνοὶ τῆς ἑτέρων ἐφόδου τε καὶ λῃστείας ἐγίνοντο, διωκομένοις ἐφηδόμενοι τοῖς πιστοῖς, καὶ λῃστὴν ὥσπερ τινὰ, τὸν σατανᾶν εἰς νοῦν καὶ καρδίαν δεχόμενοι, τὸν ἁπάσης εὐσεβείας τὸν ἐν αὐτοῖς ἀπαμφιεννύντα νοῦν, ἵνα καὶ σύμφωνον ἔχοιεν πρὸς αὐτὸν 1 Cor. vi. 17. τὴν καρδίαν. ὥσπερ γὰρ "Ὁ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ ἓν d "πνεῦμά ἐστι," κατὰ τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον καὶ ὁ τῷ σατανᾷ κολλώμενος μίαν ἕξει πρὸς αὐτὸν τὴν καρδίαν.

Πάσας τὰς κακίας αὐτῶν ἐμνήσθην, νῦν ἐκύκλωσεν αὐτοὺς τὰ διαβούλια αὐτῶν, ἀπέναντι τοῦ προσώπου μου ἐγένοντο.

Ἕως ἔτι φορητὰ καὶ μεμετρημένα πλημμελοῦμεν, ὡς

10. καθάπερ ἔφην εἰδώλων hoc ordine D. 15. δὲ assumptum ex D. 28. ἐκύκλωσεν B.D.F. (Alex. XII.) ἐκύκλωσαν Edd. (Vat.) 29. τοῦ om. Edd. μου om. D. (26.)

ἄνθρωποι, καὶ εὐόλισθον ἔχοντες εἰς ἁμαρτίαν τὴν φύσιν, παραπέμπεται Θεὸς ἐξ ἐμφύτου φιλανθρωπίας. οἶδε γὰρ οἶδε "τὸ πλάσμα ἡμῶν, μέμνηται δὲ ὅτι καὶ χοῦς ἐσμέν," Ps cii. 14. κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος φωνήν. ἐπὰν δέ τι μέγα καὶ c ἐξαίσιον καὶ δύσοιστον ἀληθῶς πράττηται πρὸς ἡμῶν, ὃ καὶ αὐτὴν ἐσθ' ὅτε τὴν τοῦ κρίνοντος ἠπιότητα παραθήγει λοιπὸν, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ οὐκ ἐθέλουσαν καταβιάζεται πρὸς ὀργὴν, τὸ τηνικάδε τρέχει πρὸς ἀνάμνησιν ἁπάντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν τισὶ πεπλημμελημένων. ταύτῃτοί φησι περί τε τοῦ Ἐφραῒμ καὶ τῆς Σαμαρείας, ὅτι πάσας τὰς κακίας αὐτῶν ἐμνήσθην. εἰκὸς δὲ δὴ πάλιν κἀκεῖνο ἡμῖν ἐν τούτοις τὸ προφητικὸν θέλειν ὑποδηλοῦν χρησμῴδημα. παρῆκα μὲν a 107 A. γὰρ φιλαγάθως φησὶ τῶν ἐν Σικίμοις ἀπολωλότων ὑπὸ Λευῒ τὴν σφαγὴν, διά τοι τὸ ὑβρίσθαι Δίναν τὴν ἐξ Ἰακώβ. ἐπειδὴ δὲ καὶ νῦν ἀπεκτόνασι, μεμνήσομαι καὶ τῆς ἀρχαίας αὐτῶν ἀδικίας, καὶ ὡς φονευτὴν ἤδη καὶ ἀπηνῆ, καὶ τῶν πάλαι πλημμελημάτων ἐξαιτήσω δίκας. ἐκύκλωσε γὰρ αὐτούς φησι τὰ διαβούλια αὐτῶν· ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Πεπολιόρκηνται λοιπὸν ὑπὸ τῶν ἰδίων ἐνθυμημάτων καὶ ἀνοσίων σκέψεων· ἀπεκτόνασι μὲν γὰρ δόλῳ καὶ ἀπάταις τοὺς ἀπὸ Σικίμων b ποτὲ, νυνὶ δὲ λῃστείαις, καίτοι πρὸς Θεὸν ἐπιστρέφοντας. ἐπειδὴ δὲ πέρα λόγου τὰ πλημμελήματα λοιπὸν ἀπέναντι τοῦ προσώπου μου ἐγένοντο, οὐ γὰρ περιόψομαί φησι, τὰ τοιάδε τῶν κακῶν, οὔτε μὴν ἐξ ὀμμάτων ἔτι τιθεὶς, βραδὺς ἔσομαι κολαστής.

Ἐκύκλωσαν Ἰουδαίους τὰ διαβούλια αὐτῶν, καὶ ἐπίγε τοῖς κατὰ Χριστόν. ἀπεκτόνασι μὲν γὰρ τοὺς προφήτας, ἀνεξικακοῦντος ἔτι Θεοῦ· ἐπειδὴ δὲ γεγόνασι καὶ κυριοκτόνοι, c ἐκύκλωσεν αὐτοὺς τὰ διαβούλια αὐτῶν, καὶ πάσας αὐτῶν τὰς κακίας ἐμνήσθη ὁ τῶν ὅλων Θεός.

1. ἁμαρτίας D. 3. Hoc οἶδε accessit ex D. 5. πρὸς D. παρ' Edd. 7. οὐκ om. D. 8. Hoc ἁπάντων accessit ex D. 9. τοί om. D. 11. εἰκὸς δὲ δὴ] Sic edidimus. εἰκὸς δὲ Edd. εἰκὸς δὴ D. 12. ἐθέλειν D. 14. τὸ assumptum ex D. 17. ἐκύκλησε Edd. 18. λέγει (= λέγῃ) D. 20. ἀπάταις D. ἀπάτῃ Edd. 29. ἐκύκλωσαν iid.

3 Ἐν ταῖς κακίαις αὐτῶν ηὔφραναν βασιλεῖς, καὶ ἐν τοῖς ψεύδεσιν αὐτῶν ἄρχοντας.

Ἔδει δὴ μᾶλλον ἀγαθουργοῦντας, φησὶ, καὶ ζῆν ἑλομένους ἐννόμως, ἐξημεροῦν ἐφ' ἑαυτοῖς τὸν λυτρωτὴν, καὶ κατευφραίνειν τὸν σώζοντα, καὶ ἄμαχον ἔχοντα πρὸς τοῦτο ἰσχύν. οἱ
d *δὲ τοῦτο μὲν οὐ δεδράκασι, ῥᾴθυμοι δὲ γεγονότες λίαν περὶ τὸ σφίσιν αὐτοῖς ἀναγκαῖον εἰς ζωὴν καὶ χρήσιμον εἰς εὐημερίαν, ἐν οὐδενὶ μὲν πεποίηντο λόγῳ τὸ προσκρούειν Θεῷ· συνυπεκρίνοντο δὲ τοῖς ἑαυτῶν βασιλεῦσι, καὶ τοῖς ἡγουμένοις, τῇ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἐκείνοις δοκούντων συνδρομῇ κατευφραίνοντες, καὶ τὰ λυποῦντα Θεὸν εἰς ἡδονήν τε καὶ τέρψιν τοῖς πλανῶσι δωρούμενοι. αἰτιᾶται δὲ πάλιν, ὡς τῷ Ἱεροβοὰμ καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἄρχουσι συνδεδραμηκότας, καὶ*
e *ἀμελλητὶ κατανεύσαντας τὴν ἐπὶ ταῖς δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς ἐπινοοῦντι βεβήλωσιν, καὶ πρὸς ἑτέραν λατρείαν ἀνοσίως αὐτοὺς ἀποκομίζειν ἐθέλοντι. ἔδει γὰρ ἔδει τοῖς ἐκείνων σκέμμασι καὶ ἐκτόποις ἄγαν ἐπιχειρήμασιν ἀντεξάγειν γενικῶς τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης τὸ γνήσιον, καὶ πειρᾶσθαι κωλύειν ἀφραίνοντας, οὐχ ἑτοίμως ἰόντας εἰς συναίνεσιν κατευφραίνειν αὐτούς.*

Ἀληθὴς δὲ ὁ λόγος, κἂν εἰ νοοῖτο πάλιν ἐπὶ τῶν σταυρω-
108 A. a *σάντων τὸν Ἐμμανουήλ. ψευδόμενοι γὰρ καὶ συκοφαντοῦντες αὐτὸν, χαίρειν παρεσκεύαζον Ἡρώδην τε καὶ Πόντιον Πιλάτον, καὶ τοὺς προεδρεύοντας τῆς Συναγωγῆς. ἔφη γάρ που καὶ ὁ θεσπέσιος Πέτρος πρὸς τόν τῶν ὅλων Πατέρα καὶ Θεόν "Συνήχθησαν γὰρ ἐπ' ἀληθείας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ "ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου Ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας, Ἡρώδης τε "καὶ Πόντιος Πιλάτος σὺν ἔθνεσι καὶ λαοῖς Ἰσραήλ."*

Acta SS. Ap. iv. 27.

1. *ηὔφραναν* B.D. *εὔφραναν* Edd. (A.V.) 3. *δὲ* pro *δὴ* D. *ἀγαθουργοῦντα* Edd. ante Migne. 4. Hoc *ἐφ'* accessit ex D. 7. Hoc *αὐτοῖς* accessit ex B.D. 8. *πεποίηνται* D. 10. *πρὸς ἅπαν* b. 14. *ἀμελητί* D. 15. *βεβήλωσιν* om. Aubertus. 16. *ἐθέλουσιν* D. 26. *ἐν* om. D.

Πάντες μοιχεύοντες, ὡς κλίβανος καιόμενος εἰς πέψιν κατακαύ- 4
ματος ἀπὸ τῆς φλογός, ἀπὸ φυράσεως σταιτός, ἕως τοῦ ζυμω- b
θῆναι αὐτό. ἡμέρα βασιλέων ὑμῶν. 5

Κατὰ τίνα δὴ τρόπον ἐν μὲν ταῖς κακίαις αὐτῶν ηὔφραναν βασιλεῖς, ἐν δέ γε τοῖς ψεύδεσιν ἄρχοντας, ἐν τούτοις ἡμῖν ἐξηγεῖται σαφῶς. ἔχει δὲ οὕτως τῆς ἱστορίας ὁ λόγος, ἣν εἴπερ τις εἰδείη τυχὸν, εἴσεταί που πάντως τῆς προφητείας τὸν νοῦν. ὅτε τοίνυν, ἀποῤῥαγεισῶν τῶν δέκα φυλῶν, βεβασίλευκεν ἐπ' αὐτὰς ὁ ἐπάρατος Ἱεροβοὰμ, ἐδεδίει σφόδρα, μὴ ἄρα πως τῶν ἑορτῶν ἕνεκα τῶν κατὰ τὸν νόμον ἀναβαίνοντες c εἰς Ἱεροσόλυμα, μεταπεισθεῖεν κατὰ βραχὺ τὸ Ἰούδα σκῆπτρον ἀνθελέσθαι πάλιν, καὶ τῶν ἀρχαίων ἐθῶν ἐνεχθέντες εἰς ἀνάμνησιν, ἢ ἀνέλωσιν αὐτὸν, ἤγουν ἐξώσειαν, καὶ οὐχ ἑκόντα λοιπὸν, τῆς κατὰ σφῶν ἀρχῆς. ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας ὁ θεομισὴς καὶ δείλαιος τὰς χρυσᾶς αὐτοῖς δαμάλεις ἀφιεροῦν ἐσκέπτετο, καὶ τὸν τῆς ἀνοσίου ψευδολατρείας ἐπενόει τρόπον, καὶ καινοτομεῖν ἐπεχείρει τὰς ἐπὶ ταῖς δαμάλεσιν ἑορτὰς, ὡς ὁ τῆς Ἑβραίων παραδόσεως ἔχει λόγος. ἦν οὖν ἐν ἀρχαῖς d οὐ μετρίως περιδεὴς, μὴ ἄρα τῇ ἄνωθεν καὶ ἐκ πατέρων αὐτοῖς ἠκούσῃ λατρείᾳ συναγορεύοντες, ἢ τῶν θρόνων ἐξώσειαν, ἢ καὶ ἀνέλωσιν, ὡς ἔφην, καὶ παρωσάμενοι τὸ ἐγχείρημα, παλινδρομεῖν ἕλοιντο πρὸς τὸ ἐν ἀρχαῖς, λελυπημένοι τε καὶ ἀγανακτοῦντες εἰκότως, ὡς ὑβρισμένου Μωυσέως, καὶ τῆς θείας αὐτοῖς πατηθείσης ἐντολῆς. ταύτῃτοι πικρὸς ὢν εἰς δόλους, καθίει πολλοὺς ἐν τῷ Ἰσραὴλ διαθρυλλοῦντάς τε καὶ λέγοντας, ὅτι χρὴ καὶ μοσχοποιεῖν e αὐτοὺς, καὶ καινουργεῖν ἑορτὰς ἰδίας, καὶ τοῦτο αὐτὸ παρὰ τοῦ βασιλέως αἰτεῖν. ἐπειδὴ δὲ τοὺς ὄχλους ἐμάνθανε πολὺ

Supra ver. 3.

1. κατὰ καύματος B. 2. φλογὸς] Sic correxi. φλογῆς Edd. σταιτὸς B.D. στέατος Edd. (A.V. MSS. Pars. omnes.) 3. ἡμέρα B.F. Edd. ἡμέραι D. βασιλέων] βασιλέως (233). cf. infra 109 a. b. c. e. 4. δὴ] δὲ Edd. 9. ἐδεδίη iid. 10. τὸν om. D. 11. μεταπεισθεῖεν] + πάλιν D. 18. οὖν om. D. 19. καὶ om. D. 20. αὐτοῖς post λατρείᾳ tr. D. 22. τὸ] τὸν Edd. 25. πικρὸς B.D. ἀλώπηξ Edd. καθίησι pro καθίει iid.

δὴ λίαν ἔχοντας εἰς τοῦτο ἑτοίμως, συναινοῦντάς τε καὶ συνηδομένους τοῖς τὰ τοιάδε συμβεβουλευκόσι, συναγαγὼν ἅπαντας, προσπεφώνηκεν ἐναργῶς, ὅτι καὶ ταῖς δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς προσήκει προσκυνεῖν, καὶ τὴν τῆς ἑορτῆς
3 Reg. xii. 32, 33. πεφανέρωκεν ἡμέραν, τοῦ ὀγδόου μηνὸς τὴν πεντεκαιδεκάτην, καθὰ γέγραπται.

109 A. a Ταῦτα δὴ λέγοντος τοτηνικάδε τοῦ Ἱεροβοὰμ ἐπευφήμουν οἱ δῆμοι, καὶ ἀνεκράγεσαν Αὕτη ἡ ἡμέρα τοῦ βασιλέως, τούτῳ καὶ ἡμεῖς ἑψόμεθα τῷ σκοπῷ· καὶ ἑτέροις δέ τισι τοιούτοις ἐπαίνοις κατευφραίνειν ἤθελον. συναπεκομίζοντο δὲ τοῖς ὄχλοις καὶ οἱ καθηγεῖσθαι λαχόντες, συνηχοῦντές τε καὶ συναινοῦντες αὐτοῖς. τούτων ἡμῖν εἰς τὸ παρὸν ὁ τοῦ προφήτου διαμέμνηται λόγος. πάντες γάρ φησι μοιχεύοντες ὡς
b κλίβανος καιόμενος εἰς πέψιν κατακαύματος ἀπὸ τῆς φλογός. διανενευκότες γὰρ εἰς πορνείαν τὴν νοητὴν, ἤγουν εἰς ἀπόστασιν τὴν ἀπὸ Θεοῦ· τοῦτο γὰρ ἡ πορνεία· κλιβάνοις ἐοίκεσαν ἐκκεκαυμένοις ἤδη πως καὶ ἑτοίμοις εἰς πέψιν ὧν ἄν τις ἐμβάλοι· φλογὸς γὰρ ἦσαν μεμεστωμένοι, θερμῆς δηλονότι καὶ οἱονεὶ διακεκαυμένης ἐπιθυμίας. ἐοίκεσαν δὲ καὶ φυράματι σταιτὸς, ἔχοντι μὲν ἤδη τὴν ζύμην, ζυμωθέντι δὲ τελείως ἐν ἡμέρᾳ βασιλέως αὐτῶν· ὅτε, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, ἀναφανδὸν εἰρηκότος τοῦ Ἱεροβοὰμ, ὅτι χρὴ θύειν ταῖς δαμάλεσι, καὶ
c τὰς ἐπ' αὐταῖς τελεῖν ἑορτὰς, ἐπεφώνουν αὐτοί Αὕτη ἡ ἡμέρα τοῦ βασιλέως, καθάπερ, ὡς ἔφην, ὁ τῆς παραδόσεως ἔχει λόγος. τότε καὶ ἐζυμώθη τελείως, τουτέστιν, ὅλος ἐξ ὅλου γέγονε τῇ δυσσεβείᾳ κάτοχος. οὐκοῦν, προεκκεκαυμένοι τὸν νοῦν ταῖς εἰς παράβασιν θερμαῖς καὶ ἀκαθέκτοις ἐπιθυμίαις, προζυμωθέντες δὲ ὥσπερ κατὰ τοῦτον αὐτὸν τὸν τρόπον ἐν ἡμέρᾳ βασιλέως, εἰς τὸ τῆς φαυλότητος κατώλισθον πέρας.

1. εἰς τοῦτο ἑτοίμως D. ἑτοίμως [ἑτοίμους Edd.] εἰς τοῦτο B. Edd. 7. δὴ] δὲ Edd. ἐπεφήμουν iid. 8. ἀνεκράγεσαν B.D. ἀνέκραγον b. ἀνεκράγησαν Edd. τούτῳ D. οὕτω Edd. 14. κατὰ καύματος B. 16. ἐοίκασιν b. 17. ὦ (sic) pro ὧν D. 20. σταιτὸς D. στέατος B. Edd. 23. ἐπ' αὐταῖς D. ἐπ' αὐτῇ B. ἐπ' αὐτοῖς Edd. 25. ὅλος D. ὁ λόγος B. Edd. 26. προεκκεκαυμένοι D. προκεκ. Edd.

Τοιοῦτόν τι δεδράκασιν Ἰουδαῖοι πάλιν ἐπὶ Χριστῷ. καταψευδόμενοι γὰρ τῆς δόξης αὐτοῦ, καὶ κατὰ βραχὺ τοὺς ὄχλους d ἐξέλκοντες τῆς εἰς αὐτὸν ἀγάπης οἱ γραμματεῖς τε καὶ Φαρισαῖοι, πεπορνεύκασι νοητῶς, ἀποστήσαντες αὐτοῦ τὴν ἀγελαίαν πληθύν.

Ἤρξαντο ἄρχοντες θυμοῦσθαι ἐξ οἴνου, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ
μετὰ λοιμῶν, διότι ἀνεκαύθησαν ὡς κλίβανον αἱ καρδίαι αὐτῶν. 6

Οἶνον, ὡς ἔοικεν, ἐνθάδε φησὶ τὸν ἐξ ἀμπέλου Σοδόμων, e (Deut. xxxii. 32.) τὸν καταμεθύσκοντα καρδίας, καὶ ἐπιθολοῦντα τὸν νοῦν καὶ ἀχλύος αὐτὸν ἀναπιμπλάντα τῆς ὀλεθρίου καὶ βδελυρᾶς. δεδυσφορηκότων δὴ οὖν ἐνίων ἐπί τε τῇ τῶν δαμάλεων καινοτομίᾳ, καὶ μέν τοι τῶν ἑορτῶν, παρεθήγοντο πρὸς ὀργὰς τῶν ἀρχόντων τινές. ἵνα δὲ μὴ ὁρῷτο τῶν σεσιγηκότων, καὶ εὐφημεῖν οὐκ ἀνεχομένων ἡ σωφρονεστέρα πληθὺς, αὐτοὶ τοῖς ὄχλοις τὰς χεῖρας συνεκτείνοντες, ἐπεφώνουν καὶ ἔτι μειζόνως "Αὕτη ἡ ἡμέρα τοῦ βασιλέως," καὶ τοὺς τῆς ἀνοσιότητος (Supra ver. 5.) ἀπεδέχοντο τρόπους. ὠργίζοντο τοίνυν μεμεθυσμένοι, a (110 A.) φησὶν, ἀνοσίᾳ μέθῃ, καὶ τοῖς μὴ συντρέχουσι τοῖς οὕτως αἰσχροῖς τοὺς ὀδόντας ἐπέτριζον, λοιμοῖς συνεκτείνοντες τὰς ἑαυτῶν χεῖρας. λοιμοὺς δέ φησι τοὺς ὄχλους. ἐπεκρότουν γάρ φησιν, ὡς ἔφην, καίτοι παιδαγωγεῖν εἰς εὐσέβειαν ὀφείλοντες, καὶ τὴν τοῦ συμφέροντος ἀνακαλύψαι τρίβον. ἀλλ' ἦσαν θερμοὶ τὴν καρδίαν καὶ αὐτοί φησι, τῆς εἰς παράβασιν ἐπιθυμίας τὴν ὀλεθρίαν εἰς νοῦν δεξάμενοι φλόγα. b

Ἐν τῷ καταῤῥάσσειν αὐτοὺς ὅλην τὴν νύκτα ὕπνου Ἐφραΐμ ἐνεπλήσθη· πρωῒ ἐγενήθη, ἀνεκαύθη ὡς πυρὸς φέγγος.

Ἔφην, ὅτι περιδεὴς ἦν ἄγαν ὁ θεομισὴς Ἱεροβοὰμ, ἐν (Supra 108 c.)

6. Ἤρξαντο] + οἱ Edd. (A.V.) invitis B.D. (XII. a prima manu.) αὐτῶν B. (22 al.) 7. κλίβανον B.D. κλίβανος Edd. (A.V. Codd. Parsoniani omnes.) 25. ἐνεπλήσθη D. ἀνεπλήσθη F. Edd.

μόναις ὧν ἔτι ταῖς σκέψεσι τῶν ἀνοσίων ἐγχειρημάτων. ᾤετο γὰρ δὴ, καὶ σφόδρα εἰκότως, ἀγανακτήσειν τὸν Ἰσραὴλ, εἰ διαπύθοιτό τι τοιοῦτον, καὶ τῶν πατρῴων ἐθῶν τὴν παράβασιν οὐκ ἐν μικρῷ ποιήσεσθαι λόγῳ. ἐπειδὴ δὲ προσπεφώ- c νηκε μὲν τοῖς ὄχλοις αὐτὸς, ὅτι χρὴ ταῖς δαμάλεσι προσκυνεῖν, προσήκαντο δὲ ἀσμένως τὴν σκέψιν αὐτοὶ, καὶ ὁμοῦ τοῖς ἄρχουσιν ἐπεκρότουν, ὡς ὀρθὰ καὶ συμφέροντα φρονεῖν τε καὶ δρᾶν ᾑρημένοι, ἀπέστη δειμάτων, ἀποκεχώρηκεν ὑποψίας, εὔθυμός τε διετέλει λοιπὸν, καὶ τρυφῆς ἦν πλέως. οὐκοῦν ἐν τῷ καταῤῥάσσειν αὐτοὺς, τουτέστι, κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, ὅτε κατέπιπτον εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν, συγκατανεύοντές τε καὶ συναινοῦντες αὐτῷ, καὶ τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης τιμῶντες d τὴν παράβασιν, τότε φησὶν, ὁ Ἐφραὶμ, τουτέστιν ὁ ἐκ φυλῆς Ἐφραῒμ Ἱεροβοὰμ, ὅλην ἐκοιμήθη τὴν νύκτα. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι, καίτοι πάλαι διεγρηγορὼς ἐκ δειμάτων καὶ ὑποψίας, ἄφροντις ἦν, ἐτρύφα λοιπὸν, καὶ ἐν μαλακαῖς ἦν εὐναῖς ὅλην τὴν νύκτα κοιμώμενος. ἐπειδὴ δὲ πρωῒ γέγονε, θερμότερος ἦν τῶν ἄλλων. ἀνεκαύθη γὰρ ὡς πῦρ φέγγος, καὶ τοῖς ὄχλοις συνεθερμαίνετο, οὐδ' ὅσον εἰπεῖν μελλησμοῦ τὴν ὑπόθεσιν ἀξιῶν, ἀλλ' εἰς πέρας ἄγων, καὶ μάλα προθύμως, e τῶν ἀνοσίων ἐγχειρημάτων τὴν ἀνάδειξιν.

7 Πάντες ἐθερμάνθησαν, ὡς κλίβανος αἱ καρδίαι αὐτῶν, καὶ κατέφαγεν τοὺς κριτὰς αὐτῶν· πάντες οἱ βασιλεῖς αὐτῶν ἔπεσον, οὐκ ἦν ὁ ἐπικαλούμενος ἐν αὐτοῖς πρός με.

Ἀληθῆ μὲν οὖν ἅπερ ἔφην· τεθέρμανται γὰρ οἱ ἀμφὶ τὸν ἐπάρατον Ἱεροβοὰμ, καὶ "ἀνεκαύθησαν ὡς πυρὸς φέγγος." Supra ver. 6. *ἆρ' οὖν μέχρι τῶν ἐκείνῳ τετολμημένων τὰ τῆς δυσσεβείας* 111 A. a *προβέβηκεν; οὐδαμῶς, φησίν· ἐθερμάνθησαν γὰρ πάντες, καὶ οἱ*

2. *δὴ* assumptum ex B.D. 9. *λοιπὸν* om. D. 16. *ἦν*] *ὢν* Aubertus. 17. *ἐπεὶ* pro *ἐπειδὴ* D. 18. *πῦρ φέγγος* b. Syr. (Alex.) sed cf. e infra. *πυρὸς φέγγος* Edd. 19. *μελησμοῦ* D. 22. *κατέφαγε* B.D. (*κατέφαγεν πῦρ* Alex.) *κατέφαγον* Edd. (Vat.) 24. *ὁ ἐπικαλούμενος* post *αὐτοῖς* transp. Edd. (Vat.)

μετ᾽ ἐκεῖνον ἔτι, καὶ τῆς τοιαύτης θερμασίας τὸ ὀλέθριον πῦρ πάντας μὲν αὐτῶν δεδαπάνηκε τοὺς κριτάς· ἀνεῖλε δὲ καὶ πάντας τοὺς καθεξῆς μετ᾽ ἐκεῖνον βεβασιλευκότας. οὐ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὁ προσκυνεῖν ἐθέλων ἐμὲ, καὶ τὸν τῶν ὅλων Θεὸν ἐκλιπαρεῖν ἀξιῶν, καὶ τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας ἔχων ἐφ᾽ ἑαυτῷ τὰ αὐχήματα.

Ἐφραῒμ ἐν τοῖς λαοῖς αὐτοῦ συνανεμίγνυτο· Ἐφραῒμ ἐγένετο 8
ἐγκρυφίας οὐ μεταστρεφόμενος. b

Καταψέγει λίαν τοὺς ἐκ φυλῆς Ἐφραῒμ τὴν βασιλίδα τιμὴν ἀνημμένους ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, ὡς οὐδὲν ἄμεινον τῶν ὑπὸ χεῖρα καὶ ἀγελαίων φρονεῖν εἰωθότας· ἀλλ᾽ εἰς ἅπαντα αὐτοῖς συνθέοντάς τε καὶ συναποφερομένους εὐκόλως, καίτοι δέον, ὡς ἡγουμένους, ποδηγεῖν εἰς τὸ ἀγαθὸν, καὶ ὑψηλοτέραις διασκέψεσι τὸ τελοῦν αὐτοῖς εἰς σωτηρίαν ὁρᾶν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔδρων· συνανεφύροντο δὲ τοῖς ὄχλοις, μίαν οἱ πάντες καὶ ἴσην ἀῤῥωστοῦντες τὴν ἀβουλίαν, c καὶ πρός γε τούτῳ τὸ ἔμμονον εἰς φαυλότητα, καὶ ἀμεταποίητον τῆς γνώμης οὐ μεθιεμένης παντελῶς ὧν ἂν ἕλοιτο δρᾶν, κἂν εἰ ὀλέθρου πρόξενα καὶ ἀπωλείας αὐτοῖς ὑπάρχει ταυτί. ἐγκρυφίαν δὴ οὖν οὐ μεταστρεφόμενον γεγενῆσθαί φησι τὸν Ἐφραῒμ, ὡς ἐξ εἰκόνος ἤγουν παραδείγματος τῶν ἐπὶ λίθοις ὀπτωμένων ἄρτων, οὓς εἰ μή τις μεταστρέφοι, πάσα δήπως ἀνάγκη καταφρύττεσθαί τε, καὶ ἀχρείους ὁρᾶσθαι λοιπὸν, καὶ τῇ τῆς φλογὸς ἀφθονίᾳ ζημιοῦσθαι τὸ ἐδώδιμον. d

Κατέφαγον ἀλλότριοι τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ οὐκ ἔγνω· καὶ 9
πολιαὶ ἐξήνθησαν αὐτῷ, καὶ αὐτὸς οὐκ ἔγνω.

Ἀλλοτρίους ὀνομάζει τοὺς ἀλλοφύλους καὶ ἑτερογενεῖς,

1. τοιαύτης] τοιᾶσδε D. 5. Haec ἀξιῶν, καὶ τῆς accesserunt ex B.D. 7. συνανεμίγνυτο B.D.F. (Alex. XII.) συνεμίγνυτο Edd. (Vat.) 8. μετατρεφόμενος Aub. 12. εἰς ἅπαντα B.D. εἰς ἅπαν Edd. 17. τούτῳ B. τοῦτο D. Edd. 20. φησὶ γεγενῆσθαι inverso ordine D. 22. μεταβάλοι pro μεταστρέφοι D. 23. καταφρυάττεσθαί τε (sic) D. 25. ἐπέγνω pro ἔγνω F. (Alex.)

Πέρσας δὴ λέγω, καὶ τοὺς ὁμόρους αὐτοῖς καὶ γείτονας Μωαβίτας καὶ Ἰδουμαίους, καὶ τὰ Σύρων ἔθνη, οἳ μονονουχὶ
Supra ver. 8. κατεδηδόκασι τὸν Ἐφραΐμ. ἐπειδὴ γὰρ ἄρτον αὐτὸν ἐγκρυφίαν ἔφη, μεμένηκεν ἐν τῇ τοῦ λόγου τροπῇ. ἰσχὺν δὲ αὐτοῦ φησὶ τὴν ἀριθμοῦ κρείττονα πληθύν· πολυανδροῦσα
e γὰρ λίαν ἡ φυλὴ μάλιστα τοῦ Ἐφραΐμ, καὶ ὑψηλὴν ἐπὶ τούτῳ τὴν ὀφρὺν ἀνατείνουσα, δεινὴ καὶ ἀνανταγώνιστος ᾤετό που καὶ αὐτοῖς ἔσεσθαι τοῖς Ἀσσυρίων καθηγηταῖς ἤτοι στρατηγοῖς. ἐπειδὴ δὲ παραγεγόνασι τὸν κατ' αὐτῶν ἀράμενοι πόλεμον, ἀκονιτὶ δεδαπάνηνται, καὶ ἤγοντο πρὸς αἰχμαλωσίαν. ἀλλ' οὐκ ἔγνω φησὶ, τουτέστιν, οὐκ ἐνενόησε
112 A. a τῆς συμφορᾶς τὴν αἰτίαν, καίτοι δέον αὐτὸν κἂν γοῦν διὰ τῶν συμβεβηκότων ἰέναι πρὸς αἴσθησιν. ὃ γὰρ οὐχ ὁρᾶται, πολλάκις ἐκ προμηθείας ἐν ὀφθαλμοῖς ἱστᾶσιν αἱ πεῖραι. καὶ ἄμεινον μὲν τὸ κατασκέπτεσθαι τὸ συμφέρον, τὴν πεῖραν οὐκ ἀναμένοντας. εἰ δὲ δὴ τούτου γένοιτο καὶ ἀφαμαρτεῖν, ἀλλ' οὖν πεπονθόσι περιέσται λοιπὸν τὸ κἂν ἐξ αὐτῆς δύνασθαι νοεῖν τῆς πείρας τὸ ἀναγκαῖον καὶ ὀνησιφόρον.
b οὐκ ἔγνω τοίνυν φησὶν ὁ Ἐφραΐμ, καίτοι πεπολιωμένος, τουτέστι, μακροῦ διαγεγονότος χρόνου, καὶ οὐκ ἀνικάνως ἔχοντος εἰς τὸ παιδεῦσαι λοιπὸν καὶ ἀναπεῖσαι μαθεῖν, τίνα δὴ τρόπον αὐτοῖς τὰ τοιάδε συμβέβηκε. καὶ ὅτι προσκέκρουκε τῷ διασώζειν ἰσχύοντι, δεινοῖς καὶ ἀδοκήτοις ἐνώλισθον κακοῖς.

10 Καὶ ταπεινωθήσεται ἡ ὕβρις τοῦ Ἰσραὴλ εἰς πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπέστρεψαν πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐξεζή-
c τησαν αὐτὸν ἐν πᾶσι τούτοις.

Ἑρμηνεύει σαφῶς ὅπερ ἔφη· τί γὰρ οὐκ ἔγνω καίτοι πεπολιωμένος ὁ Ἐφραΐμ, διατρανοῖ πάλιν. ἡ γὰρ ὕβρις

7. ἀνταγώνιστος (sic) D. 10. δεδαπάνηται Edd. 25. τοῦ om. D. (A.V.) 28. ἔφην (sic) D. Statim τί B. ὅτι D. τὸ Edd. 29. δὲ post διατρανοῖ add. D.

φησὶ τοῦ Ἰσραὴλ, τουτέστιν ἡ ἀπόστασις, ἣν νενόσηκεν ἐξ ὑπεροψίας, δι' ἣν καὶ ἀπονένευκεν ἐπὶ Θεοὺς ἀλλοτρίους, τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς ἀτιμάζων Θεὸν, ἀποστραφήσεται εἰς πρόσωπον αὐτοῦ. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι, ὕβρεως αὐτῷ καὶ ἀτιμίας ἀναφανεῖται πρόξενος· τοῦτο γὰρ τὸ εἰς πρόσωπόν τινος ἀποστρέφεσθαί τι. ἀλλὰ καίτοι τὰ τοιάδε πεπονθὼς, πάλιν d
οὐκ ἔγνω Θεὸν, οὔτε μὴν τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπιστροφῆς ἐποιοῦντο λόγον σκληροὶ καὶ ἄτεγκτοι, καὶ πολὺ νοσοῦντες τὸ ἀφιλόθεον, καὶ ἐν αὐτοῖς ὁρώμενοι τοῖς δεινοῖς. ἀναισθησίας δὲ τῆς ἐσχάτης ἔγκλημα τουτὶ, καὶ τῆς εἰς λῆξιν ἡκούσης ἀβελτηρίας ἀπόδειξις ἐναργής.

Καὶ ἦν Ἐφραῒμ ὡσεὶ περιστερὰ ἄνους, οὐκ ἔχουσα καρδίαν· 11
Αἴγυπτον ἐπεκαλεῖτο, καὶ εἰς Ἀσσυρίους ἐπορεύθησαν. καθὼς 12
ἂν πορεύωνται ἐπιβαλῶ ἐπ' αὐτοὺς τὸ δίκτυόν μου, καθὼς τὰ
πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατάξω αὐτοὺς, παιδεύσω αὐτοὺς ἐν τῇ e
ἀκοῇ τῆς θλίψεως αὐτῶν.

Ἀναμνῆσαι δεῖ πάλιν τῶν γεγραμμένων ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν βασιλειῶν· συνήσομεν γὰρ εὐκόλως ὡδὶ τῶν προκειμένων τὸν νοῦν. Ὡσηὲ τοίνυν υἱὸς Ἠλὰ βεβασίλευκεν ἐν Σαμαρείᾳ 4 Reg. xvii. 1.
ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ. πρὸς τοῦτον ἀγγέλους πέπομφε Σαλαμανασὰρ ὁ Ἀσσύριος, τὰ συνήθη δῶρα τυραννικώτερον ἐξαιτῶν, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ δασμολογεῖν ἐθέλων τὸν Ἰσραήλ. ὁ δὲ ἀνένευσε τὴν δουλείαν, ἐμελέτα δὲ μᾶλλον τὴν ἀντίστα- a 113 A.
σιν, κἂν εἰ ἕλοιτο τυχὸν τὸν πολέμου νόμον ἐπιθέσθαι τῷ Ἰσραήλ. εἶτα πρὸς Σηγὼρ ἐπρεσβεύετο τὸν Αἰγύπτου τύραννον, ἐπικουρίαν αἰτῶν· ᾠήθη γὰρ ὅτι περιέσται σὺν αὐτῷ τῆς Ἀσσυρίων χειρός. πρὸς τοῦτο δὲ μάλιστα λελυπημένος

1. νενόσηκεν] νενόηκεν Edd. invitis B.D. b. 4. λέγει (= λέγῃ) b. 8. δὲ post σκληροὶ add. Edd. 12. ὡσεὶ B.D. (153.) ὡς Edd. (A.V.) 13. ἐπορεύετο pro ἐπορεύθησαν F. (42, 240.) 14. πορεύσωνται D. 15. τῇ om. F. Edd. 18. ὡδὶ om. D.

ἐκεῖνος, πόλεμον αἴρεται κατὰ τοῦ Ἰσραήλ. εἶτα γέγονεν αὐτῷ δοῦλος Ὠσηὲ, δορίληπτος δὲ σὺν αὐτῷ καὶ αὐτὸς ἀπῳκίζετο τῆς Σαμαρείας ὁ Ἰσραήλ. οὐκοῦν γέγονεν b Ἐφραῒμ ὡς ἀνουστάτη περιστερὰ, οὐκ ἐπὶ καλῷ τὸ ἀκέραιον ἔχων. (S. Matth. x. 16.) τοιγάρτοι καὶ ὁ Χριστός "Γίνεσθε, φησὶ, φρόνιμοι "ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί." ἁπλότης μὲν γὰρ ἠθῶν, καὶ τὸ ἐλεύθερον φρόνημα, γένοιτ' ἂν εἰκότως τοῦ παντὸς ἄξιον λόγου· συνέσεως δὲ ἀπούσης, τὸ ἁπλοῦν ἐπιζήμιον, καὶ μωρία τὸ χρῆμα λοιπόν. ἄνους δὴ οὖν ὁ Ἐφραΐμ· πῶς, ἢ τίνα τρόπον; ἐπεκαλεῖτο μὲν γὰρ Αἰγυπτίους· ἀλλ' ἐβάδιζον αἰχμάλωτοι πρὸς Ἀσσυρίους, ἀτονή- c σαντος εἰς ἐπικουρίαν τοῦ Σηγώρ. εἶτα πῶς οὐκ ἄμεινον ἦν αὐτῷ, μὴ τὴν ἐξ ἀνθρώπων μᾶλλον, ἀλλὰ τὴν ἄνωθεν καὶ ἀκαταγώνιστον ζητῆσαι φροντίδα; τοιγάρτοι καὶ ἔφασκεν (Es. xxxi. 1.) ὁ τῶν ὅλων Θεὸς διὰ φωνῆς Ἡσαΐου "Οὐαὶ οἱ καταβαίνοντες "εἰς Αἴγυπτον ἐπὶ βοήθειαν, οἱ ἐφ' ἵπποις πεποιθότες καὶ "ἐφ' ἅρμασιν." ὅτι δὲ οὐ δίχα Θεοῦ καὶ ἡ τῶν ἐπαμυνόντων αὐτοῖς ἠσθένησε χεὶρ, δέδειχεν ἐπειπὼν, ὡς ὅποιπερ ἂν πορνεύωνται, στρουθίων αὐτοὺς κατάξει δίκην, δίκτυον ὥσπερ ἢ λῖνον ἐπιβάλλων, καὶ ἀλαζονεύεσθαι μὲν οὐκ ἐφιεὶς, κατα- d κομίζων δὲ ὥσπερ ὑψόθεν εἰς γῆν, τουτέστιν, ἐξ ὀφρύος τῆς ἄγαν ὑψηλῆς καὶ ἐπηρμένης εἰς οἰκτρὸν καὶ μέτριον φρόνημα, καὶ ὅπερ ἂν πρέποι τοῖς ὑπὸ χεῖρα γεγονόσιν ἐχθρῶν. εἶτά φησιν, ὅτι παιδεύσω αὐτοὺς ἐν τῇ ἀκοῇ τῆς θλίψεως αὐτῶν, ἐκεῖνό που, καθάπερ ἐγῷμαι, δηλοῦν ἐθέλων. προεβάδιζον μὲν γὰρ τῆς πείρας αὐτοῖς τῶν ἐσομένων οἱ θρύλλοι, καὶ φρικώδης ἀκοὴ κατεπτόει που πάντως τοὺς ἐν Σαμαρείᾳ. e οὐκοῦν ἐπαιδεύοντο, τὴν ὅσον οὐδέπω παρεσομένην αὐτοῖς ἀκούοντες θλίψιν. ἀλλ' εἴπερ ἦσαν σοφοὶ, ἤρκεσεν ἂν αὐτοῖς εἰς ἐπιστροφὴν καὶ τοῦτο· δυσάλγητοι δὲ ὄντες λίαν,

2. δορύληπτος Edd. 6. ὡς οἱ] ὡσεὶ iid. invitis B. b. οἱ om. D. 9. ἐπιδήμιον (sic) Edd. ὁ om. b. 18. ἐπειπὼν D. εἰπὼν Edd. 23. πρέποι D. πρέπει Edd. 26. αὐτοῖς] αὐτῆς Edd. 27. πάντως D. πάντας B. Edd. Statim τοὺς assumptum ex B.D.

οὐδὲ τὴν πεῖραν αὐτὴν δεδυσώπηνται, σκληρόν τε καὶ ἄθραυστον καὶ πολὺ νοσοῦντα τὸ ἀπειθὲς ἔχοντες νοῦν.

Οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι ἀπεπήδησαν ἀπ' ἐμοῦ· δείλαιοί εἰσιν, ὅτι ἠσέβη- 13
σαν εἰς ἐμέ.

Ὅτι πρόφασις αὐτοῖς τῶν δεινῶν τὸ ἀποστῆναι Θεοῦ, καὶ διὰ τούτων ἡμῖν καθίστησιν ἐναργές. ὅνπερ γὰρ τρόπον οἱ a 114 A. *ἀῤῥωστοῦντες σωματικῶς, ἑαυτοῖς παραίτιοι γεγονότες τῆς τῶν νοσημάτων ἀγριότητος ἁλοῖεν ἂν, εἰ μὴ παραδέχοιντο τοὺς ἰατροὺς, καὶ τὰ δι' ὧν ἂν δύναιτο κατευνάζεσθαι τὸ λυποῦν, οὕτω καὶ ἡμεῖς τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης ἑαυτοὺς ἐκκομίζοντες, οὐ μετρίως ἀδικήσομεν. σώζει γὰρ οὐδὲν τὸν προσκρούοντα Θεῷ. ὅτι τοίνυν ἀποδεδραμήκασι Θεοῦ, ταύτῃτοι δείλαιοι καὶ ἐπάρατοι· δεδυσσεβηκότες δὲ, διάγε τοῦ προσκυνεῖν τοῖς ψευδωνύμοις θεοῖς καὶ ἀνάπτειν αὐτοῖς τὸ* b *σέβας, ὑποκείσονται τῷ οὐαί. "Ἐὰν γὰρ κλείσῃ κατὰ ἀν-* Hiob. xii. 14. *"θρώπου Θεὸς, τίς ἀνοίξει;" κατὰ τὸ γεγραμμένον.*

Ἐγὼ δὲ ἐλυτρωσάμην αὐτοὺς, αὐτοὶ δὲ κατελάλησαν κατ' ἐμοῦ
ψευδῆ, καὶ οὐκ ἐβόησαν πρὸς μὲ αἱ καρδίαι αὐτῶν, ἀλλ' ἢ 14
ὠλόλυζον ἐν ταῖς κοίταις αὐτῶν· ἐπὶ σίτῳ καὶ οἴνῳ κατ-
ετέμνοντο.

Ὅτι τοῖς ἑκάστου πλημμελήμασιν ἰσομέτρους ἐπάγει τὰς δίκας, ὑπεμφαίνει πάλιν. κατειρήκασι γὰρ τοῦ λυτρωσαμένου Θεοῦ, c *καὶ ἐξ οἴκου δουλείας ἐξαγηοχότος "Ἐν χειρὶ "κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ," καθὰ γέγραπται, καὶ τῆς* Ps. cxxxv. 12. *Αἰγυπτίων πλεονεξίας ἐκκεκομικότος. κατελάλησαν δὲ τῆς δόξης αὐτοῦ, τὰς ὑπὲρ ὧν ἂν εὖ πάθοιεν εὐφημίας τοῖς ἀκα-*

1. *σκληρόν*] *κληρόν* Aubertus. 5. *ὅτι*] *ὅτε* Edd. ante Migne. Statim *πρόφασιν* (sic) D. 8. *παραδέχοντο* Edd. 9. *δύναιντο* iid. 11. *ἀδικήσωμεν* iid. 17. *δὲ* prius om. D. (Co.) *κατ'* om. F. 19. *ἐν*] *ἐπὶ* D. (XII. ex corr. manus antiquae. 49, al.) 26. *ἂν* om. D. *εὖ* accessit ex B.D. Statim *πάθοι* D.

θάρτοις ἀνάπτοντες δαίμοσι καὶ τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν τῶν ἰδίων, καθάπερ ἀμέλει μεμοσχοποιηκότες κατὰ τὴν ἔρημον, μονονουχὶ τὸν Λυτρωτὴν ἀνοσίως περιυβρίζοντες, ἐξ ἀπο- Exod. xxxii. 9. d πληξίας ἔφασκον· "Οὗτοι οἱ θεοί σου Ἰσραὴλ, οἵτινες "ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου." ὕβρις οὖν ἄρα καὶ παροινία λοιπὸν εἰς Θεὸν, καὶ ἐναργεστάτη κατάῤῥησις, τὸ γλυπτοῖς καὶ δαίμοσιν ἀναθεῖναι τὸ σέβας, καὶ αὐτοῖς προσάγειν τὰ χαριστήρια, καὶ τῆς ἀνωτάτω δόξης τὴν ὑπεροχὴν καταβιβάζειν εἰς αὐτά. καὶ οὐχὶ δὴ μόνον κατειρήκασι τοῦ Θεοῦ, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, ἀλλὰ καὶ ἀπένευσαν παντελῶς τοῦ κἂν γοῦν οἴεσθαι μόνον, ὅτι παρ' αὐτοῦ τοῖς ἐν κόσμῳ e τὰ ζωαρκῆ. οὐ γὰρ βεβοήκασι πρός με φησὶν αἱ καρδίαι αὐτῶν, τουτέστιν, οὐδὲν ἐξεζήτησαν παρ' ἐμοῦ, καίτοι διακείμενοι, καὶ πεπιστευκότες ὅτι παντὸς ἀγαθοῦ χορηγός εἰμι καὶ δοτήρ. ὅτι δὲ βοῆς οὐ δεῖται Θεὸς, διαθέσεως δὲ μᾶλλον τῆς εἰς νοῦν καὶ καρδίαν, καὶ διὰ τούτων εἰσόμεθα. οὐκοῦν οὔτε βεβοήκασι πρὸς Θεόν. ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀπονενεύκασιν ἀχαλίνως εἰς ἐκτόπους φιλοσαρκίας, ὡς καὶ ὀλολύζειν ἐπὶ κοίταις. αἰσχρῶν δὲ τρόπων ἀπόδειξις τὸ χρῆμά ἐστι, καὶ τῆς εἰς πορνείαν ἀνεπιπλήκτου ῥοπῆς, καὶ νοῦ κεκλασμένου 115 A. a πρὸς ἡδονάς. πρέποι δ' ἂν μόνοις εἰς αἰσχρὰν οὕτω καὶ βδελυρωτάτην ἕξιν κατολισθεῖν τοῖς τὰ τῶν ἀνδρῶν ἐξαίρετα, πρὸς τὰ τῶν γυναίων ἔθη καὶ σχήματα καὶ φωνὰς καταβιάζεσθαι μεμελετηκόσι. γυναικίαι δὲ οὗτοι, καὶ πολὺ λίαν ἐκτεθηλυμένοι, καὶ εἰς λῆξιν ἥκοντες τῆς ἐν ἀνθρώποις ἀκαθαρσίας. τόγε μὴν ἐπ' οἴνῳ καὶ σίτῳ κατατέμνεσθαι λέγειν αὐτοὺς, ἐκεῖνο οἶμαί που παραδηλοῦν ἔοικεν. εὐχαριστοῦν- b τες γὰρ τοῖς ἑαυτῶν εἰδώλοις ἐπὶ ταῖς ἐξ ἀγρῶν εὐκαρπίαις, σίτῳ τέ φημι καὶ τοῖς ἐξ ἀμπέλου, τὰς καλουμένας τελετὰς ἐπιτηδεύειν ἤθελον· οἷον ἐνθουσιῶντές τε καὶ μαινόμενοι, καὶ σιδήρῳ τὰ στέρνα καὶ ἄμφω τὼ χεῖρε χαράττοντες, ἵνα καὶ

20. ἐπιπλήκτου Edd. 22. τῶν om. D. 26. ἐπ' οἴνῳ καὶ σίτῳ] ἐπὶ σίτῳ καὶ οἴνῳ b. 31. σιδήρῳ om. b. Hoc ἵνα accessit ex B.D.b.

αὐτόπου τάχα τὸ ἴδιον αἷμα μονονουχὶ καταθύοντες τοῖς γλυπτοῖς, ἐπ' ἐσχάτῃ λοιπὸν ἀφιλοθεΐᾳ καταγινώσκοιντο. τούτοις που τάχα καὶ προφήτης ἕτερος ἐπιμειδιᾷ λέγων, "Θύσατε ἀνθρώπους, μόσχοι γὰρ ἐκλελοίπασιν." Infr. xiii. 2. ἱκανὰ δὲ τὰ τοιάδε καταλυπεῖν ὅτι μάλιστα τὸν τῶν ὅλων κατεξουσιάζοντα Θεὸν, ᾧ μᾶλλον ἔδει προσάγειν τὰ χαριστήρια, e καὶ οὐχὶ τὴν αὐτῷ πρέπουσαν δόξαν ἀπονέμειν ἀβούλως ξύλοις τε καὶ λίθοις.

Ἐπαιδεύθησαν ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ κατίσχυσα τοὺς βραχίονας αὐτῶν, 15
καὶ εἰς ἐμὲ ἐλογίσαντο πονηρά. ἀπεστράφησαν εἰς οὐδέν, 16
ἐγένοντο ὡς τόξον ἐντεταμένον.

Ἕτερον αὐτοῖς ἀχαριστίας αὐτῶν ἐπισυνάπτει τρόπον, ἀνοσίους ὄντας καὶ ὀλιγογνώμονας ἀποφαίνων. ἐγὼ μὲν γάρ φησι, καίτοι πάλαι κτηνῶν ἀλόγων διενεγκόντας οὐδὲν d καὶ ἀσυνέτους ὄντας κομιδῇ, καὶ νόμῳ πεπαίδευκα, καὶ σοφοὺς ἀπέδειξα καὶ τὸ συμφέρον εἰδότας καὶ τὴν τῆς δικαιοσύνης ὁδὸν, καὶ ἁπάσης εὐκοσμίας κατόρθωσιν οὐκ ἠγνοηκότας, ὡς ἤδη καὶ λέγειν χαίροντας ἐφ' ἑαυτοῖς, "Μακάριοι ἐσμὲν Ἰσραὴλ, ὅτι τὰ ἀρεστὰ Κυρίῳ γνωστὰ Bar. iv. 4. "ἡμῖν ἐστι." καὶ οὐ μέχρι τούτων τὰ τῆς εἰς αὐτοὺς γέγονε φιλοτιμίας· ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀλκιμωτάτους ἀπέφηνα, καὶ ἱκανῶς ἔχοντας πρὸς τὸ δύνασθαι παντὸς καταθλεῖν τοῦ πολεμεῖν ἐθέλοντος καὶ ἀνθεστηκότος. νενικήκασι γὰρ ἔθνη e πολλὰ καὶ μεγάλα, καὶ τοῦτο ἀμογητί· ἀλλ' εἰς ἐμὲ τὸν τῶν τοιούτων αὐτοῖς δοτῆρα Θεὸν γεγόνασι πονηροὶ, καταφρονηταὶ δηλονότι καὶ ἀποστάται· καὶ ὁ τρόπος αὐτοῖς τῆς ἀποστροφῆς γέγονεν εἰς οὐδέν. οὐδὲν γὰρ ὅλως τὸ ἐξ ὕλης αἰσθητῆς χειροποίητον ἄγαλμα. ἀλλ' εἰ μέν τι τὸ ἄμεινον εὑρήκασιν, ἔχοι ἂν εἰκότως καὶ λόγον αὐτοῖς ἡ παράβασις.

1. αὐτόπου B.D. b. ἀτόπως Edd. 2. καταγινώσκοιντο B.D.b. κατεγινώσκοντο Edd. 14. διενενεγκόντας (sic) D. 15. πεπαίδευμαι Edd. 16. σαφοὺς iid. ante Migne. correxi ex D. 21. καὶ prius assumptum ex B.D. 25. τῶν assumptum ex D. 28. τι] τοι Edd.

116 A. a ἐπειδὴ δὲ πρὸς Θεὸν οὐδὲν παντελῶς τὰ τοιάδε, γελοιότης δὲ καὶ ἠλιθιότης καὶ ὅσα τούτοις ἐγγὺς, οὐδεὶς αὐτοῖς ἐστι λόγος τῆς ἀποστροφῆς, πιθανὴν ἔχων αἰτίαν. οὐκοῦν εἰς οὐδὲν ἀπεστράφησαν, γεγόνασι δὲ πρὸς τούτοις καὶ ὡς τόξον ἐντεταμένον, οὐ χαλώμενοι πρὸς μετάγνωσιν, οὐ καθυφιέντες τοῦ τόνου τοῦ πρὸς τοσαύτην αὐτοὺς ἀποφέροντος αἰσχύνην καὶ ἀβουλίαν.

Ἰστέον δὲ, ὅτι τοῦτο διερμηνεύοντες ἐκδεδώκασιν ἕτεροι, ἐγένοντο ὡς τόξον ἀντεστραμμένον, ἵνα τι τοιοῦτον πεπραχὼς
b νοῆται πάλιν ὁ Ἰσραήλ. οὓς γὰρ ἔδει μᾶλλον, καθάπερ τι τόξον, ἐντείνεσθαι κατ᾽ ἐχθρῶν, καὶ βάλλειν εὐτόνως τοὺς ἀντανίστασθαι μεμελετηκότας, διαλελήθασι σφᾶς αὐτοὺς οἱονεὶ τόξων ἀκίσι πλήττοντες πικρῶς. Θεῷ γὰρ προσκρούοντες, κατάγε τοὺς ἤδη προειρημένους τρόπους, τί δρῶντες ἕτερον ἁλοῖεν ἂν, ἢ καθ᾽ ἑαυτῶν τὰς ἰδίας ὁπλίζοντες χεῖρας;

Νοοῖτο δ᾽ ἂν τὸ προκείμενον, εἴπερ τῳ δοκεῖ, καὶ καθ᾽ ἕτερον τρόπον. ὁ μὲν γὰρ τῶν ὅλων Θεὸς ἐνέτεινεν οἱονείπως
c τὸν Ἰσραὴλ ὡς ἴδιον τόξον, τῇ τοῦ διαβόλου τυραννίδι μαχόμενος, καὶ τῇ τῆς εἰδωλολατρείας ἀντεξάγων ἀπάτῃ· μόνος γὰρ ἐκ πάντων τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐθνῶν ὁ Ἰσραὴλ, κατάγε τὸ τῷ νόμῳ δοκοῦν, ἀπεσείετο μὲν τὴν τῶν εἰδώλων προσκύνησιν, προσέκειτο δὲ τῷ φύσει τε καὶ ἀληθῶς τῶν ὅλων Δεσπότῃ· ἀλλ᾽ ἐτράποντο πρὸς τὸ ἐναντίον. οἱ γὰρ ἐκεῖνο πράττειν ὀφείλοντες, ὑπὲρ τῆς τῶν εἰδώλων δόξης πεπολεμήκασι τῷ Θεῷ· γεγόνασι τοίνυν ὡς τόξον
d ἀντεστραμμένον, ἐναντίᾳ χρώμενοι τῇ τοξείᾳ.

Πεσοῦνται ἐν ῥομφαίᾳ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν δι᾽ ἀπαιδευσίαν γλώσσης αὐτῶν.

Οὐ κατὰ μόνον ἥξει, φησὶ, τῶν τοῖς ἡγουμένοις ὑπεστρω-

4. πρὸς τούτῳ D. 6. τοῦ τόνου] τοῦτό νου Pont. τουτοὺ Aubertus. 13. πικρῶς D. πικραῖς Edd. 15. ὁπλίζονται D. 22. τὸ assumptum ex B. 28. ἀπαιδευσίας F. Edd. 30. μόνων D. ὑπεστρωμμένων B.

μένων τὰ ἐξ ὀργῆς, καταλήψεται δὲ, καὶ μάλα γοργῶς, καὶ τοὺς ταῖς ἀνωτάτω τιμαῖς ἐντρυφᾶν εἰωθότας. πεσοῦνται γὰρ ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ πρόφασις ἔσται τοῦ παθεῖν αὐτοὺς, τῆς γλώσσης τὸ ἀσελγές. ἀπαιδευσία γὰρ ἀληθῶς τὸ "τῷ ξύλῳ λέγειν Θεός μου εἶ σύ· καὶ τῷ λίθῳ Σὺ ἐγέννησάς με." Hier. ii. 27.

Ἁρμόσειε δ' ἂν εὖ μάλα καὶ τὰ τοιάδε λέγειν τῷ Ἐμ- e μανουὴλ, καθ' οὗ τὴν ἀπαίδευτον κεκινήκασι γλῶσσαν οἵ γραμματεῖς τε καὶ Φαρισαῖοι, καίτοι παιδεύοντός τε καὶ κατισχύοντος, δῆλον δὲ ὅτι πνευματικῶς· ὧν οὐδὲν ὑπολογισάμενοι, καὶ ἀπεστράφησαν εἰς οὐδέν. ἐτράποντο γὰρ εἰς "διδασκαλίας, ἐντάλματα ἀνθρώπων." S. Matth. xv. 9. καὶ γεγόνασιν ὡς τόξον ἀντεστραμμένον, βάλλοντες ἀνοσίως τὸν ἑαυτῶν Δεσπότην, οὗ μᾶλλον ἐχρῆν ὑπεραθλῆσαι γενικῶς, καὶ νικᾶν ἐπείγεσθαι τοὺς ἀντιτεταγμένους, καθὰ καὶ οἱ τῶν πιστευ- a 117 A. σάντων γνήσιοι μαθηταί.

Οὗτος ὁ φαυλισμὸς αὐτῶν ἐν γῇ Αἰγύπτῳ εἰς κόλπον αὐτῶν. ὡς γῆ, ὡς ἀετὸς ἐπ' οἶκον Κυρίου, ἀνθ' ὧν παρέβησαν τὴν διαθήκην μου, καὶ κατὰ τοῦ νόμου μου ἠσέβησαν. Κεφ. η'.

Ἀσαφῶς μὲν λίαν εἴρηται ταυτὶ, τῆς Ἑβραίων, καθάπερ b ἐγῷμαι, φωνῆς πολλὴν ἐμποιούσης τοῖς διερμηνεύουσι τὴν δυσχέρειαν· ἑπόμενοι δὲ ἡμεῖς τῇ τῶν νοημάτων τάξει, τὸ εἰς νοῦν ἧκον ἐροῦμεν. οὗτος τοίνυν ὁ φαυλισμὸς αὐτῶν φησὶν ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, τουτέστιν, ἐπειδήπερ ἐμὲ τὸν ἀεὶ σώζοντα καὶ παιδεύοντα καὶ ἀκαταγώνιστον τιθέντα τοῖς ἀνθεστηκόσιν· ἐνίσχυσα γὰρ αὐτούς· ἐξεφαύλισαν ἀνοσίως, δαιμονίοις μὲν ἀπονέμοντες τὰς λατρείας, ἐπιθαρσήσαντες δὲ καὶ τῇ c τῶν Αἰγυπτίων γῇ, καὶ ἀποχρήσειν αὐτοῖς εἰς εὐημερίαν τὰς ἐκεῖθεν ἐπικουρίας οἰόμενοι, ταύτῃτοι καὶ εἰς κόλπον αὐτῶν

4. γλώττης D.b. 5. με ἐγέννησας pro ἐγέννησάς με b. 7. γλῶτταν b. 8. καὶ οἱ pro τε καὶ prius b. 22. ὁ φαυλισμὸς αὐτῶν post φησὶν tr. D. 25. ἐξεφαύλησαν Edd. 26. τὰς assumptum ex B.D.b. 27. εὐημερίαν] εὐημερίας Edd. invitis B.D.b.

ἀποστραφήσεται τὸ ἐγχείρημα, καὶ τῆς ἑαυτῶν εἰκαιοβουλίας
οὐκ ἀγαθὰς εὑρήσουσιν ἀμοιβάς. ἀπολήψονται δὲ καθάπερ
εἰς κόλπον τὰς δίκας. ἥξει γὰρ ἥξει, φησὶν, ὁ καταδηώσων
αὐτοὺς, τῶν Ἀσσυρίων ὁ τύραννος ἀριθμοῦ κρείττονα τὴν
τῶν μαχίμων ἔχων πληθύν. ἥξει τε αὐτοῖς ὡς ὅλη γῆ καὶ
d χώρα καὶ πατρὶς, ἵνα τις οἴηται τὴν Περσῶν καὶ Μήδων
ὅλην ἐξ ὅλου μεταστῆναι χώραν, καὶ εἰς Σαμάρειαν ἐλθεῖν·
τοῦτό ἐστι τὸ ὡς γῆ. ἥξει δὲ καὶ ὡς ἀετὸς εἰς οἶκον Κυρίου,
τουτέστιν, ἀναπτήσεται καὶ ἐπ' αὐτὸν ὀξὺς καὶ δεινὸς τὸν
ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ καταδραμεῖται τῆς Ἰούδα βασιλείας
καὶ τῶν Ἱεροσολύμων, ἁρπάζων ἀμογητὶ, καὶ ἀποκομίζων
εἰς τὴν ἑαυτοῦ. πρώτη μὲν γὰρ ἡ Σαμαρειτῶν πεπόρθηται
χώρα, καὶ ἐν αὐτῇ που πάντως ὁ Ἰσραὴλ, ὕστερον δὲ καὶ
αὐτὴ λοιπὸν ἡ διαβόητος ἐλήφθη πόλις, ἐφ' ᾗ καὶ ὁ προ-
Thren. i. 1. e φήτης Ἱερεμίας ἐθρήνει λέγων· "Πῶς ἐκάθισε μόνη ἡ πόλις
"ἡ πεπληθυσμένη λαῶν; ἄρχουσα ἐν χώραις ἐγενήθη εἰς
"φόρον." ὅτι γὰρ συνεπρήσθη τῇ πόλει καὶ ὁ ναὸς, οὐδα-
μόθεν ἀμφίλογον. ταῦτα δὲ αὐτοῖς συμβήσεταί φησιν, ὅτι
τὴν θείαν παραβεβήκασι διαθήκην, καὶ ἠσέβησαν κατὰ τοῦ
λαληθέντος νόμου. ὀλίγου γὰρ παντελῶς ἀξιοῦντες λόγου τὰ
διὰ τοῦ πανσόφου Μωυσέως τεθεσπισμένα, τοῖς ἰδίοις θελή-
118 A. a μασι διαζῆν ἐσπούδαζον, καὶ ἕκαστος τὸ δοκοῦν καὶ θρησ-
κείας τρόπον ἐποιοῦντο καὶ νόμον.

2, 3 Ἐμὲ κεκράξονται· Ὁ Θεὸς ἐγνώκαμέν σε· ὅτι Ἰσραὴλ ἀπεστρέψατο ἀγαθὰ, ἐχθρὸν κατεδίωξαν.

Supra vii. 14. Οἱ ἐπὶ σίτῳ καὶ οἴνῳ κατατεμνόμενοι, καὶ τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσι τελοῦντες τὰς ἑορτὰς, οἱ ταῖς ἑαυτῶν καρδίαις οὐ βεβοηκότες πρὸς Θεὸν, οὐδὲ μὴν ἐπεγνωκότες τὸν ἁπάσης

2. ἀπολήψεται D. 3. καταδηώσας Edd. invitis B.D.b. 4. ὁ om. D. 8. ὡς alt.] + ὁ Edd. 9. καὶ prius assumptum ex B.D. Syr. ἐπὶ post δεινὸς add. D. 18. ἀμφίβολον D. 24. ἀπεστρέψατε D. 27. δαίμοσι] πνεύμασι D. 28. ἁπάσης] πάσης Edd.

αὐτοῖς εὐθυμίας δοτῆρα καὶ πρύτανιν, ἀλλ' οὐδὲ ταῖς καθηκούσαις εὐχαριστίαις τετιμηκότες, b ἐπειδήπερ ἐν τῷ πλάτει τῆς εὐημερίας ἠγνοήκασιν αὐτὸν, ἀλλ' οὖν εἴσονται παθόντες ἃ δεῖ, καὶ τῆς ἑαυτῶν δυσβουλίας εἰς πικρόν τε καὶ ἀπευκτὸν καταίροντες τέλος, κεκράξονται καὶ ἐπικαλέσονται μόλις, δειναῖς τε καὶ ἀνηκέστοις ἐνολισθήσαντες συμφοραῖς. σύμβουλον δὲ ὥσπερ τὴν αὐτῶν τῶν δεινῶν δεξάμενοι πεῖραν, κατηγορήσουσι τότε τῆς ἑαυτῶν εὐηθείας, ἐκεῖνό που λέγοντες Ἰσραὴλ ἀπεστρέψατο ἀγαθά. ἐξὸν γὰρ ἔχειν αὐτὰ, καὶ τοῦτο c πλουσίως, ἐρηρεισμένους μετὰ Θεοῦ, καὶ τὰ αὐτῷ δοκοῦντα διαπεραίνειν εὖ μάλα διεσπουδακότας, ἐχθρὸν κατεδίωξαν, τουτέστι, μονονουχὶ καὶ ἑκόντες αὐτοὶ δεδραμήκασι πρὸς ἐχθροὺς, καὶ ὑπὸ χεῖρα γεγόνασι τῶν μεμισηκότων, τὸν ἀεὶ σώζοντα Θεὸν, καὶ ἀμείνους τιθέντα τῶν ἀνθεστηκότων, ταῖς ἀποστασίαις λελυπηκότες. πάνσοφον οὖν ἄρα καὶ ὀνησιφόρον ἀληθῶς, τὸ μὴ τὴν τῶν δεινῶν ἐκδέχεσθαι πεῖραν· παραιτεῖσθαι δὲ μᾶλλον ἀποῦσαν ἔτι, καὶ πρὸ αὐτῆς ἐπείγεσθαι καταθρεῖν τὸ συμφέρον. d

Ἑαυτοῖς ἐβασίλευσαν καὶ οὐ δι' ἐμοῦ, ἦρξαν καὶ οὐκ ἐγνώρισάν 4
μοι, τὸ ἀργύριον αὐτῶν καὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν ἐποίησαν ἑαυτοῖς εἴδωλα, ὅπως ἂν ἐξολοθρευθῶσιν.

Ἀρνεῖται τὴν βασιλείαν τήν τε τοῦ Ἱεροβοὰμ, καὶ τῶν καθεξῆς βεβασιλευκότων ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, καίτοι διαῤῥήδην αὐτὸς εἰρηκώς "Ὅτι παρ' ἐμοῦ γέγονε τὸ "ῥῆμα τοῦτο·" (3 Reg. xii. 24.) ἀπειλήσας δὲ καὶ αὐτῷ Σολομῶνι ταῖς τῶν ἀλλοφύλων γυναικῶν ἀκολουθήσαντι γνώμαις, καὶ τεμένη e καὶ βωμοὺς τοῖς ἐκείνων σεβάσμασιν ἀνοσίως ἀνατεθεικότι, ὅτι "Διαῤῥήξω τὴν βασιλείαν σου, καὶ δώσω αὐτὴν τῷ (Ib. xi. 11.)

1. *εὐθηνίας* pro *εὐθυμίας* Edd. 9. *ἀπεστρέψατε* (ut supra) D. 14. *ἀμείνω* D. 20. *ἑαυτοῖς*] *αὐτοῖς* Edd. 21. *ἂν* assumptum ex B. (27, 228, 310.) deest in D. Edd. 25. *καὶ* om. D. *Σολομῶντι* D. 27. Hoc *ἀνοσίως* accessit ex D.

“ δούλῳ σου.” τί οὖν ἐροῦμεν; ψευδοεπῆ τὸν τῶν ὅλων Θεόν; μὴ γένοιτο· τετραψόμεθα δὲ μᾶλλον ἐπὶ τὸ χρῆναι φρονεῖν ὀρθῶς, περινοοῦντες ἐκεῖνο. γέγραπται γάρ, “Μὴ “ ἔσται κακία ἐν πόλει, ἣν Κύριος οὐκ ἐποίησε;” κακίαν δὲ λέγει τὴν κάκωσιν. τὰ μὲν γὰρ τῶν πραγμάτων αὐτὸς κατ᾽ (119 A. a) ἰδίαν ἐργάζεται γνώμην, τὰ δὲ καὶ γίνεσθαι συγχωρεῖ, κολάζων τινάς, κἂν εἰ πράττοιτό πως ἀνεθελήτως αὐτῷ. ἐπειδὴ δὲ κωλύειν δυνάμενος, ἐφίησί τι καὶ γίνεσθαι πολλάκις οἰκονομικῶς, ὡς αὐτὸς ὑπάρχων ἐργάτης καὶ τούτων λέγεται. οἷον· ἐπ᾽ αὐτὸν γὰρ ἤδη τὸν Σολομῶνα βαδιούμεθα· δέδωκε μὲν γὰρ αὐτῷ τὸν ἐκ λίθων ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀναδείμασθαι ναόν, σοφὸν ἀπετέλει, καὶ ἐπ᾽ ἀσυγκρίτῳ συνέσει διαπρεπῆ· ἔργον τοῦτο τῆς αὐτοῦ γνώμης. συγκεχώρηκεν αὐτοῦ ῥαγῆναι τὴν βασιλείαν, οὐκ αὐτὸς εἰς τοῦτο (b) κατὰ γνώμην ἰδίαν ἀποφέρων τὰ πράγματα, σιωπῶν δὲ ὥσπερ, καὶ ἐπὶ τοῖς ἀβουλήτοις, διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγανάκτησιν. οὐκοῦν εἰ καὶ βεβασίλευκεν Ἱεροβοάμ, καὶ οἱ καθεξῆς, ἀλλ᾽ οὐχὶ δὴ πάντως Θεοῦ συννεύοντος. τὰ γὰρ ἐξ ὀργῆς τῆς πρός τινας ὡς ἐν κολάσει συμβαίνοντα, τρόπον ἕτερον ἔχει, καὶ οὐκ ἂν νοοῖτο τοιαῦτα τυχόν, ὁποῖά περ ἂν εἴη τὰ κατὰ βούλησιν ἀληθῶς. ἑαυτοῖς τοιγαροῦν βεβασιλεύκασι, καὶ οὐ δι᾽ ἐμοῦ. ἐπειδὴ δὲ ἦρξαν, μονονουχὶ μηδὲ ἐγνωκότος Θεοῦ· (c) τὸ γὰρ παρὰ γνώμην οὐδὲ εἰδέναι δοκεῖ· γέγονεν ἀσθενὴς καὶ εὐάλωτος ἡ ἀρχή, καὶ ἀνικάνως ἔχουσα πρὸς ἀντίστασιν, καὶ διασώζειν οὐχ οἷά τε τοὺς ὑπεζευγμένους. “Δι᾽ αὐτοῦ γὰρ “ βασιλεῖς βασιλεύουσι, καὶ τύραννοι δι᾽ αὐτοῦ κρατοῦσι γῆς.” ὅτι δὲ πολλὴν ἐπὶ τούτῳ νοσοῦσιν ἀναισθησίαν, καὶ τοῖς δοθεῖσι παρὰ Θεοῦ πρὸς τὴν κατ᾽ αὐτοῦ λύπην ἐχρήσαντο, μᾶλλον δὲ καὶ εἰς ὄλεθρον τῶν ἰδίων ψυχῶν, ἐδίδαξεν εἰπών· τὸ ἀργύριον αὐτῶν καὶ τὸ χρυσίον ἐποίησαν ἑαυτοῖς (d) εἴδωλα, ὅπως ἐξολοθρευθῶσιν. ὅθεν γὰρ ἦν αὐτοὺς εὐδοκιμεῖν

Amos iii. 6.

Prov. viii. 15, 16.

1. ψευδοεπῆ τὸν τῶν ὅλων Θεόν;] ψευδοεπεῖ; D. 3. γὰρ assumptum ex D. 4. ἔσται D. ἐστι Edd. 18. δὴ D. δὲ Edd. 26. Haec δι᾽ αὐτοῦ accesserunt ex D. 31. αὐτοὺς] αὐτοῖς b.

δύνασθαι κατοικτείροντας ἀδελφοὺς, ἐντεῦθεν Θεῷ προσκρούουσι, καὶ τῆς σωτηρίας τὸν τρόπον μετανιστᾶσιν ἀβούλως ἐπί γε τὸ ἐξ αὐτοῦ διόλλυσθαι δεῖν.

Ἀπότριψαι τὸν μόσχον σου Σαμάρεια, παρωξύνθη ὁ θυμός μου 5
ἐπ' αὐτῷ· ἕως τίνος οὐ μὴ δύνωνται καθαρισθῆναι ἐν τῷ 6
Ἰσραήλ; καὶ αὐτὸ τέκτων ἐποίησε, καὶ οὐ Θεός ἐστι, διότι
πλανῶν ἦν ὁ μόσχος σου Σαμάρεια.

Ὡς εὖ γε δὴ λίαν τὸ ἀπότριψαί φησιν, ὡς ἐπὶ κηλῖδος c *καὶ μολυσμοῦ καὶ τῆς ἐσχάτης ἀκαθαρσίας. τοῦτο γὰρ ἀληθῶς τῆς εἰδωλολατρείας τὸ χρῆμα, βδελυράν τε καὶ κάκοσμον, καὶ κατηχθημένην παρὰ Θεῷ τὴν τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴν ἀποτελοῦν. συμβουλεύει δὴ οὖν ὡς φιλοικτίρμων καὶ ἀγαθὸς, μετατίθεσθαι πρὸς τὸ ἄμεινον, καὶ ἀποσκευάζεσθαι τὴν ὀργὴν, καὶ τὰς τῶν συμβησομένων αἰτίας περιστεῖλαι λοιπὸν, καὶ ταῖς μεταγνώσεσιν ἀνακόψαι τὰ δεινὰ, κἂν γοῦν ὀψὲ διεκνήψαντας. ἐπ' αὐτῷ γὰρ δὴ δηλονότι τῷ* a 120 A. *μόσχῳ παρωξύνθαι φησὶ, δεικνὺς ὅτι παρίησι μὲν ἔσθ' ὅτε φιλάνθρωπος ὢν τὰ ἐξ ἀσθενείας τῆς ἀνθρωπίνης πταίσματα, κολάζει δὲ πάντως τὴν ἀποστροφὴν, δύσοιστόν τε ποιεῖται τὴν τῶν ὑβριζόντων ἀπόνευσιν, εἴς γε τὸ χρῆναί φημι τοῖς δαιμονίοις προσκυνεῖν. μέχρι γὰρ τίνος ἐν ἀκαθαρσίᾳ γεγονότες ἀμεταποίητοι μενεῖτε; ποῖος ὑμῖν ἀρκέσει καιρὸς εἰς τὴν τῆς εὐηθείας ἀπόθεσιν; ὃ γὰρ εἰργάσατο* b *τέκτων, Θεὸν εἶναι πιστεύετε· καὶ τὸ ὠφελοῦν οὐδὲν, ἀποκομίζον δὲ μᾶλλον εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν, σεπτὸν ἡγεῖσθε καὶ ἀξιόληπτον· πλανᾷ γὰρ ὁ μόσχος, καὶ ἕτερον οὐδέν.*

1. *δύνασθαι*] + *διὰ τῆς μεταδόσεως* b. 4. *παροξύνθη* D. 5. *ἐπ' αὐτῷ* F. Edd. *ἐπ' αὐτοὺς* D. *δύνονται* D. (26.) 10. *καὶ κάκοσμον* om. D. 11. *κατηχθημένην* B. *κατηχθημένοις* D. *κατη[φη]μένην* e conj. Migne. *κατημένην* (sic) Edd. *ἀκαθάρτου* pro *ἀνθρώπου* iid. 12. *οὖν* om. D. 16. *διανήψαντας* D. *δὴ* assumptum ex D. 17. *παρωξύνεσθαι* (sic) D. 25. *εἰς* assumptum ex B.D.

7 Ὅτι ἀνεμόφθορα ἔσπειραν, καὶ ἡ καταστροφὴ αὐτῶν ἐκδέξεται αὐτά· δρᾶγμα οὐκ ἔχον ἰσχὺν τοῦ ποιῆσαι ἄλευρον, ἐὰν δὲ καὶ ποιήσῃ, ἀλλότριοι καταφάγονται αὐτό.

Ὡς ἐξ ὁμοιότητος τῶν εἰκῇ καμνόντων ἐν γεωπονίαις, τῆς
c *ἐνούσης αὐτοῖς δυσβουλίας καὶ τῆς περὶ τὰ μάταια σπουδῆς τὸ ἄκαρπον ὑποδηλοῖ. τὸ γὰρ ἐπ' αὐτοῖς πονεῖν ἑλέσθαι τινὰς, καὶ ἐπιμελῶς ἔσθ' ὅτε θρησκεύειν, ἀναθήμασί τε καὶ θυσίαις τιμᾶν, εἴη ἂν ἕτερον οὐδὲν, ἢ τὸν ἀνέμῳ κατεφθαρμένον συναγείρειν σπόρον, οὐδὲν ὀνῆσαι παντελῶς τὸν πονοῦντα δυνάμενον. ποία γὰρ ἀντίδοσις τῆς εἰς εἰδωλολατρείαν σπουδῆς; ἢ ποία παρὰ γλυπτῶν ὄνησις; ἢ κατὰ τίνα τρόπον εὐφρανοῦσί τινας ἃ δεῖ πάντως ἐλθεῖν εἰς κατα-*
d *στροφήν; ἐοίκασι τοίνυν οἱ τὰ τοιάδε ποιεῖν εἰωθότες καὶ ταῖς εἰδώλων τιμαῖς ἀνατιθέντες τὸ σπούδασμα, τοῖς σπείρουσιν ἀνεμόφθορα, καὶ ἀσταχύων δράγματι σῖτον οὐκ ἔχοντι, καὶ εἰς ἀλεύρου χρείαν οὐ πεποιημένῳ. εἰ δὲ δή τι καὶ γένοιτο παρ' αὐτῶν, τουτέστι, κἂν εἰ δόξειάν πως εἶναι σπουδαῖοι καὶ γνήσιοι περὶ τὰ τῆς πλάνης ἔργα, καὶ τοῦτο εἰς ἀλλοτρίους γενήσεται παρ' αὐτῶν, κατευφρανεῖ δὲ Θεὸν κατ' οὐδένα τρόπον. ἀλλοτρίους δέ φησι τοὺς ψευδωνύμους θεούς.*

e *Ἄμισθον οὖν ἄρα παντελῶς καὶ τὸ σπουδαῖον ἡμῶν ἐν τοῖς λυποῦσι Θεὸν, καὶ τῆς ἐπιεικείας οἱ τρόποι πάντῃ τε καὶ πάντως διαβεβλήσονται παρ' αὐτῷ, τῆς τοῦ ἀγαθοῦ διεκπίπτοντες θήρας.*

2. *ἄλευρα* F. (42.) 3. *ποιῆσαι* D. *αὐτά* F. (42.) 7. *καὶ* prius assumptum ex B.D. 10. *ποιοῦντα* Aubertus. 11. *ἡ* post *γλυπτῶν* add. D. 12. *δὴ* pro *δεῖ* D. 22. *πάντῃ τε*] *πάντοτε* Edd. 23. *παρ' αὐτῶν* (sic) D.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΩΣΗΕ

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

Κατεπόθη Ἰσραὴλ, νῦν ἐγένετο ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὡς σκεῦος ἄχρη- 8
στον, ὅτι αὐτοὶ ἀνέβησαν εἰς Ἀσσυρίους· ἀνέθαλε καθ' ἑαυτὸν 9
Ἐφραῒμ, δῶρα ἠγάπησε, διὰ τοῦτο παραδοθήσονται τοῖς 10
ἔθνεσι.

Καταπεπόσθαι φησὶ τὸν Ἰσραὴλ, ὡς οἰκτρὰν ὑπομείναντα a 121 A. *ναυαγίαν, καὶ τοῖς τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν ἐναποπνιγέντα κύμασι, καὶ ὥσπερ τινὶ πέτρᾳ τοῖς ἐκ θείας ὀργῆς κινήμασι περιτεθραυσμένον. ἤγουν καὶ καθ' ἕτερον τρόπον, καταπεπόσθαι φησὶν αὐτὸν, ὡς ὑπὸ δεινοῦ καὶ ἀπλήστου δράκοντος, τοῦ Ναβουχοδονόσορ· ἔφη γὰρ ὧδε καὶ ἕτερος ἡμῖν τῶν ἁγίων προφητῶν, τὸ τοῦ Ἰσραὴλ πρόσωπον ἑαυτῷ περιτιθεὶς, δορικτήτου τε ὄντος ἤδη καὶ τοῖς ἑλοῦσι δουλεύοντος, "Κατέφαγέ με, ἐμερίσατό με, κατέλαβέ με σκότος* Hier. xxviii. 34. *" λεπτὸν, Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος κατέπιέ με* b *" δράκων, ἔπλησε τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς τρυφῆς μου."*

Ἀληθὲς δὲ καὶ ἑτέρως, ὡς καταῤῥοφεῖ τρόπον τινὰ τοὺς τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης ἐκπίπτοντας, καὶ ἰδίαν ποιεῖται τροφὴν ὁ πολυκέφαλος δράκων, ὃν καὶ ἡ τοῦ ψάλλοντος φωνὴ βρῶμα δεδόσθαι φησὶ λαοῖς τοῖς Αἰθίοψι. "Σὺ γάρ φησι, συν- Ps. lxxiii. 14. *" έθλασας τὴν κεφαλὴν τοῦ δράκοντος· ἔδωκας αὐτὸν " βρῶμα λαοῖς τοῖς Αἰθίοψιν." οἱ γὰρ μελάντατον ἔχοντες ἔν γε δή σφισιν αὐτοῖς καὶ ἀφεγγῆ τὸν νοῦν, Αἰθίοπες* c

1, 2. *τόμος πέμπτος* B.D. 5. *ἠγάπησε* B.D.F. (Alex.) *ἠγάπησαν* Edd. (Vat.) *ἐν* post *παραδ.* add. Edd. invitis B.D.F. (23, 49, 233.) 12. *ἔφησε* D. 17. *τρυφῆς* D. *τροφῆς* B. Edd. (62.) 19. *τρυφὴν* D. 21. *δεδόσθαι* D. *διδόσθαι* Edd. 23. *τὰς κεφαλὰς* D.

εἰκότως καὶ νοοῖντ' ἂν καὶ λέγοιντο πρός τε ἡμῶν αὐτῶν, καὶ παρὰ Θεοῦ. οὗτοι τρέφουσι τὸν πολυκέφαλον δράκοντα, καὶ αὐτοὶ δὲ αὐτὸν σιτοῦνται πάλιν.

Καταπέποται τοίνυν ὁ Ἰσραὴλ, καὶ γέγονεν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὡς σκεῦος ἄχρηστον. ἀπενηνεγμένος γὰρ εἰς Ἀσσυρίους καὶ Μήδους, ἠχρειώθη παντελῶς, τὰ ἐκείνοις δοκοῦντα φρονεῖν τάχα που βεβιασμένος. ἤγουν, ὅτι γέγονε σκεῦος ἄχρηστον, ταύτητοι καὶ κατεπόθη, καὶ τὴν ἐνεγκοῦσαν ἀφεὶς, μετεφοίτησεν εἰς τὰ ἔθνη. τοιοῦτο τί φησιν ὁ πάντων Δεσπότης
d καὶ διὰ φωνῆς Ἱερεμίου περί τινος τῶν ἐν Σαμαρείᾳ βεβασιλευκότων ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ "Ἠτιμώθη Ἰεχονίας ὡς σκεῦος "οὗ οὐκ ἔστι χρεία αὐτοῦ, ὅτι ἐξεῤῥίφη καὶ ἐξεβλήθη εἰς "γῆν ἣν οὐκ ᾔδει. γῆ γῆ, ἄκουε λόγον Κυρίου, γράψον τὸν "ἄνδρα τοῦτον ἐκκήρυκτον ἄνθρωπον." ἠχρειώθη τοίνυν ὁ Ἰσραήλ. ποία γὰρ χρεία ψυχῆς τῷ Θεῷ πλανωμένης, καὶ φιλαμαρτήμονος καὶ ἀποτρεχούσης εὐκόλως εἰς πᾶν
e ὁτιοῦν τῶν ἐκτόπων καὶ εἰς, τὸ πάντων ἐπέκεινα τῶν κακῶν, τῆς ὑπὸ Θεῷ δουλείας τὴν ἀποστροφήν; τίς οὖν ἡ αἰτία τοῦ τὰ τοιάδε πάσχειν τὸν Ἰσραήλ; ὅτι αὐτοὶ ἀνέβησαν εἰς Ἀσσυρίους. μονονουχὶ γάρ φησιν, αὐτόμολοι δεδραμήκασι πρὸς ἐχθρούς. πῶς ἢ τίνα τρόπον; δεδιότες γὰρ τὴν ἐκείνων ἔφοδον, οὐ τὴν Θεοῦ μᾶλλον ἐπικουρίαν ἐζήτουν μεταγινώσκοντες, δώροις δὲ μᾶλλον μεταπεπείκασι κατηρεμῆσαι βραχύ. εἶτα τὴν τοιάνδε σκέψιν, ὡς εἰκαίαν αὐτοῖς ἐσομένην καὶ ἄχρηστον, διαγελᾷ τρόπον τινὰ, λέγων περὶ
122 A. a τῶν ἐκ φυλῆς Ἐφραῒμ βεβασιλευκότων, οἳ καὶ δῶρα πεπόμφασι τοῖς Ἀσσυρίων τυράννοις, ἀνέθαλε καθ' ἑαυτὸν Ἐφραΐμ.

Hier. xxii. 28–30.

Ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι· μέλλων ἐκκόπτεσθαι καθάπερ τι στέλεχος ὁ ἐκ φυλῆς Ἐφραῒμ βεβασιλευκὼς, καὶ οἷον ὑπὸ

6. ἐκείνῳ D. 9. τοιοῦτον D. 15. ἠτιμώθη post Ἰσραήλ add. Edd. (καὶ ἠτιμώθη e suo edidit Migne.) 18. Θεῷ] Θεοῦ iid. τί pro τίς iid. 20. Haec εἰς Ἀσσυρίους accesserunt ex B.D. Statim μόνον γὰρ οὐχὶ pro μονονουχὶ γάρ D. 29. Ὅμοιον] + δὲ D.

πυρὸς τῆς θείας ὀργῆς καταμαραίνεσθαι, ἀνέθαλε καθ' ἑαυτὸν, τουτέστιν, ἐμοῦ δίχα, καὶ σύμπνοιαν τὴν ἐμὴν οὐκ ἔχων, ᾠήθη φησὶν, ὅτι ζήσεται καὶ δώσει ῥίζαν εἰς βάθος, καὶ τῶν ἰδίων οὐκ ἀπολισθήσεται θρόνων. ἐξεπρίατο γὰρ b *πρόσκαιρόν τε καὶ ὀλίγην ἀνάβλησιν τοῦ κακοῦ, δῶρα ἀγαπήσας· οὐ δέχεσθαι μᾶλλον, ἀλλὰ διδόναι. καὶ τί τὸ ἐντεῦθεν; ὄφελος μὲν οὐδὲν, παραδοθήσονται δὲ τοῖς ἔθνεσι, καὶ δι' αὐτῶν μάθοι τῶν συμβησομένων, ὡς οὐκ ἄν τις ἀναθάλοι καθ' ἑαυτόν· οὐδ' ἂν ὀνήσειε τοὺς Θεῷ προσκρούοντας τὸ δῶρα διδόναι τοῖς ἐχθροῖς. ὑποκείσονται γὰρ, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν, τῇ δίκῃ.*

Νῦν εἰσδέξομαι αὐτούς, καὶ κοπάσουσι μικρὸν τοῦ χρίειν βασιλέα καὶ ἄρχοντας. c

Ἁπάσης, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῆς τοῦ Ἰσραὴλ φαυλότητος παραίτιοι γεγόνασιν οἱ ἐκ φυλῆς τοῦ Ἐφραῒμ ἐπ' αὐτοὺς βεβασιλευκότες. πρῶτος μὲν γὰρ ὁ ἐπάρατος Ἱεροβοὰμ τῆς ἀποστασίας γέγονεν εὑρετὴς, δαμάλεις αὐτοῖς ἀναστήσας χρυσᾶς, καὶ τῶν καλουμένων ὑψηλῶν, τουτέστι, τῶν ἐν ὄρεσι καὶ βουνοῖς τεμενῶν, καθιστὰς ἱερεῖς, τοὺς οὐκ ἐκ φυλῆς Λευῒ, ἀλλ' ὅσοι μᾶλλον "ἐπλήρουν τὴν χεῖρα αὐτῶν," κατὰ τὸ γεγραμμένον. 3 Reg. xiii. 33. *εἶτα μετ' ἐκεῖνον, τῶν Ἀσσυρίων προσδοκωμένων, ἐν καιρῷ τῆς βασιλείας Μαναεὶμ,* d 4 Reg. xv. 19. *πεπόμφασι χρήματα, πείθοντες ἀποσχέσθαι τῆς γῆς.*

Ταύτῃτοι δικαίως ἡ θεία γέγονεν ἀπειλὴ κατὰ τῆς βασιλείας τῆς ἐκ φυλῆς Ἐφραῒμ γεγενημένης ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ. Νῦν γὰρ αὐτοὺς εἰσδέξομαί φησιν, οὐχ ὡς τρόπον ἔχοντας ἀγαθὸν, οὐδὲ ὡς ἄριστα βιοῦν ἑλομένους, οὔτε μὴν τῆς κατὰ τὸν νόμον πολιτείας ἐφιεμένους, ἀλλ' ὡς παιδευτὴς, καὶ δίκας αἰτῶν, καὶ ὑπὸ κρίσιν ἤδη καλῶν. παρῆκα μὲν γὰρ ἐξ ἡμερότητος εἰς ὑπέρθεσιν τὰ ἐκ θείας ὀργῆς, κατὰ τὸν ἤδη e

8. *μάθοι* B. *μαθήσονται* D. *μαθήσουσι* Edd. 18. *τῶν* alt. om. D. 20. *αὐτῶν*] An err. pro *αὐτοῦ*? 22. Μαναεὶμ D. Μαναῒμ Edd. 27. *τῆς* assumptum ex B.D.

παρῳχηκότα καιρὸν, ἀλλὰ νῦν αὐτοὺς εἰσδέξομαί φησιν, ἵνα τῇ τῶν δεινῶν πείρᾳ μανθάνωσι μόλις, ὅτι καὶ ὑπὸ Δεσπότην εἰσὶ, καὶ τῆς ἐμῆς οὐκ ἔξω χειρός. ὅτι δὲ οὐκ εἰς ἀνάβλησιν τὰ ἐξ ὀργῆς ἔτι, πεπληροφόρηκε λέγων τὸ νῦν. εἰσδεχθέντες δὴ οὖν ἵνα παιδεύωνται, πεπαύσονται λοιπὸν τοῦ χρίειν βασιλέα καὶ ἄρχοντας. δουλεύοντες γὰρ Ἀσσυρίοις καὶ Μήδοις, ποίαν ἂν ἔσχον σχολὴν τὰ τῆς ἀποστασίας
123 A. a *ἔργα πληροῦν; οἵγε καὶ κατοιμώζοντες διετέλουν, καὶ τὴν ἀδόκητον κατεθρήνουν συμφοράν. ἰστέον δὲ, ὅτι μετὰ τὸ ἀνεῖναι Κῦρον τὸν Καμβύσου τῆς αἰχμαλωσίας τὸν Ἰσραὴλ, οὐκέτι κεχρίκασιν ἐν Σαμαρείᾳ τοὺς ἐκ φυλῆς Ἐφραΐμ, ἀλλ' ὑφ' ἕνα πάντες γεγόνασι ζυγὸν, βασιλευόντων ἐν Ἱεροσολύμοις τῶν ἐξ Ἰούδα φυλῆς. κατῳκήκασι γὰρ οὐκέτι διῃρημένως, ἀλλ' ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἅπαντες. ἄρχεται δὲ πρῶτος μετὰ τοὺς τῆς αἰχμαλωσίας καιροὺς τῆς ἐπ' ἀμφοῖν*
b *βασιλείας, φημὶ δὴ τοῦ τε Ἰσραὴλ καὶ τοῦ Ἰούδα, ἤτοι πασῶν ἀπαξαπλῶς τῶν δυοκαίδεκα φυλῶν Ζοροβάβελ ὁ τοῦ Σαλαθιὴλ ἐκ φυλῆς Ἰούδα, τῶν Λευϊτικῶν καθηγουμένου ταγμάτων καὶ τὴν τῆς ἀρχιερωσύνης διέποντος λειτουργίαν Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου.*

11 Ὅτι ἐπλήθυνεν Ἐφραῒμ θυσιαστήρια εἰς ἁμαρτίας, ἐγένοντο αὐτῷ
12 θυσιαστήρια ἠγαπημένα· καταγράψω αὐτῷ πλῆθος καὶ τὰ
νόμιμα αὐτοῦ. εἰς ἀλλότρια ἐλογίσθησαν αὐτῷ θυσιαστήρια τὰ
ἠγαπημένα.

c *Ἐξηγεῖται τὴν αἰτίαν, δι' ἣν εἰκότως τοῖς βασιλεύουσι τὸ ἀποπεσεῖσθαι δεῖν τῆς ἀρχῆς ἐπιφέρει λοιπόν. πλεῖστα μὲν γὰρ ὅσα θυσιαστήρια, τὰ εἰς ἁμαρτίας πεποίηται τῷ Ἐφραΐμ. ἅττει δὲ ὁ λόγος καὶ ἐπὶ τὸν πρῶτον Ἱεροβοὰμ, τὸν ἐκ φυλῆς Ἐφραῒμ βασιλεύσαντα, καὶ μετ' ἐκεῖνον εἰς τοὺς ἐφεξῆς, οἳ*

7. *γὰρ* pro *ἂν* Edd. 8. *καὶ τὴν ἀδόκητον* om. D. 9. *τὸ* om. D. 10. *τοῦ* pro *τὸν* prius Edd. 11. *οὐκέτι*] *οὐ* iid. 21. *ἁμαρτίαν* F. (Alex. XII a manu prima.) *θυσιαστήρια αὐτῷ* ordine inverso D. 22. *αὐτοῦ* F. (42, 62, 147.) 23. *αὐτοῦ* B. *αὐτῶν* F. Edd. *αὐτῷ* om. D. 26. *δεῖν τῆς ἀρχῆς* hoc ordine B.D. 28. *ἅττει*] *ἅπτει* Edd.

ἐν ὄρει παντὶ καὶ βουνῷ βωμοὺς ἀνιστάντες τοῖς δαίμοσι, θύειν ἀνέπειθον τοὺς ἐξ Ἰσραήλ. εἶτα λυπεῖσθαι δέον ἐπὶ τοῖς οὕτως ἐκτόποις ἐπιχειρήμασιν· ἐπλήθυναν γὰρ θυσιαστήρια τὰ εἰς ἁμαρτίας· ἐποιήσαντό φησιν αὐτὰ καὶ ἠγαπημένα, καὶ d προσέτι τούτοις εἰς ἀλλότρια ἐλογίσθησαν αὐτῷ· δῆλον δὲ ὅτι τῷ Ἐφραΐμ· θυσιαστήρια τὰ ἠγαπημένα. δηλοῖ δὲ δὴ πάντως τὰ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ σκηνῇ, ἤγουν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ἐν τῷ θείῳ κείμενα ναῷ. δύο δὲ ἦσαν ταυτί· τὸ μὲν τῶν καρπωμάτων ἐν τῇ πρώτῃ σκηνῇ, τὸ δὲ ἕτερον τοῦ θυμιάματος τὸ χρυσοῦν, ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ ἐσωτάτω. Exod. xl. 26, 24.

Πολλὰ τοιγαροῦν τῶν ἐξ Ἐφραΐμ βεβασιλευκότων τὰ ἐγκλήματα· πρῶτον μὲν ὅτι ἐπλήθυναν θυσιαστήρια εἰς ἁμαρ- e τίας· εἶτα ὅτι καὶ ἠγαπημένα πεποίηνται, τὰ ἐφ' οἷς ἦν εἰκὸς ὀλοφύρεσθαι καὶ θρηνεῖν, ὡς προσκεκρουκότας· καὶ τὸ ἔτι μεῖζον, ὡς ἀπονενευκὼς εἰς ἀπόνοιαν, ἀλλότρια πεποίηται τὰ ἠγαπημένα θυσιαστήρια, ἃ ἐχρῆν ὄντως ἀγαπᾶν καὶ ἐν παντὶ ποιεῖσθαι λόγῳ. προσέῤῥιπτε δὲ διὰ μέσου, τὸ καταγράψω αὐτῷ πλῆθος καὶ τὰ νόμιμα αὐτοῦ. καί τι τοιοῦτον ὑποδηλοῖ· τὸ γάρ τοι πλῆθός φησι τῶν εἰς ἁμαρτίας αὐτοῖς a 124 A. πεποιημένων θυσιαστηρίων, καὶ τὰ νόμιμα αὐτῶν, τουτέστι πάλιν, τὰς αὐτοῖς νενομισμένας θυσίας, ἤτοι τοὺς τῶν θυσιῶν καιροὺς ἢ τρόπους, καθ' οὓς τὰς βεβήλους προσῆγον τελετάς· κατετέμνοντο γὰρ ἐπὶ σίτῳ καὶ οἴνῳ, καὶ ἕτερα ἄττα τούτοις ἐοικότα δρᾶν ἐσπούδαζον· εἰς ἁμαρτίας αὐτοῖς καταγράψω καὶ εἰς ἐγκλήματα. Supra vii. 14.

Χρῆμα δὴ οὖν σωτήριον, τὸ τῶν θείων ἔχεσθαι θυσιαστηρίων, καὶ μεταποιεῖσθαι τῶν παρὰ Θεοῦ, καὶ μὴ ζητεῖν τὰ ἑτέρων, ἃ καὶ ἔστιν εἰς ἁμαρτίαν. τοῦτο ποιοῦσιν οἱ μὴ b γνησίως χριστιανίζοντες, ἐκπίπτοντες δὲ μετὰ τὸ σωτήριον βάπτισμα πρὸς ἔθη καὶ παρατηρήσεις Ἑλληνικάς, οἷς ἀκό-

2. ἔπειθον Edd. 6. δὴ assumptum ex D. b. 11. τοιγαροῦν] + ἐν αὐτῷ D. 15. ἀπονενευκὼς] ἀπονενευκότες Edd. πεποίηνται iid. 16. ὄντως] οὕτως iid. 17. προσέῤῥιπται D. 18. καί τι] καὶ τί iid. 25. καὶ εἰς ἐγκλήματα D. τὰ ἐγκλήματα iid. 26. οὖν δὴ ordine inverso D. 30. ἐπιτηρήσεις D.

1 Cor. x. 21. λουθον εἰπεῖν τὸ διὰ τῆς τοῦ Παύλου φωνῆς "Οὐ δύνασθε "τραπέζης Κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων·" καὶ μὴν καὶ οἱ τοῖς ἀνοσίοις αἱρετικοῖς συναπτόμενοι, καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς θυσιαστηρίων μετέχοντες, οἷς καὶ κατὰ ἀλήθειαν εἰς ἀλλότρια ἐγενήθησαν θυσιαστήρια τὰ ἠγαπημένα. ἐπλή- c θυναν γὰρ ἑαυτοῖς τὰ εἰς ἁμαρτίας, ἔξω θύοντες τὸν ἀμνὸν τῆς ἱερᾶς τε καὶ θείας αὐλῆς, τουτέστι τῆς Ἐκκλησίας.

13 Διότι ἐὰν θύσωσι θυσίαν καὶ φάγωσι κρέα, Κύριος οὐ προσδέξεται αὐτά· νῦν μνησθήσεται τὰς ἀδικίας αὐτῶν καὶ ἐκδικήσει τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

Ὅτι γεγόνασι καὶ πεπλήθυνται παρὰ τοῦ Ἐφραΐμ τὰ εἰς ἁμαρτίας θυσιαστήρια, καὶ διὰ τούτων εὖ μάλα δηλοῖ. ἃ d γὰρ θύουσί φησιν, οὐ Θεῷ μᾶλλον, ἀλλὰ τοῖς τῶν εἰδώλων τεμένεσι παρ' αὐτῶν προσφέρεται· κἂν ἑορτάζωσιν ἐπὶ ταῖς θυσίαις, τροφῶν ἢ ποτῶν ἀναπιμπλάμενοι, πρὸς Θεὸν τὸ χρῆμα οὐδέν. οὐ γὰρ αὐτῷ τελοῦσι τὴν πανήγυριν, ὅτι τὰ εἰς δόξαν δαιμονίων πραττόμενα, κατ' οὐδένα τρόπον παραδέξαιτο ἂν ἡ θεία τε καὶ ἀκήρατος φύσις, παροξύνεται δὲ μᾶλλον ὡς ὑβρισμένη· μόνον δὲ οὐχὶ καὶ οὐχ ἑκοῦσα καταβιάζεται πρός γε τὸ χρῆναι λοιπὸν τοῖς εἰς τοῦτο καλοῦσιν ὀργῆς ἐπάγειν τὰς δίκας, καὶ λοιπὸν ἰέναι πρὸς ἀνάμνησιν e πάντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν τοῖς προσκρούουσι πεπλημμελημένων. οὗ δὴ γεγονότος, ὀξεῖς οἱ θυμοὶ, παρὰ πόδας ἡ Heb. x. 31. δίκη, καὶ οὐδεὶς ὁ ἐξαιρούμενος. "Φοβερὸν οὖν ἄρα τὸ "ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος." προσήκει δὲ μᾶλλον, καὶ ἄμεινον ἀσυγκρίτως, καὶ πάσης ἡμῖν εὐημερίας πρόξενον, τὸ Θεῷ προσάγειν θυσίας, πνευματικὰς δηλονότι, καὶ αὐτῷ

8. κρέας D. (147.) 9. τῆς ἀδικίας αὐτῶν F. 14. προσφέρεται παρ' αὐτῶν inverso ordine D. ἑορτάζουσιν D. 15. τροφῆς D. ἀναπιπλάμενοι (sic) D. 22. παντὸς D. 25. προσήκει δὲ] προσήκοι δ' ἂν D. 26. ἁπάσης D.

πληροῦν ἑορτὰς, διαβιοῦν ὀρθῶς ᾐρημένους, καὶ τὸ κατά τι γοῦν ὅλως διαπίπτειν ἀποσπουδάζοντας.

Αὐτοὶ δὲ εἰς Αἴγυπτον ἀπέστρεψαν, καὶ ἐν Ἀσσυρίοις ἀκάθαρτα a 123 A. φάγονται.

Αἰτιᾶται πάλιν, ὡς ἀνούστατά τε καὶ ἀνοσίως κομιδῇ διαζῆν ἐθέλοντας, καὶ εἰσάπαν ἠγνοηκότας τὴν τοῦ συμφέροντος τρίβον. ἐγὼ μὲν γάρ φησιν, εἰς τοῦτο γνώμης ἐνηνεγμένους λοιπὸν ὑπενεγκεῖν ἠπείλησα ταῖς ὀργαῖς, καὶ ἐκδικήσειν τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ ἀναμνησθήσεσθαι πάσας τὰς ἀνομίας αὐτῶν. καὶ ἦν ἐν ἀρχαῖς τὸ συμβήσεσθαι προσδοκώμενον, καταπτοοῦντος ἤδη τὸν Ἰσραὴλ τοῦ πολέμου, καὶ μονονουχὶ τῇ χώρᾳ προσβάλλοντος. εἶτα, δέον b αὐτοὺς λιταῖς τε καὶ μεταγνώσεσιν ἐκμειλίσσεσθαι Θεὸν, καὶ μεταπαιδεύεσθαι μὲν τὸ δοκοῦν αὐτῷ, ταῖς δὲ εἰς τὸ ἄμεινον ἀναδρομαῖς ἐκδυσωπεῖν τὴν ὀργὴν, ὡς ἐπί τι τῶν ἄγαν χρησίμων, ἐξελέσθαί τε δυναμένων αὐτοὺς, ἀπέστρεψαν εἰς Αἴγυπτον, καλοῦντες εἰς ἐπικουρίαν "Αἰγύπτιον ἄνθρωπον Es. xxxi. 3. "καὶ οὐ Θεόν, ἵππων σάρκας," κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἀλλ' "Οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν, καὶ γίγας Ps. xxxii. 16, 17; "οὐ σωθήσεται ἐν πλήθει ἰσχύος αὐτοῦ. ψευδὴς ἵππος εἰς c cxvii. 8, 9. "σωτηρίαν. ἀγαθὸν πεποιθέναι ἐπὶ Κύριον ἢ πεποιθέναι ἐπ' "ἄνθρωπον. ἀγαθὸν τὸ ἐλπίζειν ἐπὶ Κύριον ἢ ἐλπίζειν ἐπ' "ἄρχοντας." ὅτι δὲ εἰς οὐδὲν αὐτοῖς τῶν ἀναγκαίων τὰ τῆς τοιᾶσδέ φησιν εἰκαιοβουλίας ἐκβέβηκεν, ἐξ αὐτῆς εἴσονται τῆς πείρας· ἀποκομισθέντες γὰρ εἰς Ἀσσυρίους καὶ Μήδους, ἐκεῖ ἀκάθαρτα φάγονται, τουτέστι, διαβιώσονται τῆς εἰς τὸν νόμον αἰδοῦς ἀποβαλόντες τὸ λείψανον, καὶ ἀφυλάκτως ἐσθίοντες τὸ παρατυχόν.

Ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις· εἶτα πῶς τοῦτο λελύπηκεν ἂν τοὺς

8. ἠπείλησε (sic) D. 9. αὐτῶν—ἀνομίας om. D. 12. προβάλλοντος Edd. 15. ἐπιδυσωπεῖν Aubertus. 16. τε assumptum ex D. 17. Αἰγύπτιον ἄνθρωπον hoc ordine D. 22. Haec ἀγαθὸν—ἄρχοντας accesserunt ex D. 25. τῆς om. D. 29. Hoc εἶτα accessit ex D.

ἐξ Ἰσραὴλ, εἰδωλολατρεῖν ἑλομένους; πρὸς ταῦτά φαμεν, d ὅτι πεπλάνηνται μὲν ὁμολογουμένως, ἀλλ' ἦν τις αὐτοῖς κατὰ νοῦν ἔτι μικρὰ τοῦ νόμου φροντὶς, καὶ τῶν Ἰουδαϊκῶν ἐθῶν οὐκ ἀπώλισθον παντελῶς, καίτοι προσκυνοῦντες ἐν τοῖς τῶν εἰδώλων ναοῖς. ταύτῃτοι καὶ ὁ μακάριος προφήτης Ἠλιοὺ, ὡς δυσὶν ἰγνύαις ἐπιχωλεύοντας κατῃτιᾶτό ποτε, (3 Reg. xviii. 21.) καὶ μήτε τῷ Βάαλ ὁλοτρόπως, μήτε μὴν Θεῷ τελείως προσκεῖσθαι βεβουλημένους. οὐκοῦν γεγονὼς αἰχμάλωτος ὁ Ἰσραὴλ, ἀποβέβληκε παντελῶς τὴν εἰς τὸν νόμον αἰδῶ, τοῖς τῶν e κρατούντων ἔθεσί τε καὶ νόμοις, ὡς ἐξ ἀνάγκης ἑπόμενος. καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστιν ὃ καὶ αὐτὸς ἔφη Χριστὸς, ὅτι "Παντὶ (S. Matth. xxv. 29; S. Luc. viii. 18.) "τῷ ἔχοντι δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ "μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ."

Δεῖ δὴ οὖν ἄρα τῶν θείων ἡμᾶς χαρισμάτων μὴ καταφρονεῖν· ἀλλ' ὧν ἂν ἔχοιμεν παρὰ Θεοῦ, πλεῖστον ὅσον ποιεῖσθαι λόγον· πεφροντικόσι μὲν γὰρ ἐμφιλοχωρήσει τὸ χάρισμα· εἰ δὲ ῥᾴθυμοι καὶ ἀναπεπτωκότες περὶ αὐτὸ γινοίμεθα, καὶ αὐτὸ δὴ πάντως ἀποπτήσεται.

126 A. a 14 Καὶ ἐπελάθετο Ἰσραὴλ τοῦ ποιήσαντος αὐτόν, καὶ ᾠκοδόμησαν τεμένη· καὶ Ἰούδας ἐποίησε πόλεις τετειχισμένας· καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ εἰς τὰς πόλεις αὐτοῦ, καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια αὐτῶν.

Ἀμφοτέραις ἐπιπλήττει ταῖς βασιλείαις, τῇ τε ἐν Σαμαρείᾳ φημὶ, καὶ τῇ τοῦ Ἰούδα, τουτέστι, τῇ οὔσῃ κατὰ τὴν Ἱερουσαλήμ. τί γὰρ ἄμφω δεδράκασι, καταθρῆσαί τε ἅμα καὶ b εἰπεῖν ἀναγκαῖον. προσδοκωμένου γὰρ ἔσεσθαι τοῦ πολέμου, μονονουχὶ δὲ καὶ ἐπ' αὐταῖς ἤδη γεγονότος ταῖς θύραις τοῦ

9. παντελῶς D. τελείως Edd. 16. ἐμφυλοχωρήσει iid. 17. γινοίμεθα] γινόμεθα iid. 19. ᾠκοδόμησε B.F. (22. al.) infra 164 b. ᾠκοδόμ/ D. ᾠκοδόμησαν Edd. (A.V.) cf. infra 164 b. 294 a. 20. ἐποίησε B.D. ἐπλήθυνε Edd. (A.V. etc.) 27. μόνον δὲ οὐχὶ D. ταῖς om. D.

δείματος, δέον αὐτοὺς τούς τε ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, καὶ τοὺς βασιλεύοντας ἐκ φυλῆς Ἰούδα, τὴν παρὰ Θεοῦ τοῦ σώζοντος ἐπικουρίαν ζητεῖν, εἰς ἐκτόπους καὶ ἀνωφελεῖς ἐτράποντο γνώμας καὶ, ταῖς μεταγνώσεσι θεραπεύειν ὀφείλοντες, κατηρέθιζον ἐφ' ἑαυτοῖς καὶ ἔτι μειζόνως τὸν τῶν ὅλων κρατοῦντα Θεόν. ὁ μὲν γὰρ Ἰσραὴλ, τουτέστιν αἱ δέκα φυλαὶ καὶ οἱ τούτων ἀνημμένοι τὸ κράτος, ὡς λελυπημένοις τοῖς δαίμοσιν ἤγουν ἀποστῆσαι δυναμένοις τὴν ἅλωσιν, καὶ τὰς τῶν πολεμίων ἀνατρέψαι φάλαγγας, καὶ πλείονας ἔτι τὰς c θεραπείας προσῆγον· ἐκμειλισσόμενοι δὲ ὥσπερ, καὶ καθιστάντες εὐμενεῖς, ᾠκοδόμουν τεμένη, καὶ βωμοὺς δὲ ἐναπετίθεντο, καὶ πλείοσιν ἔτι θυσίαις ἐτίμων· ὁ δέ γε Ἰούδας ὀχυρωτέρας ἐποίει τὰς ἑαυτοῦ πόλεις, λίθοις μᾶλλον ἐπιθαρσήσας, οὐ Θεῷ, καίτοι λέγοντι σαφῶς περὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὅτι "Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῇ, λέγει Κύριος, τεῖχος πυρὸς κυκλόθεν, Zach. ii. 5. "καὶ εἰς δόξαν ἔσομαι ἐν μέσῳ αὐτῆς." ἀλλ' οὐδὲν μὲν ὤνησε τὸ χρῆμα τὸν Ἰσραήλ· πῦρ δὲ ταῖς πόλεσιν ἐπαφήσειν d ταῖς Ἰούδα, λοιπὸν ἐπηπείλει ὁ Θεός, καταπιμπράντων αὐτὰς δηλονότι τῶν Βαβυλωνίων, οἳ τῆς εἰς αὐτοὺς ὀργῆς γεγόνασιν ὑπουργοί. διασώσει δὴ οὖν παντελῶς οὐδὲν τὸν Θεῷ προσκρούοντα· καὶ ζημία μὲν ὁμολογουμένως καὶ ἀμαθίας ἔγκλημα λοιπὸν, μᾶλλον δὲ δυσσεβείας τῆς ἀνωτάτω, τὸ ταῖς τῶν δαιμονίων ἐπιθαρσῆσαι δυνάμεσι· Θεοῦ δὲ λελυπημένου καὶ παραλύοντος, οὐδὲν ἧττον ἀμαθὲς τὸ γηΐνοις ἐπικουρήμασι διαπαίζεσθαι. δεῖ δὲ δὴ μᾶλλον εὐχαῖς τε καὶ μεταγνώσεσιν ἀποκρούεσθαι τὴν ὀργήν· ἔστι γὰρ "οἰκτίρ- Joel ii. 13. "μων καὶ ἀγαθὸς καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις" κατὰ τὸ γεγραμμένον.

1. *αὐτοὺς*] *αὐταῖς* (sic) D. *τῇ* assumptum ex D. 2. *τοῦ* assumptum ex B.D. 3. *εἰ* pro *εἰς* Edd. 7. Haec *τοῖς δαίμοσιν ἤγουν ἀποστῆσαι δυναμένοις* accesserunt ex B.D. 9. *ἀνατρέψαι* D. *ἀνατρέπειν* Edd. 10. *ἐκμελισσόμενοι* iid. 11. *δὲ* assumptum ex D. 13. *ἐπιθαρσήσας*] + *καὶ* Edd. invito D. 18. *ὁ* assumptum ex D. *καταπιμπρόντων* [legas *καταπιμπρώντων*] D. 20. Haec *διασώσει δὴ οὖν* usque ad fin. scholii accesserunt ex D.

Κεφ. θʹ. Μὴ χαῖρε Ἰσραὴλ, μηδὲ εὐφραίνου καθὼς οἱ λαοὶ, ὅτι ἐπόρνευσας
ἀπὸ τοῦ Θεοῦ σου· ἠγάπησας δόματα ἐπὶ πάντα ἅλωνα σίτου.
2 ἅλων καὶ ληνὸς οὐκ ἔγνω αὐτοὺς, καὶ ὁ οἶνος ἐψεύσατο αὐτούς.
e 3 οὐ κατῴκησαν ἐν τῇ γῇ Κυρίου· κατῴκησεν Ἐφραῒμ εἰς Αἴ-
4 γυπτον, καὶ ἐν Ἀσσυρίοις ἀκάθαρτα φάγονται. οὐκ ἔσπεισαν
τῷ Κυρίῳ οἶνον, καὶ οὐχ ἥδυναν αὐτῷ· αἱ θυσίαι αὐτῶν ὡς
ἄρτος πένθους αὐτοῖς, πάντες οἱ ἐσθίοντες αὐτὰ μιανθήσονται,
διότι οἱ ἄρτοι αὐτῶν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν οὐκ εἰσελεύσονται εἰς
τὸν οἶκον Κυρίου.

127 A. a *Ταῖς τῶν ἐθνῶν ἀγέλαις, ἐπεί τοι πλείστην ὅσην νοσοῦσι τὴν ἀβουλίαν· πεπλάνηντο γὰρ ὁμολογουμένως· ἔθος ἦν ἀρχομένοις τῆς γεωπονίας καὶ ἀροῦν μέλλουσι τὴν γῆν, θυσίας ἐπιτελεῖν τοῖς δαίμοσι, καὶ παρ' αὐτῶν αἰτεῖν τὰς τῶν ἀγρῶν εὐκαρπίας· ἀμῶντες δὲ πάλιν, καιροῦ καλοῦντος εἰς τοῦτο, καὶ μὴν καὶ ληνοῖς ἐντιθέντες τὸν βότρυν, ἔσπενδον, ἔθυον ταῖς ὥραις, ᾖδον τὰς ἐπιληνίους ᾠδὰς, ἀναφέροντες τὰ χα-*
b *ριστήρια, χαίροντές τε καὶ εὐφραινόμενοι διετέλουν. τοῦτο δρῶντας τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ ἐπαιτιᾶται Θεός. μὴ γὰρ δὴ χρῆναι χαίρειν αὐτὸν διισχυρίζεται σαφῶς, καθὰ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἐθνῶν. διὰ ποίαν αἰτίαν; οἱ μὲν γὰρ ἠγνοηκότες παντελῶς τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς ὄντα Θεὸν, γεννηθέντες δὲ μᾶλλον ἐν πλάνῃ, τάχα που τῆς ἀῤῥωστίας ἤγουν ἀμαθίας οὐκ ἀπίθανον ἔχουσι λόγον· ὁ δέ γε Ἰσραὴλ, καίτοι νόμῳ παιδαγωγούμενος, καὶ τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην ἐπεγνωκὼς, πεπόρνευκεν εἰς ἀπόστασιν. οὐκοῦν νοοῖτ' ἂν εἰκότως καὶ ἐν αἰτίᾳ γεγονὼς τῇ φορτικωτέρᾳ, καὶ δυσδιά-*
S. Luc. xii. 47, 48. c *φυκτον ἔχων τῆς δυσσεβείας τὸ ἔγκλημα· εἰδὼς γὰρ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου αὐτοῦ, κατημέλησεν, οὐ πεποίηκε. δαρή-*

1. *μηδ'* Edd. 2. *ἐπὶ πᾶσαν ἅλωνα* F. (22. al.) 4. *γῇ*] + *τοῦ* Edd. (A.V. etc.) invitis B.D. *εἰς* assumptum ex B.D. (Alex. XII.) 7. *οἱ ἔσθοντες* F. (Alex. XII a manu prima.) 11. *πεπλάνηνται* Edd. 12. *γεωπονίας* D. *γεωπόνου* iid. *ἀροῦσι μέλλουσι* (sic) D. 15. *ἐνθέντες* D. 21. *καὶ* om. D.

σεται δὴ οὖν πολλάς· τοῦ μὴ εἰδότος, εἶτα μὴ δεδρακότος, ὀλίγας δαρησομένου, κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος φωνήν.

Μὴ χαῖρε δὴ οὖν καθὼς οἱ λαοί φησιν. οἱ μὲν γὰρ ἐκ μήτρας πεπλάνηνται· σὺ δὲ νόμῳ παιδαγωγηθεὶς, ἐκπεπόρνευκας ἀπὸ Θεοῦ. καὶ τίς αὐτῷ γέγονε τῆς πορνείας ὁ τρόπος; ἠγάπησε δόματά φησιν, οὐ παρὰ Θεοῦ μᾶλλον, ἀλλὰ τὰ ἐκ τῶν δαμάλεων καὶ Βάαλ· καίτοι διδόντων τοῖς αἰτοῦσιν d οὐδέν. ἐπὶ τίσι δὲ τὰ παρ' αὐτῶν ἐζήτει δόματα; ἐπὶ πάντα ἅλωνα σίτου. ἐδόκει γὰρ ἀνοσίως αὐτοῖς καὶ ἀβούλως τὰς ἐξ ἀγρῶν αἰτεῖν εὐκαρπίας, ὡς ἔφην, ἐκ τῶν διακένων σεβασμάτων. ἆρ' οὖν ἐζήτει μὲν ὁ Ἰσραὴλ παρὰ τῶν εἰδώλων τὰ δόματα· ἐκβέβηκε δὲ αὐτῷ κατ' εὐχὴν τὰ αἰτήματα; οὐμενοῦν· ἅλων γὰρ καὶ ληνὸς οὐκ ἔγνω αὐτοὺς, καὶ ὁ οἶνος ἐψεύσατο αὐτούς. ἔστι δὲ οὐδενὶ τῶν φιλομαθεστέρων ἀμφίλογον, ὅτι λιμοὶ γεγόνασιν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, ἀφορίαι τε καὶ e ἀβροχίαι μακραί. ἡμάρτηκε δὴ οὖν τῆς ἐλπίδος, οὐ λαβὼν τὰ αἰτήματα· καὶ προσέτι τούτῳ, καὶ αὐτῆς ἀπῴχοντο τῆς ἁγίας γῆς, καὶ εἰσῆλθον εἰς Αἴγυπτον, ὡς εἰς χώραν τετειχισμένην καὶ τοῖς ἔτι πλείοσι θεοῖς· μυρία γὰρ ἦν ἐν Αἰγύπτῳ τὰ σεβάσματα, καὶ τῶν θεραπευόντων αὐτὰ θαυμαστή τις ὑπόληψις ἐπὶ δυναστείαις, ὡς ταῖς μαγικαῖς ἐμπειρίαις πάντα a 128 A. κατορθοῦν εὐκόλως δεδυνημένων. ἀπειρήκασι δὴ οὖν καὶ τὸ κατοικεῖν ἐν τῇ ἀπολέκτῳ παρὰ Θεῷ γῇ, καὶ τὴν τῶν εἰδώλων ἠλλάξαντο χώραν. ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο δεδράκασι, βαδιοῦνται πρὸς Ἀσσυρίους.

Cf. Ps. lvii. 3.

Οὐκ ἔσπενδον τῷ Κυρίῳ οἶνον. συνενεγκόντες γὰρ ἐν ληνοῖς τὸν ἐξ ἀμπέλου καρπὸν, ἔσπενδον τοῖς δαίμοσι τὰς ἀπαρχὰς, καὶ οὐχὶ τῷ δόντι Θεῷ. ἀνέφερον δὲ καὶ ἄρτους, ὡς ἐν ἀπαρχῇ θερισμοῦ. πλὴν εἰς μολυσμὸν καὶ βεβήλωσιν τὸ b χρῆμα αὐτοῖς γενήσεταί φησι, καὶ ὡς ἄρτους πένθους κατα-

5. αὐτῷ D. αὐτῶν Edd. 6. ἠγάπησας D. 8. τὰ assumptum ex D. 14. οὐδενὶ] οὐδὲν Edd. 15. λιμοὶ D. λοιμοὶ Edd. 19. ἐλάτρευον post θεοῖς add. iid. invitis B.D. 26. Hoc οἶνον accessit ex B.D. 28. τῷ δόντι Θεῷ] τῷ Θεῷ τῷ δόντι b. δόντι om. D. ἄρτους] + τῶν b.

λογισθήσεται τὰ προσκομιζόμενα, τουτέστι, βδελυρά τε καὶ [Num. xix. 11. Cf. Lev. xxi. 1–3.] βέβηλα καὶ ἀπηχθημένα. διὰ ποίαν αἰτίαν; ὁ νόμος μὲν γὰρ ἀκάθαρτον ἐποίει τὸν ἐγγίζοντα νεκρῷ· ἐγγίζοντα δὲ, ἢ καθ' αἵματος οἰκειότητα, ἤγουν καὶ κατ' αὐτὴν τὴν τοῦ σώματος ἁφήν. ἦν οὖν ἀνάγκη τοὺς κατὰ γένος ἐγγὺς, ἢ φίλους τῶν τετελευτηκότων ἐπὶ τῷ πένθει μιαίνεσθαι, περιέποντας τὸν νεκρὸν, καὶ δρᾶν ἐθέλοντας ἐπ' αὐτῷ τὰ νενομισμένα· c πάντα δὲ ἦν ἀκάθαρτα ὧν ἂν αὐτοὺς συνέβη θίγειν. ἄρτος οὖν πένθους ὁ τοῖς πενθοῦσι νεκρὸν παρακείμενος εἰς τροφήν· οὗ καὶ ἀπογεύεσθαι, πάνδεινον ἐδόκει τοῖς παραιτεῖσθαι μεμελετηκόσι τὸν ἐπὶ νεκρῷ μολυσμόν. μιαροὶ τοιγαροῦν καὶ ἀπόβλητοι καὶ αὐτοί φησιν οἱ ἄρτοι, οἵπερ ἂν προσκομισθεῖεν ὡς ἐν ἀπαρχῇ θερῶν, καὶ οἱ ἐσθίοντες αὐτοὺς μιανθήσονται. ἔσονται δὲ χρήσιμοι μᾶλλον ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν, τουτέστιν εἰς βρῶσιν αὐτοῖς. οὐκ εἰσελεύσονται γὰρ εἰς οἶκον [Deut. xxvi. 2; Lev. xxiii. 10; Num. xv. 18, 19.] Κυρίου. εἰδέναι δὲ χρὴ, ὅτι καὶ ὁ νόμος ἀπαρχὴν θερισμοῦ d δράγματά τε καὶ ἄρτον προσάγειν ἐκέλευεν εἰς θυσίαν. μετεκόμισε δὲ ὁ Ἰσραὴλ τὰ εἰς δόξαν Θεοῦ τοῖς γλυπτοῖς, [Es. xlii. 8.] καίτοι Θεοῦ λέγοντος ἐναργῶς "Τὴν δόξαν μου ἑτέρῳ οὐ "δώσω, οὐδὲ τὰς ἀρετάς μου τοῖς γλυπτοῖς."

Οὐκοῦν ἀναγκαῖον αἰτεῖν παρὰ Θεοῦ τὰ ζωαρκῆ, καὶ αὐτὸν ὁμολογεῖν δοτῆρα καὶ χορηγὸν ἁπάσης ἡμῖν εὐκαρπίας [Hier. xiv. 22.] σωματικῆς καὶ πνευματικῆς. οὐ γαρ ἐστιν ἕτερος παρ' αὐτὸν ὑετίζων, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἀλλὰ τοῖς αὐτοῦ νεύμασι, e καὶ τὰ ἐξ ὡρῶν ἀνίσχει κατ' ἀγροὺς, καὶ τῆς ἄνωθεν εὐλογίας ἀναπιμπλάμεθα, τὸν νοητὸν ἄρτον τρεφόμενοι, καὶ οἶνον [Ps. ciii. 15.] ἔχοντες τὸν ἐξ οὐρανοῦ, "τὸν εὐφραίνοντα καρδίαν ἀνθρώ- "που." ταῦτα φρονεῖν ᾑρημένοι, κατοικήσομεν τὴν ἁγίαν γῆν. ἐσόμεθα γὰρ μετὰ Θεοῦ, καὶ ἐν Ἀσσυρίοις ἀκάθαρτα οὐ φαγόμεθα. καταβόσκουσι γὰρ ἐν ἀκαθαρσίαις τοὺς [Eph. vi. 12.] προσιόντας αὐτοῖς οἱ "κοσμοκράτορες τοῦ αἰῶνος τούτου, "τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις."

27. ἔχοντα (sic) D.

Τί ποιήσετε ἐν ἡμέρᾳ πανηγύρεως καὶ ἐν ἡμέραις ἑορτῆς τοῦ a 129 A.
Κυρίου; 5

Ἐπειδὴ γάρ εἰς τοῦτό φησι καθίκεσθε δυσβουλίας καὶ
ἀσεβημάτων, βδελυροὶ δὲ οὕτω γεγόνατε καὶ ἀπηχθημένοι,
ποῖος ὑμῖν ἄρα βοηθήσει τρόπος; ἢ τί πεπραχότες καὶ βου-
λευσάμενοι τῆς οὕτω δεινῆς καὶ ἀγρίας ἐκνεύσετε συμφορᾶς,
ὅταν ἡ ἐμὴ τελῆται πανήγυρις, δαπανῶντος τοῦ πολέμου τοὺς
λελυπηκότας; οὐκοῦν ἑορτὴν ἰδίαν ὀνομάζει Θεὸς, τὸν καιρὸν b
δηλονότι, καθ' ὃν ὁ Ἰσραὴλ ἐξαιτοῖτο δίκας τῶν εἰς αὐτὸν
πεπλημμελημένων.

Χρὴ τοιγαροῦν μὴ ἁπλῶς τὸ δοκοῦν ἀπερισκέπτως ἐπι-
τελεῖν, καὶ τοῖς παροῦσιν ἐφήδεσθαι, συναρπαζομένους ταῖς
ἐπιθυμίαις εἰς τὸ προσκρούειν Θεῷ, περιαθρεῖν δὲ μᾶλλον
καὶ τὰ ἐσόμενα, καὶ διεκδύνειν ἐπείγεσθαι τὰ ἐκ θείας ὀρ-
γῆς. ἐσόμεθα γὰρ οὕτω σοφοὶ, καὶ τῶν συμφερόντων ἐπι-
στήμονες.

Διὰ τοῦτο ἰδοὺ πορεύσονται ἐκ ταλαιπωρίας Αἰγύπτου, καὶ ἐκ- 6
δέξεται αὐτοὺς Μέμφις, καὶ θάψει αὐτοὺς Μακμάς. καὶ τὸ c
ἀργύριον αὐτῶν ὄλεθρος κληρονομήσει· ἄκανθαι ἐν τοῖς σκη-
νώμασιν αὐτῶν.

Καταδηούντων τὴν Σαμάρειαν τῶν Βαβυλωνίων, οἱ δια-
φυγεῖν ἰσχύσαντες μόλις ἀπέδραμον εἰς τὴν Αἰγυπτίων·
ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ἑλόντων τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἐν χρόνοις τῆς
Ἱερεμίου προφητείας, εὐαρίθμητοι κομιδῇ κατελείφθησαν ἐκ
τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίν. οὗτοί τε εἰσῆλθον εἰς d
Αἴγυπτον, καίτοι παρεγγυῶντος Θεοῦ διὰ φωνῆς Ἱερεμίου,
καὶ λέγοντος ἐναργῶς, μὴ χρῆναι βαδίζειν αὐτοὺς τὴν ἐνεγ-

1. τοῦ assumptum ex D. deest in Edd. (311.) 8. ὀνομάζει] + ὁ Edd. 12. συναρπαζομένους] παιζομένους D. 13. περιαρθρεῖν (sic) D. Edd. 17. πορεύσονται B.D.F. (Alex. XII.) πορεύονται Edd. (Vat.) 18. Μακμάς B.D. μαχμάς Edd. Statim καὶ assumptum ex B.D. (sol.) 23. ἐν] + τοῖς D. τῆς om. D. 27. αὐτοὺς assumptum ex D.

κοῦσαν ἀφέντας εἰς τὴν Αἰγυπτίων, ἠπειληκότος δέ, ὅτι κἂν εἰ τοῦτο δρῷεν παρὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν, περιπεσοῦνται τοῖς ἴσοις, ἢ καὶ τοῖς ἔτι φορτικωτέροις. ἔχει δὲ οὕτω τὸ γεγραμμένον (Hier. xlix. 15, 16.) "Οὕτως εἶπε Κύριος Ἐὰν ὑμεῖς δῶτε τὸ πρόσωπον "ὑμῶν εἰς Αἴγυπτον καὶ εἰσέλθητε ἐκεῖ τοῦ κατοικεῖν, καὶ "ἔσται ἡ ῥομφαία ἣν ὑμεῖς φοβεῖσθε ἀπὸ προσώπου αὐτῆς, e "εὑρήσει ὑμᾶς ἐν Αἰγύπτῳ." ἐπειδὴ γὰρ ταῖς Αἰγυπτίων ἐπικουρίαις ἐπιθαρσήσαντες ἀντεφέροντο τοῖς Βαβυλωνίοις, ταύτῃτοι λελυπημένοι, μετὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῆς Σαμαρείας ἅλωσιν, ἐτράποντο κατὰ τῶν Αἰγυπτίων οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ ἀμογητὶ νενικήκασι, τότε συμβέβηκε τοὺς περιλειφθέντας ἐξ Ἰουδαίων συνδιόλεσθαι τοῖς Αἰγυπτίοις. οἱ δὲ δὴ διαφυγεῖν τὴν ἐν Αἰγύπτῳ ταλαιπωρίαν ἰσχύσαντες, μόλις ἐπέκεινα δεδραμήκασιν, ἐπὶ τὴν Ἀρκάδων ἰόντες χώραν, καὶ ὡς εἰς πόλιν ὀχυρωτάτην κατῳκήκασι τὴν Μέμφιν καὶ **130 A.** a τὴν Μακμάς· ἑτέρα δὲ αὕτη γείτων που πάντως, καὶ τῶν ἄλλων ἐπισημοτέρα πόλις· ἐκεῖ καὶ τετελευτήκασι, μακροὺς δηλονότι διατελέσαντες χρόνους, ὑπονοστῆσαί τε μὴ δυνηθέντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν. ἔφη δὲ οὕτω πάλιν ὁ προφήτης Ἱερεμίας (Ib. li. 11–14.) "Διὰ τοῦτο οὕτως εἶπε Κύριος Ἰδοὺ ἐγὼ ἐφίστημι "τὸ πρόσωπόν μου τοῦ ἀπολέσαι πάντας τοὺς καταλοίπους "τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ πεσοῦνται ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ, b "ἐκλείψουσιν ἀπὸ μικροῦ καὶ ἕως μεγάλου, καὶ ἔσονται εἰς "ὀνειδισμὸν καὶ εἰς ἀπώλειαν καὶ εἰς κατάραν. καὶ ἐπι-"σκέψομαι ἐπὶ τοὺς καθημένους ἐν γῇ Αἰγύπτῳ ὡς ἐπεσκε-"ψάμην ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν "θανάτῳ, καὶ οὐκ ἔσται σεσωσμένος οὐδεὶς τῶν ἐπιλοίπων "Ἰούδα τῶν παροικούντων ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, τοῦ ἐπιστρέψαι "εἰς γῆν Ἰούδα, ἐφ' ἣν αὐτοὶ ἐλπίζουσι ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν "τοῦ ἐπιστρέψαι ἐκεῖ· οὐ μὴ ἐπιστρέψωσιν." ἀκούεις ὅτι

3. καὶ assumptum ex B.D. 10. κατὰ τῶν Αἰγυπτίων οἱ βαβυλώνιοι] κατ' αὐτῶν D. 12. συνδιολέσθαι] συνδιολύσθαι Pont. συνδιόλλυσθαι Aub. 22. πεσοῦνται] πεσεῖται Edd. λοιμῷ D. 23. καὶ prius assumptum ex B. (Alex.) 25. Haec ὡς ἐπεσκεψάμην—θανάτῳ accesserunt ex B.D.

τετελευτήκασιν ἐν Αἰγύπτῳ, κἀκεῖ τῆς θείας αὐτοῖς ὀργῆς ἐπενηνεγμένης; ὅταν τοίνυν τὴν ἐν Αἰγύπτῳ ταλαιπωρίαν παραιτούμενοι, καθάπερ εἰς ἐπίσημον πόλιν ἀφίκοιντο τὴν c Μέμφιν, ἐκδέξεται μὲν αὐτοὺς, πλὴν ἐν Μακμὰς τεθνήξονται. τοῦτο γὰρ τὸ θάψει αὐτοὺς Μακμάς. ὅταν τοίνυν διώκῃ Θεὸς, οὐδεὶς ἀνασώσει τὸν κινδυνεύοντα, ἀλλ' ἔνθαπερ ἂν ἴοι τις, ἐκεῖ περιτεύξεται τῷ θυμῷ. καὶ ταυτὶ μὲν αὐτοῖς ἐν Αἰγύπτῳ συμβήσεσθαι λέγει.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῖς ἐξ ἰδίου πλούτου λελυπήκασι· "τὸ γὰρ "ἀργύριον αὐτῶν καὶ τὸ χρυσίον ἐποίησαν ἑαυτοῖς εἴδωλα," φησί· ταύτῃτοι δικαίως ὄλεθρος αὐτὸ κληρονομήσει, τουτέστι, κλῆρος ἔσται τῷ ὀλοθρευτῇ. ὄλεθρον γὰρ ἀποκαλεῖ τὸν Ἀσσύ- d ριον, ὡς ἀγρίως τε καὶ ἀπηνῶς ἀνελόντα καὶ μεμαχημένον. ἀναφυήσονται δὲ καὶ ἄκανθαί φησιν ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν. ἐρημίας γὰρ εἰς τοῦτο κατηντήκασιν αἱ πόλεις, ὡς ἀκάνθης γενέσθαι μεστάς· σημεῖον δὲ τοῦτο γῆς ἀβάτου καὶ κεχερσωμένης.

Supra viii. 4.

Ὅταν τοίνυν τοῖς παρὰ Θεοῦ δοθεῖσιν ἀγαθοῖς, ἢ σωματικοῖς ἢ πνευματικοῖς, μὴ δὴ χρῷτό τις ὀρθῶς, μήτε μὴν εἰς e δόξαν αὐτοῦ, πράττοι δὲ ἀπερισκέπτως τὰ δι' ὧν ἂν προσκρούοι, καὶ ἁλίσκοιτο λυπῶν, κατοιχήσεται μὲν εἰς ὄλεθρον, ἔσται δὲ κλῆρος τοῦ διαρπάζοντος σατανᾶ, καὶ ἀκάνθης ἐναύλισμα, ἀγρίων δηλονότι καὶ ἐκτόπων ἐπιθυμιῶν· καὶ καρποὺς ἡμέρους οὐκ ἂν ἔχοι κατὰ τὸν νοῦν. πάθοιεν δ' ἂν τοῦτο καὶ πρό γε τῶν ἄλλων αἱρετικοὶ, τὴν τοῦ λόγου χρείαν δαπανῶντες δυσσεβῶς εἰς τὸ παραλύειν ἀδελφούς· καὶ a 131 A. "τύπτειν αὐτῶν ἀσθενοῦσαν τὴν συνείδησιν," καίτοι Χριστοῦ παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν.

1 Cor. viii. 12.

Ἤκασιν αἱ ἡμέραι τῆς ἐκδικήσεως, ἥκασιν αἱ ʽμέραι τῆς ἀνταπο- 7

11. αὐτὸ] αὐτὸν Edd. 12. τῶν ὀλοθρευτῶν D. 14. ἀναφυήσονται B. ἀναφύσονται D. Edd. 15. ἀκάνθης] ἀκανθῶν Aubertus. 20. τὰ om. D. 22. κλῆρος] κλῆσις Edd. 29. ἐκδικήσεως] + σου F. (Alex.)

δόσεώς σου, καὶ κακωθήσεται Ἰσραὴλ ὥσπερ ὁ προφήτης ὁ παρεξεστηκώς, ὁ ἄνθρωπος ὁ πνευματοφόρος.

Ἔθος ἦν τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ τοὺς τῶν ἁγίων προφητῶν
ἀποσείεσθαι λόγους, καὶ οὐδὲν ἡγεῖσθαι τὰ παρὰ Θεοῦ,
καίτοι πολλάκις ὅτι παθεῖν αὐτοῖς συμβήσεται τὰ δεινὰ
b προηγορευκότος. καὶ γοῦν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς προσπεφώνηκέ
Ezech. xii. 27, 28. πού τῷ προφήτῃ λέγων Ἰεζεκιὴλ "Υἱὲ ἀνθρώπου, ἰδοὺ ὁ
"οἶκος Ἰσραὴλ ὁ παραπικραίνων λέγοντες λέγουσιν Ἡ
"ὅρασις ἣν οὗτος ὁρᾷ εἰς ἡμέρας πολλὰς, καὶ εἰς καιροὺς
"οὗτος προφητεύει. διὰ τοῦτο εἰπὸν πρὸς αὐτούς Τάδε
"λέγει Ἀδωναῒ Κύριος Οὐ μὴ μηκύνωσιν οὐκέτι πάντες οἱ
"λόγοι μου, οὓς ἂν λαλήσω· ὅτι λαλήσω λόγον καὶ
"ποιήσω, λέγει Ἀδωναῒ Κύριος." τοιοῦτόν τί φησι κἀν-
c θάδε· ἥκασι γάρ φησιν αἱ ἡμέραι τῆς ἐκδικήσεως. ὅμοιον ὡς
εἰ λέγοι Ἐγγὺς ἡ δίκη, καὶ ἐπ' αὐταῖς ἤδη θύραις ὁ ἀγὼν,
γείτων ἡ συμφορὰ, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς ὁ πόλεμος. ἐνέστηκεν
ἡ τῆς ἀνταποδόσεως ἡμέρα. κακουμένῳ δέ σοι, φησὶν, ὦ
Ἰσραὴλ, συγκακωθήσεται πάντως, καὶ ἐν ἴσῳ τρόπῳ μεθέξει
τῆς δίκης, πᾶς ὁ ἐν σοὶ ψευδοπροφήτης, ὁ παρεξεστηκὼς
ἄνθρωπος, τουτέστιν, ὁ ἔνθους καὶ μαινόμενος, καὶ ἀπο-
λωλεκὼς τὰς φρένας, ὃν σὺ νενόμικας εἶναι πνευματοφόρον.
d ὁμοῦ γὰρ τοῖς ἄλλοις διολώλασι οἵ τε ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν,
καὶ οἱ τῶν εἰδώλων θεραπευταὶ, καὶ πάντες ὅσοι ψευδοεπεῖς
τε καὶ ψευδομάντεις ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραήλ. ἐπειδὴ γὰρ
μαίνεσθαι προσεποιοῦντο τὰς μαντείας ποιούμενοι, καὶ φοι-
βᾶν ὑπεκρίνοντο, ταύτῃτοι καὶ ἄνθρωπον παρεξεστηκότα τὸν
τοιοῦτον ὀνομάζει.

2. ὁ prius assumptum ex B.D. (62, 86, 147.) 6. προηγορευκότος] περιηγορευκότος Edd. 7. λέγων ἰεζεκιήλ hoc ordine B.D. 9. ὥρα (sic) D. μακροὺς post καιροὺς add. Edd. invitis B.D. 13. τοιοῦτον] τοιοῦτο Edd. 15. εἰ deest in Edd. ante Migne. θήραις Edd. ante Migne. 19. πᾶς post ὁ transp. Edd. 23. οἱ om. D. 25. ποιούμενοι B.D. b. ποιησόμενοι Edd.

Ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀδικιῶν σου ἐπληθύνθη μανία σου.

Πλῆθος ἀδικίας φησὶν οἱονεὶ τὴν πολύτροπόν τε καὶ [e] πολυειδῆ θρησκείαν τοῦ Ἰσραήλ. ἑνὶ μὲν γὰρ λόγῳ, πεπλάνηντο, καὶ πάντες ἦσαν εἰδωλολάτραι. πλὴν ἐμερίζοντο τοὺς τῆς πλανήσεως τρόπους, ἄλλοι τε ἄλλοις προσῆγον τὰς τελετὰς, καὶ τοῖς προσιοῦσιν ἐποιοῦντο τὰς ψευδομαντείας. οἱ μὲν γὰρ ταῖς δαμάλεσιν ἐλάτρευον· οἱ δὲ τῷ Χαμὼς, εἰδώλῳ Μωάβ· ἕτεροι δὲ τῇ Ἀστάρτῃ. ἦσαν δὲ, οἳ καὶ τῷ Βάαλ καὶ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ. ταύτῃτοι Θεὸς ἐπῃτιᾶτο λέγων διὰ φωνῆς Ἱερεμίου "Ὅτι κατὰ [a 132 A.] [Hier. ii. 28.] "ἀριθμὸν πόλεών σου ἦσαν θεοί σου Ἰούδα." ἑκάστη γὰρ πόλις τῶν παρ' αὐτοῖς ἴδιον ἔχειν ὡμολόγει θεόν. τοῦτο αὐτὸ πλῆθος ἀδικίας ὀνομάζει δικαίως. ἀδίκημα γὰρ ἀληθῶς καὶ ὕβρις εἰς Θεὸν, τὸ ἀποφοιτᾶν μὲν αὐτοῦ, προσκεῖσθαι δὲ ξύλοις τε καὶ λίθοις, καὶ "τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν," [Ib. i. 16.] καθάπερ γέγραπται. μανίαν δὲ λέγει τὴν μαντείαν. οὐκοῦν ἐπειδήπερ πλῆθος ἀδικίας ηὕρηται ἐν σοί φησι, ταύτῃτοι καὶ παρὰ σοὶ πεπλήθυνται μανία, τουτέστιν ἡ ψευδομαντεία, [b] ἑκάστου κατὰ τὸ εἰκὸς τῶν ψευδομάντεων ἴδιον ἔχοντος τρόπον, καθ' ὃν ἐμαντεύετο. ἔκτοπον οὖν ἄρα καὶ παράνομον καὶ βέβηλον ἀληθῶς, καὶ οὐκ ἀνικάνως ἔχον εἴς γε τὸ δύνασθαι λυπεῖν καὶ παροτρῦναι δεινῶς τὸν τῶν ὅλων Θεὸν, τὸ ψευδοεπείαις προσκεῖσθαι φιλεῖν τῶν λαλεῖν εἰωθότων τὰ "ἀπὸ καρδίας αὐτῶν, καθὰ γέγραπται, καὶ οὐκ [Ib. xxiii. 16.] "ἀπὸ στόματος Κυρίου." παραφυλακτέον δὴ οὖν Χριστιανοῖς τὸ πλημμέλημα. μόνοις γὰρ ἂν πρέποι τὸ τοιάδε νοσεῖν τοῖς τῶν δαιμόνων θεραπευταῖς. [c]

1. Ὑπὸ] Ἀπὸ D. (22. al.) 3. γὰρ assumptum ex B.D. 4. πεπλάνηνται D. 5. δὲ pro τε D. 9. τῷ] τῇ D. 15. αὐτῶν] αὐτοῦ Edd. 17. ηὕρηται D. εὕρηται Edd. 27. δαιμόνων] ἁγίων (sic) iid. θεραπευταῖς] + εἴη δ' ἂν οὐκ ἀμφίλογον ὡς οἱ τῆς ἐκείνων μετίσχοντες πλάνης τὴν ἴσην αὐτοῖς ὑπομένουσι (sic) κόλασιν D.

8 Σκοπὸς Ἐφραῒμ μετὰ Θεοῦ προφήτης, παγὶς σκολιὰ ἐπὶ πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ.

Σκοποὺς ὀνομάζειν ἔθος τῇ θείᾳ γραφῇ τοὺς τῶν λαῶν προεστηκότας καὶ προβεβλημένους, ὑψοῦ τε ἠρμένους διὰ τιμὴν, οἷς ἂν καὶ ἐνορῴη τις, εἰ δὴ βούλοιτο τὸν εὐθῆ τε καὶ ἀνεπίπληκτον διαζῆσαι βίον. καὶ γοῦν ἔφη που Θεὸς πρὸς Ezech. iii. 17. τὸν μακάριον προφήτην Ἰεζεκιήλ "Υἱὲ ἀνθρώπου, σκοπὸν "δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ, καὶ ἀκούσῃ ἐκ τοῦ στόματός d "μου λόγον, καὶ διαπειλήσῃ αὐτοῖς παρ' ἐμοῦ." ἔθος γὰρ τοῖς τοιοῖσδε σκοποῖς, οὐχὶ μόνον τοῖς παιδευομένοις πρὸς ὑποτύπωσιν ἀρετῆς ἤτοι πολιτείας συννόμου τὸν ἑαυτῶν προτιθέναι βίον, ἀλλὰ γὰρ καὶ εἰσηγεῖσθαι τὰ χρήσιμα, καὶ τὸ τῷ Θεῷ δοκοῦν διερμηνεύειν ὀρθῶς. ἀλλ' οἱ μὲν ὑπὸ σκοποὺς ὄντες ἀγαθοὺς, κατ' εὐθὺ τοῦ πρέποντος ἰόντες, ἐσώζοντο· οἱ δὲ πονηροῖς καὶ φαύλοις ἀνδράσι τῆς ἑαυτῶν δια- 2 Tim. iii. 13. νοίας προσνέμοντες τὴν ῥοπὴν, "πλανῶντές τε καὶ πλανώ- e "μενοι" διετέλουν, καὶ ἁπάσης ἀγαθουργίας καὶ γνώσεως ἀληθοῦς ἐξῳκισμένον ἔχοντες νοῦν. τοῦτο πεπονθότας καταιτιᾶται καὶ νῦν τοὺς ἐκ φυλῆς Ἐφραῒμ, ἤτοι τὸν Ἰσραήλ. γέγονε γὰρ αὐτῷ φησὶ σκοπὸς μετὰ θεοῦ προφήτης. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι, καθ' ἕκαστον τῶν ψευδωνύμων θεῶν, καὶ ψευδό- Supra 131 e. μαντις ἰδικός. ὡς γὰρ ἤδη προεῖπον, εἰς πολύτροπον ἐμερίζοντο πλάνην. καὶ οἱ μὲν λελατρεύκασι τῷ Βάαλ· οἱ δὲ τῷ 133 A. a Χαμὼς, ἤγουν τῷ Βεελφεγώρ· καὶ ἐν ἑκάστῳ τεμένει πεπλαστούργητό τι, καὶ χειρόκμητον ἦν ἄγαλμά τε καὶ βρέτας, καὶ ὁ προσεδρεύων ἑκάστῳ ψευδοπροφήτης ἰδικός. καὶ διάφορος παρ' αὐτοῖς ὁ τῆς μαντείας ἦν τρόπος. ἠρεύγοντο δὲ τοῖς προσερχομένοις τὸ δοκοῦν ἁπλῶς ὡς χρήσιμόν τε καὶ

1. Σκοπὸς] ὠ σκοπὸς (legas ὡς σκοπὸς) D. 4. Haec καὶ προβεβλημένους accesserunt ex D. 5. εὐθῆ τε D. ὀρθὸν Edd. 8. τοῦ assumptum ex D. (23. al.) 10. τοῖς τοιοῖσδε] τοῖς δε Edd. 11. συννόμου] σὺν νόμοις iid. 12. καὶ prius om. D. 13. τὸ om. D. 18. ἔχοντες] + τὸν iid. οὕτω pro τοῦτο iid. 19. ἐκ] + τῆς iid. 23. τῷ prius] τῇ D. 25. Hoc ἦν assumptum ex D.

ἀναγκαῖον. οὐκοῦν ἐπειδήπερ γέγονε σκοπὸς τοῖς ἐξ Ἐφραΐμ μεθ᾽ ἑκάστου τῶν ψευδωνύμων θεῶν καὶ προφήτης ἰδικὸς, ταύτητοι λοιπὸν πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν αἰσχίστων ἀσχέτως ἀπονενεύκασι. τοῦτο γέγονεν αὐτῷ καὶ παγὶς σκολιά. οὐ b γὰρ ἦν κατευθύνεσθαι καὶ ὀρθῶς βαδίζειν δύνασθαί ποτε τοὺς εἰς τοσαύτην πολυθεΐαν ὠλισθηκότας, ὡς σὺν ἑκάστῳ θεῷ καὶ προφήτην ἔχειν ἰδικόν· καὶ προσέτι, ποιεῖσθαι σκοπὸν, τὸν τῆς εἰς Θεὸν εὐσεβείας ἀποκομίζοντα, καὶ τοῖς τῆς ἀπωλείας ἐνιέντα βόθροις.

Προσεκτέον δὴ οὖν τοῖς ἐθέλουσι βιοῦν ἐννόμως, οὐχὶ τοῖς διδάσκουσιν ἁπλῶς, οὐδὲ τοῖς λαλοῦσι τὰ ἀπὸ καρδίας (Hier. xxiii. 16.) αὐτῶν, ἀλλ᾽ οἷς ἂν ἡ θεία καὶ ἄνωθεν ἐπιμαρτυρήσῃ χάρις τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης τὸ γνήσιον. τοιγάρτοι καὶ ὁ Χριστός "Προσέχετε, φησὶν, ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρ- (S. Matth. vii. 15.) "χονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι c "λύκοι ἅρπαγες." θηρῶν γὰρ ἀγρίων ὀλίγα διενεγκεῖν φαμὲν ἀληθεύοντες, τοὺς τῶν ἀνοσίων αἱρέσεων εὑρετὰς καὶ προεστηκότας, "Τοὺς κατεσθίοντας τὸν Ἰσραὴλ ὅλῳ τῷ (Es. ix. 12.) "στόματι." δαπανῶσι γὰρ ὥσπερ τὰς τῶν ἁπλουστέρων ψυχὰς, τοῖς τῆς ἀπάτης ὀδοῦσι συντρίβοντες. εἰρήσθω δὴ οὖν καὶ πρὸς ἡμῶν "Ὁ Θεὸς συντρίψει τοὺς ὀδόντας αὐτῶν (Ps. lvii. 7–9.) "ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, τὰς μύλας τῶν λεόντων συνέθλασεν "ὁ Κύριος. ἐξουδενωθήσονται ὡς ὕδωρ διαπορευόμενον, ἐν- d "τενεῖ τὸ τόξον αὐτοῦ ἕως οὗ ἀσθενήσουσιν. ὡς ὁ κηρὸς "ὁ τακεὶς ἀνταναιρεθήσονται."

Μανίαν ἐν οἴκῳ Κυρίου κατέπηξαν. ἐφθάρησαν κατὰ τὰς ἡμέρας 9
τοῦ βουνοῦ· μνησθήσεται ἀδικίας αὐτοῦ, ἐκδικήσει ἁμαρτίας αὐτοῦ.

Μανίαν κἀνθάδε συνήθως φησὶ τὴν ψευδομαντείαν. Κυρίου

17. αἱρέσεων om. D. 23. ὁ om. D. 24. ἀσθενήσουσιν] ἀσθενήσωσιν Edd. Statim haec ὡς ὁ κηρὸς ὁ τακεὶς ἀνταναιρεθήσονται accesserunt ex D. 26. κατέπηξαν] κατέπηξεν Aubertus. τὰς deest in Edd. 27. αὐτοῦ.... αὐτοῦ B. D. (Alex.) sed cf. infra 134 a. αὐτῶν .... αὐτῶν Edd. (Vat.) 29. ψευδομαντίαν B. Statim Θεοῦ pro Κυρίου b.

δὲ οἶκον ὀνομάζει τὸν Ἰσραήλ. καὶ γοῦν εἴρηταί που διὰ e φωνῆς Ἱερεμίου πρὸς τὴν τῶν Ἰουδαίων Συναγωγὴν, ὡς ἐκ προσώπου Θεοῦ "Οὐχ ὡς οἶκόν με ἐκάλεσας καὶ πατέρα "καὶ ἀρχηγὸν τῆς παρθενίας σου;" καταπλήττεται δὴ οὖν τῆς ἀποπληξίας τὸ μέγεθος, καὶ τῶν ἀτόπων ἐγχειρημάτων τὴν ὑπερβολήν. ἐληλάκασι γὰρ πρὸς τοῦτο λοιπὸν ἀνοσιότητός φησιν, ὡς μανίαν ἐν οἴκῳ Κυρίου καταπῆξαι, τουτέστι, ψευδομαντείαν, καὶ τὰ τοῖς θείοις νόμοις ἀπηγορευμένα πλημμελεῖν. εὖ δὲ δὴ καὶ τὸ κατέπηξάν φησιν· οὐ γὰρ πέπαυται

Hier. iii. 4.

134 A. a τολμηθὲν εἰσάπαξ, ἀλλ' οἱονεὶ πέπηγε καὶ ἐνεβοθρεύθη λοιπὸν τῆς δυσσεβείας τὸ χρῆμα. οὐ γὰρ κατέληξε ψευδομάντεις ἔχων καὶ ψευδοπροφήτας ὁ Ἰσραήλ. ἐπειδὴ δὲ τὰ τοιάδε τετολμήκασιν, εἰκότως ὧν ἔδρασαν ἐξαιτούμενοι δίκας, ἐφθάρησαν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ βουνοῦ. μεμνήσεται γὰρ τῆς ἀδικίας αὐτῶν, καὶ ἐκδικήσει πάσας τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

Καὶ τί δὴ τοῦτό ἐστι τὸ ἐφθάρησαν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ βουνοῦ, φέρε, διὰ βραχέων ὑπομνήσωμεν. γέγραπταί τι τοιοῦτον ἐν τῇ βίβλῳ τῶν Κριτῶν· ἐπιδρομάδην δὲ ἅπασαν, b ὡς ἔνι, ποιήσομαι τὴν ἀφήγησιν, καὶ μακροτέραν οὖσαν συστελῶ. "Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, φησὶν, οὐκ ἦν βασι- "λεὺς ἐν Ἰσραὴλ, ἀνὴρ τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐποίει. "καὶ ἐγενήθη νεανίας ἐκ Βηθλεὲμ, δήμου Ἰούδα, καὶ αὐτὸς "Λευΐτης, καὶ οὗτος παρῴκει ἐκεῖ. καὶ ἐπορεύθη ὁ ἀνὴρ "ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς πόλεως Ἰούδα παροικῆσαι ἐν ᾧ ἂν εὕρῃ "τόπῳ, καὶ ἦλθεν ἕως ὄρους Ἐφραΐμ, καὶ ἕως οἴκου Μιχαία, "τοῦ ποιῆσαι ὁδὸν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ Μιχαίας Πόθεν c "ἔρχῃ; καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Λευΐτης Ἐγώ εἰμι ἀπὸ Βηθλεὲμ "Ἰούδα, καὶ ἐγὼ πορεύομαι κατοικῆσαι ἐν ᾧ ἂν εὕρω τόπῳ. "καὶ εἶπεν αὐτῷ Μιχαίας Κάθου μετ' ἐμοῦ, καὶ γίνου μοι "εἰς πατέρα καὶ εἰς ἱερέα, καὶ ἐγὼ δώσω σοι δέκα ἀργυρίους "εἰς ἡμέραν καὶ στολὴν ἱματίων καὶ τὰ πρὸς ζωήν σου.

Jud. xvii. 6–12.

3. τοῦ post προσώπου add. Edd. 5. ἐκτόπων D. 14–17. μεμνήσεται —τοῦ βουνοῦ φερὲ om. D. 18. ἐπιδρομάδην] ἐπιτομάδην Edd. 25. Μιχαία] Μιχαίου iid. 26–29. αὐτῷ—εἶπεν om. D. 30. ἀργυρίους habet B. (15, 18, 64.) Ambiguus D.

“ καὶ ἐπορεύθη ὁ Λευΐτης, καὶ ἤρξατο παροικεῖν παρὰ τῷ “ ἀνδρί. καὶ ἐγενήθη ὁ νεανίας παρ᾽ αὐτῷ ὡς εἷς ἀπὸ υἱῶν “ αὐτοῦ. καὶ ἐπλήρωσε Μιχαίας τὴν χεῖρα τοῦ Λευΐτου, “ καὶ ἐγενήθη αὐτῷ εἰς ἱερέα, καὶ ἐγένετο ἐν οἴκῳ Μιχαίου.” εἰδωλολάτρης μὲν οὖν ὁ Μιχαίας, κατεμισθοῦτο γεμὴν τὸν d ἐξ αἵματος τοῦ Λευῒ, καὶ θεραπευτὴν ἐποίει γλυπτοῦ, καὶ ταῖς τῶν εἰδώλων ἀνετίθει χρείαις. καὶ τί μετὰ τοῦτο γενέσθαι συμβέβηκεν; ἔφη πάλιν ὡδὶ τὸ γράμμα τὸ ἱερόν “ Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἡ φυλὴ Δὰν ἐζήτει ἑαυτῇ Jud. xviii. 1. “ κληρονομίαν τοῦ κατοικῆσαι, ὅτι οὐκ ἐνέπεσεν αὐτῇ ἕως “ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐν μέσῳ φυλῶν Ἰσραὴλ κληρονομία.” εἶτα πέντε τινὰς ἐπιλεξάμενοι, προβαδίζειν ἑαυτῶν ἀναπεί- Ib. 2. sqq. θουσι, καὶ κατερευνῆσαι τὴν γῆν ἣν ἂν δύνοιντο λαβεῖν καὶ οἰκεῖον ποιεῖσθαι κλῆρον. οἱ δὲ ἀφίκοντό φησιν “ ἕως ὄρους e Ib. 2. “ Ἐφραῒμ, ἕως οἴκου Μιχαίου, καὶ ηὐλίσθησαν ἐκεῖ.” αὐτῶν ὄντων ἐν τῷ οἴκῳ Μιχαία, καὶ τὸν Λευΐτην ἐπιγινώσκουσιν, ὡς ὁμογενῆ, διά τοι τὸ γλώττῃ χρῆσθαι τῇ κατ᾽ αὐτούς. Ἑβραίοις γὰρ οὖσιν ὡς Ἑβραῖος ἐλάλει. ἐρόμενοι δὲ τὴν αἰτίαν, καὶ ἀναμαθόντες, ὅπως ἐκ φυλῆς ὄντα Λευῒ κατεμισθοῦτο μὲν ὁ Μιχαίας, ἱερουργὸν δὲ τῶν ἑαυτοῦ κεχειροτόνηκε σεβασμάτων, συναλγῆσαι δέον, ὡς αἰχμαλώτῳ καὶ ἠπατημένῳ καὶ ἀλητεύοντι, συγκατώλισθον εὐθὺς εἰς τοὺς τῆς a 135 A. ἀπάτης βρόχους, καὶ ἀγορεύειν αὐτὸν ἠξίουν, ἐπερωτῶντα τὸ Ib. 5. εἴδωλον εἰ κατὰ γνώμην αὐτοῖς ἐκβήσεται τὸ ἐγχείρημα, τὸ κατακρατῆσαί φημι τῆς χώρας, ἣν ἀφίκοντο καταθρήσοντες. ὁ δὲ τὸ δοκοῦν λελάληκεν ὡς παρὰ Θεοῦ. κατασκεψάμενοι Ib. 6. δὲ τὴν γῆν οἱ ἀπεσταλμένοι, τοῖς πεπομφόσιν ἀπήγελλον, ὡς ἀγαθὴ καὶ πίων, καὶ οὐ σὺν ἱδρῶτι ληπτή. ἐπειδὴ δὲ τῶν τοιούτων ἐπύθοντο λόγων οἱ ἀπὸ φυλῆς τῆς Δὰν, Ib. 11. sqq.

6. γλυπτῶν Niceph. Cat. in Jud. l. c. 7. ἀνετίθει B.D. ἀνετίθη Cat. ἀνετέθει Edd. 9. ἑαυτῇ] αὐτῇ Edd. 13. δύνοιντο B.D. δύναιντο Edd

15. Haec αὐτῶν ὄντων ἐν τῷ οἴκῳ μιχαία [μι^χ' Cod.] accesserunt ex D. 17. αὐτῆς pro αὐτούς Edd. 23. αὐτὸν] αὐτοῖς D. 25. κατακρατῆσαι] Sic correxi ex D. κατακρατῆσα (sic) D. κρατῆσαι Edd. ἣν] εἰς ἣν Cat. 29. τῆς] τοῦ iid.

ἑξακόσιοι τὸν ἀριθμὸν, ἐν ὅπλοις ὄντες ἀνέβαινον. ἀφίκοντο
Jud. xviii. 14. b δὲ καὶ αὐτοὶ μέχρις οἴκου Μιχαία. "Καὶ ἀπεκρίθησαν, φησὶν,
"οἱ πέντε ἄνδρες οἱ πορευθέντες κατασκέψασθαι τὴν γῆν
"Λαϊσὰ καὶ εἶπαν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν Ἔγνωτε ὅτι
"ἐστὶν ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ Ἐφοὺδ καὶ Θεραφεὶμ καὶ γλυπτὸν
"καὶ χωνευτόν; καὶ νῦν γνῶτε τί ποιήσετε." τὸ μὲν οὖν
Ἐφοὺδ ἑρμηνεύεται λύτρωσις, Θεραφεὶμ δὲ πάλιν ἄνεσις ἢ ἰώ-
μενος αὐτούς. εἴδωλον γὰρ ἦν ὑπόληψιν ἔχον ἐφ' ἑαυτῷ ψευδῆ,
τοῦ θεραπεύειν δύνασθαί τινας. περιπλάττουσι γὰρ Ἑλ-
c λήνων παῖδες ἔσθ' ὅτε ταῖς τοιαύταις δόξαις τὰ χειροποίητα.
Ib. 18. sqq. τοῦτο μεμαθηκότες οἱ ἀπὸ Δὰν, ἀναλαμβάνουσι τὸ γλυπτὸν,
ἀναπείθουσι δὲ καὶ τὸν ἐξ αἵματος τοῦ Λευῒ κατακολουθῆσαί
σφισιν, ἀποφοιτῶντα Μιχαίου. παραταξάμενοι δὲ καὶ νενι-
κηκότες, καὶ ὑπὸ χεῖρα λαβόντες τὴν γῆν, ἀνεδείμαντο πόλιν,
ἣν ἐπωνόμασαν Δὰν, τὸ τοῦ προπάτορος ὄνομα καταγρά-
φοντες αὐτῇ. φυλῆς γὰρ ἦσαν καὶ αἵματος τῆς ἀπὸ Δὰν,
ὡς ἔφην. ἱδρυσάμενοι δὲ καὶ τὸ εἴδωλον ἐν αὐτῇ, θυσίας
προσῆγον, καὶ ὁμοῦ τῇ γῇ καὶ θεὸν ἐκτήσαντο. πρὸς τοῦτο
d αὐτοῖς ἀβουλίας κατεκομίσθη τὸ φρόνημα.

Ταύτῃτοι Θεὸς ἠγανάκτει λοιπὸν, καὶ μάλα εἰκότως, ὡς
ὑβρισμένος. εἶτα δέον πάντας τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ ἐχθροὺς
ἡγεῖσθαι καὶ πολεμιωτάτους τοὺς ἀπὸ Δὰν, καὶ τῆς εἰς
Θεὸν δυσσεβείας ἐξαιτῆσαι λόγους, τάχα που καὶ συνηνέχ-
θησαν, καὶ ἐπαινεῖν ἠξίουν, ὡς κατ' οὐδὲν ὅλως ἡμαρτη-
κότας. καὶ ποῖα γέγονεν αὐτοῖς τῆς εἰς τοῦτο ῥᾳθυμίας τὰ
Ib. xix. 1 sqq. ὀψώνια, φέρε λέγωμεν ἐφεξῆς. ἀβασιλεύτου μεμενηκότος
e τοῦ Ἰσραὴλ, ἀνήρ τις Λευΐτης, παροικῶν ἐν μηροῖς ὄρους
Ἐφραῒμ, σύνοικον ἐποιήσατό τινα τῶν ἐκ Βηθλεέμ. ἐπειδὴ
δὲ τὸ γύναιον ἀπέδρα πρὸς τὸν πατέρα, εἵπετο μὲν ὁ Λευΐτης·

2. Μιχαία D. μιχαίου Edd. 4. εἶπαν D. εἶπον Edd. 5. ἐφοὺδ B.D. (Alex.) ἐφὼδ Edd. (Vat.) Sic quoque et paullo infra Edd. Θεραφεὶμ D. Θεραφὶμ Edd. [Θεραφὶν Vat. Θεραφειν Alex. X. XI.] 7. Θεραφεὶμ D. Θεραφεὶν Cat. Nic. Θεραφὶμ Edd. 8. ἐφ' ἑαυτοῦ D. 15. ὄνομα accessit ex B.D. Cat. Statim γράφοντες pro καταγράφ. Edd. repugnantibus iisdem. 18. προσήγαγον Cat. 21. δὲ pro δέον D. 29. τὸ assumptum ex B.D.

ἀναπείθει δὲ αὖθις ὑπονοστῆσαι σὺν αὐτῷ, καὶ οἴκοι γενέσθαι λοιπόν. οὗ δὴ γεγονότος, κατὰ μέσην ἰὼν τὴν ὁδὸν, ὁμοῦ τῷ γυναίῳ κατέλυσεν ἐν Γαβαὰ, ἣ διερμηνεύεται βουνός. ᾤκουν δὲ τὴν Γαβαὰ, ἤτοι τὸν βουνὸν οἱ ἐκ φυλῆς Βενιαμίν. ἐπειδὴ δὲ παρά τινι κατηυλίζετο πρεσβύτῃ, κατὰ μέσην a 136 A. ἐλθόντες τὴν νύκτα τῶν ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν ἄνδρες παράνομοι, καθὰ γέγραπται, καταβιάζεσθαι πρὸς ἀσέλγειαν τόν Jud. xix. 22. τε Λευΐτην, καὶ αὐτὸν, καὶ ἑτέρους ἤθελον. δυσωπηθέντες δὲ μόλις τῆς ἀτοπίας τὴν ὑπερβολὴν, τὴν τοῦ Λευΐτου συλλαμβάνουσι παλλακίδα, καὶ δὴ καὶ ἀπεκτόνασι, δι᾽ ὅλης νυκτὸς εἰς τὸ γύναιον ἀσελγαίνοντες. ὁ δὲ διελὼν εἰς μέλη τὸ σῶμα διένειμε τοῖς ἐκ φυλῆς Ἰσραὴλ, καταφανῆ καθιστὰς τῶν ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν τήν τε εἰς τοὺς ξένους ἁμαρτίαν, καὶ b τὸ ἀχάλινον εἰς ἀσέλγειαν· καὶ ὅτι τὰ Σοδομιτῶν μεμίμηνται πλημμελήματα. ἐντεῦθεν ἀγανακτήσας συναγήγερται πᾶς Ib. xx. 11 sqq. Ἰσραὴλ, καὶ κατεστρατεύοντο τῆς φυλῆς Βενιαμὶν ἐν Γαβαὰ, τουτέστιν, ἐν τῷ βουνῷ· οὕτω τε αὐτὴν ἀνῃρήκασι, καίτοι πολυανδροῦσαν λίαν, ὡς ὀλίγους κομιδῇ περισωθέντας, μόλις ἀναφυγεῖν εἰς τὴν ἔρημον. διολώλασι δὲ καὶ ἐκ παντὸς Ἰσραὴλ τῶν μαχίμων οὐκ εὐαρίθμητοι. ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἠφίει Θεὸς ἀλλήλοις συμπλέκεσθαι τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ, εἰ μὴ τὸ ἐξ c οἴκου Μιχαία γλυπτὸν οἱ μὲν ἀπὸ Δὰν τετιμήκασι, κατηρέμησαν δὲ παραλόγως οἱ ἐκ τῶν ἑτέρων φυλῶν. τοιοῦτόν τι γέγονε καὶ ἐπὶ ταῖς δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς λελυπημένου Θεοῦ. συνεπλάκησαν γὰρ ἀλλήλαις αἵ τε τοῦ Ἰούδα φυλαὶ δύο, καὶ αἱ δέκα τοῦ Ἐφραΐμ· καὶ ὡς ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ βουνοῦ, μυρίοι μὲν ὅσοι πεπτώκασι, συνωλοθρεύοντο δὲ τοῖς νικῶσιν οἱ ἡττημένοι, θείας εἰς τοῦτο καλούσης ὀργῆς. πέπρακται δὲ ταῦτα Ἀμεσίου μὲν βασιλεύοντος ἐπὶ τὸν Ἰούδαν, τοῦ d γεμὴν Ἰωὰς ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, ὃς εἷλεν οὕτω τὰ Ἱεροσό-

2. δὴ om. D. 3. ἣ] ἡ Aub. 4. γαβὰν D. 5. τινι] τινα Aubertus. κατηυλίζετο τινὶ (omittens παρά) D. 6. ἐλθόντες τὴν νύκτα hoc ordine B.D. 10. τῆς post ὅλης add. Edd. 12. υἱοῖς pro ἐκ φυλῆς D. 13. τοὺς om. Cat. 14. μεμίμηνται B. Cat. μεμίμηντο per rasuram ut vid. D. 22. Μιχαία D. Μιχαίου Edd. 29. Ἀμεσίου] Ἀμασίου iid.

4 Reg. xiv. 13. λυμα, ὡς καὶ καθελεῖν τοῦ τείχους μέρος εἰς πήχεις τετρακοσίας.

10 Ὡς σταφυλὴν ἐν ἐρήμῳ εὗρον τὸν Ἰσραήλ, καὶ ὡς σῦκον ἐν συκῇ πρώιμον εἶδον πατέρας αὐτῶν· αὐτοὶ εἰσῆλθον πρὸς τὸν Βεελφεγώρ, καὶ ἀπηλλοτριώθησαν εἰς αἰσχύνην, καὶ ἐγένοντο οἱ ἠγαπημένοι ὡς οἱ ἐβδελυγμένοι.

Ὅτι μὴ μάτην αὐτοῖς τὸ καταφθαρῆναι συμβέβηκεν, ἀλλ' c ἐν δίκῃ, λοιπὸν πειρᾶται διδάσκειν. ἐγὼ μὲν γὰρ, φησὶν, ἐπελεξάμην αὐτοὺς, ὡς ἐν ἐρήμῳ σταφυλὴν εὑρὼν, καὶ ὡς σῦκον πέπειρον ἀπὸ συκῆς ἁρπάσας· ἐξήγαγον γὰρ τῆς Αἰγυπτίων χώρας, εἰδωλολατρούσης ὅλης καὶ πεπλανημένης, καὶ πολλὴν νοσούσης τὴν ἐρημίαν παντὸς ἀγαθοῦ. τί οὖν οἱ ἀπόλεκτοι, οἱ διὰ τῆς ἐμῆς ἡρπαγμένοι χειρός; προσκέκλινται τῷ Βεελφεγὼρ, ἐξῆλθον οἰκειότητος τῆς πρός με εἰς αἰσχύνην. τοῦτό 137 A. a ἐστι τὸ ἀπηλλοτριώθησαν εἰς αἰσχύνην. αἰσχύνην δὲ ὀνομάζει τὸν Βεελφεγώρ. ἦν γὰρ ἐν ἀκαλλεστάτῳ σχήματι τῶν ἄλλων μάλιστα, καὶ ἄσεμνον ἰδεῖν.

Οὐκοῦν, ἀγαπῶντες μὲν τὸ εἶναι μετὰ Θεοῦ, καὶ τιμῶντες ὡς καλέσαντα καὶ ἐπιλεξάμενον, καὶ ὥσπερ ἐξ ἐρήμου καὶ ἀκανθοτόκου γῆς ἁρπάσαντα τῆς ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ καταστάσεως, ὡς σταφυλήν τε καὶ σῦκον ἠγαπηκότα πρώιμον, διασώσομεν ἀῤῥαγῆ τὴν πρὸς αὐτὸν ἕνωσιν, δῆλον δὲ ὅτι b τὴν πνευματικήν. εἰ δὲ δὴ γένοιτό τις ἀπόνευσις εἰς τὸ ἀκαλλὲς, καὶ εἰς τὸ λυποῦν αὐτὸν, οὐδὲν ἔτι διοίσομεν τῶν ἐθνῶν. ἐσόμεθα γὰρ οἱ ἠγαπημένοι ὡς οἱ ἐβδελυγμένοι οἳ Ezech. xxxiii. 12. καὶ εὐλόγως μεμίσηνται. "Δικαιοσύνη γὰρ, φησὶ, δικαίου "οὐ μὴ ἐξέληται αὐτὸν, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἁμάρτῃ." καὶ 1 Cor. x. 12. σφόδρα σοφῶς ὁ μακάριος γράφει Παῦλος "Ὥστε ὁ "δοκῶν ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ."

3. σῦκον F. (68 al.) Edd. et infra. σκοπὸν B.D. (A.V. XII a manu prima). 14. εἰς αἰσχύμην] δι' αἰσχύνην D. 16. τὸν] τοῦ Edd. 17. ἀσέμνων D. 21, 22. ὡς σταφ.--ἕνωσιν om. D. 22. διασώσωμεν Edd. 27. ἁμάρτῃ] + ἀποθανεῖται ind.

Ἐφραῒμ ὡς ὄρνεον ἐξεπετάσθη. 11

Ὅσα τῶν ὀρνέων μή ἐστι τιθασά τε καὶ κατοικίδια, συλληφθέντα φυλάττεται, καὶ κατατέρπει τοὺς ἔχοντας. εἰ δὲ [c] δὴ γένοιτό τις τοῦ διαδράναι καιρὸς, ἀνυπερθέτως ἀποφοιτᾷ, καὶ ὀξείᾳ φέρεται πτήσει πρὸς τὸ αὐτοῖς σύνηθες ἐνδιαίτημα. οὐκοῦν τεθήρευτο μὲν τρόπον τινὰ διὰ Μωυσέως ὀρνέου δίκην ὁ Ἰσραὴλ, καὶ προσκεκόμιστο τῷ Θεῷ, καὶ ἦν ἐν καλῷ τῆς εὐημερίας, νόμῳ παιδαγωγούμενος καὶ φροντίδος ἀπολαύων καὶ φειδοῦς τῆς ἄνωθεν. ἀπέπτη δὲ πάλιν ἐφ᾽ ὅπερ ἦν ἐν ἀρχαῖς, μονονουχὶ τὴν τοῦ λαβόντος χεῖρα διεκφυγών. ἢ καὶ καθ᾽ ἕτερον τρόπον συνήσεις τὸ εἰρημένον. πολλὰ τῶν ὀρνέων τοὺς ἐπιχωρίους χειμῶνας οὐ φέροντα, πρὸς ἑτέρας [d] μεθίστανται χώρας, ἀδιδάκτως ἔχοντα τὴν τοῦ συμφέροντος γνῶσιν, κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ πεποιηκότι. ἀλλ᾽ ἐν ἴσῳ τρόπῳ καὶ ὁ Ἐφραῒμ τὰς ἐκ τοῦ πολέμου δεδιὼς συμφορὰς ἀπέπτη πρὸς Αἰγυπτίους.

Αἱ δόξαι αὐτῶν ἐκ τόκων καὶ ὠδίνων καὶ συλλήψεων· διότι καὶ 12
ἐὰν ἐκθρέψωσι τὰ τέκνα αὐτῶν, ἀτεκνωθήσονται ἐξ ἀνθρώπων·
διότι καὶ οὐαὶ αὐτοῖς ἐστί. e

Ἀπέδρα πρὸς Αἰγυπτίους τὴν ἐνεγκοῦσαν ἀφεὶς ὁ Ἰσραὴλ, ἐπαμύναι τε οἱ παρεκάλει τὸν τῆς χώρας ἡγούμενον. ἆρ᾽ ὡς ἀτονοῦντος Θεοῦ, καὶ σώζειν αὐτοὺς οὐχ οἵου τε; οὐμενοῦν· παναλκὲς γὰρ τὸ θεῖον, καὶ οὐκ ἀνικάνως ἔχον, τὸν τῶν Ἀσσυρίων ἀποσοβῆσαι πόλεμον. συμβέβηκε δὲ τὰ τοιάδε παθεῖν τοὺς ἐξ Ἐφραῒμ, ἤτοι τὸν Ἰσραὴλ, ὅτι Θεὸν ἀφέντες τὸν σώζοντα, καὶ τὸ ἐπ᾽ αὐτῷ δὴ καὶ μόνῳ μεγάλα φρονεῖν διαγελῶντες ὡς ἕωλον, ᾤοντο κατὰ σφᾶς [a 138 A.]

6. τεθήρευται D. 12. μεθίστανται πρὸς ἑτέρας (omittens χώρας) D. 18. ἐκτρέψωσι Edd. 21. τὸν] + Θεὸν iid. 27. διαγελῶντες B.D. διατελῶντες iid.

δεινοὶ καὶ ἀνάλωτοι γενήσεσθαι τοῖς ἐχθροῖς, διά τοι τὸ εἰς πληθὺν ἐκτετάσθαι πολλὴν, καὶ ἀναρίθμητον ἔχειν τὴν πολυπαιδίαν. ἔτικτον μὲν γὰρ αἱ παρ' αὐτοῖς γυναῖκες κατ' ἐπαγγελίαν, καὶ ἐν εὐλογίας τάξει, Μωυσέως προειρηκότος (Exod. xxiii. 26.) "Οὐκ ἔσται ἄγονος, οὐδὲ στεῖρα ἐν υἱοῖς Ἰσ"ραήλ." ἀλλ' ἦν εὔηθες κομιδῇ, διὰ πληθὺν σωμάτων ἀφειδῆσαι βοηθείας τῆς παρὰ Θεοῦ· ἐννοῆσαι δὲ μᾶλλον ὀρθὰ φρονοῦντας ἐχρῆν, ὅτι σὺν αὐτῷ τε καὶ δι' αὐτοῦ (Deut. xxxii. 30.) b "Διώξεται μὲν εἷς χιλίους, δύο δὲ μετακινήσουσι μυριάδας." ἀποσεμνύνονται τοίνυν φησὶν οὐκ ἐπὶ Θεῷ μᾶλλον, ποιοῦνται δὲ δόξαν τόκους καὶ συλλήψεις καὶ ὠδῖνας τῶν παρ' αὐτοῖς γυναικῶν. ἴστωσαν δὴ οὖν, ὅτι κἂν εἰ τέκοιεν υἱοὺς, κἂν εἰ κάμοιεν ἐκτρέφοντες τέκνα, μεταγνώσονται πονοῦντες εἰκῇ. θρηνήσουσι γὰρ πάντη τε καὶ πάντως τὴν ἀπαιδίαν. ἀρκέσει δὲ ξίφος αὐτοῖς τὸ Βαβυλώνιον εἰς τὸ δαπανῆσαι ῥᾳδίως πᾶν ὅσον αὐτῶν ἐστὶ γένος. Διότι καὶ οὐαὶ αὐτοῖς c ἐστίν. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι, Θεοῦ αὐτοῖς ἐπιῤῥιπτοῦντος τὸ οὐαὶ, τίς ἐπιδώσει τὴν εὐθυμίαν; (Hiob xii. 14.) "Ἐὰν γὰρ κλείσῃ κατὰ "ἀνθρώπου, τίς ἀνοίξει;" κατὰ τὸ γεγραμμένον.

(Heb. x. 31.) "Φοβερὸν οὖν ἄρα τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος·" καὶ δεῖ ταῖς ἐπιεικείαις λελυπημένον ἐξημεροῦν, καὶ παρ' αὐτοῦ τὸ σώζεσθαι ζητεῖν, ἐπ' οὐδενὶ πεποιθότας, ἀναφωνοῦντας δὲ μᾶλλον (Hab. iii. 18, 19.) "Καυχήσομαι ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρί "μου· Κύριος ὁ Θεὸς δύναμίς μου."

Σάρξ μου ἐξ αὐτῶν.

Ἀπειλοῦντος Θεοῦ, καὶ δὴ καὶ φάσκοντος περὶ τοῦ Ἐφραΐμ, ἤτοι παντὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὡς καὶ ὁλόῤῥιζος ἀπολεῖται, καὶ θρηνήσει τὴν ἀπαιδίαν, καὶ πονέσει μάτην ἐπὶ ταῖς τῶν τέκνων ἀνατροφαῖς, ἑαυτὸν ὁ προφήτης ὑπεξάγει

16. ἐστὶ assumptum ex B.D. 17. γὰρ post Θεοῦ add. D. 20. Haec Φοβερὸν οὖν usque ad fin. scholii accesserunt ex D. 28. πονέσει] πονήσει Edd.

τῆς δίκης, ἔξω τε γενέσθαι τῆς ὀργῆς προσεύχεται λέγων d Σάρξ μου ἐξ αὐτῶν. τὸ δὲ ἐξ αὐτῶν συνήσεις, ἀντὶ τοῦ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν. ἔξω γὰρ αὐτῶν καὶ ἀποτάτω φησὶν, αὐτός τε γενοίμην ἐγὼ, καὶ τὸ ἐμὸν ἅπαν γένος. δηλοῖ γὰρ ἔσθ' ὅτε καὶ τὸ γένος ἡ σάρξ. ἐκδεξόμεθα γὰρ οὕτω καὶ τὸ διὰ τῆς τοῦ Παύλου φωνῆς ὀρθῶς εἰρημένον. γέγραφε γὰρ ὡδί "Ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς ἔθνεσιν· ἐφ' ὅσον μὲν οὖν ἐγώ Rom. xi. 13, 14. "εἰμι ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω, εἴπως "παραζηλώσω μου τὴν σάρκα καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν." e ἔθος δὲ τοῖς ἁγίοις προφήταις, ὅταν ἴδωσι πολλάκις δεινὰ καὶ δυσφόρητα τὰ τινῶν ἐγκλήματα, λοιπὸν τὰ καθ' ἑαυτοὺς τῆς ἐκείνων βδελυρίας ἀλλοτριοῦν. καὶ γοῦν ὁ προφήτης Ἱερεμίας πλείστοις ὅσοις αἰτιάμασιν ἐμπεπτωκότας τοὺς Ἰουδαίους καὶ Θεῷ προσκεκρουκότας ὁρῶν, "Κύριε, φησὶ, Hier. xv. 17. "παντοκράτορ, οὐκ ἐκάθισα ἐν συνεδρίῳ αὐτῶν παιζόντων, "ἀλλ' ηὐλαβούμην ἀπὸ προσώπου χειρός σου· καταμόνας "ἐκαθήμην, ὅτι πικρίας ἐνεπλήσθην." δεῖ δὴ οὖν ἄρα θαυ- a 139 A. μάσαι τὸν μακάριον Παῦλον, ὅταν ἡμῖν ἐπιστέλλῃ λέγων "Σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει, καὶ μὴ κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλο- 1 Tim. v. 22. "τρίαις." εἴποι δ' ἂν εἰκότως ἅπας τις οὖν εὐσεβὴς περὶ τῶν προσκρουόντων τῷ Θεῷ, καὶ ὅσον οὐδέπω κολασθησομένων, Σάρξ μου ἐξ αὐτῶν.

Ἐφραΐμ, ὃν τρόπον εἶδον, εἰς θήραν παρέστησε τὰ τέκνα αὐτοῦ, 13 καὶ Ἐφραΐμ τοῦ ἐξαγαγεῖν εἰς ἀποκέντησιν τὰ τέκνα αὐτοῦ. b

Ταλανίζει καὶ νῦν ὁ προφήτης τὸν Ἐφραΐμ, ἤτοι τὸν Ἰσραὴλ, αὐτόν τε γενέσθαι παραίτιον ἑαυτῷ φησὶ καὶ τῆς ἀπαιδίας καὶ τῆς ἀνηκέστου συμφορᾶς. ὡς γὰρ τεθέαμαι

2. *συνοίσεις* (sic) D. 3. *ἐξ* pro *ἀπ'* D. 5. *τὸ* alt. assumptum ex B.D. 7. Haec *ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς ἔθνεσιν* accesserunt ex D. *μὲν* om. D. 13. *τοὺς ἰουδαίους καὶ Θεῷ προσκεκρ.* om. D. 15. *παντοκράτορ* D. *παντοκράτωρ* Edd. 18. *λέγων* assumptum ex D. 19. *σεαυτὸν* D. *σαυτὸν* Edd. 20. *ἅπας τις οὖν* D. *πᾶς* Edd. Statim *ἀσεβὴς* iid. repugnantibus B.D. 23. *παρέστησε—αὐτοῦ* B.F. Edd. *παρέστησαν—αὐτῶν* D. (A.V. XII a manu prima. 24. *καὶ ἐφραὶμ* desunt in Edd. 27. *τεθέαμαι* om. D.

καὶ ἐκ τῶν σῶν λόγων, ὦ Δέσποτα, φησὶ, καὶ ἀπό γε τῶν πραγμάτων αὐτῶν, αὐτὸς ὁ Ἐφραὶμ εἰς θήραν καὶ ἀποκέντησιν τὰ ἑαυτοῦ παρέστησε τέκνα. καὶ οὐκ ἂν ἑτέρους αἰτιῷτο λοιπὸν, οὐδ' ἂν τῆς θείας καταβοήσειεν ὀργῆς, εἰ τὰ εἰκότα φρονεῖν ἕλοιτο· αἰτιάσεται δὲ μᾶλλον τὴν ἑαυτοῦ δυσβου-
c λίαν καὶ ἀπόστασιν. ἐπειδὴ γὰρ λελύπηκεν οὐ μετρίως τὸν ἐπαμύνοντά τε καὶ σώζοντα Θεὸν, μονονουχὶ καὶ ἰδίᾳ χειρὶ παραδέδωκεν ἑκὼν τῇ τῶν ἐθνῶν ἀγριότητι τὸ ἴδιον σπέρμα, καὶ παρέστησεν εἰς ἀπαγωγὴν καὶ αἰχμαλωσίαν. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ εἰς θήραν, καὶ μὴν καὶ εἰς ἀποκέντησιν, ὅ ἐστι εἰς σφαγήν· οὓς μὲν γὰρ ἀνεῖλον οἱ Βαβυλώνιοι τῶν ἐξ Ἰσραήλ· οὓς δὲ ἀπεκόμισαν εἰς τὴν ἑαυτῶν.

Ὅταν τοίνυν πλημμελῶμεν ἡμεῖς, ἑαυτοὺς μᾶλλον αἰτιασόμεθα φρονοῦντες ὀρθῶς, καὶ οὐχὶ τὴν θείαν ὀργήν.
d καταπεφρονήκαμεν γὰρ τοῦ πρέποντος, καὶ ῥᾴθυμοι γεγενήμεθα περὶ τὸ ἁνδάνον τῷ Θεῷ. κολάζεσθαι δὲ ἀνάγκη τὸν ὑβριστὴν καὶ ἐξήνιον, καὶ μονονουχὶ λέγοντα τῷ πάν-
Hiob xxi. 14. των Δεσπότῃ, "Ἀπόστα ἀπ' ἐμοῦ, ὁδούς σου εἰδέναι οὐ βούλομαι."

14 Δὸς αὐτοῖς Κύριε· τί δώσεις αὐτοῖς; δὸς αὐτοῖς μήτραν ἀτεκνοῦσαν καὶ μασθοὺς ξηρούς.

Εἰ δὴ μέλλοιεν, φησὶν, οὐκ εἰδέναι Θεὸν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, ἀποφέρεσθαι δὲ μᾶλλον πρὸς ἀνωφελῆ καὶ ἀνόνητον ἐλπίδα,
e οἴεσθαί τε ὅτι περιέσονται τῶν ἐχθρῶν διὰ πλῆθος τέκνων, καὶ ὅτι πολὺ παρ' αὐτοῖς τὸ μάχιμον γένος, ταύτης τε ἕνεκα τῆς αἰτίας οὐκ ἀναγκαῖον αὐτοῖς τὸ παρὰ τῆς σῆς ἐπικουρεῖσθαι χειρὸς, μηδὲ τικτέτωσαν ὅλως αἱ παρ' αὐτοῖς γυναῖκες. τοῦτο γὰρ ἡ ἀτεκνοῦσα μήτρα. κἂν εἰ τέκοιεν δὲ,

3. παρέστηκε D. 10. εἰς alt. assumptum ex D. b. εἰσ φαγὴν (sic) D. 11. οὓς B.D. b. τοὺς Edd. ἐξ assumptum ex D. b. 12. οὓς B.D. b. τοὺς Edd. χώραν post ἑαυτῶν add. b. 21. μασθοὺς D. μαστοὺς Edd. 22. ἐξ assumptum ex B.D. 23. ἀνόητον pro ἀνόνητον Edd. 26. αὐτοῖς assumptum ex D. 27. παρ' αὐτῶν D.

μὴ ἀνατρεφέτωσαν, τουτέστι, δαπανάσθωσαν πρὸ ὥρας, καὶ πρὶν εἰς ἥβην ἐλθεῖν, πιπτέτω τὸ γένος. περιτεμνομένης γὰρ οὕτω τῆς ἐνούσης αὐτοῖς ἐντεῦθεν ὑπεροψίας, καὶ λοιπὸν ἀνῃρημένης τῆς ἐπὶ τῷ πλήθει τῶν μαχομένων ἐλπίδος, τὴν a 140 A.
σὴν ὑποδραμοῦνται φειδὼ, καί σε Σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν ἐπιγράψονται. ἐκ φιλοθεΐας δὲ τὰ τοιάδε καὶ νῦν ὁ προφήτης φησίν. ἐν ταὐτῷ δὲ ζητεῖ καὶ τοῦ ἰδίου Δεσπότου τὴν δόξαν, καὶ τῶν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ τὴν ὡς ἐξ ἀνάγκης ἐπιστροφὴν, εἰ μὴ προαιρέσεως ἀγαθῆς ἔχουσι τὸ χρῆμα καρπόν.

Ἀτεκνοῦσα δὲ μήτρα καὶ μασθοὶ ξηροὶ πρέποιεν ἂν νοητῶς καὶ τοῖς τῶν φαύλων ἐργάταις, καὶ παντὶ πλανῶντι καὶ b
ἀποφέροντι τῆς εὐθείας ὁδοῦ τοὺς ὀρθοποδεῖν εἰωθότας, ἐν πίστει δὴ λέγω, "καὶ κατευθύνοντας ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν." Prov. ix. 15.
οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς τικτούσης τῆς διανοίας, οὐ λόγον ψευδῆ, οὐ θεώρημα νόθον, οὐδ' ἂν ἐκθρέψειαν ἐν πλάνῃ τὰ ἴδια τέκνα, τὰ κατὰ μάθησιν λέγω, καὶ ξηροὺς ἔχουσαι τοὺς μασθοὺς αἱ τῶν πονηρευομένων ἐκκλησίαι, οὐκ ἂν γένοιντο μητέρες τῶν ἠπατημένων.

Πᾶσαι αἱ κακίαι αὐτῶν εἰς Γαλγὰλ, ὅτι ἐκεῖ αὐτοὺς ἐμίσησα διὰ 15
τὰς κακίας τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν· ἐκ τοῦ οἴκου μου c
ἐκβαλῶ αὐτοὺς, οὐ μὴ προσθήσω τοῦ ἀγαπῆσαι αὐτούς.

Ἄρχεται πάλιν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἀπαριθμεῖσθαι τὰ ἐγκλήματα, καὶ διαμέμνηται τῆς Γαλγάλ. πόλις δὲ αὕτη, καθ' ἣν ὅτι μάλιστα δεινῶς καὶ ἐκτόπως ἐθρησκεύετο τὰ χειρόκμητα. ἔστι δὲ ὅ φησι τοιουτονί τι πάλιν. βδελυροὶ μὲν γὰρ κατὰ πολλοὺς τρόπους οἱ ἐξ Ἰσραήλ· ἴδοι δ' ἂν

1. *ἀνατρέφει σαν* per rasuram et cast. D. *πρὸς* pro *πρὸ* Aubertus. 5. *ὑποδραμοῦντα—ἐπιγράψοντα* (sic) D. 11. *μασθοὶ* D. *μαστοὶ* Edd. Sic quoque correxi ver. 18. infra ex D. 20. *εἰς Γαλγὰλ* D. (Alex.) cf. 176 a. infra. *εἰς γάλγαλα* B. (49 al.) *ἐν γαλγὰλ* Edd. (Vat.) *ἐκεῖ αὐτοὺς ἐμίσησα* B. (Alex. XII.) cf. infra 176. *αὐτοὺς ἐκεῖ ἐμίσησα* D. *αὐτοὺς* post *ἐμίσησα* tr. Edd. (Vat.) 21. *αὐτῶν* deest in Edd. 22. *τοῦ* deest in Edd. 26. *τοιουτονί* B. *τοιοῦτον* D. Edd.

τις τῆς ἐνούσης αὐτοῖς φαυλότητος τὴν ὑπερβολὴν, ἐννενοη- d κὼς τὴν Γαλγάλ. ἐκεῖ πᾶσαν αὐτῶν τεθέαμαι τὴν κακίαν, ἐκεῖ μεμίσηκα αὐτοὺς, οὐ διά γε τὸν τόπον· εὔηθες γάρ· κατεστυγηκὼς δὲ μᾶλλον τὰ ἐν αὐτῷ γεγονότα. τοιγάρτοι, φησὶν, ἐξοικιῶ μὲν αὐτοὺς, καὶ αὐλῆς ἀποσοβήσω τῆς ἐμῆς, καὶ οἰκειότητος ἐκβαλῶ. μεμισηκὼς δὲ δικαίως, ἐνστήσομαί τε λοιπὸν, καὶ οὐκ ἂν μεταθοίμην ἔτι πρὸς τὸ ἀγαπᾶν ἑλέσθαι ποτὲ τοὺς τὰ τοιάδε πεπλημμεληκότας.

Ἀλλ' οἶμαί τις ἐρεῖ Πῶς οὖν ἀνεκόμισεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν e ἐκ τῆς Ἀσσυρίων αὐτοὺς, ἢ πῶς ἀνῆκε τῆς αἰχμαλωσίας; ἆρ' οὐχὶ μετατεθειμένος εἰς ἡμερότητα, καὶ φειδοῦς καὶ ἀγάπης ἀξιώσας αὐτούς; ναὶ φαίην ἂν ἀληθῆ καὶ αὐτὸς τὸν λόγον. ἠλέηνται γὰρ ἐξ ἡμερότητος, ὁμολογουμένως. ἀλλ' οἵγε καθ' ὧν ὁ λόγος ἀπῴχοντο μὲν εἰς αἰχμαλωσίαν, ἐντεθνήκασι δὲ τῇ δίκῃ, χρόνου μακροῦ διιππεύσαντος. καὶ ὥσπερ ἐπηγγέλλετο μὲν διὰ Μωυσέως κατὰ τὴν Αἴγυπτον τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, εἰσάξειν ἅπαντας εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε
141 A. a τοῖς πατράσιν αὐτῶν, οὐκ εἰσέβησαν δὲ ἀπειθήσαντές τινες,
Heb. iii. 17. "ὧν καὶ τὰ κῶλα ἔπεσον ἐν τῇ ἐρήμῳ," κατεκληροδοτήθη δὲ μᾶλλον ἡ γῆ τοῖς ἐξ αὐτῶν γεγονόσιν· οὕτω κἀνθάδε νοήσεις. τετελευτήκασι μὲν γὰρ οἱ καθ' ὧν ὁ λόγος, ὑπενόστησαν δὲ κατὰ καιροὺς οἱ ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, Κύρου μόλις ἀνέντος, ὅτε τὸ ἑβδομηκοστὸν ἔτος αὐτοῖς πεπλήρωτο διατρίβουσιν ἐν ἀλλοδαπῇ.

Ἐκβληθήσονται δὲ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, μᾶλλον δὲ καὶ b ἐκβέβληνται, καὶ οἱ κατὰ Χριστοῦ τολμήσαντες τὰ δεινὰ, καὶ πέρα λόγου παντὸς δυσσεβήματα, καὶ οἱ πικρὰν καὶ παλίμφημον ἐπ' αὐτῷ τὴν γλῶτταν ἀνέντες, ὑπομενοῦσι δὲ καὶ ἀμετάθετον τὴν ὀργήν. οὐ γὰρ εἰς ἕνα τῶν προφητῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν πεπαροινηκότες ἁλίσκονται τὸν τῶν προφη-

4. κατεστυγηκὼς] καθεστηκὼς Edd. 7. μεταθείμην D. 11. καὶ ἀγάπης καὶ φειδοῦς D. 12. ἀληθῆ] ἀτρεκῆ b. 14. ἐντεθνήκασι] τεθνήκασι Edd. 17. ἐξ assumptum ex B.D. 18. εἰσέβησαν] ἠσέβησαν (sic) Edd. 21. ὑπέστησαν D. 23. πεπλήρωται D. 25. τοῦ alt. om. D. 29. ἀμετάθετον] ἀμεταθέτως Edd. 30. τῶν om. D.

τῶν Δεσπότην. σεσιγημένων δὴ οὖν τῶν ἑτέρων πλημμελημάτων ἃ δεδράκασι κατὰ σφᾶς αὐτοὺς, πᾶσαν ἄν τις αὐτῶν τὴν κακίαν ἴδοι καὶ τὴν τῆς φαυλότητος ὑπερβολὴν, καὶ ὡς ἔν γε δὴ μόνοις τοῖς κατὰ Χριστοῦ γεγονόσιν. c

Πάντες οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ἀπειθοῦντες. ἐπόνεσεν Ἐφραΐμ· τὰς 16
ῥίζας αὐτοῦ ἐξηράνθη, καρπὸν οὐκ ἔτι οὐ μὴ ἐνέγκῃ· διότι καὶ
ἐὰν γεννήσωσιν, ἀποκτενῶ τὰ ἐπιθυμήματα τῆς κοιλίας αὐτῶν.
ἀπώσεται αὐτοὺς ὁ Θεὸς, ὅτι οὐκ εἰσήκουσαν αὐτοῦ, καὶ ἔσονται 17
πλανῆται ἐν τοῖς ἔθνεσιν.

Οὐδένα χρηστὸν, ἤγουν εὐπειθῆ καὶ εὐήνιον ἐν αὐτοῖς ηὑρῆσθαί φησιν, οὐ μικρὸν, οὐ μέγαν, οὐχ ἡγούμενον, οὐ τὸν ὑπὸ χεῖρα καὶ ὑπεζευγμένον. ταύτῃτοι καὶ δεῖν ἀπο- d λέσθαι παντελῶς, ῥίζης ὥσπερ αὐτῆς ἐκβεβοθρευμένον, εὖ μάλα διισχυρίζεται, ἐν ἴσῳ τε γεγονέναι λοιπὸν τοῖς αὐαινομένοις καὶ πεπληγόσι τῶν ξύλων, ἃ καὶ μόνης δεῖται τομῆς, ἀναφανδὸν ὥσπερ ὁμολογοῦντα τὴν ἀκαρπίαν. ὅτι δὲ τοῖς ἀκάρποις ξύλοις τὸ ἀποκείρεσθαι πρέπει, καὶ αὐτὸς ἐδίδαξεν ὁ Σωτὴρ, τὴν καρπὸν οὐκ ἔχουσαν συκῆν ὡς ἐν εἴδει τῆς Ἰουδαίων Συναγωγῆς ἐκκόπτεσθαι δεῖν ἐπιτάττων· "Ἱνατί γάρ φησι καὶ τὴν γῆν καταργεῖ;" S. Luc. xiii. 7. ἄκαρπος δὴ οὖν εὑρεθεὶς ὁ Ἰσραὴλ, φησὶν, ἐκκόπτοιτο ἂν εἰκότως· οὐ γὰρ e ἐκδώσει καρπόν. ἀλλὰ κἂν εἰ τοῦτο γένοιτό φησιν, ἀπολῶ τὰ ἐξ αὐτῶν γενόμενα. καὶ τοῦτό ἐστι τὰ ἐπιθυμήματα τῆς κοιλίας αὐτῶν.

Ἀναγκαῖον δὲ οἶμαι κἀκεῖνο περιαθρεῖν, τί τὸ χρῆμα τοῦ λόγου· διὰ τί δέ φησιν, ὅτι πάντες οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ἀπειθοῦντες; τί γὰρ ὅλως ἐδεῖτο τῆς τῶν ἀρχόντων ὑποταγῆς;

6. οὐ accessit ex B.D. (26, 68, 95, 153, 185, 310). 7. τῆς assumptum ex B.D. (22 al.) 11. οὐ μέγαν] ἢ μέγα D. 13. Haec εὖ μάλα accesserunt ex D. 14. αὐαινομένοις B.D. ἀναινομένοις Edd. 17. καὶ pro τὸ iid. 19. δεῖν assumptum ex D. 22. εἰ B.D. εἰς Edd. 23. γενόμενα D. γενωμένα (sic) iid. 26. δὲ D. γὰρ Edd.

ἀναφορὰν οὖν ὁ λόγος ἔχει πρὸς ἱστορίαν τινὰ τῶν ἀρχαι-
οτέρων. καὶ τίς δὴ αὕτη, πάλιν ἐρῶ.

Μεμοσχοποίηκε κατὰ τὴν ἔρημον ὁ Ἰσραὴλ, ἀπόντος
142 A. a Μωυσέως· ἀναπεφοίτηκε γὰρ ἐν τῷ ὄρει Σινᾷ, τὸν νόμον
ὑποδεξόμενος. εἶτα κατελθὼν, λελύπηται σφόδρα πρὸς τὸ
πλημμέλημα, συνέτριψε τὸν μόσχον, ἀγανακτοῦντα Θεὸν
ἐδυσώπει τρόπον τινὰ τῇ ἰδίᾳ γνησιότητι καὶ ἀρετῇ. προσ-
Exod. xxxii. 32. έπιπτε γὰρ καὶ ἐξελιπάρει λέγων "Εἰ μὲν ἀφῇς αὐτοῖς
"τὴν ἁμαρτίαν, ἄφες· εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψον κἀμὲ ἐκ τῆς
"βίβλου σου ταύτης, ἧς ἔγραψας." κατένευε δὲ τῷ προφήτῃ
Num. xiv. 20. Θεὸς τὴν εἰς ἅπαντας ἡμερότητα, καὶ δὴ καὶ ἔφασκεν "Ἵλεως
b "αὐτοῖς εἰμὶ κατὰ τὸ ῥῆμά σου." ὁρᾷς ὅσον ὤνησε τὸν Ἰσραὴλ
ἡ τοῦ προεστηκότος φιλοθεΐα, καὶ εἷς ὑπὲρ πάντων ἀρκέσας
εἰς τὸ ἀναπεῖσαι Θεὸν, δι' ὑποταγήν τε καὶ εὐπείθειαν;
αἰτιᾶται τοίνυν εἰκότως, ὡς ὁλοτρόπως ἐκκεκλικότα τὸν Ἰσ-
ραήλ. εἶτα μὴ ἔχοντά τινα τῶν παρ' αὐτοῖς ἡγουμένων,
τὸν ἐπιτιμῶντα τοῖς πταίουσι, τὸν ἀφιστάντα τῆς πλάνης,
ἤγουν τῇ ἰδίᾳ λαμπρότητι τῇ κατὰ τρόπον καὶ ἀρετὴν
ἀποστῆσαι δυνάμενον τὴν ὀργὴν, Θεοῦ παρακεκλημένου,
c καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐν καιροῖς γέγονε τοῖς κατὰ Μωυσέα,
τοιγάρτοι καὶ ἐξωσθήσονταί φησι καὶ ἔσονται πλανῆται ἐν
τοῖς ἔθνεσι. τοῦτο συνέβη παθεῖν αὐτοῖς καὶ τότε μὲν,
ἀποκομισθεῖσιν εἰς Ἀσσυρίους, καὶ νῦν δὲ οὐδὲν ἧττον ἐπὶ
ταῖς εἰς Χριστὸν παροινίαις κατεστυγημένοις. ἀνέστιοι γὰρ
καὶ ἐπηλύται πανταχῇ, καὶ πόλιν οὐκ ἔχοντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ
Ezech. v. 10. διατελοῦσιν ἐν κόσμῳ. "Λικμιῶ γὰρ αὐτοὺς εἰς πάντα
"ἄνεμον," καὶ διὰ προφητῶν ἁγίων ἔφασκε Θεός.

Εἰ τοίνυν ἐστὶ τῆς πρὸς Θεὸν οἰκειότητος φροντὶς ἡμῖν
d καὶ λόγος, ὑποφέρωμεν αὐτῷ τὸν αὐχένα, καὶ προσίωμεν ὡς
ἐξ ἀγαθῆς εὐπειθείας λέγοντι τῷ Χριστῷ "Δεῦτε πρός με

10. σου assumptum ex D. κατένευε B.D. κατένευσε Edd. 20. καὶ ἀμέλει καὶ D. 22. τοσοῦτο pro τοῦτο D. 23. ἀποκομισθεῖεν D. δὲ om. D. 25. ἐπηλύται] ἐπήλυδες D. ἐπιλύται (sic) b. 27. καὶ assumptum ex D. 28. ἐστὶ] ἐπὶ Aubertus. 30. τῷ om. D.

“πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω “ὑμᾶς. ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ᾽ ὑμᾶς.” ἐσόμεθα γὰρ οὕτως ἔγκαρποί τε καὶ ἀπλῆγες, οὐκ αὐαινομένης ἡμῖν τῆς ῥίζης, οὐ καρποῦ πίπτοντος εἰς τὸ μηδὲν, οὐ πλανῆται καὶ ἀποτάτω Θεοῦ, ἀλλ᾽ ἐγγύς τε αὐτοῦ καὶ σὺν αὐτῷ, καὶ πόλιν ἔχοντες τὴν ἄνω καὶ ἐν οὐρανοῖς, τὴν τῶν πρωτοτόκων μητέρα, τὴν τῶν ἁγίων τροφὸν, τῶν ἄνω πνευμάτων τὸ καθαρὸν ἐνδιαίτημα. c

S.Matth. xi. 28, 29.

Ἄμπελος εὐκληματοῦσα Ἰσραὴλ, ὁ καρπὸς αὐτῆς εὐθηνῶν· κατὰ Κεφ. ι′.
τὸ πλῆθος τῶν καρπῶν αὐτοῦ ἐπλήθυνε θυσιαστήρια, καὶ κατὰ
τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς αὐτοῦ ᾠκοδόμησε στήλας. ἐμέρισαν καρδίας 2
αὐτῶν, νῦν ἀφανισθήσονται· αὐτὸς κατασκάψει τὰ θυσιαστήρια
αὐτῶν, ταλαιπωρήσουσιν αἱ στῆλαι αὐτῶν.

Ἠλγηκέναι τὰς ῥίζας εἰπὼν τὸν Ἐφραΐμ, ἔσεσθαι δὲ καὶ a 143 A. ἄκαρπον καὶ ἐν ἴσῳ τοῖς μὴ τεκοῦσιν ὅλως, τῆς Ἀσσυρίων ἀγριότητος δαπανώσης τὰ γεννώμενα, δείκνυσιν ἀναγκαίως καὶ ἐν οἷς ἦν πάλαι, καὶ ὅτι γέγονεν εὔκαρπος, ὅτε τῆς ἐν νόμῳ ζωῆς μετεποιεῖτο σοφῶς. οἷα γάρ τις ἄμπελος καλὴ καὶ εὐκληματοῦσα τοῖς τῶν ἐθνῶν περιοίκοις ὁρώμενος, εἰκότως κατεθαυμάζετο. καὶ περὶ αὐτῆς που φησὶν ὁ μακάριος Δαυεὶδ ἐν βίβλῳ ψαλμῶν πρὸς τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα b Θεόν “Ἄμπελον ἐξ Αἰγύπτου μετῆρας, ἐξέβαλες ἔθνη καὶ “κατεφύτευσας αὐτήν· ὡδοποίησας ἔμπροσθεν αὐτῆς. ἐξ“έτεινε τὰ κλήματα αὐτῆς ἕως θαλάσσης, καὶ ἕως ποταμῶν “τὰς παραφυάδας αὐτῆς.” πεφύτευτο μὲν γὰρ “ἐν κέρατι “καὶ ἐν τόπῳ πίονι,” κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν. πλὴν

Supra ix. 16.

Ps. lxxix. 9, 10. Ib. 12.

Es. v. 1, 2.

1. καὶ πεφορτισμένοι om. D. 3. αὐαινομένης B. ἀναινομένης Edd. ἀμαινομένης (sic) D. 4. τὸ assumptum ex B.D. 9. εὐθηνῶν] εὐθυνῶν Edd. 10. τὰ post ἐπλήθυνε add. Edd. invitis B.D. (22 al.) Statim θυσιαστήριον D. καὶ assumptum ex B.D. (Alex.) Statim a κατὰ ad κατα- transilit D. 14. Ἠλγηκέναι] Ἠλγημένει (sic) Pont. Ἠλγημένον Aub. ἔσεσθε δὲ καὶ ἄκαρποι D. 15. μὴ τεκοῦσιν] μετοικοῦσιν Edd. 17. ἐν οἷς] οἷος iid. 25. πεφύτευτο] πέφυκε iid. 26. τοῦ om. D.

οὐ τέτοκε σταφυλὴν, ἤνεγκε δὲ μᾶλλον ἀκάνθας. τῷ γὰρ πλήθει τῶν δοθέντων ἀγαθῶν αὐτῇ σύνδρομον ὥσπερ τινὰ καὶ ἰσοπαλῆ τὴν ἀδικίαν ἐπεδείξατο· δῆλον δὲ ὅτι τὴν κατὰ c Θεοῦ. ἐπλήθυνε γὰρ θυσιαστήρια καὶ ᾠκοδόμησε στήλας· καὶ ὅσον ἐπλούτει τοῖς ἄνωθεν ἀγαθοῖς, τοσοῦτον ἦν πρόθυμος εἰς βεβήλωσιν, διὰ τοῦ προσκυνεῖν τοῖς δαίμοσι καὶ βωμοὺς ἐγείρειν καὶ εἰς πολύθεον πλάνην τὴν ἰδίαν ὥσπερ καταμερίζειν καρδίαν. ἀλλ' οὕτω ταῦτά φησιν οὐκ ἔσται· πόθεν; κατασκάψει γὰρ αὐτὸς τὰ θυσιαστήρια αὐτῶν, καὶ ταλαιπωρήσουσιν αἱ στῆλαι αὐτῶν, συνθραυόμεναι δηλονότι καὶ κατασπώμεναι. τὸ δὲ αὐτὸς ἀνοίσεις ἐμφρόνως ἢ εἰς τὸν τῶν ὅλων κατεξουσιάζοντα Θεὸν, ἤγουν εἰς τὸ τοῦ d Βαβυλωνίου πρόσωπον, ὡς ἤδη πλειστάκις προδεδειγμένου. συμβέβηκε γὰρ ταῖς ἐν Σαμαρείᾳ πόλεσι καὶ αὐτοὺς συγκαταπίμπρασθαι τοὺς ναοὺς, καὶ διαρπάζεσθαι τὰ γλυπτά.

Χρὴ τοίνυν ἡμᾶς, ἐφ' οἷς ἂν ἔχοιμεν παρὰ Θεοῦ χαίροντας ἀνάπτειν τὰ χαριστήρια, καὶ μὴ τῷ πλάτει τῆς εὐθυμίας ἐνολισθήσαντας, ἀποφέρεσθαί ποι πρὸς τὸ ἀπᾷδον αὐτῷ· ζητεῖν δὲ μᾶλλον καὶ ἀποπεραίνειν ἐπείγεσθαι, καὶ μάλα προθύμως, τὰ εἰς ἀρετὴν αὐχήματα, μὴ μεριζομένους πρὸς e τὰ ἐν κόσμῳ πάθη, καὶ ὑποφέροντας τὸν αὐχένα τῷ σατανᾷ. καὶ γάρ ἐστιν ἀληθὲς, ὅπερ ἔφη Χριστός "Οὐδεὶς "δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει "καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου "καταφρονήσει·" εἰ δὲ μεριζόμεθα, καὶ "μερίδες ἀλωπέ-"κων ἐσόμεθα," κατὰ τὴν τοῦ ψαλμῳδοῦ φωνήν· ἐσόμεθα δὲ πάντη τε καὶ πάντως ἐν ἐνδείᾳ τοῦ κατευφραίνειν εἰδότος.

S. Matth. vi. 24.

Ps. lxii. 11.

7. εἰς] + τὴν Edd. invitis B.D. b. 8. οὐκ ἔσται] ἀλλ' οὐκ ἔσται D. 11. ἢ assumptum ex D. 15. συγκαταπίπρασθαι (sic) D. 18. εὐθυμίας] εὐθηνίας Edd. 24–26. Haec ἢ γὰρ—καταφρονήσει accesserunt ex D. 27. τοῦ assumptum ex B.D. Haec ἐσόμεθα—εἰδότος accesserunt ex D.

Διότι νῦν ἐροῦσιν Οὐκ ἔστι βασιλεὺς ἡμῖν, ὅτι οὐκ ἐφοβήθημεν 3
τὸν Κύριον. ὁ δὲ βασιλεὺς τί ποιήσει ἡμῖν; λαλῶν ῥήματα 4
προφάσεις ψευδεῖς, διαθήσεται διαθήκην.

Οὐχὶ μόνον αὐτῶν σεισθήσεσθαι τὰ θυσιαστήρια, καὶ a 144 A. *ταλαιπωρήσειν ἔφη τὰς στήλας, προσεπάγει δὲ, ὅτι καὶ μεταγνώσονται καὶ θρηνήσουσιν ἐπί γε ταῖς σφῶν δυσβουλίαις. ἡμαρτηκότες δὲ τῆς ἐλπίδος, καὶ ἠπατημένοι τοῖς ἐκ τῶν κρατούντων ψευδηγορήμασιν, ὀψὲ καὶ μόλις συνήσουσιν. οἱ μὲν γὰρ παρ' αὐτοῖς τοὺς τῆς βασιλείας διέποντες θρόνους, ἀρκέσειν ἔφασκον αὐτοῖς εἰς ἐπικουρίαν τάς τε χρυσᾶς δαμάλεις, καὶ τὴν ἐκ τῶν ἄλλων εἰδώλων ἀσφάλειαν, κἂν εἰ μὴ τὸν θεῖον ἔχοιεν νόμον, κἂν εἰ μὴ δρᾶν* b *ἕλοιντο τὰ διὰ Μωυσέως. ἡ δὲ πεῖρα δέδειχε ψευδοεποῦντας αὐτούς. τεθέανται γὰρ τοὺς τὰ τοιάδε πάλαι διατιθεμένους αὐτοῖς, καὶ ἀσυνέτως λέγοντας, ὑπὸ χεῖρα πεσόντας ἐχθρῶν. ταύτητοί φασιν* Οὐκ ἔστι βασιλεὺς ἡμῖν, ὅτι οὐκ ἐφοβήθημεν τὸν Κύριον. *ἰδοὺ γὰρ ἰδοὺ, φασὶν, ὁ ἐπαμύνων οὐδεὶς, ἤγουν ταῖς τῶν Βαβυλωνίων ἐφόδοις ἀντανιστάμενος· ἀλλ' ἠτονήκασιν ἅπαντες, λέλυνται καὶ πεπτώκασιν οἱ προεστηκότες. πρόφασις δὲ τῆς ἀῤῥωστίας αὐτοῖς τε καὶ ἡμῖν,* c *τὸ μὴ* πεφοβῆσθαι τὸν Κύριον. *ποία τοίνυν ἡ ὄνησις ἡ ἐκ τῶν κρατούντων; φησίν· οὐδὲν ἦν ἄρα τὰ παρ' αὐτοῖς, εἰ μὴ λόγοι* ψευδεῖς, *καὶ ματαιότης* διαθηκῶν, *ἤγουν ὑποσχέσεων. ἔθος γὰρ τῇ θείᾳ γραφῇ,* διαθήκας *ἀποκαλεῖν τὰς ἐπαγγελίας.*

Σοφὸν οὖν ἄρα καὶ παντὸς ἐπαίνου μεστὸν, τὸ πεποιθέναι μᾶλλον ἐπὶ Θεῷ, καὶ μὴ τοῖς τῶν πλανώντων ἀποφέρεσθαι λόγοις ἐπὶ τὸ προσκρούειν τῷ Θεῷ, ἐμφρόνως δὲ μᾶλλον

6. γε om. D. 15. καὶ ἀσυνέτως αὐτοῖς inverso ordine D. 16. ἔτι pro ὅτι D. 17. Hoc ἰδοὺ alt. accessit ex b. ὁ assumptum ex B.D.b. 18. ἀνθιστάμενος pro ἀντανιστ. b. 20. τε assumptum ex b. 21. φοβεῖσθαι b. ἡ om. b. supra lineam manu eadem habet D. ἡ alt. assumptum ex D.

d πρὸ πείρας αὐτῆς ἀποφοιτᾶν τῆς ὀργῆς, καὶ μὴ ὀψὲ παθόντας ὀλοφύρεσθαι, μόλις εἰς ἀνόνητον ἰόντας ὑστεροβουλίαν.

5 Ἀνατελεῖ ὡς ἄγρωστις κρῖμα ἐπὶ χέρσον ἀγροῦ τῷ μόσχῳ τοῦ οἴκου ὤν.

Ἡ ἄγρωστις φύεται ἐν ἀγροῖς, μάλιστα τοῖς ἀνηρότοις καὶ κεχερσωμένοις, καταδράττεται δὲ, καὶ μάλα νεανικῶς, τῆς παρατυχούσης καὶ γείτονος γῆς. διέρπει γάρ πως εἰς
e τὸ εὐρὺ, καὶ ἔτι δυσκαταγώνιστος τοῖς ἀνείργειν αὐτῆς ἐθέλουσι τὸν ἀεὶ τῶν παρακειμένων ἐπέκεινα δρόμον. κρῖμα τοίνυν φησί· δῆλον δὲ ὅτι παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ· καθάπερ τις ἄγρωστις ἐπ' ἀγροῦ χέρσον ἀνατελεῖ τῷ μόσχῳ τοῦ οἴκου ὤν. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Ψῆφος ὀλέθρου καὶ νεῦμα κολάζον ἔσται παρ' ἐμοῦ, καταδράξεται δὲ ὡς ἄγρωστις τοῦ μόσχου, ἤτοι τῶν σεβασμάτων τοῦ ὄντος ναοῦ κατὰ τὴν Βαιθήλ. σημαίνει γὰρ τοῦτο ὁ οἶκος τοῦ ὤν. ἐκδεδώκασι μὲν γὰρ οἱ ἕτεροι πάλιν ἑρμηνευταὶ τοῦ μόσχου τοῦ οἴκου Βαιθήλ· οἱ
145 A. a δέ γε ἑβδομήκοντα ἀντὶ τοῦ οἴκου Βαιθὴλ, οἴκου ὢν εἰρήκασι. καὶ τὴν αἰτίαν ἤδη προείπομεν ἐν τοῖς ἀνωτέρω, πλὴν οὐδὲν ὀκνοῦντες ὑπομνήσομεν. σελήνης μὲν γὰρ τέκνον, ἔκγονον δὲ ἡλίου τὸν Ἆπιν Αἰγύπτιοι μυθοπλαστοῦντες ἔλεγον. ὢν δέ ἐστι κατ' αὐτοὺς ὁ ἥλιος. εἰς τύπον δὲ τοῦ παρ' Αἰγυπτίοις Ἄπιδος ἡ δάμαλις ἦν, ἣν ἐποίησεν Ἱεροβοάμ. οὐκοῦν, ὡς ἄγρωστις καταδραττομένη, φησὶ, καὶ νικῶσα πᾶν ὅσον

2. ὑστεροβουλίαν. Hic sequuntur in D. quae infra dedi; non sunt autem B. Cyrilli, sed cujusdam scholion, textui Cyrilli adjectum: ἄμεινον δὲ παρὰ πολὺ φαίην ἂν ἔγωγε τὸ μὴ πλήττεσθαι τὴν ἀρχὴν, ἤγουν τετραυματισμένους ἀνοιμώζειν εἰκῇ. παραιτητεόν οὖν ἄρα καὶ τοὺς εἰς ἔκτοπον πλάνην ἀποκομίζειν ἐθέλοντας, διὰ τοῦ τὸ τῇ κτίσει λατρεύειν παρὰ τὸν κτίστην καὶ ποιητήν· καὶ τοὺς τῶν αἱρέσεων προεστηκότας ἐν ἴσῳ ποιεῖσθαι λόγῳ τοῖς τὰ τοιάδε συμβουλεύουσι· κατακομίζουσι γὰρ εἰς πέταυρον ᾅδου καὶ αὐτοὶ τὰς τῶν προσιόντων ψυχὰς, ῥήματα κενὰ καὶ διαθήκας ψευδεῖς λαλοῦντες οἱ δείλαιοι· βλέπουσι μὲν γὰρ τῶν ἀληθῶν οὐδὲν, λαλοῦσι δὲ μᾶλλον τὰ ἀπὸ καρδίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἀπὸ στόματος Κυρίου καθὰ γέγραπται. 7. καὶ alt. om. D. 12. τις assumptum ex B.D. [καθάπέρ (sic) Pontanus.] 22. κατ' αὐτοὺς om. D. b.

ἐστὶ παρακείμενον, κρῖμα γενήσεται παρ' ἐμοῦ, τῷ μόσχῳ τοῦ οἴκου ὤν, ἤτοι Βαιθήλ. παναλκὲς γὰρ τὸ θεῖον ἀεὶ, καὶ τοῖς b αὐτοῦ νεύμασιν οὐδὲν ἔσται τὸ ἀντιστατοῦν. "Τὴν γὰρ "χεῖρα τὴν ὑψηλὴν τίς ἀποστρέψει;" κατὰ τὸ γεγραμμένον. Es. xiv. 27.

Παροικήσουσιν οἱ κατοικοῦντες Σαμάρειαν, ὅτι ἐπένθησεν ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν· καὶ καθὼς παρεπίκραναν αὐτὸν, ἐπιχαροῦνται ἐπὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ.

Ἰδοὺ δὴ καθίστησιν ἐναργὲς τὸ κρῖμα τὸ καταδραττόμενον τοῦ μόσχου, καὶ ἀγρώστεως δίκην ἐξευρύνεσθαι πεφυκὸς, καθ' ὧνπερ ἂν βούλοιτο Θεός· ἱστορίας δὲ διαμέμνηται καὶ c νῦν, ἣν ἀναγκαῖον εἰπεῖν· συνήσομεν γὰρ ὡδὶ, καὶ οὐχ ἑτέρως, τὸ χρησμῳδούμενον. ἔθος ἦν ἅπασι τοῖς εἰδώλων προσκυνηταῖς, καιροῦ καταθλίβοντος καὶ πολεμίων ἐφεστηκότων, εἰ ἐν ἐνδείᾳ γένοιντο χρημάτων, ἅπτεσθαι καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς τεμένεσιν ἀναθημάτων. γέγραπται τοίνυν ἐν ταῖς βασιλείαις, ὅτι πολιορκοῦντος τὰς ἐν Σαμαρείᾳ πόλεις τοῦ βασιλέως Συρίας, Μαναεὶμ, τὸ τηνικάδε βασιλεύων ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, εἶτα ταῖς ἴσαις δυνάμεσιν ἀντιφέρεσθαι πρὸς ἐκεῖ- d νον οὐκ ἔχων, ἐπρεσβεύετο πρὸς Φούλαν τὸν τῶν Ἀσσυρίων βασιλέα, καὶ δώροις ἀνέπειθεν ἐπαμύναι τε οἱ, καὶ ἀποστῆσαι τὸν Σύρον, ὃ δὴ καὶ τετέλεσται. εἷλε γὰρ ἐκεῖνος κατὰ κράτος τὴν Δαμασκὸν, ἀποσφάττει δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Ἄδερ. φασὶ τοίνυν, ὅτι πλείστης ὅσης ὁλκῆς ζητουμένης χρυσίου, περιέστη λοιπὸν εἰς τοῦτο τῷ Μαναεὶμ ἀνάγκης τὰ πράγματα, ὡς καὶ μίαν δάμαλιν ὑφελέσθαι χρυσῆν, καὶ συναποστεῖλαι διὰ τῶν πρέσβεων. καὶ τεθρήνηκε μὲν ὁ Ἰσραὴλ, e ἣν ἐνόμιζεν εἶναι θεὸν, ἐκπεμπομένην ὁρῶν. ᾤετο γεμὴν, ψυχροῖς ἑαυτὸν λογισμοῖς παραμυθούμενος, ὡς ἐν μείζοσιν

6. ὁ assumptum ex B.D. (Alex. XII.) 12. ἣν om. D. συνήσωμεν Edd. 15. εἰ] οἱ D. Aubertus. χρημάτων γένοιντο inverso ordine D. 17. Σαμαρείᾳ] συρία (sic) B. 18. Μαναεὶμ] Sic correxi ex D. hic et infra. Μαναῒμ Edd.

ἔσται, καὶ λαμπροτέροις αὐτὴν ἐνιδρύσει ναοῖς ὁ Βαβυλώνιος. διέκειτο δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι προσκυνηθήσεται καὶ παρὰ πλειόνων ἐθνῶν· μυρία γὰρ ὅσα ἐστὶ τὰ Περσῶν τε καὶ Μήδων ἔθνη. ὁ μὲν οὖν Μαναεῒμ, ὡς ὅλην οὖσαν δι' ὅλου
146 A. a χρυσῆν, πέπομφε τὴν δάμαλιν· ὁ δέ γε Φούλα συνέθλασε λαβών· ἕτερον γὰρ παρ' ἐκείνοις τὸ σέβας, καὶ δαμάλεως οὐκ ἀνέχονται. εἶτα, φασὶν, οὐχ ηὑρῆσθαι χρυσῆν, ὑπόχαλκον δὲ μᾶλλον, χρυσῷ διαπεπασμένην. ἐντεῦθεν, φησὶν, ὁ Ἀσσύριος ἐγέλασε τὸν Ἐφραῒμ, τουτέστι, τὸν Μαναεῒμ τὸν ἐκ φυλῆς Ἐφραῒμ βασιλεύοντα. διέπτυσε δὲ πρὸς τούτῳ καὶ τὰς τοῦ Ἰσραὴλ εἰκαιοβουλίας.

Εἰρηκότες δὴ οὖν τῆς ἱστορίας, ἤγουν τῆς Ἑβραίων παραδόσεως τὸν λόγον, φέρε λοιπὸν ἀναγκαίως ἐπιτρέχωμεν
b τὴν λέξιν· δυσκάτοπτος γὰρ καὶ δυσχερεστάτη λίαν ἡ συνθήκη τοῦ ῥητοῦ. ἔφη τοίνυν ὅτι *παροικήσουσιν οἱ κατοικοῦντες Σαμάρειαν*· τὸ *παροικήσουσιν*, ἀντὶ τοῦ μετοικήσουσιν, ἤτοι μετοικισθήσονται, φησὶν, οἱ νῦν ὄντες ἐν Σαμαρείᾳ· λέγει δὲ τοὺς μόσχους, ἤτοι τὰς δαμάλεις. ἐξεπέμφθησαν γὰρ, ὡς ἔφην, εἰς Βαβυλωνίους. *καὶ ἐπένθησε μὲν ἐπ' αὐτοῖς ὁ λαὸς αὐτοῦ*. τίνος δὲ αὐτοῦ; ἢ δῆλον, ὅτι τοῦ ὤν, ὅ ἐστι, τοῦ Ἄπιδος; πλὴν ὡς ὤφθησαν, φησὶ, *παραπικραίνοντες* καὶ ἀτιμάζοντες αὐτὸν διὰ τοῦ πέμπειν ἑτέροις, οὕτω καὶ
c ἡσθήσονται *ἐπὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ*. νομιοῦσι γὰρ ὅτι καὶ πολὺ λίαν εὐκλεέστερος ἔσται, παρὰ πλειόνων ἐθνῶν προσκυνούμενος. ἀλλ' ἡμαρτήκασι τῆς ἐλπίδος· συντέθραυσται γὰρ, καὶ γέλωτος ἀφορμὴ τοῖς Βαβυλωνίοις ἦν. οὐκοῦν τεταλαιπώρηκεν ἡ στήλη αὐτῶν κατὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ προ-
Supra ver. 2. φήτου φωνήν. *παρεπίκραναν* δὲ τὸν μόσχον, οὐχ ὅτι παρ-

2. καὶ προσκυνηθήσεται inverso ordine Cat. in 4 libb. Regum. 3. τὰ] + τῶν D. 5. Φούλα D. Φουλὰ Cat. in 4 libb. Reg. Φούλας Edd. 6. δαμάλεως] δαμάλεων Cat. cit. 7. φασὶν Cat. φησὶν Edd. εὑρᾶσθαι Cat. 8. διαπεπλασμένην D. 10. πρὸς τούτῳ B. Edd. πρὸς τοῦτο Cat. Paris. πρὸς τούτοις Cat. Escorial. πρὸς τού ambigue D. 14. Haec καὶ δυσχερ.—ἔφη τοίνυν accesserunt ex B.D. 15. οἱ κατοικοῦντες—μετοικήσουσιν om. D. 22. καὶ alt. assumptum ex B.D. b.

ἐπικράνθη κατὰ τὸ ἀληθές· πῶς γὰρ ἂν τοῦτο πέπονθεν ἀναίσθητος ὕλη; ἀλλ' ὅτι τῶν ἐγχειρημάτων ἡ δύναμις παρώργισεν ἂν αὐτὸν, εἴπερ ἦν ὄντως Θεὸς, καὶ ἐν αἰσθήσει τοῦ παθεῖν τὰ συμβεβηκότα. d

Ὅτι μετῳκίσθη ἀπ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν εἰς Ἀσσυρίους δήσαντες 6
ἀπήνεγκαν ξένια τῷ βασιλεῖ Ἰαρείμ· ἐν δόματι Ἐφραῒμ δέξεται, καὶ αἰσχυνθήσεται Ἰσραὴλ ἐν τῇ βουλῇ αὐτοῦ.

Ἑαυτὸν ἡμῖν ὁ προφητικὸς ἑρμηνεύει λόγος. ὃ γὰρ εἴρηκεν ἀμυδρῶς, τοῦτο πειρᾶται διατρανοῦν. μετῳκίσθη γὰρ ὁ μόσχος ἀπὸ τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ δήσαντες αὐτόν· χαριεντίζεται δὲ ὁ λόγος· ἀπεκόμισαν ξένια τῷ βασιλεῖ Ἰαρεὶμ, ὅ ἐστιν, ἐκδίκῳ. ἐκαλεῖτο γὰρ εἰς ἐπικουρίαν, καὶ οἱονείπως e εἰς τὸ ἐκδικῆσαι τὴν Σαμάρειαν ὁλοθρευομένην ὑπὸ τῶν Σύρων. ἀλλὰ δέξεται μὲν ὁ Φούλα ὡς ἐν δόματι παρὰ τοῦ Ἐφραῒμ τὴν δάμαλιν. Ἐφραῒμ δέ φησι τὸν τοῦ Ἰσραὴλ βασιλέα. πλὴν αἰσχυνθήσεταί φησιν ὁ Ἰσραὴλ ἐπὶ ταῖς ἑαυτοῦ βουλαῖς. ὅτι γὰρ, ὡς ἔφην, ἀπέστη μὲν τοῦ πάντα ἰσχύοντος Θεοῦ, εἵλετο δὲ μᾶλλον δαμάλεσι προσκυνεῖν, καταγέλαστος ἦν, καὶ κατεφωρᾶτο πεσὼν εἰς γραώδη a **147 A.** καὶ ψυχρὰν καὶ ἀνόητον εἰκαιοβουλίαν. ἀληθεύει δὴ οὖν ὁ προφήτης, μᾶλλον δὲ Θεὸς, εἰ λέγοι διὰ φωνῆς ἁγίων περὶ τῶν λελατρευκότων τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν, "Ἴδετε ὅτι σποδὸς ἡ καρδία αὐτῶν καὶ πλανῶνται." Es. xliv. 20.

Ἁρμόσειε δ' ἂν ὁ λόγος καὶ τοῖς τὰ ὀρθὰ τῆς Ἐκκλησίας παραλύουσι δόγματα. ὥσπερ γὰρ ἡ δάμαλις συντριβομένη τοῖς τοῦ Ἰσραὴλ ἤλεγξεν εἰκαιοβουλίαν, οὕτω καὶ τὰ ἐκείνων b δόγματα ταῖς ἐρεύναις συντριβόμενα, καὶ τῇ δυνάμει τῆς ἀληθείας συντεθραυσμένα, πρὸς αἰσχύνης ἔσονται καὶ ἐν-

3. καὶ] + ὁ D. 5. μετῳκίσθη] κατῳκίσθη F. (Co.) 8. Ταυτὸν D.
13. ὠλοθρευμένοις (sic) D. 14. Φούλα] Sic edidi. Φού[λ] D. Φούλας Edd.
26. τοῖς D. τὴν Edd. εἰκαιολογίαν iid. 28. συντεθραμμένα D. αἰσχύνην D.

τροπῆς τοῖς συντεθεικόσιν αὐτὰ, καὶ ἀνοσίως ἐξηυρηκόσι, καὶ ἀβουλότατα δεχομένοις εἰς νοῦν καὶ καρδίαν.

7 Ἀπέῤῥιψε Σαμάρεια βασιλέα αὐτῆς ὡς φρύγανον ἐπὶ προσώπου
8 ὕδατος, καὶ ἐξαρθήσονται βωμοὶ ὤν, ἁμαρτήματα τοῦ Ἰσραήλ,
c ἄκανθαι καὶ τρίβολοι ἀναβήσονται ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτῶν.

Τὸ ἀνασφαλές τε ἅμα καὶ τὸ ἀνεπιεικὲς τοῦ τρόπου τῶν
ἐξ Ἰσραὴλ, ἤτοι τῶν ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ περὶ αὐτοὺς οὓς
ᾤοντο θεοὺς, ἐπιδείξειεν ἂν εὐκόλως καὶ τόδε δὴ πάλιν. καὶ
θαυμαστὸν οὐδέν. οἱ γὰρ τὸν ἕνα καὶ ἀληθῆ, καὶ φύσει
Θεὸν ταῖς ἀποστασίαις καὶ ταῖς εἰς πᾶν ὁτιοῦν τῶν αἰσχίσ-
των ἀποδρομαῖς ἀνοσίως περιυβρίσαντες, πῶς ἂν ἐγένοντο
γνήσιοι περὶ πολλούς τε καὶ ψευδωνύμους καὶ λίθων πεποιη-
d *μένους ἢ ξύλων θεούς; ἀπεῤῥίφθαι δὴ οὖν φησὶ παρὰ τῶν*
ἐν Σαμαρείᾳ τὸν μόσχον, τὸν ἐν δόξῃ τῇ παρ' αὐτοῖς Θεοῦ
τε καὶ βασιλέως· ἀπεῤῥίφθαι δὲ οὕτως, ὡσανεὶ καὶ κάρφος
ταῖς τῶν ὑδάτων δίναις ἐμπεπτωκὸς, ἀποφέροιτο λοιπὸν
πρὸς τὸ τοῖς διωθοῦσι δοκοῦν. ὅτι δὲ αὐτοῖς τοῖς σεβάσ-
μασι τὰ τεμένη συνοιχήσεται, βωμοί τε λυθήσονται, καὶ
ἀκάνθης ἔσονται τόποι, καταδηωθείσης αὐτοῖς ἁπάσης τῆς
χώρας, πῶς ἦν ἀμφίβολον; ἁμαρτήματα δὲ τοῦ Ἰσραὴλ τοὺς
βωμοὺς ἀποκαλεῖ, καὶ μάλα εἰκότως, οἷον ὑπόμνημα τῆς εἰς
e *Θεὸν δυσσεβείας αὐτῶν ἀνοσίως ἐγηγερμένους· ὧν δὲ πάλιν,*
τὸν Ἄπιν ὠνόμασεν, ἤτοι τὰς δαμάλεις τὰς ἐν Βαιθὴλ τε
καὶ Δὰν, ὧν εἰς δόξαν καὶ οἱ βωμοί. οὐκοῦν, ὃ μὴ ἵστησι
Θεὸς, τοῦτο πάντῃ τε καὶ πάντως λυθήσεται. καί τι τοιοῦ-
τον ὑποδηλοῦν ὑπολαμβάνω τὸ δι' ἑτέρου προφήτου σαφῶς
Mal. i. 4. *εἰρημένον "Αὐτοὶ οἰκοδομήσουσι καὶ ἐγὼ καταστρέψω."*

10. *καὶ* post *Θεὸν* add. Edd. 17. *τοῖς* alt. assumptum ex B.D. 19. *ἀκανθεῖς* (sic) Edd. 23. *τῇ* post *ἐν* add. iid. 25. *καίτοι τοιοῦτόν τι* (sic) D. Statim *ὑποδηλοῦν* D. *δηλοῦν* Edd. 27. *καταστρέψω*] + *εὐδοκιμεῖ δὲ λίαν καὶ ὁ σοφώτατος δαυεὶδ ἀνακεκραγώς τε καὶ λέγων Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες αὐτόν.*

Καὶ ἐροῦσι τοῖς ὄρεσι Καλύψατε ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς Πέσατε ἐφ' ἡμᾶς.

Οὐκ ἐν μόναις ταῖς δυσὶ πόλεσι, Δάν τε φημὶ καὶ a 148 A. Βαιθὴλ, ἐθρησκεύοντο τὰ γλυπτὰ, ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν αἱ δαμάλεις αἱ χρυσαῖ, ἐν δέ γε τοῖς ὄρεσι καὶ τοῖς βουνοῖς, τὰ τῶν περιοίκων ἐθνῶν σεβάσματα, ὁ Βάαλ, ὁ Βεελφεγὼρ, ἡ Ἀστάρτη καὶ ὁ Χαμώς. ὅτι τοίνυν οὐχὶ μόνοι κατασεισθήσονται τοῦ ὢν οἱ βωμοὶ, τουτέστι, τοῦ Ἄπιδος, ἤτοι τῶν δαμάλεων, ἀλλὰ γὰρ πάντη τε καὶ πάντως καὶ τὰ ἐν βουνοῖς καὶ ὄρεσι τεμένη πεσοῦνται, διὰ τούτων ὑποδηλοῖ. περιεστήξει γὰρ εἰς τοῦτο αὐτοῖς ἀθλιότητός τε καὶ δειμάτων τὰ πράγματα, ὡς ὑπ' αὐτοῖς γενέσθαι τοῖς ὄρεσι καὶ βουνοῖς b ἑλέσθαι μᾶλλον, ἢ ζῶντας ἰδεῖν ἃ παθεῖν ἦν ἀνάγκη καὶ οὐχ ἑκόντας αὐτούς. ἰστέον δὲ, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἀπαγγέλλων Ἰουδαίοις τὰς ἐπενεχθησομένας αὐτοῖς συμφορὰς διά γε τὰ εἰς αὐτὸν τολμήματα, τοῖς ἴσοις ἐχρήσατο λόγοις. "Τότε γὰρ ἐρεῖτε, φησὶ, τοῖς ὄρεσι Καλύψατε ἡμᾶς, καὶ S. Luc. xxiii. 30. "τοῖς βουνοῖς Πέσατε ἐφ' ἡμᾶς." τὰ γὰρ εἰς λῆξιν ἥκοντα τῶν κακῶν, καὶ τῶν δεινῶν αἱ ὑπερβολαὶ, καίτοι πικρὸν ὄντα τὸν θάνατον, τριπόθητον ἔσθ' ὅτε δεικνύουσι τοῖς πολλοῖς. αὐτοῖς δὴ οὖν ἄρα τοῖς ὄρεσι καὶ τοῖς βουνοῖς, ἐν c οἷς αἱ ψευδολατρείαι, καὶ τῆς κατὰ Θεοῦ δυσσεβείας τετόλμηται τὰ ἐγκλήματα, μονονουχὶ καὶ ἐροῦσί φησι Πέσατε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ φθάσατε τοῦ Βαβυλωνίου ξίφους τὴν ἀγριότητα, καὶ τῆς εἰς αἰχμαλωσίαν ἀπαγωγῆς τὴν ἀκλεᾶ καὶ δύσοιστον ἀθλιότητα.

1. πέσατε B.D. πέσετε F. Edd. (XII a manu sec.) 4. ἐνταῦθα] ἐν ταύταις D. 5. τοῖς alt. om. D. 6. ὁ prius om. D. καὶ pro ἡ D. 7. μόνοι] μόνον Edd. 11. περι στήξει unius litt. rasura facta D. 18. πέσετε iid. 23. πέσετε iid. 26. ἀθλιότητα] + ἐκδέξεται τοίνυν τοὺς τὰ δεινὰ πλημμελήσαντας ἰσοπαλὴς ἡ δίκη, καὶ τοῖς λυποῦσι Θεὸν καταίρει τὰ πράγματα πρὸς ἀπευκτὴν δηλονότι καὶ δυσδιαφύλακτον κόλασιν D.

9 Ἀφ' οὗ οἱ βουνοὶ, ἥμαρτεν Ἰσραὴλ, ἐκεῖ ἔστησαν· οὐ μὴ καταλάβῃ
d 10 αὐτοὺς ἐν τῷ βουνῷ πόλεμος, ἐπὶ τέκνα ἀδικίας ἦλθε παιδεῦσαι αὐτούς· καὶ συναχθήσονται ἐπ' αὐτοὺς λαοὶ ἐν τῷ παιδεύεσθαι αὐτοὺς ἐπὶ ταῖς δυσὶν ἀδικίαις αὐτῶν.

Πρεσβυτέραν εἶναι, φησὶ, τῆς ἐπὶ ταῖς δαμάλεσι πλάνης, τὴν ἐν ὄρεσί τε καὶ βουνοῖς γεγενημένην ἀπόστασιν. καὶ γοῦν ὅτε τὴν Σαμάρειαν κατειλήφασιν αἱ δέκα φυλαὶ, τῆς (3 Reg. xii. 28.) Ῥοβοὰμ βασιλείας ἀποσεισάμεναι τὸν ζυγὸν, τότε τὰς δαμάλεις εἰσκεκόμικεν Ἱεροβοάμ· ἐν δέ γε τοῖς Ἱεροσολύ- e μοις ὄντες, τὴν ἐν ὄρεσί τε καὶ βουνοῖς ἐπετήδευον πλάνην, (Ib. xi. 5-7.) ταῖς ἀλλοφύλοις γυναιξὶν εἴκοντος καὶ κατανεύοντος τοῦ Σολομῶνος, τὸ τηνικάδε καὶ βωμοὺς ἀνιστάντος καὶ τεμένη λοιπὸν τοῖς ἐκείνων σεβάσμασιν. ἐξ οὗ τοίνυν ἐπενοήθησαν οἱ βουνοὶ καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ἀθύρματα, καὶ αἱ ψευδολατρεῖαι, ἐξ ἐκείνου τοῦ καιροῦ προσκέκρουκεν ὁ Ἰσραήλ. ἔνδειξις δὲ καὶ τοῦτο τῆς θείας ἡμερότητος γένοιτ' ἂν οὐκ ἀσυμφανὴς, 149 A. a οὐδὲ ἐν χρόνῳ μακρῷ κολάζειν ἀνεχομένης τοὺς ἠσεβηκότας, ἀνιείσης δὲ μᾶλλον καὶ περιμενούσης τάχα που τῶν πεπλανημένων τὴν μετάγνωσιν. οἱ δὲ ἦσαν ἀπηνέστεροί τε καὶ τὰ ἔτι χείρω νοσοῦντες ἡλίσκοντο. προσέθεσαν γὰρ τοῖς βουνοῖς καὶ τὰ ἐπὶ ταῖς δαμάλεσιν εὑρήματα. θύοντες δὲ τοῖς δαίμοσιν ἐν ὄρεσί τε καὶ βουνοῖς, καὶ δοκοῦντες εὐσεβεῖν περὶ τὰ μάταια, τάχα που καὶ ᾤοντο κατὰ σφᾶς, μᾶλλον δὲ καὶ ἀραρότως ἐνόμιζον, ὅτι καὶ ἐν βεβαίῳ στήσονται τῆς b εὐημερίας, ἔσονται δὲ καὶ ἀμείνους τῶν ἀνθεστηκότων, καὶ ἀνάλωτοι τοῖς ἐχθροῖς. σύνηθες δὲ τοῖς πλανωμένοις νόσημα τοῦτο.

Καὶ γοῦν ὅτε κατέβησαν εἰς Αἴγυπτον, ἁλούσης τῆς

2. ἐπὶ] + τὰ Edd. (Vat.) τῆς post τέκνα add. F. Edd. (XII.) ἦλθε assumptum ex B.D. (Alex. XII.) 3. ἐπὶ pro ἐν D. (XII.) 4. ἐπὶ B. (XII.) infra 150 a. ἐν D. Edd. (A.V.) 6. γεγενημένοις (sic) D. 12. ἀνιστάντος D. ἀνιστῶντος Edd. 16. γένοιτο D.

Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου, συνεβούλευε μὲν ὁ προφήτης Ἱερεμίας ἀποσχέσθαι τοῦ θύειν εἰδώλοις, ἵνα τις γένοιτο φειδὼ ἐπ' αὐτοῖς παρὰ τοῦ σώζειν ἰσχύοντος Θεοῦ. οἱ δὲ ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας περιπεσεῖν ἔφασκον τοῖς δεινοῖς, ὅτι δὴ κατέληξαν τοῦ πληροῦν ἐθέλειν τὰ νενομισμένα, καὶ ὀλιγωροῦντες ἠλέγχοντο τῆς εἰς τὰ μάταια τιμῆς. c γέγραπται δὲ οὕτως "Καὶ ἀπεκρίθησαν τῷ Ἱερεμίᾳ πάντες Hier. li. 15–18. "οἱ ἄνδρες οἱ γνόντες ὅτι θυμιῶσιν αἱ γυναῖκες αὐτῶν θεοῖς "ἑτέροις, καὶ πᾶσαι αἱ γυναῖκες, συναγωγὴ μεγάλη, καὶ πᾶς "ὁ λαὸς, οἱ καθήμενοι ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, ἐν γῇ Παθουρῇ, "λέγοντες Τὸν λόγον ὃν λελάληκας πρὸς ἡμᾶς τῷ ὀνόματι "Κυρίου, οὐκ ἀκουσόμεθα. ὅτι ποιοῦντες ποιήσομεν πάντα "τὸν λόγον, ὃς ἐξελεύσεται ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν, θυμιᾶν "τῇ βασιλίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ σπένδειν αὐτῇ σπονδὰς, "καθὰ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν καὶ οἱ βασι- d "λεῖς ἡμῶν καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν ἐν πόλεσιν Ἰούδα, καὶ "ἔξωθεν Ἱερουσαλήμ· καὶ ἐπλήσθημεν ἄρτων, καὶ ἐγενό- "μεθα χρηστοὶ, καὶ κακὰ οὐκ εἴδομεν. καὶ ὡς διελίπομεν "θυμιῶντες τῇ βασιλίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ, ἠλαττώθημεν πάντες "ἡμεῖς, καὶ ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ ἐξελίπομεν."

Αἰτιᾶται τοίνυν τῶν ἐξ Ἰσραὴλ αὐτό τε τὸ εἰκαιόμυθον, καὶ τὸ σαθρὸν τῆς ἐλπίδος, καί φησι περὶ τῶν βουνῶν, ὅτι ἐκεῖ ἔστησαν, τουτέστιν, ὅτι καθάπερ αὐτοί φασιν, ἤγουν e οἴονται κατὰ σφᾶς, ἐκεῖ τοῖς γλυπτοῖς λατρεύσαντες, τὸ ἀσφαλὲς ἐσχήκασι τῆς εὐημερίας, καὶ ἐν ἀκλονήτοις ἔστησαν ἀγαθοῖς. καὶ ὥς γε οἴονται πάλιν, οὐ μὴ καταλάβῃ αὐτοὺς ἐν τῷ βουνῷ, τὸ κατά τι γοῦν ὅλως λυπεῖν εἰωθὸς, εἰ πληροῦν ἕλοιντο τοῖς γλυπτοῖς τὰ νενομισμένα. ἀλλ' ἠπάτηνταί φησι καὶ διημαρτήκασι τῆς ἐλπίδος. ἀφῖκται γὰρ δὴ πόλεμος ἐπ' αὐτοὺς, ἀδικίας ὄντας τέκνα, καὶ διὰ πείρας αὐτῆς παιδευθήσονται, πικρὸν ὅτι τὸ ἐξήνιον. καὶ τίνες ἂν εἶεν, οἱ

1. συνεβούλευε] συνεβούλευσε Edd. μὲν] + γὰρ D. 2. ἀπέχεσθαι iid. 5. δὴ] + οὐ iid. 8. γνῶντες iid. 11. ἡμᾶς] + ἐν iid. 21. αὐτό τε] αὐτό τι Aubertus. 31. πικρὸν] μικρὸν D. οἱ assumptum ex D.

150 A. a δι' ὧν ἔσονται τὰ εἰς παιδείαν αὐτοῖς; πλείστη τις ὅση
πολεμίων ὁμήγυρις. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ συναχθήσονται ἐπ'
αὐτοὺς λαοὶ, καὶ τὰ ἐκ τοῦ πολέμου δεινὰ συμβήσεται πάν-
τως, ἐν τῷ παιδεύεσθαι αὐτοὺς ἐπὶ ταῖς δυσὶν ἀδικίαις αὐτῶν.
καὶ ποῖα δὴ ταῦτά ἐστι, σαφέστερον ἡμῖν διὰ φωνῆς Ἱερε-
Hier. ii. 12, 13. μίου παρέδειξεν εἰπών "Ἐξέστη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τούτῳ, καὶ
"ἔφριξεν ἐπὶ πλεῖον σφόδρα, λέγει Κύριος, ὅτι δύο καὶ
b "πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαός μου· ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν
"ὕδατος ζῶντος, καὶ ὤρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμ-
"μένους, οἳ οὐ δυνήσονται ὕδωρ συνέχειν."

11 Ἐφραῒμ δάμαλις δεδιδαγμένη ἀγαπᾶν νῖκος, ἐγὼ δὲ ἐπελεύσομαι ἐπὶ τὸ κάλλος τοῦ τραχήλου αὐτῆς· ἐπιβιβῶ Ἐφραῒμ, καὶ παρασιωπήσομαι Ἰούδαν.

Μόσχῳ παρεικάζει τὸν Ἐφραῒμ, σκληρῷ τε καὶ ἀγερώχῳ
λίαν, καὶ ἀνακόπτεσθαι μὴ εἰδότι τῆς ἰδίας ὁρμῆς, ἣν ἂν ἐφ'
c ὅτῳ ποιοῖτο τυχὸν, ἤγουν τιθασεύεσθαι μὴ ἀνεχομένῳ, ζη-
τοῦντι δὲ μᾶλλον ἀεὶ τὸ νικᾶν, καὶ πρὸς τὸ αὐτῷ δοκοῦν
ἀνεπιπλήκτοις ἵεσθαι ταῖς ὁρμαῖς. ἀλλ' εἰ καί ἐστι τοιοῦτός
φησιν, ἐνδώσει καὶ οὐχ ἑκών. δαμασθήσεται γὰρ ταῖς τῶν
συμφορῶν ἐφόδοις, ὑποζευγνύντος Θεοῦ, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ
αὐτουργοῦντος εἰς τοῦτο, καὶ τὸ κάλλος τοῦ τραχήλου αὐ-
τοῦ παραλύοντος, τουτέστι, τὸ ἐξαιρέτως ἀφηνιῶν μέρος
ἐν τῷ Ἰσραήλ. τοῦτο δὲ ἦν ἡ παρ' αὐτοῖς βασιλεία, κατ-
ερεθίζουσα πρὸς ἀπόστασιν τοὺς ὑπὸ χεῖρα λαούς. οὐκοῦν
d καταῤῥιφθήσεται, Θεοῦ καταβρίθοντος. τοῦτο γὰρ οἶμαι
δηλοῦν τὸ ἐπιβιβῶ Ἐφραῒμ. οἰκονομικῶς δέ φησιν, ὅτι
παρασιωπήσομαι Ἰούδαν, ἀντὶ τοῦ, μικρὸν ὑπερθήσομαι τὸν
Ἰούδαν, οὐ ποιναῖς ἐνιείς· οὐκ ἐπάγων ἤδη τὰ ἐξ ὀργῆς·

1. αὐτῆς (sic) D. πλείστη] ἀπλείστη Edd. 12. κάλλιστον D. (A.V.)
14. Δαμάλει pro Μόσχῳ b. invitis Syr. D. Edd. 16. τισσάβεσθαι D.
21. Haec αὐτουργοῦντος εἰς τοῦτο, καὶ accesserunt ex B.D. κάλλιστον ut supra D.

διακαρτερῶν δὲ μᾶλλον, καὶ ὑπενδιδοὺς ἠρέμα. καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν; ὁ μὲν γὰρ Ἐφραΐμ, τουτέστιν αἱ δέκα φυλαὶ, καθάπερ ἤδη προεῖπον, ἀπονενεύκασιν ὁλοτρόπως ἐπὶ τὸ δεῖν ἑλέσθαι πληροῦν τὰ τῆς πλανήσεως ἔργα· αἱ δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις δύο φυλαὶ, Ἰούδας τε φημὶ καὶ Βενιαμὶν, γεγόνασι πολλάκις ὑπὸ βασιλέας ὀρθούς τε καὶ εὐσεβεῖς, e καὶ τὰ τῆς εἰδωλολατρείας ἀθύρματα κατασείοντας, οἳ ζῆν ἀνέπειθον ἐπιεικῶς καὶ ἐννόμως· ὁποῖος γέγονεν Ἀμεσίας ὁ τοῦ Ἰωὰς, εὐσεβὴς καὶ δίκαιος ἀνήρ· ὁμοίως Ἐζεκίας, καὶ αὐτὸς ἐν ἴσῳ τεθαυμασμένος τῷ προειρημένῳ, ζηλωτὴς καὶ θεοφιλής. ταύτῃτοι προπεπόνθασι μὲν αἱ δέκα φυλαὶ τὴν αἰχμαλωσίαν· καταστρατεύσας δὲ τῶν Ἱεροσολύμων ὁ Βαβυλώνιος, ἠδίκησεν οὐδὲν, ᾤχετο δὲ μᾶλλον εἰς τὴν ἑαυτοῦ, 4 Reg. xix. 35, 36. φυγὰς καὶ περιδεὴς, ὅτε καὶ πεπτώκασιν ἐν μιᾷ νυκτὶ διὰ a 151 A. χειρὸς ἀγγέλου τῶν Ἀσσυρίων ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε χιλιάδες. ἀνεξικακοῦντος δὴ οὖν τοῦ Θεοῦ, καὶ φέροντος ἡμῶν τὰς ἀσθενείας, μὴ ῥᾳθυμῶμεν ἡμεῖς, μηδὲ ἀναπεπτωκότες ἁλισκώμεθα περὶ τὸ χρῆναι πληροῦν τὰ αὐτῷ δοκοῦντα καὶ φίλα.

Ἐνισχύσει αὐτῷ Ἰακώβ.

Ἔφην, ὅτι καταστρατεύσας ὁ Ἀσσύριος τὴν ὑπὸ χεῖρα πληθὺν, καὶ πᾶσαν ἐξαναστήσας τὴν Σαμάρειαν, τάς τε πόλεις αὐτὰς καὶ τοὺς ναοὺς ἐμπρήσας, πεπολιόρκηκε μετὰ b τοῦτο τὴν Ἱερουσαλὴμ, εἷλε δὲ οὐδαμῶς, Θεοῦ προασπίζοντος. ἀνῄρηνται γὰρ δι' ἀγγέλου ἐν μιᾷ νυκτὶ ἑκατὸν

4. ἐν assumptum ex B.D. 7. οἳ om. D. 8. Ἀμεσίας B.D. Ἀμασίας Edd. 9. ἀνὴρ] + καὶ D. 15. ἑκατὸν] + καὶ D. 18. ἁλισκόμεθα D. 19. Post φίλα, haec addit D. :—ἢ τοῦτο δρᾶν ᾑρημένοι, παύλου λέγοντος ἀκουσώμεθα· Ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς· ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιαν σε ἄγει· κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ τὴν ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ, ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ. ἔσται γὰρ ἐν τούτοις τῆς ῥᾳθυμίας τὰ τέλη καὶ ποιναῖς περιπεσεῖται πάντη τε καὶ πάντως ὁ ταῖς εἰς τὰ αἰσχίω ῥοπαῖς προσκείμενος καὶ τὴν θείαν ἡμερότητα λυπῶν ταῖς ἄγαν ἀναισθησίαις. 20. αὐτῷ] αὐτὸν F. (86, 147.)

ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδες. τοῦτό τοι, καθάπερ ἐγῷμαι, προαπαγγέλλει νυνὶ λέγων ἐνισχύσει αὐτῷ Ἰακώβ. αὐτῷ δὴ τίνι; ἢ δῆλον, ὅτι τῷ πολιορκήσειν μέλλοντι Ῥαψάκῃ; κέκληκε δὲ Ἰακὼβ τοὺς ἐξ αἵματος Ἰακὼβ, Ἰούδαν τε φημὶ καὶ Βενιαμίν. ἴοι δ' ἂν εἴπερ ἕλοιτό τις καὶ κατὰ παντὸς τοῦ Ἰσραὴλ ἡ λέξις.

c Ἔοικε δὲ πάλιν τῆς προφητείας ὁ νοῦς εἰς ἀνάμνησιν ἡμᾶς ἀναφέρειν ἀρχαιοτέρου πράγματος, μονονουχὶ πληροῦντος Θεοῦ τὴν ὑπόσχεσιν τὴν πρὸς τὸν θεσπέσιον Ἰακώβ. Gen. xxxii. 24 sqq. ἐπειδὴ γὰρ ὡς ἄνθρωπος μετ' αὐτοῦ πεπάλαικεν ἐν νυκτὶ, πέραν τοῦ χειμάῤῥου Ἰαβὸκ, εἶτα γεγονότος τε ὄρθρου λοιπὸν, καὶ διαυγαζούσης ἡμέρας, ὁ μὲν Θεὸς ἀπαίρειν Ib. 26. ἤθελε λέγων "Ἀπόλυσόν με, ἀνέβη γὰρ ὁ ὄρθρος," ὁ δὲ οὐκ ἀνήσειν ἔφασκεν, εἰ μὴ αὐτὸν εὐλογήσειεν, ἤκουε Ib. 28. δὴ τότε "Ὅτι ἐνίσχυσας μετὰ Θεοῦ, καὶ μετὰ ἀνθρώπων d "δυνατός." τοῦτό που τάχα πρὸς τὸ παρὸν ὁ τῆς προφητείας ἡμῖν ὑποσημαίνει λόγος, ἐναργέστατα τιθεὶς τὸ ἐνισχύσει αὐτῷ Ἰακώβ. ἄθρει δὲ τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀκριβές· οὐ γὰρ ὅτι κατισχύσει τῶν Ἀσσυρίων ὁ Ἰακὼβ, ἀλλ' ἐνισχύσει, φησίν· ἐν Θεῷ γὰρ ἴσχυσεν, οὐ δι' ἑαυτόν.

1. ὀγδοήκοντα] + καὶ D. 2. προαπαγγέλλει D. προαγγέλλει Edd. 3. τῷ] τὸ Aubertus. 5–7. ἴοι δ' ἂν—πάλιν om. D. ἕλοιντο Aubertus. 11. Ἰαβὸκ B. (Alex.) Ἰαβὼχ Edd. (Vat.) Ἰακὼβ D. (38, 56, 108.) 16. δυνατός] + ἔσῃ Edd. (Vat.) 20. ἴσχυσεν] + καὶ D. δι' ἑαυτόν B.D. δι' ἑαυτοῦ Edd.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΩΣΗΕ

ΤΟΜΟΣ ΕΚΤΟΣ.

Σπείρατε ἑαυτοῖς εἰς δικαιοσύνην, τρυγήσατε εἰς καρπὸν ζωῆς, 12
φωτίσατε ἑαυτοῖς φῶς γνώσεως, ζητήσατε τὸν Κύριον ἕως οὗ
ἔλθῃ γεννήματα δικαιοσύνης ὑμῖν.

Διττὸς ἀείπως ἐστὶν ὁ τῆς παραινέσεως τρόπος. ἢ γὰρ e
ἐξηγούμενοι τὴν τοῖς ἐθέλουσι ῥᾳθυμεῖν ἐπικεισομένην κόλασιν μετασοβεῖν εἰθίσμεθα καὶ μάλα γοργῶς ἐπὶ τὸ βιοῦν ἑλέσθαι λαμπρῶς· ἢ τὰς τοῖς ἐπιεικέσιν ηὐτρεπισμένας τιμὰς ἀπαγγέλλοντες προθυμοτέρους ἀποτελοῦμεν τοὺς παιδευομένους ἐπὶ τὸ δεῖν ἰέναι λοιπὸν πρὸς τὴν ἀμείνω τε καὶ ἐννομωτάτην ζωήν. τοιοῦτόν τι καὶ νῦν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς
ἐργάζεται. ἠπείλησε μὲν γὰρ τοῖς πεπλανημένοις τοὺς πολέ- a 152 A.
μους, τὰς συμφορὰς, τὴν εἰς ἀλλοφύλους ἀπαγωγὴν, τοὺς τῶν πόλεων ἐμπρησμοὺς, τῶν μαχομένων τὴν ἀγριότητα. πλὴν οὐ μέχρι τούτων τὸν τῆς παραινέσεως ἵστησι λόγον, ἀλλ' ἰδοὺ δὴ πάλιν, καὶ καθ' ἕτερον αὐτοὺς ὀνίνησι τρόπον, καὶ δὴ, μεθέντας τὸ ἄχρηστον καὶ ἁπάσης αὐτοῖς ταλαιπωρίας πρόξενον, τὸ ὅτι μάλιστα πεφυκὸς ὠφελεῖν ἀνθελέσθαι κελεύει, γηπόνοις ἐν ἴσῳ, σπείροντας μὲν εἰς δικαιοσύνην,
τρυγῶντας δὲ καὶ εἰς καρπὸν ζωῆς. ὡς γὰρ ὁ μακάριος b
γράφει Παῦλος “Ὃ ἂν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερί- Gal. vi. 7.
“σει.” καὶ “Ὁ μὲν σπείρων φαῦλα, θερίσει κακὰ,” κατὰ τὸ Prov. xxii. 8.

1, 2. Τόμος ἕκτος B.D. 4. ζητήσατε F. ἐκζητήσατε Edd. 5. γενήματα F. (22 al.) 7. ἐθέλουσι] θέλουσι Edd. 9. ηὐτρεπισμένους iid. 21. καὶ om. D.

γεγραμμένον· ὁ δὲ τῆς δικαιοσύνης ἐργάτης, σωτηρίας ἔσται καὶ ζωῆς ἔμπλεως, λαμπρὸς καὶ ἀξιοζήλωτος, καὶ οἶνον ἀπο- Ps. ciii. 15. τρυγήσει "τὸν εὐφραίνοντα καρδίαν ἀνθρώπου." δεῖ δὲ πρὸς τούτῳ τοὺς ἐθέλοντας εὐδοκιμεῖν, εἰς νοῦν καὶ καρδίαν τὸ τῆς ἀληθοῦς γνώσεως εἰσοικίζεσθαι φῶς, οὐκ ἐχόντων Rom. i. 25. c αὐτὸ τῶν προσκυνούντων "τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα." πῶς δ' ἂν γένοιτο καλῶς τὸ δύνασθαι σπείρειν εἰς δικαιοσύνην, καὶ μὴν καὶ ἀποτρυγᾶν εἰς καρπὸν ζωῆς, καὶ τὸ λαμπρὸν τῆς γνώσεως εἰσδέχεσθαι φῶς, αὐτὸς ὑπέδειξε προστιθεὶς Ζητήσατε τὸν Κύριον ἕως οὗ ἔλθῃ γεννήματα δικαιοσύνης ὑμῖν. ζητοῖτο δ' ἂν πρὸς ἡμῶν Θεὸς, οὐχὶ τοπικῶς· τοῦτο γὰρ εὔηθες, ἐπεὶ μὴ ἐν τόπῳ τὸ θεῖον· ἀλλ' ὡς ἐν διαθέσει ψυχῆς, καὶ νοῦ προθυμίαις εἰς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀρεσκόντων d αὐτῷ διανενευκότος, καὶ εἰς εἴδησιν βλέποντος ὀρθὴν καὶ ἀπεξεσμένην, καὶ οὐδαμόθεν ἔχουσαν τὸ ἐπιτιμᾶσθαι δεῖν. εὑρόντες γὰρ οὕτως αὐτὸν, καὶ τὴν τῶν ἑτέρων ἀγαθῶν καταπλουτήσομεν κτῆσιν. ἢ οὐκ ἀληθεύει Χριστὸς, ὅταν λέγῃ S. Joan. xv. 5. "Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν;" ἀλλ' ἔστιν οἶμαι τουτὶ τοῖς ὀρθὰ φρονεῖν εἰωθόσιν οὐδαμόθεν ἀμφίβολον. κτῆσις γὰρ ἡμῖν αὕτη παντὸς ἀγαθοῦ μετὰ Θεοῦ, καὶ διὰ Θεοῦ, καὶ παρὰ Θεοῦ.

Εἴποι δ' ἄν τις, καὶ μάλα εἰκότως, οὐχὶ μόνοις τοῖς τῶν e εἰδώλων θεραπευταῖς, τὸ σπείρατε ἑαυτοῖς εἰς δικαιοσύνην καὶ τὰ τούτοις ἐφεξῆς, ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῖς τῆς ὀρθῆς πίστεως 1 Tim. iv. 1, 2. ἀποτρέχουσι, προσκειμένοις δὲ μᾶλλον "πνεύμασι πλάνης, "ἐν ὑποκρίσει δαιμονίων, κεκαυτηριασμένοις τὴν συνείδη- "σιν," ὡς γοῦν ὁ σοφώτατος γράφει Παῦλος. οὗτοι σπείρουσι μὲν τοῖς εἰς γνῶσιν καὶ φιλομάθειαν ἐγκείμενοι πόνοις· πλὴν οὐκ εἰς ἔργα δικαιοσύνης, ἀλλ' εἰς ἀδικίαν καὶ ἀσέβειαν 2 Tim. iii. 13. 1 Cor. viii. 12. "Πλανῶντες καὶ πλανώμενοι," καὶ "Τύπτοντες ἀσθενοῦσαν

3. δὴ pro δὲ D. 6. κτίσαντα] κτίστην καὶ ποιητήν D. Statim haec addit ἤγουν οἰομένων ὅτι θεοὶ κατὰ ἀλήθειάν εἰσιν οὓς ἂν ἐργάσαιντό τινες λιθοξόοι δηλονότι καὶ ξύλων οἱ τεχτουργοί. 8. ἀποτρυγεῖν Edd. 10. γενήματα D. 13. προθυμίαις] + ταῖς D. 28. πόνοις assumptum ex B.D.

“ τὴν συνείδησιν τῶν ἀδελφῶν, ὑπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανε.” τρυγῶσι δὴ οὖν οὐκ εἰς καρπὸν ζωῆς· πόθεν; ἀλλ’ εἰς κόλασίν a 153 A. τε καὶ κρίσιν. καὶ γοῦν ἔφασκεν ὁ Χριστὸς, ὅτι “Ὃς δ’ S.Matth. xviii. 6. “ ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων “ εἰς ἐμὲ, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς περὶ “ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς “ θαλάσσης.” οὐκοῦν ἀγαπάτωσαν τὴν ἀλήθειαν· τοῦτό ἐστι τὸ τῆς γνώσεως φῶς· οὕτω ζητεῖται Θεός· ἐντεῦθεν αὐτοῖς καρποὶ μὲν δικαιοσύνης ἀνατελοῦσιν εἰς ζωήν· τρυγηθήσεται δὲ καὶ οἶνος, οὐ σωματικὸς, νοητὸς δὲ μᾶλλον καὶ b διὰ Πνεύματος, ὃς καὶ καρδίαν εὐφραίνει καὶ νοῦν. Ps. ciii. 15.

Ἵνα τί παρεσιωπήσατε ἀσέβειαν, καὶ τὰς ἀδικίας αὐτῆς ἐτρυγή- 13
σατε, ἐφάγετε καρπὸν ψευδῆ; ὅτι ἤλπισας ἐν τοῖς ἅρμασί σου,
ἐν πλήθει δυνάμεώς σου, καὶ ἐξαναστήσεται ἀπώλεια ἐν τῷ 14
λαῷ σου, καὶ πάντα τὰ περιτετειχισμένα σου οἰχήσεται.

Αἰτιᾶται πάλιν, ὡς ἀπό γε τῆς εἰς τὸ φαῦλον ἡδονῆς ἐφ’ οἷς ἥκιστα ἐχρῆν κατηρεμεῖν ἑλομένους, ἀβουλότατά τε σεσιγηκότας, ἐφ’ οἷς ἦν εἰκὸς οὐ μετρίως λυπεῖσθαι Θεόν. c δέον γὰρ, φησὶ, παντὶ σθένει διωθουμένους τὴν εἰς ἐμὲ δυσσέβειαν καὶ τοῖς τὰ αἰσχρὰ συμβουλεύουσι ἐπιτιμᾶν, τοῦτό τε δρῶντας ἐν παντὶ γενέσθαι καλῷ, σεσιγήκασι, παρεδέξαντο τοὺς τῆς πλανήσεως τρόπους· οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς ὁ τοῖς ἐκεῖνα καινοτομοῦσιν ἀνθεστηκὼς, οὐκ ἀντιτιθεὶς τὰ ἐκ νόμου, καὶ εἰς ἀνάμνησιν ἀποφέρων τῶν τεθεσπισμένων. γέγραπται γάρ “ Οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν Exod. xx. 3. “ ἐμοῦ·” καὶ πάλιν “ Οὐ ποιήσεις σαυτῷ εἴδωλον.” ἀλλ’ Ib. 4. ὀλίγος αὐτοῖς παντελῶς ὁ περὶ τούτων ἦν λόγος. σεσιγή- d

2. ζωῆς· πόθεν;] Sic correxi ex D. ζωῆς ποθεν Edd. 3. Hoc δ’ assumptum ex D. 5. μύλος ὀνικὸς hoc ordine D. 9. ἀνατέλλουσιν D. 12. παρεσιωπήσατε] παρεσιώπησας F. 13. ἅρμασι B.D. (XII.) ut infra. ἁμαρτήμασι Edd. (A.V.) 17. χρῆν D. 20. καὶ assumptum ex D. 24. τεθεσπισμάτων (sic) D.

κασι γὰρ, τιμῶντες τὴν ἀσέβειαν, τουτέστι τὴν ἀπόστασιν. οὐκοῦν τετρυγήκασι τοὺς τῆς εἰς τοῦτο λοιπὸν ἀδικίας καρπούς, κατεδηδόκασι καρπὸν ψευδῆ, τουτέστιν, ἀθρανῆ τε καὶ ἀνόνητον ἐσχήκασι τὴν ἐλπίδα. καρπὸς μὲν γὰρ ὁ ἀληθινὸς, ὁ σώζειν τε καὶ ὠφελεῖν δυνάμενος, ἡ εἰς Θεὸν ἀγάπη, καὶ τὰ τῆς δικαιοσύνης αὐχήματα· καρπὸς δὲ ψευδὴς, e ὁ τῆς δυσσεβείας νοοῖτ' ἂν εἰκότως· καταίρει γὰρ πάντως εἰς τέλος τὸ ἀπευκτόν. ποῖος οὖν ὁ ψευδὴς ἄρα καρπὸς, ὁ ἐκ τῆς δυσσεβείας αὐτοῖς γεγενημένος, παρέδειξεν εὐθύς. προσεπάγει γὰρ Ὅτι ἤλπισας ἐν τοῖς ἅρμασί σου, ἐν πλήθει δυνάμεώς σου, καὶ ἐξαναστήσεται ἀπώλεια ἐν τῷ λαῷ σου, καὶ πάντα τὰ περιτετειχισμένα σου οἰχήσεται. δεδυσσέβηκας μὲν γὰρ οὐ μετρίως, φησὶ, ξύλοις τε καὶ λίθοις λελατρευκὼς, καὶ τὸν ἕνα καὶ φύσει καὶ ἀληθῶς ἀτιμάσας Θεόν. εἶτα τοῦ 154 A. a πολέμου περιηγγελμένου, βεβηκότος δὲ ἤδη καὶ αὐτῶν εἴσω θυρῶν, οὐ τὴν παρ' ἐμοῦ μᾶλλον ἐζήτεις ἐπικουρίαν, ἀλλὰ ταῖς ἑαυτῶν δυνάμεσι, καὶ τῷ πλήθει τῶν ἁρμάτων ἐπεθαρσήσατε, καὶ τῆς τῶν πολεμίων ἰσχύος κρατήσειν ὑπελαμβάνετε, ἀρκούσης ὑμῖν εἰς τοῦτο τῆς τῶν ψευδωνύμων θεῶν φειδοῦς καὶ ἐπικουρίας. τοῦτο ὑμῖν γενήσεται καρπὸς ψευδής. ἔσται γὰρ ὄλεθρος κατὰ τῶν λαῶν, πᾶσά τε b λαμπρὰ καὶ εὐτειχεστάτη κατασεισθήσεται πόλις. ὃ γὰρ οὐχ ἵστησι Θεὸς, πάντῃ τε καὶ πάντως πεσεῖται.

Λεγέσθω δὴ ταῦτα καὶ πρὸς ἡμῶν, μᾶλλον δὲ παρὰ Θεοῦ, τοῖς προσεδρεύειν ἐθέλουσι τοῖς ἀνοσίοις αἱρετικοῖς, καὶ μαθητιᾶν ὑποκρινομένοις τὰ εἰς ζωήν τε καὶ σύνεσιν. οὗτοι παρασιωπῶσιν ἀσέβειαν. ἀνέχονται γὰρ δυσφημούντων ἀκούοντες, καίτοι πλείστην ὅσην ὀφείλοντες τὴν κατ' αὐτῶν ποιεῖσθαι κατάρρησιν. μεθέξουσι δὴ οὖν τῆς ἑαυτῶν c δυσβουλίας, καὶ τοὺς τῆς ἀδικίας ἐκθεριοῦσι καρπούς. φάγονται

1. γὰρ om. D. 9. αὐτῆς (sic) D. 12. σοι D. 15. περιηγγελμένου D. προηγγ. Edd. ἤδη assumptum ex D. 22. εὐτειχεστάτη] εὐτυχεστάτη Edd. 27. παρασιωποῦσιν D. 29. δυσβουλίας] συμβουλίας iid.

γὰρ ψευδῆ, νόθην καὶ ἀπόβλητον δεχόμενοι γνῶσιν, διδασκόμενοί τε τὰ διεστραμμένα, καὶ ὅσα τῆς ἀληθείας τὸ κάλλος παραχαράττειν ἐπιχειρεῖ. ὅτι δὲ καὶ αὐτῶν πᾶσα πεσεῖται δύναμις, Θεοῦ καταστρέφοντος, οἰχήσονται δὲ καὶ εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις;

Ὡς ἄρχων Σαλμανὰ ἐκ τοῦ οἴκου Ἱεροβαάλ, ἐν ἡμέραις πολέ-
μου μητέρα ἐπὶ τέκνοις ἠδάφισεν· οὕτως ποιήσω ὑμῖν, οἶκος 15
τοῦ Ἰσραήλ, ἀπὸ προσώπου κακιῶν ὑμῶν. d

Ἐν τῇ βίβλῳ γέγραπται τῶν Κριτῶν, ὡς ἐξέκλινε μὲν ὁ Ἰσραὴλ ὀπίσω τῶν Βααλεὶμ κατὰ καιρούς. ταύτῃτοι Θεῷ προσκεκρούκασι, παραδέδονται δὲ καὶ εἰς χεῖρας Μαδιάμ, ἐφ' ὅλοις ἔτεσιν ἑπτά. (Jud. vi. 1.) ἀπηνῆ δὲ οὕτως ὑπομεμενήκασι τὴν ἐκ τῶν κεκρατηκότων πλεονεξίαν, ὡς ἤδη καὶ πέτρας (Ib. 2.) οἰκεῖν, καὶ σώζεσθαι μόλις ἐν αὐταῖς καταδυομένους, καὶ προτείχισμα ποιεῖσθαι τὰς δυσχωρίας, διά τοι τὸ παντελῶς e ἀπειπεῖν πρὸς μάχην. συμβέβηκε τοίνυν ὠμῶς ἀναιρεῖσθαι κατὰ καιροὺς τοὺς ἐμπίπτοντας τοῖς Μαδιηναίοις, ὥστε καὶ ἀθλίαις μητράσι συνδιόλλυσθαι τέκνα, φειδοῦς ἁπάσης ἐξῃρημένης. ἦρχον δὲ αὐτῶν Ὠρὴβ τε καὶ Ζὴβ, καὶ Ζεβεὲ καὶ Σαλμανά. (Ib. vii. 25: viii. 5 sqq.) παρετείνετο δὲ τὰ τῆς συμφορᾶς ἄχρις ἂν κατοικτείρας Θεὸς ταλαιπωροῦντα τὸν Ἰσραὴλ ἤγειρε τὸν Γεδεὼν, ὃς καὶ μετωνόμασται παρά τε τοῦ πατρὸς καὶ τῶν (Ib. vi. 32.) ἐγχωρίων Ἱεροβάαλ, δι' αἰτίαν τοιαύτην. χρήσαντος μὲν a 155 A. γὰρ αὐτῷ τοῦ Θεοῦ διὰ φωνῆς ἀγγέλου, καθεῖλε τὴν στήλην τοῦ Βάαλ, καὶ τὸ ἄλσος αὐτοῦ ἐξέκοψε, λεληθότως καὶ ἐν νυκτί. ἐπειδὴ δὲ οἱ τῆς πολίχνης οἰκήτορες τὰ συνήθη πληροῦν ὑπὸ τὴν ἕω σπουδάζοντες, παρῆσαν ἐν τῷ τεμένει, καὶ

6. *Σαλμανὰ* B.F. (42 al.) *Σαλμανᾶ* D. et infra. *Σαλμανὰκ* Edd. [*Σαλαμαν* A.V.] *τοῦ* post *οἴκου* add. Edd. invito D. (Alex.) 8. *προσώπου*] + *ἀδικίας* Edd. (Vat.) 10. *τῶν* om. Aub. *τῷ* (sic) Pontanus. 11. *καὶ* om. D. 17. Haec *κατὰ καιροὺς* accesserunt ex D. 26. *πληροῦν*] *πληροῦντες* Edd.

κατεῤῥιμμένον τεθέανται τὸν Βάαλ, καὶ τὸν δρυμὸν ἐπ' αὐτῷ πεπτωκότα, κατεστοχάζοντο τῆς τοῦ Γεδεὼν ἤδη φιλοθεΐας, καὶ αὐτῷ τοῦ πράγματος ἐπέγραφον τὰς αἰτίας. εἶτα προσήεσαν τῷ πατρὶ λέγοντες Δὸς τὸν υἱόν σου, ἵνα (Jud. vi. 30, 31.) b ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, "ὅτι καθεῖλε τὸν Βάαλ." πρὸς ταῦτα ἐκεῖνος· "Μὴ ὑμεῖς, φησὶν, ἐκδικήσετε τὸν Βάαλ; εἰ θεός "ἐστι, δικασάσθω πρὸς τὸν καθελόντα αὐτόν." ἐντεῦθεν ὁ Γεδεὼν μετωνόμασται λοιπὸν Ἱεροβαάλ, ὃ διερμηνεύεται "Δικασάσθω ὁ Βάαλ."

Ὥσπερ οὖν, φησὶν, ὁ Σαλμανὰ τῆς Μαδιηναίων πληθύος ὁ καθηγούμενος, ἐκ τοῦ οἴκου Γεδεὼν ἤτοι τοῦ Ἱεροβάαλ, μητέρα ἐπὶ τέκνοις ἠδάφισε, τὸν αὐτὸν τουτονὶ τρόπον τῶν Ἀσ- c συρίων ὁ στρατηγὸς ὠμῶς καὶ ἀπανθρώπως, καὶ οἰκτιρμοῦ παντὸς δίχα χρήσεται πολέμῳ τῷ καθ' ὑμῶν, καὶ μητέρα σὺν τέκνοις ἐδαφιεῖ. συμβήσεται δὲ ταυτὶ διά γε τὰς ὑμῶν κακίας. κολάζει γὰρ οὐ μάτην, κριτὴς ὢν δίκαιος ὁ τῶν ὅλων Θεός. ἀλλ' εἰ ἐκτείνοιτο λοιπὸν εἰς τὸ ἐπέκεινα μέτρου τὰ τῶν προσκεκρουκότων αὐτῷ πλημμελήματα, τότε ἀναλόγως ἐπιφέρει τὰ ἐξ ὀργῆς. εἰ δὴ παραιτοίμεθα τὸν θυμὸν, προπαραιτητέον εὖ μάλα καὶ τὸ πλημμελεῖν, καὶ τὸ οἱονεὶ καταθήγειν εἰς ἀγανάκτησιν τὴν θείαν τε καὶ ἡμερωτάτην d φύσιν, τάχα δέ που καὶ οὐχ ἑκοῦσαν εἰς τοῦτο καταβιάζεσθαι ταῖς τῶν πταισμάτων ὑπερβολαῖς. ἰστέον δὲ, ὅτι τῶν προλαβόντων ἐξηγητῶν τινες, οὐ τὸν τῶν Μαδιηναίων ἄρχοντα Σαλμανὰ μητέρα ἐπὶ τέκνοις ἐδαφίσαι φασὶν, ἐκ τοῦ οἴκου Ἱεροβάαλ, ἤτοι τοῦ Ἰσραήλ· ἀπὸ γὰρ τῶν ἡγουμένων τὸ σύμπαν ἔσθ' ὅτε κατασημαίνεται· ἀλλὰ μᾶλλον ἐν τῷ οἴκῳ Σαλμανὰ τὸν Γεδεὼν ἐδαφίσαι μητέρα ἐπὶ τέκνοις. ἀλλ' οἶμαι κρεῖττον, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ πρέποντος ἐπικουρίαν e ἔχον εἴη ἂν οὐχὶ τοῦτο μᾶλλον, ἀλλὰ τὸ ἕτερον. ὥσπερ γὰρ κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν προσκέκλιτο τοῖς Βααλεὶμ ὁ

2. πεπτωκότες (sic) D. 7. ἐντευθεν ὁ] κἀντεῦθεν Edd. 17. ἐκτείνοντο Aubertus. μέτρον Edd. 20. προπαραιτητέον D. παραιτητέον Edd. 25. σαλμανᾶν D. 30. εἴη ἂν hoc ordine D.

Ἰσραὴλ ἠδαφίσθη παρ᾽ αὐτοῖς τὰ τέκνα μητράσιν ὁμοῦ διὰ χειρὸς ἀλλοφύλων, οὕτω καὶ νῦν ἀπονεύσαντος εἰς εἰδωλολατρείαν τοῦ Ἐφραΐμ, ἐδαφισθήσονται πάλιν διὰ χειρὸς βαρβάρων, τουτέστι τῶν Ἀσσυρίων, ὁμοῦ ταῖς τεκούσαις τὰ γεγεννημένα. οἶμαι δὴ οὖν ὅτι τὸ πιθανὸν ὁ λόγος, καὶ τὴν ὁμοιότητα τὴν ὡς ἐξ εἰκόνος τῆς ἀρχαίας, ἐπὶ τὰ νεώτερα διασώσει μᾶλλον, εἰ τῇδε νοοῖτο τῶν προκειμένων ἡ δύναμις.

a 156 A.

Ὄρθρου ἀπεῤῥίφησαν. ἀπεῤῥίφη βασιλεὺς Ἰσραήλ. Κεφ. ια΄.

Οἱ λοιποὶ πάλιν ἑρμηνευταὶ, καὶ μὴν καὶ τῶν Ἑβραίων ἡ συγγραφὴ, τὸ ὡς ὄρθρος ἀπεῤῥίφησαν εἰρήκασιν ἐναργῶς, τὸ οἷον ὡς ἐν ὀλίγῳ κομιδῇ καιρῷ, ἤγουν ὀξέως καὶ ἀμελλητὶ τῆς πρὸς Θεὸν οἰκειότητος ἀποπεπτωκέναι τὸν Ἰσραὴλ, b διὰ τούτου σημαίνοντες. βραχὺς δὲ λίαν ὁ τοῦ ὄρθρου καιρός· ἅμα τε γὰρ ἄρχεται διαυγασμοῦ τῆς ἡμέρας τὸ φῶς, καὶ τὸν ὄρθρον ἐργάζεται· ἀνασχόντος γεμὴν ἡλίου, καὶ πρώτην ἀκτῖνα προέντος, λέλυται παραχρῆμα καὶ διελήλακεν. οὐκοῦν ὡς ὄρθρος, τουτέστιν, ἐν ὀλίγῳ καὶ βραχεῖ καὶ κομιδῇ συνεσταλμένῳ καιρῷ, τοῖς ἡγουμένοις ὁμοῦ συναπεῤῥίφησαν. ἢ γὰρ οὕτως συνήσομεν, ἤγουν καθ᾽ ἕτερον τρόπον μεταληψόμεθα. ὅτε γὰρ τοῖς ἀνθρωπίνοις πταίσμασιν οὔπω τὰς δίκας ἐπιφέρει Θεὸς, ἢ καὶ μακροτέραν ποιεῖται c τῆς ἀνεξικακίας τὴν παράτασιν, τὸ ἀπεικὸς οὐδὲν, τοῖς ἐν νυκτὶ καθεύδουσι παρεικάζειν αὐτόν. καὶ γοῦν οἱ μακάριοι Προφῆται διακεκράγασι πολυτρόπως ἡμῖν, αὐτὸ δὴ τοῦτο κατασημαίνοντες. Ἱερεμίας μὲν γὰρ ὁ σοφώτατος "Μὴ Hier. xiv. 9. "ἔσῃ, φησὶν, ὥσπερ ἄνθρωπος ὑπνῶν, ἢ ὡς ἀνὴρ οὐ δυνά-"μενος σώζειν·" ὁ δέ γε θεσπέσιος μελῳδὸς, ποτὲ μέν φησιν, ὅτι "Ἐξεγέρθητι, ἵνα τί ὑπνοῖς Κύριε; ἀνάστηθι καὶ μὴ Ps. xliii. 24.

1. ἠδαφίσθη] ἠδαφίσθησαν Edd. 11. ἀμελητὶ D. 12. οἰκειώσεως b. 16. προέντος B.D. προχέοντος Edd. παραχρῆμα assumptum ex D. 18. κομιδῇ συνεσταλμένῳ καιρῷ] ἐν καιρῷ κομιδῇ συνεσταλμένῳ D. συναπεῤῥίφησαν ὁμοῦ inverso ordine D. 19. Hoc γοῦν assumptum ex D. 20. μεταληψόμενος (sic) D. 21. καὶ assumptum ex B.D.

“ἀπώσῃ εἰς τέλος·” ποτὲ δὲ αὖ διεγηγερμένον βλέπων εἰς
Ps. lxxvii. 65. d ἐπικουρίαν τινῶν, “Καὶ ἐξηγέρθη, φησὶν, ὡς ὁ ὑπνῶν “Κύριος.”

Ὄρθρον δὴ οὖν ἔοικεν ἀποκαλεῖν τῆς ἐπ' αὐτοῖς οἱονεὶ ἐγρηγόρσεως τὸν καιρόν· ὄρθρου γὰρ ἐξ ὕπνου διανιστάμεθα. ἠγρυπνηκότος δὴ οὖν ἐπ' αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ, καὶ μονονουχὶ διεγηγερμένου λοιπὸν εἰς ἐπίσκεψιν ὧν δεδράκασιν, ἀπόβλητοι καὶ ἀπεῤῥιμμένοι γενήσονται· καίτοι διὰ πλείστην ὅσην ἀνεξικακίαν μονονουχὶ καὶ νυστάξαντος ἐπ' αὐτοῖς, κατὰ τὸν ἤδη παρῳχηκότα καιρόν. συναπεῤῥίφθαι δὲ τοῖς
e ὄχλοις καὶ τὸν βασιλέα, φησὶν, ὡς ὅσον οὐδέπω καὶ τῆς Ἐφραῒμ βασιλείας ἐσομένης ἐκ μέσου. ὑπονοστήσαντες γὰρ, ὡς ἔφην, εἰς τὴν Ἰουδαίαν μετὰ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας καιρὸν, ὑφ' ἕνα πάντες γεγόνασι βασιλέα, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐν ἀρχαῖς καὶ πρὸ τῶν τῆς ἁλώσεως χρόνων. ἐβασίλευον γὰρ οἱ ἐκ φυλῆς Ἰούδα κατὰ τὴν Ἱερουσαλὴμ, ὄντος ἔτι παντὸς τοῦ Ἰσραήλ.

Διότι νήπιος Ἰσραὴλ καὶ ἐγὼ ἠγάπησα αὐτὸν καὶ ἐξ Αἰγύπτου
157 A. a 2 μετεκάλεσα τὰ τέκνα αὐτοῦ. καθὼς μετεκάλεσα αὐτοὺς, οὕτως ἀπῴχοντο ἐκ προσώπου μου.

Ἔοικεν ἡμῖν ἐν τούτοις ὁ λόγος ἀνθυποφορᾷ μάχεσθαι τῇ παρά τινων. νοείσθω γάρ τις ἐκεῖνο διενθυμούμενος, ἢ καὶ λέγων ἀναφανδόν Εἰ ἔμελλον ἀποπεσεῖσθαι, καὶ ἐκ προσώπου Θεοῦ γενέσθαι κατὰ καιροὺς οἱ ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, βδελυροί τε ἔσεσθαι καὶ ἀπηχθημένοι, τί καὶ ὅλως κέκληνται τὴν ἀρχήν; πρὸς ταῦτα Θεὸς, καὶ μάλα εἰκότως, ἐξηγεῖται
b τρόπον τινὰ, λέγων Νήπιος Ἰσραὴλ καὶ ἐγὼ ἠγάπησα αὐτὸν,
Gen. xxv. 27. καὶ ἐξ Αἰγύπτου μετεκάλεσα τὰ τέκνα αὐτοῦ. ἀνὴρ ἄπλαστος

1. δὴ pro δὲ D. 2. καὶ assumptum ex B.D. 9. νυστάξαντος D. νυστάξοντος Edd. 11. οὐδέπου iid. 17. Haec ἔτι παντὸς accesserunt ex B.D. 28. καὶ assumptum ex D.

γέγονέ φησιν Ἰακὼβ, ὃς μετωνομάσθη Ἰσραήλ. ταύτητοι καὶ ἠγάπησα αὐτόν· ἔτι γὰρ ὄντων ἐν μήτρᾳ, "Τὸν Ἰακὼβ "ἠγάπησα, φησί· τὸν δὲ Ἠσαῦ ἐμίσησα." (Mal. i. 2, 3.) ἐπειδὴ τοίνυν ἠγάπηκα αὐτὸν, ταύτητοι καὶ ἐξειλόμην τῆς Αἰγυπτίων πλεονεξίας τὰ τέκνα αὐτοῦ. "Ποιῶ γὰρ ἔλεος εἰς χιλιάδας "τοῖς ἀγαπῶσί με." (Exod. xx. 6.) τί οὖν οἱ τετιμημένοι καὶ ἀπόλεκτοι διὰ τοὺς πατέρας, οἱ τῇ τῆς ἐλευθερίας τετιμημένοι χάριτι, c καὶ δουλείας καὶ πόνων ἀπηλλαγμένοι; ἆρα τετιμήκασιν; ἆρα ταῖς εὐνοίαις κατευφραίνειν ἐσπούδασαν τὸν ὑπερασπίσαντα Θεόν; οὐδαμῶς, φησίν. ἀποδεδραμήκασι γὰρ τοῦ Δεσπότου, ἀπῴχοντο τοῦ τετιμηκότος, ὕβρισαν τὸν κεκληκότα. ἀπῴχοντο δὲ, τίνα τρόπον; ἆρα καθ' ἕνα καὶ κατ' ὀλίγους τοῦ φρονεῖν ὀρθῶς ἀπωλισθηκότες, καὶ ταῖς τινῶν ἀπάταις ὑποκλεπτόμενοι; οὐμενοῦν. ἀπέθορον γὰρ οὕτως, ὥσπερ ἀμέλει καὶ κέκληνται, τουτέστι, κατὰ πληθὺν ὅλην καὶ κατὰ φυλὰς, παγγενῆ τε καὶ πανοικί. ἐξῆλθον γὰρ οὕτω d τῆς Αἰγυπτίων κατὰ καιρούς. μεμνήμεθα δὲ, ὅτι μόλις ἀνήσειν τὸν Ἰσραὴλ ὑπισχνουμένου τοῦ Φαραὼ, καὶ τὴν ἀπαίρουσαν αὐτοῦ πληθὺν ἀναμαθεῖν ἐθέλοντος, λέγοντός τε σαφῶς "Τίνες καὶ τίνες εἰσὶν οἱ πορευόμενοι;" Μωυσῆς ἀπεκρίνετο "Σὺν τοῖς νεανίσκοις ἡμῶν καὶ σὺν τοῖς πρεσ- "βυτέροις ἡμῶν πορευσόμεθα, σὺν τοῖς υἱοῖς καὶ θυγατράσι, "καὶ προβάτοις καὶ βουσὶν ἡμῶν." (Ib. x. 8, 9.) οὐκοῦν κατὰ φυλὰς ὅλας καὶ κατὰ πληθὺν, κατὰ γένος τε καὶ οἴκους ἡ κλῆσις· e κατὰ τὸν ἴσον δὲ τρόπον καὶ ἡ ἀπόστασις, ἧς τὸ ἀκαλλὲς ὅτι μάλιστα σημαίνει, λέγων τὸ ἀπῴχοντο ἐκ προσώπου μου. οὓς γὰρ ἂν ἕλοιτο μισεῖν ὁ τῶν ὅλων Δεσπότης, οὐδ' ἂν ἐπισκέψαιτο, κατ' ἐκεῖνό φημι τὸ ἐν ψαλμοῖς ὑμνούμενον "Ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με." (Ps. lxxxv. 16; cxviii. 132.) γέγραπται γὰρ, ὅτι "Ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ δικαίους·" (Ps. xxxiii. 16.) καὶ αὐτὸς δέ που φησίν

1. μετεπωνομάσθη Edd. 4. ἠγάπηκα] ἠγάπησα Aubertus. 12. κατ' ὀλίγον D. 17. Αἰγυπτίων] Αἰγυπτίου Pont. Αἰγύπτου Aub. 24. ἡ οἴκους D.

Es. lxvi. 2. "Καὶ ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ "ἡσύχιον, καὶ τρέμοντα τοὺς λόγους μου;"

158 A. a 3 Αὐτοὶ τοῖς Βααλεὶμ ἔθυον καὶ τοῖς γλυπτοῖς ἐθυμίων. καὶ ἐγὼ
συνεπόδισα τὸν Ἐφραῒμ, ἀνέλαβον αὐτὸν ἐπὶ τὸν βραχίονά μου,
4 καὶ οὐκ ἔγνωσαν ὅτι ἴαμαι αὐτοὺς ἐν διαφθορᾷ ἀνθρώπων.
ἐξέτεινα αὐτοὺς ἐν δεσμοῖς ἀγαπήσεώς μου.

Ἀμέτρητον οὖσαν καὶ θεοπρεπῆ τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ δείκνυσιν ἡμερότητα. τὸ μὲν γὰρ, τοῖς ἤδη πεπιστευκόσι καὶ b ἐπεγνωκόσιν αὐτὸν καὶ αὐτῷ δὴ μόνῳ προσκυνεῖν ᾑρημένοις, ἀπονέμειν τὰ ἀγαθὰ, λόγον ἂν ἔχοι τὸν πρέποντα, καὶ οὐκ ἔξω τοῦ εἰκότος τὸ χρῆμα κείσεται· τιμᾷ γάρ τις, εἴπερ ἕλοιτο δρᾶν ὀρθῶς, τὸν οἰκεῖον ἤδη καὶ προσδεδραμηκότα· τὸ δὲ καὶ τοῖς βεβήλοις ἔτι καὶ οὐκ εἰδόσιν αὐτὸν, παντὸς ἀγαθοῦ φαίνεσθαι χορηγὸν, ὑπερβολὴν ἂν ἔχοι φιλανθρωπίας καὶ θαύματος, καὶ θεοπρεποῦς ἀληθῶς ἀπόδειξιν ἡμερότητος. τοιγάρτοι καὶ αὐτὸς ἔφασκεν ὁ Σωτὴρ, κατοικτείρων τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ τὸν οὐδαμόθεν πρέποντα ταῖς φιλαμαρτήμοσιν ἔλεον ἀπονέμων ὡς Θεὸς, ποτὲ μὲν, ὅτι (S. Matth. ix. 12.) c "Οὐ χρείαν "ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες," (Ib. 13.) ποτὲ δὲ πάλιν "Οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρ"τωλοὺς εἰς μετάνοιαν." θαυμάζει δὲ σφόδρα καὶ ὁ σοφώτατος Παῦλος τὴν ἀσύγκριτον ἀνεξικακίαν τοῦ πάντων κρατοῦντος Θεοῦ, καί φησιν ὅτι (1 Tim. i. 15.) "Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν "κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι· ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ." αὐτοὶ τοίνυν φησὶ, τουτέστιν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, ἐπλανῶντο κατὰ τὴν Αἴγυπτον, οὔπω Θεὸν ᾔδεσαν τὸν ἀληθινὸν, ἐμέ· κατεφωρῶντο δὲ μᾶλλον θυσίας προσάγοντες τοῖς Βααλεὶμ,

1. *καὶ* prius assumptum ex D. 2. Post *μου* haec addit D. *πάνδεινον οὖν ἄρα τὸ ἐκ προσώπου γενέσθαι Θεοῦ καὶ τὴν εἰς πᾶν ὁτιοῦν τῶν αἰσχίστων ἀπόνευσιν ἔχειν· ταύτητοι κολάζεται ταῖς ἀποστροφαῖς.* 3. *τοῖς* prius] *ταῖς* D. (185.) 4. Ἐφραῒμ] + *καὶ* F. Edd. 5. *ἴαμαι*] *ἰάσομαι* F. (68.) 21-24. Haec *θαυμάζει—εἰμι ἐγώ* accesserunt ex D. 24. *αὐτοὶ*] *καίτοι* Edd. 27. *τοῖς* habet hic D.

τουτέστι τοῖς εἰδώλοις, θυμιῶντες τοῖς γλυπτοῖς, ἤτοι τοῖς τῶν ἐγχωρίων σεβάσμασιν. ἐγὼ δὲ ἐπείπερ εἰμὶ χρηστός τε καὶ ἀγαθὸς, καίπερ οὕτως ἔχοντα σκαιότητος τὸν Ἐφραὶμ, ἤτοι καθ᾽ ὅλου τὸν Ἰσραὴλ, ὡς ἐκ μιᾶς ἐνθάδε φυλῆς δη- d λούμενον, *συνεπόδισά* φησιν.

Καὶ τί δὴ τοῦτό ἐστιν, αὐτὸς διεσάφησε λέγων *Ἀνέλαβον αὐτὸν ἐπὶ τὸν βραχίονά μου.* ἡ δὲ τοῦ πράγματος ὁμοιότης, ὡς ἐκ τοῦ δρωμένου περὶ τὰ νήπια. οἱ γὰρ τὰ μικρὰ τῶν βρεφῶν εἰς χεῖρας ἀναλαμβάνοντες, οἱονεὶ *συμποδίζουσιν* αὐτὰ, συνενεγκόντες τοὺς πόδας. δεῖ γὰρ οἶμαι συστέλλεσθαι μηρούς τε καὶ γόνατα παντὸς τοῦ συνιζηκότος· τοῦτό ἐστι τὸ *συνεπόδισα*· καθάπερ ἀμέλει καὶ περὶ τοῦ Ἀβραὰμ e γέγραπται, ὅτι *συνεπόδισεν* Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὅτε καὶ Gen. xxii. 9. θύειν αὐτὸν προσεδόκησε τῷ Θεῷ. εἰδέναι δὲ ἀναγκαῖον, ὅτι τῶν Ἑβραίων ἡ ἔκδοσις, καὶ μὴν καὶ ἡ τῶν ἑτέρων, οὐκ ἔχει τὸ *συνεπόδισα*· τεθείκασι δὲ μᾶλλον τὸ Γέγονα ὡς τιθηνὸς τῷ Ἐφραΐμ. οὐκοῦν ἐγὼ μὲν περὶ αὐτοὺς τοιοῦτος, αὐτοὶ δὲ *οὐκ ἔγνωσαν*, τουτέστιν οὐ συνῆκαν, οὐκ ᾔσθοντο ὅτι καταφθείρων ἑτέρους τῶν κατ᾽ αὐτοὺς ποιοῦμαι τὴν ἐπαν- a 159 A. όρθωσιν. τοῦτο γὰρ τὸ *Ἴαμαι αὐτοὺς ἐν διαφθορᾷ ἀνθρώπων*· κατεφθάρησαν μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι πρῶτοι ταῖς δέκα πληγαῖς, οὐκ ἀνιέντος τοῦ Φαραώ. μετὰ δέ γε τὰς Αἰγυπτίων πληγὰς, διολώλασι Χετταῖοι, Εὐαῖοι καὶ Ἀμορραῖοι, Χαναναῖοι καὶ Ἰεβουσαῖοι, οὓς νενικηκὼς κατὰ κράτος ὁ Ἰσραὴλ κεκληρονόμηκε τῆς ἐπαγγελίας τὴν γῆν, Θεοῦ πᾶν αὐτοῖς καταψιλοῦντος τὸ ἄναντες, καὶ τὸ δύνασθαι κατευμεγεθεῖν τῶν ἐχθρῶν ἀπονέμοντος. οὐκοῦν οὐκ αἰσθάνονταί φησιν, ὅτι b καταφθείρων *ἀνθρώπους* τοὺς ὁμογενεῖς αὐτοῖς, εὖ ἐτίθην τὰ κατ᾽ αὐτούς. *καὶ ἐξέτεινα αὐτοὺς*, τουτέστι, συνέσφιγξα καὶ συνέσχον ὡς *ἐν δεσμοῖς ἀγάπης*. ἀλλ᾽ εἴπερ ἦσαν σοφοὶ,

7. *πράγματος*] *παραδείγματος* Edd. invitis B.D. b. 11. *τοῦτό ἐστι* B. *τουτέστι* D. Edd. 16. *γέγονα*] *γέγονεν* Edd. invitis B.D. b. 23. Χετταῖοι] Sic correxi ex b. Χεταῖοι D. Edd. Statim *οἱ καὶ ἀμοραῖοι, καὶ εὐαῖοι καὶ Χαναν.* b. *καὶ* om. D. 28. *ἐτίθην* b. *ἐτίθειν* B.D. *ἐτίθουν* Edd. 30. *ὡς* assumptum ex B.D. b.

πάντως που καὶ ἐνενόησαν καὶ ἐλογίζοντο κατὰ σφᾶς, ἀνθ' ὅτου τὰ μὲν ἔθνη ταῦτα κατεφθάρη παρὰ Θεοῦ, ἀντεισκεκομίσμεθα δὲ ἡμεῖς. συνέντες γὰρ οὕτως, ὅτι μεμίσηκα τὸν ἀλιτήριον, καὶ οὐκ ἐν λόγῳ ποιοῦμαι τὸν τῶν δαιμονίων c θεραπευτὴν, κατέληξαν ἂν τάχα που τοῦ δρᾶν ἑλέσθαι τὰ παραπλήσια.

Δεῖ δὴ οὖν ἄρα τοῖς ἐθέλουσιν εὐφραίνειν Θεὸν καὶ λογισμοῦ σώφρονος καὶ φρενὸς ἀγαθῆς, καὶ τὴν ἐφ' ἑτέροις ὀργὴν, ἀσφαλείας ποιεῖσθαι πρόφασιν. πάνδεινον δὲ ὅτι τῆς ἀχαριστίας τὸ χρῆμα, καὶ ὡς ἐφ' ἅπασι τοῖς ἀτόποις ἐληλεγμένος κολάζοιτο ἂν εἰκότως ὁ τῇ νόσῳ περιπεσὼν, κἀντεῦθεν ἡμῖν εὔκολον ἰδεῖν. ὁ γὰρ ἀχάριστος, φησὶν, ὡς βλάσφημος.

d Καὶ ἔσομαι αὐτοῖς ὡς ῥαπίζων ἄνθρωπος ἐπὶ τὰς σιαγόνας αὐτοῦ· καὶ ἐπιβλέψομαι πρὸς αὐτὸν, δυνήσομαι αὐτῷ.

Ἐπειδὴ γὰρ ἔφασκεν ἠγαπηκέναι τε καὶ ὡς ἐν τάξει βρέφους εἰς βραχίονα λαβεῖν, συντεῖναι δὲ ὥσπερ καὶ ἐν δεσμοῖς ἀγάπης, καίτοι βέβηλον ἔτι καὶ ἀλιτήριον ὄντα τὸν Ἐφραΐμ, ταύτῃτοι καὶ ἐπιστρέψειν πλημμελοῦντά φησιν· "Ὃν γὰρ "ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν πα-"ραδέχεται." (Prov. iii. 12.) θέα δὲ ὅπως ἡμερότητος οὐκ ἀμοιρήσειν τῆς θεοπρεποῦς καὶ τὸν τῆς ἐπιπλήξεως ὑπισχνεῖται τρόπον. ἐν e ἴσῳ γὰρ ἔσεσθαί φησι τοῖς εἰς σιαγόνα ῥαπίσμασι διὰ τῆς ἀνθρώπου χειρὸς τὰ ἐπ' αὐτοὺς κινήματα. πατρὸς δ' ἂν νοοῖτο κίνημα τουτὶ, φειδοῖ καὶ ἀγάπῃ κεραννύντος τὰ ἐξ ὀργῆς, καὶ οἷον ἠρέμα, καὶ χειρὶ πλήττοντος μόλις, ὡς ἂν μὴ ἀνεπιτίμητος ὑπάρχῃ παντελῶς.

Ἐπειδὴ δὲ ἠγάπησε, καὶ ἐπιβλέψειν ἐπ' αὐτὸν ἐπαγγέλλεται. ἀξιοῖ γὰρ ἐποπτείας, οὓς ἂν ἕλοιτο τιμᾶν, καὶ δύναται

2. ἀντικεκομίσμ. D. 9. ὅτι assumptum ex B.D. 10. ἐληλεγμένοις Edd. 14. αὐτὸν] + καὶ F. (XII supra lineam.) 15. ἔφασκον Aubertus. 16. συνδεῖναι pro συντεῖναι Edd. 23. ἐπ' αὐτοῖς D.

πρὸς ἡμᾶς, ἐντεχνίᾳ καὶ δυνάμει τῇ θεοπρεπεῖ χειρούμενος, a 160 A. τοὺς οἵπερ ἂν ἕλοιντο νοσεῖν τὸ ἐξήνιον. εἰ γὰρ μὴ πείθων ὀνίνησιν, ἐξ ἀνάγκης περιτρέπει πρὸς τὸ δρᾶν ἑλέσθαι τὸ ἄμεινον, καὶ μετασοβεῖ ταῖς θλίψεσι πρὸς τὸ ὅτι μάλιστα συμφέρον τε ἡμῖν καὶ ἀναγκαῖον εἰς σωτηρίαν. ἀκουέτω δὴ οὖν πρὸς ἡμῶν ὁ τῶν ὅλων Θεός "Κύριε, ἐν θλίψει μικρᾷ ἡ "παιδεία σου ἡμῖν·" (Es. xxvi. 16.) τοῦτό ἐστι τὸ ῥάπισμα· καὶ πάλιν "Παίδευσον ἡμᾶς, Κύριε, πλὴν ἐν κρίσει καὶ μὴ ἐν θυμῷ, "ἵνα μὴ ὀλίγους ἡμᾶς ποιήσῃς." (Hier. x. 24.) οὐ γὰρ τὸ παιδεύεσθαι b τοῖς εὖ φρονοῦσι πικρόν· τὸ δὲ ἐν ὀργῇ κολάζεσθαι, καὶ δεινὸν καὶ δύσοιστον, μᾶλλον δὲ καὶ ὀλέθρου τὸ χρῆμα μεστόν.

Κατῴκησεν Ἐφραῒμ ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, καὶ Ἀσοὺρ αὐτὸς βασιλεὺς 5
αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἠθέλησεν ἐπιστρέψαι· καὶ ἠσθένησεν ῥομφαία 6
ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτοῦ, καὶ κατέπαυσεν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ.
καὶ φάγονται ἐκ τῶν διαβουλίων αὐτῶν.

Ὅτι πάντη τε καὶ πάντως εἰς λῆξιν τὴν ἀνωτάτω παντὸς ἡμᾶς ἀποφέρει κακοῦ τὸ ἀπονοσφίζεσθαι Θεοῦ, διανενευκότας c ἀσχέτως ἐπὶ τὸ δρᾶν ἑλέσθαι τὰ πονηρὰ, καὶ ταῖς ἀπειθείαις περιυβρίζειν τρόπον τινὰ, καίτοι καλοῦντα πρὸς σωτηρίαν αὐτὸν, σαφηνιεῖ μὲν λέγων καὶ ὁ μακάριος Παῦλος "Βλέπετε, "ἀδελφοὶ, μὴ παραιτήσησθε τὸν καλοῦντα·" (Heb. xii. 25.) οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ διὰ τῶν προκειμένων ἡμῖν ἔσται καταφανές. καταλελοιπὼς γὰρ, φησὶ, τὴν ἐνεγκοῦσαν αὐτὸν ὁ παμμόχθηρος Ἐφραῒμ γῆν, ὥσπερ ἰδίαν τὴν Αἰγυπτίων ἐποιήσατο, τὰς ἐκ τοῦ πολέμου δεδιὼς συμφοράς. γέγονε δὲ καὶ ὑπ' αὐτὸν τὸν d Ἀσσὺρ, καὶ ὀθνείοις σκήπτροις ὑπήνεγκε τὸν αὐχένα· κατώλισθε γὰρ εἰς τοῦτο ταλαιπωρίας. κἂν εἴ τις ἔροιτο τὴν αἰτίαν, ἀκούσεται λέγοντος τοῦ πάντα εἰδότος Ὅτι οὐκ

2. ἕλοιντο] βούλοιντο D. 6. Κύριε assumptum ex D. 12. Hoc γῇ assumptum ex D. (XII.) Ἀσοὺρ B.D. Ἀσσοὺρ Edd. (A.V.) 13. ἠθέλησεν] Sic correxi. ἐθέλησεν Edd. sed (?) ῥομφαία] ἐν ῥομφαίᾳ Edd. (Vat.) Statim ἐν ταῖς πόλεσιν—φάγονται om. D. 20. καὶ om. D. 21. καλοῦντα habet D. 22. καὶ om. D. 26. Ἀσσοὺρ Edd. 28. τοῦ] + τὰ Edd. invitis B.D.

ἠθέλησεν ἐπιστρέψαι· Θεοῦ γὰρ προθέντος τὴν ἀμνηστίαν καὶ ἀνόπιν ὥσπερ ἰέναι προστάττοντος, ἐπανήκειν δὲ οὕτως εἰς τὸ αὐτῷ δοκοῦν, μεταφοιτῶντα φαυλότητος καὶ τῶν τῆς εἰδωλολατρείας ἀποθρώσκοντα βόθρων, κατημέλησε δεινῶς καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐπιστρέψαι· ταύτῃτοι καὶ ἥλω λοιπὸν, καὶ ὑπὸ χεῖρα γέγονε τῶν μεμισηκότων. ἠσθένησε γὰρ ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτοῦ ῥομφαία, καὶ κατέπαυσεν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, τουτέστιν, ἐν οὐδεμιᾷ πόλει τοῦ Ἐφραῒμ ηὕρηταί τις ἀνὴρ, ὁ δεινὸς εἰς μάχην, καὶ ῥομφαίᾳ χρῆσθαι
e δυνάμενος. παρείθησαν γὰρ, καὶ οἷον ἐλύθησαν τῶν κατέχειν αὐτὴν εἰωθότων αἱ χεῖρες. ἐπειδὴ δὲ πονηρὰ καθ' ἑαυτῶν καὶ πεφρονήκασι καὶ δεδράκασι, τῆς ἑαυτῶν δυσβουλίας ἔδονται τοὺς καρπούς.

Πικρὸν οὖν ἄρα τὸ ἀτιμάζειν ἀποτολμᾶν ταῖς ἀπειθείαις τὸν σώζοντα, κἂν εἰ προκέοιτό τισι τὸ διαφυγεῖν δύνασθαι πλημμελείας ἐξ ἡμερότητος τῆς παρὰ Θεοῦ, τὸ ῥᾳθυμεῖν οὐκ
161 A. a ἀζήμιον. κατοικήσομεν γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ, τουτέστιν, ἔξοικοί τε καὶ ἀλῆται πάντῃ τε καὶ πάντως ἐσόμεθα, καὶ οὐχὶ γῆν ἀφέντες τὴν αἰσθητὴν, καὶ εἰς ἑτέραν μετανιστάμενοι, ἀλλὰ τὸν τῶν ἁγίων ἀφέντες κλῆρον· ἐσόμεθα δὲ καὶ ὑπὸ τὸν Ἀσοὺρ, τὸν ἄρχοντα δηλονότι τοῦ αἰῶνος τούτου, ὑπ' αὐτῷ τε κεισόμεθα δοῦλοι καὶ αἰχμάλωτοι, καὶ τοῖς αὐτοῦ θελήμασιν ὑποκύπτοντες, διά τοι τὸ ἀσθενῆσαι καὶ καταπαῦσαι παρ' ἡμῖν τὴν ῥομφαίαν. οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστι τοῖς φιλαμαρτήμοσιν ἑλεῖν
Eph. vi. 11, 17. b δύνασθαι "τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ," "καὶ τὴν μάχαιραν "τοῦ Πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ." μάχαιραν δὲ νοήσεις, καὶ τῆς διανοίας ἡμῶν οἱονεὶ τὴν μαχιμωτάτην τε καὶ φιλοθεωτάτην κίνησιν, ἣν τοῖς πάθεσιν ἀντεξάγοντες, καὶ τοῖς διαβολικοῖς κακουργήμασιν ἀντιτάττοντες, τὴν εὐσεβῆ καὶ ἀμώμητον διάττομεν τρίβον, καὶ τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας ταῖς ἑαυτῶν κεφαλαῖς ἀνάπτομεν τὰ αὐχήματα.

1–5. Haec Θεοῦ—ἐπιστρέψαι accesserunt ex D. 10. ἔχειν D. 18. καὶ ult. om. D. invito B. 20. Hoc ἀφέντες assumptum ex D. καὶ om. D. Ἀσσοὺρ passim Edd. 21. ἐπ' pro ὑπ' iid. 27. τοίονεὶ (sic) D. 30. διάττομεν B.D. διατάττομεν Edd.

Καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐπικρεμάμενος ἐκ τῆς κατοικίας αὐτοῦ· καὶ 7
ὁ Θεὸς ἐπὶ τὰ τίμια αὐτοῦ θυμωθήσεται, καὶ οὐ μὴ ὑψώσῃ c
αὐτόν.

Δυσέκφραστος κομιδῇ τῶν προκειμένων ὁ νοῦς, καὶ τραχεῖα τῶν λέξεων ἡ συνθήκη, καὶ πολλῆς ἂν δέοιτο τῆς σαφηνείας, τοῖς ἐθέλουσι νοεῖν. ἔστι δὲ ὃ βούλεται δηλοῦν ὡς ἐν ὀλίγῳ, τοιοῦτον. ἀπῴχετο, φησὶν, ὁ Ἐφραῒμ εἰς Αἰγυπτίους, γέγονε δὲ καὶ ὑπὸ βασιλέα, τὸν Ἀσούρ. εἶτα, ὥσπερ τινὸς πυνθανομένου τε καὶ λέγοντος Ἀνθ' ὅτου καὶ τίνα τρόπον συγκεχώρηται παθεῖν, ἢ πῶς ἀλλοφύλοις δεδούλευκεν ὁ Ἰσραήλ; τίθησιν ἐφεξῆς τὰς ἀπολογίας, καί φησι, πρῶτον μὲν, ὅτι "οὐκ ἠθέλησεν ἐπιστρέψαι·" προκειμένης γὰρ d *Supra ver. 5.* *ἡμερότητος, ἥλω, φησὶ, καὶ πρὸς τοῦτο ῥᾴθυμος καὶ ἀπειθής· εἶτα, ὅτι "καὶ ἠσθένησε ῥομφαία ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτοῦ."* *Supra ver. 6.* *οὐ γὰρ ἦν, ὡς ἔφην, ὁ τοῖς Ἀσσυρίοις ἀνταναστάμενος, ἢ καὶ εὐδόκιμος τὰ τακτικὰ, Θεοῦ τὸ μάχιμον παραλύοντος, καὶ δειλίᾳ που τάχα προκατασείοντος καὶ τὸν εὐσθενῆ λίαν ἐν μάχαις. αἰτία δὲ καὶ ἑτέρα τοῦ πεσεῖν αὐτὸν ὑπὸ τὸν Ἀσούρ. ποία δὲ αὕτη; ὁ γὰρ λαὸς, τουτέστιν ὁ Ἐφραῒμ, μονονουχὶ καὶ ἐξεκρέματο αὐτοῦ, τοῦ Ἀσοὺρ δηλονότι, καὶ ἐκ* e *τῆς αὐτοῦ κατοικίας ἀπαίρειν ἠθέλησεν εἰς τὴν Περσῶν τε καὶ Μήδων. καὶ οὐ δήπου φαμὲν, ὅτι τοῦτο παθεῖν αὐτὸς ἂν ἠθέλησεν ὁ Ἐφραῒμ, ἀλλ' ὅσον ἧκεν εἰς τὰ αὐτῷ πεπλημμελημένα, μονονουχὶ καὶ ἐζήτησε παθεῖν τὰ οὕτω δεινὰ, εἴπερ ἐξὸν διαδράναι τὴν ὀργὴν μεταφοιτᾶν ᾑρημένῳ πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ πρεπωδέστερα, μονονουχὶ καὶ ἐξεκρέματο τοῦ Ἀσοὺρ, καὶ τὴν ἐνεγκοῦσαν ἀφεὶς, τουτέστι τὴν κατοικίαν* a 162 A. *αὐτοῦ, πρὸς τὴν ἐκείνου βαδίζειν ἀσυνέτως ἐγλίχετο, καίτοι Θεοῦ πάντῃ τε καὶ πάντως ἐπάξειν αὐτῷ τὰ τοιάδε διειρη-*

2. *ὁ* deest in Edd. 3. *αὐτούς* pro *αὐτόν* F. 5. *τῆς* assumptum ex B.D. 19. *ἀσούρ* D. 20. *τοῦ ἀσοὺρ δηλονότι* om. D. 27. *ἀσσοὺρ* D. Aubertus. *αὐτοῦ κατοικίαν* inverso ordine D.

κότος, εἰ μὴ βούλοιτο μετανοεῖν. ἐπειδὴ δὲ πρὸς τοῦτο αὐτοὶ κατώλισθον σκοποῦ, θυμωθήσεται Θεὸς ἐπὶ τὰ τίμια αὐτοῦ. τίμια δὲ καὶ ἐξαίρετα καὶ προὔχοντα τῶν λαῶν, βασιλεῖς δηλονότι καὶ ἡγούμενοι, οἳ καὶ τοῖς ἀγελαίοις συναπεκομίσθησαν, ἐλεεινοί τε καὶ δοῦλοι, καὶ ἐν τάξει δορικτήτων, ὅτι
b τοὺς ὑπὸ χεῖρα πεπλανήκασι, καὶ γεγόνασι παγὶς τοῖς, εἴπερ ἤθελον αὐτοὶ, καὶ διάττειν δυναμένοις τὴν ἐπ' εὐθύ. καθηγεῖται γὰρ ἀεὶ τῶν ὑπεστρωμένων τὸ ἡγούμενον. ἔσονται δὴ οὖν ταπεινοὶ καὶ ἀπεῤῥιμμένοι, καίτοι πλείστην ὅσην ἐσχηκότες τὴν δόξαν. πρόσεστι γὰρ πάντως τοῖς τῆς βασιλείας θώκοις τὸ εὐκλεές. ἀλλ' οὐκ ἂν ὑψώσειεν αὐτοὺς ὁ Θεός. πέπαυται γὰρ, ὡς ἔφην ἤδη πλειστάκις, ἡ τοῦ Ἐφραῒμ βασιλεία.

Παραφυλακτέον δὴ οὖν ἡμῖν μάλιστα τοῖς ἐν Χριστῷ, τὴν εἰς τὰ φαῦλα ῥοπὴν, ἀνασειράζοντος μάλιστα τοῦ Θεοῦ·
c ἢ εἰ μὴ τοῦτο δρῴημεν, ἑκόντες αὐτοὶ τὸν τοῦ διαβόλου ζυγὸν ἑαυτοῖς ἐπιθήσομεν, μονονουχὶ καὶ ἀποκρεμάμενοι τῆς εἰς αὐτὸν ἀγάπης, ὅλῃ τε βαδίζοντες προθυμίᾳ πρὸς τὸ ὑπ' αὐτῷ γενέσθαι λοιπὸν, καὶ τὰ αὐτῷ δοκοῦντα πληροῦν. ἀλλ' εἰ τοῦτο γένοιτο, παροξυνοῦμεν Θεὸν, οὕτω τε λοιπὸν ἐσόμεθα ταπεινοὶ, χθαμαλὸν καὶ πεπατημένον ἔχοντες νοῦν, Θεοῦ παραλύοντος, καὶ ταῖς εἰς τὸ ἀγαθὸν ἀνδρείαις ἀνορθοῦν ἡμᾶς οὐκ ἀνεχομένου.

8 Τί σε διαθῶ Ἐφραΐμ; ὑπερασπιῶ σου Ἰσραήλ; τί σε διαθῶ;
d ὡς Ἀδαμὰ θήσομαί σε καὶ ὡς Σεβοείμ. μετεστράφη ἡ καρδία
9 μου ἐν τῷ αὐτῷ, συνεταράχθη ἡ μεταμέλειά μου· οὐ μὴ ποιήσω
κατὰ τὴν ὀργὴν τοῦ θυμοῦ μου, οὐ μὴ ἐγκαταλίπω τοῦ ἐξαλει-

1. *βούλοιντο* Aubertus. 5. *δορυκτήτων* Edd. 8. *ὑπεστρωμμένων* D. 11. *θάκοις* D. 15. Haec *ἀνασειράζοντος μάλιστα τοῦ Θεοῦ* accesserunt ex D. 16. Interpungebant *ἑκόντες*, pro ,*ἑκόντες* Edd. invitis B.D. 22. *ἀνδρίαις* Edd. invito D. 24. *διαθῶ* B.D. (Alex. XII.) *ποιήσω* F. *διαθῶμαι* Edd. (Vat.) *σου*] *σε* F. (Co.) 26. *συνεταράχθη*] *διεταράχθη* F. (Co.) *ποιήσω*] + *σε* F.

φθῆναι τὸν Ἐφραΐμ, διότι Θεός ἐγώ εἰμι καὶ οὐκ ἄνθρωπος, ἐν σοὶ ἅγιος.

Προεισήγαγε τὰς μέμψεις, ὑποδεικνὺς ὅτι πάντῃ τε καὶ πάντως αὐτοῖς τομωτάτην ἔδει λοιπὸν ἐπιφέρεσθαι τὴν ὀργὴν ἀνόσια πεπραχόσι, καὶ ἐπέκεινα μέτρου κατὰ Θεοῦ δεδυσσεβηκόσιν, [e] ὡς μηδεμιᾶς ἔτι φειδοῦς αὐτοῖς περιλελεῖφθαι τρόπον. ἐπειδὴ δέ ἐστιν ἀγαθὸς, ἡμερότητος πηγὴ καὶ γένεσις, ἀνακόπτει τὸ κίνημα, οὐχ ὡς παραλόγως γεγονότι τυχὸν ἐκ λογισμοῦ τοῦ κρείττονος ἐπιτιμῶν· οὐ γὰρ ἂν ἁμάρτοι ποτὲ τῶν αὐτῇ πρεπωδεστάτων ἐννοιῶν ἢ πράξεων ἡ θεία τε καὶ ἄφραστος φύσις· ἀπείργων δὲ ὥσπερ τὸ κατ' ἀξίαν, καὶ κατακωλύων ἐξ ἡμερότητος τὸ ὅτι μάλιστα πρέπον αὐτοῖς, τουτέστι, τὴν εἰσάπαν ἀπώλειαν, καὶ τὸ ἐκ ῥίζης ὥσπερ [a 163 A.] αὐτῆς ἀναβοθρεύεσθαι δεῖν. ταύτῃτοί φησι Τί σε διαθῶ; ποίᾳ, φησὶν, ὁδῷ χρήσομαι τὰ κατά σε συντιθείς; ὑπερασπιῶ σου καὶ ἐπαμυνῶ πάλιν, καὶ δυσκαταμάχητον ἀποδείξω τοῖς ἐπιβουλεύειν ἐθέλουσιν; εἶτα πῶς τοῦτο γενήσεται; πρέποι γὰρ ἂν τὸ κολάζεσθαι μᾶλλον ἢ εὐημερεῖν, τοῖς τὰ δεινὰ κατὰ Θεοῦ δεδρακόσιν. οὐκοῦν ἀπονέμων τὸ πρὸς ἀξίαν, καὶ ἰσοστάθμους τοῖς πλημμελήμασι τοῖς σοῖς ὁρίζων δίκας, ὡς Ἀδαμὰ θήσομαί σε καὶ ὡς Σεβοείμ· πόλεις [b] [Gen. xix. 25; cf. xiv. 8.] δὲ αὗται Σοδομιτικαὶ, ἃς μέχρις αὐτῶν κατεδήδοκε βάθρων τὸ καταιβάσιον πῦρ. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο δράσω, φησὶ, καίτοι γενέσθαι δικαίως ὀφεῖλον. ὑπερθήσομαι δέ· μεταβεβούλευμαι γάρ· καὶ οὐκ ἀκράτοις χρήσομαι τοῖς θυμοῖς, οὐκ ἂν δοίην εἰς ἐξάλειψιν παντελῆ, καίτοι πονηρὸν γεγονότα, τὸν Ἐφραΐμ. διὰ ποίαν αἰτίαν; οὐ γὰρ ἦσαν ἄξιοι τοῦ παθεῖν αὐτό; ναί φησιν, ἀλλ' εἰμὶ Θεὸς καὶ οὐκ ἄνθρωπος, ἀγαθὸς δηλονότι, καὶ οὐχὶ τοῖς ἐξ ὀργῆς κινήμασι παραχωρῶν τὸ νικᾶν· ἀνθρώπινον γὰρ τὸ τοιόνδε πάθος. τί οὖν ἔτι κολάζεις, φησὶν, [c]

3. προεισήγαγε] προσήγαγε Edd. 4. ἀποτομωτάτην iid. 8. τυχὸν om. D. 18. πρέποι D. πρέπει Edd. 23. καταιβάσιον] Sic edidi. κατοιβάσιον (sic) D. καταβάσιον B. καταβαῖνον Edd.

εἴπερ εἴ Θεὸς ὀργαῖς μὴ κρατούμενος, ἐμφύτῳ δὲ μᾶλλον ἑπόμενος ἡμερότητι; κολάζω, φησὶν, εἰμὶ γὰρ οὐ μόνον ἀγαθὸς, ὡς Θεός· ἀλλὰ πρὸς τούτῳ καὶ ἅγιος, μισῶν ἀδικίας, ἀποστρεφόμενος τοὺς μεμολυσμένους, παραιτούμενος τὸν θεομισῆ, καὶ ἐπιστρέφων τὸν ἀλιτήριον, διασμήχων τὸ βέβηλον, ἵνα μοι πάλιν συνάπτηται.

Es. lv. 6, 7. Ὠφελεῖ δὴ οὖν ὁ Προφήτης ἡμᾶς, ἀνακεκραγώς τε καὶ d λέγων "Ζητήσατε τὸν Κύριον, καὶ ἐν τῷ εὑρίσκειν αὐτὸν "ἐπικαλέσασθε· ἡνίκα δ' ἂν ἐγγίζῃ ὑμῖν, ἀπολιπέτω ὁ "ἀσεβὴς τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ καὶ ἀνὴρ ἄνομος τὰς βουλὰς "αὐτοῦ καὶ ἐπιστραφήτω πρὸς Κύριον, καὶ ἐλεηθήσεται." χρὴ γὰρ ἡμᾶς, εἰ περὶ πολλοῦ ποιούμεθα τὸ εἶναι μετὰ Θεοῦ, παντὶ σθένει παραιτεῖσθαι τὸ πλημμελεῖν, μεμνῆσθαί Lev. xx. 26. τε λέγοντος "Ἅγιοι ἔσεσθε, διότι ἐγὼ ἅγιός εἰμι."

10 Καὶ οὐκ εἰσελεύσομαι εἰς πόλιν. ὀπίσω Κυρίου πορεύσομαι.

Ἐπιτρέχει τῶν ἁγίων Προφητῶν ἔσθ' ὅτε τὸν νοῦν e ἀκριβῶς τῶν ἐσομένων ἡ γνῶσις, ἐναστράπτοντος τὸ χρῆμα αὐτοῖς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. τοιγάρτοι καὶ μεταξὺ τῶν ἰδίων λόγων, ἤτοι τῶν ἄνωθεν καὶ παρὰ Θεοῦ, τάς τινων ἔσθ' ὅτε προανακεκράγασι φωνὰς, ἢ μετανοούντων, ἢ εὐχαριστούντων, ἢ ἀνασκιρτώντων ἐφ' οἷς ἂν αὐτοὺς εὐφραίνειν ἐπαγγέλληται Θεός. τοιουτονί τι παθόντα καὶ νῦν τὸν 164 A. a μακάριον εὑρήσομεν Ὡσηέ. ὁ μὲν γὰρ τῶν ὅλων Θεὸς ὑπισχνεῖτο τὴν ἡμερότητα, καὶ οὐκ εἰσάπαν ἔφασκεν ὀλοθρεύσειν τοὺς ἡμαρτηκότας, ὅτι τε εἴη Θεὸς, ἀγαθὸς δηλονότι, καὶ οὐκ ἄνθρωπος· οὐ γάρ τοι καθ' ἡμᾶς ὁ ὑπὲρ πᾶσαν τὴν κτίσιν. οἱ δὲ ὥσπερ ἐπεγνωκότες τὰ οἰκεῖα πλημμελήματα, καὶ κατερυθριῶντες ἤδη πως ἐπὶ τῇ πλείστῃ τε καὶ ἀδοκήτῳ χαρίτι, καταλήξειν ἐπαγγέλλονται τῶν σφίσιν ἐξηυρημένων,

5. διασμήχων] καὶ διασμήχων Edd. invito D. 9. ἐπικαλέσασθαι D. ἡμῖν D. 14. εἰμι om. D. (XI.) 27. κτῆσιν Edd. ante Migne.

δι᾽ ὧν καὶ προσκεκρούκασι. καὶ ποῖα ταῦτά ἐστι, δι᾽ αὐτοῦ πάλιν ἡμᾶς τοῦ προφήτου πεπληροφόρηκεν Θεός. ἔφη γὰρ b ἐν τοῖς ὀπίσω βραχὺ, τόν τε Ἰούδαν αὐτὸν καὶ τὸν Ἐφραῒμ αἰτιώμενος, "Καὶ ἐπελάθετο Ἰσραὴλ τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν "καὶ ᾠκοδόμησε τεμένη, καὶ Ἰούδας ἐπλήθυνε πόλεις τετει-"χισμένας· καὶ ἀποστελῶ πῦρ ἐπὶ τὰς πόλεις αὐτοῦ, καὶ "καταφάγεται τὰ θεμέλια αὐτῶν." ὁ μὲν γὰρ Ἐφραῒμ, ἤγουν ὁ Ἰσραὴλ, βωμοὺς καὶ τεμένη κατὰ τὴν Σαμάρειαν τοῖς εἰδώλοις ἀναδειμάμενοι, κατώλισθον εἰς ἀπόστασιν, ἐπελάθοντο τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἀγάπης τὸ γνήσιον οὐδενὸς ἀξιοῦντες λόγου, παροτρύνοντες διετέλουν· Ἰούδας c δὲ αὖ, καίτοι πεποιθότες ἐπὶ τῷ Θεῷ, κατὰ τοὺς ἄνωθεν ἔτι χρόνους παρ᾽ αὐτοῦ τε καὶ δι᾽ αὐτοῦ σωζόμενοι, κατέθηγον εἰς ὀργὰς, κατὰ πολλοὺς μὲν καὶ ἑτέρους τρόπους, μάλιστα δὲ δι᾽ ἑνὸς τούτου. Θεοῦ γὰρ ἠπειληκότος ἐπιπέμψειν αὐτοῖς τὸν Ἀσσύριον ἀφανιοῦντα τὴν γῆν, ἀνετείχιζε τὰς ἑαυτοῦ πόλεις, οἰηθεὶς ὅτι, κἂν εἰ μὴ βούλοιτο Θεὸς, τῇ τῶν πόλεων εὐτειχίᾳ σωθήσεται, καὶ τῆς τοῦ μαχομένου περιέσται χειρός.

Supra viii. 14.

Οὐκοῦν ἐπαγγελλομένου Θεοῦ τὰ ἐξ ἡμερότητος ἀγαθὰ d καὶ οὐ μετρίως προσκεκρουκόσι, καὶ αὐτοὶ λοιπὸν οἱ σωζόμενοι τῶν ἀτόπων ἐγχειρημάτων τε ὁμοῦ, καὶ μέντοι καὶ βουλευμάτων ἀποπαύσασθαί φασι. καὶ δὴ καὶ βοάτω μὲν Ἰούδας Οὐκ εἰσελεύσομαι εἰς πόλιν, τουτέστι, τεῖχος καὶ ἔξω Θεόν, ἀσφάλειαν ποιήσομαι τὴν εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, τὴν τοῦ σώζοντος ὑποδραμοῦμαι δεξιὰν, αὐτὸς ἀρκέσει καὶ μόνος εἰς σωτηρίαν ἐμοί· εἰκαῖον ὁμολογήσω καὶ ἄχρηστον παντελῶς τὸ προσδοκᾶν, ὅτι πολέμου τὴν γῆν καταθέοντος, εἰσελθὼν εἰς πόλιν, σωθήσομαι· οὐκοῦν οὐκ εἰσελεύσομαι εἰς e πόλιν· Ἰσραὴλ δὲ πάλιν, ἤγουν ὁ Ἐφραῒμ, ἀναφωνείτω τὸ ἕτερον· τὸ δέ ἐστι, τὸ Ὀπίσω Κυρίου πορεύσομαι. ἀποπεπαύσομαι, φησὶ, τῶν ἀρχαίων αἰτιαμάτων, λοιπὸν τοῖς θείοις

2. πεπληροφόρηκεν] + ὁ Edd. 6. ἐπὶ habet D. 12. ἔτι om. D. 24. καὶ assumptum ex D.

ἕψομαι νόμοις, καθηγητὴν ποιήσομαι τὸν τῶν ὅλων Θεόν. εἰ δὲ δή τις ἴοι πρὸς τὸ δοκοῦν Θεῷ, πάντως που καὶ αὐτὸν εἴσεται μόνον, αὐτῷ τε τὸ σέβας ἀνάψει, προσκυνήσει τε ἕτερον ἐπ᾽ αὐτῷ παντελῶς οὐδένα.

165 A. a ῾Ως λέων ἐρεύξεται, ὅτι αὐτὸς ὠρύσεται, καὶ ἐκστήσονται τέκνα
11 ὑδάτων· καὶ ἐκπτήσονται ὡς ὄρνεον ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ὡς περι-
στερὰ ἐκ γῆς ᾽Ασσυρίων· καὶ ἀποκαταστήσω αὐτοὺς εἰς τοὺς
οἴκους αὐτῶν, λέγει Κύριος.

῞Ηκοντος ἤδη τοῦ χρόνου, καὶ πεπερασμένου τοῦ καιροῦ, καθ᾽ ὃν ἔδει λοιπὸν τῆς αἰχμαλωσίας ἀνεῖσθαι τὸν ᾽Ισραὴλ, Κῦρος ὁ Καμβύσου Περσῶν τε καὶ Μήδων ἀνημμένος τὸ κράτος, σὺν ὄχλῳ βαρεῖ καὶ δυσαντήτῳ δυνάμει, τῆς τε Βαβυλῶνος αὐτῆς, καὶ τῆς τῶν ᾽Ασσυρίων κατεστρατεύετο b *χώρας, διανιστάντος αὐτὸν εἰς τοῦτο Θεοῦ. καὶ γοῦν ὁ προφήτης ῾Ιερεμίας προαναφωνῶν τῆς Βαβυλῶνος τὴν ἅλωσιν, περί τε Μήδων φησὶ καὶ Περσῶν* (Hier. xxvii. 24.) *“᾽Επιθήσονταί σοι, καὶ “ἁλώσῃ Βαβυλὼν, καὶ οὐ γνώσῃ· εὑρέθης καὶ ἐλήφθης, “ὅτι τῷ Κυρίῳ ἀντέστης·” Κύρου δὲ πέρι* (Ib. iv. 7.) *“᾽Ανέβη λέων “ἐκ τῆς μάνδρας αὐτοῦ, ἐξολοθρεύων ἔθνη ἐξῆρε, καὶ “ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, τοῦ θεῖναι τὴν γῆν σου εἰς “ἐρήμωσιν, καὶ αἱ πόλεις σου καθαιρεθήσονται, παρὰ τὸ “μὴ κατοικεῖσθαι αὐτάς.” ὅτι δὲ ἦν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, ὁ* c *τῷ Κύρῳ διδοὺς τὸ κρατεῖν, πληροφορήσει λέγων ὁ προφήτης ῾Ησαΐας* (Es. xlv. 1–3.) *“Τάδε λέγει Κύριος τῷ χριστῷ μου Κύρῳ, “οὗ ἐκράτησα τῆς δεξιᾶς, ἐπακοῦσαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἔθνη·*

4. *ἐπ᾽ αὐτῷ* D. *παρ᾽ αὐτὸν* Edd. *οὐδένα*] + *καταμειδιάσει δὲ μᾶλλον τῆς τῶν δαιμονίων ἀπάτης, ἐκεῖνο λέγων τὸ διὰ προφήτου φωνῆς Θεοὶ οἳ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐποίησαν, ἀπολέσθωσαν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ τούτου.* D. 5. *καὶ* om. D. Post *ἐκστήσονται, ἐπ᾽ αὐτῷ* addit B. 6. *καὶ* prius assumptum ex B.D. (Alex. XII.) *ἐκπτήσσονται* F. 12. *δυσαντήτῳ*] *δυσαιτήτῳ* Edd. Migne autem Cotelerium (Monum. E. G. II. 580) citat, *δυσαντήτῳ* esse legendum monentem. 13. *τῶν* assumptum ex D. 19. Haec *ἐξολοθρεύων—τόπου αὐτοῦ* accesserunt ex B.D. 23. *τῷ* om. D. 24. *οὕτω* pro *τάδε* D. (A.V. &c.)

" καὶ ἰσχὺν βασιλέων διαῤῥήξω, ἀνοίξω ἔμπροσθεν αὐτοῦ " θύρας, καὶ πόλεις οὐ συγκλεισθήσονται. ἐγὼ ἔμπροσθέν " σου πορεύσομαι καὶ ὄρη ὁμαλιῶ· θύρας χαλκᾶς συντρίψω, " καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συνθλάσω, καὶ δώσω σοι θησαυροὺς " σκοτεινοὺς ἀποκρύφους, ἀοράτους ἀνοίξω σοι." νενικηκὼς τοιγαροῦν ὁ Κῦρος, καὶ κατὰ κράτος ἑλὼν τὴν Βαβυλωνίων, ἀνῆκε τὸν Ἰσραήλ. καὶ δὴ καὶ ὑπονοστήσαντες, κατῳκήκασι d τὴν ἑαυτῶν.

Τουτὶ τὸ διήγημα διερμηνεύει λέγων ὁ προφήτης Ὠσηέ Ὡς λέων ἐρεύξεται. τίς ἐρεύξεται; Κῦρος δηλονότι. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι τυχὸν Δεινὸν καὶ διαβριθὲς κατὰ τῆς Βαβυλωνίων, ὁ παρὰ Κύρου κτυπήσει πόλεμος. ὠρυομένου δὲ αὐτοῦ, καὶ οἱονεί τινος λέοντος κατακεκραγότος τῶν δι' ἐναντίας ἐκστήσονται τέκνα ὑδάτων. καὶ τὸ μὲν ἐκστήσονταί φησιν, ἀντὶ τοῦ καταπλαγήσονται. τέκνα δὲ ὑδάτων, τοὺς Βαβυλωνίους φησὶν, οἳ τοῖς τῶν ὑδάτων τέκνοις, τουτέστι, e τοῖς ἐν ὕδασι νηκτοῖς, ἤγουν ἰχθύσι παραχωροῦντες οὐδὲν εἰς δειλίαν, εὐπτόητοί τε καὶ ἄνανδροι διὰ πείρας αὐτῆς γεγονότες ἁλώσονται. ἑτοιμότατον δὲ πρὸς δειλίαν τῶν ἰχθύων τὸ γένος, καὶ φεύγει μὲν κτύπους, παραιτεῖται δὲ καὶ μόνην τὴν τοῦ θηρῶντος σκιάν. ὅταν τοίνυν ἐρευγομένου Κύρου, φησὶ, καὶ δεινόν τι καὶ φρικῶδες τῆς Βαβυλωνίων καταλαλάζοντος, καταπλαγείη τῷ φόβῳ τὰ τῶν ὑδάτων τέκνα, τουτέστιν, οἱ Βαβυλώνιοι τοῖς ἰχθῦσιν εἰς δειλίαν παραχω- a 166 A. ροῦντες οὐδέν. τότε καὶ ὀρνέου δίκην καὶ περιστερᾶς ἀποπτήσονται τῆς Αἰγύπτου καὶ οἱ πάλαι συμπεφευγότες ἐν αὐτῇ· ἀποδραμοῦνται δὲ τῆς Χαλδαίων καὶ οἱ τῆς αἰχμαλωσίας ἐναλόντες τοῖς βρόχοις. ἐπανήξουσί τε λοιπὸν, καὶ οἰκήσουσι τὴν ἑαυτῶν.

Ἐξὸν οὖν ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, Θεῷ τῆς διανοίας ὑποφέροντας τὸν αὐχένα, καὶ ὑπ' αὐτῷ πράττοντας μόνῳ, μὴ ἐθελονταὶ

4. συνκλάσω D. (A.V.) 5. ἀνοίξωσι (sic) pro ἀνοίξω σοι D. 17. ὕδασι D. ὕδατι Edd. 18. εὐπτόητοί B.D. εὐάλωτοί Edd. 22. καταλάζοντος Aubertus. 27. τοῖς τῆς αἰχμαλωσίας ἐναλόντες inverso ordine D.

b *βαδίζωμεν ἐπὶ τὸ λυποῦν, αὐτόκλητον ὥσπερ ἐφ' ἑαυτοῖς κατασύροντες κίνησιν· καίτοι μετὸν, ὡς ἔφην, ἐν βεβαίῳ κεῖσθαι τῆς εὐημερίας, κατευφραίνοντας τὸν Δεσπότην διὰ τῆς ἐννόμου πολιτείας καὶ ζωῆς, καὶ τῆς εἰς αὐτὸν γνησιότητος.*

12 Ἐκύκλωσέ με ἐν ψεύδει Ἐφραΐμ, καὶ ἐν ἀσεβείᾳ οἶκος Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδα.

Φύσει μὲν ἀγαθὸς ὢν καὶ φιλοικτίρμων ὁ Θεὸς, καὶ ἀνεθέλητον ἔχει τὸ πλήττειν ὅλως τινὰς, καλεῖται δὲ καὶ c *ἀναγκαίως εἰς ἀγανάκτησιν ἐπιστρεπτικὴν, ὅταν ἴοι τινῶν πέρα λόγου τε καὶ μέτρου τὰ ἐγκλήματα. τοῦτο διδάσκει πάλιν ἡμᾶς διὰ τῶν προκειμένων. μονονουχὶ γάρ φησι Τῇδε κἀκεῖσε, καὶ οἱονείπως ἐν κύκλῳ τὸν τῆς θεότητος ὀφθαλμὸν ἐνιέντι τε καὶ περιφέροντι, πανταχῇ τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀσέβειαν ἦν ἰδεῖν τοῦ τε Ἐφραὶμ καὶ τοῦ Ἰούδα. ψεῦδος δὲ ἀποκαλεῖ τὰ τῆς εἰδωλολατρείας παίγνια, καὶ τὴν τῶν ματαίων προσκύνησιν· ἀσέβειαν δὲ τάχα, τὴν ὕβριν τὴν* d *κατὰ Θεοῦ. πῶς γὰρ οὐκ ἀσέβεια δεινὴ καὶ ἐκτοπωτάτη, τὸ ἀποσείεσθαι μὲν τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς ὄντα Θεὸν, προσκλίνεσθαι δὲ ἀμαθῶς ξύλοις τε καὶ λίθοις· ἤγουν προσκυνεῖν τῇ κτίσει παρὰ τὸν ποιητὴν, καὶ δεσποτικοῖς ὑψώμασιν ἐπιχειρεῖν στεφανοῦν τὰ παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸ εἶναι παρενηνεγμένα;*

Νῦν ἔγνω αὐτοὺς ὁ Θεὸς καὶ λαὸς ἅγιος κεκλήσεται Θεοῦ.

Ἐκύκλωσε μὲν ἐν ψεύδει με καὶ ἀσεβείᾳ, φησὶν, οἶκος

1. *βαδίζομεν* D. 2. *βεβαίῳ* B.D. *βαθείαις* Edd. 4. Post *γνησιότητος* haec add. D.:—*εἰσόμεθα γὰρ οὐδένα ἕτερον, πλὴν ὅτι Θεὸν αὐτὸν καὶ μόνον, ἀνάψωμεν δὲ καὶ ἐπ' αὐτῷ τῆς ἐλπίδος τὰ πείσματα.* 6. *ψεύδει*] *ψεύδεσιν* F. 8. *μὲν*] + *γὰρ* D. *ὁ* om. D. 9. *καὶ* om. D. 10. *ἐπιστρεπτικὴν* B. Edd. *ἐπιστρεπτικὸς* D. 12. *μονονουχὶ γάρ*] *μόνον γὰρ οὐχὶ* D. 13. *τὸν* om. D. 15. *τοῦ τε*] *τοῦτο* Aubertus. 21. *ποιητὴν* B.D. *κτίσαντα* Edd. 24. *λαὸς*] *ναὸς* F. Edd. *κληθήσεται* F. (Alex.)

Ἐφραῒμ καὶ Ἰούδα· πλὴν καὶ οὕτως ἔσομαι χρηστὸς, e σύμμετρον αὐτοῖς ἐπάγων τὴν κίνησιν. ἔγνων γὰρ αὐτοὺς, ὡς οὐκ ἂν ἑτέρως δύναιντο τὰ ἀμείνω μεταμαθεῖν, εἰ μή τι καὶ πάθοιεν τῶν ὅσα καταλυπεῖ καὶ καλεῖ πρὸς αἴσθησιν τῶν ἡμαρτημένων. ἔγνω τοίνυν αὐτοὺς ὁ Θεὸς, τουτέστιν, οὐκ ἠγνόηκε τῆς ὠφελούσης αὐτοὺς ἐπιστρεφείας τὴν ὁδόν. καὶ οὐκ ἀνόνητον ἔσται τὸ χρῆμα αὐτοῖς. ἐκβήσεται γὰρ ἐντεῦθεν τὸ καὶ ἐν λαοῖς ἁγίοις κατατάττεσθαι Θεοῦ. ἐκτακείσης γὰρ ἅπαξ τῆς ἐνούσης αὐτοῖς φαυλότητος διὰ πόνου καὶ θλίψεων, καθαροί τε ἔσονται καὶ ἡγιασμένοι, καὶ a 167 A. πείρᾳ μαθόντες, ὅτι τὸ μὲν γνήσιον τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης πρόξενον αὐτοῖς ἁπάσης ἔσται τρυφῆς καὶ εὐημερίας, καθάπερ ἀμέλει τῆς ἀποστασίας τὰ ἐγκλήματα τοῖς τῆς δουλείας καὶ θλίψεως ἐνίησι βόθροις.

Ὁ δὲ Ἐφραῒμ πονηρὸν πνεῦμα, ἐδίωξε καύσωνα, ὅλην τὴν ἡμέραν Κεφ. ιβʹ. κενὰ καὶ μάταια ἐπλήθυνε, καὶ διαθήκην μετὰ Ἀσσυρίων διέ- b θετο, καὶ ἔλαιον εἰς Αἴγυπτον ἐνεπορεύετο.

Μέτεισι πάλιν ὁ λόγος ἐκ τῆς ἀγελαίας πληθύος ἐπὶ τοὺς ἐκ φυλῆς Ἐφραῒμ βεβασιλευκότας ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, οὓς καὶ πνεῦμα πονηρὸν εἶναί φησι διά τοι τῆς γνώμης αὐτῶν τὸ δυσμετακόμιστον, καὶ τὸ λίαν ἀπονενευκὸς καὶ ἀκάθεκτον εἰς ἀπόστασιν τὴν ἀπὸ Θεοῦ. ἐδίωξε γὰρ καύσωνά φησι· καίτοι γὰρ ἐξὸν ὑπὸ τὴν ἐμὴν εἶναι σκιὰν, c οἱονείπως αὐτόμολος ἀπεχώρει πρὸς καύσωνα. καύσωνα δὲ ὀνομάζει τὴν ἐκ τῶν θλίψεων πύρωσιν, καὶ τὴν καταφλέγουσαν συμφοράν. καὶ γοῦν ὁ σοφὸς Παροιμιαστὴς αἰνιγματωδῶς τοὺς πόνους οὕτως ὀνομάζει, καί φησι "Διεσώθη Prov. x. 5. "ἀπὸ καύματος υἱὸς νοήμων· ἀνεμοφθόρος δὲ γίνεται ἐν

2. ἔγνων D. ἔγνω Edd. 4. πάθοι D. 7. καὶ om. D. 8. καὶ om. D. λαοῖς B.D. b. ναοῖς Edd. 17. ἐνεπορεύετο] ἐνεμπορεύετο Edd. (228.) 20. εἶναί assumptum ex B.D. 22. ἀκαθέκτως D.

“ἀμητῷ υἱὸς παράνομος.” οὐκοῦν ὁ μὲν Ἐφραῒμ, ἐπειδήπερ d ἐστὶ πνεῦμα πονηρὸν, ἐδίωξε καύσωνα, τουτέστιν, ἐζήτησε καὶ ἐθελοντὴς ἀπέδρα πρὸς καύσωνα· ἀλλ’ οἵγε συνετοὶ περὶ Cant. ii. 3. Θεοῦ λέγουσιν “Ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ἐπεθύμησα, καὶ ἐκά“θισα.” σκιὰν δέ φασι τῆς παρὰ Θεοῦ καὶ ἄνωθεν ἐπικουρίας τὴν σκέπην. ἀλλ’ οὐ τοῦτο δέδρακεν ὁ Ἐφραῒμ. ἐζήτησε γὰρ καύσωνα. πῶς, ἢ τίνα τρόπον; ὅλην τὴν ἡμέραν κενὰ καὶ μάταια ἐπλήθυνε, τουτέστιν, ἐν παντὶ καιρῷ ψυχρὰ καὶ ἀνωφελῆ καὶ ἔδρα καὶ ἐβουλεύετο. ποῖα δὲ ταῦτά ἐστι; διαθήκην μετὰ Ἀσσυρίων διέθετο. ἔφην δὲ ἤδη προλαβὼν, e καὶ πλειστάκις, ὅτι τῶν βασιλέων τῶν ἐν Σαμαρείᾳ τινὲς, καὶ τῶν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ποτὲ μὲν χρήμασι τὴν πρὸς Ἀσσυρίους εἰρήνην καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἀσφάλειαν ἀγοράζειν ἐπεχείρουν, ποτὲ δὲ τὴν Αἰγυπτίων ἐκάλουν ἐπικουρίαν, ἐμπορευόμενοί τε τῆς παρ’ αὐτῶν εὐνοίας τὴν ὑπόσχεσιν, τὰ ἐκ τῆς ἰδίας ἔπεμπον χώρας, ὁμοῦ δηλονότι τοῖς ἄλλοις. ἐλαιοφόρος δὲ ἡ Σαμαρειτῶν, καὶ ἦν ἐν Αἰγύπτῳ ἐν τιμῇ τὸ ἔλαιον, οὐκ ἐχούσης αὐτὸ τῆς γῆς. κενὸν οὖν ἄρα καὶ 168 A. a μάταιον ἡ εἰς ἀνθρώπους ἐλπίς. καὶ δὴ κατορχείσθω τοῦ πεποιθότος ἐπ’ ἀνθρώποις, ὁ ἐπὶ Θεῷ πεποιθὼς, τὸ ἐν Ps. li. 9, 10. ψαλμοῖς ἐκεῖνο λέγων “Ἰδοὺ ἄνθρωπος ὃς οὐκ ἔθετο τὸν “Θεὸν βοηθὸν αὐτοῦ, ἀλλ’ ἤλπισεν ἐπὶ τῷ πλήθει τοῦ “πλούτου αὐτοῦ, καὶ ἐνεδυναμώθη ἐν τῇ ματαιότητι αὐτοῦ· “ἐγὼ δὲ ὡσεὶ ἐλαία κατάκαρπος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, “ἤλπισα ἐπὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν “αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.”

Ἀγαπᾶν δὲ ὅτι μάλιστα πρέπει τοῖς ἐπιεικείας ἐρασταῖς καὶ ἀσφαλῶς ἐθέλουσι διαζῆν, τὸ ὑπὸ σκιὰν εἶναι Θεοῦ, διὰ τοῦ κατὰ μηδένα παροτρύνειν τρόπον, παραιτεῖσθαι δὲ οὕτω τὸ προσκρούειν αὐτῷ ὡς ἂν καὶ αὐτὰς τὰς ᾅδου πύλας.

2. τουτέστιν assumptum ex b. Statim ἐξήτησε pro ἐζήτησε b. 7. ἐζήτη (sic) D. Utrum incuria an pro ἐζήτει? 23. Haec καὶ ἐνεδυναμώθη ἐν τῇ ματαιότητι αὐτοῦ accesserunt ex D. 24. ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ om. D. 27–30. Haec Ἀγαπᾶν—πύλας accesserunt ex D.

Καὶ κρίσις τῷ Κυρίῳ πρὸς Ἰούδαν τοῦ ἐκδικῆσαι τὸν Ἰακώβ· 2
κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ b
ἀνταποδώσει αὐτῷ.

Ὥσπερ Ἐφραῒμ ὀνομάσας, παρέδειξε νοεῖν τοὺς ἐκ φυλῆς Ἐφραῒμ βεβασιλευκότας, οὕτω κἀνθάδε τοὺς ἐκ φυλῆς Ἰούδα κατὰ καιροὺς βασιλεύοντας, ὡς ἐξ ὀνόματος τῆς βασιλευούσης κατασημαίνει φυλῆς. ἐπιτιμήσας δὴ οὖν τῷ Ἐφραῒμ, ἤτοι τοῖς ἐξ Ἐφραῒμ κρατοῦσι τοῦ Ἰσραὴλ, πνεῦμά τε αὐτοὺς ὀνομάσας πονηρὸν, καὶ κενὰ καὶ μάταια πληθύνειν εἰπὼν, διά γε τοῦ διαθήκας μὲν τίθεσθαι πρὸς Ἀσσυρίους, ἐμπορεύεσθαι δὲ καὶ ἔλαιον εἰς Αἴγυπτον, καταιτιᾶται λοιπὸν τοὺς ἐξ Ἰούδα πάλιν, κριθήσεσθαί τε πρὸς αὐτοὺς τὸν τῶν c *ὅλων Θεὸν εὖ μάλα φησὶν, οἱονεί πως ἐκδικοῦντα τὸν Ἰακὼβ, φημὶ δὴ τὸν Πατριάρχην, ὡς οὐ μετρίως ἠδικημένον, διάτοι τὸ ἶσα μὴ ἑλέσθαι φρονεῖν τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας, μήτε μὴν τῆς πατρῴας κατόπιν ἰέναι γνώμης, ἀποσείεσθαι δὲ ὥσπερ τι τῶν ἄγαν ἐκτόπων τὸ ἀπομιμεῖσθαι θέλειν αὐτόν. οὐκοῦν ὡς ἠδικημένον εἰς δόξαν διὰ τῆς τῶν τέκνων φαυλότητος τὸν Ἰακὼβ ἐκδικήσειν ἐπαγγέλλεται, τοῖς ἠδικηκόσιν ἀποδιδοὺς κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτῶν, καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα* d *αὐτῶν.*

Ἐν τῇ κοιλίᾳ ἐπτέρνισε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἐν κόποις αὐτοῦ 3
ἐνίσχυσε πρὸς Θεὸν, καὶ ἐνίσχυσε μετὰ ἀγγέλου καὶ ἠδυνάσθη. 4

Ἀπαριθμεῖται χρησίμως τὰς εὐδοκιμήσεις τοῦ Ἰακὼβ, εἰς ἐλέγχου δύναμιν παρατιθεὶς αὐτὰς τῶν ἕτερα ἅττα φρονεῖν τε καὶ δρᾶν ᾑρημένων· ἀεὶ γάρ πως ἀντιπαραθέσει τοῦ ἀγαθοῦ, τὸ φαῦλον ἐλέγχεται, καὶ τῇ παραδείξει τῶν ἐπ- e *αινουμένων, τὸ μὴ οὕτως ἔχον κατηγορεῖσθαι φιλεῖ. ὅτι τοίνυν καὶ ἐξ αὐτῶν σπαργάνων εὐφυὴς γέγονεν Ἰακὼβ,*

12. *τὸν τῶν ὅλων Θεὸν* om. D. 21. Hic sequuntur nonnulla in D, quae tamen B. Cyrillum auctorem non habent.

μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ ὠδῖνος, πειρᾶται δεικνύειν διὰ τοῦ πτερνίσαι τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ. εἰ γὰρ καὶ θείας δυνάμεως ἐνέργημα τὸ δρώμενον ἦν· οὐ γάρ που τὸ βρέφος τὸ ἐν ἐμβρύῳ καὶ μήτρᾳ πτερνίσαι φαμὲν ἐξ ἑαυτοῦ τὸν Ἠσαῦ· ἀλλ' οὖν κατὰ πρόγνωσιν ὡς ἐσομένῳ χρηστῷ, τὴν τοῦ γεγονότος κατόρθωσιν ἐνετίθει Θεός. οὕτω καὶ ἔφασκε
169 A. a Mal. i. 2, 3. "Τὸν Ἰακὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἠσαῦ ἐμίσησα." τοῦτο δὲ ἦν κατ' ἐκλογὴν χάριτος, ἑλομένου Θεοῦ τὸν ἀμείνω που πάντως ἐσόμενον, ὡς ἐν προγνώσει δὴ πάλιν. ἀλλὰ ταυτὶ μὲν ἐν μήτρᾳ. ἐπειδὴ δὲ προῆλθεν εἰς ἥβην, μᾶλλον δὲ καὶ ἐν ἀνδράσιν ἐτέλει λοιπὸν, Ἐν κόποις αὐτοῦ ἐνίσχυσε πρὸς Θεόν. Θεοῦ γὰρ πέμποντος οἰκονομικῶς εἰς ἱδρῶτας καὶ πόνους, οὐκ ἠσθένησε, φησίν. ἢ γὰρ οὐχ ἱδρὼς, τὸ τῆς πατρῴας μὲν ἀπαίρειν ἑστίας, ἀφικνεῖσθαι δὲ πρὸς Λάβαν, καὶ ἀνασχέσθαι θητείας, καὶ τοὺς ἐπὶ τῷ ποιμαίνειν ἀνα-
b τλῆναι πόνους; καὶ πῶς ἢ τίνι τοῦτο ἀμφίβολον; οὐκοῦν ἐν πόνοις ἐνίσχυσε πρὸς Θεόν. οὐχ ὡς Θεῷ μαχόμενος, ὑπακούων δὲ μᾶλλον, καὶ οἱονεὶ περιγιγνόμενος διὰ τοῦ πληροῦν τὰ κεκελευσμένα. ἐξὸν γὰρ ἀνιδρωτὶ πλουτεῖν, καὶ εὐημερεῖν οἴκοι μένοντα τὸν Ἰακὼβ, οὐκ ἀγύμναστον ἠφίει Θεός· ἐπὶ προφάσει δὲ μᾶλλον τῶν ἐξ Ἠσαῦ δειμάτων ἐπ' ἀλλοδαπὴν ἰόντα χώραν τε καὶ πόλιν, δύσοιστον ὑπενεγκεῖν παρεσκεύαζε πόνον, ἵνα καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς θλίψεσι τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης τετηρηκὼς τὸ γνήσιον, εἰκότως θαυμάζοιτο.
c οὐκοῦν ἐνίσχυσεν ἐν πόνοις αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν. ἀλλ' ἐνίσχυσε
Gen. xxxii. 24 sqq. καὶ μετὰ ἀγγέλου φησὶ καὶ ἠδυνάσθη. πεπάλαικε γὰρ ἄγγελος πρὸς αὐτὸν ὡς ἐν εἴδει Θεοῦ. τότε καὶ ἐνάρκησεν ὁ μηρὸς αὐτοῦ. πλὴν ὁ θεσπέσιος Ἰακὼβ πλείστην ὅσην
Ib. 30. ὡμολόγει τῇ πάλῃ τὴν χάριν. ἔφη γὰρ "Ὅτι εἶδον Θεὸν "πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ ἐσώθη μου ἡ ψυχή."

6. ἐτίθει D. 8. ἐκλογὴν] + τῆς D. 11. καὶ om. D. 13. ἱδρῶτα D. 15. τῷ B.D. τὸ Edd. 16. καὶ πῶς ἢ τίνι τοῦτο accesserunt ex D. 18. περιγινόμενος D. 25. τὸν om. D. 26. ἄγγελος] ἄγγελον (sic) D.

Τὸ μὲν οὖν ἐπὶ Χριστῷ μυστήριον διὰ τῆς πρὸς τὸν ἄγγελον προανεδείκνυτο πάλης. ἔμελλον γὰρ οἱ ἐξ Ἰακὼβ ἀνταγωνίζεσθαι τῷ Χριστῷ, ὃν "Μεγάλης βουλῆς ἄγγελον" Es. ix. 6. ὁ τῶν προφητῶν ὠνόμασε λόγος· καὶ οἱ μὲν ναρκήσειν, τὴν d παρ' αὐτοῦ λύτρωσιν οὐ προσηκάμενοι· οἱ δὲ καὶ ὁμολογεῖν, ὅτι τεθέανται δι' αὐτοῦ τε καὶ ἐν αὐτῷ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον τὸν ἕνα τε καὶ φύσει, καὶ ἀληθῶς Θεόν. ἐν ἑαυτῷ γὰρ ἡμῖν ὑπέδειξε τὸν Πατέρα λέγων ὁ Ἐμμανουὴλ "Ὁ S. Joan. xiv. 9. "ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν Πατέρα." οὐκοῦν προανετύπου τὸ μυστήριον ὁ τῆς ἀθλήσεως τρόπος. πλὴν εἰς κατόρθωμα τῷ Ἰακὼβ καταγράφει Θεὸς τὸ γεγενημένον.

Ἔκλαυσαν καὶ ἐδεήθησάν μου, ἐν τῷ οἴκῳ μου εὕροσάν με, καὶ e ἐκεῖ ἐλαλήθη πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ Κύριος ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ 5 ἔσται μνημόσυνον αὐτοῦ.

Ἑτέρων διαμέμνηται πάλιν ἱστοριῶν, λαμπρὸν καὶ εὐδόκιμον πανταχόθεν ἡμῖν ἀποφαίνων τὸν Ἰακώβ. γέγραπται Gen. xxxiv. 25–27. τοίνυν ἐν τῇ Γενέσει, ὅτι Σικιμίτας μὲν ὠμῶς τε καὶ ἀπανθρώπως ἀπεκτόνασιν οἱ ἐξ Ἰακὼβ Λευΐ τε καὶ Συμεὼν, ἀνακαιόμενοι πρὸς ὀργὰς ἐπὶ Δίνᾳ τῇ ἀδελφῇ, ἣν διεπαρ- a 170 A. θένευσεν Ἐμμὼρ ὁ Συχὲμ υἱός. εἶτα περιδεὴς ἐντεῦθεν ὁ μακάριος ἦν Ἰακώβ· καὶ αὐτίκα δὴ μάλα συνδιολεῖσθαι τοῖς τέκνοις, καὶ τοῖς κατ' οἶκον ἅπασι προσδοκῶν, ἐπετίμα τοῖς ἐκεῖνα δεδρακόσιν, οὕτω τε ἔφη "Μισητόν με πεποιήκατε, Ib. 30. "ὥστε πονηρόν με εἶναι τοῖς κατοικοῦσι τὴν γῆν, ἔν τε τοῖς "Χαναναίοις καὶ τοῖς Φερεζαίοις· ἐγὼ δὲ ὀλιγοστός εἰμι "ἐν ἀριθμῷ, καὶ συναχθέντες ἐπ' ἐμὲ συγκόψουσί με, καὶ "ἐκτριβήσομαι ἐγὼ καὶ ὁ οἶκός μου." καὶ κατέληγον μὲν οὐδαμῶς τοῦ θράσους οἱ νεανίαι, προσυπήντων γὰρ λέγοντες b "Ἀλλ' ὡσεὶ πόρνῃ χρήσονται τῇ ἀδελφῇ ἡμῶν;" ἐπειδὴ Ib. 31.

1. ἐπὶ Χριστοῦ D. 2. ἔμενον pro ἔμελλον Edd. 4. ναρκήσειν] νάρκησιν iid. ante Migne. 12. εὕροσάν B.D. (A.V.) εὗρον F. (42. al.) εὕρησάν Edd. 20. ἐμμὼρ D. ἐμὼρ Edd.

δὲ, ὡς ἔφην, περιδεὴς ἦν ἄγαν ὁ δίκαιος, προσέπιπτε πάλιν τῷ διασώζοντι Θεῷ. εἶτα τῶν δειμάτων αὐτὸν ἀπαλλάττειν ὑπισχνεῖτο, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν, οὕτω λέγων ὁ φιλοδίκαιος Gen. xxxv. 1. Θεός "Ἀναστὰς ἀνάβηθι εἰς τὸν τόπον Βαιθὴλ, καὶ οἴκει "ἐκεῖ, καὶ ποίησον ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ Θεῷ τῷ ὀφθέντι "σοι ἐν τῷ σε ἀποδιδράσκειν ἀπὸ προσώπου Ἡσαῦ τοῦ "ἀδελφοῦ σου." εἶτα, μέλλων ἀναβαίνειν εἰς Βαιθὴλ ὁ c μακάριος Ἰακὼβ, καὶ εἰς τὸν θεῖον οἶκον ἐλθεῖν· ἑρμηνεύεται γὰρ ἡ Βαιθὴλ, εἰς οἶκον Θεοῦ· προσεφώνει παντὶ τῷ οἴκῳ Ib. 2–4. αὐτοῦ καὶ πᾶσι τοῖς μετ' αὐτοῦ "Ἄρατε τοὺς θεοὺς τοὺς "ἀλλοτρίους ἐκ μέσου ὑμῶν, καὶ καθαρίσασθε, καὶ ἀλλά- "ξατε τὰς στολὰς ὑμῶν, καὶ ἀναστάντες ἀναβῶμεν εἰς "Βαιθὴλ, καὶ ποιήσωμεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ Θεῷ τῷ "ἐπακούσαντί μου ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ὃς ἦν μετ' ἐμοῦ καὶ "διέσωσέ με ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἐπορεύθην. καὶ ἔδωκαν τῷ Ἰακὼβ "τοὺς θεους τοὺς ἀλλοτρίους οἳ ἦσαν ἐν ταῖς χερσὶν αὐ- d "τῶν, καὶ τὰ ἐνώτια τὰ ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτῶν, καὶ κατέκρυψεν "αὐτὰ Ἰακὼβ ὑπὸ τὴν τερέβινθον τὴν ἐν Σικίμοις, καὶ ἀπώ- "λεσεν αὐτὰ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας." οὗ δὴ γεγονότος, ἐν καλῷ τῆς ἐλπίδος ἦν ὁ θεσπέσιος Ἰακώβ. ἀπηλλάττετο γὰρ εἰσάπαν τῆς Σικιμιτῶν ὑποψίας, Θεοῦ κατευνάζοντος ἰδίᾳ δυνάμει τοὺς τὴν ἐπ' αὐτῷ μάχην ὠδίνοντας. ἔφη γὰρ Ib. 5. τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν ἐφεξῆς "Καὶ ἐγένετο φόβος Κυρίου "ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ αὐτῶν, καὶ οὐ κατεδίωξαν ὀπίσω e "τῶν υἱῶν Ἰσραήλ." ἐπειδὴ δὲ ἐγήγερτο θυσιαστήριον ἐν Ib. 9, 11, 12. Λουζὰ, ἥ ἐστι Βαιθήλ "Ὤφθη, φησὶν, ὁ Θεὸς τῷ Ἰακὼβ, "καὶ ηὐλόγησεν αὐτὸν, καὶ εἶπεν Ἐγὼ ὁ Θεός σου, αὐξάνου "καὶ πληθύνου· ἔθνη, καὶ συναγωγαὶ ἐθνῶν ἔσονται ἐκ σοῦ, "καὶ βασιλεῖς ἐκ τῆς ὀσφύος σου ἐξελεύσονται, καὶ τὴν "γῆν, ἣν ἔδωκα Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ, σοὶ δέδωκα αὐτήν· "καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σὲ δώσω τὴν γῆν ταύτην."

3. ὑπισχνεῖται D. 9. δὲ pro γὰρ D. 13. ποιήσωμεν D. et Aubertus ed. priorem e suo corrigens. ποιήσομεν B. (135.) Pontanus. 25. δὲ om. D. τὸ post ἐγήγερτο add. D. 26. ἣ D. ὃ Edd. ὁ assumptum ex B.D.

τούτων ἡμῖν διαμέμνηται τῶν ἱστοριῶν εἰς τὸ παρὸν χρησμῴδημα τὸ προφητικόν.

Οὐκοῦν ἦν μὲν ἐκ μήτρας πτερνιστὴς Ἰακώβ, ὑμεῖς δὲ ἀεὶ πτερνίζεσθε, καὶ οὐ πτερνίζετε μᾶλλον τὴν ἁμαρτίαν. καὶ φιλοπονώτατος μὲν ἐκεῖνος, καὶ ἐν ἱδρῶσιν εὐδόκιμος καὶ a 171 A. γνήσιος πρὸς Θεόν· ὑμεῖς δὲ τρυφῶντες ταῖς ἀποστασίαις ὑβρίζετε, τὸν ἁπάσης ὑμῖν εὐθυμίας οὐ τετιμήκατε χορηγόν. ἔκλαυσαν οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ἐδεήθησάν μου, φησίν. εἰ γάρ που γεγόνασιν ἐν ὑποψίαις τοῦ παθεῖν τὰ παρὰ τῆς τινῶν ἐπιβουλῆς, ἔκλαιον καὶ ἐδέοντό μου. δι' ἐμοῦ γὰρ καὶ μόνου σώζεσθαι προσεδόκων· ὑμεῖς δὲ πόλεις τειχίζετε, οἴεσθέ τε ὅτι, κἂν εἰ μὴ θέλοιμι, τάχα που σωθήσεσθε, καὶ κρατήσετε τῶν ἀνθεστηκότων. κἀκεῖνοι μὲν ἐν τῷ οἴκῳ μου εὕροσάν με. b ἀνέβη γάρ, ὡς ἔφην, εἰς Βαιθὴλ ὁ Ἰακὼβ, ἐπεφάνη τε Θεὸς αὐτῷ, καὶ ἐκεῖ ἐλαλήθη πρὸς αὐτὸν ἡ τῆς εὐλογίας ὑπόσχεσις, καθάπερ ἐδείξαμεν ἀρτίως· ὑμεῖς δὲ δὴ πάλιν οὐ ζητεῖτε Θεὸν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, εἰστρέχετε δὲ μᾶλλον, καὶ σφόδρα προθύμως ἐν τοῖς τεμένεσι τοῦ Βάαλ· ἐξαιτεῖτε λόγους οὐ παρὰ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ ἐκ τῶν δαιμόνων μαντεύματα. καὶ ὁ μὲν θεσπέσιος Ἰακὼβ ἀναβαίνων εἰς Βαιθὴλ, τουτέστιν εἰς οἶκον Θεοῦ, κατηφάνισε τὰ εἴδωλα, ὑμεῖς δὲ τὸ ἐναντίον ἐν c οἴκῳ Θεοῦ θεὸν ἐστήσατε γλυπτόν· ἔστησαν γὰρ εἰς Βαιθὴλ τὴν δάμαλιν τὴν χρυσῆν, καίτοι τῆς Βαιθὴλ ἑρμηνευομένης, ὡς εἶπον, οἶκος Θεοῦ. διὰ τοῦτο καὶ διὰ φωνῆς Ἱερεμίου φησὶν ὁ Θεὸς περὶ τῆς Ἰουδαίων Συναγωγῆς "Τί ἡ ἠγαπη- Hier. xi. 15. "μένη ἐν τῷ οἴκῳ μου ἐποίησε βδέλυγμα;" τουτέστιν εἴδωλον. καὶ ὁ μὲν θεσπέσιος Ἰακὼβ καὶ εἰς οἶκον ἀναβαίνουσι Θεοῦ καθαρίζεσθαί τε καὶ αὐτὰς δὲ τὰς στολὰς

7. Hoc ὑβρίζετε assumptum ex D. 8. ὑμῶν om. D. b. habet B. 9. ὑποψίᾳ D. 11. τε om. D. 13. μὲν] δὲ Edd. invitis B.D. b. μου assumptum ex B.D. b. 14. εἰς b. ἐν D. Edd. δὲ pro τε b. Statim αὐτῷ ὁ Θεὸς pro Θεὸς αὐτῷ b. 15. ὑπόσχεσις] ὑπόθεσις b. 16. δὴ assumptum ex B.D. τὸν post ζητεῖτε add. b. 18. Βάαλ· ἐξαιτεῖτε] Βάαλ ἐξαιτεῖτε Pont. Βαάλ, καὶ ἐξαιτεῖτε Aubertus. 19. δαιμονίων D. 21. Κυρίου pro Θεοῦ D.

μεταμείβειν ἐκέλευσεν, ὑμεῖς δὲ ὁρᾶσθε βέβηλοι καὶ ἀκά-
d θαρτοι, καὶ ἀνίπτοις ἰόντες ποσὶν εἰς τὸν θεῖον οἶκον οὐκ
ἐρυθριᾶτε, φησίν. ἐπειδὴ δὲ ἦν τοιοῦτος ὁ Ἰακὼβ, ταύ-
τῃτοι καὶ Κύριος Παντοκράτωρ ἔσται μνημόσυνον αὐτῷ. σώ-
ζεται γὰρ ἐν μνήμαις Θεοῦ, ἔχει τε ἀειθαλῆ τὴν εὔκλειαν.
δοξάζει γὰρ ὁ Θεὸς τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν.

Οὐκοῦν· ἐρῶ γάρ τι πάλιν τῶν εἰς ὄνησιν ἀναγκαίων·
κατακρινοῦσιν ἡμᾶς τῶν πατέρων αἱ δόξαι, μὴ τὰ ἶσα
φρονεῖν ἑλομένους αὐτοῖς, καὶ διὰ τῶν ὁμοίων κατακαλλύ-
νεσθαι τρόπων τε καὶ σπουδασμάτων. κατακριθησόμεθα δὲ,
e οὐχ ὡς εἰς μόνας ἠδικηκότες τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς, ἀλλ᾽ οἱονεί-
πως καὶ ταῖς τῶν πατέρων εὐκλείαις ἐπιβουλεύσαντες, καὶ
προγονικὴν εὐγένειαν καταισχύναντες.

6 Καὶ σὺ ἐν Θεῷ σου ἐπιστρέψεις, ἔλεον καὶ κρῖμα φυλάσσου, καὶ ἔγγιζε πρὸς τὸν Θεόν σου διὰ παντός.

Ἀπειλῇ κεκέρασται τῆς χάριτος ἡ ὑπόσχεσις. ἀπειλοῦντος
γὰρ μᾶλλον, ἢ ὑπισχνουμένου καθαρῶς εἰς τὸ παρὸν ὁ λόγος·
πλὴν ἐξ ἀγάπης ἡ ἀπειλὴ, καὶ καλοῦντος εἰς ὀρθότητα λο-
172 A. a γισμῶν, καὶ εἰς ἔφεσιν εὐκοσμίας τὸ χρησμῴδημα. ἦν μὲν
γάρ φησι σοφὸς καὶ πανάριστος ὁ θεσπέσιος Ἰακὼβ, καὶ
γνώμης ἰδίας ἔχων καρπὸν τὸ θεοφιλές. ἀλλ᾽ οὐκ ἐμιμήσω
μὲν τὸν πατέρα. πλὴν ἐπιστρέψεις ἐν Θεῷ σου καὶ σὺ, τουτ-
τέστι, κἂν ἐξίτηλος ᾖς καὶ ἀποστάτης καὶ ὑβριστὴς, ἀλλ᾽
οὖν ἐπανήξεις, καὶ οὐχ ἑκὼν, εἰς τὸ ἑλέσθαι βιοῦν ὀρθῶς.
ἐπανήξεις δὲ παιδευόμενος ἐν Θεῷ, τουτέστι, διὰ Θεοῦ. καὶ
b ἐπειδή σε λογισμὸς οὐ πέπεικεν ἀγαθὸς ἐπ᾽ ὀρθὴν ἰέναι

4. αὐτῷ B.D. αὐτοῦ Edd. 5. μνήμῃ pro μνήμαις iid. 7. τῶν εἰς ὄνησιν ἀναγκαίων] τὸ εἰς ὄν. ἀναγκαίων Pont. τὸ εἰς ὄν. ἀναγκαῖον Aubertus. 8. κατακρίνουσιν pro κατακρινοῦσιν Edd. Statim ὑμᾶς iid. 10. κατακριθησόμεθα B. κριθησόμεθα D. κατακριθήσεσθε Edd. 13. καταισχύνοντες D. 15. τὸν deest in Edd. 22. μὲν assumptum ex D. 24. ἐπανήξεις B.D. ἐπανήξῃς Pont. ἐπανήξῃ Aubertus.

τρίβον, καὶ ἀγαπῆσαι φρονεῖν ἃ δεῖ, περιγενήσεταί σου πάντη τε καὶ πάντως ἡ μάστιξ, μεταθήσει γοργῶς πρὸς τὴν τοῦ συμφέροντος αἵρεσίν τε καὶ γνῶσιν. ταυτὶ μὲν οὖν ἡμῖν, καθάπερ ὑπολαμβάνω, κατασημήνειεν ἂν εἰκότως τὸ Καὶ σὺ ἐν Θεῷ σου ἐπιστρέψεις, ἀπειλὴν ἔχον, ὡς ἔφην, χρησταῖς ὑποσχέσεσιν εὖ μάλα κεκερασμένην. εἶτα λοιπὸν, ὡς ἤδη μαστιζομένῳ, καὶ ἐν αὐτῷ γεγονότι τῷ πλήττεσθαι, Θεὸς ἐπιφωνεῖ Ἔλεον καὶ κρῖμα φυλάσσου, καὶ ἔγγιζε πρὸς τὸν Θεόν σου διαπαντός. ὥσπερ γὰρ εἴ τις δεσπότης οἰκέτῃ c παιδευομένῳ, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ μαστίζεσθαι γεγονότι, λέγοι μετὰ φειδοῦς τε ἅμα καὶ ἀγανακτήσεως Σώφρων ἔσο καὶ εὐπειθὴς, καὶ μὴ καταφρόνει δεσποτικῶν ἐνταλμάτων· τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον καὶ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τυπτομένῳ τρόπον τινὰ τῷ Ἐφραῒμ, καὶ ταῖς τοῦ πολέμου συμφοραῖς ἐκπαιδευομένῳ φησίν Ἔλεον καὶ κρῖμα φυλάσσου, καὶ ἔγγιζε πρὸς τὸν Θεόν σου διαπαντός. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι τυχόν Ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας ἴσθι πληττόμενος, ὅτι μὴ ἐφυλάξω μηδὲ τετίμηκας τὰ ἐμοὶ φίλα καὶ ἠγαπημένα. τὸ μὲν οὖν d ἔλεος τὴν ἀγάπην δηλοῖ· ἀγάπη δὲ νόμου πλήρωσις, "Τῷ "γὰρ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται," κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου φωνήν. (Rom. xiii. 10.) τὸ δὲ κρῖμα τὴν δικαιοπραγίαν, ἤτοι τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὴν τοῦ θείου νεύματος τήρησιν. κρῖμα γὰρ ὁ νόμος ὠνόμασται παρά γε τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ. τὸ δὲ ἐγγίζειν Θεῷ διαπαντὸς ὑπεμφήνειεν ἂν τὴν εἰς αὐτὸν γνησίαν τῆς διανοίας ἔφεσίν τε καὶ ῥοπὴν, καὶ τὸ μὴ προσ- e κεῖσθαι φιλεῖν ἑτέροις τοῖς οὐκ οὖσι θεοῖς, ἢ τῇ κτίσει τυχὸν, ἤγουν ξύλοις τε καὶ λίθοις. ἐγγιεῖ δὲ Θεῷ καὶ πλησίον ἔσται κατὰ διάθεσιν, καὶ ὁ πράξεσιν ἀγαθαῖς ἐμπρέπειν εἰδὼς, καὶ ἀπαράφθορον ἐν ἑαυτῷ τηρήσας τὴν πίστιν. μεσολαβεῖ γὰρ πολλάκις ἡ ἁμαρτία, καὶ διίστησι Θεοῦ. κατὰ

2. μάστιξ] + καὶ Edd. invitis B.D. 7–10. Ab αὐτῷ ad αὐτῷ transilit D. 10. τῷ assumptum ex B.D. 16. ὅμοιον] + δὲ D. 22. νεύματος D. βουλήματος mg. γρ. νόμου B. νόμου βουλήματος Edd. 24. ὑπεμφήνειεν] ὑπέφηνεν iid.

τὸν ἴσον δὲ τρόπον ἀποσοβεῖ πάλιν τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος, δῆλον δὲ ὅτι πνευματικῆς, καὶ τὸ προσκεῖσθαι φωναῖς
173 A. a ἀνοσίων ψευδοδιδασκάλων. παραιτητέον δὴ οὖν τοῖς ἐθέλουσιν ἐγγὺς εἶναι Θεοῦ, τὰ δι' ὧν ἂν γένοιντο μακράν.

7 Χαναὰν, ἐν χειρὶ αὐτοῦ ζυγὸς ἀδικίας, καταδυναστεύειν ἠγάπησε.
8 καὶ εἶπεν Ἐφραΐμ Πλὴν πεπλούτηκα, εὕρηκα ἀναψυχὴν ἐμαυτῷ. πάντες οἱ πόνοι αὐτοῦ οὐχ εὑρεθήσονται αὐτῷ διὰ ἀδικίας ἃς ἥμαρτεν.

Supra ver. 6. b Ὅσον μὲν γὰρ ἧκεν εἴς γε τὸ δοκοῦν Θεῷ, τετήρηκεν ἂν ἔλεός τε καὶ κρῖμα καὶ τὸ ἐγγίζειν αὐτῷ διαπαντὸς ὁ Ἐφραΐμ. ἐπειδὴ δὲ φρενὸς ἀπώλισθεν ἀγαθῆς, καὶ δι' οὐδενὸς πεποίηται λόγου τὰ οὕτω σεπτὰ καὶ τίμια, γέγονεν ἐν ἴσῳ τοῖς ἀλλογενέσι Χαναναίοις, ἄθεός τε καὶ δυσσεβὴς, καὶ ὅτι μάλιστα χαίρων ἐπὶ τοῖς τῆς φαυλότητος τρόποις, καὶ βαρβάρῳ γνώμῃ τῆς τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμίας ἀχαλίνως ἡττώμενος. οὐκοῦν ἔδει μὲν τὸν Ἐφραΐμ ζηλωτὴν ὁρᾶσθαι τοῦ προπάτορος Ἰακὼβ, καὶ τῆς ἐκείνου δικαιοσύνης κατ'
c ἴχνος ἰέναι φιλεῖν. ἀλλὰ γέγονε Χαναναῖος. ηὕρηται γὰρ ζυγὸς ἀδικίας ἐν χερσὶν αὐτοῦ, τουτέστιν, ἀνισότης καὶ πλεονεξία. τετίμηκε γὰρ ἐν ἴσῳ τοῖς ἔθνεσι τοῖς οὐκ εἰδόσι Θεὸν, τὴν ἐπάρατον καταδυναστείαν. καὶ ὅτι μὲν ἐπλημμέλει τοῦτο δρῶν, ἐννοεῖν οὐκ ἠξίου· ἐπετέρπετο δὲ μόνῳ τῷ πλουτεῖν καὶ τρυφᾶν, ὡς οὐκ ἐφορῶντος Θεοῦ, ὡς οὐκέτι κατασκεπτομένου τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσιν ἐπιτιμῶντος δικαίως. ἀπονοίας δὲ τῆς ἐσχάτης εἴη ἂν ἀπόδειξις ἐναργὴς, τὸ ἐκ παντὸς μὲν τρόπου πλουτεῖν
d ἐπείγεσθαι τὸν Ἐφραΐμ, οὐδὲν δὲ εἶναι νομίζειν τὰ ἐξ ἁρπαγῆς καὶ βίας ἐγκλήματα, σεμνολόγημα δὲ ὥσπερ ποιεῖσθαι

2. Haec δῆλον δὲ ὅτι πνευματικῆς accesserunt ex D. 7. διὰ] δι' Edd. (Vat.) 9. ἧκεν] ἥκει Edd. Θεῷ δοκοῦν ordine inverso D. 13. Χαναναίοις] Χαναναῖος (sic) Aubertus. 15. τῶν assumptum ex B.D. 19. ταῖς pro ἐν b. ἀνισότητος καὶ πλεονεξίας b. 25. εἴη om. D.

λοιπὸν ἐκ πολλῆς ἄγαν ἀποπληξίας τὰ οἷς ἔδει μᾶλλον ἐπερυθριᾶν. ἔφη γὰρ Πλὴν πεπλούτηκα, ηὕρηκα ἀναψυχὴν ἐμαυτῷ. τί οὖν πρὸς ταῦτα Θεός; Πάντες οἱ πόνοι αὐτοῦ οὐχ εὑρεθήσονται αὐτῷ, διὰ ἀδικίας ἃς ἥμαρτε. καὶ γάρ ἐστιν ἀληθὲς, ὅτι "Πλοῦτος ἀδίκως συναγόμενος ἐξεμεθήσεται," [Hiob xx. 15.] κατὰ τὸ γεγραμμένον. καὶ δὴ τοῖς ἐθέλουσιν ἐξ ἀδικίας συλλέγειν, καὶ πλουτεῖν ἐκ πλεονεξίας, ἐπιφωνείτω τις ἤδη τὸ διὰ φωνῆς ἁγίου "Βέλτιον ἦν σε ποιεῖν κρῖμα καὶ [e] [Hier. xxii. 15.] "δικαιοσύνην καλήν·" προκειμένου γὰρ τοῦ θείου βήματος, "Οὐκ ὠφελήσουσι μὲν θησαυροὶ ἀνόμους, δικαιοσύνη δὲ ῥύ-"σεται ἐκ θανάτου." [Prov. x. 2.] καὶ ᾗ φησὶ ὁ Παροιμιαστής "Κρείσσων "μικρὰ μερὶς μετὰ φόβου Κυρίου, ἢ θησαυροὶ μεγάλοι μετὰ "ἀφοβίας." [Ib. xv. 16.] καὶ πάλιν ὁ αὐτός "Κρείσσων ὀλίγη λῆψις "μετὰ δικαιοσύνης, ἢ πολλὰ γεννήματα μετὰ ἀδικίας." [Ib. xvi. 8.] πλὴν αἱ πράξεις ἡμᾶς, καὶ ἡ τῶν ἔργων ποιότης ἀξίους [a] [174 A.] ἔσθ' ὅτε τῆς τῶν ἁγίων πατέρων εὐγενείας ἀποτελεῖ, ἀπονέμει δὲ καὶ πατράσιν ἁμαρτωλοῖς. διοίσομεν γὰρ κατ' οὐδένα τρόπον τῶν ἐν ἀσεβείᾳ βεβιωκότων, εἰ τὰ αὐτῶν μιμοίμεθα. ταύτητοι κεκλῆσθαί φαμεν Χαναὰν τὸν Ἐφραΐμ· πεφρόνηκε γὰρ τὰ ἀλλογενῶν. ἀλλογενεῖς δὲ οἱ Χαναναῖοι, καὶ ἐπ' ἀθεότητι διαβεβλημένοι. τοιγάρτοι καὶ ὠνειδίζοντό τινες, τοῖς ἑαυτῶν τολμήμασι πρεπόντως ἀκούοντες "Σπέρμα [Sus. 56.] "Χαναὰν, καὶ οὐκ Ἰούδα." [b]

Ἐγὼ δὲ Κύριος ὁ Θεός σου ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἔτι 9
κατοικιῶ σε ἐν σκηναῖς καθὼς ἡμέρᾳ ἑορτῆς. καὶ λαλήσω 10
πρὸς Προφήτας, καὶ ἐγὼ ὁράσεις ἐπλήθυνα, καὶ ἐν χερσὶ προφητῶν ὡμοιώθην.

Χαναὰν ὠνόμασε τὸν Ἐφραΐμ, ὡς ἔφην, ἀπελέγχων ἐναργῶς, ὡς εἴη μεμισηκὼς ἔλεός τε καὶ κρῖμα, ἀνθῃρημένος δὲ

11. κρεῖσσον D. (Vat.) 21. ἐπ' ἀθεότητα D. 25. ἡμέρᾳ B. (Alex. XII.) ἡμ^{ερ} D. et sic infra. ἐν ἡμέραις F. Edd. (22 al.) [ἡμέραι Vat.]

c μᾶλλον τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν ἀνισότητα καὶ πᾶν εἶδος
ἀδικίας. ἀλλ' ἰδοὺ δὴ πάλιν πειρᾶται δεικνύειν, ὡς μὴ μόνον
γεγονότα τὰ εἰς ἀνθρώπους τοιοῦτον, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὸ ἐγγί-
ζειν Θεῷ διὰ πραγμάτων αὐτῶν παραιτούμενον. αἰτιᾶται δὴ
οὖν, ὡς ἠγνοηκότα τὸν Λυτρωτὴν, ὡς ταῖς ἀπονοίαις περι-
υβρίσαντα τὸν ἐξ οἴκου δουλείας ἐκκεκομικότα σημείοις
τε καὶ τέρασι, καὶ ἐν δυνάμει μεγάλῃ, καὶ ἐν βραχίονι
ὑψηλῷ. ἐγὼ γάρ φησιν ἀνήγαγον ὑμᾶς ἐξ Αἰγύπτου. ἐν
δὲ τῷ ἀνήγαγον εἰπεῖν, ἀποφέρει πρὸς ἀνάμνησιν τῶν ἐπ'
d αὐτοῖς γενομένων, ἄχρις ἂν εἰσελάσωσιν εἰς τὴν γῆν τὴν
τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἐπηγγελμένην. μυρία δὲ ὅσα ταυτὶ,
καὶ παντὸς ἐπέκεινα θαύματος. ὅτι δὲ ἀπροφάσιστον αὐτοῖς
τὸ ἐπιλανθάνεσθαι τούτων, παρέδειξε προστιθείς Ἔτι κατοικιῶ
σε ἐν σκηναῖς, καθὼς ἡμέρᾳ ἑορτῆς.

Καὶ τί δὴ τοῦτό ἐστι, πεύσῃ δὴ πάλιν. ὁ διὰ Μωυσέως
προστέταχε νόμος, ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ, τῇ πεντεκαιδεκάτῃ
ἡμέρᾳ, τῆς σκηνοπηγίας τελεῖσθαι τὴν ἑορτήν. καὶ τίς ἡ
e τοῦδε πρόφασις, αὐτὸς ἡμῖν ὁ νομοθέτης διεσάφει, λέγων
Lev. xxiii. 41–43. περὶ τῆς σκηνοπηγίας, ἐν τῷ Λευιτικῷ "Ἐν τῷ μηνὶ τῷ
"ἑβδόμῳ ἑορτάσετε αὐτήν. ἐν σκηναῖς κατοικήσετε ἑπτὰ
"ἡμέρας. πᾶς ὁ αὐτόχθων ἐν Ἰσραὴλ κατοικήσουσιν ἐν
"σκηναῖς· ὅπως ἴδωσιν αἱ γενεαὶ ὑμῶν, ὅτι ἐν σκηναῖς
"κατῴκισα τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν με αὐτοὺς
"ἐκ γῆς Αἰγύπτου· ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν." οὐκοῦν εἰς
ἀνάμνησιν τῆς ἐξόδου τῆς ἐξ Αἰγύπτου γεγενημένης, ἐτέλουν
τὴν ἑορτήν. εἶτα πῶς ἂν δύναιο, φησὶν, ἐπιλανθάνεσθαί
175 A. a μου τοῦ ἐξαγαγόντος σε ἐξ Αἰγύπτου, γινόμενος ἔτι καὶ ὑπὸ
σκηναῖς, καὶ πρόφασιν ἑορτῆς τὸ χρῆμα προσποιούμενος;
ἔτι γὰρ κατοικιῶ σε ἐν σκηναῖς καθὼς ἡμέρᾳ ἑορτῆς. τὸ
κατοικιῶ σε φησὶν, ἀντὶ τοῦ κατοικίζω, ἤτοι ποιῶ κατοικεῖν

8. ἐξ Αἰγύπτου om. D. 12. ἀπροφάσιστον] ἀποφάσιστον Pont. προφάσιστον Aubertus. 16. νόμος προστέταχε inverso ordine b. 21. ἐν prius assumptum ex B.D. κατοικήσει Edd. 25. ἐξ om. D. b. 26. ἐπιλαθέσθαι b. 27. σε om. D. γενόμενος D. 28. προσποιούμενος D. ποιούμενος Edd. 29. καθὼς] + ἐν Edd. invitis B.D.b.

ἐν σκηναῖς, ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἐπὶ τούτοις ἑορτῆς. οὐκοῦν ἀπροφάσιστος ἡ λήθη.

Ἀλλ' ἐζήτεις ἴσως εἰδέναι τῶν ἐσομένων τινὰ, καὶ πολυπραγμονεῖν ἐβούλου τὰ κατὰ σαυτόν· καὶ τί μᾶλλον ἔδει προσιέναι τοῖς ψευδομάντεσι τοῦ Βάαλ, ἤγουν τοῖς τῶν ψευδωνύμων θεῶν, καὶ παρ' αὐτῶν τὰ τοιάδε ζητεῖν, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ἀναμιμνήσκεσθαι σοφῶς, ὅτι λαλῶ μὲν ἐγὼ b πρὸς Προφήτας, ἐπλήθυνα δὲ καὶ ὁράσεις, τουτέστι, παρ' ἐμοῦ πᾶς ἔσται λόγος προφητείας, καὶ ἤδη γέγονεν, οὐ παρ' ἑτέρου του τῶν ψευδωνύμων θεῶν. ἐμοὶ γὰρ ἀνακείσεται μόνῳ τὸ καὶ εἰδέναι τὰ ἐσόμενα, καὶ μεμνῆσθαι τῶν παρῳχημένων. ἀλλ' ἐμιμήσαντό με, φησὶν, οἱ τετιμημένοι παρὰ σοῦ ψευδομάντεις καὶ ψευδοπροφῆται. τοῦτό ἐστι τὸ ἐν χερσὶ Προφητῶν ὡμοιώθην. ἐζήτεις παρ' αὐτῶν εἰδέναι τὰ μέλλοντα. εἶτα, τοὺς ἐμοὺς πλαττόμενοι λόγους, καὶ τὰ c τῶν ἐμῶν Προφητῶν ἔργα μιμούμενοι, τὰ ἀπὸ καρδίας αὐτῶν ἠρεύγοντό σοι. καὶ γοῦν Ἱερεμίας μὲν ὁ Προφήτης, κλοιοὺς ἐτίθει ξυλίνους περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, Θεοῦ τὸ χρῆμα γενέσθαι προστάττοντος. ἀντιταττόμενος δὲ τοῖς αὐτοῦ λόγοις ὁ ψευδοπροφήτης Ἀνανίας, λαβὼν συνέτριψε τοὺς κλοιοὺς, ἔφη τε "Οὕτως εἶπε Κύριος Συνέτριψα τὸν "ζυγὸν τοῦ βασιλέως Βαβυλῶνος." τοῦτό ἐστιν, ὡς ἔφην, τὸ ἐν χερσὶ προφητῶν ὡμοιώθην.

Hier. xxiii. 16.

Ib. xxxiv. 1.

Ib. xxxv. 2.

Ἔγκλημα δὴ οὖν τῷ Ἐφραῒμ, ὅτι καίτοι σαφῆ τὴν ὑπό- d μνησιν ἔχων τὴν ἀπό γε τῆς ἑορτῆς τῆς σκηνοπηγίας, τῆς ἐξόδου τῆς ἐξ Αἰγύπτου γεγενημένης, ἐπελανθάνετο Θεοῦ, καὶ ὅτι μὴ μᾶλλον αὐτὸν ἐζήτησεν, ὡς λαλοῦντα πρὸς Προφήτας, ὡς ὁράσεις πεπληθυκότα· προσέκειτο δὲ μᾶλλον ταῖς τῶν ψευδοπροφητῶν ἀπάταις πλαττομένων τὰ τοῦ Θεοῦ διά τε λόγων καὶ πράξεων.

8. δὲ om. D. 10. του D. σου B. Edd. 12. παρῳχηκότων D. 14. ὁμοιώθην Edd. invito D. 22. τοῦ assumptum ex D. 25. τὴν assumptum ex B.D. 26. ἐξ assumptum ex B.D. ἐπελανθάνετο] + τοῦ D. 28. πεπληθυνκότα D.

11 Εἰ μὴ Γαλαὰδ ἔστιν, ἆρα ψευδεῖς ἦσαν ἐν Γαλγὰλ ἄρχοντες
e θυσιάζοντες; καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτῶν ὡς χελῶναι ἐπὶ
χέρσον ἀγροῦ.

Ὅτι προσέκειντο τοῖς ψευδομάντεσι καὶ ψευδοπροφήταις,
ἀναβαίνοντές τε καὶ θύοντες εἴς τε τὴν Γαλαὰδ καὶ Γαλγὰλ,
ἀπελέγχει διὰ τούτων· δέχεται δὲ πρὸς ἀπόδειξιν τὰς δύο
μάλιστα ταυτασὶ πόλεις, ἐν αἷς ἦν ἐκτοπωτέρα τῶν ἄλλων
ἡ πλάνη, καὶ ἅπας μὲν τρόπος τῆς εἰς Θεὸν εὐσεβείας ἀπε-
σπουδάζετο, πάντα δὲ ἦν ἐν λόγῳ τὰ παροτρύνοντα, καὶ
176 A. a τῆς εἰς ἄκρον ἡκούσης ἀπονοίας ἔμπλεω. καὶ γοῦν ἐν τοῖς
Supra vi. 7, 8. ἀνωτέρω περὶ μὲν τῆς Γαλαὰδ ἔφη Θεός "Ἐκεῖ κατεφρό-
"νησέ μου Γαλαὰδ, πόλις ἐργαζομένη μάταια," τουτέστιν
εἴδωλα· πλαστουργοὶ γὰρ εἰδώλων ἦσαν οἱ ἐν αὐτῇ· περὶ
Supra ix. 15. δέ γε τῆς ἑτέρας, "Πᾶσαι αἱ κακίαι αὐτῶν εἰς Γαλγάλ·
"ὅτι ἐκεῖ αὐτοὺς ἐμίσησα διὰ τὰς κακίας τῶν ἐπιτηδευ-
"μάτων αὐτῶν." ἐπειπεῖν δὲ ἀναγκαῖον τῶν συμβεβηκότων
τινὰ τῇ Γαλααδιτῶν, συνήσομεν γὰρ οὕτω τῶν προκειμένων
1 Par. v. 26. b τὸν νοῦν. Φούλα βασιλεὺς Ἀσσυρίων, πρῶτος ἐλθὼν κατὰ
τῆς Σαμαρείας, πρωτόλειον ὥσπερ τι τὰς δύο φυλὰς ἐποι-
ήσατο τὰς πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ πάσας αὐτῶν εἷλε τὰς
πόλεις, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων τὴν Γαλαάδ. τούτου δια-
μέμνηται Θεὸς, ὡς ἐν παραδρομῇ, λέγων Εἰ μὴ Γαλαὰδ
ἔστιν. εἰ μὴ ἔστι, φησὶ, καὶ σώζεται νῦν ἡ Γαλαάδ· εἰ καὶ
ἀπόλωλε, καὶ οὐκ ἔστιν ἐξ αὐτῆς τὴν τοῦ Ἐφραῒμ ἐλέγξαι
παροινίαν, διὰ τὸ μὴ ὁρᾶσθαι νυνὶ, ἄρα καὶ οἱ θυσιάζοντες
ἄρχοντες ἐν τῇ Γαλγὰλ ψευδεῖς ἦσαν, καὶ οὐκ ἀληθεῖς; Γαλ-
c γὰλ δὲ πόλις ἐστὶ τῶν Ἰορδάνου πέραν, ἐν ᾗ μάλιστα
συντρέχοντες μικροὶ καὶ μεγάλοι, τοῖς τῆς εἰδωλολατρείας

4. προφήταις (sic) D. 10. ἔμπλεως D. 13. ἦσαν εἰδώλων inverso ordine D. 15. αὐτοὺς ἐκεῖ pro ἐκεῖ αὐτοὺς D. cf. supra 140. b. 17. συνήσομεν] συνήσωμεν Edd. 18. Φοῦλα D. Φούλας Edd. 23. καὶ prius] + μὴ Edd. repugnantibus B.D. 24. καὶ om. D.

προσέκειντο μολυσμοῖς. οὐκοῦν εἰ μὴ ἔστιν ἡ Γαλαάδ, ἄρα τίς ἐστιν ὁ φάναι τολμῶν, ὅτι καὶ οἱ θυσιάζοντες ἄρχοντες εἰς Γαλγὰλ ψευδεῖς ἦσαν, καὶ οὐκ ἀληθεῖς; ἀλλ' οὐκ ὄναρ ἦσαν οὐδὲ σκιαὶ, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἀσήμων τινὲς, λαμπροὶ καὶ περιφανεῖς ἄρχοντες καὶ ἡγούμενοι, ὑψηλὰ καὶ ἀπόβλεπτα τοῖς γλυπτοῖς ἀνιστάντες θυσιαστήρια, χελώναις ἐν ἴσῳ ταῖς κατ' ἀγρούς. χελώνας δὲ εἶναί φησιν, οὐχὶ δὴ τὰ ζῶα· μὴ τοῦτο νομίσῃς· ἀλλὰ γὰρ τὰς τῶν χωμάτων ἐγέρσεις, ἃς ποιοῖντό τινες, εἰς βουνοὺς ἀναλαμβάνοντες τοὺς ὑδραγωγούς· μυρία d *δὲ ὅσα τοιαῦτα τοῖς γηπόνοις ἐσπούδασται. ἄρχοντας δέ φησι θυσιάζοντας, ἢ στρατηγοὺς καὶ τῶν τακτικῶν ἡγουμένους, ἤγουν τοὺς ἐξ αἵματος Λευῒ, τὴν ἐκ νόμου φοροῦντας ἡγεμονίαν. συναπώλισθον γὰρ καὶ αὐτοὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ λελατρεύκασι τοῖς γλυπτοῖς οὐκ ὀλίγοι τὸν ἀριθμόν. γέγραπται γοῦν ἐν τῷ Ἰεζεκιὴλ "Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος "ὁ Θεός Πᾶς υἱὸς ἀλλογενὴς ἀπερίτμητος καρδίᾳ καὶ "ἀπερίτμητος σαρκὶ οὐκ εἰσελεύσεται εἰς τὰ ἅγιά μου, ἐν* e *"πᾶσιν υἱοῖς ἀλλογενῶν τῶν ὄντων ἐν μέσῳ οἴκου Ἰσραήλ· "ἀλλ' ἢ οἱ Λευῖται, οἵτινες ἀφείλαντο ἀπ' ἐμοῦ ἐν τῷ πλανᾶσθαι τὸν Ἰσραὴλ οἳ ἐπλανήθησαν ἀπ' ἐμοῦ κατόπισθεν "τῶν ἐνθυμημάτων αὐτῶν, καὶ λήψονται τὴν ἀδικίαν αὐ"τῶν."*

Ezech. xliv. 9, 10.

Καὶ ἀνεχώρησεν Ἰακὼβ εἰς πεδίον Συρίας, καὶ ἐδούλευσεν Ἰσραὴλ 12
ἐν γυναικὶ, καὶ ἐν γυναικὶ ἐφυλάξατο.

Ὑπονοστεῖ δὴ πάλιν ὁ λόγος εἰς βάσανον τῆς τε τοῦ a **177 A.** *προπάτορος γνησιότητος καὶ ἐπιεικείας, καὶ τῆς τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων σκαιότητός τε καὶ δυσσεβείας. θαυμάζει δὲ ὥσπερ τὸ ἐπὶ μικροῖς ἐκείνου τληπαθὲς, εἶτα παραφέρει τὸ*

3–5. Haec *ἀλλ' οὐκ—καὶ ἡγούμενοι* accesserunt ex D. (lacuna patente quum in B. tum in Edd.) 9. *βουνοὺς*] *βωμοὺς* D. Statim *ἀναλαμβάνοντα* (sic) D. 12. *φοροῦντας*] *φρονοῦντας* Edd. 15. *γοῦν* B. *γὰρ* D. *οὖν* iid. 19. *ἀφείλαντο* D. (Alex.) *ἀφήλλαντο* B. *ἀφήλαντο* Edd. (Vat.) 20. Haec *οἳ ἐπλανήθησαν* accesserunt ex B.D. (Alex.) 25. *δὲ* pro *δὴ* D.

χρῆμα πρὸς ἔλεγχον τῆς ἐπὶ μεγίστοις ῥᾳθυμίας τῶν δέκα
φυλῶν. πῶς γὰρ οὐκ ἂν ἀγάσαιτό τις τὸν Ἰακὼβ, τὸν
οὕτω πικρὸν καὶ δύσοιστον ἀνατλάντα πόνον, καὶ τὸ θητεύειν
τῷ Λάβαν οὐ παραιτησάμενον ἐπὶ γυναιξὶ καὶ γάμοις; ἀλλ'
b εἰ καὶ μικρὸς κομιδῇ τοῦ προπάτορος ὁ μισθός· γάμος γὰρ
ἦν, ὡς ἔφην· πλὴν ἐφυλάξατο καὶ τετήρηκε τὴν πίστιν τῷ
τὸν γάμον ὑπεσχημένῳ. πεπόνηκε δὲ οὐδὲ ἐπὶ οἰκείας πό-
λεως ἢ γῆς ἢ ἑστίας, ἀλλ' ὢν ἐπηλύτης, καὶ διατρίβων ἐπ'
ἀλλοδαπῆς. καὶ ἦν μὲν τοιοῦτος ὁ Ἰακὼβ, ἴδωμεν δὲ καὶ
τὰ τῶν ἐξ Ἰσραὴλ ἐγκλήματα. οὐκ εἰς ὀθνείαν ἐπέμπετο
γῆν· ἀλλ' ἐν δορικτήτου μοίρᾳ κείμενος, θητεύων Αἰγυπτίοις,
καὶ ἄμισθον ὑπομένων ἱδρῶτά ποτε, δυνάμει Θεοῦ τῆς τῶν
πλεονεκτούντων ἀπηλλάττετο χώρας, καὶ ἐκάθιζεν εἰς γῆν
c τὴν τοῖς πατράσιν ἐπηγγελμένην. οὐ γάμος ἦν αὐτῷ γυναίου
προκείμενος εἰς ἀντέκτισιν τετηρηκότι τὸν νόμον, χορηγία
Exod. iii. 8. δὲ μᾶλλον ἀμφιλαφὴς παντὸς ἀγαθοῦ, "γῆ ῥέουσα γάλα καὶ
"μέλι," τὸ καταθλεῖν δύνασθαι τῶν ἀνθεστηκότων, δόξα καὶ
πλοῦτος, καὶ τὰ ἐντεῦθεν αὐχήματα, καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν εἰς
εὐημερίαν καὶ τρυφήν; ἀλλ' οὐκ ἐφυλάξατο. παραβέβηκε
γὰρ, ὀλίγου παντελῶς ἀξιώσας λόγου τὴν τήρησιν. πρό-
d δηλον οὖν, ὅτι τῆς τῶν πατέρων ἐπιεικείας κατόπιν ἰόντες,
καὶ τοῦτο ἀμέτρως, οὐδὲ τῆς ἐκείνοις ἐκνεμηθείσης φειδοῦς
ἐν μεθέξει γενήσονται· δίκαιος γὰρ ὁ Κριτής.

13 Καὶ ἐν Προφήτῃ ἀνήγαγε Κύριος τὸν Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ἐν Προφήτῃ διεφυλάχθη.

Τὴν αἰτίαν ἡμῖν ἐν τούτοις διατρανοῖ τοῦ μήτε φυλάξαι

1. *μεγίστης* (sic) D. 5. *τοῦ* assumptum ex B.D. 7. *οὐδὲ* om. D. 8. *ἐπιλύτης* (sic) D. 11. *δορυκτήτου* Edd. *καὶ* post *κείμενος* add. D. 13. *ἀπηλλάττετο*] *ἀπήλλαξέ τε* iid. *καὶ ἐκάθιζεν*] *ἐβάδιζεν* D. 14. *τὴν* om. D. 15. *ἀντέκτισιν*] + *ὡς* Edd. *γάμον* pro *νόμον* iid. 18. *οὐχὶ τῶν* B. *τῶν οὐκ* (sic) D. *οὐχὶ τὸ τῶν* Edd. 22. *τῆς*] *τοῖς* iid. 24. *ἐξ* B.D. (Alex. XII ante corr.) cf. 185 c. *ἐκ γῆς* Edd. (Vat.) 26. *αἰκιαν* Aubertus.

τὸν Ἰσραὴλ τὴν ὁρισθεῖσαν ἐντολὴν, καὶ καταφρονῆσαι e Θεοῦ λέγοντος "Οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ," Exod. xx. 3. καὶ τοῦ μὴ ἐθέλειν ταῖς τῶν πατέρων ἐπιεικείαις διαμιλλᾶσθαι φιλεῖν· ἐπιπλήττει γὰρ, ὅτι γεγόνασιν ὅλως οἱ ἐξ Ἰσραὴλ ὑπὸ τὴν ἀνθρώπων βασιλείαν, καίτοι βασιλεύοντος αὐτῶν τοῦ Θεοῦ διὰ Προφητῶν ἁγίων, καὶ ἐλλελοιπότος αὐτοῖς οὐδενὸς, εἰς τὸ εἶναι μακαρίους. μεμνήμεθα γὰρ ὅτι περιόντος τε καὶ προφητεύοντος ἔτι τοῦ μακαρίου Σαμουὴλ, 1 Reg. viii. 5, &c. ἐζήτησαν βασιλέα. καὶ πρός γε δὴ τοῦτο Θεὸς ὠργίζετο, a 178 A. καὶ ὡς ὑβρισμένος οὐ μετρίως λελύπηται μὲν, πλὴν ἀνέδειξε τὸν Σαούλ. οὐκοῦν αἰτιᾶται λίαν, ὅτι γεγόνασιν ὅλως ὑπὸ τὴν ἀνθρώπων βασιλείαν, οὐκ ἀνασχόμενοι τὸ παρὰ Θεοῦ διὰ Προφητῶν βασιλεύεσθαι. σέσωκε μὲν γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς τὸν Ἰσραὴλ, καὶ ἐξ οἴκου δουλείας ἐξήγαγεν, μεσιτεύοντος τοῦ Μωυσέως, ὃς καὶ γέγονε προφήτης καὶ προφητῶν ἀπαρχή· καὶ οὐκ ἐξήγαγε μόνον ἐξ Αἰγύπτου, φησὶν, ἀλλὰ γὰρ καὶ τετήρηκε. μεμένηκε γὰρ ἑνὶ τῷ φύσει καὶ ἀληθῶς b λατρεύων Θεῷ. ἐπειδὴ δὲ γεγόνασιν ὑπὸ βασιλέας, τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης ἐξώκειλαν. πρῶτος μὲν γὰρ ᾠκοδόμησε Σολομῶν 3 Reg. xi. 5. καὶ βωμοὺς καὶ τεμένη τοῖς Βααλείμ· εἶτα μετ' αὐτὸν ὁ ἐπάρατος Ἱεροβοὰμ τὰς χρυσᾶς ἐποίει δαμάλεις. Ib. xii. 28. αἰτιᾶται τοίνυν ὡς παγκάλην οἰκονομίαν οὐ τετηρηκότας, τὸ παρὰ Θεοῦ, φημὶ, διὰ προφητῶν βασιλεύεσθαι, τὸ δὲ ὑπὸ χεῖρα πεσεῖν ἀνθρώπων ἀνθηρημένους, ὃ δὴ καὶ γέγονεν αὐτοῖς τῆς ἀποστασίας πρόξενον.

Ἐθύμωσεν Ἐφραῒμ καὶ παρώργισε· καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸν 14

1. τοῦ post καταφρονῆσαι add. Edd. invitis B.D. 6. ἐλλελοιπότος] ἐκλελοιπότος Edd. 8. ἔτι om. D. 9–12. καὶ πρός γε—βασιλείαν om. D. 12. ἀνθρώπων] ἀνθρώπου b. 13. φησιν ὁ Θεὸς τὸν Ἰσραὴλ D. τὸν Ἰσραὴλ φησιν ὁ Θεὸς b. ὁ Θεός φησιν τὸν Ἰσραὴλ Edd. 15. τοῦ assumptum ex D. b. 18. λατρεύων B.D. b. λατρεύειν Edd. ἐπεὶ δὲ b. ὑπὸ] ἐπὶ Edd. invitis B.D. b. Statim βασιλείας pro βασιλέας b. 21. ἐποίησε pro ἐποίει b. 22. τὸ] + γὰρ Edd.

c ἐκχυθήσεται, καὶ τὸν ὀνειδισμὸν αὐτοῦ ἀνταποδώσει αὐτῷ
Κύριος, κατὰ τὸν λόγον Ἐφραΐμ.

Ὅτι πικρὸν καὶ ἐπισφαλὲς, καὶ ὀλέθρου παραίτιον γέγονε
τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, τὸ ἑλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τὴν ἀνθρώπων εἶναι
βασιλείαν, ἐν τούτοις ἡμῖν εὖ μάλα πειρᾶται δεικνύειν. ἰδοὺ
γὰρ, φησὶν, ὁ Ἐφραῒμ, τουτέστιν ὁ ἐκ φυλῆς Ἐφραῒμ Ἱερο-
βοὰμ, ἐμὲ τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην τεθύμωκε καὶ παρώργισε,
d καὶ εἰς πᾶν εἶδος ἐκάλεσε παροξυσμοῦ, καινοτομήσας δαμά-
λεις, καὶ τὸ ἐμὸν αὐταῖς αὔχημα περιθείς. τοιγάρτοι πα-
ραίτιος αὐτὸς τῆς ἑαυτοῦ γέγονεν ἀπωλείας· ἐπ' αὐτὸν
ἥξει τὸ αἷμα αὐτοῦ. ἐπειδὴ δὲ, ὅτε τὰς δαμάλεις ἔστησεν
εἰς Βαιθὴλ τε καὶ Δὰν, προσπεφώνηκε τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ
3 Reg. xii. 28. " Ἱκανούσθω ὑμῖν τοῦ ἀναβαίνειν εἰς Ἱεροσόλυμα· ἰδοὺ οἱ
" θεοί σου, Ἰσραὴλ, οἵτινες ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου·"
e ταύτητοι λοιπὸν, καὶ μάλα εἰκότως, ἀποτίσει φησὶν ἐμοὶ τῷ
κρίνοντι τοῦ ὀνειδισμοῦ τὰς δίκας. ὕβρις γὰρ ἄντικρυς καὶ
ὀνειδισμὸς ὁμολογουμένως εἰς Θεὸν, τὸ ὕλαις ἀψύχοις ἀναθεῖ-
ναι τολμᾶν τὰ δι' αὐτοῦ γεγονότα λαμπρὰ καὶ ἀξιοθαύ-
μαστα κατορθώματα. οὐκοῦν κατὰ τὸν αὐτοῦ τοῦ Ἐφραῒμ
ὀνειδισμὸν, τουτέστιν, ἰσομέτρως ταῖς αὐτοῦ δυσφημίαις καὶ
ἀνοσίοις φωναῖς, τὰ ἐξ ὀργῆς ἀντεπενεχθήσεται. ὥσπερ
γὰρ ὅσον ἧκεν εἰς ἐγχείρημά τε καὶ λόγους, τῆς αὐτῷ καὶ
179 A. a μόνῳ πρεπούσης δόξης ἐξώσθη Θεός· οὕτω καὶ αὐτὸς τῆς
ἰδίας ἀρχῆς ἐξωσθήσεται. πεπαύσεται γὰρ κατὰ καιροὺς ἡ
βασιλεία τοῦ Ἐφραΐμ. ὡς γὰρ ἤδη προεῖπον, μετὰ τὴν ἐκ
Βαβυλῶνος ἐπάνοδον οὐδεὶς ἔτι βεβασίλευκεν ἐν Σαμαρείᾳ
τῶν δέκα φυλῶν, ἀλλ' ἦσαν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ὑφ' ἕνα
πάντες, τὸν ἐκ φυλῆς Ἰούδα κατὰ καιρούς.

1. αὐτῷ post Κύριος transp. Edd. (Vat.) 2. Haec κατὰ τὸν λόγον Ἐφραΐμ desunt in Edd. 4. τὴν] + τῶν Edd. 6. Ἐφραῒμ] + ὁ b. 10. αὐτὸν] + γὰρ B. invitis D. b. 13. τοῦ B.D. b. τὸ Edd. 14. Ἰσραὴλ assumptum ex D. b. deest in B. Statim οἱ ἀναγαγόντες pro οἵτινες ἀνήγαγον b. (Vat.) 17. ὀνειδισμὸς] ὀνειδισμοὶ Edd. 19. τοῦ om. D. 21. ἀντεπενεχθήσονται iid. invitis B.D. 22. ἥκει pro ἧκεν iid. 28. τὸν] τῶν et βασιλευσάντων post καιροὺς add. iid. invitis B.D.

b

Δικαιώματα αὐτοῦ ἔλαβεν ἐν τῷ Ἰσραήλ, καὶ ἔθετο αὐτὰ τῇ Κεφ. ιγ'.
Βαάλ, καὶ ἀπέθανε. καὶ προσέθετο τοῦ ἁμαρτάνειν ἔτι, καὶ 2
ἐποίησαν ἑαυτοῖς χώνευμα ἐκ τοῦ ἀργυρίου αὐτῶν κατ' εἰκόνα
εἰδώλων, ἔργα τεκτόνων συντετελεσμένα αὐτοῖς.

Οὐκ ἀνὰ μέρος ἐν τούτοις τὰς δέκα φυλὰς, ἀλλ' ὅλον αἰτιᾶται τὸν Ἰσραὴλ, καί φησιν ὅτι δικαιωμάτων αὐτοῖς δοθέντων διὰ Μωυσέως, δι' ὧν ἐπαιδεύοντο, τίνα χρὴ τρόπον c *θεραπεύειν τὰ Θεοῦ, ὅπως τε δεήσει προσάγειν θυσίας, αὐτοὶ τὰ τοιάδε μονονουχὶ τεθεσπίκασι τῷ Βάαλ ἤτοι τοῖς εἰδώλοις. ἀπὸ μέρους γὰρ ἔσθ' ὅτε σημαίνει τὸ πᾶν. τεθύκασι γὰρ Θεῷ μὲν οὐκέτι, μᾶλλον δὲ τοῖς ἔργοις τῶν ἰδίων χειρῶν αὐτοῖς ἐτέλουν τὰς ἑορτὰς, καὶ προσῆγον τὴν λατρείαν, τὰς ἀπαρχὰς, τὴν προσκύνησιν, τὰ δῶρα, τὰ χαριστήρια· καὶ δόξης ἰδίας ἀποστεροῦντες Θεὸν, ταύτην ἀνέθεσαν τοῖς γλυπτοῖς. ἀλλὰ τοῦτο ποιησας ὁ Ἰσραὴλ, ἀπέθανέ φησι, καὶ πάλιν προσέθετο τοῦ ἁμαρτάνειν. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι* d *Κεκόλασται δεδρακὼς, ὠλόθρευται τολμήσας, ἔγνω τοῦ Δεσπότου τὴν ἀγανάκτησιν, εἰς αἷμα τὴν δίκην τοῖς πλανωμένοις ἐπάγοντος· καὶ τῆς ἑαυτοῦ σκαιότητος κατεληξε μὲν οὐδαμῶς, ἁλοίη δ' ἂν μᾶλλον ἐφ' ἑτέροις τε καὶ ἴσοις ἐγκλήμασιν. ἀνέγνωμεν γὰρ ἐν τοῖς Ἀριθμοῖς, ὅτι πεπορνεύκασιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, ἐκκεκαυμένοι πρὸς ἐκτόπους ἡδονὰς, καὶ ταῖς τῶν Μωαβιτῶν προσέκειντο γυναιξίν. εἶτα, δίκας ἐπὶ τούτῳ τὰς ἁπασῶν ἐσχάτας ἐξῄτηνται. ἔχει δὲ οὕτω τὰ γεγραμ-* e *μένα "Καὶ κατέλυσεν Ἰσραὴλ ἐν Σατὶμ, καὶ ἐβεβηλώθη ὁ* Num. xxv. 1-5. *"λαὸς ἐκπορνεῦσαι εἰς τὰς θυγατέρας Μωὰβ, καὶ ἐκάλεσαν "αὐτοὺς εἰς τὰς θυσίας τῶν εἰδώλων αὐτῶν, καὶ ἔφαγεν ὁ "λαὸς τῶν θυσιῶν αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τοῖς εἰδώλοις*

1. *ἔλαβεν*] + *αὐτὸς* Edd. invitis B.D.b. (130, 311.) 2. *καὶ* secundum] + *νῦν* Edd. (Vat.) *τὸ* pro *τοῦ* Edd. 3. *χώνευμα*] *χωνεύματα* F. (42 al.) 4. *τεχνιτῶν* pro *τεκτόνων* F. *αὐτοῖς*] *ἑαυτοῖς* D. 8. *τὰ Θεοῦ* D. *τὸν Θεὸν* Edd. 21. *ἀνέγνωμεν* D. *ἀνέγνω μὲν* Edd. 25. *Σατὶμ* B.D. *Σετὶμ* Edd. Statim *καὶ* om. D.

“αὐτῶν, καὶ ἐτελέσθη Ἰσραὴλ τῷ Βεελφεγὼρ, καὶ ὠργίσθη “θυμῷ Κύριος τῷ Ἰσραήλ. καὶ εἶπε Κύριος τῷ Μωυσῇ “Λάβε πάντας τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ λαοῦ, καὶ παραδειγμά-“τισον αὐτοὺς Κυρίῳ, ἀπέναντι τοῦ ἡλίου, καὶ ἀποστραφή-
180 A. a “σεται ὀργὴ θυμοῦ Κυρίου ἀπὸ Ἰσραήλ. καὶ εἶπε Μωυσῆς “ταῖς φυλαῖς Ἰσραὴλ Ἀποκτείνατε ἕκαστος τὸν οἰκεῖον αὐ-“τοῦ τὸν τετελεσμένον τῷ Βεελφεγώρ.” οὗ δὴ καὶ εἰς πέρας ἐνηνεγμένου, πέπτωκε πληθὺς οὐ μετρία τῶν ἐξ Ἰσραήλ. ἄθρει δὴ οὖν, ὅτι προσάγων εἰδώλοις τὰ τοῦ Θεοῦ δικαιώματα κατὰ τοὺς Μωυσέως χρόνους ὁ Ἰσραὴλ, ἀπέθανεν οἰκτρῶς. ἀπεσφάζετο γὰρ ὁ πεπλανημένος τοῖς τῶν οἰκείων ξίφεσιν, οὐκ ὀθνείᾳ χειρί· ἀλλὰ προσέθετο τοῦ ἁμαρ-
b τάνειν. πεποιήκασι γὰρ ἑαυτοῖς χώνευμα χρυσοῦν, καὶ ἔργα τέκτονος, καὶ τεχνουργῶν ἐπιστήμαις ἐκπεποιημένους θεούς. ἐπιμειδιᾷ δὲ ὥσπερ ταῖς αὐτῶν εἰκαιοβουλίαις ὁ λόγος. θεοὺς γὰρ εἶναι πεπιστεύκασιν, οὓς αὐτοὶ τεκταίνουσιν. ἐπι-
Ps. cxiii. 16. φωνείτω δὴ οὖν καὶ τούτοις ὁ ψαλμῳδός “Ὅμοιοι αὐτοῖς “γένοιντο πάντες οἱ ποιοῦντες αὐτὰ, καὶ πάντες οἱ πεποι-“θότες ἐπ᾽ αὐτοῖς.”

3 Αὐτοὶ λέγουσι Θύσατε ἀνθρώπους, μόσχοι γὰρ ἐκλελοίπασι. διὰ τοῦτο ἔσονται ὡς νεφέλη πρωϊνὴ καὶ ὡς δρόσος ὀρθρινὴ
c πορευομένη, καὶ ὥσπερ χνοῦς ἀποφυσώμενος ἀφ᾽ ἅλωνος καὶ ὡς ἀτμὶς ἐκ καπνοδόχης.

Αἰτιᾶται πάλιν, ὅτι μὴ μόνον δεδυσσεβήκασι, κατ᾽ εἰκόνα εἰδώλων τὸ παρὰ Θεοῦ δοθὲν ἀργύριον διαπλάττοντες, καὶ τοῖς ἀπὸ ξύλου καὶ λίθων πεποιημένοις τὸ τῆς θείας δόξης

9. *εἰδώλοις* assumptum ex B.D. 12. *προσέθετο* D. Edd. *προσέθεντο* B. (Vat.) Statim *τὸ* pro *τοῦ* Edd. 18. Hoc *πάντες* prius accessit ex D. in Es. 513 c. *πάντες* om. Edd. (A.V.) in Es. 260 c. 22. *παραπορευομένη* F. (42.) *ὥσπερ* B.D. (Alex. XII.) *ὡς* F. Edd. (Vat.) Statim *χνοῦς* B. Edd. *χοῦς* D. (Alex.) *ἀπὸ* pro *ἀφ᾽* D. 23. *ἐκ* B.D. (Alex. XII.) cf. infra. *ἀπὸ* Edd. (Vat. XII mg.)

ἐπιφημίζοντες ὄνομα· ἀλλὰ γὰρ καὶ εἰς τοῦτο κατώλισθον ἀμαθίας, μᾶλλον δὲ καὶ σκαιότητος καὶ ἀπανθρωπίας καὶ θηριοπρεποῦς ἀγριότητος, ἢ καὶ ἔτι τούτων ἐπέκεινα, ὡς μηδὲ αὐτῶν τῶν ἰδίων φείσασθαι τέκνων, ἀποσφάττειν δὲ αὐτὰ τοῖς δαίμοσι· καίτοι κατεστυγηκότος τὸ χρῆμα Θεοῦ, καὶ d οὐδ' ἂν αὐτὴν ἀνασχομένου ποτὲ τὴν φωνὴν ἢ εἰπεῖν ἑτέροις, ἤγουν ἀκοῦσαι παρά τινος. οὐ γὰρ φιλαίματος ὁ Δεσπότης, οὔτε μὴν ἐπὶ ταῖς τῶν ἀνθρώπων ἥδεται καταφθοραῖς· πολλοῦ γε καὶ δεῖ· "Ἔκτισε γὰρ εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα," Sap. i. 14. κατὰ τὸ γεγραμμένον, "καὶ σωτήριοι αἱ γενέσεις τοῦ κόσ-"μου." ἐπειδὴ δέ ἐστι θανάτου καὶ εὑρετὴς καὶ πρόξενος ὁ δράκων ὁ ἀποστάτης, ταύτῃτοι ταῖς ἀνθρώπων ἥδεται σφαγαῖς. ὅτι τοίνυν καὶ ψιλὸς ὁ ἐπὶ τούτῳ λόγος μεμίσηται e παρὰ Θεῷ, διατρανοῖ λέγων *Αὐτοὶ λέγουσι Θύσατε ἀνθρώπους, μόσχοι γὰρ ἐκλελοίπασιν.* οὐκ ἐμὸς, φησὶν, ὁ λόγος, οὐδ' ἂν εἴποιμί ποτε τοιάνδε φωνήν· αὐτοὶ δέ φασιν οἱ τῶν δαιμόνων θεραπευταὶ, τὸ δεῖν ἀνθρώπους καταθύειν αὐτοῖς. εἶτα διαγελᾷ τὴν σκέψιν καὶ διασύρει τὸ ἐγχείρημα, προστιθεὶς καὶ λέγων *Μόσχοι γὰρ*, κατὰ τὸ εἰκὸς, οὐκ ἦσαν αὐτοῖς· διὰ τοῦτο τετιμήκασι τὴν ἀνδροκτονίαν. ἀλλ' ἔστω, φησὶ, πεπλάνησθε, καὶ τοὺς γλυπτούς τε καὶ χωνευτοὺς τετιμήκατε a **181 A.** θεούς. ἵνα τί καὶ ἀνθρωπίνοις αἵμασι τοὺς ἐκείνων βωμοὺς κατεδεύσατε; ἀνέγνωμεν δὲ ἐν ταῖς Βασιλείαις, ὅτι γέγονε μὲν Ἰωνάθαν υἱὸς Ἄχαζ, ὃς ἐβασίλευσεν ἐπὶ τὸν Ἰούδαν· πεπόρευται γεμὴν "ἐν ὁδῷ βασιλέων Ἰσραὴλ, καὶ ἐθυμία 4 Reg. xvi. 3, 4. "μὲν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς, διήγαγε δὲ καὶ τὸν ἴδιον υἱὸν ἐν "πυρὶ," καὶ τοῖς δαιμονίοις κατέθυσε τὸν ἐξ αὐτοῦ φύντα καὶ γεγεννημένον. ἐπειδὴ δὲ τοιαῦτα δεδράκασιν, *ἔσονταί* φησιν *ὡς νεφέλη πρωϊνὴ καὶ ὡς δρόσος, ὡς χνοῦς καὶ ὡς ἀτμὶς ἐκ* b

2. *καὶ* primum assumptum ex D. 4. *φείσασθαι* B.D. *φείδεσθαι* Edd. 8. *οὔ* (sic) pro *οὔτε* D. *τῶν* om. D. 20. *ἀνδροκτονίαν* B.D. *ἀνδροφονίαν* Edd. 22. *ἀνθρωπίνοις* assumptum ex B.D. 24. *μὲν* assumptum ex B.D. b. Statim *ἰωνάθαν* B.D. *ἰωαθὰμ* b. *ἰωάθαν* Edd. *ἄχατζ* Edd. invitis D. b. 25. *πεπόρνευται* (sic) D. 28. *γεγενημένον* Edd. 29. *χοῦς* D.

καπνοδόχης, τουτέστιν, ὀλίγον ὀφθέντες, οἰχήσονται πρὸς ἀπώλειαν καὶ βαδιοῦνται πρὸς τὸ μηδέν. νεφέλη γὰρ πρωϊνὴ, τουτέστιν ἀχλὺς, δρόσος τε καὶ χνοῦς καὶ ἀτμὶς ἐκ καπνοδόχης, εὐδιαρίπιστά τε ἐστὶ, καὶ ἐν ὀλιγοστῷ παντελῶς διασκίδναται χρόνῳ, μᾶλλον δὲ καὶ ἐν ὥρᾳ μιᾷ. ποία γὰρ ὑπόστασις ἢ χνοὸς ἢ δρόσου, ἤγουν τῆς ἐκ καπνοῦ συνισταμένης ἀτμίδος;

3. χνοῦς B. Edd. χοῦς D. 4. τε assumptum ex B.D. διασκίδνανται Edd. invitis B.D. 6. χνοὸς] χοῦ (sic ?) D.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΩΣΗΕ

ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

Ἐγὼ δὲ Κύριος ὁ Θεός σου στερεῶν οὐρανὸν καὶ κτίζων γῆν, 4 c
οὗ αἱ χεῖρες ἔκτισαν πᾶσαν τὴν στρατιὰν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐ
παρέδειξά σοι αὐτὰ τοῦ πορεύεσθαι ὀπίσω αὐτῶν.

*Ἐλέγχεταί πως ἀεὶ τῆς ψευδοδοξίας τὸ ἀκαλλὲς, τῆς
ἀληθοῦς γνώσεως εἰς μέσον ἐνηνεγμένης, καὶ οἱονεὶ φωτὸς
ἀναλάμποντος ὡς ἐν νυκτί τε καὶ σκότῳ, τοῦ πρὸς ὀρθότητα
λογισμῶν παιδαγωγοῦντος λόγου. ὅτι τοίνυν τῆς ἁπασῶν
ἐσχάτης ἀναπιμπλάμενοι δυσβουλίας, καὶ λογισμῶν ἀθλιό-
τητος εἰς λῆξιν ἰόντες τὴν ἀνωτάτω, χώνευμά τε καὶ τεκτό- d
νων ἔργα τετιμήκασιν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, τὸν ἀληθῶς καὶ φύσει
παρατρέχοντες Θεὸν, ἀπελέγχει λέγων, ὡς εἴη μὲν αὐτὸς
ὁ στερεῶν οὐρανὸν, διαπηξάμενος δὲ καὶ γῆν, καὶ τῶν ἄστρων
ὁ ποιητής. κατονειδίζει δὲ, ὅτι παρέντες ὡς ἕωλον τὸ διὰ
τῶν γεγονότων δύνασθαι τὴν τοῦ πεποιηκότος δόξαν ἀναμα-
θεῖν, πρόφασιν αὐτὰ τῆς οἰκείας πεποίηνται πλάνης. ἀλλ'
οὐ διὰ τοῦτο γεγόνασιν, ἵνα τὴν θείαν ἀδικῶσι δόξαν, ἐν
ὑπολήψει θεῶν εἰλημμένα τοῖς ἐπὶ γῆς, ἀλλ' ἵνα, ὡς ἔφη e
τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν, "ἀπὸ μεγέθους καὶ καλλονῆς κτισμάτων Sap. xiii.
"ἀναλόγως" ἀναθρώσκοι τῶν συνιέντων ὁ νοῦς εἰς κατάληψιν 5.*

1, 2. Τόμος ἕβδομος B.D. 3. σου] + ὁ Edd. (A.V.) deest in B.D. (XII.) (Cf. contra Jul. iii. 104 e.) Post στερεῶν add. τὸν Edd. (Vat.) 8. τε assumptum ex B.D. 10. Haec καὶ λογισμῶν accesserunt ex B.D. Statim ἀθλότητος (sic) Edd. 14. διαπηξάμενος] διαστηριξάμενος iid. 19. ἵνα b. ἵν' D. Edd. 20. ἀπὸ] ἐκ b.

τὴν ἐνδεχομένην τῆς τοῦ πεποιηκότος δυνάμεώς τε καὶ τέχνης.
οὐκοῦν οὐ παρέδειξε τὴν κτίσιν ἡμῖν ὁ Δημιουργὸς, ἵνα προσ-
κυνῆται πρὸς ἡμῶν. καὶ γοῦν καὶ προδιεμαρτύρατο λέγων
Deut. iv. 19. διὰ Μωυσέως "Καὶ μὴ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἰδὼν
"τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ πάντα
182 A. a "τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ, πλανηθεὶς προσκυνήσῃς αὐτοῖς
"καὶ λατρεύσῃς αὐτοῖς, ἃ ἀπένειμε Κύριος ὁ Θεός σου πᾶσι
"τοῖς ἔθνεσι τοῖς ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ." οἱ δὲ τὰ ἐκνεμη-
θέντα πρὸς καιρῶν ἐπίδειξιν καὶ ἐν φωστήρων τάξει κατ-
ερραμμένα, θεοὺς ὠνόμαζον καὶ προσκυνεῖν ἀπετόλμων, καὶ
τὰ ἔτι τούτων αἰσχίονα ζητοῦντες οἱ δείλαιοι, χώνευμά τε
καὶ ξύλα τετιμήκασιν ὡς θεοὺς, τὴν χαλκουργῶν καὶ τεκτό-
b νων προσκυνοῦντες τέχνην.

Καὶ ἐγὼ ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ θεὸν πλὴν ἐμοῦ οὐ
5 γνώσῃ, καὶ σώζων οὐκ ἔστι πάρεξ ἐμοῦ. ἐγὼ ἐποίμαινόν σε
6 ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν γῇ ἀοικήτῳ, κατὰ τὰς νομὰς αὐτῶν.

Πολὺς ἐν τούτοις τῆς ἀναισθησίας ὁ ἔλεγχος, καὶ τέθεινται
στοιχηδὸν τῆς ἐπικουρίας οἱ τρόποι, τῆς ἀχαριστίας τῶν ἐξ
Ἰσραὴλ καταδεικνύντες τὸ μέγεθος. ἐλέγχει δὲ, οὐκ ἠγνοη-
c κότας, ὥς γε οἶμαι· πόθεν; ἀλλ' ὡς ἐκ πολλῆς ἄγαν σκαιό-
τητος καὶ λογισμοῦ νενευκότος εἰς ἀναισθησίαν, μονονουχὶ
καὶ εἰς λήθην ὑπενηνεγμένους, ὧν ἔδει μεμνῆσθαι διαπαντός.
ὁ μὲν γὰρ ἐπάρατος Ἱεροβοὰμ, τὰς δαμάλεις αὐτοῖς ἀνα-
3 Reg. xii. 28. στήσας, ἔφασκεν "Οὗτοι οἱ θεοί σου Ἰσραὴλ οἵτινες
"ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου·" οἱ δὲ, καίτοι γινώ-
σκοντες ὅτι μὴ ἑτέρου τινὸς, ἀλλὰ Θεοῦ, κατόρθωσις ἦν τὸ
χρῆμα αὐτοῖς, χειροκμήτοις δαμάλεσι προσῆγον τὰ χαρισ-
d τήρια, καὶ αὐταῖς ἀνάπτειν, οὐκ οἶδ' ὅπως, ἀλλήλους ἀνέπει-

1. τέχνης] δόξης b. 2. ἵνα] + μὴ B. 9. κατερραμμένα B.D. κατεσταμένα (sic) Edd. καθεσταμένα e suo Migne. 15. παρεκτὸς pro πάρεξ F. ἐποίμαινόν B.D. (A.V.) ἐποίμανά F. ἐποίμανόν Edd. ante Migne. 17. τέθηνται D. 20. πολλῆς] πολλῶν Edd. 21. νενευκότας iid.

θον τῶν θείων κατορθωμάτων τὴν ὑπεροχήν. οὐκοῦν ὡς ἐξ οἴνου Σοδόμων μεμεθυσμένους [Deut. xxxii. 32.] μονονουχὶ διανύττει λέγων ὅτι τε αὐτὸς εἴη σαφῶς ὁ καὶ "ἐξ οἴκου δουλείας" ἐξενεγκὼν, [Exod. xx. 2.] καὶ προστεταχὼς διὰ Μωυσέως, ὡς "Οὐκ ἔσονταί σοι "θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ," [Ib. 3.] καὶ ὅτι μόνος αὐτὸς ὁ σῴζων ἐστὶ καὶ ἀνιδρωτὶ κατορθῶν πᾶν ὅπερ βούλοιτο, αὐτὸς ὁ τροφοφορήσας κατὰ τὴν ἔρημον, [Acta SS. App. xiii. 18.] καὶ ἐν γῇ ἐρήμῳ καὶ ἀβάτῳ καὶ ἀνύδρῳ πηγὰς μὲν ὑδάτων ἀνεὶς, καθιεὶς δὲ τὸ μάννα, καὶ e ἄρτον ἀγγέλων καὶ ἐξ οὐρανοῦ δωρούμενος, καὶ ὡς ἐν τάξει ποιμένος ἀγαθοῦ καταβόσκων εἰς εὐθυμίαν, κατὰ τὰς νομὰς αὐτῶν ἤτοι τὰς ἀπάρσεις. ἀνενδεεῖς γὰρ ἦσαν παντὸς ἀγαθοῦ κατὰ τὴν ἔρημον οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, καίτοι τόπους ἐκ τόπων ἀεὶ μεταμείβοντες, καὶ ἐν γῇ τραχείᾳ καὶ ἀκάρπῳ καταυλιζόμενοι.

Χρὴ δὴ οὖν ἄρα μεμνῆσθαι διὰ παντὸς, ὧν ἂν ἔχοιμεν παρὰ Θεοῦ, καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις λήθην ὡς ἀποτάτω ποιεῖσθαι a 183 A. φιλεῖν τῆς ἑαυτῶν διανοίας, ὡς ὀλέθρου πρόξενον, καὶ παροτρύνον εἰς ἀγανάκτησιν τὸν ἁπάσης ἡμῖν εὐημερίας δοτῆρα Θεόν. ὁ γὰρ ἀχάριστος ὡς βλάσφημος, κατά γε τὸ ὑπό [Supra 159 c.] του σοφῶς εἰρημένον.

Καὶ ἐνεπλήσθησαν εἰς πλησμονὴν, καὶ ὑψώθησαν αἱ καρδίαι αὐτῶν· ἕνεκα τούτου ἐπελάθοντό μου.

Ὥσπερ οἱ τῶν ἰατρῶν ἐμπειρότατοι τὰς τῶν νοσημάτων εὖ μάλα περιαθροῦντες αἰτίας, τοῖς ἀπὸ τῆς τέχνης ἐπικουρήμασιν b ἀνακόπτειν ἐπείγονται· κατὰ τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον καὶ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς εἰς νοῦν ἔσω καὶ καρδίαν ὁρῶν, τὰς τῶν ἐν ἡμῖν παθῶν αἰτίας περιεργάζεται, οὕτω τε λοιπὸν

6. τροφορήσας (sic) Aubertus. 7. καὶ secundum om. D. 8. καθεὶς b. 9. ἀγγέλου D. b. sed cf. De Ad. 233 a. Glaph. 287 a. ἀγγέλων habet B. Statim καὶ assumptum ex B.D. 10. εὐθυμίαν] εὐθηνίαν Edd. invitis B.D.b. 19. καὶ pro ὡς Edd. 21. Καὶ prius om. F. (Alex. 106.) 22. ἐπελάθετο D. 24. περιαρθροῦντες Edd. 25. ἐπάγονται pro ἐπείγονται iid.

τοῖς καθήκουσι περιστέλλει φαρμάκοις τὸν ἀῤῥωστήσαντα νοῦν. αἰτιᾶται τοίνυν τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ, ὡς ἐκ τῆς ἄγαν εὐημερίας πρὸς λήθην ἐνηνεγμένους τοῦ πάντα αὐτοῖς χορηγοῦντος τὰ ζωαρκῆ καὶ τὰ ὅσαπερ ἂν φαίνοιτο καταc λαμπρύνειν εἰδότα· καίτοι προηγορευκότος τοῦ νόμου σαφῶς Deut. viii. 11–15. "Πρόσεχε σεαυτῷ, μὴ ἐπιλάθῃ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, τοῦ μὴ "φυλάξαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰ κρίματα καὶ τὰ δικαιώ"ματα αὐτοῦ, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον· μὴ φαγὼν "καὶ ἐμπλησθεὶς, καὶ οἰκίας καλὰς οἰκοδομήσας, καὶ κατοι"κήσας ἐν αὐταῖς, καὶ τῶν προβάτων σου καὶ τῶν βοῶν "σου πληθυνθέντων σοι, ἀργυρίου καὶ χρυσίου πληθυν"θέντων σοι, καὶ πάντων ὅσων σοι ἔσται πληθυνθέντων "σοι, ὑψωθῇς τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐπιλάθῃ Κυρίου τοῦ Θεοῦ d "σου τοῦ ἐξαγαγόντος σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δου"λείας· τοῦ ἀγαγόντος σε διὰ τῆς ἐρήμου τῆς μεγάλης καὶ "τῆς φοβερᾶς ἐκείνης, οὗ ὄφις δάκνων, καὶ σκορπίος, καὶ "δίψα, οὗ οὐκ ἦν ὕδωρ." ἔχει γὰρ οὐκ ἀνικάνως ἀεί πως ἡ τρυφὴ, καὶ τὸ ἀδοκήτοις τιμαῖς ἐναβρύνεσθαι, καὶ εἰς λήθην ἡμᾶς ἀποφέρειν Θεοῦ, καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἐκτόπων κατασείειν δύνασθαι τὸν ἀνθρώπινον νοῦν. ἀρκέσει δὲ οἶμαι πρὸς ἔλεγχον ἀποσκιρτήσας ὁ Ἰσραὴλ, καὶ τὸ τῆς e εὐημερίας πλάτος τῆς εἰς τοῦτο δεινῆς ἀῤῥωστίας εὑράμενος ἀφορμήν· καὶ ἐπειδὴ κρείττους ἦσαν ἐθνῶν, ἐπαμύνοντος δηλονότι τοῦ πάντα ἰσχύοντος Θεοῦ, νενοσήκασι τὴν ἀλαζονείαν, ἑαυτοῖς που τάχα καὶ οὐ τῷ προασπίζοντι Θεῷ τὴν ἐκ τῶν κατορθωμάτων ἀνατιθέντες λαμπρότητα.

Σφαλερὸν οὖν ἄρα καὶ δυσδιοίκητον ἡ τρυφὴ, καὶ λεία τις ὥσπερ ὁδὸς εἰς ἀπόστασιν τὴν ἀπὸ Θεοῦ· παρὰ πολὺ δὲ ἀμείνων ἡ σύμμετρος θλίψις. πιστώσονται δὲ πρὸς τοῦτο ἡμᾶς αἱ τῶν ἁγίων φωναί. ὁ μὲν γάρ τις ἔφασκε Es. xxvi. 16. "Κύριε, ἐν θλίψει ἐμνήσθημέν σου· ἐν θλίψει μικρᾷ ἡ

4. φαίνοιντο Edd. 11. σου om. D. 12. ὅσα D. 23–26. Haec καὶ ἐπειδὴ—λαμπρότητα accesserunt ex D.

“παιδεία σου ἡμῖν·” ὁ δέ γε σοφώτατος Παῦλος, παντὸς ἡμῖν ἀγαθοῦ ῥίζαν οἷάπερ καὶ γένεσιν τὴν θλίψιν ἐτίθει λέγων ““Ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπο- a 184 A. Rom. v. 3-5.
“μονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καται“σχύνει.” ψάλλει δέ που καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυείδ “Ἀγαθόν μοι ὅτι ἐταπείνωσάς με, ὅπως ἂν μάθω τὰ Ps. cxviii.71.
“δικαιώματά σου.”

Καὶ ἔσομαι αὐτοῖς ὡς πάνθηρ καὶ ὡς πάρδαλις· κατὰ τὴν ὁδὸν 7
Ἀσσυρίων ἀπαντήσομαι αὐτοῖς ὡς ἄρκτος ἀπορουμένη, καὶ 8
διαῤῥήξω συγκλεισμὸν καρδίας αὐτῶν, καὶ φάγονται αὐτοὺς
ἐκεῖ σκύμνοι δρυμοῦ, θηρία ἀγροῦ διασπάσει αὐτούς. b

Ἐπειδὴ γὰρ τῆς εὐθυμίας τὸ πλάτος γέγονεν αὐτοῖς ὀλέθρου πρόξενον καὶ ἀποστασίας ἀφορμὴ, ταύτῃτοι λοιπὸν αἱ θλίψεις ἐπάγονται, καὶ ἀναλόγως τοῖς ἀῤῥωστήμασι. τὰ γάρ τοι πολὺ νενοσηκότα τῶν σωμάτων καὶ σεσηπότα λοιπὸν, εἴξειεν οὐδαμῶς ἠπίοις μὲν ἔτι φαρμάκοις, δέοιτο δ' ἂν μᾶλλον καὶ σιδήρου καὶ πυρός. οὐκοῦν ἐπειδήπερ τὸ τῆς θείας ἡμερότητος μέγεθος ὤνησεν ὀλίγα τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ, ἵνα μὴ λέγοιμι παντελῶς οὐδὲν, θηριοπρεπὴς αὐτοῖς ἀγριότης ἐπάγεται. ἑαυτὸν δὲ παρεικάζει τοῖς ὅτι μάλιστα c τῶν θηρίων δεινοτάτοις καὶ βοροῖς, καὶ πολὺ λίαν ἔχουσι τὸ εἰς ὠμότητα βλέπον. οὐχ ὅτι πάντως ἡ θεία τε καὶ ἀπόῤῥητος φύσις γένοιτ' ἂν ἐν τοιαύταις ὀργαῖς, ἀλλ' ἐκεῖνό που τάχα διδάσκει πάλιν, ὅτι κεχρήσονται μὲν οἱ Ἀσσύριοι ταῖς οὕτως ἀκράτοις ὀργαῖς, ἀπάνθρωποί τε καὶ ἀτεράμονες, καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν τοιούτων, γεγονότες ἁλώσονται· δόξειε δ' ἂν εἶναι Θεοῦ τὸ πραττόμενον, ἐπεί τοι γενέσθαι συγκεχώρηκεν αὐτὸς, τοῖς οὕτως ἀγρίως ἡμαρτηκόσι τὴν αὐτοῖς d πρέπουσαν ὀργὴν ἐπαφείς. εὑρήσω τοίνυν αὐτοὺς ὡς πάνθηρ

3. Hoc ὅτι accessit ex D. 6. μοι] μου Edd. 9. ἄρκτος D. Edd. (86, 130, 311.) ἄρκος F. (A.V. XII.) 10. φάγονται B.D. (Alex.) καταφάγ. Edd. (Vat.) cf. infra 185 a. 11. δρομοῦ pro δρυμοῦ Edd. ante Migne. Statim καὶ add. F. (22 al.) 12. εὐθυμίας] εὐθηνίας Edd.

καὶ ὡς πάρδαλις· ἀποκομισθήσονται γὰρ εἰς τὴν Ἀσσυρίων. ἀπαντήσομαι δὲ αὐτοῖς καὶ ὡς ἄρκτος ἀπορουμένη, τουτέστιν, ἡ πεινῶσα τυχὸν, ἤγουν ἀλύουσα σφόδρα, τῶν σκύμνων ἐξῃρημένων· τότε γὰρ μάλιστά φασι τῆς ἐμφύτου μανίας
e *εἰς ἄκρον ἔρχεσθαι τὸ θηρίον. καὶ διαῤῥήξω συγκλεισμὸν καρδίας. συγκλεισμὸν ἐν τούτοις τὴν ἀσφάλειαν λέγει. ἀσφάλεια δὲ καρδίας τὸ θάρσος, ὅπερ ἂν ἔχοι τις κατ᾽ ἐχθρῶν· οὗ δὴ καὶ διεῤῥωγότος, τὰ ἐκ τῆς δειλίας εἰσκρίνεται πάθη, ὡς καὶ ἀμαχεὶ τοῖς ἐχθροῖς χαρίσασθαι τὸ νικᾶν. ὅμοιον οὖν ὡς εἰ λέγοι τυχὸν Εἰς ἐσχάτην αὐτοὺς κατοίσω δειλίαν, καίτοι τῶν δι᾽ ἐναντίας πεινῶντί τε καὶ ἠτεκνωμένῳ παρεικασθέντων θηρίῳ, φημὶ δὴ τῇ ἄρκτῳ. ὅτι δὲ καὶ τοῖς τῆς αἰχμαλωσίας ἐναλόντες δεσμοῖς, καὶ εἰς τὴν τῶν Ἀσσυ-*
185 A. a *ρίων ἀπενηνεγμένοι χώραν, οὐδεμίαν ἕξουσιν ἀπόνευσιν τῶν κακῶν, ἕψονται δὲ ὥσπερ αὐτοῖς κἀκεῖσε τὰ μοχθηρὰ, παρέδειξεν εἰπών Καὶ καταφάγονται αὐτοὺς ἐκεῖ σκύμνοι δρυμοῦ, θηρία ἀγροῦ διασπάσει αὐτούς. τὰ γὰρ τῶν Ἀσσυρίων ἀτίθασα γένη, σκύμνοις τοῖς ἐν δρυμοῖς καὶ θηρίοις παρεικάζει, πολὺ νενευκότα πρὸς τὸ ἀνήμερον.*

9, 10 Τῇ διασπορᾷ σου Ἰσραὴλ τίς βοηθήσει; ποῦ ὁ βασιλεύς σου
b οὗτος; καὶ διασωσάτω σε ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου· κρινάτω
11 σε ὃν εἶπας Δός μοι βασιλέα καὶ ἄρχοντα. καὶ ἔδωκά σοι ἐν
ὀργῇ μου, καὶ ἔσχον ἐν τῷ θυμῷ μου συστροφὴν ἀδικίας.

Ἔφην ἤδη καὶ ἐν τοῖς ἀνωτέρω βραχὺ, ὅτι κατῃτιᾶτο Θεὸς τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ, ὡς οὐκ οἶδ᾽ ὅπως ἑλομένους τὸ ἀνθρωπίνοις μᾶλλον ὑπεζεῦχθαι ζυγοῖς, καὶ ἀνήνασθαι τὴν ὑπ᾽ αὐτῷ

1. *καὶ* assumptum ex B.D.b. 2. *ἀπαντήσω* b. *ἄρκος* b. (A.V. XII.) 3. *ἤγουν* D. b. *ἢ* Edd. *σκύμνων ἐξῃρημένων*] *σκυμνίων ἀφῃρημένων* b. 7. *ἀσφάλειαν* D. *ἔχῃ* D. b. 8. *καὶ* om. D. 10. *εἰ* assumptum ex D. b. 11. *καίτοι* assumptum ex B.D. b. 12. *θηρίῳ*] *θηρίων* Edd. invitis B.D. b. *ἄρκῳ* b. 15. *ἕψονται δὲ* D. *ἕψονται* B. *καὶ ἕψονται* Edd. 18. Haec *καὶ θηρίοις* accesserunt ex B.D. 22. *εἶπες* D. (49.) *καὶ ἄρχοντα* om. D. *σοι*] + *βασιλέα* Edd. (A.V. etc.) deest in B.D. 23. *ἔσχον*] *ἔσχατον* (sic) D. 25. *ὡς οὐκ οἶδ᾽* B.D. *καὶ οὐδ᾽* Edd.

βασιλείαν τῷ Θεῷ, καίτοι βεβασιλευκότος τῶν ἀρχαιοτέρων, διὰ Προφητῶν ἁγίων. ἔφη γάρ, ὅτι "Καὶ ἐν Προφήτῃ c [Supra xii. 13.] "ἀνήγαγε Κύριος τὸν Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ἐν Προ- "φήτῃ διεφυλάχθη." ὑμεῖς δέ, φησί, τὸ ὑπὸ Θεῷ πράττειν παρωθούμενοι, καταβεβοήκατε τοῦ μακαρίου Σαμουὴλ λέγοντες "Ἰδοὺ σὺ γεγήρακας, καὶ οἱ υἱοί σου οὐ πορεύονται [1 Reg. viii. 5.] "ἐν τῇ ὁδῷ σου· καὶ νῦν κατάστησον ἐφ' ἡμᾶς βασιλέα "δικάζειν ἡμᾶς, καθὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη." οὐκοῦν ἐπειδήπερ εὖ βεβουλεῦσθαι δοκεῖς, ἀναστήσας ἐπὶ σαυτῷ βασιλέα, καθὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη, σώζεσθαί τε παρ' αὐτοῦ προσεδόκησας, ποῦ νῦν ἄρα ἐστίν; ἰδοὺ καιρὸς ἐπιδείξεως, πολεμείτω σου d τὸν πόλεμον, ὁπλιζέσθω λαμπρῶς, σωζέτω τὰς πόλεις, προασπιζέτω τῶν ὑπὸ χεῖρα, κατασοβείτω τῶν δι' ἐναντίας, ἐλαυνέτω νεανικῶς τοὺς καταδῃοῦν ἐθέλοντας οἴκους τε καὶ πόλεις.

Ἀλλ' ἴσως ἐρεῖς Καίτοι φαίνομαι μὲν ὡς αἰτήσας ἐγώ, σὺ δὲ καὶ δοὺς καὶ κεχρικὼς ἐν ἀρχαῖς τὸν Σαούλ. ναί φησιν, ἀλλ' ἐν ὀργῇ δέδωκα τὸν ἡγούμενον, καὶ ἔσχον ἐν τῷ θυμῷ μου συστροφὴν ἀδικίας, ὡς ἠδικημένος παρὰ σοῦ, φησί· μόνον δὲ οὐχὶ καὶ τῶν τῆς βασιλείας θώκων ἐξωθούμενος, τό e γε ἧκον εἰς τὸ σοὶ δοκοῦν, τεθύμωμαι λίαν. πλὴν ἀνέδειξα, καίτοι τὸ χρῆμά φησιν οὐκ ἀναγκαῖον εἰδὼς εἰς ὄνησιν, ἀλλ' ἵνα σε τῶν πραγμάτων ἡ πεῖρα πληροφορήσῃ καλῶς, ὅτι σκαιὰ καὶ ἄχρηστα κἀν τούτῳ βεβούλευσαι. ποῦ γὰρ νῦν ἐστιν, ἢ ποία λοιπὸν ἐξ αὐτοῦ γένοιτ' ἂν τοῖς πολεμουμένοις ἡ ὄνησις; ἀλλ' εἴπερ ἦσθα πάλιν ὑπὸ τὴν ἐμὴν φειδῶ τε καὶ χεῖρα, πάντως ἂν ὤφθης ἐν ἀμείνοσι τῶν ἐχθρῶν. οὐκοῦν "Ματαία σωτηρία ἀνθρώπου" κατὰ τὸ γε- [Ps. lix. 13.] γραμμένον, καὶ "Ψευδὴς ἵππος εἰς σωτηρίαν," ἢ ἐπ' ἄρχουσιν [Ps. xxxii. 17.]

1. ἀρχαιοτέρων] + καὶ Edd. 5. καταβεβοήκατε] καταβεβήκατε iid. 8. λοιπὰ] ἄλλα iid. 9. εὖ βεβ.] Sic correxi ex D. εὐβεβ. iid. 13. τῶν alt. D. Edd. τὸν B. 18. ἔσχον] ἔσχατον (sic ut supra) D. 20. τῶν τῆς βασιλείας θώκων] τῆς τῶν βασιλέων θάκων (sic) D. 25. ἐστιν om. D. 26. ἡ om. D. 28. Haec οὐκοῦν &c., accesserunt ex D.

ἐλπίς· ἐκρύεται δὲ καὶ μάλα ῥᾳδίως οὓς ἂν ἕλοιτο Θεὸς, καὶ οὓς ἂν καταθεάσαιτο τὴν ἐπ' αὐτῷ τιμῶντας ἐλπίδα.

186 A. a

12, 13 Ἐφραῒμ, ἐγκεκρυμμένη ἡ ἁμαρτία αὐτοῦ· ὠδῖνες ὡς τικτούσης ἥξουσιν αὐτῷ. οὗτος ὁ υἱός σου ὁ φρόνιμος, διότι οὐ μὴ ὑποστῇ ἐν συντριβῇ τέκνων.

Ps. vii. 15. *Τοῦτο οἶμαί ἐστι τὸ "Συνέλαβε πόνον, καὶ ἔτεκεν ἀνομίαν." ἐν ἀρχαῖς μὲν γὰρ Ἱεροβοὰμ, ἵνα τῶν σκήπτρων μὴ ἀποπέσοι· τὰς κατὰ νόμον θυσίας ἀποπληροῦν ἐθέλοντος τοῦ Ἰσραὴλ, ταύτης τε ἕνεκα τῆς αἰτίας ἀναφοιτῶντος εἰς* b *Ἱεροσόλυμα· τὰς δαμάλεις ἐπενόησε τὰς χρυσᾶς. καὶ ὥσπερ τινὰ πονηροῦ σπέρματος καταβολὴν εἰς νοῦν ἐδέχετο κατακεχωσμένην, ὥσπερ καὶ ἐγκεκρυμμένην τὴν ἁμαρτίαν. ἀλλ' ἥξει φησὶ καὶ ὁ τῶν ὠδίνων καιρός. οὗτος δ' ἂν νοοῖτο πάλιν, ὅ τε τοῦ πολέμου καὶ τῆς αἰχμαλωσίας. εἰ γὰρ καὶ μὴ αὐτῷ συνέβη τῷ Ἐφραῒμ, ἀλλ' οὖν τοῖς ἐξ αὐτοῦ γεγονόσιν, ἤγουν τοῖς τῆς ἀρχῆς διαδόχοις, ἐπῆλθον κατὰ καιροὺς, ὅτι τῆς ἐκείνου δυσσεβείας γεγόνασι μιμηταί.*

Διαλέγεται τοίνυν ὡς πρὸς τὴν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ Συναγωγὴν καί φησι Τίς σε διασώσει; ἆρα ὁ υἱός σου οὗτος ὁ c *φρόνιμος; λέγων δὲ τὸ οὗτος, ἢ τὸν κατὰ καιροὺς βασιλεύοντα δείκνυσιν, ὃς καὶ τὴν τοῦ δοκεῖν εἶναι συνετὸς ἐδέχετο δόξαν· παρέπεται γὰρ τοῦτο τοῖς κρατοῦσιν ἀεί· ἤγουν ἕτερόν τι, καὶ τῷ καιρῷ πρέπον ὑποδηλοῖ, καθ' ὃν καὶ ὁ τῆς προφητείας ἐγένετο λόγος. βασιλεύοντος γὰρ* 4 Reg. xvii. 1 sqq. *τοῦ Ἄχαζ ἐπὶ τὸν Ἰούδαν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, "ἐν ἐνδεκάτῳ ἔτει, βεβασίλευκεν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ "Ὡσηὲ υἱὸς Ἠλὰ, ὃς ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς "Κυρίου." ἀλλὰ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ κατεστράτευσε τῆς Σα-*

2. *καταθαιάσαιτο* (sic) D. 5. *ὑποστῇς* B. 6. *ἐστιν οἶμαι* inverso ordine D. 8. *ἀποπέσοι*] *ἀπώσῃ* Edd. 11. *ἐδέχετο*] *ἐδέξατο* b. 12. *κατακεχωσμένην* D. b. *κατακεχρωσμένην* B. Edd. 13. *καὶ* om. b. 14. *καὶ* alt. om. D. 19. *ἆρ'* D. 23. *ὃν*] *ὃ* Edd. 24. *ἐγίνετο* D. 25. *Ἄχαζ* D. *Ἄχατζ* Edd. ante Migne. 27. *ἠλᾶ* D.

μαρείας Σαλμανασὰρ βασιλεὺς Ἀσσυρίων. "Καὶ ἐγενήθη, d 4 Reg. xvii. 3.
"φησὶν, Ὠσηὲ αὐτῷ δοῦλος." ὠργίζετο δὲ λίαν ὁ Ἀσσύριος ἐπ' αὐτῷ δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἔπεμψε μὲν γὰρ πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, αἰτῶν μαναὰ καὶ τὰ συνήθη· ὁ δὲ προστάττεσθαι παρ' ἐκείνου μὴ ἀνασχόμενος, ἐπρεσβεύετο πρὸς Σηγὼρ βασιλέα Αἰγύπτου, τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν αἰτῶν. πρὸς τοῦτο λελυπημένος ὁ Σαλμανασὰρ, πεπολιόρκηκε μὲν τὴν Σαμάρειαν, ἐφ' ὅλοις ἔτεσι τρισίν. εἶτα ζωγρήσας τὸν Ὠσηὲ, δεσμώτην ἐποίει, καὶ κατέγραφεν ἐν οἰκέταις, ἀπῴκισε e
δὲ καὶ τὸν Ἰσραὴλ ἐν ὁρίοις Περσῶν καὶ Μήδων. ἔοικεν οὖν ὁ προφητικὸς ἡμῖν λόγος Ὠσηὲ τὸν Ἠλὰ καταδεικνύειν ἐν τούτοις, ὃν καὶ φρόνιμον ἀποκαλεῖ, οὐχ ὅτι συνετὸς ἦν κατὰ ἀλήθειαν, ἀλλ' οἱονείπως εἰρωνεύεται· ἐδόκει μὲν γὰρ παρὰ τῷ Ἰσραὴλ συνετὸς εἶναί τις, καὶ σφόδρα σοφῶς βεβουλεῦσθαι, διά τοι τὸ ἑλέσθαι τὴν ἐξ Αἰγύπτου καλεῖν ἐπικουρίαν αὐτοῖς. ἀλλ' ἥλω ψυχρὰ καὶ ἀνόνητα καὶ δράσας καὶ βουλευσάμενος. τίς δὴ οὖν ἄρα, φησὶν, ἐξελεῖ- a 187 A.
ταί σε τοῦ μὴ παθεῖν τὰς ἀνηκέστους συμφοράς; οὗτος ὁ υἱός σου ὁ φρόνιμος, διότι οὐ μὴ ὑποστῇ ἐν συντριβῇ τέκνων. τῶν γὰρ σῶν τέκνων συντριβομένων φησὶν οὐδ' ἂν αὐτὸς ὑποσταίη· ληφθήσεται γὰρ δοῦλός τε καὶ αἰχμάλωτος ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις· βαδιεῖται πρὸς Ἀσσυρίους. σοφὸς οὖν ὁ ψάλλων "Ἰσχύς μου καὶ ὕμνησίς μου ὁ Κύριος." παρ' Ps. cxvii. 14.
αὐτοῦ γὰρ πᾶσα δύναμις, καὶ σωτηρία πᾶσα· καὶ σώζων Es. xliii. 11.
οὐκ ἔστι πάρεξ αὐτοῦ.

b

Ἐκ χειρὸς ᾅδου ῥύσομαι αὐτοὺς, ἐκ θανάτου λυτρώσομαι αὐτούς· 14
ποῦ ἡ δίκη σου, θάνατε; ποῦ τὸ κέντρον σου, ᾅδη;

Τὰ ἐκ θυμοῦ λαλήσας τοῖς ἡμαρτηκόσι, καὶ τὰ ἐκ λύπης

4. μαναὰ] μαανὰ D. (56, 246.) 10. ὁρίοις B. ὄρεσι D. ὁρίοις Pont. ὁρείοις Aub. 11. ἡμῖν ὁ προφητικὸς inverso ordine D. 16. ἀνώνητα (sic) Edd. 19. ὁ assumptum ex B.D. 23. Κύριος] + καὶ μὴν καὶ ὁ θεσπέσιος παῦλος γράφων Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ. 24. πᾶσα alt. assumptum ex B.D. 26. αὐτοὺς prius] + καὶ B. Edd. (Vat. XII.) om. D. (Alex.) 27. δίκη D. Edd. νίκη (130, 311.) cf. infra.

ἐσόμενα προαπηγγελκὼς, ἀναπεφοίτηκε πάλιν εἰς θεοπρεπῆ τε ἡμερότητα, καὶ ὅτι μὴ εἰσάπαν τὸ ἐπὶ γῆς ἀπέστραπται γένος, μήτε μὴν ἀνῆκεν εἰς καταφθορὰν ἀχάλινόν τε καὶ ἀτελεύτητον, ἀλλ' ἔσται τις κατὰ καιροὺς φειδὼ καὶ ἀνάκλησις εἰς τὸ ἀπ' ἀρχῆς ἐν Χριστῷ, καταμεμήνυκε προστι- c θεὶς, ὡς ῥύσεται μὲν ἐκ χειρὸς ᾅδου, καὶ ἐκ θανάτου λυτρώσεται, δῆλον δὲ, ὅτι τοὺς ὑπ' αὐτὸν γεγονότας, διὰ τὴν εἰσποιητὸν ἁμαρτίαν, καὶ τὴν ἐν ἀρχαῖς τοῦ Ἀδὰμ παράβασιν. πεποίηται γὰρ ἡ τοιάδε πάλιν ὑπόσχεσις, οὐχὶ μόνῳ τῷ Ἐφραΐμ, ἤγουν τοῖς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, ἅπασι δὲ μᾶλλον τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς. (Rom. iii. 29, 30.) ὡς γὰρ ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος "Οὐκ Ἰου-"δαίων ὁ Θεὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐθνῶν. δεδικαίωκε γὰρ "περιτομὴν ἐκ πίστεως, καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως." d λελύτρωται γὰρ ἡμᾶς ἐκ χειρὸς ᾅδου, τουτέστιν, ἐκ τῆς τοῦ θανάτου καταδυναστείας, καὶ ὁ τῆς λυτρώσεως τρόπος ὁ Χριστοῦ νοεῖται θάνατος. ἀνέτλη γὰρ ἑκὼν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν (Col. ii. 14, 15.) ἐπὶ ξύλου σφαγὴν, καὶ τεθριάμβευκεν ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας, προσηλώσας αὐτῷ τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον. τότε γὰρ (Ps. cvi. 42.) τότε "καὶ πᾶσα μὲν ἀνομία τὸ ἑαυτῆς ἐνέφραξε στόμα" κατήργηται δὲ καὶ τὸ τοῦ θανάτου κράτος, ἐξῃρημένης τῆς ἁμαρτίας· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ τοῦ θανάτου νίκη, καὶ τὸ κέντρον τοῦ ᾅδου. οὕτω καὶ ὁ σοφὸς ἡμῖν ἡρμήνευσε Παῦλος. ἔφη (1 Cor. xv. 56.) e γὰρ, ὅτι "Τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου ἐστὶν ἡ ἁμαρτία, ἡ "δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος." οὐκοῦν τῆς ἁπάντων ἁμαρτίας ἀνῃρημένης ἐν Χριστῷ, φαίημεν ἂν εἰκότως καὶ ἡμεῖς αὐτοί Ποῦ ἡ νίκη σου θάνατε; που τὸ κέντρον σου ᾅδη; (Rom. viii. 33, 34. 1 Tim. ii. 6.) "Θεὸς γὰρ ὁ δικαιῶν, τίς ὁ κατακρίνων; Χριστὸς Ἰησοῦς ὁ "ἀποθανὼν" ὑπὲρ ἡμῶν, μᾶλλον δὲ "δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον "ὑπὲρ πάντων," εἷς ὁ πάντων ἀξιώτερος, δι' οὗ καὶ ἐν ᾧ πεπλουτήκαμεν τὸ ἀναφοιτῆσαι πάλιν εἰς ἀφθαρσίαν.

3. τε] τι Edd. 7. εἰσποίητον] εἰς ποιητὴν iid. 12. μόνον b. μόνων D. Edd. 14. γὰρ D. b. δὲ Edd. 15. δυναστείας b. 17. ξύλου] ξύλους Edd. 19. ἑαυτῆς] ἐξ αὐτῆς iid. 21. νίκη] δίκη ut supra in textu D. 23. τὸ δὲ] τόδε Aubertus. 26. νίκη] δίκη D. 27. ὁ primum assumptum ex D.

Παράκλησις κέκρυπται ἐξ ὀφθαλμῶν μου; διότι οὗτος ἀνὰ μέσον a 188 A. 15
ἀδελφῶν διαστελεῖ.

Ἀναγνωσόμεθα τοῦ προκειμένου τὸν πρῶτον στίχον κατ' ἐπερώτησιν, καὶ ὑποστιγμὴν, καί τι τοιοῦτον ἡμῖν ὑπεμφήνειεν ἂν ὀρθῶς νοεῖν ᾑρημένοις. κατηῤῥώστησέ φησιν, ἡ ἀνθρώπου φύσις τὸ πολυειδὲς εἰς ἁμαρτίαν, καὶ ἀπονένευκεν οὐ μετρίως εἰς τὸ πλημμελές· ταύτῃτοι δικαίως κατεδικάσθη θανάτῳ. εἶτα τίς ἔσται τῆς ἐπικουρίας ὁ τρόπος τοῖς τοῦτο παθοῦσιν, ἢ ὅπως ἂν διακρούσαιντο τὸ συμ- b
βεβηκὸς, αὐτὸς ἐγὼ διασκέψομαι, μᾶλλον δὲ ἤδη καὶ ὁρίσας ἔχω. ἢ ἆρά τις ἐστὶν ἐν ὑμῖν, φρενοβλαβείας εἰς τοῦτο προήκων, ὡς οἴεσθαί τε καὶ λέγειν, ὅτι παρακλήσεως καὶ παραμυθίας ἐστί τις τρόπος, ὃν ὁ θεῖός τε καὶ ἀκήρατος οὐχ ἑώρακε νοῦς; εἰμὶ γὰρ τεχνίτης, ἄναλκίς τε πρὸς οὐδὲν, ἀλλ' εὖ οἶδα πάντα, καὶ ἀμελλητὶ κατορθῶ τὸ δοκοῦν.

Καίτοι, φησὶν, οὗτος ἀνὰ μέσον ἀδελφῶν διαστελεῖ. προαπαγγέλλει δὲ διὰ τούτων ἡμῖν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστόν. αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ πάντων παράκλησις, ὁ τῆς c
θεραπείας τρόπος· αὐτὸν προώρισεν ὁ Πατὴρ πρὸ χρόνων αἰωνίων Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν τοῖς τῷ θανάτῳ κεκρατημένοις. αὐτὸν ἔφη διαστέλλειν ἀνὰ μέσον ἀδελφῶν. καὶ τί δὴ τοῦτο ἔστιν, αὐτοῦ λέγοντος ἀκηκόαμεν τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ "Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν S.Matth. x. 34-6.
"εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ "μάχαιραν. ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς "αὐτοῦ, καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ νύμφην "κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ d
"οἰκειακοὶ αὐτοῦ·" καὶ πάλιν τὰ ἐσόμενά που προαπαγγέλλων τοῖς ἁγίοις μαθηταῖς "Παραδώσει, φησὶν, ἀδελφὸς Ib. 21.

9. διακρούσαιτο Edd. 11. ἡμῖν pro ὑμῖν D. 12. προσήκων (sic) iid. 15. ἀμεληтὶ (passim) D. 17. τὸν alt. assumptum ex b. 18. καὶ post παράκλησις add. b. 28. που assumptum ex D.

“ ἀδελφὸν εἰς θάνατον,” καὶ ἐπαναστήσεται πατὴρ ἐφ᾽ υἱούς. ἐπειδὴ γὰρ τὴν τοῦ διαβόλου καθῄρηκε τυραννίδα, καὶ τῶν τῆς εἰδωλολατρείας ἐξείλετο βρόχων τοὺς πεπλανημένους, κατέδησεν οὕτως πρὸς ἀγάπην τὴν πρὸς ἑαυτὸν, ὡς καὶ φυσικῆς ἀλογῆσαι φιλοστοργίας τοὺς πεπιστευκότας, καὶ e *ἀδελφοὺς ἀνήνασθαι καὶ πατέρας καὶ οἴκους καὶ γένη, καὶ ἀποχρήσειν αὐτοῖς εἰς ἅπασαν εὐθυμίαν, ὑπολαβεῖν τὸ προσκεκλίσθαι τῷ Χριστῷ. καὶ γοῦν καὶ ὁ μακάριος Δαυεὶδ, ὡς ἐκ προσώπου τῶν τοῦτο κατορθωκότων ψάλλει* Ps. xxvi. 10. *πού καί φησιν ὅτι “ Ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου ἐγκατ- “ έλιπόν με, ὁ δὲ Κύριος προσελάβετό με.”*

Ἐπάξει καύσωνα ἄνεμον Κύριος ἐκ τῆς ἐρήμου ἐπ᾽ αὐτὸν, καὶ ἀναξηρανεῖ τὰς φλέβας αὐτοῦ, ἐξερημώσει τὰς πηγὰς αὐτοῦ· 189 A. a αὐτὸς καταξηρανεῖ τὴν γῆν αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἐπιθυμητὰ αὐτοῦ.

Μεθίστησι μὲν τὸν λόγον ἐπ᾽ αὐτὸ τὸ τοῦ θανάτου πρόσωπον, ἀνέμῳ δὲ νότῳ καὶ καύσωνι παρεικάζει Χριστὸν, ὃν καὶ ἐκ τῆς ἐρήμου φησὶν ἐπενεχθήσεσθαι κατὰ καιρούς. χρὴ δὲ εἰδέναι, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων, ἐκεῖνο, ὅτι τῶν Ἰουδαίων ἡ χώρα πλατεῖαν καὶ ἀκατάληπτον ἔρημον ἔχει, κειμένην ἐν μέρεσι τοῖς νοτιωτάτοις, κἂν εἰ συνέβη ποτὲ τὸν ἐκεῖθεν ἄνεμον κατενεχθῆναι ῥαγδαίως, περιδεεῖς ἦσαν οὐ μετρίως, αὐαινομένης τῆς χώρας. δοκεῖ δέ τισι καὶ αὐτὰς τῶν b *ὑδάτων τὰς ἐν τῇ γῇ φλέβας ὀκνηροτέρας ποιεῖσθαι τὰς χορηγίας, καὶ ταῖς τοῦ βιαίου καὶ πυρώδους πνεύματος προσβολαῖς ἀνακόπτεσθαι. οὐκοῦν ἐξ ὧν ἴσασι καὶ πεπείρανται, ποιεῖται τοὺς λόγους.*

7. Hoc ὑπολαβεῖν accessit ex D. 8. προσκεκλίσθαι D. προσκεκλῆσθαι B. Edd. 10. ἡ assumptum ex B.D. 12. ἀπάξει D. Statim καύσωνος D. 13. Haec ἐξερημώσει τὰς πηγὰς αὐτοῦ desunt in Edd. 18. καὶ om. D. ἐπενεχθήσεσθαι D. ἐνεχθήσεσθαι Edd. 21. κἂν εἰ D. Edd. καὶ εἰ b. συμβῇ b. 22. ἐκεῖθεν] + αὐτοῖς b. Statim ἄνεμον post κατενεχθῆναι transp. b. 23. αὐαινομένης B.D. ἀναινομένης Edd. ξηραινομένης b. 24. τῇ om. D.

Ἐπενεχθήσεσθαι δὴ οὖν τῷ θανάτῳ Χριστὸν ὁ προφητικὸς ἡμῖν ἔφη λόγος ἀνέμῳ καύσωνι παραπλήσιον, ὃς πάσας αὐτοῦ τὰς πηγὰς καὶ τὰς φλέβας καταξηρανεῖ. ἐπιμένει οὖν τῇ τροπῇ, καὶ μάλα ὀρθῶς, καὶ ὡς ἀπό γε τοῦ συμβαίνειν εἰωθότος, τὴν τοῦ μυστηρίου ποιεῖται δήλωσιν. c φλέβας δὲ καὶ πηγὰς τοῦ θανάτου, τοὺς τῆς ἀπωλείας τρόπους εἶναί φαμεν, ἤτοι τὰς πονηρὰς καὶ ἀντικειμένας δυνάμεις. δι' αὐτῶν γὰρ ὥσπερ τὴν τῶν ἀεὶ κατὰ καιροὺς ἀπολλυμένων χορηγεῖται πληθύν. οὕτω νοήσεις καὶ τὰ σκεύη τὰ ἐπιθυμητὰ αὐτοῦ. σκεύη γὰρ ἀπολλύοντα τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τῷ θανάτῳ τίμια φαίη τις ἂν εἰκότως, ἢ τὰς πονηρὰς καὶ ἀντικειμένας δυνάμεις, ἤγουν ἀνοσίους τινὰς τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, τῆς ἐκείνου δυστροπίας θεραπευτὰς, καὶ προσαπολλύντας ἑαυτοῖς ἑτέρους. πνεύσαντος δὴ οὖν τοῦ d καύσωνος, ἅπασά φησιν ἡ τοῦ θανάτου ξηρανθήσεται γῆ. πεποίηται δὲ πάλιν ὡς ἐκ μεταφορᾶς ὁ λόγος. ὅμοιον γὰρ ὡς εἰ καὶ λέγοι τυχόν Κατεβόσκετο μὲν ὥσπερ τι χωρίον ὁ θάνατος τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλ' ἔσται ξηρὸν, οὐχ εὑρήσει νομὴν ὁ θάνατος. ἀνήρηται γὰρ ἡ φθορὰ προθέντος ἅπασι τοῦ Χριστοῦ τὴν ζωὴν, καὶ παλινάγρετον ἐφέντος ποιεῖσθαι τὴν ἀφθαρσίαν.

e

Ἀφανισθήσεται Σαμάρεια, ὅτι ἀντέστη πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῆς· ἐν 16
ῥομφαίᾳ πεσοῦνται αὐτοὶ, καὶ τὰ ὑποτίτθια αὐτῶν ἐδαφισθήσονται, καὶ αἱ ἐν γαστρὶ ἔχουσαι αὐτῶν διαῤῥαγήσονται.

Διαπεράνας εὖ μάλα τὸν ἐπὶ Χριστῷ λόγον, καὶ τῆς καθόλου λυτρώσεως τὸ μυστήριον προαπηγγελκὼς ὁ μακάριος προφήτης, ἐποιμώζει πάλιν ταῖς τῶν προσκεκρουκότων συμφοραῖς, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ κατολοφύρεται τοὺς ἐν Σα- a 190 A.

3. πηγὰς] πληγὰς (sic) Edd. 4. μάλα] μάλιστα iid. 13. τῆς prius assumptum ex B. 17. καὶ om. D. γὰρ post μὲν add. D. 22. ἀνέστη Edd. (239, 311.) 23. ἐδαφισθήσονται] ἐδαφισθήσεται F. (22 al.) ἐλαφισθήσονται (sic) Edd.

μαρεία. μετὸν γὰρ ἀπόνασθαί φησι, καὶ σφόδρα πλουσίως, τῶν ἐξ ἡμερότητος ἀγαθῶν, αὐτόμολοι δεδραμήκασι πρὸς τὰ ἐξ ὀργῆς ἐσόμενα κατ' αὐτῶν, διάτοι τὸ ἀντεξάγειν ἑλέσθαι Θεῷ, καὶ δεσποτικοῖς προστάγμασι τὸ ἴδιον ἀντεγεῖραι θέλημα, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ ἀντιτετάχθαι δοκεῖν, ἢ καὶ ἐν μοίρᾳ γενέσθαι τῶν ἀνθεστηκότων αὐτῷ κατὰ ἀλήθειαν. τοιγάρτοι φειδοῦς ἁπάσης ἐξῃρημένης ἔργον μὲν ἔσονται ῥομφαίας
b *αὐτοί· ξένοι δὲ τῆς ἀπανθρωπίας ἐπινοηθήσονται τρόποι κατά τε γυναίων καὶ τέκνων. ὁμοῦ γὰρ τοῖς ἀρτιγενέσι νηπίοις πρόωρον ὑπομενοῦσι θάνατον καὶ τὰ οὔπω κεκλημένα πρὸς τὸ εἶναι καὶ ζῆν, καὶ φθάσει τὴν δι' ὠδῖνος πρόοδον τῶν πολεμίων τὸ ξίφος. πικρὸν οὖν ἄρα τὸ ἀντιτάττεσθαι Θεῷ, καὶ ὀλέθρου πρόξενον ἀληθῶς καὶ δι' αὐτῆς ὁρᾶται τῆς πείρας.*

Κεφ. ιδ'. Ἐπιστράφητι Ἰσραὴλ πρὸς Κύριον τὸν Θεόν σου, διότι ἠσθένησας
2 ἐν ταῖς ἀδικίαις σου. λάβετε μεθ' ἑαυτῶν λόγους, καὶ ἐπι-
c στράφητε πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ὑμῶν· εἴπατε αὐτῷ ὅπως μὴ λάβητε ἀδικίαν καὶ λάβητε ἀγαθά, καὶ ἀνταποδώσομεν
3 καρπὸν χειλέων ἡμῶν. Ἀσσοὺρ οὐ μὴ σώσῃ ἡμᾶς, ἔφιπποι οὐκ ἀναβησόμεθα· οὐκ ἔτι μὴ εἴπωμεν Θεοὶ ἡμῶν, τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ἡμῶν.

Οὐ μετρίως ἄν τις ἀγάσαιτο κἀν τῷδε δὴ πάλιν τοῦ προφήτου τὸ εὐτεχνὲς, καὶ τοῦ λόγου τὴν οἰκονομίαν. πεποίηται γὰρ ἁγιοπρεπῶς, καί ἐστι τῆς ἄνωθεν μυσταγωγίας
d *ἔμπλεως. προαναπεφώνηκε μὲν γὰρ τὴν ἐσομένην διὰ Χριστοῦ λύτρωσιν, καὶ ὅτι κατὰ καιροὺς ἀτονήσει θάνατος,*
Supra xiii. 14. *καὶ ἀργήσει τὸ κέντρον τοῦ ᾅδου· καὶ πρὸς τούτοις, ὅτι*

5. *καὶ* alt. om. D. 8. *ξένιοι* Edd. 9. *γε* pro *τε* D. Migne. 13. *ἀληθῶς* accessit ex D. 15. *ἐπιστράφητι* D. (Alex. XII.) *ἐπιστράφηθι* B. Edd. (Vat.) 17. *ὑμῶν*] *ἡμῶν* B.D. (23, 311.) 19. *Ἀσοὺρ* B.D. *Ἀσσοὺρ* Edd. *σώσει* D. (26, 106, 147.) *ἔφιπποι* B.D. (198.) *ἐφ' ἵππον* Edd. (Vat.) *ἐφ' ἵππων* (Alex.) 26. *ἀτονήσει*] *ἐκπονήσει* Edd.

παρακλήσεως καὶ παραμυθίας τρόπος ἂν νοοῖτο παντελῶς οὐδεὶς, ὃς οὐκ ἐγνώσθη Θεῷ. καὶ τί μετὰ τοῦτο; συμβουλεύειν ἦν ἀναγκαῖον τὰ πρὸς σωτηρίαν αὐτοῖς τελοῦντα λοιπὸν φρονεῖν τε καὶ δρᾶν, καὶ οἱονεὶ πρὸς ἀνάνηψιν ἀνακομίζειν ἐπείγεσθαι τοὺς μεμεθυσμένους· οὐκ ἐξ οἴνου· πόθεν; ἐκ φιληδονίας δὲ μᾶλλον κοσμικῆς, καὶ τοῦ προσκεῖσθαι φιλεῖν ταῖς τῶν δαιμονίων ἀπάταις. ἵνα τοίνυν μὴ e ταῖς εἰς χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν ὑποσχέσεσι πρὸς τὸ ῥᾴθυμον ὑπτιούμενοι, τὸν σωφρονίζειν εἰδότα παρ' οὐδὲν ποιοῖντο λόγον, ταύτῃτοι χρησίμως πρὸς ὑπόμνησιν αὐτοὺς τῶν δεινῶν ἀναφέρει πάλιν, ἀφανισθήσεσθαι μὲν τὴν Σαμάρειαν εἰπὼν, ὅτι ἀντέστη πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῆς· εἶτα τούτοις ἐκεῖνα προστιθεὶς, ἃ δὴ μάλιστά γε καταδεδίττεσθαί τε καὶ ἀνιᾶν οὐκ ἀνικάνως ἔχοντα φαίνεται τοὺς ἀκροωμένους. a 191 A. νήπια μὲν γὰρ ἐδαφισθήσεσθαί φησι· συνδιολεῖσθαι δὲ τοῖς ἐμβρύοις καὶ αὐτὰς τὰς μητέρας, οὔπω τῆς λαγόνος ἐξενεγκούσας εἰς φῶς τὸ πολύευκτον ἄχθος. προκαταπτοήσας δὴ οὖν τοῖς δείμασιν, ἐπὶ καιροῦ λοιπὸν ταῖς τῶν νουθετουμένων καρδίαις τὸν καλοῦντα πρὸς μετάγνωσιν ἐνίησι λόγον, ὅτι χρὴ παλινδρομεῖν, καὶ πρὸς Θεὸν ἐπανήκειν εὖ μάλα παραφωνῶν. λέγων δὲ ὅτι ἠσθένησας ἐν ταῖς ἀδικίαις σου, δίδωσι νοεῖν, ὅτι πάντῃ τε καὶ πάντως συγκαταλήξει ταῖς b ἀδικίαις καὶ τὸ ἀσθενεῖν αὐτοὺς, καὶ τοῖς τῆς ἀποστασίας τρόποις, εἰ ἐκ μέσου γένοιντο, συνοιχήσεται καὶ τὰ δεινά.

Supra xiii. 16.

Τὸν δέ γε τῆς πρὸς Θεὸν ἐπιστροφῆς καταλειαίνει τρόπον· ἔσεσθαι γὰρ ἐν ἀμείνοσι καὶ ἐν φειδοῖ τῇ παρὰ Θεῷ τοὺς ἡμαρτηκότας εὖ μάλα φησὶν, οὐ τὰ ἐκ πλούτου προσάγοντας, οὐ χρυσὸν ἀναθέντας, οὐ σκεύεσιν ἀργυροῖς τιμᾶν ᾑρημένους, οὐ βουθυσίαις, οὐ μήλων σφαγαῖς εὐφραίνοντας, ἀλλ' εἰ χαρίσαιντο λόγους, καὶ εὐστομεῖν ἕλοιντο τὸν τῶν

2. τί] τὸ Edd. 5. οἴνου· πόθεν;] Sic correxi ex D. οἴνου ποθὲν iid. 7. δαιμονίων B.D. δαιμόνων iid. 11. πάλιν] + καὶ iid. Statim ἀναφανισθήσεσθαι (sic) iid. correxi ex B. 15. ἐδαφισθήσεται (sic) D. 17. πολύευκτον ἄχθος] πολύτευκτον ἄνθος iid. 18. δείγμασιν pro δείμασιν iid. 20–25. Ab πρὸς ad πρὸς transilit D. 30. τῶν om. D.

c ὅλων Δεσπότην ἐκμειλισσόμενοι. λάβετε γὰρ μεθ᾽ ἑαυτῶν λόγους, εἴπατε τῷ Θεῷ, ὅπως μὴ λάβητε ἀδικίαν καὶ λάβητε ἀγαθὰ, τουτέστιν ἵνα μὴ ταῖς ἀδικίαις ἰσομέτρως κολάζησθε, καταπλουτῆτε δὲ μᾶλλον ταῖς τῶν ἀγαθῶν χορηγίαις, ἐπαγγείλασθε δὲ προσκομίζειν αὐτῷ τὰ ἀπὸ χειλέων, χαριστηρίους ᾠδὰς καὶ ἐξομολόγησιν. γλώσσης γὰρ τὰ τοιάδε καρποί. πλὴν ἐκεῖνο βοᾶτέ φησι, καὶ ἀραρότως ἐπαγγέλλεσθε, ὡς οὔτε Ἀσοὺρ σώσει ἡμᾶς, οὔτε μὴν ἔφιπποι ἀναβησόμεθα· ἀλλ᾽ οὐδὲ ἐροῦμεν ἔτι Θεοὶ ἡμῶν, τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ἡμῶν. ἦσαν d γὰρ οὗτοι τῆς ἀποστασίας οἱ τρόποι. διὰ ταῦτα προσκεκρούκασιν, ὅτι καὶ λελατρεύκασιν εἰδώλοις, καὶ τὸν ἀεὶ σώζοντα Θεὸν ἀτιμάσαντες, ταῖς ἐξ ἀνθρώπων ἐπικουρίαις προσνενεμήκασι τὴν ἐλπίδα. καὶ πολεμούντων μὲν αὐτοῖς τῶν Αἰγυπτίων, ἐπεκαλοῦντο τὸν Ἀσσύριον· Ἀσσυρίων δὲ πάλιν ὅπλα κατὰ τῆς Σαμαρείας ἠρμένων, κατεμισθοῦντο χρήμασι τοὺς τῶν Αἰγυπτίων ἱπποτοξότας, ἤγουν τοὺς τῆς ἐν πολέμοις ἱππικῆς ἐπιστήμονας. ταύτητοι καὶ ἤκουον Θεοῦ

Es. xxxi. 1. λέγοντος ἐναργῶς "Οὐαὶ οἱ καταβαίνοντες εἰς Αἴγυπτον e "ἐπὶ βοήθειαν, οἱ ἐφ᾽ ἵπποις πεποιθότες καὶ ἐφ᾽ ἅρμασιν·" ἐγελῶντο δὲ, καὶ μάλα δικαίως, προασπιστὴν ποιεῖσθαι

Ib. 3. σπουδάζοντες "Αἰγύπτιον ἄνθρωπον καὶ οὐ Θεὸν, ἵππων "σάρκας," κατὰ τὸ γεγραμμένον. οὐκοῦν ἀποφοιτᾷν ἐπαγγέλλονται καὶ τοῦ λατρεύειν εἰδώλοις καὶ τοῦ τὰς ἐλπίδας ἐπ᾽ ἀνθρώποις ἔχειν ἔτι. ἐπανόρθωσις δὲ αὕτη τῶν ἤδη προεπταισμένων, καλοῦσα πρὸς ἡμερότητα τὸν τῶν ὅλων

192 A. a Δημιουργὸν, τὸν διὰ φωνῆς Προφήτου λέγοντα "Ἀποσ-

Ezech. xxxiii. 11; xviii. 30. "τροφῇ ἀποστρέψατε ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν ὑμῶν, οἶκος τοῦ "Ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἔσονται ὑμῖν εἰς κόλασιν ἀδικίας."

6. γλώττης D. τὰ om. D. 8, 9. Haec Ἀσοὺρ—ἀλλ᾽ οὐδὲ accesserunt ex B.D. 9. ἐρεῖτε pro ἐροῦμεν ἔτι Edd. ἡμῶν alt.] Sic correxi ex D. ὑμῶν Edd. 14. τῶν om. D. 16. τοὺς alt. assumptum ex B.D. Statim τῆς ἐν πολέμοις B. ἐν τῆς πολέμοις (sic) D. ἐν τοῖς πολ. Edd. 20. καὶ om. D.

Ὁ ἐν σοί, ἐλεήσει ὀρφανόν.

Αὕτη τοῦ Προφήτου φωνὴ προτρέποντος εἰς μετάγνωσιν, καὶ τοῦ Δεσπότου τὴν γαληνότητα καθιστάντος ἐναργῆ, καὶ τὸν ὄκνον ὑποτεμνομένου τοῦ μεταγινώσκειν ἐθέλοντος. μὴ γὰρ ἐνδοιάσῃς, φησὶν, ὦ Ἰσραὴλ, ὅτι τεύξῃ τῶν κατ' εὐχὴν, εἰ προσκομίσειας τὴν μετάγνωσιν. ὁ γὰρ ἐν σοὶ Θεὸς ἐλεεῖν b οἶδε καὶ κατοικτείρειν ὀρφανούς. οὕτω που φησὶ καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ "Ὀρφανὸν καὶ χήραν ἀναλήψεται," (Ps. cxlv. 9.) ἐξ ἑνὸς οἶμαι πράγματος, ἤγουν ἐκ προσώπων τῶν ὅτι μάλιστα κατελεεῖσθαι πεφυκότων, τῆς θείας τε καὶ ἀποῤῥήτου φύσεως καταδεικνὺς τὸ φιλάνθρωπον. εἰ δὲ δὴ βούλοιτό τις τῆς ὀρφανίας τὸ χρῆμα καὶ αὐτῷ καταγράφειν τῷ Ἰσραήλ· ἀπώλισθε γὰρ μονονουχὶ Πατρὸς τοῦ Θεοῦ, καίτοι λέγοντος ἐναργῶς "Υἱὸς πρωτότοκός μου Ἰσραήλ·" (Exod. iv. 22.) φαίην ἂν ἔγωγε καὶ τῇδε νοεῖν ὀρθῶς. c

Δεῖ δὴ οὖν ἄρα τεθαῤῥηκότας ὡς ἀγαθός τε ἐστὶ καὶ πρόχειρος εἰς φιλανθρωπίαν ὁ τῶν ὅλων Δεσπότης, ἀοκνότατα μετανοεῖν, καὶ ταῖς εἰς τὸ ἄμεινον ἐπανορθώσεσι, τὰς τῶν ἤδη προεπταισμένων ἀπολύειν αἰτίας.

Ἰάσομαι τὰς κατοικίας αὐτῶν, ἀγαπήσω αὐτοὺς ὁμολόγως, διότι 4
ἀπέστρεψεν ἡ ὀργή μου ἀπ' αὐτῶν.

Εἰσκεκόμισται γείτων εὐθὺς, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ ἀγχίθυρος, ὁ παρὰ Θεοῦ λόγος, ἰᾶσθαί τε τοὺς ἠσθενηκότας ὑπισχνουμένου, καὶ ὁμολόγως ἀγαπᾶν, τουτέστιν, ὁμολογουμένως καὶ d ἀκρύπτως ἤδη λοιπὸν ἐνεργοῦντα φαίνεσθαι τὰ ἐκ φειδοῦς καὶ ἀγάπης, καὶ τὴν παντὸς ἐπίδοσιν ἀγαθοῦ. δηλοῖ δὲ πρὸς

2. Αὕτη assumptum ex B.D. 6. προσκομίσειας] προνομίσειας Edd. 9. οἶμαι] + τοῦ D. 11. δὴ assumptum ex D. 12. καταγράφειν D. Edd. καταγράψειν B. 20. διότι B.D. (Alex. XII.) ὅτι Edd. (Vat.) 21. ἡ ὀργή B.D. (22. al.) τὴν ὀργήν Edd. (A.V.) 25. φαίνεσθαι τὰ ἐκ φ. καὶ ἀγ. hoc ordine D. φαίνεσθαι post ἀγάπης tr. Edd.

τούτοις, ὅτι καὶ τῆς εἰς αὐτοὺς κατέληξεν ὀργῆς, καὶ τῆς αὐτῷ φιλητῆς οὐκ ἀποδημήσει φιλανθρωπίας. ἔοικε δὲ πάλιν ὁ λόγος ἡμῖν ἐν τούτοις, οὐ μόνης διαμεμνῆσθαι τῆς τῶν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ ἐπιστροφῆς, συνεισκομίζειν δὲ
Rom. ix. 6. e *μᾶλλον καὶ τὴν τῶν ἐθνῶν κλῆσιν· ὅτι μὴ "πάντες οἱ "ἐξ Ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσραήλ·" καταλογίζονται δὲ μᾶλλον εἰς*
Ib. iv. 12. *τέκνα οἱ ἀκολουθοῦντες "τοῖς ἴχνεσι τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ πί-"στεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ." οὐκοῦν συνεισφέρεται καὶ ἡ τῶν ἐθνῶν κλῆσις, καὶ ἡ πρὸς Θεὸν οἰκείωσις ἐν Χριστῷ διὰ πίστεως καὶ ἁγιασμοῦ· κατασημαίνεται δὲ πρὸς τούτῳ καὶ ἡ τῶν πνευματικῶν χορηγία, καὶ τῆς χάριτος τὸ ἀμφιλαφὲς, δῆλον δὲ ὅτι τῆς ἐν Χριστῷ.*

5 Ἔσομαι ὡς δρόσος τῷ Ἰσραήλ.

193 A. a *Πάντως που καταπιαίνουσα καὶ κατάρδουσα τὸν νοῦν τῶν κεκλημένων εἰς μετάγνωσιν, τῇ ἄνωθεν παρακλήσει, δῆλον δὲ ὅτι τῇ διὰ Πνεύματος· ἄνωθεν γὰρ ἡ δρόσος.*

Ἀνθήσει ὡς κρίνον.

Ἐκδώσει φησὶ τὸ εὐῶδες ἐν Χριστῷ, καὶ τῆς εὐαγοῦς πολιτείας τὴν εὐοσμίαν, καὶ ἀπόλεκτον ἄνθος ἔσται λοιπόν.

6 Καὶ βαλεῖ τὰς ῥίζας αὐτοῦ ὡς λίβανος, πορεύσονται οἱ κλάδοι αὐτοῦ.

b *Ὅτι μὴ εὐκατάσειστος τῶν πιστευόντων ὁ νοῦς, οὐδὲ οἷον ἕτοιμος εἰς τὸ νικᾶσθαι πνεύμασι πονηροῖς, διὰ τούτου δηλοῖ. ἔσται γὰρ οὕτως ἀσφαλὴς καὶ ἐρηρεισμένος, καθάπερ ἀμέλει καὶ τὸ τοῦ λιβάνου φυτὸν, ὃ καθίησι μὲν εἰς βάθος πολὺ τὴν ῥίζαν· τοῖς γεμὴν ἄνωθεν κλάδοις, οὐ με-*

5, 6. Ab *μᾶλλον* ad *μᾶλλον* transilit D. 9. *ἡ* alt. assumptum ex B.D.
14. *κατάρδουσα*] *καταρδεύουσα* Edd. invitis B.D. b. 15. *κεκτημένων* (sic) b.
21. *αὐτοῦ* B.D. *σου* F. Edd.

τρίως εὐρύνεται. σπαταλώσης γὰρ τῆς ῥίζης, ἁδραί που πάντως εἰσὶ καὶ αἱ τῶν ὀρπήκων ἐκδόσεις.

Καὶ ἔσται ὡς ἐλαία κατάκαρπος.

Ἀειθαλὴς δηλονότι καὶ εὔκαρπος· τοιοῦτον γὰρ τὸ φυτόν. c

Καὶ ἡ ὄσφρανσις αὐτοῦ ὡς λιβάνου.

Εὐοσμότατον κομιδῇ τοῦ λιβάνου τὸ χρῆμα. ταύτῃτοι καὶ ὡς ἱερὸν τῷ Θεῷ, καὶ ὁ Μωυσέως αὐτὸ κατεχρησμῴδησε νόμος. Λιβάνῳ γὰρ δεῖν καταπάττεσθαι τὴν προσαγομένην σεμίδαλιν εἰς θυσίαν, διετύπου πολλαχῶς. [Lev. ii. 1, 15, 16; vi. 15.] εὐώδης οὖν ἔσται, φησὶν, ὁ τῶν κεκλημένων καρπὸς, καὶ εὐπαράδεκτος εἰς θυσίαν τῷ φιλαρέτῳ Θεῷ.

Ἐπιστρέψουσι καὶ καθιοῦνται ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ. 7 d

Ἀποπεπαύσονται, φησὶ, τῶν ἀρχαίων αἰτιαμάτων, καὶ ὑπονοστήσουσιν εὐσθενῶς εἰς τὸ λατρεύειν "Θεῷ ζῶντι καὶ "ἀληθινῷ," [1 Thess. i. 9.] καὶ ὑπ' αὐτῷ γενήσονται μονοτρόπως, οὐ παρ' ἑτέρου τὸ σώζεσθαι ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ παρ' αὐτοῦ προσδοκῶντες μόνου. τοῦτό τοι πληροῦσα καλῶς ἡ ἐξ ἐθνῶν Ἐκκλησία, περὶ τοῦ πάντων Σωτῆρός φησιν ἐν τῷ ᾄσματι τῶν ᾀσμάτων "Ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ἐπεθύμησα καὶ "ἐκάθισα." [Cant. ii. 3.] τοῖς τοῦτο δρᾶν εἰωθόσιν ἐπιφωνείτω λέγων e καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυείδ "Ἡμέρας ὁ ἥλιος οὐ συγκαύσει "σε, οὐδὲ ἡ σελήνη τὴν νύκτα." [Ps. cxx. 6.] τοῦτο τοῖς ἀρχαιοτέροις ἐπετελεῖτο παρὰ Θεοῦ, νεφέλης αὐτοῖς ἐπισκιαζούσης κατὰ τὴν ἔρημον, καὶ τὴν ἄνωθεν καὶ παρὰ Θεοῦ σκηνὴν ὑποφαινούσης ἀστείως. [Exod. xiii. 21, 22.] εὖ δὲ δὴ σφόδρα καὶ τὸ καθιοῦνταί

4. τοιοῦτο D. 5. ἡ ὄσφρανσις αὐτοῦ B.D.F. ἡ deest in Edd. ἡ ὀσφρασία αὐτοῦ (A.V.) 8. δὴ pro δεῖν D. 13. Ἀποπεπαύσονται] Ἀποπαύσονται Edd. 15. ὑπ' αὐτὸν D. 20. ἐπιφωνεῖται D.

φησιν, ἵνα τὸ βεβηκὸς καὶ τὸ ἱδρυμένον ἀσφαλῶς τῆς τῶν ἐπιστρεφόντων γνώμης διὰ τούτου νοῆται.

194 A. a Ζήσονται καὶ μεθυσθήσονται σίτῳ.

Αὗται τῆς ἐπιστροφῆς καὶ τῆς ἑδραιότητος ἀξιόληπτοι δωρεαί. καὶ ζωῆς γὰρ ἔσονταί φησι τῆς αἰωνίου μέτοχοι, καὶ ἐν πλεονασμῷ δυνάμεως, δῆλον δὲ ὅτι καὶ πνευματικῆς. τοῦτο γὰρ οἶμαι δηλοῦν τὸ στηριχθήσονται σίτῳ. γέγραπται

Ps. ciii. 15. δὲ, ὅτι "Ἄρτος στηρίζει καρδίαν ἀνθρώπου." σώματα μὲν γὰρ ταῖς καταλλήλοις ἥδεται τροφαῖς, ψυχὴν δὲ ἀνθρώπου θεῖός τε καὶ ἄνωθεν διανευροῖ λόγος. ὅτι γὰρ ἐξ ἀσθενείας

b εἰς δύναμιν μεταφοιτήσειεν ἂν ὁ ἐπιστρέφων ἐκ πλάνης πρὸς ἐπίγνωσιν Θεοῦ, καὶ ἐκ τῶν τῆς φαυλότητος βόθρων ἀναθρώσκων εὐσθενῶς εἰς ἔφεσιν ἀρετῆς, πῶς ἐστὶν ἀμφιβαλεῖν; εἴπερ ἐστὶν ἀληθῶς ἀσθενείας μὲν ἔγκλημα, τὸ ἀναπίπτειν εἰς ῥᾳθυμίας καὶ εἰς ἡδονὰς κοσμικὰς, καὶ εἰς τὸ προσκεῖσθαι φιλεῖν ταῖς τῶν εἰδώλων λατρείαις· ἰσχύος δὲ τῆς πνευματικῆς λαμπρὸν νοεῖται κατόρθωμα, τὸ ἀγαθουργεῖν ἑλέσθαι προθύμως, ἡγεῖσθαί τε πρὸς τούτῳ τῆς

c εἰς Θεὸν ἀγάπης τὸ ἄμεινον οὐδὲν, καὶ ἀδιαπτώτως ἰέναι μετὰ γοργοῦ τοῦ φρονήματος τὴν εἰς τοῦτο τρίβον.

Καὶ ἐξανθήσει ὡς ἄμπελος τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, ὡς οἶνος λιβά-
8 νου τῷ Ἐφραΐμ.

Ἔφη που Θεὸς πρὸς τὴν τῶν Ἰουδαίων μητέρα, τουτέστι

Hier. ii. 21. τὴν Συναγωγήν "Ἐγὼ δὲ ἐφύτευσά σε ἄμπελον καρποφόρον "πᾶσαν ἀληθινήν." ψάλλει δέ που περὶ αὐτῆς καὶ ὁ θεῖος

Ps. lxxix. 9, 10, 12. ἡμῖν Δαυείδ "Ἄμπελον ἐξ Αἰγύπτου μετῆρας, ἐξέβαλες

2. νοῆται] νοεῖται Edd. 3. μεθυσθήσονται D. Edd. (A.V.) sed cf. infra. 6. καὶ alt. assumptum ex D. 7. στηριχθήσονται b. (XII ex correct. antiquo manu: 22, al.) μεθυσθήσονται D. Edd. 11. ὁ assumptum ex B.D. 13. ἀμφιβάλλειν D.

“ ἔθνη καὶ κατεφύτευσας αὐτήν· ὡδοποίησας ἔμπροσθεν αὐ- d “ τῆς. ἐξέτεινε τὰ κλήματα αὐτῆς ἕως θαλάσσης, καὶ ἕως “ ποταμοῦ τὰς παραφυάδας αὐτῆς.” οὐκοῦν ἄμπελος μὲν εὐκληματοῦσα ὑπῆρχεν ὁ Ἰσραήλ· ἐπειδὴ δὲ προσκέκρουκε πολυτρόπως, “ Περιεῖλε Κύριος τὸν φραγμὸν αὐτῆς, τετρυ- Ps. lxxix. 13, 14. “ γήκασιν αὐτὴν πάντες οἱ παραπορευόμενοι τὴν ὁδόν. “ ἐλυμήνατο αὐτὴν ὗς ἐκ δρυμοῦ, καὶ ὄνος ἄγριος κατενε- “ μήσατο αὐτήν.” τέθειται γὰρ ὥσπερ εἰς καταπάτησιν τοῖς ἐθέλουσιν ἀδικεῖν, χοίροις τε καὶ ὄνοις νομὴ, τουτέστιν ἡδοναῖς τε καὶ ἀλογίαις. ταύτῃτοι μεμάρανται. πλὴν ἀνέθαλεν ἐν Χριστῷ τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, δῆλον δὲ ὅτι τοῦ e Ἰσραήλ· μνημόσυνον δέ φησιν, ὅτι μὴ πάντες πεπιστεύκασιν, ἀλλ' εἰς μνήμην ὥσπερ αὐτοῦ τετήρηται τὸ κατάλειμμα. γέγονε δὲ τῷ Ἐφραὶμ, ἤτοι τῷ Ἰσραὴλ, ἡ παρὰ Θεοῦ χάρις ὡς οἶνος λιβάνου, τουτέστιν, εὐώδης τε καὶ λιβάνῳ πρὸς εὐοσμίαν ὀλίγα παραχωρῶν. ἔστι δὲ τοιοῦτος ὁ παρὰ Χριστοῦ λόγος, καὶ περὶ αὐτοῦ φησὶν ὁ μακάριος Δαυείδ “ Οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου,” ᾧ καὶ σφόδρα προ- a 195 A. Ps. ciii. 15. θύμως ἐπείγεσθαι προσβαλεῖν, ἱερὸς ἡμᾶς παραθήγει λόγος· ἔχει γὰρ ὧδε “ Φάγετε, καὶ πίετε, καὶ μεθύσθητε οἱ πλη- Cant. v. 1. “ σίον.” ἀπροσκορῆ γὰρ ἁγίοις τὰ διὰ Χριστοῦ, καὶ εἰς μέθην ληφθέντα χρησιμώτερα.

Τί αὐτῷ ἔτι καὶ εἰδώλοις;

Εἰ γὰρ γένοιτο, φησὶν, ἐν πλησμονῇ καὶ μεθέξει τῶν οὕτω σεπτῶν καὶ ἄνωθεν ἀγαθῶν, ἀποχωρήσει παντελῶς τοῦ πλανᾶσθαι θέλειν, καὶ προσκεῖσθαι τοῖς ἔργοις τῶν b ἰδίων χειρῶν. τίνος γὰρ ἔτι τῶν ἀγαθῶν ὑπάρχων ἐνδεὴς, τὰ παρ' ἑτέρου ζητήσει; ἢ καὶ ἀνόνητος παντελῶς τοῖς

2, 3. Haec ἐξέτεινε—παραφυάδας αὐτῆς accesserunt ex D. 3. ἦν εὐκληματοῦσα pro εὐκλημ. ὑπῆρχεν ὁ D. b. 5. αὐτῆς] + καὶ Edd. invitis B.D. 7. ὄνος habet D. 14. ἡ assumptum ex B.D. b. 16. παρὰ D. b. περὶ B. Edd. 27. ἐνδεὴς] ἐπιδεὴς D. 28. ζητεῖ D.

πεπλανημένοις ἡ τοιάδε ζήτησις; τί γὰρ ἡ ἄψυχος ὕλη
Es. xli. 23. χαριεῖταί τισιν; οἷς καὶ δικαίως ἐλέγετο παρὰ Θεοῦ "Εὖ "ποιήσατε, καὶ κακώσατε, καὶ γνωσόμεθα ὅτι θεοί ἐστε." ἀλλ' οὐδ' ἂν κακώσειαν ἀνθρώπους τὰ χειρόκμητά ποτε· πῶς γὰρ, ἢ πόθεν; οὔτε μὴν χρηστὸν ἢ ὀνησιφόρον τι δοῖεν ἂν αὐτοῖς. οὐκοῦν ἀκουόντων, καὶ μάλα εἰκότως,
Hier. x. 11. c "Θεοὶ οἳ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐποίησαν ἀπο-"λέσθωσαν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ "τούτου." τὸ πεπηγὸς οὖν ἄρα, καὶ ἀραρὸς εἰς ἀγάπησιν τὴν ἐπὶ Θεῷ κατασημαίνει λέγων Τί αὐτῷ ἔτι καὶ εἰδώλοις;

Ἐγὼ ἐταπείνωσα αὐτὸν, καὶ ἐγὼ κατισχύσω αὐτόν.

Ἐγώ φησι δύναμαι κακοῦν, οὓς ἂν ἴδοιμι τῆς εἰς ἐμὲ γνησιότητος περιορῶντας τοὺς τρόπους· νευρῶ δὲ δὴ πάλιν
d τοὺς οἵπερ ἂν ἕλοιντο κατορθοῦν ἀρετὴν, καὶ τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς εἰδέναι Θεόν. οὔτ' οὖν ἡ κάκωσις, ἤτοι τὸ ἀσθενῆσαι τὸν Ἰσραὴλ ἐξ ἐκείνων ἦν· οὔτε μὴν ἡ εἴς γε τὸ δύνασθαι μεταδρομὴ δαιμόνων ἂν νοοῖτο δόσις, ἀλλ' ἔστι θεόσδοτον ἀγαθὸν, καθάπερ ἀμέλει καὶ τὸ ἀσθενεῖν τῶν ἐξ ὀργῆς κινημάτων ἀπότεξις ἦν. σοφῶς οὖν ἄρα,
Ps. cxvii. 14. καὶ φιλοθέως ὁ μέγας ἡμῖν ψάλλει Δαυείδ "Ἰσχύς μου "καὶ ὕμνησίς μου ὁ Κύριος."

e Ἐγὼ ὡς ἄρκευθος πυκάζουσα, ἐξ ἐμοῦ ὁ καρπός σου εὕρηται.

Φυτὸν μὲν ἡ ἄρκευθος, δασὺ γεμὴν οὕτω καὶ εἰς κόμην ἀμφιλαφὲς, ὡς δοκεῖν εἶναί πως χειρόκμητον ὀροφήν, οὔτε

9. πεπηγὸς] πεποιηκὸς [κὼς Pont.] Edd. Statim οὖν om. D. 18. δαιμονίων D. 20. ἀπότεξις B. ἀπόταξις D. ἀπότευξις iid. 22. Post ὁ Κύριος haec addit D. :—δεδίδαχε δὲ καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἀναμελωδοῦντας λέγειν Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον καὶ μὴ ἐπιλανθάνου πάσας τὰς ἀνταποδόσεις αὐτοῦ· τὸν εὐιλατεύοντα πάσαις ταῖς ἀνομίαις σου· τὸν ἰώμενον πάσας τὰς νόσους σου· τὸν λυτρούμενον ἐκ φθορᾶς τὴν ζωήν σου· τὸν στεφανοῦντά σε ἐν ἐλέῳ καὶ οἰκτιρμοῖς· τὸν ἐμπιπλῶντα ἐν ἀγαθοῖς τὴν ἐπιθυμίαν σου· πᾶσα γὰρ δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον, παρ' αὐτοῦ δωρεῖται καὶ ἄνωθεν.

ταῖς ἡλίου βολαῖς παραχωροῦσα τὴν διάδυσιν, οὔτε μὴν ταῖς ὑετῶν καταφοραῖς, κἂν εἰ ῥαγδαῖοι τῆς γῆς καταχέοιντό ποτε. ὅτι τοίνυν ὑπὸ Θεῷ γεγονότες ἀνεπιβούλευτον ἕξουσι τὸν ἐπισκιασμὸν, ἤτοι τὴν ἐπικουρίαν, ὑπεμφαίνει λέγων Ἐγὼ ὡς ἄρκευθος πυκάζουσα.

Ὅτι δὲ πᾶσα καρποφορία τῶν ὑπὸ Θεῷ γένοιτ' ἂν οὐχ ἑτέρως, ἢ ἐν Χριστῷ, καὶ διὰ Χριστοῦ, πληροφορήσει λέ- a **196 A.**
γων αὐτὸς ἐν εὐαγγελικοῖς θεσπίσμασι "Χωρὶς ἐμοῦ οὐ "δύνασθε ποιεῖν οὐδέν." S. Joan. xv. 5.
λεγέτω δὴ οὖν εἰκότως ἑκάστῳ τῶν πεπιστευκότων, εἴπερ τις εἴη λαμπρός τε καὶ ἀξιάγαστος, καὶ ἐν αὐχήμασιν ἀρετῆς Ἐξ ἐμοῦ ὁ καρπός σου ηὕρηται.

Τίς σοφὸς καὶ συνήσει ταῦτα; ἢ συνετὸς καὶ ἐπιγνώσεται αὐτά; 9
διότι εὐθεῖαι αἱ ὁδοὶ τοῦ Κυρίου, καὶ δίκαιοι πορεύσονται ἐν αὐταῖς· οἱ δὲ ἀσεβεῖς ἀσθενήσουσιν ἐν αὐταῖς.

Τὸν συνιέντα ταυτὶ σοφόν τε εἶναι καὶ συνετώτατον εὖ b
μάλα φησίν. ἔκκειται γὰρ οὐχὶ τοῖς ἐθέλουσιν ἑτοίμως ἑλεῖν ἡ τῶν θείων λόγων κατάληψις, ἀλλ' οὐδ' ἂν δύναιτό τις συνιέναι "παραβολὴν καὶ σκοτεινὸν λόγον, ῥήσεις "τε σοφῶν καὶ αἰνίγματα," Prov. i. 6.
κατὰ τὸ γεγραμμένον, εἰ μὴ διὰ τῆς ἄνωθεν δᾳδουχίας, Χριστοῦ καθιέντος εἰς νοῦν καὶ καρδίαν οἱάπερ ἀκτῖνα λαμπρὰν, τὴν παρ' ἑαυτοῦ χάριν. διδάσκει δὲ, ὅτι τὸ μὲν δύνασθαι διάττειν τὴν ἐπ' εὐθὺ καὶ ἀνδάνουσαν τῷ Θεῷ τρίβον, ἀταλαίπωρον κομιδῇ τοῖς κοσμιότητος ἐρασταῖς· οὐκ ἄτραχυ δὲ τὸ χρῆμά ἐστι τοῖς c
οὐχ ὧδε ἔχουσι γνώμης. τοὺς μὲν γὰρ ἡ εἰς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀγαθῶν ἔφεσίς τε καὶ προθυμία διανευροῖ, καὶ ἀσχέτῳ φέρεσθαι πείθει δρόμῳ πρὸς τὸ θέλειν εὐδοκιμεῖν· τοὺς δὲ

2. καταχέοιντό] καταχέωνταί Edd. invitis B.D. 3. ὑπὸ Θεῷ B.D. ἐπὶ Θεῷ b. ὑπὸ Θεοῦ Edd. 8. ἐν assumptum ex D. 10. τε assumptum ex D. 11. ηὕρηται D. εὕρηται Edd. 12. συνέσει (sic) iid. 14. ἀσθενήσουσιν] ἐξασθενήσουσιν F. 16. ἐθελκουσιν (sic) D. 17. λόγων B.D. λογίων Edd. 23. τοῖς] τῆς iid.

ῥοπὴ καὶ διάνευσις ἡ εἰς φαυλότητά τε καὶ ἁμαρτίαν, δειλοὺς καὶ ἀνάνδρους ἀποφήνειεν ἂν, καὶ οὐκ ἔχοντας παρὰ Θεοῦ τὸ κατορθοῦν δύνασθαι τὴν ἀρετὴν, ὅτι μὴ ἐν ἀρχαῖς τετιμήκασι, μηδὲ γέγονεν εἰς τοῦτο βλέπων αὐτοῖς ὁ σκοπός. οὐκοῦν εἴπερ ἐσμὲν ἀγχίνοι καὶ σοφοὶ, παρὰ Θεοῦ τὸ δύνασθαι δρᾶν ἃ προσῆκεν αἰτήσομεν, χαριεῖται δὲ πάντως,
d φιλάνθρωπος ὢν, καὶ πνευματικῆς ἰσχύος ἐμπλήσει διὰ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἡ δόξα, σὺν Ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

3. κατορθεῖν D. 4. Haec μηδὲ γέγονεν—ὁ σκοπός accesserunt ex D. 5. ἀγχίνοι B.D. Pont. ἀγχίνοοι Aubertus. 6. αἰτήσωμεν Edd. 7. ἐμπλήσει] ἐκπλήσει iid. 9. τῶν αἰώνων om. D.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΞΗΓΗΣΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΙΩΗΛ.

ΠΡΟΦΗΤΕΥΕΙ μὲν ὁ θεσπέσιος Ἰωὴλ ἐν χρόνοις, ὡς a 197 A. ἔοικε, καθ' οὓς ἂν νοοῖντο καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ τεταγμένοι, τὸν Ὠσηὲ δέ φημι, καὶ μέντοι καὶ τὸν Ἀμώς. δοκεῖ γὰρ Ἑβραίοις οὐ μετά γε τὸν Μιχαίαν, ἀλλ' ἐκείνοις αὐτὸν συντετάχθαι δεῖν. καταγορεύει δὲ, ὥς γε μοι φαίνεται, τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ πλείστην ὅσην αὐτῶν ποιεῖται καταβοὴν, ὡς εἰς τοῦτο λοιπὸν ἀγερωχίας ἱγμένων ἀποπληξίας τε καὶ b ἀναλγησίας, ὡς ὑπὸ μηδενὸς τὸ παράπαν ἀνακόπτεσθαι τῶν κακῶν, μήτε μὴν ταῖς οὕτω συχναῖς, μονονουχὶ δὲ καὶ στοιχηδὸν ἐπενηνεγμένοις, συμφοραῖς ἡττᾶσθαι φιλεῖν, καίτοι χρόνου μηδενὸς παρεισδεδυκότος, καθ' ὃν ἂν φαίνοιτό τις ἀνάπνευσις τοῦ κακοῦ, κἂν γοῦν βραχεῖα, γεγενημένη. εὑρήσομεν δὲ καὶ τὸν μακάριον προφήτην Ἡσαΐαν διὰ τῶν ἴσων ἐρχόμενον λόγων. ἔφη γάρ "Καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ Esai. v. 25. "Κύριος Σαβαὼθ ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπέβαλε τὴν "χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἐπάταξεν αὐτούς· καὶ παρωξύνθη τὰ ὄρη, καὶ ἐγενήθη τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν ὡς "κοπρία ἐν μέσῳ ὁδοῦ. ἐν πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεστράφη

Codex. B. [D. hic illic adhibitus] 1–3. Sic B. ἐξήγησις ὑπομνηματικὴ εἰς τὸν προφήτην ἰωὴλ, κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας D. τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας, ἐξήγησις ὑπομνηματικὴ εἰς τὸν Προφήτην Ἰωὴλ Edd. 12. μὴν] μὲν iid. συχνῶς iid. 13. ἐπενηνεγμέναις D. συμφοραῖς ἡττᾶσθαι hoc ordine B. Statim φιλεῖν accessit ex B. 14. ἂν φαίνοιτό] ἀναφαίνοιτό Edd. 16. Haec τὸν μακ. προφ. assumptum ex B.D. 17. ἐρχόμ. λόγων hoc ordine B. 19–21. καὶ ἐπάταξεν—ἐν μέσῳ ὁδοῦ] καὶ μετ' ὀλίγον Edd.

198 A. a "ὁ θυμὸς αὐτοῦ, ἀλλ' ἔτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑψηλή." συνίης, ὅπως τοῦτό τε κἀκεῖνο πεπόνθασι, καὶ ἡ τοῦ παίοντος χεὶρ ἀπομεμένηκεν ὑψηλὴ, ὡς ὅσον οὐδέπω καὶ ἑτέρας ἐποίσουσα πληγὰς αὐτοῖς. ὅνπερ γὰρ τρόπον τὰ δυσίατα τῶν παθῶν οὐ μιᾶς ἔσθ' ὅτε δεῖται τῆς τομῆς, ἀλλ' ἔτι πλειόνων· οὕτω καὶ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς εἰς λῆξιν ἥκων ἀναλγησίας συχνοτέρας δεῖται πληγῆς, ἀνακομιζούσης μόλις εἴς γε τὸ δύνασθαι λοιπὸν ἀναμαθεῖν ἐπείγεσθαι τὸ τελοῦν
b εἰς ὄνησιν. ἔοικε τοίνυν ὁ μακάριος προφήτης Ἰωὴλ, ὡς ἐπὶ πλείσταις ἤδη πληγαῖς ἀνουθετήτου μεμενηκότος τοῦ Ἰσραὴλ, ποιεῖσθαι σοφῶς τὴν ἐπίπληξιν, συμβουλεύειν τε ἅμα τὰ αἰσχίω μεθέντας μεταφοιτᾶν ἑλέσθαι πρὸς τὸ ἁνδάνον Θεῷ. προσεπάγει γεμὴν καὶ τῶν ὅτι μάλιστα φιλτάτων αὐτοῖς τὴν ὑπόσχεσιν, εἴπερ ἕλοιντο μετανοεῖν· καὶ ὅτι χρηστῷ καὶ ἡμερωτάτῳ περιτεύξονται τῷ Δεσπότῃ δίδωσι θαῤῥεῖν. οὗτος μὲν οὖν τῆς ὅλης αὐτοῦ προφητείας ὁ σκοπός· ἕκαστα δὲ τῶν ἐφ' ἑξῆς ἀνὰ μέρος ἐροῦμεν, ταῖς τῶν προκειμένων
c θεωρίαις ἑπόμενοι.

Κεφ. α'. Λόγος Κυρίου ὃς ἐγενήθη πρὸς Ἰωὴλ τὸν τοῦ Βαθουήλ.

Λόγον Κυρίου γεγενῆσθαι φησὶ πρὸς ἑαυτὸν ὁ Προφήτης, ἵνα τῇ προφητείᾳ τὴν πίστιν προσνέμωμεν, ἀραρότως διακείμενοι καὶ τεθαῤῥηκότες, ὅτι πάντῃ τε καὶ πάντως εἰς πέρας
d ἐκβήσεται τὰ προηγγελμένα. πρὸς τοῦτο ἡμᾶς ἐμπεδοῖ λέγων καὶ αὐτὸς ὁ Σωτήρ "Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι." χρῆμα γὰρ οὐχὶ

S.Matth. xxiv. 35.

2. τε assumptum ex B. 3. οὐδέπω] οὔπω D. Edd. 4. αὐτοῖς ἐπαπειλοῦσα πληγάς pro ἐποίσουσα πληγ. αὐτ. iid. τῶν παθῶν δυσίατα inverso ordine iid. 5. τῆς assumptum ex B. 6. ὁ om. B. habet D. λῆξιν] ἕξιν Edd. 8. τὸ prius assumptum ex B.D. 9. Haec ὁ μακάριος προφήτης assumpta ex B.D. Statim Ἰωὴλ om. B. sed retinui favente D. 11. συμβουλεύειν] συμβουλεύει Edd. 12. ἁνδάνον Θεῷ] ἡδύνον Θεόν iid. 13. φιλαιτάτων D. 16. οὖν om. B. habet D. Statim ὅλος τῆς pro τῆς ὅλης αὐτοῦ D. Edd. 20. Κυρίου] Θεοῦ iid. γεγ. φησι hoc ordine B. 22. Haec πάντῃ τε καὶ assumpta ex B.D. 24. Haec ὁ οὐρανὸς—παρελεύσονται et δὲ accesserunt ex B.D.

ψευδοεπὲς ἡ ἀλήθεια, καὶ ὅπερ ἂν λέγοι ὁ Θεὸς, ἀτρεκὲς ἔσται πάντως. αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ "ἱστῶν ῥήματα παιδὸς "αὐτοῦ, καὶ τὴν βουλὴν τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ ἀληθεύων." (Esai. xliv. 26.) οὐκοῦν εὐτεχνέστατα καὶ σοφῶς ἐξαιτεῖ τὴν πίστιν τοὺς ἀκροωμένους, ὅτι μὴ κατά τινας εἴη ψευδοεπὴς, ἤγουν ἐκ καρδίας τὸ δοκοῦν ἀναφέρων, ἀλλ' ἐκ στόματος Κυρίου e λαλῶν ἐν πνεύματι, σαφέστατα διειπών. πρόσκειται δὲ ἀναγκαίως ὁ Βαθουὴλ, ἵνα μή τις ἕτερος παρ' αὐτὸν νοοῖτο τὸν Ἰωήλ. πολλοὶ μὲν γὰρ ἴσως, μᾶλλον δὲ καὶ ἀναμφιλόγως τῇ τοιᾷδε κλήσει κατωνομάζοντο· γεγόνασι δὲ οὐ πάντες ἐκ Βαθουήλ. ἀσφαλείας δὴ οὖν, ὡς ἐγῷμαι, χάριν προσεπενήνεκται πάλιν ὁ Βαθουήλ.

Ακούσατε δὴ ταῦτα οἱ πρεσβύτεροι, καὶ ἐνωτίσασθε πάντες οἱ 2
κατοικοῦντες τὴν γῆν· εἰ γέγονε τοιαῦτα ἐν ταῖς ἡμέραις
ὑμῶν, ἢ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ὑμῶν; ὑπὲρ αὐτῶν 3
τοῖς τέκνοις ὑμῶν διηγήσασθε, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν τοῖς τέκνοις a 199 A.
αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς γενεὰν ἑτέραν.

Ἀναφέρει πρὸς ἀρχαιότητα καιρῶν τε καὶ μνήμης τοὺς γεγηρακότας, καὶ διενθυμεῖσθαι προστέταχε, πότε δὴ ἄρα, καὶ ἐπὶ τίσι τὰ ἴσα τεθέανται, τοῖς αὐτῶν πατράσιν ἤγουν τοῖς ἔτι κατόπιν, ἐκ θείας ὀργῆς ἐπενηνεγμένα, ἀναλογίζεσθαί τε δεῖν ἔφη λοιπὸν, εἰ μὴ ξένα καὶ ἀήθη τὰ διηγήματα, καὶ οὐδενί πω τάχα τῶν πάλαι διεγνωσμένα· συνιέναι γεμὴν εὖ μάλα καὶ τοὺς ἑτέρους προσήκειν, φησὶν, εἰ τοιαῦτα γέγονεν b ἐπ' αὐτῶν· ἔσεσθαι δὲ καὶ ὑπόθεσιν ἀτελευτήτων διηγημάτων οὐκ εἰς μίαν διήκουσαν, οὔτε μὴν εἰς δύο καὶ τρεῖς γενεὰς,

1. λέγοι] λέγῃ Edd. ἀτρεκὲς D. Edd. ἀληθὲς B. 2. ῥήματα] ῥήσεις Edd. 5. ἤγουν] ἢ iid. 9. Haec ἴσως, μᾶλλον δὲ καὶ accesserunt ex B. 10. τοιᾷδε] τοιαύτῃ Edd. 12. προσεπενήνεκται D. προσεπήνεκται B. προσενήνεκται Edd. 13. δὴ accessit ex B.F. (Alex. XII.) 15. ὑπὲρ αὐτῶν] περὶ αὐτῶν F. (22. al.) 16. διηγήσεσθε F. 18. Ἀναφέρει] ὑποφέρει D. Ἀποφέρει Edd. 20. Hoc ordine τὰ ἴσα τεθέανται B.D. et αὐτῶν πατράσιν B. 24. καὶ] καὶ i.e. obliniendum, casu autem ut viro clarissimo doctissimoque Th. Heyse videbatur, B. προσήκειν καὶ τοὺς ἑτ. D. Edd.

διεκπαίουσαν δὲ μᾶλλον, καὶ εἰς τὸ ἐπέκεινα πολύ. ὥσπερ γὰρ εἶναί φαμεν ἀξιάκουστα τοῖς πολλοῖς τὰ λαμπρὰ τῶν διηγημάτων, καὶ οἷς ἂν ἕποιτο τυχὸν καὶ τὸ ἐφήδεσθαι δεῖν· οὕτως ἀξιομνημόνευτά πως εἶναι δοκεῖ καὶ τὰ εἰς λῆξιν ἥκοντα συμφορᾶς τε καὶ παθῶν. μονονουχὶ γὰρ κατα-
c βιάζεταί πως καὶ τὰ τοιάδε τὴν λήθην, καὶ φορτικωτέραν ἔχοντα τὴν προσβολὴν ἐκ πολλῆς ἄγαν ἀναισχυντίας ἀξιοῖ μνημονεύεσθαι, καὶ ταῖς τῶν ἡδίστων δόξαις φιλονεικεῖ· ἔχει δὲ ὥσπερ τὰ χρηστὰ τὴν μνήμην οὐκ ἀκερδῆ, οὕτως οἶμαί που καὶ τὰ σκαιά τε καὶ σκυθρωπά. τὰ μὲν γὰρ εἰς ἔφεσιν ἀρετῆς παραθήγει τοὺς ἀκροωμένους· τὰ δὲ πρὸ ἐφόδου τὴν τῶν κακῶν πεῖραν παραιτεῖσθαι διδάσκει· καὶ δι' ὧν ἕτεροι τετιμώρηνται, διὰ τούτων αὐτῶν τὸ τοῖς ἴσοις —
d ἐναλῶναι ζητεῖν οὐκ ἐφίησί τινας.

4 Τὰ κατάλοιπα τῆς κάμπης κατέφαγεν ἡ ἀκρὶς, καὶ τὰ κατάλοιπα τῆς ἀκρίδος κατέφαγεν ὁ βροῦχος, καὶ τὰ κατάλοιπα τοῦ βρούχου κατέφαγεν ἡ ἐρυσίβη.

Κέκρυπταί πως ἀεὶ τῶν ἁγίων Προφητῶν ὁ λόγος, καὶ τὰ σφόδρα σκυθρωπὰ τῶν διηγημάτων ὀκνηρῶς ἐκφέροντες διάτοι τὰς τῶν ἀκροωμένων ἀτιθάσους ὀργὰς ταῖς ἐνδεχομέναις ἀσαφείαις κατασκιάζουσιν, αἰνίγματα δὲ καὶ παρα-
e βολὰς ἀναπλάττοντες ὠφελοῦσιν οὐ μετρίως. εἰσὶ δὲ αὐτοῖς ὁ λόγος καὶ διὰ χρησίμων ἔσθ' ὅτε παραδειγμάτων· ὁποῖόν
Ezek. xvii 3, 4. ἐστι τὸ παρὰ τῷ σοφωτάτῳ κείμενον Ἰεζεκιήλ "Ὁ ἀετὸς "ὁ μέγας ὁ μεγαλοπτέρυγος ὁ μακρὸς τῇ ἐκτάσει καὶ "πλήρης ὀνύχων, ὃς ἔχει τὸ ἥγημα εἰσελθεῖν εἰς τὸν Λίβα-

1. διεκπαίουσαν B.D. διεκβαίνουσαν Edd. 2. τὰ λ. τῶν διηγ. ἀξ. φ. εἶναι τοῖς πολλοῖς inverso ord. D. iid. 5. συμφορᾶς] συμφορῶν Edd. 6. λήθην] ἀλήθειαν iid. 7. ἔχοντα τὴν προσβ. hoc ordine B. 8. ἡδίστων] μεγίστων D. Edd. 10. οἶμαί που καὶ τὰ σκαιά τε] οἶμαι καὶ τὰ σκαιά που D. iid. 14. ἐφίησι] ἀφ. D. iid. 17. ἐρισύβη D. (Alex. 153.) 19. ἐκφέροντες] ἐκφέρουσι, καὶ Edd. 20. τοι assumptum ex B.D. 21. ἀσαφείαις D. Edd. ἀσφ ιλείαις B. 22. εἰσι] ἔστι Edd. 24. ἐστι] + καὶ iid. τοῦ ἰεζ. κείμ. pro τῷ σοφωτ. κείμ. ἰεζ. iid.

“ νον, καὶ ἔλαβε τὰ ἐκλεκτὰ τῆς κέδρου, τὰ ἄκρα τῆς “ ἁπαλότητος ἀπέκνισε, καὶ ἤνεγκεν αὐτὰ εἰς γῆν Χαναάν.” ὑπεδήλου γὰρ ἀστείως τὸν τῆς Βαβυλωνίων ἄρχοντα γῆς, τὸν ἀποκείροντα τῶν ἐξ Ἰσραὴλ τὰ ἐξαίρετα, καὶ οἴκοι a 200 A. μετατιθέντα τὸ διηρπασμένον. καὶ ὅτι μὲν γεγόνασιν ἀφορίαι τε ἀγρῶν, ἔνδειαί τε τῶν ὡρίμων, καὶ λιμοὶ πλειστάκις ἀπηνεῖς τε καὶ μακροὶ κατά γε τὴν Ἰουδαίων χώραν, ἔφη τὸ γράμμα τὸ ἱερόν. ἤδη γάρ τινες λιμοῦ καταθλίβοντος ἀνάγκης εἰς τοῦτο κεχωρήκασιν, ὥστε ὄνου κεφαλὴν 4 Reg. vi. 25. πεντήκοντα πρίασθαι σίκλων. παραδείξειε δ' ἂν τῆς κατὰ καιροὺς ἐνδείας τὴν ἀγριότητα τὰ περὶ τῶν παίδων μεμαχημένα γύναια. Ib. 27–29. ἐπεὶ γὰρ κατεδηδόκασιν αἱ δύο τὸ ἕν, περὶ b τοῦ ζῶντος δικάζεσθαι παρὰ τοῖς κρατοῦσιν ἠξίουν.

Οὐκοῦν, εἰ μὲν ἀγρῶν ἀφορίας καὶ καρπῶν καταφθορὰς ὁ προφητικὸς ἡμῖν ἐν τούτοις κατασημαίνει λόγος, νοοῖτ' ἂν τὸ χρῆμα καὶ οὕτως ἀφόρητον· τὸ γὰρ ἐφεξῆς καὶ ἀμέσως πλείσταις τε ὅσαις καὶ χαλεπαῖς καταικίζεσθαι πληγαῖς, πῶς οὐ δύσοιστον κομιδῇ, καὶ τοῦ μνημονεύεσθαι πρέπειν οὐκ ἀμοιροῦν; εἰ δὲ δὴ καὶ εἰς ἑτέρας ἡμᾶς ἐννοίας ἀποκομίζει τὰ θεωρήματα κατεσκιασμένας τοῖς ἐμφανεστέροις, ἔοικεν ἡμῖν ὁ Προφήτης κάμπην καὶ ἀκρίδα, βροῦχόν τε καὶ ἐρυσίβην, καὶ τὰ ἐντεῦθεν δεινὰ καὶ ἀφόρητα βλάβη, τὰς ἐν c ἑκάστῳ καιρῷ καταδῃώσεις ὑποδηλοῦν, καὶ τοὺς τῶν αἰχμαλωσιῶν αἰνίττεσθαι τρόπους· ὑφ' ὧν δεδαπάνηνταί τε καὶ ἀπολώλασι, ληΐοις ἐν ἴσῳ τοῖς ἐν ἀγρῷ μονονουχὶ κατεδηδοκότων αὐτοὺς καὶ κατεφθαρκότων τῶν τὰς ἐφόδους ἐξειργασμένων. πολλαὶ μὲν οὖν γεγόνασιν αἱ ἀνὰ μέρος ἐξ-

2. αὐτὰ] αὐτοὺς Edd. Post εἰς add. τὴν iid. 3. ἀστείως] Ἀσσοὺρ iid. 4. ἀποκείροντα] ἀποκείραντα D. iid. 5. μεταθέντα D. iid. 6. τε alt. assumptum ex B.D. 7. μακροὶ om. Aub. ἰουδαίαν Edd. 8. καταθλίβοντος B. κατατήκοντος D. Edd. 9. ἀνάγκης εἰς τοῦτο hoc ord. B.D. ὥστε] ὡς B. 10. τῆς κατὰ κ. ἐνδ. τὴν ἀγρ.] τὴν κατὰ κ. ἀγρ. D. Edd. 11. τὰ assumptum ex B.D. παιδίων D. Edd. 12. κατεδηδόκασιν] κατεδηδόκεισαν Edd. 15. νοοῖτ' ἂν τὸ] νοοῖτο iid. 19. δὴ . . . . ἡμᾶς [ἡμῖν D.] . . . . ἀποκομίζει . . . . κατεσκιασμένας τοῖς ἐμφανεστέροις B.D. δεῖ . . . . ἡμῖν . . . . ἀποκομίζειν . . . . κατεσκιασμένα τὰς ἐμφανεστέρας iid. 22. ἐρισύβην (ut supra) passim D. 25. ἀγροῖς iid. 27. μὲν οὖν] γὰρ D. iid. ἐξαναστύσεις] ἀναστατώσεις D. iid.

ἀναστάσεις τῆς Ἰουδαίων χώρας, καὶ τῶν περιοίκων ἐθνῶν καταστρατευόντων ἐσθ᾽ ὅτε, καὶ τῶν τῆς Αἰγύπτου βεβασιλευκότων.

Διέποντος μὲν γὰρ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις τὴν βασιλίδα
3 Reg. xiv. 25 sqq. d τιμὴν τοῦ Ῥοβοὰμ, ἀνέβη Σουσακεὶμ βασιλεὺς Αἰγύπτου, εἷλέ τε τὰ βασίλεια, καὶ πάντας τοὺς ἐν αὐτοῖς ἐκκενώσας θησαυροὺς, καὶ τὰ χρυσᾶ δόρατα καὶ τὰς ἀσπίδας λαβὼν ἃς πεποίηκε Σολομῶν, λαμπρὸς καὶ νενικηκὼς οἴκοι πάλιν
4 Reg. xiii. 3. ἀνεκομίζετο, καὶ μὴν καὶ Ἀζαὴλ ὁ Σύρος οὐ μετρίας αὐτοῖς
Ib. xv. 19. ἐπήνεγκε πληγάς· εἷλε δὲ καὶ Φούλα βασιλεὺς Βαβυλωνίων τὰς πέραν τοῦ Ἰορδάνου φυλάς· καὶ πρός γε δὴ τούτῳ Νεχαὼ Φαραὼ βασιλεὺς Αἰγύπτου, κρατοῦντος Ἰωσίου,
e κατεστράτευσε τῆς Σαμαρείας, καὶ δασμοῖς ὑπέθηκε τὴν
Ib. xxiii. 33. γῆν· ἑκατὸν γὰρ ἐξήτησε χρυσίου τάλαντα.

Οὐκοῦν πλεῖστα μὲν ὅσα τὰ συμβεβηκότα κατὰ καιρούς· δειναὶ δὲ καὶ ἀξιάκουστοι πορθήσεις γεγόνασι τέσσαρες· βασιλεύοντος μὲν γὰρ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ Ὠσηὲ υἱοῦ Ἠλὰ,
Ib. xvii. 6. ἀνέβη Σαλμανασὰρ ὁ Ἀσσύριος, καὶ ἀπῴκισε τὸν Ἰσραὴλ εἰς τὰ ὅρια Περσῶν καὶ Μήδων. εἶτα βραχὺ προϊόντος τοῦ καιροῦ, καὶ προφητεύοντος Ἱερεμίου, κατὰ κράτος ἥρηκε
201 A. a τὴν Ἱερουσαλὴμ ὁ Ναβουχοδονόσορ, ἀνείθη δὲ μόλις ὁ Ἰσ-
Ib. xxv. 8 sqq. 1 Esdr. i. ραὴλ διὰ Κύρου τοῦ Καμβύσου, τῶν ἑβδομήκοντα τετελεσμένων ἐτῶν. εἶτα γέγονε κατὰ καιροὺς Ἀντίοχος, ὁ ἐπίκλην
Cf. 1 Macc. i. 20 sqq. Ἐπιφανής. οὗτος ἀφιγμένος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ τὸν θεῖον ἐνέπρησε ναὸν, εἷλέ τε τὰ σκεύη τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τῶν πατρῴων ἐθῶν καταῤῥᾳθυμεῖν ἐβιάζετο τοὺς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν· ὅτε καὶ τὰ τῶν Μακκαβαίων συνέβη γενέσθαι

1. καὶ assumptum ex B. παροικούντων ἐθνῶν D. Edd. 2. καταστρατευόντων B.D. κατεστρατευκότων Edd. 4. τοῖς assumptum ex B. 6. τοὺς ἐν αὐτοῖς ἐκκένωσας] ἐκένωσε τοὺς ἐν αὐτοῖς [αὐτῆς Pont.] D. iid. 7. λαβὼν] ἔχων D. iid. 8. λαμπρὸς καὶ] καὶ λαμπρῶς iid. οἴκοι] οἴκαδε D. iid. 10. Φούλα [Φουλὰ] D. Φούλας B. Φοὺλ iid. 11. πέρα pro πέραν iid. πρός γε] πρό γε iid. τούτῳ B. τούτων D. iid. 14. ἐξήτησε] ἐζήτησε D. iid. 17. τῇ assumptum ex B.D. 19. ὅρια B. ὄρη D. Edd. 20. ἥρηκε τὴν Ἱερουσαλὴμ hoc ordine B.D. 24. ἀφιγμένος] ἀφικόμ. D. iid. 25. νεὼν D. iid. 27. γενέσθαι assumptum ex B.D.

λαμπρὰ καὶ ἀξιοθαύμαστα κατορθώματα. τέταρτος δὲ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ὁ Ῥωμαίων ἐπῆλθε πόλεμος, ὅτε καὶ ἐσκορπίσθησαν b εἰς πάντα ἄνεμον. (Ezek. v. 10.) ἔοικεν οὖν ὁ Προφήτης ἀσυμφανῶς τε καὶ ἀμυδρῶς, καὶ ὡς ἐν εἴδει παραδειγμάτων διὰ τῶν τοιούτων διηγημάτων τὸν οἰκεῖον ἡμῖν ἀποκομίζειν βούλεσθαι λόγον· κάμπην καὶ ἀκρίδα καὶ βροῦχον καὶ μέντοι καὶ ἐρυσίβην, ἤτοι τοὺς πολέμους αὐτοὺς τοὺς ἐπανατρέχοντας ἐφ' ἑνὶ πλαγίως ὑποδηλῶν, ἤγουν τοὺς τῶν στρατιῶν ἐξάρχοντας, ὧν καὶ ἀρτίως πεποιήμεθα μνήμην.

Εἰ δὲ δή τις βούλοιτο καὶ ἠθικωτέραν ἐν τούτοις διήγησιν ἀναγράφεσθαι, οὐκ ἂν ἁμάρτοι τοῦ πρέποντος· εἰ γὰρ ὁρῷτο c ψυχὴ συχνοῖς καὶ ἀλλεπαλλήλοις καταδακνομένη πάθεσι, καὶ οἷον ἑκάστην ἀρετὴν ἀπολλύουσα κατὰ βραχὺ, καὶ τοῦτο ἐκείνῳ προστιθεῖσα διὰ ῥᾳθυμίαν, πῶς οὐκ ἀτρεκὲς ἐπ' αὐτῇ τὸ λέγειν Τὰ κατάλοιπα τῆς κάμπης κατέφαγεν ἡ ἀκρὶς καὶ τὰ κατάλοιπα τῆς ἀκρίδος κατέφαγεν ὁ βροῦχος, καὶ τὰ κατάλοιπα τοῦ βρούχου κατέφαγεν ἡ ἐρυσίβη; ἐρυσίβης γὰρ δίκην καὶ τῶν ἑτέρων κακῶν, κατασίνονταί πως τὰ ἐν ἡμῖν ἀγαθὰ πονηραὶ καὶ ἀκάθαρτοι δυνάμεις εἰς νοῦν ἐμπίπτουσαι, καὶ ἀπλήστοις ὀδοῦσι δαπανᾶν εἰθισμέναι. καλὴ τοιγαροῦν d ἡ ἀσφάλεια· καὶ δὴ καὶ ὀνίνησιν οὐ μετρίως ἡμᾶς ὁ Παροιμιαστὴς λέγων "Ἐὰν πνεῦμα τοῦ ἐξουσιάζοντος (Eccl. x. 4.) "ἀναβῇ ἐπὶ σὲ, τόπον σου μὴ ἀφῇς, ὅτι ἴαμα καταπαύσει "ἁμαρτίας μεγάλας." ἐπιτιμώμενα μὲν γὰρ ἐν ἀρχαῖς τὰ πάθη πραΰνονταί τε καὶ ἀνακόπτονται· πλατεῖαν δὲ ὥσπερ καὶ ἀνουθέτητον εἰ λάβῃ τὴν εἰς τὰ χείρω πρόοδον, ὅλης δι' ὅλου καταδράττονται τῆς ψυχῆς, καὶ λογισμοῦ τοῦ κολάζοντος οὐκ ἀνέχεται.

2. ἐπῆλθε] συνέβη D. Edd. 7. Haec τοὺς ἐπανατρέχοντας ἐφ' ἑνὶ accesserunt ex B. 8. ὑποδ.] παραδ. Edd. στρατειῶν D. iid. 10. διήγησιν] ἀφήγ. D. iid. 12. συχναῖς B. ἐπαλλήλοις pro ἀλλεπαλλ. Edd. 13. κατὰ βραχὺ καὶ B. καὶ κατὰ βρ. D. iid. 16. ταύτης pro κατάλ. τ. ἀκρ. κ. ὁ iid. τὰ δὲ τοῦ βρούχου pro καὶ τὰ κ. τοῦ βρ. κατέφ. iid. 18. κατασίνονται] καταβόσκονταί iid. 21. οὐ μετρ. ἡμ. hoc ord. B. 24. μὲν assumptum ex B.D. 25. πραΰνονταί B. παύονταί D. iid. 26. λάβῃ] λάβοι D. λάβοιεν iid. 28. ἀνέχεται B.D. ἀνέχονται iid.

e 5 Ἐκνήψατε οἱ μεθύοντες ἐξ οἴνου αὐτῶν καὶ κλαύσατε· θρηνήσατε πάντες οἱ πίνοντες οἶνον εἰς μέθην, ὅτι ἐξῆρται ἐκ στόματος ὑμῶν εὐφροσύνη καὶ χαρά.

Ἀμογητὶ δὴ πάλιν κἀντεῦθεν οἶμαί τις καταθρήσειε σαφῶς, ὡς σοφὸς ἦν ἄγαν ὁ θεσπέσιος Παῦλος, τοῖς διὰ πίστεως τῆς εἰς Χριστὸν σεσαγηνευμένοις εἰς σωτηρίαν (Eph. v. 14.) ἐπιφωνῶν τε καὶ λέγων, ποτὲ μὲν ὅτι "Ἔγειραι ὁ καθεύ-"δων καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ (202 A. a) "Χριστός·" ποτὲ δὲ αὖ καὶ τὸ τληπαθὲς ἐν πόνοις ἀγαπᾶν (Heb. xii. 7.) ἀναπείθων, ταύτῃτοι καὶ λέγων "Εἰ παιδείαν ὑπομένετε, ὡς "υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ Θεός· τίς γάρ ἐστιν υἱὸς, ὃν οὐ "παιδεύει πατήρ;" καταπαίει γὰρ ὥσπερ τοὺς ἁμαρτάνοντας καίτοι φιλάνθρωπος ὢν ὁ Θεὸς, οὐχ ἑκὼν, ἀλλ' ὡς ἐξ ἀνάγκης ἐπιστρέφων, καὶ τρόπον αὐτοῖς ἐπικουρίας τὸ χρῆμα ποιούμενος. καθάπερ ἀμέλει καὶ οἱ τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμονες τοῖς ἀῤῥωστοῦσι προσάγουσι καὶ τὰ σφόδρα κατα-(b)δάκνοντα τῶν φαρμάκων, ἄκεσιν αὐτοῖς τοῦ πάθους τὸ δεῖν ἀλγῆσαι ποιούμενοι. θέα γὰρ ὅπως προυποδείξας τάς μάστιγας καὶ προαναφήνας τὰ ἐξ ὀργῆς, μονονουχὶ (Ps. xxxi. 9.) "Χαλινῷ "καὶ κημῷ τὰς σιαγόνας αὐτῶν ἄγχει" κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ ἀνθρωπίνως προϊέναι κελεύει, μετατιθέντας τὸν νοῦν ἐπὶ τὸ ἑλέσθαι δρᾶν ἅπερ ἦν ἄμεινόν τε καὶ πρεπωδέστατον. ἐκνήψατε γάρ φησιν οἱ μεθύοντες ἐξ οἴνου αὐτῶν. ἀκούεις, ὅπως ὡς τέκνοις ἐξεστηκόσι καὶ ἤδη πως μεμεθυσμένοις ἐπιπλήττει λοιπόν, ὡς εἴπερ ἔνηψαν ἐν ἀρχαῖς, ἤρκεσαν ἂν εἰς δίκην αὐτοῖς καὶ τὰ ἐκ μόνης τῆς κάμπης·

2. ἐξῆρται B.D.F. (Alex. XII.) ἐξήρθη Edd. 4. καταθρήσειε B. καταθρήσει D. iid. 5. θεῖος pro θεσπέσιος iid. 7. ὅτι assumptum ex B. 8. Haec καὶ ἀνάστα—Χριστός assumpta ex D. 9. τληπαθὲς ἐν π. hoc ordine B. 10. εἰ habet D. εἰς e suo Migne. 11. ἐστιν om. B. 13. οὐχ ἑκὼν ante καίτοι φ. tr. Edd. 18. τὰς μ. πρ. inverso ordine iid. 20. ἄγχει post γεγραμμένον transp. iid. 21. ἀνθρωπίνως προϊέναι] ἀνόπιν ὥσπερ ἰέναι iid. 22. ἐπὶ τὸ ἑλέσθαι δρᾶν ἅπερ] ἐπὶ τόδε ἀνελέσθαι ὅπερ iid. 23. φησιν assumptum ex B. 24. πως assumptum ex B. b. μεμεθυμένοις (sic) Edd. 25. ἔνηψαν B. b. ἐκνήψειαν Edd. 26. ἤρκεσεν iid. εἰς δίκην B. b. δίκῃ Edd.

ἐπειδὴ δὲ ἀνάλγητοι μεμενήκασι τῆς πρώτης αὐτοῖς ἐπενηνεγμένης c ὀργῆς, προστέθειται καὶ ἡ δευτέρα, καὶ μετ' ἐκείνην ἡ τρίτη, προβέβηκε δὲ καὶ μέχρι τῆς τετάρτης. πλὴν κἂν γοῦν ὀψὲ διεγηγερμένους τε καὶ ἀνανήφοντας, καὶ οἱονεί τινα μέθην ἱέντας τοῦ νοῦ τὴν φιληδονίαν καὶ τὸ ἐκτόπως ἑλέσθαι πλημμελεῖν, εἰς αἴσθησιν τῶν συμβεβηκότων ἀφικέσθαι κελεύει λοιπὸν, κλαίοντάς τε καὶ κατοιμώζοντας ἐπί γε ταῖς σφῶν αὐτῶν ἁμαρτίαις.

Ἰστέον δὲ, ὅτι καὶ ἡμῶν ἑκάστῳ οἶνος ὥσπερ τις ἐστὶν ἰδικὸς, ὁ καταμεθύσκων καρδίαν. καταμεριζόμεθα γὰρ, ἵν' d οὕτως εἴπω, τὰ πάθη, καὶ ὁ μέν τις ἡμῶν ἀπονένευκεν ἀχαλίνως ἐπὶ φιλαργυρίαν μετὰ τοῦ καὶ ἕτερα νοσεῖν· ἕτερος δὲ αὖ πεφρόνηκε τὰ τοῦ κόσμου, καὶ κατηῤῥώστησε τὴν φιλοσαρκίαν, τρυφαῖς καὶ φιληδονίαις ὁλοτρόπως προσκείμενος· ὃς δὲ εἰς ἑτέραν ἡντινοῦν ἀποδεδράμηκεν ἁμαρτίαν. ἵεμεν δὲ δὴ πρὸς τὰ οὕτω βδελυρὰ καὶ θεομισῆ τῶν παθῶν, οἱ μὲν οὐ λίαν ἐσπουδασμένως, οἱ δὲ ὅλαις ὁρμαῖς χρώμενοι, καὶ ἀνουθέτητον ἔχοντες τῆς διανοίας τὴν ῥοπήν. ταύτῃτοί e φησιν ὁ Προφήτης Ἐκνήψατε οἱ μεθύοντες ἐξ οἴνου αὐτῶν· συμβουλεύει δὲ ὅτι προσήκει κατολοφύρεσθαι τοὺς πίνοντας οἶνον εἰς μέθην. ὡς γὰρ ἔφην ἀρτίως, οὐ μέχρι κόρου καὶ αὐταρκείας ἱστῶσί τινες τὰς φιληδονίας, ἀλλ' οἷον εἰς μέθην ἐκπίνουσι, καὶ παντὸς ἐπέκεινα τείνουσι μέτρου· τούτων ἀπὸ τοῦ στόματος ἀφῃρῆσθαί φησι καὶ εὐφροσύνην καὶ χαράν. ἀληθεύει γὰρ ὁ Χριστὸς, ὅτι πάντῃ τε καὶ πάντως οἱ μὲν νῦν S.Matth. v. 4. πενθοῦντες παρακληθήσονται· ἕψεται δὲ τοῖς εἰωθόσι τρυφᾶν a 203 A. τὸ χρῆναι δακρυῤῥοεῖν, ὅτι τῆς ἀγερωχίας τὸ πέρας θρῆνος

1. ἐπειδὴ δὲ ἀνάλγητοι B. b. ἐπεὶ δὲ ἀνάλωτοι Edd. αὐτοῖς ἐπενηνεγμένης ὀργῆς B. b. ὀργῆς αὐτῆς ἐπενηνεγμένης iid. 2. προστέθειται] + δὲ b. ἡ assumptum ex B. 3. ἡ om. b. καὶ assumptum ex b. τῆς assumptum ex B. 4. κἂν γοῦν hoc ordine B. b. 5. ἱέντας] ἰέντας B. b. 7, 8. τε et γε assumptum ex B. b. 9. ἡμῶν ἑκάστῳ hoc ord. B. 10. μεριζόμεθα B. 12. εἰς pro ἐπὶ Edd. 16. ἵεμεν] ἴμεν Edd. οὕτω assumptum ex B. 22. τινες assumptum ex B. Statim τὴν φιληδονίαν Edd. 23. τείνουσι] Sic B. (τει ex corr.) πίνουσι iid. τούτου iid. 24. καὶ εὐφρ. καὶ χαράν] χαρὰν καὶ εὐφρ. iid. 25. Haec πάντῃ τε καὶ assumpta ex B. νῦν om. B.

ἔσται καὶ οἰμωγὴ, καὶ εἰς πέταυρον ᾄδου καταβιβάζει τοὺς ἀγαπῶντας αὐτήν. ἀληθεύει δὲ καὶ ὁ Δαυεὶδ, ὅταν λέγῃ Ps. vi. 6. πρὸς Θεόν "Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου· Ps. cxiii. 25, 26. "ἐν δὲ τῷ ᾅδῃ τίς ἐξομολογήσεταί σοι;" καὶ πάλιν "Οὐ "γὰρ οἱ νεκροὶ αἰνέσουσί σε, Κύριε, οὐδὲ πάντες οἱ κατα-"βαίνοντες εἰς ᾅδην· ἀλλ' ἡμεῖς οἱ ζῶντες εὐλογήσομέν σε, "Κύριε." εἰ δὲ δὴ νοοῖτο τῶν προκειμένων ἡ δύναμις καὶ γεωδεστέρως, εἰ δεδαπάνηνται διά τε τῆς κάμπης καὶ τῶν b ἑτέρων τὰ τῆς εὐφροσύνης αἴτια, πάντως που συνδιολεῖται ταῖς εὐκαρπίαις καὶ ἡ τῶν πεπονθότων εὐφροσύνη καὶ χαρά. ἐπιστυγνάζειν γὰρ ἀναγκαῖον τοῖς ἀνιαρῶς συμβαίνουσι καὶ καταλυπεῖν εἰωθόσι καὶ οὐκ ἀνικάνως ἔχουσιν εἴς γε τὸ δύνασθαι, φημὶ, πικρᾷ τε καὶ ἀφορήτῳ λύπῃ κατατῆξαι καρδίαν.

6 Ὅτι ἔθνος ἀνέβη ἐπὶ τὴν γῆν μου ἰσχυρὸν καὶ ἀναρίθμητον, οἱ c ὀδόντες αὐτοῦ ὀδόντες λέοντος, καὶ αἱ μύλαι αὐτοῦ σκύμνου· 7 ἔθετο τὴν ἄμπελόν μου εἰς ἀφανισμὸν, καὶ τὰς συκᾶς μου εἰς συγκλασμόν· ἐρευνῶν ἐξηρεύνησεν καὶ ἔρριψεν, ἐλεύκανε κλήματα αὐτῆς.

Ἀμιλλᾶσθαι τρόπον τινὰ τοῖς συμβεβηκόσιν, ἤγουν ἔσεσθαι προσδοκωμένοις καὶ ὅσον οὔπω παρεσομένοις τὸ ἐπὶ ταῖς μεταγνώσεσιν θέλων δάκρυον, ἀφηγεῖται λεπτῶς τὰ ἐσόμενα, καὶ τῶν σκυθρωπῶν τὴν ἔφοδον μονονουχὶ καὶ ἐν ὄψει τιθεὶς δίδωσί τι τοῖς παιομένοις καὶ θρήνημα, καὶ d οἱονεὶ γοερὸν ἐκδιδάσκει μέλος τοὺς ὀδύρεσθαι κεκελευσ-

1. οἰμωγαὶ Edd. 1–6. καὶ εἰς—εὐλογήσομέν σε κύριε om. B. 2. ὁ assumptum ex D. 4. Haec ἐν δὲ—ἐξομ. σοι accesserunt ex D. 7. νοοῖτο post γεωδεστέρως transp. D. Edd. 8. τε assumptum ex B.D. 9. συνδιολεῖται post εὐκαρπ. tr. D. Edd. 11, 12. συμβ.—ἀνικάνως] Haec omittebant Edd. invitis tum B.D. tum translatio Latina in editione utraque. 13. φημὶ om. B. habet D. 14. καρδίαν] σαρκίον D. Edd. 18. ἐξηρεύνησεν] + αὐτὴν Edd. (Vat.) ἔρριψεν B. (A.V.) ἐξερρίζωσεν F. Edd. [ἐκρίζωσεν Pont.] ἐλεύκανε] + τὰ Edd. (Vat.) 21. Haec ὅσον οὔπω παρεσομένοις accesserunt ex B. 22. ἐθέλων Edd.

μένους, ἐκεῖνό τε λέγειν ἀναπείθει λοιπὸν Ὅτι ἔθνος ἧκεν ἐπὶ τὴν γῆν μου, ἰσχυρὸν καὶ ἀναρίθμητον, καὶ ὅσον ἥκεν εἰς ὀδόντων ἀκμὰς, λέουσί τε καὶ σκύμνοις ὀλίγα παραχωροῦν. ἀληθὲς μὲν οὖν τὸ χρῆμα, κἂν εἰ ἐπὶ ἀκρίδος νοοῖτο τυχὸν, βρούχου τε καὶ κάμπης. ἄμαχον γὰρ τὸ χρῆμά ἐστι, καὶ ἀνανταγώνιστος κομιδῇ τῶν τοιούτων ἡ ἔφοδος, ἱκανή τε ἄρδην ἀπολέσαι τὰ ἐπ' ἀγροῖς, καρπούς τε φημὶ καὶ πόαν· καταφθεῖραί τε συκᾶς καὶ ἀμπέλους, κακὴν δὲ καὶ ἀκαλλῆ τῆς c ἀρούρας ἀποφῆναι τὴν ὄψιν. εἰ δὲ δὴ περιτρέποιτο πάλιν ὁ λόγος εἰς τὴν τῶν πεπορθηκότων ἀπανθρωπίαν, καὶ ὁλοτελῆ τῆς χώρας ἐρήμωσιν, ὑπεμφήνειεν ἂν ἕτερον οὐδὲν, ἢ ὅτι πᾶσα μὲν αὐτοῖς ἀπόλωλεν ἡ χώρα, δεδαπάνηνται δὲ καὶ οἱ προὔχοντες παρ' αὐτοῖς, δόξῃ τε καὶ πλούτῳ τὸ τῶν ἀγελαίων ὑπερθρώσκοντες μέτρον· ὡς ἐν τάξει νοεῖσθαι συκῆς τε καὶ ἀμπέλου· πρὶν ὑπομεῖναι τὸν μαρασμόν· καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐπ' αὐτῶν νοεῖται τῶν αἰσθητῶν ἀμπέλων, a 204 A. εἰ τοῖς τῶν ἀκρίδων ὀδοῦσι συμβαίη περιπεσεῖν· ἐκπίνουσαι γὰρ τὴν ἐν τοῖς φυτοῖς ἰκμάδα, καὶ πᾶσαν αὐτοῖς τὴν ζωοποιὸν ἀναῤῥοφοῦσαι δύναμιν, οὐκ εἰς μακρὰν αὐαίνουσι, καὶ λευκὴν ὁρᾶσθαι ταύτῃτοι παρασκευάζουσιν. οὐκοῦν οἱ ὀδόντες τῶν δαπανώντων ἐχθρῶν τοὺς ἐν τάξει κειμένους ἀμπέλων, ἢ καὶ ἐν εἴδει συκῶν, εἰς ἅπαν δεδαπανήκασι καὶ εἰς ἀχρειότητα πεπόμφασι παντελῆ, ἢ ξίφεσι καταπαίοντες b ἢ καὶ τοῖς τῆς δουλείας ὑπενεγκόντες ζυγοῖς.

Ἐκδέξεται δέ τις, εἴπερ ἕλοιτο νοεῖν καὶ πνευματικῶς, καὶ ἐπ' ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν τὰ τοιάδε πάλιν· οἷς εἰς νοῦν καὶ καρδίαν ὡς ἐν ἀκρίδος τρόπῳ καὶ βρούχου, καὶ μέντοι καὶ κάμπης εἰσδύεταί πως ἀεὶ τὰ πονηρὰ δαιμόνια, καὶ αὐτὰ

1. ἀναπείθει λοιπὸν hoc ordine B. ἧκεν] ἀνέβη Edd. 2. ἥκει iid. 3. παραχωροῦν] παραχωρεῖ iid. 4. νοοῖτο τυχὸν hoc ordine B. 5. ἀνανταγώνιστος] ἀκαταγών. iid. 7. ἐν pro ἐπ' iid. τε om. B. 8. κακὴν] ψιλὴν iid. 11. ὑποφήνειεν iid. 14. ὑπερθρώσκοντες] ὑπερθέοντες iid. 15. τε om. B. πρὶν] πλὴν iid. 17. τοῖς post ἀκρ. tr. iid. 19. αὐαίνουσι] ἀποξηραίνουσι iid. 20. ταύτῃτοι ante καὶ λευκ. tr. iid. 22. εἰς ἅπαν] εἰς ἄκρον iid. 24. ὑπενεγκόντες] καθυπάγοντες iid. 28. δαιμόνια] πνεύματα iid.

δὲ τὰ πολυειδῆ καὶ πολύτροπα πάθη, καὶ δὴ καὶ ἀχρείους καὶ ἀκαλλεστάτους ὁρᾶσθαι ποιεῖ, καὶ τῆς εὐσεβείας τὴν ἄνθην ἀποβεβληκότας, καὶ οὐδὲν ἔχοντας ἐν ἑαυτοῖς δικαιοσύνης βλάστημα. φαίην δ' ἂν, ὅτι πρέποι ἂν αὐτοῖς τὸ κλαίειν c ἀκαταλήκτως, καὶ κατολοφύρεσθαι πρὸς Θεόν· γλίχεσθαί τε τυχεῖν διὰ συχνῆς προσευχῆς ἀφέσεως καὶ ἐπικουρίας, ὡς ἂν εἶεν, κἂν γοῦν ὀψέ ποτε καὶ μόλις, σοφοί τε καὶ εὐσθενεῖς, καὶ διαδιδράσκειν οἷοί τε τὰ συμβεβηκότα. πάθοιεν δ' ἂν αὐτὸ, καὶ ὅτι μάλιστά γε, καὶ οἷς ὁ νοῦς ἐκκέκλικεν ἀμαθῶς εἴς γε τὸ χρῆναι προσέχειν τοῖς ἑτεροδοξεῖν εἰωθόσι καὶ τὰ ὀρθὰ τῆς Ἐκκλησίας παραλύειν δόγματα, περὶ ὧν ἂν λέγοιτο, καὶ μάλα εἰκότως Οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὀδόντες λέοντος, d καὶ αἱ μύλαι αὐτῶν σκύμνου· θεομισὲς γὰρ τὸ ἔθνος, κίβδηλόν τε καὶ ἀλιτήριον, καὶ τῶν ἁπλουστέρων τὸν νοῦν τοῖς δοκησισόφοις ῥήμασι κατεσθίον τε καὶ ἀναλίσκον, ὡς μηδὲν ὀρθότητος ἐν αὐτοῖς ὁρᾶσθαι λείψανον. οὗτοι τὸν δεσποτικὸν ἀμπελῶνα καταμαραίνουσι, συκῶν ἔρημον ἀποφαίνουσι τὸν 2 S. Pet. ii. 3. Rom. iii. 8. κῆπον, ψιλόν τε δεικνύουσι καὶ κεχερσωμένον, "Οἷς τὸ "κρῖμα οὐκ ἀργεῖ," ἀλλ' "ἔνδικόν ἐστι" κατὰ καιρούς.

Οἱ μὲν οὖν ἀμαθίᾳ συζῆν εἰωθότες, ἀκρίδος καὶ βρούχου καὶ κάμπης ἔσονται τροφὴ, καὶ ἁπάσης εὐκοσμίας ἀπομενοῦe σιν ἔρημοι, εὐανθὲς δὲ ὅλως οὐδὲν ἐν αὐτοῖς· ἡ δέ γε σοφὴ καὶ φιλόθεος ψυχὴ, καὶ τοῖς τῆς ἀληθείας δόγμασι κομῶσα πλουσίως, καὶ καρποῖς τοῖς εἰς δικαιοσύνην μονονουχὶ βρύουσάν τε καὶ εὖ μάλα περιηνθισμένην ἔχουσα τὴν καρδίαν, ἐρεῖ που πάντως ἐκ παῤῥησίας, κατά γε τὴν ἐν τῷ ᾄσματι Cant. v. 1. τῶν ᾀσμάτων νοουμένην νύμφην "Καταβήτω ἀδελφιδοῦς "μου εἰς κῆπον αὐτοῦ, καὶ φαγέτω καρπὸν ἀκροδρύων αὐ-

1. τὰ assumptum ex B. 7. ποτε om. B. τε assumptum ex B. 9. Haec ὅτι μάλιστά γε, καὶ accesserunt ex B. ἐκκέκλ. ἀμαθῶς hoc ordine B. 10. γε om. B. 11. διδάγματα Edd. ἂν om. B. 13. ἔθνος] γένος iid. 15. σφῶν εὑρέμασι pro δοκησισ. ῥήμασι iid. μηδὲ iid. 16. τὸν assumptum ex B. 18. οἷς] ὧν iid. 19. ἔσται pro ἐστι iid. 22. ὅλως assumptum ex B. 26. που assumptum ex B. 27. Haec τῶν ᾀσμάτων assumpta ex B. ἀδελφιδιός B.

“τοῦ.” ἡδεῖς γὰρ ἡδεῖς τῆς εὐσεβείας οἱ καρποὶ, καὶ τὰ τῆς ἀληθοῦς φιλομαθείας ἀκρόδρυα τῷ πάντων ἡμῶν Σωτῆρι a 205 A. Χριστῷ, ὅς ἐστιν ἡμῶν καὶ ἀδελφιδοῦς, οἷον ἐξ ἀδελφῆς τῆς ἁγίας παρθένου γεγεννημένος.

Θρήνησον πρός με ὑπὲρ νύμφην περιεζωσμένην σάκκον ἐπὶ τὸν 8 ἄνδρα αὐτῆς τὸν παρθενικόν.

Οὐ πάρεργον αὐτοὺς, οὐδὲ οἷον ἐκ παραδρομῆς, ἢ ῥᾴθυμον ἁπλῶς ποιεῖσθαι κελεύει τὴν μετάγνωσιν, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ νοούμενον πένθος, ἀλλὰ τοῖς ὅτι μάλιστα τῶν ἄλλων δυσαχθεστέροις οὐ μετρίως φιλονεικοῦν καὶ ἁμιλλᾶσθαι σπου- b δάζον, ὡς ἰσοστάθμους τοῖς ἡμαρτημένοις ποιεῖσθαι τοὺς πόνους. φιλεῖ δέ πως ἀρτίγαμος κόρη κατοιμώζειν ἄγαν ἐκτεθνεῶτα νυμφίον, καὶ δριμείας εἰσδέχεσθαι τὰς ἐπὶ τῷδε λύπας, ὡς νουθεσίας ἐπέκεινα τίθεσθαι τὴν φρένα, καὶ μηδένα τρόπον αὐτῇ τοῦ χρῆναι πενθεῖν ἐπαξίως ἀποχρῶντα εἶναι δοκεῖν· χρῆμα μὲν γὰρ τὸ θηλειῶν φιλόδακρυ καὶ φιλοπενθὲς ὁμολογουμένως, μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων ἡ παρθενικόν τε καὶ ἔφηβον ὁρῶσα νυμφίον οἰκτρῶς καὶ ἐν εὐναῖς c νεκρόν τε καὶ ἄπνουν κείμενον. ᾗ δὴ παρεικάζεσθαι δεῖν τὴν τῶν Ἰουδαίων πληθὺν εὖ μάλα φησὶν, ἀποκρούεσθαί τε τὴν ὀργὴν, καὶ οἷον ἀσχέτως ἐπ' αὐτοὺς τὴν θείαν ἰοῦσαν κίνησιν, ἀνακόπτειν τοῖς θρήνοις τεθαῤῥηκότας, ὅτι “Χρηστὸς καὶ Ps. lxxxv. 5. “ἐπιεικὴς” ὁ τῶν ὅλων ἐστὶ Δεσπότης, φιλάνθρωπος, “Καὶ Jon. iv. 2. “πολυέλεος καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις” κατὰ τὸ γεγραμμένον.

Πλὴν οὐ τεθρήνηκεν ἡ τῶν Ἰουδαίων Συναγωγὴ τὸν ἐξ

1. Haec γὰρ ἡδεῖς accesserunt ex B. οἱ τῆς εὐσ. inv. ord. Edd. 3. ἀδελφιδιός B. Statim ὡς pro οἷον iid. 4. ἁγίας παρθένου] παναχράντου δεσποίνης iid. 5. περιζωσμένην (sic) Aub. 8. τὴν μετάγνωσιν ante ποιεῖσθαι transp. iid. 13. ἐκτεθνεῶτα] εἰς τεθνεῶτα iid. 16. μὲν assumptum ex B. θηλειῶν] θήλειον? 18. καὶ alt. assumptum ex B. 19. νεκρόν τε om. B. 20. τὴν ὀργὴν B. τὰ ἐξ ὀργῆς Edd. 21. ἄσχετον iid. ἰοῦσαν τοῖς θρήνοις τὴν θείαν κ. ἀνακόπτειν inverso ordine iid. 24. γεγραμμένον] γένος (sic) iid.

οὐρανοῦ νυμφίον, τοῦτ᾿ ἔστι Χριστόν· αὐτὴ γὰρ ἀπέκτονε καὶ πεπαρῴνηκεν εἰς αὐτόν. τοιγάρτοι τῶν θείων εἴργεται d παστῶν, ἔξω τε τῶν ἱερῶν ἐστι γάμων, καὶ τῆς ἑορτῆς ἀμέτοχος παντελῶς, ἀπόκληρός τε λοιπὸν, καὶ ἀπεῤῥιμμένη καὶ τῆς τῶν ἁγίων ἐλπίδος ὡς ἀποτάτω· εἰσκέκληται δὲ ἀντ᾿ ἐκείνης ἡ νέα καὶ ἀῤῥυτίδωτος, ἡ πάναγνος καὶ σοφὴ, Cant. iv. 8. καὶ ἐκ Λιβάνου νύμφη, καλή τε περιστερὰ, τουτέστιν, ἡ ἐξ ἐθνῶν Ἐκκλησία, ἡ καὶ αὐτὸ τὸ πάθος ὁμολογοῦσα Κυρίου, μονονουχὶ δὲ καὶ ἐπ᾿ αὐτῷ κλαίουσα διὰ τοῦ συμπάσχειν καὶ πενθεῖν, αἴρειν τε τὸν ἴδιον σταυρὸν καὶ ἀκολουθεῖν e αὐτῷ, καὶ διὰ τούτων ἰέναι φιλεῖν διά τοι τὴν εἰς αὐτὸν ἀγάπην. παρθενικὸς δὲ νυμφίος νοοῖτ᾿ ἂν αὐτῆς ὁ Ἐμμανουήλ· καίτοι μεμοιχεῦσθαι δοκούσης καὶ πεπορνευμένης τῷ σατανᾷ, κατά γε τὸν τοῦ πεπλανῆσθαι τρόπον· διὰ τὴν ἄνωθεν ἀναγέννησιν, ἣν διὰ τοῦ Πνεύματος πεπλουτήκαμεν, τὴν σαρκικὴν ἀρνούμενοι. γέγραπται γὰρ περὶ Χριστοῦ S. Joan. i. 11–13. "Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. ὅσοι "δὲ ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γε"νέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, οἳ οὐκ ἐξ "αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, οὐδὲ ἐκ θελήματος "ἀνδρὸς, ἀλλ᾿ ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν." παρωθούμενοι δὴ οὖν τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν, τὴν πνευματικὴν οἰκειούμεθα, καθ᾿ ἣν ἂν νοοῖτο παρθένος καθαρά τε καὶ πάναγνος ἡ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησία, τουτέστιν οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύσαντες, 2 Cor. xi. 2. οἷς καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐπιστέλλει σαφῶς "Ἡρμοσά"μην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ "Χριστῷ."

206 A. a, 9 Ἐξῆρται θυσία καὶ σπονδὴ ἐξ οἴκου Κυρίου· πενθεῖτε οἱ ἱερεῖς

1. αὔτη Edd. ἀπέκτεινε iid. 2. εἴργεται B. 4. λοιπὸν post ἀπεῤῥιμμένη transp. iid. 6. ἀρυτίδωτος iid. 8. Κυρίου B. Χριστοῦ iid. 9. τὸ pro τοῦ iid. 11. τούτων] τῶν ἴσων iid. 12. δὲ] + ὁ iid. 13. μεμ. δοκούσης et πεπ. τῷ σ. hoc ordine B. 14. πλανᾶσθαι iid. 18–27. ἔδωκεν —παραστῆσαι τῷ Χριστῷ] καὶ τὰ ἑξῆς iid.

οἱ λειτουργοῦντες θυσιαστηρίῳ. ὅτι τεταλαιπώρηκε τὰ πεδία, 10
πενθείτω ἡ γῆ· ὅτι τεταλαιπώρηκε σῖτος, ἐξηράνθη οἶνος,
ὠλιγώθη ἔλαιον, ἐξηράνθησαν.

Ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι σαφῶς Ἐκλελοίπασιν εὐχαριστίαι, καὶ ὁ θύσων ἔτι παντελῶς οὐδεὶς, ὁ προσκομιῶν ἀνάθημα καὶ ληΐων ἀπαρχὰς, δράγμα που πάντως τὸ ἱερὸν εἰς ἀπαρχὴν θερισμοῦ πυρῶν ἀνατιθέμενον τῷ Θεῷ, κατὰ τὸν b Μωσέως νόμον· πρωτοκόμιά τε τὰ ἐξ ὡρῶν οὐδεὶς ὁ καρτάλλῳ, φησὶν, ἐντιθεὶς, καὶ πορευόμενος μὲν εἰς οἶκον Κυρίου, Deut. xxvi. 2 sqq. ἀνάπτων δὲ τῷ Θεῷ καὶ ᾠδὰς τὰς χαριστηρίους, ἃς ἦν ἀγορεύειν ἔθος. ταύτῃτοι πενθεῖν τὸ ἀπόλεκτον κελεύει γένος, φημὶ δὴ τοὺς ἱερέας, οὐ λημμάτων ἕνεκα διαπονουμένους, ἀλλ' ὡς τῶν ὑπὸ χεῖρα λαῶν ὑπερηλγηκότας, καὶ τεθειμένους εἰς λειτουργίαν τὴν ἱεράν τε καὶ ἀξιάκουστον, ἵνα καὶ πρό γε τῶν ἄλλων αὐτοὶ τὸν τῶν ὅλων ἐκμειλίσσοιντο Θεὸν, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν ἱεροφάντην ἀπομιμοῖντο Μωσέα, προεστηκότα τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ Θεῷ λέγοντα "Δέομαι, Κύριε, ἡμάρτηκεν c Exod. xxxii. 31, 32. "ὁ λαὸς οὗτος ἁμαρτίαν μεγάλην, καὶ εἰ μὲν ἀφῇς αὐτοῖς "τὴν ἁμαρτίαν, ἄφες· εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψον κἀμὲ ἐκ τῆς "βίβλου σου ταύτης ἧς ἔγραψας." μεσιτεύει γὰρ τῆς ἱερωσύνης τὸ χρῆμα Θεῷ τε καὶ λαοῖς, καὶ τοῖς τεταγμένοις εἰς λειτουργίαν τὴν οὕτω σεπτὴν, πρέποι ἂν, οἶμαί που καὶ μάλα εἰκότως, ἡ ἐν λιταῖς παῤῥησία. μονονουχὶ γὰρ καὶ ὑπὲρ πάντων τὴν ἰδίαν Θεῷ καθιεροῦσι ζωὴν, τὰ ὑπὲρ τῆς d Cf. supra 71 e. ἁμαρτίας ἐσθίοντες θύματα. τοῦτο καὶ διὰ φωνῆς Ὠσηέ φησιν ὁ τῶν ὅλων Θεός "Ἁμαρτίας λαοῦ μου φάγονται, Hos. iv. 8. "καὶ ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν λήψονται τὰς ψυχὰς αὐτῶν," τουτέστιν, ὅταν ἀδικῶσι, τὸ δοκοῦν τῷ νόμῳ πλημμελοῦντες

1. λειτουργοῦντες] + τῷ F. (42, 91.) post θυσιαστηρίῳ add. Κυρίου Edd. (Vat.) 4. λέγει B. 7. πυρρῶν B. 8. πρωτοκόμιά] προτότοκά Edd. 9. μὲν assumptum ex B. 11. ἔθος] ἔργον iid. 12. δὲ pro δὴ B. 14. ἀξιάκουστον] ἀξιάγαστον iid. 15. Haec τὸν τῶν ὅλων accesserunt ex B. Statim Θεὸν ἐκμειλίσσωνται iid. 20. σου assumptum ex B. 24. ἁπάντων iid. τῷ post ἰδίαν add. iid. 25. ἐσθίοντες θύματα hoc ordine B.

οἱ λαοὶ, τότε δὴ τότε φησὶν οἱ τῶν θείων θυσιαστηρίων e ἱερουργοὶ λήψονται τῷ Θεῷ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς ὑπὲρ ἐκεί- Supra 72 a, b. νων. τὸ δὲ λήψονταί φησιν, ἀντὶ τοῦ προσκομιοῦσιν ἤγουν ἀναθήσουσι. λαμβάνεσθαι γὰρ ἐλέγετο τὸ ἀνατιθέμενον τῷ Θεῷ.

Τί δὲ καὶ ἡ πρόφασις τοῦ πένθους αὐτοῖς; *τεταλαιπώρηκε τὰ πεδία*, φησὶ, καὶ μέντοι καὶ *σῖτος*, τῶν ἀκρίδων ὀδοῦσι καταψιλούμενα, καὶ οἷον πυρὶ, τῇ ἐρισύβῃ καταπιμπράμενα. καταφλέγει γὰρ ὥσπερ καὶ αὐαίνει τὰ ἐν ἀγροῖς. δεῖν δὲ δή φησι καὶ αὐτὴν οἱονείπως κατολοφύρεσθαι τὴν γῆν, ἀπολωλότων αὐτῇ τῶν καρπῶν. *τεταλαιπώρηκε* γὰρ *σῖτος, ἐξηράνθη οἶνος, ὠλιγώθη ἔλαιον, ἐξηράνθησαν*, τουτέστιν, οἴχεται 207 A. a πάντα τὰ ἐξ αὐτῆς, καὶ τὰ ἐφ᾽ οἷς ἦν εἰκὸς καταθαυμάζεσθαι λίαν, ὡς καρπῶν ἀγαθῶν μητέρα καὶ τροφόν.

Καὶ ταυτὶ μὲν ἡμῖν ὡς ἐν αἰσθητοῖς εἰρήσθω πράγμασιν· καταθρηνήσει γεμὴν πᾶς, εἴ τις ἐστὶ δοκιμώτατος ἱερεὺς, τοὺς ἐξ ἀμέτρου φρενοβλαβείας τὴν διὰ πίστεως κάθαρσιν οὐ προσιεμένους, οὐκ ἠγαπηκότας τε τὸ ἁγιάζεσθαι παρὰ Χριστοῦ. ἀπομενοῦσι γὰρ ἔρημοι πάντῃ τε καὶ πάντως τῆς νοητῆς εὐκαρπίας, καὶ ἐν ἐνδείᾳ παντὸς ἔσονται τοῦ τρέφειν b εἰδότος, καὶ εἰς ἀνδρείαν αὐτοὺς ἀναφέροντος τὴν πνευματικὴν, *σῖτόν* τε καὶ *οἶνον* οὐκ ἔχοντες, καὶ τῆς *ἐλαίου* χρείας ἐστερημένοι· μυστικὸς ὁ λόγος· τοῖς μὲν γὰρ τὴν πίστιν προσιεμένοις ἑαυτὸν παραθήσει Χριστὸς, ὡς ἄρτον ζωῆς· S. Joan. vi. 48. ἔφασκε γὰρ ὅτι "Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς·" ὡς οἶνον Ps. ciii. 15. εὐφραίνοντα καρδίαν ἀνθρώπου· σύνες δὴ πάλιν ὅ φημι· καταχρίσει δὲ καὶ ἐλαίῳ, τῷ νοητῷ δηλονότι καὶ ἁγιάζοντι,

1. Haec τότε φησὶν accesserunt ex B. 4. ἀνατιθέναι Edd. 7. τοῖς ὀδ. τῶν ἀκρίδων iid. 8. καταψιλούμενος iid. Haec πυρὶ, τῇ accesserunt ex B. 9. φλέγει iid. καὶ ἀφανίζει ὥσπερ pro ὥσπερ καὶ αὐαίνει iid. δή assumptum ex B. 10. καὶ αὐτὴν οἱονείπως] οἱονείπως καὶ iid. 15. αἰσθηταῖς εἰρ. πράξεσι iid. 18. δὲ pro τε iid. 19. ἀπομένουσι B. 21. ἀναφ. τὴν πνευμ. hoc ordine B. 22. τε assumptum ex B. 23. μυστικὸς] + γὰρ iid. τοῖς μὲν γὰρ] ὅτι τοῖς μὲν iid. 25. ὅτι assumptum ex B. 26. δὴ assumptum ex B. 27. καταχρίσει] καταχρήσουσι Edd. καταχρίσουσι Migne.

καὶ ὡς ἐν μεθέξει νοουμένῳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· τοὺς δὲ γνώμην ἔχοντας ἀπηνῆ, πικρόν τε καὶ ἀφιλόθεον, νοῦν ἀπειθῆ καὶ δυσάγωγον, ἐνδεᾶ που πάντως ἀποφανεῖ, καὶ c
ἀμέτοχον παντελῶς τῶν ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένων ἀγαθῶν. ἰστέον δὲ, ὅτι καὶ ὁ σοφώτατος Παῦλος ἱερουργῶν εἰς τὰ ἔθνη τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, μονονουχὶ κατεθρήνει τοὺς ἀπειθοῦντας ἐξ Ἰσραήλ. ἔφη γάρ "Ὅτι λύπη μοί ἐστι "μεγάλη καὶ ἀδιάλειπτος ὀδύνη τῇ καρδίᾳ μου, ὑπὲρ τῶν "ἀδελφῶν μου τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα, οἵτινές "εἰσιν Ἰσραηλῖται." μυστικὸς δὲ, ὥσπερ ἔφην, καὶ κεκρυμμένος ὁ ἐν τῷδε λόγος.

Rom. ix. 2, 3, 4.

Οἱ γεωργοὶ θρηνεῖτε κτήματα ὑπὲρ πυροῦ καὶ κριθῆς, ὅτι ἀπόλωλε 11
τρυγητὸς ἐξ ἀγροῦ· ἡ ἄμπελος ἐξηράνθη, καὶ αἱ συκαῖ ὠλιγώ- 12 d
θησαν· ῥοὰ καὶ φοῖνιξ καὶ μῆλον καὶ πάντα τὰ ξύλα τοῦ ἀγροῦ
ἐξηράνθησαν, ὅτι ᾔσχυναν χαρὰν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων.

Πένθος ἀληθῶς, ἄλγημά τε καὶ θρήνημα τοῖς εἰωθόσι γηπονεῖν, τῶν ἐν ἀγροῖς ἡ πανωλεθρία, καὶ τὸ μηδὲν ὅλως ἀπ' αὐτῶν συγκομίζειν δύνασθαι, καὶ μετὰ μακροὺς ἱδρῶτας ἔσθ' ὅτε. αὖα δὲ δὴ καὶ ἐκτεθνεῶτα λοιπὸν τὰ ἐν κήποις ὁρᾶν καὶ τῶν ξύλων τὰ ἐξαίρετα, ληΐοις τε ὁμοῦ τὰς ἀμπέλους κατεφθαρμένας, καὶ αὐτὴν δὲ τὴν ἀγρίαν ὕλην τοῖς e
κήποις συγκαταφθίνουσαν. πάντα γάρ φησι τὰ ξύλα τοῦ ἀγροῦ ἐξηράνθησαν, ὅτι ᾔσχυναν χαρὰν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων· τὸ δὲ ᾔσχυναν χαρὰν, ἀντὶ τοῦ, αἰσχύνης τε καὶ ἐντροπῆς καὶ ἐλέγχων τῶν εἰς ποινάς τε καὶ δίκην τὸν καιρὸν ἀπέδειξαν

1. τοῦ Ἁγίου Πνεύματος] τῆς παρ' αὐτοῦ χάριτος Edd. 4. ἀμέτ. παντελῶς hoc ordine B. 5. Haec ὁ σοφώτατος accesserunt ex B. 6. εὐαγγ. τοῦ Χριστοῦ hoc ordine B. 7. ἔφη] ἔφασκε iid. 8–10. ἀδιάλείπτως—ἰσραηλῖται] τὰ ἑξῆς iid. 10. ὥσπερ] ὡς iid. 11. ἐν] ἐπὶ iid. 12. Οἱ assumptum ex B. (Alex. XII.) Cf. Hom. Pasch. vi. 88 c. 13. ἡ om. Aub. 15. ἐξηράνθησαν] ἐξηράνθη F. (42. al.) 19. Haec δὴ καὶ ἐκτ. λοιπὸν accesserunt ex B. 20. καὶ et τὰ assumpta ex B. 23. χαρὰ Aub. Statim οἱ assumptum ex B. b. τὸ δὲ ᾔσχ. χαρὰν ἀντὶ τοῦ] τουτέστιν Edd. 25. τῶν εἰς ποινάς τε καὶ δίκην [δίκας b.] B. b. ποινῆς τε καὶ δίκης Edd. Statim τὸν assumptum ex b. καιρὸν ἀπέδειξαν hoc ordine B. b.

οἱ ἐνοικοῦντες τὴν γῆν, καθ' ὃν ἦν εἰκὸς καὶ ἐνευρύνεσθαι ταῖς εὐημερίαις τὰ ἐξ ἀγρῶν συλλέγοντας, καὶ ἀναμεστοῦν μὲν τῷ σίτῳ τὰς ἀποθήκας, ἐπιφωνεῖν δὲ τρυγῶσι τὰς ἐπι-
208 A. a ληνίους ᾠδὰς, καὶ ταῖς οἰῶν ἀγέλαις ἐφήδεσθαι, πλείστης τε ὅσης καὶ εὐανθοῦς αὐτοῖς παρεῤῥιμμένης τῆς πόας.

Ἔοικε δὲ κἀν τῷδε πάλιν ὁ λόγος γεωργοὺς ὀνομάζειν αἰνιγματωδῶς τοὺς τῶν Ἰουδαϊκῶν ταγμάτων τοτηνικάδε προεστηκότας, οὓς καὶ δεῖν ἔφη καταθρηνεῖν, ὡς ὅσον οὐδέπω βαδιουμένων εἰς ὄλεθρον ἁπάντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν κατὰ τὴν χώραν, ἤτοι τῶν κατοικούντων τὴν γῆν, οἳ καὶ ἐν τάξει πυροῦ καὶ κριθῆς καὶ ξύλων ὡραίων νοηθεῖεν ἄν. ἐφαρμό-
b σομεν δὲ τῶν νοημάτων τὴν δύναμιν πρεπωδέστερόν πως τοῖς γραμματεῦσι καὶ Φαρισαίοις· οἳ καὶ γηπόνων ἐν
S.Matth. xxi. 38. τάξει κείμενοι πεπαρῳνήκασιν εἰς Χριστὸν, ἀπεκτόνασί τε τὸν κληρονόμον, ἵν' ἔχοιεν αὐτοὶ τὸν κῆπον, γένοιτό τε λοιπὸν τοῦ ἀμπελῶνος δεσπόται, μονονουχὶ ληΐοις ὥσπερ ἐπαγαλλόμενοι τῇ πολυάνδρῳ πληθύϊ τῶν ὑπεζευγμένων, καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς ὅτι μάλιστα λαμπροὺς, ὡς ῥοιὰν, ὡς μῆλον ἀποτρυγᾶν εἰωθότες. ἀλλ' εἷλεν αὐτοὺς ὁ Ῥωμαίων πόλεμος, δεδαπάνηκε μέγαν καὶ μικρόν, λαμπρὸν καὶ ἐπίσημον ὡς ἐν
c συκαῖς νοουμένους, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, ὡς ἐν ἀμπέλῳ τυχὸν, φοίνικί τε καὶ μήλῳ καὶ ἐν τοῖς ξύλοις, ὡς ἐν κριθῇ καὶ πυρῷ· διάφοροι γὰρ οἱ τρόποι, καὶ οὐχ ἓν ἅπασι τοῦ βίου τὸ μέτρον. ἐπειδὴ γὰρ ἅπαξ ἀγρῷ παρείκασε τὴν τῶν Ἰουδαίων γῆν, καὶ γηπόνους ὠνόμασε τοὺς προεστηκότας, σέσωκεν ὁ λόγος μέχρι παντὸς τὴν μεταφορὰν, ληΐοις τε καὶ ξύλοις κατὰ διάφορον τρόπον παραβάλλων τοὺς ὑπ' αὐτοῖς.

1. ἐνοικοῦντες B. b. κατοικ. Edd. Statim ἐπὶ τῆς γῆς pro τὴν γῆν b. ἦν εἰκος hoc ordine B. b. ἐνευρύνεσθαι B. b. ἀνευρ. Edd. 2. ἀναμεστοῦν B. ἀναμετρεῖν iid. 3. τῷ assumptum ex B. 5. αὐταῖς iid. 7. Ἰουδαίων iid. τοτ. πρ. hoc ordine B. 8. οὔπω iid. 9. Haec ὡς ἔπος εἰπεῖν assumpta ex B. 10. τὴν prius assumptum ex B. 11. ἐφαρμόσομεν δὲ τῶν ν. τὴν δύναμιν] ἐφαρμόσει δὲ τῶν ν. ἡ δύναμις iid. 12. που τάχα pro πως iid. 15. κῆπον] καρπὸν iid. 17. ἐπαγαλλώμενοι iid. ὑποζευγμ. (sic) iid. 18. ῥοὰν iid. 19. εἰωθότας iid. 20. λαμπρόν] + τε iid. 22. τοῖς assumptum ex B. 24. δὲ pro γὰρ iid. τῶν Ἰουδ. γῆν hoc ord. B. Statim καὶ om. B. 27. ὑπ' αὐτούς iid.

Εἰ δὲ δή τις οἴοιτο καὶ εἰς ἐξήγησιν ἠθικὴν ταυτὶ δὴ χρῆναι μετακομίζεσθαι, φρονήσει καλῶς. παρεικαστέον γὰρ ἀρεταῖς καὶ τοῖς εἰς νοῦν κατορθώμασιν, ἄμπελον, συκῆν, d καὶ τὰ ἕτερα τῶν ξύλων, ἃ καρποῖς ὡραίοις στεφανοῦσθαι φιλεῖ. ἀλλ' εἰ μέν τις εἴη σοφὸς καὶ ἀγχίνους, καὶ αὐχημάτων ἀγαθῶν ἐπιμελητὴς, εὐανθῆ τε καὶ εὔξυλον τὸν εἰς νοῦν καὶ καρδίαν φορέσει κῆπον, πολυειδῆ τρέφων ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀρετὴν, καὶ πάντα τρόπον ἐπιεικείας. εἰ δὲ δὴ ῥᾴθυμος καὶ φιλήδονος, καὶ πολὺ λίαν ἐκνενευκὼς ἐπὶ τὰ αἰσχίω, καταθρηνήσει πάντως, μαραινομένης αὐτῷ τῆς ἐπιεικείας, καὶ πολλὴν παθόντος τὴν ἀκαρπίαν τοῦ νοῦ. ἐπιμελητέον e δὴ οὖν τοῖς ἐχέφροσι τῶν ἐν καρδίαις ἀγαθῶν, ἃ δὴ προσέσται πάντως, εἰ ἐπί γε σφίσιν αὐτοῖς εὐφραίνειν ἕλοιντο ταῖς ἐπιεικείαις τὸν τῶν οὐρανίων χαρισμάτων δοτῆρα Θεόν.

Περιζώσασθε καὶ κόπτεσθε οἱ ἱερεῖς, θρηνεῖτε οἱ λειτουργοῦντες 13
τῷ θυσιαστηρίῳ· εἰσέλθετε, ὑπνώσατε ἐν σάκκοις λειτουργοῦντες Θεῷ· ὅτι ἀπέσχεν ἐξ οἴκου Θεοῦ ἡμῶν θυσία καὶ σπονδή.

Αἴρει μὲν ὥσπερ καὶ διὰ τούτων ὑψοῦ τὰ συμβεβηκότα, a 209 A. καὶ ἐν ἀφορήτοις ποιεῖται δείμασι, πλείστης μὲν ὅσης δεῖσθαι λιτῆς τὸ πρᾶγμα δηλῶν, διά γε τοῦ χρῆναι καὶ αὐτοὺς κατοιμώζειν τοὺς ἱερέας. πλὴν ἔχει τι καὶ εὔτεχνες ὁ λόγος. ἐπειδὴ γὰρ τοῖς τῶν εἰδώλων τεμένεσιν ἀβουλότατα προσιζήσαντες, καίτοι Θεοῦ καταπαίοντος ἐξ ὀργῆς, ἐζήτουν ἐκεῖθεν τὰς ἐπικουρίας, ἀπονέμει χρησίμως ὁ τῶν ὅλων Θεὸς

1. *καὶ* assumptum ex B. *δὴ* alt. om. B. 2. *μετακομίζειν* Edd. 3. *ἄμπελον*] + *καὶ* iid. 8. *τὴν ἀρετὴν τρέφων ἐν ἑαυτῷ* inv. ord. iid. 11. *τὴν* assumptum ex B. 13. Haec *ταῖς ἐπιεικείαις* accesserunt ex B. 14. *ἀγαθῶν* pro *χαρισμ.* iid. *Θεόν* accessit ex B. 16. *τῷ* assumptum ex B. F. (42.) 17. *ἀπέσχεν* B. in Es. 315 e. *ἀπέσχηκεν* Edd. (A.V. &c.) *ἐξ*] *ἐκ τοῦ* B. *ἡμῶν* B. (26. al.) *ὑμῶν* Edd. (A.V. al.) Glaph. 385 b. (Mss. 2.) In Es. l. c. 19. *ὕψι* Edd. 21. *πρᾶγμα*] *χρῆμα* iid. 22. *ἱερεῖς* iid. 25. *τὰς ἐπικ. ἐζήτουν ἐκεῖθεν* inv. ord. iid.

τοῖς ἰδίοις ἱερουργοῖς τὸ καθηγεῖσθαι λιτῆς, καὶ προεστάναι
b *τληπαθῶς τῶν εἰς μετάγνωσιν σπουδασμάτων, ἵν᾽ εἰδεῖεν οἱ πεπλημμεληκότες, ὡς εἰ μὴ Θεῷ μᾶλλον ἕλοιντο τὰ φίλα ζητεῖν, καὶ αὐτῷ προσάγοιεν τὰς λιτὰς, οὐκ ἂν διακρούσαιντο τὴν ὀργήν. χρῆναι δὴ οὖν ἔφη τοὺς ἱερατεύοντας, μονονουχὶ καὶ δανείζειν τοῖς ἄλλοις τοὺς ἐπὶ ταῖς λιταῖς πόνους, κόπετόν τε καὶ θρῆνον καὶ σάκκου περιβολὴν, δι᾽ οὗ σημαίνεται τρυφῆς τε καὶ ἀναπαύλης ἀπόθεσις, σκληραγωγία τε καὶ πόνος, καὶ ζωῆς ἁγιοπρεποῦς ὀρθὴ καὶ ἀμώμητος ἐπιτήδευσις. εἶτα*
c *τοῦ πόνου τὴν αἰτίαν ἐναργῆ καθιστὰς, ἀπεσχηκέναι φησὶν ἐξ οἴκου Θεοῦ θυσίαν καὶ σπονδήν· δριμὺς ὁ λόγος· οὐ γὰρ ἐνηνέχθαι πρὸς τὸ μεῖον, ἤγουν ἠλαττῶσθαί φησι θυσίαν καὶ σπονδὴν, ἀπεσχηκέναι δὲ μᾶλλον, ὅπερ ἐστὶ παντελοῦς ἀνατροπῆς σημαντικόν. δεινὸν δὲ τὸ χρῆμα καὶ δυσαχθὲς ἀληθῶς τοῖς λαῶν προεστηκόσιν, εἰ κατὰ μηδένα τρόπον παρὰ τῶν ὑπεζευγμένων θεραπεύοιτο Θεός.*

14 Ἁγιάσατε νηστείαν, κηρύξατε θεραπείαν, συναγάγετε πρεσβυτέρους,
d πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν εἰς οἶκον Θεοῦ ἡμῶν, καὶ
15 κεκράξατε πρὸς Κύριον ἐκτενῶς, οἴμοι, οἴμοι, εἰς ἡμέραν.

Τίνα δὴ τρόπον προσήκει ποιεῖσθαι τὸ πένθος αὐτοὺς, διατρανοῖ πάλιν, καὶ εἰσηγητὴς αὐτοῖς σοφὸς φαίνεται τῆς εἰς μετάγνωσιν ὁδοῦ, καὶ τὰ δι᾽ ὧν ἂν γένοιτο πρᾷός τε καὶ εὐμενὴς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, καταδεικνύει σαφῶς. τοῦτο δὴ

1. *λιταῖς* Edd. *τληπ. προεστ.* inv. ord. iid. 3. *πεπλημμεληκότες*] *πεπληγότες* iid. *Θεὸν* iid. ante Migne. 6. *ἐπὶ* B. b. *ἐν* Edd. *κοπετόν*] *κωκυτόν* iid. 8. *τε* assumptum ex B. b. *ἀναπαύσεως* pro *ἀναπαύλης* B. *τε* alt. assumptum ex b. 11. *Θεοῦ* B. *Κυρίου* Edd. 12. *ἐνηνέχθαι* post *μεῖον* transp. iid. invitis B. b. *γουν* assumptum ex B. 13. *παντελοῦς* b. *παντελῶς* Edd. 16. *παρὰ*] *ὑπὸ* Edd. invitis B. b. 18. *τοὺς* assumptum ex B. (51. al.) *τὴν* assumptum ex B. (22. al.) *ἡμῶν* B. (26. al.) *ὑμῶν* Edd. 19. *κεκράξατε* Edd. *κράξατε* B. (23, 185.) sed cf. Pasch. Hom. viii. 107 e. *οἴμοι οἴμοι*] + *οἴμοι* Edd. invito B. (42, 49, 106.) cf. in Es. 315 e. 20. *αὐτοὺς ποιεῖσθαι πρ. τὸ πένθος* inverso ordine Edd. 21. *ὑφηγητὴς* iid. Statim *αὐτοῖς σοφ.* hoc ordine B. 22. *τε* assumptum ex B. 23. *ὁ τῶν ὅλων Θεὸς* om. B. *καταδείκνυσι* Edd. *σαφῶς* assumptum ex B.

ἦν, οἶμαι, καὶ ἀνακόψαι θέλοντος τὴν ὀργὴν, καὶ ἀφανίσαι τὸ λυποῦν, καὶ περιστεῖλαι τὸ βλάπτον, ἐπιδοῦναί τε πάλιν e αὐτοῖς τὸ εὐημερεῖν, καὶ διαχεῖσθαι τοῖς ἀγαθοῖς. ἔφη τοίνυν ὅτι, ἁγιάσατε νηστείαν, τουτέστιν, ὡς ἐν ἀναθήματος ποιεῖσθε τάξει, καὶ ὡς ἐν θυσίας τρόπῳ τὴν πάναγνον ἀληθῶς καὶ ἀμώμητον νηστείαν. οὐ γὰρ δὴ προσήκει ταῖς μὲν ἀσιτίαις κατατήκεσθαι τὸ σαρκίον, δρᾶν δὲ δὴ αὐτοὺς νενηστευκότας τὰ ἐφ' οἷς ἂν εἰκότως παροτρύνοιτο Θεός. εἰ γὰρ μέλλοιμεν ἐν καιρῷ νηστείας τῶν ἰδίων οὐκ ἀποπαύεσθαι θελημάτων, ὑπονύττειν δὲ τοὺς ὑποχειρίους "Εἰς κρίσιν τε καὶ μάχας, (Es. lviii. 4.) "τύπτειν τε πυγμαῖς ταπεινὸν" κατὰ τὸ γεγραμμένον, οὔπω a 210 A. νενηστεύκαμεν ἁγίως τε καὶ καθαρῶς· πόνων δὲ ζημίας ὑπομενοῦμεν εἰκότως Θεοῦ διακεκραγότος "Οὐχὶ ταύτην τὴν (Ib. 5.) "νηστείαν ἐγὼ ἐξελεξάμην λέγει Κύριος." δεῖ δὴ οὖν ἀποσχέσθαι φαυλότητος, ἕπεσθαί τε, καὶ μάλα νεανικῶς, τοῖς τοῦ νομοθέτου δόγμασιν, ἀπευθύνοντας τὴν καρδίαν πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀρεσκόντων αὐτῷ, καὶ τὸν τῆς διανοίας ὑποφέροντας αὐχένα, ψάλλοντάς τε καὶ λέγοντας "Ἴδε τὴν (Ps. xxiv. 18.) "ταπείνωσίν μου καὶ τὸν κόπον μου, καὶ ἄφες πάσας τὰς b "ἁμαρτίας μου" καὶ μὴν πρὸς τῷδε κἀκεῖνο τὸ προφητικόν "Ἰδοὺ οἵδε ἡμεῖς ἐσόμεθά σοι, ὅτι σὺ Κύριος ὁ Θεὸς (Hier. iii. 22.) "ἡμῶν εἶ." παράστασις γὰρ ἥδε πνευματικὴ καὶ θυσία καθαρὰ καὶ ἀνδάνουσα τῷ Θεῷ "ὑπὲρ μόσχον νέον," ὑπὲρ (Ps. lxviii. 32.) ἀμνὸν ἐκ ποιμνίων, ὑπὲρ ἔριφον ἐξ αἰγῶν, ὑπὲρ σεμίδαλιν καὶ λιβανωτόν. πνευματικαῖς "γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται (Heb. xiii. 16.) "Θεός." ἁγιάζοντες δὲ τὴν νηστείαν, κηρύξωμεν θεραπείαν, τουτέστι, τὴν τῶν θείων θελημάτων ἐκπλήρωσιν, ᾗ δὴ καὶ

4. ὅτι assumptum ex B. 5. θυσίας] εὐσεβείας B. τὴν] + ὡς Edd. invitis B. b. Statim ἀληθῶς πανάγιον pro πάναγνον ἀληθῶς Edd. invitis B. b. 7. δὴ assumptum ex B. b. 8. εἰκότως accessit ex B. 10. ὑπονύπτειν (sic) Edd. ante Migne. 11. γένος pro γεγραμμένον iid. 12. ἁγίως τε καὶ καθαρῶς] ὡς δεῖ iid. 13. ὑπομένομεν iid. ante Migne. οὐ γὰρ pro οὐχὶ iid. 14. ἐγὼ om. B. (A.V.) λέγει Κύριος assumpta ex B. (XII.) 16. ἀπευθύνοντας τὴν κ. hoc ordine B. 20. μου assumptum ex B. μὴν] μὲν Edd. ante Migne. 22. Haec θυσία καθαρὰ καὶ accesserunt ex B. 23—308. 3. ὑπὲρ μόσχον νέον—λόγους om. B. 26, 27. Haec ἁγιάζοντες δὲ—ἐκπλήρωσιν reperiuntur in b. 26. κηρύξωμεν] κηρύξατε b.

πρεπόντως παρέποιτο ἂν τὸ εὐθὺ, τὸ εὐάγωγον τοῦ τρόπου, c τὸ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν ἕτοιμον τῶν εἰς εὐσεβείας ἡκόντων λόγους· ἐπιτελέσομεν δὲ τῆς θεραπείας τοὺς τρόπους, συνειλεγμένων ἐν ἐκκλησίαις τῶν ἐκ γερουσίας, συνδεδραμηκότων δὲ καὶ ἁπάντων τῶν κατοικούντων τὴν γῆν, κλαόντων τε καὶ μάλα συντόνως εἰς ὅλην ἡμέραν, καὶ ἀραρότως διακειμένων, ὅτι πάντη τε καὶ πάντως ἐλεήσει Θεός· ἔστι γὰρ (Exod. xxxiv. 6.) "Μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθινὸς," (Mich. vii. 18, 19.) "Ἐξαίρων "ἀνομίας καὶ ὑπερβαίνων ἀδικίας καὶ οὐ συνέχων εἰς μαρ- d "τύριον ὀργὴν αὐτοῦ, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὅτι θελητὴς "ἐλέους ἐστί."

16 Ὅτι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου, καὶ ὡς ταλαιπωρία ἐκ ταλαιπωρίας ἥξει. κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν βρώματα ἐξωλοθρεύθη, ἐξηράνθη καὶ ἐξ οἴκου Θεοῦ ἡμῶν εὐφροσύνη καὶ χαρά.

Ἡμέραν Κυρίου φησὶ, καθ' ἣν ἂν γένοιτο πληροῦσθαι τὰ ἐξ ὀργῆς, ἢ τῆς ἀκρίδος αὐτοῖς ἐπενηνεγμένης καὶ δαπανώσης e τὰ ἐν ἀγροῖς καὶ εἰς λιμοῦ καὶ ἐνδείας πεμπούσης δείματα, καὶ αὐτὴν ἐντιθείσης τοῦ θανάτου τὴν πτοίαν, ἤγουν τῶν Βαβυλωνίων καταφθειρόντων ἅπαντα, πόλεσί τε καὶ κώμαις ἐπιφυομένων, ἄλλο τε ἐπ' ἄλλῳ προσεργαζομένων κακὸν, καὶ ταλαιπωρίαν ἐκ ταλαιπωρίας προσεπιῤῥιπτούντων ἀεὶ τοῖς ἐνοικοῦσι τὴν γῆν, ὡς μηδ' ὅσον εἰπεῖν ἀναπνεῦσαι δύνασθαι βραχὺ, καί τι διὰ μέσου γενέσθαι χρηστὸν, ἐφ'

3. ἐπιτελέσωμεν Edd. τοὺς τρ. τῆς θεραπείας inv. ord. iid. 4. ἐκκλησίᾳ iid. 5. δὲ assumptum ex B. ἁπάντων] πάντων iid. κλαιόντων iid. 7. Haec πάντη τε καὶ accesserunt ex B. Statim πάντων iid. ἐλεεῖ iid. 9. μαρτυρίαν iid. 10. γένος pro γεγραμμένον iid. 12. τοῦ assumptum ex B. ὡς om. F. (68.) 13. ἐξολοθρεύθη Aub. 14. Assumpta ἐξηράνθη ex B., καὶ ex B. (22. al.) [Pro ἐξηράνθη, dant ἐξηρθη 49. et (omittentes ἐξωλοθρεύθη,) 22, 51, 86, 238. Cf. infra 211 a. c. d.] ἡμῶν B. (26, 36, 49, 51, 106, 153) ὑμῶν Edd. 16. ἂν γένοιτο B. b. ἔδει Edd. 17. δαπανώσης τὰ ἐν ἀγροῖς] τὰ ἐν ἀγρῷ δαπανώσης iid. 19. πτόαν iid. 21. ἐμφυομ. iid. 22. ἐπιῤῥιπτόντων B. 23. τοῖς assumptum ex B. ἀνανεῦσαι B.

ὧνπερ ἦν εἰκὸς κἂν γοῦν ἀπὸ μέρους καὶ μετρίαν ἔχειν δύνασθαί τὴν παραψυχὴν τοὺς τῇ συχνότητι τῶν κακῶν λοιπὸν ἀφορήτως ἐντετηγμένους. ἐπειδὴ δὲ πεπαινομένων ἤδη τῶν καρπῶν, καὶ τὸν ἀμῶντα λοιπὸν μονονουχὶ κα- a 211 A. λούντων ἐφ' ἑαυτοῖς τῶν ληΐων, βότρυός τε καταπερκάζοντος καὶ τὸ ἐκθλίβεσθαι γλιχομένου, γέγονέ που τάχα τῆς ἀκρίδος ἡ ἐμβολὴ, βρώματά φησιν ἐξωλοθρεύθη ἐξ ὀφθαλμῶν αὐτῶν, οἷον ἡρπασμένων τῶν ἐν ὄψει γεγενημένων, παρακειμένων δὲ ὥσπερ αὐτοῖς, καὶ ἑτοιμοτάτην ἐχόντων τὴν ἀπόλαυσιν· ἐξῆρθαι δὲ διαβεβαιοῦται πάλιν καὶ ἐξ οἴκου Κυρίου τήν τε εὐφροσύνην καὶ τὴν χαράν. ἔθυον γὰρ, ταῖς ἐξ ἀγρῶν εὐκαρπίαις ἐπαγαλλόμενοι, καὶ τοὺς τῆς εὐφροσύνης b ἐπετήδευον τρόπους ἀνατιθέντες τὰ χαριστήρια διάτοι τὸ περιχεῖσθαι πλουσίως τοῖς ἐκ γῆς ἀγαθοῖς.

Εὑρήσομεν δὲ τοιοῦτόν τι πεπονθότας καὶ αὐτοὺς μάλιστα δὴ τοὺς εἰς Χριστὸν πεπαρῳνηκότας. γέγονε μὲν γὰρ αὐτοῖς ἐν ὀφθαλμοῖς ἤδη πως ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς "Ὁ ἐκ τοῦ S. Joan. vi. 33. "οὐρανοῦ καταβὰς καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ," "ὁ κόκκος Ib. xii. 24. "τοῦ σίτου ὁ πεσὼν εἰς τὴν γῆν," καὶ πολλοστὸς ἀναφὺς, οἶνος ὁ νοητὸς, ὁ καρδίαν ἀνθρώπου κατευφραίνειν εἰδώς. Ps. ciii. 15. ἐπειδὴ δὲ οὐ διαλελοίπασι ταῖς ἀπειθείαις ὑβρίζοντες, γέ- c γονεν αὐτοῖς ἐξ ὀφθαλμῶν καὶ οἷον ἐκ μέσου τὰ βρώματα τὰ πνευματικά· ἀποπεφοίτηκε γὰρ ἀπ' αὐτῶν ἡ παντὸς ἀγαθοῦ μέθεξις, ἐξῆρται δὲ καὶ ἐξ οἴκου τοῦ παρ' αὐτοῖς εὐφροσύνη καὶ χαρά· δέδονται γὰρ εἰς ἐρήμωσιν, καὶ διατελοῦσιν οἱ τάλανες "Οὐκ ὄντος βασιλέως οὐδὲ ἄρχοντος, Hos. iii. 4.

1. καὶ assumptum ex B. ἔχειν δ. τὴν παραψ.] δύνασθαι παραψυχὴν ἔχειν Edd. 2. λοιπὸν τῶν κακῶν iid. 4. ἤδη post καρπῶν transp. iid. μονονουχὶ assumptum ex B. 6. τὸ ἐκθλίβεσθαι γλιχομένου] γλιχ. ἐκθλίβ. iid. 9. δὲ assumptum ex B. τὴν ἀπόλ. ἐχ. ἑτ. inverso ordine iid. 10. ἐξηρθῆναι pro ἐξῆρθαι iid. διαβεβ. πάλιν hoc ordine B. 11. τε assumptum ex B. 13. ἐπετήδευον τρόπους hoc ordine B. b. 14. ἀγαθῆς Aub. 15. μάλιστα δὴ hoc ord. B. 17. ἐκ τοῦ] ἐξ Edd. 19. τὴν assumptum ex B. 20. ὁ νοητὸς οἶνος inv. ord. iid. καρδίας ἀνθρώπων iid. 22. τὰ βρ. τὰ πνευματικά] βρώματα πνευματικά iid. 23. ἀπ' assumptum ex B.

“οὐκ οὔσης θυσίας οὐδὲ ὄντος θυσιαστηρίου, οὔτε ἱερατείας “οὔτε δήλων.”

Καὶ καθ᾽ ἕτερον δὲ τρόπον ἐξηρῆσθαί φαμεν ἐξ ὀφθαλμῶν d αὐτῶν τά τε βρώματα καὶ τὴν εὐφροσύνην καὶ χαράν. ἔφη μὲν γὰρ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς, ὅτι “Οὐκ ἐπ᾽ “ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ ἐπὶ παντὶ ῥήματι “ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ.” νοῦ δὲ ὅτι τροφὴ λόγος, οὐκ ἂν ἐνδοιάσειέ τις. τοῦτο τῆς Ἰουδαίων ἐξῆρται πληθύος· γεγόνασι γὰρ ἐν ἐνδείᾳ τροφῆς τῆς πνευματικῆς· οὐ νενοήκασι τὰ Μωυσέως. καὶ γὰρ ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος “Ἄχρι σήμερον ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς “παλαιᾶς διαθήκης, κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν “κεῖται·” μεμισήκασι δὲ τὰ διὰ Χριστοῦ θεσπίσματα. ὠλόθρευται δὴ οὖν πᾶσα αὐτοῖς πνευματικὴ τροφὴ, οὐκ e αὐτὴ παθοῦσα τὸν ὄλεθρον, ἀλλὰ τοῖς πεπονθόσιν οὐκ ἔτι παρακειμένη, καὶ ὅσον ἧκεν εἰς ἐκείνους, οὐδὲ ὑπάρχουσα παντελῶς. ἀλλ᾽ ὅ γε Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσι τὸ χρῆναι διανέμει τρυφᾶν, καὶ ἐνσπαταλᾶν ἀγαθοῖς τοῖς ἄνωθεν. γέγραπται γὰρ ὅτι “Οὐ “λιμοκτονήσει Κύριος ψυχὴν δικαίου, ζωὴν δὲ ἀσεβῶν “ἀνατρέψει.”

[S. Matth. iv. 4.] [2 Cor. iii. 14, 15.] [Prov. x. 3.]

17 Ἐσκίρτησαν δαμάλεις ἐπὶ ταῖς φάτναις αὐτῶν, ἠφανίσθησαν
212 A. a 18 θησαυροὶ, κατεσκάφησαν ληνοὶ, ὅτι ἐξηράνθη σῖτος. τί ἀποθήσομεν ἑαυτοῖς; ἔκλαυσαν βουκόλια βοῶν, ὅτι οὐχ ὑπῆρχε νομὴ αὐτοῖς, καὶ τὰ ποίμνια τῶν προβάτων ἠφανίσθη.

1. ἱερέως pro ἱερατείας Edd. 4. καὶ alt.] + τὴν iid. 5. Haec ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς, ὅτι accesserunt ex B. 6. ἐπὶ] ἐν iid. 7. ὅτι assumptum ex B. 8. λόγος. οὐκ ἂν δ᾽ pro λόγος, οὐκ ἂν Edd. ἐξῆρται πληθύος] πληθύος ἐξῆρθαι λέγειν iid. 9. τῆς assumptum ex B. 10. καὶ γὰρ ὁ θ. γράφει Παῦλος] ἀλλ᾽ iid. 11. Haec ἐπὶ τῇ ἀναγν. τῆς π. διαθήκης accesserunt ex B. 13. δὲ] γὰρ iid. τοῦ pro διὰ iid. 14. Haec δὴ οὖν assumptum ex B. πᾶσα αὐτοῖς hoc ordine B. Statim ἡ add. iid. 17. Haec ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς accesserunt ex B. 18. διανέμει τρυφᾶν hoc ordine B. 24. ἔκλαυσεν F. (22. al.) 25. ἠφανίσθη B.F. (Alex.) ἠφανίσθησαν Edd. (Vat. ℵ)

Καὶ τοῖς ἀλόγοις τῶν ζώων ἔσθ' ὅτε περιτίθησιν λόγον
ἡ θεόπνευστος γραφὴ, τὰς τῶν πραγμάτων φύσεις εἰς τὸ
εὔχαρί τε καὶ ἀστείως ἔχον εὐτέχνως διαποικίλλουσα, καὶ
οἷον ἐν ἤθει γράφουσα τὰς οἰκονομίας, ὧν ἂν πρέποι νοεῖν.
εἶτα τί τὸ θαῦμα, κἂν εἰ δαμάλεις λέγοι διασκιρτῆσαι τυχὸν, b
κλαῦσαί τε βουκόλια βοῶν; ἀφορήτως γὰρ αὐτὰ καταπιέζον-
τος τοῦ λιμοῦ, τάχα πως καὶ ἀνεσκίρτησαν ἂν καὶ τεθνήκα-
σιν, εἴπερ ἦν αἴσθησις αὐτοῖς τῶν ἐπενηνεγμένων. ἠφανίσθαι
δέ φησι θησαυροὺς καὶ κατεσκάφθαι ληνοὺς, οὐδεμιᾶς που
τάχα φροντίδος ἠξιωμένας, διάτοι τὸ μηδὲν ἐξ ἀγρῶν
συλλέγεσθαι, ἀλλὰ δρεπάνην μὲν ἀπρακτεῖν τὴν ἐν ἀμπέλῳ
καὶ βοτρύϊ, ξηρὸν δὲ δὴ τάχα καὶ ἀτελεσφόρητον τοῖς ἀγροῖς
ἐπικεκλίσθαι τὸν στάχυν. ταύτητοί φασι Τί ἀποθήσομεν
ἑαυτοῖς; ὅτι δὲ, ὡς ἔφην, τοῖς τῶν καρπῶν ἡμέροις καὶ c
αὐταὶ συνδιολώλασιν αἱ τῆς ἐρήμου πόαι, καθίστησιν ἐν-
αργὲς, ἠφανίσθαι λέγων καὶ αὐτὰ τῶν προβάτων τὰ ποίμνια,
λιμῷ δὴ πάντως κατεφθαρμένα, καὶ τῆς συνήθους καὶ φι-
λαιτάτης αὐτοῖς ἐστερημένα νομῆς. ἐφαρμόσει δὲ καὶ ταῦτα
σοφῶς ταῖς Ἰουδαίων συμφοραῖς, οἳ πεπαρῳνήκασιν, ὡς
ἔφην, εἰς τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα Χριστόν.

Πρὸς σὲ, Κύριε, βοήσομαι, ὅτι πῦρ ἀνήλωσε τὰ ὡραῖα τῆς ἐρήμου, 19
καὶ φλὸξ ἀνῆψε πάντα τὰ ξύλα τοῦ ἀγροῦ, καὶ πάντα τὰ κτήνη d
τοῦ πεδίου ἀνέβλεψαν πρὸς σὲ, ὅτι ἐξηράνθησαν ἀφέσεις ὑδά- 20
των, καὶ πῦρ κατέφαγε τὰ ὡραῖα τῆς ἐρήμου.

Ὡραῖα μὲν τῆς ἐρήμου φησὶ τὰ ἐν πεδίοις τάχα που τοῖς

1. *περιτ. λόγον* hoc ordine B. 2. *πραγμάτων*] *πράξεων* Edd. *εἰς* om. B. 3. *ἐντέχνως* iid. 4. *εἴθει* (sic) iid. *εἴδει* e suo correxit Migne. 5. *τὸ* assumptum ex B. *δαμάλεις λέγοι διασκιρτῆσαι*] *δάμαλις λέγοιτο διασκιρτᾶν* iid. 6. *καταπιέζοντος τοῦ λιμοῦ*] *κατεπιέζοντο τῷ λιμῷ* iid. 7. *ἂν* om. B. *καὶ τεθνήκασιν*] *καὶ τεθρηνήκασιν ἀγροὶ* iid. 8. *αἴσθησις αὐτοῖς* hoc ordine B. 10. *ἠξιωμένους* iid. 12. Haec *δὴ τάχα* assumpta ex B. 13. *ἐπικεκλίσθαι*] *ἐπικλίνειν* iid. *τοι* assumptum ex B. Statim *φησὶ* iid. 17. *δὴ* assumptum ex B. 18. *νομῆς*] *ζωῆς* iid. 19, 20. Haec *ὡς ἔφην* et *τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα* assumpta ex B. 21. *ἠνάλωσε* F. 22. *πάντα* alt. accessit ex B. 23. *ἀνέβλεψε* B.F. (Alex.) *ἀνέβλεψαν* Edd. (Vat. ℵ) 24. *ὡραῖα* om. Edd.

ἀνηρότοις αὐτομάτως φυόμενα· ξύλα γεμὴν τοῦ ἀγροῦ τὰ ἐν κήποις τε καὶ παραδείσοις εὐγενῆ βλαστήματα, καὶ ταῖς ἐξ ὡρῶν εὐκαρπίαις περιανθίζεσθαι πεφυκότα· ταῦτά τε ἐν e εἴδει πυρὸς μονονουχὶ κατεδηδοκέναι βροῦχόν τε καὶ ἐρυσίβην. ποιεῖται δὲ χρησίμως τὴν πρὸς Θεὸν εὐχὴν εὐτεχνέστατα, διδάσκων, ὡς ἥκιστα μὲν παρ' ἑτέρου δεήσει ζητεῖν τῆς συμφορᾶς τὴν ἀπόστασιν, προσάγειν δὲ μόνῳ τῷ σώζειν ἰσχύοντι τὰς λιτὰς, καὶ ὡς ἐξ ὀργῆς ἐπάγοντι τὰ καταλυπεῖν εἰωθότα. μὴ γὰρ δὴ χρῆναι φρονεῖν εὖ μάλα φησὶν αὐτομάτως τὰ τοιάδε συμβῆναι τῶν κακῶν, ἐπενηνέχθαι δὲ μᾶλλον ὡς ἐκ θείων αὐτοῖς μηνιμάτων· καὶ τοῦτο ἡμῖν αὐτὸς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς διὰ φωνῆς ἑτέρου προφήτου φησίν 213 A. a "Εἰ ἔσται κακία ἐν πόλει, ἣν Κύριος οὐκ ἐποίησεν;" οὐ (Amos iii. 6.) γὰρ ἂν γένοιτό τι τῶν κακοῦν εἰωθότων ἢ πόλεις ἢ χώρας, ὃ πράττοιτο ἂν μὴ οὐκ ἐφιέντος Θεοῦ. σώζει γὰρ οὓς ἂν ἕλοιτο, καὶ ἀπαλλάττει κακῶν. ἀναπείθει δὴ οὖν τῶν λελυπηκότων τὴν λύσιν παρὰ Θεοῦ ζητεῖν, ῥιπτοῦντας ὡς ἀποτάτω τό γε οἴεσθαι δεῖν τῆς τῶν ψευδωνύμων θεῶν χειρὸς, καὶ ἐπικουρίας δεδεῆσθαι τὰ κατ' αὐτούς. ἐξηράνθαι δέ φησιν ἀφέσεις ὑδάτων. ὑετοῦ γὰρ τὴν γῆν οὐκ ἄρδοντος, b καθιεμένης δὲ πρὸς τούτῳ τῆς ἐρυσίβης, ἐξωπλισμένης δὲ καὶ ἀκρίδος, καὶ βρούχου πηδῶντος, καὶ κάμπης ἑρπούσης, πῶς ἦν ἀμφίβολον ὡς πάντη τε καὶ πάντως οἴχοιτο ἂν αὐτοῖς τὰ ζωαρκῆ πρὸς τὸ μηδέν; καταφθειρομένης δὲ καὶ πόας, πᾶσά πως ἀνάγκη καὶ κτήνη παθεῖν τὸν ὄλεθρον.

Φαίην δ' ἂν ὅτι τάχα που καὶ Ἰουδαίοις ἐν ἐσχάτοις τοῦ αἰῶνος καιροῖς ἐπιστρέφουσι πρὸς Θεὸν, πρέποι ἂν εἰπεῖν τὰς τοιάσδε φωνὰς, ταῖς τῶν ἀγαθῶν ἐνδείαις ἐντεθλιμ-

1. ἀναφυόμενα Edd. τε pro γε iid. ante Migne. 2. τε assumptum ex B. εὐτενῆ (sic) B. 3. τε] δὲ iid. 4. μονονουχὶ κατεδηδοκέναι B. κατεδ. φησὶν μονονουχὶ iid. 5. εὐτεχνέστατα] ἐκτενέστατα iid. 6. δεήσει ζητεῖν hoc ordine B. 10, 11. τὰ τ. συμβῆναι et ἡμῖν αὐτὸς hoc ordine B. 14. ἢ prius assumptum ex B. 16. δὴ assumptum ex B. 17. παρὰ Θεοῦ ζητεῖν hoc ord. B. ὡς ἀποτάτω] μακρὰν iid. 19. ἐξηράνθη iid. ἐξηράνθησαν e suo Migne. 20. οὐκ ἄρδοντος τὴν γῆν inverso ordine iid. 23. ἦν ἀμφίβολον] ἂν ἀμφίβολον ἦν iid. πάντη τε καὶ assumpta ex B. 25. καὶ om. B.

μένοις καὶ κατοιμώζουσι. δεδαπάνηται γὰρ αὐτοῖς ὡς ὑπὸ c πυρὸς τὰ εἰς νοῦν ἀγαθὰ, ἀκρίς τε αὐτὰ νοητὴ κατεδήδοκε, καὶ ἐξηράνθησαν ἀφέσεις ὑδάτων. “Ἐνετείλατο γὰρ ταῖς [Es. v. 6.] “νεφέλαις τοῦ μὴ βρέξαι εἰς αὐτοὺς ὑετὸν,” κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ γεγόνασι ἄβατός τε καὶ ἄνυδρος γῆ, ἥτις [Cf. Hier. xxviii. 43.] οὐ κατοικηθήσεται. ἡμῶν δὲ δὴ πέρι τῶν ἐν πίστει δεδικαιωμένων προανεφώνει Θεὸς, καὶ τῶν διὰ Χριστοῦ χαρισμάτων ἀμφιλαφεστάτην ἔσεσθαι τὴν χορηγίαν ὑπεδήλου λέγων “Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀποσταλάξει τὰ ὄρη γλυ- [Infra iii. 18.] “κασμὸν, καὶ οἱ βουνοὶ ῥυήσονται γάλα, καὶ πᾶσαι αἱ “ἀφέσεις Ἰούδα ῥυήσονται ὕδατα, καὶ πηγὴ ἐξ οἴκου Κυρίου d “ἐξελεύσεται, καὶ ποτιεῖ τὸν χειμάῤῥουν τῶν σχοίνων·” καὶ μὴν καὶ ἑτέρως “Ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς, ἐγὼ ἐπακούσομαι [Es. xli. 17, 18.] “ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψω αὐτοὺς, ἀλλ᾽ ἀνοίξω “ἐπὶ τῶν ὀρέων ποταμοὺς, καὶ ἐν μέσῳ τῶν πεδίων εἰς ἕλη, “καὶ τὴν διψῶσαν γῆν ἐν ὑδραγωγοῖς·” οὐκοῦν ἡμεῖς μὲν ἐν τούτοις. εἰ δὲ δὴ βαδίζοιεν εἰς μετάγνωσιν καὶ ἀναβλέψοιεν πρὸς Θεὸν, λέγοιέν τε καὶ αὐτοί Πρὸς σὲ Κύριε κεκράξομαι, λήψονται τὰς τῶν ὑδάτων ἀφέσεις, ἀντλήσουσί e [Ib. xii. 3.] τε μεθ᾽ ἡμῶν τὸ ὕδωρ τὸ νοητὸν “ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σω- “τηρίου,” ποτισθήσονται δὲ καὶ “τὸν χειμάῤῥουν τῆς τρυ- [Ps. xxxv. 9, 10.] “φῆς” παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς ἕξουσιν ἐν καρδίαις. παρακείσεται δὲ αὐτοῖς εἰς τρυφὴν καὶ τὰ ὡραῖα τῆς ἐρήμου, τουτέστι, νομὴ καλὴ καὶ ἀμφιλαφὴς, εἰς γνῶσιν αὐτοὺς ἀποτρέφουσα τὴν ἐν Χριστῷ νοουμένην θείαν τε καὶ εὐαγγελικήν.

a 214 A.

Σαλπίσατε σάλπιγγι ἐν Σιὼν, κηρύξατε ἐν ὄρει ἁγίῳ μου, καὶ Κεφ. β΄. συγχυθήσονται πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν, διότι πάρεστιν

3. ὑδάτων accessit ex B. 4. εἰς αὐτοὺς ὑετὸν] ὑετὸν ἐπὶ τῆς γῆς Edd. γένος pro γεγραμμένον iid. 6. Quae sequuntur usque ad fin. scholii ἡμῶν δὲ δὴ—καὶ εὐαγγελικήν om. B. Contuli igitur cum D. 17. εἰς D. πρὸς Edd. 20, 21. νοητὸν—δὲ καὶ D. νοητὸν, καὶ ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου ποτισθήσονται, καὶ Edd. 25. ἀποτρέφουσα D. ἀποστρέφ. Edd. 28. συγχυθήσονται B. (240 = b. 86 mg.) συναχθήτωσαν F. (Alex.) συγχυθήτωσαν Edd. (Vat. א)

2 ἡμέρα Κυρίου, ὅτι ἐγγὺς ἡμέρα σκότους καὶ γνόφου, ἡμέρα
νεφέλης καὶ ὁμίχλης.

Γράφεται δὴ πάλιν ἀστείως ἡμῖν τοῦ πολέμου τὸ σχῆμα. b εἴη δ' ἂν καὶ ἐπ' ἀμφοῖν ἀληθὲς, κἂν εἰ ἐπ' ἀκρίδος καὶ βρούχου νοοῖτο τυχὸν, κἂν εἰ ἐπ' αὐτῶν ἕλοιτό τις τῶν Βαβυλωνίων. ὡς γὰρ ἤδη τοῦ πολέμου βεβηκότος εἴσω θυρῶν, καὶ μονονουχὶ περιηγγελμένου κατὰ πᾶσαν γῆν Σιὼν, ἤγουν ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ θορύβου καὶ δειμάτων ἀναπλησθήσεσθαι τὰ πάντα φησίν. πάρεστι γὰρ ἡμέρα Κυρίου, τουτέστιν, οὐκέτι προαγόρευσις τὸ χρῆμα μόνον, ἀλλ' ἐν ὄψει τὰ πάθη, καὶ ἐν αὐταῖς γεγόνασι ταῖς πείραις τῶν πάλαι προηγγελμένων, οὓς ἦν ἄμεινον παρὰ πολύ c μεταφοιτᾶν ἑλέσθαι πρὸς τὰ βελτίω, καὶ πρὸ ἐφόδου καὶ παρουσίας τὴν τῶν κακῶν ἀποσείεσθαι πεῖραν. οὐκοῦν ἀναδύεσθαι πρὸς μετάγνωσιν οὐκ ἐᾷ, μεθιέντας δὲ ὥσπερ τὸ τῆς γνώμης ἀναπεπτωκὸς καὶ τὸ ῥᾴθυμον, εἰς φιλεργίας ἰέναι κελεύει γοργῶς, καὶ ἐπί γε τὸ βούλεσθαί σφισιν αὐτοῖς ἐπαμύναι γενικῶς, Θεῷ δηλονότι προσθέοντας, καὶ τῶν ἀρχαίων αἰτιαμάτων ἀφανίζοντας τὰ ἐγκλήματα ταῖς τῶν ἀμεινόνων ἐναγωγαῖς. ταύτῃτοί φησιν ἐγγὺς εἶναι τὴν ἡμέραν Κυρίου, καθ' ἣν ἔσονται μὲν ὡς ἐν ὁμίχλῃ καὶ σκότῳ, τὸν d ἐκ τῆς ἀκρίδος δεδιότες λιμὸν, ἤγουν τὴν ἐκ τῶν Ἀσσυρίων ἐπηρτημένην αὐτοῖς ἀθλιότητα καὶ καταφοράν.

Ὡς ὄρθρος χυθήσεται ἐπὶ τὰ ὄρη λαὸς πολὺς καὶ ἰσχυρός· ὅμοιος
αὐτῷ οὐ γέγονεν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, καὶ μετ' αὐτὸν οὐ προστε-
3 θήσεται ἕως ἐτῶν εἰς γενεὰς γενεῶν. τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ πῦρ

5. *νοοῖτο τυχὸν* hoc ordine B. 6. *βεβηκότος*] + *τε* Edd. 7. *περιηγγελμένου* post *Ἰουδαίᾳ* transp. iid. *τὴν* pro *γῆν* iid. 9. *ἀναπλησθήσεσθαι*] *ἀναπλησθῆναι* iid. Statim *τὴν πόλιν* pro *τὰ πάντα* iid. *γὰρ*] + *ἡ* iid. 11. *ἀλλ'*] + *ὡς* iid. *πάντα* pro *πάθη* iid. 12. *παρὰ*] *κατὰ* iid. 14. *πεῖραν*] *φροντίδα* iid. 15. *ἀναδύεσθαι πρὸς μετάγν.*] *πρὸς μετάγν. ἀλύεσθαι* iid. 18. *καὶ* assumptum ex B. 20. *ἐπαγωγαῖς* iid. 22. *τῶν*] *τῆς* iid. 23. *ἐπηρτ. αὐτοῖς* hoc ordine B. *καταφοράν*] *καταφθοράν* iid. 25. *ἀπὸ*] *ἐκ* F.

ἀναλίσκον, καὶ τὰ ὀπίσω αὐτοῦ ἀναπτομένη φλόξ· ὡς παράδεισος τρυφῆς ἡ γῆ πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ τὰ ὀπίσω αὐτοῦ e πεδίον ἀφανισμοῦ, καὶ ἀνασωζόμενος οὐκ ἔστιν αὐτῷ.

Ὄρθρον ἔοικεν ἀποκαλεῖν ἢ τὴν ἐν ὄρθρῳ δρόσον, ἣ ἐπειδὰν ὅλως καταχέηται τῶν ὀρῶν, ἀφίησιν οὐδὲν τῶν ἐν αὐτοῖς ἀκατάδευστον· ἤγουν τὰς πρώτας ἡλίου βολὰς, καὶ τοῦ τῆς ἡμέρας φωτὸς τὴν εὐθύς τε καὶ ἐν ἀρχαῖς ἀνάλαμψιν, ἢ ταῖς τῶν ὀρέων κορυφαῖς καὶ πρό γε τῶν ἄλλων μονονουχὶ καὶ ἐνευρύνεται, καὶ κατερυθαίνει βουνούς. οὕτως ἔσεσθαί a 215 A. φησιν ἐπὶ τὰ ὄρη τὸν λαὸν τὸν ἰσχυρὸν, ἀκρίδας τυχὸν, ἤγουν, ἐξ ὁμοιότητος τῆς ἀπ' αὐτῶν, τὸν Ἀσσύριον ὡς ἐν πληθύϊ νοούμενον ἀπαραβλήτῳ λοιπόν· ὅμοιος γὰρ αὐτῷ φησὶν οὔτε γέγονεν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, οὔτε μὴν ἔσται ποτέ. ἐπειδὴ δὲ ταῖς τῶν ἀκρίδων ἐμβολαῖς δαπανᾶται μὲν τὸ παρεμπίπτον εὐθὺς, εἰ δὲ δήπου τι καὶ περιλειφθὲν τυχῇ, ἔργον ἐστὶ καὶ αὐτὸ τῶν ἑπομένων ταῖς πρώταις· πῦρ ἀναλίσκον ἔφη τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ, φλόγα δὲ ἀναπτομένην τὰ κατόπιν καὶ ἑπόμενα. τοῦτο b δὲ αὐτὸ δράσειεν ἂν οἶμαί που καὶ πολεμίων στρατός. ἕψονται γὰρ πάντως ταῖς τῶν φθασάντων ἀγερωχίαις ὁμοῦ καὶ ἀφειδίαις καὶ οἱ κατόπιν ἰόντες βραχύ· ποιήσονται δὲ τὴν γῆν ὡς τρυφῆς παράδεισον, ἄρδην ἀποκείροντες, καὶ ἐνσπαταλῶντες τοῖς εὑρισκομένοις. ἔχει δὲ τὸ ἀληθὲς ὁ λόγος καὶ ἐπ' αὐτῆς εἰ φέροιτο τῆς ἀκρίδος.

Ὡς ὅρασις ἵππων ἡ ὅρασις αὐτῶν, καὶ ὡς ἱππεῖς οὕτω κατα- 4

2. ὀπίσω B. (XII.) ὄπισθεν Edd. (A.V. א) 3. οὐκ ἔστιν B. (Alex.) οὐκ ἔσται Edd. (Vat.) 4. ἔοικεν ἀποκαλεῖν hoc ordine B. 5. ὀρῶν D. ὅρων Edd. οὐδὲν post αὐτοῖς transp. D. Edd. 6. ἀκατάδευστον D. ἀκατάρδευτον Aub. ἀκατάδευτον Pont. ἀκατάλευστον (sic) B. τῆς ἡμέρας φωτὸς hoc ord. B. 7. εὐθύ Edd. ἀρχῇ iid. ἢ] Sic correxi post Migne. ἡ Edd. 8. τῶν ὀρέων κορυφαῖς hoc ord. B. μονονουχὶ καὶ om. B. 9. κατερυθραίνει iid. ἔσεσθαι post ὄρη transp. iid. 11. Haec τῆς ἀπ' assumpta ex B. τῶν Ἀσσυρίων —νοουμένων iid. 12. αὐτῷ φησὶν hoc ordine B. Statim οὐ iid. 13. τοῦ om. B. 15. περιλειφθὲν τύχῃ] περιλειφθείη τυχὸν iid. ἐστὶ καὶ αὐτὸ] καὶ αὐτὸ ἔσται iid. 18. ἂν assumptum ex B. 20. ἀφειδίαις] αὐθαδείαις iid. 23. εἰ ante ἐπ' αὐτῆς transp. iid. Statim ἐκφέρ. iid.

5 c διώξονται. ὡς φωνὴ ἁρμάτων ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων ἐξαλοῦνται, καὶ ὡς φωνὴ φλογὸς πυρὸς κατεσθιούσης καλάμην, καὶ ὡς λαὸς πολὺς καὶ ἰσχυρὸς παρατασσόμενος εἰς πόλεμον.

Τὴν ἀκρίδα καὶ τὸν βροῦχον, εἰ δὴ φέροιντο κατὰ χωρῶν καὶ πόλεων, οὐδὲν ἐν μείοσιν ἔσεσθαί φησιν ἵππου τῆς μαχιμωτάτης· κατασκιρτήσει γὰρ οὕτω τῆς γῆς, ὡς τάχα που καὶ ἁρμάτων ἀπομιμήσασθαι κτύπον. ἁπάσαις τε γὰρ
d *ἐπιθρώσκουσι κορυφαῖς ὀρέων, καθίπτανται δὲ καὶ βουνοῦ παντὸς, καὶ οἷον φλογὸς ἠχὴν ἀποτελοῦσιν καταπιμπράσης καλάμην. φασὶ γὰρ οὐ δίχα κτύπου πράττεσθαι παρ' αὐτῶν τῶν ἐν ἀγροῖς τὴν κατάβρωσιν, ἠχὼ δέ τινα τῶν ὀδόντων ἀποτελεῖσθαι βληχηρὰν καὶ κακόφωνον, περιθραυομένων αὐταῖς τῶν ἐμπεπτωκότων, ὡς ἀνέμου φλόγα διαῤῥιπίζοντος. ὄχλῳ δὲ δὴ πάλιν πολεμίων αὐτὴν παρεικάζεσθαι, τὸ ἀπεικὸς οὐδέν· ἄττει γὰρ κατὰ πληθὺν, καὶ ὀλίγα παραχωρεῖ τοῖς*
e *ἀνδριζομένοις ἐν μάχῃ. βορὸν γὰρ τὸ χρῆμα καὶ διὰ πληθὺν ἀμέτρητον οὐκ εὐκαταγώνιστον, μᾶλλον δὲ καὶ δυσάντητον. ὁ αὐτὸς δ' ἂν γένοιτο καὶ περὶ τῶν Ἀσσυρίων λόγος· εἰ δὲ βούλοιτό τις καὶ περὶ αὐτῆς που τάχα τῆς Ῥωμαίων ἐκστρατείας, οἱ δίκην ἀκρίδων κατεδηδόκασιν τὸν Ἰσραὴλ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν ἀνοσίως πεπλημμεληκότα, οὐδ' οὕτω κακῶς.*

4, 5. *τὴν ἀκρίδα—καὶ πόλεων* om. B. 5. *ἔσεσθαί φησιν* hoc ordine B. 6. *οὕτω γὰρ κατασκ.* inverso ordine Edd. 7. *ἀπομιμήσασθαι*] *ἀπομιμεῖσθαι* iid. 9. *οἷον* assumptum ex B. *ἠχὴν ἀποτελοῦσι* hoc ordine B. 11. *τῶν* prius om. Aub. *κατάπτωσιν* pro *κατάβρωσιν* Edd. 12. *βληχηρὰν*] *βληχρὰν* iid. Statim *καὶ κακόφωνον* accesserunt ex B. 13. *πεπτωκότων* Edd. 14. *ὄχλῳ δὲ δὴ πάλιν πολεμίων αὐτὴν παρεικάζεσθαι*] *εἰ δὲ δεῖ πολεμίων ὄχλῳ αὐτὴν παρεικάζεσθαι, πάλιν* iid. 15. *παραχωρεῖ* post *ἐν μ.* transp. iid. 16. *μάχαις* iid. 19. *καὶ περὶ αὐτῆς που τάχα*] *τάχα που καὶ περὶ αὐτῆς* iid. *τῶν* post *τῆς* add. iid. *ἐκστρατείας*] *στρατείας* iid. 20. *ἀκρίδος* iid. Statim *κατεδ.* post *Ἰσραὴλ* transp. iid. 21. Haec *τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν* et *ἀνοσίως* accesserunt ex B. 22. *οὐδ' οὕτω κακῶς* om. B.

Ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ συντριβήσονται λαοί. 6

Χρῆμα γὰρ, ὡς ἔφην, ἄμαχον παντελῶς καὶ δυσκαταγώνιστον ἀνθρώποις βρούχου καὶ ἀκρίδος ἐμβολή. a 216 A.

Πᾶν πρόσωπον ὡς πρόσκαυμα χύτρας.

Ἀληθὲς γὰρ, ὅτι δείμασί τε καὶ λύπαις ταῖς ἀφορήτοις ἔσθ' ὅτε καὶ ἡ τῶν προσώπων ἄνθη μαραίνεται καὶ καταμελαίνεταί πως εἰς τὸ ἀκαλλὲς τοῖς ἐκ νοῦ θορύβοις μονονουχὶ μεταχρωννυμένη.

Ὡς μαχηταὶ δραμοῦνται, καὶ ὡς ἄνδρες πολεμισταὶ ἀναβήσονται 7
ἐπὶ τὰ τείχη.

Καταθέουσαι γὰρ ἐν ἴσῳ τε τοῖς μαχιμωτάτοις, ὄκνου τε b
ἀμείνους ὑπάρχουσαι καὶ δειμάτων, καὶ αὐτῶν ὑπεραρθήσονται τῶν τειχῶν, θρασεῖαν ὥσπερ τινὰ μελετῶσαι τὴν ἐμβολήν.

Καὶ ἕκαστος ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ πορεύσεται, καὶ οὐ μὴ ἐκκλίνωσιν
τὰς τρίβους αὐτῶν, καὶ ἕκαστος ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ οὐκ 8
ἀφέξεται.

Ἀβασίλευτον μὲν ἡ ἀκρὶς, ἐκστρατεύει γεμὴν ἀφ' ἑνὸς κελεύσματος εὐτάκτως. φασὶ δὲ αὐτὰς στοιχηδὸν ἰέναι, καὶ ὡς ἐν τάξει διΐπτασθαι, καὶ ἥκιστα μὲν ἀπονοσφίζεσθαι,
περιέπειν δὲ οὕτως ἀλλήλας, ὡσανεὶ καὶ ἀδελφοὶ, φύσεως c
αὐτῆς βραβευούσης τὸ φιλάλληλον.

2. *παντελῶς καὶ δυσκ.*] Sic edidi. *καὶ δυσκ. παντελῶς* Edd. *παντελῶς καὶ δυσκ. παντελῶς* (?) B. 9. *δραμοῦνται* B. *διαδραμοῦνται* F. Edd. (Co.) 11. *Καταθέουσαι*] *Καταθέσουσι* Edd. *Καταθέ*[*υ*]*σουσι* Migne. *τε* prius assumptum ex B. 16. *αὐτοῦ* om. Edd. 18. *μὲν*] *γὰρ* iid. *μὲν γὰρ* pro *γεμὴν* iid. Statim *ἐξ* pro *ἀφ'* iid. 19. *κελεύσματος εὐτάκτως* hoc ord. B. 21. *ἀδελφαὶ* iid.

Καταβαρυνόμενοι ἐν τοῖς ὅπλοις αὐτῶν πορεύσονται.

Ὅπλα δὲ οἶμαί που τοὺς ὀδόντας φησὶ, δι' ὧν αὐταῖς ὁ πόλεμος, καὶ τὰ ὡς ἐν μάχῃ κατορθώματα, δαπανωμένης μὲν πόας, λη̈ΐου δὲ πίπτοντος, καὶ φυτῶν αὐαινομένων.

d Καὶ ἐν τοῖς βέλεσιν αὐτῶν πεσοῦνται, καὶ οὐ μὴ συντελέσωσιν.

Βάλλουσι μὲν ἀκρίδες οὐ βελῶν ἀκίσι τοὺς πολεμουμένους, ἀλλ' οὐδὲ τόξον αὐταῖς ἐντείνεται· πόθεν; κατακρούουσι δὲ ὥσπερ ταῖς τῶν ἐδωδίμων καταφθοραῖς, καὶ τοῖς λιμοῦ καὶ ἐνδείας δείμασιν. ὅτι δὲ καὶ αὐτοῖς τοῖς ὑπὸ τοιάνδε πεσοῦσι συμφορὰν οὐκ ἂν ἐξαρκέσειε τὸ ἀπολέσθαι τὰ ἐν ἀγροῖς, ἀλλὰ γὰρ καὶ οἴκοις αὐτοῖς καὶ πόλεσιν εἰσπεφοιτηκότα καὶ παρενοχλοῦντα δεινῶς, τὸν ἐκ τῶν ἀκρίδων e ἕξουσι στρατὸν, ἤγουν καὶ αὐτὸν τὸν Ἀσσύριον, παρέδειξεν εἰπών Καὶ οὐ μὴ συντελέσωσιν. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Καὶ τοῦτο οὐκ ἔσται τὸ τῆς ὀργῆς πέρας, παρέλθοι δ' ἂν καὶ ἐπέκεινα· φησὶ γάρ·

9 Τῆς πόλεως ἐπιλήψονται, καὶ ἐπὶ τῶν τειχέων δραμοῦνται,
καὶ ἐπὶ τὰς οἰκίας ἀναβήσονται, καὶ διὰ θυρίδων εἰσελεύσονται
10 ὡς κλέπται. πρὸ προσώπου αὐτῶν συγχυθήσεται ἡ γῆ, καὶ
σεισθήσεται ὁ οὐρανὸς, ὁ ἥλιός τε καὶ ἡ σελήνη συσκοτάσουσι
καὶ τὰ ἄστρα οὐ δώσουσι τὸ φέγγος αὐτῶν.

217 A. a Ἀκούεις ὅτι καταπτήσονται μὲν καὶ αὐτῶν τῶν τειχῶν,

3. μάχαις Edd. 5. συντελέσωσιν B.F. (26. al.) συντελεσθῶσιν Edd. (Vat.) 6. μὲν] + γὰρ D. 7. ἐντείνεται· πόθεν;] Sic edidi ex D. ἐντείνεταί ποθεν Edd. κατακρούουσι] κατακτείνουσι iid. 8. ταῖς assumptum ex B.D. καταφθοραῖς D. Edd. καταφοραῖς B. λιμοῖς Edd. 9. καὶ alt. om. B. invito D. τοῖς πεσοῦσιν αὐτοῖς ὑπὸ τὴν τοιάνδε B. invito D. 15. δ' ἂν] δὲ Edd. 16. φησὶ γάρ om. B., γὰρ post Τῆς (lin. seq.) addens. 19. αὐτῶν B. Pont. (א Alex. XII.) αὐτοῦ Aub. (Vat.) πηγὴ pro ἡ γῆ (sic) B. 20. τε assumptum ex B. 21. οὐ δώσουσι B. (XII. 42, 86, 240.) δύσουσι Edd.

καὶ οἷον αὐτὴν καταδηοῦσαι τὴν πόαν, ἐν ἴσῳ τοῖς εἰωθόσι λωποδυτεῖν, διὰ θυρίδων ἐμβαλοῦσι, συγχέουσαι δήμους, καὶ μονονουχὶ διακυκῶσαι τὸ πᾶν, ὡς ἤδη δοκεῖν καὶ αὐτὸν δεδονῆσθαι τὸν οὐρανὸν, ἥλιον δὲ καὶ σελήνην, καὶ μέντοι καὶ ἄστρα τὸ οἰκεῖον ὥσπερ ἀνακόψαι σέλας. γέγονε δὲ πάλιν ἐν τούτοις ἡμῖν ὑπερβολικὸς ὁ λόγος, δύσοιστόν τε καὶ πολυαλγῆ τοῖς ἐνοικοῦσι τὴν γῆν τὴν συμφορὰν ἀποφαίνων. ἀτρεκὴς δὲ ὁ λόγος, κἂν εἰ νοοῖτο πάλιν ὡς ἐπ' ἀνθρώπων b *στρατιᾶς, εἰ καταθεῖν ἕλοιντο χώρας τε καὶ πόλεως. ἐν ἴσῳ γὰρ ταῖς ἀκρίσι τὰ πάντα περιχεόμενοι, διαλυμαίνονται μὲν ἀγροῖς, καταθλίβουσι δὲ καὶ πόλεις, τειχῶν τε ὑπεραιρόμενοι καὶ οἴκοις αὐτοῖς ἐπεισθέοντες, καὶ τοῖς ἀπὸ σεισμοῦ δείμασι φιλονεικοῦντες εἰς ἀγριότητα.*

Καὶ Κύριος δώσει φωνὴν αὐτοῦ πρὸ προσώπου δυνάμεως αὐτοῦ· 11
ὅτι πολλή ἐστι σφόδρα ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, ὅτι ἰσχυρὰ ἔργα c λόγων αὐτοῦ· διότι μεγάλη ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου, μεγάλη καὶ ἐπιφανὴς σφόδρα· καὶ τίς ἔσται ἱκανὸς αὐτῇ;

Ἔφην ἤδη φθάσας, ὅτι σκοπὸς τῷ Προφήτῃ δεινὴν καὶ δυσδιακόμιστον ἀποφῆναι τὴν συμφορὰν, ἵνα δὴ μεταχωροῖεν ἐπὶ τὸ ἐθέλειν ἤδη τὰ ἀμείνω τε δρᾶν, καὶ μὴν καὶ βουλεύεσθαι σωφρονέστερον, οἱ ταῖς εἰς φαυλότητα παρατροπαῖς λελυπηκότες τὸν νομοθέτην. οἶδε γὰρ οἶδεν ἡ τῶν ἀλγημάτων ὑπερβολὴ μετακομίζειν εὐκόλως ὡς ἐξ ἀνάγκης τινὰς ἐπί γε τὸ ἑλέσθαι δρᾶν τὰ ἁνδάνοντα λοιπὸν τῷ σώζειν οἵῳ τε καὶ d *ἀπαλλάττειν ἰσχύοντι. δώσει δὴ οὖν ὁ Κύριός φησι τὴν φωνὴν*

2. *λωποδυτεῖν*] + *καὶ* Edd. *συγχέουσαι δήμους* hoc ordine B. 3. *διακυκλῶσαι* iid. 7. *ἐνοικ. τὴν γῆν*] *τὴν γῆν οἰκοῦσι* iid. 8. *νοοῖτο πάλιν* post *στρατ.* transp. iid. Statim *ὡς* assumptum ex B. 9. *στρατιαῖς* iid. *χώραν* iid. *πόλεις* iid. 11. *ἀγροὺς* iid. *τε* assumptum ex B. 14. *καὶ*] + *ὁ* Edd. (91. 153.) 16. *λόγου* B. *τοῦ* assumptum ex B. (א Alex. XII suprascriptum.) 17. Haec *καὶ τίς ἔσται ἱκανὸς αὐτῇ* accesserunt ex B. Scholion sequens in duo post *φήμην* (320. 20.) dividebant Edd. 20. *ἤδη* post *τε* transp. iid. 22. *οἶδε* alt. om. B. 23. *τινὰς* ante *ὡς* tr. iid. 24. *εἰωθότι* pro *οἵῳ τε* iid. 25. *φησι* assumptum ex B.

αὐτοῦ πρὸ προσώπου δυνάμεως αὐτοῦ, μονονουχὶ στρατηγῶν καὶ παραθήγων ὡς ἐπ' ἐχθρούς. πρέποι γὰρ ἂν οὐχ ἑτέρῳ τῳ μᾶλλον, πλὴν ὅτι τοῖς προασπίζουσι καὶ τῶν ἄλλων προτεταγμένοις, τὸ διεγείρειν τὸ μάχιμον καὶ οἰκείαν ἡγεῖσθαι τὴν παρεμβολήν. ὑπεμφαίνει δὲ δι' αὐτῶν, ὅτι μὴ αὐτόματον ἔχει τὰ δεινὰ τὴν ἔφοδον, μήτε μὴν ἐκ τοῦ παρατυχόντος
e συμβέβηκεν ἁπλῶς, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἐπενήνεκται παρὰ Θεοῦ, λελυπημένου δηλονότι καὶ ὁσίως ἤδη κολάζοντος. καταπτοεῖ δὲ αὐτοὺς, πλείστην τε ὅσην εἶναι λέγων τὴν παρεμβολὴν, καὶ ὅτι ἰσχυρὰ ἔργα λόγων αὐτοῦ. ἀμήχανον δὲ μὴ πάντη τε καὶ πάντως εἰς πέρας ἐλθεῖν, ὅπερ ἂν προστάττοι γενέσθαι Θεός. καὶ γοῦν ἔφη πρός τινα τῶν ἁγίων προφητῶν· Ἱερε-
Hier. xxiii. 29. μίας οὗτος ἦν· "Οὐχ οἱ λόγοι μου ὥσπερ πῦρ φλέγον, λέγει
218 A. a "Κύριος, καὶ ὡς πέλυξ κόπτων πέτραν;" διϊκνεῖται γὰρ ὥσπερ διὰ παντὸς ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, καὶ οἷς ἂν φθέγξαιτο τὸ ἀντιστατοῦν οὐδὲν, εἴκει δὲ μᾶλλον καὶ τὰ σκληρὰ καὶ ἀντίτυπα· καταθραύεται γὰρ εὐκόλως, καὶ τοῖς δεσποτικοῖς θελήμασι καὶ οὐχ ἑκόντα παραχωρεῖ. μεγάλη δὴ οὖν καὶ ἐπιφανὴς ἡ ἡμέρα, φησὶ, διὰ τὴν εἰς ἅπαντας ἀνθρώπους τῶν ἐπαχθησομένων δεινῶν διατρέχουσαν φήμην. καὶ τίς ἔσται
b ἱκανὸς αὐτῇ; τουτέστιν, οὐδεὶς ἂν γένοιτο τῶν ἐπὶ γῆς ἀτεράμων οὕτως καὶ εὐσθενὴς, ὡς ἀντεξάγειν δύνασθαι ταῖς θείαις ὀργαῖς. καὶ σοφὸς ἦν ἄγαν ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ ἀνα-
Ps. lxxv. 8. κεκραγὼς πρὸς Θεόν "Σὺ φοβερὸς εἶ, καὶ τίς ἀντιστή-"σεταί σοι ἀπὸ τῆς ὀργῆς σου;"

12 Καὶ νῦν λέγει Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν Ἐπιστράφητε πρός με ἐξ ὅλης καρδίας ὑμῶν, ἐν νηστείᾳ καὶ ἐν κλαυθμῷ καὶ ἐν κοπετῷ,

5. δι' αὐτῶν] διὰ τούτων Edd. 6. τὰ δεινὰ post ἔφοδον transp. iid. 7. ἐπενήνεκται post Θεοῦ transp. iid. 9. δὲ] + μᾶλλον iid. 10. δὲ] γὰρ iid. πάντη τε καὶ assumpta ex B. 11. γενέσθαι προστάττῃ pro προστάττοι γενέσθαι Edd. 12–18. Quae sequuntur καὶ γοῦν—παραχωρεῖ om. B. Contuli cum D. 17. γὰρ assumptum ex D. 19, 20. διὰ τὴν—φήμην om. B. habet D. 23. θεσπέσιος assumptum ex B. ἀνακεκραγὼς post Θεόν transp. iid. 27. ὅλης] + τῆς Edd. (A.V. ℵ XII mg.) ἐν κλαυθμῷ καὶ ἐν κ.] ἐν utrumque om. F. Edd. (Co.)

καὶ διαῤῥήξατε τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ μὴ τὰ ἱμάτια ὑμῶν· 13
καὶ ἐπιστρέψατε πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ὑμῶν, ὅτι ἐλεήμων c
καὶ οἰκτίρμων ἐστὶ, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ μετανοῶν
ἐπὶ ταῖς κακίαις. τίς οἶδεν εἰ ἐπιστρέψει καὶ μετανοήσει καὶ 14
ὑπολίπηται ὀπίσω αὐτοῦ εὐλογίαν, θυσίαν καὶ σπονδὴν Κυρίῳ
τῷ Θεῷ ἡμῶν;

Ἐντεῦθεν ἂν μάθοις, καὶ μάλα σαφῶς, ὡς οὐχ ἑτέρου του χάριν ὑψοῦ μὲν ἐτίθει τὰ διηγήματα· σκληρὰν δὲ αὐτοῖς καὶ δυσδιακόμιστον κομιδῇ προαναφωνεῖ τὴν συμφορὰν, ἢ ὥστε λοιπὸν μεταπεῖσαι παρελθεῖν εἰς μετάγνωσιν. ἀπογινώσκειν γὰρ οὐκ ἐᾷ· διαβεβαιοῦται δὲ, καὶ μάλα σαφῶς, ὡς εἴπερ d *ἕλοιντο φρονεῖν τὰ βελτίω, καὶ τὰς ἰδίας ὁδοὺς κἂν γοῦν τοῖς δευτέροις ἐπανορθοῦν εἰς τὸ ἀρέσκον Θεῷ, πεπαύσεται πάντως τὰ ἐξ ὀργῆς, καὶ εἰς πλάτος αὐτοῖς εὐκοσμίας μεταχωρήσει τὰ πράγματα. τίς δ' ἂν γένοιτο τῆς τε ἐπιστροφῆς αὐτοῖς, καὶ ὁ τῆς λιτῆς τρόπος, καθίστησιν ἐναργὲς, οὕτω λέγων* Καὶ νῦν λέγει Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν Ἐπιστράφητε πρὸς μὲ ἐξ ὅλης καρδίας ὑμῶν. *ἐῤῥίφθω, φησὶ, τὰ παρῳχηκότα, καὶ ἀποδημείτω πρὸς λήθην τὰ φθάσαντα· ἑαυτῶν ἀμείνους* e *ὄφθητε τοῖς δευτέροις, ἐκμειλίσσεσθε Θεὸν* νηστείᾳ *καὶ πόνῳ,* κοπετῷ *τε καὶ ὀδυρμοῖς. ἕψεται γὰρ πάντως ταῦτα δρᾶν ᾑρημένοις τὸ χρῆναι λοιπὸν ἐν εὐπαθείαις εἶναι καὶ τρυφῇ. ὥσπερ γὰρ τῆς ῥᾳστώνης τὸ τέλος, καὶ τοῦ διαπίπτειν εἰς ἡδονὰς καταστρέφει πάντως εἰς οἰμωγὰς καὶ κόλασιν· οὕτω τῆς ἐπιεικείας καὶ τῶν ἐπὶ ταῖς μεταγνώσεσι πόνων ἡ ἔκβασις εἰς τὸ τῆς εὐημερίας ἔρχεται πλάτος. χρή-*

2. *ἐπιστρέψατε* B. (42, 239, 240) *ἐπιστράφητε* Edd. (A.V. &c.) 5. *ὑπολίπηται* B. *ὑπολήψεται* Edd. (86, 228.) (*ὑπολείψεται* A.V. &c.) et cf. infra 219 e. *εὐλογίαν*] + *καὶ* Edd. (Vat.) 6. *ἡμῶν* B. (Alex. ℵ) *ὑμῶν* Edd. (Vat.) 7. *του χάριν*] *χάριν τινὸς* Edd. 8. *τὰ διηγημένα ἐτίθει* pro *ἐτίθει τὰ διηγήματα* iid. 9. *προανεφώνει* iid. 10. *μεταπεῖσαι παρελθεῖν*] *μεταστῆσαι τούτους* iid. 13. *ἀρέσκειν* iid. *πεπαύσ. πάντως* hoc ordine B. 14. *εὐθὺς* pro *αὐτοῖς* iid. Statim *εὐθυμίας* pro *εὐκοσμίας* iid. 16. *αὐτοῦ* iid. 18. *ὅλης*] + *τῆς* (ut supra) iid. 20. *ὄφθητε τοῖς δευτέροις* B. *ὄφθητε· τοῖς δευτέροις* iid. 21. *κοπετῷ*] *κωκυτῷ* iid. *ὀδυρμῷ* iid. 22. *εὐπαθείᾳ* iid. 23. *τοῦ*] *τὸ* iid. 26. *ἔρχεται πλάτος* hoc ordine B.

219 A. a σιμον οὖν ἄρα τὸ κλαίειν ἐφ' ἁμαρτίαις, καὶ λυπεῖσθαι κατὰ
2 Cor. vii. 10. Θεόν. ὡς γὰρ ὁ μακάριος γράφει Παῦλος "Ἡ κατὰ Θεὸν
"λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργά-
S. Matth. v. 4. "ζεται." μακαρίζει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς τοὺς "Πεν-
"θοῦντας νῦν, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται." καὶ μὴν καὶ
ὁ σοφὸς ἡμῖν Σολομῶν τοιοῦτόν τι φησὶν αἰνιγματωδῶς
Eccles. vii. 3. "Ἀγαθὸν τὸ πορευθῆναι εἰς οἶκον πένθους, ἢ τὸ πορευ-
"θῆναι εἰς οἶκον πότου." πλὴν ἐκεῖνο περιαθρεῖν ἀναγκαῖον,
ὅση τις ἐστὶ τῆς νηστείας ἡ δύναμις. ἐξημεροῖ τὸν Δεσπότην,
b κατευνάζει τὴν ὀργήν, ἀνατρέπει κόλασιν. ἑαυτοὺς γὰρ
αἰκιζόμενοι, μονονουχὶ καὶ λελυττηκότα καὶ ἀγριαίνοντα καθ'
ἡμῶν τὸν θεῖον εὖ μάλα δυσωποῦμεν θυμόν, καὶ τὴν τοῦ
καταπαίοντος χεῖρα συστελοῦμεν εὐκόλως. εἰ γάρ ἐστιν
1 S. Joan. i. 9. ἀληθές, ὅτι καὶ μόνον ὁμολογοῦντες τὰς ἁμαρτίας Θεοῦ
κατοικτείροντος δικαιούμεθα, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις ὅτι τοῖς
ἐξ ἀσκήσεως πόνοις ἑαυτοὺς κατατήκοντες, καὶ οἷον αἰτοῦντες
δίκας, τῶν ἡμαρτημένων κερδανοῦμεν παρὰ Θεοῦ τὴν ἄφεσιν;
c πενθεῖν οὖν ἄρα κελεύει καὶ διαῤῥηγνύναι σφᾶς, ἥκιστα μὲν
τὰ ἄμφια, διαπτύσσειν δὲ μᾶλλον νοητῶς τὴν καρδίαν τὴν
ἀπηνῆ καὶ πεπιλημένην εἰς ἣν ὁ θεῖος οὐκ εἰσδύεται φόβος.
2 Cor. vi. 12, 13. ἐπιστέλλει γοῦν Κορινθίοις ὁ Παῦλος "Οὐ στενοχωρεῖσθε
"ἐν ἡμῖν, στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν. τὴν
"δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν· ὡς τέκνοις λέγω· πλατύνθητε καὶ
"ὑμεῖς." χρὴ δὴ οὖν ἄρα κατευρύνειν μὲν ὥσπερ Θεῷ τὴν
καρδίαν, καὶ μονονουχὶ περιῤῥηγνύναι τὸν νοῦν, ἵν' εἰσδέ-
ξαιτο τὸ αὐτοῦ. τὸ γάρτοι πλάττεσθαι λύπην, καταῤῥηγνυ-
d μένων ἀμφίων εἰκῆ καὶ μάτην, ὀνήσειεν ἂν οὐδὲν τοὺς τοῦτο

2. Haec ὁ μακάριος assumpta ex B. Statim γράφει παῦλος hoc ordine B. 3. ἀμεταμέλητον] Sic correxi. ἀναμεταμέλητον (sic) Edd. 5. νῦν accessit ex B. 10. ἀνατρέπει] + τὴν iid. 11. καὶ λελυττηκότα καὶ ἀγριαίνοντα] ἀγριαίν. καὶ λελυττηκ. iid. 12. τὸν θεῖον καθ' ἡμῶν et χεῖρα τοῦ καταπ. inv. ord. iid. 13. εὐκόλως συστέλλομεν pro συστελοῦμεν εὐκόλως iid. 14. Θεοῦ κατοικτ. hoc ordine B. 17. παρὰ Θεοῦ τῶν ἡμαρτημένων κερδανοῦμεν inv. ord. iid. 18. ἄρα om. B. 21. γοῦν] οὖν Edd. 22. ὑμῶν] ἡμῶν B. 24. δὴ assumptum ex B. 25. περιῤῥηγνύναι τὸν νοῦν hoc ordine B. 26. τογάρτοι Edd. τοιγάρτοι e suo Migne. 27. ἀμφίων om. Aub.

δρᾶν ᾑρημένους· ἐμποιήσειε δ' ἂν οὐ βραχὺ τὸ κέρδος τὸ ἀνοιγνύναι καρδίαν, καὶ ἐναποτίθεσθαι τὸ Θεῷ δοκοῦν· ἀποκομιεῖ γὰρ τὸ χρῆμα πρὸς σωτηρίαν. ὅτι δὲ οὐκ ἀποτεύξονται τοῦ σκοποῦ ποιούμενοι τὰς λιτὰς, ἐμπεδοῖ λέγων, ὡς εἴη μὲν ὁ τῶν ὅλων Δεσπότης φιλάνθρωπός τε καὶ πολυέλεος, οἰκτίρμων καὶ ἀγαθὸς καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις. εἰ γὰρ δὴ καὶ ἕλοιτο κακοῦν τοὺς ἡμαρτηκότας, ἀλλ' οὖν ἔσται πρᾶος, καὶ οὐκ ἐς μακράν· μεταχωρεῖ γὰρ εὐκόλως ἐπὶ τὸ βουλεύεσθαι τὰ χρηστά. τοῦτο εἶναί φημι e
τὸ μετανοεῖν ἐπὶ ταῖς κακίαις. ὑποτεμνόμενος δὲ χρησίμως ὁ Προφήτης τῶν τὴν σωτηρίαν ἀπεγνωκότων τὸ εἰκαιόβουλον Τίς οἶδέ φησιν, εἰ μετανοήσει καὶ ὑπολείψεται ὀπίσω αὐτοῦ εὐλογίαν, τουτέστι δώσει τοῖς ἐπιστρέφουσι τὸ μετασχεῖν εὐλογίαν, ὥστε καὶ σπονδὴν καὶ θυσίαν ἀναθεῖναι πάλιν αὐτῷ, χαίροντάς τε καὶ εὐφραινομένους ἀνάψαι τὰ χαριστήρια.

a 220 A.

Σαλπίσατε σάλπιγγι ἐν Σιών, ἁγιάσατε νηστείαν, κηρύξατε θερα- 15
πείαν, συναγάγετε λαόν, ἁγιάσατε ἐκκλησίαν, ἐκλέξασθε πρεσ- 16
βυτέρους, συναγάγετε νήπια θηλάζοντα μαστούς, ἐξελθέτω
νυμφίος ἐκ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ καὶ νύμφη ἐκ τοῦ παστοῦ
αὐτῆς. ἀνὰ μέσον τῆς κρηπῖδος καὶ τοῦ θυσιαστηρίου κλαύ- 17
σονται οἱ ἱερεῖς οἱ λειτουργοῦντες τῷ Κυρίῳ καὶ ἐροῦσιν
Φεῖσαι Κύριε τοῦ λαοῦ σου, καὶ μὴ δῷς τὴν κληρονομίαν
σου εἰς ὄνειδος τοῦ κατάρξαι αὐτῶν ἔθνη, ὅπως μὴ εἴπωσιν b
ἐν τοῖς ἔθνεσι Ποῦ ἐστὶν ὁ Θεὸς αὐτῶν;

Διανίστησιν εὖ μάλα καὶ διὰ τούτων αὐτοὺς εἰς μετάγνωσιν, καὶ τρόπον οὐδένα τῆς εἰς τοῦτο σπουδῆς ἀνεπιτή-

1. ἐμποιήσῃ Edd. 2. Θεῷ δοκοῦν] δοκοῦν τῷ Θεῷ iid. 6. πολυέλεος] φιλέλεος iid. 12. ὑπολήψεται iid. Statim ὀπίσω om. B. 13. εὐλογίαν] + καὶ τὰ ἑξῆς iid. 15. ἀνάψαι] ἀναμέλψαι iid. 19. συνάγετε iid. 20. αὐτοῦ om. Edd. (XII in mg. add.) 22. τῷ om. iid. (Alex. XII.) 24. ὄνειδος] ὀνειδισμὸν F. cf. infra 221 a.

δευτον ἐὰν ἐπιτάττει χρησίμως. δεῖν γὰρ ἔφη λαμπρῷ καὶ διαπρυσίῳ κηρύγματι κεχρημένους, ἁγιάζειν μὲν νηστείαν, κηρύξαι δὲ θεραπείαν, καὶ συναγείρειν ἐν ἐκκλησίᾳ τοὺς θεραπεύειν ὀφείλοντας, δῆλον δὲ ὅτι λελυπημένον τὸν τῶν ὅλων Θεόν. εἶεν δ' ἂν οὗτοι "Νεανίσκοι καὶ παρθένοι, πρεσβύ- c "τεροι μετὰ νεωτέρων," νήπιά τε πρὸς τούτοις ἀρτιγενῆ καὶ ὑπότιτθα, καὶ μὴν καὶ νυμφίοι, καὶ ἀρτίγαμοι κόραι, τάχα που κατεστεμμένων ἔτι παστῶν ἐκθέουσαι καὶ γαμηλίους εὐνὰς ἀρνούμεναι, τρυφῆς τε ὑπερορῶσαι καὶ πότων, καὶ ἀλλασσόμεναι τὴν σκληραγωγίαν· κρότου περιεσταλμένου, καὶ ἠρεμούντων ᾀσμάτων καὶ εὐφημιῶν, ἃς ἔθος τισὶν ἀνάπτειν ἔσθ' ὅτε τοῖς γεγαμηκόσι· καὶ ὁμοῦ νυμφίοις ὀλο- d φυρόμεναι. καὶ γάρ ἐστιν ἀληθὲς ὅπερ ἔφη τις τῶν παρ' ἡμῖν σοφῶν "Μουσικὰ ἐν πένθει, ἄκαιρος διήγησις." ἐπηρτημένης δὴ οὖν θείας ἡμῖν ὀργῆς, πενθεῖν ἀναγκαῖον, οὐχὶ δὴ πότοις τε καὶ τρυφαῖς ἐναβρύνεσθαι φιλεῖν. ὅτι γὰρ οὐκ ἀμοιρήσειεν ἂν μομφῆς τε καὶ δίκης τὸ οὐκ ἐν καιρῷ τρυφᾶν, σαφηνιεῖ τις λέγων τῶν ἁγίων προφητῶν περὶ τῶν ἐξ Ἰσραὴλ "Καὶ ἐκάλεσε Κύριος σαβαὼθ ἐν "τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ κλαυθμὸν καὶ κοπετὸν καὶ ξύρησιν καὶ e "ζῶσιν σάκκων, αὐτοὶ δὲ ἐποιήσαντο εὐφροσύνην, σφά- "ζοντες μόσχους καὶ θύοντες πρόβατα καὶ λέγοντες Φάγω- "μεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν." ἰτέον δὴ οὖν εἰς θρήνους καὶ δάκρυα, ἐπηρτημένης ὀργῆς, καὶ διεῤῥίφθω πότος. δεῖν δὲ δή φησιν ὁ Προφήτης καὶ αὐτὸ τοῖς πενθοῦσι τὸ ἱερὸν καὶ ἀπόλεκτον ἀναπλέκεσθαι γένος, καὶ πρὸς αὐταῖς ταῖς τοῦ ναοῦ κρηπῖσι, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ θυσι-

Ps. cxlviii. 12.

Sir. xxii. 6.

Es. xxii. 12, 13.

2. διαπρυσίῳ] διαπρεπεῖ Edd. 9. ὑπερορῶσαι καὶ πότων] καὶ πότου ὑπερορῶσαι iid. 10-12. κρότου—γεγαμηκόσι post ὀλοφυρόμεναι transp. B. 11. ἠρεμούντων ᾀσμάτων hoc ordine B. 15. θείας ἡμῖν hoc ordine B. 16. δὴ assumptum ex B. ἐναβρύνεσθαι] ἐνευρύνεσθαι Edd. 18. λέγων post προφητῶν transp. iid. 21. εὐφροσύνας iid. 23. ἰτέον δὴ] ζητητέον iid. 24. εἰς assumptum ex B. 25. δή assumptum ex B. 26. ἀναπλέκεσθαι καὶ ἀπόλεκτον inverso ordine iid. καὶ alt.] + δὴ iid. 27. ταῖς assumptum ex B. Statim τοῦ ναοῦ κρηπῖσι hoc ordine B.

αστηρίου κατολολύζειν ἐκτενῶς ἀνακεκραγότας καὶ λέγοντας Φεῖσαι Κύριε τοῦ λαοῦ σου, καὶ μὴ δῷς τὴν κληρονομίαν σου εἰς ὄνειδος, τοῦ κατάρξαι αὐτῶν ἔθνη, ὅπως μὴ εἴπωσιν ἐν τοῖς a 221 A. ἔθνεσι Ποῦ ἐστὶν ὁ Θεὸς αὐτῶν;

Ἀλλ' εἰ περὶ μόνης αὐτῷ τῆς ἀκρίδος λόγος ἦν, πῶς οὐχὶ μᾶλλον λιμοῦ καὶ ἐνδείας αἰτοῦσιν ἀπαλλαγήν; ἐκδεδίασι δὲ τὸ πεσεῖν εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, καὶ παραιτοῦνται γέλωτα καὶ ὀνειδισμόν. εἰκὸς οὖν, φαίην δ' ἂν ὅτι καὶ ἀληθές, ὡς ἐν τοῖς αἰνίγμασι τοῖς περὶ τῆς ἀκρίδος ἡ τῶν Ἀσσυρίων ἔφοδος ἐγράφετο λεληθότως. εἰ δὲ δὴ βούλοιτό τις καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀκρίδος τὰ τοιάδε νοεῖν, καταθαυμάσειεν ἂν εἰκότως τῶν προφητικῶν θεσπισμάτων τὴν οἰκονομίαν. αὐτὸς b γὰρ ὁ τῆς κολάσεως τρόπος μονονουχὶ κατακέκραγε τῆς τοῦ Ἰσραὴλ ἀβουλίας, καὶ προσέτι τῆς ἐνούσης αὐτοῖς ἀσθενείας. ἠλλάξαντο γὰρ "θεοὺς οἱ οὐκ εἰσι θεοί," καὶ τὸν τῶν ὅλων Hier. ii. 11. ἀφέντες Δημιουργὸν προσκεκυνήκασιν τῇ Βάαλ. ἀλλ' ἰδοὺ τῆς ἀκρίδος ἀφόρητον ποιοῦνται τὴν παρεμβολήν, βροῦχος ὁπλίζεται καὶ πεπτώκασιν, οὐδεμίαν ἔχουσι τὴν ἐπικουρίαν ἐκ τῶν ψευδωνύμων θεῶν· οἱ δὲ δὴ βρούχου καὶ ἀκρίδος ἡττώμενοι, ποίαν ἂν ἔτι τοῖς προσκυνοῦσιν αὐτοῖς ἐπιδοῖεν τὴν ἄκεσιν εἰ μάχοιντο πρὸς ἐχθρούς, καὶ ταῖς τῶν πολεμίων c πολιορκοῖντο φάλαγξιν;

1. ἀνακεκραγότας] ἀνακωκύοντας Edd. 3. ὅπως μὴ εἴπωσιν ἐν τοῖς ἔθνεσι] μήποτε εἴπωσιν τὰ ἔθνη iid. 5. εἰ περὶ μόνης] εἴπερ μόνον iid. 8. φαίην δ' ἂν ὅτι] ὅτι φαίην ἂν iid. 10. ἐγράφετο λεληθότως hoc ordine B. 11. τοιαῦτα iid. εἰκότως post θεσπισμάτων transp. iid. 16. ἀφέντες Δημιούργὸν] Θεὸν ἀφέντες iid. προσκεκ. τῇ B.] τῷ B. προσκεκ. iid. 17. τῆς ἀκρίδος] αἱ ἀκρίδες iid. 18. ἔχουσι] ἔχοντες iid. Statim τὴν assumptum ex B. 19. ψευδωνύμων] + αὐτῶν Edd. βρούχου καὶ ἀκρίδος ἡττώμενοι] βροῦχοι καὶ ἀκρίδες ἡττωμένοις iid. 20. ἂν assumptum ex B. 21. πολεμίων] ἐναντίων iid.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

18 Καὶ ἐζήλωσε Κύριος τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ ἐφείσατο τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.
19 καὶ ἀπεκρίθη Κύριος καὶ εἶπε τῷ λαῷ αὐτοῦ Ἰδοὺ ἐγὼ ἀπο-
στέλλω ὑμῖν τὸν σῖτον καὶ τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ ἐμπλη-
σθήσεσθε αὐτῶν, καὶ οὐ δώσω ὑμᾶς οὐκ ἔτι εἰς ὀνειδισμὸν ἐν
20 τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τὸν ἀπὸ βοῤῥᾶ ἐκδιώξω ἀφ᾽ ὑμῶν.

Ἄθρει δὴ τρέχοντα κατὰ πόδας τὸν ἔλεον. φθάνει γὰρ d *οἶμαι τὸ πένθος ἡ γαληνότης, καὶ τὸ ἐπὶ ταῖς μεταγνώσεσι δάκρυον ἡ τοῦ κατοικτείραντος χάρις. οὐ γὰρ μόνον ἠλέει τοὺς πεπραχότας ἀθλίως, ζηλοῖ δὲ μᾶλλον καὶ ἐπεμήνισε τοῖς λελυπηκόσιν, οἳ καὶ τῆς ἐπενηνεγμένης αὐτοῖς ἀθλιότητος γεγόνασιν ὑπουργοί. ἐπισκήπτει δέ που τοῖς Βαβυλωνίοις ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, ὡς ἀπηνέστερον ἤπερ ἐχρῆν τοῖς ὑπὸ θείαν ὀργὴν ἐπενηνεγμένοις. ἔφη γὰρ ὅτι* (Es. xlvii. 6.) *"Ἐγὼ δέδωκα " αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖράς σου, σὺ δὲ οὐκ ἔδωκας αὐτοῖς ἔλεος·"* e *καὶ μὴν καὶ πρὸς τὸν μακάριον προφήτην Ζαχαρίαν* (Zach. i. 14, 15.) *"Τάδε " λέγει Κύριος Ἐζήλωκα τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν Σιὼν " ζῆλον μέγαν, καὶ θυμῷ μεγάλῳ ἐγὼ ὀργίζομαι ἐπὶ τὰ*

1, 2. Sic B. *εἰς τὸν προφήτην Ἰωὴλ τόμος β′.* D. 3. *ἐζήλωσεν*] + *ὁ* F. Aub. 4. *ἀπεκρίθη*] + *ὁ* Edd. *ἀποστελῶ* F. (*ἐξαποστέλλω* A.V. ℵ) *ἐξαποστελῶ* (23. al.) cf. Hom. Pasch. vi. 89 d. 9. *ἡ* om. B. 10. *τοῦ κατ. χάρις* hoc ordine B. *ἠλέει*] *ἐλεεῖ* Edd. 11. *καὶ ἐπεμήνισε* B. *ὡς καὶ ἐπιμηνίσαι* iid. 13. *που* om. B. 14. *πως ἢ χρὴ* pro *ἤπερ ἐχρῆν* iid. 15. *ἐγὼ* assumptum ex B. 16. *ἔλεος*] *ἔλαιον* (sic) Edd. ante Migne. 17. Haec *τὸν μακάριον προφήτην* assumpta ex B. 18. *ἐζήλωσα* Edd.

“ ἔθνη τὰ συνεπιτιθέμενα ἀνθ᾽ ὧν ἐγὼ μὲν ὠργίσθην ὀλίγα, “ αὐτοὶ δὲ συνεπέθεντο εἰς κακά.” ζηλώσας δὴ οὖν τὸν λαὸν αὐτοῦ, κατεπαγγέλλεται μὲν ἀφθόνως αὐτοῖς χορηγήσειν τὰ ζωαρκῆ, καὶ τῆς προλαβούσης συμφορᾶς ἰσοπαλῆ πως τὴν εὐθυμίαν, καὶ τὰ ἐδώδιμα μὲν εἰς κόρον· ἀσφάλειαν δὲ πρὸς τούτοις καὶ τὸ μὴ εἰς χεῖρας δοθήσεσθαι τῶν ἐχθρῶν, μήτε a 222 A. μὴν ὑποπεσόντας δουλείᾳ τῇ ἐπ᾽ αὐτοῖς, οἰκτρὸν καὶ ἐπ᾽ ἀθλιότητι διαζήσεσθαι βίον. ὑπισχνεῖται δὲ πρὸς τούτοις ἀφανίσαι τὸν ἀπὸ βοῤῥᾶ, τουτέστι τὸν Ἀσσύριον· βορειοτέρα γὰρ αὐτοῖς καὶ πρὸς ἀκτῖνα μᾶλλον ἡ χώρα. εἰ δὲ δή τις οἴοιτο καὶ ἐκ τῶν βορειοτέρων τῆς Ἰουδαίας γενέσθαι μερῶν τῆς ἀκρίδος τὴν ἔφοδον, τὸ κωλῦον οὐδὲν ὀρθῶς ἔχειν οἴεσθαι καὶ οὕτω τὸν λόγον.

Εἰ δὲ δή τισι καταφθείροιτο καὶ τὰ εἰς καρδίαν ἀγαθὰ b καὶ τῆς νοητῆς εὐκαρπίας ὁ πλοῦτος, οἷάπερ ἀκρίδος ἐπιπηδώσης αὐτοῖς τῆς τῶν δαιμονίων ἀγέλης, καὶ καταθεουσῶν ἀρχῶν, δυνάμεων καὶ ἐξουσιῶν· δῆλον δὲ ὅτι τῶν πονηρῶν· ποιείτω τὸ πένθος, μελετάτω τὴν μετάγνωσιν, δακρυῤῥοείτω πρὸς Θεόν. ἀκούσεται γὰρ εὐθὺς ἐκ φιλανθρωπίας λέγοντος Ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν τὸν σῖτον καὶ τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον. ἀποφανεῖ γὰρ αὐτοῦ τὴν καρδίαν ὡς εὔσταχυν γῆν, ὡς σπέρμασιν ὡραίοις κομῶντα κῆπον, ὡς εὔβοτρυν ἀμπελῶνα, καὶ c μὴν καὶ ἐλαίῳ καταπιανεῖ, κατά γε τὸ ἐν ψαλμοῖς ὑμνούμενον “ Ἐλίπανας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου.” Ps. xxii. 5. ἐξελάσει δὲ ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸν ἀπὸ βοῤῥᾶ, τουτέστι τὸν ἀποψύχοντα σατανᾶν, καὶ ζεῖν οὐκ ἐῶντα τῷ πνεύματι τοὺς ὑπ᾽ αὐτῷ γενομένους.

1. *συνεπιτεθεμένα* Pont. *συνεπιτεθειμένα* Aub. Statim *μοι* add. Edd. *ἐγὼ μὲν* hoc ordine B. (Alex. XII.) 2. *κακά*] *κακίαν* iid. 3. *αὐτοῖς* assumptum ex B. 4. *πως* assumptum ex B. 5. *τὰ ἐδώδιμα μὲν εἰς κόρον·*] *εἰς κόρον τὰ ἐδώδιμα* iid. *πρὸς τούτοις δὲ ἀσφάλειαν* inverso ordine iid. 6. *τοῦ* pro *καὶ τὸ* iid. 7. *αὐτοὺς* iid. *ἐν* pro *ἐπ᾽* alt. iid. 8. *διαζήσεσθαι*] *ζῆσαι* iid. 9. *ἀφανιεῖν* iid. *Ἀσσύριον· βορειοτέρα γ. α. καὶ πρ. ἀκτῖνα*] *βορειότερον, πρὸς ἀκτῖνα γὰρ αὐτοῖς* iid. 11. *μερῶν τῆς Ἰουδ. τῆς ἀκρίδος γενέσθαι* inverso ordine iid. 14. *τισι καταφθείροιτο* D. iid. *καταφθ. τις* B. 15. *ἐπιπηδώσης αὐτοῖς* hoc ordine B. 16. *δαιμόνων* Edd. 17. *τῶν* assumptum ex B. 21. *αὐτοῦ τὴν* hoc ordine B. *σπέρμασιν*] *πρέμνοις* iid. 23. Haec *κατά γε τὸ ἐν ψ. ὑμνούμενον* accesserunt ex B. 26. *ζεῖν*] *ζῆν* iid.

S.Matth. xxiv. 12. ψυγήσεσθαι δὲ καὶ ὁ Παῦλος ἔφασκε “τῶν πολλῶν τὴν ἀγά-
“πην διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν.” ἀλλ’ οἵ γε Χριστοῦ
γνώριμοι τῷ πνεύματι ζέουσιν· ἀνέχονται δὲ οὐδαμῶς τὸ
Gal. v. 24. ἀποψύχεσθαί ποι πρὸς ἐκτόπους ἡδονάς· “Τὴν γὰρ ἑαυτῶν
d σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.”

Καὶ ἐξοίσω αὐτὸν εἰς γῆν ἄνυδρον, καὶ ἀφανιῶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν πρώτην, καὶ τὰ ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐσχάτην· καὶ ἀναβήσεται ἡ σαπρία αὐτοῦ, καὶ ἀναβήσεται ὁ βρόμος αὐτοῦ, ὅτι ἐμεγάλυνεν τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Διαπλάττει μὲν ἔτι τοῦ λόγου τὸ σχῆμα, καθὰ καὶ ἐν
ἀρχαῖς ὡς ἐπ’ ἀκρίδος καὶ βρούχου, ἃ καὶ ἀφανισθήσεσθαί
e φησιν, ἀπενηνεγμένα κατὰ βούλησιν Θεοῦ πρὸς αὐτάς που
τάχα τῆς Ἰουδαίων γῆς τὰς ἐσχατιὰς, καὶ εἰς τοῦτο δυσωδίας
ἐλθεῖν, ὡς καὶ φορτικὴν γενέσθαι τὴν διάδοσιν τοῖς ἀνὰ
πᾶσαν τὴν χώραν· μεθίστησι δὲ οὐδαμῶς ὁ λόγος τοῦ χρῆ-
ναι νοεῖν καὶ τὰ τοιάδε δὴ πάλιν ὡς ἐπί γε τῶν Βαβυλωνίων.
ἐν μὲν γὰρ τοῖς νοτίοις μέρεσι τῆς Ἱερουσαλὴμ βαθεῖά τις
ἔρημος ἐξευρύνεται, τερματίζεται γεμὴν πρὸς ἠῶ τε καὶ νότον
πελάγεσιν Ἰνδικοῖς· πρὸς δύσιν δ’ αὖ καὶ βορειότερα, τῇ
223 A. a Παλαιστινῶν γείτονι θαλάσσῃ, καὶ αὐτῇ δὲ προσκλυζούσῃ
τῇ Αἰγυπτίων. ἐκεῖ τὸν βροῦχον καὶ τὴν ἀκρίδα διολέσθαι
φησὶ, δυσαχθῆ δὲ γενέσθαι τὸν βρόμον αὐτῶν, τῆς μὲν
ἀκρίδος που τάχα, καθάπερ ἔφην ἀρτίως. ἀνῄρηνται δὲ καὶ
οἱ Βαβυλώνιοι, τὴν βορειοτέραν οἰκοῦντες χώραν, καὶ πρὸς
4 Reg. xix. 35. ἠῶ κειμένην. ἀνῄρηνται δὲ καθὰ πλειστάκις εἰρήκαμεν ἐν και-

1. ψυχθήσεσθαι Edd. καὶ assumptum ex B. ὁ Παῦλος] ὁ Κύριος iid. Statim τὴν ἀγ. τῶν πολλῶν ἔφασκε inverso ordine iid. 4. πρὸς] + τὰς iid. 5. σάρκα γὰρ ἑαυτῶν inv. ordine iid. 6. ἐξοίσω B. (XII a prima manu.) ἐξώσω Edd. (A.V. ℵ) 9. ἐμεγαλύνθη F. (XII.) 10. Διαπλάττει μὲν] Διαπλαττόμενον καὶ Edd. καθὼς iid. 14. γενέσθαι τὴν διάδοσιν hoc ordine B. 15. χρῆναι] χρὴ iid. 16. δὴ assumptum ex B. 19. βορειότερα] τὰ βοῤῥότερα (sic) iid. 20. αὐτῇ δὲ πρ. τῇ Αἰγυπτίων] αὐτοῖς δὲ πρ. τοῖς Αἰγυπτίοις iid. 21. διολέσαι iid. 22. Haec τῆς μὲν—ἀρτίως accesserunt ex B. 23. πλὴν ἀνῄρηνται pro ἀνῄρηνται δὲ iid. 24. οἰκοῦντες post κειμένην transp. iid. 25. Haec καθὰ πλ. εἰρήκ. assumpta ex B. Statim ἐν om. B.

ροῖς τῆς Ἐζεκίου βασιλείας, καὶ ἦν δυσφόρητος τῶν πτωμάτων ὁ βρόμος, ὡς καθαρισθῆναι μόλις ἐν ἑπταμήνῳ τὴν γῆν, καὶ τῆς τῶν πτωμάτων ἀπηλλάχθαι σαπρίας. οὕτω γάρ που φησὶν ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ. ὅτι δὲ προσκέκλιται τοῖς βορειοτέροις τῶν Βαβυλωνίων ἡ γῆ, σαφὲς ἂν γένοιτο, b *λέγοντος Θεοῦ διὰ φωνῆς ἁγίων τοῖς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ ἀπενηνεγμένοις εἰς αἰχμαλωσίαν "Ὦ, ὦ, φεύγετε ἐκ γῆς "βορρᾶ, λέγει Κύριος· εἰς Σιὼν ἀνασώζεσθε, οἱ κατοικοῦν- "τες θυγατέρα Βαβυλῶνος."*

Ezek. xxxix.13.
Zach. ii. 6.

Ἐξελάσας δὲ καὶ ἐξ ἡμῶν αὐτῶν τὴν ἀκρίδα Χριστὸς, φημὶ δὴ τὴν νοητὴν, τὰ παμμόχθηρα δηλονότι τῶν δαιμονίων στίφη, κατηφάνισεν αὐτὰ, καθεὶς οἱονείπως εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης· κατέκλεισε γὰρ εἰς ᾅδου καὶ ἐν τοῖς τῆς ἀβύσσου μυχοῖς, ἀνέβη δὲ λοιπὸν ἡ σαπρία τε καὶ ὁ βρόμος αὐτῶν, c *καὶ γέγονεν ἡμῖν φορτικός τε καὶ κατεστυγημένος, καίτοι πάλαι μὴ τοιοῦτος εἶναι δοκῶν· δυσώδη γὰρ ὄντα τὸν σατανᾶν, νῦν δὴ καὶ μόλις ὅτι τοιοῦτός ἐστιν ἐγνώκαμεν. ᾠόμεθα γὰρ οἱ τάλανες εὐώδη τε εἶναι καὶ ἀξιέραστον, ὅτε τοῖς τῆς φαυλότητος ἐνειλημμένοι δεσμοῖς ὑπὸ χεῖρα τὴν ἐκείνου πεπτώκαμεν. ἐπειδὴ δὲ ἐπέφανεν ἡμῖν ὁ Ἐμμανουὴλ, ἀνακεκραγώς τε καὶ λέγων "Ἐγὼ ἄνθος τοῦ πεδίου, κρίνον τῶν "κοιλάδων," τότε δὴ μόλις τῆς ἐνούσης εὐοσμίας αὐτῷ* d *κεκλημένοι πρὸς μέθεξιν, τῆς ἐκείνου δυσωδίας κατεγνώκαμεν.*

Cant. ii. 1.

Θάρσει γῆ, χαῖρε καὶ εὐφραίνου, ὅτι ἐμεγάλυνεν Κύριος τοῦ 21
ποιῆσαι. θαρσεῖτε κτήνη τοῦ πεδίου, ὅτι βεβλάστηκε τὰ 22

2. *ὁ* assumptum ex B. 3. *ἀπαλλαγῆναι* Edd. 4. *που* et *ὁ προφήτης* assumpta ex B. 7. *εἰς αἰχμαλωσίαν*] *ἐν αἰχμαλωσίᾳ* iid. 12. *στίφη τῶν δ. δηλονότι* inv. ord. iid. 12–14. *κατηφάνισεν αὐτὰ—μυχοῖς*] *κατέκλεισεν αὐτὰ εἰς ᾅδου καὶ ἐν τοῖς τῆς ἀβύσσου μυχοῖς κατηφάνισε, καθεὶς οἱονείπως εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης* iid. 14. *τε* assumptum ex B. 17. *δὴ*] *δὲ* iid. 18. *τῆς φαυλότητος ἐνειλ. δεσμοῖς*] *δεσμοῖς ὑπειλ. τῆς φαυλότητος* iid. 20. *ἐπέφ. ἡμῖν* post *Ἐμμαν.* transp. iid. 22. *τῆς ἐνούσης εὐοσμίας αὐτῷ κεκλημένοι πρὸς μέθεξιν*] *ἐπησθόμενοι τῆς ἐνούσης εὐωδίας αὐτῷ* iid. 23. *δυσωδίας κατεγνώκ.* hoc ordine B. 26. *τὰ* om. iid.
(א 130, 311.)

πεδία τῆς ἐρήμου, ὅτι ξύλον ἤνεγκε τὸν καρπὸν αὐτοῦ, ἄμ-
23 πελος καὶ συκῆ ἔδωκαν τὴν ἰσχὺν αὐτῶν. καὶ τὰ τέκνα Σιὼν
χαίρετε καὶ εὐφραίνεσθε ἐπὶ Κυρίῳ τῷ Θεῷ ὑμῶν, διότι ἔδωκεν
e ὑμῖν βρώματα εἰς δικαιοσύνην, καὶ βρέξει ὑμῖν ὑετὸν πρώιμον
24 καὶ ὄψιμον, καθὼς ἔμπροσθεν, καὶ πλησθήσονται αἱ ἅλωνες
σίτου, καὶ ὑπερεκχυθήσονται αἱ ληνοὶ οἴνου καὶ ἐλαίου.

Ἔθος τοῖς ἁγίοις προφήταις, ἐκ τῶν κατὰ μέρος, καὶ ὡς πρὸς ὀλίγους ἀγαθῶν, ἐκκομίζειν τὸν λόγον ἐπὶ τὰ καθόλου τε καὶ γενικώτερα· ταῦτα δέ ἐστι τὰ διὰ Χριστοῦ. πρόεισι δὴ οὖν εἰς τοῦτο πάλιν ἡμῖν ὁ λόγος. πότε γὰρ δέδοται τὸ χρῆναι θαρσεῖν τῇ γῇ· πότε δὲ αὖ καὶ ἐμεγάλυνε Κύριος τοῦ 224 A. a *ποιῆσαι μεθ' ἡμῶν; εἰ μὴ ὅτε Θεὸς ὢν ὁ Λόγος γέγονεν ἄνθρωπος, ἵνα τοῖς ἄνωθεν ἀγαθοῖς ἐπικλύζων τὴν ὑπ' οὐρανὸν εὑρίσκοιτο τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσιν* Es. lxvi. 12. *"Ὡς ποταμὸς "εἰρήνης, ὡς χειμάῤῥους" τρυφῆς, ὡς πρώιμός τε καὶ ὄψιμος ὑετὸς, καὶ ἁπάσης νοητῆς εὐκαρπίας δοτήρ. τότε δὴ τότε καὶ τοῖς ἄγαν ἀσυνετωτάτοις· οἳ καὶ κτήνη λέγονται τοῦ πεδίου· νοητή τις ἀνέφυ πόα, τῶν διδασκόντων ὁ λόγος· τότε βεβλάστηκε τὰ πεδία τῆς ἐρήμου. καὶ ἔρημον μὲν ὀνο-* b *μάζει τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὸ ἐν προφήταις περὶ αὐτῆς εἰρημένον* Ib. xxxv. 1. *"Εὐφράνθητι ἔρημος διψῶσα, ἀγαλλιάσθω ἔρημος, "καὶ ἀνθείτω ὡς κρῖνον." πεδία δὲ αὐτῆς εἶεν ἂν οἱ λαῶν ἡγούμενοι καὶ παιδαγωγεῖν εἰδότες, οἳ καὶ τοῖς θείοις καὶ ἐξ οὐρανοῦ χαρίσμασιν οἱονεὶ βρύοντά τε καὶ εὖ μάλα περιηνθισμένον φέρουσι τὸν νοῦν καὶ ταῖς τῶν δογμάτων ἄνθαις ἡδὺ πνέοντα, καὶ οἷον ἀρτιφανεῖ τῇ πόᾳ κατεστεμμένον.*

1. *τὸν* om. Edd. 2. *τὴν* om. iid. (Co.) 3. *τῷ* assumptum ex B.F. (22. al.) *ἡμῶν* B. (68, 106, 311.) 4. *ὑμῖν* prius] *ἡμῖν* B. Statim *τὰ* add. Edd. (A.V. ℵ) 5. *ἐμπλησθ.* (Alex.) Hom. Pasch. vi. 89 e. 7. *ὡς* assumptum ex B. 8. *κομίζειν* Edd. *τε* om. B. 11. *δ'* iid. *καὶ* et *μεθ' ἡμῶν* assumpta ex B. 13, 14. *ἀγαθοῖς ἐπικλύζων* et *εἰς αὐτὸν πιστεύουσιν* hoc ordine B. 16. *γὰρ* pro *δὴ τότε* iid. 20. Haec *ἐν προφήταις περὶ αὐτῆς εἰρημένον* accesserunt ex B. 21. *ἀγαλλιάσθω*] + *ἡ* Edd. 22. *αὐτῶν* pro *αὐτῆς* et *εἰσιν* pro *εἶεν ἂν* iid. 23. *καὶ* ult. assumptum ex B. 26. *ἡδὺ πνέοντα*] *πνέοντά τε ἡδὺ* Edd. *οἷον* assumptum ex B.

οὗτοι τὸν τῶν ἀποκτηνωθέντων ἐκτρέφουσι νοῦν, ἵνα καὶ εἰς σύνεσιν ἀναβῶσιν ἀνθρωποπρεπῆ. ἔφη δὲ ὅτι καὶ ξύλον ἐξήνεγκε τὸν καρπὸν αὐτοῦ, ἄμπελόν τε καὶ συκῆν τὴν ἰδίαν ἐκδοῦναι δύναμιν, τὸν στερεὸν οἶμαι τῶν διδασκόντων λόγον, ᾧ ἔνεστι μὲν τὸ γλυκὺ, ἔνεστι δὲ αὖ πρὸς τούτῳ καὶ τὸ c κατευφραίνειν εἰδὸς, τοῖς ἀπὸ συκῆς καὶ ἀμπέλου παρεικάζων καρποῖς. ἁρμόσειε δ' ἂν καὶ μάλα εἰκότως, τοῖς μὲν ἔτι παχυτέροις τὸν νοῦν καὶ νωθείαν ἔχουσι τὴν κτηνοπρεπῆ, κατανέμεσθαι μάθησιν τὴν χθαμαλωτέραν, τὴν ὡς ἐν εἴδει καὶ δυνάμει πόας ἐν τοῖς τὰ μικρὰ διδάσκουσι φυομένην, τοῖς γεμὴν ἤδη τελείοις τὸν ὑψοῦ τε ἤδη νοούμενον, καὶ οἷον ξύλοις ὡραίοις ἐπηνθηκότα καρπὸν, τὸν περὶ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος, ἤγουν παιδεύσεως ἠθικῆς, τῆς ὡς ἐν ὕψει d θεωρημάτων. τοιγάρτοι κτήνη μὲν ἐκείνους ὀνομάζει, Σιὼν δὲ τέκνα τοὺς τελειοτέρους, οἷς καὶ ἐπιγάννυσθαι κελεύει Κυρίῳ τῷ Θεῷ αὐτῶν. ἡ πᾶσα γὰρ ἡμῶν θυμηδία Χριστὸς, παρ' οὗ καὶ δι οὗ πᾶσα πλήρωσις ἀγαθῶν, καὶ τῶν οὐρανίων χαρισμάτων ἀμφιλαφὴς χορηγία τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, ὡς ἐν πρωΐμοις τε καὶ ὀψίμοις καρποῖς νοουμένη καὶ ὡς ἐν σίτῳ πληροῦντι τὴν ἅλω, καὶ ὡς ἐν οἴνῳ ληνοῦ ὑπερχεομένῳ, καὶ ὡς ἐν ἐλαίῳ τῷ ὑπερβλύζοντι. ἰστέον δὲ, ὅτι καὶ κατά γε τὸν τρόπον τῆς μυστικῆς πληρώσεως ἀληθὴς ἡ ὑπόσχεσις. e δέδοται γὰρ ἡμῖν ὡς ἐν ὑετῷ τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ὡς ἐν σίτῳ γεμὴν ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς καὶ ὡς ἐν οἴνῳ τὸ αἷμα· προ[σ]επενήνεκται δὲ καὶ ἡ τοῦ ἐλαίου χρεία,

1. τὸν post ἀποκτηνωθέντων transp. Edd. νοῦν κατευφραίνουσιν pro ἐκτρέφουσι νοῦν iid. 2. ἀνάγωσιν iid. ἤνεγκε B. sed cf. Hom. Pasch. vi. 89 e. 3. ἄμπελόν τε καὶ συκῆν τ. ἰ. ἐκδοῦναι] ἄμπελός τε καὶ συκῆ τὴν ἰδίαν ἐκδέδωκε Edd. 5. ἔνεστι—ἔνεστι] μέτεστι—μέτεστι iid. αὖ assumptum ex B. Statim πρὸς om. B. 6. τοῖς] τῆς Edd. παρεικάζων καρποῖς hoc ordine B. 9. μάθησιν τὴν χθαμ.] καὶ χθαμ. μάθησιν iid. 11. γεμὴν] δὲ iid. Statim ἤδη τελείοις hoc ordine B. ἤδη alt. accessit ex B. 14. θεωρουμένης Edd. 15. δὲ] + ἤδη iid. 16. ἡμῶν pro αὐτῶν iid. ἡμῶν θυμηδία hoc ordine B. 18. ἀμφιλαφὴς accessit ex B. 19. καρποῖς] ὑετοῖς Edd. 20. Haec πληροῦντι τὴν et ὡς ἐν accesserunt ex B. ληνοῖς Edd. 21. ὡς ἐν, τῷ et γε assumpta ex B. 24. ἐν σίτῳ γεμὴν] δ' ἐν σίτῳ iid. 25. προ[σ]επενήνεκται] Sic correxi. προεπενήνεκται iid.

συντελοῦσα πρὸς τελείωσιν τοῖς δεδικαιωμένοις ἐν Χριστῷ διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος.

225 A. a

25 Καὶ ἀνταποδώσω ὑμῖν ἀντὶ τῶν ἐτῶν ὧν κατέφαγεν ἡ ἀκρὶς καὶ
ὁ βροῦχος καὶ ἡ ἐρυσίβη καὶ ἡ κάμπη, ἡ δύναμίς μου ἡ μεγάλη
26 ἣν ἐξαπέστειλα εἰς ὑμᾶς, καὶ φάγεσθε ἐσθίοντες καὶ ἐμπλη-
σθήσεσθε, καὶ αἰνέσετε τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν, ὃς
ἐποίησεν μεθ' ὑμῶν θαυμάσια.

Ὅσον μὲν οὖν ἧκεν εἴς γε τὸν ταῖς ἱστορίαις πρέποντα λόγον, ταῖς προλαβούσαις τῆς ἀκρίδος ἐμβολαῖς τὴν ἰσοσθενῆ καὶ ἰσομοιροῦσαν εἰσάπαν ὑπισχνεῖται φιλοτιμίαν, καὶ τῆς τὸ
b *τηνικάδε συμβάσης αὐτοῖς αἰκίας εὐρυτέραν φησὶν ἔσεσθαι τὴν τῶν ἐδωδίμων παράθεσιν.*

Εἰ δὲ δὴ νοοῖτο πνευματικῶς τῆς προφητείας ὁ λόγος, φαμὲν, ὅτι κατεδηδοκότος ἡμᾶς ὥσπερ τοῦ σατανᾶ, καὶ ὡς ἐν τάξει κάμπης τε καὶ ἀκρίδος καὶ μέντοι καὶ ἐρυσίβης κατεφθαρκότων οὐ φορητῶς τῶν ἀλιτηρίων πνευμάτων ἐπὶ πολυτρόπου παθῶν ἰδέας, ξηροὶ καὶ ἄκαρποι μεμενήκαμεν, γυμνοὶ καὶ ἐψιλωμένοι παντὸς ἀγαθοῦ, οὐκ ἠθικὴν ἔχοντες εἰς νοῦν ἀρετὴν, οὐ δογματικῇ θεωρίᾳ καταλαμπόμενοι, λιμῷ
c *δὲ ὥσπερ κατεφθαρμένοι, καὶ ἁπαξαπλῶς ἁπάσης εὐκαρπίας ἐστερημένοι. ἐπειδὴ δὲ πεπλουτήκαμεν παρὰ Χριστοῦ τὸ χρῆναι θαρσεῖν· νενικήκαμεν γὰρ σὺν αὐτῷ τὸν κόσμον, καὶ "Δέδωκεν ἡμῖν πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων·" τότε δὴ τότε καὶ ὑετοὺς ἐσχήκαμεν τοὺς πνευματικοὺς πρώϊ-*

S. Joan. xvi. 33. S. Luc. x. 19.

1. *δικαιουμένοις* Edd. 4. *ἐρυσίβη* et *κάμπη* inter se transp. Edd. (Co.) 5. *εἰς*] *ἐφ'* F. (Alex. XII manu prima.) *βρώσει* pro *ἐσθίοντες* F. Edd. (Co.) 8. *οὖν* assumptum ex B. Statim *ἥκει* Edd. invitis B. b. *γε* assumptum ex B. b. *ταῖς ἱστορίαις πρέποντα* B. b. *τῆς ἱστορίας* Edd. 9. *ἐκβολαῖς* iid. repugnantibus B. b. 10. *ἰσομεροῦσαν* Edd. *ἤδη* pro *τὸ τηνικάδε* iid. invitis B. b. 11. *αὐτοῖς αἰκίας* B. *αὐτοῖς ἐνδείας* b. *ἐνδείας αὐτοῖς* Edd. *φησὶν* post *ἔσεσθαι* transp. b. 13. *πνευματικὸς* Edd. repugnantibus B. b. Statim *τῆς προφητείας* post *ὁ λόγος* transp. Edd. invitis B. b. 16. *ἐπὶ*] *διὰ* b. 18. *γυμνοὶ* et *ἐψιλώμενοι* inter se transp. Edd. 19. Haec *οὐ δογματικῇ θ. καταλαμπόμενοι* accesserunt ex B. 20. *ἁπαξαπλῶς ἁπάσης* B. *ἁπάσης* b. *πάσης ἁπαξαπλ.* Edd. 21. *Χριστῷ* b. 24. *τότε* alt. assumptum ex B.

μόν τε καὶ ὄψιμον, νομικήν τε φημὶ παίδευσιν καὶ παράκλησιν Εὐαγγελικήν, τότε καὶ ἀνεθάλομεν εἰς δικαιοσύνην καὶ καρποὺς ἐσχήκαμεν ζωῆς, τότε καὶ φάγοντες ἐμπεπλήσμεθα καὶ δοξολογοῦμεν ὡς Δεσπότην τὸν ἑαυτῶν Σωτῆρα Χριστὸν, ἀνακηρύττοντες ὡς θαυματουργὸν, καὶ τὰ λόγου d καὶ ἐλπίδος ἐπέκεινα τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν δωρούμενον. ἐγνώκαμεν δὲ πρὸς αὐτῷ παντελῶς ἕτερον οὐδένα. δεδιδάγμεθα δὲ λέγειν ἐξ ἀγαθῆς διανοίας "Κύριε, ἐκτός σου Es. xxvi. 13. "ἄλλον οὐκ οἴδαμεν· τὸ ὄνομά σου ὀνομάζομεν." ἄθρει δὲ ὅπως ὁ τῶν ὅλων Θεὸς μονονουχὶ καὶ διαγελᾷ καὶ κατειρωνεύεται τὰ ἀνθρώπινα, δύναμιν μεγάλην ἑαυτοῦ τὴν κάμπην ἀποκαλῶν, ἣν καὶ εἰς αὐτοὺς πεπομφέναι φησί. καὶ οὐ δήπου φαμὲν, ὅτι δύναμις ἀληθῶς ἡ κάμπη Θεοῦ, καὶ τοῦτο μεγάλη, ἀλλ' οἷον ἐκεῖνό φησι τοῖς τὴν δι' αὐτῆς οὐκ e ἐνεγκοῦσι κόλασιν Ὦ δεινοὶ καὶ ἀγέρωχοι καὶ ἐν οὐδενὶ γράφοντες λόγῳ τὸ προσκρούειν ἐμοί· οὐ πῦρ ἐφ' ὑμᾶς οὐρανόθεν ὁρῶμαι καθεὶς, οὐκ ἐπαφῆκα βροντὴν ἢ χάλαζαν, οὐχ ἕτερόν τι τῶν ὑψοῦ τε ἠρμένων, καὶ ὅτι μάλιστα τῇ τοῦ Θεοῦ δόξῃ πρεπωδεστάτων ἐπενεγκών. σκωλήκων εὐτελεστάτων ἀθλία πληθὺς κατεξανέστη τῆς χώρας, καὶ τεθορύβησθε πρὸς αὐτῆς, τεθρηνήκατε καὶ διολώλατε· τάχα που μεγάλη λίαν ἡ κάμπη, λογιοῦμαι δὲ αὐτὴν καὶ δύναμιν ἐμαυτοῦ μεγάλην· ἐν ἤθει δὴ οὖν ὁ λόγος, καὶ οἱονείπως ἐν a 226 A. γέλωτι, μονονουχὶ καὶ ἐπιτωθάζοντος Θεοῦ τοῖς καταφρονεῖν εἰωθόσιν, ὡς καὶ, εἴπερ ἕλοιτο κολάζειν αὐτοὺς, ἀρκούσης εἰς τοῦτο καὶ κάμπης ἀντὶ πολλῆς καὶ ἀμάχου λοιπὸν ἰσχύος.

1. τε alt. assumptum ex b. 2, 3. Haec ἀνεθάλομεν εἰς—τότε καὶ accesserunt ex B. b. 5. τὰ] + τοῦ Edd. 6. αὐτὸν om. B. 7. αὐτὸν Edd. Statim παντελῶς ἕτερον hoc ordine B. 8. Κύριος iid. 9. τὸ ὄνομά σου ὀνομάζομεν assumpta ex B. 10. ὅπως] πῶς iid. καταγελᾷ iid. 11. μεγάλην ἑαυτοῦ hoc ord. B. Statim τὴν assumptum ex B. 12. οὐδέπω Edd. 13. ἀληθῶς assumptum ex B. Statim ἡ κάμπη post Θεοῦ transp. Edd. Haec καὶ τοῦτο μεγάλη accesserunt ex B. 17. ὁρῶμαι καθεὶς, οὐκ ἐπαφῆκα] ἀνῆκα, οὐ Edd. οὐ pro ἢ iid. 19. ἐπήνεγκα iid. 20. εὐτελεστάτων assumptum ex B. 21. Haec πρὸς αὐτῆς, τεθρηνήκατε accesserunt ex B. Statim καὶ om. B. 25. ὥστε pro ὡς καὶ iid. ἑαυτοὺς iid. 26. καὶ prius assumptum ex B.

Μὴ δὴ πλατὺ γελάτωσαν αἱρετικοὶ, μηδὲ τῆς τοῦ Μονογενοῦς καταφλυαρείτωσαν δόξης, ὡς δὴ καὶ μεγάλης δυνάμεως ὠνομασμένης τῆς κάμπης, μὴ δ' ἂν εἰ λέγοιτο καὶ αὐτὸς Θεοῦ δύναμις ἐν ἴσῳ γραφέσθω τῇ σκώληκι. τετολμήκασι γὰρ οἱ δείλαιοι καὶ εἰς τοῦτο κατολισθεῖν ἀθλιότητος ἐννοιῶν.

27 b Καὶ οὐ μὴ καταισχυνθῇ ὁ λαός μου εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐν μέσῳ τοῦ Ἰσραὴλ ἐγώ εἰμι, καὶ ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἕτερος πλὴν ἐμοῦ· καὶ οὐ μὴ καταισχυνθήσεται ἔτι πᾶς ὁ λαός μου εἰς τὸν αἰῶνα.

Ἐπαγγέλλεται σαφῶς τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας τὸν τρόπον, καὶ ὅτι τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς συνδιαιτηθήσεται καθεὶς ἑαυτὸν εἰς κένωσιν, καὶ γενόμενος καθ' ἡμᾶς, τουτέστιν, ἄνθρωπος. τότε γὰρ γέγονεν ἐν μέσῳ τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ διεφύγομεν ἐντροπὴν καὶ αἰσχύνης ἀπηλλάγμεθα, θανάτου c *πεσόντος, ἁμαρτίας ἀνῃρημένης, γνώσεως ἀληθοῦς εἰσκεκομισμένης.* Rom i. 25. *προσκυνοῦμεν γὰρ οὐκέτι "τῇ κτίσει παρὰ τὸν "κτίσαντα," καὶ Θεὸν ἕτερον ἐπ' αὐτῷ παντελῶς οὐδένα παραδεδέγμεθα. τοιγάρτοι καὶ πεπλουτήκαμεν, ὡς ἐν ἐλπίδι βεβαίᾳ, ζωήν τε καὶ δόξαν καὶ τὴν εἰς μακραίωνα βίον ἐν ἁγιασμῷ καὶ ὁσιότητι πολιτείαν.*

28 Καὶ ἔσται μετὰ ταῦτα, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες d ὑμῶν, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνυπνιασθήσονται,

1. *μηδὲ* pro *μὴ δὴ* Edd. *γελάτωσαν αἱρετικοὶ*] *γελώντων αἱρετικῶν* iid. 2. *καταφλυαρούντων* iid. *δόξης*] + *μηδὲ* iid. 3. Haec *ὠνομασμένης—δύναμις* accesserunt ex B. 5. *τοῦτ' ὀλισθεῖν* iid. 7. *εἰμὶ ἐγὼ* inverso ordine F. Edd. (42, 153.) 8. *ἕτερος* B. b. *ἔτι* Edd. (A.V. &c.) *καὶ οὐ—εἰς τὸν αἰῶνα* om. B. 11. *τῆς* assumptum ex B. *συνδιαιτήσεται* Edd. *καθεὶς ἑαυτὸν εἰς κένωσιν* B. b. *κενώσας ἑαυτὸν* Edd. 12. *ὑμᾶς* iid. repugnantibus B. b. 16. *οὐκέτι γὰρ τῇ κτίσει προσκυνοῦμεν* inverso ord. iid. invitis B. b. 19. *ζωήν τε καὶ δόξαν καὶ τὴν* [*δόξαν τὴν* B.] .... *πολιτείαν* B. b. *ζῶντες καὶ δόξῃ τῇ—πολιτείας* Edd. 21. *ταῦτα*] + *καὶ* Edd. (Vat.)

καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται· καί γε ἐπὶ τοὺς δού- 29
λους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις
ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου.

Ἰδοὺ δὴ σαφῶς χαριεῖσθαι κατεπαγγέλλεται τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χύσιν, τουτέστιν ἀμφιλαφῆ χορηγίαν, οὐκ εἰς προφήτην ἐξειλεγμένως ἕνα που καὶ δύο τύχον, ἀλλὰ τὴν εἰς ἅπαντας ἁπλῶς τοὺς ἑλεῖν ἀξίους. ὃ δὴ καὶ πεπεράνθαι [e] *φαμὲν ἐγηγερμένου Χριστοῦ, καὶ τὸ τοῦ θανάτου καταλύσαντος κράτος. ἀπαρχὴν γὰρ ὥσπερ τῆς ὧδε σεπτῆς καὶ ἀξιαγάστου χάριτος τοῖς ἁγίοις ἐνετίθει μαθηταῖς, ἐμφυσῶν τε καὶ λέγων "Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον."* [S. Joan. xx. 22.] *ἔδει γὰρ ἔδει τοὺς τῆς Ἐκκλησίας μυσταγωγοὺς, καὶ τῆς ὑφ' ἡλίῳ παιδευτὰς ἐσομένους καὶ πρό γε τῶν ἄλλων τῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δόσει κατακαλλύνεσθαι, καὶ οἷόν τινα τῶν διὰ πίστεως κεκλημένων εἰς ἁγιασμὸν ἀπαρχὴν γεγονότας, τῇ θείᾳ τε καὶ οὐρανίῳ καταχρυσοῦσθαι χάριτι. κατὰ δέ γε τὰς ἡμέρας* [a 227 A.] *τῆς Πεντηκοστῆς συναγηγερμένων εἰς οἶκον ἕνα τῶν μαθητῶν, καὶ τὰς συνήθεις Θεῷ προσαγόντων λιτὰς, γέγονεν "Ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος, ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας,* [Acta SS. App. ii. 2, 3, 4.] *"καὶ ἰδοὺ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ "πυρὸς, καὶ ἐκάθισεν ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἤρξαντο "λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς "ἀποφθέγγεσθαι." ἀπεφθέγγοντο δὲ προφητεύοντες, ἤγουν συνιέντες τε καὶ λέγοντες τὰ διὰ τῶν ἁγίων προφητῶν ἐπὶ*

2. *μου* alt. assumptum ex B. F. (Alex. XII.) 5. *χύσιν*] *χάριν* Edd. *τὴν* post *ἀμφιλ.* add. iid. 6. *που καὶ δύο τύχον, ἀλλὰ τὴν*] *τυχὸν ἢ δύο ἀλλ'* iid. 7. *φαμεν καὶ πεπ.* inv. ord. iid. 9. *ἀπαρχὴν* B. *ἀπ' ἀρχῆς* Edd. *τῆς ὧδε σεπτῆς καὶ ἀξιαγάστου χάριτος*] *τι ὧδε σεπτὴν καὶ ἀξιάγαστον χάριν* iid. 12. *ὑφ' ἥλιον* iid. 14. *τινα τῶν διὰ π. κεκλημένων*] *τι κεκοσμημένον διὰ π.* iid. 15. *ἀπ' ἀρχῆς* pro *ἀπαρχὴν* iid. *γε* pro *τε* iid. 17. *τῆς*] + *ἁγίας* iid. *συναγηγερμ.* post *ἕνα* transp. iid. 18. *προσαγαγόντων* iid. 19–21. *ἄφνω—ἕκαστον αὐτῶν*] *ἄμφω, ἦχος ἐγένετο καὶ γλῶσσαι ἐφ' ἕνα ἕκαστον ἐκάθισαν* iid. 22. Quae sequuntur, partim citantur in Catena in Acta SS. Apost. a Cramero edita, cujus codices iterum, pro his S. Cyrilli citationibus collatos, signavi c et d. c = Cod. Coisl. xxv. d = Cod. Coll. Novi hac in Universitate lviii. *ἑτέραις γλώσσαις* B. c. d. *ἐν ἑτέραις* Edd. *γλώσσαις* addidit Migne. 23. *ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς* inv. ord. c. 24. *ἐπὶ* B. c. d. *ἐν τῷ* Edd.

Χριστῷ μαρτύρια, καὶ τὰ δι' ὧν ἦν εἰκὸς ἑτοίμως εἰσιέναι πρὸς b *εὐπείθειαν ἀναπεπεισμένους εὖ μάλα τοὺς ἀκροωμένους, ὡς ἐνέστηκε λοιπὸν ὁ τῆς εὐδοκίας καιρὸς, καὶ τὰ πάλαι διὰ νόμου καὶ προφητῶν ἐπὶ Χριστῷ προαπηγγελμένα πρὸς πέρας ἥκει λοιπόν. οὐκοῦν προεφήτευον, ἁπάσῃ γλώσσῃ λαλοῦντες, προαναφωνοῦντος Θεοῦ διὰ φωνῆς ἁγίων καὶ τοῦτο.* [1 Cor. xiv. 21. Es. xxviii. 11.] *γέγραπται γάρ "Ὅτι ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν "χείλεσιν ἑτέρων λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ καὶ οὐδ' οὕτως "πιστεύσωσι." τοῦτό τοι συνεὶς καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος,* [1 Cor. xiv. 22.] *εἰς σημεῖον δεδόσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ἔφασκε τὴν πολυγλωσ-* c *σίαν. ὅτι δὲ καταπτάντος ἐξ οὐρανῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πολλοὶ λίαν ἦσαν οἱ τῷ τῆς προφητείας ἀναμεστούμενοι πνεύματι,* [Ib. 29–31.] *σαφηνιεῖ γράφων ὁ Παῦλος "Προφῆται δὲ "δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν καὶ ἄλλοι διακρινέτωσαν. ἐὰν "δὲ ἄλλῳ ἀποκαλυφθῇ φησὶ καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω. "δύνασθε γὰρ πάντες καθ' ἕνα προφητεύειν." πάλαι μὲν γὰρ διὰ πολλὴν δυστροπίαν παρακρούοντος τοῦ Ἰσραὴλ,* [Amos viii. 11, 12.] *ἔφασκε Θεός "Ἰδοὺ ἐγὼ λιμὸν ἐπάγω ἐπὶ τὴν γῆν, οὐ λιμὸν "ἄρτου, οὐδὲ δίψαν ὕδατος· ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον "Κυρίου, καὶ ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν περιδραμοῦνται "ζητοῦντες τὸν λόγον Κυρίου, καὶ οὐ μὴ εὕρωσι." καὶ* [Ezek. iii. 26.] *πρός γε τὸν μακάριον Ἰεζεκιὴλ "Καὶ τὴν γλῶσσάν σου* d *"συνδήσω καὶ ἀποκωφωθήσῃ, καὶ οὐκ ἔσῃ αὐτοῖς εἰς ἄνδρα*

1. *μαρτύρια*] *μυστήρια* iid. repugnantibus omnibus. *ἦν εἰκὸς* hoc ordine B. c. In d. scholium unum deest. *ἑτοίμως εἰσιέναι* (*ἰέναι* B.) *πρὸς εὐπ.* B. c. *πρὸς εὐπ. ἑτοίμως ἰέναι* Edd. 3. Haec *διὰ νόμου καὶ προφητῶν* accesserunt ex B. c. 4. *προηγγελμένα ἐπὶ Χριστῷ* pro *ἐπὶ Χρ. προαπ.* Edd. invitis B. c. *πρὸς*] *εἰς* Edd. invitis nostris. 5. *ἧκε* iid. invitis libris. 6. *προαναφων. Θεοῦ διὰ φωνῆς ἁγ.* B. c. *διὰ φωνῆς ἁγ. Θεοῦ προαναφωνοῦντος* Edd. 7. *ὅτι* assumptum ex B. c. 8. *ἑτέρων* B. *ἑτέροις* c. Edd. *οὕτως* c. Edd. *ὡς* B. 9. *πιστεύσωσιν* c. *πιστεύσουσι* B. *πεισθήσονται* Edd. *συνεὶς καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος* B. c. *καὶ Παῦλος συνεὶς* Edd. 10. *Ἰουδαίοις δεδόσθαι* pro *δεδόσθαι τοῖς Ἰουδ.* iid. invitis nostris. *ἔφασκε* B. *φησὶ* Edd. *ἐφ' ἑκάστην* (sic) pro *ἔφασκε τὴν* c. 11. *οὐρανοῦ* Edd. 12. *τῷ τῆς προφητείας ἀναμεστούμενοι πνεύματι*] *τῇ χάριτι τῆς προφητείας ἀναμεσούμενοι* iid. 14, 15. *καὶ ἄλλοι —σιγάτω*] *εἶτα* iid. 16. *πάντες καθ' ἕνα* hoc ordine B. 17. *προσκρούοντος* iid. 18. Haec *οὐ λιμὸν ἄρτου, οὐδὲ δίψαν ὕδατος· ἀλλὰ λιμὸν* accesserunt ex B. 20. *περιδραμοῦνται*] *περιτραποῦνται* B. 22. Haec *γε τὸν μακάριον* accesserunt ex B.

ἐλέγχοντα, ὅτι οἶκος παραπικραίνων ἐστίν.” ἐπειδὴ δὲ, κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος φωνὴν “Θεὸς Κύριος, καὶ ἐπέφανεν “ἡμῖν·” Ps. cxvii. 27 *ἐπέλαμψε γὰρ ἡμῖν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἀνιεὶς ἐγκλήματα καὶ ἀπαλλάττων αἰτιαμάτων, καὶ τὸ τῆς ἁμαρτίας ἐμφράττων στόμα· δέδοται λοιπὸν ἡ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χύσις, Θεοῦ κατευφραίνοντος τὴν ἀνθρώπου φύσιν, καὶ τῇ ἄνωθέν τε καὶ ἐν ἀρχαῖς στεφανοῦντος δόξῃ, καὶ εἰς ἐκεῖνο πάλιν αὐτὴν φιλαγάθως ἀνακομίζοντος, εἰς* c *ὅπερ ἦν ἐν ἀρχαῖς, οὔπω τῆς ἁμαρτίας εἰσκεκριμένης.*

Οὐ γὰρ ἔρημον ὄντα προφητικοῦ πνεύματος εὑρήσομεν τὸν Ἀδὰμ οὔπω τὴν θείαν ἐντολὴν παραβεβηκότα· βεβηκότα δὲ ὥσπερ καὶ ἐρηρεισμένον ἔτι, καὶ τοῖς τῆς φύσεως ἀγαθοῖς ἐμπρέποντα. καὶ γοῦν ὅτε τὴν γυναῖκα Θεὸς πλαστουργήσας ἤγαγε πρὸς αὐτὸν, καίτοι τίς τε καὶ πόθεν εἴη, τίνα τε ἀνέφυ τρόπον ἀκούσας οὐδενὸς, εὐθὺς ἐπεφώνει “Τοῦτο Gen. ii. 23. *“νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός “μου· αὕτη κληθήσεται γυνὴ,” ἤτοι κατὰ τὴν Ἑβραίων ἔκδοσιν ἀνδρὶς, “ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη.” ἀλλ'* a 228 A. *ἤργησε μὲν ἡ ἀνθρώπῳ δοθεῖσα χάρις, ἀνεκαινίσθη γεμὴν ἐν Χριστῷ, ὅς ἐστι δεύτερος Ἀδάμ. ἀνεκαινίσθη δὲ τίνα τρόπον; ᾗ μὲν γάρ ἐστι Θεὸς καὶ ἐκ Θεοῦ κατὰ φύσιν ὁ υἱός· γεγέννηται γὰρ ἀληθῶς ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός· ἴδιον αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ τε καὶ ἐξ αὐτοῦ τὸ Πνεῦμά ἐστι,*

2. *τοῦ ψάλλοντος* post *φωνὴν* transp. Edd. 3. *ὑμῖν* iid. *ἐπέλαμψε*] *ἐπέφανε* iid. Haec *Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς* assumpta ex B. 4. Haec *καὶ ἀπαλλάττων αἰτιαμάτων* accesserunt ex B. 5. *χύσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος* inverso ordine Edd. 6. *τῶν ἀνθρώπων* pro *ἀνθρώπου* iid. 7. *τε* assumptum ex B. *ἀρχῇ* Edd. 9. *ὅπερ ἦν ἐν ἀρχαῖς*] *ὃ προῆν* iid. 10. *ὄντα* assumptum ex B. 11. *βεβηκότα*] *πεπηγότα* Edd. 12. Haec *καὶ ἐρηρεισμένον* accesserunt ex B. *ἀγαθοῖς*] *χρηστοῖς* Edd. 13. *πλαστ. ὁ Θεὸς* pro *Θεὸς πλαστουργήσας* iid. 14. *τίς τε καὶ πόθεν εἴη—οὐδενὸς*] *μή ποθεν ἀκούσας τίς τε εἴη καὶ τίνα τρόπον ἀνέφυ* iid. 16. *καὶ* pro *νῦν* iid. 17. *κληθήσεται γυνὴ* hoc ordine B. *Ἑβραΐδα φωνὴν* pro *τὴν Ἑβραίων ἔκδοσιν* iid. 18. *αὐτῆς* assumptum ex B. 19. *γεμὴν*] *δὲ* Edd. 20. *καὶ* post *ὃς* add. iid. 21. *κατὰ φύσιν ὁ υἱὸς*] Haec a B. omissa reperiuntur quum in Edd., tum in Codd. duobus, *χρήσεις* continentibus, nempe Plutei vi. 12, et lxxxvi. 8, Bibliothecæ Laurentianæ inclytæ. Cf. quoque Niceph. Blemmid. et alios in Leonis Allatii Graeciae Orthodoxiae Scriptt. 22. *γεγέννηται*] Sic correxi ex Codd. Laur. *γεγένηται* Edd. *ἀληθῶς* assumptum ex B. Niceph. Blemm. Joan. Veccus ubi supra. *τοῦ* assumptum ex B. Cod. Laur. lxxxvi. 8. 23. *αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ τε* B. Joan. Veccus. *αὐτοῦ τε καὶ ἐν αὐτῷ* Codd. Laur. Nic. Blemm. Edd.

καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐπ' αὐτοῦ νοεῖται τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός· ᾗ δὲ γέγονεν ἄνθρωπος καὶ πέφηνε καθ' ἡμᾶς, ἐπακτὸν ἔχειν b τὸ Πνεῦμα λέγεται. καταπεφοίτηκε γοῦν ἐπ' αὐτὸν ἐν εἴδει [S. Matth. iii. 16.] περιστερᾶς, ὅτε καθ' ἡμᾶς γεγονὼς, ὡς ἔφην, ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν οἰκονομικῶς ἐβαπτίζετο. τότε καὶ τὸ ἴδιον αὐτοῦ πνεῦμα δοτὸν αὐτῷ ἄνωθεν γενέσθαι λέγεται, διὰ τὸ ἀνθρώπινον, καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ κένωσις. νοοῖτο δ' ἂν ὧδέ τε, καὶ οὐχ [2 Cor. viii. 9.] ἑτέρως "Δι' ἡμᾶς πτωχεῦσαι πλούσιος ὤν, ἵν' ἡμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσωμεν." δέδοται μὲν γὰρ, ὡς ἔφην, τὸ Πνεῦμα τῷ Ἀδὰμ ἐν ἀρχαῖς, πλὴν οὐ μεμένηκεν τῇ ἀνθρώπου φύσει· διανένευκε γὰρ εἰς τὸ πλημμελὲς, καὶ παρώλισθεν εἰς ἁμαρτίαν, κατηῤῥώστησέ τε πᾶν εἶδος ἀκαθαρσίας.

Ἐπειδὴ δὲ ἐπτώχευσε πλούσιος ὢν, ὡς ἔφην, ὁ Μονογενὴς, c καὶ μεθ' ἡμῶν ὡς ἄνθρωπος τὸ ἴδιον ὡς ἐπακτὸν ἐδέξατο [S. Joan. i. 32.] Πνεῦμα, "μεμένηκεν ἐπ' αὐτόν·" ἔφη γὰρ οὕτως ὁ μακάριος Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστής· ἵνα καὶ ἐν ἡμῖν κατοικήσῃ λοιπὸν ἐμμόνως, ὡς ἤδη μεμενηκὸς ἐν τῇ τοῦ γένους ἡμῶν ἀπαρχῇ δευτέρᾳ, τουτέστι Χριστῷ· κατωνόμασται γὰρ διὰ τοῦτο καὶ δεύτερος Ἀδὰμ, δι' οὗ πρὸς τὸ ἀσυγκρίτως ἄμεινον ἀνεστοιχειώμεθα, καὶ τὴν διὰ Πνεύματος ἀναγέννησιν εὖ μάλα κερδαίνομεν, οὐκέτι τὴν πρώτην ἔχοντες, τὴν κατὰ σάρκα [Rom. viii. 6.] φημὶ, τὴν εἰς φθοράν τε καὶ ἁμαρτίαν· "Τὸ γὰρ φρόνημα d "τῆς σαρκὸς θάνατος," κατὰ τὸ γεγραμμένον· ἀλλὰ τὴν ἄνωθεν καὶ δευτέραν, τὴν ἐκ Θεοῦ διὰ Πνεύματος, εἴπερ [S. Joan. i. 13.] ἐστὶν ἀληθὲς ὡς "Οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος

1. *νοεῖται*] Sic correxi ex Codd. Laur. *νοῆται* Edd. ante Migne. 2. *πέφηνε* B. Nic. Blemm. Veccus. *πέφυκε* Cod. Laur. vi. 12. *γέγονε* Edd. 4. *ὅτε* B. Cod. Laur. vi. 12. *ὅτι* Edd. Haec *ἔφην ὡς* accesserunt ex B. Cod. Laur. vi. 12. 6. *ἄνωθεν* om. B. invitis Cod. supradicto, Edd. 7. *νοεῖτο* Edd. ante Migne. *οὕτω* pro *ὧδέ τε* iid. 9. *αὐτοῦ* pro *ἐκείνου* Edd. 10. *ἀρχῇ* iid. 12. Haec *κατηῤῥώστησέ τε πᾶν εἶδος ἀκαθαρσίας* accesserunt ex B. 14. *ὡς ἔφην* assumpta ex B. 16. Haec *ὁ μακαρίος* assumpta ex B. 18. *ἐμμόνως* et *ἡμῶν* assumpta ex B. 20. *δι' οὗ*] *διὸ* Edd. *ἀσυγκρίτως ἄμεινον* hoc ordine B. *ἀναστοιχειώμεθα* iid. 21. *διὰ*] + *τοῦ* iid. 24. *γεγραμμένον*] *γένος* iid. 25. *καὶ* assumptum ex B. *διὰ* om. B. 26. *οἳ* pro *ὡς* Edd.

ἀνδρὸς, ἀλλ᾽ ἐκ Θεοῦ γεγεννήμεθα.” ἔδει δὴ οὖν ἔδει τοὺς ἐν τέκνοις Θεοῦ κατατεταγμένους καὶ τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καταπλουτῆσαι χάριν. ἐνήργηκε δὲ καὶ τοῦτο εἰς ἡμᾶς Χριστὸς, καὶ πιστώσεται λέγων ὁ θεσπέσιος Πέτρος “Τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ Θεοῦ ὑψωθεὶς, τήν τε ἐπαγγελίαν τοῦ “Πνεύματος τοῦ Ἁγίου λαβὼν παρὰ τοῦ Πατρὸς, ἐξέχεε “τοῦτο ὃ ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε.” [Acta SS. App. ii. 33.] δέχεται μὲν γὰρ ὡς [c] ἄνθρωπος παρὰ τοῦ Πατρὸς τὸ ἐνὸν αὐτῷ φυσικῶς· ἐκχεῖ δὲ πλουσίως εἰς ἡμᾶς, ὅτι καὶ Θεὸς κατὰ φύσιν ἐστὶ, καὶ εἰ γέγονε σάρξ. ἐκχεῖ δὲ ἐπὶ πᾶσαν σάρκα. καὶ τοῦτο δῆλον, ὡς οὐκ ἐπὶ μόνους τοὺς ἐκ περιτομῆς, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ἅπαντας ἁπλῶς τοὺς διὰ πίστεως καλουμένους, κἂν εἰ ἐκ πλάνης εἶεν Ἑλληνικῆς, κἂν εἴτε μικροὶ καὶ μεγάλοι, δοῦλοι καὶ ἐλεύθεροι, βάρβαροί τε καὶ Σκύθαι. [Col. iii. 11.] πρόκειται γὰρ τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας ἡ χάρις τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν ὑπ᾽ οὐ- [a 229 A.] ρανὸν, ὅτι καὶ αὐτός ἐστι “Προσδοκία ἐθνῶν.” [Gen. xlix. 10.]

Εἰ δὲ δὴ λέγοιεν ἀθυροστομοῦντές τινες, σάρκας λέγεσθαι καὶ τὰ κτήνη, παραληροῦντες, ἤδη πως ἀκουόντων, ὅτι τῆς προφητείας ὁ σκοπὸς κατὰ μόνου συντείνεται τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ οὐχὶ “Τῶν βοῶν μέλει τῷ Θεῷ,” καθὼς [1 Cor. ix. 9.] καὶ ὁ σοφὸς ἔφη Παῦλος. προφητεύσειν δέ φησιν υἱοὺς καὶ θυγατέρας, τὸ τῆς χάριτος ἀμφιλαφὲς καὶ τὸ ἐπὶ πάντας ἶσον διὰ τούτων ὑποδηλῶν. εἴη γὰρ ἂν οὐκ ἀπόβλητον παρὰ Θεῷ τὸ θῆλυ γένος, εἰ τὰ αὐτῷ δοκοῦντα δρῴη τε [b] προθύμως, καὶ μὴν καὶ ἕλοιτο φρονεῖν, οὔτε μὴν ἀγέραστον, ἢ ἀμέτοχον ἁγιασμοῦ, εἰ διά τε τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐν

1. ἀνδρὸς] σαρκὸς Edd. γεγεννήμεθα] ἐγεννήθησαν iid. ἔδει δὴ οὖν ἔδει] ἔδει οὖν iid. 2. τεταγμένους iid. Statim καὶ assumptum ex B. 3. ἐνήργησε Edd. εἰς ἡμᾶς Χριστὸς et πιστώσεται λέγων hoc ordine B. 4. ὁ θεσπέσιος assumpta ex B. 5. Θεοῦ] Πατρὸς Edd. 6. ἐξέχεε τοῦτο ὃ] ἐξέχεε· τοῦτο (sic) B. 8. αὐτοῦ Cod. Plut. vi. 12. 9. καὶ prius assumptum ex B. Cod. suprad. 10. εἰ assumptum ex B. δὲ] + καὶ Edd. invitis B. Cod. suprad. καὶ τοῦτο δῆλον ὡς] Cod. suprad. Edd. τουτέστιν B. 12. Haec κἂν εἰ ἐκ πλ. εἶεν ἑλληνικῆς accesserunt ex B. 17. ἀθυροστομ. τινες hoc ordine B. Statim σάρκα Edd. 18. τὰ om. B. 19. ἀνθρωπίνου] ἀνθρωπείου Edd. 21. προφητεύειν B. 22. καὶ τὸ ἐπὶ π. ἶσον post ὑποδηλῶν transp. Edd. 23. διὰ τοῦτο iid. 24. παρὰ] + τῷ iid. 26. τῆς prius assumptum ex B.

ἔργοις ἐπιεικείας εὐδοκιμοῦν ἔσται· πόθεν; ἠξίωται γὰρ καὶ (2 Cor. i. 22.) αὐτὸ χάριτός τε καὶ οἰκτιρμῶν, καὶ "Τὸν ἀῤῥαβῶνα τοῦ "Πνεύματος" δέχεται παρὰ Θεοῦ, λελόγισται δὲ καὶ ἐν τέκνοις. πρεσβυτέρους μὲν οὖν ἐνυπνίοις ἐνυπνιασθήσεσθαί φησιν, ὄψεσθαι δὲ καὶ ὁράσεις τοὺς νεανίσκους, πρεσβυτικὴν c ἡλικίαν, καθάπερ ἐγῷμαι, λέγων τὴν ὡς ἐν ποσότητι τῆς ἀρετῆς προὔχουσάν τε καὶ ὑπερκειμένην, καὶ οἷον λαμπροῖς πεπολιωμένην κατορθώμασι, καὶ φρονήσει διαπρέπουσαν τῇ τελεωτάτῃ καὶ τεθαυμασμένην, ὁποῖός τις ἦν καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος, ὃς τεθέαται καθ' ὕπνον ἄνδρα τινὰ τῶν ἐκ (Acta SS. App. xvi. 9.) Μακεδονίας, ἐκλιπαροῦντά τε καὶ λέγοντα "Διαβὰς εἰς "Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν·" γέγραπται γὰρ οὕτως ἐν ταῖς πράξεσι τῶν σοφῶν ἀποστόλων. Ἀνανίας δέ τις τῶν ἐν πίστει δεδοκιμασμένων ὅρασιν ἐπ' αὐτῷ τεθέαται τῷ μακαρίῳ (Ib. ix. 4 sqq.) Παύλῳ. ἐπειδὴ γὰρ ἧκεν εἰς Δαμασκὸν, αὐτῷ κατὰ τὴν d ὁδὸν ὀφθέντος Χριστοῦ, εἶτα τῇ τοῦ φωτὸς ἀστραπῇ τὴν ὄψιν ἀφῄρηται, τεθεράπευται διὰ Χριστοῦ. γέγραπται δὲ (Ib. 10, 11.) οὕτως πάλιν· "Ἦν δέ τις ἐν Δαμασκῷ μαθητὴς ὀνόματι "Ἀνανίας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐν ὁράματι ὁ Κύριος Ἀνανία. "ὁ δὲ εἶπεν Ἰδοὺ ἐγώ. ὁ δὲ Κύριος πρὸς αὐτόν Ἀναστὰς "πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην εὐθεῖαν καὶ ζή"τησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαοὺλ ὀνόματι Ταρσέα." ἀκούεις ὅπως ἐν ὁράματι μὲν λελάληκε πρὸς Ἀνανίαν; ἦν γάρ που τάχα τὴν πίστιν εὔτονος, καὶ νεανίας τὴν ἕξιν, καὶ σφριγῶσαν ἔχων εἰς τὸ ἀγαθὸν τὴν γνώμην, ἄθραυστος εἰς ἀλκὴν,

1. *ἔσται· πόθεν*] Sic correxi ex B. *ἔσται ποθέν* Edd. 2. *οἰκτιρμοῦ* iid. 4. *ἐνυπνιασθήσεσθαί φησιν* B. *ἐνυπνιάσθαι φησὶν* c. *ἐνυπνιάζεσθαί φησιν* d. *φησιν ἐνυπνιασθήσεσθαι* Edd. 5. *καὶ* assumptum ex B. c. d. 6. *καθάπερ ἐγῷμαι λέγων* B. *λέγων, καθώσπερ ἐγῷμαι* Edd. Haec *ὡς ἐν* accesserunt ex B.c.d. (*ἐν ὡς* sic c. d.) Statim *ποιότητι* Edd. invitis B. c. d. 8. *διαπρέπουσαν τῇ τελεωτάτῃ* hoc ord. B. 9. Haec *ὁ θεσπέσιος* assumpta ex B. *ὁ μακάριος* pro *ὁ θεσπέσιος* c. d. 11. *Μακεδόνων* Edd. *τε* assumptum ex B. 12. Haec *γέγραπται—ἀποστόλων* accesserunt ex B. 13. *τις* assumptum ex B. 14. *τεθέαται τῷ μακαρίῳ Παύλῳ*] *Παύλῳ τεθέαται* Edd. 17. *ἀφῄρηται*] *ἠδίκηται* iid. 19. *ἐν ὁράματι ὁ Κύριος* hoc ordine B. Statim haec *Ἀνανία—πρὸς αὐτόν* accesserunt ex B. 21. *ἐπὶ* om. B. *εὐθῆ* Edd. 23. *μὲν* assumptum ex B. 24. *εὔτονος* c. d. *ἀνδρεῖος* iid. 25. *ἀλκὴν*] *ἀκὴν* (sic) Edd.

δῆλον δὲ ὅτι τὴν πνευματικήν. καθ' ὕπνον δὲ τῷ μακαρίῳ e
Παύλῳ τὰς λιτὰς ἐδόκει προσφέρειν ὁ Μακεδών· ἦν γὰρ τὴν
φρένα πρεσβύτης, τὸν νοῦν γηραιὸς, καὶ τῆς ἄνωθεν σοφίας
ἔμπλεως. προσεφώνει δέ που καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης τοῖς
ἡγιασμένοις ἐν Χριστῷ διὰ πίστεως "Γράφω ὑμῖν πατέρες, 1 S. Joan.
"ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. γράφω ὑμῖν νεανίσκοι, ὅτι ii. 13, 14.
"ἰσχυροί ἐστε καὶ νενικήκατε τὸν πονηρόν." ἐπαγγέλλεται
δὴ οὖν τὴν χύσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοῖς δουλεύουσιν
αὐτῷ. τίνες δ' ἂν οἱ τοιοίδε πάλιν; ἢ ἐκεῖνοι πάντως οἳ a 230 A.
τοῖς εὐαγγελικοῖς θεσπίσμασιν ὑποφέρουσι τὸν αὐχένα τῆς
διανοίας, τῆς μὲν ἐν τύπῳ λατρείας ἀποφοιτήσαντες, Ἑλληνικῆς δὲ ἀπάτης ἀποπεπαυμένοι, κατὰ τὸν λέγοντα;

Καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς 30
κάτω, αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ. ὁ ἥλιος μεταστρα- 31
φήσεται εἰς σκότος καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα, πρὶν ἐλθεῖν τὴν b
ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ.

Ἐπὶ ταῖς τῶν Ἰουδαίων δυσσεβείαις, ταῖς εἰς Χριστὸν δηλονότι γεγενημέναις, καὶ αὐτὴ τῶν στοιχείων δεδυσφόρηκεν ἡ φύσις, κατωλοφύρατο δὲ ὥσπερ ἡ κτίσις, ὑβρισμένον ὁρῶσα τὸν ἑαυτῆς Δεσπότην, καὶ ὁ μὲν θεῖος ναὸς μονονουχὶ καὶ ἀσχάλλων τοῖς πενθοῦσιν ἐν ἴσῳ, περιεῤῥήγνυτο· γέγραπται γὰρ, ὅτι "Τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἀπὸ S. Matth. xxvii. 51.
"ἄνωθεν ἕως κάτω·" ὁ ἥλιος δὲ τὸ οἰκεῖον ἀνακόψας σέλας καὶ τὴν ἀκτῖνα συνενεγκὼν, οὐκ ἠξίου φαίνειν ἔτι τοῖς ἐπὶ
τῆς γῆς. ἐποίει γὰρ σκότος ἀπὸ ὥρας ἕκτης ἕως ὥρας c Ib. 45.

1. τὴν om. B. Haec τῷ μακαρίῳ assumpta ex B. 8. Ἁγίου assumptum ex B. 16. τὴν om. Edd. (68.) 17. τῶν Ἰουδαίων δυσσεβείαις hoc ordine b. c. d. 18. δηλονότι assumptum ex b. c. d. 19. κατωλοφύρετο et καθυβρισμένον Edd. invitis nostris. 20. τὸν ἑαυτῆς δεσπότην b. c. d. τὸν κτίσαντα Edd. μονονουχὶ καὶ b. c. d. ὡς Edd. 21, 22. ἀσχάλλων τοῖς πενθοῦσιν et καταπέτασμα τοῦ ναοῦ hoc ordine b. c. d. 22. ἐσχίσθη post κάτω transp. Edd. repugnantibus omnibus. 23. κάτωθεν (sic) b. ὁ om. b. c. d. ἀνακόψας] ἀνακόπτων b. ἀνάπτων c. d. 24. Haec καὶ τὴν ἀκτῖνα συνενεγκὼν (συνεγκὼν c.) accesserunt ex b. c. d. 25. ὥρας alt. assumptum ex c. d.

S.Matth. xxvii. 51. ἐνάτης, ἐσχίζοντο δὲ καὶ αἱ πέτραι, τάχα δέ που καὶ περὶ
τὸν τῆς σελήνης κύκλον ἐπράττετό τι τῶν ἀσυνήθων, ὡς
δοκεῖν εἰς αἷμα μεταπεποιῆσθαι καὶ αὐτήν. σεσίγηται μὲν
οὖν τὸ τοιόνδε παρὰ τοῖς ἁγίοις Εὐαγγελισταῖς, ἀξιόχρεως
γεμὴν ἡ πίστις ἐκ τῆς προφητείας. ὅτι δὲ τοῖς τοῦ Δη-
μιουργοῦ νεύμασιν οὐκ ἐν ἡλίῳ μόνῳ τὰ σημεῖα γέγονεν,
ἀλλ' οἷον ὅλη πρὸς τὸ ἀκαλλὲς καὶ ἀσύνηθες αὐτῇ μετα-
κεχώρηκεν ἡ κτίσις, σαφὲς ἂν γένοιτο Θεοῦ λέγοντος διὰ
Es. l. 3. d φωνῆς Ἡσαΐου "Καὶ ἐνδύσω τὸν οὐρανὸν σκότος, καὶ
"θήσω ὡς σάκκον τὸ περιβόλαιον αὐτοῦ." οὐρανὸν δὲ
ὅταν λέγῃ, πάντα που πάντως φησὶ τὰ ἐν οὐρανῷ καὶ οἷον
σάκκῳ τῷ σκότει καταμφίεσαι, πενθοῦντά τε καὶ ἀλγοῦντα,
καὶ ὥσπερ διακεκραγότα τῷ σχήματι. σημεῖα μὲν οὖν ἐν
οὐρανῷ ταυτὶ φαίην ἄν· τὰ δέ γε εἰς γῆν αἷμά τε καὶ πῦρ,
καὶ ἀτμὶς καπνοῦ καταδηλώσειεν ἂν οἶμαι που τὰς τῶν
Ἰουδαίων συμφορὰς, ἃς ὁ παγχάλεπος αὐτοῖς ἐπεσώρευσε
e πόλεμος, ὁ διὰ τῆς Ῥωμαίων χειρός. αἵματι γὰρ ἡ πᾶσα
μὲν αὐτοῖς κατεῤῥαίνετο χώρα. ἔμελλε δὲ ὁμοῦ ταῖς πό-
λεσι καταπίμπρασθαι καὶ αὐτὸς ὁ διαβόητος νεὼς, οἶκοί τε
καπνίζεσθαι κατασεσεισμένοι. ὅτι δὲ καὶ πρὸ τῆς ἡμέρας
τῆς μεγάλης καὶ ἐπιφανοῦς, καθ' ἣν ἅπασι τὸ θεῖον προ-
S.Matth. xvi. 27. κείσεται βῆμα Χριστοῦ διδόντος ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα
αὐτοῦ, τὰ τοιάδε τοῖς Ἰουδαίοις συμβήσεται, διαμεμήνυκεν

1. ἐνάτης correxi ex c. d. Legebatur ἐννάτης. αἱ assumptum ex B. d. 3. μεταποιεῖσθαι c. Statim καὶ assumptum ex b. c. d. 4. τὸ τοιόνδε] τοῦτο b. παρὰ assumptum ex B. b. c. d. 5. τῆς assumptum ex B. μὲν pro δὲ Edd. invitis B. c. d. 6. μόνῳ c. d. μόνον Edd. 8. κτίσις c. d. φύσις Edd. διὰ φ. λέγοντος pro Θεοῦ λέγ. διὰ φ. c. d. 11. Haec που πάντως et καὶ assumpta ex c. d. 12. σκότει] σκοτεινῷ iid. φησὶ post καταμφίεσαι add. iid. τε assumptum ex iisdem. ἀλγοῦντα] κατηλγηκότα iid. 13. αὐτῷ δὴ τούτῳ (τοῦτο c.) pro ὥσπερ iid. οὖν] + ἤτοι τέρατα τὰ (τὰ om. b.?) b. c. d. 14. ἂν assumptum ex B. b. c. d. γε assumptum ex b. c. d. τὴν post εἰς add. b. 15. ἀτμὶς] + ἡ Edd. invitis omnibus. ἀτμίδα c. d. ἂν et που assumpta ex b. c. d. 16. ἐπεσώρευσε πόλεμος hoc ord. b. c. d. 17. τῆς διὰ pro διὰ τῆς Edd. Statim τῶν add. iid. 18. αὐτοῖς b. c. d. αὐτῶν Edd. 19. καταπίμπρασθαι post διαβόητος transp. Edd. invitis b. c. d. 20. κατασεσεισμένοι] διασεσεισμένοι b. 21. τὸ θεῖον προκείσεται hoc ordine b. c. d. 23. συμβήσεται τοῖς Ἰουδ. inverso ordine B.

εἰπὼν πρὶν ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ. σημειωτέον δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν ἐρωτώμενος παρὰ τῶν σοφῶν ἀποστόλων τὰ περὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, καὶ τὰ περὶ τῆς τῶν Ἱεροσολύμων a 231 A.
καταστροφῆς, ἔμιξε τὰ σημεῖα, ὡς τάχα που καὶ ἀγνοεῖσθαι λοιπὸν, ποῖα δή ποτε συμβήσεται.

Καὶ ἔσται, πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα Κυρίου, σωθήσεται· 32
ὅτι ἐν τῷ ὄρει Σιὼν καὶ ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ ἔσται ἀνασωζόμενος, καθότι εἶπε Κύριος, καὶ εὐαγγελιζόμενοι οὓς Κύριος προσκέκληται.

Ἔσεσθαι μὲν οὖν πάντῃ τε καὶ πάντως ἐπὶ ταῖς τῶν Ἰουδαίων ἀνοσιουργίαις ἐν οὐρανῷ καὶ γῇ τὰ σημεῖά φησι, b
καὶ τὰ τέρατα. προκείσεσθαι γεμὴν καὶ οὕτως αὐτοῖς τὰ ἐξ ἡμερότητος Θεοῦ, τὴν διὰ πίστεως δηλονότι σωτηρίαν, τὴν ἐν Χριστῷ δικαίωσιν, τὸν ἀῤῥαβῶνα τοῦ Πνεύματος, τὸν ἁγιασμὸν, τὴν ἐλπίδα τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας, ἀμνησικάκως αὐτοῖς ἀνέντος Θεοῦ καὶ τὰ εἰς Χριστὸν ἐγκλήματα. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Πέτρος κατῃτιᾶτο μὲν σφόδρα τοὺς Ἰουδαίων δήμους, διαῤῥήδην ἀνακεκραγὼς, ὡς ἀπεκτόνασι μὲν κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα καὶ c Acta SS. App. v. 30.
λυτρωτὴν, καὶ "Ἠρνήσαντο μὲν τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον, Ib. iii. 14.
" ἐζήτησαν δὲ ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι αὐτοῖς." προσετίθει δὲ τούτοις "Καὶ νῦν, ἀδελφοὶ, οἶδα ὅτι κατὰ ἄγνοιαν Ib. 17.
" ἐπράξατε, ὥσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν. μετανοήσατε Ib. ii. 38, 39.
" οὖν, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ " Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ λήψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ Ἁγίου Πνεύ-" ματος· ὑμῖν γάρ εἰσιν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τοῖς τέκνοις

1. *Κυρίου* om. Edd. invitis omnibus. 3. *σοφῶν*] *ἁγίων* Edd. 8. *τῇ* assumptum ex B. 9. *εἶπεν*] + *ὁ* Edd. (Co.) *εὐαγγελιζόμενος* (א 23. al.) cf. infra. *οὓς*] + *ὁ* F. Edd. (22 al.) 10. *προσκέκληται* Edd. *προσκέκληκεν* B. (153, 240.) 12. *ἀνοσιουργίαις*] *ἀνοσιεργ.* Edd. 13. *προκεῖσθαι* pro *προκείσεσθαι* iid. 18. *καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Πέτρος*] *Πέτρος γοῦν* iid. *τῶν* post *τοὺς* add. iid.

“ ὑμῶν.” οὐκοῦν κἂν εἰ γένοιτο, φησὶ, σημεῖα καὶ τέρατα,
d σωθήσεται πᾶς ὃς ἂν ἐπιγράψαιτο δεσπότην τὸν οὐρανοῦ τε
καὶ γῆς Κύριον. ὅτι δὲ ἔμελλεν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ἐν
αὐτῇ καὶ πρώτῃ λαληθήσεσθαι τῇ κυριοκτόνῳ Ἱερουσαλὴμ,
περιενεχθήσεσθαι δὲ οὕτω καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη διὰ τῶν
ἁγίων Ἀποστόλων, σαφὲς ἂν γένοιτο, τοῦ Προφήτου λέ-
γοντος Ἐν τῷ ὄρει Σιὼν καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἔσται ἀνασωζό-
μενος, καὶ εὐαγγελιζόμενος, οὓς Κύριος προσκέκληται· ὡς γὰρ
Heb. v. 4. ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος “ Οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν
“ τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.” κέκληνται τοίνυν
e ἀπολέγδην ἐκ πάντων οἱ μακάριοι μαθηταὶ, καὶ οὐκ αὐτό-
μολοι παρῆλθον εἰς ἀποστολὴν, καθάπερ ὁ ἀπόπληκτος
Φαρισαῖος ἐκεῖνος, ἤγουν νομικὸς, ὃς τοῖς τῆς μαθητείας
S. Matth. viii. 19. αὐχήμασιν ἑαυτὸν ἐνιεὶς, προσετίθει λέγων “ Κύριε, ἀκολου-
“ θήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ.” ταύτῃτοι καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ
παρενοχλοῦντά τε εἰκῇ, καὶ τῶν εὐαγγελικῶν ἐπιτηδευ-
μάτων οὐδ᾽ ὅσον εἰπεῖν ἐγγὺς γεγονότα, παρωθεῖτο λέγων
Ib. 20. “ Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ
“ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ
“ τὴν κεφαλὴν κλῖναι·” τοῖς γεμὴν ἐπιτηδείως ἔχουσιν εἰς
232 A. a ἀποστολὴν ἐπεφώνει λέγων “ Δεῦτε ὀπίσω μου καὶ ποιήσω
S. Matth. iv. 19. “ ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων.” Ματθαῖον γεμὴν ἐξ αὐτῶν
Ib. ix. 9. ἀνίστη τῶν τῆς πλεονεξίας ἐργαστηρίων, ἀκολουθεῖν ἐπι-
τάττων· προσκέκληται δὲ, κατ᾽ ἰδίαν βούλησιν, οὕσπερ ἦν
εἰκὸς, ἔσεσθαι δυνατωτάτους εἴς γε τὸ ἀποπεραίνειν δύνασ-
θαι, καὶ μάλα νεανικῶς, τὸ αὐτῷ δοκοῦν, εἰ καὶ ἥρπασε τὸν
προδότην ὁ τῆς ἀνομίας εὑρετὴς καὶ πατήρ.

2. ἐπιγράψαιτο] ἐπικαλέσηται Edd. 8. εὐαγγελιζόμενος] εὐαγγελιζόμενοι iid. προσκέκληται B. c. d. προσκέκληκεν Edd. 9. ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος] Παῦλος γράφει iid. ἑαυτοῦ iid. 10. ἀλλὰ] Sic correxi ex c. d. ἀλλ᾽ ὁ Edd. 14. προσετίθει] προσέθει iid. 15. αὐτὸς accessit ex B. 18–20. φωλεοὺς—κλῖναι] καὶ τὰ ἑξῆς Edd. 22. ὑμᾶς] + γενέσθαι Edd. 23. ἀνίστησι iid. 24. προσκέκληνται iid. ὥσπερ pro οὕσπερ iid. 25. δυνατώτατοι iid. ἀποπεραίνουν iid. ante Migne.

b
Διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, Κεφ. γʹ.
ὅταν ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν Ἰούδα καὶ Ἱερουσαλὴμ, καὶ 2
συνάξω πάντα τὰ ἔθνη καὶ κατάξω αὐτὰ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ
Ἰωσαφάτ, καὶ διακριθήσομαι πρὸς αὐτοὺς ἐκεῖ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ
μου καὶ τῆς κληρονομίας μου Ἰσραὴλ, οἳ διεσπάρησαν ἐν τοῖς
ἔθνεσι, καὶ τὴν γῆν μου καταδιείλοντο, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν μου 3
ἔβαλον κλήρους, καὶ ἔδωκαν τὰ παιδάρια πόρναις, καὶ τὰ c
κοράσια ἐπώλουν ἀντὶ οἴνου καὶ ἔπινον.

Ἐκ τῆς Ῥοβοὰμ βασιλείας ἀποῤῥαγεισῶν τῶν δέκα φυλῶν, καὶ διῃρημένων αὐτῶν καὶ παντὸς τοῦ Ἰσραὴλ, εἴς τε τὸν Ἐφραῒμ καὶ τὸν Ἰούδα οἱ μακάριοι γεγόνασι προφῆται. λελαλήκασι δὲ τὰ παρ᾽ ἀμφοῖν, τῆς ὅλης αὐτοῖς βασιλείας παρατεινούσης μέχρι καιρῶν τῆς αἰχμαλωσίας. μετὰ δέ γε d
τὴν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐκεῖθεν ὑποστροφὴν, καὶ τὴν γεγενημένην κατὰ καιροὺς ἐπάνοδον, προεφήτευσαν ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ Ἀγγαῖός τε καὶ Ζαχαρίας καὶ μέντοι καὶ Μαλαχίας φαίνεται δὲ καὶ ὁ Ἔσδρας ὀλίγα ἄττα τῶν κατ᾽ ἐκεῖνο καιροῦ, καὶ ἐν τοῖς αὐτοῦ χρόνοις γεγενημένων προαγορεύσας. μέμνηται τοίνυν τῶν προκειμένων ὁ λόγος πράγματος οὐκ ἐν καιρῷ προφητῶν τῶν ἀρχαίων γεγενημένου, ἀλλ᾽ ὅτε δὴ μόλις Κύρου τὸν λαὸν ἀνέντος ὑπενόστησαν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. καὶ τί τὸ χρῆμα τὸ ἀξιάκουστον, e
τί δὲ δὴ γενέσθαι συμβέβηκεν, ἐροῦμεν ὡς ἔνι, τὴν τοῦ Ἔσδρα συγγραφὴν κομίζοντες εἰς ἀπόδειξιν.

Οὐκοῦν ἐπειδήπερ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπανῆλθον ἄρτι, καὶ δασμῶν καὶ τῶν τῆς δουλείας ἀναπνεύσαντες πόνων οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, ἐπὶ τὸ ῥᾴθυμον ἐτράποντο, καὶ ἦσαν οὐκ ἀσφαλεῖς

1. *Διότι* B.F. (ℵ Alex. XII.) *ὅτι* Edd. (Vat.) *ἐν* alt. om. F. 2. *ἀνεπιστρέψω* F. *καὶ* alt. om. B. (51, 95, 185, 238.) 3. *τοῦ* assumptum ex B. cf. 234. fin. 235 c. d. 236. c. 6. *καταδιείλοντο* B. F. (36 al.) *κατεδιείλαντο* Edd. 8. *ἀντὶ*] + *τοῦ* Edd. (Vat.) invitis B.F. *ἔπινον* B. *ἔπιον* F. Edd. (228.) 10. *αὐτῶν*] *αὐτῷ* Edd. 12. *βασιλείας*] *προφητείας* iid. 14. *τοῖς* assumptum ex B. 18. *καιροῦ*] *καιρῶν* iid. 20. *καιροῖς* iid. 21. *ὅτι* pro *ὅτε* iid. *λαὸν* B. *Ἰσραὴλ* Edd.

τῶν διὰ Μωυσέως τεθεσπισμένων ἐπιτηδευταὶ καὶ φύλακες. Exod. xxxiv. 16. ἀποφάσκοντος γὰρ τοῦ νόμου τὸ χρῆναί τινας ταῖς τῶν 233 A. a ἀλλοφύλων θυγατράσι συγκατευνάζεσθαι, ὀλίγα φροντίσαντες τῶν θεόθεν αὐτοῖς κεχρησμῳδημένων, ἀλλοτρίαις γυναιξὶν ἐπεμίσγοντο. καὶ πρὸς τοῦτο λίαν δεδυσφορηκὼς 3 Esdr. viii. 68. Ἔσδρας, περιεῤῥήγνυτο μὲν τὴν ἐσθῆτα, κατωλοφύρετο δὲ τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ τῶν ἀλλοφύλων γυναικῶν ἀπαλλάττεσθαι παρεκάλει. οἱ δὲ τοῦτο δρᾶν ἀνεπείθοντο, δεδιότες τάχα που τὰ ἐξ ὀργῆς, καὶ τῶν ἐσομένων αὐτοῖς, εἰ μὴ ἕλοιντο τιμᾶν τὸν νόμον, τῶν προγεγονότων τὴν πεῖραν ἐποιοῦντο διδάσκαλον. ἐπειδὴ δὲ ἀπεβέβλητο καὶ ἀπεφοίτα b τῶν Ἱεροσολύμων ἡ τῶν ἀλλοφύλων γυναίων πληθὺς, λοιπὸν ἀναγκαίως κατεπικραίνοντο πρὸς ὀργὰς οἱ περίοικοι τῶν ἐθνῶν, ἅτε δὴ καὶ διὰ τούτων οὐ μετρίως ἐξυβρισμένοι, καὶ πρός γε δὴ τούτῳ κἀκεῖνο που τάχα διελογίζοντο κατὰ σφᾶς αὐτούς. ἐπειδὴ γὰρ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἀνετείχιζον μὲν, ἐσπούδαζον δὲ καὶ αὐτὸν τὸν θεῖον ἐγείρειν ναὸν, τοῖς τοῦ φθόνου βέλεσιν ἀνεκαίοντο πρὸς ὀργὰς, καὶ διακωλύειν ἐπεχείρουν, ἐκεῖνο διενθυμούμενοι, κατά γε τὸ εἰκὸς, ὡς εἰ c γένοιτο πάλιν ὁ Ἰσραὴλ ἐν δυναστείαις ταῖς πρώην, καὶ τετειχισμένας μὲν ἔχοι τὰς πόλεις, ἐπαμύνοντα δὲ τὸν τῶν ὅλων Θεὸν, ἅτε δὴ τοῖς ἀρχαίοις ἔθεσι θεραπευόμενον ἐν ναῷ, πάλιν κατακρατήσει καὶ ἀφόρητος ἔσται τοῖς ἁπανταχοῦ, καὶ δασμοὺς ἐπιβαλεῖ τῶν ὁμόρων τισὶ, καὶ ἁλώσονται πάντως, καταδῃουμένων αὐτοῖς τῶν χωρῶν, εἰ δή τινες ἕλοιντο κἂν γοῦν ὀψὲ ἀντιβλέψαι μόνον. ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας παρεσκεύαζον μέν τινας ἀπείργειν αὐτοὺς τῶν τε ἐπ' αὐτῷ τῷ ναῷ, καὶ τοῖς τείχεσι κατασκευασμάτων. ἐπειδὴ d δὲ αὐτοῖς ἀνόνητος ἦν ἡ σπουδὴ, Θεοῦ κατευρύνοντος τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ τὴν τῶν ἐπιτηδευμάτων ὁδὸν, ὡπλίζοντο λοιπὸν καὶ καταστρατεύειν ἤθελον· ἀλλ' ἥλωσαν καὶ πεπτώκασι

2. τὸ assumptum ex B. τῶν ἀλλοφύλων post θυγατράσι transp. Edd. 11. δὲ assumptum ex B. 26. ὀψὲ om. B. 28. κατασκευασμάτων] παρεσκευασμένων Edd.

ἐπαμύνοντος αὐτοῖς Θεοῦ. γέγονε δὲ τῶν εἰς τοῦτο συναγηγερμένων ἡ ἄθροισις ἐν τῇ κοιλάδι Ἰωσαφάτ· χῶρος δὲ οὗτος οὐ πολλοῖς σταδίοις ἀπέχων Ἱερουσαλὴμ, ἐν τοῖς πρὸς ἠῶ μέρεσι. ψιλὸν δὲ εἶναί φασι, καὶ ἱππήλατον. ὅτι δὲ διεφθονήκασι μέν τινες τῶν δυνατωτέρων τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ τὸν θεῖον ἐγείρουσι ναὸν, ὤνησαν δὲ οὐδὲν, διδάξει λέγων ὁ e μακάριος Ἔσδρας "Ἐν δὲ τοῖς ἐπὶ Ἀρταξέρξου τοῦ 3 Esdr. ii. 15. "Περσῶν βασιλέως χρόνοις κατέγραψαν κατὰ τῶν κατοι"κούντων ἐν Ἰουδαίᾳ καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ Βήλεμος καὶ "Μιθριδάτης καὶ Ταβέλλιος καὶ Ῥάθυμος καὶ Βεέλτεθμος "καὶ Γεέλτεθμος ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ τούτοις "συντασσόμενοι, οἰκοῦντες δὲ ἐν Σαμαρείᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις "τόποις." ἦν δὲ τῆς γραφῆς τοιάδε τις ἡ δύναμις, ὡς εἴη μὲν πόλις ἄθραυστον ἔχουσα δύναμιν Ἱερουσαλὴμ, εἴκουσα δὲ οὐδαμῶς τοῖς τῶν ἑτέρων χωρῶν βασιλεῦσιν· ἀντεγει- a 234 A. ρομένη δὲ μᾶλλον καὶ σφόδρα νεανικῶς, ἣν εἰ γένοιτο πάλιν ὑπονοστῆσαι πρὸς τὸ ἀρχαῖον, καὶ αὐτοῖς σωρεύσει φροντίδας τοῖς τῆς Βαβυλῶνος κατὰ καιροὺς ἡγουμένοις. ἀλλ' ὤνησαν μὲν, ὡς ἔφην, οἱ τὰ τοιάδε γεγραφότες παντελῶς οὐδέν. παρεκάλουν δέ τινες τῶν ἐν Σαμαρείᾳ, τοὺς ἐκ Βαβυλῶνος μετοικισθέντας συνεργάζεσθαί τε καὶ συνοικοδομεῖν αὐτοῖς. οἱ δὲ οὐκ ἤθελον, καὶ ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας κεκμήκασιν οὐ μετρίως, ταῖς ἐκείνων ἐπιβουλαῖς ἀντεξάγοντες. γέγραπται b δὲ οὕτως ἐν τῷ Ἔσδρᾳ πάλιν "Καὶ ἤκουσαν οἱ θλίβοντες 1 Esdr. iv. 1–5. "Ἰούδαν καὶ Βενιαμὶν, ὅτι οἱ υἱοὶ τῆς ἀποικίας οἰκοδομοῦσιν "οἶκον τῷ Κυρίῳ Θεῷ Ἰσραήλ· καὶ ἤγγισαν πρὸς Ζορο"βάβελ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῶν πατριῶν, καὶ εἶπον "αὐτοῖς Οἰκοδομήσομεν μεθ' ὑμῶν, ὅτι ὡς ὑμεῖς ἐκζητοῦ"μεν τὸν Θεὸν ὑμῶν, καὶ αὐτῷ ἡμεῖς θυσιάζομεν ἀπὸ

3. ἀπέχων] + τῆς Edd. 9. ἐν prius] + τῇ iid. 10. Σαβέλλιος iid. Ῥάθιμος iid. Βέλτεθμος iid. 11. Γεέντεθμος iid. 14. εἴκουσα] ἥκουσα iid. 16. καὶ assumptum ex B. ἣν] ἵν' Edd. 17. σαλεύσει pro σωρεύσει iid. 19. Haec ὡς ἔφην οἱ accesserunt ex B. 20. τοὺς ἐκ Βαβ. μετοικισθέντας] τῶν ἐκ Βαβ. μετοικισθέντων iid. 28. οἰκοδομήσομεν B. (A.V.) οἰκοδομήσωμεν Edd. 29. ὑμεῖς (sic) iid. ante Migne.

“ ἡμερῶν Σαρσάθου βασιλέως Ἀσοὺρ τοῦ ἐνέγκαντος ἡμᾶς “ ὧδε. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς Ζοροβάβελ καὶ Ἰησοῦς καὶ “ οἱ κατάλοιποι τῶν ἀρχόντων τῶν πατριῶν τοῦ Ἰσραὴλ “ Οὐχ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ Θεῷ ἡμῶν, c “ ὅτι ἡμεῖς αὐτοὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ οἰκοδομήσομεν Κυρίῳ τῷ Θεῷ “ ἡμῶν, ὡς ἐνετείλατο ἡμῖν Κῦρος ὁ βασιλεὺς Περσῶν. καὶ “ ἦν ὁ λαὸς τῆς γῆς ἐκλύων τὰς χεῖρας τοῦ λαοῦ Ἰούδα, “ καὶ ἐνεπόδιζον αὐτοὺς τοῦ οἰκοδομεῖν, καὶ μισθούμενοι ἐπ’ “ αὐτοὺς, βουλευόμενοι τοῦ διασκεδάσαι βουλὴν αὐτῶν.” ἀλλ’ ἐπεβούλευον μὲν, ἄπρακτος δὲ καὶ τούτοις ἡ ἐπιχείρησις ἦν. ὅτι δὲ τῆς λαθραίου λοιπὸν ἀτονούσης ἐπιβουλῆς τὸν πολέμου νόμον ᾔεσαν στρατευόμενοι πάντες οἱ περίοικοι d τῶν ἐθνῶν, ἥλωσάν τε καὶ πεπτώκασι, κἀντεῦθεν ἂν μάθοις.

2 Esdr. iv. 7–10. γράφει γὰρ ὧδε πάλιν καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ. “ Καὶ “ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν Ἀναβαλὰτ καὶ Τωβίας καὶ οἱ Ἄραβες “ καὶ οἱ Ἀμμανῖται ὅτι ἀνέβη ἡ φυὴ τοῖς τείχεσιν Ἱερου- “ σαλὴμ, καὶ ὅτι ἤρξαντο αἱ διασφαγαὶ ἀναφράσσεσθαι, “ πονηρὸν αὐτοῖς ἐφάνη σφόδρα. καὶ συνήχθησαν πάντες “ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐξελθεῖν καὶ παρατάξασθαι ἐν Ἱερουσαλήμ. e “ καὶ πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, φησὶ, προσηυξάμεθα, “ καὶ ἐστήσαμεν προφύλακας ἐπ’ αὐτοὺς ἡμέρας καὶ νυκτὸς “ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ εἶπεν Ἰούδας Συνετρίβη ἡ “ ἰσχὺς τῶν ἐχθρῶν, καὶ ὄχλος πολύς.” καὶ σεσίγηται μὲν ἐν τούτοις τῆς κοιλάδος ἡ μνήμη· φέρει δὲ τοῦτο πάλιν εἰς ἡμᾶς ὁ τῆς παραδόσεως λόγος. ἀξιόχρεως δὲ εἰς πίστιν ἡ προφητεία καὶ αὐτὸν ἡμῖν τὸν τοῦ πολέμου χῶρον κατονομάζουσα. ταυτησὶ τῆς ἱστορίας μεμνῆσθαί φαμεν, συνάξειν λέγοντα πάντα τὰ ἔθνη εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰωσαφάτ. δῆλον δὲ ὅτι οὐκ ἄκοντα ἄξει, ἀλλ’ ὅτι βουλόμενα ἐλθεῖν οὐ κωλύσει. διακριθήσεσθαι δὲ πρὸς ταῦτα περὶ τοῦ Ἰσραὴλ

1. Σαρσάθου B. Ἀσαραδὰν Aub. (Vat.) Σαρσάθου—ὧδε om. Pont. Ἀσοὺρ B. (Alex.) Ἀσσοὺρ Aub. (Vat.) 2, 3. καὶ εἶπε—τοῦ Ἰσραήλ] οἱ δὲ περὶ τὸν Ζοροβάβελ εἶπον Edd. 9. βουλευόμενοι] ἐβουλεύοντο iid. 14. καὶ prius assumptum ex B. 15. ἤκουσεν ἀναβαλὰτ B. (ἀναβαλλατ 55. sic quoque Cod. Frid.-Aug. in v. 1.) ἤκουσε Σαναβαλὰτ Edd. (Cod. Frid.-Aug.) ἄῤῥαβες B. 17. ἀναφράσσεσθαι] + καὶ Edd. inv. B. (44. al.)

καὶ τῆς ἑαυτοῦ κληρονομίας, ἣν καταδιείλοντο διαρπάζοντές a 235 A. που τάχα τὰ τῶν Βαβυλωνίων λείψανα, καὶ ἐν καιρῷ τῆς ταλαιπωρίας συνεπιτιθέμενοι, καὶ πόρναις μὲν τὰ παιδάρια χαριζόμενοι, προθέντες δὲ τὰ κόρια πρὸς ἀσυνήθη πορνείαν, καὶ οἷον ἐκκαπηλεύοντες ταῖς ἑτέρων ἀσελγείαις, εἶτα τοὺς ἐντεῦθεν μισθοὺς εἰς τρυφὰς καὶ μέθας συλλέγοντες.

Φαμὲν δέ τι καὶ ἐφ᾽ ἡμῶν τοιοῦτον γενέσθαι, τὴν διὰ Χριστοῦ λύτρωσιν ἐννενοηκότες. ἐξείλετο μὲν γὰρ ἡμᾶς αἰχμαλώτους ὄντας, καὶ ὑπὸ τυράννῳ πράττοντας, πικρῷ b φημὶ δὴ τῷ σατανᾷ, ἀνεκόμισε δὲ ὥσπερ εἰς γῆν ἁγίαν, εἰς πολιτείαν εὐαγγελικὴν, εἰς ἕξιν εὐμαθεστάτην, εἰς πόλιν τετειχισμένην τὴν νοητὴν Ἱερουσαλὴμ, "ἥτις ἐστὶν Ἐκ-"κλησία Θεοῦ ζῶντος," (1 Tim. iii. 15.) οἰκοδομεῖσθαι παρασκευάσας, ὡς λίθους τιμίους "εἰς ναὸν ἅγιον, εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ "ἐν Πνεύματι." (Eph. ii. 21, 22.) ἀλλὰ τοῖς ἐκ βασκανίας πόνοις ἡ τῶν δαιμονίων ἀνεφλέχθη ἀνοσία πληθὺς, καὶ μέντοι πρὸς τούτοις οἱ τοῖς δόγμασι τῆς ἀληθείας μαχόμενοι, καὶ πολλὰς c μὲν τὰς κατὰ τῶν ἁγίων ἐφόδους πεποίηνται, ἠδίκησαν δὲ οὐδὲν προασπίζοντος Θεοῦ, παραθαῤῥύνοντος δὲ Χριστοῦ καὶ λέγοντος "Θλίψιν ἕξετε ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ θαρσεῖτε, "ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον." (S. Joan. xvi. 33.)

Ὕθλος μὲν οὖν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις σαθρὸς καὶ γραώδης, ὡς ἔσται κατὰ καιροὺς ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰωσαφὰτ ἡ παρὰ Θεοῦ κατὰ πάντων κρίσις, μετὰ τὸ ἀναβιῶναι τοὺς νεκρούς. οἴονται δὲ ὅτι τῶν εἰς αὐτοὺς ἕνεκα γεγονότων ἀποτιοῦσι d λόγους, οἱ κατὰ πᾶσαν τὴν ὑπ᾽ οὐρανόν. ἀμοιρήσειε δ᾽ ἂν οὐδαμῶς τοῦ γελᾶσθαι πρέπειν τὸ ἐνθύμημα αὐτῶν, τῆς θεοπνεύστου γραφῆς τὰ τῆς προφητείας ἐκπεπεράνθαι λεγούσης, καὶ ὅτι δίκας ἐξήτηνται παρὰ Θεοῦ τὰ περίοικα τῶν ἐθνῶν, τοῦ πολέμου γεγονότος ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰωσαφάτ.

1. καταδιείλοντο] καταδιείλαντο Edd. 5. ἀσελγίαις iid. 6. τρυφὰς] τροφὰς iid. 14. τοῦ assumptum ex B. 17. καὶ πολλὰς] πολλοὶ iid. 19. παραθαρσύνοντος iid. 22. οὖν assumptum ex B. 26. ἀμοιρήσει iid. 27. αὐτοῖς iid.

ἐπέθρωσκον γὰρ, ὡς ἔφην, τοῖς λειψάνοις τοῦ Ἰσραὴλ, καίτοι πλείστην ὅσην ἀνατλάντος ταλαιπωρίαν· δέδοντο γὰρ τοῖς Βαβυλωνίοις.

e
4 Καὶ τί ἐμοὶ καὶ ὑμῖν Τύρος καὶ Σιδὼν, καὶ πᾶσα Γαλιλαία ἀλλο-
φύλων; μὴ ἀνταπόδομα ὑμεῖς ἀνταποδίδοτέ μοι; ἢ μνη-
σικακεῖτε ὑμεῖς ἐπ' ἐμοί; ὀξέως καὶ ταχέως ἀνταποδώσω τὸ
5 ἀνταπόδομα ὑμῶν εἰς τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, ἀνθ' ὧν τὸ
ἀργύριόν μου καὶ τὸ χρυσίον μου ἐλάβετε, καὶ τὰ ἐπίλεκτά
6 μου καὶ τὰ καλὰ εἰσηνέγκατε εἰς τοὺς ναοὺς ὑμῶν· καὶ τοὺς
υἱοὺς Ἰούδα καὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἀπέδοσθε τοῖς υἱοῖς τῶν
236 A. a Ἑλλήνων, ὅπως ἐξώσητε αὐτοὺς ἐκ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

Ἔθνος μὲν οὖν ἅπαν κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ συναγήγερται, Μωαβῖται, Ἰδουμαῖοι, Ἰεβουσαῖοι, Ἀμμανῖται, καὶ οἱ λοιποί. κατάρξαι δὲ οἶμαι βουλῆς καὶ ἐγχειρημάτων Δαμασκηνοὺς καὶ Τυρίους καὶ τοὺς καλουμένους Φυλιστιεὶμ, καὶ μέχρις αὐτῆς τῆς Γὲθ, ἥτις καλεῖται καὶ ἀλλοφύλων. τοιγάρτοι καὶ πρὸς αὐτοὺς ὁ τῶν ὅλων Θεός Καὶ τί ἐμοὶ καὶ ὑμῖν
b *Τύρος καὶ Σιδὼν καὶ πᾶσα Γαλιλαία ἀλλοφύλων; ποίας γὰρ, φησὶ, τὰς ἀφορμὰς τῆς ἀγριότητος ἔχοντες, ταλαιπωροῦντα τὸν Ἰσραὴλ, καὶ ταῖς ἐκ Βαβυλωνίων συμφοραῖς οὐ μετρίως κατηχθισμένον ἀνοσίως ἐπιφορτίζετε, πικρῶς ἐπιβαίνοντες καὶ οἷον ἐμὲ γελῶντες τὸν σώζοντα τάχα που, καὶ ἀμυνόμενοι, καὶ τὰ ἐχθρῶν εἰς ἐμὲ τολμῶντες λέγειν, μᾶλλον δ' ἤδη καὶ δρᾶσαι; οὐκοῦν οὐκ εἰς μακρὰν ἀπολήψεσθε τὸ ἀνταπόδομα. ἥξει δὲ ὑμῖν εἰς κεφαλήν· δίκας γὰρ ἀποτιεῖτε ἐμοὶ τῷ διακριθησομένῳ πρὸς ὑμᾶς ἐν τῇ*
c *κοιλάδι τοῦ Ἰωσαφάτ. ἐγκαλεῖ δὲ αὐτοῖς ὡς διηρπακόσι*

1. *ἐπέθρωσκεν* Edd. 2. *δέδονται* iid. 4. *καὶ*] + *γε* F. Edd. (Co.) *ὑμῖν* habent D. F. (22. al.) sed cf. infra 258 c. Glaph. 226 c. in Es. 326 d. 5. *ἢ*] *εἰ* B. 6. Haec *ὑμεῖς ἐπ' ἐμοί* om F. Edd. 7. *τὰς* assumptum ex F. cf. infra 258 d. *εἰς τὰς κ. ὑμῶν* om. B. (86.) *ἀνθ' ὧν*] + *γὰρ* B. 9. *εἰσενέγκατε* Edd. *καὶ* alt. om. F. Edd. (Co.) 10. *Ἰσραήλ* B. (239.) cf. S. Cyr. locis supra citatis. *Ἱερουσαλὴμ* Edd. 15. *φιλιστιεὶμ* Edd. 16. *Γὲτ* iid. 21. *κατηχθημένον* iid. 23. *ἀμυνόμενοι* B. *ἀμυνόμενον* iid. 24. *οὐκ* accessit ex B.

μὲν τὰ ἐπίλεκτα τοῦ ναοῦ, καὶ τὰ χρυσᾶ σκεύη σεσυληκόσι, καὶ ταῖς τῶν ἰδίων θεῶν ἀνατεθεικόσι τιμαῖς. ἀφόρητον δὲ τὸ χρῆμα καὶ πικρὸν, καὶ οὐκ ἀνικάνως ἔχον εἴς γε τὸ δύνασθαι καταλυπῆσαι Θεόν. ἔφη γὰρ ὅτι "Τὴν δόξαν Es. xlii. 8. "μου ἑτέρῳ οὐ δώσω, οὐδὲ τὰς ἀρετάς μου τοῖς γλυπτοῖς." τί γὰρ ἕτερον ἂν εἴη τὸ τοῖς θείοις ἀναθήμασι τοὺς τῶν εἰδώλων καλλωπίζειν ναοὺς, ἢ μονονουχὶ διακεκραγέναι καὶ λέγειν ὡς εἴη μὲν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἐν δευτέροις, τὰ δὲ ἐν λόγῳ τῷ προὔχοντι καὶ σώζειν εἰδότα τοὺς ἰδίους προ- d σκυνητάς; καὶ οὐκ ἀπόχρη, φησὶν, εἰς δυσσέβειαν ὑμῖν τὸ τῶν θείων ἀναθημάτων τὸν ἐμὸν γυμνῶσαι νεὼν, ἀλλὰ γὰρ καὶ τοὺς υἱοὺς Ἰούδα καὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἀπέδοσθε τοῖς υἱοῖς τῶν Ἑλλήνων. γενέσθαι δέ τι τοιοῦτον εἰκὸς, ὡς ἐν ταῖς χώραις τῶν ἐθνῶν τινὰς ἀποκομισθῆναι τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, ἀπεμπολούντων αὐτοὺς ἢ Τυρίων τυχὸν, ἢ καὶ ἑτέρων, οἷς ἐμπορία τὸ σπουδαζόμενον, καὶ φιλοκέρδεια τὸ ἐπιτήδευμα.

Πρέποι δ' ἂν ὁ λόγος, ὥς γε μοι φαίνεται, καὶ τοῖς τῶν e ἀνοσίων προεστηκόσιν αἱρέσεων, οἳ τοὺς υἱοὺς τῆς Ἐκκλησίας μονονουχὶ διαρπάζοντες τῇ τῶν Ἑλλήνων καταπωλοῦσι σοφίᾳ, ἵνα πολυπλόκων ἐννοιῶν ἀναπιμπλάμενοι, πικροὶ γένοιντο ζητηταὶ, μᾶλλον δὲ ἀπειθεῖς τε καὶ ἀλιτήριοι, καὶ τὰ ὀρθὰ διαστρέφοντες, καίτοι δέον ἁπλῇ διαβιῶναι φύσει, καὶ τὸν ἀκαπήλευτον λόγον τῆς ἀληθείας μελετᾶν. ἔξω δὴ οὖν τῶν ἰδίων ὁρίων γενέσθαι τοὺς ἠπατημένους παρασκευάζουσιν. ὅροι δὲ ὥσπερ καὶ χώρα τῶν τέκνων τῆς Ἐκ- a 237 A. κλησίας τῆς ἀληθείας ἡ γνῶσις, καὶ τὸ εἰς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀκριβῶς ἐξητασμένων εἰς ὀρθότητα νενευκός. λέγοιντο δ' ἂν εἰκότως χρυσᾶ σκεύη καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ἐπίλεκτα Θεοῦ, κατὰ τὸ ἀληθὲς οἱ πίστει τε κατηγλαϊσμένοι, καὶ τοῖς ἐξ ἔργων

7. καλλωπίζειν] κατακαλλύνειν Edd. 9. λόγῳ τῷ προὔχοντι] λόγοις τοῦ προὔχοντος iid. εἰδότας iid. 10. φημὶ iid. 12. Ἰσραὴλ] Ἱερουσαλὴμ iid. (ut supra.) 16. ἐμπορεία B. φιλοκερδεῖν Edd. 18. Πρέπει iid. 22. γενῶνται iid. 23. φύσει B. φράσει Edd. 28. λέγοιτο iid. 29. καὶ post Θεοῦ add. iid. 30. τε assumptum ex B.

ἀγαθῶν αὐχήμασι κεχρυσωμένοι, καὶ τῷ τῆς εὐσεβείας διαστίλβοντες κάλλει. ἀλλ' εἰ γένοιτό τινα τῶν ὧδε λαμπρῶν τοῖς τῆς ἀπάτης ἐναλῶναι βρόχοις, ἀκούσονται πάντως οἱ
b τῆς ἀπάτης εὑρεταί Τὸ ἀργύριόν μου καὶ τὸ χρυσίον μου ἐλάβετε, καὶ τὰ ἐπιλεκτά μου εἰσηνέγκατε εἰς τοὺς ναοὺς ὑμῶν.
1 Cor. viii. 12. ἔγκλημα δὲ τοῦτο δεινόν τε καὶ δυσδιάφυκτον. "Ἁμαρ"τάνοντες γὰρ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς, ὑπὲρ ὧν Χριστὸς "ἀπέθανεν," αὐτὸν ἀδικοῦσι Χριστὸν, ᾧ πάντῃ τε καὶ πάντως τὰς τῶν εἰς αὐτὸν πεπλημμελημένων δίκας ἀποτιοῦσιν.

7 Ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω αὐτοὺς ἐκ τοῦ τόπου, οὗ ἀπέδοσθε αὐτοὺς
c ἐκεῖ, καὶ ἀνταποδώσω τὸ ἀνταπόδομά ὑμῶν εἰς κεφαλὰς
8 ὑμῶν. καὶ ἀποδώσομαι τοὺς υἱοὺς ὑμῶν καὶ τὰς θυγατέρας
ὑμῶν εἰς χεῖρας υἱῶν Ἰούδα, καὶ ἀποδώσονται αὐτοὺς εἰς
αἰχμαλωσίαν εἰς ἔθνος μακρὰν ἀπέχον, ὅτι Κύριος ἐλάλησεν.

Ἄπρακτα μὲν τὰ Τυρίων ἔσεσθαι μηχανήματα καὶ τὰ ἐκ τῆς δυστροπίας εὑρέματα κατὰ τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, ἐναργέστατά φησιν, ἐξ ἀντιστρόφου δὲ ὥσπερ γενέσθαι τοῖς ἠδικηκόσι τὴν συμφορὰν, καὶ τοῖς ἴσοις ἐναλῶναι κακοῖς, μονονουχὶ
d πιπτούσης εἰς κεφαλὴν τῶν ἀνόσια πεπλημμεληκότων τῆς ἰσοστάθμου δικῆς. ὥσπερ γὰρ αὐτοὶ τὸ ἐξ Ἰούδα γένος εἷλον, εἶτα τοῖς ἀνδραποδώναις δεδώκασιν, ἀποκομίζειν εἰπόντες εἰς ἔθνος μακρὰν, οὕτω τὰ αὐτῶν ἀπεμποληθήσεσθαι τέκνα, φησὶ, διὰ χειρὸς Ἰουδαίων, καὶ ὅτι πάντῃ τε καὶ πάντως τὰ τοιάδε συμβήσεται, προσεμπεδοῖ λέγων Ὅτι Κύριος ἐλάλησεν. ἀνήνυτον δὲ πάντως οὐδὲν ὃ φθέγξεται

1. ἀγαθοῖς Edd. 3. ἐναλῶναι] ἁλῶναι iid. 7. ἀδελφοὺς] + ἡμῶν iid. 11. Ἰδοὺ] Καὶ ἰδοὺ F. Edd. (Vat.) 12. τὸ om. F. Edd. (Co.) εἰς] + τὰς F. (62, 95, 147, 185.) κεφαλὰς] οἱ ο' κεφαλὴν XII mg. cf. infra. 20. κεφαλὰς Edd. 22. ἀνδραποδισταῖς iid. 24. Ἰουδαίων] Ἰούδα iid. πάντῃ τε καὶ assumpta ex B. 25. τὰ assumptum ex B. προσεμποδεῖ (sic) Edd. ante Migne. 26. φθέγγεται iid.

Θεός. καὶ γοῦν ἔφη Χριστός "Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρ- S Matth. xxiv. 35.
"ελεύσεται· οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι."

Καὶ ταυτὶ μὲν ἱστορικῶς· εἰ δὲ δή τις ἕλοιτο περιαθρεῖν e τὰ πνευματικὰ, καὶ τῶν κεκρυμμένων ἀναπίμπλασθαι νοημάτων, ἐννοήσει πάλιν, ὅτι καὶ Ἑλλήνων παῖδες οἱ ταῖς δοκη[σι]σοφίαις ἐξωφρυωμένοι, καὶ μὴν καὶ αἱρετικοὶ πολυπλόκοις ἀπάτης εὑρήμασι τὸ δοκεῖν τι σφισὶν αὐτοῖς ἀπονέμοντες, ἀποφέρουσι τῶν ἁπλουστέρων τινὰς τῆς ὀρθῆς τε καὶ ἀμωμήτου πίστεως, ἧς ἂν ἔχοιεν παρὰ Θεοῦ, καὶ τοῖς βρόχοις τῆς ἀπάτης ἐνδέοντες μονονουχὶ, καὶ ἐν δορικτήτων μοίρᾳ λαβόντες, ἀποκομίζουσι τῶν τῆς ἀληθείας ὅρων ὡς a 238 A. ἀποτάτω. ἀλλ' ὅ γε τῶν ὅλων Θεὸς ἄπρακτον αὐτοῖς ἀποφαίνει τὴν κακουργίαν, καὶ ἀνίησι μὲν τοὺς ἠπατημένους, τοὺς δὲ τῶν ἀπατησάντων κατὰ μάθησιν υἱοὺς προσάγει τοῖς ἐξ Ἰούδα· νοηθεῖεν δ' ἂν οὗτοι πάλιν οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ, καὶ ὅσοι τὸ Χριστοῦ λαλοῦσι μυστήριον· οἱ δὲ τῆς ἐκείνων πλάνης ἀπαλλάττοντες, εἰς καλήν τε καὶ ἀξιέραστον ἀποφέρουσι δουλείαν, τὴν ὑπὸ Χριστῷ δηλονότι, καὶ οἷον αἰχμαλώτους ἁρπάζουσι, μετατιθέντες εἰς τὴν ἑαυτῶν ἕξιν b τε καὶ γνώμην, ἣ τῆς ἐκείνων ἐστὶν ἀποτάτω. πολὺ γὰρ τὸ μεταξὺ τῆς γνώμης τε τῶν ἁγίων, καὶ τῆς τῶν τοιούτων ὁρᾶται. λέγεται δὲ καὶ ὁ Χριστὸς τοὺς ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἀπάτης εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ κατὰ φύσιν Θεοῦ μετενηνεγμένους ὡς αἰχμαλώτους ἑλεῖν. ἔφη γὰρ ὁ μακάριος Δαυείδ "Ἀναβὰς εἰς ὕψος ᾐχμαλώτευσας αἰχμαλωσίαν, ἔλαβες Ps. lxvii. 19.
"δόματα ἐν ἀνθρώποις."

9 Κηρύξατε ταῦτα ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἁγιάσατε πόλεμον, ἐξεγείρατε τοὺς μαχητάς, προσαγάγετε καὶ ἀναβαίνετε πάντες ἄνδρες c

1, 2. Haec ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται et δὲ accesserunt ex B. 6. δοκη[σι]σοφίαις] Sic correxi post Migne. δοκησοφίαις D. Edd. 10. δορυκτήτων Edd. 12. αὐτῶν iid. 20. ἡ τῆς] ἥτις iid. 23. τὴν assumptum ex B. 24. μακάριος accessit ex B. 25. ᾐχμαλώτευσεν iid. ἔλαβες] δέδωκε iid. 26. τοῖς pro ἐν iid.

10 πολεμισταί, συγκόψατε τὰ ἄροτρα ὑμῶν εἰς ῥομφαίας καὶ τὰ
δρέπανα ὑμῶν εἰς σειρομάστας· ὁ ἀδύνατος λεγέτω ὅτι Ἰσχὺν
11 ἔχω. συναθροίζεσθε καὶ εἰσπορεύεσθε πάντα τὰ ἔθνη κυκλόθεν
12 καὶ συνάχθητε ἐκεῖ· ὁ πραῢς ἔστω μαχητής. ἐξεγειρέσθω, καὶ
ἀναβαινέτωσαν πάντα τὰ ἔθνη εἰς τὴν κοιλάδα Ἰωσαφάτ, διότι
ἐκεῖ καθιῶ τοῦ διακρῖναι πάντα τὰ ἔθνη κυκλόθεν.

d *Ἀπειλήσας τοῖς ἔθνεσι τὰς ἐξ ἀντιστρόφου συμφορὰς, καὶ τῶν ἀνοσίων ἔργων ἰσοπαλῆ τὴν δίκην, μεθίστησι τὸν λόγον ἐπὶ τοὺς ἰδίους ἤδη προσκυνητὰς, οὓς ἥκιστα μὲν δειλοὺς καὶ ἀνάνδρους, εἶναι δὲ μᾶλλον κελεύει νεανικοὺς, καὶ μονονουχὶ διαπρυσίῳ κεχρῆσθαι κηρύγματι, συλλέγειν τε ἤδη πρὸς μάχην τὰ ἔθνη, καὶ ἀναπτοεῖν ἐπείγεσθαι πρὸς τοῦτο αὐτὰ, κἂν εἰ ἕλοιντο τυχὸν τὴν ἠρεμαίαν τε καὶ ἀφιλόμαχον ἑλέσθαι ζωήν. τοῦτο δὲ ἦν εὐτολμοτάτους αὐτοὺς* e *ἀποφαίνοντος, καὶ ἐπ' αὐτῷ θαῤῥεῖν ἀναπείθοντος, ὅτι καὶ τῶν ἐχθρῶν ἀμείνους ἔσονται αὐτοῦ προασπίζοντος. ταῦτα δὴ οὖν ἐν τοῖς ἔθνεσι κηρύξατέ φησι, καὶ ἁγιάσατε πόλεμον. καὶ τί δὴ τὸ ἁγιάσατε πάλιν ἐστίν; Ἐμοὶ καθιερώσατε τρόπον τινὰ, ἔσομαι γὰρ ὁ μαχητὴς ἐγὼ, καὶ εἰς ἐμὴν δόξαν ἔσται τὸ δρώμενον· τεθνήξονται γὰρ οἱ τὴν ἐμὴν δόξαν ἀνάψαντες ξύλοις τε καὶ λίθοις. ἅπαν δὲ τὸ ἁγιάζεσθαι* 239 A. a *λεγόμενον, εἰς δόξαν ἀεὶ προσάγεται Θεοῦ. διὰ τοῦτό φησιν ἁγιάσατε πόλεμον, ἐξεγείρατε τοὺς μαχητὰς, καὶ δὴ καὶ ἐπιφωνεῖτε, φησὶ, Προσαγάγετε πάντες ἄνδρες πολεμισταί. καταληγέτω μὲν ὁ γηπόνος τῶν αὐτῷ φιλαιτάτων φροντίδων καὶ σπουδασμάτων· μεταχαλκευέτω δὲ τὸ μὲν ἄροτρον εἰς ῥομφαίαν, τὴν δὲ δρεπάνην εἰς σειρομάστας. οὐ γάρ ἐστι τοῦ γηπονεῖν ὁ καιρὸς, ἀλλὰ τοῦ διδόναι δίκας ἠτιμασμένῳ Θεῷ.*

2. *ὅτι* om. F. Edd. (23.) *ἰσχὺν ἔχω* B. *ἰσχύω ἐγώ* Edd. (A.V. etc.) 4. *ὁ* om. F. Edd. (Co.) *μαχητής*] *πολεμιστής* Edd. (22. al.) cf. infra 239 b. *ἐξεγειρέσθω* B. (22. al.) *ἐξεγειρέσθωσαν* Edd. (Vat.) (*ἐγειρέσθωσαν* Alex. 311.) *καὶ ἀναβαινέτωσαν* om. B. (invito F.) 5. *πάντα* om. F. (Co.) *διότι*] *ὅτι* F. Edd. (22 al.) 8. *καθίστησι* Edd. 12. *ἀνάπτειν* iid. 14. *αὐτοὺς* accessit ex B. 18. Haec *τί δὴ* accesserunt ex B. 24. *ἐπιφωνεῖτε* B.D. *ἐπιφωνεῖ καὶ* iid. 26. *μεταχαλκεύτω* iid. ante Migne.

εἰ δὲ δή τις εἴη καὶ ἀδύνατός φησι, μὴ σκῆψιν ἐχέτω τὸ ἄναλκι, ψευδέσθω δὲ καὶ αὐτὸς, εἰ βούλεται, καὶ λεγέτω τὸ δύνασθαι. μὴ γὰρ δὴ τῶν ὅπλων ἤτω μακράν. συναγεί- b ρεσθε δὴ οὖν ἅπαντές φησιν οἱ κύκλῳ τῆς Ἰουδαίας, καὶ ὁ πραῢς ἔστω μαχητὴς, τουτέστι, καὶ εἴ τις τῶν ἀοργήτων εἴη, ἔστω καὶ οὗτος μαχητής. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι, οὐδενὸς τὸ σύμπαν ὑπολελειμμένου, κἂν εἰ γηπόνος τις εἴη, κἂν εἰ δειλός τε καὶ ἄνανδρος· οὗτος γὰρ ὁ ἀδύνατος· κἂν εἰ πρᾶος καὶ ἀφιλοπόλεμος, παραθηγέσθω πρὸς μάχην. παραιτήσομαι γὰρ οὐδένα· διακρίνω δὲ ἅπαντας ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰωσαφάτ. τὸ δὲ διακρίνω σημαίνει ὅτι Κριτὴς ἔσομαι δυ- c νατὸς, ποιναῖς τε καὶ δίκαις ἐνιεὶς τοὺς διαρπάσαντας μὲν τὴν γῆν τὴν ἐμὴν, κλήρῳ δὲ διαλαχόντας τὸν Ἰσραὴλ, καὶ (Supra ver. 2, 3.) πόρναις μὲν δεδωκότας τὰ παιδάρια, καταπεπρακότας δὲ τὰ κοράσια, καὶ ὡς οἶνον ἐκπεποκότας.

Ἐπιφωνήσειε δ᾽ ἂν τὰ τοιάδε πάλιν τοῖς τῆς Ἐκκλησίας ἐχθροῖς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, οἳ κἂν ἴοιεν παμπληθεὶ, καὶ ὅλῃ δυνάμει χρώμενοι τῶν ἁγίων καταστρατεύοιντο, πεσοῦνται δὴ πάντως αὐτοῦ προασπίζοντος, κἀκείνους μὲν καταστρέφοντος, ἀνατειχίζοντος δὲ τοὺς ἰδίους d προσκυνητὰς πίστει καὶ ἐλπίδι καὶ ἀγάπῃ, καὶ τοῖς ἐκ τῆς ἰδίας ἡμερότητος ἀγαθοῖς.

Ἐξαποστείλατε δρέπανα, ὅτι παρέστηκεν τρυγητός· εἰσπορεύεσθε, 13
πατεῖτε, διότι πλήρης ἡ ληνός· ὑπερχεῖται τὰ ὑπολήνια, ὅτι
πεπλήθυνται τὰ κακὰ αὐτῶν. ἦχοι ἐξήχησαν ἐν τῇ κοιλάδι τῆς 14
δίκης, ὅτι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα Κυρίου ἐν τῇ κοιλάδι τῆς δίκης. ὁ 15
ἥλιος καὶ ἡ σελήνη συσκοτάσουσιν, καὶ οἱ ἀστέρες δύσουσιν τὸ

2. ἀναλκὲς Edd. 5. ἔστω] ἔσται iid. 6. λέγει iid.
13. τὴν prius assumptum ex B. 15. ἐκπεποκότας B. ἐκπεπωκότας iid.
16. ἐπιφωνήσει iid. 17. Haec ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς accesserunt ex B.
ἴοιεν] ἴοι Pont. Neutrum habet Aubertus. 18. καταστρατεύονται Edd.
19. πάντες iid. 21. Haec τοῖς ἐκ assumpta ex B. 25. πεπλήθυνται] ἐπληθύνθη F. Edd. (22. &c.) ἐξήχησαν] ἠκούσθησαν F. Edd. (Co.)
26. ἐν τῇ κ. τῆς δ. om. B. (49.) 27. οἱ ἀστέρες] τὰ ἄστρα F. Edd. (Co.)

e

16 φέγγος αὐτῶν. ὁ δὲ Κύριος ἐκ Σιὼν ἀνακεκράξεται, καὶ ἐξ Ἱερουσαλὴμ δώσει φωνὴν αὐτοῦ, καὶ σεισθήσεται ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ.

Τὰ μὲν πρόσοικα τῶν ἐθνῶν τῆς Ἰουδαίων γῆς, Ἀραβάς τε φημὶ καὶ Τυρίους, Γετθαίους καὶ Φυλιστιεὶμ, Μωαβίτας καὶ Ἰδουμαίους, Ἀμμανίτας καὶ Γεργεσαίους, οἱονεὶ σάλπιγγι κεχρημένους συναγείρειν ἐκέλευσεν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰωσαφὰτ, ὡς αὐτίκα δὴ μάλα τεθνηξομένους, καὶ πικρὰς A. 240 a *ὑφέξοντας τῷ κρίνοντι δίκας· παραθήγει δὲ νυνὶ τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ εἰς ἄμαχόν τινα προθυμίαν καὶ δυσάντητον ἀλκὴν, καὶ δὴ συναγηγερμένοις ἐπιθρώσκειν ὥσπερ διακελεύεται, δεῖν δὲ ὁρᾶσθαί φησιν εὐτολμοτάτους, ἀνδρείους καὶ νεανικοὺς, οὐ τοῖς πολέμου δείμασι κατεπτοημένους, οὔτε μὴν ὡς εἰς μάχην ἰόντας ὅλως, ἡγουμένους δὲ μᾶλλον τὸ χρῆμα τρυφὴν, καὶ ἐν θυμηδίαις αὐτὸ καταγράφοντας καὶ γεγηθότας ἐν ἴσῳ τοῖς τὰς ἐξ ἀμπέλων εὐκαρπίας συλλέγουσι. ταύτῃ* b *τοί φησιν* Ἐξαποστείλατε δρέπανα ὅτι παρέστηκε τρυγητός· *τὸ* ἐξαποστείλατε *τιθεὶς, ἀντὶ τοῦ ἐκπέμψατε καὶ ἐκτείνατε, καθάπερ ἀμέλει καὶ οἱ τρυγᾶν εἰωθότες· κείσονται γὰρ ἕτοιμοι πρὸς ἀναίρεσιν, εὐτρεπεῖς εἰς κατατομήν. ἀποκειρέσθω φησὶν ὁ πολέμιος, ὡς ἐξ ἀμπέλου βότρυς· πατείσθω δὲ ὥσπερ ἐν ληνοῖς, σωρηδὸν ὑπὸ πόδας κείμενος.* εἰσπορεύεσθε *γάρ φησι,* πατεῖτε, διότι πλήρης ἡ ληνὸς, *τουτέστι, συγκεκόμισται πρὸς ὄλεθρον τῶν ἐθνῶν ἡ πληθὺς, οὐδὲν τὸ κωλύον ὑπὸ πόδας εἶναι τοὺς σούς.* ὑπερχεῖται τὰ ὑπολήνια· c *σημαίνει δὲ διὰ τούτου τὸ οἷον ἀμφιλαφὲς τῶν εἰς καταπάτησιν συγκεκομισμένων. ἐν γάρ τοι ταῖς τῶν βοτρύων ἀφθονίαις, ὑπεραίρει πολλάκις καὶ αὐτὰς ὁ οἶνος τὰς ληνούς.*

1. *ἀνακράξεται* B. (Alex. XII. &c.) *ἀνακεκρ.* Edd. (Vat.) 2. *καὶ σεισθήσεται ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ* om. B. 4. *Ἰουδαίας* Edd. *Ἄῤῥαβάς* B. 5. *Φιλιστιεὶμ* Edd. 12, 13. Haec *ὁρᾶσθαι—οὐ τοῖς* accesserunt ex B. 13. *ὡς* assumptum ex B. 15. *θυμηδίᾳ* Edd. 18. *πέμψατε* B. 26. *σημαίνει*] *σημεῖον* iid. *τούτου*] *τούτων* iid. Statim *τὸ* assumptum ex B. 28. *ὑπεραίρει πολλάκις καὶ αὐτὰς ὁ οἶνος*] *καὶ αὐτὰς ὁ οἶνος πολλάκις ὑπεραίρει* iid.

τὸ πλῆθος δὴ οὖν τῶν ὑπὸ πόδας κειμένων ὑποδηλοῖ λέγων Ὑπερχεῖται τὰ ὑπολήνια.

[16] Ἦχοι ἐξήχησαν ἐν τῇ κοιλάδι τῆς δίκης. καὶ τί δὴ τοῦτο ἔστιν; ἔθος τοῖς ἁγίοις προφήταις τὰ ἐσόμενα προαπαγγέλλειν, καὶ ἐν αὐταῖς ἔσθ' ὅτε γίνεσθαι ταῖς τῶν πραγμάτων φαντασίαις, ὥστε καὶ ὁρᾶν ἤδη δοκεῖν τὰ δρώμενα καὶ ἀκροᾶσθαι φωνῶν. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος προφήτης Ἱερεμίας τὰ τοῖς Ἰουδαίοις συμβησόμενα προαναφωνῶν, καὶ ὅτι πάντως ἄρδην ἀπολέσει κεκινημένος εἰς μάχην ὁ Ναβουχο- d δονόσορ, καὶ εἰς αὐτὴν τοῦ πολέμου τὴν ἀτερπῆ θέαν ἡρπάζετο, μονονουχὶ δὲ καὶ πληθὺν ἀμέτρητον τεθεαμένος νεκρῶν, ἔφασκεν "Οἴμοι ἐγὼ, ὅτι ἐκλείπει ἡ ψυχή μου ἐπὶ τοῖς "ἀνῃρημένοις." Hier. iv. 31. τοιοῦτόν τι, καθάπερ ἐγῷμαι, καὶ ὁ μακάριος Ἰωὴλ πεπονθὼς, τάχα που τὸν ἐν πολέμῳ θόρυβον εἰς οὖς ἐδέχετο, ταύτῃτοί φησιν [16] Ἦχοι ἐξήχησαν ἐν τῇ κοιλάδι τῆς δίκης. καὶ κοιλάδα μὲν δίκης ὀνομάζει τοῦ πολέμου τὸν χῶρον, ὡς οὐκ ἐφ' ἑτέρῳ τινὶ τῶν ἐθνῶν ἐν αὐτῷ συνενηγ- e μένων, ἢ ἵνα πικρὰς ἐκτίσωσι δίκας· ἐξηχοῦντας δὲ ἤχους, ἢ τὰς τῶν πιπτόντων ὀλολυγὰς ἐνθάδε φησὶν, ἢ τοὺς τῶν νικώντων ἀλαλαγμούς.· συμβαίνει γὰρ ἐν πολέμοις καταστένειν μὲν τοὺς πίπτοντας, ἐπαγάλλεσθαι δὲ τοῖς κειμένοις τοὺς κεκρατηκότας, καὶ εὖ μάλα ἐπικαυχᾶσθαι.

[15] Ἥλιον δὲ καὶ σελήνην σκοτισθήσεσθαί φησι, καὶ αὐτοὺς δὲ ἀφεγγεῖς ἔσεσθαι τοὺς ἀστέρας. καὶ οὐχὶ δὴ πάντως ὡς τοῦτο αὐτὸ τῶν στοιχείων πεισομένων τοτηνικάδε, ἀλλ' ὡς σκότος ἐμποιοῦντος τοῦ πολέμου, καὶ οἷον ἀχλὺν ταῖς τῶν a 241 A. ἡττωμένων ἐνιέντος ὄψεσι. σκοτοῖ γὰρ ἀεὶ τοῦ θανάτου τὸ δεῖμα, καὶ ἀπαμβλύνει τὸν νοῦν συμφορᾶς ἀδοκήτου μέγεθος, καὶ ὥσπερ ζόφῳ καταμελαίνει καρδίαν τοῖς ὑπερμέτροις

1. δηλοῖ Edd. 5. πράξεων iid. 7, 8. Haec καὶ—προαναφωνῶν accesserunt ex B. 9. πάντας pro πάντως iid. 10. ἀτερπῆ] ἀπρεπῆ iid. ἐρπάζετο Pont. εἰρπάζ. Aub. 11. δὲ assumptum ex B. 13. Haec ὁ μακάριος assumpta ex B. 14. ἐν] + τῷ Edd. 17. ἐπ' pro ἐν iid. συνηγμένων iid. 25. τῶν στοιχείων πεισομένων hoc ordine B. 27. σκοτοῖ] σκότος iid. 29. ζόφῳ B. ἥλιον Edd. καταμελ.] + τὴν iid. ὑπερμέτροις] ὑπὲρ μέτρον iid.

τῶν παθῶν. κεκράξεσθαι δέ φησι τὸν Κύριον, ὡς συνόντα
τε καὶ συνασπίζοντα, καὶ στρατηγοῦ δίκην τοῖς ἐναντίοις
ἐποτρύνοντα τοὺς ἐξ Ἰσραήλ. πρέποι δ' ἂν μάλιστα τῷ
b τῆς ἀναστάσεως καιρῷ τὸ φάναι τὸν Κύριον, ὡς ἐκ Σιὼν
1 Thess. iv. 16. ἀνακεκράξεται. ὅτι καθά φησιν ὁ θεσπέσιος Παῦλος "Αὐ-
"τὸς ὁ Κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου, καὶ ἐν
1 Cor. xv. 52. "σάλπιγγι Θεοῦ καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ
"ἐν Χριστῷ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι." τοῦτο καὶ ὁ Μωυσέως
Num. x. 10. νόμος προανετύπου, ἐκέλευε γὰρ ἐν νεομηνίᾳ σαλπίζειν τοὺς
ἐξ Ἰσραήλ. καὶ νεομηνία μὲν τύπος ἂν νοοῖτο, καὶ μάλα
σαφὴς, αἰῶνος τοῦ μέλλοντος καὶ νέου μετὰ τὸν πρῶτον·
ἡ δέ γε σάλπιγξ, τῆς διαπρυσίας ἠχῆς τῆς τοῦ ἀρχαγγέλου
c φωνῆς, τῆς παρὰ Θεοῦ σάλπιγγος, ἣ πάντας ἐγερεῖ τοὺς
ἐν τῇ γῇ κειμένους, ἐξαίσιόν τι καὶ φωνητικὸν ἠχοῦσα.

Ἰστέον δὲ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος τὸ ἐπὶ τῷ Λαζάρῳ
θαῦμα πληρῶν, ἀφίκετο μὲν εἰς τὸ μνημεῖον, ὡς δέ φησιν
S. Joan. xi. 43. ὁ Εὐαγγελιστὴς, φωνῇ μεγάλῃ ἐφώνησε "Λάζαρε δεῦρο
"ἔξω." τοῦτο δὲ πῶς ἂν νοηθείη, λέγοντος Θεοῦ διὰ τοῦ
S. Matth. xii. 19. Es. xlii. 2. προφήτου "Οὐκ ἐρίσει, οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκουσθήσεται
"ἔξω ἡ φωνὴ αὐτοῦ;" σημεῖον οὖν ἄρα τῆς διαπρυσίου
σάλπιγγος, καὶ τῆς ἀπ' αὐτῆς ἠχῆς τῆς ἐπ' ἐσχάτοις, φημὶ,
d καὶ ἐξ οὐρανοῦ, τὸ μεγάλῃ τὸν Σωτῆρα χρήσασθαι φωνῇ,
διανιστάντα τὸν Λάζαρον.

Ὁ δὲ Κύριος φείσεται τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐνισχύσει Κύριος τοὺς
17 υἱοὺς Ἰσραήλ. καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν
ὁ κατασκηνῶν ἐν Σιὼν ἐν ὄρει ἁγίῳ μου· καὶ ἔσται Ἱερουσαλὴμ ἁγία, καὶ ἀλλογενεῖς οὐ διελεύσονται δι' αὐτῆς οὐκέτι.

5. ἀνακράξεται b. καθὼς Edd. ὁ θεσπέσιος assumpta ex B. 6. κελεύσματι] + καὶ Aub. 11. κατὰ pro μετὰ Edd. 12. ἠχῆς τῆς τοῦ ἀρχαγγέλου φωνῆς] φωνῆς τῆς τοῦ ἀρχαγγέλου iid. 13. τῆς παρὰ Θεοῦ σάλπιγγος om. B. 15. τῷ assumptum ex B. 18. τοῦτο δὲ πῶς ἂν νοηθείη, λέγοντος Θεοῦ] καίτοι λέγοντος αὐτοῦ iid. 20. διαπρυσίας iid. 24. Κύριος alt. accessit ex B. (XII. al.) Statim τοῖς υἱοῖς Edd. (Co.) 25. γνώσεσθε Edd. (36 al.) 26. ὁ om. iid. (22. al.) ἐν alt. assumptum ex B. (ℵ XII. &c.) 27. οὐκέτι B. ἔτι F. Edd. (Co.)

Ὅτε τὰ ἐγκλήματα τῆς ἀποστασίας τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ἐπεγράφοντο, καὶ δαμάλεσι μὲν προσεκύνουν ταῖς χρυσαῖς, e ἔφασκον δὲ ἀνοσίως "Οὗτοι οἱ θεοί σου Ἰσραὴλ, οἵ τινες Exod. xxxii. 9. "ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου," τότε καὶ ἀσθενεῖς καὶ εὐάλωτοι, καὶ τοῖς πολεμίοις ἑτοιμοτάτη προὔκειντο θήρα· ταύτῃτοι καὶ εἰς αἰχμαλωσίαν ἐπέμποντο. ἐπειδὴ δὲ ἐλέηνται, καὶ τὴν ἑαυτῶν κατῳκήκασι, χαλῶντος Θεοῦ τὰς ὀργὰς, ἄμαχοι λοιπὸν καὶ ἀνανταγώνιστοι γεγόνασι τοῖς ἐχθροῖς, ἀμογητί τε κεκρατήκασι, καίτοι πάντων τῶν ἐθνῶν συνειλεγμένων εἰς μάχην. γνώσεσθαι δὴ οὖν φησὶν αὐτοὺς ἀπό a 242 A. γε τοῦ κατισχύσαι τῶν δι' ἐναντίας, ὅτι καὶ ἐν αὐτοῖς ἐστι, καὶ ἐπαναπαύεται λοιπὸν τῇ Σιὼν ὡς ἁγίᾳ πόλει. ταύτῃτοί φησιν ὅτι φείσεται μὲν τῶν ἰδίων λαῶν, καὶ ἀλκιμωτάτους ἀποφανεῖ, μαθήσεσθαι δὲ αὐτοὺς ὅτι, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, μετ' αὐτῶν ἐστίν. ἔσεσθαι δέ φησι τὴν Ἱερουσαλὴμ ἁγίαν, τῆς ἀρχαίας που πάντως ἀφιλοθεΐας ἀπηλλαγμένην· οὐ τοῖς ψευδωνύμοις θεοῖς ἀπονέμουσαν τῆς λατρείας τοὺς τρόπους, οὐ ψευδομαντείας ἔτι καὶ γοητείας παρ' αὐτῇ τιμωμένης, ἐννόμου δὲ μᾶλλον κρατούσης ζωῆς, καὶ ἀρίστων b ἐπιτηδευμάτων ἐν σπουδῇ γεγονότων αὐτοῖς. ἐχούσης δὲ οὕτω καὶ διαζῆν ᾑρημένης, οὐδένα φησὶ τῶν ἐθνῶν δι' αὐτῆς παρελεύσεσθαι, οἷον οὐκ εὐκαταγώνιστος ἔσται τισὶν οὐδὲ ἐν παρόδῳ τοῖς ἐθέλουσιν ἁρπαζομένη, ὡς πρότερον, μᾶλλον δὲ ἀσφαλὴς, καὶ ταῖς παρ' ἐμοῦ δυνάμεσι καὶ ἐπικουρίαις εὖ μάλα τετειχισμένη.

Ἀληθὲς δὲ τὸ χρῆμα κἂν εἰ ἐπ' αὐτῆς νοοῖτο τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ. κήδεται γὰρ τῶν ἰδίων προσκυνητῶν, καὶ τῶν πολεμίων ἀμείνους ἀποτελεῖ, εὐσθενεῖς καὶ ἀλκιμωτά- c τους, καὶ εὐρωστίας γέμοντας τῆς πνευματικῆς, εἰδότας τε

9. τε assumptum ex B. 14. Haec καθάπερ ἔφην ἀρτίως assumpta ex B. 16–18. τῆς ἀρχαίας—οὐ ψευδομαντείας ἔτι] τὴν ἀρχαίαν πάντως ἀθεΐαν ἀποβαλοῦσαν, οὐκ ἔτι ψευδομαντείας Edd. 19. ἐννόμου] ἐν νόμῳ iid. 20. ἐν assumptum ex B. 21. ᾑρημένοις iid. ante Migne. ἐχθρῶν pro ἐθνῶν iid. 29. καὶ assumptum ex B.

καὶ πεπιστευκότας ὅτι Θεὸς ἐν αὐτοῖς διὰ τοῦ Πνεύματος·
Eph. iii. 17. κατοικεῖ γὰρ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ τῆς πίστεως, καὶ ὡς
1 S. Joan. iii. 24. ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης φησὶν, "Ἐκ τούτου γινώσκομεν
"ὅτι ἐν ἡμῖν ἐστιν, ἐκ τοῦ Πνεύματος οὗ ἔδωκεν ἡμῖν."
ἁγία δὲ κατὰ τὸ ἀληθὲς ἡ νοητή που πάντως Ἱερουσαλὴμ,
τουτέστιν ἡ Ἐκκλησία, ἔνθα τὰ τῶν ἁγίων τάγματα. οὐ
Gal. v. 24. d γάρ εἰσι πάροδος ἀλλογενῶν· "Οἱ γὰρ τοῦ Χριστοῦ τὴν
"σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυ-
"μίαις·" μέμνηνται δὲ λέγοντος καί τινος τῶν σοφῶν
Eccles. x. 4. "Ἐὰν πνεῦμα τοῦ ἐξουσιάζοντος ἀναβῇ ἐπὶ σὲ, τόπον σου
"μὴ ἀφῇς, ὅτι ἴαμα καταπαύσει ἁμαρτίας μεγάλας."
ἀσφαλῆ γὰρ ἔχουσι τὴν καρδίαν, οὐ βάσιμον, οὐχ ἱππή-
λατον τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν, οὐ ταῖς τῶν παθῶν
προσβολαῖς εἴκουσαν εὐκόλως, οὐ ταῖς τῶν ἑτεροδιδασκα-
λούντων ψευδοδοξίαις μεμολυσμένην, οὐ λογισμῶν ἀπαταῖς
σεσαλευμένην· ἑδραίαν δὲ μᾶλλον καὶ τοῖς τῆς ἀληθείας
δόγμασιν εὖ μάλα πεπυργωμένην.

e

18 Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἀποσταλάξει τὰ ὄρη γλυκασμὸν, καὶ οἱ βουνοὶ ῥυήσονται γάλα, καὶ πᾶσαι αἱ ἀφέσεις Ἰούδα ῥυήσονται ὕδατα, καὶ πηγὴ ἐξ οἴκου Κυρίου ἐξελεύσεται καὶ ποτιεῖ τὸν χειμάῤῥουν τῶν σχοίνων.

Ἀναδεδειγμένης ἁγίας τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ οὐκ οὔσης ἔτι βατῆς τοῖς ἀλλογενέσι, διά τοι τὸ κατασκηνῶσαι ἐν αὐτῇ τὸν τῶν ὅλων Κύριον, φείσασθαί τε τοῦ ἰδίου λαοῦ, καὶ κατισχύσαι μὲν αὐτὸν, ἀποφῆναι δὲ καὶ τῶν ἀνθεστηκότων ἀμείνω, τότε δὴ τότε τὰ μὲν ὄρη γλυκασμὸν ἀποστα-

1. ὅτι] + ὁ Edd. 2. ὡς assumptum ex B. 6. ἔνθα accessit ex B. 7. ἐστι pro εἰσι Aub. 8. Haec σὺν—ἐπιθυμίαις accesserunt ex B. 9. μέμνημαι Edd. 12. οὐχ] οὐ δι' iid. οὐδ' Migne. 13–15. Haec οὐ ταῖς—οὐ λογισμῶν ἀπαταῖς accesserunt ex B. 21. σχοινίων F. Edd. (91, 130, 311.) 22. Ἀναδεδειγμένης B. b. Ἀναδειμαμένης Edd. 23. τε pro τοι Edd. κατασκηνῶσαι] κατασκηνοῦν b. 26. τότε alt. assumptum ex B. b. γλυκασμὸν ἀποσταλάξει B. b. σταλάξονται γλυκασμὸν Edd.

λάξει φησὶν, ῥυήσονται δὲ καὶ οἱ βουνοὶ τὸ γάλα, καὶ αἱ τοῦ a 243 A. Ἰούδα ἀφέσεις τὸ οἰκεῖον ἐκδώσουσι νάμα. ἀφέσεις δὲ οἶμαι λέγεσθαι τὰς τῶν πηγῶν ἐκδρομὰς, ἢ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον οἵπερ ἂν εἶναι λέγοιντο τῶν ὑδάτων ὀχετοί. καὶ ὄρη μὲν νοηθεῖεν ἂν οἱ πρὸς ὕψος ἀρετῆς ἠρμένοι, καὶ τοῖς αὐχήμασι τῆς εναρέτου ζωῆς τὸ τῶν ἄλλων ὑπερφέροντες μέτρον, οἱ περίοπτοι καὶ περιφανεῖς, ὁποῖοι ἦσαν οἱ μαθηταὶ, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων ὁ Βαπτιστὴς, περὶ οὗ ὁ Σωτήρ φησιν b "Οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ S. Matth. xi. 11. "βαπτιστοῦ." οὗτοι δὴ οὖν οἱ μεγάλοι καὶ γνωριμώτατοι σταλάξουσι γλυκασμὸν, καὶ οἷον μέλιτι καταχρίοντες τὸν περὶ τοῦ Σωτῆρος ποιήσονται λόγον, ὡς τῶν μετεσχηκότων ἕκαστον ἐκ περιχαρείας ἀνακραγεῖν "Ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί Ps. cxviii. 103. "μου τὰ λόγιά σου, ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον τῷ στόματί "μου." γλυκὺς γὰρ ἀεὶ τῶν ἁγίων ὁ λόγος, παρά γε τοῖς ἀγαπῶσι τὸ εὐαρεστεῖν τῷ Θεῷ. ὄρη μὲν οὖν οἱ τοιοῦτοι νοηθεῖεν ἂν, καὶ μάλα εἰκότως. βουνοὺς δὲ εἶναί φαμεν τοὺς τῆς ἐκείνων ὑπεροχῆς βραχὺ μὲν ἡττωμένους καὶ τῷ τῆς c πολιτείας ὑφιζάνοντας μέτρῳ· ἀνεστηκότας δὲ καὶ αὐτοὺς, καὶ πολὺ τῶν ἄλλων ὑπερτέλλοντας. οὗτοι ταῖς τῶν ἄρτι πεπιστευκότων ψυχαῖς τὸ λογικὸν καὶ ἄδολον παρεγχέουσι 1 S. Pet. ii. 2. γάλα, νηπιοπρεπῆ χορηγοῦντες τροφήν· τελείων γάρ ἐστιν Heb. v. 12, 14. ἡ στερεά· γάλα δὲ νηπίοις τὸ πρεπωδέστατον. καὶ οὔτι που φαμὲν ὡς ἔν γε τῷ δύνασθαι μόνον ἐγχεῖν τοῖς νηπίοις τὸ γάλα, τῆς ἐκείνων διανοίας τὸ μέτρον ἐστίν. ἔχοντες γὰρ, καὶ μάλα ἐπιτηδείως, εἰς τὸ, εἴπερ ἕλοιντο, διανέμειν δύνασθαι

1. φησὶν assumptum ex B. b. τῶν ὑδάτων pro τοῦ Ἰούδα b. 3. καὶ assumptum ex B. 6. ἐναρέτου] ἐξ ἀρετῆς Edd. 9. ἐγήγερται] ἐγείρεται iid. Statim haec ἐν γεννητοῖς γυναικῶν et τοῦ βαπτιστοῦ accesserunt ex B. 11. σταλάξουσι B. b. σταλάζουσι Edd. Statim τὸν addit b. 12. ποιήσονται] ποιοῦνται b. τῶν μετεσχηκότων ἕκαστον] ἕκαστον τῶν μετεσχ. b. 13. ἐκ περιχαρείας] Sic correxi ex B. ἐκπεριχαρίας Edd. ἐκ π. Migne. γλυκέα] γλυκεῖα b. 14. ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον τῷ στόματί μου b. cf. in Es. 784 b. ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου B. καὶ τὰ ἑξῆς Edd. 18. τῆς ἐκ. ὑπεροχῆς βρ. μὲν] βρ. μὲν τῆς ἐκ. ἀρετῆς b. 18, 19. Haec καὶ τῷ—καὶ αὐτοὺς accesserunt ex B. Quorum verba duo ἀνεστηκότας δὲ reperiuntur quoque in b. 21. παρεγχέουσι D. Edd. περειχέουσι (= περιχέουσι) b. παρεγχεύουσι B. 23. δὴ pro δὲ Aub. οὔτι που] οὐ δήπου Edd. 25. διανοίας] δυνάμεως iid.

τοῖς τὴν ἕξιν στερεωτέροις τὰ τῶν τροφείων ἁδρότερα, δια- Prov. xxvii. 23. d μέμνηνται λέγοντος τοῦ ἱεροῦ γράμματος "Γνωστῶς ἐπι- "γνώσῃ ψυχὰς ποιμνίου σου." καὶ γοῦν οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ καίτοι μυρίας ὅσας ἐντολὰς δεδωκότος ἡμῖν τοῦ Χριστοῦ τοῖς ἐξ ἐθνῶν πιστεύσασιν, οἰκονομικῶς ἐπιστέλ- Acta xv. 29. λουσι, φυλάξασθαι δεῖν "Ἀπό τε πορνείας καὶ πνικτοῦ Ib. 28. "καὶ αἵματος. ἔδοξε γάρ φησιν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ "ἡμῖν, μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος." ἀκούεις ὅπως νηπιοπρεπές ἐστι τὸ παράγγελμα, καὶ οἷον ἐν ἴσῳ γάλακτι τοῖς ἀσθενεστέροις τὴν ἕξιν χορηγούμενον; ὅτι δὲ καὶ ὕδωρ e τὸ νοητὸν ἀμφιλαφὲς ἔσται τοῖς "ἐν οἴκῳ Κυρίου πεφυτευ- Ps. xci. 14. μένοις," ἵν' "ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐξανθήσειαν" θείοις που πάντως ἀρδόμενοι νάμασι, καὶ τοῖς ἄνωθεν καὶ ἐξ οὐρανοῦ καταπιαινόμενοι λόγοις, ὑπεμφαίνει λέγων ὅτι πᾶσαι αἱ ἀφέσεις Ἰούδα ῥυήσονται ὕδατα. ὡμολόγουν γὰρ παρακαλεῖσθαι παρὰ Θεοῦ καὶ οἱ μακάριοι μαθηταί. ἀλλ' αἱ πρῶται μὲν τῶν νοητῶν ὑδάτων ἀφέσεις, ἀφέσεις αὗται πάντως εἶεν ἂν αἱ τοῖς ἁγίοις παρὰ Θεοῦ διὰ Πνεύματος 244 A. a διδόμεναι τῶν ἀγαθῶν χορηγίαι· δεύτεραι δὲ ὥσπερ ὑδάτων ἀφέσεις οἱ παρ' αὐτῶν εἰς ἡμᾶς εὑρίσκονται λόγοι, χαρίσμασιν ἡμᾶς ἀναπιμπλάντες πνευματικοῖς. ἡ δὲ ἐξ οἴκου Κυρίου ἐκπορευομένη πηγὴ τίς ἂν εἴη πάλιν πλὴν ὅτι Χριστός; οὕτω γὰρ αὐτὸν καὶ ὁ μακάριος ὠνόμαζε μελῳδὸς Ps. xxxv. 8–10. λέγων πρὸς τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς Πατέρα καὶ Θεόν "Ὡς "ἐπλήθυνας τὸ ἔλεός σου, ὁ Θεός· οἱ δὲ υἱοὶ τῶν ἀνθρώ-

1. *τροφῶν* pro *τροφείων* Edd. 1, 2. *διαμέμνηνται λέγοντος τοῦ ἱεροῦ γράμματος*] *διά τε λέγοντος* (sic) iid. 4. *τοῦ* assumptum ex B. 5. *τοῖς* accessit ex B. 6. *δεῖν*] *δεῖ* Edd. ante Migne. 11. *ἀμφιλαφὲς ἔσται* B. b. *ἀμφιλαφές τε* Edd. *φυτευομένοις ἐν οἴκῳ Κυρίου* pro *ἐν οἴκῳ Κυρίου πεφυτ.* b. 12. *ἵνα* D. *ἡμῶν* assumptum ex D. b. *ἐξανθήσειαν* B. b. (*ἐξανθήσειαν ἐν ταῖς αὐλαις τοῦ Θεοῦ ἡμῶν* b.) *ἐξανθήσειεν* D. Edd. Statim *ἂν* assumptum ex D. 13. *πάντως* accessit ex D. b. Statim *ἀρδευόμενοι* Edd. invitis B.D. b. *καὶ* prius] + *ἐν* Edd. invitis B.D. 18. *εἶεν ἂν* hoc ordine B. *διὰ*] + *τοῦ* Edd. 19. *διδόμεναι* accessit ex B. *ὑδάτων ἀφέσεις* hoc ordine B. 20. *εὑρίσκονται*] *εὑρίσκοιντο* iid. 23. *μακάριος* assumptum ex B. Statim *ὠνόμαζε μελῳδὸς* hoc ordine B. 24 sqq. Haec *ὡς ἐπλήθυνας—οἴκου σου καὶ* accesserunt ex B. b.

“πων ἐν σκέπῃ τῶν πτερύγων σου ἐλπιοῦσι. μεθυσθή“σονται ἀπὸ πιότητος οἴκου σου, καὶ τὸν χειμάῤῥουν τῆς “τρυφῆς σου ποτιεῖς αὐτοὺς, ὅτι παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς.” οὐκοῦν καὶ πηγὴ ζωῆς καὶ χειμάῤῥους ὁ Χριστός. χειμάῤῥους b δὲ σχοίνων· μέμνηται μὲν οὖν ὁ Προφήτης χειμάῤῥου τινὸς ᾧ παραπεφύκασι σχοῖνοι πολλαί. φασὶ δὲ εἶναι τὸν αὐτὸν τῷ χειμάῤῥῳ τῶν κέδρων, περὶ ὃν ηὑρῆσθαί φησιν ὁ Εὐαγγελιστὴς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν, ὁμοῦ S. Joan. xviii. 1 sqq. τῇ σπείρᾳ ζητοῦντος αὐτὸν τοῦ προδότου μαθητοῦ.

Ἔστι δὲ οὐκ ἀκαλλὴς ὁ λόγος, εἰ τῷ χειμάῤῥῳ τῶν σχοίνων παρεικάζοιμεν τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς ἣν “ἐκκέκλικεν ὡς ποτα“μὸς εἰρήνης” ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, Es. lxvi. 12. ἣν οἱονείπως ἀεὶ παραῤῥεῖ τὰς ἀειθαλεῖς ποτίζων σχοίνους, τουτέστι, τὰς τῶν ἁγίων ψυχάς. φίλυδρος γὰρ ἀεί πως ἐστὶ καὶ c ἀειθαλὴς ἡ σχοῖνος. εἰ δὲ δὴ καὶ ὁρῷτο κεκεντρωμένη, καλῶς ἂν ἔχοι καὶ οὕτως. οὐ γὰρ ἄκεντρος παντελῶς τῶν ἁγίων ἡ ἀρετή. εἰσὶ μὲν γὰρ πραότητος ἐρασταὶ, πλὴν μετὰ τούτου καὶ μαχηταί.

Αἴγυπτος εἰς ἀφανισμὸν ἔσται, καὶ ἡ Ἰδουμαία εἰς πεδίον ἀφα- 19
νισμοῦ γενήσεται ἐξ ἀδικιῶν υἱῶν Ἰούδα, ἀνθ’ ὧν ἐξέχεαν
αἷμα ἀθῷον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. ἡ δὲ Ἰουδαία εἰς τὸν αἰῶνα 20
κατοικηθήσεται, καὶ Ἱερουσαλὴμ εἰς γενεὰς γενεῶν· καὶ ἐκ- 21
δικήσω τὸ αἷμα αὐτῶν, καὶ οὐ μὴ ἀθῳώσω, καὶ Κύριος κατα- d
σκηνώσει ἐν Σιών.

Ὅσον μὲν οὖν ἧκεν εἰς τὸ ἐκ τῆς ἱστορίας παραδηλού-

4. καὶ prius assumptum ex b. χειμάῤῥους alt.] χειμάῤῥου Edd. 5. οὖν assumptum ex B. 7. περὶ ὃν B. b. πρὸς ὃν Edd. ηὑρῆσθαι b. εὑρῆσθαι B. ὑβρίσθαι Edd. 8. Haec ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν accesserunt ex B. 11. παρεικάζοιμεν B. b. παρεικάζομεν Edd. 12. Haec Ἰησοῦς Χριστὸς accesserunt ex B. 15. κεκεντρωμένη] κεντρουμένη Edd. 17. πραότητος] πραότατοι iid. 19. ἡ om. B. (23, 26, 86, 106, 311.) sed cf. 354 a. εἰς πεδίον ἀφανισμοῦ] εἰς πεδίον εἰς ἀφανισμὸν F. Edd. (Co.) 20. γενήσεται accessit ex B. (22 al.) 21. ἀθῷον B.D. δίκαιον Edd. (A.V. &c.) cf. 245 b. et e contra 354 a. 22. ἐκδικήσω B. (Alex.) ἐκζητήσω Edd. (Vat. ℵ) 25. οὖν assumptum ex B. Statim ἥκει Edd. invitis B. b.

μενον, ἐκτέτικε δίκας ἡ Αἰγυπτίων, ἐστέρηται γὰρ τῆς βασιλείας, Καμβύσου ταύτην τοῦ Κύρου παιδὸς καταλύσαντος, καὶ Ἰδουμαία δὲ τὴν ἐρημίαν ὑπέμεινεν, ὡς καὶ αὐτὰ μαρ-
e τυρεῖ τὰ πράγματα.

Πλὴν ἐν τούτοις ἔοικεν ὁ προφητικὸς ἡμῖν ὑποφαίνειν λόγος κεκρυμμένην οἰκονομίαν, ἣν ὅτε γέγονεν ἄνθρωπος πεπλήρωκεν ὁ Μονογενής. ἀεὶ γάρ πως ἡ θεία γραφὴ μεμελέτηκεν ἐξομοιοῦν τοῖς ἄγαν εἰδωλολάτραις καὶ εἰς τοῦτο λίαν ἀπονενευκόσι, τὰς ἀγέλας τε τῶν δαιμονίων καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς ἀεὶ τοῖς ἁγίοις ἀνθεστηκότας. πάντα δὴ οὖν ἐχθρὸν ἀπολεῖσθαί φησιν, Αἰγυπτίοις τε καὶ Ἰδουμαίοις
245 A. a ἐξεικασμένον. ἀσφαλὴς γὰρ ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Χριστοῦ
S.Matth. xvi. 18. λέγοντος περὶ τῆς Ἐκκλησίας ὅτι "πύλαι ᾅδου οὐ κατ-"ισχύσουσιν αὐτῆς." ὅτι δὲ πάντη τε καὶ πάντως ἔμελλον δίκας ἐξαιτεῖσθαι τῶν εἰς ἀνθρώπους πεπλημμελημένων αἵ τε πονηραὶ δυνάμεις, καὶ ὅσοι τολμῶσιν ἐκείναις τὰ παραπλήσια, ἢ πρὸς Ἑλληνικὴν ἀπάτην ἀποφέροντές τινας, ἤγουν εἰς ἀδόκιμον καταστρέφοντες νοῦν, διά γε τοῦ διδάσκειν ἐπείγεσθαι τὰ διεστραμμένα, καθίστησιν ἐναργὲς, ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας ἀφανισθήσεσθαι λέγων τοὺς τῇ
b Σιὼν πεπολεμηκότας, ἀνθ' ὧν ἐξέχεαν αἷμα ἀθῷον, ἠδικήκασί τε οὐ φορητῶς τοὺς υἱοὺς Ἰούδα, τουτέστι, τοὺς ἁγίους ἐξομολογήσεως ὄντας τέκνα. διερμηνεύεται γὰρ Ἰούδας ἐξομολόγησις. ἔφη δέ που καὶ ὁ μακάριος Δαυεὶδ περὶ τῶν
Ps. ix. 13. ἀνοσίως ἀνῃρημένων "Ὅτι ὁ ἐκζητῶν τὰ αἵματα αὐτῶν ἐμ-"νήσθη· οὐκ ἐπελάθετο τῆς κραυγῆς τῶν πενήτων." πρὸς δέ
Es. xiv. 19, 20. γε τὸν σατανᾶν ὡς ἐν εἰκόνι γραφόμενον τῷ Ἀσούρ "Ὃν "τρόπον ἱμάτιον ἐν αἵματι πεφυρμένον οὐκ ἔσται καθαρὸν,

1. ἡ Αἰγυπτίων B. b. ἡ Αἴγυπτος Edd. 6. οἰκονομίαν B. οἰκονομίας (sic) b. ὁμολογίαν Edd. 9. τὰς ἀγέλας τε τῶν δαιμονίων B. τάς τε τῶν δαιμόνων ἀγέλας b. τε om. Edd. 14. Haec πάντη τε καὶ assumpta ex B. 15. ἐξαιτεῖσθαι δίκας inv. ordine b. 21. ἀθῷον] δίκαιον b. 22. δὲ pro τε b. 24. μακάριος] θεόληπτος Edd. 25. ὁ assumptum ex B. 26. Haec οὐκ ἐπελαθετο τῆς κραυγῆς τῶν πενήτων accesserunt ex B. 27. τῷ] τοῦ Edd. ἀσσοὺρ Edd.

“ οὕτως οὐδὲ σὺ ἔσῃ καθαρὸς, διότι τὴν γῆν μου ἐμίανας “ καὶ τὸν λαόν μου ἀπώλεσας· οὐ μὴ μείνῃς εἰς τὸν αἰῶνα C “ χρόνον.” οὐκοῦν κατοιχήσεσθαι μὲν εἰς ὄλεθρον τοὺς τῇ Σιὼν πεπολεμηκότας φησί. κατοικηθήσεσθαι δὲ τὴν Ἰουδαίαν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς γενεὰς γενεῶν τὴν Ἱερουσαλὴμ, οὐ τὴν πεπορθημένην καὶ ἐμπεπρησμένην, εἴπερ ἐστὶν ἀναμαρτοεπὴς ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ὡς ἀλήθεια, τὴν νοητὴν δὲ μᾶλλον, τὴν ἐπουράνιον Ἱερουσαλὴμ, τὴν ἄνω καὶ θείαν Σιὼν, τὴν εὐκλεᾶ καλλίπολιν “ Ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς καὶ τέκτων ὁ Heb. xi. 10. “ Θεὸς,” εἰς ἣν καὶ ἡμᾶς ἀφικέσθαι γένοιτο διὰ Χριστοῦ, δι’ οὗ καὶ μεθ’ οὗ δόξα τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

5. οὐχὶ pro οὐ b. 6. πεπορθουμένην Edd. invitis B. b. 9. καὶ τέκτων om. B. invito D. 11. δι’ οὗ καὶ μεθ’ οὗ—Ἀμήν.] Haec accesserunt ex B. μεθ’ οὗ τῷ Πατρὶ ἡ δόξα σὺν Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμὴν b.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΙΚΗ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΑΜΩΣ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

246 A. a ΑΜΩΣ γέγονεν αἰπόλος ἀνὴρ, καὶ ποιμενικοῖς ἔθεσί τε καὶ νόμοις ἐντεθραμμένος· ἐποιεῖτο δὲ τὰς διατριβὰς ἐν ἐρήμῳ τῇ πρὸς νότον τῆς Ἰουδαίων χώρας, ἣ μέχρις ὅρων διήκει θαλάσσης τῆς Ἰνδικῆς, καὶ εἰς τὴν Περσῶν ἐκτείνεται γῆν, μυρία δὲ ὅσα βαρβάρων αὐτὴν καταβόσκεται γένη, ἔχει δὲ λίαν ἐπιτηδείως καὶ εἰς τὸ φέρβειν δύνασθαι τὰς οἰῶν ἀγέλας· εὔβοτος γὰρ καὶ πλατεῖα καὶ πολυειδεῖ τῇ πόᾳ
b κατεστεμμένη. ἦν δὲ ὁ Ἀμὼς ἐκ Θεκουὲ κώμης, πρὸς αὐτοῖς κειμένης τοῖς τῆς ἐρήμου ποσίν. ἐπειδὴ δὲ ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς, καὶ πάσης ἐπιεικείας ἐργάτης, τὸ τῆς προφητείας εὐθὺς κατεπλούτει πνεῦμα, καὶ προεφήτευεν οὐκ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ἀλλ᾽ ἐν αὐτοῖς μὲν ἔτι τοῖς ποιμνίοις, ἐν ἀρχαῖς τῶν ἐξ ἔθους τε αὐτῷ καὶ μελέτης ἐχόμενος φροντισμάτων, εἶτα

Codices A.B. [D. perraro adhibitus.] 1–4. Sic A. praemittunt τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Edd. τοῦ αὐτοῦ ἐξήγησις εἰς τὸν προφήτην Ἀμώς B. τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Κυρίλλου εἰς τὸν προφήτην Ἀμώς D. 5. Sic D. 8. ἣ] ἡ Pont. ἥ Aub. ὅρων A. Edd. ὁρίων B. 10. βάρβαρα B. Statim αὐτὴν κάταβ. γένη A.D. αὐτ. κ. γένους B. γένη αὐτὴν καταβ. Edd. 11. καὶ assumptum ex B.D. φέρβειν] Sic optime B.D. φέρειν A. τρέφειν Edd. 12. εὔβοτος] ἔμβροχος iid. invitis omnibus. 16. προεφήτευεν A.B.D. προεφήτευον Edd. ante Migne. 17. μὲν ἔτι A.B.D. ἐπὶ Edd. 18. ἔθνους pro ἔθους Edd. invitis omnibus. αὐτῷ A.B.D. αὐτοῦ Edd.

καὶ εἰς αὐτὴν ἀφικόμενος τὴν Βαιθήλ. καὶ γὰρ ἦν ἡ Θεκουὲ οὐχ ὑπὸ τὴν Ἰούδα μᾶλλον, ἀλλ' ὑπὸ τὴν Ἐφραῒμ βασιλείαν. ὅτι δὲ ἀληθεῖς ἡμῖν οἱ περὶ τούτων γεγόνασι λόγοι, καταθρήσεις ἀκονιτὶ, καὶ διὰ τῶν αὐτοῦ πληροφορηθήσῃ λόγων· προεφήτευε μὲν γὰρ ἐν Βαιθὴλ, ὡς ἔφην, ἀφανι- a 247A. σθήσεσθαι λέγων τοὺς βωμοὺς τοῦ γέλωτος, ἐρημωθήσεσθαι (Infra vii. 9.) δὲ καὶ τὰς τελετὰς τοῦ Ἰσραήλ· καὶ δὴ τούτοις προστιθείς "Καὶ ἀναστήσομαι ἐπὶ τὸν οἶκον Ἱεροβοὰμ ἐν ῥομφαίᾳ." ὁ δέ γε τῆς Βαιθὴλ ἱερεύς· Ἀμεσίας οὗτος ἦν· ἐπέτριζε τῷ Προφήτῃ τοὺς ὀδόντας. εἶτα πέμπει πρὸς Ἱεροβοὰμ βασιλέα Ἰσραὴλ λέγων "Συστροφὰς ποιεῖται κατὰ σοῦ Ἀμὼς (Ib. 10–15.) "ἐν μέσῳ οἴκου Ἰσραὴλ, οὐ μὴ δύνηται ἡ γῆ ὑπενεγκεῖν "ἅπαντας τοὺς λόγους αὐτοῦ· διότι τάδε λέγει Ἀμώς Ἐν b "ῥομφαίᾳ τελευτήσει Ἱεροβοὰμ, ὁ δὲ Ἰσραὴλ αἰχμάλωτος "ἀχθήσεται ἀπὸ τῆς γῆς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν Ἀμεσίας πρὸς "Ἀμώς Ὁ ὁρῶν βάδιζε, ἐκχώρησον εἰς γῆν Ἰούδα, καὶ ἐκεῖ "καταβίου, καὶ ἐκεῖ προφητεύσεις. εἰς δὲ Βαιθὴλ οὐκέτι "μὴ προσθῇς τοῦ προφητεῦσαι, ὅτι ἁγίασμα βασιλέως ἐστὶ, "καὶ οἶκος βασιλέως ἐστί· καὶ ἀπεκρίθη Ἀμὼς καὶ εἶπε "πρὸς Ἀμεσίαν Οὐκ ἤμην προφήτης ἐγὼ, οὐδὲ υἱὸς προ"φήτου, ἀλλ' ἢ αἰπόλος ἤμην, κνίζων συκάμινα, καὶ ἀν"έλαβέ με Κύριος ἐκ τῶν προβάτων, καὶ εἶπε Κύριος πρὸς c "μέ Βάδιζε, προφήτευσον ἐπὶ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ." εἴληπτο δὴ οὖν ἐκ ποιμνίων, καὶ προεφήτευεν ἐν Βαιθὴλ, ἐν (3 Reg. xii. 28, 29.) ᾗ καὶ δάμαλιν ἀπέθετο χρυσῆν ὁ πρῶτος Ἱεροβοὰμ ὁ Ναβὰτ υἱός. ἐπισημήνασθαι δὲ κἀκεῖνο οἶμαί που χρήσιμον, ὡς ἕτερος ἦν Ἀμὼς ὁ τοῦ Ἠσαΐου πατήρ. τίνες γεμὴν καὶ

1. ἦν om. A. Statim ὁ pro ἡ Aub. 2. Ἰούδα B.D. Ἰουδαίαν A. Edd. 4. ἀκονητὶ A. 9. ἀμεσίας οὗτος ἦν A. ἀμασίας οὗτος ἦν B.D. Ἀμασίας. οὗτος οὖν Edd. 12. οἴκῳ Edd. invitis omnibus. δύναται A. 15. ἀχθήσεται] ἀρθήσεται A. ἀμεσίας] ἀμ(ε)ασίας A. ἀμασίας Edd. 16. Ἀμών pro Ἀμώς A. Statim ὁ om. A. ἐκχώρησον] ἐκ χώρας Edd. repugnantibus omnibus.

18. βασιλέως A.D. Edd. βασιλείας B. 20. ἀμεσίαν] ἀμ(ε)ασίαν A. ἀμασίαν Edd. 21. ἢ accessit ex A. ἤμην] + καὶ A. (Vat.) καὶ om. B.F. Edd. (Alex. XII.) 22. με assumptum ex A.B.D. 23. προφήτευε A. 27. τοῦ assumptum ex A.

ἐπὶ τίσιν ὅλως οἱ παρ' αὐτοῦ γεγόνασι λόγοι, τῶν προκειμένων ἀψάμενοι σαφηνιοῦμεν ὡς ἔνι.

d

Κεφ. α΄. Λόγοι Ἀμὼς, οἳ ἐγένοντο ἐν Ἀκκαρεὶμ ἐκ Θεκουὲ, οὓς εἶδεν ὑπὲρ Ἱερουσαλήμ.

e *Οὗτοί φησιν Ἀμὼς τοῦ ἐκ Θεκουὲ τῆς προφητείας οἱ λόγοι οἳ γεγόνασιν ἐν Ἀκκαρείμ. ἰστέον δὲ, ὅτι τὴν τοιάνδε λέξιν, ἤτοι τὸ ἐν Ἀκκαρεὶμ, οὐκ οἶδεν ὅλως τῶν Ἑβραίων ἡ ἔκδοσις· μόνον γὰρ εἰρήκασι τὸ Λόγοι Ἀμὼς ἐκ Θεκουέ. οἵ γε μὴν ἕτεροι τῶν ἑρμηνευτῶν ἀντὶ τοῦ ἐν Ἀκκαρεὶμ τεθείκασιν, ἐν τοῖς κτηνοτρόφοις. οὗτοι τοίνυν φησὶν οἱ λόγοι Ἀμὼς τοῦ ἐκ Θεκουὲ, οἵτινες γεγόνασιν ἐν καιρῷ τοῦ ποιμαίνειν ἔτι, καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς τῶν προβάτων αὐλαῖς. ὑπὲρ αὐτῆς δὲ τῆς Ἱερουσαλὴμ οὐκ ἀκοῦσαι μᾶλλον, ἀλλ' ἑωρα-*

248 A. a *κέναι φησὶ τοὺς λόγους. ἐμφανῆ γὰρ τοῖς ἁγίοις προφήταις κατέστησεν ὁ Θεὸς ὁμοῦ ταῖς ἀποκαλύψεσι μονονουχὶ καὶ αὐτὰ παρόντα τὰ πράγματα, ὥστε δοκεῖν καὶ ὁρατοὺς ἤδη πως γενέσθαι τοὺς λόγους, συνθεούσης τάχα που τῆς τῶν ἐκβησομένων θέας, οἷς ἂν λέγῃ Θεός. πλὴν ἐκεῖνο ζητήσεως ἄξιον, πῶς γὰρ ἄν τις οἰηθείη γενέσθαι τοὺς λόγους ὑπέρ γε τῆς Ἱερουσαλὴμ μόνον, καίτοι διὰ τῆς τοῦ αὐτοῦ προφήτου φωνῆς καταιτιᾶται Θεὸς τόν τε Ἰούδαν καὶ τὸν Ἰσ-*

Infra ii. 4, 5. b *ραήλ; ἔφη γὰρ πάλιν "Τάδε λέγει Κύριος· ἐπὶ ταῖς τρισὶν*

3. *Λόγοι Ἀμὼς, οἳ ἐγένοντο ἐν Ἀκκαρεὶμ ἐκ Θέκουε, οὓς ἴδεν ὑπὲρ Ἱερουσαλὴμ, ἐν ἡμέραις Ὀζίου βασιλέως Ἰούδα, καὶ ἐν ἡμέραις Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ἰωὰς βασιλέως τοῦ Ἰσραὴλ, πρὸ δύο ἐτῶν τοῦ σεισμοῦ. Λόγοι Ἀμὼς, οἳ ἐγένοντο ἐν Ἀκκαρεὶμ ἐκ Θεκουὲ, οὓς εἶδεν ὑπὲρ Ἱερουσαλὴμ* Edd. invitis omnibus. *ἀκκαρεὶμ*] *ἀκκαρὶμ* A. *ἀκαρεὶμ* (semper) B.D. 9. *ἑρμηνευτῶν* A.D. *ἑρμηνευόντων* B. Edd. *τῶν* pro *τοῦ* Edd. 10. *κτηνοτροφείοις* B.D. b. Cat. in Bibl. Laur. Plut. xi. 4. Edd. *κτηνοτρόφοις* A. [A. *ἐν ποιμνοτρόφοις.* Σ. E. *ἐν τοῖς ποιμέσι* Orig. Hex. in loc.] *φησὶν* assumptum ex A.B.D. 11. *τοῦ* prius assumptum ex A.D. *ποιμαίνειν ἔτι* A.B.D. *ποιμαίνειν, ἐπὶ* Edd. 12. *ἐν* et *ταῖς* assumpta ex A.B.D. 13. *αὐτῆς δὲ* B. *δὲ αὐτῆς* A.D. Edd. *μᾶλλον* A.B.D. *μόνον* Edd. 14. *ἁγίοις* assumptum ex A. *τῷ προφήτῃ* B. 15. *καθίστη* pro *κατέστησεν* A. Statim *ὁ* add. Edd. 16. *ὁρατοὺς ἤδη πως* A. *ὁρᾶν αὐτοὺς ἤδη πρὶν* B. Edd. 20. *γε* et *μόνον* om. A. *τῆς τοῦ αὐτοῦ*] Sic e cum Ottob. 233. *τῆς αὐτοῦ τοῦ* A.(?) B. Edd. *αὐτῆς τῆς τοῦ* D. 21. *τε* om. A. 22. *πάλιν*] + *ὅτι* Edd.

“ ἀσεβείαις υἱῶν Ἰούδα, καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀπο-“ στραφήσομαι αὐτοὺς, ἕνεκεν τοῦ ἀπώσασθαι αὐτοὺς τὸν “ νόμον Κυριοῦ, καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ οὐκ ἐφυλά-“ ξαντο. καὶ ἐπλάνησεν αὐτοὺς τὰ μάταια αὐτῶν ἃ ἐποίη-“ σαν, οἷς ἐξηκολούθησαν οἱ πατέρες αὐτῶν ὀπίσω αὐτῶν· “ καὶ ἀποστελῶ πῦρ ἐπὶ Ἰούδαν, καὶ καταφάγεται θεμέλια “ Ἱερουσαλήμ.” εἶτα τούτοις ἐφεξῆς “Τάδε λέγει Κύριος Infra ii. 6. “ Ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις Ἰσραὴλ, καὶ ἐπὶ ταῖς τέσ-“ σαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτόν.” προσεπενεγκὼν δὲ τῆς ἁμαρτίας τοὺς τρόπους, ἐπηπείλησε τὰ δεινὰ, καὶ ὡς πλείστην ὅσην κατ' ἀμφοῖν ὁ λόγος αὐτῷ τὴν ἐπίπληξιν ἔχει. πῶς οὖν ὑπὲρ τῆς Ἱερουσαλὴμ γεγενῆσθαι λοιπὸν νοοῖντ' ἂν οἱ λόγοι, καίτοι Θεοῦ λέγοντος “ Ἐξαποστελῶ “ πῦρ ἐπὶ Ἰούδαν, καὶ καταφάγεται θεμέλια Ἱερουσαλήμ.” τίς οὖν ἔσται τῆς ἀπολογίας ὁ τρόπος, φέρε, διασκεψώμεθα. c φαμὲν οὖν ὅτι ἔθος τοῖς ἁγίοις προφήταις, ποτὲ μὲν διεσταλμένως τὰς δύο φυλὰς τὰς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, Ἰούδαν τε καὶ Βενιαμὶν Ἰσραὴλ ἀποκαλεῖν, ποτὲ δὲ δὴ αὖ τὰς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ δέκα φυλὰς ἑτέρας Ἰσραὴλ ὀνομάζειν, ἤγουν Ἐφραΐμ, ἀδιαφοροῦσι δὲ πλειστάκις. καὶ ἐπείπερ εἰσὶν οἱ πάντες ἐξ αἵματος Ἰσραήλ, οὕτω καὶ ὀνομάζουσι τὰς δυοκαίδεκα φυλάς. εἰ δὲ δὴ βούλοιντο καὶ ἅπασαν ἡμῖν κατασημῆναι τυχὸν τὴν τῶν Ἰουδαίων Συναγωγὴν, οὐκέτι διεσταλμένως τῷ τῆς Ἱερουσαλὴμ ὀνόματι κεχρημένους εὑ- d ρήσομεν.

Γεγόνασι δὴ οὖν τῆς τοῦ Ἀμὼς προφητείας οἱ λόγοι ὑπὲρ πάσης τῆς Ἰουδαίων πληθύος, τῆς τε ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις καὶ τῆς ἐν Σαμαρείᾳ· πῶς δ' ἂν εἶεν ὑπὲρ αὐτῶν, εἰπεῖν

1. τοῦ pro υἱῶν B. 2–7. ἕνεκεν—θεμέλια Ἱερουσαλήμ] καὶ ἑξῆς Edd. 3. νόμον] + τοῦ A. (Vat.) invitis B.D. 8. ἐπὶ ταῖς τ. οὐκ ἀπ. αὐτόν] ἑξῆς Edd. 9. αὐτόν] αὐτούς B.F. (42. al.) 11. αὐτῶν A. 14. καταφ. θ. Ἱερουσαλήμ] τὰ ἑξῆς Edd. 16. οὖν om. B. 18. Ἰσραὴλ D. Edd. deest hoc v. in A.B. δὴ assumptum ex A. Statim αὐτὰς τὰς pro αὖ τὰς A. 19. ἑτέρως Edd. 21. καὶ assumptum ex A.B.D. 24. τῆς Ἱερουσαλὴμ] τοῦ Ἰσραὴλ D. Edd. invitis A.B. κεκλημένους pro κεχρημένους A. 27. Ἰουδαίας Edd. τοῖς assumptum ex B.D.

ἀναγκαῖον. ἔστι τοίνυν διττὸς ἡμῖν τῆς ἀπολογίας ὁ τρόπος. πρῶτον μὲν γὰρ εἰσκεκόμικε τὸν τῶν ὅλων Θεὸν τὰς τῆς τῶν Ἰουδαίων Συναγωγῆς ἁμαρτίας ἀφηγούμενον· εἶτα τὰ ἐσόμενα κατ' αὐτῶν προαπηγγελκότα, προσετίθει δὲ τούτοις
e τὰ ἐξ ἡμερότητος ἀγαθὰ, καὶ ὅτι κατὰ καιροὺς πλείστη τις γενήσεται αὐτῶν φειδὼ καὶ ἀνακαινισμὸς εἰς τὸ ἀπ' ἀρχῆς. ἔφη γὰρ πάλιν αὐτὸς ὁ Ἀμὼς, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ
Infra ix. 8, 9. "Πλὴν ὅτι οὐκ εἰς τέλος ἐξαρῶ τὸν οἶκον Ἰακὼβ, λέγει "Κύριος. διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐντέλλομαι, καὶ λικμιῶ ἐν πᾶσι "τοῖς ἔθνεσι τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ, ὃν τρόπον λικμᾶται ἐν "τῷ λικμῷ, καὶ οὐ μὴ πέσῃ σύντριμμα ἐπὶ τὴν γῆν." προκαταμηνύει δὲ ἀναγκαίως καὶ τὴν ἐσομένην λύτρωσιν διὰ Χριστοῦ, καὶ ὅτι μεταχωρήσουσι πρὸς ἀνακαινισμὸν, καὶ ἐν
249 A. a εὐπαθείᾳ ἔσονται κατοικτείροντος Θεοῦ. ἔφη δὲ οὕτω πάλιν
Ib. 11. "Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναστήσω τὴν σκηνὴν Δαυεὶδ τὴν "πεπτωκυῖαν, καὶ ἀνοικοδομήσω τὰ πεπτωκότα αὐτῆς, καὶ "τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀναστήσω, καὶ ἀνοικοδομήσω αὐ-"τὴν καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ αἰῶνος." οὐκοῦν ὑπὲρ τῆς Ἱερουσαλὴμ οἱ λόγοι. καὶ καθ' ἕτερον δὲ τρόπον ὑπὲρ αὐτῆς γενέσθαι νοοῖντ' ἂν εἰκότως. Συρία τε γὰρ καὶ οἱ Δαμασκοῦ βασιλεῖς, καὶ τῶν ὁμόρων ἐθνῶν οὐκ ὀλίγα τὴν τῶν Ἰουδαίων χώραν διελυμήναντο, ἄλλοτε ἄλλοι κατεξανιστάμενοί τε καὶ καταδῃοῦντες αὐτὴν, ἄγοντές τε καὶ
b φέροντες, καὶ τὰ ἐξ ἀκράτου δρῶντες ὀργῆς, ὡς εἰς ἐσχάτην αὐτοὺς καθικέσθαι ταλαιπωρίαν. τούτοις δὴ οὖν ἅπασι τοῖς πεπορθηκόσιν αὐτὴν εἰσκεκόμικεν ὁ Προφήτης ἀπειλοῦντα τὸν Θεὸν τὴν ἐρήμωσιν, καὶ δίκην ἔφη εἰσπραχθήσεσθαι τῶν ἀνοσίων ἐγχειρημάτων αὐτούς. οὐκοῦν ὑπὲρ τῆς Ἱερου-

2. τὰς τῆς τῶν B.D. τὰς τῶν A. τὰς om. Edd. 4. αὐτοῦ pro αὐτῶν Edd. 5. καιροὺς A. καιρὸν Edd. 6. αὐτῶν γενήσεται pro γενήσεται αὐτῶν A. 9. ἰδοὺ om. A. (Vat.) 13. μεταχωρήσουσι B. μεταχωρήσει Edd. 14. εὐπαθείᾳ] εὐπαθείαις per cast. A. 15–18. καὶ τὰ ἑξῆς pro τὴν πεπ.—αἰῶνος Edd. 19. δὲ τρόπον om. Aubertus. 20. γενέσθαι assumptum ex A.B. Statim νοοῖτ' A. 21. ὀλίγα B. ὀλίγοι Edd. 22. ἄλλως pro ἄλλοι A. 23. τε prius assumptum ex A. 24. ἀκρατοῦς Edd. 27. τὸν assumptum ex B. εἰσπραχθήσεσθαι B. πραχθ. Edd.

σαλὴμ, ἤγουν ὑπὲρ πάσης τῆς Ἰουδαίων συναγωγῆς οἱ τοῦ Ἀμὼς γεγόνασι λόγοι. εἰσόμεθα δὲ τοῦτο σαφῶς τοὺς τῆς προφητείας βασανίζοντες χρόνους· κεῖται γὰρ ἐφεξῆς·

Ἐν ἡμέραις Ὀζίου τοῦ βασιλέως Ἰούδα καὶ ἐν ἡμέραις Ἱεροβοὰμ τοῦ Ἰωὰς βασιλέως Ἰσραὴλ, πρὸ δύο ἐτῶν τοῦ σεισμοῦ.

Ἀλλ' οἶμαί τις ἐρεῖ Καὶ τί τὸ τελοῦν εἰς ὄνησιν τοῖς c *ἐντευξομένοις, τὸ χρῆναι περιεργάζεσθαι, καὶ σφόδρα λεπτῶς, τῆς βασιλείας τοὺς χρόνους τῶν ἀρτίως ὠνομασμένων, Ὀζίου τε φημὶ καὶ μέντοι καὶ Ἱεροβοάμ; καὶ πρός γε δὴ τοῦτό φαμεν, ὅτι τὸ χρῆμά ἐστιν ἀναγκαῖον, ὅλην ὥσπερ ὠδῖνον ἐφ' ἑαυτῷ τῆς προφητείας οἱονεὶ τὴν περίστασιν. Συρίᾳ τε γὰρ καὶ Δαμασκῷ καὶ τοῖς προσοικοῦσι τὴν Ἰουδαίαν βαρβάροις ὄλεθρον ἀπειλεῖ καὶ ἐπαναστάσεις καὶ ἐμπρησμοὺς, καὶ τῶν θείων χρησμῳδημάτων ἐντεῦθεν αὐτῷ* d *γέγονεν ἡ ἀρχή. δεῖ δὴ οὖν ἄρα τὰς αἰτίας ἀναμαθεῖν τοῦ προστεθεῖσθαι τῆς βασιλείας τοὺς χρόνους, τίνα τε καὶ ὅσα τὰ ἑκατέρῳ κατωρθωμένα, διεβίω τε ὅπως, καὶ τί τὸ ἐν ἀμφοῖν ἀξιάκουστον. ἐκκεκλικότες δὴ οὖν εἰς ἀπόστασιν ὅ τε Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδας κατὰ πολλοὺς ἐπαιδεύοντο τρόπους. ὅτε μὲν γὰρ οἱ Δαμασκοῦ καὶ Σύρων ἡγούμενοι κατέτρεχον καὶ ἐπολιόρκουν, τὰς παρ' αὐτοῖς τε κατεληΐζοντο χώρας· ὅτε* e *δὲ αὖ Μωαβῖται καὶ Ἰδουμαῖοι, Γεργέσηνοί τε καὶ Ἐλαμῖται, Ἀζώτιοί τε καὶ οἱ τῆς Ἀκκαρὼν οἰκήτορες κατῃκίζοντο τὴν Σαμάρειαν, καὶ μέντοι καὶ τὴν Ἰούδα βασιλείαν, ἀχαλίνοις ὁρμαῖς καὶ ἀπλήστῳ γνώμῃ χρώμενοι, καὶ εἰς ἐσχάτας ὀργὰς ἀποταυρούμενοι· καὶ γοῦν κατὰ διαφόρους τρόπους*

1. *Ἰουδαίων* A.B. *Ἰούδα* Edd. *ἡμέραις* prius] *ἡμέρᾳ* Edd. (153.) 4. Nullam divisionem hic fecerunt Edd. 5. *τοῦ* prius] *υἱοῦ* F. (Co.) *τοῦ τῷ* (sic) A. 9. *μὴν τούτους* pro *δὴ τοῦτο* A. 11. *ἐν* pro *ἐφ'* A. 14. *θείων* A. *ὁσίων* Edd. Statim *πλημμελημάτων* pro *χρησμῳδ.* (sic) A. 20. *ὅτε* A. *ποτὲ* Edd. 21. *καὶ—τε* B. *καὶ ἐπολ. τ. π. α. καὶ* Edd. *ἐπολ. τ. π. αὐτοῖς* A. *πόλεις* pro *χώρας* B. *ὅτε* A. *ὀτὲ* (?) B. *ποτὲ* Edd. 23. *ἀκαρὼν* Edd. 25. *χρώμενοι γνώμῃ* inv. ord. B. 26. *τρόπους* A. *χρόνους* B. *τόπους* Edd.

τοῦτο δεδρακότας εὑρήσομεν· οἷον βασιλεύοντος Ἀχαὰβ τῆς Σαμαρείας καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ. γέγραπται δὲ οὕτως ἐν
3 Reg. xxi. 1. τῇ τρίτῃ τῶν βασιλειῶν "Καὶ συνήθροισεν υἱὸς Ἄδερ
250 A. a "πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ ἀνέβη καὶ περιεκάθισεν εἰς "Σαμάρειαν, καὶ τριακονταδύο βασιλεῖς μετ' αὐτοῦ καὶ "πᾶς ἵππος καὶ ἅρμα· καὶ ἀνέβησαν καὶ περιεκάθισαν "ἐπὶ Σαμάρειαν καὶ ἐπολέμησαν ἐπ' αὐτήν." ἄθρει δὴ οὖν ὅτι συνασπιστὰς ἐποιεῖτο κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ ὁ Δαμασκοῦ βασιλεὺς, τουτέστιν ὁ Ἄδερ, ἑτέρους τριακονταδύο τῶν προσοίκων ἐθνῶν ἡγουμένους, πεπολέμηκέ τε οὕτω τὴν γῆν. ἀλλὰ καὶ ἐν χρόνοις Ἰωὰς βασιλέως Ἰούδα πεπολέμηκε τὴν Ἱερουσαλὴμ Ἀζαὴλ ὁ Σύρος. γέγραπται δὲ
4 Reg. xii. 17, 18. πάλιν ἐν τῇ τεταρτῃ τῶν βασιλείων "Τότε ἀνέβη Ἀζαὴλ "βασιλεὺς Συρίας καὶ ἐπολέμησεν ἐπὶ Γὲθ, καὶ προκατ"ελάβετο αὐτήν. καὶ ἔταξεν Ἀζαὴλ τὸ πρόσωπον αὐ"τοῦ ἀναβῆναι ἐπὶ Ἱερουσαλήμ. καὶ ἔλαβεν Ἰωὰς βασι"λεὺς Ἰούδα πάντα τὰ ἅγια ὅσα ἡγίασεν Ἰωσαφὰτ καὶ "Ἰωρὰμ καὶ Ὀχοζίας, οἱ πατέρες αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς "Ἰούδα, καὶ τὰ ἅγια αὐτοῦ καὶ πᾶν τὸ χρυσίον τὸ εὑρε"θὲν ἐν θησαυροῖς οἴκου Κυρίου καὶ οἴκου τοῦ βασίλεως "καὶ ἀπέστειλε τῷ Ἀζαὴλ βασιλεῖ Συρίας, καὶ ἀνέβη ἀπὸ
b "Ἱερουσαλήμ." ἔδρων μὲν γὰρ τὰ τοιάδε κατὰ θεῖαν ὀργὴν, προσκεκρουκότος τοῦ Ἰσραὴλ, διά τοι τὸ ἀπονεῦσαι λίαν καὶ ἀνεπτοῆσθαι δεινῶς εἰς τὰς τῶν εἰδώλων λατρείας. πλὴν νικῶντες οἱ ἀλλόφυλοι τῇ τοῦ Θεοῦ δόξῃ διελυμαίνοντο. ᾤοντο γὰρ κατὰ σφᾶς οἱ δείλαιοι, τὴν ἐπαμύνουσαν

2. δὲ assumptum ex A.B. 4. εἰς assumptum ex B. 5. τριακονταδύο A. τριάκοντα καὶ δ. Edd. 5–7. καὶ πᾶς—αὐτήν assumpta ex A.B. 7. ἐπὶ et ἐπ' om. A. 8. ὁ] + τῆς Edd. 10. πεπολέμηκέ τε A. πεπολεμηκότας Edd. 11. χρόνῳ pro χρόνοις Edd. 12–16. γέγραπται—ἀναβῆναι ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ] ὡς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν βασιλειῶν γέγραπται ὅτε καὶ Edd. 16. Ἰωὰς] ὁ Ἰωὰς Edd. Haec βασιλεὺς Ἰούδα assumpta ex A.B. 17–19. ὅσα ἡγίασεν—καὶ τὰ ἅγια αὐτοῦ accesserunt ex A.B. Ἰωσαφὰτ] Ἰωάσαφ B. Ὀχοζ. B. 19. χρυσίον—τοῦ βασίλεως] ἐν τοῖς θησαυροῖς χρυσίον Edd. 21. ἀπέστειλαν (sic) A. Haec βασιλεῖ Συρίας assumpta ex A.B. ἀπέβη pro ἀνέβη A. Edd. 22. οὖν pro γὰρ B. 24. ἀνεπτοῆσθαι] ἀναπτοεῖσθαι A. 25. οἱ om. A.

αὐτοῖς ἀτονῆσαι χεῖρα, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης καταιεανιεύεσθαι τεθαρσήκασι. καὶ γοῦν ἠσθενηκότες οἱ Σύροι, βραχὺ πολιορκοῦντος Σαμάρειαν τοῦ Ἄδερ, πρόφασιν ἐποιοῦντο τῆς κακανδρίας οὐκ ἀληθῆ λέγοντες "Θεὸς ὀρέων Θεὸς (3 Reg. xxi. 23.) "Ἰσραὴλ καὶ οὐχὶ Θεὸς κοιλάδων." ᾤοντο γὰρ ὅτι νενικήκασιν c οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, ἐν μόνοις τοῖς ὄρεσιν ἢ καὶ ἐν τοῖς βουνοῖς δυναμένου σώζειν Θεοῦ. ἡττήμεθα δὴ οὖν φασὶν, ὅτι Θεὸς ὀρέων Θεὸς Ἰσραήλ· εἰ δὲ δὴ γένοιτο συνελθεῖν εἰς μάχην ἐν πεδίοις ἐψιλωμένοις, περιεσόμεθα πάντως αὐτῶν, ἀτονοῦντος ἐν κοιλάσι τοῦ Θεοῦ Ἰσραήλ· Ἑλληνικῆς δὲ ταῦτα φρενοβλαβείας ἐγκλήματα, καὶ τῶν οὐκ εἰδότων τὸν ἀληθῆ καὶ φύσει Θεὸν ἀθυροστομία δεινή. οὐκοῦν ἠγανάκτει κατὰ τῶν ἀλλοφύλων, καὶ σφόδρα εἰκότως, ὁ d πάντα ἰσχύων Θεὸς, ὅτι καὶ νικῶντες, ὡς ἔφην, τὸν Ἰσραὴλ, τοῖς ἰδίοις θεοῖς ἀνῆπτον τὰ χαριστήρια, καὶ ληροῦντες ᾤοντο καὶ αὐτοῦ κρατῆσαι Θεοῦ. προϊόντος δὲ τοῦ καιροῦ μετὰ τὴν τοῦ Ἀχαὰβ βασιλείαν, καὶ ἑτέρων τινῶν διὰ μέσου καὶ καθεξῆς, ἀναδείκνυται βασιλεὺς ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ Ἱεροβοὰμ ἕτερος παρὰ τὸν πρῶτον, ὃς ἦν τοῦ Ναβὰτ, πλὴν ὁμώνυμος ἐκείνῳ καὶ ὁμογνώμων καὶ δυσσεβής.

Ἀλλ᾽ ἐν τοῖς χρόνοις τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἠλέει λοιπὸν ὁ φιλοικτίρμων Θεὸς ἀφορήτῳ ταλαιπωρίᾳ κατηχθισμένον e τὸν Ἰσραὴλ, ἠλευθέρου τε τῶν πόνων διὰ χειρὸς Ἱεροβοὰμ καίτοι πονηροῦ καὶ ἀποστάτου λίαν ὑπάρχοντος. κατηνδρίσατο γὰρ οὕτω τῶν ἀλλοφύλων, ὡς καὶ πόλεις παρ᾽ ἐκείνων ἀπεσπασμένας ἐν καιροῖς βασιλέων τῶν παρῳχηκότων ἀνακομίσασθαι πάλιν, καὶ τοῖς ἰδίοις ὑποθεῖναι

3. πολιορκοῦντος] πολεμοῦντος ἔτι τὴν A. 4. Θεὸς alt. om. A. 5. νενικήκασιν A. Cat. in 4 Libb. Regg. ἐνίκησαν Edd. 6. καὶ assumptum ex A.B. Cat. 8. ὅτι] + δὴ Edd. invitis omnibus. ὀρέων] + ὁ Edd. invitis B. Cat. 9. αὐτῶν assumptum ex A. 12. φύσει] κατὰ φύσιν Cat. κατὰ φύσει (sic) Cod. Coisl. viii. Cat. eandem continens. 13. ἠγανάκτηκε, τὰ pro ἠγανάκτει κατὰ A. 19. Ἱεροβοὰμ] + ὁ τοῦ Ἰωὰς Edd. invitis A.B. πρότερον pro πρῶτον b. 22. κατηχθισμένον] κατηχθημένον Edd. 25. κατηνδρίσατο A. κατηνδρίσαντο Edd. 26. καιρῷ pro καιροῖς B. Statim βασιλείας pro βασιλέων A. 27. ὑποθεῖναι] Sic B. et (corr. ex ὑποθη . . ναι) A. ὑποτεθῆναι Edd.

σκήπτροις, πλεῖστά τε ὅσα τοὺς πάλαι νικῶντας ἐργά-
251 A. a σασθαι κακά. γέγραπται γὰρ περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ τετάρτῃ
4 Reg. xiv. 23-28. τῶν βασιλειῶν “Ἐν ἔτει πεντεκαιδεκάτῳ τοῦ Ἀμασίου υἱοῦ “Ἰωὰς βασιλέως Ἰούδα ἐβασίλευσεν Ἱεροβοὰμ υἱὸς Ἰωὰς “ἐπὶ Ἰσραὴλ ἐν Σαμαρείᾳ τεσσαράκοντα καὶ ἓν ἔτος· καὶ “ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου· οὐκ ἀπέστη ἀπὸ “πασῶν ἁμαρτιῶν Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν “Ἰσραήλ. αὐτὸς γὰρ αὖ κατέστησε τὸ ὅριον Ἰσραὴλ ἀπὸ “εἰσόδου Αἰμὰθ ἕως τῆς θαλάσσης τῆς Ἄραβα, κατὰ τὸ “ῥῆμα Κυρίου τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ δούλου “αὐτοῦ Ἰωνᾶ υἱοῦ Ἀμαθὶ τοῦ προφητοῦ τοῦ ἐκ Γεὲθ ἀγχο-“φέρ. ὅτι εἶδε Κύριος τὴν ταπείνωσιν Ἰσραὴλ πικρὰν “σφόδρα, καὶ ὀλιγοστοὺς συνεχομένους καὶ ἐσπανισμένους “καὶ ἐγκαταλελειμμένους, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν τῷ Ἰσραήλ. “καὶ οὐκ ἐλάλησε Κύριος ἐξαλεῖψαι τὸ σπέρμα Ἰσραὴλ “ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς διὰ χειρὸς “Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ἰωάς. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων Ἱεροβοὰμ “καὶ πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ αἱ δυναστεῖαι αὐτοῦ ὅσα “ἐπολέμησε καὶ ὅσα ἐπέστρεψε τὴν Δαμασκὸν καὶ τὴν “Αἰμὰθ τῷ Ἰούδα ἐν Ἰσραὴλ, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα “ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν Ἰσραήλ;” ἰδοὺ δὴ σαφῶς κατατεθλίφθαι φησὶ τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ, οὐκ ὄντος τοῦ σώζοντος, ὡς ὀλιγοστοὺς εἶναι καὶ διεσπασμένους· σεσῶσθαι γεμὴν ἐκ χειρὸς Ἱεροβοάμ. τὸ δὲ ἐκ χειρὸς τέθεικεν, ἀντὶ τοῦ διὰ χειρός. οὐ γὰρ ἦν αὐτὸς ὁ συντρίβων τὸν Ἰσραὴλ, μαχόμενος δὲ μᾶλλον καὶ προασπίζων αὐτοῦ· ἐπέστρεψε δε τὴν Δαμασκὸν, καὶ ἀπέσπασε τὸ ὅριον Ἰσραὴλ καὶ δυναστείας εἴργασται πολλάς. βασι-

2–22. γέγραπται—κατατεθλίφθαι φησὶν τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ] ἐν γοῦν τῇ τετάρτῃ τῶν βασιλειῶν γέγραπται κατατεθλίφθαι μὲν τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ Edd. γὰρ A. δὲ B. 8. αὐτὸς γὰρ αὖ κατέστησε τὸ ὅριον B. αὐτὸς ἀπέστησε τὸν A. 9. ἐμὰθ. B. 10. τοῦ assumptum ex B. 11. τοῦ prius assumptum ex B. γεὲθ ἀγχοφέρ A. χεθαγοφέρ B. 12. ταπείνωσιν] + τοῦ A. (93.) 13. ὀλίγους pro ὀλιγοστοὺς A. 16. διὰ χειρὸς A.B. sed non est dubium quin ἐκ χειρὸς (Alex.) legerit D. Cyrillus. cf. paullo infra et in Jonam p. 365 a. 19. τὴν prius] τὸν B. 21. βιβλίων A. 22. κατατεθλίφθαι [κατεθλίφθαι (sic) A.] φησὶ τοὺς ἐξ A. κατατέθλιπται ὁ B. 28. εἴργασται] + τὰς B.

λεύοντος δὲ τοῦ Ἱεροβοὰμ χρίεται Ἀζαρίας, ὁ καὶ Ὀζίας, βασιλεὺς ἐπὶ τὸν Ἰούδαν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις. ὃς οὐδὲν ἧττον ἦν ἐν τοῖς ἔθνεσι φορτικώτατος, καὶ νεανικῶς ἐγκείμενος b τοῖς πεπορθηκόσι τὴν Ἰουδαίαν. γέγονε μὲν γὰρ εὐσεβὴς καὶ φιλόθεος ἀνήρ. ἐπεὶ δὲ κεκράτηκε τῶν ἐχθρῶν Θεοῦ τὸ νικᾶν ἐπιτρέποντος, νενόσηκε τὴν ὑπεροψίαν, καὶ αὐτοκελεύστοις ᾔει βουλαῖς ἐπὶ τὸ χρῆναι λοιπὸν καὶ ἱερατεύειν Θεῷ, καὶ δὴ καὶ τετόλμηκεν ἐπ' αὐτὸ τὸ θεῖον ἀναβῆναι θυσιαστήριον, καὶ προσάγειν τὸ θυμίαμα. ἀλλ' εὐθὺς αὐτὸν ἤλεγξε Θεός. λέπρᾳ γὰρ κατεστίζετο, δεινῷ τε καὶ ἀνιάτῳ πάθει, ἵνα καὶ ὡς ἀκάθαρτος κατὰ νόμον ἐκπέμπηται c τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἀποπαύσαιτό τε λοιπὸν καὶ ἱερατεύειν Θεῷ, καὶ τῆς παρανόμως ἐπιτετηδευμένης ἱερουργίας αὐτῷ, καὶ τοῦ τὸν θεῖον καταμιαίνειν ναόν. ἔφη δὲ οὕτω περὶ αὐτοῦ τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν βασιλειῶν "Ἐν ἔτει εἰκοστῷ καὶ ἑβδόμῳ τῷ Ἱεροβοὰμ 4 Reg. xv. 1-5. "βασιλεῖ Ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν Ἀζαρίας υἱὸς Ἀμεσίου "βασιλέως Ἰούδα. υἱὸς ἑκκαίδεκα ἐτῶν ἦν ἐν τῷ βασι- "λεύειν αὐτὸν, καὶ πεντήκοντα καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν "Ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ἰεχελία ἐξ Ἱερου- "σαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου κατὰ "πάντα ὅσα ἐποίησεν Ἀμεσίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ. πλὴν τῶν "ὑψηλῶν οὐκ ἐξῆρεν, ὅτι ὁ λαὸς ἐθυσίαζε καὶ ἐθυμίων ἐν "τοῖς ὑψηλοῖς. καὶ ἥψατο Κύριος τοῦ βασιλέως, καὶ ἦν "λελεπρωμένος ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ." καὶ ταυτὶ μὲν ἐν ταῖς βασιλείαις, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τῶν παραλειπομένων

1. τοῦ assumptum ex A. 3. ἐν assumptum ex A. 5. φιλόθεος] φιλάγαθος Edd. repugnantibus A.B. ἐπεὶ δὲ] ἐπειδὴ δὲ A. τοῦ post ἐχθρῶν add. Edd. invitis A.B. 7. καὶ om. B. 9. προσάγειν A. b. προσαγαγεῖν B. Edd. Statim αὐτῷ add. Edd. invitis A.B. b. 10. ἤλεγξε] ἤλεγχε B. τε om. B. 12. καὶ ἱερατεύειν Θεῷ om. A. 13. ἀνόμως pro παρανόμως id. 14. ἔφη δὲ οὕτω] ταῦτα δέ φησι Edd. invitis A.B. 15. Haec περὶ αὐτοῦ accesserunt ex A. 16–26. Quae sequuntur ἐν ἔτει—ἐν ταῖς βασιλείαις accesserunt ex A.B. 17. Ἀμεσίου A. Ἀμασίου B. et infra. Ἀμεσσίου e. (A.V.) 18. ἑξκαίδεκα A. (XI.) 19. πεντήκοντα καὶ δύο B. (Alex.) πεντηκονταδύο A. (Vat.) 20. καὶ ὄνομα—Ἱερουσαλήμ om. A. 23. ὅτι A. (Alex.) ἔτι B. (Vat.) 25. ταυτὶ B. ταῦτα A.

ἰσχνοτέρα κεῖται περὶ τούτων ἀφήγησις. ἔχει δὲ οὕτως "Καὶ (2 Par. xxvi. 1–8.) "ἔλαβε πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς τὸν Ὀζίαν, καὶ αὐτὸς δέκα "καὶ ἓξ ἐτῶν καὶ ἐβασίλευσαν αὐτὸν ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ "Ἀμεσίου. αὐτὸς ᾠκοδόμησε τὴν Ἐλὰθ, αὐτὸς ἐπέστρεψεν "αὐτὴν τῷ Ἰούδα μετὰ τὸ κοιμηθῆναι τὸν βασιλέα μετὰ "τῶν πατέρων αὐτοῦ. υἱὸς δέκα καὶ ἓξ ἐτῶν ἐβασίλευσεν "Ὀζίας, καὶ πεντήκοντα καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν Ἱερου-"σαλὴμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ἰεχελία ἀπὸ Ἱερου-"σαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου κατὰ πάντα "ὅσα ἐποίησεν Ἀμεσίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἦν ἐκζητῶν "τὸν Κύριον ἐν ταῖς ἡμέραις Ζαχαρίου τοῦ συνιέντος "ἐν φόβῳ Κυρίου, ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἐζήτησε τὸν "Κύριον, καὶ εὐώδωσεν αὐτῷ Κύριος. καὶ ἐξῆλθε καὶ "ἐπολέμησε πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ κατέσπασε τὰ "τείχη Γὲθ καὶ τὰ τείχη Ἰαμνίας καὶ τὰ τείχη Ἀζώτου, "καὶ ᾠκοδόμησε πόλεις Ἀζώτου, καὶ ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις "κατίσχυσεν αὐτὸν Κύριος, ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους καὶ ἐπὶ "τοὺς Ἄραβας τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς πέτρας, καὶ ἐπὶ "τοὺς Μιναίους. καὶ ἔδωκαν οἱ Μιναῖοι δῶρα τῷ Ὀζίᾳ, "καὶ ἦν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἕως εἰσόδου Αἰγύπτου, ὅτι κατίσ-"χυσεν ἕως ἄνω." εἶτά φησιν ἐφεξῆς περὶ αὐτοῦ "Καὶ (Ib. 16–20.) "ἠδίκησεν ἐν Κυρίῳ Θεῷ αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν "Κυρίου θυμιάσαι ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν θυμιαμάτων. "καὶ εἰσῆλθεν ὀπίσω αὐτοῦ Ἀζαρίας ὁ ἱερεὺς, καὶ μετ' αὐ-"τοῦ ἱερεῖς τοῦ Κυρίου ὀγδοήκοντα υἱοὶ δυνατοί. καὶ ἔστη-"σαν ἐπὶ Ὀζίαν τὸν βασιλέα καὶ εἶπον αὐτῷ Οὐ σοὶ Ὀζία

1. ἰσχνοτέρα] ἰσχυροτέρα B. ἡ post κεῖται add. Edd. invitis A.B. Quae sequuntur ἔχει δὲ—ὅτι ἤλεγξεν αὐτὸν Κύριος (377, 12.) desunt in Edd. τῆς γῆς om. B. 4. ἐλὰθ A. (74, 158.) αἰμὰθ B. Αἰλὰθ e. (A.V.) 6. υἱὸς om. B. 10. Ἀμεσίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ] ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἀμασίας B. 11. Ζαχαρίου] τοῦ Ἀζαρίου B. (cf. 64, 158.) 14. τὰ τείχη Γὲθ καὶ om. A. 15. Ἰαμνίας A. [τὰ τειχηαμνίας A.] cf. in Es. 242 a. Ἰωαμνὴ B. [Ἰαβνὴρ Vat. Ἰαβεις Alex. Ἰαβνη XI.] Ἀζὼτ B. 16. καὶ ᾠκοδόμησε πόλεις Ἀζώτου om. B. ἀλλοφύλοις B. (71.) cf. in Es. l. c. ἀλλοφύλοις. καὶ A. 18. ἄῤῥαβας B. 19. Μιναίους] Μινναίους B. Μινναῖοι B. 20. κατίσχυσεν] κατίσχυεν A. 21. ὡς pro ἕως A. 22. Θεῷ om. B. 23. θυμιάσαι] θυσιάσαι A. 25. ἱερεῖς] οἱ ἱερεῖς. B. 26. εἶπον A. (Alex. XI.) εἶπαν B. ? (Vat.)

“ θυμιάσαι τῷ Κυρίῳ ἀλλ' ἢ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς Ἀαρὼν “ τοῖς ἡγιασμένοις θυμιάσαι· ἔξελθε ἀπὸ τοῦ ἁγιάσματος “ ὅτι ἀπέστης ἀπὸ Κυρίου· καὶ οὐκ ἔσται σοι τοῦτο εἰς “ δόξαν παρὰ Κυρίου Θεοῦ. καὶ ἐθυμώθη Ὀζίας, καὶ ἐν “ τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ θυμιατήριον τοῦ θυμιάσαι ἐν τῷ ναῷ· “ ἐν τῷ θυμωθῆναι αὐτὸν πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἡ λέπρα “ ἀνέτειλεν ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ ἐναντίον τῶν ἱερέων ἐν “ οἴκῳ Κυρίου ἐπάνω τοῦ θυσιαστηρίου τῶν θυμιαμάτων. “ καὶ ἐπέστρεψεν ἐπ' αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ὁ πρῶτος καὶ οἱ ἱερεῖς, “ καὶ ἰδοὺ αὐτὸς λεπρὸς ἐν τῷ μετώπῳ, καὶ κατέσπευσαν “ αὐτὸν ἐκεῖθεν, καὶ γὰρ αὐτὸς ἔσπευσεν ἐξελθεῖν, ὅτι “ ἤλεγξεν αὐτὸν Κύριος.”

Περὶ μὲν οὖν τοῦ λελεπρῶσθαι τὸν Ὀζίαν ἀπόχρη ταυτί· ὅτι δὲ γέγονεν ἀνὴρ δυνατὸς, καὶ ταῖς τῶν ἀλλοφύλων ἐπεστράτευσε χώραις, καὶ τοσοῦτος γέγονεν εἰς ἀλκὴν, ὡς καὶ ἀναδείμασθαι πόλεις παρ' αὐτοῖς, καὶ δασμολογίας ἐπιθεῖναι, καὶ σκήπτροις ἰδίοις ὑπενεγκεῖν, καίτοι μεγάλα φυσῶντάς d ποτε, δεδίδαχεν ἀρκούντως τὸ γράμμα τὸ ἱερόν. οὐκοῦν, ἐπειδήπερ ὁ προφητικὸς ἡμῖν λόγος εἰσκεκόμικεν ἐν ἀρχαῖς τὴν ἐσομένην κατὰ τῶν ἀλλοφύλων ἐρήμωσιν, ἀναγκαία γέγονεν ἡ μνήμη τῆς βασιλείας Ὀζίου τε καὶ Ἱεροβοὰμ, νενίκηνται γὰρ δι' αὐτῶν ὡς γοῦν προλαβόντες εἰρήκαμεν. οἴδαμεν οὖν ὅτι καὶ διὰ χειρὸς Ἀσσυρίων ἐμπέπρησται Δαμασκὸς, δεδῄωνται δὲ οὐδὲν ἧττον καὶ τὰ τῶν ἀλλοφύλων γένη. ἐπειδὴ δὲ τούτων ἐστὶν ἐκεῖνα μεταγενέστερα, e προσάψομεν ἀναγκαίως τῷ τε Ἱεροβοὰμ καὶ τοῖς Ὀζίου καιροῖς τὰ τοῖς ἀλλοφύλοις συμβεβηκότα, καὶ αὐτοῖς δὲ οὐδὲν ἧττον τοῖς τῶν Ἀσσυρίων καθηγηταῖς. ἐπειδὴ δὲ προστέθεικεν ὁ Προφήτης Πρὸ δύο ἐτῶν τοῦ σεισμοῦ,

2. θυμιάσαι om. B. 3. ἀπὸ] + τοῦ B. 5. ναῷ] + καὶ B. (Vat.) om. A. (Alex. XI.) 9. ἐπέστρεψεν] ἐπέτρεψεν A. 12. αὐτὸν Κύριος] Κύριος αὐτὸν B. 16. δασμολογίας B. δασμολογίαν Edd. 19. λόγος ἡμῖν pro ἡμῖν λόγος A. 22. γοῦν assumptum ex A.B. 23. οἴδαμεν A. οἶδα μὲν Edd. 25. τούτων A. τούτῳ Edd. 26. προσάψωμεν A. Ὀζίου] ἐκείνου Edd. invitis A.B. 28. τῶν om. A.

μνήμην ἀναγκαίως καὶ τοῦ λελεπρῶσθαι τὸν Ὀζίαν πεποιήμεθα. ἐπειδὴ γὰρ ἱερατεῦσαι τετόλμηκε παρανόμως, λελέπρωται μὲν ἐλέγχοντος Θεοῦ, κατεδονήθη δὲ σεισμῷ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ διὰ τοῦδε σαφῶς τοῖς τὸ τηνικάδε Θεοῦ τὴν ἰδίαν ὀργὴν ὑπεμφαίνοντος.

252 A. a

[2] Καὶ εἶπε Κύριος ἐκ Σιὼν ἐφθέγξατο, καὶ ἐξ Ἱερουσαλὴμ ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπένθησαν αἱ νομαὶ τῶν ποιμένων, καὶ ἐξηράνθη ἡ κορυφὴ τοῦ Καρμήλου.

Ὅλος ἡμῖν ἐν τούτοις ὁ τῆς προφητείας διαφαίνεται σκοπὸς, καὶ τοῦ παντὸς χρησμῳδήματος ὅρος ὥσπερ τις καὶ προαφήγησις ἀσαφείᾳ πολλῇ κατεσκιασμένη, νοοῖτ' ἂν εἰκότως ἡ τοῦ προκειμένου δύναμις. πεποίηται μὲν γὰρ ὡς
b *ἐξ ὁμοιότητός τε καὶ μεταφορᾶς ὁ λόγος, καὶ ὡς ἐκ τοῦ πεφυκότος συμβαίνειν ταῖς εὐπρέμνοις τῶν ὀρῶν κορυφαῖς, ἢ καὶ τοῖς ἐψιλωμένοις τῶν πεδίων ἔσθ' ὅτε. ὄρη μὲν γὰρ καίτοι δρυμοῖς κομῶντα καὶ ξύλοις, πεδιὰς δὲ αὖ πολλῇ καὶ ἀμφιλαφεῖ τῇ πόᾳ κατεστεμμένη, καταφθείροντός τινος ἢ λοιμοῦ τυχὸν, ἤγουν ἑτέρου του τῶν ἐξ ἀέρος ἀῤῥωστημάτων, ἀδοκήτως αὐαίνεται. διαπίπτει δὲ οὕτω καὶ τὰ ἀνθρώπινα, καὶ κατασκήπτουσιν ἔσθ' ὅτε πόλεων καὶ χωρῶν πικραὶ καὶ δύσοιστοι συμφοραὶ, διολλύουσαι καὶ κατα-*
c *φθείρουσαι μικρόν τε καὶ μέγαν. τίνος γὰρ ἂν φείσαιτο πολεμίων ξίφος, ἢ, φέρε εἰπεῖν, λοιμὸς, ἄρδην ἀποκείρων καὶ τὸν ἐν πλούτῳ καὶ δόξαις καὶ δυναστείαις διαφανῆ, καὶ τὸν ἄσημόν τε καὶ κατεῤῥιμμένον; γέγονε τοίνυν τῷ Προφήτῃ νυνὶ πρέπων ὅτι μάλιστα τοῖς αὐτῷ κατειθισμένοις ὁ*

4. Haec *καὶ διὰ τοῦδε σαφῶς* accesserunt ex A.B. b. 7. *ποιμνίων* (42. 86.) cf. infra. *καὶ* alt. om. A. (238 manu prima.) 8. *ἡ* om. Edd. 9. *διαφανεῖται* A. 13. *ὁμοιότητός*] *ὁμοιώσεώς* A. 15. *καὶ* deest in Edd. *τῶν* om. A. 16. *πεδιὰς. . . . κατεστεμμένη*] *πέδια . . . . κατεστεμμένα* A. 18. *λοιμοῦ τυχὸν*] *λιμοῦ τινος* A. 20. *καὶ* prius om. A. 21. *καὶ* prius om. A. *διαφθείρουσαι* B. 23. *λοιμὸς*] *λιμὸς* A. *ἀποκείρων* B. *ἀποκείρει* Edd.

λόγος. ἦν γὰρ, ὡς ἔφην, αἰπόλος, καὶ πεποίηται τὴν παρατροπὴν ὡς ἐκ τοῦ καταφθείρεσθαι πολλάκις τὰς τῶν θρεμμάτων νομάς.

Τίς οὖν ὁ τῶν εἰρημένων ἀληθέστερος νοῦς; ἐφθέγξατό φησιν ἐκ Σιὼν ὁ Κύριος, ὡς ἐξ ἰδίου τόπου, καὶ ἐξ Ἱερουσαλὴμ, d ὡς ἐκ νεμηθείσης αὐτῷ· ἔστι μὲν γὰρ οὐκ ἐν τόπῳ τὸ ἀσώματον. ἐπειδὴ δὲ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ὁ διαβόητος ἐκεῖνος ναὸς, ἐδόκει πως ἴδιος ὑπάρχειν ὁ χῶρος αὐτοῦ, κατά γε τὴν τῶν ἀρχαιοτέρων ὑπόληψιν μικρὰ φρονούντων ἔτι περὶ Θεοῦ. ἀντὶ δὲ τοῦ ἐφθέγξατο, τέθεικε τῶν Ἑβραίων ἡ ἔκδοσις Ὠρύσατο, ἤτοι ἐβρυχήσατο, τὸν τῶν λεόντων νόμον. οὗ δὴ γεγονότος, ἐπένθησάν φησιν αἱ νομαὶ τῶν ποιμνίων· νομὰς δὲ ποιμνίων τὰ τῶν ἀλλοφύλων ἔθνη φησὶ, καθάπερ τισὶ ποιμέσι τοῖς ἑαυτῶν κρατοῦσιν ὑπεστρωμένα, οἱ πρὸς πᾶν e ὁτιοῦν τῶν κατὰ γνώμην αὐτοῖς ἄγουσί τε καὶ φέρουσι τοὺς ὑπὸ χεῖρα λαούς. ἐπένθησαν τοίνυν, τουτέστιν ἐν κατηφείαις καὶ ἐν παντὶ γεγόνασι κακῷ· γίνεται γὰρ πένθος ἐπὶ νεκροῖς. αἴτιον δὲ τῆς συμφορᾶς αὐτοῖς τὸ καταβρυχήσασθαι τὸν Θεὸν, καὶ οἷον ἀπειλῆσαι τὸν ὄλεθρον. "Λέων γάρ φησιν "ἐρεύξεται, καὶ τίς οὐ φοβηθήσεται;" (Infra iii. 8.) πλὴν οὐ μόνον ἐπένθησαν αἱ νομαὶ τῶν ποιμνίων, ἐξηράνθη δὲ πρὸς τούτῳ καὶ ἡ a 253 A. κορυφὴ τοῦ Καρμήλου· Καρμήλου δὲ κορυφὴν τὰ Ἱεροσόλυμά φησι. Κάρμηλος μὲν γὰρ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ τῶν Ἰουδαίων κείμενον χώρᾳ, ἐν ᾧ καὶ κατῴκηκεν ὁ Θεσβίτης Ἡλίας. κατασημαίνεται δὲ πολλάκις ἡ πᾶσα τῶν Ἰουδαίων γῆ διὰ τῆς τοῦ Καρμήλου προσηγορίας. ὁποῖόν ἐστι τὸ διὰ φωνῆς ἑτέρου προφήτου πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰρημένον παρὰ Θεοῦ "Καὶ εἰσήγαγον ὑμᾶς εἰς τὸν Κάρμηλον τοῦ φαγεῖν (Hier. ii. 7.)

1. παρατροπὴν A.B. τροπὴν Edd. 2. προβάτων pro θρεμμάτων B. 10. ὠρύσατο] ὡρίσατο A. ὠρίσατο Pont. 11. τῶν assumptum ex A. 12. ποιμνίων· νομὰς δὲ ποιμνίων B. cf. e infra. ποιμένων· νομὰς δὲ ποιμένων Edd. 14. ἑαυτῶν A. αὐτῶν Edd. 16. ὑπὸ χεῖρα A.D. ὑπὸ χεῖρας Edd. 19. φησιν deest in Edd. 22. Καρμήλου δὲ κορυφὴν A.B.D. τουτέστι Edd. 23. φησι assumptum ex A.B.D. 24. καὶ om. A. Statim κατῴκησεν Edd. invitis A.B. 25. δὲ] γὰρ A. πᾶσα assumptum ex A. 28. ὑμᾶς] ἡμᾶς Edd.

“ *τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ καὶ τοὺς καρποὺς αὐτοῦ, καὶ εἰσήλθετε*
b “ *καὶ ἐμιάνατε τὴν γῆν μου, καὶ τὴν κληρονομίαν μου ἔθεσθε*
“ *εἰς βδέλυγμα.*” *ἐπειδὴ τοίνυν ἡ τῶν ἄλλων πόλεων τῶν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν ἐπισημοτέρα καὶ διαφανὴς ὠνόμαστο τὰ Ἱεροσόλυμα, κορυφὴν αὐτὰ τοῦ Καρμήλου φησὶν, ὡς ἐπηρμένην ἐν δόξῃ, ὡς προὔχουσαν ἐν ὑπεροχῇ, ὡς περίοπτον παρὰ τὰς ἄλλας, διάτοι τὸν θεῖον ἔχειν ναὸν, καὶ τοὺς ἐκ φυλῆς Ἰούδα κατὰ καιροὺς βασιλεύοντας. ἔθος δὲ τοῖς ἁγίοις προφήταις κατακρύπτειν οἰκονομικῶς ταῖς ἀσαφείαις τοὺς λόγους, διὰ τὸ ἀχάλινον εἰς ὁρμὰς τῶν ἀκροωμένων.*
c *οὐ γὰρ ἂν ἠνέσχοντο λαλούντων ἀναφανδὸν πολὺ λίαν ἀνεπτοημένοι πρὸς θράσος, καὶ τοῖς ἁγίοις προφήταις ἐπιτι-*
Es. xxx. 10. *μῶντες καὶ λέγοντες* “ *Ἀλλὰ ἡμῖν λαλεῖτε καὶ ἀναγγέλλετε*
“ *ἡμῖν ἑτέραν πλάνησιν.*”

3 Καὶ εἶπε Κύριος Ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις Δαμασκοῦ καὶ ἐπὶ ταῖς
τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτὸν, ἀνθ' ὧν ἔπριζον πρίοσι
4 σιδηροῖς τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας τῶν ἐν Γαλαάδ· καὶ ἐξαποσ-
d τελῶ πῦρ εἰς τὸν οἶκον Ἀζαὴλ, καὶ καταφάγεται θεμέλια υἱοῦ
5 Ἄδερ. καὶ συντρίψω μοχλοὺς Δαμασκοῦ, καὶ ἐξολοθρεύσω
κατοικοῦντας ἐκ πεδίου Ὢν, καὶ κατακόψω φυλὴν ἐξ ἀνδρῶν
Χαῤῥὰν, καὶ αἰχμαλωτευθήσεται λαὸς Συρίας ἐπίκλητος, λέγει
Κύριος.

Ὁ *θεσπέσιος* Μωυσῆς *ὡς ἀγαθόν τε καὶ ἀνεξίκακον καταθαυμάζει* Θεὸν, *καὶ μάλα εἰκότως. ἐπειδὴ γὰρ μεμοσχοποίηκε μὲν κατὰ τὴν ἔρημον ὁ Ἰσραὴλ, ἔφη τε φληνάφως*
Exod. xxxii. 4. “ Οὗτοι *οἱ θεοί σου, Ἰσραὴλ, οἵ τινες ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς*

2. *ἐμιάνατε* B. *ἐμιάνετε* Edd. 3. *ἡ* assumptum ex A. 4. *ὠνόμαστο*] *ὠνόμασται* Edd. 5. *αὐτὴν* pro *αὐτὰ* A. 7. *τοι*] *τε* Edd. *ἔχειν* deest in Edd. 8. *καιροὺς* A. *καιρὸν* Edd. 9. *οἰκονομικῶς* assumptum ex A. 10. *ὁρμὰς* A. *ὀργὴν* Edd. 11. *ἀνεπτοημένοι*] *ἐπτοημένοι* A. 13. Ἀλλὰ] Sic correxi. cf. infra 278 a. *ἄλλα* Edd. 14. *ἡμῖν* deest in Edd. 17. *τῶν* om. A. (Co.) *ἐξαποστελῶ* A.B. (Alex. XII.) *ἐξανατελῶ* F. Edd. [*ἀποστελῶ* Vat.] 21. *αἰχμαλωτευθήσεται* A.B. (Vat.) *αἰχμαλωτισθήσεται* F. Edd. (Alex.) 25. *μὲν* assumptum ex A.B.D. *ὁ* om. B.

“Αἰγύπτου,” προσκέκρουκε μὲν ἀναγκαίως· ἐπειδὴ δὲ ὀλο- (e) θρεύσειν αὐτοὺς εἰσάπαξ ἠπείλει Θεὸς, εἶτα προσέπιπτέ τε καὶ ἐλιπάρει Μωυσῆς καὶ δὴ καὶ ἀνεῖναι αὐτοῖς ἡμαρτηκόσιν τὴν δίκην ἀνέπειθε τὸν Δημιουργὸν, χαριστηρίους ᾠδὰς ἀνετίθει λέγων “Κύριος ὁ Θεὸς οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων, (Exod. xxxiv. 6, 7.) “μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθινὸς, καὶ δικαιοσύνην “διατηρῶν καὶ ἔλεος εἰς χιλιάδας, ἀφαιρῶν ἀνομίας καὶ “ἀδικίας καὶ ἁμαρτίας, καὶ οὐ καθαριεῖ τὸν ἔνοχον, ἐπάγων “ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἐπὶ τέκνα τέκνων, ἐπὶ (a 254 A.) “τρίτην καὶ τετάρτην γενεάν.” τοῦτο νενοήκασιν οὐκ ὀρθῶς τῶν Ἰουδαίων οἱ δῆμοι. ᾤοντο γὰρ εἶναι τὸν Θεὸν σκληρὸν οὕτω καὶ ἀτεράμονα καὶ μακρὸν εἰς ὀργὰς, ὡς τέκνοις τέκνων ἐπιφέρειν τὰ τῶν πατέρων ἐγκλήματα. καὶ γοῦν αὐτὸ δὴ τουτὶ διαγελῶντες ἔφασκον „Οἱ πατέρες ἔφαγον ὄμφακα, „καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων ᾑμωδίασαν.” ταύτῃτοι Θεὸς τῷ προφήτῃ φησὶν Ἰεζεκιὴλ “Υἱὲ ἀνθρώπου, τίς ὑμῖν ἡ (Ezek. xviii. 2–4.) “παραβολὴ αὕτη ἐν τῷ Ἰσραὴλ λέγοντες Οἱ πατέρες ἔφα- (b) “γον ὄμφακα καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων ᾑμωδίασαν; ζῶ “ἐγὼ, λέγει Κύριος, ὅτι οὐ μὴ γένηται ἔτι ἡ παραβολὴ “αὕτη λεγομένη ἐν τῷ Ἰσραήλ. ὅτι πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἐμαί “εἰσιν, ὃν τρόπον ἡ ψυχὴ τοῦ πατρὸς οὕτω καὶ τοῦ υἱοῦ, “ἐμαί εἰσι. ψυχὴ ἡ ἁμαρτάνουσα, αὕτη ἀποθανεῖται. ὁ δὲ (Ib. 20.) “υἱὸς οὐ μὴ λήψεται τὴν ἁμαρτίαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, οὐδὲ

3. δὴ A. μὴν Edd. Statim καὶ om. A. αὐτοῖς A. τοῖς Edd. 4. τὴν δικὴν ἀνέπειθε hoc ordine A.B. Δημιουργὸν] + καὶ Edd. invitis A.B. 8. καὶ οὐ καθαριεῖ] οὐ om. B. rasura duorum litt. facta. 9. ἁμαρτίας B. (Alex.) ἀνομίας Edd. (Vat.) Quae sequuntur citantur in Nicephori Catena Patrum; in Exod. xx. col. 771. 10. νενοήκασιν] νενοσήκασιν (η postea exarato) A. forte prius i. q. e. habens. νενοσίκασιν e. 11. τὸν assumptum ex B. 13. καὶ γοῦν αὐτὸ δὴ B. καὶ δὴ γοῦν A. καὶ γοῦν αὐτό γε Cat. Niceph. καὶ γοῦν Edd. 14. τουτὶ A.B. τοῦτο Cat. Edd. διαγελῶντες A. Cat. Niceph. διαγγέλλοντες Edd. 15. ᾑμωδίασαν A. Cat. Niceph. ἐμοδίασαν B. ἐμωδίασαν D. ἐγομφίασαν Edd. (A.V.) ταυτῃτοι] + ὁ Cat. Niceph. 16. φησὶν τῷ πρ. inv. ord. Cat. τίς A.B. τί Cat. Niceph. Edd. Statim ἡμῖν (sic) B. 17. τῇ pro τῷ Edd. ante Migne. Neutrum habet Cat. 18. ᾑμωδίασαν] Sic Cat. Niceph. ἐμοδίασαν B. ἐγομφίασαν D.A. (e sil.) Edd. 19. ἔτι om. A. Cat. Niceph. Statim ἡ παραβολὴ αὕτη post λεγομένη transp. D. Edd. (A.V.) invitis A.B. λεγομένη ἐν τ. Ἰ. om. Cat. Nic. 22. ἐμαί εἰσιν accesserunt ex A.D. Cat. Nic. ἐμή ἐστι B. ἡ assumptum ex A.B.D. Cat. Nic. αὕτη B. Cat. Nic. αὐτὴ D. Edd.

“ ὁ πατὴρ οὐ μὴ λήψεται τὴν ἁμαρτίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.”
πῶς γὰρ ἔτι μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθινὸς ὁ τῶν
ὅλων Δεσπότης, εἰ μὴ ἀνίησιν ἁμαρτίας, καὶ καθαρίζει τὸν
ἔνοχον, παρατείνει δὲ μᾶλλον τὴν ἀγανάκτησιν ἐπὶ τρίτην
c καὶ τετάρτην γενεάν; τίς οὖν ὁ λόγος; ἔστι μὲν, ὡς ἔφην,
ἀνεξίκακός τε καὶ ἀσυγκρίτως ἀγαθὸς, καὶ οὐκ εὐθὺς τοῖς
ἡμαρτηκόσιν ἐπάγει τὴν κόλασιν. ὑπερτίθεται δὲ, καὶ εἰς
δευτέραν γενεὰν, ἵνα τάχα τις μεταξὺ παρεισβάλλουσα μετά-
γνωσις ἀνακόψειε τὴν ὀργήν. ἀλλ᾽ εἰ μὴ τοῦτο γένηται
τυχὸν, οἱ δὲ ἐκ τοῦ πρώτου τρίτοι τε καὶ τέταρτοι τοῖς ἴσοις,
ἢ καὶ τοῖς ἔτι χείροσιν ἐναλοῖεν κακοῖς, καὶ προγονικῆς δυσ-
σεβείας εὑρίσκοιντο μιμηταὶ, τότε δὴ τότε λοιπὸν ἐπάγει τὰς
d δίκας, ἀποχρῶσαν τῷ γένει τὴν ἐπὶ τοῖς ἤδη παρῳχηκόσιν
ἀνεξικακίαν ἐπιδιδούς· τοῦτό ἐστι τὸ ἐπιφέρειν ἁμαρτίας
πατέρων ἐπὶ τέκνα ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεάν.

Ἆρ᾽ οὖν φησὶ, μακροθυμήσας τῇ Δαμασκῷ πλειστάκις, οὐκ
ἀγανακτήσαιμι λοιπὸν, καὶ σφόδρα εἰκότως, ἐπὶ τρισὶ καὶ τέσ-
σαρσιν ἁμαρτίαις; τί γὰρ δεδράκασι; πολλὰ μὲν καὶ ἕτερα.
πλὴν τῆς ἄγαν ὠμότητος ἀποτιοῦσι δίκας· ἀποστραφήσομαι
γὰρ αὐτοὺς, ἀνθ᾽ ὧν ἔπριζον πρίοσι σιδηροῖς τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας
e τῶν ἐν Γαλαάδ. ἔστι μὲν οὖν ἡ Γαλαὰδ πολίχνη τῆς Ἰου-
δαίας, ἐν μεθορίῳ τῆς Παλαιστινῶν κειμένη. ταύτην οἱ Σύροι
προκατελάβοντο, καὶ πανωλεθρίᾳ διέφθειραν, πρίοσι τέμνον-
τες σιδηροῖς τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας, καὶ ὁμοῦ νηπίοις ὠμὰ
γυναικῶν ἐκτήκοντες ἔμβρυα. πρίονας δὲ σιδηροῦς τοὺς τῶν

1. οὐ μὴ suprascripta in A. unde assumpta. λήψεται τὴν ἁμαρτίαν accesserunt ex A.B. αὐτοῦ accessit ex A.B. (Alex. XII.) 2. Haec καὶ ἀληθινὸς accesserunt ex A.B. Cat. Nic. 5. μὲν] + οὖν Edd. invito A. ὡς ἔφην ἀνεξίκακός τε A. ἀνεξίκακος ὡς ἔφην Edd. 7. ὑπερτίθεται A.B. ὑποτίθεται Edd. 8. ἵνα τάχα] A.D. [ἱά (=ut vid. ἵνα) suprascriptum A.] εἴ που B. τάχα εἰ μὴ Cat. abbrevians. εἰ τάχα Edd. μεταξὺ accessit ex A.B. Cat. Statim παρεισβαλοῦσα Edd. invitis A. Cat. 9. γένηται A. Cat. γένοιτο Edd. 11. δυσσεβείας] ἀσεβείας B. 12. εὑρίσκονται A. invita Cat. 14. ἐπιδούς A.B. ἐπιδιδούς Cat. Edd. 14. τοῦτό ἐστι A.B. τουτέστι Edd. 15. Haec ἐπὶ τέκνα accesserunt ex B. 16. μακροθυμήσας om. A. 17. τέσσαρσιν] τέτρασιν e. 19. ἀποστραφήσομαι A.B.D. οὐκ ἀποστραφήσομαι Edd. 24. ὠμὰ] σώματα A. 25. κτείνοντες pro ἐκτήκοντες Edd. invitis A.B.

ἁμαξῶν ὀνομάζει τροχοὺς, οἷς καταλεπτύνειν ἔθος τὴν ἅλω τοῖς Σύροις. καὶ γοῦν καὶ διὰ φωνῆς Ἡσαΐου φησί που Θεὸς πρὸς τὴν τῶν Ἰουδαίων Συναγωγήν "Ἰδοὺ ἐποίησά Es. xli. 15. "σε ὡς τροχοὺς ἁμάξης, ἀλοῶντας, καινοὺς, πριστηροει- a 255 A. "δεῖς." ὅμοιον οὖν ὡς εἰ λέγοι τυχὸν πρὸς τὴν Δαμασκόν Καθοριῶ σου τὴν δίκην, ἀνθ' ὧν κατηλόησας καὶ συνέτριψας τοὺς ἐν Γαλαὰδ, ὡς μηδὲ αὐτῶν φείσασθαι τῶν ἔτι κατὰ γαστρὸς, οἷς ὁ παρὰ πάντων ἔλεος ἀκολουθεῖ καὶ ὀφείλεται.

Ὅτι δὲ ὠμῶς καὶ ἀγρίως τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ κατεχρήσαντο τῶν ἐκ Δαμασκοῦ τινὲς, ἀναμάθοις ἂν ἀκονιτὶ τοῖς Ἐλισσαιὲ τοῦ προφήτου λόγοις προσεσχηκώς. ἀφίκετο μὲν γὰρ b εἰς τὴν Δαμασκόν. ἐπειδὴ δὲ συνήντησε τῷ Ἀζαὴλ, ἀῤῥωστοῦντος ἔτι τοῦ Ἄδερ ""Ἔκλαυσέ φησιν ὁ ἄνθρωπος τοῦ 4 Reg. viii. 11, 12. "Θεοῦ, καὶ εἶπεν Ἀζαὴλ Τί ὅτι ὁ κύριός μου κλαίει; καὶ "εἶπεν Ὅτι οἶδα ὅσα ποιήσεις τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ κακά· τὰ "ὀχυρώματα αὐτῶν ἐξαποστελεῖς ἐν πυρὶ, καὶ τοὺς ἐκλεκ"τοὺς αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἀποκτενεῖς, καὶ τὰ νήπια αὐτῶν "ἐνσείσεις, καὶ τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας αὐτῶν ἀναῤῥήξεις." ἐπειδὴ δὲ ταῦτα δέδρακε κατὰ τῆς Γαλαὰδ ἡ Δαμασκὸς, μᾶλλον δὲ καὶ κατὰ πάσης τῆς Ἰουδαίων χώρας, κατα- c φλέξειν ἀπειλεῖ τὸν οἶκον Ἀζαὴλ καὶ Ἄδερ, καὶ συντρίψειν μοχλοὺς Δαμασκοῦ. πέπρακται δὲ ταῦτα διὰ μὲν Ὀζίου καὶ Ἱεροβοὰμ ἀνὰ μέρος καὶ κατὰ καιρούς· εἷλον γὰρ καὶ αὐτοὶ τὴν Συρίαν καὶ νενικήκασι κατὰ κράτος· χρόνου δὲ προϊόντος, καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως Ἀσσυρίων. εἶτά φησι καὶ ἐξολοθρεύσω κατοικοῦντας ἐκ πεδίου ὤν. ὧν οἱ προφῆται τὴν Βαιθὴλ ὀνομάζουσιν, ἐν ᾗ τὴν δάμαλιν ἀπέθετο τὴν χρυσῆν ὁ ἐπάρατος Ἱεροβοάμ. ἀλλ' ὡς ἐξ ἐκείνου λοιπὸν d πᾶσαν χώραν εἰδωλολατροῦσαν, οὕτω καλεῖν ἔθος ἦν αὐτοῖς.

2. καὶ alt. om. A. 5. οὖν assumptum ex A.B. 6. καθοριῶ B.D. καθαριῶ A. καταλοήσω Edd. ἀνθ' ὧν pro καθὸ iid. invitis A.B. 10. ἂν om. A. Statim ἀκονητὶ (sic) A. 12. τὴν A. τὸν Edd. 15. ὅτι assumptum ex A. (Vat.) 20. καὶ om. A. τῆς] + τῶν Edd. invitis A. b. κατασφάξειν b. 22. δὲ A. b. μὲν Edd. 23. εἷλον] + τε Edd. invitis A. b. 25. τοῦ assumptum ex A.B. b. 26. καὶ om. A. ὧν alt. om. A. post ὀνομάζουσιν transp. b. 29. ἦν om. A. b.

τοὺς κατοικοῦντας τοίνυν ἐν γῇ καὶ πεδίῳ ὤν, ἤτοι τῶν ματαίων, ὅ ἐστιν εἰδώλων· οὕτω γὰρ ἡρμήνευσαν οἱ λοιποί· καταφθερῶ καὶ ἐξολοθρεύσω φησὶ, κατακόψω δὲ οὐδὲν ἧττον καὶ φυλὴν ἐξ ἀνδρῶν Χαῤῥὰν, ἥ ἐστι πολίχνη που πάντως προσοικοῦσα τῇ Δαμασκῷ, μαχιμωτάτους ἔχουσα τοὺς οἰκήτορας. αἰχμαλωτευθήσεσθαι δέ φησι καὶ τὸν ἐπίκλητον τῆς
e *Συρίας λαόν. ἐπίκλητον λέγων, ἢ τὸν σφόδρα διαβόητον, ἢ τὸν μισθοφόρον καὶ συνειλεγμένον αὐτοῖς πρὸς ἐπικουρίαν· κατεμισθοῦντο γὰρ, ὡς ἔφην, τοὺς τῶν ἀλλοφύλων ὁμόρους, τῆς Ἰουδαίων καταστρατευόμενοι χώρας· ἤγουν ἐπίκλητον τὸν ἔξωθεν κεκλημένον καὶ μέτοικον. ἰστέον γὰρ ὅτι τῶν Ἑβραίων ἡ ἔκδοσις, ἀντὶ τοῦ λαὸς Συρίας, Κυρήνης φησίν· ἄποικοι γὰρ Κυρηναίων οἱ Σύροι. μεμνήμεθα δὲ ὅτι καθὰ γέγραπται πάλιν ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν βασιλειῶν, ἐβασίλευε*
256 A. a *μὲν ὁ Ἄχαζ τῶν Ἱεροσολύμων, Φακεὲ δὲ καὶ Ῥαασσὼν οἱ*
4 Reg. xvi. 1. *Συρίας τε καὶ Δαμασκοῦ βασιλεῖς, κατὰ τῶν Ἱεροσολυμῶν ἤεσαν, καταδῃοῦντες τὰς ὑπ' αὐτὴν τοῦ Ἰούδα πόλεις. ἐπειδὴ δὲ ἦν ἐν δείμασιν οὐ φορητοῖς ὁ Ἄχαζ βασιλεύων ἐπὶ τὸν Ἰούδαν, κατεμισθοῦτο χρήμασι πρὸς ἐπικουρίαν Θεγλαφαλ-*
Ib. 9. *λασὰρ τὸν Ἀσσύριον "Καὶ ἤκουσέν φησιν αὐτοῦ ὁ βασι- "λεὺς Ἀσσυρίων, καὶ ἀνέβη βασιλεὺς Ἀσσυρίων εἰς Δα- "μασκὸν καὶ συνέλαβεν αὐτὴν, καὶ ἀπῴκισεν αὐτὴν, καὶ*
b *"τὸν Ῥαασσὼν ἐθανάτωσε."*

6 Τάδε λέγει Κύριος Ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις Γάζης καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτοὺς, ἕνεκεν τοῦ αἰχμαλω-

2. *ἑρμήνευσαν* A. b. 3. *καταφθερῶ* A.B. b. *καταφερῶ* (sic) Edd. 6. *αἰχμαλωτευθήσεσθαι*] *αἰχμαλωτισθήσεσθαι* Edd. invitis A. B. b. sic infra. 8. *συνειλεγμένον* B. b. *συνηλεγμ.* Edd. 13. *καθὰ* A.B. *καθὼς* Edd. 15. *ὁ Ἄχαζ* A. *Ἄχατζ* Edd. *ῥαασὼν* B. et infra. 17. *ὑπ' αὐτὴν* (*αὐτῇ* A.) *τοῦ Ἰούδα* A.B. *ὑπ' αὐτοὺς τῆς Ἰουδαίας* Edd. 19. Haec *πρὸς ἐπικουρίαν* accesserunt ex A.B. 20. *φησιν αὐτοῦ* A. *φησι* transp. post *βασιλεὺς* B. post *αὐτοῦ* Edd. *ὁ* assumptum ex A. 21. *καὶ ἀνέβη* om. B. Statim haec *βασιλεὺς Ἀσσυρίων* accesserunt ex A. 22. *αὐτὴν* prius] *αὐτὸν* B. *κατῴκησεν* pro *ἀπῴκισεν* A.

τεῦσαι αὐτοὺς αἰχμαλωσίαν τοῦ Σαλομῶν, τοῦ συγκλεῖσαι εἰς
τὴν Ἰδουμαίαν· καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ τὰ τείχη Γάζης, καὶ 7
καταφάγεται τὰ θεμέλια αὐτῆς· καὶ ἐξολοθρεύσω κατοικοῦντας 8
ἐξ Ἀζώτου, καὶ ἐξαρθήσεται φυλὴ ἐξ Ἀσκαλῶνος, καὶ ἐπάξω
τὴν χεῖρά μου ἐπ' Ἀκκαρὼν, καὶ ἀπολοῦνται οἱ κατάλοιποι τῶν c
ἀλλοφύλων, λέγει Κύριος.

*Ἀναγκαῖον ἡγοῦμαι καὶ πρό γε τῶν ἄλλων ἐκεῖνο εἰπεῖν,
ὡς οὔτε τῶν Ἑβραίων ἡ ἔκδοσις, οὔτε μὴν ἡ τῶν ἑτέρων
μέμνηται τοῦ Σαλομῶν, ἀλλ' εἰρήκασιν Ἑβραῖοι μὲν Ἕνεκεν
τοῦ αἰχμαλωτεῦσαι αὐτοὺς αἰχμαλωσίαν, οἱ δὲ λοιποὶ προσ-
έθεσαν ἀντὶ τοῦ Σαλομῶν, ἀπηρτισμένην ἤτοι τελείαν.
ἑψόμεθα δὲ ἀναγκαίως ἡμεῖς καὶ τῇ τῶν ἑβδομήκοντα
γραφῇ. ἐγκαλεῖται δὴ οὖν ἡ Γάζα· πόλις δὲ αὕτη τῶν
Φυλιστιεὶμ, ἡ νῦν ἐστι Παλαιστίνη· ὡς αἰχμαλωσιαν αἰχ- d
μαλωτεύσασα τοῦ Σαλομῶν, τοῦ συγκλεῖσαι εἰς τὴν Ἰδου-
μαίαν. κἂν μὲν οὕτω νοῶμεν, ὡς γοῦν οἱ ἕτεροι ἐκδεδώ-
κασιν ἑρμηνευταὶ, οὐ τὴν τυχοῦσαν πεποίηνται κατὰ τῆς
Ἰουδαίας τὴν πόρθησιν, ἀλλ' αἰχμαλωσιαν ἑλόντες ἱκανὴν,
ὑπὸ χεῖρα δεδώκασι τῶν Ἰδουμαίων αὐτήν. Ἰδουμαῖοι δὲ γεγό-
νασι μὲν ἐξ αἵματος Ἡσαῦ, ἐχθρὰ γεμὴν πεφρονήκασιν ἀεὶ
τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, οἷς συνεργασάμενοι καὶ σύνοπλοι γενόμενοι e
Γαζαῖοί τε καὶ Ἀζώτιοι καὶ Ἀσκαλωνῖται, καὶ οἱ τῆς λεγο-
μένης Ἀκκαρὼν καὶ ἕτεροι δὲ τῶν ἀλλοφύλων τινὲς, κατὰ
κράτος ἑλεῖν τῆς Ἰουδαίας τὰς πόλεις παρεσκεύασαν. εἰ δὲ
δὴ καὶ κατὰ τὴν τῶν ἑβδομήκοντα γραφὴν αἰχμαλωτεῦσαι
λέγοιμεν αὐτοὺς αἰχμαλωσιαν τοῦ Σαλομῶν, ἐκεῖνό που πάν-*

1. *αὐτοὺς* om. A. (240.) *Σαλομῶν* e. *Σαλομὼν* B. *Σολομὼν* F. Edd. (42.) Statim *καὶ* add. B. 3. *τὰ* om. A. (Alex. XII.) 8. *τῶν ἑβρ. ἡ* hoc ordine A.B. *μὴν* assumptum ex A.B. *τῶν* om. A. 9. *Σαλομῶν*] Sic semper edidi cum e. *Σαλομὼν* semper B. sed cf. supra 2 c. *Σολομὼν* Edd. 10. *αἰχμαλωσίαν* A.B. *αἰχμαλωσίᾳ* Edd. 12. *ἑψώμεθα* A. 16. *ἐκδεδώκασιν* B. *δεδώκασιν* A. *νενοήκασιν* Edd. 18. *τὴν* assumptum ex A. 19. *γεγόνασιν* pro *δεδώκασιν* B. *αὐτήν*] *αὐτῶν* A. *δὲ* assumptum ex A.B. 20. *μὲν* om. A. *νῦν* pro *μὴν* A. 21. *γενόμενοι* A. *γεγονότες* Edd. 25. *καὶ* assumptum ex B. 26. *λέγοιμεν* A. *λέγομεν* Edd. *αἰχμαλωσίαν* A.B. *αἰχμαλωσίᾳ* Edd.

τως ἐννοεῖν ἀναγκαῖον. γέγονε μὲν γὰρ εὐσθενέστατος καὶ
παναλκὴς βασιλεὺς ὁ Σαλομῶν, κατεκράτησε δὲ οὕτω τῶν
257 A. a περιοίκων ἐθνῶν, ὡς καὶ πολλὰς παρ᾽ αὐτοῖς ἀναδείμασθαι
πόλεις, καὶ ἐν αὐταῖς ἱδρύσαι τὸν Ἰσραὴλ, δόντος αὐτῷ τοῦ
Χειράμ. γέγραπται δὲ οὕτως ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Παραλει-
2 Par. viii. 1–4. πομένων "Καὶ ἐγένετο μετὰ εἴκοσιν ἔτη ἐν οἷς ᾠκοδόμησε
"Σαλομῶν τὸν οἶκον Κυρίου καὶ τὸν οἶκον ἑαυτοῦ, καὶ τὰς
"πόλεις ἃς ἔδωκε Χειρὰμ τῷ Σαλομῶν, ᾠκοδόμησεν αὐτὰς
"Σαλομῶν καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ ἦλθε
"Σαλομῶν εἰς Ἐμὰθ Σοβᾶ, καὶ κατίσχυσεν αὐτὴν, καὶ
b "ᾠκοδόμησε τὴν Θεδμὸρ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πάσας τὰς
"πόλεις τὰς ὀχυρὰς ᾠκοδόμησεν ἐν Ἡμάθ." καὶ μεθ᾽ ἕτερα
Ib. 6–8. πάλιν "Καὶ ὅσα ἐπεθύμησε Σαλομῶν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν
"τοῦ οἰκοδομῆσαι ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῷ Λιβάνῳ, καὶ ἐν
"πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. πᾶς ὁ λαὸς ὁ καταλειφθεὶς ἀπὸ
"τοῦ Χετταίου καὶ τοῦ Ἀμοῤῥαίου καὶ τοῦ Φερεζαίου καὶ
"τοῦ Εὐαίου καὶ τοῦ Ἰεβουσαίου οἳ οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ Ἰσ-
"ραὴλ, ἦσαν ἐκ τῶν υἱῶν αὐτῶν καταλειφθέντες μετ᾽
"αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ, οὓς οὐκ ἐξωλόθρευσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ,
c "καὶ ἀνήγαγεν αὐτοὺς Σαλομῶν εἰς φόρον ἕως τῆς ἡμέρας
"ταύτης." συμφραξάμενοι τοίνυν τοῖς ἐκ τῆς Ἰδουμαίας
Γαζαῖοί τε καὶ Ἀζώτιοι καὶ οἱ λοιποὶ ταύτας που τὰς πόλεις
ἀνῃρήκασι, τὰς ὠνομασμένας τοῦ Σαλομῶν, ὡς μηκέτι μὲν
αὐτὰς ὑπὸ τὴν Ἰούδα κεῖσθαι βασιλείαν, ἀπονεμεῖσθαι δὲ
ὥσπερ τοῖς Μωαβιτῶν ἀνοσίοις καθηγηταῖς. ταύτῃτοι πυρὶ
δαπανηθήσεσθαι ταῖς ἄλλαις ὁμοῦ τὴν Γάζαν φησὶν, ἐξολο-

2. βασιλεὺς om. A. Σολ. habet e. 5. Χειράμ A.B. (Alex.) Χιράμ Edd. (Vat.) τῇ assumptum ex A.B. 6. καὶ om. B. μετὰ] + τὰ A. 7. οἶκον prius] + τοῦ A. κατὰ pro καὶ prins (sic) A. 8. ἃς assumptum ex A. 10. Ἐμὰθ A. (cf. XI.) Αἰμὰθ Edd. Statim σοβὰ A. σοβὰ B. σωβὰ Edd. κατίσχυσεν A.B. κατῴκισεν Edd. 12. Ἡμάθ A. Αἰμάθ Edd. (19 al.) 14. ἐν ult. assumptum ex A.D. Statim πάσῃ om. D. (44. al.) 15. καταλειφθεὶς B.D. καταληφθεὶς A. Edd. 16. καὶ primum] + ἀπὸ B. καὶ τοῦ Φερεζ.—Ἰεβουσαίου om. A. 17. ἐκ τοῦ] ἐν τῷ A. 18. καταλειφθέντες D. Edd. τῶν καταληφθέντων A. (A.V. &c.) 19. οἱ assumptum ex A.B. 20. αὐτοὺς om. A. 24. ἀπονεμεῖσθαι A. ἀπονενεμεῖσθαι Pont. ἀπονενεμῆσθαι Aub. 26. φησὶν om. A.

θρευθήσεσθαι δὲ καὶ Ἀζωτίους καὶ φυλὴν Ἀσκάλωνος, καὶ
ὑπὸ χεῖρα γενέσθαι τοῦ πλήττοντος τὴν Ἀκκαρών· συνδι-
ολεῖσθαι δὲ πάντως αὐταῖς καὶ τοὺς καταλοίπους τῶν ἀλλο- d
φύλων. μεμισθοφορήκασι γὰρ κατὰ τὸ εἰκὸς, καὶ κέκληνται
πρὸς ἐπικουρίαν τῶν περιοίκων βαρβάρων τινές.

Χαλεπὸν οὖν ἄρα καὶ κινδύνου παντὸς ἀνάμεστον ὁρᾶται
λοιπὸν, τὸ συμφράττεσθαι πονηροῖς καὶ καθοπλίζεσθαι
φιλεῖν τῶν ἠγαπημένων παρὰ Θεοῦ, καὶ διώκειν ἁγίους. εἰ
γὰρ καὶ πάσχοιεν ἔσθ' ὅτε πταισμάτων ἕνεκα, παιδευόμενοι
παρὰ Θεοῦ, ἀλλ' οὐκ ἀλογήσει παντελῶς τῶν οἰκειωθέντων
αὐτῷ· καὶ παιδεύσας χρησίμως, ὀλέθρῳ περιβαλεῖ τὰ τῆς
ὀργῆς σκεύη, τουτέστι, τοὺς ἀχαλίνῳ θυμῷ κατ' αὐτῶν e
ὁρμήσαντας, κατ' ἐκεῖνό που πάντως τὸ πρὸς Βαβυλῶνα
καλῶς εἰρημένον περὶ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ "Ἐγὼ ἔδωκα αὐ- Es. xlvii. 6.
"τοὺς εἰς τὰς χεῖράς σου, σὺ δὲ οὐκ ἔδωκας αὐτοῖς ἔλεος."
ἀπᾴδει γὰρ λίαν καὶ ἀγανακτοῦντι τῷ Θεῷ τὸ φορτικὸν εἰς
αἰκίας τῶν τοῦτο δρᾶν ἐπιτεταγμένων.

Τάδε λέγει Κύριος Ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις Τύρου, καὶ ἐπὶ ταῖς 9
τέσσαρσιν, οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτὴν, ἀνθ' ὧν συνέκλεισαν a 258 A.
τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Σαλωμὼν εἰς τὴν Ἰδουμαίαν, καὶ οὐκ ἐμνή-
σθησαν διαθήκης ἀδελφῶν. καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ τὰ τείχη 10
Τύρου, καὶ καταφάγεται θεμέλια αὐτῆς.

Τύριοι δὲ πάλιν πρὸς τοῖς ἀπὸ τῆς Δαμασκοῦ, καὶ μέν
τοι καὶ Ἀζωτίοις, Γαζαίοις τε καὶ Ἀσκαλωνίταις, καὶ τοῖς
ἐξ Ἀκκαρὼν τὴν Θεῷ πρέπουσαν ἀνεξικακίαν ὑπερβαλό-
μενοι, καὶ τρόπον τινὰ νενικηκότες ταῖς τῶν ἀσεβημάτων

2. συνδιολεῖσθαι δὲ] συνδιόλεσθαι A. 3. ἀλλοφύλων A.B. ὁμοφύλων Edd. 5. περιοίκων] ἐποίκων Edd. 8. Θεοῦ] Θεὸν iid. 9. πάσχοιμεν iid. παιδευόμεθα iid. 11. καὶ παιδεύσας] παιδεύσας δὲ iid. 13. που assumptum ex A. 16. καὶ ἀγανακτοῦντι om. B. 20. τὴν prius om. A. habent Edd. (Co.) cf. infra. τοῦ om. B.? F. Edd. (239.) 21. ἐξαποστελῶ A. ἀποστελῶ Edd. 22. τὰ post καταφάγεται add. Edd. invito A. (Alex.) 23. τῆς om. A. 25. ἐξ assumptum ex A.B. ὑπερβαλλόμενοι A.

b ὑπερβολαῖς, ὑπενεχθήσονται ταῖς ὀργαῖς, κατά γε τὸν τοῦ χρησμῳδήματος νοῦν, καὶ ποινὴν ὑπομενοῦσι τὴν ἁπασῶν ἐσχάτην. ἐπίκλημα δὲ αὐτοῖς, ὅτι τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Σαλωμὼν συνέκλεισαν εἰς τὴν Ἰδουμαίαν, καὶ αὐτῆς ἀμνημονήσαντες τῆς τῶν ἀδελφῶν διαθήκης. τίς μὲν οὖν ἡ αἰχμα-
Supra 257. λωσία τοῦ Σαλωμὼν, ἀποχρώντως ἡμῖν διέδειξεν ὁ λόγος· συνεκλείσθη δὲ ὅπως εἰς τὴν Ἰδουμαίαν καὶ πρός γε Τυρίων, εἰπεῖν ἀναγκαῖον. ἐξανδραποδισάμενοι γὰρ οὐκ εὐαρίθμητον πληθὺν τῶν ἐξ Ἰούδα καὶ Ἰσραὴλ, καταπεπράκασιν Ἰδου-
c μαίοις. οἱ δὲ τοὺς ἐξ αἵματος ἀδελφοὺς καὶ ἄνωθεν ἐλευθέρους ἐν δορικτήτων μοίρᾳ πεποιημένοι, καὶ πικρῷ δουλείας κατέθλιβον ζυγῷ, καὶ τοῖς Ἑλλήνων νόμοις κατεβιάζοντο ζῆν, μονονουχὶ κατακερτομοῦντες οἱ δείλαιοι τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν, ὡς μήτε τὴν ἐκ πατέρων αὐτοῖς ἐλευθερίαν τηρήσαντος, μήτε μὴν ἰσχύσαντος παρασχεῖν τὸ ἐν καλῷ κεῖσθαι τῆς εὐημερίας. καὶ γοῦν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς διὰ φωνῆς ἑτέρου προφήτου φησὶ, τοὺς συγκλείσαντας εἰς τὴν Ἰδουμαίαν τὴν
Joel iii. 4-6. αἰχμαλωσίαν τοῦ Σαλωμὼν, οὐ μετρίως καταιτιώμενος. "Καὶ
d "τί καὶ ὑμεῖς ἐμοὶ, Τύρος καὶ Σιδὼν καὶ πᾶσα Γαλιλαία "ἀλλοφύλων; μὴ ἀνταπόδομα ὑμεῖς ἀνταποδίδοτέ μοι, ἢ "μνησικακεῖτε ὑμεῖς ἐπ' ἐμοί; ὀξέως καὶ ταχέως ἀνταπο-"δώσω τὸ ἀνταπόδομα ὑμῶν εἰς τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, ἀνθ' "ὧν τὸ ἀργύριόν μου καὶ τὸ χρυσίον μου ἐλάβετε, καὶ τὰ "ἐπίλεκτά μου καὶ τὰ καλὰ εἰσηνέγκατε εἰς τοὺς ναοὺς "ὑμῶν, καὶ τοὺς υἱοὺς Ἰούδα καὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἀπ-"έδοσθε τοῖς υἱοῖς τῶν Ἑλλήνων, ὅπως ἐξώσητε αὐτοὺς ἐκ

1. ταῖς assumptum ex A. Statim ποιναῖς pro ὀργαῖς Edd. invitis A.B. 3. ἐπίκλημα] ἐπέγκλημα A. 4. Haec καὶ αὐτῆς accesserunt ex A. 5. τῶν om. A. 6. διαδείξει A. ὁ assumptum ex A.B. [suprascriptum A.] 9. Ἰσραὴλ] Ἱερουσαλὴμ Edd. 10. ἀδελφοὺς A.B. ἀδελφῶν Edd. 11. δορυκτήτων Edd. correxi ex B. καὶ assumptum ex A. 17. προφήτου accessit ex A. τοὺς συγκλείσ.—καταιτιώμενος om. B. 18. καὶ τί] καίτοι (sic) A. 19. καὶ ὑμεῖς ἐμοὶ A. ἐμοὶ καὶ ὑμῖν Edd. 20. ἢ om. B. 22. τὰς assumptum ex A. ἀνθ' ὧν om. id. 24. εἰσηνέγκατε] ἠνέγκατε Edd. invitis A.B. 25. τοὺς υἱοὺς alt. assumpta ex A.B. Statim Ἰσραὴλ habent A.B. cf. in Es. 326 e. 26. υἱοῖς] θεοῖς A. ἐξώσῃ (sic) A.

“τῶν ὁρίων αὐτῶν.” ὅριον δὲ ὥσπερ τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, σωματικὸν μὲν ἡ Ἰουδαία, ψυχικὸν δὲ ὁ νόμος, ὧν ἔξω [e] γεγόνασι τοῖς τῶν Ἑλλήνων υἱοῖς ἐκτόπως καταπωλούμενοι. δεδράκασι δὲ τοῦτο Τύριοι τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ καὶ αὐτῆς ἀμνημονήσαντες τῆς τῶν ἀδελφῶν διαθήκης.

Νοοῖτο δ' ἂν πρὸς ἡμῶν καὶ τοῦτο τριχῇ. τίνες γὰρ οἱ ἀδελφοὶ, τίς δὲ καὶ ἡ διαθήκη, φέρε λέγωμεν, ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων εἰς ἐννοίας τὰς ἐπὶ τούτῳ χειραγωγούμενοι. Χειρὰμ ὁ Τυρίων κατὰ καιροὺς βεβασιλευκὼς, τῶν ὅτι μάλιστα φιλαιτάτων [3 Reg. v. 1.] ἦν τῷ θεσπεσίῳ Δαυείδ· εἶτα μετ' ἐκεῖνον τῷ Σαλομῶν [a 259 A.] γέγονεν ἀγαπητὸς, ὡς καὶ συνθήκας ὁμοψυχίας ποιήσασθαι [Ib. 12.] πρὸς αὐτὸν, συμπράξαι τε πρὸς ἅπαντα αὐτῷ, καὶ φροντίδα τὴν δέουσαν συνεισενεγκεῖν τὸν θεῖον ἀποτελοῦντι ναόν. καὶ πλεῖστα μὲν ὅσα προσκεκόμικε δῶρα, κεκέρδακε δὲ καὶ αὐτὸς τὰ ἔτι μείζω καὶ πλουσιώτερα. ἢ τοίνυν ἐκεῖνό φησιν, [Ib. ix. 11.] ὅτι Τύριοι πεπολεμήκασι τὸν Ἰσραὴλ, ἀμνημονήσαντες διαθήκης τῶν ἐξ ἀγαπήσεως ἀδελφῶν, καὶ εἰς τοῦτο λοιπὸν διαθέσεως καὶ φιλοστοργίας συνενηνεγμένων, ὡς δοκεῖν εἶναι [b] καὶ ὁμαίμονας· ἤγουν ὅτι γεγονότες ἐξ Ἡσαῦ Ἰδουμαῖοι, ἀδελφοὶ μὲν ἦσαν τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, πεπολεμήκασι δὲ, τῆς τῶν ἀδελφῶν διαθήκης ἠφειδηκότες. πεφρόνηκε μὲν γὰρ ἐχθρὰ καὶ τὰ πολεμίων ὁ Ἡσαῦ κατὰ τοῦ Ἰακὼβ, τῶν πρωτοτοκίων ἕνεκα λελυπημένος ἐν ἀρχαῖς· ἀλλ' ἐκ τῆς Λάβαν ἑστίας ἀπαίροντι κατὰ καιροὺς, καὶ οἴκοι πάλιν ὑπονοστῆσαι ἐθέλοντι γυναιξί τε ὁμοῦ καὶ τέκνοις, συνήντησεν ὡς ἀδελφός. κατησπάσαντο γὰρ ἀλλήλους καὶ περιέφυσαν, καὶ τὰ φίλοις πρέποντα λελαλήκασι, καὶ τὴν

2. ἡ assumptum ex A. 3. ἐκτόπως om. B. 4. Haec τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ καὶ αὐτῆς accesserunt ex A. 6. νοοῖτ' ἂν δὲ pro νοοῖτο δ' ἂν A. τριχῇ om. A. habet D. 7. καὶ assumptum ex A.B. ἐκ] καὶ Edd. 8. ἐννοίας τὰς ἐπὶ τούτῳ] τὰς ἐπὶ τοῦτο ἐννοίας Edd. Χειρὰμ A. Χιρὰμ Edd. 9. φιλαιτάτων A. φιλτάτων Edd. 10. Σολομῶνι hic B. 11. καὶ assumptum ex A.B. 13. συνεισενεγκεῖν A. συνενεγκεῖν Edd. ἀποτελοῦντα A. 14. κεκέρδακε] κεκέρδηκε B. 16. ἀμνημονήσαντες] + δὲ A. 17. ἀγαπήσεως A. ἀγάπης ὡς Edd. 19. καὶ om. A. 23. πρωτοτοκίων] πρωτοτόκων Edd. 25. ὑπονοστῆσαι A. ὑπονοστεῖν Edd. Statim θέλοντι A. καὶ post τέκνοις add. A. 27. καὶ τὰ φίλοις] τὰ $\overset{\text{τε}}{\text{φίλοις}}$ A.

c ἀρχαίαν πατοῦντες διαφορὰν, ὁμονοίας καὶ εἰρήνης πεποί-
ηνται διαθήκας. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἐν τούτοις. Τύριοι δὲ τῆς
τῶν ἀδελφῶν διαθήκης ἀμνημονήσαντες, τὰ γένη συνέβαλλον,
καὶ δούλους ἔχειν ἀνέπειθον τοὺς ἐξ αἵματός τε καὶ ἀδελ-
φοὺς, ταῖς παρὰ σφῶν συμπνοίαις πολὺ λίαν εὐσθενεστέρους
τῶν κεκρατηκότων ἀποφήναντες Ἰδουμαίους. εἰ δὲ δή τις
καὶ ἐπ' αὐτῶν τοῦτο λέγοι τῶν Μωαβιτῶν, οἳ ἐξ αἵματος
ἦσαν τοῦ Λὼτ, ὅτι λελυπήκασι Τύριοι διαθήκην ἀδελφῶν,
d δῆλον δὲ ὅτι τὴν ἐξ Ἀβραὰμ πρὸς τὸν Λώτ. ἐπειδὴ γὰρ οἱ
Gen. xiii. 8. ἀμφοῖν ἐμαχέσαντο ποιμένες, "Εἶπέ φησιν Ἀβρὰμ τῷ Λὼτ
"Μὴ ἔστω μάχη ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν
"ποιμένων μου καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ποιμένων σου, ὅτι ἄν-
"θρωποι ἀδελφοὶ ἡμεῖς ἐσμέν." ἐμπρησθήσεσθαι δὴ οὖν
ταύτητοι δικαίως φησὶν αὐτὴν, καὶ ἐξ αὐτῶν κατασεισθή-
Exod. xxiii. 2. σεσθαι βάθρων. τὸ γὰρ "Οὐκ ἔσῃ μετὰ πλειόνων ἐπὶ κακίᾳ"
e χρήσιμον πανταχῇ.

11 Τάδε λέγει Κύριος Ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις τῆς Ἰδουμαίας καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν, οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτοὺς, ἕνεκεν τοῦ διῶξαι αὐτοὺς ἐν ῥομφαίᾳ τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν.

Μέτεισιν ὁ λόγος ἐπ' αὐτὸν ἤδη τὸν Ἰδουμαῖον, δῆλον δὲ ὅτι τοὺς ἐξ Ἡσαῦ, ὑπενεχθήσεσθαι δὲ καὶ αὐτοὺς τοῖς ἐξ ὀργῆς συμβαίνουσιν εὖ μάλα φησί. πεπολεμήκασι γὰρ

2. ἐκεῖνοι A.B. ἐκεῖνο Edd. 3. συνέβαλλον B. συνέβαλον Edd. 4. δόλους (sic) A. Statim ἔχειν ἀνέπειθον A.B. ἂν ἔχειν ἔπειθον Edd. 5. συμπνοίαις] συμπονίαις Edd. 6. κεκρατηκότων A. Edd. κεκρατημένων B. εἰ δὲ δή] Sic edidi ex A. (δή suprascriptum A.) ἤδη δὲ Edd. 7. λέγοι A.B. λέγῃ Edd. οἳ A. Migne. οἱ Edd. 8. ἦσαν assumptum ex A.B. ὅτι λελυπήκασι] ὅτι λελύ..κασι (duobus fere litt. erasis) A. ὅτι οὐκ ἐμνήσθησαν T. διαθήκης ἀ. δῆλον δὲ ὅτι τῆς B. 10. εἰπέ] εἶπον Edd. 11. καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ποιμ. μου καὶ ἀνὰ μ. τῶν π. σου om. B. 15. ἐπὶ κακίᾳ A.B. ἐπὶ κακίας Edd. 16. χρησάμενον pro χρήσιμον iid. πανταχῃ] πανταχοῦ iid. 18. ἕνεκα A.B. (Vat.) ἕνεκεν F. Edd. (Alex.) 19. διῶξαι] καταδιῶξαι F. Edd. (42.) αὐτῶν A. Aub. αὐτοῦ B. Pont. τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν F. 21. καὶ om. A. 22. φησιν εὖ μάλα inv. ordine B. πεπολεμήκασι γὰρ] ὅτι πεπολεμήκασιν A.

ἀδελφὸν ὄντα τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τοῖς ἐγγὺς καὶ ἐξ αἵματος τὸ θρασὺ καὶ ἀνήμερον οὐ κατέδεισαν ἐπανατεῖναι ξίφος, οὐ νόμου φύσεως πεφροντικότες, οὐ πεφρονηκότες τι τῶν a 260 A. *ἀνθρωπίνων, ἀλλὰ τοὺς ἔξω καὶ πολεμιωτάτους ταῖς εἰς ἀδελφοὺς δυσμενείαις νικᾶν εἰθισμένοι, καὶ πεφρονηκότες που τάχα καὶ ἐπὶ τούτῳ μέγα. οὐκοῦν ἀκουόντων καὶ πρὸς ἡμῶν* "*Τί ἐγκαυχᾷ ἐν κακίᾳ ὁ δυνατός;*" (Ps. li. 3.) *καὶ περὶ αὐτῶν ἂν λέγοιτο, καὶ μάλα εἰκότως* "*Ὧν ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν.*" (Phil. iii. 19.) *ἃ γὰρ ἦν ἄμεινον ὡς ἀποτάτω ποιεῖσθαι φιλεῖν, ταυτὶ δὴ παγκάκῳ τιμῶντες ψήφῳ, πάλιν ἀκούσονται* "*Οὐαὶ οἱ λέγοντες τὸ πονηρὸν καλὸν καὶ τὸ καλὸν πονηρὸν, οἱ τιθέντες τὸ σκότος φῶς καὶ τὸ φῶς σκότος, οἱ λέγοντες τὸ πικρὸν γλυκὺ καὶ τὸ γλυκὺ πικρόν.*" (Es. v. 20.) b

Καὶ ἐλυμήνατο μήτραν ἐπὶ γῆς.

Ἀπαριθμεῖται χρησίμως τὰ τῶν Ἰδουμαίων ἐγκλήματα, καὶ ἐπ᾽ αὐτὸν ἄνεισι τὸν Ἠσαῦ, δυσγενεῖς ὄντας καὶ ἐξ ἀνοσίου φύντας πατρὸς ἀποφαίνων, ἵν᾽ ἐκεῖνό που τάχα νοῶμεν τὸ διὰ φωνῆς Ἡσαΐου πλαγίως ὑποδηλούμενον "*Ἐκ γὰρ σπέρματος ὄφεων ἐξελεύσονται ἔκγονα ἀσπίδων.*" (Es. xiv. 29.) *ἀφηγεῖται δὴ οὖν ὅτι καὶ ὁ προπάτωρ αὐτοῖς γεγονὼς Ἠσαῦ τοῖς ἐκ μήτρας καὶ γενέσεως ἀγαθοῖς προσγεγονόσιν αὐτῷ μονονουχὶ καὶ διελυμήνατο, καὶ κατέρριψεν εἰς γῆν τὸ ἐκ τῶν* c *πρωτοτοκίων ἀξίωμα, μικροῦ παντελῶς ἀξιώσας τὸ χρῆμα λόγου τροφῆς ἕνεκα σωματικῆς· ἕψημα γὰρ ἐζήτει φακοῦ, καὶ λαβὼν ἐδίδου τὸ τῆς φύσεως δῶρον.* "*Ἕνεκα τούτου φησὶν ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐδώμ·*" (Gen. xxv. 30.) *ὅ ἐστι γήϊνος,*

οὐ
3. *οὐ νόμου φύσεως πεφροντικότες*] *ὁμοῦ δὲ φύσεως πεφροντικότες* A. *ὁμοῦ δὲ φυσεώσου* (sic) *πεφρονηκότες* e. *πεφρονηκότες*] *πεφροντικότες* Aub. 5. *δυσμενείαις*] *δυσσεβείαις* A. 6. *ἀκουόντων*] *ἀκούσονται* A. 10. *παγκάκῳ* B. *παγκάλῃ* Edd. 11–13. *καὶ τὸ καλὸν—πικρόν*] *καὶ ἑξῆς* Edd. 12. *λέγοντες* B. cf. De Ad. 160 e. *τιθέντες* A. 14. *ἐπὶ*] + *τῆς* Edd. (42, 51, 311.) *ἐπὶ* om. A. 15. *Ἰδουμαίων* A. *Ἰουδαίων* Edd. 16. *ἄνεισι* B. *ἄπεισι* A. *ἀνίησι* iid. 17. *πατρὸς φύντας* inv. ord. B. 19. *ὄφεως* A. *ἔγγονοι* Edd. 22. *εἰς*] + *τὴν* A. *ἐκ* om. B. 23. *πρωτοτοκίων* B. b. *πρωτοτόκων* Edd. 24. *τροφῆς* A. B. b. *τρυφῆς* Edd. 26. Haec *ὅ ἐστι γήϊνος* accesserunt ex A. B. b.

ὅθεν οἶμαι καὶ Ἰδουμαῖοι κέκληνται λοιπὸν οἱ ἐξ αὐτοῦ γεγονότες. οὐκοῦν τὸ ἐκ τόκου καὶ μήτρας ἀξίωμα κατελυ-
d μήνατό φησιν εἰς γῆν, ἀντὶ τοῦ γηΐνου πράγματος ἠλλάξατο.

Ἐνσχεθεῖεν δ' ἂν τοῖς ἴσοις ἐγκλήμασιν οἱ τῶν σαρκικῶν τὴν ἀπόλαυσιν προτάττοντες τῶν πνευματικῶν, καὶ ἀνθαιρούμενοι τῶν αἰωνίων τὰ πρόσκαιρα, καὶ τῶν μὴ σαλευομένων τὰ σαλευόμενα, καὶ καταφρονοῦντες μὲν δόξης τῆς παρὰ Θεῷ, ἀβουλότατα δὲ προτετιμηκότες τὰ ἐν ἀνθρώποις λαμπρὰ, ἃ καὶ ἐν ἴσῳ σκιαῖς παρελαύνει τοὺς ἔχοντας.
Heb. xii. 16. χρησίμως δὲ λίαν καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος βοᾷ "Μή τις "πόρνος, φησὶν, ἢ βέβηλος ὡς Ἡσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως
e "μιᾶς ἀπέδοτο τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ."

Καὶ ἥρπασεν εἰς μαρτύριον φρίκην αὐτοῦ.

Ἑτέρου πάλιν διαμέμνηται πράγματος, διαβάλλειν οἷόυ τε τὸν Ἰδουμαῖον, ὡς ἀεὶ γεγονότα σκαιόν τε καὶ πονηρὸν, καὶ τοῖς ἐξ αἵματος ὅτι μάλιστα δυσμενῆ καὶ πολεμιώτατον.
Num. xx. 14–21. γέγραπται τοίνυν ἐν τοῖς Ἀριθμοῖς "Καὶ ἀπέστειλε Μωυσῆς "ἀγγέλους ἐκ Κάδης πρὸς τὸν βασιλέα Ἐδὼμ λέγων Τάδε
261 A. a "λέγει ὁ ἀδελφός σου Ἰσραὴλ Σὺ ἐπίστασαι πάντα τὸν "μόχθον τὸν εὑρόντα ἡμᾶς· καὶ κατέβησαν οἱ πατέρες "ἡμῶν εἰς Αἴγυπτον, καὶ παρῳκήσαμεν ἐν Αἰγύπτῳ ἡμέρας "πλείους, καὶ ἐκάκωσαν ἡμᾶς οἱ Αἰγύπτιοι καὶ τοὺς πατέ-"ρας ἡμῶν καὶ ἀνεβοήσαμεν πρὸς Κύριον, καὶ εἰσήκουσε "Κύριος τῆς φωνῆς ἡμῶν καὶ ἀποστείλας ἄγγελον ἐξή-"γαγεν ἡμᾶς ἐξ Αἰγύπτου· καὶ νῦν ἐσμὲν ἐν Κάδης πόλει "ἐκ μέρους τῶν ὁρίων σου· παρελευσόμεθα διὰ τῆς γῆς "σου· οὐ διελευσόμεθα δι' ἀγρῶν οὐδὲ δι' ἀμπελώνων,

2. ἐκ] + τοῦ Edd. invitis A. b. 3. ἀντὶ τοῦ] τουτέστι B. 8. Θεῷ B. Θεοῦ Edd. δὲ] τε iid. 10. βοᾷ assumptum ex A. 12. πρωτοτόκια] πρωτότοκα iid. 14. Ἑτέρου.... πράγματος] Ἑτέρας .... πράξεως iid. διαβάλλειν οἷόυ τε [οἰοῦται A.] A.B. διαβάλλων οἷον Edd. 15. εἰκαῖον pro σκαιόν A. 18. ἀγγέλους post κάδης transp. B. 19. ἐπίστασαι A. ἐπιστῇ ἐπὶ Edd. 23–26. Haec καὶ εἰσήκουσε Κύριος [Κύριος om. B.] τῆς φωνῆς ἡμῶν [ὑμῶν A.] et ἀποστείλας ἄγγελον et ἐξ Αἰγύπτου et ἐσμὲν—σου accesserunt ex A.B. 27. ἀμπελων A.

“ οὐδὲ πιόμεθα ὕδωρ ἐκ λάκκου σου· ὁδῷ βασιλικῇ πορευ- “ σόμεθα· οὐκ ἐκκλινοῦμεν δεξιὰ οὐδὲ εὐώνυμα, ἕως ἂν “ παρέλθωμεν τὰ ὅριά σου· καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν Ἐδὼμ Οὐ “ διελεύσῃ δι’ ἐμοῦ· εἰ δὲ μὴ, ἐν πολέμῳ ἐξελεύσομαι εἰς “ συνάντησίν σου. καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ b “ Παρὰ τὸ ὄρος παρελευσόμεθα· ἐὰν δὲ τοῦ ὕδατός σου “ πίωμεν ἐγώ τε καὶ τὰ κτήνη μου, δώσω σοι τιμὴν, ἀλλὰ “ τὸ πρᾶγμα οὐδέν ἐστι· παρὰ τὸ ὄρος παρελευσόμεθα. ὁ “ δὲ εἶπεν Οὐ διελεύσῃ δι’ ἐμοῦ· καὶ ἐξῆλθεν Ἐδὼμ εἰς “ συνάντησιν αὐτῶν ἐν ὄχλῳ βαρεῖ καὶ ἐν χειρὶ ἰσχυρᾷ. καὶ “ οὐκ ἠθέλησεν Ἐδὼμ δοῦναι τῷ Ἰσραὴλ παρελθεῖν διὰ “ τῶν ὁρίων αὐτοῦ, καὶ ἐξέκλινεν Ἰσραὴλ ἀπ’ αὐτοῦ.” ἄθρει δὴ πάλιν ἐν τούτοις, ὡς δεινὰ καὶ πέρα λόγου παντὸς τὰ τῆς ἀφιλοστοργίας ἐγκλήματα. ὁ μὲν γὰρ Ἰσραὴλ οὐκ ἀνάργυρον ὕδωρ ἐζήτει τὸν Ἐδὼμ, ὁ δὲ ἦν ἐν ὅπλοις, καὶ παρετάττετο, καὶ μόνης παρόδου διεφθονηκὼς, καὶ εἰς τοῦτο σκαιότητος διελάσας ἠλέγχετο, ὡς εἰ μὴ ἐκκέκλικεν ὁ Ἰσραὴλ, οὐδ’ ἂν αὐτῶν αἱμάτων ἐφείσατο. ἥρπασε τοίνυν εἰς μαρτύριον φρίκην αὐτοῦ. οἱ μὲν γὰρ παρῃτοῦντο καὶ ὑπεστέλ- c λοντο, τὸ πολεμεῖν δεδιότες, ἵνα μὴ τῆς εἰς ἀδελφοὺς δοκοῖεν ἀλογεῖν ἀγάπης· ὁ δὲ τὴν ὑποστολὴν, ἤτοι τὴν εἰς τοῦτο δειλίαν, ἣν καὶ τῷ τῆς φρίκης ὀνόματι καταδηλοῖ, πρόφασιν ἐποιεῖτο σκληρᾶς ὥσπερ διαμαρτυρίας αὐτοῖς. ἠπείλησε γὰρ ἐναργῶς, ὡς εἰ μὴ βούλοιτο τῶν αὐτῷ προσηκόντων ὁρίων ἀποφοιτᾶν, ἐξελεύσεται κατ’ αὐτοῦ καὶ πολεμήσει λοιπόν. οὐκοῦν ἀφιλάλληλος ὁ Ἐδὼμ, καὶ τοῖς τῆς μισαδελφίας ἐγκλήμασιν οὐ μετρίως ἔνοχος· ταύτῃτοι δικαίως καὶ Θεῷ κατεστυγημένος· “ Ὁ γὰρ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ,” κατὰ τὴν d 1 S. Joan. iv. 16.

1–3. Haec ὁδῷ—ὅριά σου accesserunt ex A.B. 3. αὐτῷ pro πρὸς αὐτὸν Edd. 5–12. Haec καὶ λέγουσιν—Ἰσραὴλ ἀπ’ αὐτοῦ A.B. καὶ ἐξῆλθεν ἐν ὄχλῳ βαρεῖ. ὁ δὲ Ἰσραὴλ ἐξέκλινεν ἀπ’ αὐτοῦ Edd. 7. τιμήν σου A. 10. αὐτῶν A. (28. al.) αὐτῷ B. 13. ἐν τούτοις om. B. 15. ἐζήτει] ἐξήτει A. 16. διεφθονηκὼς A. διεφθόνει κακῶς Edd. 17. διελάσας ἠλέγχετο A. ἐλάσας ἠλέγχετο B. ἐλ. διηλέγχετο Edd. 19. μαρτυρίαν Edd. 23. σκληρίας A. 24. βούλοιτο B. βούλοιντο Edd. 25. Haec καὶ πολ. λοιπόν accesserunt ex A. 26. οὐ φιλάλληλος pro ἀφ. A.

Ἰωάννου φωνὴν, "καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ Θεῷ "μένει." οὐκοῦν ὁ ἀγάπης δίχα διαζῆν ᾑρημένος, οὐκ ἐν τῷ Θεῷ· πόθεν; ἀλλ' ἔξω κείσεται μᾶλλον τῆς πρὸς Θεὸν οἰκειότητος.

12 Καὶ τὸ ὅρμημα αὐτοῦ ἐφύλαξεν εἰς νῖκος· καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ εἰς Θαιμὰν, καὶ καταφάγεται θεμέλια τειχέων αὐτῆς.

Τρίτον δὴ τοῦτο τῶν ἐξ Ἡσαῦ πλημμέλημα. τὸ γὰρ *ὅρμημα αὐτοῦ*, τὸ πρὸς ἔχθραν δηλονότι καὶ ἀνοσιότητα χαλεπὸν, *ἐφύλαξεν εἰς νῖκος*, τουτέστιν εἰς ἐκνίκησιν, καὶ
e μέχρι παντός. κατέληξε γὰρ οὐδαμῶς τῶν ἀνοσίων ἐγχειρημάτων, καίτοι, καθάπερ ἤδη προεῖπον, ἀποφοιτήσαντος τοῦ Ἡσαῦ τῆς ἀρχαίας ἐκείνης ἀνοσιότητος, καὶ φονῶντος μὲν οὐκ ἔτι κατὰ τοῦ Ἰακὼβ, μετατιθεμένου δὲ μᾶλλον εἰς ἡμερότητα καὶ φιλαλληλίαν. ἐπιστρέφοντα γὰρ ἐκ τῆς Λάβαν ἑστίας, κατησπάζετο μὲν μετὰ κλαυθμοῦ· φιλεῖ δέ πως ἀεὶ καὶ ἐπὶ ταῖς ἄγαν εὐθυμίαις ἐκχεῖσθαι τὸ δάκρυον· σκληροὶ δὲ λίαν οἱ ἐξ αὐτοῦ, τῇ τῶν τρόπων σκαιότητι καὶ αὐτὴν ὑπερ-
262 A. a βαλλόμενοι τὴν τοῦ προγόνου φαυλότητα. ἀλλ' ἔστιν ἀληθὲς,
Prov. xii. 27. ὅτι πάντῃ τε καὶ πάντως "Ὁδοὶ μνησικάκων εἰς θάνατον." ταύτῃτοι καί φησιν *ἐξαποστελῶ πῦρ εἰς Θαιμάν*· μητρόπολις δὲ τῆς Ἰδουμαίας αὕτη· *καὶ καταφάγεται θεμέλια τειχέων αὐτῆς*· ἐμπέπρησται γὰρ πολεμίων κεκρατηκότων, καὶ ὁμοῦ ταῖς ἄλλαις διόλωλεν ἡ Θαιμάν.

2. *ζῆν* B. 3. *Θεῷ· πόθεν* A. *Θεῷ πέποιθεν* Edd. 5. *ὅρμημα*] *ῥῆμα* A. *νεῖκος* Edd. (22 al.) Haec *καὶ ἐξαποστελῶ—αὐτῆς* accesserunt ex A.B. 8. *ἀνοσιώτατα* A. 9. *χαλεπὸν* accessit ex A.B. *ἐφύλαξεν*] *ἐφύλαξαν* Edd. *νῖκος, τουτέστιν εἰς* accesserunt ex A.B. 10. *κατέληξε*] *κατέληξαν* Edd. 11. *καθάπερ ἤδη προεῖπον ἀποφοιτήσαντος*] *ἀποφοιτήσ. ἤδη* iid. 13. *μετατιθεμένου*] *μετατεθειμένου* iid. 14. *φιλαλλίαν* Edd. ante Migne. 15. *κατησπάζετο* A.B. *κατησπάσατο* Edd. Statim *μὲν* assumptum ex A. *πως*] *ποῦ* Edd. Statim *ἀεὶ* assumptum ex A.B. 16. *ἐπὶ* assumptum ex iid. 17. *ὑπερβαλόμενοι* Edd. 20. *καί φησιν* B. *φησίν. Καὶ* Edd. quae SS. textum hic ponebant, verba *μητρόπ.—αὕτη* post *τειχέων αὐτῆς* pro Scholii novi initio transponentes. 22. *ἐμπεπρῆσθαι* A.

Ἐκτελευτήσει δὴ οὖν εἰς πῦρ τε καὶ φλόγας τὸ μισεῖν
ἀδελφοὺς, καὶ κατεξανίστασθαι τῶν ἐξ αἵματος, ἢ καὶ τῶν
ἐξ οἰκειότητος τῆς πνευματικῆς συνειλεγμένων εἰς ἕνωσιν καὶ b
ὁμοψυχίαν· ἀπήλλακται δὲ τῶν τοιούτων κακῶν τὰ τῆς
ἀγάπης αὐχήματα.

Τάδε λέγει Κύριος Ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις υἱῶν Ἀμμὼν καὶ 13
ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτοὺς, ἀνθ' ὧν
ἀνέσχιζον τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας τῶν Γαλααδιτῶν, ὅπως ἐμ-
πλατύνωσιν τὰ ὅρια αὐτῶν. καὶ ἀνάψω πῦρ ἐπὶ τὰ τείχη 14
Ῥαββὰ, καὶ καταφάγεται θεμέλια αὐτῆς μετὰ κραυγῆς ἐν
ἡμέρᾳ πολέμου, καὶ σεισθήσεται ἐν ἡμέρᾳ συντελείας αὐ- c
τῆς, καὶ πορεύσονται οἱ βασιλεῖς αὐτῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ, οἱ 15
ἱερεῖς αὐτῶν καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, λέγει
Κύριος.

Καταγράφεται καὶ Ἀμμανιτῶν ἡ Δαμασκηνῶν ἀγριότης.
ἀπεκτόνασι γὰρ καὶ αὐτοὶ τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας τῶν Γα-
λααδιτῶν, οὐχ ἑτέροις τισὶν ἐπαμύνοντες, οὔτε μὴν ὀθνείοις
δανείζοντες τὰς ὀργὰς, ἀλλ' ὑπέρ γε σφῶν αὐτῶν, ἵν' εὐρυ-
τέραν ἔχοιεν τὴν ἀρχὴν, καὶ μέχρι πολλοῦ διήκοντας τῆς d
βασιλείας τοὺς ὅρους, καταδῃωθείσης ἁπάσης τῆς Ἰουδαίων
γῆς, καὶ ἀνατετραμμένων εἰσάπαν τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, ὡς
πεπονθότος Θεοῦ τὸ ἄναλκι, καὶ ἠσθενηκότος ἀληθῶς τοῦ
διασώζειν ἐπηγγελμένου, καὶ τοῖς πολεμεῖν ἐθέλουσιν ἀν-
άλωτον ἀποφαίνοντος. ἑλόντες δὴ οὖν καὶ οὗτοι τὰς πόλεις,

1. φλόγα B. 3. τῆς assumptum ex B. 4. κακῶν assumptum ex A. 7. αὐτοὺς B.F. Edd. (Alex.) αὐτὸν A. (Vat.) 10. Ῥαββὰ A.B. (Alex. XII.) Ῥαββὰθ Edd. (Vat.) 11. συντελείας A.B. συντελέσεως F. Edd. (Co.) 12. πορεύσονται οἱ βασιλεῖς αὐτῶν A.B. πορεύσεται ὁ βασιλεὺς αὐτῆς F. Edd. 15. ἡ A.B. ὡς Edd. 16. γὰρ assumptum ex A.B. 19. ἔχοιεν] ἔχωσι Edd. 20. Ἰουδαίας iid. 24. οὗτοι] αὐτοὶ A.

καταμειδιᾶν ἀπετόλμων τοῦ προασπίζοντος Θεοῦ, καὶ τοῖς ψευδωνύμοις θεοῖς ἀνῆπτον τὰ χαριστήρια καὶ ᾠδὰς ἐπινικίους. ταύτητοί φησιν ἐμπρησθήσεσθαι τὴν Ῥαββά· μη-
e τρόπολις δὲ καὶ αὕτη τῆς τῶν Ἀμμανιτῶν ἐστι χώρας· ἀπολέσθαι δὲ αὐτὴν μετὰ κραυγῆς φησὶ, τουτέστι, καταλαλαζόντων αὐτῆς τὸν τοῦ πολέμου νόμον τῶν Βαβυλωνίων. ᾑρήκασι γὰρ αὐτὴν πανστρατιᾷ, καταθέοντος τῆς Ἀμμανιτῶν τοῦ Ναβουχοδονόσορ. βαδιοῦνται δὲ καὶ αἰχμάλωτοι, φησὶν, ὁμοῦ τοῖς κρατοῦσιν οἱ ὑπὸ χεῖρα, καὶ τοῖς ἰδίοις θεοῖς οἱ ἱερᾶσθαι λαχόντες, οὐδὲν παρ' ἐκείνων ἔχοντες εἰς ἐπικουρίαν. τί γὰρ ἂν καὶ δράσειεν, ἢ πῶς ἂν ὀνήσαι τινὰς ἄγαλμα κωφόν;

263 A. a Ἐοίκασι δὲ καὶ οἱ τῶν αἱρέσεων παρεστηκότες τοῖς ἀνατέμνουσι τὰς ἐχούσας ἐν γαστρὶ, ὅπως ἐμπλατύνωσι τὰ ὅρια αὐτῶν. ἵνα γὰρ φαίνωνται πολλῶν ἡγούμενοι, καταβιάζονται ψυχὰς ἀθλίας, καὶ ταῖς ἐκ λόγων ἀπάταις ὠμὴν ὥσπερ τινὰ καὶ ἀτελεσφόρητον αὐτοὺς τὴν πίστιν ἀπαμβλίσκειν πα-
Acta SS. Ap. xx. 30. ρασκευάζουσι, λαλοῦντες αὐτοῖς τὰ διεστραμμένα, ἐρευγό-
Hier. xxiii. 16. μενοί τε τὰ "ἀπὸ καρδίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἀπὸ στόματος
1 Cor. xii. 3. "Κυρίου." λέγει γὰρ οὐδεὶς ὅτι "Κύριος Ἰησοῦς, εἰ μὴ
b "ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, ἀλλ' οὐδὲ ἀνάθεμα Ἰησοῦς" εἰ μὴ ἐν Βεελζεβούλ.

Κεφ. β'. Τάδε λέγει Κύριος Ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις Μωὰβ καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτὸν, ἀνθ' ὧν κατέκαυσαν τὰ ὀστᾶ βασιλέως τῆς Ἰδουμαίας εἰς κονίαν. καὶ ἐξαποστελῶ

3. Ῥαββά A. Ῥαμά B. Ῥαββάθ Edd. 4. καὶ assumptum ex A. τῆς om. A. 5. φησὶ assumptum ex B. 6. τοῦ om. A. 7. αὐτὴν A. αὐτοὶ Edd. τῆς A. τῶν Edd. 9. ὁμοῦ] ἅμα A. 10. οἱ om. A. 11. ὀνήσαι A.B. ὀνήσοιτό Edd. 12. κοῦφον pro κωφόν iid. 13. παρεστηκότες A. προεστηκότες Edd. 15. κατεβίαζον A. 17. αὐτοὺς] αὐτοῖς Edd. ἀπαμβλίσκειν B. ἀπασβλίσκειν (sic) A. ἀπαμβλώσκειν iid. 18. αὐταῖς A. 19. καὶ assumptum ex A.B. 21. Ἰησοῦς A. Ἰησοῦν B. Ἰησοῦ Edd. 24. αὐτὸν A.B. (A.V.) αὐτοὺς F. Edd. (87. al.) 25. τῆς assumptum ex B. om. F. Edd. (22. al.) κόνιν F. ἀποστελῶ A.

πῦρ ἐπὶ Μωὰβ, καὶ καταφάγεται θεμέλια τῶν πόλεων αὐτῶν, 2
καὶ ἀποθανεῖται ἐν ἀδυναμίᾳ Μωὰβ, μετὰ κραυγῆς καὶ μετὰ
φωνῆς σάλπιγγος. καὶ ἐξολοθρεύσω κριτὴν ἐξ αὐτῆς, καὶ c
πάντας τοὺς ἄρχοντας αὐτῆς ἀποκτενῶ μετ' αὐτῆς, λέγει 3
Κύριος.

Μωαβῖται πάλιν δεδυσσεβήκασιν οὐ μετρίως, ὡς ἐπέκεινα λοιπὸν καὶ αὐτοὺς ἐλάσαι τῆς ἐνούσης ἡμερότητός τε καὶ ἀνεξικακίας τῷ τῶν ὅλων Θεῷ. ἐπίκλημα δὲ αὐτοῖς ἡ εἰς νεκρὸν ἁμαρτία· τὸ ἐμπρῆσαί φημι τὰ ὀστᾶ τοῦ βασιλέως τῆς Ἰδουμαίας· ἐμπρῆσαι δὲ οὕτως, ὡς κατισχνῶσαι λοιπὸν εἰς χοῦν καὶ κονίαν. τί τοίνυν τὸ ἔγκλημα; μῖσος καὶ ἀπαν- d
θρωπία καὶ ἀχάλινος ἀγριότης κατὰ τῶν ἐξ Ἰσραήλ. ἐμπεπρῆσθαι γὰρ οὐχ ἑτέρου του χάριν τὰ τοῦ μνημονευθέντος βασιλέως ὀστᾶ φαίη τις ἄν, ἢ ὅτι μόνων ἕνεκα τῶν ἐξ Ἰσραήλ. σαφῆ δὲ οὖσαν τὴν ἱστορίαν διὰ βραχέων ἀφηγήσομαι.

Ἐν τῇ τετάρτῃ γέγραπται τῶν βασιλειῶν "Καὶ ἐγένετο 4 Reg. iii. 5–10.
"μετὰ τὸ ἀποθανεῖν Ἀχαὰβ καὶ ἠθέτησε βασιλεὺς Μωὰβ e
"ἐν βασιλεῖ Ἰσραήλ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς Ἰωρὰμ ἐν τῇ "ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ Σαμαρείας καὶ ἐπεσκέψατο τὸν Ἰσραὴλ, "καὶ ἐπορεύθη καὶ ἐξαπέστειλε πρὸς Ἰωσαφὰτ βασιλέα "Ἰούδα λέγων Βασιλεὺς Μωὰβ ἠθέτησεν ἐν ἐμοί· εἰ "πορεύσῃ μετ' ἐμοῦ ἐπὶ Μωὰβ εἰς πόλεμον; καὶ εἶπεν "Ἀναβήσομαι· ὅμοιός μοι ὅμοιός σοι, ὡς ὁ λαός σου ὁ

1. *ἐπὶ* A.B. (Alex.) *εἰς* Edd. (Vat. XII manu prima.) *αὐτῶν* A.B. (Alex.) *αὐτῆς* Edd. (Vat.) 2. *μετὰ κραυγῆς καὶ μετὰ φωνῆς*] *μετὰ φωνῆς καὶ μετὰ κραυγῆς* F. Edd. (22. al.) 4. *αὐτῆς* prius B. (A.V. XII manu prima) *αὐτῶν* A. Neutrum habet F. Edd. (147, 153.) *μετ' αὐτῆς* om. A. (68. al.) 9. *φημι*] *φησι* Edd. inv. A.B. 10. *Ἰδουμαίων* Edd. 12. *τῶν* A.B. *τοὺς* Edd. ante Migne. 14. *ὅτι* assumptum ex A.B. Statim *μόνον* Edd. 17. *καὶ ἐγένετο μετὰ* A.B. *ὅτι μετὰ* Edd. 18. *καὶ* et *βασιλεὺς* assumpta ex A. 19–21. *καὶ ἐξῆλθεν—ἐπορεύθη καὶ ἐξαπέστειλε* A.B. *ὁ δὲ Ἰωρὰν ἐκ Σαμαρείας ἀπέστειλε* Edd. 20. *ἐπεσκήψατο* B. 22. *λέγων* assumptum ex A.B. 24. *ὅμοιός μοι ὅμοιός σοι· ὡς ὁ λαός σου ὁ λαός μου· ὡς οἱ ἵπποι σου οἱ ἵπποι μου*] Sic edidi. *ὅμοιός μοι ὅμοιός σοι· ὡς λαός μου λαός σου· ὡς οἱ ἵπποι σου οἱ ἵπποι μου* A. *ὅμοιός σοι. ὡς ὁ λαός σου ὁ λαός μου* (sic) B. omnia usque ad *ἔρημον Ἐδώμ* (398. 2.) desunt in Edd.

“ λαός μου, ὡς οἱ ἵπποι σου οἱ ἵπποι μου. καὶ εἶπε Ποίᾳ “ ὁδῷ ἀναβῶ; καὶ εἶπεν Ὁδὸν ἔρημον Ἐδώμ. καὶ ἐπορεύθη “ ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰούδα καὶ ὁ βασιλεὺς “ Ἐδὼμ, καὶ ἐκύκλωσαν ὁδὸν ἑπτὰ ἡμερῶν· καὶ οὐκ ἦν “ ὕδωρ τῇ παρεμβολῇ καὶ τοῖς κτήνεσι τοῖς ἐν τοῖς ποσὶν “ αὐτῶν.” ἄθρει δὴ οὖν ὅπως συνωπλίζετο τοῖς βασιλεῦσι καὶ ὁ βασιλεὺς Ἐδὼμ, τουτέστι τῆς Ἰδουμαίας· ἐπειδὴ δὲ ἦσαν ὑδάτων ἐν σπάνει, μετεπέμποντο τὸν μακάριον προφήτην Ἐλισσαῖον, καὶ παρεκάλουν δοθῆναι παρὰ Θεοῦ τὸ ζητούμενον. οὗ δὴ γεγονότος, ἥλωσαν Μωαβῖται· γέγραπται

264 A. a γὰρ μεθ' ἕτερα πάλιν “ Καὶ Ἰσραὴλ ἀνέστησαν καὶ ἐπάτα-

4 Reg. iii. 24, 25. “ ξαν τὴν Μωὰβ, καὶ ἔφυγον ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ “ εἰσῆλθον εἰσπορευόμενοι καὶ τύπτοντες τὴν Μωὰβ, καὶ “ τὰς πόλεις καθεῖλον, καὶ πᾶσαν μερίδα ἀγαθὴν ἔῤῥιψαν “ ἀνὴρ τὸν λίθον αὐτοῦ καὶ ἐνέπλησαν αὐτὴν, καὶ πᾶσαν “ πηγὴν ὕδατος ἐνέφραξαν, καὶ πᾶν ξύλον ἀγαθὸν “ κατέβαλον ἕως τοῦ καταλιπεῖν τοὺς λίθους τοῦ τοίχου “ καθῃρημένους.” ἐπιμηνιῶντες τοίνυν οἱ ἀπὸ Μωὰβ ὅτι νενικήκασι κατὰ καιροὺς οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, ἐπαμύνοντος αὐτοῖς καὶ συνεξάγοντος τοῦ βασιλέως Ἐδὼμ, ἐπειδὴ τεθνεῶτα λυπεῖν οὐκ εἶχον ἑτέρως, πεπλημμελήκασιν εἰς τὸ λείψανον, πυρὶ δαπανῶντες αὐτὸ, καὶ μηδὲ ὀστέων ἔτι φειδόμενοι, προστιθέντες δὲ ὥσπερ ὠλοθρευμένοις τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ τὸν ἐπίκουρον αὐτοῖς γεγονότα κατὰ καιρούς. οὐκοῦν ἐμπρησθήσεσθαι τὰς πόλεις αὐτῶν, καὶ αὐτοὺς δέ φησιν ἀπολεῖσθαι

b ἐν ἀδυναμίᾳ, οὐ νόσῳ μαραινομένους, οὐδὲ ταῖς κοιναῖς ἀσθενείαις ἐντετηγμένους, ἀλλὰ μετὰ κραυγῆς καὶ μετὰ φωνῆς

3. Ἰούδα et Ἰσραὴλ inter se transp. Edd. invitis A.B.b. 4–6. Haec καὶ ἐκύκλωσαν—παρεμβολῇ καὶ (καὶ om. A.) τοῖς κτήν. τ. ἐν τ. ποσὶν αὐτῶν accesserunt ex A.B. 7. καὶ om. A. 8. ὑδάτων post σπάνει tr. A. Statim μετεπέμπετο A. Haec μακάριον προφήτην assumpta ex A.B. 9. Ἐλισσεαὶ A. 10–18. γέγραπται γὰρ] καθὰ γέγρ. Edd. Quae sequuntur usque ad καθῃρημένους desunt in Edd. 12. τὴν Μωὰβ] τὸν Μ. bis B. 16. τὴν γῆν pro πηγὴν (sic) A. 17. τείχους A. 20. τεθνεώτων Edd. invitis A.B.b. 22. αὐτὸ B. b. et, eraso ν, A. αὐτὸν Edd. ὀστέων A. b. ὀστῶν Edd. 24. γεγονότα om. A. 25. φησὶ ante τὰς πόλεις transp. Edd. 27. ἐκτετηγμένους iid. invitis A.B.

σάλπιγγος, τουτέστιν, ὡς ἐν πολέμῳ καὶ μάχῃ· ἀπειλεῖ δὲ ὅτι καὶ κριταὶ καὶ ἄρχοντες καὶ πάντες αὐτῆς οἱ ἡγούμενοι συναπολοῦνται τοῖς ὑπεστρωμένοις. αὐτοὶ γὰρ ἦρχον βουλῆς καὶ ἐγχειρημάτων, καὶ τῆς ὅλης δυσσεβείας πάντως που γεγόνασι τοῖς ἄλλοις εἰσηγηταί.

Τάδε λέγει Κύριος Ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις υἱῶν Ἰούδα καὶ ἐπὶ 4
ταῖς τέσσαρσιν, οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτούς, ἕνεκεν τοῦ ἀπώ-
σασθαι αὐτοὺς τὸν νόμον Κυρίου, καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ c
οὐκ ἐφυλάξαντο, καὶ ἐπλάνησεν αὐτοὺς τὰ μάταια αὐτῶν ἃ
ἐποίησαν, οἷς ἐξηκολούθησαν οἱ πατέρες αὐτῶν ὀπίσω αὐτῶν·
καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ Ἰούδαν, καὶ καταφάγεται θεμέλια 5
Ἱερουσαλήμ.

Προσεπενήνεκται τοῖς ἀνόμοις ἔθνεσι καὶ ὁ νόμῳ παιδαγωγούμενος, τουτέστιν ὁ Ἰούδας· ἀπροσωπόληπτος γὰρ ὁ Κριτής. ὅτι δὲ ἀεὶ πλημμελοῦντος ἠνέσχετο, καὶ διεκαρτέρησε μακρὰν, τὸ ἐπὶ τρίτῃ μόλις ἁμαρτίᾳ καὶ μὴν καὶ d *τετάρτῃ κεκινῆσθαι δηλοῖ. καίτοι ἐχρῆν δήπου, κατά γε τὸ εἰκὸς, τοῖς μὲν ἄλλοις ἔθνεσιν, ἅτε δὴ τὸν θεῖον οὐκ ἔχουσι νόμον, ἀμφιλαφεστέραν ἀπονέμειν τὴν ἡμερότητα, καὶ τὸ τῆς συγγνώμης ἐπιδαψιλεύεσθαι μῆκος, ἐξαιτεῖν δὲ τῆς ῥᾳθυμίας τὰς δίκας παραχρῆμα τὸν Ἰσραὴλ, ἅτε δὴ καὶ ἐντεθραμμένον τοῖς θείοις ἐντάλμασι, καὶ τὴν τοῦ συμφέροντος οὐκ ἠγνοηκότα τρίβον, ἀλλ᾽ ἠνέσχετο καὶ τῶν εἰδότων τὸν νόμον, ὡς* e *μὴ ἐγνωκότων. ἐπειδὴ δὲ εἰς λῆξιν ἤδη φαυλότητος καὶ λογισμῶν σκαιότητος ἀπενηνεγμένους κατεθεάσατο λοιπὸν, τότε καὶ αὐτοῖς φησὶν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπαφήσειν τὸ πῦρ,*

2. *καὶ* primum omisit Aubertus. *καὶ πάντες αὐτῆς οἱ ἡγούμενοι* assumpta ex A. *αὐτοῖς καὶ ἡγούμενοι* B. 3. *τῶν ὑπεστρωμένων* Edd. invitis A.B. 5. *τοῖς ἄλλοις* om. A. 7. *αὐτοὺς* habet A. 9. *ἐπλάνησεν* A.B. *ἐπλάνησαν* Edd. (42. al.) 11. *Ἰούδαν* A. *Ἰούδα* F. Edd. 14. *τουτέστιν* ex A.B. *ὁ* ex A. assumpta. 15. *ἀεὶ* accessit ex A.b. Statim *πλημμελοῦντος* A. *πλημμελοῦντα* Edd. 16. *μακρὰν*] Sic edidi. *μακρὰ*$^{\nu}$ A. *μακρὰ* Edd. *τὸ*] *τῷ* Edd. 25. *κατεθεάσατο* A. *κατεθεᾶτο* Edd. 26. *φησὶν* post *Ἱερ.* transp. iid.

καὶ μέχρις αὐτῶν δαπανῆσαι βάθρων τὴν οὕτω λαμπράν τε
καὶ περιώνυμον πόλιν. καὶ πλεῖστα μὲν ὅσα τῶν ἐξ Ἰσ-
ραὴλ τὰ ἐγκλήματα· μάλιστα δὲ πάντων ἐπαιτιᾶται Θεὸς
τὸ ταῖς τῶν πατέρων ἀκολουθῆσαι πλάναις. οἱ μὲν γὰρ
265 A. a ἔτι ταῖς Αἰγυπτίων πλεονεξίαις ὑπεζευγμένοι, καὶ τοῖς ἐκεί-
νων ἔθεσί τε καὶ νόμοις ἐντεθραμμένοι, μόσχῳ τὸ σέβας
ἀνῆπτον· οἱ δὲ τὴν παμμόχθηρον ἐκείνην διαφυγόντες
δουλείαν, καὶ τοῖς θείοις ἐντάλμασι πολυτρόπως παι-
δαγωγούμενοι πρὸς τὸ εἰδέναι σαφῶς τὸ τῷ Θεῷ
δοκοῦν, ἀνόπιν ἰόντες ἡλίσκοντο, καὶ εἰς τὴν τῶν πατέ-
ρων κατασυρόμενοι πλάνησιν, καὶ τὸ μὴ ἐν ἴσοις ὁρᾶσθαι
κακοῖς τάχα που καὶ δεδιότες ὡς ἀκαλλές. προσκεκυνή-
b κασι γὰρ καὶ αὐτοὶ ταῖς δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς. αἴτιον
δὲ τῆς τοιαύτης αὐτοῖς γέγονε δυσσεβείας, τὸ ἀπώσασθαι
τὸν νόμον Κυρίου, καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ μὴ ἐθελῆσαι
τηρεῖν.

Οὐκοῦν ἕως μέν ἐσμεν νομοφύλακες καὶ φιλόθεοι, καὶ
τηρεῖν σπουδάζοντες τὰ προστεταγμένα, σοφοὶ καὶ ἀγχίνοι,
καὶ ἁπάσης ἀρετῆς ἐπιστήμονες, καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν τοιού-
των πεπλουτηκότες εὑρεθησόμεθα; νενευκότες δὲ πρὸς τὸ
ῥᾴθυμον, καὶ τῶν θείων ἀλογήσαντες νόμων, περιενεχθη-
Eph. iv. 14. c σόμεθα λοιπὸν ἀνέμῳ παντὶ, νοῦ καὶ φρενὸς τῆς ἀρίστης τη-
Ps. lxii. 11. τώμενοι. ἐσόμεθα δὲ καὶ "μερίδες ἀλωπέκων," τῇδε κἀκεῖσε
περιελκόντων ἡμᾶς τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων. ὀρθῶς οὖν
ἄρα καὶ σοφῶς περὶ δικαίου παντὸς ὁ θεσπέσιος ψάλλει
Ps. xxxvi. 31. Δαυείδ "Ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ
"οὐχ ὑποσκελισθήσεται τὰ διαβήματα αὐτοῦ."

6 Τάδε λέγει Κύριος Ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ

4. ἀκολουθῆσαι] ἐπακολ. Edd. 6. ἤθεσί A. 9. τὸ prius A. τῷ Edd. ante Migne. τῷ assumptum ex A. ἄνοπιν] ἄνω που (sic) A. 11. τὸ] τοι Edd. 15. θελῆσαι A. 16. μέν assumptum ex B. post τηρεῖν transp. A. Statim νόμου φύλακες A. 18. ἁπάσης A. πάσης Edd. 21. ἡττώμενοι A. 22. τε post τῇδε add. Edd. repugnantibus A.B. 25. Ὁ νόμος] ὄνομα Edd. ante Migne.

ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτόν, ἀνθ' ὧν ἀπέδοντο
ἀργυρίου δίκαιον, καὶ πένητα ἕνεκεν ὑποδημάτων τῶν πατούν- 7
των ἐπὶ τὸν χοῦν τῆς γῆς. d

*Οὐκ ἀνεύθυνον ἐᾷ, μᾶλλον δὲ ὑποφέρει ταῖς δίκαις, τὸν
Ἰσραὴλ, τουτέστι, τὰς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ φυλάς. ὅτι δὲ καὶ αὐτοὶ
πλημμελοῦντες ἀφυλάκτως, μονονουχὶ καὶ δεδαπανήκασι τὴν
τοῖς ἀσθενοῦσιν ὀφειλομένην παρὰ Θεοῦ γαληνότητα, παρα-
δείξειεν ἂν ἡ ἐπὶ τρισὶ καὶ τέτταρσιν ἁμαρτίαις ἀποστροφὴ,
ἣν ἀνάγκη πεπονθότας ὑποφέρεσθαι τοῖς δεινοῖς, καὶ ἐν e
παντὶ γενέσθαι κακῷ. τοιγάρτοι καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ
δεδιὼς τὸ χρῆμα, καὶ ὀλέθρου πρόξενον εἰδὼς, ἐλιπάρει
λέγων "Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ Ps. xxvi. 9.
"μὴ ἐκκλίνῃς ἐν ὀργῇ ἀπὸ τοῦ δούλου σου." ἕπεται γὰρ
πάντως, καὶ οἱονείπως συνομαρτεῖ ταῖς ἀποστροφαῖς ἡ ὀργή.*

*Τίνα δὲ δὴ τῶν ἐξ Ἰσραὴλ τὰ ἐγκλήματα, διαγορεύει
σαφῶς. καταπεπράκασι γάρ φησιν ἀργυρίου δίκαιον καὶ
πένητα ἕνεκεν ὑποδημάτων, τουτέστιν, ὀρθὰ καὶ δίκαια λαλεῖν
οὐκ ἠνέσχοντο, καὶ συμβαίνουσαν τῷ νόμῳ τὴν ἐφ' ἑκάστῳ a 266 A.
τῶν κρινομένων ποιεῖσθαι δίκην. ἀλλ' εἰ συνέβη τυχὸν
ἄνδρα δίκαιον, σώφρονα καὶ ἐπιεικῆ, μετριόφρονά τε καὶ
ἀφιλόκομπον· νοηθείη γὰρ ἂν τοιόσδε δίκαιός τε ὁμοῦ καὶ
πένης ἤτοι πτωχὸς τῷ πνεύματι· παρενεχθῆναι πρὸς κρίσιν
ὑπό του τῶν δυνατωτέρων, οὗτος καταπέπραται τοῖς ἐχθροῖς,
καίτοι τοῦ νόμου σαφῶς διηγορευκότος τό "Οὐ λήψῃ Lev. xix. 15; Deut. i. 17.
"πρόσωπον ἐν κρίσει" καὶ πάλιν "Ἀθῷον καὶ δίκαιον οὐκ Exod.
"ἀποκτενεῖς." ὁ γάρ τοι τὸ κρίνειν πεπιστευμένος, καθιεῖ- b xxiii. 7.
ταί που πάντως ἐν τάξει Θεοῦ, ᾧ δὴ τὸ κρίνειν καὶ μόνῳ*

1. *αὐτὸν* habent A.B. *αὐτοὺς* F. (42. al.) 2. *τῶν πατούντων* B. (22 al.) *τὰ πατοῦντα* A. (A.V.) *καταπατοῦντα* F. Edd. 5. *τῇ* assumptum ex A.B. 9. *πεπονθότας* B. *πεπονθόσιν* Edd. 10. Haec *ὁ θεσπέσιος* accesserunt ex A.B. 13. *ἕψεται* A. 14. *οἷον ἰσομοιρεῖ ἤδη* pro *οἱονείπως συνομαρτεῖ* A. 16. *πεπράκασι* Edd. invitis A.B. *φησιν* assumptum ex A. Statim *ἀργυρίῳ* Edd. 18. *ἠνέσχοντο* A. *ἀνέσχ.* Edd. 19. *κρίσιν* pro *δίκην* A. 20. *τε* om. A. 21. *τοιοῖσδε* B. 23. *ὑπό του τῶν* A.B. *ὑπὸ τούτων* Edd. 26. *τὸ* assumptum ex A.B. *καθεῖταί* Edd. 27. *τὸ κρίνειν* post *μόνῳ* transp. A.

S. Jac. iv. 12. οἰκεῖον. "Εἷς γάρ ἐστιν ὁ νομοθέτης καὶ κριτὴς," κατὰ τὴν
τοῦ ἁγίου φωνήν. οὐκοῦν ὁ τοῦ δικαίου παρασημαίνων τὸν
λόγον καὶ εἰς πρόσωπον βλέπων, ὑβριεῖ που πάντως τὸ
Zach. vii. 9. θεῖον ἀξίωμα, καὶ Θεῷ προσκρούει λέγοντι "Κρῖμα δίκαιον
"κρίνατε, καὶ ἔλεος καὶ οἰκτιρμὸν ποιεῖτε ἕκαστος πρὸς τὸν
"πλησίον αὐτοῦ." αἰτιᾶται τοίνυν ὡς καταπωλοῦντας
ἐχθροῖς τὸν δίκαιόν τε καὶ πένητα, καὶ τοῦτο δρᾶν εἰωθότας
c ὀλίγων ἕνεκα καὶ εὐτελεστάτων λημμάτων, ἃ καὶ μόλις τοῖς
λαβοῦσιν ἀρκέσειεν ἂν πρὸς ὑποδημάτων κτῆσιν. ἀλλ' ἦν
ἄμεινον παρὰ πολὺ τὴν ὀρθότητά τε καὶ τὸ Θεῷ δοκοῦν
τιμᾶν ᾑρημένους ταῖς παρ' αὐτοῦ μᾶλλον καταμεθύειν τιμαῖς,
καὶ μέντοι καὶ πλοῦτον ἔχειν τὸν ἐξ ἀγαθῆς εὐφημίας.
Prov. xxii. 1. "Αἱρετὸν γὰρ, φησὶν, ὄνομα καλὸν ἢ πλοῦτος πολύς."
ἰστέον δὲ ὅτι καὶ διὰ φωνῆς Ἡσαΐου τοιοῦτόν τι φησὶ πρὸς
Es. i. 22, 23. τὴν τῶν Ἰουδαίων μητέρα, τουτέστι τὴν Ἱερουσαλὴμ "Τὸ
"ἀργύριον ὑμῶν ἀδόκιμον· οἱ κάπηλοί σου μίσγουσι τὸν
"οἶνον ὕδατι· οἱ ἄρχοντές σου ἀπειθοῦσι, κοινωνοὶ κλεπτῶν,
"ἀγαπῶντες δῶρα, διώκοντες ἀνταπόδομα, ὀρφανοῖς οὐ
"κρίνοντες, καὶ κρίσει χήρας οὐ προσέχοντες·" διὰ δὲ
Mic. iii. 11. d φωνῆς Ἱερεμίου πάλιν "Οἱ ἡγούμενοι αὐτῆς μετὰ δώρων
"ἔκρινον." ἐπάρατον οὖν πανταχῇ τὸ μὴ ὀρθήν τε καὶ ἀδιά-
βλητον ποιεῖσθαι τὴν κρίσιν, ἀλλ' ἐπαχθῆ τρόπον τινὰ καὶ
ἐπ' ἀνισότητι διαβεβλημένην.

1. ὁ assumptum ex A. 2. ἁγίου] + Παύλου B. 3. ὑβριεῖ A. ὑβρίσει Edd. που om. A. πάντως assumptum ex A. 4. καὶ] + τῷ Edd. invitis A.B. προσκρούει A. προσκρούσει Edd. 8. ἀτελεστάτων Edd. repugn. libris. μόνοις pro μόλις iid. 9. ἀρκέσειεν A. (Migne.) ἀρκέσειαν B. ἀρέσκειεν (sic) Edd. 13. πλοῦτον πολύν A. 14. τι om. A. 15. τῶν assumptum ex A.B. τὸ ἀργύριον—ὕδατι A.B. ὅτι Edd. 17, 18. Haec ἀπειθοῦσι—ἀνταπόδομα desunt in Edd. 18. ὀρφανοῖς οὐ κρίνοντες, καὶ κρίσει χήρας οὐ προσέχοντες B. ὀρφανοῖς οὐ κρίνοντες κρίσιν· χήρας οὐ προσέχοντες A. ὀρφανοὺς οὐ κρίνουσι καὶ κρίσει χήρας οὐ προσέχουσι Edd. 19. δὲ om. A. 20. φωνῆς assumptum ex A.B. 21. ἀδιαλωβητὸν A. ἀδιάβητον Pont. 22. ἐταράχθη pro ἐπαχθῆ A. 23. διαβεβλημένη A.

Καὶ ἐκονδύλιζον εἰς κεφαλὰς πτωχῶν.

Καταδυναστείαν αὐτοῖς καὶ πλεονεξίαν ἐγκαλεῖ καὶ καταιτιᾶται σαφῶς, ὡς ἀνοσίους τε καὶ ἀφιλοικτίρμονας, καὶ οὓς ἦν ἄμεινον καὶ φροντίδος ἀξιοῦν καὶ τιμᾶν ἑλέσθαι, e καὶ τοῖς ἐξ ἀγάπης ἐπικουρήμασιν ἀνακτᾶσθαι φιλεῖν, ἐκ τῶν ἐναντίων καὶ ἀδικεῖν εἰωθότας, ἀφορήτοις τε καὶ πικραῖς κατατήκοντας λύπαις, τοὺς τῇ πτωχείᾳ πεφορτισμένους. ἀλλ' ὅ γε Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς οἰκεῖον ἀναγράφει πρόσωπον τὰ εἰς αὐτοὺς πραττόμενα. φησὶ γάρ "Ἐφ' [S.Matth. xxv. 40.] "ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε." οὐκοῦν οὐ μετρίως Θεῷ προσκρούσομεν, πλεονεκτοῦντες τὸν ἀσθενῆ καὶ "Τύπτοντες μὲν πυγμαῖς ταπεινὸν," [Es. lviii. 4.] καθὰ γέγραπται, καταπικραίνοντες δὲ ταῖς δυσθυμίαις τοὺς a [267 A.] τῇ πτωχείᾳ κατηχθισμένους, καίτοι χεῖρα μᾶλλον ὀφείλοντες ὀρέγειν αὐτοῖς τὴν φιλάλληλον. "Πενία γάρ, φησὶν, ἄνδρα [Prov. x. 4.] "ταπεινοῖ, χεῖρες δὲ ἀνδρείων πλουτίζουσι·" γράφει δέ που καὶ ὁ Χριστοῦ μαθητὴς, ὅτι "Θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμί- [S. Jac. i. 27.] "αντος παρὰ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ αὕτη ἐστὶν, ἐπισκέπτεσθαι "ὀρφανοὺς καὶ χήρας ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτῶν, ἄσπιλον "ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου."

Καὶ ὁδὸν ταπεινῶν ἐξέκλιναν. b

Τοῦτο νοήσεις διχῇ· ἢ γὰρ ἐκεῖνό φησιν, ὅτι πεφρονήκασιν ὑπέρογκα, καὶ θεοστυγοῦς ἀλαζονείας εἰς τοῦτο ἥκασι μέτρον, ὡς παραιτεῖσθαι καὶ ἀδελφοὺς, εἰ μὴ πλούτῳ περι-

2. Καταδυναστείαν A. κατὰ δυν. B. Edd. ἀπειλεῖ pro ἐγκαλεῖ A. 6. πικραῖς] δειναῖς A. 8. Haec Ἰησοῦς Χριστὸς accesserunt ex A.B. 9. Haec φησὶ —ἐμοὶ ἐποιήσατε accesserunt ex A.B. 11. προσκρούομεν Edd. repugn. A.B. 12. πυγμαῖς ταπεινὸν hoc ordine A.B. Statim καθὼς Edd. 14. κατηχθημένους iid. 16. ἀνδρεῖον (sic) B. 17. ὅτι assumptum ex A.B. Statim καὶ add. A. 18. τῷ assumptum ex B. καὶ πατρὶ om. B. 19. ταπεινώσει B. Edd. θλίψει A. αὐτῶν] + καὶ Edd. ἀσπίλους ἑαυτοὺς A. 22. διχῇ] δίχα Edd. 23. ἥκασι B. ἥκουσι A. (Migne.) ἥκουσαν Edd. Statim τὸ add. iid.

χέοιντο καὶ λαμπρὰς ἔχοιεν τὰς περιουσίας, μίσει δὲ ὥσπερ ἰέναι καὶ κατὰ ταὐτὸν τοῖς οὐκ ἄγαν ἐξησκηκόσι τὸ φιλοχρήματον πάθος, οἳ καί εἰσι ταπεινοὶ, τὸν εἰκαῖον τοῦ βίου διωθούμενοι σάλον· ἤγουν ὅτι καθηγηταὶ γεγονότες καὶ c λαῶν ἡγούμενοι, παρευθύνουσι τὴν ὁδὸν τῶν ἀσθενεστέρων ἤτοι τῶν ταπεινῶν, δῆλον δὲ ὅτι τῶν οἴκοθεν μὲν οὐκ ἐχόντων τὴν τοῦ συμφέροντος εἴδησιν ἀκριβῆ, προσκειμένων δὲ μᾶλλον ταῖς τῶν παιδαγωγούντων φωναῖς. πλείστη δὲ ὅση πληθὺς ἡ τοιάδε. ζῶσι μὲν γὰρ ἀπεριεργότερον καὶ ἐν ἁπλότητί τινες, ἀπήρτηνται δὲ τῆς τῶν διδασκόντων φωνῆς ἤτοι παιδαγωγίας, καὶ ἥνπερ ἂν μάθοιεν εὖ ἔχειν ὁδὸν, ἀγαπῶσι λίαν. οὐκοῦν οἱ μὲν σοφοὶ καὶ θεοφιλεῖς τῶν καθηγεῖσθαι λαχόντων, τὴν ἐπ' εὐθὺ δεικνύουσι τρίβον, δι' ἧς μάd λιστα διάττοντες τὴν ἀνδάνουσαν τῷ Θεῷ κατορθοῦσι ζωήν. οἱ δὲ δὴ μικρὰ τοῦ θείου πεφροντικότες νόμου, παρευθύνουσι τῶν ταπεινῶν τὴν ὁδὸν, ἔξω τοῦ εἰκότος καὶ τοῦ πρέποντος ἀληθῶς γενέσθαι παρασκευάζοντες· ὁποῖόν τι δέδρακεν Ἱεροβοὰμ, ἀναπεπεικὼς προσκυνεῖν ταῖς χειροκμήτοις δαμάλεσι· καὶ ἀποστήσας ὁδοῦ τῆς εἰς εὐθύ τε καὶ ἀγαθῆς, τοῦ προσκεῖσθαί φημι τῷ φύσει τε καὶ ἀληθῶς Θεῷ καὶ Δεσπότῃ.

Ἐκκλίνουσι τῶν ταπεινῶν τὴν ὁδὸν οἱ λέγειν οὐ παραιτούμενοι τῷ νηπίῳ τὰς φρένας "Ἐλθὲ μεθ' ἡμῶν, κοινώνησον (Prov. i. 11.) e "αἵματος ἀδίκου." ἐκκλίνουσι τῶν ταπεινῶν τὴν ὁδὸν καὶ οἱ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων τὴν ὀρθότητα παρατρέποντες ἐπί γε τό σφισι δοκοῦν, καὶ σκολιὰν καὶ διεστραμμένην ἰέναι τρίβον τὸν τῶν ἁπλουστέρων ἀναπείθοντες νοῦν· καὶ

1. μίσει] Sic edidi. μίση A. μισεῖν Edd. 2. καὶ κατὰ ταὐτὸν B. κατ' αὐτῶν A. ταὐτὸ pro ταὐτὸν Edd. 4. σάλον] κόμπον A. 8. παιδαγωγουμένων A. δὲ om. A. 10. δὲ] + καὶ A. 11. διδασκαλίας pro παιδαγ. A. 13. τὴν] τὸ Edd. ante Migne. μάλιστα B. εὖ μάλα A. μάλα Edd. 14. διατάττοντες A. ἀδδάνουσαν A. Statim τῷ assumptum ex A.B. 15. μικρὰ] μακρὰν Edd. repugn. A.B. πεφρονηκότες iid. Statim νόμον iid. ante Migne. 16. καὶ τοῦ πρέποντος om. B. 18. χειροκμήτοις B. χειροτμήτοις A. χειροτεύκτοις Edd. 19. ἀποστήσας B. ἀποστῆσαι A. ἀποστήσαντες Edd. ἀγαθῆς B. ἀγαθὸν Edd. 20. Haec τε καὶ ἀληθῶς et καὶ Δεσπότῃ accesserunt ex A.B. 21. τὰς ὁδοὺς Edd. invitis A.B. Statim καὶ add. Edd. 22. νηπίῳ] ἠπίῳ iid. 24. τὴν ὀρθ. παρατρ. hoc ordine A.B.

γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς ὀρθὸν μὲν οὐδὲν, ἐκτετραμμένα δὲ μᾶλλον καὶ ἀκαλλῆ ῥημάτια, καὶ συνθῆκαι λόγων, ἀσεβείας τε ὁμοῦ καὶ ἀμαθίας ἔμπλεα.

Καὶ υἱὸς καὶ πατὴρ αὐτοῦ εἰσεπορεύοντο πρὸς τὴν αὐτὴν παιδίσκην, a **268 A.** ὅπως βεβηλώσωσι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ αὐτῶν.

Ἐπὶ θερμαῖς καὶ ἀνεπιπλήκτοις ἡδοναῖς καταιτιᾶται πάλιν, καὶ ἁπάσης εὐκοσμίας ἠφειδηκότας ἐφ' ἑνὶ δὴ τούτῳ δέδειχε πλημμελήματι. ἦν μὲν γὰρ ἄμεινον τὸ κατανδρίζεσθαι παθῶν καὶ κατευμεγεθεῖν ἡδονῆς ἐκτόπου καὶ μυσαρᾶς καὶ ἀποκόπτειν ἐπιθυμίας, καὶ τοῖς τῆς σαρκὸς θελήμασιν ἐπιτιμᾶν ἐγνωκότας καὶ κατηρεμεῖν ἀναπείθοντας τὸν ἐν b τοῖς μέλεσιν ἡμῶν ἀγριαίνοντα νόμον. ἀλλ' ἦσαν ἐκεῖνοι τῆς οὕτω λαμπρᾶς κατόπιν ἀρετῆς, ἥττηντο δὲ τάχα που καὶ τῶν εἰς σάρκα παθῶν.

Εἶτα πῶς οὐ σοφὸν κἂν γοῦν ἐν αἰσχροῖς αἱρεῖσθαι τὸ ἄμεινον, ἐννοεῖν τε ὅτι τῶν ἄγαν ἐκτοπωτάτων, πατρὸς μὲν εὐναῖς ἐπιθρώσκειν υἱὸν, πατέρα δὲ αὐταῖς τοῦ υἱοῦ κοίταις ἀνοσίως ἐπιμαίνεσθαι φιλεῖν, καὶ πρᾶγμα δεινὸν ἑλέσθαι πληροῦν, ὃ καὶ δίχα νόμου τοῦ διὰ Μωυσέως ἡ φύσις οἶδεν αἰσχρὸν, καὶ τοῖς ἐξ ὀργῆς κινήμασι καταδικάζειν ἀξιοῖ; καὶ c Gen. xlix. 4. γοῦν ὁ Ῥουβεὶμ τὴν τοῦ πατρὸς ἀδικήσας εὐνὴν προσκέκρουκεν οὐ μετρίως· ἠγανάκτει δὲ σφόδρα καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐπὶ τοιῷδέ τινι πεπραγμένῳ παρά τισι· Κορίνθιοι δὲ οὗτοι· οἷς καὶ ἐπιστέλλει λέγων "Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν 1 Cor. v. 1.

2. ῥημάτια A. ῥήματα Edd. καὶ συνθῆκαι] καὶ εὐθῆ καὶ in mg. οὐκ ante εὐθῆ A. 3. ἀμαθείας Edd. ἔμπλεα A. ἔμπλεοι Edd. 4. καὶ alt.] + ὁ A. (36, 51, 238.) αὐτοῦ deest in Edd. (153.) 5. τὸ ὄνομα] τὰ νόμιμα A. 6. ἀνεπιπλήκτοις] ἐπιπλήκτοις (sic) Edd. 7. εὐκοσμίας] εὐδοκιμίας A. ἠφειδηκότας] Sic correxi. ἠφειδοκότας Edd. 10. καὶ alt. assumptum ex A. τῶν σαρκῶν Edd. 11. ἠρεμεῖν B. 13. ἥττηνται Edd. est vacuum in A. inter ἀρετῆς et ἥττηντο in mg. ζ/ with η above (= ζήτει.) 14. καὶ assumptum ex A. 15. ἐν] + τοῖς Edd. 16. ὅτι assumptum ex B. καὶ pro ὅτι A. ἐκτοπ. A. ἀτοπωτάτων Edd. 17. εὐναῖς ἐπιθρώσκειν υἱὸν A. υἱὸν ἐπιθρ. εὐναῖς Edd. τοῦ om. B. 18. πρᾶγμα] πράξει Edd. inv. A.B. 21. Ῥουβὶμ B. Ῥουβὴν A. πατέρος Edd. 22. Haec ὁ θεσπέσιος assumpta ex A.B. 23. παρά τισι· κορίνθιοι δὲ οὗτοι· οἷς] παρὰ Κορινθίοις Edd. 24. λέγων deest in Edd.

“ πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία ἥτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, “ ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς ἔχειν.” ἀλλ᾿ οὐ μέχρι τούτων ἵστη τὴν ἀγανάκτησιν· παρεδίδου δὲ τὸν ἐργασάμενον “ τῷ σατανᾷ, εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός.” 1 Cor. v. 5. βεβηλοῦσι δὴ οὖν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ αὐτῶν οἱ τοῖς τοιοῖσδε πταίσμασιν ἔνοχοι. καὶ οὔ τι που φαμὲν, ὅτι βεβήλωσιν καὶ ἀκαθαρσίαν d τῇ θείᾳ προσέτριβον φύσει. πῶς γὰρ ἂν, ἢ πόθεν; δυσφημεῖσθαι δὲ μᾶλλον παρασκευάζουσι τὸν τῶν ὅλων Θεὸν, ὡς βελήλων ἄρχοντα λαῶν. καὶ γοῦν ἔφη που πρὸς Ἰουδαίους Es. lii. 5. “ Δι᾿ ὑμᾶς τὸ ὄνομά μου διὰ παντὸς βλασφημεῖται “ ἐν τοῖς ἔθνεσιν.” ὥσπερ γὰρ ἁγιάζειν λέγονται τὸν Θεὸν οἱ ζῶντες ὀρθῶς, οὕτως ἂν νοοῖντο καὶ βεβηλοῦν οἱ τὴν ἀκάθαρτον καὶ ἀκλεᾶ ἐπιτηδεύοντες πολιτείαν.

8 Καὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν δεσμεύοντες σχοινίοις παραπετάσματα e ἐποίουν ἐχόμενα τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ οἶνον ἐκ συκοφαντιῶν ἔπινον ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ αὐτῶν.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς οὐχ ἑτέρου του χάριν τοὺς θείους χρῆναι ναοὺς ἐπιτελεῖσθαι διδάσκων, ἢ ὥστε δοξολογεῖν ἐν αὐτοῖς τὸν τῶν ὅλων Θεὸν, καὶ τὴν αὐτῷ πρέπουσαν ποιεῖσθαι προσκύνησιν, ἐπετίμα ποτὲ τοῖς Ἰουδαίων ἐμπόροις· παρεκόμιζον γὰρ ἐν τῷ ἱερῷ πρόβατά τε S. Joan. ii. 15. καὶ βοῦς καὶ περιστεράς· καὶ δὴ καὶ “ ποιήσας φραγέλλιον S. Matth. xxi. 13. “ ἐκ σχοινίων, πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ λέγων Γέ-

1. Haec *ἥτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν* accesserunt ex A.B. addidit primus Migne. 3. *ἵστη* B. *ἵστησι* Edd. *ἐργασάμενον* A. *εἰργασμένον* Edd. 4. *εἰς* A. *πρὸς* iid. 5. *πταίσμασιν*] Edebatur *πάθεσιν* invitis nostris. 6. *τοι* pro *τι* Edd. 9. *πρὸς Ἰουδαίους* A. *τοῖς Ἰουδαίοις* B. *πρὸς Ἰούδαν* Edd. 10. *διὰ παντὸς* accessit ex A.B. 12. *ἂν νοοῖντο*] *νοοῖντ᾿ ἂν* B. Statim *καὶ* assumptum ex A.B. *ἀκλεᾶ καὶ ἀκάθαρτον* inverso ordine A. 14. *σχοινίῳ* A. 16. *οἴκῳ*] + *Κυρίου* B. 17. Quae sequuntur partim citantur in Catena in D. Pauli Epistolas in Bibliotheca *παντοκράτορος* Montis Sancti Monasterii conservata, sec. forte x ineuntis. *ὁ* alt. assumptum ex Cat. 21. *παρεκόμιζον γὰρ*] *παρακομίζουσιν* Edd. *πρόβατά τε* [*τε* om. A.] *καὶ βοῦς* [*βόας* A.] *καὶ π.— ἐκ τοῦ ἱεροῦ λέγων*] Haec accesserunt ex A.B. et (omittens *καὶ περιστεράς* et *ἐκ σχοινίων*) Cat. quorum loco *ζῶα* edebatur.

“γραπται Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται.” ἐπεσημήνατο δὲ τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν ὡς “Ἐμνήσθησαν οἱ a 269 A. S. Joan. i. 17. “μαθηταὶ, ὅτι γεγραμμένον ἦν Ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατα-“φάγεταί με.” ἐπέπλεττε δέ τισι καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος τοιάδε τινὰ τολμᾶν εἰωθόσι· γράφει γὰρ οὕτω “Μὴ γὰρ (1 Cor. xi. 22.) “οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας “τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας.” ἀλυσιτελὲς δὴ οὖν ὁρᾶται πανταχῆ τὸ τοῖς θείοις οἴκοις κατακεχρῆσθαι τολμᾶν, ὡσανεὶ καὶ κοινοῖς καὶ τοῖς ἑκάστῳ προσήκουσιν ἰδικῶς. ποῦ γὰρ ἂν ἔτι τὸ Θεῷ προσῆκον τηροῖτο σέβας, εἰ σαρκὸς ἡδονὰς θεραπεύομεν ἐν ὀφθαλμοῖς b αὐτοῦ; καὶ ἐν οἷς ἔδει λαμπροὺς ὁρᾶσθαι διὰ σεμνότητος, ἐκεῖσε καταγελᾶσθαι κατολισθαίνοντας εἰς τὸ ἀκαλλὲς, καὶ δρᾶν ἐθέλοντας ἃ μὴ θέμις; ὃ δὴ ποιοῦντάς τινας οὐκ ἀμωμήτους ἐᾷ, καὶ σφόδρα εἰκότως. οὐ γὰρ ἀπήλλαττον, φησὶ, περιτανυσμάτων τὸ θυσιαστήριον, ἀλλ' ὑπ' αὐτῶν πεπτωκότες, καταμεθύειν κατετόλμων καὶ τὰ ἡδονῆς ἔργα πληροῦν, ἵνα καὶ ἀκούσειαν Θεοῦ λέγοντος ἐναργῶς “Καὶ (Hier. xxxvi. 23.) “ἐγὼ μάρτυς, λέγει Κύριος.” τίνος δ' ἂν ἀπόσχοιτο τῶν c ἀτόπων κάτοινος ἀνὴρ, καὶ τὰς φρένας παρενηνεγμένος καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν εὐκόλως τῶν κακῶν; ἐφορᾷ μὲν γὰρ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς καὶ “τὰ ἐν τῷ σκότει,” κατὰ τὸ γεγραμ-(Dan. ii. 22.)μένον, καὶ ἄποπτον αὐτῷ παντελῶς οὐδέν· δοκεῖ δέ πως τὰ ἐν ἐκκλησίαις μάλιστα, μονονουχὶ παρόντος τε καὶ θεωμένου, πράττεσθαι πρὸς ἡμῶν. καὶ εἴπερ ἐστὶ πάναισχρον ἀληθῶς,

2. ἐπεσημήνατο] ἐπεσήμηνε Edd. 4. κορινθίοις pro τισι Cat. Haec ὁ θεσπέσιος assumpta ex A.B. Cat. 5. γράφει γὰρ οὕτω· μὴ γὰρ] μὴ γὰρ, φησὶν Edd. 7. καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας] Haec accesserunt ex B. καὶ καταισχύνετε τοὺς πτωχούς A. 8. οὐ λυσιτελὲς Cat. πανταχῆ A.B. πανταχοῦ Edd. Cat. 9. καὶ prius] + τοῖς Edd. invitis A. Cat. 10. ἂν om. A. Cat. post προσῆκον tr. Edd. τὸ B. τῷ Cat. Edd. 11. τηροῖ τὸ pro τηροῖτο Cat. 12. ἐν οἷς ἔδει] εἶναι δὴ (sic) A. ἵν' ἔδει Cat. σεμνότητος A. Cat. σεμνότητα Edd. 13. ἐκεῖσε καταγελᾶσθαι B. ἐκεῖ γελᾶσθαι Cat. Edd. Haec εἰς τὸ ἀκ. καὶ δρᾶν ἐθέλοντας accesserunt ex A.B. Cat. 16. τανυσμάτων Edd. ὑπ' αὐτῶν A. ὑπ' αὐτῷ B. ὑπ' αὐτὸ Edd. 17. μεθύειν B. κατετόλμων A. ἐτολμων Edd. 18. ἀκούσειαν Θεοῦ hoc ordine A.B. 21. εὐκόλως A. εὔκολος Edd. 22. τῷ assumptum ex A. Cat. 24. ἐκκλησίᾳ B. 25. ὑμῶν pro ἡμῶν Edd. repugnantibus A.B. Cat.

καὶ τὴν ἐσχάτην ἐκ νόμου κατάῤῥησιν ἔχον, τὸ μεθύειν ὅλως, πῶς οὐ παντὸς ἐπέκεινα λόγου τοῦ πρὸς φαυλότητα βλέ- d ποντος, τὸ καὶ ἐν αὐταῖς ἐκκλησίαις ὁρᾶσθαι τοιούτους; καὶ τὸ ἔτι φορτικώτερον, εἰ ἐξ ἀδίκων καὶ πονηρῶν λημμάτων τὰ εἰς τρυφὴν συλλέγοιτο; οἱ τοῦτο δρῶντες ἀκούσονται (Hier. vii. 11.) Θεοῦ λέγοντος ἐναργῶς "Μὴ σπήλαιον λῃστῶν ὁ οἶκός "μου;" οὐκοῦν τὰ ἑτέρων ἐγκλήματα πρὸς ὠφελείας ἡμῖν ἔσονται πολλῆς, καὶ δι' ὧν ἕτεροι προσκεκρούκασιν, ἀμείνους ἡμεῖς ἐσόμεθα, εἰ παραιτοίμεθα τὰ ἐκείνων. ἀσφαλέστεροι γὰρ οἱ σώφρονες εἶεν ἂν εἰκότως, εἰ δὴ βούλοιντο διαζῆν e ἐννόμως, εἰ μὴ ζηλοῦν ἕλοιντο πονηρούς.

Ἀλλ' εἰ μὲν λέγοιτο πρὸς τὸν Ἰούδαν, ἤτοι τὰς δύο φυλὰς τὰς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις Τὰ ἱμάτια αὐτῶν δεσμεύοντες σχοινίοις παραπετάσματα ἐποίουν ἐχόμενα τοῦ θυσιαστηρίου, ἔχοιεν ἂν ὀρθῶς τῆς πρὸς ἡμῶν ἀρτίως εἰρημένης θεωρίας ὁ λόγος. εἰ δὲ δὴ φέροιτο καὶ κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ τὸ πλημμέλημα, φαίην ἂν, ὅτι οὐκ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ Θεοῦ τοῦ κατὰ φύσιν καὶ ἀληθῶς, οὐδὲ ἐχόμενα τοῦ θυσιαστηρίου αἱ διὰ τῶν περιτανυσμάτων ἐπλέκοντο σκηναὶ, ἤγουν τὰ ἐκ μέθης 270 A. a ἐπράττετο, ἀλλ' ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ αὐτῶν, ἵνα λέγοι τὸν Βαὰλ, ἤγουν ἕτερόν τινα τῶν ἐξ ἐπινοίας ἀνθρωπίνης εἰς τύπον εἰδώλου πεποιημένων. πῶς οὖν ἔτι καταλογισθεῖεν ἂν εἰς ἔγκλημα τῷ Ἰσραὴλ, τὸ ἐν οἴκῳ τυχὸν εἰδώλων, καὶ παρ' αὐτὸ τὸ βέβηλον θυσιαστήριον οἴνῳ τε μεθύειν καὶ ἐξυφαίνειν σκηνάς; ὅτι ταῦτα τετιμήκασι, καὶ μέθης ὥσπερ καὶ αἰσχρᾶς ἁπάσης ἡδονῆς ἐργαστήρια τῶν ἐν ὑπολήψει θεῶν ἐποιοῦντο

3. *αὐταῖς ἐκκλησίαις*] *αὐτῇ ἐκκλησίᾳ* Edd. 4. *αἱμάτων* pro *λημμάτων* iid. 5. *συλλέγοιτο* A. *συλλέγοιντο* iid. 7. *ἡμῶν* iid. 9. *ἐσόμεθα* assumptum ex B. *ἀσφαλέστεροι—πονηρούς* om. B. 12. *μὲν* om. A. 13. *τοῖς* assumptum ex B. *τὰ ἱμάτια αὐτῶν δ. σχ. παραπετάσματα ἐποίουν* (*ἐποίουν παραπ.* A.) *ἐχ. τοῦ θυσιαστηρίου* A.B. *τὸ ῥητὸν* Edd. 15. *ἔχοιεν* A. *ἔχοι* iid. 17. *αὐτοῦ* A. *τοῦ* Edd. 18. Haec *καὶ ἀληθῶς* accesserunt ex A.B. *τοῦ*] + *θείου* Edd. invitis A.B. *διὰ* assumptum ex A.B. 21. *τινα* A. *τι* Edd. Statim *τὸν—πεποιημένον* A. 22. *καταλογισθείη* Edd. 23. *τῷ ἐν οἰκῷ τυχὸν εἰδώλῳ* A. 24. *βέβηλον*] Βέβηλ (sic) Edd. 25. *αἰσχρᾶς* accessit ex B. post *ἁπάσης* transp. A. 26. *ἐποίουν* Edd.

τοὺς ναοὺς, καίτοι δέον ἐφιέσθαι μᾶλλον καθαρῶς καὶ πανάγνως λατρεύειν Θεῷ, καὶ εἰς οἶκον εἰσιέναι τὸν ἅγιον ἀληθῶς, b *καὶ σεπτὸν ἡγεῖσθαι τὸ θυσιαστήριον. οἱ δὲ καὶ τὰ οὕτω σεπτά τε καὶ ἀξιάγαστα παρ' οὐδὲν ἡγεῖσθαι σπουδάζοντες, τὰ πολὺ λίαν αἰσχίω τετιμηκότες, καὶ αὐτοῖς ἐμπαροινεῖν ἀπετόλμων τοῖς ἰδίοις θεοῖς, πανταχῇ τὸ θεῖον πατοῦντες ἀξίωμα, καὶ περιυβρίζοντες ἀδεῶς τὴν τῷ μόνῳ καὶ φύσει Θεῷ πρέπουσαν δόξαν, ὅτε καὶ τοῖς ψευδωνύμοις περιθέντες αὐτὴν, οὐδενὸς ἀξιοῦν ἠνέσχοντο λόγου.*

c

Ἐγὼ δὲ ἐξῆρα τὸν Ἀμορραῖον ἐκ προσώπου αὐτῶν, οὗ ἦν καθὼς 9
ὕψος κέδρου τὸ ὕψος αὐτοῦ, καὶ ἰσχυρὸς ἦν ὡς δρῦς, καὶ ἐξήρανα τὸν καρπὸν αὐτοῦ ἐπάνωθεν, καὶ τὰς ῥίζας αὐτοῦ ὑποκάτωθεν.

Ὁρᾷς ὅπως ἀνοσίως περιυβρίζοντας καὶ καταφρονεῖν ἑλομένους ἀποφαίνει λοιπὸν, καὶ ὃν ἔδει μᾶλλον ταῖς χαριστηρίοις εὐφραίνειν ᾠδαῖς καὶ ταῖς εἰς πᾶν ὁτιοῦν εὐπειθείαις, ἀνούστατά τε καὶ ἀβουλότατα λυπεῖν ᾑρημένους, διάτοι τὸ ἐκ πολλῆς ἄγαν σκαιότητος τρόπων, καὶ ὧν εὖ d *πεπόνθασιν, ἐλάσαι πρὸς λήθην; ἐγὼ μὲν γάρ φησιν ἐξῆρα τὸν Ἀμοῤῥαῖον ἀπὸ προσώπου αὐτῶν· τουτέστι, τὰ βάρβαρα καθεῖλον γένη, δι' ἑνός που τάχα τοῦ Ἀμοῤῥαίου καταδηλούμενα, ὡς σκληροῦ τε καὶ ἁδροτέρου· ἐγὼ νικῆσαι παρεσκεύασα τὸν οὕτως ὑπερφυῆ καὶ ἄθραυστον, ὡς δοκεῖν ἤδη πως ἦρθαι μὲν κέδρου πρὸς ὕψος, δρυὸς δὲ τῆς ἄγαν εὐσθενοῦς ἀπομιμεῖσθαι τὴν δύναμιν. ἦν γὰρ οὐχ ἕτερος πλὴν ὅτι μόνος ἐγὼ, φησὶν, ὁ καταμαραίνων αὐτὸν, καὶ καταπλήττων εἰς ῥίζας, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ ἀφαναίνων αὐτοῦ* e

2. *λατρεύειν*] + *τῷ* A. *εἰσιέναι* A. *ἰέναι* Edd. 6. *πανταχῇ* A. *πανταχοῦ* Edd. 12. *ἐξῆρα* A. (22. al.) *ἀπιύνωθεν* A. (Alex.) *ἐπάνωθεν* Edd. (Vat.) 18. *ὃν* A. 20. *ἀπὸ* A. *ἐκ* Edd. *τὰ* om. A. 21. *καταδηλούμενα* A. *δηλ.* Edd. 26. *ὅτι* assumptum ex A.B. 27. *καταπλήττων* A. *πλήττων* Edd. *δὲ* assumptum ex A.B. *αὐαίνων* B.

τὸν καρπόν. ἐπειδὴ γὰρ ὡς περὶ δένδρου λελάληκεν, ἐπιμένει πιθανῶς ὁ λόγος τῇ τροπῇ, καὶ εἰς ῥίζαν αὐτῷ τὸ βλάβος γενέσθαι φησὶν, ἠφανίσθαι δὲ οὕτω καὶ τὸν καρπόν. ἀποθάνοι γὰρ ἂν οὐχ ἑτέρως τὸ ἐν δρυμοῖς ξύλον, πλὴν ὅτι κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον. ὅτι γὰρ δεδαπάνηνται, πολεμούντων αὐτοῖς τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, Ἀμοῤῥαῖοί τε καὶ Εὐαῖοι, Γεργεσαῖοι
271 A. a καὶ Φερεζαῖοι καὶ Ἰεβουσαῖοι, συνασπίζοντος δῆλον δὲ ὅτι Θεοῦ, ἐνδοιάσειεν ἂν οὐδείς.

Πικρὸν οὖν ἄρα τὸ καταφρονῆσαι Χριστοῦ τοῦ δόντος
S. Luc. x. 19. ἡμῖν "Πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν "δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ," τοῦ καταστρέφοντος τοὺς ἀνθεστη-
Ephes. vi. 12. κότας, καὶ ὑποφέροντος τοὺς εὐσθενεστέρους· "Οὐ γάρ ἐστιν "ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς, "πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους "τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν "τοῖς ἐπουρανίοις." καὶ τούτων ἁπάντων ἐν Χριστῷ κεκρατήκαμεν. καὶ εἰ μέλλομεν λυπεῖν, ἀποκλίνοντες εἰς τὸ ῥᾴθυ-
b μον, τὸν ἑαυτῶν Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν, ἀπορήσομεν, οἶδ' ὅτι, καὶ λόγου καὶ ἀφορμῆς ἐξελέσθαι δυναμένης κολάσεως καὶ πυρός.

10 Καὶ ἐγὼ ἀνήγαγον ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ περιήγαγον ὑμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη τοῦ κατακληρονομῆσαι τὴν γῆν τῶν Ἀμοῤῥαίων.

Ἑρμηνεύει σαφῶς ὅπερ ἔφη, καὶ ἀνόπιν ὥσπερ ὁ λόγος ἰὼν, τὰ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ὡς ἐν βραχέσι καταδηλοῖ.

1. δένδρου B. δένδρων Edd. 2. αὐτῶν A. τὸ βλάβος γενέσθαι hoc ordine A.B. 4. δρυμοῖς B. (Migne.) δρυμῇ A. δριμοῖς Edd. 7. καὶ alt. om. A. δὲ assumptum ex A. 8. ἂν assumptum ex B. 10. πατεῖν—τοῦ ἐχθροῦ A.B. ἐπάνω ὄφεων πατεῖν Edd. 11. τοῦ alt. assumptum ex A. καταστρέφοντος] + τε B. 13. ἡμῶν A. 13–16. πρὸς τὰς ἀρχὰς—κοσμοκράτορας τοῦ σκότους [τοῦ σκότους om. B.] τοῦ αἰῶνος τούτου et ἐν τοῖς ἐπουρανίοις accesserunt ex A.B. 17. εἰς A.B. πρὸς Edd. 22. ἐν τῇ ἐρήμῳ om. B. κατακληροδοτῆσαι F. 24. ὁ λόγος om. B. 25. ἐν om. Edd.

δουλείας μὲν γὰρ ἐξεῖλον, φησὶ, καὶ τῆς τῶν Αἰγυπτίων
πλεονεξίας ἀπήλλαξα· ἔθρεψά τε κατὰ τὴν ἔρημον, καθιεὶς c
μὲν ἄνωθεν τὸ μάννα αὐτοῖς, πηγὰς δὲ ὑδάτων θεοπρεπῶς
ἀνιεὶς, καὶ ἐξ ἀκροτόμου πέτρας ἀδοκήτων ναμάτων ἐκδρομὰς
δωρούμενος. καὶ ἦν ὁ πόνος τῆς ὁδοιπορίας αὐτοῖς οὐκ ἐπὶ
μικροῖς, ἀλλ' ἵνα κληρονομήσειαν τῶν Ἀμοῤῥαίων τὴν γῆν, τὴν
τοῖς πατράσιν ἐπηγγελμένην. οἱ δὲ καὶ πρὸς τοῦτο σκαιό-
τητος ὠλισθήκασιν, ὡς μηδὲ εἰδέναι τάχα που τὴν ἐμὴν περὶ
αὐτοὺς ἀγάπησιν καὶ φιλανθρωπίαν.

Μεμνῆσθαι δὴ οὖν ἀναγκαῖον ἡμᾶς τοὺς ἐν Χριστῷ διὰ d
πίστεως, ὅτι καὶ δουλείας ἀπηλλάγμεθα, καὶ καθάπερ ἐξ
Αἰγύπτου μετακεχωρήκαμεν εἰς τὴν ἔρημον, τουτέστιν εἰς
πλατεῖαν καὶ καθαρωτάτην ἀληθῶς, καὶ ἀσυμμιγῆ τοῦ χεί-
ρονος πολιτείαν, φημὶ δὴ τὴν Εὐαγγελικήν· ἄρτον πεπλου-
τήκαμεν τὸν ἐξ οὐρανοῦ τὸν ζωὴν διδόντα τῷ κόσμῳ. S. Joan. vi. 33.
νευρούμεθα γὰρ ἐν Χριστῷ, καὶ πηγὰς ἀκηράτων ὑδάτων
ἐσχήκαμεν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων τὰς συγγραφάς· οὕτω
γὰρ αὐτὰς καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας ὠνόμαζε λέγων "Καὶ e Es. xii. 3.
"ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτη-
"ρίου." σωτηρίου δὲ πηγαὶ τίνες ἂν εἶεν μᾶλλον ἢ ἐκεῖνοί
που πάντως οἱ τὸν σωτήριον ἡμῖν καὶ ζωοποιὸν ἀνιέντες
λόγον, καὶ τὸ Χριστοῦ μυστήριον εὐαγγελιζόμενοι, καὶ
μυσταγωγοῦντες τὴν ὑπ' οὐρανόν.

Καὶ ἔλαβον ἐκ τῶν υἱῶν ὑμῶν εἰς προφήτας, καὶ ἐκ τῶν νεανί- 11
σκων ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν· μὴ οὐκ ἔστι ταῦτα, υἱοὶ Ἰσραήλ;
λέγει Κύριος. καὶ ἐποτίζετε τοὺς ἡγιασμένους οἶνον, καὶ τοῖς 12
προφήταις ἐνετέλλεσθε λέγοντες Οὐ μὴ προφητεύσητε. a 272 A.

2. ἀπήλλαττον A. τε B. δὲ Edd. Neutrum habet A. καθίει A. 6. κληρονομήσει B. 7. καὶ assumptum ex A.B. 8. μὴ pro μηδὲ A. 9. αὐτῶν A. ἢ pro καὶ Edd. 12. εἰς prius] πρὸς B. 13. πλατεῖαν καὶ καθ. hoc ordine A. 18. αὐτὸς A. Statim καὶ om. A. Haec ὁ προφήτης et καὶ alt. accesserunt ex A.B. 19. ἀντλήσετε B. ἀντλήσατε A. Edd. 20. σωτηρίου δὲ—πάντως οἱ A.B. ἐκεῖνοι γὰρ πάντως πηγαὶ σωτηρίου, οἱ Edd. 21. ἡμῖν post ζωοπ. transp. B. ἐνιέντες A. 27. ἐντέλλεσθε A. (311.)

Μέγα πρὸς ὀνειδισμὸν καὶ κατάῤῥησιν τὴν ἐπὶ παντὶ κακῷ, τὸ οἱονείπως ἀχαριστεῖσθαι παρὰ Θεοῦ, τοῦ πάντα ἡμῖν διανέμοντος τά τε εἰς δόξαν καὶ τὰ ζωαρκῆ. πολλῶν μὲν γὰρ ὄντων κατὰ τὴν οἰκουμένην ἐθνῶν, ἀπόλεκτον ἐποιεῖτο μόνον τὸν Ἰσραὴλ, καὶ εἰς τοῦτο λοιπὸν εὐκλείας ἐκάλει καὶ ἀνεκόμιζε Θεὸς, ὡς καὶ τῷ τῆς προφητείας ἀξιώ- b ματι κατακαλλύνεσθαί τινας τοὺς τὸν εὐαγῆ τε καὶ ἐννομώτατον ἀγαπῶντας βίον, παραλαμβάνεσθαι δὲ καὶ εἰς ἁγιασμὸν τοὺς ἐν αὐτοῖς νεανίσκους, τουτέστι, τοὺς ἁδροτέρους τὸ φρόνημα, καὶ νοητὴν ἔχοντας εὐρωστίαν. ἡγιάζοντο γάρ
Num. vi. 5. τινες κατὰ νόμον, οἱ ἐπίκλην Ναζιραῖοι, τρέφοντες τρίχα
Ib. 3. κόμης αὐτῶν τῷ Κυρίῳ, οἶνον καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ, ὄξος δὴ λέγω καὶ σταφυλὴν καὶ σταφίδα καὶ γίγαρτον παραιτούμενοι,
Ib. 6. ἀποφοιτῶντες δὲ λίαν καὶ νεκρῶν σωμάτων. καὶ βαθὺς μὲν ὁ λόγος ὁ περὶ τούτων ἐστί. πλὴν ἐτίμα Θεὸς καὶ εἰς προ- c φήτας, ὡς ἔφην, καὶ εἰς τὸ ἁγιάζεσθαι τυπικῶς ἀναφέρων τοὺς ἐξ αὐτῶν. οἱ δὲ καὶ τὴν οὕτω λαμπράν τε καὶ ἀξιόληπτον δόξαν ἐκτόπως ἀποσπουδάζοντες, ἐπότιζον οἶνον τοὺς ἡγιασμένους, τουτέστι τοὺς εὐχὴν ἔχοντας ἐφ' ἑαυτοῖς ἁγιασμοῦ. ἀνέπειθον γὰρ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἁγιάζεσθαι καταφρονεῖν, πάντως που λέγοντες, οὐδὲν εἶναι παντελῶς τὸν τοῦ Θεοῦ νόμον, καὶ ἀνόνητον ἀνθρώποις τὸ ἁγιάζεσθαι θέλειν, καὶ πληροῦν ἐπὶ τούτῳ τὰ νενομισμένα. εἰ γὰρ καὶ ἦν ἐν σκιαῖς ὁ νόμος, ἀλλ' οὐκ ἐστέρητο παντελῶς τῶν τῆς ἀληθείας d δογμάτων· ἐναστράπτει γὰρ τοῖς τύποις τῆς εὐσεβείας ἡ μόρφωσις. τὸ δὲ καὶ αὐτοῖς τοῖς ἁγίοις προφήταις ἐπιτιμᾶν, ἀποσειομένων ἐστὶ παντελῶς τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, καὶ

1. τὴν deest in Edd. 2. τοῦ] τὰ iid. 3. τὰ alt. assumptum ex A. 7. τε om. A. 11. Ναζιραῖοι B. Ναζωραῖοι A. Ναζαραῖοι Edd. 12. κόμην iid. invitis A.B. τὰ assumptum ex A.B. ἀμπέλου pro αὐτοῦ B. Haec δὴ λέγω accesserunt ex A.B. Statim καὶ om. B. 13. σταφίδας Edd. invitis A.B. 15. ὁ alt. om. A. 17. τε om. A. ἀξιόληπτον A. ἀξιόπιστον Edd. 18. ἐκτόπως accessit ex A.B. 19. αὐτοῖς Aub. αὑτοῖς Pont. invitis A.B. 20. ἀνέπιθον A. καὶ om. A. Statim αὐτοῦ B. αὐτοὺς A. Edd. 25. εὐσεβείας] ἀληθείας B. 26. τοῖς deest in Edd. 27. παντελῶς accessit ex A. νόμον pro λόγον Edd. repugnantibus A.B.

παιδεύεσθαι μὴ ἀνεχομένων, καὶ ἠγνοηκότων ὅτι τετίμηνται, εἴπερ ὄντες ἐξ αὐτῶν παρελήφθησαν εἰς κοινολογίαν τὴν ὡς πρὸς Θεόν. προσεπερωτᾷ δὲ διὰ μέσου καί φησι Μὴ οὐκ ἔστι ταῦτα υἱοὶ Ἰσραὴλ, λέγει Κύριος; ἆρα, φησὶ, καὶ τῶν οὕτως ἐναργῶν πραγμάτων καθοριεῖτε τὸ ψεῦδος; ἆρα μαρτύρων δεήσει Θεῷ πρὸς τὸ ἐλέγχειν ὑμᾶς, καὶ τὰ οὕτως e ἐμφανῆ συκοφαντεῖν ἠρημένους; χρὴ τοιγαροῦν ἁγιάζεσθαι, καὶ λογισμῷ πεπηγότι προσεδρεύειν Θεῷ τὰς τῶν πονηρῶν οὐ προσιεμένους γνώμας. "Φθείρουσι γὰρ ἤθη χρηστὰ "ὁμιλίαι κακαὶ," (1 Cor. xv. 33.) καὶ ἀποφέρουσιν ἁγιασμοῦ τε καὶ ἁπάσης ἐπιεικείας τῶν φιληδόνων οἱ λόγοι. οὐκοῦν προσκεισόμεθα μᾶλλον ἡμεῖς ταῖς τῶν θεηγόρων φωναῖς, οἷς καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ἐπιμαρτυρεῖ, λέγων "Οὐχ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες, (S. Matth. x. 20.) "ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν." a 273 A.

Διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ κυλίω ὑποκάτω ὑμῶν, ὃν τρόπον κυλίεται ἡ 13
ἅμαξα ἡ γέμουσα καλάμης.

Ἁμάξαις τὰ ἐξ ἀγρῶν καὶ ὅσα πληροῖ τὴν ἅλω, μετακομίζειν ἔθος τοῖς ἀρχαιοτέροις, σώζεται δὲ καὶ εἰς δεῦρο τὸ χρῆμα παρά τε τοῖς τὴν ἑῴαν καὶ τὴν ἑσπέριον κατοικοῦσι γῆν. κυλίονται δὲ ὁμοῦ τοῖς ἄξοσιν οἱ τροχοὶ, βαρύ τι καὶ δυσηχὲς ἀποτριζόντων τῶν ξύλων, καὶ μονονουχὶ κατα- b κεκραγότων τῶν ἐπικειμένων αὐτοῖς φορτίων. ἔσομαι τοίνυν καὶ αὐτὸς ἐγὼ, φησὶν, ὁ πάντων Δεσπότης, ὡς τὸ κυλίον ὑπὸ τὴν ἅμαξαν, τουτέστιν ὁ ἄξων· αὐτὸς γὰρ, ὡς ἔφην, ἑαυτῷ συγκυλίει τοὺς τροχοὺς, ἐμπεπηγότας τε καὶ ἐνηρμοσμένους ἔχων. κατακεκράξομαι δὲ ὥσπερ τῶν ἠσεβηκότων,

3. προσεπερωτᾷ δὲ] καὶ προσεπ. A. 5. πράξεων Edd. invitis libris. 6. καὶ om. B. Statim οὕτως ἐμφανῆ συκοφαντίαν pro τὰ οὕτως ἐμφανῆ συκοφαντεῖν A. 9. προσιέμενοι A. 10. τε assumptum ex B. πάσης B. 13. ἐπιμαρτυρεῖ A. ἐπεμαρτύρησε Edd. 15. ἡ om. F. Edd. 19. κατοικοῦσι A.B. b. οἰκοῦσι Edd. 22. τῶν assumptum ex A.B. b. 24. ὑπὸ b. ἐπὶ A. Edd. sed cf. infra d. ὁ om. A. 25. συγκλείει pro συγκυλ. A.

οὐκ ἔτι φέρειν δυνάμενος τῶν πλημμελημάτων τὸ δυσαχθές. [Supra ver. 4.] “ Ἀπεώσαντο γὰρ τὸν νόμον Κυρίου, τὰ δὲ προστάγματα “ αὐτοῦ οὐκ ἐφυλάξαντο, ἀλλ' ἐπλάνησε μὲν αὐτοὺς τὰ “ μάταια αὐτῶν, ἃ ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτῶν,” ἐπελάθοντο [Ib. 9–11.] c δέ μου τοῦ ἐξαγαγόντος ἐκ γῆς Αἰγύπτου, τοῦ ἐξάραντος τὸν Ἀμοῤῥαῖον ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, τοῦ λαβόντος ἐκ τῶν υἱῶν αὐτῶν εἰς προφήτας καὶ ἐκ τῶν νεανίσκων αὐτῶν εἰς ἁγιασμόν. ἀλλὰ τετίμηκα μὲν ἐγὼ, καθίκοντο δὲ δυσβου- [Ib. 8, 12.] λίας εἰς τοῦτο αὐτοὶ, ὡς “ Τὰ ἱμάτια αὐτῶν δεσμεύοντες “ σχοινίοις παραπετάσματα ποιεῖν ἐχόμενα τοῦ θυσιαστη- “ ρίου, καὶ οἶνον ἐκ συκοφαντιῶν πίνειν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ “ Θεοῦ αὐτῶν,” καὶ ποτίζειν μὲν “ οἶνον τοὺς ἡγιασμένους, d “ ἐντέλλεσθαι δὲ τοῖς προφήταις καὶ λέγειν Οὐ μὴ προ- “ φητεύσητε.” ταῖς οὖν τοιαύταις ὑμῶν ἀσεβείαις μονονουχὶ καὶ πεφορτισμένος, ὡς ἄξων ὑπὸ τὴν ἅμαξαν, ἢ καλάμης ἐστὶ καὶ δραγμάτων ἔμπλεως, πλείστην ὅσην ποιήσομαι τὴν καταβοήν. καὶ τί τὸ ἐντεῦθεν ἐσόμενον βλάβος, ἢ ποῖα πάλιν αὐτοῖς συμβήσεται πάθη, διατρανοῖ μὲν εὐθὺς ἐν τοῖς ἐφεξῆς.

e Πλὴν ἐκεῖνο εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ὅτι πάνδεινον ἀληθῶς τὸ παροξύνειν Θεὸν, καὶ εἰς τοῦτο φαυλότητος κατολισθῆσαι λοιπὸν, ὡς ἀφόρητον αὐτῷ γενέσθαι τὴν παρ' ἡμῶν ἁμαρτίαν, καίτοι χρηστῷ τε καὶ ἀγαθῷ καὶ ἡμερωτάτῳ λίαν ὑπάρχοντι κατὰ φύσιν. δεῖ δὴ οὖν ἄρα παραιτεῖσθαι μὲν ὅτι μάλιστα φιλεῖν τὸ προσκρούειν αὐτῷ· εἰ δὲ δή τι γένοιτο καὶ παθεῖν ἀνθρώπινον, μὴ ὁρᾶσθαι μελλητὰς εἰς μετάγνωσιν, μήτε μὴν εἰς αὔξην ἰέναι παραχωρεῖν τοῖς διεπταισμένοις, νήψει δὲ μᾶλλον ἁγιοπρεπεῖ χρωμένους ἀνασειράζειν

2. ἀπεώσαντο A. ἀπώσ. Edd. τοῦ post νόμον add. iid. invito B. τὰ δὲ A.B. καὶ τὰ Edd. 5. ἐκ γῆς A. ἐξ Edd. 6. ἀπὸ A. ἐκ Edd. cf. supra 270 d. 9. εἰς τοῦτο om. A. 15. καὶ πεφορτισμένος] καταπεφ. Edd. invitis A.B. ἐπὶ pro ὑπὸ iid. repugn. libris. 17. ἐσόμενον ἐντεῦθεν inv. ordine A. 20. τὸ om. A. 24. ἄρα assumptum ex A.B. Statim ὅτι μάλιστα παραιτεῖσθαι pro παραιτ. μὲν ὅτι μάλ. A. 25. δὴ om. A. 26. μέλλοντας pro μελλητὰς A. 27. αὔξησιν Edd. invitis A.B.

αὐτὰ, καὶ μετακομίζειν ἐπείγεσθαι πρὸς τὸ ἄμεινον ἠῤῥωστηκότα τὸν νοῦν. ἀνεξικακήσει γὰρ οὕτως Θεὸς, καὶ ἐπείπερ ἐστὶν ἀγαθὸς, ἐπιδώσει τὸν ἔλεον. a 274 A.

Καὶ ἀπολεῖται φυγὴ ἐκ δρομέως, καὶ ὁ κραταιὸς οὐ μὴ κρατήσῃ 14
τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, καὶ ὁ μαχητὴς οὐ μὴ σώσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ,
καὶ ὁ τοξότης οὐ μὴ ὑποστῇ, καὶ ὁ ὀξὺς τοῖς ποσὶν αὐτοῦ οὐ 15
μὴ διασωθῇ, οὐδὲ ὁ ἱππεὺς οὐ μὴ σώσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ,
καὶ εὑρήσει τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐν δυναστείαις· ὁ γυμνὸς διώ- 16
ξεται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει Κύριος. b

Οὐδὲν ἀνασώσει, φησὶν, ἐν ἡμέραις ὀργῆς τοὺς προσκεκρουκότας· οὐ ποδῶν ὀξύτης τὸν δρομικώτατον ἀπαλλάξει τῶν κακῶν· οὐ σώματος ῥώμη τὸν εὐσθενῆ· οὐκ ἐμπειρία πολεμικὴ τὸν εἰδότα τὰ τακτικὰ καὶ τὸ τοξεύειν ἄριστα μεμελετηκότα καὶ ἐπὶ τούτῳ τεθαυμασμένον· ἀνόνητος δὲ τοῖς χρωμένοις καὶ ἡ τῶν ἵππων ταχύτης, καὶ αὐτὸ δὴ πρὸς τούτῳ τὸ τὴν ἱππόκροτον εἰδέναι μάχην. ἀλλ' ἕκαστος τούτων εὑρήσει φησὶ τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν ἐν δυναστείαις, τουτέστι, καταδεδυναστευμένην τοῖς δείμασι καὶ παραχωροῦσαν ἀμαχεὶ τοῖς καταδηοῦν ἐθέλουσι τὸ νικᾶν. c *ἔσται γὰρ τότε δειλία μὲν τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, τοσαύτη δὲ δυναστεία τῶν Βαβυλωνίων, ὥστε καὶ διώκειν δύνασθαι τὸν γυμνὸν, τουτέστι, κατισχύσαι τῶν ἐν ὅπλοις, κἂν εἴ τις ἀθώρηκτος εἴη τῶν Βαβυλωνίων· καὶ διώκειν δύνασθαι τοὺς ἐν παντευχίαις τὸν ἄοπλόν τε καὶ ἄσκευον.*

Οὐκοῦν Θεοῦ κατασείοντος εἰς ἀσθένειαν οὓς ἂν ἕλοιτο

2. *οὕτως*] *ὡς* A. 7. *οὐδὲ* A.B. (Alex. XII.) *καὶ* Edd. (Vat.) Statim *ὁ* om. A. (239.) 8. *καὶ*] + *ὁ κράταιος* B. [+ *ὁ κράταιος οὐ μὴ* Vat.] *εὑρήσῃ* F. (49.) *καρδίαν*] *ψυχὴν* Edd. (Compl.) 9. *ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ*] *ταῖς ἡμέραις ἐκείναις* F. Edd. (Co.) 10. *ἡμέραις* A. *ἡμέρᾳ* Edd. 13. *καὶ τὸ τοξεύειν—τοῖς χρωμένοις* om. B. *τὸ* om. A. 15. *δὴ* A. *δὲ* Edd. 16. *ἱπποκρότην* A. 17. *φησι* A. b. *σαφῶς* Edd. 18. *καταδεδυναστευμένην* A. b. *καταδυναστευομένην* Edd. 19. *τὸ*] *τοῦ* B. *ἔσται—Βαβυλωνίων* om. A. b. 21. *ὡς* A. b. *κατισχύσαι τῶν*] *ἐπισχύσαι τὸν* A. 22. *εἴη* assumptum ex A.B. b. 23. *παντευχίᾳ* Edd. invitis A.B. b.

d κακοῦν, ἐπικουρήσειεν ἂν οὐδέν. καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστι τὸ διὰ τῆς τοῦ ψάλλοντος φωνῆς ἑτεροτρόπως ἡμῖν εἰρημένον

Ps. cxlvi. 18. "Οὐκ ἐν τῇ δυναστείᾳ τοῦ ἵππου θελήσει· οὐδὲ ἐν ταῖς "κνήμαις τοῦ ἀνδρὸς εὐδοκεῖ," καὶ πάλιν

Ps. xxxii. 17. "Ψευδὴς ἵππος "εἰς σωτηρίαν, ἐν δὲ πλήθει δυνάμεως αὐτοῦ οὐ σωθήσεται." ἀνόνητα γὰρ τὰ τοιάδε παντελῶς, μὴ συναθλοῦντος Θεοῦ. αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ τῶν δυνάμεων Κύριος, ὁ νεῦρα διδοὺς τοῖς ἠσθενηκόσι, καὶ ἀπονευρῶν τοὺς λελυπηκότας, καὶ σὺν

Deut. xxxii. 30. αὐτῷ "διώξεται μὲν εἷς χιλίους, δύο δὲ αὖ μετακινήσουσι "μυριάδας," δαπανηθήσεται δὲ πληθὺς πολλὴ καὶ ἀμέτρη-

e τος δύο που τάχα καὶ τριῶν ἀνθεστηκότων, εἰ μὴ ἐπαμύνοι Θεός.

2. ἡμῖν om. A. 3. Haec οὐδὲ—εὐδοκεῖ accesserunt ex A.B. 5. Haec ἐν δὲ πλήθει δ. αὐτοῦ οὐ σωθήσεται assumpta ex A. 9. διώξεται μὲν εἷς A. εἷς μὲν διώξεται B. μὲν δ. εἷς Edd. αὖ om. B. 10. δαπανηθήσεται δὲ] καὶ δαπ. B. 11. ἐπαμύνῃ Edd. invitis A.B. 12. Θεός] + αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. B.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Ἀκούσατε τὸν λόγον τοῦτον ὃν ἐλάλησε Κύριος ἐφ᾽ ὑμᾶς, οἶκος Κεφ. γ΄.
Ἰσραὴλ, καὶ κατὰ πάσης φυλῆς ἧς ἀνήγαγον ἐκ γῆς Αἰγύπτου,
λέγων Πλὴν ὑμᾶς ἔγνων ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν τῆς γῆς, διὰ 2
τοῦτο ἐκδικήσω ἐφ᾽ ὑμᾶς πάσας τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν.

Κατὰ παντὸς ἂν νοοῖτο τοῦ Ἰσραὴλ γεγονὼς ὁ λόγος, a 275 A.
οὐκ ἀνὰ μέρος ἔτι τιθεμένου τοῦ Ἰούδα καὶ τοῦ Ἐφραῒμ, ἀλλ᾽
εἰς ἓν ὥσπερ συνειλεγμένου τοῦ παντὸς γένους· ἀνεκομίσθη
γὰρ ἐξ Αἰγύπτου πᾶσα φυλὴ τῶν ἐξ Ἰσραήλ. οὐδενὸς οὖν
ἔξω τεθέντος, ἀκοῦσαι προστέταχε τὰ παρὰ Θεοῦ. τίνα δὲ
ἦν καὶ τάδε; μύριαι μὲν γάρ εἰσιν ὅσαι, φησὶν, ἀνὰ πᾶσαν
τὴν ὑπ᾽ οὐρανὸν πόλεις τε καὶ χῶραι, καὶ ἀριθμοῦ κρείττους
οἱ ἐν αὐταῖς, ἀλλ᾽ ὑμᾶς ἐκ πάντων τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ ἀπο- b
λέκτους ἐποιησάμην, ἐμαυτὸν ἐναργῆ κατέστησα διὰ πολλῶν
θαυμάτων, ἐξειλόμην πικρᾶς καὶ ἀφορήτου δουλείας, ζηλω-
τοὺς ἀπέφηνα καὶ τρισμακαρίους, πεπαιδαγώγηκα νόμῳ πρὸς
τὸ ἀρέσκον ἐμοὶ, ἀνετείχισα ταῖς ἐπικουρίαις, εἰσκεκόμικα δὲ
καὶ εἰς τὴν γῆν τὴν τοῖς πατράσιν ἐπηγγελμένην. ἐπειδὴ δὲ

1, 2. Sic B. Τόμος α΄ λόγος β΄ A. 3. οἶκος] + τοῦ Edd. (Co.) 4. ἀνήγαγον B. ἀνήγαγεν F. Edd. (Co.) 5. τῶν assumptum ex A.B. (A.V.) 7. τοῦ assumptum ex A. 8. τιθέντος A. 9. συνειλημμένου Edd. invitis A.B. 11. παρὰ] + τοῦ Edd. 12. μὲν om. A. εἰσιν post ἀνὰ πᾶσαν transp. A. 15. ἐναργῆ] + τε Edd. invitis A.B. 19. τὴν prius assumptum ex A.

μόνοι, φησὶν, ἐκ πάντων τῆς οὕτω περιφανοῦς ἠξιωμένοι χάριτος λυποῦντες οὐ κατελήξατε καὶ προσκεκρούκατε πολυτρόπως, ταύτητοι λοιπὸν τοὺς τῆς ἀπονοίας ὑμᾶς ἐξαιτήσω
c λόγους, οὐκ ἀνέξομαι πλημμελούντων ἔτι καὶ ἀνεπιτίμητον ἐχόντων τὴν εἰς τοῦτο ῥοπήν.

Οὐκοῦν ὀλέθρου πρόξενον παντί τῳ λοιπὸν τὸ καταφρονῆσαι Θεοῦ καὶ δεσποτικῶν ἀλογῆσαι θελημάτων, τοῖς ἐπεγνωκόσιν αὐτὸν, ἢ καὶ ἐγνωσμένοις παρ' αὐτοῦ κατά γε τὸν τῆς πνευματικῆς οἰκειώσεως τρόπον. καὶ γοῦν ὁ σοφώτατος Παῦλος τοῖς ἐξ ἐθνῶν κεκλημένοις διὰ τῆς πίστεως, εἶτα νοσοῦσι τὸ ἄναλκι, καὶ ἀνόπιν ὥσπερ ἰέναι
Gal. iv. 9. προτεθυμημένοις ἐπιστέλλει λέγων "Νυνὶ δὲ γνόντες Θεὸν,
d "μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ Θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε ἐπὶ τὰ "ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου οἷς πάλιν ἄνωθεν "δουλεύειν θέλετε;" ᾔδει μὲν γὰρ αὐτοὺς καὶ πρό γε τῆς πίστεως ὁ Δημιουργός· ἀγνοεῖ γὰρ ὅλως τῶν ὄντων οὐδέν· ἀλλ' ἐν τούτοις, ὡς ἔφην, ὑποσημήνειεν ἂν ἡ γνῶσις εὖ μάλα τὴν πνευματικὴν οἰκειότητα.

3 Εἰ πορεύσονται δύο ἐπὶ τὸ αὐτὸ καθόλου, ἐὰν μὴ γνωρίσωσιν ἑαυτούς;

Βαθὺ μὲν τὸ αἴνιγμα καὶ ἀμυδρὸς ὁ λόγος· πλὴν ἐροῦμεν
Supra ii. 12. e ὡς ἔνι. κατῃτιᾶτο τοίνυν τὸν Ἰσραὴλ, ὅτι "τοῖς προφήταις "ἐνετέλλοντο λέγοντες Οὐ μὴ προφητεύσητε." καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν ἐπετίμων ἀφυλάκτως ταῖς τῶν ἁγίων φωναῖς, εἰπεῖν ἀναγκαῖον. ἐπειδὴ γὰρ ἀπήγγελον τὰ ἐξ ὀργῆς ἐσόμενα σκυθρωπὰ, καὶ τὰ δι' ὧν ἦν εἰκὸς ἑαυτῶν ἀμείνους ἔσεσθαι τοὺς ἡμαρτηκότας δεδιότας που τάχα τῶν λαληθέντων τὴν ἔκβασιν, ἐμελέτων τὴν ἀντίστασιν καὶ ἀντέπραττον αὐτοῖς,

2. λυποῦντες om. A. 5. ῥοπήν] τροπήν Edd. 8. καὶ assumptum ex A.B. 9. οἰκειότητος A. 10. τῆς om. A. 12. προτιθεμένοις B. νυνὶ A.B. νῦν Edd. γνῶντες A. 13. ὑπὸ Θεοῦ] ὑπ' αὐτοῦ A. 14. Haec τοῦ κόσμου assumpta ex A.B. 15. γε assumptum ex A. 17. εὖ μάλα om. A. 19. Εἰ om. A. 23. ἐνετέλλετο Edd. 27. δεδιότας B. δεδιότες A. Edd.

οἱ τῶν ἀγελαίων τὸν νοῦν, ἐφ' ἃ μὴ προσῆκεν, ἀποκομίζειν εἰωθότες, καὶ πλανῶντες τοὺς ὑπεζευγμένους. ἐπετίμων μὲν a 276 A. γὰρ τοῖς προφήταις, ἀπεδέχοντο δὲ τοὺς πεπλανημένους, ὡς τὴν εὐθείαν ἰόντας τρίβον. τοιγάρτοι διὰ φωνῆς Ἡσαΐου φησὶν ὁ Θεός "Λαός μου, οἱ μακαρίζοντες ὑμᾶς πλανῶσιν Es. iii. 12. "ὑμᾶς καὶ τὴν τρίβον τῶν ποδῶν ὑμῶν ἐκταράσσουσιν." ἐπετίμα δὲ καὶ Ἀμασίας ὁ ἱερεὺς Βαιθὴλ Ἀμὼς τῷ Προφήτῃ λέγων "Ὁ ὁρῶν βάδιζε, ἐκχώρησον εἰς γῆν Ἰούδα Infra vii. 12. "καὶ ἐκεῖ καταβίου καὶ ἐκεῖ προφητεύσεις, εἰς δὲ Βαιθὴλ "οὐκ ἔτι οὐ μὴ προσθῇς τοῦ προφητεῦσαι." οἱ δέ γε τοῖς b προφήταις ἀνθεστηκότες, ἐκ πολλῆς ἄγαν σκαιότητος καὶ δυστροπίας δεινῆς, εὐάφορμον ὑπεπλάττοντο τὴν ἀντίστασιν, ἐκεῖνο λέγοντες Οὐκ ἀπέσταλκέ σε ὁ Κύριος. καταιτιᾶται τοίνυν αὐτοὺς, ὅτι τοὺς παρ' αὐτοῦ προφήτας οὐ τοὺς ἄνωθεν ἔφασκον καὶ παρὰ Θεοῦ διακομίζειν λόγους· ᾤοντο δὲ μᾶλλον τὰ ἀπὸ τῆς σφῶν ἐρεύγεσθαι γνώμης, ἕτερά τε αὖ παρὰ τὰ δοκοῦντα λαλεῖν τῷ τῶν ὅλων Δεσπότῃ. ταύτῃτοί φησιν Ὦ ἀσύνετοι καὶ παράφρονες, ἆρά τινες ἐξ ὑμῶν γενήσονται φίλοι, καὶ τὴν αὐτὴν βαδιοῦνται τοῦ βίου τρίβον, οὐκ ἐγνω- c κότες ἑαυτοὺς ἤγουν ἀλλήλους, τουτέστιν, εἰ μὴ ἀλλήλους τεθέανται ἰσοτρόπους τε καὶ ὁμογνώμονας; "Πᾶν γὰρ ζῶον Sir. xiii. 15, 16. "ἀγαπᾷ τὸ ὅμοιον αὐτῷ, καὶ τῷ ὁμοίῳ αὐτοῦ προσκολλη- "θήσεται ἀνήρ." καὶ εἰ τοῦτό ἐστιν ἀληθὲς, πῶς ἂν ἐδεξάμην τοὺς προφήτας οἱονείπως εἰς φιλίαν καὶ ἀγάπησιν, ἅγιος ὢν αὐτὸς, εἰ μὴ καὶ αὐτοὶ γεγόνασιν ἅγιοι; πῶς οὖν διώκετε τοὺς ἁγίους, οἷς καὶ τοὺς ἐμοὺς τεθάῤῥηκα λόγους, οὓς προσηκάμην ὡς ἀγαθοὺς, οἱονεὶ τὴν αὐτὴν ἐμοὶ βαδίζοντας τῶν θελημάτων ὁδόν; ὃ γὰρ ἂν βουλοίμην ἐγὼ, d

3. γὰρ assumptum ex A. 4. φησι διὰ φωνῆς Ἡσαΐου inv. ordine Edd. invito B. 5. ὁ assumptum ex A.B. 6. ἐκταράσσουσιν A. ταράττουσιν B. ταράσσ. Edd. 8. ὁ om. A. 10. οὐ assumptum ex A. τοῦ om. A. 12. εὐάφορμον A.B. ἐλαφρὸν Edd. 13. ὁ assumptum ex B. 15. δὲ] γὰρ A. 16. τὰ om. Edd. τε] δὲ A. Statim αὖ assumptum ex A. 22. αὐτῷ A. αὐτοῦ B. Edd. 24. πρὸς pro πως εἰς A. ἀγάπην, ἵν' pro ἀγάπησιν A. 28. τῶν om. A.

τοῦτο καὶ αὐτῶν ἐστι θέλημα. οὐκοῦν τὸ προφήταις ἐπιτιμᾶν, οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ κατ' ἐμοῦ λοιπὸν ποιεῖσθαι τὴν ἐπίπληξιν. τοιοῦτόν τι καὶ ὁ Σωτὴρ τοῖς ἁγίοις μαθηταῖς
S. Matth. x. 40. εἴρηκεν "Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται· καὶ ὁ ἐμὲ δεχό-"μενος, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με." προσέταττε δὲ τοῖς ἐξωθουμένοις καὶ αὐτὸν ἀπομάττεσθαι τὸν κονιορτὸν τῶν
Ib. 15. ποδῶν, εἰπών "Ὅτι ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων ἐν ἡμέρᾳ
e "κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ." προσίεσθαι δὴ οὖν ἀναγκαῖον τοὺς τὰ Θεοῦ πρεσβεύοντας, καὶ τὰ αὐτοῦ δοκοῦντα διαπορθμεύοντας εἰς ἡμᾶς, ὁποῖός τις ἦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος,
2 Cor. v. 20. ἐπιστέλλων καὶ λέγων "Ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν, "ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν, δεόμεθα ὑπὲρ "Χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ Θεῷ."

4 Εἰ ἐρεύξεται λέων ἐκ τοῦ δρυμοῦ αὐτοῦ θήραν οὐκ ἔχων; εἰ δώσει σκύμνος φωνὴν αὐτοῦ ἐκ τῆς μάνδρας αὐτοῦ καθόλου, ἐὰν μὴ ἁρπάσῃ τι;

277 A. a Οἱ τὰ τῶν θηρίων πολυπραγμονοῦντες ἔθη, φασὶ τὸν λέοντα τροφῆς ἐν ἐνδείᾳ γεγονότα περιφοιτᾶν εὐσθενῶς ὄρη τε καὶ νάπας καὶ δρυμοὺς, τῇδέ τε κἀκεῖσε τὸν ὀφθαλμὸν περιστρέφοντα, καί τι τῶν ἐν ὕλαις βοσκομένων ζητοῦντα λαβεῖν. ἐπειδὰν δὲ θεάσηταί τι τῶν ἐπιτηδείων εἰς τροφὴν, εἶτα γένηται πλησίον, δεινόν τι καὶ δυσηχὲς βρυχώμενον ποιεῖσθαι τὴν ἔφοδον. εἰ δὲ δὴ καὶ ἀποκομίζοιτο τοῖς σκύμνοις τὰ εἰς τροφὴν, εἶτα γένοιτο τῆς μάνδρας ἐγγὺς, ἀνα-

1. ἐστι] ἔσται Edd. invitis A.B. 2. λοιπὸν post ποιεῖσθαι transp. A. 3. μαθηταῖς εἴρηκεν A. φησι μαθηταῖς Edd. 4. ὁ ἐμὲ δεχόμενος, δέχεται A. ὁ μὴ δεχ. οὐ δέχεται B. Edd. 7. ὅτι om. B. Haec ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως accesserunt ex B. Pro quibus, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ praebet A. 9. αὐτοῦ A. αὐτῷ B. Edd. διαπορθμεύειν A. 10, 11. ὁ θεσπέσιος et ἐπιστέλλων καὶ assumpta ex A.B. 11. οὖν accessit ex A. 19. τε assumptum ex B. b. deest in A. 20. ζητοῦντα assumptum ex A.B. ζητούντων (sic) b. 21. δὲ om. B. 22. τε pro τι b. Neutrum habet A. 23. καὶ assumptum ex A.B. b. ἀποκομίζοι B. ἀποκομίζειτο b. Statim τοῖς om. A. b.

θρώσκουσι κἀκεῖνοι, καὶ σὺν βοῇ λαβόντες σπαράττουσι. b *τί τοίνυν, φησὶν, αἰτιᾶσθε Θεὸν, ὅτι πρὸ τῆς τῶν δεινῶν ἐφόδου ποιεῖται τὴν ἀπειλήν; τί δὲ καὶ αὐτοῖς τοὺς ὀδόντας ἐπιτρίζετε τοῖς προφήταις, ὅτι καὶ αὐτοὶ τῆς ὑμετέρας ἀσεβείας κατακεκράγασιν; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔοικα λέοντί φησι, τῷ πρὸ θήρας εἰωθότι βοᾶν, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ προαπειλοῦντι τὴν ἔφοδον, σκύμνοι δὲ ὥσπερ εἰσὶν οἱ προφῆται τὸ ἐμὸν ἔθος ἀπομιμούμενοι· κατακεκράγασι γὰρ, ὡς ἔφην, τῶν δυσσεβεῖν εἰωθότων. ἀλλ᾽ ὥσπερ τοῖς ἐν ὄρεσι ζῴοις οὐκ ἀκερδὴς παντελῶς ἡ προαναφώνησις τοῦ θηρὸς, καταςο-* c *βοῦσα πρὸς φυγὴν πρὶν ἁλῶναι τυχὸν, οὕτω καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι χρησιμωτάτη λίαν ἡ πρὸ τῶν δεινῶν ἀπειλή τε καὶ προαγόρευσις, μεθιστᾶσα πρὸς μετάγνωσιν καὶ ἀποφυγὴν τῶν ἐπηρτημένων. λέοντι δὴ οὖν ἑαυτὸν παρεικάζει Θεὸς οὐ πρότερον ἐπιθρώσκοντι καὶ τὰ ἐξ ὀργῆς ἐπάγοντί τισιν, εἰ μὴ προαναφάνοι τὴν ἀπειλὴν, ἵνα καὶ μετανοοῦντες σώζοιντο, πρὸ τῆς τῶν δεινῶν ἐφόδου φάρμακον ὥσπερ εἰς σωτηρίαν δεχόμενοι τῶν ἐσομένων τὴν προαγόρευσιν.*

d

Εἰ πεσεῖται ὄρνεον ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ ἰξευτοῦ; εἰ σχασθήσεται 5
παγὶς ἐπὶ τῆς γῆς ἄνευ τοῦ συλλαβεῖν τι;

Πεποίηται μὲν ὡς ἐξ ὁμοιώσεως καὶ νῦν ὁ λόγος. ἰξευταὶ μὲν γὰρ τὰ ἐν φυτοῖς ἱζήσαντα τῶν στρουθίων εὐτεχνέστατα καταφέρουσι, παγίσι δὲ αὖ συνθλῶσί τινες τὸ ἁλισκόμενον. ἔοικε δὲ ὁ λόγος αἰνίττεσθαι νυνὶ διὰ μὲν τῶν στρουθίων

1. *συμβοῇ* A. 3. Haec *τοὺς ὀδόντας* assumpta ex B. 5. *τῷ πρὸ θήρας* B. b. *τῷ πρὸς θήρας* Edd. *τὸ προσθήρας* (sic) A. 6. *δὲ* assumptum ex A.B. 7. *ὥσπερ*] + *οἱ ἐμοὶ* e suo Migne. *πᾶν* pro *προφῆται* Edd. repugnantibus A.B. b. 11. *παντελῶς* pro *τυχὸν* b. 13. *μεθιστῶσα* Edd. repugn. A.B. b. 14. *ἡμαρτημένων* pro *ἐπηρτημένων* iid. invitis A.B. b. 15. *εἰ μὴ*] *πρὶν ἂν* B. 16. *προαναφάνοι* B. *προαναφαίνοι* Edd. *καὶ* assumptum ex B. 19. *σχασθήσεται*] *σταθήσεται* F. Edd. (Co.) 23. *οὖν* pro *αὖ* Edd. invitis A.B.D. 24. *νυνὶ διὰ*] *νῦν ἰδία* (sic) A. *νῦν διὰ* b. *μὲν* post *τῶν στρουθίων* tr. Edd. repugn. A.B. b. Post *τῶν* addit *ὡς* A.

τοὺς τὰ ὑψηλὰ φρονεῖν εἰωθότας, τοὺς ἀλαζόνας τὸν νοῦν
Rom. xii. 16. καὶ μετεώρους τὰς φρένας, καὶ τὸ συναπάγεσθαι τοῖς ταπει-
e νοῖς οὐκ ἀνεχομένους· διὰ δὲ τῶν ἐν παγίσιν ἁλισκομένων
τῶν ἐπιγείων τοὺς ἐραστὰς, καὶ μόνα ζητοῦντας τὰ σαρκικὰ
καὶ καταπιαίνοντα. ἰξευτῇ δὲ καὶ παγίδι πάλιν ἑαυτὸν παρ-
εικάζει Θεὸς, κατακομίζοντι μὲν εἰς τὴν γῆν τοὺς ὑπερηφάνους,
συνθλῶντι δὲ ὥσπερ καὶ ἀγρεύοντι πρὸς τιμωρίαν τοὺς μόνα
φρονοῦντας τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. ἀλαζόνες δὲ ἦσαν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ,
καταφρονοῦντες Θεοῦ καὶ προφήτας παρωθούμενοι καὶ ἀτι-
278 A. a μάζοντες νόμον· ἦσαν δὲ οὐδὲν ἧττον καὶ γλίσχροι λίαν
περὶ τὰ ἐν κόσμῳ πράγματα, καὶ μόνα ἐπιζητοῦντες τὰ ἐπὶ
τῆς γῆς, ὧν καὶ ταῖς ἐκτόποις ἐπιθυμίαις ἡττημένοι, τὸν τοῦ
Θεοῦ λόγον οὐ προσίεντο, ἀντέπραττοντο δὲ τοῖς καλοῦσιν
Es. xxx. 10. εἰς ἀρετήν. ἔφασκον γὰρ τοῖς ἁγίοις προφήταις "Ἀλλὰ
"ἡμῖν λαλεῖτε καὶ ἀναγγέλλετε ἡμῖν ἑτέραν πλάνησιν."
εἴπερ οὖν ἐγώ εἰμι, φησὶν, ὁ ἐν ἰξευτοῦ τρόπῳ καταφέρων
τοὺς ὑπερηφάνους, καὶ ὡς ἐν τάξει παγίδος συνθλᾶν εἰωθὼς
b τὸν ἀλώπεκος δίκην ἢ μυὸς γλίσχρως ἔχοντα πρὸς τὰ ἐν
κόσμῳ πράγματα, τί μάτην διώκετε τοὺς ἁγίους, ὅτε μόνους
εἰς ὑμᾶς διακομίζουσι λόγους, ἐμοῦ πληροῦντος τὰ ἐξ ὀργῆς
τοῖς δυσσεβοῦσιν ἐπεῤῥιμμένα;

6 Εἰ φωνήσει σάλπιγξ ἐν πόλει καὶ λαὸς οὐ πτοηθήσεται; εἰ ἔσται κακία ἐν πόλει ἣν Κύριος οὐκ ἐποίησεν;

Ἐγὼ μὲν, φησὶν, ἐπάγω τὰ ἐξ ὀργῆς, χρήσιμοι δὲ καὶ μεσῖται πρὸς μόνους εἰσὶν οἱ προφῆται τοὺς λόγους. δια-

1. τὰ assumptum ex A. b. 2. συνυπάγεσθαι B. 6. τὴν assumptum ex A. b. 7. ὥσπερ om. A. 9. παρωθούμενοι] παραιτούμενοι Edd. invitis A.B. 11. πρακτέα Edd. ἐπιζητοῦντες B. ζητοῦντες A. Edd. 12. καὶ assumptum ex A. Statim ταῖς om. A. ἡττημένοι A. ἡττώμ. Edd. 13. προσίεντο] προσίεσαν Edd. invitis A.B. Statim ἀντεπράττοντο A. ἀντέπραττον Edd. 14. ἁγίοις accessit ex A.B. ἀλλὰ A. ἄλλα Edd. 19. πρακτέα Edd. τοὺς om. B. ὅτε A. ὅτι Edd. Statim μόνον A. 21. δυσσεβοῦσιν A. δυσσεβέσιν Edd. Statim ἐπεῤῥιμμένα A.B. ἀπεῤῥιμμένης Edd. 25. τοὺς assumptum ex B.

πορθμεύουσι γὰρ εἰς ὑμᾶς ἅπερ ἂν αὐτοῖς ἐντείλωμαι διὰ τοῦ Πνεύματος. ἀλλ' ὀλιγωρεῖτε τάχα που καὶ ἀλύετε c σφόδρα καὶ πρὸς μόνους τοὺς παρ' αὐτῶν ἔσθ' ὅτε λόγους. τί γὰρ ὅλως, εἰπέ μοι, διὰ τούτων ὠφελεῖσθε; ποῖος ὑμᾶς εἰσέδυ φόβος; ἢ τίνα μεταβολὴν ἐσχήκατε πρὸς τὸ ἄμεινον; ἐν πόλει μὲν γὰρ εἰ ἀναφωνήσειε σάλπιγξ, τὸν παρ' ἐχθρῶν ἥκοντα καὶ κεκινημένον περιαγγέλλουσα πόλεμον, τίς οὕτως ἀνάλγητος, ὡς μὴ πάντη τε καὶ πάντως τὸν ἐκ τῶν ἐσομένων κακῶν ὑποδέξασθαι φόβον; αἱ δὲ ἐμαὶ σάλπιγγες οὐ διαλελοίπασι προαναφωνοῦσαι τὰ μέλλοντα. ἀλλ' ὠφε- d λεῖσθε μὲν παντελῶς οὐδὲν, μανθάνοντες δὲ ὅτι καταδηωθήσεσθε παρ' ἐχθρῶν, κατευμεγεθεῖτε λίαν τῶν εἰς τοῦτο δειμάτων, ὡς τάχα που καὶ διαγελᾶν, ὡς εἰκαῖόν τι χρῆμα, τὴν προαγόρευσιν, καὶ μὴν κἀκεῖνο βοᾶν τὸ σύνηθες καὶ τοῖς ἀπονοουμένοις ἐντριβές "Ἡ ὅρασις ἣν οὗτος ὁρᾷ εἰς Ezek. xii. 27. "ἡμέρας πολλὰς καὶ εἰς καιροὺς μακροὺς οὗτος προφητεύει." τί οὖν ἡγεῖσθε φορτικοὺς τοὺς οἱονεὶ σαλπίζοντας, εἰ μηδὲν ἡγεῖσθε τοὺς λόγους; ἀλλ' ἴσως ἐκεῖνό φατε, ὡς οὐ μετρίως e καταλυπεῖ τῶν πραγμάτων ἡ ἔκβασις. ἆρα οὖν ἔσται κάκωσις ἐν πόλει τυχὸν, ἣν Κύριος οὐκ ἐποίησεν; ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Μὴ ἆρά τις ἔσται τῶν ἐν ἀνθρώποις ἱκανὸς εἴς γε τὸ δύνασθαι κακῶσαι πόλιν ἢ νόσοις ἢ πολιορκίαις ἢ καρπῶν καταφθοραῖς ἢ καὶ καθ' ἕτερόν τινα τοιοῦτον τρόπον; εἰ δὲ ἀνθρώπων μὲν οὐδεὶς τὰ τοιάδε δράσειεν ἂν, κεῖται δὲ μᾶλλον ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει Θεοῦ, τί τοῖς προαγγέλλουσι χαλε- a 279 A. παίνετε; καίτοι μεταγνῶναι δέον, καὶ ταῖς εἰς τοῦτο ῥοπαῖς ἐκμειλίσσεσθαι τὸν λελυπημένον καὶ κακοῦν ἰσχύοντα τοὺς

1. ἐντέλλωμαι Edd. inv. A.B. 2. ἀλλ' om. B. ἀλύετε] ἀλλοιᾶτε (sic) Edd. 3. καὶ om. A. ἐσθ' ὅτε τοὺς παρ' αὐτῶν inv. ordine A. 4. ὠφελεῖσθε A. ὠφέλησθε Edd. 5. ἢ om. A. τὸ om. A. 6. ἀναφωνήσει A. 9. ὑποδέξασθαι A. εἰσδέξασθαι Edd. 10. προαναφ.] + τε Edd. ὠφελεῖσθε] Sic correxi. ὠφελεῖσθαι A. ὠφέλησθε Edd. 12. παρ'] κατ' A. 13. τὸ pro τι A. 19. πράξεων Edd. 21. Μὴ assumptum ex A.B. 23. διαφθορᾷ A. καὶ assumptum ex A. τοιοῦτον om. A. 24. τὰ omittebant Edd. 25. ἐν om. A. 26. καίτοι] καὶ τοῖς (sic) A.

ἡμαρτηκότας. κακίαν δὴ οὖν ἐν τούτοις νοήσομεν παρὰ Θεοῦ γινομένην ἐν πόλεσι, οὐ φαυλότητα· μὴ γένοιτο· κάκωσιν δὲ μᾶλλον, ἤτοι τὴν ἐφ' ὁτῳοῦν ὀργήν τε καὶ κίνησιν, ἣν τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἐπαρτήσειεν ἄν, ἐπιστρέφειν ἀναπείθων
Ps. xxxi. 9. ἐπὶ τὰ πρεπωδέστερα. γέγραπται γὰρ ὅτι "Ἐν κημῷ καὶ
b "χαλινῷ τὰς σιαγόνας αὐτῶν ἄγξαις τῶν μὴ ἐγγιζόντων
1 Tim. ii. 4. "πρὸς σέ." ἐπειδὴ γάρ ἐστιν ἀγαθὸς, καὶ "πάντας ἀνθρώ- "πους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν," καταβιάζεταί πως τοῖς ἐξ ὀργῆς ἐπὶ τὸ ἄμεινον, καὶ μεθίστησιν εὐσθενῶς ἔσθ' ὅτε τοῖς δείμασι καὶ ταῖς ἀπειλαῖς, οὓς οὐκ ἀναπείθει λόγος καὶ ἡ τῶν συμφερόντων ὑφήγησις.

7 Διότι οὐ μὴ ποιήσῃ Κύριος ὁ Θεὸς πρᾶγμα, ἐὰν μὴ ἀποκαλύψῃ παιδείαν αὐτοῦ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ τοὺς προφήτας·
8 λέων ἐρεύξεται, καὶ τίς οὐ φοβηθήσεται; Κύριος ὁ Θεὸς ἐλά-
c λησεν, καὶ τίς οὐ προφητεύσει;

Οὐχ οἱ προφῆται, φησὶ, τὰ ἐξ ὀργῆς ἐπάγουσι· πόθεν; ἄνθρωποι γὰρ καὶ αὐτοὶ καθ' ὑμᾶς ὑπάρχουσι τὴν φύσιν, τετίμηνται δὲ παρὰ Θεοῦ τῷ πάντα μανθάνειν, ἃ ἂν βούλοιτο πληροῦν, καὶ πόλεσί τε καὶ χώραις ἐπάγειν ἢ ἀγαθὰ τυχὸν ἢ τὰ λυπεῖν εἰωθότα. ἀλλ' ἴσως πρὸς τοῦτό φατε Μανθανέτωσαν εἰ δοκεῖ, πλουτείτωσαν παρὰ σοῦ τῶν ἐσομένων τὴν γνῶσιν, διατρανούσθω πάντα αὐτοῖς τὰ μυστήρια·
d λαλείτωσαν δὲ μηδενὶ, μήτε μὴν ταῖς τῶν ἀποσειομένων αὐτοὺς ἀκοαῖς ἐνηχείτωσάν τινα. τί οὖν πρὸς ταῦτα παρὰ

1. οὖν assumptum ex A.B. νοήσωμεν A. παρὰ Θεοῦ post πόλεσι tr. Edd. 2. γενομένην A. 5. καμῷ Edd. Statim haec καὶ χαλινῷ accesserunt ex B. (Alex.) χαλινῷ καὶ κημῷ inverso ordine A. (Vat.) 6. αὐτῶν deest in Edd. 10. ἐσθ' ὅτε om. A. 11. ἀφήγησις A. 12. ποιήσει A. ὁ Θεὸς om. F. Edd. (Co.) 13. αὐτοῦ prius accessit ex A.B. (Alex. XII.) Post δούλους αὐτοῦ add. πρὸς F. Edd. (Co.) 14. ὁ Θεὸς om. F. Edd. (Co.) 15. οὐ προφητεύσει A.B. οὐ μὴ προφητεύσῃ F. Edd. (Co.) 16. πόθεν] Sic correxi. ποθὲν A. ποθεν Edd. 17. εἰσι καθ' ὑμᾶς pro καθ' ὑμᾶς ὑπάρχουσι Edd. 19. ἢ assumptum ex A. 20. τὰ om. B. 23. μήτε μὴν] Sic correxi. μήτε μὲν B. Edd. μηδὲ A. 24. ἀκοαῖς] + μηδὲ A. Statim ἐνηχήτωσάν A.

Θεοῦ; Λέων ἐρεύξεται καὶ τίς οὐ φοβηθήσεται; εἰ γὰρ ἐν τῷ βρυχᾶσθαί φησι τὸν λέοντα, τὸ παναλκέστατον τῶν θηρίων, οὐκ ἂν γένοιτό τις ἀτεράμων οὕτως καὶ σοβαρὸς, ὡς μὴ εἰσδέξασθαι πτοίαν, πῶς ἂν Θεοῦ λαλοῦντος τοῦ πάντων ἐπέκεινα, καὶ ἀπαγγέλλειν αὐτοῖς προστάττοντος ἃ μανθάνουσιν, οὐκ ἂν ἔδεισαν τὸν προστεταχότα; οὐ γάρ εἰσι καθ' ὑμᾶς καταφρονηταὶ καὶ ἄτεγκτοι, καὶ ἐν μηδενὶ ποιούμενοι λόγῳ e τὰ τῷ πάντων δοκοῦντα Δεσπότῃ. πανταχῇ τοιγαροῦν ἀσφαλίζεται τοὺς ἁγίους, καὶ ἀποσοβεῖ τῶν προφητῶν τὰς ἐκ τῶν ἐθελοκακούντων βλάβας. τοῦτο δὲ ἦν ἕτερον οὐδὲν ἢ τῆς καθηκούσης φροντίδος ἀξιοῦν. τὸ γὰρ ἐκ μέσου ποιεῖσθαι τοὺς ἰατροὺς, ἕτερον οὐδὲν ἂν εἴη ἢ ἀνεπικουρήτους ἀποτελεῖν τοὺς ἠῤῥωστηκότας. τοῦτό τοι καὶ διὰ φωνῆς τοῦ μακαρίου Δαυεὶδ προαναφωνεῖ λέγων "Μὴ ἅπτεσθε τῶν (Ps. civ. 15.) "χριστῶν μου καὶ ἐν τοῖς προφήταις μου μὴ πονηρεύεσθε," καὶ πρὸς αὐτοὺς δέ που φησί "Καὶ ἔσται ὁ ἁπτόμενος ὑμῶν, (Zach. ii. 8.) "ὡς ὁ ἁπτόμενος τῆς κόρης τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ." ἀδικήσει a 280 A. γὰρ οὐ μετρίως τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὁ ταῖς τῶν ἁγίων κεφαλαῖς ἐπιτρίζων τοὺς ὀδόντας καὶ ἀνοσίως ἐπιφυόμενος καί τι καὶ τῶν ἐκτόπων ἐπάγειν οὐ παραιτούμενος.

Ἀπαγγείλατε χώραις ἐν Ἀσσυρίοις καὶ ἐπὶ τὰς χώρας τῆς Αἰ- 9
γύπτου καὶ εἴπατε Συνάχθητε ἐπὶ τὸ ὄρος Σαμαρείας, καὶ
ἴδετε θαυμαστὰ πολλὰ ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ τὴν καταδυναστείαν

2. φησι post λέοντα tr. A. 3. οὕτως om. A. δέξασθαι B. 6. οὐκ ἂν ἔδεισαν] οὐκοῦν ἤδεισαν A. 7. ἄτακτοι pro ἄτεγκτοι B. μηδενὶ] οὐδενὶ Edd. 8. πανταχοῦ iid. 10. ἐκ assumptum ex B. 12. ἕτερον οὐδὲν ἂν εἴη B. εἴη ἂν ἕτερον οὐδὲν A. ἕτερον deest in Edd. 13. ἀποτελεῖν A. ἐὰν B. ἐπιτελεῖν Edd. ποι pro τοι A. Haec τοῦ μακαρίου desunt in Edd. 14. προανεφώνει A. Statim λέγων assumptum ex A.B. 15. Haec καὶ ἐν—πονηρεύεσθε desunt in Edd. 16. φησι] + τοὺς προφήτας Edd. 17. ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ] αὐτοῦ deest in Pont. μου pro αὐτοῦ addit Aub. 19. καί τι] ἤ τι A. Statim καὶ assumptum ex B. 20. ἐπαγαγεῖν A. 21. ἐπὶ τὰς χώρας] ἐπὶ ταῖς χώραις F. Edd. (XII.) Statim ἐν γῇ Αἰγύπτῳ pro τῆς Αἰγύπτου F. Edd. (42. al.) 22. ἐπὶ] εἰς F. Edd. (Co.) 23. τὴν assumptum ex B. (Alex. XII).

b τὴν ἐν αὐτῇ. καὶ οὐκ ἔγνω ἃ ἔσται ἐναντίον αὐτῆς, λέγει
10 Κύριος, οἱ θησαυρίζοντες ἀδικίαν καὶ ταλαιπωρίαν ἐν ταῖς
11 χώραις αὐτῶν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεός Τύρος
καὶ κυκλόθεν ἡ γῆ σου ἐρημωθήσεται, καὶ κατάξει ἐκ σοῦ τὴν
ἰσχύν σου, καὶ διαρπαγήσονται αἱ χῶραί σου.

Ἀπειλεῖ δὴ πάλιν ἐπάγειν αὐτοῖς ἅπερ ἦν εἰκὸς ὑπομεῖναι καὶ παθεῖν τοὺς εἰς τοῦτο λοιπὸν ἀφιγμένους φαυλότητος, ὡς c *καὶ ἀποθρώσκειν Θεοῦ, καὶ προφήταις ἐπιτιμᾶν, καὶ ἀλογῆσαι παντελῶς τῶν διὰ Μωυσέως τεθεσπισμένων. ἰστέον δὲ ὅτι διαπεφώνηκε πάλιν ἐν τούτοις ἥ τε τῶν Ἑβραίων ἔκδοσις, καὶ ἡ τῶν ἑβδομήκοντα γραφή. Ἑβραῖοι μὲν γὰρ ἐκδεδώκασιν Ἀπαγγείλατε χώραις ἐν Ἀζωτίοις καὶ ἐπὶ τὰς χώρας τῆς Αἰγύπτου· οἱ δέ γε ἑβδομήκοντα Ἀπαγγείλατε χώραις ἐν Ἀσσυρίοις καὶ ἐπὶ τὰς χώρας τῆς Αἰγύπτου. καὶ Ἄζωτος μὲν γείτων τάχα που καὶ ὅμορός ἐστι τῇ τῶν Ἰουδαίων* d *χώρᾳ, διῴκισται δὲ λίαν ἡ τῶν Ἀσσυρίων, τουτέστιν, ἡ Περσῶν καὶ Μήδων πρὸς αὐτοῖς οἱονείπως τέρμασι τῆς ἑῴας κειμένη. φαμὲν οὖν, ὅτι τὸ λυποῦν οὐδὲν, κἂν εἰ Ἀζώτιοι τυχὸν, ἤγουν Ἀσσύριοι λέγοιντο· κατ᾽ ἄμφω γὰρ ἀληθεύσει τῆς θεοπνεύστου γραφῆς ὁ λόγος, καθάπερ ἀμέλει τὰ ἐν τῷ προκειμένῳ διατρανοῦντες ἐπιδείξομεν. ἔχει γεμὴν ἱστορίας ἀνάμνησιν τὸ δηλούμενον ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Βασιλειῶν κειμένης, καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Παραλειπομένων· ποιήσομαι* e *δὲ τὴν ἀφήγησιν εὖ μάλα συνεσταλμένως, ὡς ἂν μὴ δοκοίην ἐν εἰδόσι μακρηγορεῖν.*

Βεβασίλευκε κατὰ καιροὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ὁ Μανασσῆς, ὃς Ἐζεχίου μὲν ἦν υἱὸς, ἑτερότροπος δὲ λίαν καὶ

1. *τὴν* assumptum ex A.B. om. F. Edd. (22. al.) ἃ] ὃ A. 2. *ἀδικίας* Edd. (Co.) 4. *κύκλωθεν* B. *τὴν* om. A. (A.V.) ut infra 283 fin. invito F. 6. *ἐπαγαγεῖν* A. mg. 8. *καὶ* primum deest in Edd. 10. *πάλιν* accessit ex A. *μᾶλλον* pro *πάλιν* B. 12. *ἐπὶ ταῖς χώραις* B. Edd. invito A. 13, 14. Ab *Αἰγύπτου* ad *Αἰγύπτου* transilit. B. 13. *γε* om. A. 14. *Ἀσσυρίοις* A. *Ἀσσυρίᾳ* Edd. 17. *τέλμασι* A. 19. *λέγωνται* Edd. 21. *διασαφοῦντες* iid. inv. A.B. *γεμὴν* A. *μὲν* Edd. *μὲν μὴν* (sic) B. 23. *κειμένην* Edd. *ποιήσομεθα* A. 24. *δοκοῖεν* pro *δοκοίην ἐν* A. 26. *τοῖς* et *ὁ* assumpta ex A.B.

τῆς τοῦ πατρὸς εὐσεβείας ὡς ἀποτάτω. γέγονε γὰρ ἀνὴρ
πονηρὸς καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἐκτόπων εὔκολος, βδελυρὸς
καὶ εἰδωλολάτρης, καὶ ταῖς τῶν δαιμονίων ἀπάταις οὐ με-
τρίως προσκείμενος. οὗτος ἀνεδείματο βωμοὺς καὶ τεμένη 4 Reg. xxi.
τῷ Βάαλ, προσκεκύνηκεν ἁπάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, 2 Par. xxxiii.
διήγαγεν ἐν πυρὶ τὰ ἴδια τέκνα, συγκεκρότηκεν οἰωνοσκόπους, a 281 A.
καὶ τοὺς οἷς μελέτη τὸ ψευδοεπεῖν, τοὺς οἰομένους μέν τι
τῶν ἀναγκαίων εἰδέναι, μὴ μὴν ἔτι καὶ εἰδότας, λαλοῦντας
δὲ μᾶλλον τὰ ἀπὸ καρδίας αὐτῶν. καὶ τρόπος ἦν τάχα
παντελῶς οὐδεὶς τῆς ἁπασῶν ἐσχάτης φαυλότητος, τοῖς ἐκεί-
νου θελήμασιν ἀνεπιτήδευτος. αὐτοῦ δὲ βασιλεύοντος ἔφη
που Θεὸς διὰ φωνῆς προφητῶν περί τε τῆς Ἱερουσαλὴμ
καὶ ἁπάσης δὲ τῆς Ἰουδαίων χώρας "Ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ Hier. xix. 3;
"τὸν λαὸν τοῦτον κακὰ, ὥστε παντὸς ἀκούοντος αὐτὰ, b 4 Reg. xxi. 12.
"ἠχήσει ἀμφότερα τὰ ὦτα αὐτοῦ." ἐπειδὴ δὲ τετελεύτηκεν
ὁ Μανασσῆς, διαδέχεται τὸ σκῆπτρον Ἀμὼς ὁ υἱὸς αὐτοῦ, Ib. 18 sqq.
τῆς τοῦ πατρὸς φαυλότητος ἀποδέων οὐδέν· τετίμηκε γὰρ
ὅσα κἀκεῖνος. ἔτη δὲ μόνα διεβίω δύο. εἶτα μετ' ἐκεῖνον Ib. xxii. 1 sqq.
κέχρισται πάλιν εἰς βασιλέα Ἰωσίας ὁ υἱὸς αὐτοῦ, σοφὸς
καὶ ἀγχίνους ἀνὴρ, καὶ τῶν ὅτι μάλιστα φιλοθεωτάτων.
αὐτὸν προεκήρυττεν ἀφιγμένος εἰς Βαιθὴλ ὁ ἄνθρωπος τοῦ
Θεοῦ, Ἱεροβοὰμ ἑστῶτος ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἐγκαινί-
ζοντος ταῖς δαμάλεσι τὴν ἑορτήν· ἔφη γὰρ οὕτω "Θυσια- c 3 Reg. xiii. 2.
"στήριον θυσιαστήριον τάδε λέγει Κύριος Ἰδοὺ υἱὸς τίκτεται
"τῷ οἴκῳ Δαυεὶδ, Ἰωσίας ὄνομα αὐτῷ, καὶ θύσει ἐπὶ σὲ
"τοὺς ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν τῶν ἐπιθυόντων ἐπὶ σὲ, καὶ ὀστᾶ
"ἀνθρώπων κατακαύσει ἐπὶ σέ." βεβασιλευκὼς γὰρ ὁ 4 Reg. xxiii.
Ἰωσίας, καθεῖλε μὲν τὰ τῶν εἰδώλων τεμένη, κατεσκαψε 4 sqq.

1. ἀπωτάτω A. 3. δαιμονίων B. δαιμονῶν A. δαιμόνων Edd. 5. τῷ Βάαλ] τῇ Βάαλ A. mg. 6. ἐν om. A. 7. μέν om. A. 8. μὴν ἔτι A. μέντοι B. Edd. 9. αὐτοῦ (sic) Edd. ante Migne. 12. Προφητοῦ Edd. τε om. A. 13. πάσης Edd. Statim δὲ assumptum ex A.B. Ἰουδαίας Edd. 16. Ἀμὼς ὁ B. ὁ Ἀμὼς A. Ἀμὼν ὁ Edd. 18. διεβίωσε A. 24. Assumpta θυσιαστήριον ex A.B. τάδε ex A. 25. θήσει B. 26. τοὺς ἐπιθύοντας B. (19 al.) 27. ὁ assumptum ex A. 28. δὲ post κατέσκαψε add. Edd.

τὰ θυσιαστήρια, κατηφάνισε τὰ ἄλση, κατέκαυσε τὸ ἅρμα
τοῦ ἡλίου, κατέσφαξε τοὺς ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν ἐν Βαιθὴλ,
ὀστᾶ ἀνθρώπων ἐνέπρησεν ἐπὶ τῷ θυσιαστηρίῳ τῶν δαμά-
d λεων, ἤλασε τοὺς γνώστας, ψευδοπροφήτας δὴ λέγω καὶ
ψευδομάντεις καὶ ἐγγαστριμύθους, ἐκέλευσε κρατεῖν καὶ
ἰσχύειν ἐν τῷ Ἰσραὴλ τὰ διὰ τοῦ πανσόφου Μωυσέως
τεθεσπισμένα· ἐπ' αὐτοῦ τεθύκασι τὸν ἀμνὸν, καὶ τὸ πάσχα
τετελέκασιν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις. ἐπειδὴ δὲ ἦν ἀγαθὸς
καὶ γνήσιος μετὰ Θεοῦ, πέμπει πρὸς Ὀλδὰν τὴν προφῆτιν,
διαπυνθάνεσθαι ζητῶν, εἰ καταλήξει τῆς ὀργῆς ὁ τῶν ὅλων
Δεσπότης, εἰ ἐν καλῷ κείσεται τῆς εὐημερίας ὁ Ἰσραὴλ,
e καὶ ἀργήσει λοιπὸν τὰ διὰ φωνῆς προφητῶν ἐπ' αὐτῷ
4 Reg. xxii. 15 ad fin. προαπηγγελμένα. ἡ δὲ πρὸς αὐτούς "Τάδε λέγει Κύριος
"ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ Εἴπατε τῷ ἀνδρὶ τῷ ἀποστείλαντι ὑμᾶς
"πρὸς μέ Τάδε λέγει Κύριος Ἰδοὺ ἐπάγω κακὰ ἐπὶ τὸν
"τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῷ πάντας
"τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου οὓς ἀνέγνω βασιλεὺς Ἰούδα,
"ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπόν με, καὶ ἐθυμίων θεοῖς ἑτέροις, ὅπως
"παροργίσωσί με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ
282 A. a "ἐκκαυθήσεται ὁ θυμός μου ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ καὶ οὐ
"σβεσθήσεται. καὶ πρὸς βασιλέα Ἰούδα τὸν ἀποστεί-
"λαντα ὑμᾶς ζητῆσαι τὸν Κύριον, τάδε ἐρεῖτε πρὸς αὐτόν
"Τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ Οἱ λόγοι μου οὓς
"ἤκουσας, ἀνθ' ὧν ἡπαλύνθη ἡ καρδία σου καὶ ἐνετράπης
"ἀπὸ προσώπου Κυρίου, ὡς ἤκουσας ὅσα ἐλάλησα ἐπὶ τὸν
"τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτῷ, τοῦ εἶναι εἰς
"ἀφανισμὸν καὶ εἰς κατάραν, καὶ διέῤῥηξας τὰ ἱμάτιά σου
"καὶ ἔκλαυσας ἐνώπιόν μου, καί γε ἐγὼ ἤκουσα, λέγει Κύ-
b "ριος. οὐχ οὕτως· ἰδοὺ προστίθημί σε πρὸς τοὺς πατέρας

3. ἐπὶ τῷ θυσιαστηρίῳ B. ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου Edd. 6. τοῦ πανσόφου assumpta ex A.B. 8. ἐν τοῖς assumpta ex B. ἐπὶ τοῖς A. 9. ἀλδὰν A. προφήτην Edd. 10. διαπυθέσθαι A. καταλήξει B. καταλῆξαι A. κατέληξε Edd. 12. ἐπ' αὐτῶν Edd. 15. ἰδοὺ] + ἐγὼ Edd. (Vat.) 16. ἐν αὐτῷ B. (19, 93, 108.) αὐτὸν A. (A.V.) αὐτῷ Edd. 23. μου om. A. 24. ἁπαλύνθη Edd. 26. αὐτὸν A. (A.V.) Statim τοῦ deest in Edd. 29. Haec οὐχ οὕτως desunt in Edd.

“ σου, καὶ συναχθήσῃ εἰς τὸν τάφον σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ οὐκ “ ὀφθήσεται ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἐν πᾶσι τοῖς κακοῖς οἷς “ ἐγώ εἰμι ἐπάγων ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς κατοι- “ κοῦντας αὐτόν.”

Καὶ πεπλήρωται μὲν ἡ ὑπόσχεσις. ἀνεβάλετο γὰρ τὴν ὀργὴν ὁ τῶν ὅλων Δεσπότης τὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ καιρόν· ἦσαν δὲ τρίακοντά τε ἔτη καὶ ἕν. ἐν δέ γε τῷ λοίσθῳ καιρῷ κατεστράτευσε τῆς Βαβυλωνίων ὁ Φαραὼ Νεχαὼ τῆς Αἰγυπτίων ὁ ἡγούμενος, καὶ τῆς ἐνεγκούσης ἐξέθει πανστρατιᾷ. ἐπειδὴ δὲ ἦν Ἰωσίας ἐν ὑποψίαις, μὴ ἄρα τὴν [c] Ἰουδαίαν καταδηώσων ἀφίκετο, τὸν πολέμου νόμον ὡπλίζετο, καὶ ὑπαντιάζειν ἤθελεν. ὁ δὲ ἀποχωρεῖν ἐκέλευεν, ἐπείγεσθαι φήσας ἐπὶ τὸν ποταμὸν Εὐφράτην, καὶ εἰς τὴν τῶν Ἀσσυρίων ἀποκομίζεσθαι χώραν. ἐπειδὴ δὲ καὶ μετὰ τοῦτο περιττῶς ἀντετάττετο, πλήττεται μὲν ἐν τῷ πολέμῳ· τεθνεὼς δὲ λοιπὸν οἴκοι τε καὶ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀνακομίζεται, καὶ κέχρισται μὲν εἰς βασιλέα Ἰωάχας ὁ υἱὸς αὐτοῦ. τρίτον δὲ μόλις διατελέσαντα μῆνα μετέστησε τῶν σκήπτρων ὁ Φαραὼ Νεχαὼ, καὶ δεσμεύσας εἶχεν ἐν [d] Αἰγύπτῳ τηρούμενον. ἐπὶ πολλοῖς δὲ χρήμασι κατένευσε μόλις βασιλεύειν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις τὸν Ἐλιακεὶμ ἤγουν Ἰωακεὶμ, υἱὸν ὄντα καὶ αὐτὸν Ἰωσίου. κατεβιάζετο δὲ οὕτω τὸν Ἰσραὴλ, τούς τε ἐν τῇ Σαμερείᾳ φημὶ, καὶ τοὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ὡς καὶ δασμοὺς ἐπιθεῖναι τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν, καὶ τέλη παρὰ πάντων ζητεῖν. ἐχόντων δὲ ὧδε τῶν πραγμάτων, καὶ διέποντος τὴν βασιλείαν Ἰωακεὶμ, ἀνέβη [e] Ναβουχοδονόσορ. κατεκράτησε δὲ οὕτω τῶν Ἱεροσολύμων,

4 Reg. xxiii. 29—xxiv. 2.

3. ἐνοικοῦντας A. 5. ἡ deest in Edd. 7. ἔτη τριάκοντά τε inv. ordine A. γε om. A. ὀλίσθῳ (sic) A. 8. Βαβυλωνίων A. Βαβυλῶνος Edd. Statim ὁ assumptum ex A. Φαραὼ A.B. Φαραὼν Edd. 9. ἐνεγκούσης A.B. ἐνεγκαμένης Edd. 11. Ἰούδα Edd. 15. περιττὸς (sic) A. Statim ἀντετάττετο A.B. συνετάττετο Edd. 17. ἀνακομίζεται A. ἀνεκομίζετο Edd. 18. ὁ om. A. 19. Φαραὼ B. Φαραὼν A. Edd. 20. κατένευε A. 21. μόλις om. A. τοῖς assumptum ex B. 23. τῇ et τοῖς desunt in Edd. 24. τὴν deest in Edd. 25. τὰ λιπαρὰ pro τέλη παρὰ (sic) B. δὲ assumptum ex A.B. 26. πράξεων Edd. 27. οὕτω om. A.

ὡς ἑλεῖν μὲν εἰς δοῦλον τὸν Ἰωακεὶμ, δασμολογῆσαι δὲ καὶ αὐτὸν, καὶ πᾶσαν ἁπλῶς καταδηῶσαι τὴν πόλιν. καὶ οὐ μέχρι τούτων ἐπεμέτρει Θεὸς τοῖς ἀνόσια πεπραχόσι τὴν συμφορὰν, προσετίθει δέ τι καὶ ἕτερον δυσαχθές τε καὶ φορτικώτατον. ἀπὸ πάσης γὰρ τῆς περιοικίδος γῆς τε καὶ χώρας, ἀπό τε Σύρων, φημὶ, Τυρίων τε καὶ Ἀζωτίων, 283 A. a Ἰδουμαίων καὶ Μωαβιτῶν ληστρικὰ συγκροτήματα κατὰ τόπους ἐκθέοντα τὴν τῶν Ἰουδαίων κατεληΐζοντο γῆν. γέγραπται γὰρ οὕτως ἐν τοῖς Παραλειπομένοις (2 Par. xxxvi. 4, 5.) "Τότε ἤρξατο "ἡ γῆ φορολογεῖσθαι τοῦ δοῦναι τὸ ἀργύριον ἐπὶ στόμα "Φαραὼ, καὶ ἕκαστος κατὰ δύναμιν ἀπητεῖτο τὸ ἀργύριον "καὶ τὸ χρυσίον παρὰ τοῦ τῆς γῆς βασιλέως, δοῦναι αὐτὸ "Φαραὼ Νεχαώ. εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἦν Ἰωακεὶμ ἐν τῷ "βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν Ἱερουσα-"λὴμ, καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ζεχώρα θυγάτηρ Νηρίου b "ἐκ Ῥαμὰ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐναντίον Κυρίου κατὰ "πάντα ὅσα ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ. ἐν ταῖς ἡμέραις "αὐτοῦ ἦλθε Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος εἰς τὴν "γῆν, καὶ ἦν αὐτῷ δουλεύων αὐτὸς ἔτη τρία καὶ ἀπέστη ἀπ' "αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε Κύριος ἐπ' αὐτοὺς τοὺς Χαλδαίους, "καὶ ληστήρια Σύρων καὶ ληστήρια Μωαβιτῶν καὶ υἱῶν "Ἀμμὼν καὶ τῆς Σαμαρείας."

Ταυτὶ δὴ πάντα συνέβη παθεῖν ἐξυβρικότα τὸν Ἰσραὴλ εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν, καὶ ἀνοσίως κατεφθαρμένον ἐπὶ τὸ βούλεσθαι προσκυνεῖν (Hier. i. 16.) "τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ," καθὰ γέγραπται.

1. Ἰωακεὶμ B. Ἐλιακεὶμ Edd. Statim δασμολογήσας—καταδηώσας A. 3. ἀνόσιον Edd. 4. προσετίθη iid. τε deest in iisd. 9. γὰρ] δὲ A. 10. Haec ἡ γῆ desunt in Edd. ἐπίσταμα pro ἐπὶ στόμα A. 11. ἀπητεῖ (sic) A. 12. βασιλέως om. A. 13. ἦν Ἰωακεὶμ hoc ordine B. ἦν om. A. 15. Haec καὶ ὄνομα—ῥαμὰ desunt in Edd. ῥαβὰ pro ῥαμὰ A. 16. ἐνώπιον A. (19, 108.) 18. βασιλεὺς Βαβυλῶνος desunt in Edd. 19. αὐτῷ δουλεύων A. δουλεύων αὐτῷ Edd. Statim αὐτὸς assumptum ex A. Haec καὶ ἀπέστη ἀπ' [ἀπ' om. B.] αὐτοῦ assumpta ex A.B. 20. ἐπ' A. εἰς B. Edd. 21. ληστήρια Σύρων B. ληστηρίας εὐρὼν (sic) A. ληστήρια Τύρων Edd. ληστηρίας (sic) iterum A. 22. Ἀμὼν Edd. καὶ A. κατὰ B. Edd. 23. ἐξυβρικότα] ὡς ὑβρ. Edd. invitis A.B. 24. ἐπὶ τῷ A. 25. αὐτοῦ A. αὐτῶν B. Edd. Statim καθὰ γέγραπται assumpta ex A.B.

Εἰρημένης δὴ οὖν ἀποχρώντως ἡμῖν τῆς ἱστορίας, φέρε
τὸ ῥητὸν ἐπιτροχάδην ἐπιόντες τὰ εἰκότα λέγωμεν. Ἀπαγ- c
γείλατε χώραις ἐν Ἀσσυρίοις καὶ ἐπὶ τὰς χώρας τῆς Αἰγύπτου
καὶ εἴπατε Συνάχθητε ἐπὶ τὸ ὄρος τῆς Σαμαρείας καὶ ἴδετε
θαυμαστὰ πολλὰ ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ τὴν καταδυναστείαν τὴν
ἐν αὐτῇ. μονονουχὶ γάρ φησιν Ἀπαγγελλέτω τις ᾖ τάχος
Αἰγυπτίοις καὶ Ἀσσυρίοις, καὶ καταθεόντων εὐσθενῶς τὰ
ὄρη Σαμαρείας ἤτοι τὴν χώραν αὐτήν· ὀρεινὴν γὰρ εἶναί
φασιν. οἱ δὲ ἐπειδὰν ἥκωσιν ὄψονται ἐν αὐτῇ θαυμαστὰ
πολλὰ καὶ ἀδόκητον καταδυναστείαν. οἱ γὰρ πάλαι νικῶν-
τες, ἐλεεινοὶ καὶ ἐν δούλοις ἔσονταί φησιν, οἱ ὀφρῦν d
ἀνασπῶντες τὴν ὑπερτενῆ κατὰ πάντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν,
τῶν ἐθνῶν, οἰκτροὶ κείσονται καὶ κατεῤῥιμμένοι καὶ ὑπὸ
πόδας ἐχθρῶν, καὶ τοσαύτην ὑπομενοῦσι καταδυναστείαν,
ὡς ἀγαπητὸν ἡγεῖσθαι τὸ σώζεσθαι, καὶ ζῆν ἐν δουλείᾳ,
καὶ δασμοὺς εἰσφέρειν τοῖς νενικηκόσι. ἀλλ' οὐκ ἔγνω φησὶν
ἡ Σαμαρεία ἃ ἔσται ἐναντίον αὐτῆς, τουτέστιν ἃ συμβήσεται e
κατ' αὐτῆς. εἶτα ποῦ λοιπὸν οἱ θησαυρίζοντες ἀδικίαν καὶ
ταλαιπωρίαν ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν; τί γὰρ ὤνησεν ἡ πλεο-
νεξία φησὶ, καὶ τὸ σωρεύειν αὐτοὺς ἁμαρτίας, διὰ τὸ μὴ
θέλειν εἰδέναι τὰ Θεοῦ; ἆρ' οὖν μέχρι τῆς Ἀσσυρίων τε
καὶ Αἰγυπτίων ἐφόδου τὰ τῆς συμφορᾶς τοῖς ἠσεβηκόσι
κείσεται; οὐδαμῶς φησί. διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος ὁ
Θεός Τύρος καὶ κυκλόθεν ἡ γῆ σου ἐρημωθήσεται, καὶ κατάξει
ἐκ σοῦ ἰσχύν σου, καὶ διαρπαγήσονται αἱ χῶραί σου. τὸ δὲ
Τύρος καὶ κυκλόθεν, ὧδέ που νοήσεις. ἀπὸ Τύρου, φησὶ, a 284 A.
καὶ ἀπὸ τῆς κυκλόθεν καὶ περιοίκου γῆς ἐρημωθήσεταί σου

1. ἡμῖν om. B. 2. ἰόντες A. Statim τὰ εἰκότα desunt in Edd. 3. ἐν Ἀσσυρίοις A. Ἀσσυρίας B. ἐν Ἀσσυρίᾳ Edd. 4. τῆς om. B. 6. ᾖ om. A. 7. καὶ alt. om. A. 11. δούλοις] δουλείᾳ Edd. invitis A.B. 16. δασμὸν Edd. invitis A.B. 20. ἁμαρτίας B. ἁμαρτίαις A. ἁμαρτίαν Edd. τοῦ pro τὸ alt. A. 21. τὰ] + τοῦ Edd. invito A. τε om. A. 22. ἐφόδου om. A. ἠσεβηκόσι] ἡμαρτηκόσι Edd. 24. κύκλωθεν iid. hic et infra. κατάξει B. κατάξῃ A. κατάξω Edd. 25. ἰσχύς A. 26. πη pro που A. Statim νοήσῃς Edd. invitis A.B. τῆς post ἀπὸ add. Edd. inv. A.B. b.

ἡ χώρα, καταθεόντων αὐτὴν, ὡς ἔφην, τῶν ληστρικῶν συγκροτημάτων. τότε γάρ σου κατάξουσι τὴν ἰσχὺν, ἀντὶ τοῦ, πᾶσα δύναμίς σου συνθραυθήσεται, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ ἀτονήσει συγκεκλασμένη. οὐκοῦν, εἰ λέγοι τυχὸν ἡ τῶν Ἑβραίων ἔκδοσις Ἀπαγγείλατε χώραις ἐν Ἀζωτίοις, καὶ εἰ ἔχοι πάλιν ἡ τῶν ἑβδομήκοντα τὸ ἐν Ἀσσυρίοις, ἀληθεύσει κατ' ἄμφω τὸ εἰρημένον. διήρπασαν γὰρ οὐκ
b Ἀσσύριοι μόνον, ἀλλὰ γὰρ καὶ Σύροι καὶ Ἀζώτιοι κατὰ πληθὺν ἐκτρέχοντες, καὶ τρόπῳ ληστείας ἀδικοῦντες τὸν Ἰσραήλ.

12 Τάδε λέγει Κύριος Ὃν τρόπον ὅταν ἐκσπάσῃ ὁ ποιμὴν ἐκ στόματος τοῦ λέοντος δύο σκέλη ἢ λοβὸν ὠτίου, οὕτως ἐκσπασθήσονται οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες ἐν Σαμαρείᾳ κατέναντι φυλῆς καὶ ἐν Δαμασκῷ.

Ἐπιτήρει πανταχῆ, καὶ σφόδρα θαυμάσεις τῆς προφητείας τὴν νῆψιν. ἐπειδὴ γὰρ οὐκ εἰσάπαν ἀπόλωλεν ὁ
Es. x. 22. Ἰσραὴλ, σέσωσται δὲ "τὸ κατάλειμμα" κατά γε τὴν
c Ἡσαΐου φωνὴν, ἵνα μὴ δοκοίη ψευδοεπεῖν ἡ αὐτοαλήθεια, συνεισφέρει πάντως ταῖς προαγορεύσεσι τῶν κακῶν τὸν ἐξ ἡμερότητος ἔλεον. ὥσπερ τοίνυν, φησὶ, κορεσθέντος λέοντος, καὶ τὸ ληφθὲν εἰσάπαξ κατεδηδοκότος ζῷον, ὀλίγα μόλις ἀπομείνῃ λείψανα, δύο σκέλη τυχὸν ἢ καὶ ὠτίου μέρος, καὶ ταῦτα κλάοντες οἱ βοτῆρες συλλέγουσιν· οὕτω γενήσεται τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ τοῖς ἐν Σαμαρείᾳ καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν
d Δαμασκῷ, τοῖς κατέναντι φυλῆς, τουτέστι τοῖς ἐχθρὰ πε-

1. *αὐτὴν* A. b. *αὐτῆς* B. Edd. Statim haec *ὡς ἔφην* assumpta ex A.B. b. *τῶν ληστρικῶν συγκροτημάτων* A.b. *συγκρ. ληστρ.* Edd. 3. *συνθραυσθήσεται* b. *δὲ* assumptum ex A.B. 4. *λέγοιτο* A. 6. *ἔχει* Edd. repugnantibus A.B. b. *τὸ* om. A. b. *Ἀσσυρίοις* A.B. b. *Ἀσσυρίᾳ* Edd. 7. *ἀμφότερα* b. 8. *γὰρ* assumptum ex A. b. 11. *ὁ* om. F. Edd. (86.) 12. *τοῦ* om. F. (22. al.) invitis A.B. 13. *οἱ* prius assumptum ex A. (invitis 153. Co.) 14. *κατέναντι*] + *τῆς* Edd. (Vat.) invitis A.B. 15. *πανταχοῦ* Edd. invitis A.B. 17. *γε* om. A. 18. *δοκοῖεν* A. *αὐτοαλήθεια* B. *ἀλήθεια* A. Edd. 19. *συνεισφέρεται* A. Statim *γὰρ* add. Edd. invitis A.B. 21. *ἅπαξ* A. 22. *ἀπομείνῃ* A. *ἀπομένει* Edd. 23. *κλάοντες* A. *κλαίοντες* Edd. *βουτῆρες* A. 25. *τοῖς* prius om. A.

φρονηκόσι καὶ ἀνθισταμένοις ἀεὶ τῇ τοῦ Ἰούδα φυλῇ. οἱ μὲν γὰρ οἰκοῦντες τὴν Σαμάρειαν ἥλωσαν κατὰ κράτος, καὶ πεπόρθηνται παρ' ἐχθρῶν, καὶ δαπανήσαντος τοῦ πολέμου μονονουχὶ σύμπαντας, ὀλίγοι κομιδῇ διεσώζοντο μόλις, καὶ τῶν τεθνεώτων λείψανα μεμενήκασιν ἐν τῇ χώρᾳ. ἤγουν καὶ καθ' ἕτερον τρόπον ἐξεσπάσθησαν, ὡς ἐκ στόματος λέοντος. ἀπενηνεγμένοι μὲν εἰς τὴν Ἀσσυρίων, ἀνεθέντες δὲ κατὰ καιροὺς τῆς αἰχμαλωσίας, ὑπενόστησαν γὰρ οὐ πάντες, c ἀλλ' ὀλίγοι παντελῶς τῶν ἀποκομισθέντων λείψανα. ὅτι δὲ καὶ τὴν Δαμασκὸν ἀνεῖλε κατὰ καιροὺς ὁ Ἀσσύριος Θεγλαφαλασὰρ, καὶ μετῴκισεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ γῆν, παντί τῳ (4 Reg. xvi. 7–9.) σαφὲς, καθάπερ ἐγῷμαι· ὡς γὰρ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν βασιλειῶν γέγραπται, κέκληταί ποτε πρὸς ἐπικουρίαν παρ' Ὀζίου τοῦ βασιλέως Ἰούδα, πολεμούντων αὐτῷ τὸ τηνικάδε Φακεὲ τοῦ Ῥομελίου βασιλέως Ἰσραὴλ, καὶ μέντοι καὶ Ῥαασσὼν a 285 A. βασιλέως Συρίας. ἀφιγμένος δὲ τόν τε Ῥαασσὼν ἀπέκτεινε, καὶ αὐτὴν εἷλε τὴν Δαμασκόν.

Εἰ δὲ δή τις ἕλοιτο καὶ ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους τὴν ἐκ τῶν προκειμένων διάνοιαν ἀποφέρειν, οὐκ ἀπὸ σκοποῦ βαδιεῖται. συνήσει γὰρ δὴ καὶ λίαν ὀρθῶς, ἐκεῖνο διενθυμούμενος, ὡς ἥρπασε μὲν ὁ σατανᾶς καὶ κατεδήδοκε τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὥσπερ τι θηρίον ἀνήμερον, ἀλλ' ἐπεφάνη καὶ βεβοήθηκεν "Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, ὁ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ b (S. Joan. x. 11.) "θεὶς ὑπὲρ τῶν προβάτων," καὶ ἐξέσπασεν ἡμᾶς, τούς τε ἐν τοῖς ζῶσι ὑπολελειμμένους, καὶ τοὺς ἤδη τεθνεῶτας. ὡς γάρ φησιν ὁ μακάριος ψαλμῳδός "Τὰς μύλας τῶν λεόν- (Ps. lvii. 7.)

1. τοῦ ἰούδα B. ἰούδα A. τῶν Ἰουδαίων Edd. 2. καὶ om. A. 4. διεσώζοντο] διεκομίζοντο Edd. invitis A.B. 6. ὡς om. A. habet B. 7. ἀνηνεγμένοι (sic) A. Ἀσσυρίων] Ἀσσυρίαν Edd. invito A. Statim ἀνεθέντες A.B. ἀνέντες Edd. 8. γὰρ οὐ πάντες A.B. πάντες μὲν οὔ Edd. 9. ὀλίγοι A. ὀλίγα iid. 10. ἀνεῖλε κατὰ καιροὺς A. κατὰ καιροὺς εἷλεν B. κατὰ κ. εἶχεν Edd. 11. γῆν assumptum ex A. 13. Haec παρ' Ὀζίου assumpta ex A.B. 14. τὸ assumptum ex A. 16. τότε pro τόν τε A. 19. τῶν] τῆς (sic) Edd. διάνοιαν A. δύναμιν Edd. 22. ὥσπερ τι θηρίον ἀνήμερον A.B. καὶ θηρίων ἀνημέρων δεινότερον Edd. 24. καὶ assumptum ex B. deest in A. 25. ἐν τοῖς ζ. ὑπολελειμμένους B. ὑπολελειμμένους ἐν ζῶσι Edd. 26. μακάριος assumptum ex A.B. Statim ψαλμῳδός A. ψαλμῳδής B. ψάλλων Edd.

“των συνέθλασεν ὁ Κύριος,” καὶ ὡς ὁ Παῦλός φησιν
Rom. xiv. 9. “Ἀπέθανε καὶ ἔζησε, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ.”

13 Ἱερεῖς ἀκούσατε καὶ ἐπιμαρτύρασθε τῷ οἴκῳ Ἰακὼβ, λέγει Κύριος
14 ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, διότι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ὅταν ἐκδικῶ ἀσε-
c βείας τοῦ Ἰσραὴλ ἐπ᾽ αὐτὸν, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια
Βαιθὴλ, καὶ κατασκαφήσεται τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου καὶ
15 πεσοῦνται ἐπὶ τὴν γῆν. συγχεῶ καὶ πατάξω τὸν οἶκον τὸν
περίπτερον ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν θερινὸν, καὶ ἀπολοῦνται οἶκοι
ἐλεφάντινοι, καὶ προστεθήσονται οἶκοι ἕτεροι πολλοὶ, λέγει
Κύριος.

Ἐπάνεισι πάλιν εἰς ἀφήγησιν ἐναργῆ τῶν συμβησομένων τοῖς ἠσεβηκόσι, τὸν αὐτὸν πλειστάκις κατευρύνων λόγον εἰς d ὄνησιν τοῖς ἀκροωμένοις. ὅθεν οἶμαί που τὸ χρῆμα συνεὶς ὡς ἔστιν οὐκ ἀκερδὲς, καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐπιστέλλει τισί Phil. iii. 1. “Τὰ αὐτὰ λέγειν ὑμῖν, ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρὸν, ὑμῖν δὲ ἀσφα-“λές.” προστάττει δὴ οὖν τοὺς ἱερατεύοντας μονονουχὶ καὶ ὑψοῦ τὴν ἰδίαν ἱέντας φωνὴν διαμαρτύρασθαι τῷ Ἰσραὴλ, ἕκαστά τε σαφῶς τῶν ὅσον οὐδέπω συμβησομένων προαγορεύειν αὐτοῖς. καὶ τίνας ἄρα νοήσομεν ἤγουν εἶναί φαμεν τοὺς διαπρύσιόν τι βοᾶν ἐπιτεταγμένους; ἆρα τοὺς e τῶν δαμάλεων ἱερέας, ἢ τοὺς τῶν ἐν ἑτέρῳ τεμένει εἰδώλων; ἀλλ᾽ οἶμαι τοῦτο ἀπίθανον· οὐ γὰρ ἂν ἐκεῖνοι διεκήρυξαν τά τε σφῶν αὐτῶν καὶ τὰ τῶν ἑτέρων κακὰ οὓς αὐτοὶ πεπλανήκασι. τίνες οὖν ἄρα λοιπὸν οἱ προστεταγμένοι τοῦτο δρᾶν ἱερεῖς; οἱ ἐξ αἵματος τοῦ Λευΐ· οὐ γὰρ πάντες

1. ὁ prius deest in Edd. ὁ alt. om. A. 2. καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων A.B. ζώντων καὶ νεκρῶν Edd. 4. ἐκδικῶ] ἐκδικήσω F. (Alex. XII.) 7. πεσεῖται F. (22. al.) συγχεῶ B. Edd. καὶ συγχέω A. (42.) τὸν prius om. A. 9. οἶκοι ἕτεροι πολλοὶ B. (Alex. XII.) οἶκοι ἕτεροι A. οἶκοι ἕτεροι καὶ πολλοὶ F. Edd. (Co.) [ἕτεροι οἶκοι πολλοὶ Vat.] 14. Haec καὶ ὁ θεσπέσιος assumpta ex A.B. Statim ἐπιστέλλει τισὶ Παῦλος inv. ordine Edd. 15. τὸ αὐτὸ A. 17. ἱέντας B. ἰέντας A. Edd. τὸν pro τῷ A. 18. σαφῶς assumptum ex A.B. οὐδέπω] οὔπω Edd. 19. Haec ἤγουν εἶναί φαμεν accesserunt ex A. 20. βοᾶν A. φωνεῖν Edd. 21. ἐν ἑτέρῳ τεμένει B. ἑτέρων τεμενῶν ἢ Edd. 24. Haec λοιπὸν οἱ assumpta ex A.B.

συνωλισθήκασι τοῖς ἐν Σαμαρείᾳ πεπλανημένοις, οὔτε μὴν ἠνέσχοντο λατρεύειν εἰδώλοις, ἀποπηδήσαντες δὲ ταύτῃτοι τῆς Σαμαρειτῶν, ὑπενόστησαν εἰς Ἱεροσόλυμα. γέγραπται δὲ οὕτω περὶ αὐτῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Παραλειπομένων. ἔστι μὲν οὖν ὁ λόγος περὶ τοῦ Ἱεροβοάμ· εἶτα τὴν ἐνοῦσαν a 286 A. αὐτῷ δύναμιν ἐξηγούμενος "Καὶ ἦσαν αὐτῷ, φησὶν, Ἰούδα (2 Par. xi. 12–17.) "καὶ Βενιαμίν. καὶ οἱ Λευῖται καὶ οἱ ἱερεῖς οἳ ἦσαν ἐν "παντὶ Ἰσραὴλ, συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ἐκ πάντων τῶν "ὁρίων. ὅτι ἐγκατέλειπον οἱ Λευῖται τὰ σκηνώματα τῆς "κατασχέσεως αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς Ἰούδαν εἰς "Ἱερουσαλὴμ, ὅτι ἐξέβαλεν αὐτοὺς Ἱεροβοὰμ καὶ οἱ υἱοὶ "αὐτοῦ τοῦ μὴ λειτουργεῖν τῷ Κυρίῳ. καὶ κατέστησεν "ἑαυτῷ ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν καὶ τοῖς εἰδώλοις καὶ τοῖς "ματαίοις καὶ τοῖς μόσχοις, ἃ ἐποίησεν Ἱεροβοάμ· καὶ "ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἀπὸ φυλῶν Ἰσραὴλ οἳ ἔδωκαν καρδίαν "αὐτῶν τοῦ ζητῆσαι Κύριον τὸν Θεὸν Ἰσραὴλ, καὶ ἦλθον "εἰς Ἱερουσαλὴμ θῦσαι Κυρίῳ τῷ Θεῷ τῶν πατέρων αὐ"τῶν. καὶ κατίσχυσαν τὴν βασιλείαν Ἰούδα."

Ἐπειδὴ γὰρ οὗτοι περὶ ὧν ὁ λόγος, οὐ μετρίως λελύπηντο, καὶ συγγενείας καὶ κλήρων ἀπεληλαμένοι καὶ λειτουργίας αὐτῆς· ἐξέβαλε γὰρ αὐτοὺς Ἱεροβοάμ· ἀναγκαίως αὐτοῖς b δὴ μάλιστα κηρύττειν προστέταχε τῶν τε εἰδώλων αὐτῶν καὶ τῆς Σαμαρείας τὴν πόρθησιν, οἱονείπως παραμυθούμενος καὶ διδάσκων ὅτι τὰ Θεοῦ φρονεῖν ᾑρημένοι, καὶ τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην ἠγαπηκότες, οὐ συναπολοῦνται τοῖς ἄλλοις, ἀλλ' ἔξω κείσονται τῆς ὀργῆς. ὅταν γὰρ, φησὶν, ἐπιφέροιμι

1. οὔτε μὴν B. οὐκ Edd. 2. ταύτῃτοι assumptum ex A.B. 5. Ἱεροβοάμ] Sic Edd. Ῥοβοάμ? 6. φησι ante καὶ ἦσαν tr. Edd. Statim Ἰούδας iid. 7. καὶ sec. assumptum ex A. 8. πρὸς] ἐπ' A. 9. ἐγκατέλειπον A. (Alex.) ἐγκατέλιπον B. Edd. 10. καυχήσεως pro κατασχέσεως A. πρὸς A.B. εἰς Edd. εἰς A. ἐν Edd. 11. οἱ deest in Edd. 12. τῷ om. A. (Vat.) 13. ἑαυτῷ assumptum ex A. αὐτῷ pro ἑαυτῷ B. (64.) Statim τοὺς add. Edd. 13–18. Haec καὶ τοῖς εἰδώλοις—τὴν βασιλείαν Ἰούδα desunt in Edd. 15. Haec οἳ ἔδωκαν—Ἰσραὴλ assumpta ex A. 20. κλήρου Edd. invitis A.B. ἀπεωσμένοι pro ἀπεληλ. B. συγγενείας pro λειτουργίας B. 21. Haec ἐξέβαλε γὰρ αὐτοὺς Ἱεροβοάμ accesserunt ex A.B. 22. τε assumptum ex A. 26. φησὶν ἐπιφέρ. hoc ordine A.B.

τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, τότε καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια Βαιθήλ· κατασκαφήσονται γὰρ τὰ κέρατα αὐτῶν καὶ πεσοῦνται ἐπὶ τὴν γῆν. ἆρ' οὖν μέχρι τούτων τῆς Σαμαρείας ἡ πόρθησις, καὶ ἀρκέσει μόνον τὸ τεμένη καθελεῖν τοῖς καταδηοῦν ἐπιτεταγμένοις καὶ κατασκάψαι θυσιαστήρια; οὐμενοῦν· συγχέω γάρ φησι καὶ πατάξω τὸν οἶκον τὸν περίπτερον ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν θερινόν. καὶ ὃ βούλεται δηλοῦν, ἔστι τι τοιοῦτον. τρυφῶντες ἄγαν οἱ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ καὶ τὸ ἐκ τοῦ πλουτεῖν ἔχοντες πλάτος, οἴκους ἑαυτοῖς κατεσκεύαζον χειμερίους τε καὶ θερινούς. καὶ τὸν μὲν χειμέριον ὀνομάζει περίπτερον, τὸν οἱονεὶ πανταχόθεν πτεροῖς ἢ τείχεσι περιεζωσμένον, ἵνα ταῖς τοῦ χειμῶνος ἐμβολαῖς μονονουχὶ καὶ ἀπρόσιτος ᾖ· θερινὸν δὲ τὸν ἀνειμένον, καὶ ταῖς τῶν ἀνέμων εὐπνοίαις ἐκκείμενον. οὐκοῦν τοῖς θυσιαστηρίοις, φησὶ, τοῖς κατεσκαμμένοις ὁμοῦ συγχέω καὶ πατάξω οἴκους τε χειμερίους καὶ θερινούς· ἀπολοῦνται δὲ καὶ οἶκοι ἐλεφάντινοι. μεμνήμεθα δὲ ὅτι βεβασιλευκὼς Ἀχαὰβ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ τοιοῦτον ἑαυτῷ κατεσκεύασεν οἶκον. προστεθήσονται δὲ καὶ ἕτεροι πολλοί φησι, τουτέστιν, οἱ τῶν ὑποβεβηκότων καὶ ἀσημοτέρων, ἤγουν λεπτῶν τε καὶ ἀγελαίων. διόλωλε γοῦν ἅπασα λοιπὸν ἡ Σαμάρεια, παντὸς οἴκου κατασεσεισμένου.

c (line 3) · d (line 12) · e (line 20)

3 Reg. xxii. 39.

Τί οὖν ἐντεῦθεν εἰσόμεθα πάλιν, ὀρθὰ φρονεῖν ᾑρημένοι; ὡς οὐδὲν ὀνήσει λαμπρότης κοσμικὴ τοὺς ἔχοντας, οὐ πλοῦτος, οὐ δόξα, οὐχ ἕτερόν τι τῶν εἰς τρυφὴν, τῆς εἰς Θεὸν ἀπούσης ἀγάπης, καὶ κατ' οὐδένα τρόπον τετιμημένης παρ' ἡμῖν τῆς δικαιοσύνης. "Οὐ γὰρ ὠφελήσουσι θησαυροὶ ἀνό-

Prov. x. 2.

2. κατασκαφήσονται A.B. κατασκαφήσεται Edd. 4. τὸ A.B. τὰ Edd. 6. συγχέω habent A.B. hic et infra. 7. περίπτερον] + καὶ iid. ante Migne repugnantibus A.B. ὃ δὲ pro καὶ ὁ iid. 8. ἔστι τι τοιοῦτον A. ἐστὶ τοιοῦτον B. τοιοῦτόν ἐστι Edd. ἄγαν assumptum ex A.B. 11. μὲν om. A. 13. ἀπρόϊτον (sic) A. Statim ᾖ om. A. 14. εὐπνοίαις B. εὐπνίαις (sic) A. ἐπιπνοίαις Edd. Statim ἐγκείμενον A. 16. οἴκους τε χειμερίους] οἴκους τετειχισμένους A. 17. βεβασιλευκότος A. 18. τῇ deest in Edd. 20. ἤγουν λεπτῶν τε καὶ ἀγελ. om. B. 21. διόλωλεν οὖν A. 23. πάλιν assumptum ex A.B.

μους," κατὰ τὸ γεγραμμένον, "δικαιοσύνη δὲ ῥύεται ἐκ a 287 A.
"θανάτου." οὐκοῦν εἴη ἂν ἄμεινον παρὰ πολὺ τὸ δικαιο-
σύνης ἐρᾶν καὶ θησαυρίζειν ἐν οὐρανοῖς, καὶ τῶν ἄνω
γλίχεσθαι μονῶν, καὶ τῆς εἰς Θεὸν ἐλπίδος ἠρτῆσθαι φιλεῖν.
τὰ μὲν γὰρ ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ σμικρά τε ἐστὶ καὶ πρόσ-
καιρα, καὶ οὐδαμόθεν ἔχει τὸ βεβηκὸς εἰς ἀσφάλειαν· τὸ
δὲ καὶ ἀεὶ μένει καὶ σώζεται, καὶ τοῖς ἀπεράντοις αἰῶσι
συμπαρομαρτεῖ.
b

Ἀκούσατε τὸν λόγον τοῦτον, δαμάλεις τῆς Βασανίτιδος αἱ ἐν τῷ Κεφ. δʹ.
ὄρει τῆς Σαμαρείας, αἱ καταδυναστεύουσαι πένητας καὶ κατα-
πατοῦσαι πτωχούς, αἱ λέγουσαι τοῖς κυρίοις αὐτῶν Ἐπίδοτε
ἡμῖν ὅπως πίωμεν. ὀμνύει Κύριος κατὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ, 2
διότι ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται ἐφ' ὑμᾶς καὶ λήψονται ὑμᾶς ἐν
ὅπλοις, καὶ τοὺς μεθ' ὑμῶν εἰς λέβητας ἔμπυροι λοιμοί, καὶ 3
ἐξενεχθήσεσθε γυμνοὶ γυνὴ καὶ ἀνὴρ αὐτῆς κατέναντι ἀλλήλων, c
καὶ ἀποῤῥιφήσεσθε εἰς τὸ ὄρος τὸ Ῥεμμᾶν, λέγει Κύριος ὁ
Θεός.

Ἐκ πολλῆς ἄγαν ἀγερωχίας καὶ τρυφῆς οἱ τῆς Σαμαρείας
περιφανέστεροι, καὶ ταῖς ἐκ πλούτου περιουσίαις τοὺς ἄλ-
λους ἅπαντας ὑπερκείμενοι, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, οἴκους
ἑαυτοῖς κατεσκεύαζον λαμπρούς τε καὶ πολυτελεστάτους, καὶ
πρέποντας τοῖς καιροῖς, χειμῶνί τε φημὶ καὶ θέρει, οἳ καὶ
ὅτι πάντῃ τε καὶ πάντως ἀπολοῦνται, προεκήρυξε τὸ χρησ- d

1. ῥύεται A. Edd. (23. al.) ῥύσεται B. 2. εἴη om. A. Statim ἂν ἄμεινον B. ἀνάμεινον A. καὶ ἄμεινον Edd. παρὰ πολὺ A. παρὰ Θεῷ B. Edd. 3. τῆς pro καὶ alt. Edd. 5. σμικρά B. μικρά Edd. 6. τὸ alt. A. τὰ B. Edd. 7. ἀεὶ accessit ex B. deest in A. 9. αἱ] + οὖσαι F. Edd. (Co.) 10. τῆς deest in Edd. πένητας καὶ καταπ. πτωχοὺς A.B. (Alex. XII.) cf. infra. πτωχοὺς et πένητας inter se transp. Edd. (Vat.) 13. ἐφ'] πρὸς A. 14. λέβητας] + ὑποκαιομένους ἐμβαλοῦσιν B. (Vat. XII mg.) desunt haec verba in A.F. Edd. (Alex.) Statim ἔμποροι (sic) F. Edd. (Co.) 15. γυμνοὶ B. (26. al.) γυμναὶ A. Edd. Statim haec γυνὴ καὶ ἀνὴρ αὐτῆς assumpta ex B. (22, 51, cf. 36. al.) 16. εἰς A. περὶ B.F. Edd. ῥεμμᾶν A. (Alex. XII ῥεμμὰν.) ῥεμνὰν F. ῥεμνᾶν Edd. ἀρμανὰ B. (51. al. cf. XII mg. ἑρμωνὰ.) 19. τοὺς ἄλλους] τῶν ἄλλων Edd. Statim ἅπαντας B. πάντας A. πάντων Edd.

μῴδημα. αὐτοὺς δὴ οὖν ἄρα τοὺς τῶν οἴκων δεσπότας,
τοὺς ταῖς ἐξιτήλοις τρυφαῖς καταπιαίνεσθαι μεμελετηκότας,
δαμάλεις ἀποκαλεῖ τῆς Βασανίτιδος. χώρα δ' ἡ Βασανῖτις
εὔβοτός τε καὶ εὐανθὴς, καὶ πολὺ λίαν ἐπιτηδείως ἔχουσα
πρὸς τὸ δύνασθαι καταπιαίνειν ἀμφιλαφῶς τὰ ἐν αὐτῇ
βοσκόμενα. ὡς οὖν εὐπαθοῦντας ἄγαν καὶ ἄριστα τεθραμ-
e μένους, καὶ μελέτην ἔχοντας τὴν τρυφὴν, δαμάλεσι ταῖς ἐκ
Βασὰν παρεικάζει Θεός· αἰτιᾶται δὲ, ὅτι κατεδυνάστευον
πένητας, καὶ μονονουχὶ ποσὶν ἰδίοις συνέθλων πτωχούς·
Sir. xiii. 19. "Νομαὶ γὰρ πλουσίων πτωχοὶ," κατὰ τὸ γεγραμμένον.
προσεπάγων δὲ ὅτι αἱ λέγουσαι τοῖς κυρίοις αὐτῶν Ἐπίδοτε
ἡμῖν ὅπως πίωμεν, ἀνυποτάκτους ὄντας ἀπέδειξεν, οὐδὲ αὐτοῖς
εἴκειν ἀνεχομένους τοῖς κρατοῦσιν αὐτῶν, ὅσον ἧκεν εἰς
βασιλίδα τιμὴν, ἀλλ' οἱονείπως ἐξ ἀμετρήτου λοιπὸν ἀλα-
ζονείας τὸ οἰκετικὸν καὶ αὐτοῖς τοῖς κυρίοις αὐτῶν ἀπονέμοντας
288 A. a μέτρον. τὸ γὰρ δὴ φάναι τολμᾶν τοῖς προὔχουσι καὶ ὑπερ-
κειμένοις Ἐπίδοτε ἡμῖν ὅπως πίωμεν, ἐπιθυμούντων ἐστὶ μᾶλ-
λον ὑπηρετεῖσθαι ἢ ὑπηρετεῖν. τί οὖν ἄρα συμβήσεται τοῖς
εἰς τοῦτο λοιπὸν ἀπονοίας ἐκβεβηκόσιν; ὀμνύει φησὶ Κύριος
κατὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ, ἤτοι κατὰ τῶν ἁγιασμάτων, ἤγουν
Heb. vi. 13. μυστηρίων, ἅ ἐστι πάλιν αὐτός· κατ' οὐδενὸς γὰρ ἔχει
μείζονος ὀμόσαι· ὅτι παρέσονται καιροὶ καὶ ἡμέραι, ὅτε καὶ
ὑμᾶς αὐτοὺς τοὺς οὕτω τρυφῶντας καὶ τεθραμμένους καὶ
σπαταλᾶν εἰωθότας, ὁ τοῦ παθεῖν φόβος ἐν τοῖς τοῦ πολέμου
b πόνοις καὶ ἐν ὅπλοις γενέσθαι παρασκευάσει. ἀλλὰ καὶ
οὕτως ἔχοντας καὶ ἐσκευασμένους λήψονται, φησὶν, ὁμοῦ
φιλτάτοις καὶ γυναιξὶ καὶ κόλαξιν, οἱ μεθ' ὑμῶν ὄντες ἀεὶ
πλείσταις μὲν ὅσαις κατεκρότουν εὐφημίαις, ὠνόμαζον δὲ

1. οἴκων] οἰκε ῶν (littera una erasa) A. 7. ἐπιτηδείως pro μελέτην A.b. 9. ποσὶν ἰδίοις συνέθλων A.B.b. τοῖς ἰδίοις συνέθλων ποσὶ Edd. 11. προσεπάγει A.b. 12. ἀπέδειξεν A.b. ἔδειξεν Edd. 13. ἥκειν pro εἴκειν A.b. ἧκεν accessit ex A.b. ὅσον εἰς β. τ. κρατοῦσιν αὐτῶν inverso ordine B. 15. καὶ om. A. 18. ὑπηρετεῖσθαι μᾶλλον inv. ord. A. οὖν om. A. habet b. 20. ἤτοι et ἤγουν inter se transponunt Edd. invitis A.B.b. 21. εἶχε b. invitis A.B. 22. παρέπονται Edd. 25. πόνοις pro ὅπλοις A. 27. καὶ prius om. A.

καὶ τρισμακαρίους· ταῦτα γὰρ ἐπιφωνεῖ τοῖς τρέφουσιν ἀεὶ τῶν κολάκων τὰ γένη. ἀλλ᾽ ἐμπυρισθήσονται μὲν ἐκεῖνοι· λοιμοὶ γὰρ ἦσαν καὶ ἕτερον οὐδὲν ἀποδεχόμενοι, καὶ τεθαυμακότες τοὺς αἰσχροὺς καὶ φιλαμαρτήμονας. γυμνοὶ δὲ δόξης ὑμεῖς, καὶ τρυφῆς ἁπάσης ὡς ἀποτάτω, καὶ τῆς c ἀρχαίας ἐκείνης εὐημερίας ὡς ἀπημφιεσμένοι, λοιπὸν ἀποκομισθήσεσθε δοῦλοι καὶ αἰχμάλωτοι, καὶ ῥιφήσεσθέ φησιν, ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Ῥεμμᾶν. ἔστι δὲ τῆς Ἀρμενίας, ἐν ἐσχάταις ἐκβολαῖς τῆς Περσῶν κείμενον γῆς· ἀγχιτέρμονες γὰρ, ὅμοροί τε εἰσὶν ἀλλήλαις αἱ χῶραι.

Ἔστι τοίνυν ἐντεῦθεν ἰδεῖν, ὡς εἰς πικρὸν καταστρέφει τέλος τοῖς τρυφῶσι τὸ σπούδασμα, καθά φησιν ὁ Σωτὴρ "Μακάριοι οἱ πενθοῦντες νῦν, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται." [S.Matth. v. 4.] καὶ καταλήγει μὲν γὰρ, ὡς ἔφην, εἰς δάκρυον ἡ τρυφὴ, πέρας δὲ πόνων ἀνάπαυσις. καὶ μαρτυρήσει τις d λέγων ὅτι "πόνων ἀγαθῶν καρπὸς εὐκλεής." [Sap. iii. 15.]

Οὐκ ἀπίθανον δὲ δαμάλεις τῆς Βασανίτιδος τὰς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ γυναῖκας ὑπονοεῖν, αἱ τρυφῇ τε καὶ χλιδαῖς καὶ τοῖς εἰς ὡραϊσμὸν κοσμήμασιν ἐνσπαταλῶσαί τε καὶ καταπιαινόμεναι ταῖς τοῦ σώματος ὥραις, κατηγωνίζοντο πένητας καὶ κατεπάτουν πτωχοὺς, μονονουχὶ καταφλέγουσαι πρὸς ἐκτόπους ἡδονὰς τοὺς ἀσθενοῦντας εἰς τοῦτο καὶ πτωχείαν ἔχοντας τὴν πνευματικὴν, οἳ, τῆς ἄνωθεν εὐσθενείας τὸν e πλοῦτον οὐκ ἔχοντες, ταῖς τῶν παθῶν προσβολαῖς εὐδιάθρυπτον ἔχουσι τὴν καρδίαν. αὗται δὴ οὖν αἱ δαμάλεις λέγουσι τοῖς κυρίοις αὐτῶν Ἐπίδοτε ἡμῖν ὅπως πίωμεν. περιαυτίζεται γὰρ ἀεὶ τὰ τῶν γυναίων ἑταιριζόμενα, καὶ βλακείαις ταῖς ἄγαν μονονουχὶ καὶ ἀποκναίουσι τοὺς συνηρπασμένους·

3. καὶ alt. assumptum ex A.B. 5. ὑμεῖς om. A. 6. ὡς assumptum ex A. Statim ἀπαμφ. A. 8. Ῥεμμᾶν A.B. (Ῥεμμὰν B.) Ῥεμνᾶν Edd.

11. ἔσται Edd. 12. καθά] [καὶ] καθά A.B. καθά Edd. 13, 14. Assumpta νῦν ex A. ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται ex A.B. καὶ et ὡς ἔφην ex A. 18. τρυφαῖς A. Statim τε om. A. 19. τοῖς] ταῖς Edd. τε assumptum ex A. 21. πρὸς] εἰς A. 23. τὴν om. B. οἳ] οἱ A. 26. περιαυτίζεται A.B. περιανδρίζεται Edd. 27. ἑτεριζόμενα A. 28. ἀποκναίουσι B. ἀποκομίζουσαι A. ἀποκτείνουσι Edd.

κἂν εἰ δεσπότας ἔχοιεν αὐτοὺς, ἀλλ' οὖν ὁρῶντα ταῖς ἡδυ-
289 A. a παθείαις ὑπεστρωμένους, καὶ τὸ αὐταῖς ὅτι μάλιστα δοκοῦν
πληροῦν ἀναπείθουσιν. ἀλλ' ὑμᾶς μέν φησιν, ὦ δαμάλεις,
ἐν ὅπλοις λήψονται· τουτέστιν οὐκ ἐν τάξει τῶν ἐρώντων
γεγονότες, οἳ κολακεύοντες ἀναπείθουσι καὶ ὑποκοριζόμενοι
θεραπεύουσι, διά τοι τὸ λίαν ἡττᾶσθαι τῆς εἰς ὑμᾶς ἡδονῆς,
ἀλλ' ὠμῶς καὶ ἀγρίως καὶ νόμῳ πολέμου, καὶ αὐτοὺς δὲ
τοὺς μεθ' ὑμῶν τοὺς τρυφῶντας ἐραστὰς κατεμπυριοῦσι.
γυμναὶ δὲ ὑμεῖς τῶν ἐκτόπων ἐκείνων ὡραϊσμῶν, εἰς τὸ ὄρος
b τὸ Ῥεμμᾶν ἀποκομισθήσεσθε.

4 Εἰσήλθετε εἰς Βαιθὴλ καὶ ἠνομήσατε, καὶ εἰς Γαλγαλὰ ἐπλη-
θύνατε τοῦ ἀσεβῆσαι.

Παρατίθησιν εὐθὺς ταῖς δίκαις τὰ πλημμελήματα, καὶ
ταῖς τῶν δεινῶν ἀφηγήσεσι γείτονα ποιεῖται χρησίμως τὴν
τῶν ἀνοσιουργημάτων ἔνδειξιν ἐναργῆ, ὡς ἂν μὴ καταμω-
μήσαιτό τις, μήτε μὴν ἐπαιτιῷτο Θεὸν, ὡς ἀπηνεστέραν ἢ
χρὴ ποινὴν ἐπαρτήσαντα τοῖς ἐξ Ἰσραήλ. τάδε γὰρ ἥξει
c φησὶν ἐφ' ὑμᾶς, καὶ τάδε. καὶ ἀνθ' ὅτου λέγουσιν εἰς μέσον
ἥξει, βοᾷ· εἰσήλθετε εἰς Βαιθὴλ καὶ ἠνομήσατε, ἔνθα τὴν
3 Reg. xii. 29. δάμαλιν ἀπέθετο τὴν χρυσῆν ὁ θεομισὴς Ἱεροβοάμ· ἐκεῖ
δεινῶς καὶ ἐκτόπως παρανομοῦντες ἁλώσεσθε. νενομοθέ-
Ex. xx. 23. τηκα μὲν γὰρ διὰ τοῦ πανσόφου Μωυσέως "Οὐ ποιήσεις
Deut. vi. 13. "σεαυτῷ θεοὺς χρυσοῦς καὶ θεοὺς ἀργυροῦς," καὶ "Κύριόν

1. καὶ ὡς pro κἂν εἰ A. ὁρῶντα B. ὁρῶσι A. ἐρῶντας Edd. 2. καὶ assumptum ex A. αὐτοῖς Edd. 3. δὴ οὖν pro μὲν A. 4. τουτέστιν deest in Edd. ἐρώντων] ἑτέρων = ἑταίρων A. 5, 6. κολακεύοντες ἀναπείθουσι omissis, οἳ καὶ ὑποκ.—τῆς εἰς σφᾶς (pro ὑμᾶς) ἡδονῆς ante ἀλλ' ὑμᾶς (3) transponit B. ἐπικοριζόμενοι κολακεύουσι pro ὑποκοριζόμενοι θεραπεύουσι in rasura habet A. ἡττᾶσθαι A. ἡττῆσθαι Edd. 7. ὅμως pro ὠμῶς A. 8. τοὺς prius om. B. κατεμπορίσουσι Edd. 10. Ῥεμμᾶν A. Ῥαμμὰν (sic) B. Ῥεμνᾶν Edd. 11. εἰσήλθετε B.F. Edd. (XII.) εἰσήλθατε A. (A.V.) ἠνομ.] ἠσεβήσατε Edd. (Vat.) ἐν pro εἰς A. Γαλγαλὰ] + καὶ F. Edd. (62, 147.) 17. ἐχρῆν Edd. ἥξει φησὶν hoc ordine A. 18. λέγουσιν assumptum ex A.B. τὸ post εἰς add. A. 19. ἥξο βοῶν (sic) pro ἥξει βοᾷ A. Statim εἰσήλθατε (ut supra) A. 21. νενομοθετήκαμεν pro νεν. μὲν A. 22. Haec τοῦ πανσόφου assumpta ex A.B. 23. ἑαυτῷ A. καὶ alt. om. B.

“ δὲ τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύ-“ σεις.” αὐτοὶ δὲ τὸν ἐμὸν διαγελῶντες νόμον προσκε-κυνήκατε, φησὶ, τοῖς ἔργοις τῶν ἰδίων χειρῶν, καὶ χρυσῆν ὁρῶντες δάμαλιν καὶ ἄψυχον ὕλην, ἐκαρτερήσατε, λέγοντος d τοῦ τὴν πλάνην ἐξευρηκότος “ Οὗτοι οἱ θεοί σου Ἰσραὴλ, “ οἵ τινες ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου.” [Ex. xxxii. 4. cf. 3 Reg. xii. 28.] πλείστην δὲ ὅσην εἰργάσασθε τὴν ἀσέβειαν ἐν Γαλγάλοις· πόλις δὲ αὕτη τῶν Ἰορδάνου ναμάτων ἐπέκεινα, δεινῶς ἀπονεύσασα πρὸς ἀπόστασιν. καὶ γοῦν ἔφη περὶ αὐτῆς ὁ τῶν ὅλων Θεός “ Πᾶσαι αἱ κακίαι αὐτῶν εἰς Γάλγαλα, ὅτι ἐκεῖ αὐτοὺς “ ἐμίσησα διὰ τὰς κακίας τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν.” [Hos. ix. 15.] οὐκοῦν ᾗ φησὶν ὁ Παροιμιαστής “ Ἐνώπιόν εἰσι τῶν τοῦ “ Θεοῦ ὀφθαλμῶν ὁδοὶ ἀνδρὸς, εἰς δὲ πάσας τὰς τροχιὰς e “ αὐτοῦ σκοπεύει.” [Prov. v. 21.] καὶ ἀποδέχεται μὲν τοὺς ὀρθοποδεῖν μεμελετηκότας, ἀποσείεται δὲ τὸν ἔξω βαίνοντα τῆς εὐθείας, καὶ ἐφ’ ἃ μὴ προσῆκεν ἰέναι σπουδάζοντα.

Καὶ ἠνέγκατε εἰς τὸ πρωῒ θυσίας ὑμῶν, εἰς τὴν τριημερίαν τὰ ἐπιδέκατα ὑμῶν· καὶ ἀνέγνωσαν ἔξω νόμον, καὶ ἐπεκαλέσαντο 5
ὁμολογίας· ἀπαγγείλατε δὴ ὅτι ταῦτα ἠγάπησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, λέγει Κύριος ὁ Θεός.

Πάνδεινον ἀληθῶς καὶ δυσσέβειας ἧκον εἰς λῆξιν τὴν ἀνωτάτω τὸ παρασημαίνειν ἀποτολμᾶν τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν, a 290 A. καὶ ἅπερ ἂν αὐτῷ τε καὶ μόνῳ πρέποι, ταῦτα ταῖς τῶν εἰδώλων ἀνάπτειν τιμαῖς. οἱ γὰρ τοῦτο δρᾶν εἰωθότες, τὸ ὅσον ἐφ’ ἑαυτοῖς τὴν θείαν τε καὶ ἀνωτάτω φύσιν τῶν

1. Haec δὲ τὸν Θεόν assumpta ex A.B. 7. εἴργασται Edd. 12. οὐκοῦν assumptum ex A.B. 13. πάσας om. A. 16. προσήκει Edd. 17. τὸ om. F. Edd. (93.) θυσίαν F. Edd. (153.) τὰς θυσίας (42.) cf. infra. τριημέρειαν B. 18. νόμου A. 19. ὁμολογίαν F. Edd. (22. al.) δὴ ὅτι] δὴ assumptum ex B. δὲ pro δὴ A. [διότι XII.] οἱ om. Edd. (91, 153.) 20. Haec ὁ Θεός assumpta ex A.B. (Alex. XII.) 21. δυσσεβὲς Edd. 22. παρασημαίνειν A. Edd. παρασαλεύειν B. 23. πρέποι B. πρέπει A. Edd. τῶν assumptum ex B. 24. τιμαῖς—ἐφ’ ἑ- om. A. 25. τῶν assumptum ex A.B.

αὐτῇ τε καὶ μόνῃ πρεπωδεστάτων κατασείουσι θρόνων, καὶ τῶν ἱερῶν ἐκπέμπουσι θώκων, ἐνιδρύουσι δὲ ὥσπερ αὐτοῖς τοὺς ἀκαθάρτους δαίμονας.

Τοῖς οὖν οὕτω φρικτοῖς ἐγκλήμασιν ἐνισχημένον εὑρή- b σομεν τὸν ἀπόπληκτον Ἰσραήλ. ὁ μὲν γὰρ τῶν ὅλων Θεὸς ἐθεσμοθέτει διὰ Μωυσέως πῇ μὲν ὅτι δύο καταθύειν ἀμνοὺς (Exod. xxix. 39.) προσῆκεν αὐτοὺς κατὰ πᾶσαν ἡμέραν ἐν τῇ ἁγίᾳ σκηνῇ, καὶ πρωῒ μὲν ἕνα, καὶ δείλης δὲ τὸν ἕτερον, τὸ οἱονεὶ συνεχὲς καὶ ἀδιάλειπτον εἰς εὐοσμίαν, δῆλον δὲ ὅτι τὴν πνευματικήν, τῆς Ἐκκλησίας ὑποδηλῶν ὡς ἐν αἰνίγμασί τε καὶ τύποις· προσενομοθέτει δὲ πάλιν (Ib. xxiii. 17.) "Τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὀφ- "θήσεται πᾶν ἀρσενικόν σου ἐνώπιόν μου." καὶ ἐν τούτοις τοῖς τρισὶ καὶ διωρισμένοις κατὰ τὸν νόμον καιροῖς, c προσῆγον δεκάτας, ἀπαρχὰς ἀγρῶν, θυσίας, εὐχαριστήρια. γέγραπται γὰρ ὅτι (Ib. 15.) "Οὐκ ὀφθήσῃ ἐνώπιόν μου κενός." ἀλλὰ τὰ οὕτως ὀρθῶς διὰ τοῦ πανσόφου Μωυσέως τεθεσπισμένα μεθιστάντες αὐτοὶ πρὸς δόξαν εἰδώλων, ἐν τοῖς ἐκείνων τεμένεσιν ἀνέφερον εἰς τὸ πρωῒ τὰς θυσίας, προσεκόμιζον δὲ καὶ εἰς τὴν τριημερίαν τὰ ἐπιδέκατα αὐτῶν. τριημερίαν δὲ λέγει τὰς τρεῖς ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, καθ' ἃς, ὡς ἔφην, ἔδει πᾶν ἀρσενικὸν ἐνώπιον ἔρχεσθαι Θεοῦ. καὶ οὐ μέχρι τούτων τὸ δυσσέβημα τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ γὰρ d καὶ ἀνέγνωσαν ἔξω νόμον, τουτέστι, τετιμήκασι τὸν τῶν ἀλλοτρίων νόμον, ὀλίγου παντελῶς ἀξιοῦντες λόγου τὸν παρὰ Θεοῦ. προσεκόμιζον γὰρ τὰς θυσίας ἐν τοῖς τῶν

1. τε assumptum ex A.B. κατασείουσα—ἐκπέμπουσα A. 2. θάκων A. ἐνιδρύουσι B. ἐνιδρύουσα A. ἐνιδρεύουσι Edd. 4. οὖν assumptum ex B. φορτικοῖς pro φρικτοῖς B. Statim ἀτοπήμασιν pro ἐγκλ. A. ἐνισχυμένον (sic) A. 6. ἐθεσμοθέτει A. b. θεσμοθετεῖ Edd. 7. προσήκει Edd. invitis A.B. b. καὶ assumptum ex A.B. b. 8. καὶ assumptum ex A. 11. προσενομοθέτει A.B. b. προσενομοθέτησε Edd. 12. σου om. A.b. (Alex.) invito B. 13. τὸν om. b. 14. δὲ καὶ τὰς pro δεκάτας A. εὐχαριστίας b. invito A. 15. ἐνώπιόν μου κενός A.B. b. κενὸς ἐναντίον μου Edd. 16. Haec τοῦ πανσόφου assumpta ex A.B. 17. μεθιστῶντες Edd. invitis A.B.b. 19. τριημέρειαν (ut supra) B. 20. Haec ὡς ἔφην assumpta ex A.B. b. 21. ἔδει post ἀρσενικὸν tr. b. ἐνώπιον ἔρχεσθαι hoc ordine A. b. 22. γὰρ assumptum ex A.b. 23. ἀνέγνωσαν] + τῶν Edd. inv. A.B. b. νόμου A. ut supra. 25. δὲ pro γὰρ b.

εἰδώλων τεμένεσι κατὰ καιροὺς ὡρισμένους καὶ πλείστην ὅσην ἐποιοῦντο τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἐξ ἔθους αὐτοῖς ἑορτῶν. ἤγουν ἐκεῖνό φησιν, ὅτι τὰ εἰς δόξαν ἐμὴν τεθεσπισμένα, τοῖς ἔξω τεθείκασι, καὶ τὸν ἐμὸν τοῖς εἰδώλοις ἀνέθεσαν νόμον, αὐτοῖς ἀναφέροντες τὰς κατὰ πρωῒ θυσίας, καὶ ἐν ταῖς τριημερίαις ἀνατιθέντες τὰ ἐπιδέκατα αὐτοῖς. καὶ ἐπεκαλέσαντο ὁμολογίας. καὶ τὸ μὲν ἐπεκαλέσαντο ὅτι ηὔξαντο e
δηλοῖ, τουτέστιν ὑπέσχοντο· ὁμολογίαι δέ εἰσι τὰ κατὰ νόμον ἑκούσια, καὶ ἅπερ ἂν τις ἐθελοντὴς προσκομίζοι Θεῷ. εἶτα τοῖς ἱερεῦσιν ἐπιφωνεῖ τὸ ἀπαγγείλατε καὶ διαμαρτύρασθε, ὅτι ταῦτα ἠγάπησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, τουτέστιν, οὐχὶ μόνον εἰσάπαξ τετολμήκασι, ἀλλὰ καὶ ἠγάπησαν, τὰ Θεοῦ δηλονότι μεμισηκότες. δεῖ γὰρ εἶναι μονοτρόπους. τὸ γάρ τοι χωλεύειν, καὶ ἐπ' ἄμφω βαίνειν ἐπείγεσθαι, πολλὴν ἂν a 291 A.
ἔχοι παρὰ Θεῷ τὴν καταβοὴν, καὶ μαρτυρήσει λέγων αὐτὸς ὁ Σωτήρ "Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν S.Matth. vi. 24.
"ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται "καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει." παγχάλεπον δὲ τὸ ἀποπλανᾶν ἑτέρωθι τὰ εἰς δόξαν Θεοῦ, καὶ τῆς αὐτῷ πρεπούσης τιμῆς ἀξιοῦν ἑτέρους. ἴδια γὰρ καὶ ἐξαίρετα τὰ Θεοῦ, πρέποι δ' ἂν οὐχ ἑτέρῳ τῳ μᾶλλον, πλὴν αὐτῷ καὶ μόνῳ.

Καὶ ἐγὼ δώσω ὑμῖν γομφιασμὸν ὀδόντων ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν 6
ὑμῶν, καὶ ἔνδειαν ἄρτων ἐν πᾶσι τοῖς τόποις ὑμῶν, καὶ οὐκ b

1. *ὡρισμένους* assumptum ex B.b. *ὡρισμένας* A. 2. *αὐτῶν* b. 3. *ὅτι* assumptum ex A.b. 4. *ἀνατεθείκασι* pro *τεθ.* B. 5. *ναὸν* pro *νόμον* et *πατρίδα* pro *πρωῒ* Edd. repugnantibus A.B. b. 6. *τριημερείαις* B. ut supra. Statim *ἀναθέντες* b. invito A. *αὐτῶν* b. 7. *ὁμολογίαν* Edd. repugnantibus A.B. b. Statim *καὶ* assumptum ex A.B. b. *ὅτι* A. Edd. *τὸ* b. 9. *καὶ* assumptum ex A.B. b. *προσκομίζοι* B. b. *προσκομίζει* A. Edd. 11. *οἱ* assumptum ex A.B. *οἱ* non habet b. *τουτέστιν*] + *ὅτι* Edd. invitis A.B. b. 13. *τοιγάρτοι* A. Statim *μὴ* add. Edd. repugnantibus A.B. 14. *χωλαίνειν* B. 15. *κατακοὴν* Edd. *μαρτυρεῖ* iid. *αὐτοῖς* (sic) A. 16–18. Haec *ἢ γὰρ—καταφρονήσει* accesserunt ex A. desunt in B. Post *δουλεύειν*, addunt *καὶ ἑξῆς* Edd. 18. *ἀποπλανᾶν* om. B. lacuna patente. 19. *ἑτέρωθι* B. *ἑτέρως* A. *ἑτέρωθεν* Edd. 20. *τοῦ* pro *τὰ* Edd. 23. *Κἀγὼ* Edd. 24. *πᾶσι* om. Edd. (Co.)

7 ἐπεστρέψατε πρὸς μὲ, λέγει Κύριος. καὶ ἐγὼ ἀνέσχον ἐξ ὑμῶν
τὸν ὑετὸν πρὸ τριῶν μηνῶν τοῦ τρυγητοῦ· καὶ βρέξω ἐπὶ πόλιν
μίαν, ἐπὶ δὲ πόλιν μίαν οὐ βρέξω· μερὶς μία βραχήσεται, καὶ
8 μερὶς ἐφ' ἣν οὐ βρέξω ἐπ' αὐτὴν, ξηρανθήσεται. καὶ συναθ-
ροισθήσονται δύο καὶ τρεῖς πόλεις εἰς πόλιν μίαν τοῦ πιεῖν
ὕδωρ καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῶσιν, καὶ οὐδ' ὧς ἐπεστρέψατε πρὸς
μὲ, λέγει Κύριος.

c *Ὑπαντᾷ πάλιν οἰκονομικῶς ὁ λόγος τοῖς εἰωθόσι φιλο-
ψογεῖν, καὶ τῆς ἐνούσης Θεῷ γαληνότητος ἀβουλότατα
καταφλυαρεῖν ἐκ πολλῆς ἄγαν ἀποπληξίας. ἀνθ' ὅτου γὰρ
δή· φαῖεν ἂν ἴσως τινές· ἀτίθασον οὕτω καὶ δύσοιστον
κομιδῇ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ἐπιφέρει δίκην, καίτοι κατὰ φύσιν
ὑπάρχων ὁ Θεὸς ἀγαθός; ἀπολογεῖται δὴ οὖν τρόπον τινὰ
διὰ τούτων καὶ ἀποτόμου λοιπὸν ὀργῆς ἀποφαίνει δεδεη-
d μένους· ἐν ταὐτῷ δὲ δείκνυσιν, ὅτι πλήττει μὲν ἐν ἀρχαῖς
ἡμερώτερον τοὺς ἡμαρτηκότας, οὐ δίκας αἰτῶν, ἀλλ' ἐξ
ἐμφύτου φιλανθρωπίας ἐπιστρέφων εἰς ἑαυτὸν, καὶ οἱονεὶ
“μάστιγί τε καὶ πόνῳ” μετατιθεὶς ἐπὶ τὸ δρᾶν ἑλέσθαι τὸ
ἄμεινον. γεγονότας γὰρ ἐν οἷς ἔφην, καὶ οὐκέτι φορητὰ
δεδυσσεβηκότας, γομφιασμῷ τε ὀδόντων ἐπαίδευε, καὶ μὴν
καὶ ἄρτων ἐνδείᾳ, τουτέστι λιμῷ. καὶ οὐκ ἐπεστρέψατε πρὸς
e μὲ, λέγει Κύριος. ἀνέσχον ἐξ ὑμῶν τὸν ὑετὸν πρὸ τριῶν μηνῶν
τοῦ τρυγητοῦ, ἤγουν· ὡς Ἑβραῖοι μᾶλλον ἐκδεδώκασι πρεπω-
δέστερον· πρὸ τριῶν μηνῶν τοῦ θερισμοῦ, ὅτε μάλιστα τοῖς
ληΐοις ἡ τοῦ καταρδεύεσθαι χρεία πολλή τε καὶ ἀναγκαία*

Hier. vi. 7.

1. ἐγὼ om. Edd. (Co.) 4. ἐπ' αὐτὴν om. Edd. invitis A.B.D.F. (Alex. XII.) 6. οὐδ' ὧς B. (Alex. XII.) cf. Hom. Pasch. 24, 300 init. [οὐκ XII mg.] οὐδ' οὕτως A.F. Edd. πρὸς μὲ om. A. 8. Ἀπαντᾷ Edd. invitis A.B. φιλοψέγειν iid. 9. γαληνότητος A. ἀγαθότητος Edd. Statim ἀβούλητα iid. 10. ἐκ] + τῆς iid. 11. δή assumptum ex A. Statim φαῖεν ἂν A. ἂν φαῖεν inv. ordine Edd. 12. ἐπιφέρει] ἔτι φέρει Edd. 13. ὁ Θεὸς ἀγαθός hoc ordine B. Statim haec ἀπολογεῖται—διὰ τούτων accesserunt ex A. qui Θεὸς (omittens ὁ) post ea ponit. 15. ἀρχῇ Edd. 16. ἡμερωτέρως iid. 22. τριῶν μηνῶν A. τριῶν post μηνῶν tr. Edd. 23. ἐκδεδώκασι πρεπωδέστερον· πρὸ τριῶν μηνῶν τοῦ A.B. ἐκδεδώκασι τοῦ θερισμοῦ, πρεπωδέστερον δὲ πρὸ μηνῶν τριῶν Edd. 25. κατάρδεσθαι A.

πρὸς τελεσφόρησιν. γέγονε δέ φησι τοσαύτη σπάνις ὑδάτων, ὡς κρίσει τε καὶ ψήφῳ Θεοῦ τοῦ πάντα εἰδότος, ὕεσθαι μὲν μίαν πόλιν, ἀφαναίνεσθαι δὲ τὴν ἑτέραν· συναγείρεσθαι δὲ αὖ δύο τε καὶ τρεῖς εἰς μίαν, καὶ οὕτως ἔτι διψῆν. καὶ οὐκ ἐπεστρέψατε πρός με, λέγει Κύριος. συμβέβηκε δὲ τὰ τοιαῦτα παθεῖν τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ἱστορικῶς τε ἅμα καὶ πνευ- a 292 A.
ματικῶς. ὡς γὰρ ὁ τοῦ Σωτῆρος εἴρηκε μαθητής "Ἡλίας S. Jac. v. 17.
"ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν, καὶ προσευχῇ προσηύξατο "τοῦ μὴ βρέξαι ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ "ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ." καὶ λιμὸς γέγονεν ἀπηνὴς οὕτως ἐν Σαμαρείᾳ, ὡς κεφαλὴν ὄνου πολλῶν πιπράσκεσθαι 4 Reg. vi. 25.
δηναρίων. ἀλλὰ καὶ ἐν χρόνοις τῆς Ἱερεμίου προφητείας ἀνέσχε τὸν ὑετὸν ὁ τῶν ὅλων Θεός. καὶ γοῦν τοὺς περὶ τῆς ἀβροχίας πεποίηται λόγους "Ἐπένθησεν ἡ Ἰουδαία, καὶ αἱ b Hier. xiv. 2-6.
"πύλαι αὐτῆς ἐκενώθησαν, καὶ ἐσκοτίσθησαν ἐπὶ τῆς γῆς, "καὶ ἡ κραυγὴ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀνέβη, καὶ οἱ μεγιστᾶνες "αὐτῶν ἀπέστειλαν τοὺς νεωτέρους αὐτῶν ἐφ' ὕδωρ· ἦλθο-"σαν ἐπὶ τὰ φρέατα, καὶ οὐχ εὕροσαν ὕδωρ, ἀπέστρεψαν "τὰ ἀγγεῖα αὐτῶν κενά. καὶ τὰ ἔργα τῆς γῆς ἐξέλιπον, ὅτι "οὐκ ἦν ὑετός. ᾐσχύνθησαν οἱ γεωργοὶ, ἀπεκάλυψαν τὴν "κεφαλὴν αὐτῶν. καὶ ἔλαφοι ἐν ἀγρῷ ἔτεκον καὶ ἐγκατέ-"λιπον, ὅτι οὐκ ἦν βοτάνη. ὄνοι ἄγριοι ἔστησαν ἐπὶ νάπας, "εἵλκυσαν ἄνεμον, ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν, ὅτι οὐκ "ἦν χόρτος ἀπὸ λαοῦ ἀδικίας." δεδυσσεβηκότων δὴ οὖν οὐ μετρίως τῶν ἐξ Ἰσραὴλ ἀνέσχε τὸν ὑετὸν καὶ γομφιασμὸν ἰδόντων καὶ ἔνδειαν ἄρτων ἐν πάσαις αὐτοῦ ταῖς πόλεσιν ἐδίδου Θεός.

1. τὸ τελεσφορῆσαι pro τελεσφόρησιν Edd. φησι assumptum ex A.B. τοιαύτη A. 3. αὐαίνεσθαι B. 6. τοιαῦτα A. τοιάδε Edd. ἱστορικῶς—πνευματικῶς A.B. συμβολικῶς—ἱστορικῶς Edd. 8. ἡμῖν] ἡμῶν ὡς γέγραπται A. προσευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι ὑετὸν [ὑετὸν om. B.] ἐπὶ τὴν γῆν καὶ A.B. προσευξαμένου Edd. 9. ἐπὶ alt. assumptum ex A. deest in B. 12. τῆς Ἱ. προφητείας A.B. τῆς Ἱ. Προφήτου Pont. τοῖς Ἱ. Προφήτου Aub. 13. τῆς om. B. 14. πεποίηται λόγους A. λόγους ἐποιεῖτο λέγων Edd. Statim πενθήσει pro ἐπένθησεν ἡ A. 15. Haec καὶ ἐσκοτίσθησαν [ἐσκοτώθησαν A.] ἐπὶ τῆς γῆς assumpta ex A.B. 18–24. Haec ἀπέστρεψαν—ἀπὸ λαοῦ ἀδικίας assumpta ex A.B. καὶ τὰ ἑξῆς habebantur Edd. 20. ὑετὸς] βοτάνη B. ἐπεκάλυψεν B.

Ἀλλ', ὡς ἔφην ἀρτίως, πεπονθότας αὐτὸ καὶ νοητῶς εὑρή-
σομεν· τροφὴ μὲν γὰρ καὶ ποτὸν τοῖς ἐκ γῆς σώμασι, τὰ
c ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὕδωρ τὸ αἰσθητόν· ψυχὴ δὲ ἀνθρώπου
θείοις τε καὶ οὐρανίοις ἀποτρέφεται λόγοις. νᾶμα δὲ αὐτῇ
τὸ πνευματικὸν, καὶ πηγὴ κατάρδουσα νοητῶς ἡ θεόπνευστος
γραφὴ, τὸ Χριστοῦ λαλοῦσα μυστήριον. ἀλλ' ὥσπερ
ὀδόντες εἰ πάθοιεν τὸν γομφιασμὸν, ἀδρανέστεροί πως ἂν
εἶεν εἴς γε τὸ δύνασθαι καταμασᾶσθαί τι, καὶ καταλεαίνειν
τροφήν· οὕτως καὶ ἀνθρώπινος νοῦς κατολισθήσας ἐπὶ τὸ
ἄναλκι, καὶ τὸ τῆς νωθείας ἀῤῥώστημα παθὼν, οὐκ ἂν
d δύναιτο πνευματικῆς ἐφικέσθαι γνώσεως, καί τι καὶ τῶν ἐν
θεωρίαις ταῖς ἄγαν ἰσχναῖς εἰς πέψιν ἑλεῖν. ἐπαχύνθη τοι-
γαροῦν ἡ καρδία τοῦ Ἰσραήλ· συνῆκε γὰρ οὐδαμῶς τὸ
Χριστοῦ μυστήριον· ταύτῃτοι καὶ ἔνδειαν ἄρτων ἐσχήκασι
τῶν πνευματικῶν καὶ ὕδατος σπάνιν, ἐπεὶ μὴ ἔχουσι τὸν
S. Joan. vi. 33. τρέφοντα Λόγον τὸν ἐξ οὐρανοῦ καταβεβηκότα, καὶ ζωὴν
διδόντα τῷ κόσμῳ, τὸν κατάρδοντα ψυχὰς τῇ τοῦ Πνεύμα-
τος χάριτι, τὴν ζῶσαν πηγὴν, τὸν ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς
e Υἱὸν, τὴν διὰ νόμου καὶ προφητῶν παράκλησιν. ὡς γὰρ ὁ
Es. v. 6. προφήτης φησὶν Ἡσαΐας "Ἐνετείλατο ταῖς νεφέλαις τοῦ
"μὴ βρέξαι ἐπ' αὐτὸν ὑετόν."

9 Ἐπάταξα ὑμᾶς ἐν πυρώσει καὶ ἐν ἰκτέρῳ· ἐπληθύνατε κήπους
ὑμῶν, ἀμπελῶνας ὑμῶν καὶ συκῶνας ὑμῶν καὶ ἐλαιῶνας
ὑμῶν κατέφαγεν ἡ κάμπη, καὶ οὐδ' ὣς ἐπεστρέψατε πρός μὲ,
10 λέγει Κύριος. ἐξαπέστειλα εἰς ὑμᾶς θάνατον ἐν ὁδῷ Αἰγύπτου,

1. αὐτοὺς Edd. invitis A.B. 2. εὑρήσομεν] + καὶ iid. καὶ ποτὸν omissa hic, vacuo cum rasura relicto, post γῆς (ver. 3) transp. B. 3. τῆς om. A. τὸ pro καὶ B. τε pro δὲ A. 6. τὸ] + τοῦ Edd. invitis A.B. καλοῦσα A. 7. εἶεν ἂν inv. ordine A. 8. καταμασᾶσθαι τι καὶ καταλεαίνειν A. Edd. καταλεαίνειν τε καὶ καταμάττειν B. 10. ἄναλκες A. 11. τῆς post δύναιτο add. Edd. invitis A.B. καὶ alt. assumptum ex B. 18. καὶ assumptum ex A. 21. αὐτὰς A. 22. ἐν alt. om. F. Edd. (62, 147.) 23. ὑμῶν primum] + καὶ F. Edd. (22 al.) καὶ ἐλαιῶνας ὑμῶν om. A. (228, 240.) Statim τούτους add. F. Edd. (Co.) 24. οὕτως pro ὡς F. Edd. (26. al.)

καὶ ἀπέκτεινα ἐν ῥομφαίᾳ τοὺς νεανίσκους ὑμῶν μετὰ αἰχμα- a 293 A. λωσίας ἵππων σου, καὶ ἀνήγαγον ἐν πυρὶ τὰς παρεμβολὰς ὑμῶν ἐν τῇ ὀργῇ μου, καὶ οὐδ' ὡς ἐπεστρέψατε πρὸς μὲ, λέγει Κύριος.

Τοῖς ἀναλγήτως ἔχουσι περὶ τὰ ἐξ ὀργῆς συμβαίνοντα, καὶ πολὺ λίαν ὑπτιουμένοις, ἀναπίπτουσι δὲ καὶ οὕτω πρὸς τὸ ῥᾴθυμον ἔτι, ὥστε τὸ χρῆναι μετανοεῖν οὐδὲ εἰς νοῦν ἔχειν ἀξιοῦν, ἀρκέσειεν ἂν οὐδεὶς τοῦ πλήττεσθαι τρόπος, b *πλείους δὲ μᾶλλον καὶ ἀλλήλων χείρους καὶ πρὸς τὸ ἔτι μειζόνως καταλυποῦν ἔχοντες τὴν ἐπίδοσιν. οὐκοῦν ἐπειδήπερ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ μικρὸν ἦν τάχα πως πρὸς ἐπανόρθωσιν, τὸ ἐν ἐνδείαις ἄρτου παιδεύεσθαι καὶ ποτοῦ, ἐπενήνεκται τὸ παθεῖν καὶ τὰ ἔτι τοῦδε φορτικώτερα, ἡ αὐτῶν ἀσθένεια τῶν σωμάτων, ἢ ὡς ἐν πυρετῷ καὶ ἰκτέρῳ συμβαίνουσα. τοῦτο καὶ διὰ φωνῆς πάλιν τῆς Ἱερεμίου εἰρήμενον εὑρήσομεν. ἔφη γὰρ ὅτι "Τάδε λέγει Κύριος* Hier. vi. 21. *" Ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον ἀσθένειαν, καὶ " ἀσθενήσουσιν ἐν αὐτῇ πατέρες καὶ υἱοὶ ἅμα, γείτων καὶ* c *" ὁ πλησίον αὐτοῦ ἀπολοῦνται." ἐπειδὴ δὲ ἦσαν καὶ αἰσχρῶν λημμάτων ἡττώμενοι, καὶ πολὺ δὴ λίαν βλέποντες εἰς φιλοκερδείας, ταύτῃτοι πληθύνοντες κήπους τε καὶ ἀμπελῶνας, συκῶνάς τε καὶ ἐλαιῶνας, ἥψατο καὶ τῶνδε Θεὸς, δι' ὧν ἦν εἰκὸς οὐ μετρίως κατηλγηκότας εἰς νοῦν ἐπανήκειν τὸν σώφρονα, καὶ ἀνθελέσθαι τοῦ χείρονος τὸ συμφέρον,*

1. *καὶ* om. Edd. (Co.) 2. *σου*] *ὑμῶν* F. Edd. (Co.) 3. *μου* A. (Alex. XII.) *ὑμῶν* Edd. (XII mg.) Neutrum habet B. (86.) *οὕτως* pro *ὡς* F. Edd. (26. al.) 6. *ἀναπίπτουσι* A. Edd. *ἀποκλίνουσι* B. 7. *ὥστε τὸ* A. *ὡς τό τοι* B. *ὡς τὸ* Edd. 8. *ἀρέσειεν* Edd. 9. *ἀλληλοχείρους* A. Statim *καὶ* assumptum ex A.B. 10. *μεῖζον ὡς* pro *μειζόνως* (sic) A. *οὐκοῦν*] *οὐκ* A. 11. *Ἰσραὴλ*] *Ἱερουσαλὴμ* A. invito B. *πως* assumptum ex A. 12. *τὴν* pro *τὸ* A. Statim *ἐν* assumptum ex B. *παιδεύεσθαι* A. *γενέσθαι* B. *πορεύεσθαι* Edd. Statim *καὶ ποτοῦ* B. *καὶ ποτῶν* Edd. *κατ' αὐτῶν* (sic) A. 13. *τὰ ἔτι τοῦδε φορτικώτερα* B. *τὸ ἔτι τούτου* [*τοῦδε* A.] *φορτικώτερον* A. Edd. 14. *ἢ* assumptum ex A. 15. *πάλιν τῆς Ἱερ.* A. *πάλιν* post *Ἱερ.* tr. B. Edd. *τῆς* deest in Edd. 16. *εἰρήμενον* deest in Edd. 19. *ἀπολεῖται* Edd. 20. Haec *δὴ λίαν* assumpta ex B. 21. *τε* pro *τοι* Edd. *τε* assumptum ex A.B. 22. *τούτων* pro *τῶνδε* A. Statim *ὁ* add. A. 23. *εἶκος* assumptum ex A.

ἐπισωρεύων αὐτοῖς ἵνα πανταχόθεν πληττόμενοι σώζοιντο.
d μικροῦ δὲ ὄντος καὶ τούτου, προσεπενήνεκται καὶ τὸ μεῖζον.
ὅτε γὰρ, φησὶ, τὴν ἐμὴν ἀτιμάζοντες χεῖρα, μόνον δὲ οὐχὶ
Θεοῦ τοῦ πάντα ἰσχύοντος τὸ ἄναλκι καθορίζοντες, τὴν ὁδὸν
Es. xxxi. 3. πεποιῆσθε τὴν πρὸς Αἰγυπτίους, "ἵππων σάρκας" τῆς παρ'
ἐμοῦ φροντίδος ἀνθῃρημένοι, καὶ "Αἰγύπτιον ἄνθρωπον"
προτετιμηκότες, τότε δὴ τότε δεδαπάνηται, φησὶν, ὑπὸ τῆς
Βαβυλωνίων ῥομφαίας τὸ μαχιμώτατον ὑμῶν γένος. καὶ
ἅπας ὑμῶν ἱππότης αἰχμάλωτος ἦν, ἀπονευροῦντος Θεοῦ
e καὶ τοὺς εἰδότας εὐδοκιμεῖν, καὶ οὐκ ἀμελέτητον ἔχοντας τὸ
νικᾶν ἐν μάχαις. συνήσεις δὲ καὶ ἑτέρως τὸ Ἀπέστειλα εἰς
4 Reg. xxiii. 29 sqq. ὑμᾶς θάνατον ἐν ὁδῷ Αἰγύπτου. Ἰωσίου βασιλεύοντος ἐπὶ
τὸν Ἰούδαν, κατεστράτευσε τῆς Βαβυλῶνος Φαραὼ Νεχαὼ
τῆς Αἰγυπτίων ὁ τύραννος. ὡς δὲ ἦν ἀνάγκη διὰ τῆς
Ἰουδαίων αὐτὸν παρέρχεσθαι γῆς, οἰηθεὶς ὁ Ἰωσίας σκῆψιν
μὲν εἶναι τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα ὁδὸν, ὡπλίσθαι δὲ κατ' αὐτοῦ
τὸν Αἰγύπτιον, ἀντεξάγει παραλόγως. ἐκεῖ πέπτωκεν ὁ
294 A. a Ἰσραήλ. οὐκοῦν ἐξαπέστειλά φησιν εἰς ὑμᾶς θάνατον ἐν
ὁδῷ Αἰγύπτου, τουτέστιν ὡς ἐν παρόδῳ τῶν Αἰγυπτίων,
τότε καὶ ἀνήγαγον ἐν πυρὶ τὰς παρεμβολὰς ὑμῶν, ἀντὶ
τοῦ, ἐκ βάθρων ἀνέσκαψα τὰς τετειχισμένας ὑμῶν καὶ
Hos. v. 13; viii. 14. εὐπυργοτάτας πόλεις. ἔφη δὲ τοῦτο καὶ ἐν ἀρχαῖς "Καὶ
"ἐπορεύθη Ἐφραῒμ πρὸς Ἀσσυρίους, καὶ Ἰούδας ἐπλήθυνε
"πόλεις τετειχισμένας· καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ εἰς τὰς πόλεις
"αὐτοῦ, καὶ καταφάγεται θεμέλια αὐτῶν." οὐκοῦν ἐξ αὐ-
b τῶν, φησὶ, κατέσεισα βάθρων τὰς ὀχυρωτάτας ὑμῶν παρ-
εμβολὰς, καὶ οὐδ' ὣς ἐπεστρέψατε πρὸς μὲ λέγει Κύριος.

1. ἐπισωρεύων αὐτοῖς om. B. ἡττώμενοι pro πληττ. A. 2. τοῦτο pro τὸ A. 3. δὲ assumptum ex A.B. 4. ἄναλκες A. 5. τὴν om. A. ἐμῆς pro παρ' ἐμοῦ B. 7. δεδαπάνηνται A. τῶν post τῆς add. Edd. invitis A.B. 8. ὑμῶν assumptum ex B. 9. πᾶς pro ἅπας A. 11. ἀπέστειλα habent A.B. ὑμᾶς εἰς inv. ordine B. 13. Ἰούδα b. 15. Ἰουδαίων] Αἰγυπτίων Edd. ante Migne. 19. ὡς assumptum ex A. b. 21. εὐπυργοτάτας [ἐνπ. A.] καὶ τετειχ. ὑμῶν inv. ordine A.b. 22. ἀρχῇ Edd. 25. αὐτοῦ] αὐτῶν iid. θεμέλια sine τὰ A.B. Edd. 26. παρεμβολὰς A.B. πόλεις Edd. 27. ὣς A. (26. al.) οὕτως B. Edd. πρὸς μὲ assumpta ex A.

Κατέστρεψα ὑμᾶς καθὼς κατέστρεψεν ὁ Θεὸς Σόδομα καὶ 11
Γόμοῤῥα, καὶ ἐγένεσθε ὡς δαλὸς ἐξεσπασμένος ἐκ πυρὸς, καὶ
οὐδ' ὧς ἐπεστρέψατε πρὸς μὲ, λέγει Κύριος.

Οὐδεμίαν, φησὶν, ἐν ὑμῖν τὴν ἐπανόρθωσιν βλέπων, προστέθεικα ταῖς αἰκίαις καὶ τὰ ἔτι τούτων ἀπηνέστερα, καὶ θερμοτέραν πεποίημαι τὴν καθ' ὑμῶν ἀγανάκτησιν. κατέστρεψα c *γὰρ ὡς Σόδομα καὶ Γόμοῤῥα, καὶ οὐκ ἐπεστρέψατε. ἔοικε δὲ τὴν τελευταίαν ἡμῖν ἐν τούτοις πόρθησιν ὑποδηλοῦν, τὴν ἐν καιροῖς Ἱερεμίου διὰ χειρὸς Ναβουχοδονόσορ γεγενημένην, ὃς πᾶσαν μὲν εἷλε τὴν Ἰουδαίαν, ἐνέπρησε δὲ καὶ αὐτὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὰς περιοίκους αὐτῆς πόλεις τε καὶ κώμας, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν θεῖον κατασπάσας ναὸν, δορικτήτους ἔχων τοὺς ἐκ τοῦ πολέμου περιλελειμμένους, οἴκοι πάλιν λαμπρὸς καὶ νενικηκὼς τοῖς ἁλοῦσιν ὁμοῦ ἀνεκομίζετο,* d *οἳ καὶ μόλις ἐπανῆλθον εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἐτῶν ἐπ' αὐτοῖς πληρωθέντων τὸν ἀριθμὸν ἑβδομήκοντα. Κῦρος γὰρ, ὡς ἔφην, τὴν Βαβυλῶνα ἑλὼν, τῆς αἰχμαλωσίας ἀνῆκε τοὺς περιλειφθέντας καὶ σεσωσμένους ἐξ Ἰσραήλ. διὰ τοῦτο, φησὶν, ἐγένεσθε ὡς δαλὸς ἐκσπασθεὶς ἐκ πυρὸς, οἷον δαλίον ἡμίφλεκτον, καὶ ἐν ὀλίγοις ἔτι λειψάνοις σωζόμενον.*

Θεοῦ τοιγαροῦν παιδεύοντος, τὸ ὑπτιοῦσθαι πικρὸν, παραίτιον δὲ καὶ τῶν ἔτι δυσαχθεστέρων ἔσται κακῶν τοῖς τὴν αἴσθησιν ἀποσειομένοις, ἀπό γε τοῦ δεῖν ἀκαταλήκτως ἰέναι e *πρὸς τὸ δρᾶν ἑλέσθαι καὶ φρονεῖν ἃ μὴ θέμις. ὅνπερ γὰρ τρόπον οἱ τὰς τῶν σωμάτων ἀνακόπτοντες νόσους, καὶ τοῦ*

1. *Κύριος* pro *ὁ Θεὸς* F. Edd. (Co.) 2. *ἐγενήθητε* F. (42.) *ἀπεσπασμένος* A. *ἐκ πυρὸς*] *ἀπὸ καύσεως* F. Edd. (Co.) 3. *ὧς* A. *οὕτως* F. Edd. (26. al.) 5. *αἰκίαις* A. *ὀργαῖς* B. Edd. 8. *ἡμῖν ἐν τούτοις* hoc ordine A.b. 10. *μὲν* assumptum ex b. deest in A. 11. *καὶ*] + *αὐτὰς* A. *αὐτῆς* A. *αὐτοῖς* B. *αὐτῇ* Edd. 12. *κατέσπασε* A. 13. *ἐκ τοῦ πολέμου* A. *ἐν τῷ πολέμῳ* B. Edd. 14. *λαμπρῶς* Edd. *ὁμοῦ τοῖς ἁλ.* inv. ordine A. Statim *καὶ* add. Edd. 19. Haec *ὡς δαλὸς ἐκσπασθεὶς* [*ἐκσπανθεὶς* b.] *ἐκ* [+ *τοῦ* b.] *πυρὸς* accesserunt ex A.b. *ὡς δαλὸς ἐξεσπασμένος· τὸ δὲ ἐκ πυρὸς* B. 20. *δαλίον* A.b. *δαδίον* B. *δαλίδιον* Edd. 21. *ὑποπτιοῦσθαι* Edd.

θεραπεύειν δύνασθαι τὴν πεῖραν ἐξησκηκότες, τὰ τῶν τραυμάτων δυσαισθητότερα θερμοῖς καὶ δριμέσι φαρμάκοις ἀποκαθαίρουσι, καὶ τῆς ἐνούσης αὐτοῖς ἀκαθαρσίας τὸ πάχος ἀπολεπτύνοντες, τοῖς ἐκ τῆς τέχνης ἐπικουρήμασι παραχωρεῖν ἀναπείθουσιν, οὕτω καὶ ὁ πάντα γινώσκων Θεὸς τοὺς
295 A. a ἀναλγήτως ἔχοντας περὶ τὰ σμικρὰ, ταῖς ἔτι χαλεπωτέραις καταφορτίζει πληγαῖς, ὧν εἴπερ τις σοφός τε ἐστὶ καὶ ἀγχίνους, παραιτοῖτο ἂν εἰκότως πρὸ πείρας τὴν ἔφοδον.

12 Διὰ τοῦτο οὕτως ποιήσω σοι Ἰσραήλ.

Ἐπειδὴ γὰρ, φησὶ, τόδε τι πεποιηκότος, κᾀκεῖνο προσθέντος, καὶ μονονουχὶ πᾶν εἶδος ἐπαγάγοντος αἰκίας καὶ πόνων, δυσαλγήτως ἔχοντας τεθέαμαί τε καὶ ἐξ αὐτῆς
b ἐμάνθανον πείρας, ταύτῃτοι καὶ οὕτως ποιήσω σοι. πῶς δὲ οὕτως; οὐ γὰρ ἠρκέσθην τοῖς πρώτοις· προσεπήγαγον δὲ καὶ τὴν ἐν ἴσῳ Σοδόμοις καταστροφήν. τελευταία γὰρ, ὡς ἔφην, αὐτοῖς ἡ τοιάδε πληγὴ διὰ τῆς θείας ὀργῆς ἐπενήνεκται.

Πλὴν ὅτι οὕτως ποιήσω σοι, ἑτοιμάζου ἐπικαλεῖσθαι τὸν Θεόν σου, Ἰσραήλ.

Ἀλλ' εἰ δὴ βούλοιο, φησὶν, ἀναμαθεῖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὕτως ποιήσω σοι, πεύσῃ δὴ πάντως, μονονουχὶ πληττομένοις
c ὑμῖν ἐπιβοῶντός τε καὶ λέγοντος Ἑτοιμάζου τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τὸν Θεόν σου Ἰσραήλ. τὸ ἑτοιμάζου φησὶν ἀντὶ τοῦ Σπούδαζε, ἄοκνός τε καὶ πρόθυμος ἔσο τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τὸν μὴ ἀλ-

4. τῆς assumptum ex B. 6. ἀπηλγηκῶς A. σμικρὰ B. σ̣μικρὰ (=μικρὰ) A. μικρὰ Edd. 7. τε assumptum ex A. 8. πρὸς Edd. 11. καὶ prius om. A. ἐπαγάγοντος B. ἐπάγοντος Edd. 12. δυσαλγήτως A. [δυ reliquis litteris, pagina finita, omissis B.] ἀλλ' ἀναλγήτως Edd. 14. ἠρκέσθην A.B. ἠρκέσθη Edd. προσεπήγαγε iid. 15. Σοδόμοις A. Edd. Σοδόμων B. 16. διὰ τῆς θείας ὀργῆς om. B. 18. ὅτι om. A. (42, 240.) 20. δὴ om. A. ἀναμαθεῖν A. μαθεῖν Edd. 21. πληττομένου ὑμῶν Edd. invitis A.B. 22. ἐπιβοῶντός A. βοῶντός Edd. ἐκκαλεῖσθαι iid. 23. φησὶν assumptum ex A.B.

λότριον καὶ ψευδώνυμον, ἀλλὰ τὸν Θεόν σου Ἰσραὴλ, τουτέστιν, ὃν δι' αὐτῆς ἔγνως τῆς πείρας, ὡς ἔστι Θεὸς φύσει τε καὶ ἀληθῶς, καὶ οὐ διὰ τῆς τινων εὐτεχνίας ἐξηυρημένος, καθάπερ ἀμέλει τὰ ἐκ ξύλων ἢ λίθου πεποιημένα.

Διότι ἰδοὺ ἐγὼ στερεῶν βροντὴν καὶ κτίζων πνεῦμα καὶ ἀπαγ- 13
γέλλων εἰς ἀνθρώπους τὸν χριστὸν αὐτοῦ, ποιῶν ὄρθρον καὶ d
ὀμίχλην, καὶ ἐπιβαίνων ἐπὶ τὰ ὕψη τῆς γῆς, Κύριος ὁ Θεὸς ὁ
παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ.

Τῇ τοῦ προὔχοντος ἀντιπαραθέσει, τὸ ἐν ὑπολήψει τῇ χείρονι ῥᾳδίως ἐλέγχεται. ἵνα τοίνυν τῶν εἰδώλων τὸ ἀδρανὲς ἐκφαίνηται παρά γε τοῖς οἰηθεῖσιν ἐκ πολλῆς ἄγαν ἀβελτερίας ὡς θεοί τε εἶεν καὶ προσκυνεῖσθαι πρέποντες, χρησίμως ἡμῖν ἑαυτὸν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἐμφανῆ καθιστὰς, ποιητὴν εἰσφέρει καὶ τῶν ὅλων Δημιουργὸν, καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς e ἀνημμένον τὴν ἐξουσίαν, καὶ οἱονείπως τῶν ἀνθρωπίνων οἰακοστρόφον, ἐπέκεινά τε ὄντα παντὸς ὑψώματος καὶ ἁπάσης ὑπεροχῆς, καὶ ταμίαν ὥσπερ τινὰ τῆς ὅλης κτίσεως. Θεοῦ γὰρ φύσις τὸ πάντων ἐπέκεινα, καὶ οὐ τοπικοῖς ὑψώμασιν ἀλλὰ ταῖς τῆς εὐκλείας ὑπεροχαῖς, καὶ ἀσυγκρίτῳ δυνάμει παντὸς γενητοῦ μέτρον ὑπερκείμενον.

Ἐπικαλοῦ τοιγαροῦν τὸν Θεόν σου, φησὶν, Ἰσραὴλ, ἐπιγινώσκων τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, τὸ παναλκὲς τῆς ὑπεροχῆς. ἐγὼ γάρ εἰμι, καὶ οὐχ ἕτερος, ὁ στερεῶν βροντὴν, τουτέστι a 296 A.
καὶ συννεφείαις καλύπτων τὸν οὐρανὸν, καὶ καθιεὶς ὑετοὺς,

2. Θεὸς assumptum ex B. 3. ἀληθῶς A. ἀληθὴς B. ἀληθείᾳ Edd. 4. ἐξηυρημένος A. ἐξευρημ. Edd. Statim καὶ add. A. καὶ pro ἢ Edd. Statim λίθου B. λίθοις A. λίθων A mg. Edd. 8. ὕψη A.B.F. (Alex.) sed cf. infra. ὑψηλὰ Edd. (Vat.) ὁ alt. om. Edd. (36, 97, 310, 311.) 12. ἐλέγχηται pro ἐκφαίνηται B. 14. ἑαυτὸν om. A. 15. τῶν prius A. τὸν Edd. τὴν pro τῶν alt. iid. 16. ἀνημένον iid. 17. ὑψώματος om. A. πάσης A. 21. γενητοῦ] Sic correxi ex A. γεννητοῦ Edd. 23. τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, τὸ παναλκὲς τῆς ὑπεροχῆς B. τὴν ἐξουσίαν, τὸ παναλκὲς, τὴν ὑπερβολὴν A. ἐξουσίας τὸ παναλκὲς καὶ τὴν ὑπερβολὴν Edd. 25. καὶ prius assumptum ex A. Statim συννεφίαις A.

καὶ κτίζων πνεῦμα, τουτέστι πάλιν, ἀνέμων ποιητής. ἀπαγ-
γέλλων δὲ καὶ εἰς ἀνθρώπους τὸν χριστὸν αὐτοῦ. ὅμοιον ὡς εἰ
Prov. viii. 15, 16. λέγοι "Δι' ἐμοῦ βασιλεῖς βασιλεύουσι, καὶ τύραννοι δι' ἐμοῦ
"κρατοῦσι γῆς." χριστὸν γὰρ ἐν τούτοις, οὐχὶ τὸν Ἐμ-
μανουὴλ, τὸν κεχρισμένον δὲ μᾶλλον εἰς βασιλέα φησί·
πνεῦμά τε ὁμοίως, οὐχὶ τὸ θεῖόν τε καὶ ἅγιον· κἂν εἰ μαί-
b νοιντό τινες τῶν τὰ ὀρθὰ διαστρέφειν μεμελετηκότων· ἀλλὰ
τουτὶ τὸ ἐν ἀέρι τε καὶ ἐγκόσμιον, περὶ οὗ φησι καὶ αὐτὸς
S. Joan. iii. 8. ὁ Σωτήρ "Τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ
"ἀκούεις· ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει·
"οὕτως ἐστὶ πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Πνεύματος." ἐγὼ
τοίνυν, φησὶν, ὁ νεφέλας συνάγων καὶ στερεῶν βροντὴν, καὶ
Ps. cxxxiv. 7. "ἐξάγων ἀνέμους ἐκ θησαυρῶν αὐτῶν," ὁ φανερὸν καθιστὰς
ὃν ἂν ἐθέλοιμι τοῖς τῆς βασιλείας ἐναβρύνεσθαι θώκοις.
οὐκοῦν Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ Κύριος τῶν κυρι-
ευόντων, ὁ φύσει Θεὸς, αὐτὸς ὁ ποιῶν ὄρθρον, τουτέστιν ἡμέ-
c ραν ἤτοι φῶς, αὐτὸς ὁ ποιῶν ὁμίχλην, τουτέστι, σκότος ἢ
νύκτα· αὐτὸς ὁ ἐπιβαίνων ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς γῆς, ὁ παντὸς
ἐπηρμένου καὶ ὑψηλοῦ κρείττων τε καὶ ὑπερκείμενος, ὄνομά
τε πρέπον καὶ πολὺ λίαν ἐοικὸς τῇ ἑαυτοῦ δόξῃ φορῶν, τὸ
Κύριος παντοκράτωρ.

Θέα δὴ οὖν, ὅσην ἐφ' ἡμᾶς ποιεῖται τὴν ἡμερότητα καὶ
φιλανθρωπίαν ὁ τῶν ὅλων Θεός. ἐπαρτήσας γὰρ τὴν
ἀπειλὴν, καὶ τὰ μὲν ὡς ἤδη γέγονε, τὰ δὲ ὡς ἔσται προει-
ρηκὼς, καλεῖ πρὸς ἐπίγνωσιν, καὶ μυσταγωγεῖ τὸν ἐκκε-
d κλικότα, καὶ ἀνακομίζει πρὸς σύνεσιν τὸν ἐξ ἀμαθίας ὠλι-
σθηκότα· καὶ τοῖς οὐκ εἰδόσι τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς
Δεσπότην, ἀπό γε τοῦ πάντα δύνασθαι κατορθοῦν καὶ κατ-

4. οὐ Edd. 5. βασιλείαν iid. 8. ἐν ἀέρι τε] ἐναεριόν τε Edd. invitis A.B.b. 9–11. Haec καὶ τὴν—ἐκ τοῦ Πνεύματος desunt in Edd. τῆς φωνῆς pro τὴν φωνὴν A. 11. τοῦ om. B. 12. συνάγων B. συλλέγων Edd. 14. θέλοιμι A. ἐναβρύνεσθαι A. ἐνιδρύεσθαι B. ἐναβρύνασθαι Edd. Statim θάκοις A. 17. τὸ pro τοι B. 18. ὁ prius assumptum ex A.B.b. 20. αὐτοῦ A. 22. τὴν assumptum ex A.B. 28. τε pro γε Edd.

ἄρχειν τῶν ὅλων, ἑαυτὸν καθίστησιν ἐναργῆ. τοῦτο δὲ ἦν "πόνῳ καὶ μάστιγι" σωφρονίζοντος, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ ἀνεθελήτως αὐτοὺς καταπαιδεύοντος εἰς ἐπιστροφὴν, καὶ τὰ δι' ὧν ἦν εἰκὸς ἀναμαθεῖν δύνασθαι τὰ ἀμείνω φρονεῖν, χρησίμως ἐπάγοντος. Hier. vi. 7.

e

Ἀκούσατε τὸν λόγον Κυρίου τοῦτον, ὃν ἐγὼ λαμβάνω ἐφ' ὑμᾶς Κεφ. ε'.
θρῆνον. οἶκος Ἰσραὴλ ἔπεσεν, οὐκ ἔτι οὐ μὴ προσθῇ τοῦ 2
ἀναστῆναι. παρθένος τοῦ Ἰσραὴλ ἔσφαλεν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῆς,
οὐκ ἔστιν ὁ ἀναστήσων αὐτήν.

Οἱ μακάριοι προφῆται τὰ κακὰ τὰ κατά τινων ἐσόμενα προαναμανθάνοντες, εἶτα δειμάτων ἐντεῦθεν ἀναπιμπλάμενοι a 297 A. καὶ ὑπεραλγοῦντες ὡς ἀδελφῶν, θερμοτέρας ἔσθ' ὅτε ποιοῦνται τὰς ἐπιπλήξεις, μονονουχὶ δάκνοντες ἐξ ἀγάπης, καὶ διανιστάντες εἰς νῆψιν τῇ προαγορεύσει τῶν ὅσον οὐδέπω συμβησομένων. τοιοῦτόν τι καὶ νῦν ὁ Προφήτης ἐπιτελεῖ, λέγων μὲν ὡς ἐξ ἰδίου προσώπου, πλὴν οὐχὶ τὰ ἀπὸ γνώμης ἰδίας, ἀλλ' ὡς ἐκ θείων χρησμῳδημάτων. ταύτῃτοί φησιν Ἀκούσατε τὸν λόγον Κυρίου τοῦτον ὃν ἐγὼ λαμβάνω ἐφ' ὑμᾶς θρῆνον. λελάληκε μὲν γὰρ ἐν ἐμοὶ, φησὶν, ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, b συντέθειται δέ μοι θρῆνος ἐφ' ὑμᾶς τοὺς ἀποφοιτῶντας αὐτοῦ. καὶ τί δὴ ἄρα τὸ γοερόν ἐστι μέλος; τί τὸ θρήνημα; καὶ ἐφ' ὅτῳπερ ἂν γένοιτο παρ' ἐμοῦ τὸ δάκρυον; δεινὴ καὶ ἀνουθέτητος ἡ συμφορά. οἶκος Ἰσραὴλ ἔπεσε. συνειστήκει μὲν γὰρ, τιμωμένου τε καὶ ἀγαπωμένου Θεοῦ, καταπέπτωκε

2. σωφρονίζοντος] + καὶ Edd. δὲ assumptum ex A.B. 3. καταπαιδεύοντος B. καταπαίοντος A. Edd. 4. ἦν assumptum ex A. ἀναμαθεῖν om. B. retinui cum A. 6. τὸν om. A. τοῦτον om. F. Edd. 7. θρηνῶν F. οἶκος] + τοῦ Edd. (XII.) προσθῇ A.B. (Alex. XII.) προστεθῇ Edd. προσθετῇ (sic) F. [προσθήσει Vat.] Statim τοῦ om. Edd. (Co.) 8. τοῦ om. F. Edd. (91, 97, 153.) ἐσφάλη F. Edd. (Co.) αὐτῆς A.B. (XII.) αὐτοῦ Edd. (Vat.) [Neutrum habet Alex.] 9. ἀνιστῶν F. Edd. (22. al.) [οἱ ὁ ἀνιστῶν XII mg.] 10. Haec τὰ κακὰ assumpta ex A. 13. διανιστῶντες Edd. 14. οὐδέπω A. οὔπω Edd. 17. ἴδια A. 18. τὸν om. A. ut supra. 20. ἐφ' A. εἰς B. Edd. 21. δεῖ pro δὴ A. ἐστι om. A. 23. ἡ assumptum ex A. 24. τε assumptum ex A.

δὲ νυνὶ, ταῖς τῶν πλανωμένων ἀπονοίαις παρωτρυμμένου. εἶτα τίς ὁ ἐγερῶν τὸν τοῖς θείοις νεύμασι καταπίπτοντα; ἔσφαλεν ἡ παρθένος, ἀντὶ τοῦ πεπόρνευκε. ποία δὲ αὕτη; c πάντως που πάλιν ὁ Ἰσραὴλ, ἤγουν ἡ τῶν Ἰουδαίων Hier. iii. 4. Συναγωγὴ, πρὸς ἣν εἴρηται παρὰ Θεοῦ "Οὐχ ὡς οἶκόν "με ἐκάλεσας καὶ πατέρα καὶ ἀρχηγὸν τῆς παρθενίας σου;" οὐκοῦν ἡ τῆς παρθενίας ἀρχηγὸν λαχοῦσα Θεὸν, ἔσφαλεν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῆς, τουτέστι, πεπόρνευκε καὶ ἀπροφάσιστον ἔχει τὴν ἁμαρτίαν. πεπόρνευκε μὲν γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ ποτέ· ἀλλ' ἦν ἐν γῇ οὐκ ἰδίᾳ, καὶ τοῖς τῶν κρατούντων ὑπέστρωτο νόμοις, τάχα που καὶ ἀβουλήτως εἰς τὰ ἐκείνων ἔθη κατεβιά- d ζετο, τῆς προγονικῆς εὐσεβείας ὡς ἐξ ἀνάγκης ἐξωθουμένη· νυνὶ δὲ μαχλὰς κατωθοῦντος οὐδενός· ἔστι γὰρ ἐπὶ τῆς ἰδίας, ἔνθα νόμος ὁ παιδαγωγὸς, ἀποκομίζων αὐτὴν εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ φύσει τε καὶ ἀληθῶς ὄντος Θεοῦ, ἀνειμένη δὲ καὶ ἐλευθέρα καὶ ἀνεπίπληκτος παντελῶς ἡ εἰς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀρίστων ὁδός. τίς οὖν αὐτῇ τῆς ἀπολογίας ἐκπορισθείη λοιπὸν ὁ τρόπος; πεπόρνευκε γὰρ, οὐ βεβιασμένη· πόθεν; ἀλλ' ἑκοῦσα λοιπόν. ταύτητοί κατερραγμένη· οὐκ ἔστιν ὁ ἐγερῶν. εἰρήσθω δὴ οὖν εὖ μάλα καὶ πρός γε ἡμῶν αὐτῶν Ps. lxxv. 8. e τῷ πάντα ἰσχύοντι Θεῷ "Σὺ φοβερὸς εἶ, καὶ τίς ἀντιστή- "σεταί σοι ἀπὸ τῆς ὀργῆς σου."

Πέπτωκε δὲ καὶ ἑτέρως ἡ τῶν Ἰουδαίων πληθὺς, διὰ τῆς εἰς Χριστὸν παροινίας καταβιαζομένη πρὸς ὄλεθρον, καὶ κεῖται λοιπὸν ἐπαμύνοντος οὐδενὸς, περιμένουσα δὲ πάλιν τὴν τοῦ κατοικτείροντος χάριν, φημὶ δὴ Χριστοῦ. κληθι-

1. παροτρυνομένου A. 2. ἐγείρων A. 3. ἐσφάλη Aubertus. Statim γὰρ add. B. Edd. invito A. παρθένος A.B.b. παρθενία Edd. Statim τουτέστι pro ἀντὶ τοῦ iid. invitis A.B. b. 6. καὶ alt. om. A. (23.) 7. ἐσφάλη Edd. 8. ἐπόρνευσε B. 9. πεπόρνευκε μὲν γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ ποτέ] πάλαι μὲν γὰρ πεπόρν. ἐν Αἰγύπτῳ b. 13. νῦν A. invitis B.b. Hoc μαχλὰς accessit ex b. μάλα post δὲ add. A. τῆς] Sic edidi ex B. γῆς Edd. 15. ἀληθοῦς Edd. invitis A.B.b. 18. Haec λοιπὸν ὁ accesserunt ex A. βεβιασμένη· πόθεν] Sic correxi. βεβιασμένη ποθὲν A.B. Edd. 19. κατερραγμένη· οὐκ A. κατερραγμένην οὐκ Edd. 20. ἐγείρων A. γε om. A. 24. ἔλεγχον pro ὄλεθρον Edd. invitis A.B. 25. πάλιν A. μόνην Edd.

σεται γὰρ καὶ αὕτη πρὸς ἐπίγνωσιν διὰ πίστεως ἐν ἐσχάτοις τοῦ αἰῶνος καιροῖς.

a 298 A.
Διότι τάδε λέγει Κύριος Ἡ πόλις ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο χίλιοι, 3
ὑπολειφθήσονται ἑκατόν· καὶ ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο ἑκατὸν,
ὑπολειφθήσονται δέκα τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ.

Διατρανοῖ δὴ λίαν ἐν τούτοις τὸ τίνα πεσεῖται τρόπον. κένανδροι γὰρ, φησὶν, ἀπομενοῦσιν αἱ πόλεις, δαπανῶντος τοῦ πολέμου τοὺς ἐν αὐταῖς, καὶ ἀθλιότητος εἰς τοῦτο μετακομίζοντος, ὡς μόλις αὐταῖς τὴν δεκάτην ἀπομεῖναι μοῖραν. ἐπειδὴ γὰρ αὐτοὶ παροτρύνοντες ἀνενηνόχασι τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσιν εἰς τὴν τριημερίαν τὰ ἐπιδέκατα αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ b Supra iv. 4. μόλις ὡς ἐν μοίρᾳ δεκάτῃ περιλειφθήσονται, μονονουχὶ ταλαντεύοντος Θεοῦ τὸ πλημμέλημα, καὶ ταῖς δυσσεβείαις αὐτῶν ἀντεπάγοντος τὴν ἰσόῤῥοπον δίκην.

Φοβερὸν οὖν ἄρα τὸ ἐν θυμῷ παιδεύεσθαι· ταύτῃτοι καὶ ἐλιπάρει Θεὸν ὁ προφήτης λέγων "Παίδευσον ἡμᾶς, Κύριε, Hier. x. 24. "πλὴν ἐν κρίσει, καὶ μὴ ἐν θυμῷ, ἵνα μὴ ὀλίγους ἡμᾶς "ποιήσῃς."

Διότι τάδε λέγει Κύριος πρὸς τὸν οἶκον Ἰσραὴλ Ἐκζητήσατέ με 4
καὶ ζήσεσθε· καὶ μὴ ἐκζητεῖτε Βαιθὴλ καὶ εἰς Γάλγαλα μὴ c
εἰσπορεύεσθε, καὶ ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου μὴ ἀναβαίνετε, ὅτι 5
Γάλγαλα αἰχμαλωτευομένη αἰχμαλωθευθήσεται, καὶ Βαιθὴλ ἔσ-
ται ὡς οὐχ ὑπάρχουσα. ἐκζητήσατε τὸν Κύριον καὶ ζήσατε, 6

1. αὕτη B. αὐτὴ Edd. 5. οἴκῳ om. A. 8. κατακομίζοντος b. 10. παροτρύνοντες A. παροτρύναντες Edd. Fit vacuum in B. Statim ἀνηνέγκασι A. 11. πνεύμασιν pro δαίμοσιν A. τριημέρειαν B. αὐτῶν assumptum ex A. 12. δεκατέρᾳ pro δεκάτῃ Edd. 15. οὖν om. A. 19. πρὸς] ἐπὶ F. Edd. (42.) οἶκον] + τοῦ Edd. (Co.) ἐμὲ Edd. (Co.) 20. ζήσετε F. Edd. (Co.) 21. ἀναβαίνετε A.B. (Alex. XII.) cf. infra 299 a. διαβαίνετε Edd. (Vat.) Statim διότι F. Edd. (Co.) 22. αἰχμαλωτιζομένη F. Statim αἰχμαλωτευθήσεται A.B. αἰχμαλωτισθήσεται Edd. ἔσται ὡς desunt in Edd. 23. ζήσατε A. Edd. (Vat. XII ante corr.) ζήσετε F. (Alex. XII supra lineam) ζήσεσθε B.

ὅπως μὴ ἀναλάμψῃ ὡς πῦρ ὁ οἶκος Ἰωσὴφ καὶ καταφάγεται αὐτὸν, καὶ οὐκ ἔσται ὁ σβέσων τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ.

d Οὐκ ἐᾷ πάλιν τοὺς ἡμαρτηκότας κατολισθεῖν εἰς ἀπό-
γνωσιν, καίτοι δειναῖς καὶ ἀφορήτοις πλημμελείαις ἐνει-
λημμένους· προΐσχεται δὲ τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ, σαγηνεύων
εἰς μετάγνωσιν· εἰσκεκόμικέ τε καὶ νῦν ἀναγκαίως αὐτὸν
ἀνήσειν αὐτοῖς ὑπισχνούμενον τὰ ἐγκλήματα, ἀπαλλάξειν
δὲ καὶ ποινῆς καὶ τῶν εἰς τοῦτο δειμάτων. φύσει γὰρ
Joel ii. 13. ἀγαθὸς ὁ Δημιουργὸς, "Μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ
"μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις," καθὰ γέγραπται, καὶ ᾗ φησὶν
Ezek. xviii. 23. αὐτὸς διὰ φωνῆς Ἰεζεκιὴλ "Οὐ θέλει τὸν θάνατον τοῦ
e "ἀποθνήσκοντος, ὡς τὸ ἀποστρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ
"αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς καὶ ζῆν αὐτόν." εἴπερ οὖν περὶ
πολλοῦ ποιεῖσθε τὸ ζῆν, καὶ ἀξιόληπτον ὑμῖν τὸ χρῆμα
φαίνεται, καταλήγετε τῆς ἀπάτης, καὶ τῆς οὕτω μακρᾶς
ἀμαθίας ἀποπηδήσαντες, ἐκζητήσατέ με φησὶ, τουτέστιν,
ἐμοὶ λατρεύσατε τῷ φύσει Θεῷ, τῷ ζωοποιῷ, τῷ σώζειν
ἰσχύοντι, ἔξω τε παντὸς τιθέντι κακοῦ τοὺς σεβομένους αὐτόν.
δεῖ δὲ δὴ, φησὶ, προαπονίπτειν ἑαυτοὺς, τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς
299 A. a ἐξωθοῦντας τῆς ἀποστασίας τὸν ῥύπον, καὶ προεκτήκειν εὖ
μάλα τὴν ἐκ τοῦ πεπλανῆσθαι κηλῖδα, κολλᾶσθαί τε οὕτω
λοιπὸν τῷ παναγάθῳ Θεῷ.

Τί δὲ δὴ καὶ δρᾶν ἔδει μετανοεῖν ἑλομένους, διεσάφει λέγων Μὴ ἐκζητεῖτε Βαιθὴλ καὶ εἰς Γάλγαλα μὴ εἰσπορεύεσθε, καὶ εἰς τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου μὴ ἀναβαίνετε. φρέαρ δὲ ὅρκου τὰ

1. ὁ om. Edd. (Co.) καταφάγεται A. (Alex. XII.) cf. infra 299 c. καταφάγῃ Edd. (Vat.) κατέδεται B. (86 mg.) 4. ἐπειλημμένους A. 5. τοῦ assumptum ex B. 7. τὰ deest in Edd. 9. μακρόθυμός] + τε A. 10. καθὼς Edd. 11. φωνῆς assumptum ex A.B. 12. ἀποθνήσκοντος A. cf. in S. Joannem 725 e. ἁμαρτωλοῦ B. Edd. τὸ] τοῦ A. ἀποστρέψαι A.B. ἐπιστρέψαι Edd. 13. αὐτοῦ assumptum ex A. (Alex.) 14. ἡμῖν Edd. ante Migne. 16. ἀθυμίας iid. 17. λατρεύσατε A. λατρεύητε B. λατρεύετε Edd. Statim τῷ φύσει τε Θεῷ καὶ ζωοπ. καὶ σώζ. B. 18. ἔξω τε παντὸς B. καὶ π. ἔξω Edd. 19. δεῖ B. δεῖν A. Edd. δὴ om. B. 20. ἐξωθοῦντας om. A. ἀποστάσεως Edd. 21. δὲ pro τε A. 22. Haec λοιπὸν τῷ παναγάθῳ [πανάγνῳ A.] accesserunt ex A.B. 23. διασαφεῖ Edd.

Γέραρά φησι· πόλις δὲ αὕτη τῶν Φυλιστιεὶμ, ἤτοι τῶν Παλαιστινῶν. ἐπειδὴ γὰρ ὤμοσαν ἀλλήλοις ὅ τε θεσπέσιος (Gen. xxi. 31, 32.) Ἀβραὰμ καὶ Ἀβιμελὲχ, καὶ συνθήκας εἰρηνικὰς ἔθεντο ἐπὶ τοῦ φρέατος, μετωνόμαστο λοιπὸν ἡ πόλις εἰς τὸ φρέαρ τοῦ b ὅρκου. Γάλγαλα δὴ οὖν καὶ Βαιθὴλ καὶ μέντοι καὶ Γέραρα πόλεις ἦσαν πολὺ λίαν πρὸς ἀσέβειαν ἐκτετραμμέναι, καὶ πολυειδῆ τοῖς ἀπατωμένοις παρατιθεῖσαι τὴν πλάνην. τούτων ἀναγκαίως ἀποφοιτᾶν προστέταχεν, ἀναπλέξας τῷ λόγῳ καὶ ἀπειλὴν, ἵνα πανταχόθεν συνελαύνῃ πρὸς τὸ συμφέρον. οἰχήσονται γάρ φησι Βαιθὴλ τε καὶ αἱ λοιπαί. καὶ ἡ μὲν αἰχμάλωτος βαδιεῖται πρὸς ἐχθροὺς, ἡ δὲ οὕτω καταπρησθήσεται, ὡς δοκεῖν ἤδη πως μηδὲ ὑπάρξαι ποτέ. οὐκοῦν ζητείσθω Θεὸς, ἵνα ζήσητε, φησὶ, πρὶν ἀναλάμψαι τὸν οἶκον c Ἰωσὴφ καὶ καταφάγεται αὐτὸν, καὶ οὐκ ἔσται ὁ σβέσων. τὸ μὲν οὖν ἀναλάμψαι τὸ ἐμπρησθῆναί φησιν, οἶκον δὲ Ἰωσὴφ ὀνομάζει τὸν Ἐφραὶμ, ἤτοι τοὺς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ· γεγόνασι γὰρ ἐξ Ἰωσὴφ Ἐφραΐμ τε καὶ Μανασσῆς. ὥσπερ οὖν ὅταν αὐτοὺς Ἰσραὴλ ὀνομάζῃ, νοοῦμεν ὡς ἐκ πατρὸς κεκλῆσθαι τοὺς ἐξ αὐτοῦ, οὕτω κἂν λέγῃ τυχὸν Ἰωσὴφ, κατὰ τὸν ἴσον συνήσεις τρόπον.

Καλὴ τοιγαροῦν ἡ μετάγνωσις, ἀποσοβοῦσα τὰς δίκας, καὶ τὰ ἐξ ὀργῆς ἀνακόπτουσα, ἔξω τε τιθεῖσα τοὺς ἐπιτη- d δεύοντας αὐτὴν τῶν δεσποτικῶν κινημάτων, καὶ ἁπάσης ἡμᾶς ἀπαλλάττουσα συμφορᾶς.

Κύριος ὁ ποιῶν εἰς ὕψος κρῖμα, καὶ δικαιοσύνην εἰς γῆν ἔθηκεν· 7

1. τοῦ φιλιστιεὶμ Edd. τῶν alt. om. A. 2. ὅ τε θεσπέσιος accesserunt ex A.B. 3. εἰρηνικὰς A. b. εἰρήνης Edd. 4. μετωνόμαστο B. μετωνόμασται Edd. εἰς om. A. b. habet B. 5. ἐν ante Γαλγ. add. A. 6. λίαν assumptum ex B. deest in A. 7. ἀπατωμένοις] πανωμένοις A. (λ superscr.) Statim περιτιθεῖσαι Edd. 8. προσέταξεν Edd. invitis A. b. 16. τῇ deest in Edd. 18. Ἰσραὴλ αὐτοὺς inv. ordine iid. 19. λέγῃ B. et a. m. alia A. λέγοι Edd. καὶ pro κατὰ Edd. ante Migne. 21. καλὸν Edd. 22. τε om. A. 23. αὐτῇ Edd. 24. ἀπαλλ. συμφορᾶς hoc ordine A. 25. Κύριος accessit ex A.B.

(Alex. XII.)

8 ποιῶν πάντα καὶ μετασκευάζων, καὶ ἐκτρέπων εἰς τὸ πρωῒ
σκιὰν, καὶ ἡμέραν εἰς νύκτα συσκοτάζων, ὁ προσκαλούμενος
τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ πρόσωπον τῆς
e γῆς, Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ. ὁ διαιρῶν
9 συντριμμὸν ἐπὶ ἰσχὺν καὶ ταλαιπωρίαν ἐπὶ ὀχύρωμα ἐπάγων.

*Μυσταγωγικὸς ὁ λόγος, καὶ ὅτι μάλιστα πρέπων τοῖς
καλουμένοις εἰς ἐπίγνωσιν Θεοῦ, καὶ πρὸς τὸ τῆς ἀληθείας
φῶς ἰέναι σπουδάζουσι. πρόκειται γὰρ τῷ Προφήτῃ διδάξαι
τοὺς πλανωμένους, πρῶτον μὲν ὅτι τῷ τῶν ὅλων τὸ κράτος
ἀνῆπται Θεῷ, καὶ τοῖς αὐτοῦ νεύμασι πηδαλιουχεῖται τὰ
σύμπαντα, καὶ νόμῳ δικαιοσύνης ἡ παμμακαρία τῶν ἀγγέ-*
300 A. a *λων ὑπενήνεκται πληθύς· καὶ ὅτι πάντῃ τε καὶ πάντως τοὺς
ὄντας ἐπὶ τῆς γῆς ἀκόλουθόν τε καὶ ἀναγκαῖον τοῖς τῆς παρ'
αὐτοῦ δικαιοσύνης κατεζεῦχθαι νόμοις. εἰ γὰρ τὸ ἄμεινον
ἐν τούτοις καὶ δουλεύει Θεῷ, καὶ ὑπέστρωται μετὰ φόβου
τῶν ἐν ὕψει πνευμάτων ἡ ἁγία πληθὺς, πῶς ἂν ἢ πόθεν τὸ
ἀνεπίπληκτον ἔχοι διανενευκὸς εἰς τὸ ἐξήνιον τὸ οὕτω μειο-
νεκτούμενον φύσει τε καὶ δόξῃ, τουτέστιν, ὁ ἐκ γῆς τε καὶ
εἰς γῆν ἄνθρωπος; ὁ τοίνυν, φησὶ, τῶν ὅλων* Κύριος ὁ εἰς
b ὕψος ποιῶν κρῖμα. *ὅμοιον δὲ ὡς εἰ λέγοι Ὁ τοῖς ὑψοῦ τε
καὶ ἄνω πνεύμασι τῆς αὐτοῖς πρεπούσης δικαιοσύνης ἐντι-
θεὶς τὸν τρόπον·* κρῖμα *γὰρ τὴν δικαιοσύνην φησίν· αὐτὸς
τέθεικε* καὶ εἰς γῆν δικαιοσύνην, *τουτέστιν, ὡρίσατο καὶ τοῖς
ἐν γῇ νόμους, καθ' οὓς ἂν πρέποι διαζῆν αὐτοὺς, εἰ ἐν λόγῳ
τέθειται παρ' αὐτοῖς τὸ εὖ εἶναι καὶ ζῆν, καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ
μετέχειν ἡμερότητος καὶ φιλανθρωπίας. ὅτι δέ ἐστι* παν-
τοκράτωρ *καὶ παναλκὴς ὡς Θεὸς, καὶ ἀμήχανον αὐτῷ παντε-*

1. *ποιῶν*] *ὁ ποιῶν* Edd. (Vat.) *κατασκευάζων* F. (Co.) 2. *σκοτάζων* F. (Co.) 4. *ὁ* sec. om. F. Edd. (XII.) *αὐτοῦ* F. Edd. 6. *Μυσταγωγὸς* iid. 9. *τῷ τῶν ὅλων . . . . Θεῷ* A. *τῶν ὅλων . . . . Θεὸς* B. Edd. 15. *μετὰ φόβου* A. B. *μὲν φόβῳ* Edd. 16. *πνευματικῶν* pro *πνευμάτων* Edd. 17. *ἔχῃ* iid. *εἰ* pro *εἰς* iid. ante Migne. 18. *καὶ εἰς γῆν*] *καὶ ἀπὸ γῆς τε* A. 19. *ὁ τοίνυν φησὶ τῶν ὅλων* A. *τοίνυν φησὶ τῶν ὅλων ὁ* B. *ἐγὼ τοίνυν φησὶν ὁ τῶν ὅλων* Edd. 21. *αὐτῆς* Edd. *ἐντιθεὶς* B. *συντιθεὶς* A. Edd. 23. *τοῖς* A. *τοὺς* B. Edd. 24. *εἰ* A. *καὶ* Edd. 26. *μετασχεῖν* A. 27. *ὁ* pro *ὡς* Edd. *αὐτῷ παντελῶς οὐδὲν* A. *οὐδὲν αὐτῷ παντελῶς* Edd.

λῶς οὐδὲν, εἴκει δὲ καὶ αὐτὴ τῶν στοιχείων ἡ φύσις, καὶ c μεθίσταται τὰ ὄντα πρὸς τὸ αὐτῷ δοκοῦν, ἀποδείκνυσι, λαβὼν εἰς παράδειγμα τὸ ἐκτρέπειν μὲν εἰς τὸ πρωῒ σκιὰν, ἡμέραν δὲ αὖ συσκοτάζειν εἰς νύκτα· καὶ πρός γε δὴ τούτοις, ὅτι καὶ ἐξ ἁλὸς ὕδωρ, ἀφάτῳ δυνάμει πρὸς τὸ ὑψοῦ τε καὶ ἄνω καλῶν, γλυκὺ καθίησι τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς, τοῖς τοῦ κρατοῦντος νεύμασι μεταχωροῦν εἰς τὸ παρὰ φύσιν. ἐκτρέπεσθαι δέ φησιν εἰς τὸ πρωῒ σκιὰν, τουτέστι, τὴν νύκτα, ἤγουν τὸ σκότος μεταφοιτᾶν εἰς ἡμέραν. ὡς γὰρ ὁ μακάριος γράφει Μωυσῆς "Σκότος ἦν" ἐν ἀρχαῖς "ἐπάνω τῆς ἀβύσ- Gen. i. 2. "σου," τουτέστιν ἡ σκιά· ἀλλ' "Εἶπεν ὁ Θεὸς, φησὶ, καὶ d Ib. 3. "ἐγένετο φῶς" οὕτως εἰς τὸ πρωῒ, τουτέστιν εἰς ἡμέραν, μετατετράφθαι φαμὲν τὴν σκιὰν, τουτέστι τὸ σκότος. ἀλλ' ἡμέρας γεγενημένης ἐπελάβετο αὖθις ἡ νύξ· τοῦτό ἐστι τὸ ἡμέραν εἰς νύκτα συσκοτάζειν. ὠφελεῖ δὴ οὖν ὁ Προφήτης τοὺς πεπλανημένους, οὐκ ἄψυχον ὕλην, τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς ὄντα Θεὸν καταδεικνὺς, οὔτε μὴν ἐν ἴσῳ ταῖς δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς, ἤγουν κατά τινας ὄντας τῶν ἐκ τέχνης ἀνθρωπίνης ἐξηυρημένων θεῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄνω πνευ- e μάτων βασιλέα καὶ νομοθέτην, καὶ τῶν ἐπὶ γῆς ὁμοίως, καὶ δεσπόζοντα τῶν στοιχείων, καὶ πρὸς τὸ αὐτῷ δοκοῦν μετακλίνοντα τῶν ὄντων τὴν φύσιν. ταύτῃ γὰρ δὴ, καὶ μάλα δικαίως, φησὶν ὄνομα πρέπον αὐτῷ τὸ Κύριος ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ. ἐπειδὴ δὲ ταῦτά ἐστι φύσει τε καὶ ἀληθῶς, διαιρεῖ συντριμμὸν ἐπὶ ἰσχὺν, ἐπάγει δὲ καὶ ταλαιπωρίαν ἐπ' ὀχύρωμα· καταδράττεταί φησι τῶν ὑπερηφάνων, καὶ τοῖς

2. *μεθίστανται* B. *πάντα* pro *ὄντα* A. 4. *δὲ* pro *δὴ* Edd. 5. *ὅτι* om. A. 6. *καθίησι* B. *καθί..ησι η* in rasura A. *καθίστησι* Edd. 7. *ῥεύμασι* iid. invitis A.B. *τὸ*] *τὰ* Edd. 8. *σκιὰν*] + *θανάτου* b. (XII mg. 22. al.) invitis A.B. *τὸ* pro *τὴν* Edd. repugnantibus A.B. b. 9. *τὸν σκότον* A. Statim *καταφοιτᾶν* Edd. repugn. A.B.b. Haec *ὁ μακάριος* accesserunt ex A.B.b. 10. *γράφει* post M. tr. Edd. *ἀρχῇ* iid. 11. *ἡ* accessit ex A. b. 13. *μὲν* pro *φαμὲν* Edd. inv. A.B.b. *τὸν σκότον* A.b. 14. *ἐπελάβετο* A.B. *ἐπέλαβεν* b. *ἐπελαύνετο* Edd. *τοῦτό ἐστι* b. *τουτέστι* A.B. Edd. 16. *τε*] *δὲ* Edd. 17. *ἀληθῆ* iid. 18. *τινας ὄντας*] *τινα ὄντα* iid. 19. *ἐξηυρημένων* A. *ἐξευρ.* Edd. 20. *νομοθέτην*] *Δεσπότην* A. 22. *τὰς φύσεις* A. 23. *τὸ* assumptum ex A. 24. *ἀληθῶς* A. *ἀληθείᾳ* Edd.

ἀποσειομένοις τὸν αὐτοῦ ζυγὸν ἐπιμερίζει συντριβάς. ἀλλὰ 301 A. a κἂν εἴ τις οἴηται τυχὸν ἐξ ἀποπληξίας ἰσχυρὸς εἶναι καὶ μέγας, καὶ τούτῳ ταλαιπωρίαν ἐπάγει. τοῦτο δὲ ἦν ὑπεμφαίνοντος εὐφυῶς, ὡς εἰ ἕλοιντο ῥαθυμεῖν, καὶ ἐν τοῖς τῆς ὑπερηφανίας ἐγκλήμασι διαμένειν ἔτι, καὶ μέγα φρονεῖν ἐπί γε σφίσιν αὐτοῖς, εἰς ἐσχάτην πεσοῦνται ταλαιπωρίαν, τῇ τοῦ πάντων κρατοῦντος χειρὶ λοιπὸν ὁσίως περιθραυόμενοι. (Prov. iii. 34.) "Κύριος γὰρ, φησὶν, ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται," κατὰ τὸ b γεγραμμένον, καὶ πολέμιον ἡγεῖται τὸν ἀλαζόνα καὶ ἀπειθῆ (Es. lxvi. 2.) καὶ δυσάγωγον· ἐπιβλέπει γεμὴν "ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ "ἡσύχιον καὶ τρέμοντα τοὺς λόγους" αὐτοῦ. καὶ ἀγαθὸν τὸ χρῆμα, καὶ ἀξιοζήλωτον ἀληθῶς παρά γε τοῖς ἄριστα διαζῆν ἑλομένοις.

10 Ἐμίσησαν ἐν πύλαις ἐλέγχοντα, καὶ λόγον ὅσιον ἐβδελύξαντο.

Ἀντέχεται πάλιν τῆς αὐτῷ πρεπούσης ἀκολουθίας ὁ λόγος. ἐπειδὴ γὰρ ὁ θεσπέσιος Προφήτης παντοκράτορά τε καὶ παναλκῆ κατωνόμαζε τὸν Θεὸν, προσετίθει δὲ ὅτι (Supra ver. 9.) c "διαιρεῖ συντριμμὸν ἐπὶ ἰσχὺν, καὶ ταλαιπωρίαν ἐπὶ ὀχύ-"ρωμα ἐπάγει," ταύτητοι καὶ νῦν ἀναγκαίως, ἵνα μήτις οἴηται περιττῶς ἐπάγειν αὐτὸν τοῖς ὀλίγα πταίουσι τὰς ὀργὰς, ἀπαριθμεῖται τὰ ἐγκλήματα, καὶ εἰς μέσον ἄγει τὰς αἰτίας, δι' ἃς συντρίμματα καὶ ταλαιπωρίαν ἐπιμερίζει τισίν. μεμισήκασι γάρ φησι τοὺς σωφρονιστὰς, παρ' οὐδὲν πεποίηνται τοὺς ἐλέγχοντας καὶ τοὺς ἀπορθοῦν εἰωθότας εἰς τὸ ἁνδάνον Θεῷ, βδελυρὸν ἡγήσαντο πάντα λόγον ὅσιον, τὸν d καλοῦντα δηλονότι καὶ παραθήγοντα πρὸς ὁσιότητα καὶ ἁγιασμόν. τὸ δὲ ἐν πύλαις νοήσεις, ἐναργῶς καὶ ἀναφανδὸν καὶ ἐν παῤῥησίᾳ. ἔοικε δὲ τῆς εἰς προφήτας καὶ

1. αὐτοῦ B. ἐπ' αὐτῷ A. ἐπ' αὐτῶν Edd. 2. εἴ assumptum ex A.B. οἴεται Edd. 4. ἐν assumptum ex A.B. 5. ὑπερηφανίας B. ἀπειθείας A. Pont. ἀπαθείας Aub. 8. φησὶν om. A. Haec κατὰ τὸ γεγραμμένον desunt in Edd. 14. ἐλέγχοντας B. invito A. 17. προσετίθη Edd. 24. ἀπορθοῦν A.B. ἐπανορθοῦν Edd. 28. καὶ prius om. B.

νόμον ἀπονοίας αὐτῶν καὶ ἀποστροφῆς διαμεμνῆσθαι νυνί. ἤλεγχον μὲν γὰρ οἱ προφῆται, προσιόντες ἀκρύπτως. ὅσιος δὲ λόγος ὁ νόμος ἦν, ὅτι καὶ Θεοῦ καὶ δικαιοσύνης πρύτανις, καὶ παιδαγωγὸς εἰς εὐσέβειαν, καὶ τοῦ φύσει τε καὶ ἀληθῶς Θεοῦ δεικτικός. διὰ τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, "ἁγίαν e Rom. vii. 12. "καὶ δικαίαν καὶ ἀγαθὴν" τὴν διὰ Μωυσέως εἴρηκεν ἐντολήν. οὐκοῦν νοσημάτων αἴσχιστον, καὶ τῶν ἐν ψυχῇ παθῶν ῥίζα τις ὥσπερ καὶ γένεσις τὸ ἀποσείεσθαι συμβουλὰς, καὶ μισεῖν ἐλέγχους, καὶ δοκεῖν τὸν θεῖον μηδὲ εἰδέναι νόμον. ὁ γάρ τοι πρὸς τοῦτο φαυλότητος καθιγμένος, νηΐ που πάντως ἔσται προσεοικὼς πηδαλίων ἐρήμῃ, καὶ οὐκ ἐχούσῃ τὸν ἐφεστηκότα, ἣ παντὶ πνεύματι περιφέρεται, καὶ πρὸς τὸ ὠθοῦν ἁπλῶς ἀπερισκέπτως ἵεται, μονονουχὶ καὶ μεθύουσα, καὶ κυμάτων ἄθυρμα φαινομένη λοιπόν. ἀλλ' ὅ γε σοφὸς ἡμῖν a 302 A. Δαυεὶδ μακαρίζει τὸν δίκαιον ἐκεῖνον λέγων "Ὁ νόμος τοῦ Ps. xxxvi. 31. "Θεοῦ αὐτοῦ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ οὐχ ὑποσκελισθήσεται τὰ "διαβήματα αὐτοῦ·" ἀπορθοῖ γὰρ ὁ νόμος εἰς τὸ ἀρέσκον Θεῷ.

Διὰ τοῦτο ἀνθ' ὧν κατεκονδύλιζον εἰς κεφαλὰς πτωχῶν, καὶ 11 δῶρα ἐκλεκτὰ ἐδέξασθε παρ' αὐτῶν, οἴκους ξυστοὺς ᾠκοδομήσατε καὶ οὐ μὴ κατοικήσητε ἐν αὐτοῖς, καὶ ἀμπελῶνας ἐπιθυμητοὺς ἐφυτεύσατε καὶ οὐ μὴ πίητε τὸν οἶνον αὐτῶν. b

Ἀληθὲς, ὅτι καὶ πάντῃ τε καὶ πάντως τὸ ἀποσχέσθαι τῶν ἀγαθῶν τὴν τῆς φαυλότητος ἔχει γένεσιν, καὶ ἡ τοῦ χρησίμου τε καὶ ὠφελεῖν πεφυκότος ἀποστροφὴ τοῖς οὐχ

1. νῦν pro νυνί A. 2. ἤλεγχον^το A. 3. καὶ prius om. B. 5. Haec ὁ μακάριος assumpta ex A.B. 7. αἰσχίστων A. ψυχῇ A.B. ψυχαῖς Edd. 13. ἁπλῶς] + καὶ Edd. ἵεται B. ἵεται A. Edd. 14. ἄθυρμα φαινομένη A.B. ἀθροίσματι φερομένη Edd. ἡμῖν Δαυεὶδ hoc ordine A.B. 16. αὐτοῦ prius om. B. (39. al.) 19. εἰς κεφαλὰς πτωχῶν A.B. (Alex.) πτωχὸν F. Edd. (36. al.) [πτωχοὺς Vat.] 20. αὐτοῦ F. Edd. (22. al.) ξυστοὺς A.B. (Alex.) ξεστοὺς Edd. (Vat.) Statim οἰκοδομήσατε A. (62, 95, 147, 153, 185.) 21. καὶ alt. assumptum ex A.B. (Alex. XII.) 22. Habet ἐφυτεύσατε A. 23. καὶ prius assumptum ex A. 24. γένεσιν ἔχει A. 25. χρησίμου A. χρηστοῦ B. Edd.

ὧδε ἔχουσι περιπταίειν ἡμᾶς ὡς ἐξ ἀνάγκης ποιεῖ. ὅνπερ γὰρ τρόπον φωτὸς ἀπεληλασμένου, κατ' ἴχνος εὐθὺς καὶ κατὰ πόδας εἶσι τὸ σκότος, οὕτως ἀρετῆς ἀποφοίτησις ἑπομένην ἔχει τὴν τῆς φαυλότητος εἰσδρομήν. οὐκοῦν, Supra ver. 10. ἐπειδήπερ μεμισήκασι μὲν "ἐν πύλαις ἐλέγχοντα, κατε-"βδελύξαντο δὲ καὶ λόγον ὅσιον," εἰς πολυειδῆ κατώλισθον c ἁμαρτίαν, ἐτράποντό τε πρὸς πλεονεξίαν, καὶ τὴν ὅτι μάλιστα κατεστυγημένην Θεῷ καταδυναστείαν ἐπιτηδεύ- Es. lviii. 4. οντες, ἔτυπτον μὲν "Πυγμαῖς ταπεινὸν," καὶ ἐκονδύλιζον εἰς κεφαλὰς πτωχῶν, οἱ ἁδροί που πάντως καὶ τῶν ἄλλων ὑπερκείμενοι δόξῃ τε καὶ πλούτῳ· διήρπαζον δὲ δωρεᾶς ὀνόματι, παρ' οὐχ ἑκόντων δεχόμενοι τὰ τῶν ἐνόντων αὐτοῖς τιμιώτερα. πλὴν ἀποφαίνει χρησίμως, ὅτι τοῖς τὰ τοιαῦτα δρᾶν εἰωθόσιν ἀνόνητος ἡ πλεονεξία, καὶ τὸ αἰσχρῶν ἡττᾶσθαι d λημμάτων εἰς λύπας ἐκτελευτᾷ, καὶ δίκην ἔχει τὸ πέρας. εἰ γὰρ μήτε οἴκων ἀπολαύσουσι τῶν ὡς ἐν σπουδῇ καὶ φιλοτίμως ἐξειργασμένων, εἰκῇ δὲ αὐτοῖς πονεῖται τὰ ἐν ἀγροῖς, οἴχεται δὲ πρὸς ἀδόκητον ἔκβασιν τῶν ἠγαπημένων ἡ μέθεξις, δι' ἃ γέγονεν ἡ πλεονεξία, καὶ τὸ φιλοχρήματον εἰσέδυ πάθος, πῶς οὐκ εἰκαῖος καὶ ἀκερδὴς ἀναφανεῖταί τισιν, ὁ ἐπί γε τῷ χρῆναι πλεονεκτεῖν τρόπος; σοφὸν οὖν ἐκεῖνο περινοεῖν, Prov. xvi. 8. ὅτι καθά φησιν ὁ Παροιμιαστής "Κρείσσων ὀλίγη λῆψις e "μετὰ δικαιοσύνης ἢ πολλὰ γεννήματα μετὰ ἀδικίας." Col. iii. 5. εἰδωλολατρείαν δὲ καὶ ὁ Παῦλος τὴν πλεονεξίαν καλεῖ, καὶ μάλα εἰκότως· ἀθεότης γὰρ τὸ χρῆμα λοιπὸν, καὶ ἐν ἴσῳ τέθεινται τοῖς τὸν φύσει Θεὸν οὐκ ἐπεγνωκόσιν οἱ τὸν τῆς Rom. xiii. 10. εἰς ἀδελφοὺς ἀγάπης νόμον πατοῦντες, ἣ καὶ τοῦ νόμου τὴν πλήρωσιν ἔχει. ὁ δὲ νόμον οὐκ εἰδὼς, ἀρνεῖται τὸν Νομο-

2. ἀπεληλασμένου A. ἀπεληλαμένου Edd. 3. εἴη pro εἶσι A. ἐστὶ e suo Migne. 7. τε assumptum ex B. 8. κατεστυγμένην Edd. ante Migne. 9. καὶ ἐκονδύλ.] ἐκονδύλιζον δὲ A. 10. που A. πως Edd. 12. οὐχ ἑκόντων B. οὐκ ἐχόντων A. οὐκ ἀκόντων Edd. ἐνόντων A.B. ἐόντων Edd. 13. τοιάδε A. 15. λημμάτων] χρημάτων A. δίκην] λύπην A. 16. ἀπολαύουσι A. 19. τὸ om. A. 21. παρανοεῖν Edd. 22. καθὼς iid. κρεῖσσον iid. Statim μικρὰ μέρις pro ὀλίγη λῆψις A. 26. φύσει assumptum ex A.B. ἐγνωκόσιν A. 27. πατοῦντες νόμον inv. ordine A. τὴν om. A.

θέτην. σωφρονεστέρους δὲ ἡμᾶς καὶ ἀδίκου φιλοχρηματίας κρείττονας καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἀπετέλει λέγων "Τί γὰρ "ὠφεληθήσεται ἄνθρωπος ὅταν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, "τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος "ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ·" "Θησαυροὶ γὰρ ἀνόμους "οὐκ ὠφελήσουσι, κατὰ τὸ γεγραμμένον· δικαιοσύνη δὲ "ῥύσεται ἐκ θανάτου."

S.Matth. xvi. 26. a 303 A. Prov. x. 2.

Ὅτι ἔγνων πολλὰς ἀσεβείας ὑμῶν, καὶ ἰσχυραὶ αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν, 12
καταπατοῦντες δίκαιον, λαμβάνοντες ἀλλάγματα καὶ πένητας
ἐν πύλαις ἐκκλίνοντες. διὰ τοῦτο ὁ συνιῶν ἐν τῷ καιρῷ 13
ἐκείνῳ σιωπήσεται, ὅτι καιρὸς πονηρός ἐστιν.

Ὅτι μὴ ἐπὶ σμικροῖς, μήτε μὴν ἐπὶ τοῖς τυχοῦσι τῶν b πλημμελημάτων ἀμύνεται Θεὸς τοὺς προσκεκρουκότας, ἀνεξικακήσας δὲ μᾶλλον ἐπὶ μετρίοις πταίσμασι, ταῖς ἀχαλίνοις εἰς φαυλότητα ῥοπαῖς λοιπὸν ἐπάγει τὴν κίνησιν, πειρᾶται διδάσκειν. ἀποπεσεῖσθαι γὰρ οἴκων τοὺς ἐν Σαμαρείᾳ φησὶ, καὶ μέντοι καὶ ἀμπελώνων, καὶ παντὸς οἶμαι τοῦ κατευφραίνειν εἰδότος καὶ συνέχοντος εἰς εὐημερίαν. ἐπειδὴ τοίνυν δειναὶ καὶ μεγάλαι καὶ οὐκ ἔτι φορηταὶ γεγόνασιν αἱ παρ' αὐτῶν ἁμαρτίαι· κατεδυνάστευον γὰρ δίκαιον, ἢ ἄνδρα τυχὸν, ἤγουν, βλέποντες εἰς ἀνοσιότητα, ὀλίγα φροντίζειν ἠξίουν c ὀρθοῦ καὶ δικαίου κρίματος. ἔστι δὲ τοῦτο καταδυναστεύειν τρόπον τινὰ καὶ πλεονεκτεῖν ἀφυλάκτως τὸ δοκοῦν τῷ νόμῳ. ἐδέχοντο γὰρ καὶ ἀλλάγματα, τουτέστιν ἀντιδόσεις καὶ ἀντιμισθίας τῶν ἀδίκων κριμάτων· καὶ πρός γε τούτοις ἐξέκλινον πένητας ἐν πύλαις. καὶ τί δὴ τοῦτό ἐστιν; ἢ γὰρ ἐκεῖνό

Supra ver. 11.

2. Χριστὸς] Σωτὴρ A. Statim ἀπετέλει A. ἐπιτελεῖ B. Edd. 3–5. ὅταν— τῆς ψυχῆς αὐτοῦ A.B. καὶ ἑξῆς Edd. 8. ἔγνω Edd. ante Migne. 9. ἀνταλλάγματα B. πένητα F. (XII m. prima.) 10. τῷ om. Edd. (Co.) 11. καιρὸς om. F. Edd. 12. μικροῖς B. 14. μετρίοις A. Edd. μυρίοις B. τῆς ἀχαλίνης εἰς φ. ῥοπῆς Edd. 17. ἀμπελῶνος iid. τοῦ κατευφραίνειν εἰδότος A. κατευφραίνοντος iid. 18. ἐπειδὴ τοίνυν A. ἐπείτοι Edd. 19. φορητοὶ A. αἱ assumptum ex A. 20. τυχόντα Edd. 22. τρόπον τινὰ καταδυναστεύειν inv. ordine A. 25. ἐξέκλιναν A.

φησιν, ὅτι τοὺς τὰ μέτρια φρονεῖν ἀναπείθοντας, καὶ ἐν παῤῥησίᾳ περὶ τούτου συμβουλεύοντας ἐποιοῦντο φευκτούς· d ἤγουν ὅτι τὰ τῶν πενήτων κρίματα παρακρίνειν ἀπετόλμων, οὐ λεληθότως· πόθεν; οὐδὲ οἱονεὶ σοφιζόμενοι τὴν ἀσέβειαν, ἀλλ' οἱονεὶ ἐν πύλαις, τουτέστιν ἀναφανδὸν καὶ ἐν ὄψει πολλῶν, οὐδὲν ἔτι κατερυθριῶντες ὅλως, οὔτε μὴν αἰδῶ τινὰ τοῦ θείου ποιούμενοι νόμου. εἰς τοῦτο δὲ ἤδη φαυλότητός τε καὶ πονηρίας κατεβίβασαν τὸν καιρὸν, ὡς καὶ αὐτοῖς ἄμεινον ὁρᾶσθαι τοῖς σοφοῖς, καὶ τοῖς συνιέναι δυναμένοις οἰκονομίας πραγμάτων, τὸ μήτε ἐλέγχειν ἔτι, μήτε μὴν e ἐπανορθοῦν τοὺς δυσσεβεῖν ἑλομένους, διάτοι τὸ τοῖς οὐκ ἔχουσιν ὠτία προσεοικέναι λοιπὸν τοὺς ἐλεγχομένους, καὶ κυνηδὸν ἐπιθρώσκειν τοῖς ἐθέλουσιν ὠφελεῖν, καὶ ἐν ἐχθρῶν ποιεῖσθαι μοίρᾳ τοὺς τῶν καλλίστων εἰσηγητάς. ἐπετίμων γὰρ τοῖς ἁγίοις προφήταις, καὶ πραγμάτων αὐτοὺς πειρᾶσθαι παρεσκεύαζον εἰς μέσον ἰόντας ἔσθ' ὅτε, καὶ τοὺς ἄνωθεν αὐτοῖς διακομίζοντας λόγους. καὶ γοῦν Σεδεκίας ἀπαγγέλλοντα τὰ παρὰ Θεοῦ τὸν προφήτην Ἱερεμίαν ποτὲ μὲν ἐδέσμει, ποτὲ δὲ καὶ εἰς λάκκον καθίει, καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ τέλμασιν ἐναποπνίγειν ἤθελεν.

Hier. xliv. 15, 16; xlv. 6.

304 A. a

Οὐκοῦν ἐπὶ μικροῖς ἔτι πταίσμασι μετανοεῖν ἀναγκαῖον, καὶ μὴ ταῖς τῶν μειζόνων ἐπαγωγαῖς μονονουχὶ καὶ ἄκοντα παροτρύνειν Θεόν. εἰ γὰρ ἰσχυραὶ γένοιντο καὶ πολλαὶ λίαν αἱ ἁμαρτίαι, τότε δὴ πάντως ἀνταποδώσει, καὶ τὰς τῆς ἀγανακτήσεως ἐποίσει φλόγας. ἰσχυρὰς δὲ εἶναί φαμεν τὰς ἁμαρτίας, τὰς δεινάς τε καὶ ἀφορήτους· ὅτι "μὴ πᾶσα "ἁμαρτία πρὸς θάνατον," κατά γε τὴν σοφωτάτην τοῦ b Ἰωάννου φωνήν· εἰ δὲ μηδεμία νικᾶν ἰσχύει τὴν φιλανθρωπίαν Θεοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

1 S. Joan. v. 17.

2. φευκτικούς e suo Migne. 3. ὅτι assumptum ex B. 4. πόθεν om. B. ποθὲν A. εὐσέβειαν Edd. 5. οἱονεὶ A. οἷον iid. 10. οἰκονομίαν iid. 11. τοι assumptum ex b. 20. ἐναποπνίγειν A.B. ἀποπν. Edd. 23. παροτρύνειν A. Edd. παροξύνειν B. 24. ἀποδώσει B. 25. ποινάς pro φλόγας B. invito A. 27. εἰς pro πρὸς A. τοῦ om. A. 28, 29. Haec εἰ δὲ μηδεμία—Ἀμήν accesserunt ex B.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

᾿Εκζητήσατε τὸ καλὸν καὶ μὴ τὸ πονηρὸν, ὅπως ζήσητε, καὶ ἔσται 14
οὕτως μεθ᾽ ὑμῶν Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ· ὃν τρόπον
εἴπατε Μεμισήκαμεν τὰ πονηρὰ καὶ ἠγαπήκαμεν τὰ καλὰ, 15
καὶ ἀποκαταστήσατε ἐν πύλαις κρῖμα, ὅπως ἐλεήσει Κύριος ὁ
Θεὸς ὁ παντοκράτωρ τοὺς περιλοίπους τοῦ ᾿Ιωσήφ.

Ἔφην ἤδη πλειστάκις, ὡς οὐ μία γέγονεν αἰχμαλωσία,
διάφοροι δὲ κατὰ καιροὺς, καὶ ἀνὰ μέρος. Φουλὰ μὲν γὰρ c
ὁ ᾿Ασσυρίων πρῶτος ἐλθὼν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ τὰς δύο φυλὰς, 1 Par. v. 26.
τὰς πέραν τοῦ ᾿Ιορδάνου, καὶ τὰς ἐκεῖσε πόλεις ἀναστατώσας
ᾤχετο· μετ᾽ ἐκεῖνον δὲ ὁ Σαλμανασὰρ οὐ πᾶσαν ἑλὼν τὴν 4 Reg. xvii. 3.
Σαμάρειαν, ἀλλά τι μέρος εἰς τὴν ἑαυτοῦ σὺν τοῖς ἁλοῦσιν
ἀνεκομίζετο. ἐποίει δὲ τοῦτο ὁ Θεὸς οἰκονομικῶς, "πόνῳ Hier. vi. 7.
"καὶ μάστιγι" παιδεύων ἐκκεκλικότα τὸν ᾿Ισραὴλ, καὶ μετα-
τιθεὶς ἐπί γε τὸ δεῖν τὰ ἀμείνω καὶ πρεπωδέστερα φρονεῖν
τε καὶ δρᾶν. συμβέβηκε τοίνυν τοὺς ἐκ τῶν ἀρτίως ἡμῖν d

1, 2. Sic B. Τόμος β΄. λόγος τρίτος A. 3. ζήσετε A. (228.) 4. ὑμῶν] + Κύριος· οὕτως εἶπεν F. Edd. (Co.) 5. ἠγαπήκαμεν A.B. (Alex. XII.) ἠγαπήσαμεν Edd. (Vat.) 6. ἀποκαταστήσατε] ἀποκαταστήσεται F. Edd. (Co.) μικρὰ pro κρῖμα (sic) A. ἐλεήσει A. (Alex. 62, 147.) ἐλεήσῃ B. Edd. 7. τοῦ om. Edd. (Co.) 9. δὲ] + καὶ B. Edd. invito A. Φουλὰ] Sic edidi. Φοῦλα Edd. Φούλας B. 10. ᾿Ασσυρίων πρῶτος A. ᾿Ασσύριος Edd. 11. πέρας B. ἀναστατώσας B. ἀναστήσας A. ἀνασπάσας Edd. 12. μετ᾽ ἐκεῖνον] μετὰ τοῦτον Edd. Statim δὲ assumptum ex B. 14. ἐποιεῖτο A. ὁ assumptum ex A. 16. ἐπείγετο pro ἐπί γε τὸ (sic) A. πρεπωδέστατα Edd.

εἰρημένων πολέμων διαφυγεῖν ἰσχύσαντας, γνωσιμαχοῦντας ἤδη πως, ἐφ' οἷς ἠπάτηνται μετανοεῖν, εἰδέναι τε καὶ ὁμολογεῖν, ὅτι πολλὰ καὶ δύσοιστα πεπλημμεληκόσιν ἐπενήνεκται λοιπὸν τὰ ἐκ θείας ὀργῆς, εἶτα τῶν ἰδίων ἐθῶν τὴν ἐπανόρθωσιν μονονουχὶ καὶ κατεπαγγέλλεσθαι τῷ Θεῷ, λέγοντας Μεμισήκαμεν τὰ πονηρὰ καὶ ἠγαπήκαμεν τὰ καλά. οὐκοῦν ὃν τρόπον εἰρήκατε, φησὶ, ζητήσατε τὸ καλὸν καὶ μὴ τὸ πονηρὸν, ἵνα καὶ τὸ εὖ εἶναι κερδάνητε ζῶντές τε καὶ σωζόμενοι,
e καὶ μεθ' ὑμῶν γένοιτο Κύριος ὁ Θεὸς ὁ πάντων ἔχων τὴν ἐξουσίαν. ἀποκαταστήσατε δὲ καὶ ἐν πύλαις κρῖμα, τουτέστιν, ὀρθοὶ γένεσθε κριταί· μὴ ψῆφον ἄδικον καταγράφοντες τῶν ἀσθενεστέρων· μὴ τὴν τοῦ δικαίου παρασημαίνοντες δύναμιν· μήτε μὴν κονδυλίζοντες εἰς κεφαλὰς πτωχῶν· μήτε ὁδὸν ταπεινῶν ἐκκλίνοντες, ἵνα λοιπὸν κατελεήσῃ Θεὸς τοὺς ἐκ τῶν ἤδη συμβεβηκυιῶν αἰχμαλωσιῶν
Supra ii. 7.
305 A. a περιλειφθέντας ἐξ Ἰωσήφ. σημαίνει δὲ πάλιν τὸν Ἐφραΐμ, ἤτοι τὰς δέκα φυλάς. ὡς γὰρ ἤδη προεῖπον, ἐπειδὴ γέγονεν ἐξ Ἰωσὴφ ὁ Ἐφραΐμ, ταύτῃτοι καὶ τῷ τοῦ πατρὸς ὀνόματι σημαίνεται.

Δεῖ δὴ οὖν ἄρα φρονεῖν ὀρθὰ, καὶ τὰς ἰδίας ἡμῶν ἀπορθοῦν διανοίας, εἴς γε τὸ χρῆναι τὰ Θεῷ θυμήρη φρονεῖν, καὶ κατορθοῦν ἀρετὴν, καὶ τῶν τῆς δικαιοσύνης ἀντέχεσθαι τρόπων, καὶ ὀρθότητος εἶναι σοφοὺς ἐπιμελητάς· ἕξομεν γὰρ οὕτω συνόντα τε καὶ προασπίζοντα τὸν τῶν ὅλων Θεόν.

b
16 Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ Ἐν πάσαις
πλατείαις κοπετὸς, καὶ ἐν πάσαις ὁδοῖς ῥηθήσεται οὐαὶ οὐαί·

1. *γνωσικακοῦντας* (sic) A. 4. *κατὰ* pro *ἐκ* A. *ἠθῶν* A. Statim *τὴν ἐπανόρθωσιν μονονουχὶ καὶ κατεπ. τῷ Θεῷ* hoc ordine [*καὶ* et *τῷ* assumpta ex A.] A. *τὴν ἐπανόρθωσιν* post *κατεπαγγ.* transp. B. post *Θεῷ* Edd. 6. *ἠγαπήσαμεν* Edd. 10. *δὲ* assumptum ex A.B. 11. *ψόφον* A. 17. *ὡς γὰρ ἤδη προεῖπον, ἐπειδὴ*] *ἐπειδὴ γὰρ* Edd. 20. *δὴ* om. A. *ἡμᾶς* A.. 21. *τὰ Θεῷ*] *τῷ Θεῷ τὰ* A. 26. *πάσαις*] + *ταῖς* Edd. (Vat.) *ταῖς* om. B. (Alex.) erasum est in A. 27. *πάσαις*] + *ταῖς* Edd. (Vat.) invitis A.B. (Alex. XII.) *ῥηθήσεται*] *θρηνήσατε* A. (cf. 114.) Statim *οὐαὶ* prius om. B.

κληθήσεται γεωργὸς εἰς πένθος καὶ κοπετὸν, καὶ εἰς εἰδότας
θρῆνον· καὶ ἐν πάσαις ὁδοῖς κοπετὸς, διότι διελεύσομαι διὰ 17
μέσου σου, εἶπε Κύριος.

Ἀπογευσάμενοί φησι τῶν ἐκ τοῦ πολέμου κακῶν, καὶ τοῖς ἤδη συμβεβηκόσιν οὐ μετρίως ἐπηλγηκότες, ἐπηγγέλεσθε Supra ver. 15.
μισεῖν τὰ πονηρὰ, καὶ ἀγαπᾶν τὸ καλόν· ἀλλὰ βραχὺ καὶ μόλις τῶν ἐκεῖθεν δειμάτων ἀπηλλαγμένοι, πρὸς τὸ ῥᾴθυμον c
ἀπεκλίνατε, καὶ οὐδὲν ἧττον ἀπηρτημένοι τῶν ἀρχαίων ἐφαίνεσθε κακῶν. ταύτῃτοι λοιπὸν θρήνου καὶ οἰμωγῆς ἀνάμεστοι μὲν αἱ πόλεις, κομμοὶ δὲ καὶ δάκρυον πανταχοῦ, καὶ ζήτησις ἔσται τῶν εἰδότων κατολοφύρεσθαι. καὶ οὐκ ἀρκούντων ὑμῖν εἰς τοῦτο τῶν ἀστικῶν, παραληφθήσεται καὶ γεωργὸς, ὥστε κἂν ἀγροικικὸν ὑμῖν ἐπηχῆσαι μέλος, καὶ τοῖς ἐπιχωρίοις ῥυθμοῖς τὰς τῶν πεπτωκότων ὀδύρασθαι συμφοράς. διελεύσομαι γὰρ διὰ μέσου σου, φησὶν, ἐφορῶν d
ἤδη πως τὰς ἁμαρτίας, καὶ οὐ πόῤῥω καθεστηκὼς ἔτι τῶν ἀφόρητα δεδυσσεβηκότων. ἕως μὲν γὰρ οὔπω παιδεύει Θεὸς, δοκεῖ πως οὐδὲ ἐφεστάναι· τὰ δὲ ἐξ ὀργῆς ἐπάγων, μονονουχὶ καὶ πάρεστιν, καὶ ἐπιῤῥίπτει τὰς δίκας. οὕτω καὶ Σοδόμοις ἐπεφοίτησαν ἄγγελοι κατεμπρήσοντες τοὺς ἠσεβηκότας, ὡς ἐν τῷ μὴ κολάζειν ἀφεστηκότες. οὐκοῦν τὸ διελεύσομαι διὰ μέσου σου, σημαίνει τὴν ἐπίσκεψιν, καὶ e
τὸν τοῦ κολάζεσθαι δεῖν ἐφεστηκότα καιρόν.

Οὐαὶ οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἡμέραν Κυρίου· ἵνα τί αὕτη ὑμῖν ἡ 18
ἡμέρα τοῦ Κυρίου; καὶ αὕτη ἐστὶ σκότος καὶ οὐ φῶς. ὃν 19
τρόπον ὅταν φύγῃ ἄνθρωπος ἐκ προσώπου τοῦ λέοντος, καὶ

1. *καὶ εἰς εἰδότας θρῆνον* om. A. (240.) 2. *διελεύσομαι* B.F. (XII.) cf. infra. *ἐλεύσομαι* A. Edd. (Vat.) [*ἐπελεύσομαι* Alex.] 3. *Κύριος*] + *ὁ Θεὸς* B. 5. *ἀπηλγηκότες* A. 8. *ἀνεκλίνατε* A. 10. *κῶμαι* Edd. Statim *τε* pro *δὲ* Migne. *πανταχῆ* A. 13. *γὰρ* pro *καὶ* A. *ἀγροικὸν* Edd. 14. *ὀδύρασθαι* B. *ὀδύρεσθαι* A. Edd. 17. *οὕτω* pro *οὔπω* Edd. 18. *καὶ ἀφεθῆναι* pro *οὐδὲ ἐφεστάναι* A. 19. *παρέσται* A. 21. *ἀφεστηκότος* A. invito B. 24. *αὕτη* B. *αὐτὴ* F. Edd. 25. *τοῦ* om. A. (62, 147, 153.) *αὐτή* A.F. 26. *ὅταν φύγῃ ἄνθρωπος*] *ἐάν τις φύγῃ* F. Edd. (Co.) *τοῦ* om. A. Edd. (26, 36, 62, 86, 147.)

ἐμπέσῃ αὐτῷ ἡ ἄρκος, καὶ εἰσπηδήσῃ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ
ἀπερείσῃ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὸν τοῖχον, καὶ δάκῃ αὐτὸν
20 ὄφις. οὐχὶ σκότος ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου καὶ οὐ φῶς; καὶ
γνόφος οὐκ ἔχων φέγγος αὐτῇ;

306 A. a Τῶν ἁγίων προφητῶν προαγορευόντων αὐτοῖς τὰ ἐσόμενα, καὶ ὅτι πικραῖς καὶ ἀνιάτοις περιπεσοῦνται συμφοραῖς, διανενευκότες ἀσχέτως ἐπὶ τὰ τῆς πλανήσεως ἔργα, διαγελῶντές τε καὶ ὑπτιούμενοι, ποτὲ μὲν ἔφασκον, εἰς ὑπερθέσεις καὶ χρόνους δραμεῖσθαι τὰς προφητείας· (Cf. Ezek. xii. 27.) ποτὲ δὲ καὶ ὁλοτρόπως ἀπεγνωκότες, ἀπετόλμων λέγειν, κατά γε τὴν Ἱερεμίου φωνήν (Hier. xvii. 15.) "Ποῦ ἐστὶν ὁ λόγος Κυρίου; ἐλθέτω." ᾤοντο γάρ, ὅτι καὶ ψευδοεποῦσιν οἱ προφῆται, καὶ δειμάτων b αὐτοὺς ἀναπιμπλᾶσι κενῶν· ἤγουν εἰ καί τις ἀληθῶς κατ' αὐτῶν ἴοι πόλεμος, ἀμείνους ἔσονται τῆς ἐκείνων χειρὸς, σκληρὰν καὶ δυσάντητον ἀντανιστάντες αὐτοῖς ἀλκήν τε καὶ προθυμίαν. ἀληθὲς γὰρ ὅτι (Prov. xviii. 3.) "Ὅταν ἔλθῃ ἀσεβὴς εἰς "βάθος κακῶν, καταφρονεῖ," κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἀλλ' οἱ τοιοίδε τὴν ἕξιν, καθάπερ τὰ τῶν τραυμάτων ἀπεγνωσμένα, μονονουχὶ καὶ κεκράγασιν, ὅτι πυρὸς δέονται καὶ τομῆς, καὶ τῶν τοιούτων εἰσὶν ἐν ἐπιθυμίᾳ. διψῶσι γὰρ τρόπον τινὰ τὸ χρῆναι κολάζεσθαι, καὶ εἰ μὴ τῇ τοιᾷδε λοιπὸν κέχρηνται φωνῇ.

c Οὐαὶ τοίνυν, φησὶν, τοῖς οὐδὲν ἕτερον ἐπιθυμοῦσί τε καὶ ἐκδεχομένοις εἰ μὴ τὴν τῆς κολάσεως ἡμέραν· ἣν καὶ τοῦ Κυρίου φησίν· ἐπάγεται γὰρ παρὰ Θεοῦ. ἵνα τί τοίνυν αὐτὴ,

1. ἡ om. F. Edd. (311.) ἄρκος B.F. (A.V. &c.) ἄρκτος A. Edd. αὐτοῦ om. F. Edd. (22. al.) 2. ἀπερείσῃ A.B. (XII. ἀπερισῃ Alex.) ἀπερείσηται Edd. εἰς pro ἐπὶ A. (26. al.) [πρὸς Alex.] 3. τοῦ om. A. (Co.) 4. αὐτῇ B.e. αὐτή A. αὕτη Edd. [αὐτῆς XII.] Nihil habet F. (86.) 7. ἀσχέτως A. Edd. ἐκτόπως B. 8. τε assumptum ex B. δὲ pro τε A. 9. τὰς προφητείας] τοὺς προφήτας Edd. 11. ποῦ ἐστὶν B. πότε ἐστὶν A. ποῦ ποτέ ἐστιν Edd. 12. ὅτι καὶ B. ὅτι A. ὡς ἢ Edd. 13. ἀναπιμπλῶσι Edd. εἰ om. A. ἀληθῶς assumptum ex A. 14. εἴη pro ἴοι A. 15. ἀντανιστῶντες Edd. 17. βάθη A. (23, 296.) καταφρονήσει B. Statim haec κατὰ τὸ γεγραμμένον assumpta ex A.B. 19. καὶ prius assumptum ex B. 21. τῇ assumptum ex A. λοιπὸν om. A. 24. εἰ μὴ A. ἢ Edd. Assumpta καὶ ex A.B. τοῦ ex A. 25. αὐτὴ om. A.

φησὶν, ὑμῖν, σκότος οὖσα καὶ οὐ φῶς, διά τοι τὸ πλείστης ὅσης ἀναπεπλῆσθαι συμφορᾶς; οὐ γὰρ ἂν γένοιτό φησι διεκδύναι τισὶν, οὐδ᾽ ἂν ἔξω τις ἴοι τοῦ κακοῦ· ἀλλ᾽ ὁ τοῦτο φυγὼν, ὑπ᾽ ἐκείνου ληφθήσεται, καὶ τοῖς τὸ πρῶτον ἐκνενευκόσι συναντήσει τὸ δεύτερον. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ διαφυγεῖν μὲν ἐκ στόματος λέοντος, ἐμπεσεῖν δὲ εἰς ἄρκτον. ἀλλὰ κἂν εἴ τις οἴοιτο, φησὶν, ἐν ἀσφαλείᾳ γενέσθαι τυχὸν, εἰσελάσαι τε εἰς τὴν οἰκίαν, ἐκεῖ θανάτῳ περιπεσεῖται, τοῖς d ὄφεως δήγμασιν ἀδοκήτως ὑπενηνεγμένος. Θεοῦ γάρ τινα συνελαύνοντος εἰς ὄλεθρόν τε καὶ πόνους, τίς ὁ διασώσων; τίς ὁ ἐπικουρήσων καὶ ἀπαλλάξων τῆς δίκης; ἢ ποῖος ἔσται τρόπος, ὃν εἰ διελάσειέ τις, ἔξω γένοιτο τῶν κακῶν; οὐδεὶς παντελῶς. "Τὴν γὰρ χεῖρα τὴν ὑψηλὴν τίς ἀποστρέψει;" Es. xiv. 27. καὶ "Ἐὰν κλείσῃ κατὰ ἀνθρώπου, τίς ἀνοίξει;" κατὰ τὸ Hiob xii. 14. γεγραμμένον.

e
Μεμίσηκα, ἀπῶσμαι τὰς ἑορτὰς ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ ὀσφρανθῶ ἐν 21
ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν· διότι ἐὰν ἐνέγκητέ μοι ὁλοκαυτώ- 22
ματα καὶ θυσίας ὑμῶν, οὐ προσδέξομαι αὐτὰ καὶ σωτηρίου
ἐπιφανείας ὑμῶν οὐκ ἐπιβλέψομαι.

Ἁρμόσειεν ἂν ὁ λόγος τοῖς ἐξ Ἰούδα μάλιστα καὶ Βενιαμίν. αἱ μὲν γὰρ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ φυλαὶ ταῖς τῶν εἰδώλων λατρείαις ὁλοτρόπως προσκείμεναι, ῥᾴθυμοί τε σφόδρα καὶ πολὺ κατημεληκυῖαι τῶν διὰ Μωυσέως ἠλίσκοντο νόμων· οἱ δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ἔθυον μὲν ἐν a 307 A.

1. πλείσταις ὅσαις ἀναπ. συμφοραῖς Edd. 2. φησι assumptum ex B. 3. εἴη pro ἴοι A. 6. ἄρκτον habent A.B. 7. εἴ τις om. A. ἀσφαλείᾳ A. ἀσφαλεῖ B. Edd. 8. εἰσελεύσεται pro εἰσελάσαι τε A. παραπεσεῖται Edd. 9. ὑπενηνεγμένοις (sic) A. 11. τίς ὁ ἐπικουρήσων καὶ ἀπαλλάξων B. τίς ἐπικουρήσει καὶ ἀπαλλάξει Edd. ἢ ποῖος— τῶν κακῶν om. B. 16. τὰς assumptum ex A. (22. al.) cf. infra 308 d. ἐν om. A. 17. ἀνενέγκητέ F. Edd. (Co.) 18. θυσίαν Edd. (Co.) αὐτὰ assumptum ex A.B. (Alex. XII mg.) 20. Ἁρμόσοι Edd. In A. ἐξ castigatur ad ἐν. 21. τῇ deest in Edd. 23. κατημεληκυῖαι B. κατημεληκότες Edd. 24. τοῖς deest in Edd. μὲν om. A.

τοῖς ὑψηλοῖς τῇ Βάαλ καὶ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ προσῆγον σπονδὰς, ὑπεπλάττοντο δὲ πρὸς τούτῳ καὶ τῆς εἰς τὸν νόμον αἰδοῦς ποιεῖσθαι φροντίδα, καὶ ἀποπληροῦν ἐπείγεσθαι καὶ θυσίας καὶ ἑορτάς. ἀλλ' ὅτι ταῦτα μεμίσηκεν ὁ τῶν ὅλων Δημιουργὸς, καὶ διὰ φωνῆς Ἡσαΐου φανερὸν ἐποιεῖτο
Es. i. 10–14. λέγων "Ἀκούσατε λόγον Κυρίου, ἄρχοντες Σοδόμων· προσέχετε νόμον Θεοῦ, λαὸς Γομόρρας· τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν, λέγει Κύριος; πλήρης εἰμὶ ὁλοκαυτωμάτων κριῶν, καὶ στέαρ ἀρνῶν καὶ αἷμα ταύρων καὶ τράγων οὐ βούλομαι, οὐδ' ἂν ἔρχησθε ὀφθῆναί μοι· τίς γὰρ ἐξεζήτησε ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; πατεῖν τὴν αὐλήν μου οὐ προσθήσεσθε. ἐὰν φέρητε σεμίδαλιν, μάταιον· θυμίαμα, βδέλυγμά μοι ἐστί· τὰς νουμηνίας ὑμῶν καὶ τὰ σάββατα καὶ ἡμέραν μεγάλην οὐκ ἀνέχομαι· νηστείαν καὶ ἀργίαν καὶ τὰς ἑορτὰς ὑμῶν μισεῖ ἡ ψυχή μου· ἐγενήθητέ μοι εἰς πλησμονήν." ταύτης ἠρτῆσθαι τῆς
b διανοίας τὰ προκείμενά φαμεν. μεμίσηκα γάρ φησι καὶ ἀπεωσάμην τὰς ἑορτὰς ὑμῶν, καὶ οὐκ ἂν ἐπαινέσαιμι τὰς θυσίας, οὐδ' ἂν ὀσμὴν εὐωδίας καταλογισαίμην πώποτε τὰ ὁλοκαυτώματα καὶ τὰς ὑπὲρ τοῦ σωτηρίου προσαγωγάς. εἴδη δὲ ταῦτα θυσιῶν διεσταλμένα κατὰ καιροὺς, καὶ ὡς ἐν ἰδίοις τρόποις. ἕτερον γάρ τι τὸ ὁλοκαύτωμα, καὶ ἕτερον ἡ θυσία, καὶ ἡ τοῦ σωτηρίου ἐπιφάνεια, τουτέστι, τὸ εἰς ὄψιν ἰέναι Θεοῦ, καὶ τὰς ὑπὲρ τοῦ σωτηρίου προσκομίζειν θυσίας.

Ἀλλ' Ἰουδαίοις μὲν πλείστην ὅσην ἐπιτηδεύουσι τὴν

1. ὑψηλοῖς] + καὶ B. Statim τῷ pro τῇ Edd. invitis libris. Ἀστάρτῃ pro στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ B. 2. τὸν assumptum ex A.B. 3. φροντίδας Edd. 4. καὶ prius om. A. 5. Θεὸς pro Δημιουργὸς A. 6. Haec Ἀκούσατε—Γομόρρας desunt in Edd. 7. νόμον] Sic edidi. λόγον A. νόμῳ B. (36. al.) 8–16. λέγει—πλησμονήν] καὶ τὰ ἑξῆς Edd. 8. ὁλοκαυτωμάτων A. cf. De Ador. 57 b.; Glaph. 19 a. v. l.; in S. Joan. 140 c.? ὁλοκαυτώματα B. (51. al.) 9. ταύρων καὶ τράγων A. De Ador. in vers. Syr.; in S. Joan. l. cit. τράγων καὶ ταύρων B. Glaph. l. cit. 13. νεομηνίας B. (23. al.) 14. ἀργίαν καὶ νηστείαν B. 18. ἀπεωσάμην A. ἀπωσάμην Edd. 19. ποτὲ pro πώποτε A. 21. εἰ δὲ δὴ pro εἴδη δὲ A. 22. τι om. A. 23. οὐσία pro θυσία A. 24. τοῦ assumptum ex B.

ἀσέβειαν πρέποι ἂν εἰκότως ὅπερ ἔφαμεν ἀρτίως· ἀποδέχεται c δὲ, καὶ λίαν ἀσμένως, καὶ προσίεται Θεὸς τὰς τῶν ἐν πίστει θυσίας, τὸ ὁλοκαύτωμα τὸ πνευματικὸν, τὰς ἐν ἑορταῖς ἐπιφανείας. εὐωδιάζομεν γὰρ οὐχ ἑαυτοὺς, ἀλλὰ τὸν ἐν ἡμῖν διὰ τοῦ Πνεύματος, φημὶ δὴ Χριστόν. πρέποι δ' ἂν, καὶ μάλα εἰκότως, τὸ ἀπαράδεκτον εἰς θυσίαν, καὶ τοῖς ἀνοσίοις αἱρετικοῖς καὶ οἷς οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, κατά γε τοὺς ἐν πίστει γνησίους "Ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῷ "Θεῷ." (2 Cor. ii. 15.) ὀσμὴ γὰρ αὐτοῖς ἐν Βεελζεβοὺλ, εἴπερ ἐστὶν d ἀληθὲς ὅτι "Οὐδεὶς λέγει ἀνάθεμα Ἰησοῦς," εἰ μὴ ἐν (1 Cor. xii. 3.) Βεελζεβούλ. δυσφημοῦντες δὲ ἀφυλάκτως οἱ τάλανες, καὶ τῆς τοῦ Μονογενοῦς καταψευδόμενοι δόξης, οὐκ εὐοσμίᾳ πνευματικῇ, βορβόρῳ δὲ μᾶλλον καταμεθύοντα φοροῦσι τὸν νοῦν.

Μετάστησον ἀπ' ἐμοῦ ἦχον ᾠδῶν σου, καὶ ψαλμὸν ὀργάνων σου 23
οὐκ ἀκούσομαι. καὶ κυλισθήσεται ὡς ὕδωρ κρῖμα, καὶ δικαιο- 24
σύνη ὡς χειμάῤῥους ἄβατος.

Ἐκπέμπει ταῖς ἑορταῖς ὁμοῦ καὶ ταῖς ἀνοήτοις θυσίαις e τὰς ὀργανικὰς εὐφημίας, οὐκ ἀψύχοις ὕλαις τὸ χρῆναι δοξολογεῖν ἀπονέμων Θεὸς, μετατιθεὶς δὲ μᾶλλον τῆς οὕτω λαμπρᾶς εὐκλείας τὴν μέθεξιν τοῖς ἐκ καθαρᾶς διανοίας ἀνιεῖσι φωνήν· δοξολογία γὰρ ἡ τοιάδε καλὴ καὶ ἀνδάνουσα τῷ πάντων Δεσπότῃ. εὖ δὲ δὴ σφόδρα τὰς οὐκ οἶδ' ὅθεν ἐξηυρημένας τῶν Ἰουδαίων δοξολογίας, ὀργανικὰς δηλονότι, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, ἦχον ᾠδῶν ἀποκαλεῖ, τὴν οἱονείπως περιττήν τινα καὶ εἰκαίαν ἠχὴν, ἄσημόν τι καὶ ἀδρανὲς ἱεῖσαν a 308 A.

1. πρέποι ἂν om. A. ἔφημεν B. 2. λίαν A. μαλ' Edd. 3. τὸ prius deest in Edd. 6. θυσίας iid. invitis A.B. 7. καὶ om. A. habet B. ἔνεστιν A. 10. Ἰησοῦς A. Ἰησοῦν B. Edd. 17. χείμαῤῥος A. 21. τῆς pro τοῖς A. δυνάμεως pro διανοίας Edd. repugnantibus A.B. 22. ἀνίησι A. 23. πάντων Δεσπότῃ A.B. Θεῷ Edd. 24. ἐξηυρημένας A. ἐξευρ. Edd. 25. Haec καθάπερ ἔφην ἀρτίως assumpta ex A.B.

μέλος. ὅτι δὲ καὶ ταῦτα γεγόνασιν Ἰουδαικῆς ἀβουλίας εὑρήματα, δέδειχεν εἰπών Ψαλμὸν ὀργάνων σου· μόνον γὰρ οὐχί φησιν Οὐκ ἐμῶν· ἔξω γὰρ νόμου τὸ χρῆμα, καὶ περὶ τούτων οὐδὲν λελάληκεν ὁ Μωυσῆς. οὐκοῦν οὐ παρακληθήσομαί φησιν, οὐδὲ ταῖς δι' ὀργάνων εὐηχίαις ἀποκρούσει τὰ ἐγκλήματα· ἀλλ' ὡς ὕδωρ κυλισθήσεταί μου τὸ κρῖμα, καὶ ἡ παρ' ἐμοῦ γενομένη δικαιοσύνη, τουτέστιν, ἡ καθ' ὑμῶν δικαία λοιπὸν ἀπόφασις ὡς χειμάῤῥους ἄβατος ἔσται, κατα- b *σύρων δηλονότι τὰ παρεμπίπτοντα, καὶ φειδόμενος οὐδενός. καταῤῥήγνυνται γὰρ τῶν ὀρῶν ῥαγδαίως οἱ χείμαῤῥοι. οὕτω καὶ ἡ θεῖα ψῆφος, εἰ δὴ γένοιτο κατά τινων, ὕδωρ ἄμαχον καὶ χειμάῤῥους ἀνανταγώνιστος ἔσται, καὶ ἕτερον οὐδέν.*

Πανταχοῦ τοιγαροῦν χρήσιμόν τε καὶ ἀναγκαῖον τὸ μετανοεῖν φαίνεται, καὶ ταῖς εἰς τὸ ἄμεινον ἀναδρομαῖς ἀποκρούεσθαι τὴν ὀργὴν, οὐκ ἄχρηστον παντελῶς καὶ ἀτρανῆ φωνὴν ἱέντας Θεῷ, ἀλλ' ἐξ ἀγαθῆς διανοίας σοφὸν ἀληθῶς (Ps. xlix. 14, 15.) c *καὶ εὔρυθμον ἀνηχοῦντας μέλος. "Θῦσον γὰρ, φησὶ, θυσίαν "αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος τῷ Ὑψίστῳ τὰς εὐχάς σου· καὶ ἐπι-"κάλεσαί με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου, καὶ ἐξελοῦμαί σε καὶ "δοξάσεις με."*

25 Μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι τεσσαράκοντα ἔτη οἶκος
26 Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ λέγει Κύριος, καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν
τοῦ Μολὸχ καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν Ῥαιφὰν, τοὺς τύπους
27 αὐτῶν οὓς ἐποιήσατε ἑαυτοῖς· καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα
Δαμασκοῦ, λέγει Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ.

d *Διὰ τῶν ἀρτίως ἡρμηνευμένων, Θεὸς ἦν ὁ λέγων πρὸς*

2. *εὑρέματα* B. *μόνον γὰρ οὐχί* B. *μονονουχὶ γάρ* Edd. *γὰρ* om. A. 3. *ἐμὸν* Edd. 4. *παρακληθήσομαί φησιν* A. *παρακληθήσεται* B. Edd. 5. *ἀποκρούσει* habet A. 8. *χείμαῤῥος* A. (ut supra.) 12. *ἀνταγώνιστον* A. 13. *πανταχῇ* A. 15. *ἀτρανῆ* habent A.B. 16. *δυνάμεως* pro *διανοίας* Edd. repugnantibus A.B. 18–20. *ἀπόδος—δοξάσεις με*] *τὰ ἑξῆς* Edd. 21. *τεσσαράκοντα ἔτη προσηνέγκατέ μοι* inv. ordine Edd. 22. *ἐν τῇ ἐρήμῳ* om. A. (240.) post *θυσίας* in mg. add. B. Haec *λέγει Κύριος* assumpta ex A.B. (Alex.) 25. *ὁ* alt. om. F. Edd. (130, 228, 311.)

τοὺς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ "Μεμίσηκα, ἀπῶσμαι τὰς ἑορτὰς "ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ ὀσφρανθῶ ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν· "διότι καὶ ἐὰν ἐνέγκητέ μοι ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας "ὑμῶν, οὐ προσδέξομαι αὐτὰ, καὶ σωτηρίου ἐπιφανείας "ὑμῶν οὐκ ἐπιβλέψομαι." ἵνα γὰρ φαίνηται σεσωκὼς αὐτὸς ἐξ ἰδίας ἡμερότητος τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τῇ τῶν πατέρων μνήμῃ διδοὺς τὸν ἐπὶ τέκνοις ἔλεον, καὶ οὐ θυσιῶν ἀντέκτισιν καὶ οἱονείπως ἀντιμισθίαν τὸ χρῆμα ποιούμενος, φησὶν ἀναγκαίως, ὡς ἔτη μὲν διατετελέκασιν οὐκ ὀλίγα κατὰ τὴν ἔρημον. καὶ τροφὴ μὲν ἦν τὸ μάννα αὐτοῖς, ἐβάδιζον δὲ νεφέλης αὐτοὺς ἐπισκιαζούσης ἡμέρας, καὶ στύλου πυρὸς e τὴν νύκτα. καὶ ἡγεῖτο μὲν ἡ κιβωτὸς εἰς τύπον Θεοῦ, προβαδίζουσα καὶ κατασκεπτομένη τόπον αὐτοῖς καὶ ἀνάπαυσιν· ἐν ἐνδείᾳ δὲ καθεστήκεσαν τῶν ἀναγκαίων οὐδενὸς, ὑδάτων αὐτοῖς ἀδοκήτων ἐκρηγνυμένων, πιπτόντων ἐχθρῶν. καὶ τούτων ἁπάντων γινομένων, τοὺς μὲν περὶ τῶν θυσιῶν ἐδέχοντο νόμους, ἤκουον δὲ πανταχῇ καὶ ἐφ' ἑκάστῳ τυχὸν τῶν τεθεσπισμένων, "Ἐὰν δὲ εἰσαγάγῃ σε Κύριος ὁ Θεός σου εἰς "τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε τοῖς πατράσι σου δοῦναί σοι," ποιήσεις a 309 A. τοῦτο κἀκεῖνο, προσοίσεις δὲ καὶ θυσίας. οὐκοῦν ἐν χρόνῳ τεσσαρακονταετεῖ καθ' ὃν ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, προσῆγον μὲν ἑκόντες θυσίας, ἐξῃτεῖτο δὲ οὐδεὶς ἀναγκαίως. ἀλλ' ἦν εἰς ἀνάβλησιν τὸ χρῆμα αὐτοῖς, ἄχρις ἂν εἰσελάσειαν εἰς τὴν γῆν, τὴν τοῖς πατράσιν ἐπηγγελμένην. ταύτῃτοί φησι Μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη, οἶκος Ἰσραήλ; λέγει Κύριος. ἀλλ' ἐσώζοντο τότε

Supra ver. 21, 22.

Num. x. 33.

Exod. xiii. 5; cf. Deut. vi. 10, &c.

1. ἀπῶσμαι assumptum ex A.B. 2–5. Haec καὶ οὐ μὴ—οὐκ ἐπιβλέψομαι accesserunt ex A. Quae sequuntur partim citantur in Catena in Acta SS. Apost. a Cramero edita, cujus Codices signavi c et d ut supra p. 335 notavi. 5. σώσας c. d. invito A. Statim αὐτὸς om. B. 7. μνήμῃ om. A. 8. ἀντιμισθία c. d. πρᾶγμα pro χρῆμα c. d. 11. αὐτοῖς A. 13. αὐτῇ Edd. 14. καθεστήκασι Edd. invitis A.B. 15. ῥηγνυμένων B. 17. πανταχοῦ Edd. invitis A.B. 20. καὶ assumptum ex A.B. 21. τεσσαρακονταετεῖ B. c. d. τεσσαρακονταέτει A. τεσσαράκοντα ἐτῶν Edd. 22. ἑκόντες θυσίας hoc ordine A. c. d. Statim ἐξῃτεῖτο A. ἐξηγεῖτο (sic) c. d. ἐζήτει B. Edd. 25. σφάγια A.B. c. d. σφαγὰς Edd. Haec ἐν τῇ ἐρήμῳ assumpta ex B. desunt in A. 26. λέγει Κύριος om. B. Hoc τότε accessit ex A. c. d. ἐσώζοντ^το^ότε A. Statim μὲν add. Edd. invitis A. c. d.

b καὶ θυσιῶν δίχα, καὶ ᾗ φησι δι' ἑτέρου προφήτου πάλιν (Es. xliii. 24, 23.) "Οὐκ ἐκτήσω μοι ἀργυρίου θυμίαμα, οὐκ ἐμοὶ πρόβατα τῆς "ὁλοκαρπώσεώς σου, οὐδὲ ἔγκοπον ἐποίησά σε ἐν λιβάνῳ." αὐτοὶ δὲ πάλιν ἀπροφάσιστον ἔχοντες τὴν ἀπόστασιν, ἀλλοπρόσαλλοί τε ἦσαν τοτηνικάδε, καὶ Θεὸν ἀτιμάζοντες τὸν φύσει καὶ ἀληθῶς, ἀνελάμβανον τὴν σκηνὴν τοῦ Μολὸχ καὶ τὸ ἄστρον τοῦ Θεοῦ ὑμῶν Ῥαιφάν. καὶ τί δὴ τοῦτό ἐστι, περιαθρεῖν ἀναγκαῖον.

Οὐκοῦν ὁ μὲν θεσπέσιος Μωυσῆς ἀναπεφοίτηκεν εἰς τὸ c ὄρος, τὸν νόμον ὑποδεξόμενος· οἱ γεμὴν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ (Exod. xxxii. 1.) κατεξανέστησαν τοῦ Ἀαρὼν λέγοντες "Ποίησον ἡμῖν θεοὺς "οἳ προπορεύσονται ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωυσῆς οὗτος ὁ ἄν-"θρωπος ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν "τί γέγονεν αὐτῷ." μεμοσχοποιήκασι τοίνυν κατὰ τὴν ἔρημον. καὶ τὸ μὲν ἐμφανὲς, καὶ οἱονείπως ἁπάντων εἴδωλον ὁ μόσχος ἦν· πολλὰ δὲ παρ' ἑκάστου καὶ ἕτερα διεπράττοντο. τραπόμενοι γὰρ ἅπαξ ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν πλάνησιν, καὶ τῆς εἰς Θεὸν εὐσεβείας ἀποπηδήσαντες, ἕκαστος τὸ d δοκοῦν ἐποιεῖτο σέβας, καὶ διέπλαττεν ἑαυτῷ, κατὰ τὴν ἄνωθεν ἔτι καὶ ἐν Αἰγύπτῳ συνήθειαν· προσέκειντο δὲ μᾶλλον ταῖς τῶν ἄστρων λατρείαις. καὶ πόθεν ἂν γένοιτο καὶ τοῦτο καταφανές; ἐρεῖ τις τυχόν. οὐ πολὺς ὁ πόνος ἀπελέγχειν ἐθέλουσι· ἐξ αὐτῶν γὰρ εἰσόμεθα τῶν ἱερῶν γραμμάτων.

Δεδυσφόρηκε μὲν γὰρ ὁ θεσπέσιος Μωυσῆς, καὶ κατακεκράγει τοῦ Ἀαρὼν, εἶτα προσέπιπτε τῷ Θεῷ λέγων (Ib. 31.) "Δέομαι, Κύριε· ἥμαρτεν ὁ λαὸς οὗτος ἁμαρτίαν μεγάλην, e "ἐποίησαν γὰρ ἑαυτοῖς θεοὺς χρυσοὺς," καίτοι μόσχος ἦν

2. οὐκ ἐμοὶ] οὐκ ἤδυναν μοι (= οὐχ ἤδυνάν μοι) c. οὐκ ἠδύναντό μοι d. 3. ἐποιήσατε pro ἐποίησά σε Edd. repugnantibus omnibus. 4. δὲ] + δὴ Edd. invitis omnibus. ἄλλοι πρὸς ἄλλο (sic) A. 7. αὐτῶν pro ὑμῶν B. ῥεφάν d. (XII.) 9. θεσπέσιος assumptum ex A.B. c. d. 10. ὑποδεξάμενος A. 16. διεπράττοντο A. c. d. διεπλάττοντο B. Edd. Statim τραπέντες Edd. invitis omnibus. 19. ἑαυτῷ c. d. αὐτὸ A.B. αὐτῷ Edd. 25. Hoc θεσπέσιος assumptum ex A. κατακεκράγει A. κατεκεκρ. Edd. Statim τὸ (sic) A. 27. σου pro οὗτος b.

τὸ διαπεπλασμένον. ἀλλ' οὐκ ἠγνόησεν, ὅτι καὶ ἕτεροι προσειργάσαντο τὰ γλυπτά. ὁ δέ γε μακάριος Στέφανος, κατηγορούμενός ποτε παρὰ τοῖς Ἰουδαίων καθηγηταῖς ἐπὶ δυσφημίαις ταῖς εἰς Θεὸν καὶ Μωυσέα, καὶ ταῖς καθηκούσαις ἀπολογίαις ἀποκρουόμενος τὰς συκοφαντίας, εἶτα δεικνύων, ὅτι δεδυσσεβηκότες ἀγρίως, καὶ ἐμπαροινήσαντες τῷ Χριστῷ τὴν τῶν ἰδίων πατέρων ἀπομιμοῦνται φαυλότητα καὶ σκληροκαρδίαν, διαμέμνηται σαφῶς τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ μοσχοποιΐας, καί φησι περὶ τοῦ πανσόφου Μωυσέως "Οὗτός ἐστιν ὁ a 310 A. Acta SS. Ap. vii. 38-43.
"γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ ἀγγέλου "τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ καὶ τῶν πατέρων "ἡμῶν, ὃς ἐδέξατο λόγια ζῶντα δοῦναι ἡμῖν, ᾧ οὐκ ἠθέλησαν "ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ' ἀπώσαντο καὶ "ἐστράφησαν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον, εἰ"πόντες τῷ Ἀαρὼν Ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἳ προπορεύσονται "ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωυσῆς οὗτος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς "Αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ. καὶ ἐμοσχο"ποίησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἀν"ήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ ηὐφραίνοντο ἐν τοῖς "ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἔστρεψε δὲ ὁ Θεὸς καὶ "παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, "καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν προφητῶν Μὴ σφάγια "καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα "ἔτη, οἶκος Ἰσραὴλ, λέγει Κύριος, καὶ ἀνελάβετε τὴν "σκηνὴν τοῦ Μολὸχ, καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν "Ῥαιφὰν, τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς, "καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Βαβυλῶνος." ἄθρει δὴ οὖν ὅτι καὶ ὁ θεσπέσιος Στέφανος, ἀνὴρ Ἁγίου Πνεύματος πλήρης, μεμαρτύρηκεν ὅτι μεμοσχοποιήκασι μὲν, ἐτράποντο δὲ καὶ εἰς τὸ λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ· διαμέ- b

1. ἠγνόηκεν A. habet ἠγνόησεν Niceph. Cat. in Exod. xxxii. 31. t. i. col. 917. ἕτεροι B. b. ἑτέροις (= ἕτεροι) A. ἕτερα Edd. 9. Haec τοῦ πανσόφου accesserunt ex A.B. 12. ὑμῖν A. 13. ὑμῶν A. 13–26. ἀλλ' ἀπώσαντο—Ῥαιφὰν] καὶ τὰ ἑξῆς ἕως Edd. 23. θυσίαν B. 26. Ῥαιφᾶν A. προσκυνεῖν αὐτοῖς] ἑαυτοῖς A. cf. supra 308 c. 27. οὖν om. B.

μνηται δὲ καὶ τῆς τοῦ Προφήτου φωνῆς. ὅθεν ἔστιν ἐννοεῖν, ὅτι πρὸς τῷ μόσχῳ καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ Μολὸχ ἀνέλαβον. σκηνοποιησάμενοι γὰρ ἔστησαν εἴδωλον, καὶ κεκλήκασι Μολὸχ ἤτοι Μολχόμ· εἴδωλον δὲ τοῦτο Μωαβιτῶν, λίθον ἔχον διαφανῆ καὶ ἐξαίρετον ἐπὶ μετώποις ἄκροις, εἰς ἑωσφόρου τύπον. καὶ ἑρμηνεύεται μὲν τὸ Μολὸχ βασιλεὺς αὐτῶν· ἐκδεδώκασι γὰρ οὕτως Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίων· ἑωσ- c φόρου γεμὴν ἐκτύπωμα τὸ τεχνουργούμενον ἦν. ἀνελάβετε τοίνυν φησὶ τὴν σκηνὴν τοῦ Μολὸχ, τουτέστι, τοῦ βασιλέως ὑμῶν. καὶ ποῖος ἦν οὗτος ὁ βασιλεύς; τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν Ῥαιφάν. Ῥαιφὰν δὲ ἑρμηνεύεται σκοτισμὸς ἤτοι τύφλωσις. προσεκύνουν γεμὴν τὸν ἑωσφόρον ὡς προανίσχοντα τῆς ἡλίου μαρμαρυγῆς, καὶ ἀρχὴν ἡμέρας εἰσφέροντα τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλὰ τοῖς προσκυνοῦσι γέγονε Ῥαιφὰν, τουτέστι, σκοτισμὸς ἤτοι τύφλωσις. καὶ οὐχὶ δὴ πάντως ὡς ἐνηργηκότος ἐν αὐτοῖς τοῦ ἄστρου τὴν τύφλωσιν, ἀλλ' ὅτι σκοτισμοῦ παραίτιον αὐτοῖς τὸ εἰς τοῦτο γέγονε d σέβας. ἐπειδὴ δὲ, φησὶ, τὴν Μωαβιτῶν καὶ τῆς γείτονος Δαμασκοῦ μανίαν ἐζηλώσατε, ταύτῃτοι καὶ ἀποιχήσεσθε Δαμασκοῦ τε ἐπέκεινα καὶ τῶν ἀπωτέρω κειμένων ἔτι, φημὶ δὴ Βαβυλωνίων. ἡ μὲν γὰρ ἔκδοσις τῶν ἑβδομήκοντα ἐπέκεινα Δαμασκοῦ φησὶν, ὁ δέ γε θεσπέσιος Στέφανος Ἐπέκεινα Βαβυλῶνος ἔφη. τί οὖν πρὸς τοῦτο ἐροῦμεν; κατὰ τὴν Ἑβραίων ἔκδοσιν ὁ μακάριος ἔφη Στέφανος. δοκεῖ γὰρ οὕτως ἐκείνοις τὸ ἐπέκεινα Δαμασκοῦ ὠνομάσθαι τὴν e Βαβυλωνίων. παρατεινούσης γὰρ ἴσως τῆς Δαμασκηνῶν,

1. *ἐννοεῖν* A.B. b. Edebatur *νοεῖν*. 3. *κεκλήκασι*] + *τοῦτο* Edd. invitis A. b. c. d. 4. *ἤτοι Μολχόμ* om. c. d. erasit A. habet b.? *ἔχον λίθον* inv. ordine c. d. 8. *μὲν δὴ* pro *γεμὴν* A. *ἀνελάβετε* B. b. c. d. *ἀνέλαβε* A. *ἀνελάβετο* Edd. 9. *φησὶ* assumptum ex B. 10. *καὶ π. ἦν οὗτος*] *τίς δὲ οὗτος ἦν* c. d. 11. *Ῥαιφάν* assumptum ex A.B. b. [*Ῥα.φᾶν* (sic) A.] *Ῥεφᾶν* c. *Ῥεφάν* d. *σκοτασμὸς* c. d. habent *σκοτισμὸς* B. b. *ἤτοι* A. b. c. d. *ἢ* Edd. 13. *ἀρχὰς* iid. invitis A.B. c. d. 14. *τῆς* om. A. 15. *Ῥεφὰν* c. *Ῥεφᾶν* d. *σκοτασμὸς* c. d. Statim *ἢ* pro *ἤτοι* Edd. invitis A. c. d. 17. *σκοτασμοῦ* B. c. d. invito A. 19. *ἀπηχήσεσθε* (sic) A. 22. Hoc *θεσπέσιος* assumptum ex A.B. b. 26. *ἴσως*] *οὕτως* A. *Δαμασκηνῆς* Edd. invitis A.B. b.

ἤτοι Σύρων βασιλείας μέχρι τερμάτων τῶν πρὸς ἠῶ καὶ ἀκτῖνα πόλεων, ὅμορος εὐθὺς ἡ Βαβυλωνίων χώρα τε καὶ γῆ.

Οὐαὶ τοῖς ἐξουθενοῦσι Σιὼν καὶ τοῖς πεποιθόσιν ἐπὶ τὸ ὄρος Σαμαρείας. Κεφ. ς'.

Ταλανίζει πάλιν ὁ λόγος οὐχὶ μόνους τοὺς ἐξ Ἐφραῒμ, a 311 A.
ἤτοι τὰς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ φυλὰς, ἀλλὰ γὰρ καὶ τοὺς ἐξ Ἰούδα καὶ Βενιαμίν. προαποδείξας δὲ ὅτι σαθρὸν ἐσχήκασι καὶ σεσαλευμένον ἀεὶ τὸν νοῦν καὶ οἱ πρὸ αὐτῶν γεγονότες· μεμοσχοποιήκασι γὰρ καὶ ἀνέλαβον τὴν σκηνὴν τοῦ Μολόχ· ἀπελέγχει λοιπὸν ὅτι πατρῴζουσι, καὶ προγονικῆς δυσσεβείας κατ' ἴχνος ἰόντες παραθήγουσιν ἐφ' ἑαυτοὺς τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην. ἐξουθενεῖν δὲ, φησὶ, τὴν Σιὼν τοὺς ἐξ b
Ἰούδα καὶ Βενιαμίν. ἀπομεμενηκότες γὰρ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, καὶ τὸν θεῖον ἔχοντες ναὸν, παρ' οὐδὲν πεποίηνται τὴν εἰς Θεὸν αἰδῶ καὶ ἀγάπησιν, ἀλλ' ᾗ φησι τὸ γράμμα τὸ ἱερόν "Ἐθυμίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ὑποκάτω δρυὸς καὶ "λεύκης καὶ δένδρου συσκιάζοντος." ἐλάτρευον δὲ καὶ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ γοῦν ἔφη πρὸς Ἱερεμίαν οὐ μετρίως λελυπημένος ὁ τῶν ὅλων Θεός "Καὶ σὺ μὴ προ-"σεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ μὴ ἀξίου τοῦ ἐλεηθῆναι "αὐτοὺς, καὶ μὴ προσέλθῃς μοι περὶ αὐτῶν ἐν δεήσει καὶ "προσευχῇ, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαί σου." εἶτα τῆς ἀποστρο- c
φῆς τὴν αἰτίαν ἐπιφέρει λέγων "Ἦ οὐχ ὁρᾷς τί οὗτοι "ποιοῦσιν ἐν ταῖς πόλεσιν Ἰούδα καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἱερου-

3 Reg. xxii. 44; Hos. iv. 13.

Hier. vii. 16.

Ib. 17, 18.

1. τελμάτων (sic) A. ἔω b. 4. ἐξουδενοῦσι A. 7. τῇ deest in Edd. 8. δὲ assumptum ex A. 9. ἀεὶ om. A. καὶ] + ὅτι Edd. invitis A.B. 10. γὰρ assumptum ex A.B. ἀνελάβοντο Edd. 11. πατρῴζουσι B. πατρώως ζῶσι A. πατριάζουσι Edd. 12. ἐφ' ἑαυτοὺς B. ἐν ἑαυτοῖς A. ἐφ' αὐτοὺς Edd. 13. ἐξουδενεῖν A. cf. supra. 14. τοῖς deest in Edd. 22. ἐν δεήσει καὶ προσευχῇ] Haec verba, non inventa in ullo Codice leguntur in D. Cyrillo in Esaiam Prophetam quoque commentantem pp. 318 b. 346 a. ut notat Parsons. 23. σου assumptum ex A. (22. al.) 24. ὅ τι pro τί Edd. Statim οὗτοι ποιοῦσιν hoc ordine A.B.

“ σαλήμ; οἱ υἱοὶ αὐτῶν συλλέγουσι ξύλα, καὶ οἱ πατέρες αὐ“ τῶν καίουσι πῦρ, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν τρίβουσι σταῖς τοῦ “ ποιῆσαι χαυῶνας τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἔσπεισαν “ σπονδὰς θεοῖς ἀλλοτρίοις ἵνα παροργίσωσί με.” ἐξουθενήκασι δὴ οὖν τὴν Σιὼν οἱ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις. τοιγάρτοι πρεπόντως ἐπενήνοχεν αὐτοῖς τὸ οὐαί.

d Ἁρμόσειε δ᾽ ἂν ἡ τοιάδε φωνὴ καὶ τοῖς πεποιθόσιν ἐπὶ τὸ ὄρος Σαμαρείας, τουτέστι, τοῖς κατῳκηκόσιν ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ πεποιθόσιν ἐφ᾽ ἑαυτοῖς. ᾤοντο γὰρ ὅτι καὶ δίχα Θεοῦ περιέσονται τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἐν καλῷ κείσονται τῆς εὐημερίας, καὶ πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἡδίστων αὐτοῖς ἀδόνητον ἕξει τὴν ἕδραν.

Πικρὸν οὖν ἄρα καὶ ἀπευκτὸν ἀληθῶς τὸ δυσβουλίας εἰς τοῦτο κατολισθεῖν, ὡς δι᾽ οὐδενὸς μὲν ποιεῖσθαι τολμᾶν τὴν εἰς Θεὸν ἀγάπησιν, προσκεῖσθαι δὲ τοῖς ἀτόποις καὶ δρᾶν ἃ μὴ θέμις, καὶ καταλυπεῖν αὐτὸν, οἴεσθαι δὲ ὅτι, μὴ αὐτοῦ [S. Jac. i. 17.] e διδόντος, ἔσται τι τῶν ἀγαθῶν ἐφ᾽ ἡμῖν· “ Πᾶσα γὰρ δόσις “ ἀγαθὴ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι, καταβαῖνον “ παρὰ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων·” αὐτῷ δὴ ἄρα προσκεῖσθαι καλὸν, καὶ αὐτὸν ἐλπίδα ποιεῖσθαι καὶ ἀρωγόν. ἐξουθενοῦσι δὲ τὴν Σιὼν, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ οἱ τῶν ἀνοσίων δογμάτων προεστηκότες, καὶ ἐπί γε ταῖς σφῶν αὐτῶν εὐγλωττίαις ἐπιθαρσήσαντες, καὶ μεγαλοφρονεῖν εἰωθότες ἐπὶ τοῖς τῶν ἀνοσίων συλλογισμῶν εὑρήμασι καὶ σοφίᾳ [312 A.] a τῇ κοσμικῇ. πρέποι δ᾽ ἂν αὐτοῖς καὶ πρό γε τῶν ἄλλων τὸ οὐαί.

Ἀπετρύγησαν ἀρχὰς ἐθνῶν, καὶ εἰσῆλθον αὐτοί. οἶκος τοῦ Ἰσ-

1. αὐτῶν alt. om. A. 3. χαυῶνας A. (Alex.) cf. S. Cyr. in Es. ll. cc. χαβωνὰς B. [χάβωνας v. l. in Es. 346 a.] Edebatur χελῶνας. 4. ἐξουθενήκασι A. ἐξουδενήκασι B. ἐξουδενώκασι Edd. 5. τοῖς deest in Edd. 6. ἐπενήνοχεν αὐτοῖς A. ἐπενήνοχε τούτοις B. ἐπενήνοχα τούτοις Edd. 12–19. πικρὸν—καὶ ἀρωγόν om. B. 12. Hoc ἀληθῶς assumptum ex A. 14. δὲ assumptum ex A. 18. δὴ] + οὖν Edd. 20. ἐξουθενοῦσι A. ἐξουδ. B. Edd. τῆς pro τῶν (sic) Edd. 22. μεγαλοφρονεῖν A. μέγα φρ. iid. 23. συλλογισμῶν B. λογισμ. A. Edd. Statim εὑρέμ. B. σοφίᾳ τῇ κοσμικῇ B. σοφίᾳ κοσμικῇ A. σοφίας κοσμικῆς Edd.

ραὴλ, διάβητε πάντες καὶ ἴδετε, καὶ διέλθετε ἐκεῖθεν εἰς Αἰμὰθ 2
ʽΡαβὰ, καὶ κατάβητε εἰς Γὲθ ἀλλοφύλων, τὰς κρατίστας ἐκ
πασῶν τῶν βασιλείων τούτων, εἰ πλείονα τὰ ὅρια αὐτῶν ἐστὶ
τῶν ὑμετέρων ὁρίων.

Ἀχαρίστους ὄντας ἀποφαίνει, καὶ τῆς παρ᾽ αὐτοῦ μεγαλοδωρίας ἀμνημονεῖν ᾑρημένους, καίτοι δέον ἀεί τε καὶ b *πλείστην ὅσην ὁμολογεῖν τὴν χάριν, καὶ χαριστηρίους ἀνάπτειν ᾠδὰς, ὅτι μὴ μόνον σκληρᾷ τε καὶ ἀφορήτῳ δουλείᾳ κατηχθισμένους παραδόξως ἐξείλετο, ἀλλὰ γὰρ καὶ εἰσκεκόμικεν εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε τοῖς πατράσιν· εἰσκεκόμικε δὲ, πολλὰ καὶ δυσκαταγώνιστα καὶ οὐκ ἀμελέτητον ἔχοντα τὸ νικᾶν ἐν μάχαις ἀποκείρας ἔθνη. οὕτω γὰρ καὶ ὁ μακάριος Δαυεὶδ ἔφη που πρὸς Θεὸν περὶ τῶν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ "Ἄμπελον ἐξ Αἰγύπτου μετῆρας, ἐξέβαλες ἔθνη* Ps. lxxix. 9. *"καὶ κατεφύτευσας αὐτήν." ὀνειδίζονται δὴ οὖν, καὶ μάλα* c *εἰκότως, ὡς ἀχάριστοι κομιδῇ καὶ ταῖς εἰς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἐκτόπων ἀποδρομαῖς λυποῦντες τὸν Εὐεργέτην. τετρυγήκασι μὲν γὰρ ἀρχάς φησιν ἐθνῶν, καὶ κλῆρον ἴδιον ἐποιήσαντο τὴν ἐκείνων χώραν, Θεοῦ κατασείοντος τοὺς ἀνθεστηκότας, καὶ ἀφάτῳ δυνάμει τὴν τῶν ἀντανισταμένων ἰσχὺν παραλύοντος. ἀλλ᾽ ὅτι πίονα καὶ εὔβοτον καὶ παντὶ μεθύουσαν ἀγαθῷ κεκληρονομήκασι γῆν, καὶ τῶν ἄλλων χωρῶν ἀμείνω* d *τε καὶ εὐρυτέραν, ἀναμαθεῖν ἐπιτάττει, τὰς τῶν ὁμόρων, ἢ καὶ τῶν ἐπέκεινα πολυπραγμονοῦντας ἀρχὰς ἤγουν βασιλείας. βαδίζετε γὰρ, φησὶν, εἰς Αἰμὰθ ʽΡαβα καὶ εἰς Γὲθ ἀλλοφύλων·*

1. *ἴδετε*] + *εἰς χαλάνην* B. (22. al.) sed cf. infra 313 b. *Αἰμὰθ ʽΡαβὰ* B.F. Edd. *Ἀμὰθ ʽΡαββὰ* A. [*Αιμαθραββα* Alex.] *γρ. τὴν μεγάλην* B mg. (cf. 22 al.) 2. *κατάβητε*] + *ἐκεῖθεν* Edd. (A.V.) invitis A.B. (42. al.) 3. *πασῶν* om. F. Edd. (Co.) *πάντων τῶν βασιλέων* pro *πασῶν τῶν βασιλείων* A. (cf. 228.) *εἰ πλείονα*] *ἐπεὶ πλείονά* F. (Co.) *ἐστι τὰ ὅρια αὐτῶν* inv. ordine F. Edd. (22. al.) *ὅ* ante *ἐστι* (sic) add. A. 4. *τῶν ὁρίων ὑμῶν* pro *τῶν ὑμ. ὁρίων* F. Edd. (Co.) 5. *παρ᾽* om. B. *μεγαλοδωρίας*] Sic correxi. *μεγαλοδωρεᾶς* Edd. 8. *τε* assumptum ex B. 9. *κατηχθημένους* Edd. 12. *ἐν μάχαις* om. B. 13. Haec *ὁ μακάριος* assumpta ex A.B. 18. *ἀρχάς φησιν* hoc ordine A. 20. *ἀντανιστανομένων* A. 21. *καὶ* pro *ἀλλ᾽* A. *εὐόποτον* pro *εὔβοτον* (sic) A. 22. *καὶ*] + *τὴν* Edd. 24. *καὶ*] + *τὰς* Edd. *πολυπραγμονεῖν τὰς* pro *πολυπρ.* (sic) A. 25. *ʽΡαββὰ* A.

αὗται γὰρ αἱ τῶν ἄλλων βασιλειῶν περιφανεστέραν ἔχουσαι
τὴν δόξαν· κἀκεῖ ζητεῖτε, φησὶν, εἰ πλείονα τὰ ὅρια αὐτῶν
ἐστὶ τῶν ὑμετέρων ὁρίων. ἦσαν μὲν οὖν πολλαί τε καὶ ἀνὰ
μέρος αἱ βασιλεῖαι τῶν ἐθνῶν, ἡ Μωαβιτῶν, ἡ Ἰδουμαίων,
ἡ τῶν υἱῶν Ἀμμών. ἀλλ' οὐδὲν ἐν αὐταῖς τὸ μέγα. λαμ-
e προτέρα δὲ τῶν ἄλλων ἡ Δαμασκηνῶν καὶ Παλαιστινῶν.
καὶ δύο μὲν ἦσαν πόλεις ὑπὸ τὴν Δαμασκοῦ βασιλείαν, εἰς
ἠῶ κείμεναι, αἷς ὄνομα τὸ Αἱμάθ· ὧν ἡ μὲν εὐρυτέρα καὶ
μείζων, ἡ δὲ λαχοῦσα τὸ μεῖον· ἑρμηνεύεται δὲ τὸ Ῥαβὰ,
μεῖζον ἢ πλατυτέρα. πορεύεσθε δὴ οὖν εἰς Αἱμὰθ Ῥαβὰ,
τουτέστιν, εἰς τὴν Αἱμὰθ τὴν μείζω τε καὶ εὐρυτέραν· ἣν
γὰρ, ὡς ἔφην, ὁμώνυμος ἑτέρᾳ, λαχοῦσα τὸ μεῖζον. φασὶ δὲ
τὴν μὲν Αἱμὰθ τὴν πλατεῖαν ταύτην εἶναι τὴν νῦν Ἀντιό-
313 A. a χειαν, τὴν δὲ μείω καὶ στενοτέραν, τὴν γείτονά τε καὶ
ὅμορον Ἐπιφάνειαν· Ἀντιόχου, τοῦ ἐπίκλην Ἐπιφανοῦς,
τὴν μὲν Ἀντιόχειαν, Ἐπιφάνειαν δὲ τὴν ἑτέραν εἰς δόξαν
ἰδίαν ὠνομακότος. ἡ δὲ Γεθ πόλις ἦν τοτηνικάδε τῆς νυνὶ
Παλαιστίνης λαμπροτέρα. ἐν ταύτῃ μεμενήκασιν οἱ Ἐνα-
κεὶμ καὶ οἱ καλούμενοι Φιλιστιεὶμ, οὐκ ὀλοθρευσάντων
αὐτοὺς τοτηνικάδε τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. ταύτῃτοί φησι περὶ
αὐτῆς Εἰς Γὲθ ἀλλοφύλων· βαδίσατε τοίνυν φησὶν εἰς Αἱμὰθ
Ῥαβὰ καὶ εἰς Γὲθ ἀλλοφύλων· καὶ περιεργάσασθε λεπτῶς,
b εἰ μὴ μᾶλλον ὑμεῖς εὐρυτέραν οἰκεῖτε χώραν, τῶν ἄλλων
ἁπασῶν τὴν ἀμείνω καὶ προὔχουσαν.

Εἰδέναι δὲ ἀναγκαῖον, ὅτι τῶν Ἑβραίων ἡ γραφὴ προτε-

1. περιφανεστέραν ἔχουσαι τὴν δόξαν A.B. περιφανέστεροι Edd. 3. ἡμε-τέρων iid. ante Migne. μὲν A.B. γὰρ Edd. 4. Ἰδουμαῖα A. 5. αὐταῖς B. αὐτοῖς Edd. 6. Παλαιστηνῶν B. 7. ὑπὸ τὴν Δαμασκοῦ βασιλείαν A.B. ὑπὸ τῇ Δαμ. βασιλείᾳ Pont. Migne. ὑπὸ τοῦ Δαμ. βασιλείᾳ Aub. 8. ἕω A. ὀνόματα pro ὄνομα τὸ A. 9. λαβοῦσα τὸ μεῖζον pro λαχ. τὸ μεῖον (sic) A. δὲ alt. assumptum ex A.B. Ῥαββὰ A. 10. μείζων B. Statim haec ἢ πλατυτέρα assumpta ex A.B. πορεύεσθε δὴ A.B. διάβητε Edd. 11. μειζοτέραν A. 12. ὡς ἔφην A.B. ἔφη Edd. ἑτέρᾳ om. A. μεῖζον A. μεῖον Edd. Statim φησὶ A. 13. δὲ ante πλατεῖαν add. A. 18. λαμπροτέρα] προτέρα Edd. 21. Haec βαδίσατε—ἀλλοφύλων desunt in Edd. 22. Ῥαββὰ A. 23. χώραν] + καὶ Edd. invito A.

ταγμένην ἔχει τὴν Χαλάνην. πορεύεσθε γὰρ, φησὶν, εἰς Χαλάνην καὶ εἰς Αἱμὰθ καὶ εἰς Γέθ· Χαλάνη δέ ἐστιν ὑπὸ τὴν Περσῶν βασιλείαν, ἣ νῦν καλεῖται Λυσίππων. ἐπειδὴ δὲ καὶ τῆς Περσῶν βασιλείας ἐμνημόνευσεν τῶν Ἑβραίων ἡ ἔκδοσις, ταύτητοί φαμεν καὶ τὸν μακάριον Στέφανον ἀντὶ τοῦ Μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Δαμασκοῦ, τὸ Ἐπέκεινα Βαβυλῶνος [c] εἰπεῖν.

Ἀχαριστίας οὖν ἔγκλημα τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, ὅτι πίονα καὶ εὐήροτον, καὶ πλατεῖαν οὕτω κατακληρονομήσαντες γῆν, οὐχὶ Θεῷ μᾶλλον ἀνῆπτον τὰ χαριστήρια, ἀλλ' οἱ μὲν ἐξουθένουν [Supra ver. 1.] τὴν Σιὼν, οἱ δὲ, πεποιθότες ἐπὶ τὸ ὄρος Σαμαρείας, οὐδένα τῆς εἰς αὐτὸν αἰδοῦς ἐποιοῦντο λόγον.

Χρήσιμον δὲ, ὡς ἔοικε, καὶ τοῖς μετὰ τὴν πίστιν τὴν Ἑλλήνων σοφίαν τεθαυμακόσιν, ὡς ἀμείνους τῶν παρ' ἡμῖν τὰς ἐκείνων ἡγεῖσθαι δόξας, καὶ τοῖς ἀπονεύουσιν εἰς τὸ [d] προσκεῖσθαι ζητεῖν τοῖς παραχαράττουσι τὴν ἀλήθειαν, καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων τὴν ὀρθότητα παραλύουσι τὸ Πορεύεσθε εἰς Αἱμὰθ Ῥαβὰ καὶ εἰς Γὲθ ἀλλοφύλων καὶ ἴδετε εἰ πλείονα τὰ ὅρια αὐτῶν ἐστὶ τῶν ὑμετέρων ὁρίων. εὐρυτέρα γὰρ τῆς Ἑλλήνων στενολεσχίας ἡ θεόπνευστος γραφὴ, τὸ τῆς ἀληθείας καταγγέλλουσα φῶς καὶ δογμάτων ἐπωφελῶν εἰσφέρουσα γνῶσιν, καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἐπαι- [e] νουμένων τὸν τῶν πιστευόντων ἀναβιβάζουσα νοῦν.

Εὐρύτερος δὲ πάλιν τῆς αἱρετικῶν στενότητος ὁ περὶ τῆς ἀληθείας ἐστὶ λόγος. οἱ μὲν γὰρ αὐτῇ μαχόμενοι, μονονουχὶ καταπνίγονται, ψυχροῖς τε καὶ ἀτρανέσιν ἐπινηχόμενοι λογισμοῖς· οἱ δὲ τοῖς τῆς εὐσεβείας συναγορεύοντες δόγμασι, καὶ τὸ λαμπρὸν τῆς ἀληθείας περιαθροῦντες κάλλος, εἰς

1. Χαλάνην B. Χαλα.νην (hic) A. Χαλάννην Edd. 2. Χαλάνη alt.] Χαλάννη habet b. 3. Λυσίππων B. Λυσιππῶν A. Λύσιππος b. Λυσίππη Edd. 4. τῶν pro τῆς Edd. invitis A.B. τῶν Ἑβρ. ἡ hoc ordine B. 8. Haec τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ desunt in Edd. πλείονα pro πίονα iid. 10. ἐξουθένουν A. ἐξουδ. Edd. 12. αὐτὴν pro αὐτὸν iid. 13. τὴν alt. om. Aubertus. 14. ὑμῖν Edd. 17. ἐκκλησιῶν iid. 19. ἐστιν αὐτῶν inv. ordine B. 21. Hoc ἐπωφελῶν accessit ex A. 22. πάντων pro πᾶν iid. 24. περὶ deest in Edd. 26. ἀδρανέσιν e suo correxit Migne.

2 Cor. x. 5. πλατὺ θεωρημάτων ἐκτρέχουσι πέλαγος, "αἰχμαλωτίζοντες "πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ," τῇδέ τε κἀκεῖσε 314 A. a διάττοντες, καὶ τὰ εἰς γνῶσιν ἀληθινὴν ἀπὸ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς εὖ μάλα συλλέγοντες. καὶ γοῦν Κορινθίοις ἀποφοιτᾶν ἑλομένοις "τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς ἁγίας ἐντολῆς," (2 S. Pet. ii. 21.) προσκειμένοις δὲ ἀμαθῶς τοῖς ἑτεροδιδασκαλεῖν εἰωθόσιν, ἐπιστέλλει λέγων ὁ θεσπέσιος Παῦλος (2 Cor. vi. 11–14.) "Τὸ στόμα ἡμῶν "ἀνέῳγε πρὸς ὑμᾶς, ὦ Κορίνθιοι, ἡ καρδία ἡμῶν πεπλά-"τυνται· οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν "τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν· τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν· ὡς "τέκνοις λέγω· πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς. μὴ γίνεσθε ἑτεροζυ-"γοῦντες ἀπίστοις."

3 Οὐαὶ εὐχόμενοι εἰς ἡμέραν κακήν, οἱ ἐγγίζοντες καὶ ἐφαπτόμενοι
b σαββάτων ψευδῶν.

(Supra ver. 1.) Ἔφασκεν ὅτι "Οὐαὶ τοῖς ἐξουδενοῦσι Σιὼν, καὶ τοῖς πεποιθόσιν ἐπὶ τὸ ὄρος Σαμαρείας." καὶ ἐπειδὴ δύο τινῶν ἐποιεῖτο μνήμην, τῶν τε ἐξουθενούντων φημὶ τὴν Σιὼν καὶ τῶν πεποιθότων ἐπὶ τὸ ὄρος Σαμαρείας, πολυπραγμονοῦντες ἀναγκαίως τῶν ἐννοιῶν τὴν δύναμιν, ἐφηρμόσαμεν ἡμεῖς τοῖς (Supra 311 b.) ἐξ Ἰούδα καὶ Βενιαμὶν τὴν αἰτίαν τοῦ ἐξουθενεῖν τὴν Σιὼν, (Supra 311 d.) τοῖς γεμὴν ἐξ Ἐφραΐμ τὸ πεποιθέναι ἐπὶ τὸ ὄρος Σαμαρείας. εἶσι δὴ οὖν ὥσπερ ἀνόπιν ὁ λόγος, καὶ τὰ ἀμφοῖν ἐγκλήματα καταλέγει πάλιν, αὐτοῖς ἐπιφέρων τὸ Οὐαί. ἔθος δὲ τῇ θείᾳ γραφῇ κατὰ τῆς εὐθείας πτώσεως τὴν τοῦ Οὐαὶ φωνὴν ἐπιφέρειν· οἷόν τι φημί (Supra v. 18.) "Οὐαὶ οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἡμέραν (Es. v. 11.) "Κυρίου" καὶ πάλιν "Οὐαὶ οἱ ἐγειρόμενοι τὸ πρωῒ καὶ τὸ

2. τὴν deest in Edd. κἀκεῖ pro τε κἀκεῖσε B. 7. Haec λέγων ὁ θεσπέσιος assumpta ex A.B. ὅτι pro Τὸ Edd. 8. ἀνεῴγει (sic) Edd. 9–11. οὐ στενοχωρεῖσθε—πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς] ἕως Edd. 10. ἡμῶν (sic) B. 13. οὐαὶ] Sic recte F. Edd. cf. infra c. οἱ A.B. (A.V. &c. οὐαὶ οἱ 36, 49, 228.) Statim εὐχόμενοι A. (Alex. XII manu prima) ἐρχόμενοι B.F. Edd. (Vat.) 15. τοῖς prius deest in Edd. 23. δὴ pro δὲ A.

“ σίκερα διώκοντες.” οὐαὶ τοίνυν φησὶν οἱ εὐχόμενοι εἰς ἡμέραν κακὴν, τουτέστιν οἱ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις. τὸ γὰρ μὴ ἀνέχεσθαι μετανοεῖν, μήτε μὴν τὸν ἐπὶ τοῖς ἔσεσθαι προαπηγγελμένοις εἰσδέξασθαι φόβον, μονονουχὶ καὶ ἐπιθυμεῖν d ἐστὶν εἰς ὀλέθρου πεσεῖν ἡμέραν. οἷον ὡς εἴ τις περί τινος τῶν φιλαμαρτημόνων λέγοι τυχὸν Ἐπιθυμεῖ τεθνάναι, καίτοι τοῦτο παθεῖν οὐκ ἐθέλοντος ἐκείνου, πόθεν; ἀλλ᾽ ὅσον ἧκεν εἰς τὸ βούλεσθαι δρᾶν, καὶ τοῦτο ἀκαταλήκτως, τὰ τοῖς νόμοις ἀπᾴδοντα, μονονουχὶ καὶ ἐρᾷ τῆς τοῖς φιλαμαρτήμοσιν ἀεί πως ὀφειλομένης κολάσεώς τε καὶ δίκης. μετανοεῖν οὖν ἄρα μὴ ἀνεχόμενοι, μονονουχὶ καὶ ἐπιθυμοῦσι πεσεῖν εἰς ἡμέραν κακὴν, καὶ ταῖς ἤδη προαπηγγελμέναις ἐναλῶναι συμ- e φοραῖς, οἱ ἐγγίζοντες καὶ ἐφαπτόμενοι σαββάτων ψευδῶν. ἦν μὲν γὰρ ἔτι συνεστηκὼς ὁ νεὼς καὶ τὰ ἐν αὐτῷ θυσιαστήρια. καὶ προσῆγον μὲν τῷ Θεῷ τὰς κατὰ νόμον θυσίας, ἐπετέλουν δὲ καὶ τὰς ἐν σαββάτοις ἀργίας, πλὴν οὐκ εἰσάπαν ἠκριβωμένως, ἀτημελῶς δὲ σφόδρα καὶ ῥᾳθύμως κομιδῇ. καὶ γοῦν ᾐτιᾶτο διὰ φωνῆς προφητῶν, ὡς σάββατα μὴ τετηρηκότας. (Ezek. xx. 13, 16, 21, 24.) οὐαὶ τοίνυν, φησὶ, τοῖς προσποιουμένοις ἐγγίζειν Θεῷ διά τοι τοῦ προσποιεῖσθαι τιμᾶν τὰ Μωυσέως ἔτι, καὶ a 315 A. ψευδῶν σαββάτων ἀποθιγγάνειν. ὁρᾷς ὅπως διαβέβληκεν ὡς οὐκ ὀρθῶς ἢ πεφροντισμένως τὴν τῷ σαββατίζειν πρέπουσαν τηροῦντας ἀργίαν;

Ἄλλως τε· χρῆναι γὰρ ὑπολαμβάνω καί τι τῶν ἀναγκαιοτέρων ἐπὶ τούτοις εἰπεῖν· ψευδῆ σάββατα, τὰ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις· εἴπερ ἐστὶ σκιὰ μὲν ὁ νόμος, καὶ τύπος κατὰ τὸ ἀληθὲς τὰ διὰ Μωυσέως. ὁ δὲ τύπος οὐκ ἀλήθεια, b

1. εὐχόμενοι A. ἐρχ. Edd. 2. Haec τουτέστιν οἱ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις desunt in Edd. 3. τὸν B. τὸ Edd. Neutrum habet A. 7. τὸ pro τοῦτο B. ἐκείνου, πόθεν;] Sic edidi ex B. ἐκείνου ποθὲν, A. Edd. ἥκει Edd. 9. ἀποδόντα A. ἀρετῆς pro ἐρᾷ τῆς A. 10. ὀφειλομένης A.B. ἀποκειμένης Edd. 12. ἀλῶναι A. 13. οἱ A. ὡς Edd. 15. ἐπετέλουν] ἐπετρίβουν Edd. [Correxit ἐπετήρουν Migne.] 17. σφόδρα A.B. πάμπαν Edd. 18. σάββατον iid. 20. τοι assumptum ex A. 21. ὡς οὐκ A. οὐχ ὡς (sic) B. Edd. 25. τὰ om. A. 27. ἀληθὲς] + καὶ Edd. Statim τὰ διὰ M. om. B.

μόρφωσιν δὲ μᾶλλον τῆς ἀληθείας εἰσφέρει. τοιγάρτοι καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐπιστέλλει τοῖς Ἑβραίοις, καί φησι περὶ
Heb. iv. 9. τῶν ἀρχαιοτέρων "Ἄρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ
Ib. 8. "τοῦ Θεοῦ." οὐ γὰρ κατέπαυσεν ἐκείνους Ἰησοῦς, οὔτε μὴν εἰσεληλάκασιν εἰς τὴν κατάπαυσιν τοῦ Θεοῦ· σαββατίζομεν δὲ πνευματικῶς ἡμεῖς ἐν Χριστῷ, καταλύοντες καὶ ἀποφοιτῶντες μὲν ἁμαρτίας, καταλήγοντες δὲ παντὸς φθαρτοῦ καὶ γηΐνου πράγματος. ὡς γὰρ ὁ μακάριος γράφει Παῦλος
Ib. 10. "Ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς
c "κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπὸ "τῶν ἰδίων ὁ Θεός."

4 Οἱ καθεύδοντες ἐπὶ κλινῶν ἐλεφαντίνων καὶ κατασπαταλῶντες ἐπὶ ταῖς στρωμναῖς αὐτῶν, καὶ ἔσθοντες ἐρίφους ἐκ ποιμνίων
5 καὶ μοσχάρια ἐκ μέσου βουκολίου γαλαθηνά· οἱ ἐπικροτοῦντες πρὸς τὴν φωνὴν τῶν ὀργάνων, ὡς ἑστῶτα ἐλογίσαντο καὶ
6 οὐχ ὡς φεύγοντα· οἱ πίνοντες τὸν διυλισμένον οἶνον καὶ τὰ
d πρῶτα μύρα χριόμενοι, καὶ οὐκ ἔπασχον οὐδὲν ἐπὶ τῇ συντριβῇ Ἰωσήφ.

Οὐαὶ πάλιν ἀπὸ κοινοῦ τοῖς καθεύδουσιν ἐπὶ κλινῶν ἐλεφαντίνων, τοῦτό τε κἀκεῖνο δρᾶν εἰωθόσιν. ἐπαιτιᾶται δὲ λίαν τῶν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ τοὺς ἐν δόξῃ περιφανεστέρους, καὶ ταῖς τῶν χρημάτων περιουσίαις τῶν ἄλλων ὑπερηρμένους, ὡς ἐκ πολλῆς ἄγαν εὐημερίας μονονουχὶ καὶ μεθύοντας, καὶ τῷ
e τῆς τρυφῆς πλάτει παρενηνεγμένους εἰς τὸ μηδὲν ὅλως ὑπο-

1. *κατηγόρει* in litura pro *εἰσφέρει* B. 2. *ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐπιστέλλει τοῖς Ἑβραίοις*] *Παῦλος Ἑβραίοις ἐπιστέλλει* Edd. 3. *σαββατισμὸς*] + *ἐν* B. iid. 5. *τὴν* deest in Edd. 6. *καταλύοντες* B. Edd. *καταδύοντες* A. 8. Haec *ὁ μακάριος* desunt in Edd. Statim *γράφει Παῦλος* hoc ordine A.B. 9. *γὰρ* assumptum ex A. 13. *ἐπὶ* habet A. *καὶ ἔσθοντες* A.B. *καὶ ἐσθίοντες* F. Edd. (42. al.) 14. *βουκολίου* A.B. *βουκολίων* Edd. (A.V. &c.) 15. *ἑστῶτα* A.B. (Alex. XII.) infra et Hom. Pasch. 24. 297 b. *ἑστηκότα* Edd. (Vat.) 17. *συντριβῇ*] + *τοῦ* B. Edd. (22. al.) invito A. cf. in Es. 339 d. Hom. Pasch. l. c. 19. *ἀπὸ κοινοῦ* A.B. *ἀπὸ κακοῦ* Edd. Jam dixit sic corrigendum Cotel. (Mon. Gr. ii. 590) a Migne cit. 20. *τε* A.B. *δὲ* Edd. 21. *τῇ* deest in Edd. 22. *ὡς* om. A.

βλέπεσθαι τῶν δεινῶν, μήτε μὴν οἴεσθαι τὸν τῶν ὅλων Θεὸν τοῖς οὕτω διακειμένοις ἐπιθήγεσθαί ποτε, καὶ ποινὰς ἐπάγειν τοῖς φιλαμαρτήμοσιν. ἐξηγεῖται δὲ ἀκριβῶς τὸ ἀνειμένον αὐτῶν καὶ ἄφετον εἰς τρυφάς. κλῖναί τε γὰρ αὐτοῖς ἐξ ἐλέφαντος, φησὶν, αἱ πολυτελεῖς τε καὶ μαλακαὶ μὲν εὐναὶ, τὰ δὲ ἀπόλεκτα τῶν ἀμνῶν, μόσχοι τε ὑπότιτθοι τὰ ἐδώδιμα, ᾠδαί τε καὶ μέλη, καὶ πάντα τὰ δι᾽ ὀργάνων συνεισθέοντα ταῖς τρυφαῖς, κῶμοί τε καὶ κρότοι, καὶ τὸ ἔτι φορτικώτερον, ὅτι τὰ τοιάδε τῶν κακῶν ὡς ἑστῶτα ἐλο- a 316 A.
γίσαντο καὶ οὐχ ὡς φεύγοντα. καθόλου μὲν γὰρ παρίπταται τὰ τοιάδε, καὶ ἀπάτη κοσμικὴ τὸ ἱδρυμένον οὐκ ἔχει. λύεται γὰρ ἐν ἴσῳ σκιαῖς, καὶ "παράγει τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου 1 Cor. vii. 31.
"τούτου," κατὰ τὸ γεγραμμένον· συγκαταλήγει δὲ πάντως τοῖς τεθνεῶσιν ἡ τρυφή. ἐπὶ δέ γε τῶν ἐν Σαμαρείᾳ καὶ καθ᾽ ἕτερον ἂν νοοῖτο τρόπον τῶν εἰρημένων ὁ νοῦς. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον ἁλώσεσθαι, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν, φεύγοντά τε καὶ οὐχ ἑστῶτα λέγει τὰ εἰς τρυφὴν αὐτοῖς ἐξιτήλως ἐξηυρη- b
μένα, ὡς ὅσον οὐδέπω παρελευσόμενα. ἐπικροτοῦσι δὴ οὖν τοῖς ὀργάνοις, οἶνον πίνοντες τάχα που τὸν ἀνθοσμίαν, καὶ λεπτῶς εὖ μάλα διυλισμένον· καταχρίονται δὲ καὶ μύρῳ, συντιθέντες τὰ ἐξαίρετα, καὶ λόγον οὐδένα πεποίηνται παντελῶς τοῦ συντρίβεσθαι μέλλειν τὸν Ἰωσήφ. ὡς γὰρ ἔφην ἀρτίως, καίτοι προεγνωκότες τὴν ὅσον οὐδέπω παρεσομένην συμφορὰν, καὶ τῆς Σαμαρείας τὴν ἅλωσιν, καὶ τὴν τοῖς ἐξ Ἰωσὴφ γενησομένην συντριβὴν, τῆς αὐτοῖς κατειθισμένης οὐ κατημέλουν τρυφῆς.

Πάνδεινον οὖν ὡς ἀληθῶς τὸ σωματικῆς ἡττᾶσθαι τρυφῆς c

4. ἄνετον Edd. 5. τε assumptum ex A. Statim καὶ μάλα καὶ pro καὶ μαλακαὶ Edd. 6. μὲν] μὴν correxit Migne. μὲν εὐναὶ om. A. invito B. ἐπίλεκτα Edd. ὑπότιτθοι B. ὑποτίτθιοι A. ἐπίτιτθοι Edd. 8. κρότος A. ἐπιφορτικώτ. pro ἔτι φορτ. A. 10. περίπταται A. 11. τοιαῦτα A. 13. γεγραφέναι (sic) Edd. 17. ἐξηυρημένα A. ἐξευρ. Edd. 18. οὔπω iid. invitis A.B. Statim παρεσόμενα A. δὲ pro δὴ οὖν A. 19. ἀντοσμίαν Aubertus. 22. ὡς γὰρ ἔφην ἀρτίως καίτοι] καίτοι γὰρ Edd. 23. προεγνωκότας A. οὔπω Edd. 24. τοῖς ἐξ B. ἐξ A. ἐν τῷ Edd. 25. γενομένην A. αὐτῆς A. 27. ὡς om. A. ἡττῆσθαι Edd.

τοὺς χωρῶν ἢ πόλεων ἢ λαῶν ἡγεῖσθαι λαχόντας. δέον γὰρ ὂν μᾶλλον ταῖς καθηκούσαις νήψεσιν εὖ μάλα χρωμένους περιαθρεῖν τὰ συμφέροντα, καὶ κατ' εὐθὺ τοῦ πρέποντος ἀποφέρειν τοὺς ὑπεστρωμένους, καὶ διὰ παντὸς τρόπου λελυπημένον ἐκμειλίσσεσθαι Θεὸν, πῶς οὐκ ἀπόπληκτον κομιδῇ τὸ κατολισθεῖν εἰς τρυφὰς, καὶ τῆς βεβήλου φιλοσαρκίας οὐδὲν ἡγεῖσθαι τὸ ἄμεινον; περὶ τῶν τοιούτων τάχα που φησὶν διὰ φωνῆς ἁγίων "Ὦ οἱ ποιμένες οἱ διασκορπίζοντες (Hier. xxiii. 1.) d "καὶ ἀπολλύντες τὰ πρόβατα τῆς νομῆς." ὅτι γὰρ ταῖς τῶν ποιμένων ῥᾳθυμίαις κινδυνεύσει τὸ ὑπήκοον, σαφὲς ἂν γένοιτο, πάλιν Θεοῦ λέγοντος ἐναργῶς (Ib. x. 21.) "Ὅτι οἱ ποιμένες "ἠφρονεύσαντο, καὶ τὸν Κύριον οὐκ ἐξεζήτησαν· διὰ τοῦτο "οὐκ ἐνόησε πᾶσα ἡ νομὴ, καὶ διεσκορπίσθησαν."

7 Διὰ τοῦτο νῦν αἰχμάλωτοι ἔσονται ἀπ' ἀρχῆς δυναστῶν, καὶ ἐξαρθήσεται χρεμετισμὸς ἵππων ἐξ Ἐφραΐμ.

e Ἐπειδὴ γὰρ, φησὶ, τετρυφήκασι, τὴν εἰς Θεὸν ἀφέντες ἀγάπησιν, τεθαρσήκασι δὲ καὶ ἐπὶ τὸ ὄρος Σαμαρείας, (Supra ver. 1.) τουτέστι, τοῖς οὖσιν ἐν Σαμαρείᾳ, μεγάλην ὀφρὺν ἀνασπῶντες οἱ ἡγούμενοι, ὡς ἀμετρήτου πληθύος ἐξάρχοντες καὶ ἀριθμοῦ κρεῖττον ἔχοντες τὸ μάχιμον γένος, ταύτῃτοι, φησὶν, ἥξει μὲν ἥξει, καὶ μάλα γοργῶς, κατὰ πάντων ὁ τῆς αἰχμαλωσίας καιρὸς, πρωτόλειον δὲ ποιήσεται τοὺς δυνατωτέρους· ἀεὶ γὰρ 317 A. a πολέμιοι καταδῃοῦντες πόλιν ἐπὶ τοὺς τῶν ἐπισημοτέρων τρέχουσιν οἴκους, τὰ ἐν αὐτοῖς διαρπάσοντες.

Ἐπειδὴ δὲ ἦν ἔθος τοῖς ἐν Σαμαρείᾳ λαμπροῖς, τοῖς ἐξαιρέτοις τῶν ἵππων ἐποχεῖσθαι φιλεῖν, οἱ δὲ, κατὰ τὸ

1. ἰδίων pro ἢ λαῶν A. 2. ὂν B. Pont. ὂν Aub. ἦν A. 4. ἐπεστρωμένους Edd. ante Migne. 8. φησὶν om. A. οἱ prius assumptum ex A.B. (Alex.) 9. νομῆς] + μου A. (Alex.) sed αὐτῶν legitur infra 620 c. 756 e. 10. κινδυνεύσει B. κινδυνεύει Edd. 13. διεσκορπίσθησαν] + τὰ πρόβατα B. 17. ἀγάπην Edd. 19. καὶ pro οἱ iid.

εἰκὸς, διὰ μέσων ᾔεσαν τῶν πλατειῶν, ἔννουν τι καὶ σοφὸν καὶ οἷον ἐξ ἐπιστήμης ὑποχρεμετίζοντες· ἕτοιμον γὰρ ἀεί πως τὸ ζῷον εἰς εἴδησιν εὐκοσμίας καὶ τῆς αὐτῷ πρεπούσης ἐπιστήμης εἰς παραδοχήν· καὶ τοῦτο πεπαύσεται, φησίν. ἐξαρθήσεται γὰρ χρεμετισμὸς ἐξ ἵππων Ἐφραΐμ. ὅμοιον ὡσεὶ [b] λέγοι Πεπαύσεται τῆς ἀγερωχίας τῶν ἐν Σαμαρείᾳ τὸ προκριτὸν, καταλήξουσι δὲ καὶ οὐχ ἑκόντες τοῦ περιφανεῖς ποιεῖσθαι τὰς προόδους, ὑποχρεμετιζόντων αὐτοῖς τῶν ἵππων, οἳ λαμπροῖς φαλάροις κατεστεμμένοι, τὸν ἐπιβάτην τάχα που καὶ ἐπιγινώσκουσι, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ φυσῶσι μέγα, σεπτόν τε καὶ ἀξιάγαστον ἐπαναθέμενοι τὸν ἡνίοχον. ἀλλ' ὅτι τὸ νήφειν τοῖς ἡγουμένοις ἀσφαλὲς, τὸ γεμὴν ὑπτιοῦσθαι φιλεῖν ἐπιζήμιον, κἀντεῦθεν ἂν μάθοις. ἐπ' αὐτοὺς γὰρ ἔσται καὶ πρό γε τῶν ἄλλων τὰ ἐξ ὀργῆς· καὶ [c] ἁπάσης μὲν εὐκλείας ἐξωσθήσονται, κείσονται δὲ καὶ αὐτοὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ, πικρόν τι καὶ δυσαχθὲς ἔχοντες κρῖμα, καὶ ὅτι μὴ μόνον ἑαυτοὺς ἀπολωλέκασι, προσέθεσαν δὲ καὶ ἑτέρους ταῖς ἑαυτῶν παρανομίαις, ἀπολογήσονται.

Ὅτι ὤμοσε Κύριος καθ' ἑαυτοῦ διότι βδελύσσομαι ἐγὼ πᾶσαν τὴν 8
ὕβριν Ἰακὼβ, καὶ τὰς χώρας αὐτοῦ μεμίσηκα.

Τὸ ἀμετάθετον τῆς ὀργῆς ἀποφαίνει, δεικνὺς ὀμωμοκότα [d] Θεὸν, ὡς εἴη μεμισηκὼς τὴν ὕβριν τοῦ Ἰακώβ. καὶ οὐ δήπου φαμὲν ὅτι τοῦ προπάτορος ἡμῶν Ἰακὼβ ὁ θεῖος ἡμῖν λόγος ποιεῖται κατάῤῥησιν· κομιδῇ γὰρ εὔηθες τὸ τῇδε νοεῖν, ὅτι καὶ ἠγάπησε τὸν Ἰακὼβ ἐκ μήτρας, καὶ ἀπόλεκτον ἐποιεῖτο καὶ ἐν ἐμβρύοις ὄντα Θεός· Ἰακὼβ δὲ πάλιν φησὶ τοὺς ἐξ

4. εἰς assumptum ex A. 5. γὰρ] + φησι Edd. invitis A.B. ἐξ ἵππων A.B. ἵππων ἐξ Edd. ἐξ om. b. 6. Πεπαύσεται τῆς ἀγ. τῶν ἐν Σ. τὸ προκριτὸν B. πεπαύσονται τῆς ἀγ. τῶν ἐν Σ. πολλοὶ Edd. 8. προσόδους A. 9. ἐμβάτην A. 10. δὲ assumptum ex A.B. καὶ alt. om. A. 13. ἃ pro ἂν A. 15. Haec δὲ καὶ assumpta ex A.B. 16. δὲ pro τι A. 23. Assumpta ἡμῶν ex B. θεῖος ex A.B. ἡμῖν ex A. 24. εὐθὺς pro εὔηθες A. 26. ἐν ἐμβρύοις (ἐμβρίοις A.) A.B. ἔμβρυον Edd. ἀλλ' Ἰακὼβ pro Ἰακὼβ δὲ B.

Ἰακὼβ, ὧν τὴν ἐπάρατον ἀλαζονείαν· ὕβριν γὰρ ἔθος τὴν ὑπεροψίαν ὀνομάζειν τῇ θείᾳ γραφῇ· μεμισηκέναι φησίν.
e ἢ γὰρ οὐχὶ τὸ χρῆμά ἐστιν ὑπεροψία λοιπὸν, τὸ παρωθεῖσθαί φημι τὸ εἰς Θεὸν σέβας, εἰδώλοις δὲ ἀπονέμειν τὴν αὐτῷ πρεπωδεστάτην ὅτι μάλιστα δόξαν, καὶ προσέτι τούτοις μήδε ἐπαΐειν ἀξιοῦν ὧν ἂν ἕλοιτο δηλοῦν διὰ προφητῶν ἁγίων, ἄθυρμα δὲ ὥσπερ ποιεῖσθαι τὴν ἀπειλὴν, καὶ πλήθει συμμάχων ἐπιθαρσήσαντας, ἀλογῆσαι παντελῶς τῆς παρ' αὐτοῦ φειδοῦς καὶ ἐπικουρίας; εἶτα, πῶς τοῦτο ἀμφίβολον;

318 A. a Ὀμώμοκε τοίνυν καθ' ἑαυτοῦ, φησὶν, ὁ τῶν ὅλων Κύριος.
Heb. vi. 13. καθ' ἑαυτοῦ δὲ, ὅτι "κατ' οὐδενὸς εἶχε μείζονος ὀμόσαι." τί δὲ τὸ ὀμωμοσμένον; ὅτι βδελύσσομαι πᾶσαν τὴν ὕβριν Ἰακὼβ, ἤτοι τὴν ὑπεροψίαν τοῦ Ἰακὼβ, καὶ ἁπάσας δὲ αὐτοῦ μεμίσηκα τὰς χώρας. οὐ γὰρ ἦν ἐν αὐταῖς ὁ τῶν θείων θελημάτων ἐκπληρωτής· οὐκ ἦν ὁ τὸ σέβας ἀνάπτων αὐτῷ, καὶ τοῖς εἰς δικαιοσύνην αὐχήμασι διαπρέπων. οὐ γὰρ ἂν ἀπεστράφη Θεὸς, εἴπερ τινὲς ἦσαν, κἂν γοῦν εὐαρίθμητοι, παρ' αὐτοῖς, οἷς ἦν ἐν λόγῳ τὸ ἀνδάνειν αὐτῷ. καὶ γοῦν
Hier. v. 1. b ἔφη διὰ φωνῆς Ἱερεμίου "Περιδράμετε ἐν ταῖς ὁδοῖς "Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἴδετε καὶ ζητήσατε ἐν ταῖς πλατείαις "αὐτῆς, ἐὰν εὕρητε ἄνδρα, εἰ ἔστι ποιῶν κρῖμα καὶ ἀγαπῶν "πίστιν, καὶ ἵλεως ἔσομαι αὐτῇ, λέγει Κύριος." ἐπειδὴ δὲ τοῦ Ἰακὼβ αἱ χῶραι γεγόνασιν ἐν ἐνδείᾳ παντὸς ἀγαθοῦ καὶ θεοφιλοῦς ἀνδρὸς, ταύτῃτοι δέδονται πρὸς ἐρήμωσιν, καὶ ὁμοῦ τοῖς ἐνοικοῦσιν ἀπολώλασιν αἱ πόλεις. πολλὴ τοιγαροῦν τῶν ἁγίων ἡ χρεία· σώζουσι γὰρ πόλεις, καὶ ἀπαλλάττουσι χώρας συμφορᾶς ἐπηρτημένης, τῇ τοῦ βίου
c φαιδρότητι παρεγκόπτοντες ἐπὶ τὸ ῥᾴθυμον καίτοι ζέοντα

1. ὧν τὴν om. A. 3. ὑπεροψίας Edd. παρωθῆσθαι iid. ante Migne. 6. μὴ pro μηδὲ B. Statim ἐπαϊέναι (sic) A. 11. μείζονα Edd. 13. Haec τοῦ Ἰακὼβ assumpta ex A.B. Statim καὶ ἁπάσας δὲ αὐτοῦ om. A. αὐτῶν pro αὐτοῦ Edd. 14. Haec ἐν αὐταῖς [αὐτοῖς A.] ὁ τῶν θείων θελημάτων ἐκπληρωτής [θεραπευτής A.] οὐκ ἦν accesserunt ex A.B. 18. ἀνδάνον Edd. 19. φησὶ pro ἔφη iid. 21. ἀγαπῶν habent A.B. 22. αὐτῇ A. (XII.) αὐτοῖς B. Edd. (A.V. XII mg.) 26. χώρα pro χρεία (sic) A.

τὸν θυμὸν, καὶ οἷον ἀνασειράζοντες ἐπιτρέχοντά τισι τὰ ἐκ θείας ὀργῆς κινήματα.

Καὶ ἐξαρῶ πόλιν σὺν πᾶσιν τοῖς κατοικοῦσιν αὐτήν. καὶ ἔσται 9
ἐὰν ὑπολειφθῶσιν δέκα ἄνδρες ἐν οἰκίᾳ μιᾷ καὶ ἀποθανοῦνται,
καὶ ὑπολειφθήσονται οἱ κατάλοιποι, καὶ λήψονται οἱ οἰκεῖοι 10
αὐτῶν καὶ παραβιῶνται τοῦ ἐξενέγκαι τὰ ὀστᾶ αὐτῶν ἐκ τοῦ
οἴκου, καὶ ἐρεῖ τοῖς προεστηκόσι τῆς οἰκίας Εἰ ἔτι ὑπάρχει
παρὰ σοί; καὶ ἐρεῖ Οὐκ ἔτι· καὶ ἐρεῖ Σίγα, ἕνεκεν τοῦ μὴ d
ὀνομάσαι τὸ ὄνομα Κυρίου.

Ἐπειδὴ γὰρ μεμίσηκε μὲν αὐτῶν τὰς χώρας, καταμυσάττεται δὲ καὶ πᾶσαν τὴν ὕβριν Ἰακὼβ, ἤτοι τὴν ἀλαζονείαν αὐτῶν, αὐτάνδρους τὰς παρ' αὐτοῖς διολωλέναι πόλεις ταύτῃ τοί φησι. τὸ δὲ ὅπως ἕκαστα τοῖς ἐκείνα πεπλημμεληκόσι συμβήσεται, διερμηνεύει λεπτῶς. ἐξαρῶ γὰρ, φησὶν, ἣν ἂν βούλωμαι πόλιν, καὶ οἷον ἐκ μέσου ποιήσομαι τοῖς κατοίκοις ὁμοῦ. κἂν εἰ γένοιτο τυχὸν δέκα τινὰς τῶν ἐκ μιᾶς ὄντων οἰκίας διαδράναι μὲν τῶν πολεμίων τὸ ξίφος, εἰσδῦναι e *δὲ εἰς μυχοὺς καὶ εἰς τὰ ἐσώτερα τῆς οἰκίας, τεθνήξονται, δεδιότες τάχα που κἂν γοῦν προκύψαι βραχὺ τῶν ἐν οἷς εἰσὶ μυχῶν.*

Διαδέξεται τοίνυν τὴν τοῦ παίοντος χεῖρα, φησὶν, ὁ λιμὸς, καὶ ἀποκτενεῖ τοὺς κεκρυμμένους. ἀποκεχωρηκότων δὲ τῶν ἐχθρῶν ἥξουσί τινες τῶν ἐξ αἵματός τε καὶ κατὰ διάθεσιν οἰκείων, καὶ παραβιῶνται τοῦ ἐξενεγκεῖν τὰ ὀστᾶ αὐτῶν. τίνα δὲ καταβιάσονται τὰ τῶν τεθνεώτων συναγείροντες a **319 A.**

1. *τισι* assumptum ex A.B. 3. *κατοικοῦσιν αὐτήν* B. *κατοικοῦσιν αὐτῇ* A. *ἐν αὐτῇ* pro *κατ. αὐτήν* F. Edd. (Co.) 4. *δέκα* om. Edd. (Co.) *καὶ ἀποθανοῦνται* om. A. 5. *οἶκοι* pro *οἰκεῖοι* (sic) A. 6. *παραβιάσονται* A. 7. *εἰ* om. A. 8. *ἕνεκεν* A.B. (26. al.) cf. infra. *ἕνεκα* Edd. 9. *ὄνομα*] + *τοῦ* iid. invitis A.B. (A.V. &c.) 10. *καταμυσσάττεται* Edd. *καταμισάττεται* (sic) A. 12. *διολωλέναι* B. *διολλύναι* Edd. 13. *ἐκείνων* A. 15. *βούλομαι* Aub. 17. *τῶν* om. A. 21. *λιμὸς* A.B. *λοιμὸς* Edd. 24. *παραβιάσονται* (ut supra) A. 25. *τίνα* A. Edd. *τίνας* B.

λείψανα; ἑαυτοὺς δηλονότι. φορτικὸν γὰρ καὶ δύσοιστον ἀληθῶς τὸ μυδώντων ἤδη καὶ σεσημμένων ἅπτεσθαι σωμάτων, καὶ ῥινὸς οἶμαί που μὴ τετρημένης τοῖς τὰ τοιάδε τολμῶσι χρεία· κακοσμίας γὰρ τῆς οὕτω δεινῆς οὐδὲν ἂν γένοιτο χεῖρον. ἑαυτοὺς οὖν ἄρα καταβιάσονται, τοῖς κατοιχομένοις καὶ ἀπολωλόσιν ὑπὸ λιμοῦ τὸ συμπαθὲς χαριζόμενοι, διὰ τοῦ καὶ τάφων καὶ περιστολῆς ἀξιοῦν αὐτούς. b *οἱ δὲ τοῦτο δρῶντες, φησὶ, περιεργάσονται λοιπὸν παρὰ τοῦ τὴν οἰκίαν εἰδότος, μὴ ἄρα τις εἴη μετ' ἐκείνους ἕτερος, ἢ ζῶν ἔτι τυχὸν καὶ ἐν μυχοῖς λανθάνων, ἢ τεθνεὼς ἤδη καὶ ὀδωδώς. ὁ δὲ ἀποκρίνεται λέγων Οὐκ ἔτι. τοῦτο δέ ἐστιν ἕτερον οὐδὲν, ἢ παντελοῦς ἐρημίας ἀπόδειξις ἐναργής.*

Ἀλλ' εἰ τοῦτο λέγοιεν οἱ τῆς οἰκίας προεστηκότες, ἀντακούσονται, φησὶ, παρὰ τοῦ τὴν πεῦσιν προσάγοντος Σίγα, ἕνεκεν τοῦ μὴ ὀνομάσαι τὸ ὄνομα Κυρίου.

Καὶ τί δὴ τοῦτό ἐστιν, ἀναγκαῖον ἰδεῖν. τινὲς μὲν οὖν c *οἴονταί τε καί φασιν, ὅτι μέλλοντας ὀμνύναι τοὺς τῆς οἰκίας προεστηκότας, οἱ ἐρωτῶντες κατασιγάζουσιν, ἵνα μὴ ὀμόσωσι τὸ ὄνομα Κυρίου. προσεπάγουσι δὲ, ὅτι πρὸς τοῦτο τοῖς ἐξ Ἐφραῒμ τῆς ἐσχάτης ἀφιλοθεΐας κατώλισθεν ὁ νοῦς, ὡς μηδὲ ἀνέχεσθαί τινων, εἴπερ ἕλοιντό πως τὸν τῶν ὅλων ὀνομάζειν Θεόν. ἔστι δὲ οἶμαι σαθρὸς κομιδῇ καὶ τὸ ἀκαλλὲς ἔχων ὁ τοιόσδε λόγος. ὅτι μὲν γὰρ ἀπέθορον τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης ὁλοτρόπως οἱ ἐξ Ἐφραῒμ, ἐνδοιάσειεν ἂν* d *οὐδείς. ἀλλ' ἐν πληγῇ καὶ μάστιγι γεγονότας, εἰκὸς δήπου μᾶλλον καταδεῖσαι βραχὺ καὶ μεταφοιτῆσαι λοιπὸν πρὸς τὸ χρῆναί τι βούλεσθαι τῶν ἀναγκαιοτέρων, οὐκ ἐκ τῶν ἐναντίων*

2. *σεσηπότων* Edd. invitis A.B. b. 4. *τολμώντων* (sic) A. 5. *οὖν* om. A. 6. *λοιμοῦ* Edd. *συμπαθὲς*] *τληπαθὲς* A. 7. *καὶ* prius assumptum ex A.B. 10. *ἢ* A.D. *εἴτε* Edd. 11. *ἀποκρίνεται* A.D. *ἀποκρινεῖται* B. Edd. 12. *ἔνδειξις* D. habet *ἀπόδ.* A. 14. *περὶ* Edd. ante Migne, repugnantibus libris. *προσαγαγόντος* A. 18. *προεστῶτας* B. *κατασιγάζουσιν* A.D. *κατασιγάσουσιν* Edd. *ὀμώσωσι* Edd. ante Migne. 23. *μὲν* assumptum ex D. deest in A. 25. *ἐν πληγῇ καὶ μάστιγι* A.B.D. *ἐκ πληγῶν καὶ μάστιγος* Edd. *γεγονότες* A. Statim *σωφρονεστέρους* add. Edd. invitis omnibus. *που* assumptum ex D. 27. *οὐκ* om. A.

ἀγρίως οὕτως καταθρασύνεσθαι τῆς εἰς Θεὸν εὐσεβείας. ἄλλως τε· προσθείην γὰρ ἂν τοῖς εἰρημένοις καὶ τόδε· ποία γὰρ ἦν ἀνάγκη τοῖς *προεστηκόσι τῆς οἰκίας* ἐρωτωμένοις εἴ πη τις ἄρα παρ' αὐτοῖς ἢ ζῶν ἔτι τυχὸν, ἤγουν τεθνεὼς ἤδη λανθάνει, προσθεῖναι καὶ ὅρκον, ὡς οὐδεὶς ἔτι παρ' αὐτοῖς;

Τί οὖν ἐστὶ τὸ *ἐρεῖ Σίγα ἕνεκεν τοῦ μὴ ὀνομάσαι τὸ ὄνομα* e *Κυρίου*; φαμὲν, ὅτι τὴν κατὰ Θεοῦ κατάῤῥησίν τε καὶ βλασφημίαν ἔθος ἦν οὕτως ἀποκαλεῖν τοῖς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ ἐκ νομικῶν ἐνταλμάτων ἔχουσι τὴν ἀρχήν. γέγραπται μὲν γὰρ ἐν τῷ Λευιτικῷ, ὅτι δύο τινὲς ἄνδρες συνεπλάκησαν Lev. xxiv. 10 sqq. ἀλλήλοις ἐν τῇ συναγωγῇ, εἶτα δεδυσφήμηκεν εἷς τῶν μεμαχημένων, ὁ τῆς Αἰγυπτίας υἱὸς, καὶ τελευτᾷ μὲν λιθόλευστος. ἐτίθει δὲ νόμον εὐθὺς τὸν ἐπὶ τῷδε Θεὸς, οὕτω λέγων "Ἄνθρωπος ἂν καταράσηται Θεὸν αὐτοῦ, ἁμαρτίαν Ib. 15, 16. "λήψεται, ὀνομάζων δὲ τὸ ὄνομα Κυρίου, θανάτῳ θανα- a 320 A. "τούσθω." οὐκοῦν τὸ *ὀνομάσαι τὸ ὄνομα Κυρίου*, τὸ δυσφημεῖν ἐστὶν, εὐφήμοις λέξεσι διὰ τῶν ἱερῶν ἐκπεφωνημένον γραμμάτων. ἐπειδὴ δὲ πολλοῖς ἔθος, εἰ γένοιντό πως ἐν λύπαις, παλιμφήμους ἔσθ' ὅτε ῥίπτειν κατὰ Θεοῦ φωνὰς, ἀπαγγέλλοντα, φησὶ, τὸν *προεστηκότα τῆς οἰκίας*, ὡς οὐδείς ἐστιν ἔτι παρ' αὐτῷ, καί τι πεπονθότα τῶν ἐξ ἀνηκέστου συμφορᾶς, ἐπιστομιεῖ φησὶν ἵνα *μὴ ὀνομάσῃ τὸ ὄνομα Κυρίου*, τουτέστιν, ἵνα μή τι τῶν παλιμφήμων εἴπῃ κατὰ Θεοῦ. b τοῦτο δ' ἔστιν οὐκ εἰκῇ δεικνύοντος ἐπενηνεγμένην αὐτοῖς τὴν μάστιγα, καὶ κολάζοντος οὐ μάτην, ἀλλ' ἐπὶ χρησίμῳ καὶ ἀναγκαίῳ. ἔστι γὰρ ἔστι, καὶ μάλα εὐκόλως, ὡς ἀπό γε τοῦ συμβεβηκότος ἰδεῖν, ὅτι μετέστησεν εἰς εὐλάβειαν

3. γὰρ om. B. habet A. 4. εἴ πη A. εἰπεῖν B. Edd. τις] Sic correxi. τίς Edd. 5. λανθάνει habent A.B. 10. ἔχοντας A. b. μὲν assumptum ex A. b. 11. ὅτι om. A. Statim δύστηνοι pro δύο τινὲς B. 14. τῶν pro τὸν A. b. 15. ἂν A. ἐὰν B. Edd. 17. δυσφημία pro τὸ δυσφ. A. b. 18. ἐκπεφώνηκε A. ἐκπεφονημένη (sic) b. 20. κατὰ] + τοῦ B. 22. καί τι B. καὶ τί b. καίτοι A. Edd. πεπορθότα Edd. ante Migne. ἐξ ἀνηκέστου A.B. b. (ἐξανηκέστου A. b.) ἐξανηκέστων Edd. 23. συμφορῶν Edd. ἐπιτομιεῖ A. 25. δέ b.

τοὺς ζῶντας ἔτι καὶ περιλελειμμένους ἡ τῶν πεπονθότων πληγὴ, καὶ δεδιέναι παρεσκεύασε τὸ προσκρούειν ἔτι Θεῷ, κἂν γοῦν ἐν ψιλοῖς αὐτὸν καταλυπῆσαι λόγοις, καίτοι πάλαι
c καὶ τοῦτο δρᾶν ἀφυλάκτως εἰωθότας, προστιθέντας δὲ τοῖς λόγοις καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς τοῖς πράγμασιν ὕβρεις. οὐκοῦν ἄμεινον παρὰ πολὺ τοῖς γε ἀληθῶς ἀγαθοῖς καὶ σώφροσι πρὸ πληγῆς καὶ μάστιγος ἐπὶ τὴν τοῦ συμφέροντος ἰέναι θήραν, καὶ φθάσαι τὴν πεῖραν τῶν ἐξ ὀργῆς κινημάτων ἀποφοιτῶντας φαυλότητος, καὶ κατορθοῦν ᾑρημένους ἅπερ ἀνδάνοι κατὰ τὸ ἀληθὲς τῷ παναγίῳ Θεῷ.

11 Διότι ἰδοὺ Κύριος ἐντέλλεται, καὶ πατάξει τὸν οἶκον τὸν μέγαν
d θλάσμασι, καὶ τὸν οἶκον τὸν μικρὸν ῥήγμασιν.

Ἁλώσεσθαι μὲν, μᾶλλον δὲ ἀπολεῖσθαι πόλεις ὁμοῦ τοῖς κατοικοῦσιν αὐτὰς, ἠπείλησεν ἐναργῶς. ὅτι δὲ παρὰ Θεοῦ τὸ χρῆμα, καὶ οὐκ αὐτομάτως ἔσται συμβεβηκὸς, σαφηνιεῖ λίαν τὸ ἐντέλλεσθαι μὲν αὐτὸν τοῖς καταδηοῦν ἰσχύουσιν, ἐκείνους δὲ δρᾶν εὐκόλως ἅπερ ἂν ὁ θεῖος ὁρίζοι θυμός. οἶκον δὲ μεγαν καὶ μικρὸν τὸν Ἐφραῒμ τάχα που καὶ τὸν Ἰούδαν ἀποκαλεῖ. πολυάνθρωπος μὲν γὰρ ὁ Ἐφραῒμ, ὡς ἐν φυλαῖς μετρούμενος δέκα· ταύτῃτοι καὶ μέγας οἶκος. μείων γεμὴν
e ὁ Ἰούδας, ὡς ἔν γε δυσίν· αὐτὸς γὰρ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, καὶ φυλὴ Βενιαμίν.

Ἐννοεῖν δὲ ἀκόλουθον, ὅτι τὸ μὲν θλώμενον ἔχει πως ὁλοτελῆ τὴν κατάπτωσιν· τὸ δέ γε ῥηγνύμενον νοοῖτ᾽ ἂν εἰκότως ὡς πάσχον ἐκ μέρους. συμβέβηκε δὲ τὸν μὲν οἶκον

1. *παραλελειμμένους* Edd. invitis A.B.D. b. 2. *ἔτι* post *Θεῷ* tr. D. Statim *τῷ* add. A. Edd. invitis B.D. 3. *καὶ* pro *κἂν* B. *κἂν* habet D. 5. *πατράσιν* pro *τοῖς πράγμασιν* Edd. 9. *ᾑρημένους*] + *πράττειν δὲ* (sic) A. voluitne *πράττειν τε*? 10. *ἀνδάνοι* A. *ἀνδάνει* Edd. 11. *Διότι*] *ὅτι* Edd. (130, 311.) *ἐντελεῖται* F. Edd. (42, 130, 311.) 12. *οἶκον τὸν* om. B. 15. *σαφηνίζει* Edd. 17. *ὁρίζοι* B. *ὁρίζει* A. Edd. 19. Haec *μὲν γὰρ* accesserunt ex A.B. b. 20. *καὶ*] + *ὁ* Edd. invitis A.B. b. 21. *ὁ* assumptum ex A.B. *ἦν*] + *ὁ* b.

τοῦ Ἐφραΐμ, ἤτοι τὸν Ἰσραὴλ τελείαν ὑπομεῖναι τὴν ἅλωσιν, καὶ δυσίατον τὴν ἐκ τοῦ πολέμου συμφορὰν, ἀπὸ μέρους δὲ τὸν Ἰούδαν, καὶ ὡς ἐν βραχεῖ ῥήγματι τοῦτο παθεῖν. δίκαιος οὖν ὁ Κριτὴς καὶ ἀπροσωπόληπτος. ταλαντεύει γὰρ, ὡς a 321 A. *ὁρᾷ, τὰ πόλεων ἢ χωρῶν ἐγκλήματα, καὶ ἀναλόγως ἑκάστῳ τὴν ὠφελεῖν ἰσχύουσαν ἐπάγει πληγήν. μὴ δὴ καταφρονῶμεν Θεοῦ, τὸ παναλκὲς εἰδότες τῆς ὑπερτάτης χειρός· χρῆμα γὰρ ἄριστον ἡ εἰς τοῦτο σύνεσις.*

Εἰ διώξονται ἐν πέτραις ἵπποι; εἰ παρασιωπήσονται ἐν θηλείαις; 12
ὅτι ὑμεῖς ἐξεστρέψατε εἰς θυμὸν κρῖμα, καὶ καρπὸν δικαιοσύνης εἰς πικρίαν. b

Ὅτι δὴ πάλιν αὐτὸς ἐνετέλλετο καὶ πατάξειν "τὸν οἶκον "τὸν μέγαν θλάσμασι καὶ τὸν οἶκον τὸν μικρὸν ῥήγμασι," Supra ver. 11. *κἂν εἰ διὰ τῆς τῶν Ἀσσυρίων πράττοιτο χειρὸς, πάλιν ἡμᾶς ἀναπείσει λέγων* Εἰ *διώξονται ἐν πέτραις ἵπποι; ὅμοιον γὰρ ὡς εἰ λέγοι σαφῶς Ἀγέρωχον μὲν τὸ ζῷον, καὶ τῶν ὅτι μάλιστα δρομικωτάτων ἵππος, ἀλλ' ὁ τόπος αὐτῷ εἰς τὸ θέειν ἐπιτήδειος, οὐκ εἴ τις εἴη πετρώδης καὶ ὄχθου πλέως, ἀλλ' ὁ ψιλός τε καὶ λεῖος. εἶτα πῶς ὑμῶν καταδεδραμήκασιν οἱ Ἀσσύριοι, καίτοι πάλαι τραχέος τε λίαν καὶ οἱονεὶ* c *πετρώδους ὄντος λαοῦ, καὶ ὑπ' οὐδενὸς πώποτε τῶν πολεμίων πεπατημένου; ἀλλὰ Θεὸς ἦν ὁ ἠτιμασμένος, ὁ τὰ σκληρὰ καὶ δυσπόρευτα τοῖς πολεμοῦσι τιθεὶς βάσιμα καὶ ἱππήλατα. ὥσπερ δὲ οὐκ ἂν παύσαιντο, φησὶν, ὀρεκτιῶντες ἵπποι, καὶ*

1. *τοῦ* assumptum ex A. *πολλὴν* pro *τελείαν* A. invito B. 2. *δύσοιστον* pro *δυσίατον* A. *ἀπὸ μέρος* A. 4. *οὖν* A.B. *ἦν* Edd. *ὡς ὁρᾷ* A. *ὡς ὁρᾷς* Edd. Neutrum habet B. 6. *γοῦν* pro *δὴ* Edd. invitis A.B. 10. *ὑμεῖς* assumptum ex A.B. (Alex. XII.) 12. *ἐνετέλλετο* A. *ἐντέλλεται* B. Edd. *πατάξειν* A. *πατάξει* B. *κατάξει* Edd. 14. *τράποιτο* pro *πράττοιτο* A. 15. *ἀναπείθει* Edd. 17. *ἵππος ἀλλ' ὁ* A. *ὁ ἵππος ἀλλὰ* Edd. *πιστοθεῖν* (sic) pro *εἰς τὸ θέειν* A. 18. *τισὶν ἢ* pro *τις εἴη* (sic) A. *πόλεως* pro *πλέως* A. 19. *πῶς*] Sic correxi. Edebatur *πως*. 22. *ἀλλὰ Θεὸς ἦν* B. *ἀλλ' ἦν Θεὸς* Edd. *ἠτιμασμένος* B. *ἠτοιμασμένος* (sic) A. *ἠτιμωμένος* Edd. 23. *πολεμοῦσι*] *πολεμίοις* iid. 24. *φησὶν οὐκ ἂν παύσ.* inv. ordine iid.

τοῖς τῆς φύσεως κέντροις θηλείαις παρούσαις ἐπιθηγόμενοί τε καὶ ἐπιθρώσκοντες, οὕτως οὐκ ἂν ἠρεμήσειαν οἱ ἐχθροὶ, θερμοτάτην τινὰ καὶ ἀκάθεκτον κατὰ τῶν δεδυσσεβηκότων
d ποιούμενοι τὴν ὁρμήν. καὶ τίς ἡ τοῦδε πρόφασις; ὑμεῖς, καὶ οὐχ ἕτεροι. τὸ γὰρ ἐμὸν δίκαιον περὶ ὑμᾶς κρῖμα παρετρέψατέ φησιν εἰς θυμὸν, καὶ ἀντὶ τοῦ καρποὺς ἔχειν δικαιοσύνης, τὸν ἁπάσης ὑμῖν εὐθυμίας πρύτανιν ἐξεβιάσασθε πρὸς ὀργὰς, πικρίας ἄξια δεδυσσεβηκότες. ἠλέει μὲν γὰρ ὁ πάντων Θεὸς ὡς ἐν Αἰγύπτῳ πεπονηκότα τὸν Ἰσραὴλ, ἀλλ᾽ οὐ διαλελοίπασι παροτρύνοντες. καὶ τοῦτό οἶμαί ἐστι τὸ ἐξεστρέψατε εἰς θυμὸν κρῖμα.

Πάνδεινον οὖν ἄρα τῆς ἀχαριστίας τὸ ἔγκλημα· κολάζεται
e δὲ, καὶ σφόδρα δικαίως. ὃν γὰρ ἔδει μᾶλλον ταῖς εὐφημίαις ἐξημεροῦν ἔτι, καὶ χαριστηρίοις κατευφραίνειν φωναῖς, παροτρύνειν ἀμαθῶς, πῶς οὐ παντὸς ἡμῖν ἔσται πρόξενον κακοῦ;

13 Οἱ εὐφραινόμενοι ἐπ᾽ οὐδενὶ λόγῳ ἀγαθῷ, οἱ λέγοντες Οὐκ ἐν τῇ
14 ἰσχύϊ ἡμῶν ἔσχομεν κέρατα; διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐπεγείρω ἐφ᾽ ὑμᾶς οἶκος τοῦ Ἰσραὴλ ἔθνος, καὶ ἐκθλίψουσιν ὑμᾶς τοῦ μὴ εἰσελθεῖν
322 A. a εἰς Αἱμὰθ καὶ ἕως τοῦ χειμάῤῥου τῶν δυσμῶν.

Supra ver. 12. Ἐστρέψατε τοίνυν φησὶ, "κρῖμα εἰς θυμὸν, καρπὸν δὲ "δικαιοσύνης εἰς πικρίαν ὑμεῖς," οἱ μέγα φρονοῦντες ἐφ᾽ ἑαυτοῖς, καὶ ὑψηλὴν ἀνασπῶντες κατὰ Θεοῦ τὴν ὀφρὺν, οἱ ἐπὶ σαθρῷ καὶ ἀσυνέτῳ χαίροντες λόγῳ. εἰρήκατε γὰρ, οὐκ ἐμὲ γεγενῆσθαι χορηγὸν τῆς ἐνούσης ὑμῖν ἰσχύος, καὶ τοῦ καταθλεῖν δύνασθαι τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ ταῖς ἑαυτῶν δυνάμεσιν

1. τοῖς assumptum ex A.B. (suprascriptum A.) 4. ὀργὴν B. τίς assumptum ex A.B. 5. ἐμοὶ Edd. 7. προθυμίας A. 9. ὁ πάντων A.B. ὁ τῶν ἁπάντων Edd. 12. πάνδεινον A. δεινὸν Edd. 14. φωναῖς] + τὸ Edd. invitis A.B. 15. ὑμῖν iid. 16. ἀγαθῷ assumptum ex B. (22 al.) 17. ὑμῶν Edd. Statim ἔχομεν iid. (91, 95, 185.) ἐπεγείρω A. (Alex.) ἐπεγερῶ Edd. (Vat.) 18. ἔθνη A. Statim λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων add. Edd. (Vat.) 19. τοῦ om. F. Edd. (Co.) 20. τοίνυν assumptum ex A. δὲ om. A.

ἀναθέντες τὰ αὐχήματα, τετολμήκατε καὶ εἰπεῖν Οὐκ ἐν τῇ ἰσχύϊ ἡμῶν ἔσχομεν κέρατα; ὅμοιον δὲ ἦν ἐκεῖνο λοιπὸν, b ἁλῶναι πεφρονηκότας καὶ ἀσυνέτως λέγοντας Αὐτοὶ καταδυναστεύομεν καὶ περιεσόμεθα τῶν ἐχθρῶν, κἂν εἰ μὴ ἕλοιτο, φησὶ, προασπίζειν Θεὸς, ἡμεῖς κεκρατήκαμεν, καὶ τοῖς οὕτω λαμπροῖς κατορθώμασι σεμνύνεσθαι χρὴ, Θεῷ τοπαράπαν νέμοντες οὐδέν. ὑπεροψία δὴ οὖν καὶ ὕβρις κατὰ Θεοῦ, τὸ ἀπόπληκτον οὕτω φρόνημά τε καὶ ῥῆμα. ἀλλ' ἦν ὅτι μάλιστα σοφὸς ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ, τῷ τῶν ὅλων κατεξουσιάζοντι Θεῷ τὴν δόξαν ἀνατιθεὶς, καὶ λέγων "Ὅτι τὸ καύ- c (Ps. lxxxviii. 18.) "χημα τῆς δυνάμεως αὐτῶν εἶ σύ." καὶ πάλιν "Ἐν σοὶ (Ps. xliii. 6, 7.) "τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν κερατιοῦμεν, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου "ἐξουδενώσομεν τοὺς ἐπανισταμένους ἡμῖν. οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ "τόξῳ μου ἐλπιῶ, καὶ ἡ ῥομφαία μου οὐ σώσει με." πᾶσα γὰρ ἰσχὺς παρ' αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἂν γένοιτό τι παρ' ἡμῶν ἀξιάκουστον, μὴ οὐχὶ συνόντος αὐτοῦ καὶ προεστηκότος. "Κύριος γὰρ συντρίβει πολέμους," κατὰ τὸ γεγραμμένον. (Exod. xv. 3.)

Ἐπειδὴ δὲ, φησὶν, εἰς τοῦτο λοιπὸν ἀλαζονείας καὶ ἀθυροστομίας πεσόντες ἁλίσκεσθε, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐφ' ὑμᾶς ἔθνος· δῆλον δὲ ὅτι τὸ τῶν Ἀσσυρίων· καὶ ἐκθλίψουσιν ὑμᾶς, τοῦ μὴ εἰσελθεῖν εἰς Αἱμὰθ καὶ ἕως τοῦ χειμάῤῥου τῶν d δυσμῶν. ἔστι μὲν οὖν ἡ Αἱμὰθ μία τῶν πρὸς ἠῶ πόλις, ὑπὸ τὴν Δαμασκοῦ βασιλείαν τοτηνικάδε κειμένη· μετωνόμασται δὲ νῦν, ὡς ἔφην, εἰς Ἀντιόχειαν, ἤγουν Ἐπιφάνειαν. (Supra 313 a.) χείμαῤῥον δὲ δυσμῶν φησὶ τὸν τῶν Αἰγυπτίων ποταμὸν, κατὰ δυσμὰς τῆς Ἰουδαίων γῆς τῆς Αἰγύπτου κειμένης. ἐπειδὴ δὲ ἦν ἔθος τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, πολέμου μέλλοντος ἐπιθρώσκειν

1. καὶ assumptum ex B. 2. ἔχομεν Edd. 3. περιπεφρονηκότας iid. καταδυναστεύομεν A. κατεδυναστεύσαμεν B. Edd. 5. φησὶ assumptum ex A.B. 7. νέμοντας B. 8. ῥῆμα A. χρῆμα B. Edd. 9. θεσπέσιος assumptum ex A.B. 11. εἶ σύ hoc ordine A. invitis B. Edd. 12–14. Haec καὶ ἐν τῷ ὀνόματι—οὐ σώσει με assumpta ex A.B. 14–17. πᾶσα γὰρ—κατὰ τὸ γεγραμμένον om. B. 18. ἀθυροστόματος (sic) Edd. 21. καὶ deest in Edd. 22. ἐμὰθ b. ἕω b. Statim πόλεων B. 24. δὲ om. A. 25. φησὶ post ποταμὸν tr. b. Statim τὸν assumptum ex A.B. b. 26. τῶν pro τῆς prius Edd. inv. libris.

αὐτοῖς, ποτὲ μὲν τὴν ἐκ Δαμασκοῦ καὶ Σύρων ἐπικουρίαν αἰτεῖν, ποτὲ δὲ τὴν τῶν Αἰγυπτίων ὑποτρέχειν χώραν, ταύ-
e τητοί φησιν, ὡς ἔθνος μὲν ἐπ' αὐτοῖς ἐγείρει, οἱ δὲ ἥξουσιν εὐσθενεῖς, τοσαύτην αὐτοῖς ἐπιῤῥιπτοῦντες θλίψιν, ὡς μὴ ἰσχῦσαι λοιπὸν μήτε εἰς Αἰμὰθ εἰσελθεῖν, μήτε εἰς χειμάῤῥουν τῶν δυσμῶν, τουτέστι, μήτε τὴν Δαμασκοῦ, μήτε τὴν Αἰ-
Hiob xii. 14. γυπτίων δύναμιν καλέσαι πρὸς ἐπικουρίαν. "Θεοῦ γὰρ "συγκλείοντος, τίς ἀνοίξει;" κατὰ τὸ γεγραμμένον. ποῖος ἔσται σωτηρίας τρόπος, τοῦ πάντα ἰσχύοντος εἰς ὄλεθρον συνελαύνοντος;

323 A. a

Κεφ. ζʹ. Οὕτως ἔδειξέ μοι Κύριος, καὶ ἰδοὺ ἐπιγονὴ ἀκρίδων ἐρχομένη
2 ἑωθινή, καὶ ἰδοὺ βροῦχος εἷς· Γὼγ ὁ βασιλεύς. καὶ ἔσται ἐὰν συντελέσῃ τοῦ καταφαγεῖν τὸν χόρτον τῆς γῆς, καὶ εἶπα Κύριε κύριε ἵλεως γενοῦ· τίς ἀναστήσει τὸν Ἰακώβ; ὅτι ὀλιγοστός
b 3 ἐστι· μετανόησον Κύριε ἐπὶ τούτῳ. καὶ τοῦτο οὐκ ἔσται, λέγει Κύριος.

Τί τὸ ἔθνος τὸ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ἐπενεχθησόμενον, ἢ ποῖον αὐτοῖς ἐπίοι τὸ βλάβος, ἀποκαλύπτει τῷ Προφήτῃ Θεός· ἁρμόζεται δὲ τοῖς ἤθεσιν αὐτοῦ, καὶ δι' ὧν οἶδεν ἀκριβῶς, διὰ τούτων αὐτὸν διδάσκει τὰ πραχθησόμενα. πάνδεινον γὰρ ἀεὶ τοῖς ποιμέσιν εἶναί τε δοκεῖ, καὶ ἔστιν ἀληθῶς ἀκρίς τε καὶ βροῦχος· ἀποκειραμένης γὰρ ὥσπερ δι' αὐτῶν τῆς πόας, καταφθείρεσθαι λοιπὸν ἀνάγκη τὰ ποίμνια. οὐκοῦν
c ὡς ποιμένι τῷ Προφήτῃ Θεὸς τὰς ἐκ τοῦ πολέμου καταση-

1. αὐτοῦ Edd. 2. ἀποτρέχειν A. 3. τοι deest in Edd. αὐτοῖς A. αὐτοὺς B. Edd. Statim ἐγείρει A. ἐγερεῖ Edd. 5. μήτε prius A.B. μηδὲ Edd. 6. τὴν prius assumptum ex A.B. τὴν alt.] + τῶν Edd. 7. καλέσαι A.B. καλέσασθαι Edd. γὰρ om. A. 11. Κύριος] + Θεὸς Edd. invitis A.B.F. (Alex.) 12. εἷς] εἰς A. (87, 153, 198, 311.) ἦν F. Edd. ὁ om. F. Edd. (42, 86, 147.) καὶ alt. om. A. 14. διότι F. Edd. (Co.) 17. Τί A.B. Ὅ τι Edd. 18. αὐτοῦ iid. Statim ἐπίοι B. ἐποίσει iid. Θεός assumptum ex A.B. 19. οἶδεν ἀκριβῶς, διὰ τούτων αὐτὸν B. οἶδεν ἀκρ., διὰ τούτων αὐτῶν A. οἶδε, διὰ τούτων ἀκριβῶς Edd. 22. ἀποκειραμένης A. ἀποκειρομ. B. Edd.

μαίνει συμφοράς. ὡς ἐν εἴδει γὰρ ἀκρίδος κατασημαίνει τὸν Ἀσσύριον, ὡς ἐν ἀμετρήτῳ πληθύϊ μονονουχὶ κατεσθίοντα καὶ δαπανῶντα τὴν γῆν. ἑωθινὴν δέ φησιν αὐτὴν, μονονουχὶ πίπτουσαν ὡς δρόσον, καὶ ἐν νιφάδων τάξει καταχεομένην τῆς γῆς. ἀλλ' ἦν, φησὶ, καὶ βροῦχος εἷς· ἦν δὲ δὴ οὗτος καὶ Γὼγ ὁ βασιλεύς. εἶτα Θεοῦ λέγοντος Καὶ ἔσται ὅταν συντελέσῃ τοῦ καταφαγεῖν τὸν χόρτον τῆς γῆς· τουτέστιν, ὅταν δαπανήσῃ κατεσθίων τὴν ἀγελαίαν πληθὺν τὴν οὖσαν ἐν Σαμαρείᾳ δηλονότι, καὶ ἐν ταῖς πόλεσι τῆς d Ἰουδαίας· εἶτά τι μέλλοντος προστιθέναι ἕτερον, διαλαβὼν ὁ Προφήτης, καταλήγειν αὐτὸν τῆς ὀργῆς λιπαρεῖ λέγων Κύριε ἵλεως γενοῦ· τίς ἀναστήσει τὸν Ἰσραήλ; ὅτι ὀλιγοστός ἐστιν. εἰ γὰρ δὴ βούλοιο, φησὶ, καθ' ὃν τεθέαμαι τρόπον παραδοῦναι τοῖς ἐχθροῖς τὸν Ἰσραὴλ εἰς κατάβρωσιν, ὀλίγοστος ἔσται παντελῶς. πρὸς ταῦτα Θεός Καὶ τοῦτο οὐ μὴ γένηται, λέγει Κύριος. οὐκ ἂν κοπάσαιμί φησι, οὐδ' ἂν καθυφείην· καταλήξαιμι γὰρ ἂν οὐδαμῶς τοῦ παιδεύειν e τοὺς ἠσεβηκότας.

Πολυπραγμονοῦντες δὲ ἀναγκαίως, τίς δὴ ἄρα ἐστὶν ὁ Γὼγ, ἐκεῖνό φαμεν, ὅτι καὶ ὁ μακάριος προφήτης Ἰεζεκιὴλ θρῆνον ἐν αὐτῷ γράφει, Θεοῦ προστάττοντος. οἰόμεθα δὲ εἶναι τὸν Σενναχηρὶμ, ὅτε καὶ Ῥαψάκου κατακερτομοῦντος 4 Reg. xix. 35. Θεὸν "ἐξῆλθεν ἄγγελος Κυρίου καὶ ἀνεῖλεν ἐν μιᾷ νυκτὶ ἐκ "τῆς παρεμβολῆς τῶν Ἀσσυρίων ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε "χιλιάδας." μεμνήσομαι δὲ ἀναγκαίως τῶν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένων διὰ φωνῆς Ἰεζεκιήλ. ἔχει δὲ οὕτως "Τάδε λέγει Ezek. xxxviii. 17. "Κύριος Κύριος τῷ Γὼγ Σὺ εἶ περὶ οὗ ἐλάλησα πρὸ

2. ὡς om. A. invito B. 4. μονονουχὶ et καὶ assumpta ex A.B. 5. οὐ pro καὶ Edd. repugnantibus A.B. εἷς assumptum ex A.B. b. 6. Assumpta δὴ ex A.B. b. καὶ prius ex A. b. 7. ὅταν habet A. 9. τῇ πόλει Edd. 12. Κύριε om. A. Ἰσραὴλ A.B. Ἰακὼβ Edd. 13. ἐστιν assumptum ex A.B. (ὀλιγοστός ἐστιν prius omissa in mg. habet A.) 14. εἰς A.B. πρὸς Edd. 17. καθυφίην B. 20. Haec ὁ μακάριος προφήτης desunt in Edd. 23. Κυρίου] Θεοῦ iid. Haec ἐκ τῆς παρεμβολῆς τῶν Ἀσσυρίων accesserunt ex A.B. cf. in Es. 187 s. f. in S. Joan. 456 e. 24. ἑκατὸν] + καὶ A. 26, 27. Assumpta ἔχει δὲ οὕτως ex A.B. b. Κύριος alterum ex A. b. πρὸ ex A.B. Statim τῶν add. Edd.

324 A. a “ ἡμερῶν τῶν ἔμπροσθεν διὰ χειρὸς τῶν δούλων μου τῶν “ προφητῶν τοῦ Ἰσραὴλ, ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἔτεσι, “ τοῦ ἀγαγεῖν σε ἐπ᾽ αὐτούς.” ἀκούεις ὅπως αὐτὸν, καὶ οὐχ ἕτερον εἶναί φησιν, ὃν ἠπείλησε διὰ προφητῶν ἁγίων ἐπιφέρειν τοῖς ἐξ Ἰσραήλ; ὅτι δὲ τὰς τῆς ἀθυροστομίας ἐξήτηται δίκας, καὶ κρατήσειν ὑπολαβὼν ἀδοκήτως ἀνῄρηται, καὶ πέπτωκεν ἐν τῇ γῇ τοῦ Ἰσραὴλ, πάλιν εὐθὺς κατασημαίνει λέγων

Ezek. xxxix. 1–5. “ Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου προφήτευσον ἐπὶ “ Γὼγ καὶ ἐρεῖς Τάδε λέγει Κύριος Κύριος Ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ “ σὲ Γὼγ ἄρχοντα Ῥοσμεσὸχ καὶ Θοβὲλ, καὶ συνάξω σε “ καὶ καθοδηγήσω σε καὶ ἀναβιβάσω σε ἐπ᾽ ἐσχάτου βοῤῥᾶ

b “ καὶ ἄξω σε ἐπὶ τὰ ὄρη τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἀπολῶ τόξον σου “ ἀπὸ τῆς χειρὸς τῆς ἀριστερᾶς σου καὶ τὰ τοξεύματά σου “ ἀπὸ τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς σου, καὶ καταβαλῶ σε ἐπὶ τὰ “ ὄρη τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ πέσῃς σὺ καὶ πάντες οἱ περὶ σὲ, καὶ “ τὰ ἔθνη τὰ περὶ σὲ δοθήσονται εἰς πλῆθος ὀρνέων· καὶ “ παντὶ πετεινῷ καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ πεδίου δέδωκά σε “ καταβρωθῆναι· ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πεδίου πέσῃ, ὅτι ἐγὼ “ ἐλάλησα λέγει Κύριος Κύριος·” καὶ μεθ᾽ ἕτερα πάλιν

Ib. 11–13. “ Καὶ “ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δώσω τῷ Γὼγ τόπον ὀνομαστὸν “ μνημεῖον ἐν Ἰσραὴλ, τὸ πολυάνδριον τῶν ἐπελθόντων “ πρὸς τῇ θαλάσσῃ, καὶ περιοικοδομήσουσι τὸ περιστόμιον “ τῆς φάραγγος καὶ κατορύξουσιν ἐκεῖ τὸν Γὼγ καὶ πᾶν τὸ “ πλῆθος αὐτοῦ καὶ κληθήσεται τότε τὸ πολυάνδριον τοῦ Γώγ. “ καὶ κατορύξουσιν αὐτοὺς οἶκος Ἰσραὴλ, ἵνα καθαρισθῇ ἐν “ ἑπταμήνῳ, καὶ κατορύξουσιν αὐτοὺς πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς,

2. προφητῶν] + τῶν Edd. 3. σε assumptum ex A. b. deest in B. 6. ἐζήτηται B. 9–12. Assumpta Τάδε λέγει Κύριος ex A.B. Κύριος alt. ex A. (Alex. XII.) ἐπὶ σὲ—βοῤῥᾶ καὶ ex A.B. 10. ῥοσμεσὸχ B. ῥῶ ἐν Μεσὸχ A. 12–15. Haec καὶ ἀπολῶ—ὄρη τοῦ Ἰσραὴλ desunt in Edd. 14. τῆς prius om. B. καταβάλω B. 15. πέσεις A. Statim ἐκεῖ pro σὺ A. οἱ deest in Edd. 16–20. Haec τὰ ἔθνη τὰ—ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ desunt in Edd. 16. ἐπὶ σὲ pro περὶ σὲ B. 21–24. Haec τὸ πολυάνδριον—πολυάνδριον τοῦ Γώγ desunt in Edd. 22. καὶ περιοικοδ.—φάραγγος om. B. 24. τότε om. B. Statim τὸ om. A. 25. οἶκος] + τοῦ Edd. (Alex.) invitis A.B. 25—499. 2. Haec ἵνα—Κύριος Κύριος desunt in Edd. 26. ἑπτὰ μηνῶν A.

“ *καὶ ἔσται αὐτοῖς εἰς ὀνομαστὸν ᾗ ἡμέρᾳ ἐδοξάσθην λέγει* “ Κύριος Κύριος.” *πεπτωκότων γὰρ τῶν Ἀσσυρίων, οἳ διὰ τοῦ Γὼγ κατασημαίνονται, τάχα που τὸ πλῆθος τῶν ἐξ Ἰσραὴλ κατορώρυχε τοὺς τεθνεῶτας, ἵνα μὴ πόλεσί τε καὶ χώραις τὸ δύσοιστον τῆς οὕτω δεινῆς κακοσμίας καταλυμαίνοιτο χρῆμα.*

Οὕτως ἔδειξέ μοι Κύριος, καὶ ἰδοὺ ἐκάλεσε τὴν δίκην ἐν πυρὶ 4
Κύριος, καὶ κατέφαγεν τὴν ἄβυσσον τὴν πολλὴν, καὶ κατέφαγεν c
τὴν μερίδα. καὶ εἶπα Κύριε Κύριε κόπασον δή· τίς ἀναστήσει 5
τὸν Ἰακώβ; ὅτι ὀλιγοστός ἐστι. μετανόησον Κύριε ἐπὶ τούτῳ. 6
καὶ τοῦτο οὐ μὴ γένηται, λέγει Κύριος.

Τὸν Γὼγ ἤγουν τὸν Ἀσσύριον ὡς ἀκρίδα καὶ βροῦχον τεθέαται· τοῦτον δίκην ὀνομάζει τὴν διὰ πυρός. οὐ γὰρ ἤρκεσε τοῖς Βαβυλωνίοις δαπανῆσαι σιδήρῳ τὸν Ἐφραῒμ, ἀλλὰ γὰρ καὶ πλείστας ὅσας τῶν ἐν Σαμαρείᾳ κατενεπίμπρων d *πόλεις. ἡ δίκη τοίνυν, φησὶ, τουτέστιν ἡ ἐκδίκησις ἡ διὰ πυρὸς, κατεδήδοκε τὴν ἄβυσσον τὴν πολλὴν, τὸν Ἐφραῒμ δηλονότι, διὰ πολλὴν καὶ ἀμέτρητον πληθὺν ἄβυσσον ὠνομασμένον. κατεδήδοκε δὲ οὐδὲν ἧττον τὴν μερίδα τὴν μικρὰν, τουτέστι, τὸν Ἰούδαν καὶ Βενιαμίν. οὐκ εὐαριθμήτους γὰρ τῆς Ἰουδαίας ἐμπρήσας πόλεις, μετὰ τοῦτο καὶ αὐτὴν λοιπὸν πεπολιόρκηκε τὴν Ἱερουσαλὴμ ὁ ἀλαζὼν Ῥαψάκης. ἐκμειλισσομένου δὲ τοῦ Προφήτου πάλιν, καὶ μετανοεῖν, ἤτοι μεταβουλεύεσθαι, τὸν τῶν ὅλων Θεὸν ἀναπείθοντος, Οὐκ ἂν* e *γένοιτο τοῦτό φησιν ὁ τῶν ὅλων Δεσπότης. τί οὖν ἐντεῦθεν εἰσόμεθα πάλιν; ὅτι τὰ πέρα λόγου τῶν πλημμελη-*

1. *αὐτὸ* A. 3. *κατασημαίνονται* B. *σημαίν.* Edd. 5. *δύσοστον* A. 6. *τὸ* ante *χρῆμα* add. A. 7. *πυρὶ*] + *λέγει* A. 9. Κύριε Κύριε] Κύριος ὁ Θεὸς F. Edd. (Co.) 10. *τοῦτο* pro *τούτῳ* Edd. (Co.) 12. *ἤγουν* A.B. *ἤτοι* Edd. 14. *ἤρκηκε* iid. 15. *κατενεπίμπρων* B. *κατεμπίπρη* Edd. 16. *ἡ* secundum deest in iisd. 23. *ἤτοι*] + *καὶ* iid. 25. *τοῦτό φησιν* hoc ordine A.

μάτων, καίτοι πολὺ λίαν ἀνεξικακεῖν εἰδότα Θεὸν παραθήγει δεινῶς, καὶ τὰς τῶν ἁγίων μονονουχὶ καὶ ἀπράκτους ἀποφαίνουσι προσευχάς. καὶ γοῦν ἔφασκε πρὸς τὸν προφήτην
Hier. vii. 16. Ἱερεμίαν περὶ τῶν ἐξ Ἰσραὴλ "Καὶ σὺ μὴ προσεύχου περὶ "τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ μὴ ἀξίου τοῦ ἐλεηθῆναι αὐτοὺς καὶ "μὴ προσέλθῃς μοι περὶ αὐτῶν, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαί σου."

325 A. a

7 Οὕτως ἔδειξέ μοι Κύριος, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἑστηκὼς ἐπὶ τείχους
8 ἀδαμαντίνου, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀδάμας. καὶ εἶπε
Κύριος πρός με Τί σὺ ὁρᾷς, Ἀμώς; καὶ εἶπον Ἀδάμαντα.
καὶ εἶπε Κύριος πρός με Ἰδοὺ ἐγὼ ἐντάσσω ἀδάμαντα εἰς
μέσον λαοῦ μου Ἰσραήλ, οὐκ ἔτι μὴ προσθῶ τοῦ παρελθεῖν
9 αὐτόν· καὶ ἀφανισθήσονται βωμοὶ τοῦ γέλωτος, καὶ αἱ τελεταὶ
τοῦ Ἰσραὴλ ἐρημωθήσονται, καὶ ἀναστήσομαι ἐπὶ τὸν οἶκον
b Ἱεροβοὰμ ἐν ῥομφαίᾳ.

Ὡς ἀκρίδα καὶ ὡς βροῦχον καὶ ὡς δίκην ἐν πυρὶ τὸν Ἀσσύριον, ἤτοι τὸν Γὼγ ἐπιδείξας τῷ Προφήτῃ Θεὸς, ἑαυτὸν ἤδη πως ἑστῶτα λοιπὸν ἐπὶ τείχους ἀδαμαντίνου δείκνυσιν, ἵνα διὰ τούτου νοῆται μονονουχὶ βεβηκὼς ἐπ' ἀῤῥήκτῳ δυνάμει, καὶ ἀκατάσειστον ἔχων τὴν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις ἀγαθοῖς ἀσφάλειαν. παναλκὲς γὰρ τὸ θεῖον, καὶ ἐρηρεισμένην ἔχει τὴν ὑποβάθραν, ὅτι μεταπίπτειν οὐκ οἶδεν, ἀλλ' ἔστι τροπῆς ἄμεινον, καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις, ὡς ἔφην, ἀγαθοῖς
c ἀεὶ καὶ διαπαντὸς ἐρηρεῖσθαι φιλεῖ.

Ὁρᾶται τοίνυν ἑστηκὼς ἐπὶ τείχους ἀδαμαντίνου. ἄῤῥηκτός τε καὶ ἀκαταμάχητος ἐν λίθοις ὁ ἀδάμας, οὔτε τοῖς σκληροῖς καὶ ἀντιπίπτειν εἰωθόσι παραχωρεῖν ἀνεχόμενος, οὔτε μὴν

1. ἀνεξικακοῦντα δεινῶς παροργίζει Θεὸν B. 2. καὶ alt. assumptum ex A. 3–6. Assumpta τὸν προφήτην et καὶ σὺ—ἐλεηθῆναι αὐτοὺς καὶ ex A.B. σου ex A. cf. 311 c. 7. ἰδοὺ ἀνὴρ] ἀνὴρ assumptum ex B. (Alex. XII mg.) deest in A. (Vat.) Κύριος pro ἀνὴρ F. Edd. (Co.) Statim ἑστὼς F. 9. εἶπον B. (XII ex corr.) εἶπα Edd. 10. Κύριος om. Edd. (Co.) εἰς μέσον A.B. (Alex. XII.) ἐν μέσῳ Edd. (Vat. XII suprascr.) 11. προσθήσω F. (Alex.) 18. τοῦτο A. ἀῤῥήκτῳ A. ἀῤῥήτῳ B. Edd. 20. παναλκὲς A. παναλκῆ B. Edd. 25. ὁ deest in Edd.

ἑτέραις ὕλαις διδοὺς τὸ καταθλεῖν δύνασθαι τῆς ἐνούσης ἰσχύος αὐτῷ, τάχα δέ που καὶ τῆς τοῦ πυρὸς ἀκμῆς ἀλογεῖν εἰθισμένος. ἐπειδὴ δὲ ἦν ὁ ἐπὶ τοῦ τείχους ἑστηκὼς ἀδάμαντα φέρων ἐν χειρὶ, διεπυνθάνετο τοῦ Προφήτου λέγων Τί σὺ ὁρᾷς, Ἀμώς; τοῦ δὲ συνέντος, καὶ ὅπερ ἦν λέγοντος· ἔφη d
γὰρ Ἀδάμαντα· τοῦτον ἐντάξειν εἰς μέσον τοῦ Ἰσραὴλ διεβεβαιοῦτο σαφῶς. ἀδάμαντα δὲ νοήσεις, ἢ τὸν Ἀσσύριον, ὡς καὶ ἀπηνῆ τε καὶ ἄθραυστον, καὶ εἰς τοῦτο τεθειμένον παρὰ Θεοῦ· δυναμοῖ γὰρ ὁ τῶν δυνάμεων Κύριος οὓς ἂν ἕλοιτο τυχόν· ἤγουν τὸν ἄθραυστόν τε καὶ παναλκῆ τοῦ Θεοῦ Λόγον, ὃν οὐκ ἔστιν ἀποστρέψαι κενὸν, ἤγουν ἄπρακτον ἀποφῆναι· δραμεῖται γὰρ πάντως εἰς πέρας ἀντιπράτ- e
τοντος οὐδενὸς, ὅπερ ἂν φθέγξηται Θεός. οὕτω καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός "Ὁ οὐρανὸς, φησὶ, καὶ ἡ S.Matth. xxiv. 35.
"γῆ παρελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν." ἔφη δὲ ὡς οὐκ ἂν παρέλθοι τὸν Ἰσραὴλ, τουτέστιν, αἰτήσει δίκας τῶν ἀνοσίως αὐτῷ πεπλημμελημένων· καὶ ἀνεξικακήσει μὲν οὐκέτι, παραδώσει δὲ λοιπὸν τοῖς ἐπ' αὐτὸν κεκλημένοις, ὁμοῦ τεμένεσι καὶ βωμοῖς καὶ τοῖς εἰδώλοις. ἀφανισθήσονται γάρ φησιν οἱ βωμοὶ τοῦ γέλωτος. γέλως μὲν οὖν ἀληθῶς ἡ παντὸς εἰδώλου ποίησις· πρέποι δ' ἄν, οἶμαι, κυρίως τε καὶ ἰδικῶς γέλωτα νοεῖσθαι τὸν Βεελφεγὼρ, a 326 A.
διάτοι καὶ αὐτὸ τὸ τοῦ σχήματος ἀκαλλές. διασύρει δὲ ἅπασαν τὴν εἰδωλοποίησιν, ὡς ἐξ ἑνὸς δὴ τούτου τοῦ πάντων αἰσχίονος. οὐκοῦν κατασπασθήσονται μὲν οἱ βωμοί φησι, συνεξαρθήσονται δὲ καὶ αἱ τελεταὶ τοῦ Ἰσραὴλ, τουτέστι, τὰ τῆς εἰδωλολατρείας ἀθύρματα, βέβηλά τε καὶ βδελυρὰ μυστήρια. ὅτι δὲ τοῖς ἰδίοις θεοῖς συνοιχήσεται

1. τε pro τὸ A. 5. συνιέντος Edd. 7. σοφῶς A. 8. καὶ primum assumptum ex b. 12. πάντως post πέρας tr. Edd. invito A. 13. φθέγξοιτο Edd. 14. Haec ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ [ὁ om. A.] Χριστός accesserunt ex A.B. καὶ ἡ γῆ om. B. 15. μὴ om. A. 16. ὡς A.b. ὅτι Edd. 17. ἀνοσίων iid. 21. ἀληθὴς iid. 23. δὲ om. A. 24. εἰδώλου ποίησιν A. ὡς] + καὶ A. 26. Hoc φησι assumptum ex B. συνεξαρπασθήσονται A. 28. συνηχθήσεται A.

πρὸς ἀπώλειαν ὁ τοῖς τῆς βασιλείας αὐχήμασιν ἐκπρεπὴς b Ἱεροβοὰμ, διαμεμήνυκεν ἐναργῶς. μεμνῆσθαι δὲ ἀναγκαῖον, ὡς ἕτερος παρὰ τὸν πρῶτον ὁ περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος· ὁ μὲν γὰρ ἦν ἐκ Ναβὰτ, ὁ δὲ ἐξ Ἰωάς.

Καὶ ταυτὶ μὲν τέως τοῖς τῆς ἱστορίας ἐφαρμόσειε λόγοις. ἀδάμαντα δὲ τὸν ἀληθῆ παραδείξει Χριστὸν τὸν τῶν δυνάμεων Κύριον, τὸν ἄμαχον ἔχοντα καὶ ἀκαταγώνιστον τὴν ἰσχὺν, τὸν συνθραύοντα τοὺς ἐχθροὺς, καὶ νικῶντα τοὺς ἀνθεστηκότας, καὶ ὑπὸ μηδενὸς ῥηγνύμενον. (Es. xxviii. 16.) οὗτος ὡς λίθος ἐκλεκτὸς εἰς μέσον τέτακται τοῦ λαοῦ. (Bar. iii. 38.) "Ὤφθη γὰρ c "ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη." τοιγάρτοι καὶ κέκληται διὰ τῆς ἀγγέλου φωνῆς (S. Matth. i. 23.) "Ἐμμανουὴλ, ὅ "ἐστι μεθερμηνευόμενον Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός." μεθ' ἡμῶν γὰρ γέγονεν, ὅτε γέγονε καθ' ἡμᾶς. ἐντεταγμένος δὴ οὖν ἐν ἡμῖν παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὡς λίθος ἀδάμας, τὴν τοῦ διαβόλου κατέσεισε τυραννίδα, κατηφάνισεν ἀληθῶς τοὺς βωμοὺς τοῦ γέλωτος. ἅμα τε γὰρ ἐπέλαμψεν ὁ Ἐμμανουὴλ, καὶ τῆς ἀληθοῦς γνώσεως τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν ὑπ' οὐρανὸν ἁπλώσας τὸ φῶς, ἑαυτὸν ἡμῖν ὑπέδειξεν εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν d τοῦ Πατρός. τότε δὴ τότε καὶ ὁ τῆς ἀρχαίας ἀπάτης ἀπελήλατο σκότος, καὶ ἡ βέβηλος καὶ θεομισὴς ἐκ μέσου γέγονεν εἰδωλολατρεία, καὶ πέπτωκε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ τῆς ἀπάτης προεστηκὼς, τουτέστιν, ὁ Σατανᾶς.

10 Καὶ ἐξαπέστειλεν Ἀμασίας ὁ ἱερεὺς Βαιθὴλ πρὸς Ἱεροβοὰμ βασιλέα Ἰσραὴλ λέγων Συστροφὰς ποιεῖται κατὰ σοῦ Ἀμὼς ἐν μέσῳ οἴκου Ἰσραὴλ, οὐ μὴ δύνηται ἡ γῆ ὑπενεγκεῖν ἅπαντας

1. *ἐμπρεπὴς* Edd. invitis A.B. b. 5. *μὲν* B. *δὴ* A. *δὲ* Edd. Statim *τέως* assumptum ex A.B. 6. *ἀδάμ.—παραδείξει* A. Edd. *ἀδάμαντι—παρεικάζει* B. 7. *τὸν*] *τὴν* Edd. *ἀνανταγώνιστον* A. Statim *τὴν* assumptum ex A.B. 14. *ὅτι* B. *δὴ οὖν* A. *δὴ* B. *δὲ* Edd. 20. *ὁ* A. *τὸ* Edd. *ἀπελήλακε* iid. 21. *καὶ ἡ βέβηλος—εἰδωλολατρεία* A. Haec verba supra post *τοῦ Πατρὸς* ponit B. infra post *ὁ Σατανᾶς* Edd. 22. *καὶ* prius om. A. *δὲ* A. *δὴ* B. Edd. 24. *ἱερεὺς*] + *εἰς* F. Edd. (42.) 26. *μέσῳ*] + *τοῦ* F. Edd. (Co.) *δυνήσεται* A. *ὑπενέγκαι* Edd. (86. Co.) *ἅπαντας* A. (Alex.) supra 247 b. *πάντας* B. Edd.

τοὺς λόγους αὐτοῦ· διότι τάδε λέγει Ἀμὼς Ἐν ῥομφαίᾳ τε- 11 e
λευτήσει Ἱεροβοάμ, ὁ δὲ Ἰσραὴλ αἰχμάλωτος ἀχθήσεται ἀπὸ τῆς γῆς αὐτοῦ.

Ἀνεπικούρητον ἀεὶ τὸ ψεῦδος ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ οἱ τῆς ἀπάτης πόδες σαθρὸν ἔχουσι τὸ ἔρεισμα. τοιγάρτοι γελᾶται, μόλις ταῖς ἔξωθεν ἐπικουρίαις εἰς τὸ ἑστάναι κρατούμενον. οἷον δὴ τοῦτό ἐστι τὸ τῆς τοῦ Ἰσραὴλ εἰδωλολατρείας. μεθυόντων γὰρ ἦν ἀθύρματα τὰ παρ' αὐτοῖς, δαμάλεις χρυσαῖ, "ἔργα τέκτονος καὶ χωνεύματα," κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ a 327 A. Hier. x. 3. *τέχνη χειρὸς ἀνθρωπίνης, καὶ ἀνοσίων ἐγχειρημάτων εὑρήματα. ἀλλ' οἱ μὲν μακάριοι προφῆται καλοῦσιν εἰς νῆψιν τοὺς ταῖς ἀπάταις κεκρατημένους· οἱ δὲ τῶν εἰδώλων θεραπευταί, καταλυομένης ὥσπερ αὐτοῖς τῆς ὅλης σκηνῆς, οὐ μετρίως ἀσχάλλουσι, καταπτοοῦσι τοῖς δείμασι, τὴν τῶν πλανωμένων θρηνοῦσιν ἀνάνηψιν. ἴσασι γὰρ ὅτι γοργῷ καὶ ἐγρηγορότι νῷ τῆς παρ' αὐτοῖς λατρείας τὴν βεβήλωσιν ἀταλαίπωρον ἰδεῖν. ἐκδέδιε τοίνυν ὁ βέβηλος Ἀμασίας, μὴ* b *ἄρα τοῖς τοῦ Προφήτου παρενεχθεῖεν λόγοις εἰς εἴδησιν ἀγαθὴν οἱ δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς προσκυνεῖν ἀναπεπεισμένοι, καὶ ἀπολισθήσειε μὲν τῆς ἱερουργίας αὐτός, ἀπολοῦνται δὲ τοῖς τεμένεσιν ὁμοῦ τὰ ἐν αὐτοῖς ἕδη. ταύτητοι παραθήγειν πειρᾶται τὸν Ἱεροβοάμ, μονονουχὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας κατεξανίστασθαι λέγων τὸν Ἀμώς, καὶ διαβριθῆ τινα καὶ ἀφόρητον ἤδη πως ἀποτολμᾶν ποιεῖσθαι λόγον, ὡς* c *τεθνήξεται μὲν αὐτὸς ἐν ῥομφαίᾳ, βαδιεῖται δὲ καὶ αἰχμάλωτος ὁ Ἰσραήλ.*

Τοιοῦτόν τι πεπράχασι καὶ οἱ τάλανες Ἰουδαῖοι, τὰς ἐπὶ Χριστῷ συντιθέντες συκοφαντίας. ἐπειδὴ γὰρ τοῖς θαύμασι καταπλήττων τὴν Ἰουδαίαν πάντας ἐκάλει πρὸς ἑαυτόν,

2. *ἀπαχθήσεται* F. (42.) 5. *ἐρηρεισμένον* pro *τὸ ἔρεισμα* A. *ἔρεισμα* B. 7. Haec *τοῦ* [*τοῦ* om. B.] *Ἰσραὴλ* accesserunt ex A.B. *εἰδωλολατρίαις* (sic) A. 8. *γὰρ* assumptum ex B. *ἄθυρμα* B. invito A. 10. *εὑρήματα* A. *εὑρέμ.* Edd. 14. *δείγμασι* Edd. 16. *βεβήλωσιν*] + *οὐκ* Edd. repugnantibus A.B. 21. *ὁμοῦ* A.B. *αὐτοῖς* Edd. *αἴδη* pro *ἕδη* A. 25. *καὶ* assumptum ex A.B.

προσῆγον Πιλάτῳ, τὰς τοῦ φθόνου φλόγας εἰς νοῦν λαβόντες οἱ δείλαιοι, καὶ δὴ καὶ ἔφασκον "Ἐὰν μὴ τοῦτον "ἀποκτείνῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος." ἶσα τοίνυν καὶ d παρὰ πάντων ἀεὶ τῶν τῇ εὐσεβείᾳ μαχομένων τὰ κατὰ τῶν ἁγίων τολμήματα διὰ τῶν ὁμοίων ἐγχειρημάτων ἔρχεται, πανταχῇ τοῦ ψεύδους νοσοῦντος τὸ ἄναλκι.

S. Joan. xix. 12.

12 Καὶ εἶπεν Ἀμασίας πρὸς Ἀμώς Ὁ ὁρῶν βάδιζε, ἐκχώρησον εἰς
13 γῆν Ἰούδα, καὶ ἐκεῖ καταβίου, καὶ ἐκεῖ προφητεύσεις· εἰς δὲ Βαιθὴλ οὐκ ἔτι μὴ προσθῇς προφητεῦσαι, ὅτι ἁγίασμα βασιλέως ἐστὶ, καὶ οἶκος βασιλείας ἐστίν.

e Ἀναισχυντεῖ λοιπὸν ἐναργῶς, καὶ τοῖς θείοις ἀντεξάγει λόγοις τῆς ἑαυτοῦ βασκανίας τὴν ἔνδειξιν· ὁρῶντας μὲν γὰρ τοὺς προφήτας ἐκάλουν, πλὴν οὐκ ἀξιώσας οὐδὲ τῷ τῆς προφητείας ὀνόματι κατασεμνύνειν αὐτὸν, ἀλλ' οἱονείπως ὡς τῶν ψευδομάντεων ἕνα διαβεβληκὼς, ἐκχωρεῖν ἐκέλευεν εἰς γῆν Ἰούδα. προστιθεὶς δὲ τὸ Ἐκεῖ καταβίου, μονονουχί φησιν Εἰ λημμάτων αἰσχρῶν ἐφίεσαι, καὶ ἐκ τοῦ κατεπᾴδειν 328 A. a τισὶ ῥημάτια, τὰ πρὸς τὸν βίον χρήσιμα ζητεῖς ἐρανίζεσθαι, τὴν Σαμάρειαν ἀφεὶς λάλει τοῖς ἐκ φυλῆς Ἰούδα, καὶ οὐ προφητεύσεις ἐν Βαιθήλ· ἁγίασμα γὰρ βασιλέως ἐστί. τὸ ἁγίασμά φησιν, ἀντὶ τοῦ ἀνάθημα, ἤγουν ἀναθήματος τόπος. ἐκεῖ γὰρ ἀνέθηκεν ὁ πρῶτος Ἱεροβοὰμ τὴν δάμαλιν τὴν χρυσῆν. ἀναφέρων δὲ ὥσπερ τοῦ Προφήτου τὸ ἔγκλημα καὶ εἰς τὴν τοῦ κρατοῦντος τιμὴν, οἶκος, φησὶ, βασιλείας ἐστί. σὺ δὲ συγχεῖς τὰ βασιλικὰ, θορύβους ἐγείρεις,

1. εἰς νοῦν λαβόντες om. A. 5. τολμήματα] + καὶ Edd. invitis A.B. 6. πανταχοῦ iid. Statim τοῦ assumptum ex B. τῷ ἀναλκεῖ (sic) A. 7. Ἀμώς] + λέγων F. Edd. (Co.) ὁ om. A. ut supra 247 b. ἐκχώρησον] + σὺ Edd. invitis A.B. (Alex. XII.) cf. supra. 9. μὴ assumptum ex A.B. (Alex. XII sed erasum.) Statim προσθήσεις Edd. (Vat. XII.) Post h. v. τοῦ add. Edd. invitis A.B. 12. ἑαυτῶν Edd. ante Migne. ὁρῶντας μὲν γὰρ τοὺς προφήτας ἐκάλουν A.B. ὁρῶντα μὲν γὰρ τὸν προφήτην ἐκάλει Edd. 14. κατασεμνύνας iid. 15. ψευδομαντίων iid. ante Migne. 16. μόνον γὰρ οὐχὶ A. 18. ῥήματα A. 20. γὰρ om. A.

τοῖς τῶν κρατούντων θελήμασι ῥιψοκινδύνως ἀντιτασσόμενος. ὅρα τοίνυν ἐναργῶς, ὅπως ἐστὶν ἀληθὲς τὸ εἰρημένον παρὰ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἰσραὴλ “ Καὶ ἐποτίζετε τοὺς ἡγιασμένους οἶνον, καὶ τοῖς προφήταις ἐνετέλλεσθε λέγοντες Οὐ μὴ προφητεύσητε.” b

Supra ii. 12.

Καὶ ἀπεκρίθη Ἀμὼς καὶ εἶπε πρὸς Ἀμασίαν Οὐκ ἤμην προφήτης 14
ἐγὼ οὐδὲ υἱὸς προφήτου, ἀλλ' ἢ αἰπόλος ἤμην, κνίζων συ-
κάμινα. καὶ ἀνέλαβέ με Κύριος ἐκ τῶν προβάτων, καὶ εἶπε 15
Κύριος πρός μέ Βάδιζε προφήτευσον ἐπὶ τὸν λαόν μου Ἰσραήλ. c
καὶ νῦν ἄκουε λόγον Κυρίου Σὺ λέγεις Μὴ προφήτευε ἐπὶ τὸν 16
λαόν μου Ἰσραήλ, καὶ οὐ μὴ ὀχλαγωγήσῃς ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ.
διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος Ἡ γυνή σου ἐν τῇ πόλει πορνεύσει, 17
καὶ οἱ υἱοί σου καὶ αἱ θυγατέρες σου ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται, καὶ
ἡ γῆ σου ἐν σχοινίῳ καταμετρηθήσεται, καὶ σὺ ἐν γῇ ἀκαθάρτῳ
τελευτήσεις, ὁ δὲ Ἰσραὴλ αἰχμάλωτος ἀχθήσεται ἀπὸ τῆς γῆς
αὐτοῦ. d

Ὅτε τοῖς ἐπιεικέσιν οἱ τῆς φαυλότητος ἐπιτηδευταὶ τὰς ὕβρεις ἐπάγουσι, τοὺς ἰδίους αὐτοῖς ἐγκαλοῦσι τρόπους, καὶ τῶν σφετέρων αἰτιαμάτων τὸ ἀκαλλὲς ἐπάγοντες, ἐμπαροινεῖν οἴονται, διαλελήθασι δὲ σφᾶς αὐτοὺς μονονουχὶ ἐν πίνακι γράφοντες, καὶ ὁποῖοί τινες εἰσὶ καταδεικνύοντες τοῖς ἄλλοις. τουτό τι παθόντα νυνὶ τὸν ἀπόπληκτον Ἀμασίαν εὑρήσομεν. ψευδοπροφήτης γὰρ ὤν, καὶ τοῖς τῶν εἰδώλων προσεδρεύων βωμοῖς, κῶλά τε συλλέγων καὶ τῶν σφαζο- e

4. *ἐντέλλεσθε* A. (ut supra 272. init.) 7. *ἐγὼ* om. Edd. *ἢ* om. B. ut supra 247 b. (22. al.) *ἤμην*] + *καὶ* A. ut supra 247 b. (Vat.) 8. *ἐκ*] *ἀπὸ* F. 9. Βάδιζε] + *καὶ* Edd. (Vat.) *οἶκον* pro *λαόν μου* F. Edd. (Co.) 10. Μὴ *προφήτευε*] *οὐ προφητεύσεις* F. Edd. (42.) 11. Haec *λαόν μου* assumpta ex A. (240.) 13. *οἱ* om. Edd. (Co.) 14. *ἐν* prius om. Edd. (68, 91, 97, 228.) 16. *αὐτοῦ*] + *οὕτως ἔδειξέ μοι Κύριος* Edd. 18. *αὐτοῖς* A. *αὐτοὶ* Edd. 19. *ἐφ' ἑτέρων* pro *σφετ.* A. Statim ἁμαρτημάτων Edd. invitis A.B. 20. *λελήθασι* B. 22. *τοῦτό τι*] Sic retinui cum Edd. *τοῦτό τοι* A.B. 24. *κ*$\overset{\omega}{\text{ο}}$*λασταῖς* (sic) pro *κῶλά τε* A.

μένων τὰ λείψανα, καὶ λημμάτων αἰσχρῶν ἀχαλίνως ἡττώμενος, κατωνείδιζε τὸν Ἀμὼς, καὶ δεῖν μὲν ἔφασκε τῆς Σαμαρείας ἀποφοιτᾶν, ἐκχωρεῖν δὲ, εἰ βούλοιτο, εἰς γῆν Ἰούδα, καὶ ἐκεῖ καταβιοῦν. ἐκεῖ γὰρ, φησὶ, ψευδοεπήσεις εὐκόλως, καὶ συναρπάζων πολλοὺς, ἐρανιῇ τὰ πρὸς τὸν βίον, καὶ μᾶλλον εὑρήσεις τὰ ζωαρκῆ. τὸ γὰρ Ἐκεῖ καταβίου, τοιοῦτόν τινα, καθάπερ ἤδη προεῖπον, ὑπεμφαίνει νοῦν. 329 A. a ἀλλ' ὅτι μὴ τοιοῦτος τῷ Προφήτῃ σκοπὸς, μήτε μὴν εἰς φιλοκερδίαν βλέπει, δεσποτικοῖς δὲ μᾶλλον ὑπείκει θελήμασι, ταύτῃτοι τὴν προφήτῃ πρέπουσαν διακονίαν ἀποπληροῖ, πειρᾶται διδάσκειν, καὶ λίαν ἐπιεικῶς, ἐκεῖνο λέγων, ὡς οὔτε προφήτης ἦν, οὔτε μὴν προφήτου γέγονεν υἱὸς, κατὰ μαθητείαν δὲ πάντως, ἤγουν κατὰ πνεῦμα, φημὶ, καθάπερ ἀμέλει καὶ Ἐλισσαιὲ τοῦ Ἡλίου, ἀλλ' ἦν μὲν αἰπόλος, ἄγροικόν τε b καὶ ἁπλῆν καὶ ἀκάκουργον βιοτεύων ζωὴν, ὀλίγα δὲ παντελῶς τὰ εἰς τροφὰς ἔχων, καὶ τοῖς ἐξ ἀγρῶν ἀρκούμενος, ἃ μηδὲ ἂν ἐκπρίαιτό τις· ταῦτα δὲ ἦν συκάμινα. σχολαῖοι γὰρ ὄντες τῶν ποιμνίων οἱ ἐπιστάται, τάς τε τῶν δένδρων σκιὰς ὑποτρέχουσι, καὶ τὰ ἐκ τῆς ἀργίας ἐγκλήματα μονονουχὶ διαπαίζοντες, καρποὺς ἀποκνίζουσι καὶ τῆς γαστρὸς τὴν ἀνάγκην, ὡς ἂν ἐνδέχοιτο, θεραπεύουσιν. ἀλλ' ἐμὲ μέν φησιν ἐν τούτοις ὄντα, Θεὸς κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν ἐποιεῖτο προφήτην, καὶ τοῖς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ τὰ ἐπ' αὐτοὺς ἥκοντα καὶ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενα διατρανοῦν ἐκέλευε· c σὺ δὲ τοῖς ἄνω νεύμασιν ἀντεξάγων τὰ σὰ, σιωπᾶν ἐπιτάττεις. ταύτῃτοι λοιπόν Τάδε λέγει Κύριος Ἡ γυνή σου ἐν

2. κατονειδίζει A. δεῖν B. δὴ A. ἰδόντα Edd. 4. Hoc φησὶ assumptum ex B. 5. ἐρανιῇ] ἐρᾷ. εἰ (sic) A. 6. Haec τὸ γὰρ ἐκεῖ assumpta ex A.B. 7. τοιοῦτόν τινα, καθάπερ ἤδη προεῖπον, ὑπεμφαίνει νοῦν] Sic edidi. τοιοῦτόν τινα, καθάπερ ἤδη προεῖπον, ὑπεμφαίνει B. τοιοῦτόν ἐστιν. ἃ καθάπερ ἤδη προεῖπον ὑπεμφαίνει οὖν A. τοιουτονί τινα ὑπεμφαίνει τὸν νοῦν Edd. 9. φιλοκερδείαν B. βλέπῃ Edd. invitis A.B. εἴκει προστάγμασι pro ὑπείκει θελήμασι B. Statim καὶ add. Edd. invitis A.B. 10. τὴν προφήτῃ πρέπουσαν A.B. τὴν προφήτου Edd. 11. πειρᾶται] + δὲ A. 14. Ἐλισσεαὶ A. 15. ἀκακουργὶ Edd. 16. τροφὰς B. τροφὴν Edd. 17. μηδ' B. πρίαιτό Edd. 18. τε assumptum ex A. 24. οὔπω Edd. Statim ἐσόμενα iid. invito A. ἐκέλευσεν A. invito B.

τῇ πόλει πορνεύσει, δῆλον δὲ ὅτι ταῖς τῶν πολεμίων ὕβρεσιν ὑποπίπτουσα, καὶ τὸ ἀκρατὲς εἰς ἀσέλγειαν τῶν ἐχόντων αὐτὴν ὡς ἐξ ἀνάγκης ὑφισταμένη· καταφθαρήσονται δὲ καὶ τὰ τέκνα, ῥομφαίας ἔργον γεγενημένα. καὶ πρός γε δὴ τούτῳ, ἡ γῆ σου καταμετρηθήσεται σχοινίῳ, τουτέστιν, ὑπὸ φόρον ἔσται, καὶ συντελέσει δασμοὺς τῷ κεκρατηκότι. σὺ δὲ πρὸς τούτοις ὁ νῦν οἰόμενος, φησὶ, γῆν ἁγίαν οἰκεῖν τὴν d Βαιθὴλ, καὶ ἁγίασμα βασιλέως ἔχειν, βαδιῇ μὲν αἰχμάλωτος, ἐντεθνήξῃ δὲ τοῖς κακοῖς, οὐχ ὑπονοστήσας ἔτι· πῶς γὰρ, ἢ πόθεν; ἀπομεμενηκὼς δὲ νεκρὸς ἐν ἀλλοδαπῇ τε καὶ ἀκαθάρτῳ γῇ τῶν πολεμίων· οἰχήσεται δὲ καὶ αὐτὸς αἰχμάλωτος ὁ Ἰσραὴλ, ὁ σὲ προφήτην καὶ ἐπιστάτην τῶν ἁγίων ἀνθῃρημένος. χαλεπὸν οὖν ἄρα τὸ τοῖς θείοις ἀντιπράττειν νεύμασι, καὶ ἀπερισκέπτως ἰέναι πρὸς τὸ δεῖν ἔσθ' ὅτε καὶ ἁγίοις ἐπιτιμᾶν τὰ Θεῷ δοκοῦντα διερμηνεύουσιν, οἷς καὶ e εἴρηται παρ' αὐτοῦ "Καὶ ἔσται ὁ ἁπτόμενος ὑμῶν ὡς ὁ Zach. ii. 8. "ἁπτόμενος τῆς κόρης τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ."

Ἐπιτήρει δὲ ὅπως εἷς τε καὶ ἀξιάγαστος τοῖς ἁγίοις σκοπὸς, τὸ χρῆναί φημι τοῖς τοῦ Θεοῦ λόγοις ἀνυποστόλως ὑπηρετεῖν, καὶ παρ' οὐδὲν ποιεῖσθαι τὰ ἀνθρώπινα, κἂν εἰ πολέμους αὐτοῖς καὶ θλίψεις ἐπιφέρωσί τινες. ὁ μὲν γὰρ μακάριος Ἀμὼς ἀλογήσας παντελῶς τῆς Ἀμασίου σκαιότητος, οὐχ ὅπως σεσίγηκεν, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ κατάῤῥησιν ἐποιεῖτο νεανικῶς· οἱ δέ γε θεσπέσιοι μαθηταὶ a 330 A. σιωπᾶν αὐτοῖς προστεταχότων ποτὲ τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, διαῤῥήδην ἔφασκον "Εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον Acta SS. Ap. iv. 19, 20. "τοῦ Θεοῦ ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ Θεοῦ, κρίνατε· οὐ "δυνάμεθα γὰρ ἡμεῖς ἃ εἴδομεν καὶ ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν."

1. πόλει] + σου B. πόλεων pro πολεμίων Edd. 5. σχοινίοις iid. ὑπόφορος iid. 6. συγκεκρατηκότι A. 10. δὲ assumptum ex A.B. 13. οὖν om. B. τὸ om. A. 14. Haec πρὸς τὸ δεῖν ἔσθ' ὅτε accesserunt ex A.B. 16. ὁ alt. assumptum ex B. cf. ad loc. deest in A. 18. ἔσται pro εἷς τε A. 21. τινες καὶ θλίψεις αὐτοῖς ἐπιφέρωσιν inv. ordine B. 23. γὰρ assumptum ex A.B. 25. γραμματέων et Φαρισ. inter se transp. Edd. 27. τοῦ Θεοῦ prius om. A. 28. εἴδομεν habent A.B.

b

Κεφ. η'. Οὕτως ἔδειξέ μοι Κύριος, καὶ ἰδοὺ ἄγγος ἰξευτοῦ. καὶ εἶπε
2 Τί σὺ βλέπεις Ἀμώς; καὶ εἶπα Ἄγγος ἰξευτοῦ. καὶ εἶπε
Κύριος πρός μέ Ἥκει τὸ πέρας ἐπὶ τὸν λαόν μου Ἰσραὴλ,
3 οὐκ ἔτι μὴ προσθῶ τοῦ παρελθεῖν αὐτόν. καὶ ὀλολύξει τὰ
φατνώματα τοῦ ναοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος· πολὺς
ὁ πεπτωκὼς ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπιῤῥίψω σιωπήν.

Εἶσι δὴ πάλιν τῷ Προφήτῃ κατὰ ῥοῦν ὥσπερ ὁ λόγος, c καὶ τῶν ἅπαξ παρεισβεβληκότων ἀποχρῶσαν ἐφ' ἑαυτοῖς λαβόντων τὴν ἀφήγησιν, τῶν ὁραμάτων ἡ τάξις ἐπὶ τὸν αὐτῇ πρέποντα διάττει σκοπόν. τεθέαται τοίνυν τὴν τῶν (Supra vii. 1.) *Ἀσσυρίων πληθὺν, ὡς ἑωθινὴν ἀκρίδων ἐπιγονὴν, καὶ σὺν αὐτοῖς τὸν Γὼγ, ἤτοι τὸν Σεναχηρεὶμ, ὡς ἐν εἴδει βρούχου γραφόμενον, διὰ τὸ πολὺ τῆς γῆς ἀναθρώσκειν εὐσθενῶς τὸ ζῷον. τοιοῦτος δέ πως ὁ ἀλαζὼν, ἀναθρώσκων ἀεὶ πρὸς τὸ ὑψοῦ, καὶ τοῖς ταπεινοῖς συνδιαιτᾶσθαι παραιτούμενος. τε-* (Ib. 4.) d *θέαται δὲ καὶ ὡς ἐν πυρὶ καλουμένην τὴν δίκην, καὶ μὴν καὶ* (Ib. 7 sqq.) *ἐντεταγμένον εἰς μέσον τὸν Ἰσραὴλ τὸν ἀδάμαντα παρὰ τοῦ ἑστηκότος ἐπὶ τὸ τεῖχος τὸ ἀδαμάντινον. εἶτα τί καὶ πρός; τὸ ἄγγος ἦν ἰξευτοῦ. ὃ δὲ δὴ καὶ ἐν ἀρχαῖς ἔφην, ἐρῶ δὴ πάλιν, ὡς ἀγροικότερον τεθραμμένῳ τῷ Προφήτῃ, Θεὸς διὰ τῶν ἐν ἀγροῖς ὅτι μάλιστα δρωμένων ἀποκαλύπτει μυστήρια. ἰξευταὶ γὰρ, καὶ τὰ δι' αὐτῶν θηρώμενα, πτηνὰ* e *δηλονότι, πρέποιεν ἂν οὐχὶ δήπου μᾶλλον ἀνδράσι τοῖς ἀστικοῖς, ἀλλ' οἷς ἂν εἴη τὸ ἐπιτήδευμα καὶ ὁ τοῦ βίου σκοπὸς ἀγροὶ καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς. ὅτι δὲ πάντῃ τε καὶ πάντως ἀγρευθήσεται πρὸς σφαγὴν, καθάπερ ὑπὸ χειρὸς τῶν*

1. *εἶπε*] + *Κύριος* F. Edd. (22, 36, 51, 95, 185, 238.) 3. *μου*] + *τὸν* A. Edd. (86.) 4. *οὐκ ἔτι μὴ προσθῶ* B. (Alex.) *οὐκέτι μὴ προσθήσω* A. (XII ante corr.) *οὐ προσθήσω οὐκ ἔτι* F. Edd. (Co.) *οὐκέτι οὐ μὴ προσθῶ* infra 341 c. (26, 36, 238, 240.) *καὶ* om. A. 5. *ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ* inv. ord. F. Edd. (22. al.) 7. *ῥοῦν* A.B. *νοῦν* Edd. 8. *παρεισβεβηκότων* iid. invitis A.B. 12. *Σεναχηρεὶμ* B. *Σενναχηρὶμ* Edd. 17. *τοῦ* pro *τὸν* prius A. 18. *εἶτα τί καὶ πρός; τὸ ἄγγος ἦν*] Sic edidi. *εἶτα τί καὶ πρὸς τὸ ἄγγος ἦν* A. *εἶτα τί καὶ ἰδοὺ ἄγγος* B. *εἶτα τί πρὸς τῷ;* (*[τού] τῷ;* Migne.) *καὶ ἄγγος ἦν* Edd. 19. *ἀρχῇ* Edd. 25. *δὴ* pro *δὲ* A. 26. *ἀγρευθήσεται* B. *ἀγρευθήσονται* Edd.

ἰξεύειν εἰωθότων, τοῖς ἀγελαίοις ὁμοῦ καὶ τὸ ἀπόλεκτον τῶν ἐν Σαμαρείᾳ γένος, φημὶ δὴ τὸ τῶν ἀλαζόνων καὶ ἐν ἴσῳ πτηνοῖς ὕψου φέρεσθαι μεμελετηκότων, αἰνιγματωδῶς ὑπέδειξε τῶν ὁραμάτων ἡ δύναμις. ἄγγος γὰρ ἦν ἰξευτοῦ τὸ ὁρώμενον. τοιγάρτοι φησὶν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, ὅτι ἥκει τὸ a 331 A. πέρας ἐπὶ τὸν λαόν μου Ἰσραὴλ, καὶ ὡς οὐκ ἂν ἔτι παρέλθοι τὰ αὐτῶν ἐγκλήματα· κατεμπρησθήσεται δὲ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ναὸς, ὁ τὴν χρυσῆν ἔχων δάμαλιν ἐν Βαιθὴλ, διαμεμήνυκεν εἰπὼν ὅτι ὀλολύξει τὰ φατνώματα τοῦ ναοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. φατνώματα δὲ λέγειν εἴωθε τὴν ὀροφὴν, ἤτοι τὰ περὶ αὐτὴν, ταῖς τῶν τεκτόνων ἐπιεικείαις εὐτέχνως εὖ μάλα πεποικιλμένα κατὰ τὸ ἐν τῷ ᾄσματι τῶν ᾀσμάτων b "Δοκοὶ ἡμῶν κέδροι, φατνώματα ἡμῶν κυπάρισσοι." ὀλολύξει δὲ τὰ φατνώματά φησιν· Cant. i. 17. καὶ οὐχὶ τὴν ἔναρθρον ἱέντα φωνὴν, τὴν ὡς ἐν κτύποις δὲ μᾶλλον καὶ τοὺς ἐν τῷ διακλᾶσθαι τρισμούς. ἐπειδὴ δὲ καὶ πολὺς ἔσται, φησὶν, ὁ πεπτωκὼς ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπιῤῥίψω σιωπήν. παντὸς γὰρ τόπου λοιπὸν εἰς ἐρημίαν ἐνηνεγμένου, καὶ οὐκ ἔχοντος τοὺς οἰκήτορας, πολλή τις ἔσται ἡ σιωπὴ, ἤγουν ἡσυχία, καθὰ καὶ ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ ἀβάτοις γαῖς. ἀμηχανήσει δὴ οὖν κατ' οὐδένα τρόπον ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, εἰ παιδεύειν ἕλοιτο c τοὺς ἡμαρτηκότας, ἀλλ' ἔσται πολὺς καὶ διάφορος αὐτῷ τῆς αἰκίας ὁ τρόπος, καὶ ἀντιστήσεται μὲν οὐδεὶς ποιναῖς ἐνιέντι τὸν παροτρύνοντα, διαφεύξεται γεμὴν ὁ ταῖς μεταγνώσεσιν ἀποσειόμενος τὴν ὀργὴν, μετατιθεὶς ἐφ' ἑαυτῷ πρὸς ἡμερότητα χρηστὸν ὄντα καὶ φιλοικτίρμονα τὸν Δεσπότην.

7. κατεμπρησθήσεται B. καταπρ. A. Edd. 8. νεὼς A. 11. τὴν pro τὰ περὶ A. ἐπιεικείαις εὐτέχνως A. Edd. εὐτεχνίαις ἐντέχνως B. 12. πεποικιλμένον A. 13. ὀλολύξει A. ὀλολύζειν B. ὀλολύξειν Edd. 14. καὶ assumptum ex A.B. 16. τρισμούς A.B. τριμμούς Edd. Statim ἐπεὶ A. ὁ om. B. 19. ἡ assumptum ex A. 22. πολὺς om. A. 24. τὸν παροτρύνοντα B. et (omittens τὸν) A. τῷ παροτρυνθέντι Edd. ἀγνώσεσιν (sic) A. 26. χρηστὸν ὄντα om. A. τὸν assumptum ex A.B. Δεσπότην] + ᾧ πρέπει δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Τόμος τρίτος A.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

4 Ἀκούσατε δὴ ταῦτα οἱ ἐκτρίβοντες εἰς τὸ πρωῒ πένητα καὶ
5 καταδυναστεύοντες πτωχοὺς ἀπὸ τῆς γῆς, οἱ λέγοντες Πότε
d διελεύσεται ὁ μὴν καὶ ἀπεμπολήσομεν, καὶ τὰ σάββατα καὶ
ἀνοίξομεν θησαυροὺς τοῦ ποιῆσαι μικρὸν μέτρον, καὶ τοῦ
6 μεγαλῦναι στάθμια, καὶ ποιῆσαι ζυγὸν ἄδικον, τοῦ κτᾶσθαι ἐν
ἀργυρίῳ πτωχοὺς, καὶ ταπεινὸν ἀντὶ ὑποδημάτων, καὶ ἀπὸ
παντὸς γενήματος ἐμπορευσόμεθα;

S. Matth. xxii. 36–39. S. Marc. xii. 30, 31.

Ἠρετό τις τῶν Φαρισαίων ποτὲ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ποίαν ἡγοῖτο πρώτην καὶ μεγάλην ἐντολὴν ἐν τῷ νόμῳ, ἀντήκουσε δὲ, ὅτι πρώτη μὲν ἐντολὴ τό "Ἀγαπήσεις e *"Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ "ὅλης τῆς ἰσχύος σου· δευτέρα δὲ καὶ ἐγγὺς τό Ἀγα-"πήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν." ἴδοι δ' ἄν τις*

1, 2. Sic B. *Λόγος τέταρτος* A. 4. *πτωχὸν* F. (22 al.) *οἱ* assumptum ex A.B. (Alex.) 5. *ἀπεμπολήσομεν* B. cum nullis Codd. Parsonsianis. cf. infra in Mich. 396 c. *ἐμπολήσομεν* A. *ἐμπωλήσομεν* (sic) Edd. *ἐμπολήσωμεν* F. 6. *ἀνοίξωμεν* F. (26, 62, 147, 233.) Statim *θησαυροὺς* A.B. (Alex. XII.) in Mich. 396 c. *θησαυρὸν* Edd. (Vat. XII mg.) *μικρὸν μέτρον* hoc ordine A.B. (Alex. XII.) infra 333 init. et 337 b. et in Mich. l. c. 7. *στάθμια* A.B. (Alex. XII manu prima) infra 333 init. *στάθμιον* Edd. 8. *πτωχὸν* B.F. *ταπεινὸν* A.B. (Alex. XII.) *πένητα* Edd. (Vat. XII mg.) 9. *παντὸς γενήματος*] *πάσης πράσεως* F. Edd. (XII mg.) 10. Haec *ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν* accesserunt ex A.B. 11. Haec *ἐν τῷ νόμῳ* assumpta ex A. Statim *ἀντήκουσε* A. *ἀντήκουε* Edd. 13. Haec *ἐξ ὅλης τῆς κ.—ἰσχύος σου* assumpta ex A.B. 15. *ἑαυτόν* B. Edd. *σεαυτόν* A.

καὶ αὐτὸν τὸν θεσπέσιον Παῦλον μονονουχὶ τῆς ἀγάπης ἀπηρτηκότα πᾶν εἶδος ἀρετῆς, μείζονα δὲ αὐτὴν πίστεως (1 Cor. xiii. 13.) τε καὶ ἐλπίδος εἰπεῖν θαῤῥήσαντα, διωμολογηκότα τε σαφῶς, ὡς οὐδὲν εἴη ὁ ταύτην οὐκ ἔχων, κἂν εἰ προθείη τοῖς δεομένοις τὰ ὑπάρχοντα, κἂν αὐτὸ τοῖς διώκουσι παραδῷ τὸ σῶμα ἵνα καυθῇ. οὐκοῦν πᾶν ὅσον ἐστὶν ἐν ἡμῖν μέγα τε καὶ ἀξιάκουστον, ἔσται δὴ πάντως ἐκ τῆς εἰς Θεόν τε καὶ (a 332 A.) ἀδελφοὺς ἀγάπης. εἰ δὲ δή τις ὅλως τῶν τῆς ἀγάπης ἔξω φέροιτο νόμων, καὶ ἀμέτοχος ὁρῷτο τῶν ἐξ αὐτῆς ἀνθῶν, αὐτὸς ἀχρεῖος ἔσται παντελῶς, καὶ παντὶ τρόπῳ φαυλότητος νοοῖτ' ἂν εἰκότως ἐνισχημένος, ὡς ὅπηπερ ἂν ἀνεπιτήδευτον εἴη τὸ ἀγαθὸν, ἐκεῖ δήπου πάντως ἀνθήσει τὸ πλημμελές.

Ὅρα τοίνυν τοῦ παντὸς λόγου τὴν οἰκονομίαν. προαιτιασάμενος γὰρ ἐπ' ἀθεότητι τὸν Ἐφραῒμ, ἤτοι τὸν Ἰσραὴλ, καὶ προσκυνητὴν δαμάλεων ἀποφήνας, καὶ τὴν εἰς τὸν ἕνα (b) καὶ φύσει Θεὸν ἀγάπην οὐκ ἔχοντα, διάτοι τὸ προσκεῖσθαι φιλεῖν τοῖς ἔργοις τῶν ἰδίων χειρῶν, ἀνόσιον ὄντως προσαποδείκνυσι καὶ εἰς αὐτοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τῆς εἰς τὸν πλησίον ἀγάπης ὁλοτρόπως ἠφειδηκότα. ποιεῖται δὲ γενικῶς, καὶ μάλα σαφῶς, τὸν ἔλεγχον, καὶ ὡς ἐν βραχέσι μὲν ἔτι, πλὴν ἀπαριθμεῖται τὰ ἐγκλήματα. ταύτητοί φησιν Ἀκούσατε ταῦτα οἱ ἐκτρίβοντες εἰς τὸ πρωῒ πένητα καὶ καταδυναστεύοντες πτωχοὺς ἀπὸ τῆς γῆς. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Πρὸς ὑμᾶς ὁ λόγος, οἷς ἐσπούδασται λίαν τὸ οἱονείπως καὶ ἀπαλείφειν (c) τῆς γῆς τὸν ἀσθενῆ καὶ πένητα καὶ καταδυναστεύειν εἰς τὸ πρωΐ. οἱ μὲν γὰρ τῆς κατὰ Θεὸν ἐπιεικείας ἐρασταὶ, διαυγαζούσης αὐτοῖς τῆς ἡμέρας ἀναφέρουσι τῷ Θεῷ τὰ χαριστήρια, προσκυνοῦσι, προσεύχονται, καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἐπαι-

2. δὲ A.B. τε Edd. 3. τε prius assumptum ex A. διωμολογηκότα τε A. καὶ διωμ. Edd. 4. εἰ μὲν pro οὐδὲν A. ὁ om. A. προσθείη A. 7. τε assumptum ex A. 9. ἀνθῶν A. ἀγαθῶν B. Edd. Statim ὁ add. B. Edd. invito A. 11. ἐνησκημένος A. ὅποιπερ A. 12. πλημμέλημα A. 13. ὁ pro ὅρα (sic) A. 20. λίαν pro μάλα Edd. Statim σαφῆ A. 23. ἀπὸ B. ἐπὶ Edd. (185.) 24. καταπαλείφειν pro καὶ ἀπαλ. A. 27. τὰ deest in Edd.

νουμένων παρατρέπουσι τὰς σπουδάς· οἱ δὲ εἰς μόνον ὁρῶντες τὸ καταδυναστεύειν τινὰς, καὶ τοῦ χρῆναι πλεονεκτεῖν d οὐδὲν εἶναι νομίζοντες τὸ ἰσοστατοῦν, ἔργον ποιοῦνται περισπούδαστον τὸ εὐθὺς ἀρχομένης ἠοῦς εὐνῆς ἀναθρώσκειν, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῖς συνήθη βαδίζειν φαυλότητα, καὶ οὓς ἂν δύναιντο πλεονεκτεῖν, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ ὑπερχομένην ὅλως αὐτοῖς τὴν νύκτα καὶ μέλλουσαν αἰτιώμενοι, ὅτι μὴ δίδωσι καιρὸν αὐτοῖς τὸν ἀποχρώντως ἔχοντα πρὸς πλεονεξίαν. οὗτοί φασι Πότε διελεύσεται ὁ μὴν καὶ ἀπεμπολήσομεν; δεδανεικότων δὲ αὕτη καὶ ἐκβραχυπλούτων εὐχὴ, αἰσχρῶν καὶ ῥυποκονδύλων, οἱ τὸ τοῦ μηνὸς ἀεὶ διψῶσι e πέρας, ἵνα καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ συλλέγοντες, ἁδροτέρας ποιοῖντο τὰς ἑαυτῶν ἐμπολὰς, καὶ τόκους ἐπὶ τόκοις ἀνοσίως ἐρανιζόμενοι καταθλίβουσι τοὺς ἀσθενεστέρους, καίτοι τοῦ

Exod. xxii. 25.

νόμου λέγοντος ἐναργῶς "Ἐὰν δὲ ἀργύριον ἐκδανείσῃς τῷ "πλησίον, οὐκ ἔσῃ αὐτὸν κατεπείγων, οὐκ ἐπιθήσεις αὐτῷ "τόκον." ἀλλ' οἱ μέν φασι Πότε διελεύσεται ὁ μὴν καὶ ἐμπολήσομεν; οἱ δὲ ταῖς ἴσαις, ἢ καὶ ἔτι χείροσιν ἀῤῥωστίαις ἐνισχημένοι, καὶ λημμάτων αἰσχρῶν ἡττώμενοι, φασὶ πάλιν 333 A. a Πότε διελεύσεται τὰ σάββατα καὶ ἀνοίξομεν θησαυροὺς, τοῦ ποιῆσαι μικρὸν μέτρον καὶ τοῦ μεγαλῦναι στάθμια καὶ ποιῆσαι ζυγὸν ἄδικον; καὶ τί δὴ τοῦτό ἐστιν, ἢ ποίων σαββάτων ζητοῦσι πάροδον ἵνα καὶ ἀνοίξειαν θησαυροὺς καὶ μικρὸν ποιήσειαν μέτρον, μεγαλύνωσι τε τὰ στάθμια, εἰπεῖν ἀναγκαῖον.

Deut. xv. 1–3.

Γέγραπται τοίνυν ἐν τῷ Δευτερονομίῳ "Δι' ἑπτὰ ἐτῶν "ποιήσεις ἄφεσιν, καὶ οὕτως τὸ πρόσταγμα τῆς ἀφέσεως· "ἀφήσεις πᾶν χρέος ἴδιον ὃ ὀφείλει σοι ὁ πλησίον, καὶ

6. δὲ assumptum ex B. ὑπερχομένην A. ἐπερχ. B. Edd. 8. τὰ pro τὸν Edd. 9. ἀπεμπολήσομεν B. ἐμπωλήσῶμεν (sic) A. ἐμπωλήσομεν Edd. 10. ἐκβραχυπλούτων] Sic edidi. ἐκ βραχὺ πλουτῶν A. βραχυπλούτων B. ἐν βραχεῖ πλουτούντων [πλουτώντων Pont.] Edd. Statim εὐχὴν A. 12. πικρὸν pro σμικρὸν A. 13. ἐμπωλὰς Edd. 14. τοι om. A. 18. ἐμπολήσομεν habet B. ἢ om. A. χεῖρον A. 20. ἀνοίξομεν] + τοὺς A. Edd. 21. στάθμιον Edd. 23. καὶ prius assumptum ex A.B. 24. τε assumptum ex B. καὶ μεγαλύνωσι A. Statim τὸ στάθμιον A. 27. ἴδιον om. B.

“τὸν ἀδελφόν σου οὐκ ἀπαιτήσεις, ὅτι ἐπικέκληται ἄφεσις b “Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου. τὸν ἀλλότριον ἀπαιτήσεις ὅσα ἐάν “σοι παρ᾽ αὐτῷ ᾖ· τῷ ἀδελφῷ σου ἄφεσιν ποιήσεις τοῦ “χρέους σου.” καὶ μεθ᾽ ἕτερα πάλιν “Ἐὰν δὲ γένηται ἐν Deut. xv. 7, 8. “σοὶ ἐνδεὴς ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου ἐν μιᾷ τῶν πόλεών σου ἐν “τῇ γῇ ἣν Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι, οὐκ ἀποστρέψεις “τὴν καρδίαν σου, οὐδ᾽ οὐ μὴ συσφίγξῃς τὴν χεῖρά σου “ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ σου τοῦ ἐπιδεομένου· ἀνοίγων ἀνοίξεις “τὰς χεῖράς σου αὐτῷ, δάνειον δανειεῖς αὐτῷ ὅσα ἂν ἐπιδέηται “καὶ καθ᾽ ὅσον ὑστερεῖται.” προσπαρεγγυᾷ δὲ λέγων “Πρό- Ib. 9. “σεχε σεαυτῷ μὴ γένηται ῥῆμα κρυπτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ σου “ἀνόμημα, λέγων Ἐγγίζει τὸ ἔτος τὸ ἕβδομον, ἔτος τῆς “ἀφέσεως, καὶ πονηρεύσεται ὁ ὀφθαλμός σου τῷ ἀδελφῷ “σου τῷ ἐπιδεομένῳ, καὶ οὐ δῷς αὐτῷ, καὶ βοήσεται “κατὰ σοῦ πρὸς Κύριον, καὶ ἔσται σοι ἁμαρτία μεγάλη.” τοῦ νόμου τοίνυν χρεῶν ἀποκοπὰς ποιεῖσθαι προστεταχότος, c οἱονεὶ σαββατιζόντων ἐτῶν· ἐν ἑβδόμῳ γὰρ ἔτει πληροῦσθαι προστέταχεν· εἶτα προυπομιμνήσκοντος μὴ δεῖν πονηρεύεσθαι, διακιχρᾶν δὲ μᾶλλον τοῖς δεομένοις, κἂν εἰ μὴ φαίνοιτο μακρὰν τὸ τῆς ἀφέσεως ἔτος, οἱ πολλοὺς καὶ ἀμφιλαφεῖς ἔχοντες θησαυροὺς, τὴν χεῖρα συστέλλοντες, τὰ τῶν ἐτῶν σάββατα περιμένειν ἐσπούδαζον ἐπὶ θύραις ὄντα λοιπὸν, εἶθ᾽ οὕτως ἐδάνειζον, ἵνα μὴ τοῖς τῆς ἀφέσεως χρόνοις ὑπενεχθείη τὸ ὀφείλημα. οὗτοί φασι Πότε διελεύσεται τὰ σάββατα; δῆλον δὲ ὅτι τὰ ἐξ ἐτῶν· καὶ ἀνοίξομεν θησαυρούς. καὶ d οὐ μέχρι τούτου τὸ δυσσέβημα, ἀλλὰ γὰρ καὶ ταῖς τῶν ἀθλίως πεπραχότων πτωχείαις ἀφιλαλλήλως ἐπιθρώσκοντες,

2. ἂν Edd. 4–10. πάλιν—ὑστερεῖται desunt in Edd. 6. ἣν B. de Ador. 273. s. f. ᾗ A. (A.V.) 7. συσφίγξεις A. (A.V.) 9. δάνειον om. A. ἐὰν B. (32.) 10. καθ᾽ οἷον B. προσπαρεγγυᾷ δὲ A. προπαρεγγυᾷ δὲ B. παρεγγυᾷ Edd. 13. πονηρεύσεται A.B. πονηρεύσηται Edd. 14. δῷς B. (VII. X.) de Ad. 274 a. δώσεις Edd. (A.V.) 15. ἔσται] + ἐν Edd. invito A. cf. de Ad. l. c. 16. τοῦ assumptum ex B. ποιῆσαι Edd. 17. σαββάτων A. γὰρ om. A. 23. ὑπενεχθείη A. ὑπενεχθῇ Edd. 24. ὀφείλημα A. ὄφλημα Edd. 26. τούτων iid. γὰρ assumptum ex A.B.

μικροῖς μὲν ἐποιοῦντο μέτροις τὴν δόσιν, ἀντεκομίζοντο δὲ σταθμίοις οὐκ ἴσοις, ἀλλὰ τοῖς ἔτι μείζοσι, καὶ πολὺ τῶν πρώτων διαβριθεστέροις, καίτοι Θεοῦ λέγοντος διὰ τοῦ (Deut. xxv. 13-16.) πανσόφου Μωυσέως τό "Οὐκ ἔσται ἐν τῷ μαρσίπῳ σου "στάθμιον καὶ στάθμιον μέγα καὶ μικρόν· οὐκ ἔσται ἐν τῇ (e) "οἰκίᾳ σου μέτρον καὶ μέτρον μέγα καὶ μικρόν. στάθμιον "ἀληθινὸν καὶ δίκαιον ἔσται σοι καὶ μέτρον ἀληθινὸν καὶ "δίκαιον ἔσται σοι· ἵνα πολυήμερος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς ἧς "Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ, ὅτι βδέλυγμα "Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου πᾶς ποιῶν τοῦτο, πᾶς ποιῶν ἄδικον." ἀλλ' οὐδεὶς ἐκείνοις τῆς δικαιοσύνης ὁ λόγος· εἰς μόνην δὲ βλέποντες τὴν φιλοκέρδειαν, ἐξέτριβον πένητας, μονονουχὶ κατακτώμενοι τοὺς ἀθλίους, καὶ ἐν ὑποδημάτων ποιούμενοι (Sir. xiii. 19.) τάξει· "Νομαὶ γὰρ πλουσίων πτωχοί," κατὰ τὸ γεγραμ- (334 A. a) μένον. ἀλλ' ὀνίνησιν ἡμᾶς οὐ μετρίως ὁ Παροιμιαστὴς λέγων (Prov. xvi. 9.) "Καρδία δὲ ἀνδρὸς λογιζέσθω δίκαια, ἵνα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ (Ib. v. 21.) "κατευθύνηται τὰ διαβήματα αὐτοῦ. ἐνώπιον γάρ εἰσι τῶν "τοῦ Θεοῦ ὀφθαλμῶν ὁδοὶ ἀνδρὸς, εἰς δὲ πάσας τὰς τρο-"χιὰς αὐτοῦ σκοπεύει." ὡς οὖν ἐφορῶντος τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἕκαστα περιαθροῦντος ἰσχνῶς, ὀρθὰς ποιεῖσθαι (Ib. iv. 26.) τὰς τροχιὰς ἀναγκαῖον τοῖς γε ἀληθῶς ἀγαθοῖς καὶ ἐχέφροσι, καὶ οὐδὲν ἡγεῖσθαι τὸ ἰσοῤῥοποῦν τῆς τε εἰς Θεὸν καὶ τῆς (b) εἰς ἀδελφοὺς ἀγάπης. καὶ ἡ μὲν εἰς Θεὸν ἀγάπη τὸ γνήσιον εἰς πίστιν, καὶ τὸ ἀπαράφθορον ἔχει· ἡ δέ γε εἰς ἀδελφοὺς τῆς δικαιοσύνης ἀνῆπται τὰ αὐχήματα. καὶ γάρ ἐστιν ἀλη- (Rom. xiii. 10.) θὲς ὅτι "Ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται." χρῆναι δέ φημι τοὺς εὐδοκιμεῖν ᾑρημένους, καὶ ἐννομωτάτην

1. μὲν om. B. 3. Haec τοῦ πανσόφου assumpta ex A.B. 4. μαρσήπῳ B. 5. Haec καὶ στάθμιον assumpta ex A.B. haec vv. addidit quoque Migne. ἢ pro καὶ alt. A. τῷ οἴκῳ pro τῇ οἰκίᾳ Edd. 6. ἢ pro καὶ alt. A. (Vat.) στάθμιον erasum habet A. 7. Haec καὶ μέτρον—σοι accesserunt ex A. 10. ἄδικον A. ἄδικα B. Edd. 11. οὐδεὶς A. οὐδὲν B. Edd. 13. καταβοσκόμενοι Edd. 16. δὲ assumptum ex A. 18. πάσας om. A. 19. τοῦ om. A. 24. ἀπαράφθορον A.B. ἀπαράθραυον Pont. ἀπαράθραυστον Aub. 25. ἐστιν ἀληθὲς ὅτι] εἴ ἐστιν ἀληθὴς Edd.

ἔχοντας ζωὴν, ἐνδύσασθαι μὲν "σπλάγχνα οἰκτιρμῶν," κατευμεγεθεῖν δὲ σφόδρα τῆς ἐπαράτου φιλοκερδείας, καὶ κοινὰ τοῖς δεομένοις προθεῖναι τὰ ὄντα. τηρήσας γὰρ οὕτως τῆς ἀγάπης τὸν νόμον, λαμπρός τε ἔσται καὶ ἀξιοζήλωτος παρά c τε Θεῷ καὶ ἀνθρώποις. γέγραπται γὰρ ὅτι "Ἐσκόρπισεν, "ἔδωκεν τοῖς πένησιν, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν "αἰῶνα τοῦ αἰῶνος."

Col. iii. 12.

Ps. cxi. 9.

Ὀμνύει Κύριος καθ' ὑπερηφανίας Ἰακώβ Εἰ ἐπιλησθήσεται εἰς 7
νῖκος πάντα τὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ ἐπὶ τούτοις οὐ ταραχθήσεται 8
ἡ γῆ, καὶ πενθήσει πᾶς ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ, καὶ ἀναβήσεται
ὡς ποταμὸς συντέλεια, καὶ καταβήσεται ὡς ποταμὸς Αἰγύπτου.

Ὑπεροψίας ἔγκλημα ποιεῖται Θεὸς τοῖς ἐξ Ἰακὼβ, τὸ d θείων μὲν ἀφειδῆσαι νόμων καὶ δεσποτικῶν θελημάτων ἀλογῆσαι παντελῶς, πατῆσαι δὲ καὶ αὐτὴν τὴν εἰς ἀδελφοὺς ἀγάπην. ὄμνυσι τοίνυν καθ' ὑπερηφανίας Ἰακώβ. καὶ οὔτι που φαμὲν ὅρκιον ποιεῖσθαι τὸν τῶν ὅλων Θεὸν τήν τινων ὑπεροψίαν· ὄμνυσι δὲ κατ' αὐτῆς, τουτέστι καθορίζων αὐτῆς τὴν ἀξίαν δίκην. τί δὲ δὴ καὶ ὄμνυσιν ὅλως; ὡς οὐκ ἂν ἔτι παραδράμοι τὰ ἐγκλήματα, καὶ μέχρι τέλους ἀνέξεται. τοῦτο γὰρ οἶμαι τὸ εἰς νῖκος ἐστὶ, τὸ μέχρι παντὸς καὶ εἰς ἀπονί- e κησιν τρέχον. εἶτά φησιν, ὅτι λήθης ἀνῃρημένης τῆς ἐπί γε φημὶ τοῖς ἀνοσίοις αὐτῶν πλημμελήμασι, πῶς οὐκ ἂν γένοιτο θορύβου μὲν ἔμπλεως ἡ γῆ, καταθεόντων αὐτὴν τῶν ἐχθρῶν, αὐτοὶ δὲ πενθήσουσι δεινήν τε καὶ δυσδιάφυκτον

1. οἰκτιρμῶν A. Edd. οἰκτιρμοῦ B. 3. προσθεῖναι A. Statim πάντα pro τὰ ὄντα A. 4. τε assumptum ex B. 5. ὅτι om. B. 8. ὄμνυκα A. καθ' ὑπερηφανίαν F. Edd. (Co.) 9. ὑμῶν] αὐτοῦ F. Edd. 11. ποταμὸς] + ἡ F. Edd. (Co.) 14. ἀλογῆσαι pro ἀφειδῆσαι A. Haec καὶ δεσποτ.—παντελῶς accesserunt ex A.B. 15. τὴν deest in Edd. 16. ὑπερηφάνους (sic) iid. 17. ὅρκον B. 18. καθ' αὐτῆς A. καθορίζων B. καθορίζει Edd. καθαρίζων (sic) A. 19. Hoc δὴ assumpsi ex A. [δεῖ (sic) A.] 23. φημὶ assumptum ex A.

ἀνατλάντες συμφοράν; καὶ τίς αὕτη πάλιν; ἀναβιβασθήσεται γὰρ ἐπ' αὐτοὺς συντέλειά φησιν ὡς ποταμὸς Αἰγύπτου, πάντα κατακαλύπτων, καὶ πολλοῖς καὶ ἀμάχοις ῥεύμασιν ὅλην ἐπικλύζων τῆς Σαμάρειας τὴν γῆν· καταβήσεται δὲ
335 A. a καὶ ὁμοίως πάντα κατασύρων τὰ παρεμπίπτοντα, καὶ οὐδενὸς τὸ σύμπαν φειδόμενος. ἀνέβη γὰρ ἐπ' αὐτοὺς ὁ Σεναχηρεὶμ μυριάνδροις στρατιαῖς, οἷά τις ποταμὸς καταπλημμυρῶν τῆς γῆς, καὶ ὑφ' ἑαυτῷ τὰ πάντα ποιούμενος· ἀπέβη δὲ πάλιν εἰς τὴν ἑαυτοῦ, πλείστην τε ὅσην καὶ ἀναρίθμητον αἰχμαλωσίαν ἐπισυρόμενος.

Ὅταν τοίνυν καταφρονῶμεν Θεοῦ, αὐτοὶ καθ' ἑαυτῶν τὰς ἀντικειμένας δυνάμεις εὑρήσομεν, ὡς ἐν θορύβῳ γενέσθαι καὶ
b λύπαις τρόπον τινὰ διαρπαζομένους παρ' αὐτῶν καὶ ὡς ἐξ ἀνάγκης ὑποπίπτοντας εἰς δουλοπρεπῆ θητείαν. ἔσονται γὰρ καθ' ἡμῶν ὡς ἄμαχον ὕδωρ κατασύρον εἰς ὄλεθρον καὶ
Es. xliii. 2. καταποντίζον εἰς ἀπώλειαν. "Ποταμοὶ δὲ ἡμᾶς οὐ συγ-
Ps. lxviii. 16. "κλείσουσι," κατὰ τὸ γεγραμμένον, οὔτε μὴν "καταπίεται "βυθὸς, ἀλλ' οὐδ' ἂν καταποντίσαι καταιγὶς" εὐαρεστεῖν ἐθέλοντας τῷ Θεῷ. τότε γὰρ δὴ τότε τὰς τῶν δαιμονίων πλεονεξίας ἀνδρωδῶς ἐκδύναντες, καὶ τῆς ἐκείνων σκαιότητος
Ps. cxxiii. 1–3. c ὀλίγα κομιδῇ φροντίσαντες, χαίροντες ἐροῦμεν "Εἰ μὴ ὅτι "Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, εἰπάτω δὴ Ἰσραὴλ, εἰ μὴ ὅτι Κύριος "ἦν ἐν ἡμῖν, ἐν τῷ ἐπαναστῆναι ἀνθρώπους ἐφ' ἡμᾶς, ἄρα
Ib. 4, 5. "ζῶντας ἂν κατέπιον ἡμᾶς·" καὶ πάλιν "Χείμαῤῥον διῆλθεν "ἡ ψυχὴ ἡμῶν· ἄρα διῆλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν τὸ ὕδωρ τὸ "ἀνυπόστατον." εἰ γὰρ καὶ ἔστιν ἀνυπόστατον καὶ ταῖς ἡμετέραις διανοίαις ἀνανταγώνιστον τῆς διαβολικῆς ἐπηρείας

3. *κατακαλύπτων* A.B. *κατακάμπτων* (sic) Edd. 5. *καὶ* prius assumptum ex A. 8. *ὑφ' ἑαυτῷ* A. *ὑφ' ἑαυτὸν* Edd. 12. *εὑρήσομεν*] + *καὶ* iid. 13. *διαρπαζομένους* A.B. *διαρπαζόμενοι* Edd. unde *ὑποπίπτοντας* quoque ad *ὑποπίπτοντες* correxit Migne. 15. *ὑποσύρον* Niketas in ps. 123. 18. *καταποντίσαι* A.B. Nik. *καταποντίσει* Edd. 19. *γὰρ* assumptum ex Nik. *δαιμόνων* Nik. 20. *ἐκδύνοντες* Nik. *σκολιότητος* B. invito Nik. 22–25. Assumpta *εἰπάτω—ἡμῖν* ex B. *ἐν τῷ—ἐφ' ἡμᾶς* et *ἄρα διῆλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν* ex A.B. 27. *ἀνταγώνιστον* (sic) Edd. ante Migne. Statim *τῆς* om. A. *διαβολικαῖς ἐπηρείαις* (sic) A.

τὸ ὕδωρ, τουτέστιν, ὁ διὰ παθῶν ἐπικλυσμὸς, ἀλλ' ἐν Χριστῷ δυνησόμεθα. παρελευσόμεθα γὰρ οἷά τινα χείμαῤῥουν τῆς ἐκείνου δυστροπίας τὴν ἔφοδον.

Καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λέγει Κύριος ὁ Θεὸς, καὶ δύσεται 9
ὁ ἥλιος μεσημβρίας, καὶ συσκοτάσει ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ἡμέρᾳ τὸ d
φῶς· καὶ μεταστρέψω τὰς ἑορτὰς ὑμῶν εἰς πένθος, καὶ πάσας 10
τὰς ᾠδὰς ὑμῶν εἰς θρῆνον, καὶ ἀναβιβῶ ἐπὶ πᾶσαν ὀσφῦν σάκκον, καὶ ἐπὶ πᾶσαν κεφαλὴν φαλάκρωμα, καὶ θήσομαι τὸν Ἰακὼβ ὡς πένθος ἀγαπητοῦ, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ὡς ἡμέραν ὀδύνης.

Διττὴν ὠδίνει ταυτὶ τὴν διάνοιαν. ἔθος γὰρ ἀείπως τοῖς ἁγίοις προφήταις ἐπὶ τέλει μάλιστα τῶν ἰδίων λόγων μεμ- e *νῆσθαι Χριστοῦ, καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν μυστηρίου ποιεῖσθαι τὴν ἀφήγησιν, ἀσαφείαις ἔτι κατεσκιασμένην. φέρε τοίνυν, ἐπ' ἄμφω βλέποντες, τὰ εἰκότα λέγωμεν. ἐκθησόμεθα δὲ πρῶτον τὰ τοῖς εἰρημένοις ἀκόλουθα, εἶθ' οὕτως εἰς ἐξήγησιν τὴν περὶ Χριστοῦ τὸν τῶν εἰρημένων μεθαρμόσομεν νοῦν. κατ' ἐκείνην δὴ οὖν τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἂν ἡ συντέλεια κατὰ* Supra ver. 8. *πάσης τῆς Σαμαρειτῶν οἰχήσεται γῆς ὡς Αἰγύπτου ποταμὸς, ἁπάντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν οἰκούντων αὐτὴν δεινὸς καὶ* a 336 A. *βαθὺς κατασκεδασθήσεται σκότος, καταδυομένου τρόπον τινὰ τοῦ ἡλίου, καὶ τοῦτο μεσημβρίας. καὶ οὐ δήπου φαμὲν, ὅτι κατέδυ κατὰ τὸ ἀληθὲς τοῦ ἡλίου τὸ φῶς, ἀλλὰ γέγονεν ὡς σκότος τοῖς τὴν Σαμάρειαν οἰκοῦσιν ἡ ἐκ τοῦ πολέμου συμφορά. καταθολοῖ γὰρ τὸν νοῦν πολλὴ καὶ ὑπερμεγέθης,*

4. Haec *ὁ Θεὸς καὶ* accesserunt ex A.B. (Alex. XII) invito F. (22. al.) 5. *μεσημβρίᾳ* A. *ἐπὶ τῆς γῆς* om. F. Edd. (233.) 7. *τὰς* om. Edd. (68.) *θρήνους* F. Edd. (42, 86 mg.) *ἀναβιβῶ*] *ἀναβιβάσω* F. Edd. (86.) 8. *τὸν Ἰακὼβ* A.B. (240.) cf. infra 336 c. contra 338. init. *αὐτὸν* Edd. cum omnibus fere Codicibus Parsonsianis. 9. *ὡς* alt.] *εἰς* (240.) cf. infra 336 c. 338 b. 13. *Χριστοῦ* A. *Θεοῦ* Edd. 14. *κατεσκευασμένην* A. 18. *ἂν* om. B. 22. *μεσημβρίας* B. *ἐν μεσημβρίᾳ* Edd. *τοῦτον* (pro *τοῦτο ἐν*) *μεσημβρίᾳ* (sic) A. cf. supra. 25. *πολὺ* A.

ὅταν αἴρηται, λύπη, καὶ σκοτίζει καρδίαν τὰ παρ' ἐλπίδα τε καὶ ἀδοκήτως συμβαίνοντα, καὶ τῶν σκυθρωπῶν ἡ δριμύτης ἀχλὺν οἷά τινα καὶ ὁμίχλην ταῖς τῶν παθόντων καρδίαις b ἐνεργάζεται.

Οὐκοῦν ὄψονται σκότος, φησὶ, κἂν εἰ μεσημβρίζοι τυχὸν ὁ ἥλιος. οἱ δὲ δὴ πάλαι λαμπρῶς ἑορτάζοντες, χορδαῖς τε καὶ λύραις καὶ τοῖς τῶν ᾀσμάτων λιγυρωτέροις ἀεὶ προσχρώμενοι, τῶν μὲν τοιούτων ἀφέξονται σπουδασμάτων, κατοιμώξουσι δὲ μᾶλλον, καὶ μελέτην ποιήσονται τὰς εἰς θρῆνον ᾠδὰς, καὶ τὸ τῶν πενθούντων ἀναλήψονται σχῆμα, σάκκον τέ φημι καὶ φαλάκρωμα. ἀτιμοποιὸν δὲ σφόδρα καταψιλοῦσθαι τὴν κεφαλήν. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Ἰὼβ

Hiob i. 20. ἀπεκείρατο τὴν κόμην τῶν τέκνων ἀπολωλότων. ποιήσομαι c δέ φησι τὸν Ἰακὼβ ὡς πένθος ἀγαπητοῦ, τουτέστιν, οὕτως ἐπ' αὐτῷ στυγνάσουσιν οἱ ἰδόντες αὐτὸν, ὡσανεὶ καὶ μητὴρ ἢ πατὴρ ἐφ' ἑνὶ καὶ ἀγαπητῷ κειμένῳ τέκνῳ· καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ δὲ εἰς ἡμέραν ὀδύνης, τουτέστιν, οἱ ἐκ γειτόνων Ἰούδας καὶ Βενιαμὶν, οἱ ὁμοῦ τῷ Ἐφραὶμ εἰδώλοις λελατρευκότες, καὶ μετ' αὐτοῦ γεγονότες κατὰ τοῦτον δηλονότι τὸν τρόπον, ὡς ἡμέραν ἔχοντες ὀδύνης, καὶ ὡς ἐν ὠδῖσι γεγονότες εὑρε- d θήσονται· ἐν ὠδῖσι δέ φημι ταῖς ἐκ δειμάτων καὶ λύπης καὶ πόνων. καταδῃώσας γὰρ τὴν Σαμάρειαν ὁ Σεναχηρεὶμ,

4 Reg. xviii. 13. Ib. 17, 28 sqq. πάσας εἷλεν αὐτῶν τὰς πόλεις. εἶτα πέμπει Ῥαψάκην ἐκ Λάχεις εἰς Ἱερουσαλὴμ, ὃς ἐπηπείλησε τὰ δεινὰ τοῖς ἐν τῷ τείχει. συνέθραυσε δὲ οὕτως εἰς ἀκηδίαν τοὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ὡς αὐτίκα δὴ μάλα τοῖς ἐν Σαμαρείᾳ συνδιόλλυσθαι προσδοκᾶν. τότε δὴ τότε βαρυθυμήσας ἄγαν καὶ ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας, πέμπει τινὰ πρὸς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν

Es. xxxvii. 3. λέγων "Ἡμέρα θλίψεως καὶ ὀνειδισμοῦ καὶ ἐλεγμοῦ καὶ

1. ἀνταναιρεῖται pro ὅταν αἴρηται A. 5. μεσημβρίζοι B. μεσημβρίζῃ Edd. 7. λιγυρωτάτοις Edd. invitis A.B. 12. γοῦν om. A. Statim haec ὁ θεσπέσιος assumpta ex B. τοῦ θεσπεσίου A. 16. καὶ prius assumptum ex B. 17. αὐτῶν A. εἰς] ὡς e suo Migne (εἰς 240.) Ἰούδα Edd. invitis A.B. 19. ἐν τούτῳ δηλονότι τῷ τρόπῳ iid. 24. Λάχεις A. Λάχης Edd. 25. τοῖς deest in Edd. 28. Haec τὸν προφήτην assumpta ex A.B.

“ ὀργῆς ἡ σήμερον ἡμέρα, ὅτι ἥκει ἡ ὠδὶν τῇ τικτούσῃ, c “ ἰσχὺν δὲ οὐκ ἔχει τοῦ τεκεῖν.” οὐκοῦν ἡμέραν ὀδύνης τοὺς ὡς ἐξ ὠδῖνος πόνους καὶ βαρυθυμίας φησί. γεγόνασι τοίνυν ἐν ἡμέρᾳ ὀδύνης, ἀπολέσθαι προσδοκήσαντες οἱ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, οἱ μετὰ τοῦ Ἐφραῒμ γεγονότες κατά γε φημὶ τὸν τῆς εἰδωλολατρείας τρόπον.

Καὶ ταυτὶ μὲν ἔφην ὡς ἐοικότα τε καὶ πρέποντα τοῖς τοτηνικάδε παροτρύνουσιν ἐφ᾽ ἑαυτοῖς τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην. ἐφαρμόσαι δ᾽ ἄν τις οὐδὲν ἧττον αὐτὰ καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν δεδυσσεβηκόσι τὸν Ἐμμανουὴλ, κατὰ τὸν τῆς ἐναν- a 337 A. θρωπήσεως χρόνον. αὐτοὶ γάρ εἰσιν “ οἱ ἐκτρίβοντες εἰς τὸ “ πρωῒ πένητα,” (Supra ver. 4.) τουτέστιν, οἱ ἀποσπουδάζοντες μὲν τὸ ἐννόμως ἑλέσθαι βιοῦν, ἐφ᾽ ἑτέρῳ δὲ οὐδενὶ προϊόντες που τάχα, ἢ τὸ καταφθεῖραι τὸ δίκαιον, καὶ δι᾽ οὐδενὸς ποιεῖσθαι τολμᾶν τὸ ταῖς θείαις ἐντολαῖς εὖ μάλα διωρισμένον καὶ πλεονεκτεῖν ἀσχέτως οὓς ἂν ἕλοιντο τῶν ἀσθενεστέρων. αὐτοὶ δ᾽ ἂν εἶεν οἱ “ λέγοντες Πότε διελεύσεται ὁ μὴν, καὶ (Supra ver. 5.) “ ἐμπολήσαιμεν· καὶ τὰ σάββατα καὶ ἀνοίξομεν θησαυροὺς b “ τοῦ ποιῆσαι μικρὸν μέτρον καὶ τοῦ μεγαλῦναι στάθμιον “ καὶ ποιῆσαι ζυγὸν ἄδικον.” ὅτι γὰρ ἐρασιχρήματοί τε καὶ αἰσχροκερδεῖς ἦσαν ἄγαν οἱ γραμματεῖς τε καὶ οἱ Φαρισαῖοι, κατὰ πολλοὺς ἂν εἰδείημεν τρόπους, τοῖς εὐαγγελικοῖς συγγράμμασι τὸν νοῦν ἐπερείδοντες. ἀμείνους μὲν γὰρ ὁρᾶσθαι λημμάτων αἰσχρῶν, καὶ φιλοκερδίας ἁπάσης ἀπηλλάχθαι φιλεῖν τῆς κατὰ Θεὸν ἐπιεικείας τοὺς ἐραστὰς συνεβούλευεν ὁ Χριστὸς, προὔτρεπε δὲ καὶ ἐπὶ τὸ ἔτι μεῖζον ἰέναι, καὶ τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν καὶ διανέμειν τὰ ὄντα. ἀλλὰ τί φησὶν ὁ Εὐαγγελιστής; “ Ἤκουον δὲ ταῦτα καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ (S. Luc. xvi. 14.) “ οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι ὄντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν.” c

2. ὠδῖνος τοὺς ἐξ ὀδύνης inv. ordine B. ὡς assumptum ex A. 4. ἀπολέσαι Edd. τοῖς deest in Edd. 5. μετὰ τοῦ] μετ᾽ αὐτοῦ iid. 9. ἐφαρμόσειε iid. 14. τί pro ἢ A. τὸ prius] τῷ Migne. τὸ alt. A.B. τὸν Edd. δι᾽ om. A. 18–20. ἐμπολήσαιμεν (ἐμπολήσωμεν A.) καὶ τὰ—ζυγὸν ἄδικον A.B. τὰ ἑξῆς Edd. 19. τὸ pro τοῦ alt. (hic) A. 21. τε assumptum ex A. 26. προυτρέπεται (= προὔτρεπέ τε) pro προὔτρεπε δὲ A. 28. ταῦτα A. αὐτοῦ B. αὐτὰ Edd. Statim καὶ assumptum ex A.

Supra ver. 7. οὐκοῦν καὶ περὶ αὐτῶν εἰκότως ἂν λέγοιτο “ Ὀμνύει Κύριος “ καθ’ ὑπερηφανίας Ἰακὼβ εἰ ἐπιλησθήσεται εἰς νῖκος τὰ “ ἔργα ὑμῶν.” ὑπεροψία γὰρ ἀληθῶς, τὸ καὶ θείων αὐτοὺς ἀλογῆσαι νόμων, καὶ τὸ ἔτι τούτου φορτικώτερον, καὶ αὐτῷ λοιπὸν ἐμπαροινῆσαι τῷ Χριστῷ. ταύτῃτοι λοιπὸν οὐδὲ εἰς Ib. 8. λήθην αὐτῶν ἀποδημήσει τὰ πλημμελήματα· συντέλεια δὲ ὥσπερ ἐπαναβέβηκεν ἐπ’ αὐτοὺς, καὶ ὡς πλημμυρῶν ποτα-
d μὸς ὁ Ῥωμαίων πόλεμος. ἐπειδὴ δὲ σταυρῷ παρέδοσαν τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην, ἔδυ μὲν ὁ ἥλιος ἐπ’ αὐτοὺς, συνεσκότασε S. Matth. xxvii. 45. δὲ καὶ τὸ φῶς. γέγονε γὰρ “ σκότος ἀπὸ ὥρας ἕκτης ἕως “ ὥρας ἐννάτης.” καὶ τοῦτο τοῖς Ἰουδαίοις τὸ σημεῖον ἦν ἐναργὲς τοῦ κατασκοτισθῆναι νοητῶς τὰς τῶν σταυρωσάν- Rom. xi. 25. των ψυχάς. “ Πώρωσις γὰρ ἀπὸ μέρους γέγονε τῷ Ἰσραήλ·” 2 Cor. iii. 15. καὶ ὡς ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος “ Ἄχρι σήμερον ἡνίκα “ ἀναγινώσκηται Μωυσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν “ κεῖται.” ἐπηρᾶτο δὲ αὐτοῖς καὶ ὁ μακάριος Δαυεὶδ, ἐκ φιλο- Ps. lxviii. 24. θείας οὕτω λέγων “ Σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ
e “ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διαπαντὸς σύγκαμψον.” ὅτι δὲ καὶ τεθρηνήκασι μετατιθέντες ὥσπερ τὰς ἑορτὰς εἰς κατήφειαν, σαφὲς ἂν γένοιτο καὶ αὐτοῦ λέγοντος τοῦ Χριστοῦ ταῖς κλαιούσαις ἐπ’ αὐτῷ γυναιξὶν ἀποφερομένῳ λοιπὸν ἐπὶ S. Luc. xxiii. 28. τὸν σταυρόν “ Θυγατέρες Ἱερουσαλὴμ, μὴ κλαίετε ἐπ’ ἐμὲ, “ κλαίετε δὲ ἐφ’ ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν.” τεθρηνήκασι γὰρ τῇ τε πόλει καὶ αὐτῷ τῷ θείῳ συνδιολλύμεναι ναῷ, καὶ καταπιμπράντων τὰ πάντα Ῥωμαίων. θήσομαι τοίνυν φησὶν
338 A. a αὐτόν· δῆλον δὲ ὅτι τὸν Ἐμμανουήλ· ὡς πένθος ἀγαπητοῦ

2. καθ’ [κατὰ A. b.] ὑπερηφανίας A.B. b. κατὰ ὑπερηφάνους Edd. 4. τούτων A. 6. ἀποδημήσει b. ἀποδημεῖ B. Edd. ἀπονέμει A. 7. εἰς pro ἐπ’ B. 9. ἔδυ μὲν A. Nik. in Ps. lxviii. 24. ἔδυνεν B. Nik. in S. Luc. Edd. ἐπ’ αὐτοὺς B. b. ἐπ’ αὐτοῖς A. Nik. in S. Luc. Edd. αὐτοῖς Nik. in Ps. 11. τὸ om. B. Nik. in S. Luc. habet A. ἦν assumptum ex A.B. Nik. in S. Luc. 15. ἀναγινώσκηται A. ἀναγινώσκεται B. Edd. 16. ἐπαρᾶται Nik. in S. Luc. Haec ὁ μακάριος accesserunt ex A.B. 18. σύγκαμψον A.B. σύγκυψον Edd. 20. τοῦ om. B. 22. ἐπ’ ἐμὲ b. ἐπ’ ἐμοὶ A.B. Edd. 24. τε om. A. συνδιολλύμενοι B. Statim νεὼ A. καὶ alt. assumptum ex A. 25. καταπιμπράντων A. κατεμπιπρώντων B. καταπιμπρώντων Edd. Assumpta φησὶν ex A. b. δὲ ex A.B. b.

καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ὡς ἡμέραν ὀδύνης. σταυρωθέντα γὰρ τὸν Ἰησοῦν ἐπένθησαν οἱ πεπιστευκότες, γύναια δὲ κατοιμώζοντα μακρόθεν εἱστήκει, Μαριά τε ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία πάλιν S. Marc. xv. 40. ἡ Ἰακώβου καί τινες δὲ ἕτεραι σὺν αὐταῖς· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ κτίσις τὸν ἑαυτῆς ἐπένθει Δεσπότην. ὁ μὲν γὰρ ἥλιος ἐσκοτίζετο, διεῤῥήγνυντο δὲ καὶ πέτραι, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ναὸς τὸ τῶν πενθούντων ἐπλήρωσε σχῆμα, περιῤῥηγνυμένου τοῦ S.Matth. xxvii. 51. καταπετάσματος "ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω." καί τι τοιοῦτον ὑπεσήμαινεν ἡμῖν ὁ Θεὸς διὰ φωνῆς Ἡσαΐου λέγων "Καὶ b Es. l. 3. "ἐνδύσω τὸν οὐρανὸν σκότος, καὶ θήσω σάκκον τὸ περι-"βόλαιον αὐτοῦ." γέγονε τοίνυν τὸ ἐπ' αὐτῷ πένθος ὡς ἀγαπητοῦ. τέθεινται δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, τουτέστιν οἱ μαθηταὶ, εἰς ἡμέραν ὀδύνης. ὅτι γὰρ καὶ αὐτοὶ τεθρηνήκασι, πῶς ἐστιν ἀμφιβάλλειν; ἐν ὀδύναις γὰρ οὖσιν ἀπήγγελον αἱ γυναῖκες τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ· τότε δὴ τότε καὶ ἀνανεύσαντες μόλις, ἔτρεχον ἐπὶ τὸ μνημεῖον. καὶ τάχα που πρὸς ταυτασὶ τὰς τὴν ἀνάστασιν εὐαγγελιζομένας γυναῖκας ὁ προφήτης φησὶν Ἡσαΐας ἐν πνεύματι "Γυναῖκες ἐρχό- Es. xxvii. 11. "μεναι ἀπὸ θέας, δεῦτε· οὐ γὰρ λαός ἐστι σύνεσιν ἔχων·" ὁ c τῶν Ἰουδαίων δηλονότι· "διὰ τοῦτο οὐ μὴ οἰκτειρήσῃ αὐ-"τοῖς ὁ ποιήσας αὐτοὺς, καὶ ὁ πλάσας αὐτοὺς οὐ μὴ "ἐλεήσῃ" φησίν.

Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ ἐξαποστελῶ λιμὸν ἐπὶ 11
τὴν γῆν, οὐ λιμὸν ἄρτου οὐδὲ δίψαν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τοῦ
ἀκοῦσαι λόγον Κυρίου. καὶ σαλευθήσονται ὕδατα ἕως θαλάσσης, 12

3. Haec Μαρία τε—σὺν αὐταῖς accesserunt ex A.B. 4. ἡ om. A. 5. πενθεῖ b. 6. καὶ prius assumptum ex A.B. 10. σκότος assumptum ex A. Nik. in S. Luc. deest in B. 14. ἀμφιβαλεῖν A. 15. Hoc τότε alt. assumptum ex A.B. 17. ταύτας A. 18. Hoc προφήτης assumptum ex A.B. Statim φησὶν Ἡσαΐας hoc ordine B. 20. οἰκτειρήσει A. 21. Haec καὶ ὁ πλάσας—ἐλεήσῃ φησίν accesserunt ex B. οὐ μὴ ἐλεήσει φησί A. 24. ἄρτου A.B. (Alex. XII.) ἄρτων Edd. (Vat. XII suprascr.) 25. ἀκοῦσαι] + τὸν Edd. (Vat.) σαλευθήσεται F. (Alex.) ὕδατα] + ἀπὸ θαλάσσης F. Edd. (XII.) [ἀπὸ τῆς θαλάσσης Vat.] haec verba om. A.B. (Alex.)

καὶ ἀπὸ βορρᾶ ἕως ἀνατολῶν περιδραμοῦνται ζητοῦντες τὸν d λόγον τοῦ Κυρίου, καὶ οὐ μὴ εὕρωσιν.

Es. xxvi. 16. *Γέγραπται "Κύριε, ἐν θλίψει ἐμνήσθημέν σου, ἐν θλίψει "μικρᾷ ἡ παιδεία σου ἡμῖν." ἄριστον δὲ ὅτι τὸ χρῆμά ἐστι καὶ ὀνησιφόρον ἀληθῶς τὴν θλῖψιν εἰδὼς καὶ ὁ θεσπέσιος* Ps. cxvii. 5. *Δαυεὶδ, ποτὲ μὲν ἔφασκεν "Ἐν θλίψει ἐπεκαλεσάμην τὸν* Ib. cxviii. 71. *"Κύριον," ὅτε δὲ αὖ "Ἀγαθόν μοι ὅτι ἐταπείνωσάς με, "ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαιώματά σου." σωφρονεστέρους γὰρ ἡμᾶς ἀποτελοῦσιν αἱ θλίψεις, καὶ τῶν τῆς ῥᾳθυμίας* e *ἐξέλκουσι βρόχων, τῆς ἐπιεικείας τοὺς τρόπους ἀγαπᾷν ἀναπείθουσαι, καὶ τὸν ἀπηνῆ καὶ δυσήνιον ὡς ἐξ ἀνάγκης καὶ φόβου τοῖς τῆς ὁσιότητος καὶ ὑπακοῆς ὑποφέρουσαι ζυγοῖς.*

Καταδῃωθείσης δὴ οὖν τῆς Σαμαρείας, φησὶ, καὶ κατεμπιπρῶντος τὰς πόλεις τοῦ Βαβυλωνίου, κἂν εἰ ἕλοιντο μαθεῖν τοτηνικάδε τινὲς τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ τί δρῶντες ἢ λέγοντες τῆς παρ' αὐτοῦ τεύξονται φειδοῦς, ἵν' **339 A.** a *ἔξω φέροιντο τῆς ὀργῆς, οὐκ ἔσται, φησὶν, ὁ διδάσκων. λιμὸν γὰρ ἐποίσω τῶν παρὰ Θεοῦ λόγων αὐτοῖς, ὡς μηδένα παντελῶς εὑρεθῆναι προφήτην, κἂν εἰ ἐκ δυσμῶν τρέχοιεν εἰς ἠῶ, κἂν εἰ ἐκ μεσημβρίας ἐπὶ τὰ βόρεια. τούτῳ παραπλήσιόν ἐστι τὸ εἰρημένον παρὰ Θεοῦ πρὸς τὸν μακάριον* Ezek. iii. 26. *Ἰεζεκιὴλ "Καὶ τὴν γλῶσσάν σου συνδήσω καὶ ἀποκωφω-" θήσῃ, καὶ οὐκ ἔσῃ αὐτοῖς εἰς ἄνδρα ἐλέγχοντα, ὅτι οἶκος "παραπικραίνων ἐστίν." οἱ γὰρ ἅπαξ τὸν παρὰ Θεοῦ διαπτύσαντες λόγον, οὐδ' ἂν εἰ ἑκόντες ἔτι βούλοιντο, λαβεῖν* b *ἔχοιεν ἂν εἰκότως. ὕδατα δὲ σαλευόμενά φησι τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀμέτρητον πληθὺν, ὡς ἐν θορύβοις γεγενημένην,*

2. *τοῦ* assumptum ex A. om. F. Edd. (XII.) 5. *καὶ* alt. assumptum ex A.B. 7. *ὅτε* B. *ποτὲ* Edd. 9. *ῥᾳθυμίας*] *ἁμαρτίας* B. invito Nik. in Ps. cxviii. 12. *τῷ—ζυγῷ* Nik. 14. *δὴ* assumptum ex A. *κατεμπιπρῶντος* B. *καταπιμπράντος* Edd. 21. *εἰς* assumptum ex A.B. b. Statim *ἕω* b. 22. Haec *τὸν μακάριον* assumpta ex A.B. b. 23. *ἀποκωφωθείσῃ* Edd.

καὶ τοῖς ἐν θαλάσσῃ κύμασι προσεοικυῖαν λοιπὸν, ἃ ταῖς τῶν ἀνέμων ἐμβολαῖς διαριπτεῖται πανταχῇ.

Καὶ καθ' ἕτερον δὲ τρόπον. *σταυρωθέντος* Χριστοῦ, *λιμὸν ἐσχήκασι τῶν παρὰ* Θεοῦ *λόγων οἱ τάλανες* Ἰουδαῖοι. *οὐ γάρ ἐστιν ἔτι παρ' αὐτοῖς προφήτης, οὐ διδάσκαλος ἀκριβὴς τῆς* Μωυσαϊκῆς *ἱστορίας τὸ πάχος ἀπολεπτύνειν εἰδὼς, καὶ τὰ τοῖς γράμμασι κεχωσμένα διατρανοῦν μυστήρια. οὐ προσ-* c *ήκαντο γὰρ λέγοντα τὸν* Χριστόν " Ἐγώ *εἰμι ὁ ἄρτος τῆς* " *ζωῆς, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ* " *κόσμῳ.*" (S. Joan. vi. 48, 33.) *ἤκουον δὲ ταύτητοι καὶ πάλαι λέγοντος αὐτοῦ διὰ φωνῆς* Ἡσαΐου " Ἰδοὺ *οἱ δουλεύοντές μοι φάγονται,* " *ὑμεῖς δὲ πεινάσετε· ἰδοὺ οἱ δουλεύοντές μοι πίονται, ὑμεῖς* " *δὲ διψήσετε.*" (Es. lxv. 13.) *καὶ γάρ ἐστιν ἀληθὲς ὡς* " Οὐκ *ἂν λιμο-* " *κτονήσῃ ποτὲ* Κύριος *ψυχὴν δικαίου, ζωὴν δὲ ἀσεβῶν* " *ἀνατρέψει,*" (Prov. x. 3.) *τὸν θεῖον αὐτοῖς οὐ καθιεὶς λόγον τὸν ἀποτρέφοντα τὸν νοῦν εἰς ἔφεσιν ἀρετῆς. ὡς γὰρ αὐτὸς εἴρηκεν* d *ὁ* Σωτήρ " Οὐκ *ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ'* " *ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος* Θεοῦ." (S. Matth. iv. 4.)

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκλείψουσιν αἱ παρθένοι αἱ καλαὶ καὶ οἱ 13
νεανίσκοι ἐν δίψει, οἱ ὀμνύοντες κατὰ τοῦ ἱλασμοῦ Σαμαρείας 14
καὶ οἱ λέγοντες Ζῇ ὁ θεός σου Δὰν καὶ ζῇ ὁ θεός σου Βηρσαβεὲ,
καὶ πεσοῦνται καὶ οὐ μὴ ἀναστῶσιν ἔτι.

Ἔμφασιν *μὲν ὁ λόγος ἔχει τοῦ διαρπασθήσεσθαι παρ' ἐχθρῶν υἱούς τε αὐτῶν καὶ θυγατέρας· τοῦτο γὰρ αἱ παρθένοι καὶ οἱ νεανίσκοι σημαίνουσι, μάλιστα γὰρ τῆς τοιαύτης* e

1. *προσεοικυῖαν* B. *προσεοικέναι* Edd. 2. *διαπίπτει* (sic) A. Statim *πανταχοῦ* Edd. invitis A.B. 3. *δὲ* om. B.b. 4. *οὐδὲ* Edd. invitis A.B.b. 5. *ἔστιν* assumptum ex B. 7. *διακεχωσμένα* Edd. invitis A.B. 10. *δὲ* A. *δὴ* Edd. *πάλαι* A. *πάλιν* Edd. 13. *διψήσετε* A.B. (Vat.) *διψήσεσθε* Edd. (Alex.) 14. *δικαίου* B. (23. al.) cf. supra 211 e. *δικαίαν* A. Edd. 15. *αὐτοῦ* pro *αὐτοῖς οὐ* B. 20. *δίψῃ* Edd. (Co.) 21. *οἱ* om. F. Edd. (22. al.) *ζῇ* alt. om. F. Edd. (Co.) 22. *οὐκέτι* F. (23, 42, 86 mg. 198.)

ἡλικίας ἀπηρτημένους εὑρήσομεν τοὺς ἀποκομίζειν εἰωθότας εἰς αἰχμαλωσίαν. ἔοικε δέ τι καὶ ἕτερον ἡμῖν ὁ λόγος τῶν κεκρυμμένων ὑποδηλοῦν. παρθένοι τινὲς ἦσαν τοῖς τῶν εἰδώλων τεμένεσιν ἐνιζήσασαι, καὶ σὺν αὐταῖς μειράκια ἤγουν παῖδες ἄνηβοι, δι' ὧν ἐδόκουν οἱ περιεργότεροι περὶ γοητείας τὰ παρὰ τῶν δαιμονίων διδάσκεσθαι· ὡς γὰρ ἐπ' ἀχράντοις 340 A. a σώμασι καλοῦντες αὐτὰ, τοῖς ἀποῤῥήτοις ψιθυρισμοῖς ἀπολογεῖσθαι παρεσκεύαζον. φασὶ δὲ καὶ εἰς δεῦρό τινας ἀνοσιουργεῖν ἐθέλοντας κατὰ τὸν ἶσον ἐκείνοις μαντεύεσθαι τρόπον. ὅτι τοίνυν ἐλλείψει τῷ Ἰσραὴλ, οὐχὶ μόνος ὁ παρὰ Θεοῦ διὰ προφητῶν ἁγίων χρήσιμός τε καὶ ἀναγκαῖος εἰς ἐπανόρθωσιν λόγος, ἀλλὰ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ παρὰ τῶν ψευδομάντεων ἤτοι δαιμονίων, ὃν διὰ παρθένων καὶ παίδων ἐποιοῦντο πρός τινας, ὑπεμφαίνει λέγων Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ b ἐκλείψουσιν αἱ παρθένοι αἱ καλαί. οἱονεὶ γάρ πως φησί Συναπολοῦνται τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ καὶ αἱ καλαί σου παρθένοι. κατειρωνεύεται δὲ ὁ λόγος καὶ τοῖς κορίοις ὁμοῦ τὰ παιδάρια τὰ ὀμνύοντα κατὰ τοῦ ἱλασμοῦ Σαμαρείας. ἔθος γὰρ ἦν ἴσως ἐκείνοις ὁρκίους ποιεῖσθαι φιλεῖν τοὺς ἐν Σαμαρείᾳ θεοὺς ἤτοι τὰς δαμάλεις, καὶ πλατύ που τάχα καταμειδιῶντες Θεοῦ, τὰ αὐτοῦ τοῖς γλυπτοῖς ἀνῆπτον λέγοντες Ζῇ ὁ θεός σου Δὰν καὶ ζῇ ὁ θεός σου Βηρσαβεέ. πόλεις δὲ αὗται τῆς Ἰουδαίας, ἐπ' αὐταῖς κείμεναι ταῖς ἐσχατιαῖς τῆς χώρας, καὶ οἷον ὁρί- c ζουσαι τὸ μέτρον τῆς γῆς ἐκ νότου πρὸς θάλασσαν. ὅμοιον οὖν ὡσεὶ λέγοιεν οἱ ὀμνύοντες τυχὸν Ζῇ τῆς Ἰουδαίων γῆς ὁ θεὸς, τουτέστιν ὁ μόσχος· διὰ γὰρ τῶν περάτων τὰ μέσα περιλαμβάνεται, καὶ ἡ τοῦ παντὸς ὑφαίνεται δήλωσις. ἐκλείψειν γεμὴν ἐν δίψει φησὶ τὰς παρθένους καὶ τοὺς νεανίσκους, οὐκ ἔτι χορηγομένους τὰς τῶν δαιμονίων ψευδοεπείας, διὰ τὸ

2. καὶ assumptum ex A.B. b. 6. δαιμόνων b. 12. ψευδομαντίων Edd. 16. ὁμοῦ om. B. καλοῦσαι pro αἱ καλαί σου (sic) A. 22. ζῇ assumptum ex A.B. b. 23. ἐπ' αὐτὰ (sic) b. ἐσχατιαῖς B. b. ἐσχάταις A. Edd. 27. παραλαμβάνονται B. ὑφαίνεται A.B. ὑπαινίττεται Edd.

καὶ αὐτοὺς ἔργον γενέσθαι χειρὸς ἀλλοφύλων, ἢ ξίφει πεσόντας, ἢ τὴν ἀκλεᾶ καὶ δύσοιστον ἀνατλάντας αἰχμαλωσίαν.

Σταυρωθέντος δὲ τοῦ Χριστοῦ, καὶ δεδυκότος τοῖς Ἰουδαίοις, ὁμοῦ τε ἡλίῳ τῷ κατὰ τὸν κόσμον καὶ φωτὶ τῷ [d] αἰσθητῷ, καὶ τῆς νοητῆς αὐγῆς καὶ φωτισμοῦ τοῦ διὰ Πνεύματος· ὑστέρηνται γὰρ τοῦ θείου λόγου, καὶ τῆς ἄνωθεν παρακλήσεως· ἐκλελοίπασιν αἱ παρ' αὐτοῖς παρθένοι τοῖς νεανίσκοις ὁμοῦ, τουτέστιν αἱ καλαὶ καὶ εὐδόκιμοι ψυχαί, ὧν τὸ μὲν ἄχραντον διὰ τῆς παρθένου, τὸ γεμὴν εὐσθενές τε καὶ ἀλκιμώτατον διὰ τοῦ νεανίσκου σημαίνεται. τίς γὰρ ἅγιος ἐν αὐτοῖς, οὐδὲν τελειοῦν ἰσχύοντος τοῦ νόμου, οὔτε μὴν ἀρκοῦντος αὐτοῖς εἰς δικαιοσύνην; παρὰ τίνι δὲ αὐτῶν [e] εὐρωστία πνευματικὴ καὶ εὐσθενὴς ἂν γένοιτο νοῦς, ὅτε μὴ ἐγνώκασι τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας τὰ λαμπρὰ κατορθώματα; ἢ γὰρ οὐχὶ νωθροὶ πάντες καὶ ἐν ἁμαρτίαις καὶ παρειμένοι τὸν νοῦν; εἶτα πῶς τοῦτο ἀμφίβολον; ἐκλελοίπασι δὴ οὖν ἐν δίψει, εἴρηται δὲ οὐκ αὐτοῖς τό "Ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου." [Es. xii. 3.] ἀλλὰ γὰρ καὶ "ἐνετείλατο ταῖς νεφέλαις τοῦ μὴ βρέξαι εἰς "αὐτοὺς ὑετόν," [Ib. v. 6.] ὅτι μηδὲ αὐτῷ γεγόνασιν ὑπήκοοι τῷ Χριστῷ διακεκραγότι τε καὶ λέγοντι "Εἴ τις διψᾷ, ἐρχέσθω [a 341 A.] "πρὸς μὲ καὶ πινέτω." [S. Joan. vii. 37.] καταλελοιπότες δὲ αὐτόν, καίτοι "πηγὴν ὄντα ζωῆς, ὤρυξαν λάκκους συντετριμμένους οἳ οὐ "δυνήσονται ὕδωρ συνέχειν." [Hier. ii. 13.] προσεσχήκασι γὰρ διδασκαλίαις ἐντάλμασιν ἀνθρώπων, [Es. xxix. 13; S. Matth. xv. 9.] ἃ ποτίζειν οὐκ οἶδεν εἰς ζωήν, οὔτε μὴν συνέχειν τοὺς κεχρημένους εἰς σωτηρίαν.

---

5. τὰ pro τε A. 6. διὰ] + τοῦ A. 7. ὑστέρηνται γὰρ A. ἐστέρηνται γὰρ B. ἐστέρηνται. καὶ γὰρ Edd. 10. παρθένου A.B. παρθενίας Edd. 11. διὰ] καὶ διὰ A. 12. οὐδὲν A. οὐδένα B. Edd. 13. παρατείνει (sic) pro παρὰ τίνι A. 16. καὶ alt. assumptum ex A.B. 18. Ἀντλήσατε A.B. supra 271 e. in S. Joan. 182 s. f. (Vat.) Ἀντλήσετε Edd. Glaph. 149 e. a Parsons. cit. (Alex. 23 al.) 19. μετ' εὐφροσύνης desunt in Edd. τῶν πηγῶν] τῆς πηγῆς Edd. 20. εἰς A. ἐπ' Edd. (41.) 22. Haec τε καὶ λέγοντι assumpta ex A.B. 25. διδασκαλίαις] + καὶ Aubertus.

b

Κεφ. θ'. Εἶδον τὸν Κύριον ἐφεστῶτα ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ εἶπε Πάταξον ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ σεισθήσεται τὰ πρόπυλα, καὶ διάκοψον εἰς κεφαλὰς πάντων· καὶ τοὺς καταλοίπους αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἀποκτενῶ.

Οἱ μακάριοι προφῆται τῇ τοῦ Πνεύματος δᾳδουχίᾳ τὸν τῆς διανοίας φαιδρύνοντες ὀφθαλμὸν, οὐχὶ μόνην τὴν τῶν ἐσομένων εἰσδέχονται γνῶσιν, ἀλλὰ γὰρ καὶ αὐτῶν ἔσθ'
c ὅτε τῶν πραγμάτων τὴν θέαν οἵαπερ ἐν πίνακι γραφομένην ὁρῶντες, αὐτοί τε κατατεθήπασι, συνδιακεῖσθαί τε σφισὶν αὐτοῖς ἀναπείθουσι τοὺς ἀκροωμένους, τὰς τῶν ὁράσεων δυνάμεις διατρανοῦν εὖ μάλα σπουδάζοντες. ἔφη τοίνυν ὁ μακάριος Ἀμώς "Καὶ εἶπε Κύριος πρός μέ Ἥκει τὸ πέρας "ἐπὶ τὸν λαόν μου Ἰσραὴλ, οὐκ ἔτι οὐ μὴ προσθῶ τοῦ "παρελθεῖν αὐτὸν, καὶ ὀλολύξει τὰ φατνώματα τοῦ ναοῦ ἐν "τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος· πολὺς ὁ πεπτωκὼς ἐν παντὶ "τόπῳ, ἐπιῤῥίψω σιωπήν." ἀλλ' ἰδοὺ, τεθέαται τὸ προηγ-
d γελμένον καὶ πράγμασιν αὐτοῖς ἐνεργούμενον, ὥσπερ ἔχει τὴν προαγόρευσιν. αὐτὸν γὰρ ἔφη τὸν Κύριον ἐφεστῶτα τεθεᾶσθαι τῷ θυσιαστηρίῳ, καὶ οἱονεὶ τῆς καταστροφῆς ἀρχόμενον, τοῦτό τε αὐτὸ γενέσθαι προστάττοντα. ἐφίσταται δὲ τῷ θυσιαστηρίῳ Θεὸς, οὐ τιμὴν ἀπονέμων· εὔηθες γὰρ τὸ τῇδε νοεῖν· εἴπερ ἐστὶ τῶν ἀτοπωτάτων οἴεσθαί τε καὶ λέγειν, ὡς τοῖς τῶν εἰδώλων βωμοῖς αἰδῶ καὶ τιμὴν ἀπονέμει Θεός· πῶς ἂν οὖν ἐτίμησε τὸ τῶν δαμάλεων θυσιαστήριον; ἐφειστήκει δὲ μᾶλλον ὡς καθελῶν καὶ κατοίσων εἰς

Supra viii. 2, 3.

1. ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον F. Edd. (26.) 2. ἐπὶ om. F. Edd. (42.) θυσιαστήριον A.B. (Alex. XII.) ἱλαστήριον Edd. (Vat. XII mg.) πρόπυλα A.B. προπύλαια F. Edd. (42, 91, 153.) cf. infra e et contra 342 c. 6. διανοίας] δυνάμεως Edd. 7. δέχονται iid. 8. πράξεων iid. 9. συνδιατίθεσθαι iid. Statim τε B. δὲ Edd. 11. σπουδάζοντες B. σπουδάζοντος (sic) A. σπεύδοντες Edd. 12. μακάριος] θεῖος iid. 13. λαόν μου] + τὸν B. Edd. (86.) 16. ῥίψω B. (Co.) 17. ἐνεργουμένην B. 19. ἀρχομένου A. 20. προστάττοντος A. 21. Θεὸς accessit ex A.B. 23. ἀπονέμων A. 24. ἂν οὖν hoc ordine A.B. b. τῶν δαμάλεως Pont. τῆς δαμάλεως Aub. 25. καθελῶν] Sic correxi ex B.b. Edebatur καθελὼν.

γῆν. ταύτῃτοι μονονουχὶ καὶ ἀπάρχεσθαι τῆς καταστροφῆς c τῷ Προφήτῃ προστέταχε λέγων Πάταξον ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ καταδονείσθω φησὶ τὰ προπύλαια, καὶ μεθυέτω λοιπὸν ὁ νεὼς, ὡς αὐτίκα δὴ μάλα πεσεῖσθαι μέλλων. διάκοψον δὲ καὶ εἰς τὰς πάντων κεφαλὰς, τουτέστιν, ἀπάρχου τῶν ἐν αὐτοῖς περιφανεστέρων, καὶ πλῆττε τοὺς προύχοντας, οἳ καὶ ἐν τάξει κεφαλῆς τέθεινται τοῖς ἄλλοις· ἀπολοῦνται δὲ αὐτοῖς ἀναμὶξ οἱ κατάλοιποι, καὶ ταῖς τῶν προεστηκότων ἕψονται συμφοραῖς, ἔργον καὶ αὐτοὶ γεγονότες ῥομφαίας. ὅμοιον δὲ a **342 A.** τούτῳ κἀκεῖνο τὸ διὰ φωνῆς Ἰεζεκιὴλ πρὸς τοὺς ἓξ ἄνδρας, οἳ ἤρχοντο μὲν ἀπὸ τῆς πύλης τῆς βλεπούσης πρὸς βοῤῥᾶν, ἠρμένοι δὲ τοὺς πελέκεις εἵποντο τῷ ἀνδρὶ τῷ τὸν ποδήρη διεζωσμένῳ, πρὸς οὓς εἴρητο παρὰ Θεοῦ "Πορεύεσθε εἰς τὴν "πόλιν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ κόπτετε καὶ μὴ φείσησθε καὶ "μὴ ἐλεήσητε· πρεσβύτερον καὶ νεανίσκον καὶ νήπια καὶ "γυναῖκας ἀποκτείνατε εἰς ἐξάλειψιν, ἐπὶ δὲ πάντας ἐφ' οὓς "ἐστι τὸ σημεῖον μὴ ἐγγίσητε, καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων μου b "ἄρξασθε." ὁρᾷς ὅπως πρωτόλειον ἐποιεῖτο τῆς ὀργῆς τοὺς προύχοντας, ἤτοι τοὺς δοκοῦντας σεπτοὺς εἶναι καὶ ἁγίους, διὰ τοῦ καὶ ἀνῆφθαι τάχα που καὶ τῆς ἱερουργίας τὴν δόξαν, ἤγουν ἑτέραις τισὶν ἐκλελαμπρύσθαι τιμαῖς; κεφαλαὶ γὰρ ὥσπερ οἱ τοιοίδε τῶν ἄλλων εἰσί.

Ezek. ix. 5, 6.

Συμβέβηκε δὲ τοῦτο γενέσθαι καὶ τοῖς πεπαρῳνηκόσιν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστόν. ἐπειδὴ γὰρ οἱ δείλαιοι καὶ νόμου καὶ προφητῶν ὀλίγα πεφροντικότες οὐ παρεδέξαντο τὸν Χριστὸν, τέλος ὄντα νόμου καὶ προφητῶν, c ἀλλὰ, καίτοι σαφῶς εἰδότες ὡς αὐτός ἐστιν ὁ κληρονόμος,

S.Matth. xxi. 38, 39.

1. κατάρχεσθαι Edd. invitis A.B. 3. καταδονείσθω [ήσθω (sic) b.] φησὶ A.B.b. κατασεισθήσεται Edd. πρόπυλα iid. invitis A.B.b. μεθυέτω A.b. μεθιέτω Edd. 5. τας] + τῶν iid. invitis A.B.b. 6. προυφανεστέρων b. invito A. 12. εἶπον (sic) A. 13. ἐζωσμένῳ Edd. invito A. εἴρητο B. εἴρηται Edd. 14. φείσησθε A. (Alex.) φείδεσθε Edd. (Vat.) 18. ὅπως A. ὅτι Edd. ὀργῆς A. ἀρχῆς iid. 20. καὶ alt. assumptum ex A. 22. κεφαλαὶ A.B. κεφάλαιον iid. 23. γενέσθαι om. B. 23, 24. Assumpta καὶ ex B. ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν [τὸν om. A.] Χριστόν ex A.B. 25. πεφρονηκότες Edd. 26. ὄντα] + καὶ iid. invitis A.B.

ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος ἐκβεβλήκεσαν, καὶ τελευταῖον ἐσταύρωσαν, δέδονται εἰς ἐρήμωσιν τοῖς Ῥωμαίων στρατηγοῖς, καὶ ἐμπέπρησται μὲν ὁ διαβόητος ἐκεῖνος ναὸς, κατεσπάσθη δὲ καὶ τὸ ἐν αὐτῷ θυσιαστήριον, καὶ κατεδονήθη τὰ πρόπυλα, συνδιολώλασι δὲ τοῖς ἀγελαίοις οἱ προὔχοντες· ἐφείσατο γὰρ οὐδενὸς τῶν παρ' αὐτοῖς ὁ πόλεμος.

Καὶ ἕκαστος δὲ τῶν πεπιστευκότων, κἂν εἴτε ναὸς εἴη
d *Θεοῦ ὡς ἔνοικον ἔχων αὐτὸν, κἂν εἴτε νοοῖτο θυσιαστήριον, ὡς τὴν ἰδίαν πολιτείαν ἱερουργῶν Θεῷ, εἶτα βλέψας ἐπὶ τὸ ῥᾴθυμον παροτρύνῃ Θεὸν, πρὸς τὸ μηδὲν οἰχήσεται, καὶ πάνδεινον ὑποστήσεται τὴν καταστροφήν. ἀπροσωπόληπτος*
Ezek. xxxiii. 12. *γὰρ ὁ Δεσπότης, καὶ "Δικαιοσύνη δικαίου οὐ μὴ ἐξέληται "αὐτὸν ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ πλανηθῇ," κατὰ τὸ γεγραμμένον.*

Οὐ μὴ διαφύγῃ ἐξ αὐτῶν φεύγων, οὐδ' οὐ μὴ διασωθῇ ἐξ αὐτῶν
2 ἀνασωζόμενος. ἐὰν κατορυγῶσιν εἰς ᾅδου, ἐκεῖθεν ἡ χείρ μου
e ἀνασπάσει αὐτούς· καὶ ἐὰν ἀναβῶσιν εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐκεῖ-
3 θεν κατάξω αὐτούς· ἐὰν ἐγκρυβῶσιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ
Καρμήλου, ἐκεῖθεν ἐξερευνήσω καὶ λήψομαι αὐτούς· καὶ ἐὰν
καταδύσωσιν ἐξ ὀφθαλμῶν μου εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης,
4 ἐκεῖ ἐντελοῦμαι τῷ δράκοντι καὶ δήξεται αὐτούς· καὶ ἐὰν
πορευθῶσιν ἐν αἰχμαλωσίᾳ πρὸ προσώπου τῶν ἐχθρῶν αὐ-
τῶν, ἐκεῖ ἐντελοῦμαι τῇ ῥομφαίᾳ καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς· καὶ
343 A. a στηριῶ τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐπ' αὐτοὺς εἰς κακὰ καὶ οὐκ εἰς
ἀγαθά.

Ἐπὶ καιροῦ τάχα που λοιπὸν εἰρήσεται τοῖς τούτων ἀκροωμένοις τὸ διὰ φωνῆς τοῦ μακαρίου Δαυεὶδ πρὸς Θεὸν

1. *ἐκβεβλήκεσαν* B. *ἐκβεβλήκασι* Edd. 6. *τῶν* deest in Edd. 8. *ἔνοικον*] *ἔοικεν* (sic) A. 9. *ἱερ.*] + *τῷ* Edd. invitis A.B. 10. *παροτρύνει* A. 11. *τὴν* assumptum ex A.B. 13. *ᾗ*] + *δ'* B. Edd. 14. *Οὐ*] *Καὶ οὐ* F. Edd. (Co.) *οὐδ' οὐ μὴ* B.F. *οὐ μὴ* A. *οὐδὲ μὴ* Edd. (Alex.) [*καὶ οὐ μὴ* Vat.] *ἐξ* om. A. 15. *διασωζόμενος* A. 16. *ἐξανασπάσει* F. 17. *ἐὰν*] *καὶ ἐὰν* B. (22 al.) Statim *ἐγκρυβῶσιν* B. (Alex. XII.) *ἐγκρυφῶσιν* A. *ἐγκατακρυβῶσιν* Edd. (Vat.) 18. *ἐπιλήψομαι* F. 20. *δήξεται*] *γρ. δέξεται* B mg. 25. *που* om. B. 26. Haec *τοῦ μακαρίου* assumpta ex A.B. *πρὸς*] + *τὸν* iid.

ὑμνούμενον "Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός σου; καὶ "ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ποῦ φύγω; ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν "οὐρανὸν, σὺ ἐκεῖ εἶ· ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν ᾅδην, πάρει· ἐὰν "ἀναλάβοιμι τὰς πτέρυγάς μου κατ' ὄρθρον καὶ κατασκη- "νώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης, καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χείρ "σου ὁδηγήσει με καὶ καθέξει με ἡ δεξιά σου." [Ps. cxxxviii. 7–10.] πανδερκὲς γὰρ τὸ θεῖον, καὶ πρός γε τούτῳ καὶ παναλκὲς, καὶ οὐκ ἄν τις διαλάθοι τὸν ἀκατεύναστον ὀφθαλμόν. ἔφη γὰρ, ὅτι "Θεὸς ἐγγίζων ἐγώ εἰμι, καὶ οὐχὶ Θεὸς πόῤῥωθεν. μὴ ἀπ' "ἐμοῦ κρυβήσεταί τι;" [Hier. xxiii. 23; xxxix. 27.] ἀλλ' οὐκ ἂν ἔξω τις ἴοι ποτὲ τῆς b ἐπεῤῥιμμένης αὐτῷ συμφορᾶς ὡς ἀπὸ θείων νευμάτων, "Τὴν γὰρ χεῖρα τὴν ὑψηλὴν τίς ἀποστρέψει;" [Es. xiv. 27.] κατὰ τὸ γεγραμμένον. ποία γὰρ ἡμᾶς ὀνήσει μηχανή; ἢ τίς δὲ ὅλως ἡμῖν ἐπαμύνῃ τρόπος, Θεοῦ καθορίζοντος τὸ χρῆναι παθεῖν; ὅτι τοίνυν ἀνόνητος παντελῶς τοῖς ὑπὸ θείαν πεσοῦσιν ὀργὴν καὶ βουλὴ καὶ σκέψις καὶ πᾶν εἶδος ἐπινοίας, σαφηνίζει λέγων Ὡς οὐκ ἄν τις διαφύγοι, κἂν εἰς αὐτὸν κρυφθείη τὸν ᾅδην· ἔστι δὲ ὑπερβολικὸς ὁ λόγος· κἂν εἰ ἀναπταίη μὲν εἰς οὐρανὸν, διέλθοι δὲ καὶ εἰς τὴν τοῦ Καρ- c μήλου κορυφὴν, ἀλλ' ᾗπερ ἂν ἴοι, καταληφθήσεται· κἂν εἰ ἐν θαλάσσῃ γένοιτο, περιπεσεῖται τῷ δράκοντι, ἤγουν κατὰ τὴν τῶν Ἑβραίων ἔκδοσιν, τῷ κήτει δοθήσεται· κἂν εἰ γένοιτο παρ' ἐχθροῖς, καὶ λοιπὸν αἰχμάλωτος, καὶ τοῖς τῆς δουλείας ζυγοῖς ἀθλίως ἐνισχημένος, καὶ τοῦτο, φησὶ, μικρὸν ἔσται, καὶ οὐκ ἀρκοῦν εἰς δίκην αὐτῷ· καταρθήσεται γὰρ αὐτοῦ καὶ τῆς ῥομφαίας τὸ δεῖμα. καὶ οὐ πεπαύσεται, φησὶν,

1–6. καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου—ἡ δεξιά σου] καὶ τὰ ἑξῆς Edd. 4. ἀναλάβοιμι A. contra Anthrop. 389 a. ἀναλάβω B. (A.V.) cf. in S. Joan. 495 a. 10. εἴη pro ἴοι A. ut supra 306 b. c. 11. ἐπαριθμημένης pro ἐπεῤῥιμμ. A. ἕως A. 13. ἢ assumptum ex A. 14. ἐπαμύνῃ B. ἐπαμύνει A. ἐπαμυνεῖ Edd. 15. ἀνόνητος A. ἀνόνητα B. ἀνόνητοι Edd. 17. διαφύγοι B. διαφύγῃ Edd. 18. κρυβείη Edd. invitis A.B. 19. διέλθοι B. διαλάθοι Edd. 20. ᾗπερ ἂν ἴοι B. εἴπερ ἂν οὖν A. εἴπερ ἀνίοι Edd. 22. τῶν om. A. ἔκδοσιν A.B. δύναμιν Edd. 23. τοῖς om. A. 24. ἀθλίως A.B. ἀσχέτως Edd. 25. αὐτοῦ iid. Statim καταρθήσεται B. καταργηθήσεται A. καταρτηθήσεται Edd.

ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἐπ᾽ αὐτοῖς στηρίζων τὸν ὀφθαλμόν· θυμοῦ d *δὲ καὶ ἀπειλῆς τὸ χρῆμα σημεῖον· ἀπερείδομεν γὰρ ἔσθ᾽ ὅτε καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ τοῖς λυποῦσι τὸν ὀφθαλμὸν, βλοσυρόν τι καὶ ἀμειδὲς ἐνορῶντες αὐτοῖς. ἐπειδὴ δὲ κατασκέπτεται Θεὸς καὶ ἀγαθοὺς καὶ δικαίους, τὸ τῆς ἐποπτείας διάφορον διατρανοῖ λέγων εἰς κακὰ καὶ οὐκ εἰς ἀγαθά. κατεμβλέψεται γὰρ, φησὶν, οὐχ ἵνα τι νέμοι τῶν ἀγαθῶν, ἀλλ᾽ ἵν᾽ ἔχοιεν ἀκράδαντον καὶ οἱονεὶ πεπηγμένην τὴν καθορισθεῖσαν αὐτῷ ποινήν τε καὶ δίκην.*

e *Ὑπομεμένηκε δὲ τουτὶ καὶ ἡ τῶν Ἰουδαίων ἀθλία πληθὺς, ἡ τὸ δίκαιον αἷμα τῆς ἰδίας καταγράψασα κεφαλῆς· ἔφασκον γὰρ τῷ Πιλάτῳ σταυροῦν ἀναπείθοντες τὸν Χριστόν* "*Τὸ* "*αἷμα αὐτοῦ ἐφ᾽ ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.*" *τοιγάρτοι πανοικὶ διολώλασι καὶ αὐτοῖς ἀνδράσιν ἡρπάσθησαν πόλεις, ὡς τάχα που καὶ διαφυγεῖν ἰσχῦσαι μηδένα. οἷά τε γὰρ καὶ ὅσα πεπόνθασιν, αἱ μακραὶ τῶν τὰ τοιάδε συντεθεικότων ᾄδουσι συγγραφαί.*

S. Matth. xxvii. 25.

344 A. a 5 Καὶ Κύριος Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοράτωρ, ὁ ἐφαπτόμενος τῆς γῆς καὶ σαλεύων αὐτήν· καὶ πενθήσουσιν πάντες οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν, καὶ ἀναβήσεται ὡς ποταμὸς συντέλεια αὐτῆς, καὶ καταβήσεται ὡς ποταμὸς Αἰγύπτου.

Ἐξ ἀγάπης ὁ Προφήτης οὐκ ἐᾷ τοῖς λεγομένοις ἀπιστεῖν, ὡς οὐκ ἐσομένοις, τοὺς ἀκροωμένους. τοῦτο δὲ ἦν ἀναπεί- b *θοντος τὰ ἀμείνω μᾶλλον ἑλέσθαι μαθεῖν, καὶ δι᾽ αἰδοῦς ποιεῖσθαι τὸ χρήσιμον, ἵνα καὶ Θεὸς ἀποπαύσαι τὰ τῆς ὀργῆς καὶ ἀνασειράζοι τὴν συμφορὰν, καὶ μετανοοῦντας*

1. *αὐτῷ* Edd. 2. *ἔσθ᾽ ὅτε καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ* B. *καὶ ἡμεῖς ἀεί τοι* A. *ἡμεῖς ἔσθ᾽ ὅτε* Edd. 3. *τε* pro *τι* Edd. 4. *δὲ* A. *γὰρ* Edd. 6. *κατεμβλέψεται* B. *κατεμβλέψας τε* A. *καταβλέψεται* Edd. 7. *νέμοι* B. *ἐμοὶ* (sic) A. *νέμη* Edd. 8. *αὐτῷ* A. *αὐτῶν* Edd. 10. *τοῦτο* A. 11. *ἣ* (= *ἥ*)—*κατέγραψε* pro *ἡ*—*καταγράψασα* A. 16. *μικραὶ* (sic) A. *τὰ* om. A. 18. *Κύριος* om. A. (22 al.) 19. *διασαλεύων* F. 20. *συντελείας* A. (cf. 228.) 25. *ἀποπαύσαι τὰ* A. *ἀποπαύσῃ τὰ* B. *ἀποπαύσαιτο* Edd.

δέξαιτο. κατοικτείρει γὰρ ἀεὶ τοὺς ἐπιστρέφειν ἐθέλοντας. διδάσκει τοίνυν ὅτι παναλκὴς ὁ Θεὸς, καὶ οὐκ ἀνικάνως ἔχων ἐπενεγκεῖν οἷς ἔφη τὸ πέρας. Κύριος γάρ φησι, Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἐφαπτόμενος τῆς γῆς καὶ σαλεύων αὐτήν. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Μὴ καθ' ὑμᾶς ὑπάρχειν οἴεσθε τὸν λελυπημένον. οὐ γὰρ ὡς ἄνθρωπος ὁ Δεσπότης, ἀλλ' αὐτὸς ὁ τῶν δυνάμεων Κύριος, ὁ χεῖρα τῇ γῇ· τῇ Σαμα- c ρειτῶν δηλονότι· τὴν ἰδίαν ἐπαφιεὶς καὶ σαλεύων αὐτήν· καὶ οὔτι που τὸν συνήθη κλόνον ὑπομεῖναι παρασκευάζων αὐτὴν, ἀλλὰ τῷ πολέμῳ καὶ ταῖς ἀνηκέστοις συμφοραῖς κατασείων ἅπασαν καὶ καταδονεῖσθαι ποιῶν. ταύτητοί φησι Πενθήσει πᾶς ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ, καὶ ὡς Αἰγύπτου ποταμὸς ἀναβήσεται μὲν ἡ συντέλεια, πάντα κατακαλύπτουσα καὶ βαπτίζουσα· ὑπονοστήσει δὲ οὕτω πάντα πάλιν ἐν ἴσῳ τρόπῳ καθέλκουσά τε καὶ καταφέρουσα. ἔφαμεν δὲ, ὅτι τὸν Σεναχηρεὶμ καὶ τὴν τῶν Ἀσσυρίων πληθὺν καὶ τὸν ὑπ' αὐτῶν d ἀρθέντα κατὰ τῆς Σαμαρείας πόλεμον τοῖς τῶν ποταμῶν παρεικάζει νάμασιν.

Οὐκοῦν ἔσται τοῖς προσκρούουσι καὶ καταλυποῦσι Θεὸν ἄπορος μὲν ἡ φυγὴ, πανσθενὴς δὲ καὶ δυσδιάφυκτος ἡ πλήττουσα χεὶρ, καὶ τοῖς ἅπαξ ἐνειλημμένοις οὐκ ἂν γένοιτό τις ἐπικουρία καὶ παράκλησις· "Ἐὰν γὰρ κλείσῃ κατὰ ἀνθρώ- Hiob xii. 14. "που, τίς ἀνοίξει;" κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἄμεινον δὲ δήπου παρὰ πολὺ τὸ ἀποσκευάζεσθαι τὴν ὀργὴν ταῖς εἰς e τὸ αὐτῷ δοκοῦν καὶ φίλον ἀναδρομαῖς. τοῦτο δ' ἂν γένοιτο, καὶ μάλα ὀρθῶς, εἰ τῶν ὄπισθεν ἐπιλανθανόμενοι, καὶ τὸ Phil. iii. 14. φαῦλον ἀποσπουδάζοντες, ταῖς εἰς ἀρετὴν ἐπιδόσεσιν ἑαυτοὺς καταλαμπρύνοιμεν. διανηξόμεθα γὰρ τότε τὰ ἐκ θυμοῦ, καὶ ἀγαθὸν ὄντα τῇ φύσει τὸν Δημιουργὸν μεταθήσομεν

3. ἔφην (sic) A. 5. ὑμᾶς A. ἡμᾶς Edd. οἴεσθαι Edd. invitis A.B. 7. τῇ alt. assumptum ex A.B. 8. ἐπαφιεὶς B. ἐπαφεὶς A. Edd. καὶ alt. assumptum ex A. Statim οὔτι—αὐτὴν om. B. 11. δονεῖσθαι B. 14. πάντα assumptum ex A. post καθέλκουσα ponit B. 15. τε assumptum ex A. 16. κατ' pro ὑπ' A. 19. ὅτε pro ἔσται A. λυποῦσι B. 24. δήπου om. B. τὸ assumptum ex A. 28. καταλαμπρύνωμεν Edd. invitis A.B. Statim διανηξόμ.—ἀξιοῦν (fin. scholii) om. B. τὰ om. A.

εὐκόλως εἴς γε τὸ χρῆναί φημι χρηστῆς καὶ ἡμερωτάτης ἡμᾶς ἐποπτείας ἀξιοῦν.

6 Ὁ οἰκοδομῶν εἰς τὸν οὐρανὸν τὴν ἀνάβασιν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς θεμελιῶν· ὁ προσκαλούμενος τὸ
345 A. a ὕδωρ τῆς θαλάσσης καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς· Κύριος ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ.

Καὶ διὰ πλειόνων ἔτι καταδεδίττεται λόγων τοὺς ἀποφοιτῶντας Θεοῦ, καὶ μετασοβεῖ πρὸς τὸ ἄμεινον, εὐτέχνως τῆς θείας φύσεως τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὸ παναλκὲς ἐξηγούμενος, καὶ ὅτι πάντῃ τε καὶ πάντως τοὺς ἰδίους λόγους ἀποπερανεῖ, παρεμποδίζοντος οὐδενὸς, πειρᾶται πληροφορεῖν.
Supra ver. 5. b *"Ὁ γὰρ ἐφαπτόμενος, φησὶ, τῆς γῆς, καὶ σαλεύων αὐτὴν," κατά γε τοὺς ἀρτίως ἡμῖν ἀποδοθέντας τρόπους· αὐτὸς δὴ οὗτός ἐστιν ὁ οἰκοδομῶν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβασιν αὐτοῦ· μόνον δὲ οὐχί φησιν Ὁ πᾶσαν ἔχων τὴν ἐξουσίαν, ὥστε καὶ αὐτοῖς ἐπιβαίνειν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ τὸ κατὰ πάντων κεκτῆσθαι κράτος, ὡς καὶ αὐτὴν ἔχειν ὑπεστρωμένην αὐτῷ τὴν ἄνω τε καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς κτίσιν, ἤτοι τῶν ἁγίων ἀγγέλων τὴν μακαρίαν πληθύν. οὐρανοὺς δὲ εἶναί φαμεν τοὺς τὸν οὐρανὸν οἰκοῦντας ἀγγέλους. ἰστέον δὲ, ὅτι καὶ ὁ θεσπέσιος Ἰακὼβ αἰνιγματωδῶς τὸ χρῆμα τεθέαται.*
c *κλίμαξ γὰρ ἦν ἀπὸ γῆς διήκουσα μέχρις οὐρανοῦ, καὶ*
Gen. xxviii. 13. *"Ὁ μὲν Κύριός φησιν ἐπεστήρικτο ἐπ' αὐτῆς," ἀναβαί-*
Ib. 12. *νοντας δὲ καὶ καταβαίνοντας δι' αὐτῆς ἐθεᾶτο τοὺς ἀγγέ-*

1. Hoc *φημι* assumptum ex A. 3. *τὴν* prius assumptum ex A.B. (XII mg.) *αὐτοῦ* om. F. Edd. (Co.) 4. *αὐτοῦ* om. F. Edd. (Co.) *τῆς* assumptum ex A.B. (Vat.) deest in Edd. (Alex.) *προκαλούμενος* A. Edd. 6. Haec *ὁ Θεὸς ὁ* accesserunt ex A.B. (Alex.) 7. *καταδέδεικται* A. 11. *παραποδίζοντος* A. 13. *κατά γε*] Sic correxi. *κατά τε* A. *κατὰ* Edd. *δὴ οὗτος* om. B. 14. *τὸν* om. A. *οὐρανὸν*] + *τὴν* Edd. invitis A.B. cf. infra c. 346 a. 15. *δὲ* assumptum ex A. post *οὐχὶ* ponit B. 17. *ὡς* om. B. 18. *κτίσιν* assumptum ex A.B. 19. *οὐρανὸν* Edd. Statim *δὲ* A. *γὰρ* B. Edd. 21. Haec *ὁ θεσπέσιος* accesserunt ex A.B. 22. *ἦν* assumptum ex A. *μέχρις* A.B. *ἄχρις* Edd.

λους. τοῦτο οἶμαί ἐστι τὸ οἰκοδομῶν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβασιν αὐτοῦ.

Ἀλλὰ καὶ ὅπερ ἂν ἐπαγγέλληται τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς, φησὶ, τοῦτο δὴ πάντως ἐστὶν ἀκράδαντόν τε καὶ ἀραρὲς καὶ οἷον τεθεμελιωμένον. ἀτονήσει γὰρ κατ' οὐδένα τρόπον ὁ τῶν δυνάμεων Κύριος, οὐδ' ἂν διαπέσοι ῥῆμα τὸ παρ' αὐτοῦ. καὶ πρὸς τοῦτο ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ ἐμπεδοῖ λέγων "Ὁ οὐρανὸς S Matth. xxiv. 35. "καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται· οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλ- d "θωσιν." αὐτὸς οὗτός ἐστιν ὁ καὶ τῆς θαλάσσης τὸ ὕδωρ ἀῤῥήτοις δυνάμεσιν ἀνιμώμενος, καὶ ὕων ἐπὶ τὴν γῆν, τουτέστι πάλιν, ὁ οἰκονομῶν τὰ ἀνθρώπινα, καὶ τοσοῦτον εὐσθενὴς, ὡς καὶ τὰς τῶν γεγονότων φύσεις ἐφ' ὅπερ ἂν ἕλοιτο μεταστοιχειοῦν εὐκόλως, ὄνομά τε αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς, καὶ πρός γε τούτοις ὁ παντοκράτωρ. καὶ οὔτι που κλῆσις ἂν νοοῖτο τὸ χρῆμα ψιλὴ, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐπ' ἀνθρώπου e τυχὸν, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς ἀληθείας ὀρθῶς ηὑρημένον. ἀπὸ γὰρ τοῦ κυριεύειν οὐσιωδῶς, καὶ τὸ κατὰ πάντων ἀνῆφθαι κράτος, οὕτως ὠνόμασται πρός τε ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. σκοπὸς δὴ οὖν τῷ Προφήτῃ τὸ διὰ πλείστων ὅσων, καὶ ὅπως ἂν δύναιτο, καταπτοεῖν τοὺς ἠπατημένους, καὶ μεταπείθειν εὖ μάλα πρός γε τὸ χρῆναι γοργῶς ἀνόπιν ὥσπερ ἰέναι, χρῆμά τε ἡγεῖσθαι λαμπρὸν τὴν δικαιοσύνην, καὶ ποιεῖσθαι πάλιν αἱρετὸν τὴν εἰς Θεὸν εὐσέβειαν τοῖς τῶν ἐσομένων δείμασιν ἀνακόπτοντας εὐσθενῶς τὴν εἰς τὰ a 346 A. αἴσχιω ῥοπήν. καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστι τὸ διὰ φωνῆς τοῦ Δαυεὶδ ὀρθῶς εἰρημένον πρὸς τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην "Ἐν Ps. xxxi. 9. "κημῷ καὶ χαλινῷ τὰς σιαγόνας αὐτῶν ἄγξαις τῶν μὴ "ἐγγιζόντων πρὸς σέ."

3. ἐπαγγέλλεται A. τῆς assumptum ex A. 4. τε assumptum ex A. ἀραρὲς B. ἀῤῥηκτὸν A. ἀῤῥαγὲς Edd. 11. οὐράνια pro ἀνθρώπινα Edd. invitis A.B. 12. τῶν assumptum ex A.B. 13. καὶ pro ὁ Edd. 14. τὸ pro ὁ Edd. invito B. 14–19. καὶ οὔτι που—τῶν ἁγίων ἀγγέλων om. B. 14. κλῆσις] χρῆσις A. 15. ψιλὸν A. ἀνθρώπων Edd. invito A. 16. ηὑρημ. A. εὑρημ. Edd. 19. δὴ assumptum ex A.B. 21. ἀνόπιν ὥσπερ hoc ordine A.B. 23–28. καὶ ποιεῖσθαι—ἐγγιζόντων πρὸς σέ om. B. 25. Hoc τοῦ assumptum ex A. 27. κημῷ et χαλινῷ inter se transp. A. (ut supra 279 a.)

Λέγοιτο δ' ἂν καὶ ἐπὶ Χριστοῦ, καὶ μάλα εἰκότως Ὁ οἰκοδομῶν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβασιν αὐτοῦ. ἔστι μὲν γὰρ αὐτὸς ἄνωθεν καὶ ἐξ οὐρανοῦ, ὅτι Θεὸς ἐκ Θεοῦ γεγέννηται S. Joan. viii. 23. κατὰ φύσιν· τοιγάρτοι καὶ ἔφασκεν "Ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω b "εἰμί." μεμαρτύρηκε δὲ καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης λέγων περὶ Ib. iii. 31. αὐτοῦ "Ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν·" ἀλλ' ἔχων οὐσιωδῶς τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάβασιν· προὔκειτο γὰρ, ὡς ἔφην, ὡς Θεῷ· βάσιμον αὐτὴν ἀπέφηνε τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς. Heb. vi. 20. "πρόδρομος γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν" ἀνέβη πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ Ib. x. 20. ὡς ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος "πρόσφατον ἡμῖν καὶ ζῶσαν Ib. ix. 24. "ἐνεκαίνισεν ὁδόν·" ἐνεφανίσεν ὡς ἄνθρωπος "ὑπὲρ ἡμῶν Eph ii. 6. "τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ" καὶ Πατρὸς, ὃς καὶ "συνήγειρεν "ἡμᾶς αὐτῷ καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις." ἐπειδὴ c γὰρ ἀνέβη Χριστὸς, τὴν ἰδίαν ἀνάβασιν ᾠκοδόμησε καὶ ἡμῖν, 1 Thess. iv. 15–17. εἴπερ ἐστὶν ἀληθὴς ὁ μακάριος Παῦλος λέγων "Τοῦτο γὰρ "ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ Κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περι-"λειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου οὐ μὴ φθάσωμεν "τοὺς κοιμηθέντας, ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν "φωνῇ ἀρχαγγέλου καὶ ἐν σάλπιγγι Θεοῦ καταβήσεται ἀπ' "οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον, "ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς "ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς "ἀέρα, καὶ οὕτως πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα." ἀνέβη τοίνυν ὡς ἄνθρωπος, ἵνα καὶ τὴν αὐτῷ καὶ μόνῳ πρέπουσαν ἀνάβασιν· ὅτι Θεὸς καὶ ἐκ Θεοῦ ἔστι· καὶ ἡμῖν τοῖς πεπιστευκόσιν ἀποφήνῃ βατήν. αὐτὸς καὶ τὴν ἰδίαν ἐπαγγελίαν

1. δὲ pro δ' ἂν A. ἐπὶ] + τοῦ A. Ὁ οἰκοδομῶν A. ὃς οἰκοδομεῖ Edd. 7. ἔχει Edd. invitis A.B. προὔκειται (sic) Edd. πρόκειται Migne. 8. ὡς Θεῷ βάσιμον αὐτὴν ἀπέφηνε τοῖς B. ὡς Θεῷ βάσ. αὐτὴν ἀποφῆναι τοῖς A. ὡς Θεῷ ὃς βάσιμον αὐτὸν ἀπέφηνε τοῖς Edd. 10. ὁ θεσπεσίος γράφει Παῦλος A.B. Παῦλος γράφει Edd. 11. ἐνεφάνισεν A. ἐνεφανίσθη γὰρ Edd. 15. Haec ὁ μακάριος desunt in Edd. γράφων pro λέγων A. Haec τοῦτο—λόγῳ Κυρίου et οἱ περιλειπ.—τοῦ Κυρίου desunt in Edd. 17. φθάσομεν iid. 18–21. ὅτι αὐτὸς ὁ—οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι A.B. ἀλλ' Edd. 22. Haec εἰς ἀπάντησιν—ἐσόμεθα desunt in Edd. 23. σὺν Κυρίῳ A mg. B. ἐν Κυρίῳ A. 24. Assumpta καὶ prius ex A.B. καὶ alt. ex A. 25. τοῖς π. ἀ. βατὴν] ἀποφήνῃ βατὴν τοῖς πεπιστευκόσιν εἰς αὐτόν B.

θεμελιοῖ ἐπὶ τῆς γῆς. διέψευσται γὰρ οὐδαμῶς, ἀποπερανεῖ δὲ μᾶλλον ἅπερ ἂν ἡμῖν ἐπαγγείληται κατορθοῦν. ἔφη μὲν d γὰρ ὅτι "Συμφέρει ὑμῖν, ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· ἐὰν γὰρ ἐγὼ μὴ [S. Joan. xvi. 7.] "ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος οὐ μὴ ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς· ὅταν δὲ "ἀπέλθω, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς." τοιγάρτοι καὶ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις κεκέλευκεν "ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ μὴ χωρί- [Acta SS. Ap. i. 4.] "ζεσθαι, περιμένειν δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς ἣν" ἀκηκόασιν αὐτοῦ. ἀλλ' ἐξέχεε πλουσίως αὐτοῖς τὴν χάριν. τοιγάρτοι καὶ γεγόνασι "Μάρτυρες τῆς δόξης αὐτοῦ ἔν τε "Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ," καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ. [Ib. 8.] καὶ καθ' ἕτερον δὲ τρόπον τεθεμελιωμένην εὑρήσομεν τὴν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ· πεπιστεύκαμεν γὰρ, ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν e ἡμᾶς ἐγερεῖ, καὶ φθορᾶς ἀμείνους ἐργάσεται, καὶ "Μετασχη- [Phil. iii. 21.] "ματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν σύμμορφον τῷ "σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ," καὶ τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας κοινωνοὺς εἰσδέξεται. αὐτὸς οὗτός ἐστιν ὁ προσκαλούμενος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς, τουτέστιν, ὁ τὰ πικρά τε καὶ ἀπαράδεκτα καὶ εἰς χρῆσιν οὐκ ἐπιτήδεια μετατιθεὶς εἰς τὸ ὠφελοῦν. "ἀποκτένει μὲν [2 Cor. iii. 6.] "γὰρ τὸ γράμμα" τὸ νομικὸν, καθά φησιν ὁ σοφώτατος a [347 A.] Παῦλος, καὶ ἔστιν αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἀνωφελὴς ἡ σκιὰ, ἀλλὰ γέγονεν ἡμῖν τοῖς νοοῦσιν χρησιμωτάτη λίαν εἰς σύνεσιν τὴν ἐπὶ Χριστῷ, καὶ ὑετὸς ὥσπερ τις ἀνεδείχθη πνευματικὸς, κατάρδων τρόπον τινὰ τὴν ὑπ' οὐρανόν· εἴπερ ἐστὶν ἀληθὲς ὡς ὁ πάλαι τοῖς ἀρχαιοτέροις πικρὸς καὶ ἀφόρητος νόμος, γέγονεν ἡμῖν παιδαγωγὸς ἐπὶ τὸ Χριστοῦ μυστήριον, [Gal. iii. 24.] ὡς καὶ ἐν αὐτῷ δύνασθαι καρποφορεῖν, τὸ τῆς σκιᾶς πάχος

1. θεμελιοῖ] + τοῖς B. invito A. διέψευσται A. διαψεύσεται Edd. 2. ὅπερ A. ἐπαγγείληται A. ἐπαγγέλληται Edd. μὲν om. B. 4. οὐ μὴ ἔλθῃ A. Edd. οὐκ ἐλεύσεται B. Haec ὅταν δὲ—πρὸς ὑμᾶς accesserunt ex A. 6. ἁγίοις assumptum ex A.B. 7. ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς hoc ordine A.B. 10. ἐν alt. assumptum ex A.B. 14. ἡμῶν assumptum ex A. pro ἡμῶν, αὐτοῦ (sic) B. 15. ἑαυτοῦ] αὐτοῦ B. 16. Hoc οὗτός accessit ex A. 17. πρόσωπον Edd. 19. ἀποκτένει B. ἀποκτέννει A. ἀποκτείνει Edd. 20. Haec καθά φησιν ὁ σοφ. Παῦλος accesserunt ex A.B. 21. αὕτη A. 25. ὁ om. A.

b ἀπολεπτύνοντας εἰς ἀλήθειαν. οὐκοῦν ὡς ἐν τάξει παραδείγματος ἐκληψόμεθα τὸ εἰρημένον, παρακομίζοντες εἰς (Exod. xv. 25.) ἀπόδειξιν καὶ τὸ τῆς Μαῤῥᾶς ὕδωρ, ὅτι πικρὸν μὲν ἦν, κατεγλυκαίνετο δὲ, Θεοῦ παραδείξαντος ξύλον τῷ μακαρίῳ Μωυσεῖ, καὶ τοῦτο τοῖς ὕδασιν ἐνιέναι προστεταχότος. ἀλλ' ἦν τὸ ξύλον εἰκὼν καὶ τύπος τοῦ τιμίου σταυροῦ, δι' οὗ γέγονε γλυκὺς ὁ νόμος, καὶ οἱονεὶ ποτιμώτατος, καίτοι τῆς ἱστορίας ἐχούσης τὸ πικρόν· "Ἀποκτένει γάρ, ὡς ἔφην, τὸ "γράμμα," μᾶλλον δὲ ὡς γέγραφεν ὁ σοφὸς ἡμῖν Παῦλος.

c 7 Οὐχ ὡς υἱοὶ Αἰθιόπων ὑμεῖς ἐστὲ ἐμοὶ υἱοὶ Ἰσραήλ; λέγει Κύριος·
οὐ τὸν Ἰσραὴλ ἀνήγαγον ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ τοὺς ἀλλοφύλους
8 ἐκ Καππαδοκίας, καὶ τοὺς Σύρους ἐκ βόθρου; ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ
Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὴν βασιλείαν τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ἐξαρῶ
αὐτὴν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.

Ὑψηλὴν ἀεὶ τὴν ὀφρὺν ἀνατείνοντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, ἄνω τε καὶ κάτω τὴν τῶν πατέρων ἀειλογοῦντες εὐγένειαν, καὶ (S. Matth. iii. 9.) d πολὺ τὴν γλῶτταν κατευρύνοντες ἔφασκον "Πατέρα ἔχομεν "τὸν Ἀβραάμ." πλὴν ἀντήκουον λέγοντος αὐτοῖς τοῦ (S. Joan. viii. 39.) Χριστοῦ "Εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραὰμ ἦτε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραὰμ (Rom. ix. 7.) "ἐποιεῖτε ἄν." "Οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσ"ραὴλ, οὐδ' ὅτι εἰσὶ σπέρμα Ἀβραὰμ, πάντες τέκνα." ἀλλ' ἡ τῶν ἔργων ὁμοιότης καὶ τὸ ἐπαυχεῖν δύνασθαι λαμπρῶς ταῖς τῶν πατέρων εὐκλείαις ἀπονέμει δικαίως. κατεσοβαρεύοντο δὲ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐθνῶν κἀκεῖνο λέγοντες, ὡς ἐξ ἁπάντων αὐτοὺς τῶν ἐθνῶν ἀπολέκτους ἐποιήσατο ὁ e Θεὸς, καὶ ἐξείλατο μὲν ἐκ τῆς Αἰγυπτίων γῆς, μετεκόμισε

1. εἰς om. B. 3. μεῤῥᾶς A. 4. Haec τῷ μακαρίῳ assumpta ex A.B. 8. ἀποκτένει B. ἀποκτενεῖ (sic) A. ἀποκτείνει Edd. 10. ἐμοὶ om. B. (240.) 16. πατρῶν (sic) Edd. 19. τοῦ Ἀβραὰμ ἦτε hoc ordine A.B. 21. ὅσοι pro ὅτι εἰσὶ Edd. 22. λαμπρότης pro ὁμοιότης iid. 25. ὁ assumptum ex A.B. 26. ἐξείλατο A. ἐξείλετο Edd. Statim δὲ pro μὲν A. ἐκ assumptum ex A. Αἰγυπτίας Edd.

δὲ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. καὶ ἀληθὴς μὲν ὁ λόγος. οἱ δὲ δὴ μάλιστα ταῖς καθηκούσαις ἀμοιβαῖς κατευφραίνειν ὀφείλοντες τὸν τετιμηκότα, ταῖς ὁλοτρόποις ἀποστασίαις καὶ ταῖς εἰς φαυλότητα παρατροπαῖς ἐκτόπως ὑβρίζοντες κατὰ πολλοὺς ἡλίσκοντο τρόπους. ἥκουσι δὲ ἤδη φρενοβλαβείας εἰς τοῦτο λοιπὸν οἱ τάλανες, ὡς οἴεσθαί σφισιν αὐτοῖς πρὸς τὸ εὖ εἶναί τε καὶ τὸ εἰς δόξαν ἀρκέσειν τὸ ἐκ ῥίζης γενέσθαι τῆς Ἀβραὰμ, καὶ ὅτι μετεκομίσθησαν ἐκ γῆς Αἰγυπτίων εἰς a 348 A. τὴν τῆς ἐπαγγελίας γῆν. ἵνα τοίνυν εἰδεῖεν, ὡς ἀσυντελῆ πρὸς ὄνησιν τὰ τοιάδε τῶν αὐχημάτων αὐτοῖς εἶεν, ἀναπεπτωκόσιν ἐπὶ τὸ ῥᾴθυμον καὶ οὐκ ἐθέλουσιν εὐσεβεῖν, ἀναγκαίως φησίν Οὐχὶ οὕτως ὑμᾶς ἡγήσομαι, κἂν ἔχοιτε τυχὸν τὸ ἐκ πατέρων εὐγενὲς, καθάπερ ἀμέλει καὶ τοὺς Αἰθιόπων υἱεῖς, οἳ ῥίζαν οὐκ ἔχουσι τὸν Ἀβραάμ; ἀπροσκλινὲς γὰρ τὸ θεῖον καὶ ἀπροσωπόληπτον παντελῶς, καὶ σαρκικὴν οὐκ οἶδεν εὐγένειαν πράξεων ἐρήμην ἀγαθῶν· αἰδοῦς γεμὴν b ἁπάσης ἀξιοῖ τὴν πνευματικὴν, καὶ ἧπερ ἂν ἕποιτο τὸ διὰ λαμπρῶν αὐχημάτων ἀγλαΐζεσθαι φιλεῖν. ἀλλ' εἶναί τι μέγα καὶ ἐξαίρετον ὑμῖν κἀκεῖνο δοκεῖ, τὸ ἐκ τῆς Αἰγύπτου μεταφοιτῆσαι πρὸς ἑτέραν. εἶτα τί τοῦτο; φησὶν, ἢ ποίαν ὑμῖν εἰσκομίσει τὴν ὄνησιν; ἔχουσι τοῦτο λαβόντες παρ' ἐμοῦ καὶ ἕτεροι. μετεκόμισα γὰρ τοὺς μὲν ἀλλοφύλους, τουτέστι τοὺς Παλαιστινούς· οὕτω γὰρ ἡρμήνευσαν Ἑβραῖοι· ἐκ Καππαδοκίας· τοὺς δὲ Σύρους, πάντας δηλονότι τοὺς ὑπό γε τὴν Δαμασκοῦ βασιλείαν τοτηνικάδε, μετήγαγον ἐκ c βόθρου.

1. γῆν erasum in A. μὲν om. A. 5. ἥκουσι A. ἧκον Edd. 6. λοιπὸν assumptum ex A.B. 7. τε om. B. τὸ secundum assumptum ex A. 8. τῆς A.B. τοῦ Edd. γῆς A. τῆς Edd. Statim Αἰγυπτίας Edd. invitis A.B. 9. ἀσυντελεῖ A. 10. ἵνα pro εἶεν A. 12. ἔχητε B. Statim τυχὸν assumptum ex A.B. 13. τοῖς Αἰθ. υἱοῖς A. 14. τὸν A. Edd. τοῦ B. ἀποκλινὲς Edd. 15. καὶ prius assumptum ex A.B. 17. τῆς πνευματικῆς A. ἕλοιντο pro ἕποιτο τὸ A. 19. Αἰγύπτου A.B. Αἰγυπτίας Edd. 20. ἑτέραν ἐστι· pro ἑτέραν. εἶτα A. 21. εἰσκομίζει A. ὄνησιν A. ὠφέλειαν Edd. 23. τὴν Παλαιστινῶν (sic) A. τοὺς Παλαιστιναίους b. ἡρμήν.] + οἱ Edd. invitis A.B. 24. δηλονότι om. A.

Ἰστέον δὲ ὅτι ἀντὶ τοῦ βόθρου ἐκδεδώκασιν Ἑβραῖοι,
Κυρήνης. ἄποικοι δὴ οὖν γεγόνασι Παλαιστινοὶ μὲν Καπ-
παδοκῶν, Σύροι δὲ Κυρηναίων. βόθρον δὲ ὠνόμασε τὴν
Κυρήνην, καίτοι λίαν ἠρμένην καὶ ὑψοῦ κειμένην, διὰ τὸ
ὥσπερ ἐν κόλπῳ κεῖσθαι βαθεῖ. πᾶσα γὰρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν,
ἡ Λιβύων γῆ κόλπους ἔχει παραθαλαττίους, ἐκκειμένους.
ἐμοὶ τοίνυν, φησὶ, τῷ πάντας ἐν ἴσῳ βλέποντι σκοπὸς, τὸ
d πᾶσαν ἁμαρτωλῶν βασιλείαν ἀποκεῖραι τῆς γῆς. οὐδὲν οὖν
ἄρα ὀνήσειεν ἂν τοὺς ἔχοντας σαρκικὴ λαμπρότης. εὐγένεια
γὰρ παρὰ Θεῷ κρίνεται τρόπος ἀγαθὸς καὶ πολὺ διανενευ-
κὼς εἰς ἔφεσιν ἀρετῆς, καὶ ταῖς τῶν προγόνων εὐσεβείαις
ἁμιλλᾶσθαι μεμελετηκώς.

Πλὴν ὅτι οὐκ εἰς τέλος ἐξαρῶ τὸν οἶκον Ἰακὼβ, λέγει Κύριος.
9 διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐντέλλομαι, καὶ λικμιῶ ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τὸν
e οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ, ὃν τρόπον λικμᾶται ἐν τῷ λικμῷ, καὶ οὐ μὴ
10 πέσῃ σύντριμμα ἐπὶ τὴν γῆν· ἐν ῥομφαίᾳ τελευτήσουσι πάντες
ἁμαρτωλοὶ λαοῦ μου, οἱ λέγοντες Οὐ μὴ ἐγγίσῃ οὐδ' οὐ μὴ
γένηται ἐφ' ἡμᾶς τὰ κακά.

Rom. xi. 28. Τετήρηται πάλιν τῷ Ἰσραὴλ τὸ κατάλειμμα "διὰ τοὺς
"πατέρας." ὁλοτελῆ μὲν γὰρ ὄλεθρον οὐχ ὑπομενοῦσι,
φησὶν, οὔτε μὴν εἰσάπαν ἐκ ποδῶν τὸ ἐξ Ἰακὼβ οἰχήσεται
γένος. ἀλλ' ὥσπερ λικμῷ διεῤῥιμμένοι, φησὶ, κατασκεδα-
349 A. a σθήσονται μὲν εἰς πάντα τὰ ἔθνη. πλὴν οὐ μὴ πέσῃ σύν-
τριμμα ἐπὶ τὴν γῆν, τουτέστιν, οὐχ οὕτως πεσεῖται τὸ ἐξ
Ἰακὼβ γένος, ὡς εἰς ὁλόκληρον καθικέσθαι συντριβὴν, σω-

1. Ἑβραῖοι A.B. Ἰουδαῖοι Edd. Neutrum habet b. 2. παλαιστηνοὶ B. et sic supra. 3. ὠνόμασαν Edd. invitis A.B. 8. οὖν om. A. 9. ἂν assumptum ex A. [ὀνήσει ἐν ἂν A.] 13. Πλην—λέγει Κύριος desunt in B. 14. λικμιῶ B. (Alex.) supra 248 c. λικμῶ A. (49.) λικμήσω Edd. (Vat.) 15. τοῦ assumptum ex A. (Alex.) 17. λαοῦ] τοῦ λαοῦ (22. al.) cf. b. infra. οὐδὲ Edd. οὐ alt. assumptum ex A.B. (Alex. XII.) 18. γένηται] ἔλθῃ (XII mg. 22. al.) cf. infra. 19. τῷ Ἰσραὴλ πάλιν inv. ord. A. 20. οὐχὶ A. 22. ὥσπερ] + ἐν B. διεῤῥωμένον (sic) A. 24. εἰς pro ἐπὶ b.

θήσεται δὲ μέρει τῷ ἠλεημένῳ· ἀνεκομίσθησαν μὲν γὰρ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τοτηνικάδε τινές· σέσωσται δὲ καὶ διὰ Χριστοῦ· πεπιστεύκασι γὰρ ἐξ Ἰουδαίων οὐκ ὀλίγοι τὸν ἀριθμόν· σωθήσεται δὲ καὶ ἐν ἐσχάτοις καιροῖς τὸ κατάλειμμα, τῆς τῶν ἐθνῶν ἀγέλης προεισκεκλημένης. εἶτα ὥσπερ τινὸς λέγοντος Εἰ σώζεται πάλιν ὁ Ἰακὼβ, κατὰ b τίνων αἱ ἀπειλαί; χρησίμως ἀπολογεῖται, καί φησιν, ὡς οὐκ ἄκριτος ἔσται κατὰ πάντων ἁπλῶς ὁ θυμὸς, οὔτε μὴν ἀδιαφορήσει τὰ ἐξ ὀργῆς, ἐφαλεῖται δὲ μᾶλλον τοῖς ἀφόρητα πεπλημμεληκόσι. τοῦτό ἐστι τὸ Ἐν ῥομφαίᾳ τελευτήσουσι πάντες ἁμαρτωλοὶ τοῦ λαοῦ μου οἱ λέγοντες Οὐ μὴ ἐγγίσῃ, οὐδ' οὐ μὴ ἔλθῃ ἐφ' ἡμᾶς τὰ κακά. ἧκον γὰρ εἰς τοῦτο φρενοβλαβείας τινὲς, ὡς οἴεσθαι καὶ ψευδοεπεῖν τοὺς ἁγίους προφήτας, καὶ δὴ καὶ ἔφασκον, ὡς οὐκ ἂν γένοιτό τι τῶν προηγγελμένων. μαρτυρήσει δὲ τοῦτο καὶ ὁ σόφος Ἱερεμίας λέγων πρὸς Θεόν "Ἰδοὺ οὗτοι λέγουσι πρὸς μέ Ποῦ c Hier. xvii. 15. "ἐστιν ὁ λόγος Κυρίου; ἐλθέτω." διττὸν οὖν ἄρα τῶν οὕτω διακειμένων τὸ πλημμέλημα· παρώτρυνον μὲν γὰρ κατὰ πολλοὺς τρόπους, ᾤοντο δὲ καὶ ψευδομυθεῖν τὴν ἀλήθειαν.

Εὑρήσομεν δὲ καὶ ἐν καιρῷ τῆς ἐπιδημίας τοὺς τῶν Ἰουδαίων καθηγητὰς τῶν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν οὐ πεφροντικότας λόγων. τοιγάρτοι καὶ ἤκουον "Οὐαὶ ὑμῖν γραμ- S. Luc. xi. 52. "ματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς d "γνώσεως, οὔτε ὑμεῖς εἰσέρχεσθε, οὔτε τοὺς εἰσερχομένους "ἀφίετε εἰσελθεῖν·" καὶ πάλιν "Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς S. Matth. xxiii. 15. "καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν "καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον· καὶ ὅταν γένηται,

1. ἀπὸ pro ἐκ Edd. invitis A.B. b. 2. καὶ assumptum ex A.B. b. 5. προεισκεκλημένης A.B. b. προσκεκλημένης Edd. 8. πάντα Edd. invitis A.B. b. 10. τοῦτό ἐστι B. b. τουτέστι A. Edd. 11. μου assumptum ex b. deest in A. 12. οὐδὲ pro οὐδ' οὐ b. γένηται pro ἔλθῃ b. τὰ assumptum ex A.B. b. 15. τούτῳ A. ὁ σόφος assumpta ex A.B. 19. ᾤοντο δὲ B. Aub. ᾤοντο Pont. ᾤοντο γὰρ A. 22. οὐ om. A. 25. οὔτε alt.] οὐδὲ B. 26. Haec γρ. καὶ φαρ. ὑποκριταὶ assumpta ex A.B. 28. ποιῆσαι ἕνα—διπλότερον ὑμῶν A.B. καὶ τὰ ἑξῆς Edd.

“ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν.” τοιγάρτοι δικαίως οὐκ ἐλογίσθησαν μὲν εἰς τέκνα, τῆς δὲ τῶν πατέρων εὐγενείας ὠλισθηκότες, κατεγράφοντο μὲν ὥσπερ ἐν τοῖς Supra ver. 7. Αἰθιόπων υἱοῖς· δεδαπάνηνται δὲ καὶ ὑπὸ ῥομφαίας, καὶ e τῆς ἑαυτῶν δυσβουλίας ἰσοστάθμους τῷ κρίνοντι ἐκτετίκασι δίκας.

11 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναστήσω τὴν σκηνὴν Δαυεὶδ τὴν πεπτω-
κυῖαν καὶ ἀνοικοδομήσω τὰ πεπτωκότα αὐτῆς καὶ τὰ κατεσ-
καμμένα αὐτῆς ἀναστήσω καὶ ἀνοικοδομήσω αὐτὴν καθὼς αἱ
12 ἡμέραι τοῦ αἰῶνος· ὅπως ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν
ἀνθρώπων [τὸν Κύριον] καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ᾽ οὓς ἐπικέκληται
τὸ ὄνομά μου ἐπ᾽ αὐτοὺς λέγει Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα.

350 A. a Ὑπέσχετο λέγων, ὡς οὐκ ἂν εἰς τέλος ἐξολοθρεύσειε τὸ ἐξ Ἰακὼβ γένος, ἀλλ᾽ εἰ καὶ λικμῷ τρόπον τινὰ διεῤῥιμμένοι· καὶ γὰρ ξένοι τε καὶ ἐπήλυτοι γενήσονται, πατρίδος καὶ οἴκων ἐξεωσμένοι, βάρβαρόν τε καὶ ἀλλοδαπὴν οἰκοῦντες χώραν· ἀλλ᾽ οὐκ ἂν συντριβεῖεν εἰσάπαν, οὔτε μὴν εἰς ὄλεθρον οἰχήσονται παντελῆ. ταύτητοί φησιν ὅτι καὶ ἀναστήσει καίτοι πεσοῦσαν τὴν σκηνὴν Δαυεὶδ, ἐγερεῖ δὲ αὐτῆς τὰ κατεῤῥιμμένα, καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ αἰῶνος, τουτέστιν, b εἰς ἡμέρας μακράς. δεῖγμα δὲ τοῦτο γενήσεσθαί φησι καὶ πληροφορίαν τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι τοῖς τε ὁμόροις καὶ ἀπωτάτω, τοῦ χρῆναι λοιπὸν ἐπιστρέφειν πρὸς Θεὸν καὶ αὐτὸν

3. *ὠλισθηκότας* Edd. invitis A.B. *δὲ* pro *μὲν* iid. 5. *ἰσαρίθμους* pro *ἰσοστάθμους* iid. *τετίκασι* A. 8. *τὰ* alt. om. Edd. (311.) 10. *ἐκζητήσωσιν*] + *με* F. Edd. (22 al.) 11. Haec *τὸν Κύριον* in mg. add. B. (Alex.) 12. *Κύριος*] *Κύριος ὁ Θεὸς* (Alex.) cf. infra 351 a. *ποιῶν*] + *πάντα* Edd. (Vat.) invitis A.B. (Alex. XII.) 13. *ἐξολοθρευθεῖεν* A. 14. *ἐῤῥιμμένοι* Edd. invitis A.B. 15. Haec *καὶ γὰρ* assumpta ex B. *ἐπήλυτοι* A.B. [*ἐπίλυτοι* A.] *ἐπήλυδες* Edd. Statim *γένωνται* iid. invitis A.B. 16. *ἐξεωσμένοι*] Sic edidi ex A. qui dedit *ἔξεως μὲν οἱ* (sic). Edebatur *ἐξωσμένοι*. 17. *ἀλλ᾽*] + *οὖν* Edd. 19. Haec *καίτοι πεσοῦσαν* accesserunt ex A.B. 21. *τοῦτο* B. *τούτου* A. Edd. Statim *γενήσεται* iid. invitis A.B. 22. *πληροφορία* iid. *ἄλλοις*] + *καὶ* B. *τοῖς* ante *ἀπωτ.* add. iid. 23. Quae sequuntur partim citantur in Cat. in Acta SS. Apost. supra cit. 335, 473. Contuli cum d tantum. *πρὸς*] + *τὸν* d. Edd.

ἑλέσθαι ζητεῖν, τεθαυμακότας πάντως που τῆς τε ἡμερότητος τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἰσχύος τὸ μέγεθος. οὐκοῦν εἰ λέγοι σκηνὴν τοῦ Δαυεὶδ, τὸ τῶν Ἰουδαίων κατασημαίνει γένος, ἤγουν οἶκον τὸν ἐξ Ἰακώβ. ἰστέον δὲ ὅτι Κύρου τῆς αἰχμαλωσίας ἀνέντος αὐτοὺς, τότε ὑπενόστησαν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἀνεδείμαντο μὲν τὸν νεὼν, πυργώσαντες δὲ τὰς τῶν πόλεων ἠρημωμένας, οἴκους τε ἐν αὐταῖς ἐπι- c σκευασάμενοι, κατῳκήκασιν ἀσφαλῶς, πολέμους μὲν ὑπομείναντες τοὺς παρά τινων, οἷον Ἀντιόχου τε φημὶ καὶ Ἀδριανοῦ, αἰχμάλωτοι δὲ οὐκ ἔτι γεγόνασιν, οὔτε μὴν ἠρήμωνται, καθὰ καὶ ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων.

Ὁ μὲν οὖν τῆς ἱστορίας ἐν τούτοις λόγος· ὁ δὲ ἐσωτέρω καὶ ἀληθέστερος εἴη ἂν ἐν Χριστῷ. ἐπειδὴ γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀνεβίω, τὴν εἰς θάνατον αὐτοῦ πεσοῦσαν σκηνὴν, τουτέστι τὴν ἀπὸ γῆς σάρκα, ἐγείραντος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, τότε d δὴ τότε πάντα τὰ ἀνθρώπινα πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἀνέστη σχῆμα, καὶ πάντα ἡμῶν τὰ κατερριμμένα πρὸς νέαν ὄψιν ἐνήνεκται. "Εἴ τις γὰρ ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις," κατὰ τὰς γραφάς· 2 Cor. v. 17. συνεγηγέρμεθα γὰρ αὐτῷ. καὶ κατέσκαψε μὲν ὁ θάνατος τὰς ἁπάντων σκηνὰς, ἀνῳκοδόμησε δὲ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἐν Χριστῷ· καὶ τοῦτο ἡμῖν οὐκ εἰς χρόνον ὑπάρξει μεμετρημένον, ἀλλ' εἰς ἡμέρας αἰῶνος· ἀναπόβλητον γὰρ ἐν ἡμῖν τὸ τῆς ἀφθαρσίας ἀγαθὸν, καὶ οὐκ ἔτι κρατήσει θάνατος τῶν ἐν Χριστῷ σεσωσμένων. τότε δὴ τότε καὶ οἱ e κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων μετὰ τοὺς πεπιστευκότας ἐξ Ἰσραὴλ τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς ἐγνώκασι Θεὸν, τῆς ἀρχαίας ἐκείνης καὶ βεβήλου πλάνης ἀποφοιτήσαντες. οὐ γὰρ ἦν

1. οὐ pro που (sic) A. 2. τοῦ Θεοῦ om. B. 3. λέγει A. τοῦ assumptum ex A.B. [σκηνὴν A. (τοῦ superscr.)] 5. Hoc τότε accessit ex A. 7. αὐτοῖς A. Statim ὑποσκευασ. Edd. invitis A.B. 8. μὲν om. A. 9. τοὺς assumptum ex A.B. 11. καθὼς Edd. 13. εἶεν A. ἐν A. d. ἐπὶ Edd. 15. ἐγείροντος A. invito d. 16. τότε et τὰ ἀνθρώπινα—σχῆμα καὶ πάντα accesserunt ex A.B. d. 17. τὰ assumptum ex iisdem. 18. εἴτις γὰρ d. Edd. ἥτις [A.B.] ἔστιν ἡ B. τὴν γραφήν Edd. invitis omnibus. Statim συνεγηγέρθαι δὲ pro συνεγ. γὰρ (sic) A. 21. ἡμῶν A. 24. τότε alt. assumptum ex A.B. 25. κατὰ pro μετὰ Edd.

S. Joan. xii. 24. διαψεύσασθαι λέγοντα τὸν Χριστόν "Ἐὰν μὴ ὁ κόκκος
"τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει·
"ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, καρπὸν πλείονα φέρει." καὶ πάλιν
Ib. 32. "Ὅταν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν."
κατ' ἐκείνην δὴ οὖν τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἀνεγερῶ τὴν κατε-
351 A. a σκαμμένην καὶ πεσοῦσαν σκηνὴν τοῦ Δαυεὶδ, κληθήσονται
πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐπ' αὐτοῖς ἔσται τὸ ἐμὸν ὄνομα. καὶ ὅτι
πάντῃ τε καὶ πάντως εἰς πέρας ἐκβήσεται τὰ προηγγελμένα,
πεπληροφόρηκε προσθεὶς Λέγει Κύριος ὁ Θεὸς ὁ ποιῶν ταῦτα.
εἰ γάρ ἐστι Κύριος ὁ Θεὸς ἀληθῶς, πάντῃ τε καὶ πάντως
Hiob v. 9. ποιήσει καὶ ταῦτα, πρὸς οὐδὲν ἀσθενῶν. ποιεῖ γὰρ "Μεγάλα
"καὶ ἀνεξιχνίαστα, ἔνδοξά τε καὶ ἐξαίσια, ὧν οὐκ ἔστιν
"ἀριθμός."

13 Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ καταλήψεται ὁ ἀλοητὸς
b τὸν τρυγητὸν, καὶ περκάσει ἡ σταφυλὴ ἐν τῷ σπόρῳ, καὶ
ἀποσταλάξει τὰ ὄρη γλυκασμὸν, καὶ πάντες οἱ βουνοὶ σύμφυτοι
14 ἔσονται· καὶ ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου Ἰσραὴλ,
καὶ οἰκοδομήσουσι πόλεις τὰς ἠφανισμένας καὶ κατοικήσουσι,
καὶ καταφυτεύσουσιν ἀμπελῶνας καὶ πίονται τὸν οἶνον αὐτῶν,
15 καὶ φυτεύσουσι κήπους καὶ φάγονται τὸν καρπὸν αὐτῶν. καὶ
καταφυτεύσω αὐτοὺς ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ οὐ μὴ ἐκσπασθῶ-
c σιν οὐκέτι ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν ἧς ἔδωκα αὐτοῖς, λέγει Κύριος
ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ.

1. Χριστόν] + ὅτι Edd. invitis A.B. μὴ et τοῦ σίτου—ἐὰν δὲ desunt in Edd. 2. εἰς τὴν γῆν om. B. 4. ἐκ τῆς γῆς desunt in Edd. 5. δὴ assumptum ex A. ἂν ἐγερῶ B. invito A. 6. καὶ] + τὴν Edd. 8. τὰ προηγγελμένα A. τὸ προηγγελμένον Edd. 9. ποιῶν] + πάντα Edd. ante Migne. Statim ταῦτα om. B. 10. Haec πάντῃ τε καὶ assumpta ex A.B. 11. καὶ om. B. 12. ἐν δόξῃ τε καὶ ἐξουσίᾳ A. 14. ἀλωητὸς (sic) Edd. ἁ̊λὸς (sic) A. 16. ἀποστάξει A. 17. ἀποστρέψω F. (Co.) τοῦ om. A. (XII.) 19. καταφυτεύσουσιν A.B. (Alex. XII manu prima.) φυτεύσουσιν Edd. (Vat.) 20. φυτεύσουσι A.B. (XII.) ποιήσουσι Edd. (Vat. XII mg.) τὸν om. Edd. 22. ἀπὸ] ἐκ F. (42.) 23. ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ A.B.F. (Alex. XII.) [ὁ alt. deest in Vat.] Παντοκράτωρ ὁ Θεός Edd. (91, 153.)

Αὐτὸ δὴ σαφῶς ἡρμήνευσεν, ὅπερ ἔφην. καὶ εἰ μέν τις ἕλοιτο παχεῖάν τε καὶ ἱστορικὴν ποιεῖσθαι τὴν ἀφήγησιν, ἐρεῖ δὴ πάλιν ἐκεῖνο, ὡς ἐπήγγελται σαφῶς τοῖς τὴν αἰχμαλωσίαν ὑπομεμενηκόσι τὴν ἐπάνοδον, καὶ ὅτι τὴν ἑαυτῶν καθέξουσι γῆν, πόλεις τε καὶ οἴκους ἀναδειμάμενοι, καὶ ἐν καλῷ τῆς εὐημερίας λοιπὸν γεγονότες, τὰ ἐξ ἀγρῶν συλλέξουσιν ἀγαθὰ, καὶ τῷ γηπονεῖν ἐγκείσονται μετ᾽ εὐφροσύνης καὶ χαρᾶς, ὡς ἀδιάλειπτον αὐτοῖς τὸν ἐπί γε ταῖς τῶν d ἡδίστων συγκομιδαῖς γενέσθαι πόνον, τῶν ἐξ ἅλωνος ἀγαθῶν συμποδιζόντων αὐτοῖς τὸν τρυγητὸν, παρατείνοντος δὲ αὖ καὶ τοῦ τρυγητοῦ πάλιν εἰς τὸν τοῦ σπόρου καιρὸν, ὡς ἐκ ληνοῦ καὶ δρεπάνης καὶ βοτρύων αὐτῶν μεταφοιτᾶν τὸν γηπόνον ἐπὶ τὰ τῶν πεδίων ἀρόσιμα, καὶ τῆς ἅλω τὴν κόνιν ἀπονιψάμενον, τῶν ἐπὶ ληνοῖς ἔχεσθαι φροντισμάτων.

Εἰ δὲ δὴ λεπτότερον καὶ πνευματικώτερον τῇ τῶν προκειμένων θεωρίᾳ προσβαλεῖν ἐθέλοιμεν, πρέποι ἂν εἰκότως ἐκεῖνο e νοεῖν. ἐπειδὴ γὰρ, ὡς ἔφην, ἀνεβίω Χριστός· ἤγειρε γὰρ ὁ Πατὴρ τὴν σκηνὴν τοῦ Δαυεὶδ, καὶ ἀνῳκοδόμησεν αὐτῆς τὰ κατεσκαμμένα, πολλὴ καὶ ἀμφιλαφὴς τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν ἡ μέθεξις ἐπὶ πάντας γέγονεν ἀνθρώπους Ἕλληνάς τε καὶ Ἰουδαίους· "Εἷς γὰρ ὁ Θεὸς, ὃς δεδικαίωκε περιτομὴν ἐκ "πίστεως, καὶ ἀκροβυστίαν διὰ πίστεως." (Rom. iii. 30.) πλείστη δὴ οὖν ὅση τῶν πνευματικῶν καρπῶν τοῖς πεπιστευκόσιν ἡ χορηγία, a 352 A. ἣ διὰ τῶν ἐπιγείων καρπῶν εὖ μάλα κατασημαίνεται. πλῆθος γὰρ ἔσται, φησὶ, σίτου καὶ οἴνου. παραδεξόμεθα δὲ νῦν τὸν μὲν σῖτον εἰς ἰσχὺν, δῆλον δὲ ὅτι τὴν πνευματικήν· γέγραπται γὰρ ὅτι "Καὶ ἄρτος στηρίζει καρδίαν ἀνθρώπου," (Ps. ciii. 15.)

1. ἔφη Edd. εἶπα τίς pro εἰ μέν τις A. invito b. 2. τε assumptum ex A.b. 3. δὴ om. b. δὲ pro δὴ A. 4. ἐξ αὐτῶν pro ἑαυτῶν A. 8. τῶν ἡδίστων B. ἡδίσταις Edd. 9. ἅλωσις (sic) Aubertus. ἅλωος e suo Migne. 10. συμποδιζ. A.B. συγκομιζ. Edd. παρά τινος pro παρατείνοντες (sic) A. καὶ om. B. 11. πάλιν assumptum ex A.B. 16. προσβάλλειν B. 17. γὰρ alt. assumptum ex A.B. b. 18. αὐτοῖς Edd. invitis A.B. b. 21. Κύριος pro Θεὸς A. 23. ὅση assumptum ex A. ἐπιγείων pro πνευματικῶν (sic) A. 24. ἣ] Sic correxi post Migne. ἡ Edd. 25. φησὶ σίτου hoc ordine B. νῦν om. A. 26. δὲ assumptum ex A.B. 27. ὅτι assumptum ex A.

νοητὸς δέ που πάντως καὶ θεῖός τε καὶ ἄνωθεν· τὸν δέ γε Ps. ciii. 15. Rom. xii. 12. οἶνον εἰς εὐφροσύνην· ἔφη γὰρ πάλιν "Καὶ οἶνος εὐφραίνει "καρδίαν ἀνθρώπου·" χαίρομεν δὲ "τῇ ἐλπίδι," κατὰ τὴν b τοῦ μακαρίου Παύλου φωνήν. σταλάζει δὲ καὶ τὰ ὄρη γλυκασμόν. ὄρη μὲν οὖν, ὡς ἔοικεν, ἐνθάδε φησὶ τὰς ἐκκλησίας Χριστοῦ, διά τοι τὸ ἐπηρμένον τῶν ἐν αὐταῖς δογμάτων, καὶ τῆς εἰς Θεὸν εὐσεβείας τὸ ὑπερφερὲς, καὶ ὅτι τὰ μὲν ὄρη διαφόροις κομῶντα φαίνονται φυτοῖς, αἱ δὲ ἐκκλησίαι Χριστοῦ μυρίας τε ὅσας ἁγίων ἔχουσι κεφαλὰς, κέδροις τε καὶ ξύλοις ἐν ἴσῳ τοῖς εὐμηκεστάτοις, αἳ ταῖς τῶν Ps. i. 3. νοητῶν ὑδάτων παρίδρυνται διεξόδοις. ἀλλ' ὥσπερ ἐν τοῖς εὐδενδροτάτοις τῶν ὀρῶν πλήθη μελιττῶν περιποτώμενα, τὸ c γλυκὺ καὶ τίμιον ἐργάζονται μέλι· οὕτω πάλιν καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις οἱ τῶν ἄλλων περιφανέστεροι καὶ ἁδρότεροι πρὸς ἀρετὴν καὶ σύνεσιν, τῆς ἐπὶ Χριστῷ διδασκαλίας τὸ γλυκὺ συλλέγοντες μέλι, μονονουχὶ καταστάζουσι καὶ ταῖς ἑτέρων καρδίαις αὐτό. ἀποσταλάξει δὴ οὖν τὰ ὄρη γλυκασμὸν κατὰ τοῦτον οἶμαι τὸν τρόπον. ἔσεσθαι δὲ συμφύτους ἔφη καὶ τοὺς βουνούς. βουνοὶ δέ εἰσιν οἷον δεύτεροί τε καὶ τὸ μεῖον ἔχοντες εἰς ἀρετὴν παρὰ τοὺς ἄγαν ἐν τούτῳ διαφανεστέρους. d μέτρα γὰρ ἁγιασμοῦ καὶ δικαιοσύνης ἐν ἐκκλησίαις, καὶ ὡς Rom. xii. 6. ὁ Παῦλός φησι, "Κατὰ τὴν ἑκάστῳ δοθεῖσαν χάριν" παρὰ τοῦ τὰ τοιάδε διανέμοντος Θεοῦ. σύμφυτοι δὴ οὖν ἔσονται καὶ οὗτοί φησι, τουτέστιν, εὐθαλεῖς τε καὶ εὔκαρποι, καὶ τῇ τῶν θείων δογμάτων ὀρθότητι βαθὺ κομῶντα φοροῦντες τὸν Ps. cxxv. 1. S. Luc. iv. 19. νοῦν. ὅτι δὲ καὶ ἐπέστρεψεν ἡμῶν τὴν αἰχμαλωσίαν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, οὐκ ἂν ἐνδοιάσειέ τις. ἐκήρυξε γὰρ "αἰχμαλώτοις e ἄφεσιν" ὁ Χριστὸς, καὶ τῆς τοῦ διαβόλου πλεονεξίας ἐξείλετο

1. που om. B. Assumpta τε ex A. καὶ alt. ex A.B. 2. Καὶ accessit ex B. 4. Haec τοῦ μακαρίου desunt in Edd. στάζει iid. 5. τὴν ἐκκλησίαν B. 6. αὐτῇ B. 7. ὑπερφερὲς A. ὑπερφυὲς Edd. 12. περιποτώμενα B. περιπετόμενα A. πετόμενα Edd. 13. καὶ alt. assumptum ex A.B. 17. ἀποσταλάζει Edd. invitis A.B. Statim δεῖ (sic) A. 19. οἷον A. οἱ B. Edd. 25. φορῶντες B. 26. ἀπέστρεψεν B. 28. ὁ Χριστὸς om. A.

τὴν ὑπ' οὐρανόν. τότε δὴ τότε καὶ ἐν ἴσῳ γηπόνοις ἁπάσης τῆς κατὰ νοῦν εὐκαρπίας γεγόναμεν ἐπιμεληταὶ, κατεφυτεύσαμεν κήπους καὶ ἀμπελῶνας, καὶ φαγόμεθα τὸν καρπὸν αὐτῶν. ἀποληψόμεθα γὰρ τὰς τῶν πόνων ἀντιμισθίας, ἀποτρυγήσομεν δὲ καὶ τοὺς τῆς ἐπιεικείας καρπούς. ὅτι δὲ ἀσάλευτον ἕξομεν τὴν παρὰ Θεῷ μονὴν, καὶ τῶν ἅπαξ δοθησομένων παρ' αὐτοῦ κλήρων οὐδεὶς ἂν ἐκπέμψειε τοὺς a 353 A. ἐν αὐτοῖς γεγονότας, σαφηνιεῖ λέγων Καταφυτεύσω αὐτοὺς ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἧς ἔδωκα αὐτοῖς, λέγει Κύριος ὁ Θεός. "Ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλῆσις τοῦ Θεοῦ," Rom. xi. 29. καὶ ἐν βεβαίῳ κεισόμεθα παντὸς ἀγαθοῦ, καθηγητὴν καὶ πανηγυριάρχην αὐτὸν ἔχοντες τὸν Χριστόν· δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΑΜΩΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

1. τότε alt. et ἁπάσης assumpta ex A.B. 7. κλήρων] + καὶ Edd. 8. σαφηνίζει iid. 9. αὐτῆς iid. invito A. ἔδωκα B. ἔδωκεν Edd. 10. καὶ ἡ κλῆσις A.B. Edebatur ἡ ἐκκλησία. 12–14. Χριστόν Reliqua desunt in Edd. 13, 14. τῷ alt. et τῶν αἰώνων om. A. 15. Sic B.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΞΗΓΗΣΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΑΒΔΙΟΥ.

354 A. a 'ΑΒΔΙΟΥ δὴ πάλιν προφητεύει μὲν ἐν καιροῖς ὡς ἔοικεν, καθ' οὓς καὶ Ἰωὴλ, μονονουχὶ δὲ διέλαχε πρὸς αὐτὸν τὴν ὅρασιν, καὶ μερίζεται τὸ διήγημα. ὁ μὲν γὰρ θεσπέσιος (Joel iii. 19.) Ἰωὴλ ἐπ' αὐτοῖς ἤδη τέρμασι τῆς αὐτοῦ προφητείας "Αἴ-"γυπτος, φησὶν, εἰς ἀφανισμὸν ἔσται, καὶ ἡ Ἰδουμαία εἰς "πεδίον ἀφανισμοῦ ἐξ ἀδικιῶν υἱῶν Ἰούδα, ἀνθ' ὧν ἐξέχεον "αἷμα δίκαιον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν·" ὁ δὲ τῆς Ἰδουμαίας τὸν ἀφανισμὸν τίνα τε τρόπον καὶ ὅπως ἔσται, κατὰ καιροὺς b ἀφηγεῖται λεπτῶς. ἐπειδὴ δὲ τοῖς ἐντευξομένοις τῇ τοῦ βιβλίου συγγραφῇ λυσιτελὲς τὸ ἀναμαθεῖν ἀκριβῶς καὶ πρό γε τῶν ἄλλων, τίς μέν ἐστιν ἡ Ἰδουμαία, τί δὲ τὸ συμβὰν αὐτῇ, καὶ τοῦ δὴ χάριν ταῖς ἐκ θείας ὀργῆς ὑπενήνεκται συμφοραῖς, φέρε λέγωμεν, ὡς ἔνι, τὰ τοιάδε σαφῶς τοῖς φιλομαθέσι καταλεπτύνοντες. Ἰδουμαῖοι τοίνυν κέκληνται καὶ εἰσὶν οἱ ἐξ Ἡσαῦ γεγονότες. ἐπειδὴ γὰρ Ἐδὼμ ὠνό-(Gen. xxv. 30.) μασται, τουτέστιν γήϊνος, διά τοι τὸ ἀποδόσθαι τὰ πρω-

Codex B. [D. aliquoties adhibitus.] 1–3. Sic B. τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας, ἐξήγησις ὑπομνηματικὴ εἰς τὸν Προφήτην Ἀβδίου Edd. 4. προφητεύει μὲν ἐν καιροῖς ὡς ἔοικεν B. προφητεύειν μὲν ἔοικεν ἐν καιροῖς Edd. 5. καὶ assumptum ex B. 6. θεσπέσιος assumptum ex B. 7. ἑαυτοῦ Edd. 8. ἡ assumptum ex B. 9. ἀφανισμοῦ] + ἔσται D. ἐξέχεον B.D. (22. al.) ἐξέχεαν Edd. 15. καὶ τοῦ] καί του Edd. 17. Haec Ἰδουμαῖοι—γεγονότες accesserunt ex B.D.

τοτόκια, καὶ ἀλογῆσαι μὲν τῆς ἐντεῦθεν ὀφειλομένης αὐτῷ τιμῆς, βρώσεως δὲ μιᾶς, καὶ τοῦτο εὐτελεστάτης, ἀνθελέσθαι παράθεσιν, ταύτῃτοι καὶ Ἰδουμαίους ὠνόμαζον τοὺς ἐξ αὐτοῦ a 355 A. γεγονότας. καλεῖται δὲ τῶν Ἰδουμαίων ἡ χώρα καὶ Σηεὶρ καὶ Θαιμάν· καὶ Σηεὶρ μὲν διὰ τὸ λέγεσθαι δασεῖς τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν, δασὺς δὲ καὶ Ἡσαῦ· τετρίχωτο Gen.xxv. 25. γάρ· Σὴρ δὲ τρίχωσις, ἤτοι τριχωτὸς ἑρμηνεύεται. ἦν δὲ καὶ ὄρος ἐν τῇ χώρᾳ Σηείρ. Θαιμὰν δὲ δὴ πάλιν, διὰ τὸ εἶναι νοτιωτάτην. νότος δὲ ὁ Θαιμὰν κατὰ τὴν τῶν Ἑβραίων φωνήν. δοκεῖ δέ τισιν εἰρῆσθαι Θαιμὰν καὶ δι᾽ ἑτέραν αἰτίαν. φασὶ γὰρ ὅτι γέγονεν υἱὸς τῷ Ἡσαῦ κατὰ καιροὺς Ἐλιφὰζ, ἐκ δὲ τοῦ Ἐλιφὰζ ὁ Θαιμὰν, ἐξ οὗ καὶ ἡ χώρα b Ib.xxxvi. 10, 11. Θαιμάν. καὶ ἀπόχρη μὲν ταῦτα περὶ τῆς Ἰδουμαίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ. ἀπολώλασι δὲ δι᾽ αἰτίαν τοιαύτην. πολιορκουμένης γὰρ τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, καὶ ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἠκούσης κακοῖς· ἔπιπτον γὰρ ἀναρίθμητοι τοῖς τῶν ἐθνῶν δαπανώμενοι ξίφεσι· ἀνεσώζοντό τινες μόλις, καὶ εἰς τὰς τῶν ὁμόρων ἐθνῶν χώρας ἀπεκομίζοντο· κατέβαινον δὲ οἱ πλεῖστοι μάλιστα τῶν ἐξ Ἰσραὴλ εἰς τὴν Ἰδουμαίαν, ὅμορον οὖσαν αὐτοῖς, ᾤοντό τε ὅτι καὶ συναλγήσουσιν c ὡς ἀδελφοῖς, καὶ τῆς ἐξ αἵματος ἀγχιστείας διαμεμνήσονται, καὶ ἀθλίως πεπραχόσι χαριοῦνται τὰς ἐπικουρίας. οἱ δὲ, καίτοι κατοικτεῖραι δέον ὡς ἀδελφοὺς, ἀπεδέχοντο μὲν εἰς τὴν ἑαυτῶν, ἀπέσφαττον δὲ, τὰς τῆς Ἰδουμαίας ἐκβολὰς λῃστρικῷ περιθέοντες τρόπῳ, τεθορυβημένους τε καὶ κατεπτηχότας ἁρπάζοντες. ἦσαν δὲ οὕτως ἀπάνθρωποι ὡς καὶ αὐτὴν ὑπερβαλέσθαι τῶν Βαβυλωνίων τὴν ἀγριότητα. ἐπῄεσαν γὰρ, ὡς ἔφην, ἀπολλυμένοις, ἐπιτωθάζοντες

5. Σηεὶρ semper (excepto tantum semel post χώρα ver. 8. B.) B.D. Σὴρ ter Σηὶρ semel b. Σὴρ Edd. 6. δασὸς Aub. δὲ] + δὴ b. 7. τριχωτὸς D. b. ? Edd. τριχαγωγὸς B. 9. Assumpta τὴν ex B.D. b. τῶν ex B. 11. τῷ D. b. τοῦ Edd. 13. καὶ prius assumptum ex B. 15. ὑπὸ] ἀπὸ Edd. ante Migne. 17. ἀνεσώζοντό τινες μόλις] μόλις τινὲς ἀνεσώζοντο iid. 24. μὲν] + οὐκ Edd. invitis B.D. 27. ὑπερβάλλεσθαι Edd. Statim τὴν pro τῶν iid.

d καὶ πανηγύρεως ἀφορμὴν τὰς τῶν ὁμαιμόνων ποιούμενοι συμφοράς. ἀπῴχοντο μὲν οὖν εἰς τὴν Περσῶν τε καὶ Μήδων Ἰουδαῖοι τοτηνικάδε. ἐπειδὴ δὲ πεπερασμένων ἤδη τῶν ἑβδομήκοντα ἐτῶν κατηλέει Θεός· ἀνεκομίζοντο γὰρ εἰς τὴν Ἰουδαίαν· σπουδὴν ἐποιοῦντο, τήν τε πόλιν αὐτὴν ἀναδείμασθαι, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ πάλιν ἀνεγεῖραι νεών. ἀλλ' Ἰδουμαῖοι πάλιν οἱ ἀδελφοὶ καὶ γείτονες κατεδάκνοντο τῷ φθόνῳ, καὶ τῶν τοιούτων ἐγχειρημάτων ἀπείργειν ἤθελον, e συναγείροντες τοὺς ὁμόφρονας καὶ περιοικοῦντας βαρβάρους, καὶ δὴ καὶ εἰς μάχην ᾔεσαν. πεπτώκασι δὲ καὶ ἀπολώλασιν ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰωσαφάτ, Θεοῦ προασπίζοντος τῶν ἐξ Ἰσραήλ. ἐπειδὴ δὲ τῶν ἀλλοφύλων φορτικώτεροι γεγόνασιν Ἰδουμαῖοι, κατέδραμον αὐτῶν τὴν χώραν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ ἀπέκτειναν μὲν τοὺς ἐν αὐτῇ, τρυμαλιὰς δὲ πετρῶν καὶ σπήλαια καὶ γῆς καταδύσεις διερευνώμενοι, τοὺς εὑρισκομένους ἀπέσφαττον.

358 A. a Ὅρασις Ἀβδιού· τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς τῇ Ἰδουμαίᾳ Ἀκοὴν ἤκουσα παρὰ Κυρίου καὶ περιοχὴν εἰς τὰ ἔθνη ἐξαπέστειλεν Ἀνάστητε καὶ ἐξαναστῶμεν ἐπ' αὐτὴν εἰς πόλεμον.

Ὅλον ἡμῖν τῆς ἑαυτοῦ προφητείας ἐν τούτοις, ἤγουν τῆς ὁράσεως διερμηνεύει τὸν σκοπὸν, καὶ ὅποι ποτὲ βλέπει διατρανοῖ. b ὅτι γὰρ ἐπὶ τοῖς ἔσεσθαι μέλλουσι κατὰ τῆς Ἰδουμαίας ἡ ὅρασις αὐτῷ, πειρᾶται πληροφορεῖν. ἐμπεδοῖ γὰρ πρὸς πίστιν τοὺς ἀκροωμένους, καὶ ὅτι πάντη τε καὶ πάντως συμβήσεται τὸ λαλούμενον, ἀναπείθειν πειρᾶται λέγων ὡς ἥκιστα μὲν αὐτοῦ, Θεοῦ δὲ μᾶλλον εἶεν οἱ λόγοι. ἔφη τοίνυν ἀκοὴν ἀκοῦσαι παρὰ Θεοῦ κατὰ τῆς Ἰδουμαίας. καὶ τίς ἂν νοοῖτο πάλιν, εὐθὺς αὐτὸς διεσάφησεν, προσθεὶς ὅτι περιοχὴν εἰς τὰ ἔθνη ἐξαπέστειλεν. ἔθνη δὲ, ποῖα; τὰ τῆς Ἰδου-

14. τριμαλιὰς Edd. ante Migne. 15. σπηλαίων Edd. 20. αὐτοῦ iid. 23. αὐτῷ] αὕτη iid. 27. παρὰ] περὶ iid.

μαίας. κατ᾽ αὐτῶν γὰρ ἀπεστάλθαι φησὶ τὴν περιοχὴν, ἤτοι πολιορκίαν, ἤγουν συγκλεισμὸν, τοῦ θείου κρίματος συν- c ωθοῦντος ἀναγκαίως εἰς τὸ παθεῖν τὴν ἐρήμωσιν.

Ἢ καὶ καθ᾽ ἕτερον τρόπον. τοῖς γὰρ ἔθνεσι τοῖς κύκλῳ τῆς Ἰδουμαίας ποιεῖσθαι προστέταχε τὴν περιοχὴν, ἤτοι τὴν πολιορκίαν. προστέταχε δὲ οὐχὶ πάντως ἐναργῶς, ἀλλ᾽ οἷον διανιστὰς ὡς Θεὸς, καὶ καταθήγων ἐπ᾽ αὐτοὺς, ἃ καὶ τοῖς θείοις ἀναπεπεισμένα νεύμασι προτροπάδην ἀλλήλοις μονονουχὶ διακεκραγότα φασίν Ἀνάστητε καὶ ἐξαναστῶμεν ἐπ᾽ αὐτὴν εἰς πόλεμον. συνεισβεβλήκασι γὰρ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ d καταδῃοῦσι τὴν Ἰδουμαίαν καὶ τὰ περίοικα τῶν ἐθνῶν.

Ἰδοὺ ὀλιγοστὸν δέδωκά σε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἠτιμωμένος σὺ εἶ 2
σφόδρα. ἡ ὑπερηφανία τῆς καρδίας σου ἐπῆρέ σε κατασκη- 3
νοῦντα ἐν ταῖς ὀπαῖς τῶν πετρῶν, ὑψῶν κατοικίαν αὐτοῦ,
λέγων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ Τίς με κατάξει ἐπὶ τὴν γῆν; ἐὰν 4
μετεωρισθῇς ὡς ἀετὸς καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ἄστρων θῇς νοσσιάν e
σου, ἐκεῖθεν κατάξω σε, λέγει Κύριος.

Ὀλιγοστὸν αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσι τεθεῖσθαί φησι καὶ ἠτιμωμένον διὰ τὸ παντελῶς εὐαριθμήτους γενέσθαι, εἰ πρὸς τῶν ἐπιόντων τὴν πληθὺν συγκρίνοιντο· πλεῖστοι γὰρ, ὡς ἔφην, οἱ κατ᾽ αὐτῶν τεθηγμένοι. ἢ ὀλιγοστοὺς γενέσθαι φησὶν, ὡς δαπανήσαντος τοῦ πολέμου, καὶ εἰς ὀλίγους περιστήσαντος κομιδῇ τὸ γένος αὐτοῖς. ἐκ πολλῆς δὲ ἄγαν ἀβελτηρίας διακένοις κεχρῆσθαι φυσήμασι τὸν Ἰδουμαῖον ὁ προφητικὸς

2. ἤγουν] + τὸν Edd. 5. ποιεῖσθαι προστέταχε hoc ordine B.D.b. 6. πάντως B.D.b. πάντῃ Edd. 7. τοῖς θείοις ἀ. νεύμασι D.b. Edd. τῷ θείῳ ἀ. νεύματι B. 8. διακεκρ. μονονουχὶ b. 9. φασίν b. φησίν D. Edd. 10. πόλεμον] πολιορκίαν b. 12. δέδωκά] τέθεικά F. σὺ εἶ hoc ordine B.D.F. (ℵ Alex. XII.) cf. Hom. Pasch. x. 156 d. 13. ἡ assumptum ex B. (22. al.) deest in D. 14. ὑψῶν κατοικίαν αὐτοῦ λέγων] ὑψοῦντα [ὑψῶντα Edd.] κατ. σου λέγοντα F. Edd. (Co.) 15. τῇ assumptum ex B.D. deest in F. Edd. (Vat. ℵ) αὐτοῦ] σου F. Edd. (Co.) με κατάξει hoc ordine B.D. (ℵ Alex. XII.) 16. καὶ] + ἐὰν Edd. invitis B.D. (ℵ Alex. XII sed corr.) cf. Hom. Pasch. l. c. 18. φησὶ τεθεῖσθαι inv. ord. B. ἠτιμωμένον B.D.b. ἠτιμημένον Edd. 19. τὴν τῶν ἐπιόντων D.b. 22. ὀλίγους B.b. ὀλιγοστοὺς D. ὀλίγον Edd. 23. κομιδῇ assumptum ex D.b. ante περιστ. ponit B. 24. τὸν Ἰδουμαῖον assumptum ex B.D.

357 A. a ἡμῖν ὑπεμφαίνει λόγος. ᾤετο γὰρ δυσάλωτος ἔσεσθαι τοῖς ἐχθροῖς, οὐ διά γε τὴν ἐνοῦσαν ἀλκὴν αὐτῷ καὶ τὸ ἐν πολέμοις εὐτεχνὲς, ἀλλ' ὅτι τὸ τραχὺ καὶ δύσβατον τῆς χώρας ἀποχρήσειν ἔμελλε πρὸς σωτηρίαν αὐτοῖς. ὄχθοι γὰρ ἦσαν ἁπανταχῆ, καὶ πετρῶν ἀκρωνυχίαι δεινὸν κατεκνεύουσαι, καὶ βουνῶν ἀγριότης, καὶ ὀρῶν ὑψώματα. τί οὖν, φησὶ, τῆς τῶν ἐπιόντων χειρὸς μάτην καταλαζονεύεσθε; εἰ γὰρ καὶ κατῴκηκας ἐν χώρᾳ πολὺ λαχούσῃ τὸ δύσβατον, ἠρμένῃ τε ὑψοῦ, b κἂν εἰ γένοιό τις ἀετὸς, οἷον ἐναέριον αὐτοῦ τὴν καλιὰν ἔχων· ὑπερβολικὸς δὲ πάλιν ὁ λόγος· ἀλλ' οὖν ἐκεῖθεν καταρραχθήσῃ, Θεοῦ κατασύροντος· ἀδυνατεῖ γὰρ αὐτῷ παντελῶς οὐδέν.

5 Εἰ κλέπται εἰσῆλθον πρὸς σὲ ἢ λῃσταὶ νυκτὸς, ποῦ ἂν ἀπεῤῥίφης;
οὐκ ἂν ἔκλεψαν τὰ ἱκανὰ ἑαυτοῖς; καὶ εἰ τρυγηταὶ εἰσῆλθον
6 πρὸς σὲ, οὐκ ἂν ὑπελίποντο ἐπιφυλλίδας; πῶς ἐξηρευνήθη
Ἠσαῦ, καὶ κατελήφθη αὐτοῦ τὰ κεκρυμμένα;

c Ἤδη φθάσαντες εἴπομεν, ὅτι καὶ ῥωχμὰς ὀρῶν, σπήλαιά τε καὶ διασφαγὰς ἐν πέτραις, δρυμούς τε διερευνώμενοι τοὺς Ἰδουμαίους ἀπέσφαττον, οἱ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ συνεισβεβληκότες καὶ συνεπιτιθέμενοι τῶν ἑτερογενῶν, ὡς ὀλίγους παντελῶς, ἢ μηδένα τοπαράπαν ἰσχῦσαι διαφυγεῖν. ἐπιτωθάζει δὴ οὖν ὁ λόγος αὐτοῖς, καὶ οἱονείπως ἐν ἤθει κατειρωνεύεται καί φησιν Εἰ λῃστρικῆς ἐφόδου πεπείρασο, καί σοι τὰ κλεπτῶν ἐπεφοίτησε γένη, οὐκ ἂν ἠρκέσθησαν τῷ λαβεῖν, d ἅπερ ἦν εἰκὸς ἀρκέσειν αὐτοῖς; εἰ δὲ δὴ καὶ ἀμπέλου δίκην ἀπετρύγων τινὲς, οὐκ ἂν διέλαθεν ἡ ἐπιφυλλὶς, καίτοι περιεργότατον ὄντα λίαν, τῶν ἀποτρυγᾶν εἰωθότων τὸν ὀφθαλμόν;

1. ἔσεσθαι] εἶναι Edd. 4. ἁπανταχῆ] πανταχῆ D. iid. 7. μάτην accessit ex B. post καταλ. ponit D. κατῴκησας D. Edd. 8. τὸ] τε Edd. 9. ἐναέριον αὐτοῦ] ἐν ἀερίοις αὐτοῖς iid. ἐν ἄστροις αὐτοῖς D. 10. καταῤῥαχθήσῃ] καταρθήσῃ Edd. 15. ἐπιφυλλίδας] Sic edidi ex B. (XII. qui ἐπὶ φ. divisim habet) ἐπιφυλίδας B. ἐπιφυλλίδα D. Edd. 17. ῥωχμὰς D. Edd. ῥοχμὰς B. 22. Haec ἐν ἤθει accesserunt ex B.D. 24. ἠρκέσθησαν] ἤρκεσαν Edd.

ἀλλ' ἦν ἀνάγκη τοῦτο παθεῖν καὶ οὐχ ἑκοῦσιν αὐτοῖς, ὅτι τοῖς μὲν κλέπτουσιν ἀεὶ τὸ δεῖμα παρεγγυᾷ τὴν φυγὴν, καὶ τὸ οἴχεσθαι λαθόντας, καὶ εἴ τι τῶν ἑτοίμων ἁρπάσειαν, ἀποχρῶν εἶναι δοκεῖ πρὸς θυμηδίαν αὐτοῖς· τοῖς γεμὴν τρυγῶσιν ἐμποδὼν ἀεὶ πρὸς ἔρευναν ἡ φυλλὰς παραιρουμένη καὶ ὑποκλέπτουσα τὸ λαθεῖν δυνάμενον. ἀλλὰ σοί φησιν, ὦ Ἠσαῦ, e τουτέστιν, ὦ ἐξ αἵματος τοῦ Ἠσαῦ Ἰδουμαῖε, τὰ χείρω παθεῖν συμβέβηκε· κατελήφθησαν γὰρ τὰ κεκρυμμένα, καὶ διελαθε μὲν οὐδεὶς, ἀνόνητος δὲ καὶ ἡ φυγὴ, καὶ αὐτὴ τῶν τόπων ἡ δυσχωρία.

Ἕως τῶν ὁρίων σου ἐξαπέστειλάν σε· πάντες οἱ ἄνδρες τῆς 7
διαθήκης σου ἀντέστησάν σοι, ἠδυνάσθησαν πρὸς σὲ ἄνδρες
εἰρηνικοί σου· συνεσθίοντές σοι ἔθηκαν ἔνεδρα ὑποκάτω σου,
οὐκ ἔστι σύνεσις ἐν αὐτοῖς. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει Κύριος, 8
ἀπολῶ σοφοὺς ἐκ τῆς Ἰδουμαίας καὶ σύνεσιν ἐξ ὄρους Ἠσαῦ. a 358 A.
καὶ πτοηθήσονται οἱ μαχηταί σου οἱ ἐκ Θαιμὰν, ὅπως ἐξαρθῇ 9
ἄνθρωπος ἐξ ὄρους Ἠσαῦ, διὰ τὴν σφαγὴν καὶ τὴν ἀσέβειαν 10
τὴν εἰς τὸν ἀδελφόν σου Ἰακώβ· καὶ καλύψει σε αἰσχύνη, καὶ
ἐξαρθήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα· ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀντέστης ἐξεναντίας 11
ἐν ἡμέρᾳ αἰχμαλωτευόντων ἀλλογενῶν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ
ἀλλότριοι εἰσῆλθον εἰς πύλας αὐτοῦ καὶ ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ b
ἔβαλον κλήρους, καὶ σὺ ἦς ὡς εἷς ἐξ αὐτῶν.

Ὅτε κωλύειν ἤθελον τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ οἰκοδομοῦντας τὸν νεὼν καὶ τὴν ἁγίαν πόλιν ἀνατειχίζοντας, οἱ ἐξ αἵματος Ἠσαῦ, ὁμοψυχίας συνθήκας πρὸς τὰ περίοικα τῶν ἐθνῶν

3. *καὶ* assumptum ex B. deest in D. 5. *ἔρευναν*] *ἐρεύνας* Edd. *φυλλὰς*] + *μὴ* iid. 12. *ἠδυνάσθησαν*] *ἠδυνήθησαν* F. (22. al.) 13. Haec *συνεσθίοντές σοι* accesserunt ex B. (22. al.) desunt in D. 14. *ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ* hoc ordine B.D. (א Alex. XII.) 16. *ἐξαρθῇ* habet D. 18. *τὴν εἰς τὸν ἀδελφόν* B. (Alex. XII notat haec vv. Σ esse.) cf. infra et in Es. 311 a. Hom. Pasch. x. 156 e. *τὴν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ* F. *κατ' ἀδελφοῦ* Edd. *καὶ* prius assumptum ex B. (Alex.) cf. in Es. l. c. Hom. Pasch. l. c. 20. *ἡμέρᾳ* B. (Alex.) cf. in Es. l. c. *ἡμέραις* Edd. (Vat.) 21. *εἰς*] + *τὰς* F. (Alex.) 24. *νεὼν*] *ναὸν* D. Edd. 25. *τὰ περίοικα* B.D. *τοὺς περιοίκους* Edd.

ἐποιήσαντο, καθάπερ εἴπομεν ἤδη. ἐπειδὴ δὲ συμβέβηκεν ἁλῶναι τὴν χώραν αὐτῶν καταστρατευόντων τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, τότε καὶ οἱ πάλαι γνήσιοι καὶ συνωμόται καὶ συνασπισταὶ c τῶν ἄλλων ἁπάντων γεγόνασι φορτικώτεροι καταδηοῦντες δὴ καὶ μαχόμενοι. ὁ πόλεμος τοίνυν φησὶν ἕως τῶν ὁρίων σου ἐξαπέστειλέ σε, τουτέστιν ἀφανῆ σε γενέσθαι παρεσκεύασε· τοῦτο γὰρ τὸ ἐξαπέστειλεν· οὐ μέρη τῆς σῆς ἐπεισπηδήσας χώρας, ἀλλ' ὅλην ἑλὼν κατὰ κράτος, καὶ μέχρις ὅρων αὐτῶν ἀγαγὼν εἰς ἐρήμωσιν. ἀντέστησαν δὲ, καὶ πεπολεμήκασι πρὸς σὲ, φησὶν, οὓς ἦν τάχα που καὶ λίαν εἰκὸς, κατά γε τὴν σὴν ἐλπίδα, καὶ ἐπαλγύνεσθαι πεπονθότι σοι. ἀλλ' ἔθηκαν ἔνεδρα ὑποκάτω σου, παρ' ὧν σώζεσθαι προσεδόκησας. ἐν δὲ τῷ Οὐκ ἔστιν σύνεσις ἐν αὐτῷ, τοιαύτη d τις ἐμφέρεται ἔννοια. σοφούς τε καὶ συνετοὺς ὠνόμαζον τοὺς ψευδομάντεις καὶ βωμολόχους, τοὺς ἀπατεῶνας καὶ οἰωνοσκόπους, καὶ τοὺς τῶν ἄστρων τὰ ψευδῆ μυθάρια καταχέοντας, οἵ τινες εἰς τοῦτο ληρωδίας ἥκουσιν, ὡς ἐντεῦθεν δύνασθαι καὶ τὴν τῶν ἐσομένων γνῶσιν ἑλεῖν φληνάφως ὑπονοεῖν. ἀνεπτόηντο δὲ πρὸς τοῦτο λίαν οἱ ταῖς τῶν εἰδώλων λατρείαις ἐμβεβληκότες. τοῦτο καὶ αὐτοὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἠῤῥωστηκότες οἱ Ἰδουμαῖοι, μέλλοντος ἤδη τοῦ πολέμου περιαγe γέλλεσθαι, κατεσκέπτοντο μὲν τῶν ἐκβησομένων τὸ πέρας· συναγείροντες δὲ τοὺς ἔν γε δὴ τούτοις σοφοὺς, ἀπαγγέλλειν ἐκέλευον, ὅποι ποτὲ ἄρα βαδιεῖται αὐτοῖς τὰ τοῦ πολέμου. οἱ δὲ, κατὰ τὸ εἰκὸς, κατεμαντεύοντο αὐτοῖς τὸ νικᾶν, ἀλλ' ἥλωσαν καὶ πεπτώκασι, διαμαρτούσης αὐτοῖς τῆς τέχνης· ἠλέγχοντο δὲ καὶ ἀσύνετοι παντελῶς ψευδοεποῦντες οἱ δείλαιοι. ὅτι δὲ καίτοι πάλαι θρασεῖς ὄντες οἱ ἐκ Θαιμὰν, αὐτοὶ δὴ πάλιν οἱ Ἰδουμαῖοι ἄνανδροι ἔσονται καὶ περιδεεῖς, κατε-

2. αὐτῶν B. Edd. αὐτοῖς D. 6. Haec τουτέστιν—τὸ ἐξαπέστειλεν accesserunt ex B.D. ἀφανεῖς pro ἀφ. σε D. κατεσκ. D. 9. ὁρῶν B. 11. ἐπαλγύνεσθαι] ἐπαμύν. Edd. 12. ἔθηκαν D. ἔθησαν (sic) Edd. 13. ἐν αὐτῷ] αὐτοῖς B. Statim haec τοιαύτη τις ἐμφέρεται ἔννοια accesserunt ex B. 14. ὀνομάζει Edd. 16. τὰ assumptum ex B. μυθήρια (sic) Edd. 20. καὶ αὐτοὶ μετὰ τῶν ἄλλων] κατὰ τῶν ἄλλων καὶ αὐτοὶ iid. 24. βαδιεῖτε iid. 26. πεπτώκασι B.D. διαπεπτ. Edd. διαμαρτανούσης Edd.

σήμηνε προσθεὶς ὅτι πτοηθήσονται οἱ μαχηταί σου οἱ ἐκ Θαι- a 359 A.
μὰν, ὅπως ἐξαρῇ ἄνθρωπος ἐξ ὄρους Ἡσαῦ, τουτέστιν, ἄχρις
ἂν ἀπόλοιντο μέχρι καὶ ἑνὸς τῶν ἐκ τῆς Ἰδουμαίας. καθί-
στησι γοῦν ἐναργῆ τὴν αἰτίαν τῆς ἐπενηνεγμένης συμφορᾶς,
ὅτι διὰ τὴν σφαγὴν καὶ τὴν ἀσέβειαν τὴν εἰς τὸν ἀδελφόν σου.
ἐπειδὴ γὰρ ἀνήρηκας, φησὶ, τὸν ἐξ αἵματος ἐγγὺς κατὰ
ἀγχιστείαν, τουτέστι, τὸν Ἰακὼβ, ἤτοι τοὺς ἐξ Ἰακὼβ, δα-
πανηθήσῃ πολέμῳ, καὶ εἰσάπαν ἔσῃ κατεφθαρμένος, αἰσχύνης
τε ἔμπλεως καὶ ἐντροπῆς. ὅτι δὲ καὶ ἀναπόβλητον ἕξουσι
τὸ συμβεβηκὸς, καὶ ταῖς οὕτω δειναῖς ἐναπομενοῦσι συμ- b
φοραῖς, διαμεμήνυκεν εἰπών Καὶ ἐξαρθήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. ἐν
δὲ τῷ Ἀφ' ἧς ἡμέρας, ὑπομιμνήσκει τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν τῶν
Βαβυλωνίων ᾑρηκότων τὴν Ἰουδαίαν, καὶ διαρπαζόντων τὰ
ἐν αὐτῇ, καὶ κλήρῳ λαχόντων τὰ ἐκ τῆς Ἱερουσαλὴμ συνα-
γηγερμένα, αὐτοὶ τοὺς φεύγοντας λοχῶντες ἀπέσφαττον,
καὶ οἱονεὶ συνειργάζοντο τοῖς ἀλλογενέσι καὶ τοῖς τοὺς ἐξ
Ἰακὼβ ἀποφέρουσιν εἰς αἰχμαλωσίαν. ἥλωσαν δὴ οὖν ταῖς c
τῶν ἀδελφῶν συμφοραῖς ἐπιθρώσκοντες, καὶ ὀλίγα τοῖς
Βαβυλωνίοις παραχωροῦντες εἰς ἀγριότητα.

Καὶ μὴ ἐπίδῃς ἡμέραν ἀδελφοῦ σου ἐν ἡμέρᾳ ἀλλοτρίων, καὶ μὴ 12
ἐπιχαρῇς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἰούδα ἐν ἡμέρᾳ ἀπωλείας αὐτῶν, καὶ μὴ
μεγαλοῤῥημονήσῃς ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, μηδὲ εἰσέλθῃς εἰς πύλας 13
λαῶν ἐν ἡμέρᾳ πόνων αὐτῶν· μηδὲ ἐπίδῃς καὶ σὺ τὴν συν-
αγωγὴν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ὀλέθρου αὐτῶν, μηδὲ συνεπιθῇ ἐπὶ τὴν
δύναμιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἀπωλείας αὐτῶν· μὴ ἐπιστῇς ἐπὶ d
τὰς διεκβολὰς αὐτῶν, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι τοὺς ἀνασωζομένους 14
αὐτῶν, μηδὲ συγκλείσῃς τοὺς φεύγοντας ἐξ αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ
θλίψεως.

2. ἐξαρῇ habet D. ἐξαρθῇ correxit Migne. 3. ἀπόλοιτο Edd. 4. οὖν pro γοῦν iid. 5. ὅτι] ἐν τῷ iid. 12. καθ' ἣν iid. 14. κλήρῳ λαχόντων] κύκλῳ μαχούντων iid. 16. καὶ τοῖς] καίτοι iid. 20. ἐπίδῃς] ἐπίδοις F. (Alex.) 22. μεγαλορημονήσῃς Edd. 23. μηδὲ ἐπίδῃς B. cf. Hom. Pasch. x. 157 a. καὶ μὴ ἐπίδοις F. (23.) καὶ μὴ pro μηδὲ Edd. (22. al.) τὴν om. F. Edd. 25. μὴ B. μηδὲ Edd. (A.V. &c.) 26. ἀνασωζ.] + ἐξ F. Edd. (22. al.)

Ἀπαριθμεῖται δὴ πάλιν τὰ τῶν Ἰδουμαίων ἐγκλήματα, σκληροὺς καὶ ἀφιλοικτίρμονας γεγονότας δεικνύων. ἐσχημάτισται δὲ ὁ λόγος, οἱονεὶ πληττομένοις τε ἤδη καὶ αἰκιζομένοις, ἐπιφωνοῦντος Θεοῦ καὶ τὸν τῆς ἁμαρτίας τρόπον
c κατονειδίζοντος. τὸ δὲ ἐπιδεῖν ἐστι τὸ ἐπιγελᾶσαί τε καὶ ἐφησθῆναι κάμνουσιν ἀδελφοῖς, καὶ θυμηδίας ἀφορμὴν τὰς τῶν ἑτέρων ποιεῖσθαι συμφορὰς, καίτοι τῆς θείας λεγούσης γραφῆς, μὴ δεῖν ὅλως ἐπιμειδιᾶν τοῖς κάμνουσιν. ἐν δὲ καὶ τῷ μὴ ἐπιχαρῇς καὶ τοῖς λοιποῖς, ἀπαριθμεῖται δὴ πάλιν τὰ τοῦ Ἰδουμαίου ἐγκλήματα, σκληρὸν καὶ ἀφιλοικτίρμονα γεγονότα δεικνύων, καὶ τοῦτο εἰς ἀδελφούς. μὴ γὰρ δή φησιν ἐν ἴσῳ τοῖς Ἀσσυρίοις εἴσω καὶ αὐτὸς ἐπείγου πυλῶν, οὐ
360 A. a χεῖρα τὴν ἐπαμύνουσαν εἰσφέρων, ὡς ἀδελφοῖς, καταδῃώσων δὲ μᾶλλον. καὶ μὴ ἐπίδῃς συναγωγὴν ἀθλίως ὀλοθρευομένην· μήτε μὴν ἐπιφορτίσῃς τοῖς παρὰ σοῦ σφόδρα κατηχθισμένοις· μήτε μὴν τοῖς φεύγουσιν ἔσο πάγη, τηρῶν τὰς διεκβολὰς καὶ βρόχους ἱστὰς, ὡς ἂν μηδεὶς ἀνασώζοιτο ταῖς σαῖς ἐναλοὺς ἀφιλοστοργίαις, κἂν εἰ τὸ τῶν δυσμενῶν διαδράμῃ ξίφος. πανταχῇ δὲ ὁ λόγος τῆς Ἰδουμαίων ἀπανθρωπίας κατηγορεῖ, ἵνα δὴ πάλιν ὅσιόν τε καὶ ἀνεπίληπτον
b ἀληθῶς τὸ θεῖον ὁρῷτο κρῖμα, κολαζομένων ἐν δίκῃ τῶν ἐκεῖνα πεπλημμεληκότων.

15 Διότι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη· ὃν τρόπον
ἐποίησας, οὕτως ἔσται σοι· τὸ ἀνταπόδομά σου ἀνταποδοθή-
16 σεταί σοι εἰς κεφαλήν σου. διότι ὃν τρόπον ἔπιες ἐπὶ τὸ ὄρος
τὸ ἅγιόν μου, πίονται πάντα τὰ ἔθνη οἶνον, πίονται καὶ κατα-
17 βήσονται, καὶ ἔσονται καθὼς οὐχ ὑπάρχοντες· ἐν δὲ τῷ ὄρει
c Σιὼν ἔσται ἡ σωτηρία, καὶ ἔσται ἅγιον.

1. Ἰδουμαίων] Ἰουδαίων Edd. 5. τε om. B. 8. καὶ assumptum ex B. 9. καὶ] δὲ Edd. δὲ καὶ Migne. ἀπαριθμεῖ iid. 14. καὶ assumptum ex B. 15. παρὰ] πρὸ Edd. κατηχθημένοις iid. 16. διαβολὰς iid. 18. διαδράμῃ] διαδράσῃ iid. 21. ἀληθῶς accessit ex B. 23. ἡ ἡμέρα τοῦ B.F. (Alex.) ἡμέρα Edd. (Vat.) [ἡ ἡμέρα ℵ] 25. σοι assumptum ex B. (22 al.) cf. in Es. 635 a. Statim ἐπὶ pro εἰς F. Edd. (68. al.) 26. καταβήσονται] ἀναβήσονται B. (22. al.) sed cf. e. infra.

Προαναφωνεῖ πάλιν τὸν τοῦ πολέμου καιρὸν, καθ' ὃν ἐν κοιλάδι τῇ τοῦ Ἰωσαφὰτ συναγηγερμένα τοῖς Ἰδουμαίοις ὁμοῦ Joel iii. 2. καὶ τὰ πρόσοικα τῶν ἔθνων πικρὰς ἐξήτηνται δίκας. ἡμέραν δὲ αὐτὴν ὀνομάζει Κυρίου. Θεὸς γὰρ ἦν ὁ παραδιδοὺς τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ τοὺς ἀνοσίως ἠδικηκότας· ὅτι δὲ ὁσίῳ κρίματι κολασθήσονται, διατρανοῖ λέγων Ὃν τρόπον ἐποίησας, οὕτως ἔσται σοι. ταλαντεύει γὰρ ἡ θεία φύσις τὰ ἑκάστου πταίσματα, καὶ ἰσοπαλῆ πάντως ἀντεπάγει τὴν δίκην, οἷς ἂν d ἕκαστος ἁλίσκοιτο πεπλημμεληκώς. ἐν δὲ τῷ διότι ὃν τρόπον ἔπιες, τοιόνδε τι παραδηλοῖ· ἔθος που τάχα τοῖς κρατήσασι τῶν ἐχθρῶν, καταλαζονεύεσθαι μὲν τῶν κεκρατημένων, ἑορτὰς δὲ καὶ πότους ἐπιτελεῖν, καὶ δὴ καὶ ἐπινικίους καταλαλάζειν φωνὰς καὶ τὰ μέθης ἔργα πληροῦν. ὡς οὖν ἐπετώθασας, φησὶ, καὶ κατεσκίρτησας τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, πίνων τε καὶ κατορχούμενος, καὶ πανηγύρεως ἀφορμὴν τὰς τῶν ἀδελφῶν ποιούμενος συμφορὰς, οὕτω πίονται καὶ κατορχήσονταί σου πάντα τὰ ἔθνη· καὶ καταβήσονται μὲν κατὰ σοῦ, τουτέστι, e τῆς σῆς καταδραμοῦνται χώρας. καταλογισθήσῃ δὲ καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς οὐχ ὑπάρχουσιν. ὀλοθρευθήσῃ γὰρ οὕτως, ὡς δοκεῖν ἤδη πως μηδ' ὑπάρξαι ποτέ. ὄρος δὲ Σιὼν τὴν Ἐκκλησίαν ἡ θεόπνευστος ὀνομάζει γραφή· ὑψηλὴ γὰρ ὄντως, καὶ σκοπευτήριον ἀληθῶς, ἁγία δὲ πρὸς τούτοις, εἴπερ ἐστὶν οἶκός τε καὶ πόλις τοῦ παναγίου Θεοῦ.

Καὶ κατακληρονομήσουσιν ὁ οἶκος Ἰακὼβ τοὺς κατακληρονομή- a 361 A.
18
σαντας αὐτούς· καὶ ἔσται ὁ οἶκος Ἰακὼβ πῦρ καὶ ὁ οἶκος Ἰωσὴφ φλὸξ, ὁ δὲ οἶκος Ἡσαῦ εἰς καλάμην, καὶ ἐκκαυθήσονται

2. κοιλάδι τῇ D. Edd. τῇ κοιλάδι B. Ἰδουμαίοις D. Edd. Ἰουδαίοις B. 3. καὶ assumptum ex B.D. 7. ταλανεύει Edd. ἑκάστου pro ἡ θεία iid. 9. ἁλίσκοιτο] ἁλοῖτο iid. 9, 10. Haec διότι et τοιόνδε τι παραδηλοῖ accesserunt ex B. 12. καταλάζειν B. 18. καὶ assumptum ex B. 21. σκοπευτήριον B.D. b. σκοπεύτρια Edd. 22. ἅγια (sic) iid. 23. παναγίου D.b. ὑπεραγίου B. Edd. 24. κληρονομήσαντας Edd. (91, 95, 153, 185.)

εἰς αὐτοὺς, καὶ καταφάγονται αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἔσται πυροφόρος
19 τῷ οἴκῳ Ἡσαῦ, διότι Κύριος ἐλάλησεν. καὶ κατακληρονομή-
σουσιν οἱ ἐν Ναγὲβ τὸ ὄρος τὸ Ἡσαῦ καὶ οἱ ἐν τῇ Σεφηλᾶ
τοὺς ἀλλοφύλους· καὶ κατακληρονομήσουσιν τὸ ὄρος τὸ
b Ἐφραῒμ καὶ τὸ πεδίον Σαμαρείας καὶ Βενιαμὶν καὶ τὴν
Γαλααδῖτιν.

Ὠήθη μὲν ὁ ἀπόπληκτος Ἰδουμαῖος κλῆρον ἕξειν τὸν
οἶκον Ἰακὼβ, τουτέστι τοὺς ἐκ σπέρματος Ἰακὼβ, καὶ δὴ
καὶ κατεμερίζετο τὴν γῆν, συγκαταδῃώσας αὐτήν. ἀλλ'
ἔσται, φησὶ, τὸ χρῆμα αὐτοῖς ἀδοκήτως ἀντεστραμμένον.
κλῆρος γὰρ ἔσονται τῶν ἐξ Ἰακώβ. δαπανηθήσονται δὲ
οὕτως, ὡς ἂν εἰ καὶ ὑπὸ φλογὸς καλάμη. ἔσται γὰρ πῦρ
ὁ οἶκος Ἰακὼβ, φλογὸς δὲ δυνάμεσι παραχωρήσειεν ἂν
οὐδὲν ὁ οἶκος Ἰωσήφ. καταβρωθήσονται δὴ οὖν εἰσάπαν,
c *ὡς ἕνα πυροφόρον μὴ ἂν εὑρεῖν δύνασθαί τινας ἐξ ὁλοκλήρου*
φυλῆς ἢ ἔθνους. ἔοικε δὲ ὁ λόγος ἀκολούθως τῇ τροπῇ
πυροφόρον εἰπεῖν, πῦρ γὰρ ὠνόμασε τὸν οἶκον Ἰακὼβ, φλόγα
δὲ δὴ αὖ τὸν Ἰωσήφ. καὶ οἶκος μὲν Ἰακὼβ νοοῖντ' ἂν εἰκότως,
οἱ ἐξ Ἰούδα καὶ Βενιαμὶν, οἶκος γεμὴν Ἰωσὴφ οἱ ἐν τῇ
Σαμαρείᾳ, τουτέστιν αἱ δέκα φυλαὶ, ὧν οἱ βασιλεῖς ἐκ φυλῆς
Ἐφραῒμ γεγόνασι κατὰ καιροὺς, Μανασσῆς δὲ καὶ Ἐφραῒμ
d *ἤστην ἐξ Ἰωσήφ. ἐν δὲ τῷ κατακληρονομήσουσιν οἱ ἐν Ναγὲβ,*
τόδε σημαίνεται. ὅτε γὰρ τὴν ἐνεγκοῦσαν ἀφέντες κατὰ
τῶν Ἱεροσολύμων ᾔεσαν οἱ Βαβυλώνιοι, κατεξανιστάντος
αὐτοὺς εἰς μάχην τοῦ Ναβουχοδονόσορ, συμβέβηκεν ἀναγ-
καίως ἅπασαν μὲν τὴν τῶν Ἰουδαίων καταδῃωθῆναι χώραν,

1. *πυροφόρος* B. (Vat. א sed corr.) *πυρφόρος* F. Edd. (Alex. XII sed corr.) 2. *ὅτι* pro *διότι* F. Edd. (22. al.) 3. *ἐν Ναγὲβ* B. *ἐν ἀγὲβ* F. Edd. (א 23, 106, 153.) 4. *ὄρος τὸ* F. Edd. (23. al.) *τὸ* om. B. sed cf. infra. 5. *καὶ* secundum] + *τὴν* F. Edd. (153) cf. infra. 7. *ὁ* assumptum ex B. 12. *εἰ καὶ ὑπὸ*] *ἐκ* Edd. 14. *οὐδὲν*] *οὐδεμίας* iid. 15. *πυροφόρον*] *πυρφόρον* iid. 17. *πυρφόρον* iid. 18. Haec *δὴ αὖ* assumpta ex B. *νοοῖτ'* iid. 19. *οἶκοι* iid. 20. *φυλῆς* B. *τῶν* iid. 22. *ἐν Ναγὲβ*] *ἐν Ἀγὲβ* Aub. 23. Haec *τόδε σημαίνεται* et *γὰρ* assumpta ex B. 24. *κατεξαναστάντος* Edd. Statim *αὐτοῖς* iid.

ἐνεχθῆναι δὲ λοιπὸν εἰς τοῦτο ταλαιπωρίας, ὡς ἐν ἐρημίᾳ καταστῆναι παντελεῖ καὶ τῶν ἐνοικούντων ὁρᾶσθαι γυμνήν. ἐπειδὴ δὲ Θεοῦ κατοικτείραντος, καὶ τῶν τῆς αἰχμαλωσίας ἀνέντος βρόχων, ἀνεκομίσθησαν πάλιν εἰς τὴν ἑαυτῶν, το- [e] σοῦτον αὐτοὺς κατευρυνθήσεσθαι λέγει, καὶ εἰς πολύανδρον ἐπιδοῦναι πληθὺν, ὡς καὶ τὰς τῶν ὁμόρων ἐθνῶν κατανεμηθῆναι χώρας, στενοχωρουμένης κατὰ τὸ εἰκὸς τῆς Ἰουδαίας. εὐλογίας δὲ τοῦτο τῆς παρὰ Θεοῦ σημεῖον ἂν γένοιτο μάλα σαφές. *οἱ γὰρ ἐν τῇ Ναγέβ* φησι, τουτέστιν οἱ πρὸς νότον· νότος γὰρ ἡ Ναγὲβ ἑρμηνεύεται· *κλῆρον ποιήσονται τὸ ὄρος τὸ Ἡσαῦ*, τουτέστι τὴν Ἰδουμαίαν. νοτίαν γὰρ οὖσαν αὐτὴν, κατανεμηθήσονται πάντως ὡς γείτονα καὶ ὅμορον οἱ [a 362 A.] τὰ νότια τῆς Ἰουδαίας κατῳκηκότες. *οἱ δὲ ἐν τῇ Σεφηλᾶ*, τουτέστιν οἱ ἐν τῇ πεδινῇ· μοῖρα δὲ καὶ αὕτη τῆς Ἰουδαίων χώρας βορειοτέρα που πάντως· *κληρονομήσουσι τοὺς ἀλλοφύλους*. λέγει δὲ τοὺς Φυλιστιεὶμ, ἤτοι Παλαιστηνούς. καθέξουσι δὲ οὐδὲν ἧττον *τὸ ὄρος τὸ Ἐφραῒμ, τὴν Σαμάρειαν, τὴν Βενιαμὶν, τὴν Γαλααδῖτιν*. κλῆροι δὲ οὗτοι ταῖς τοῦ Ἰσραὴλ φυλαῖς ἐκνεμηθέντες κατὰ καιροὺς, στρατηγοῦντος [b] Ἰησοῦ τοῦ μετὰ Μωυσέα. ἐπειδὴ δὲ ἠρήμωνται διὰ χειρὸς Ἀσσυρίων καὶ πρὶν ἀφικέσθαι τὸν Ναβουχοδονόσορ, ὑπὸ τῶν Φουλὰ καὶ Σαλμανασὰρ βασιλέων, ταύτῃτοι καὶ αὐτὰς κατοικηθήσεσθαι λέγει καὶ τὴν πάλαι συμβᾶσαν διαφυγεῖν ἐρημίαν.

4 Reg. xv. 19, (cf. 29); xvii. 3–6.

Καὶ τῆς μετοικεσίας ἡ ἀρχὴ αὕτη τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, γῆ τῶν 20
Χαναναίων ἕως Σαρεπτῶν, καὶ ἡ μετοικεσία Ἱερουσαλὴμ ἕως
Ἐφραθά· καὶ κατακληρονομήσουσι τὰς πόλεις τοῦ Ναγέβ. καὶ 21

1. *ἐν ἐρημίᾳ κ. παντελεῖ*] *εἰς ἐρήμωσιν κ. παντελῆ* Edd. 3. *κατοικτείροντος* iid. 4. *ἀνιέντος* iid. 6. *ἐπιδοῦναι πληθὺν* hoc ordine B. 7. *Ἰουδαίας* B.D. *Ἰδουμαίας* Edd. 9. *Ἀγὲβ* e suo Migne. 12. *κατανεμήσονται* iid. 15. *κληρονομ.* habet D. 16. *Φιλιστιεὶμ* iid. 17. *τὸ* alt.] *τοῦ* iid. 19. *ἐννεμηθέντες* iid. 22. *Φουλὰ*] *Φούα* iid. 25, 26. *μετοικησίας* et *μετοκησία* F. 26. *ἡ* om. Edd. (153.) 27. *κατακληρονομήσουσι* B.F. (26, 36, 49.) *κληρονομήσουσι* Edd. *ἀγέβ* pro *Ναγέβ* F. Edd. (*τῶν ἀγέβ* 153. Pont. sed correxit Pont. inter errata.)

c ἀναβήσονται ἄνδρες σεσωσμένοι ἐξ ὄρους Σιὼν τοῦ ἐκδικῆσαι
τὸ ὄρος τὸ Ἡσαῦ, καὶ ἔσται τῷ Κυρίῳ ἡ βασιλεία.

Μετοικεσίαν ἐνθάδε φησὶ τοὺς ἐκ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἤγουν
τῆς Ἰουδαίας ἁπάσης εἰς Βαβυλῶνα μετῳκισμένους. ἀρχὴν
δὲ αὐτῶν ἔσεσθαί φησι τὸν ὑπὸ χεῖρά τε καὶ ἐξουσίαν ἐσό-
μενον κλῆρον· οἷον ὡς εἴ τις ἐπ' ἄρχοντος λέγει τὴν τοῦ
δεῖνος τυχὸν ἀρχήν. ἔσται τοίνυν φησὶ τοῖς πάλαι μετῳ-
κισμένοις ἀρχή τε καὶ κλῆρος ἡ γῆ τῶν Χαναναίων· φησὶ δὲ
d *τὴν Ἀραβίαν, καὶ ἕως Σαρεπτῶν, ἥτις ἐστὶ τῆς Σιδωνίας,*
ἵνα διὰ τούτου τὴν Φοινίκων ἐννοῇς. παραταθήσεται δέ
φησι καὶ ἕως Ἐφραθὰ, ἤγουν ὡς ἐκδέδοται παρὰ τῶν ἑτέρων
ἑρμηνευτῶν, καὶ μέχρι Βοσπόρου, ὅ ἐστι, τὰ νοτιώτατα τῆς
ἕω μέρη. ποιήσονται δέ φησιν ὑφ' ἑαυτοῖς καὶ τὰς πόλεις
τοῦ Ναγὲβ, τουτέστι τοῦ νότου. ἔοικε δὲ διὰ τούτων ἡμῖν ὁ
λόγος τὰ Ἰνδικὰ κατασημαίνειν ἔθνη· νοτιώτατοι γὰρ οἱ
Ἰνδοὶ καὶ αἱ τούτων χῶραι. ὅμοιον δὲ ὡς εἰ λέγοι τυχόν
e *Πάντα αὐτῶν ἔσται πλήρη, τὰ πρὸς νότον, τὰ πρὸς βοῤῥᾶν,*
τὰ πρὸς ἕω, τὰ πρὸς δύσιν, καὶ πᾶσαν ἁπλῶς καθέξουσι
πόλιν τε καὶ χώραν. ἐν δὲ τῷ καὶ ἀναβήσονται ἄνδρες ἀνα-
κεφαλαιοῦται τρόπον τινὰ τῆς προφητείας τὸν σκοπόν. οἱ
γὰρ τῆς Σιὼν οἰκήτορες, φησὶν, ἀνασεσωσμένοι παρὰ Θεοῦ,
καὶ τὰ τῆς αἰχμαλωσίας διαῤῥήξαντες δεσμὰ, κατὰ καιροὺς
ἀναβήσονται καὶ ποιήσουσιν ἐκδίκησιν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἡσαῦ.
363 A. a *πεπολεμήκασι γὰρ, ὡς ἔφην, πρὸς Ἰδουμαίους μετὰ τοὺς τῆς*
αἰχμαλωσίας καιροὺς, καὶ βεβασίλευκεν ἐπ' αὐτοὺς ὁ τῶν
ὅλων Θεὸς, καίτοι πάλαι τὸ χρῆμα παρωθούμενος, καὶ τῆς
Ἰουδαίας ἀποφοιτῶν διὰ τὴν ἀπόστασιν. λελατρεύκασι
γὰρ εἰδώλοις, καὶ ταῖς δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς. ἐπειδὴ δὲ

1. *ἄνδρες σεσωσμένοι* B. (Alex. XII sed corr.) *ἀνασωζόμενοι* Edd. (Vat. ℵ) 9. *Ἀῤῥαβίαν* B. 10. *τὴν* assumptum ex B. *παραταθήσεται*] *παρεκταθήσεται* Edd. 12. *Βοοσπόρου* B. *τῆς ἕω*] *τῇ ἕῳ* Edd. 13. *αὐτοῖς* pro *ἑαυτοῖς* iid. 14. *ἀγὲβ* iid. 15. *κατασημαίνειν ἔθνη*] *κατασημαίνεσθαι* iid. 23. *ὄρος*] *ὄνομα* iid. *τοῦ* B. Edd. *τὸ* D. 25. *ἐπ' αὐτοῖς* D. invito B. 28. *εἰδώλοις* B.D. *μόσχοις* Edd.

κατήεσαν, εἰσεδέξατο πάλιν καὶ βεβασίλευκεν ἐπ' αὐτούς· φιλάνθρωπος γὰρ καὶ εὐμενὴς ὁ Δεσπότης, καὶ τοῖς προσκρούουσιν εὐδιάλλακτος· εἰ μόνον μικράν τινα πρὸς αὐτὸν ἐπιστροφὴν ἐνδεικνύμεθα· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

1. κατήεσαν B. κατηλέησεν D. Edd.

2–5. Haec φιλάνθρωπος—Ἀμήν accesserunt ex B. desunt in D.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΞΗΓΗΣΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΙΩΝΑΝ.

364 A. a Ὁ ΘΕΣΠΕΣΙΟΣ Ἰωνᾶς πατρὸς μὲν ἐξέφυ τοῦ Ἀμαθὶ, ὥρμητο γεμὴν ἐκ Γεθχοβέρ· πολίχνιον δὲ τοῦτο τῆς Ἰουδαίων γῆς, ἤτοι κώμη, κατά γε τὸν εἰκότα λόγον. ἔοικε δὲ τοὺς τῆς προφητείας πεποιῆσθαι λόγους κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, καθ' ὃν καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ Ὠσηέ τε φημὶ καὶ Ἀμὼς καὶ Μιχαίας καὶ οἱ λοιποί. πλεῖστα δὲ ὅσα τοῖς Ἰουδαίων

b δήμοις κατίδοι τις ἂν αὐτὸν κεχρησμῳδηκότα, καὶ τοὺς ἄνωθεν καὶ παρὰ Θεοῦ διαπορθμεύσαντα λόγους, καὶ τὰ ἐσόμενα σαφῶς προαπηγγελκότα. ἔγγραφος μὲν οὖν τῆς παρ' αὐτοῦ προφητείας λόγος ἕτερος οὐδεὶς παρὰ τοῦτόν ἐστιν. ὅτι δὲ διατετέλεκε ταῖς Ἰουδαίων ἀγέλαις τὰ κατὰ καιροὺς ἐσόμενα προαναφωνῶν, μεμαρτύρηκεν ἡ θεόπνευστος γραφή. ἐν γὰρ τῇ τετάρτῃ τῶν βασιλειῶν ποιεῖται μὲν τοὺς λόγους τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν περὶ τοῦ Ἱεροβοὰμ, οὐχὶ δὴ τοῦ πρώτου

3Reg.xv. 34, &c. καὶ ἐν ἀρχαῖς, ὃς ἦν τοῦ Ναβὰτ, ὃς καὶ ἐξήμαρτε τὸν Ἰσ-

365 A. a ραὴλ, καθὰ γέγραπται, δαμάλεσι δηλονότι ταῖς χρυσαῖς

Codex B. [D. initio adhibitus, postea raro.] 1–3. Sic B. τοῦ ἁγίου Κυρίλλου εἰς τὸν Προφήτην Ἰωνᾶν, τόμος εἷς D. τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας, ἐξήγησις ὑπομνηματικὴ εἰς τὸν Προφήτην Ἰωνᾶν Edd. 5. γεθχοβέρ B. γειχοβέρ D. Γὲθ Χιβέρ Edd. τουτὶ D. 12. ἄγγραφος (sic) D. 13. τοῦτο D. 18. ἀρχῇ Edd. 19. καθὰ D. Edd. καθὼς B.

προσκυνεῖν ἀναπείσας, ἀλλ' ἑτέρου πάλιν Ἱεροβοὰμ μετὰ πολλοὺς γεγονότος· τίνα δὲ προανήγγειλεν ὁ μακάριος Ἰωνᾶς, διεσάφησε λέγον "Οὗτος ἀπέστησε τὸ ὅριον Ἰσ- "ραὴλ ἀπὸ εἰσόδου Αἰμὰθ ἕως τῆς θαλάσσης τῆς Ἄραβα, "κατὰ τὸ ῥῆμα Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ, ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ "δούλου αὐτοῦ Ἰωνᾶ υἱοῦ Ἀμαθὶ τοῦ προφητοῦ τοῦ ἐκ "Γεθχοβέρ. ὅτι ἐπεῖδε Κύριος ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν Ἰσραὴλ "πικρὰν σφόδρα· καὶ ὀλιγοστοὺς συνεχομένους καὶ ἐσπα- "νισμένους καὶ ἐγκαταλελειμμένους· καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν "τῷ Ἰσραήλ· καὶ οὐκ ἐλάλησε Κύριος ἐξαλεῖψαι τὸ "σπέρμα ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς ἐκ "χειρὸς Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ἰωάς." τὸ δὲ ἐκ χειρός φησιν ἀντὶ τοῦ διὰ χειρός. Ἱεροβοὰμ γὰρ, ὡς ἔφην, ὁ τοῦ Ἰωὰς πεπολέμηκε πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ πόλεις διηρπασμένας τῆς b Ἰουδαίων γῆς ὑφ' ἑαυτὸν πεποίηται πάλιν, καὶ βεβοήθηκεν οὐ μετρίως τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, Θεοῦ προασπίζοντος καὶ διασώζειν ἐθέλοντος, καίτοι πρὸς λῆξιν ἥκοντας τῆς ἁπασῶν ἐσχάτης ταλαιπωρίας. οὐκοῦν γεγόνασι μὲν καὶ ἕτεροι προφητείας λόγοι κατὰ καιροὺς τῷ μακαρίῳ Ἰωνᾷ, ἀναγέγραπται δὲ τὰ περὶ αὐτοῦ νυνὶ χρησίμως τε καὶ οἰκονομικῶς. ἀξιάκουστον γὰρ τὸ χρῆμα, τὸ διακηρύξαι φημὶ Νινευίταις, καὶ παθεῖν τὰ μεταξύ. καταγράφει δέ πως ὡς ἐν σκιαῖς καὶ c τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν οἰκονομίας τὸ μυστήριον. καὶ γοῦν αὐτὸς ἔφη Χριστὸς Ἰουδαίοις προσλαλῶν "Γενεὰ πονηρὰ "καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται "αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. ὥσπερ γὰρ "ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς

4 Reg. xiv. 25–27.

S.Matth. xii. 39, 40.

2. γεγονότος] + ὃς ἦν τοῦ Ἰωάς Edd. invitis B.D. μακάριος deest in Edd. 3. ἄκουσον pro διεσ. λέγον iid. 4. ἄῤῥαβα D. 6. δούλου αὐτοῦ et υἱοῦ—Γεθχοβέρ desunt in Edd. δούλου om. (sic) D. 7. ἐπεῖδε] ἀπεῖδε Aub. 8–11. πικρὰν—οὐρανοῦ desunt in Edd. 8. ἐσπ.] ἐπανισταμένους D. (119, 134, 242.) 12. υἱοῦ Ἰωάς—ἀντὶ τοῦ B.D. τουτέστι Edd. 13. ὡς ἔφην assumpta ex B.D. Ἰωὰς] Ἰωνᾶς Edd. 19. τῷ] τοῦ iid. μακαρίῳ et νυνὶ assumpta ex B.D. 22. παθεῖν τὰ μεταξύ D. παθεῖν μεταξύ Edd. μαθεῖν τὰ ἐσόμενα B. ὡς assumptum ex D. 23. καὶ γοῦν B.D. ὡς Edd. 24—562. 2. Haec Γενεὰ—νύκτας accesserunt ex B.D. 27. Ἰωνᾶς] + ὁ προφήτης D.

“ νύκτας, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ “ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας.”

Οὐκοῦν ἐξεικονίζεται μὲν καὶ διαπλάττεταί πως ἡμῖν ὡς ἔν γε τοῖς κατὰ τὸν θεσπέσιον Ἰωνᾶν τὸ Χριστοῦ μυστήριον. πλὴν ἐκεῖνο τοῖς ἐντευξομένοις εἰπεῖν οἰήσομαι δεῖν. ὅτε θεωρίας πνευματικῆς διαμορφοῦται λόγος, προκειμένου προσώπου, καὶ παραληφθέντος εἰς ὑποτύπωσιν τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ, δοκιμάζειν ἀναγκαῖον τὸν σοφόν τε καὶ ἐπιστήμονα, τίνα μὲν ἀκόλουθον ὡς ἄχρηστα ποιεῖσθαι τῷ d προκειμένῳ σκοπῷ, τίνα δὲ δὴ αὖ χρήσιμά τε καὶ ἀναγκαῖα, καὶ ὠφελεῖν ὅτι μάλιστα πεφυκότα τοὺς ἀκροωμένους. οἷον φέρε εἰπεῖν· προκείσθω Μωυσῆς ὁ μακάριος, ὃς παρέστησε μὲν τὸν Ἰσραὴλ τῷ Θεῷ ὑπὸ τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ, γέγονε δὲ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. δεδιότες γὰρ οἱ ἐξ Ἰσραὴλ Ex. xx. 19. ἐλιπάρουν λέγοντες “ Λάλει σὺ πρὸς ἡμᾶς, καὶ μὴ λαλείτω “ πρὸς ἡμᾶς ὁ Θεὸς, μήποτε ἀποθάνωμεν.” ἀλλ’ ὅτι τὸ χρῆμα τὴν διὰ Χριστοῦ μεσιτείαν προανετύπου σαφῶς αὐ- Deut. xviii. 17, 18. e τὸς ἐδίδαξεν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ οὕτω λέγων “ Ὀρθῶς πάντα “ ὅσα ἐλάλησαν· Προφήτην αὐτοῖς ἀναστήσω ἐκ τῶν ἀδελ- “ φῶν αὐτῶν ὥσπερ σὲ,” μεσιτεύοντα δηλονότι καὶ παριστάντα τῷ Θεῷ τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ ἀπαγγέλλοντα τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἀπόρρητον Ib. 18. βούλησιν. “ Θήσω γὰρ τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα αὐ- “ τοῦ, καὶ λαλήσει αὐτοῖς κατὰ πάντα ὅσα ἂν ἐντείλωμαι.” παρελήφθη δὴ οὖν ὁ θεσπέσιος Μωυσῆς εἰς τύπον Χριστοῦ, 336 A. a ἀλλ’ οὐ πάντα τὰ Μωυσέως καὶ αὐτῷ προσάψομεν, ἵνα μή τι τῶν ἀτόπων δρῶντές τε ὁμοῦ καὶ λέγοντες ἁλισκοίμεθα. ὡμολόγει μὲν γὰρ ὁ Μωυσῆς, ὅτι τε ἰσχνόφωνος εἴη καὶ βραδύγλωσσος καὶ ἀνικάνως ἔχων εἰς ἀποστολήν· ἔφασκε

7. Haec τοῦ—Σωτῆρος accesserunt ex B.D. 16. πρὸς ἡμᾶς D. Edd. ἡμῖν B. 19. ὅσα deest in Edd. 24. λαλήσει] λαλήσω Edd. ἂν assumptum ex B. ἐντείλωμαι] + αὐτῷ Edd. repugnantibus B.D. 26. προσαψόμεθα D. 27. τε om. B. habet D. 29. εἰς B.D. πρὸς Edd. 29—563. 4. ἔφασκε—ἀποστελεῖς B.D. καὶ ἐδέετο ἄλλον προχειρισθῆναι Edd.

γὰρ ὅτι "Ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος ἐγώ εἰμι· καὶ οὐκ "εὔλαλος πρὸ τῆς χθὲς οὐδὲ πρὸ τῆς τρίτης οὐδὲ ἀφ' οὗ "ἤρξω λαλεῖν τῷ θεράποντί σου·" (Exod. iv. 10.) παρεκάλει δὲ λέγων· "Δέομαι Κύριε προχείρισαι ἄλλον δυνάμενον ὃν ἀποστε-"λεῖς." (Ib. 13.) ἀλλ' οὐ βραδύγλωσσος ὁ Χριστὸς, οὔτε μὴν ἰσχνόφωνος κατ' ἐκεῖνον, ἀλλ' ἔστιν αὐτὸς ἡ μεγάλη σάλπιγξ. οὕτω γὰρ αὐτὸν ὁ μακάριος προφήτης Ἡσαΐας ὠνόμαζε, λέγων "Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, σαλπιοῦσι "τῇ σάλπιγγι τῇ μεγάλῃ." (Es. xxvii. 13.) περιαγγέλλεται γὰρ τοῦ Σω- b τῆρος ὁ λόγος, καὶ ἀκουστὸς γέγονε τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν ὑπ' οὐρανόν. καὶ τοῦτο εἰδὼς ὁ μακάριος ἔφη Δαυείδ "Θεὸς "θεῶν Κύριος ἐλάλησε, καὶ ἐκάλεσε τὴν γῆν ἀπὸ ἀνατολῶν "ἡλίου μέχρι δυσμῶν." (Ps. xlix. 1.)

Οὐκοῦν μεσιτεύει μὲν ὁ Μωυσῆς εἰς τύπον Χριστοῦ, βραδυστομεῖ δὲ οὐκ ἔτι δεικνύων τὸν τύπον ἐν ἑαυτῷ. παρελήφθη πάλιν ὁ μακάριος Ἀαρὼν εἰς ὑποτύπωσιν τοῦ Ἐμμανουὴλ, τοῖς τῆς ἀρχιερωσύνης κατεστεμμένος αὐχήμασι, καὶ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἰστρέχων, καὶ στολὴν ἐκείνην ἠμφιεσμένος τὴν εὐκλεᾶ τε καὶ ἀξιάγαστον. ἀλλ' οὐ πάντα πάλιν τὰ αὐτοῦ Χριστῷ περιθήσομεν· οὐδὲ γὰρ c ἦν ἀμώμητος παντελῶς· ἐπετιμᾶτο γάρ ποτε, καταλαλήσας Μωυσέως ὁμοῦ τῇ Μαρίᾳ. ἦν δὲ καὶ ἑτέρως οὐκ ἀνεύθυνος, μεμοσχοποιηκότος κατὰ τὴν ἔρημον τοῦ Ἰσραήλ. οὐ πάντα δὴ οὖν τὰ ὡς ἐν γράμμασί τε καὶ τύποις ταῖς πνευματικαῖς θεωρίαις χρήσιμα, ἀλλ' εἰ πρόσωπον εἰσφέροιτό τινος ἀνατυποῦντος ἡμῖν ἐφ' ἑαυτῷ τὸν Χριστὸν, παριππεύσομεν εἰκότως τὰ ἀνθρώπινα, μόνοις δὲ τοῖς ἀναγκαίοις ἐφιζήσομεν, πανταχῇ περιτρέποντες τὸ ὠφελεῖν πεφυκὸς εἰς τὸν τοῦ d προκειμένου σκοπόν. οὕτω γὰρ δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ θεσπεσίου

7. Haec ὁ μακάριος προφήτης assumpta ex B.D. 11. Haec ὁ μακάριος desunt in Edd. 15. δεικνύων τὸν τύπον hoc ordine D. δεικνὺς ἐκεῖνον B. 16. παρελήφθη om. B. μακάριος deest in Edd. 19. ἠμφιεσμένος D. ἠμφιεσμένα B. ἀμφιεσάμενος Edd. 20. παραθήσομεν Edd. Statim οὐδὲ B. οὐ D. Edd. 25. φέροιτό Edd. 26. ἑαυτοῦ iid. 28. τοῦ om. D. 29. θεσπεσίου deest in iid.

συνήσομεν Ἰωνᾶ. διαμορφοῖ γὰρ ὥσπερ ἡμῖν τὸ Χριστοῦ μυστήριον.

Πλὴν οὐ πάντα τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ νοοῖτ' ἂν εἰς τοῦτο χρήσιμά τε καὶ ἀναγκαῖα· οἷον, ἀπεστάλη κηρύξαι τοῖς Νινευίταις, ἀλλ' ἐζήτησε φυγεῖν ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ, καὶ κατοκνήσας ὁρᾶται πρὸς ἀποστολήν· ἀπέσταλται καὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὁ Υἱὸς διακηρύξων τοῖς ἔθνεσιν, ἀλλ' οὐκ ἀπρόθυμος ἦν εἰς διακονίαν, οὔτε μὴν ἐζήτησε φυγεῖν ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. παρεκάλει τοὺς
Infra i. 12. e ἐμπλέοντας ὁ Προφήτης λέγων "Ἄρατέ με καὶ ἐμβάλετε εἰς "τὴν θάλασσαν, καὶ κοπάσει ἡ θάλασσα ἀφ' ὑμῶν" κατεπόθη καὶ ὑπὸ τοῦ κήτους, εἶτα καὶ ἐξεδόθη τριήμερος, καὶ μετὰ τοῦτο ἀπῆλθεν εἰς Νινευὶ, καὶ πεπλήρωκε τὴν διακονίαν· λελύπηται δὲ οὐ μετρίως κατοικτείραντος Θεοῦ τοὺς ἀπὸ τῆς Νινευί. ὑπέστη καὶ ὁ Χριστὸς ἑκὼν τὸν θάνατον·
367 A. a ἔμεινεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας,
S.Matth. xii. 40: xxvii. 63. ἀνεβίω τε αὖ, καὶ μετὰ τοῦτο ἀπῆλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ τοῦ πρὸς τὰ ἔθνη κηρύγματος ἐκέλευε ποιεῖσθαι τὴν
S.Matth. xxviii. 19. ἀρχήν· ἐνετέλλετο γὰρ τοῖς μαθηταῖς μαθητεύειν "πάντα "τὰ ἔθνη· καὶ βαπτίζειν αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς "καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος." πλὴν οὐ λελύπηται σωζομένους ὁρῶν εἰς μετάγνωσιν, καθάπερ ἀμέλει καὶ ὁ μακάριος Ἰωνᾶς. οὐκοῦν εἰ μὴ πάντα τῆς ἱστορίας τὸν λόγον εἰς τὸν τῆς πνευματικῆς θεωρίας περιτρέψομεν σκοπὸν, αἰτιάσθω μηδείς. ὥσπερ γὰρ αἱ μέλιτται λειμῶνάς τε καὶ ἄνθη περιϊπτάμεναι τὸ χρήσιμον ἀεὶ συναγείρουσι πρὸς
b τὴν τῶν κηρίων κατασκευὴν, οὕτω καὶ ὁ σοφὸς ἐξηγητὴς τὴν ἁγίαν καὶ θεόπνευστον ἀνερευνώμενος γραφὴν, τὸ τελοῦν εἰς διασάφησιν τῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων ἀεὶ συλλέγων

1. *συνήσομεν Ἰωνᾶ* hoc ordine B.D. 3. *αὐτῶν* Edd. 7. *ὁ Πατρὸς* inv. ord. iid. 9. *ἐκ* B.D. *ἀπὸ* Edd. Haec *καὶ Πατρὸς* desunt in Edd. 10. *ἐμβάλετε* D. *ἐμβάλλετε* Edd. *βάλετε* B. 11. *ἡμῶν* D. 12. *καὶ* secundum assumptum ex B.D. 15. *ἀπὸ* B.D. *ὑπὸ* Edd. 18. *καὶ τοῦ*] *καὶ καὶ* (sic) Aubertus. 19–21. Haec *ἐνετέλλετο—Πνεύματος* accesserunt ex D. 23. Haec *ὁ μακάριος* desunt in Edd.

καὶ συντιθεὶς, εὐφυᾶ τε καὶ ἀνεπίπληκτον ἀποτελέσει τὸν λόγον. ἐντεῦθεν οὖν ἡμῖν ἀρκτέον τῆς ἐξηγήσεως.

Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Ἰωνᾶν τὸν τοῦ Ἀμαθὶ λέγων Κεφ. α'.
Ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι εἰς Νινευὶ τὴν πόλιν τὴν μεγάλην 2
καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ, ὅτι ἀνέβη ἡ κραυγὴ τῆς κακίας αὐτῆς c
πρὸς μέ.

Τὴν Ἰωνᾶ προφητείας διακονίαν τε καὶ ἀποστολὴν ἐννενοηκὼς, φαίη τις ἂν καὶ μάλα εἰκότως ἐπὶ καιροῦ, τὸ διὰ τῆς τοῦ μακαρίου Παύλου φωνῆς ὑμνούμενον "Ἢ Ἰουδαίων ὁ Θεὸς μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ ἐθνῶν; ναὶ καὶ ἐθνῶν, "εἴπερ εἷς ὁ Θεός ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως καὶ "ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως." Rom. iii. 29, 30. πείρᾳ δὲ τοῦτο μεμαθηκὼς καὶ αὐτὸς ἡμῖν ὁ θεσπέσιος Πέτρος, ἀναπεφώνηκε λέγων "Ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομεν, ὅτι οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ Θεὸς, ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος d "αὐτὸν καὶ ποιῶν δικαιοσύνην, δεκτὸς αὐτῷ ἐστι." Acta SS. Ap. x. 34, 35. δεδημιούργηκε μὲν γὰρ αὐτὸς γῆν τε καὶ οὐρανὸν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, πεποίηκε δὲ τὸν ἄνθρωπον ἐν ἀρχαῖς κατ' ἰδίαν εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν, Gen. i. 26. ἵνα τῶν εἰς ἀρετὴν σπουδασμάτων ἐχόμενος διαβιῴη λαμπρῶς ἐν ἁγιότητι καὶ μακαρισμῷ, καὶ τῶν αὐτοῦ χαρισμάτων πλουσίαν ἔχοι τὴν μέθεξιν. εἶτα παρεκομίσθη πρὸς ἁμαρτίαν, τοῖς τοῦ διαβόλου κακουργήμασι πεφενακισμένος· ταύτῃτοι καὶ γέγονεν ἐπάρατος e καὶ ὑπὸ φθοράν. προώριστο μὲν οὖν καὶ προέγνωστο πρὸ καταβολῆς κόσμου Χριστὸς εἰς τὴν τῶν ὅλων ἐπανόρθωσιν. εὐδόκησε γὰρ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ "Ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ Eph. i. 10.

1, 2. Haec *τὸν* et *ἐντ.—ἐξηγήσεως* assumpta ex B. desunt in D. 3. *τοῦ* om. Aub. (130, 311.) 7. *προφητείας* B. *προφητείαν* D. *προφήτου* Edd. *τε* assumptum ex B. 8. *φαίη τις ἂν* desunt in Edd. 10. *μόνον* D. Edd. *μόνων* B. *δὲ* assumptum ex B. deest in D. *ναὶ καὶ ἐθνῶν* desunt in Edd. 11. *ἐπείπερ* B. invitis D. Edd. Haec *ὃς—τῆς πίστεως* assumpta ex B.D. 13. *αὐτὸς ἡμῖν ὁ θ. Πέτρος* B.D. *Πέτρος ἡμῖν* Edd. 14. *ἀληθείαν* Edd. 18. *ἀρχῇ* iid. 21. *αὐτῶν* iid. *ἔχῃ* iid. 24. *γὰρ* pro *οὖν* iid.

“ πάντα ἐν αὐτῷ, τά τε ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς.” ἀλλ᾽ ἐφυλάττετο μὲν τὰ τοιάδε τῶν κατορθωμάτων γεγονότι καθ᾽ ἡμᾶς τῷ Μονογενεῖ, καὶ ἐπιλάμψαντι τῷ κόσμῳ μετὰ σαρκός. ὅτι δὲ τὴν ὑπέρ γε τῶν πεπλανημένων φροντίδα, 368 A. a καὶ πρὸ τῶν τῆς ἐπιδημίας καιρῶν ἀναγκαίαν ἐποιεῖτο Θεὸς, καὶ τοῖς ἐξ ἀμαθίας ὠλισθηκόσιν ἐχαρίζετο τὴν ἐπίσκεψιν, καὶ διὰ πραγμάτων ἠθέλησε πληροφορεῖν. ταύτῃτοι προστέταχε τῷ μακαρίῳ Προφήτῃ βαδίζειν εἰς Νινευί. Περσικὴ δὲ πόλις ἡ Νινευὶ πρὸς ἀκτῖνα κειμένη, καὶ διαβόητος, Hier. xxvii. 38. καὶ, ὥς φησιν ὁ προφήτης Ἱερεμίας “ Γῆ τῶν γλυπτῶν “ ἐστι.” πλεῖσται μὲν γὰρ ὅσαι τῆς Ἰουδαίων ἦσαν ὅμοροι Joel iii. 4. πόλεις, καὶ ταῖς τῶν εἰδώλων λατρείαις προσκείμεναι. “ Τύρος b “ τε γὰρ καὶ Σιδὼν καὶ πᾶσα Γαλιλαῖα ἀλλοφύλων” προσεκύνουν τοῖς ἔργοις τῶν ἰδίων χειρῶν, καὶ ἀναριθμήτων παρ᾽ αὐτοῖς δαιμονίων ἔδη τε ἦσαν καὶ βωμοὶ καὶ τεμένη.

Τί οὖν, εἰπέ μοι, τὰς ἐκ τῶν γειτόνων παραδραμὼν ἀποστέλλει τὸν Προφήτην εἰς Νινευὶ τὴν ἀπωτάτω κειμένην, ἐν ᾗ μάλιστα, καθάπερ ἤδη προεῖπον, πληθὺς ἦν ἀγρία διανενευκότων ἀσχέτως ἐπὶ τὸ χρῆναι προσκυνεῖν ἡλίῳ καὶ ἄστροις καὶ πυρί; ἀνεπτόητο γὰρ καὶ πέρα λόγου παντὸς εἰς θεομισῆ γοητείαν. εἴρηται γὰρ πρὸς αὐτὴν διὰ τῆς Nahum iii. 4. c Ἱερεμίου φωνῆς “ Πόρνη καλὴ καὶ ἐπίχαρις, ἡγουμένη φαρ- “ μάκων.” οἶμαι δὴ οὖν ἔγωγε τὸν πάντα εἰδότα Θεὸν βεβουλῆσθαι χρησίμως καὶ αὐτοῖς ἐπιδεῖξαι τοῖς ἀρχαιοτέροις, ὅτι καὶ οἱ λίαν ἐξεστηκότες καὶ τοῖς τῆς πλανήσεως βρόχοις ἐνειλημμένοι, σαγηνευθήσονται μὲν κατὰ καιροὺς εἰς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν, κἂν εἶεν σφόδρα δεινοί τε καὶ ἀτεράμονες καὶ πολὺ λίαν κεχωρηκότες εἰς τὸ ἐξήνιον. ἔχει γὰρ οὐκ ἀνικάνως ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, εἴς γε τὸ δύνασθαι

1. ἐν ἑαυτῷ Edd. 2. γεγονότων iid. 5. ἀναγκαίως iid. 9. ἦν καὶ pro ἡ Νινευὶ iid. 11. Ἰουδαίας iid. 15. δαιμόνων εἴδη iid. 17. ἀπωτάτην iid. 19. προσκυνῆσαι iid. 22. Ἱερεμίου B.D. Pont. Correxit ad Ναοὺμ Aub. sic corrigente Pont. quoque inter errata. 23. εἶναι pro οὖν Edd. 24. καταδεῖξαι D. iid. τῆς ἀρχαιότητος Edd. 25. οἱ λίαν ἐξεστηκότες] οἳ λίαν ἐξέστησαν iid. 28. ἀτεράμενοι iid. 29. γε assumptum ex B.D.

διαθρέψαι νοῦν, καὶ ἀναπεῖσαι μαθεῖν τὰ δι' ὧν ἂν γένοιτο d σοφός. ἄκουσῃ δὲ λέγοντος πρὸς Ἱερεμίαν, ποτὲ μὲν ὅτι "Ἰδοὺ δέδωκα τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου πῦρ, καὶ "τὸν λαὸν τοῦτον ξύλα, καὶ καταφάγεται αὐτούς·" ποτὲ δὲ αὖ "Οὐχὶ οἱ λόγοι μου ὥσπερ πῦρ φλέγον, λέγει Κύριος, "καὶ ὡς πέλεκυς κόπτων πέτραν;" ἐπέμπετο δὴ οὖν πρὸς Νινευίτας οὐ μάτην ὁ θεσπέσιος Ἰωνᾶς, ἀλλ' ἵνα τις γένοιτο προαπόδειξις τῆς ἐνούσης ἡμερότητος τῷ Θεῷ, καὶ δοθησομένης κατὰ καιροὺς καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐξ ἀμαθίας πεπλανημένοις. ὁμοῦ δὲ καὶ εἰς κατάκρισιν τῷ Ἰσραὴλ τὸ δρώμενον e ἦν· ἠλέγχετο γὰρ ὡς δυσάγωγος, ὡς ἀπειθὴς, ὡς ὀλίγα πεφροντικὼς τῶν τοῦ Θεοῦ νόμων. Νινευῖται μὲν γὰρ ἑνὸς προφήτου διακηρύξαντος ἀμελλητὶ μεταπλάττονται πρὸς τὸ δεῖν ἐλέσθαι μετανοεῖν, καίτοι πλείστην ὅσην κατηῤῥωστηκότες τὴν πλάνησιν· οἱ δὲ Μωυσέως καὶ προφητῶν ἀλογήσαντες, καὶ αὐτοῦ καταπεφρονήκασι τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ, καίτοι ταῖς διδασκαλίαις προσεπάγοντος τὰς τερατουργίας, δι' ὧν ἦν εἰκὸς ἀναπείθεσθαι, καὶ μάλα ῥᾳδίως, ὅτι Θεὸς ὢν φύσει, γέγονεν ἄνθρωπος, ἅπασαν μὲν ἀνασώ- a **369 A.** σων τὴν ὑπ' οὐρανὸν, πρὸ δέ γε τῶν ἄλλων ἁπάντων αὐτούς. ὅτι δὲ τὸ χρῆμα τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ εἰς ἐλέγχου δύναμιν εἴη ἂν, καὶ μάλα εἰκότως, σαφηνιεῖ λέγων αὐτὸς ὁ Χριστός "Ἄνδρες "Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς "ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὴν, ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ "κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε." πῶς δὲ τὸ πλεῖον ἐν Χριστῷ παρὰ τὸν Ἰωνᾶν; ὁ μὲν γὰρ ἠπείλησε μόνον Νινευίταις τὴν καταστροφὴν, ὁ δέ γε Κύριος ἡμῶν

Hier. v. 14.

Ib. xxiii. 29.

S. Matth. xii. 41.

2. ἄκουε Edd. ὅτι assumptum ex B.D. 5. δὴ] δὲ D. 7. θεσπέσιος deest in Edd. 10. δὲ] τε D. 11. ἀπαθὴς pro ἀπειθὴς Edd. 13. προφήτου διακηρύξαντος B.D. προδιακηρ. Edd. μεταπλάττονται B. μετεπλάττοντο D. Edd. 14. χρῆναι pro δεῖν ἐλέσθαι B. invitis D. Edd. 15. προφητῶν] προφ. (sic) Aub. προφητοῦ Pont. 16. Haec τοῦ π. ἡμ. Σωτῆρος assumpta ex B.D. 21. χρῆμα B.D. πρᾶγμα Edd. 22. σαφηνιεῖ] σαφηνίζει Edd. Statim αὐτὸς ὁ Χρ. λέγων inverso ordine B. 23–25. ἀναστήσονται—ἰδοὺ] μετανοήσαντες εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, κατακρινοῦσι τὴν γενεὰν ταύτην ἰδοὺ γὰρ Edd. 25. Ab Ἰωνᾶ ad Ἰωνα transilit D. 26. περὶ τοῦ Ἰωνᾶ; Edd. 27. Haec Κύριος ἡμῶν Ἰ. ὁ assumpta ex B.D. ὁ suprascriptum D.

Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς δι' ἀῤῥήτου τερατουργίας καταπλήττων b ἐθαυμάζετο· ὁλκὸς δὲ πρὸς πίστιν ἀείπως ἐστὶ συντρέχον τῷ λόγῳ τὸ θαῦμα. οἰκονομικώτατα τοίνυν ἀποστέλλεται κηρύξων ὁ μακάριος Ἰωνᾶς τοῖς κατῳκηκόσι τὴν Νινευὶ ὅτι ἀνέβη ἡ κραυγὴ τῆς κακίας αὐτῶν πρὸς τὸν τῶν ὅλων Θεόν. ἠγνόηκε μὲν γὰρ παντελῶς οὐδέν· εἰ δὲ δὴ κινοῖτο πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν τισὶ πεπλημμελημένων, τότε καὶ ἀναβῆναί φησι πρὸς ἑαυτὸν τὴν ἐκ τῶν ἔργων καταβοήν. κριτὴς γάρ ἐστι τῶν ὅλων ὡς Θεός. καταβοῆσαι δὲ λέγεται καὶ τῆς Gen. iv. 10; xviii. 21. c τοῦ Καῒν μιαιφονίας τὸ Ἄβελ αἷμα, καὶ πόλεων δὲ τῶν ἐν Σοδόμοις τῆς αἰσχρουργίας ἡ ἀγριότης.

3 Καὶ ἀνέστη Ἰωνᾶς τοῦ φυγεῖν εἰς Θαρσεῖς ἐκ προσώπου Κυρίου, καὶ κατέβη εἰς Ἰόππην, καὶ εὗρε πλοῖον βαδίζον εἰς Θαρσεῖς, καὶ ἔδωκε τὸ ναῦλον αὐτοῦ, καὶ ἐνέβη εἰς αὐτὸ, τοῦ πλεῦσαι μετ' αὐτῶν εἰς Θαρσεῖς ἐκ προσώπου Κυρίου.

Ἰόππη μὲν οὖν Παλαιστίνης ἐστὶ πόλις, ἐπ' αὐτῇ θαλάσσῃ κειμένη· ἐπίνειον δὲ τῶν ἐπιτηδείων τοῖς ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἐπὶ d ναυτιλίαν ἰοῦσι καὶ εἰς πόλεις μάλιστα τὰς πρὸς ἠῶ. κάτεισι δὴ οὖν ὁ Προφήτης, εἶτα πλοῖον ἀπαῖρον εἰς Θαρσεῖς καταλαβών· προετέθειτο γὰρ τῇ νηῒ κατὰ τὸ εἰκὸς ὁ αὐτόθι δρόμος· ἐδίδου τὸ ναῦλον, καὶ συναπέπλει τοῖς ἄλλοις. Θαρσεῖς δέ φησι τοὺς νῦν καλουμένους Ταρσοὺς, ἤτοι Ταρσόν. τινὲς μὲν οὖν οἴονται πόλιν διὰ τούτου κατασημαίνεσθαι τὴν παρ' Αἰθίοψι καὶ Ἰνδοῖς, καὶ ἔστι μὲν ὁμολογουμένως παρ' ἐκείνοις Θαρσεῖς· ἡ γοῦν σύμπασα τῶν Ἰνδῶν διὰ τοῦ Θαρσεῖς σημαίνεται χώρα· πλὴν εἴς γε τὸ παρὸν οὐκ ἐκεῖνο οἶμαι

1. *ἀῤῥήτην τερατουργίαν* Edd. 2. *ὁλκὸς δὲ πρὸς πίστιν ἀείπως ἐστι* D. nisi quod *ὁλκὸν* scribit. *ὁλκὸς δέ πως ἀεὶ πρὸς πίστιν ἐστὶ* Edd. *ἕλκων τε πρὸς πίστιν ἀεί πως εἶχε* B. 4. *μακάριος* deest in Edd. 5. *τῆς κακίας αὐτῶν* D. Edd. (95, 130, 185, 240, 311.) *αὐτῆς* (sic) B. 7. *τισὶ* assumptum ex B.D. 8. *καταβολήν* Aubertus. 12. Θαρσεῖς B.D. (א Alex.) Θαρσὶς (bis) Edd. 14. *ἀνέβη* D. (Vat.) 15. *εἰς Θαρσεῖς* om. D. (240.) 16. *οὖν* om. B. 17. *τοῖς* deest in Edd. 20. *προετέθειτο* B. *προυτέθειτο* Edd. *προστέθειτο* D. *νηῒ κατὰ τὸ εἰκὸς* B.D. Νινευὶ Edd. 22. Ταρσὸν] *ταρσί* D. 26. *ἐκείνην* Edd.

βούλεσθαι δηλοῦν τὸν λόγον· ὅτι τοῖς ἀποπλεῖν ἐθέλου- e
σιν ἐπὶ τὰ Ἰνδῶν ἔθνη, γένοιτ' ἂν εἰκότως οὐ διά γε τῆς
Ἰόππης ὁ πλοῦς, ἀλλὰ διὰ θαλάσσης μᾶλλον τῆς Ἐρυθρᾶς,
εἰ μὴ ἄρα τις οἴοιτο τυχὸν βεβουλῆσθαι τὸν Προφήτην διὰ
Περσῶν τε καὶ Ἀσσυρίων εἰς Αἰθίοπας τοὺς ἐσωτάτω
ποιεῖσθαι τὴν ἀποδρομήν. ἀλλ' ἠλίθιον οἶμαι τὸ χρῆμα
παντελῶς· Θαρσεῖς δὴ οὖν ἔοικεν ἀποκαλεῖν, ὡς ἔφην, τοὺς
νυνὶ Ταρσούς· Κιλίκων δὲ αὕτη πόλις, τὸ Κύδνου πίνουσα a 370 A.
νᾶμα, καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς πρόποδας τοῦ Ταύρου κειμένη·
ὄρος δὲ τοῦτο Κιλίκων παμμέγεθες. ἀπαίρει γοῦν ὁ Προ-
φήτης, καὶ πρόφασις αὐτῷ τῆς ἀποδημίας τὸ φυγεῖν ἀπὸ
προσώπου τοῦ Θεοῦ. ἐνταῦθα λοιπὸν οὐκ ἀζήτητος ἡμῖν ὁ
λόγος, μᾶλλον δὲ τῆς φυγῆς ὁ τρόπος. οἶμαι δὴ οὖν ὅτι τὸ
παραιτήσασθαι τὴν ἀποστολὴν καὶ οἱονεὶ κατοκνῆσαι τὴν
διακονίαν, τοῦτό ἐστι τὸ φυγεῖν ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ.

Ἄπεισι δὲ εἰς Θαρσεῖς ἀνθ' ὅτου, καὶ ὅ, τι διεσκεμμένος,
οὐκ ἔχω νοεῖν. εἰ μὴ ἄρα τις ἐκεῖνο καθ' ἑαυτὸν ἐννοήσειεν, b
ὅτι μικρά τις καὶ ἐν αὐτῷ, καθὰ καὶ ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις
ἁγίοις ἡ περὶ Θεοῦ διάληψις ἦν· ᾤοντο γάρ τινες, μόνης τῆς
Ἰουδαίων χώρας ἀνῆφθαι τὸ κράτος τὸν τῶν ὅλων Θεὸν,
συστέλλεσθαι δὲ ὥσπερ ἐν αὐτῇ καὶ γῆς ἀπανίστασθαι τῆς
ἑτέρας. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Ἰακὼβ ἀπεφοίτα μὲν κατὰ
καιροὺς τῆς πατρῴας ἑστίας, ἠπείγετο δὲ πρὸς Λάβαν, καὶ
εἰς τὴν μέσην τῶν ποταμῶν. εἶτα κατηυλίζετο μὲν ἐν χώρᾳ
τινὶ, λίθον δὲ ὑποθεὶς τῇ κεφαλῇ κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐκάθευδεν.
εἶτα τὴν κλίμακα τεθέαται τὴν ἐκ γῆς διήκουσαν εἰς οὐρανὸν, c
καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντάς τε καὶ καταβαί-
νοντας δι' αὐτῆς, ἐπεστηριγμένον δὲ ἐν αὐτῇ τὸν Κύριον.

2. τὰ] + τῶν Edd. invitis B.D. γένοιτο D. 3. Ἰόπης D. 4. τυχὸν assumptum ex B.D. 6. τὸν ἀπόδρομον Edd. οἶμαι assumptum ex B.D. 7. ὡς ἔφην desunt in Edd. 8. νῦν iid. τε pro δὲ D. 9. Ταύρου D. Ταρσοῦ Edd. 10. γοῦν B. μὲν D. μὲν οὖν Edd. 12–15. Ab Θεοῦ ad Θεοῦ transilit D. 15. Haec τοῦτό ἐστι accesserunt ex B. 16. πάρεισι Edd. invitis B.D. 17. νοήσειεν D. 18. καθὼς Edd. 21. γῆς om. D. 25. ἐπιθεὶς b. invitis D. Edd. τὸ assumptum ex B.D. 27. τε om. B.b. habet D.

Gen. xxviii. 16. ἔφασκέ τε διαναστάς "Ὅτι ἔστι Θεὸς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ,
"ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν." οἶμαι δὴ οὖν, ὅτι τοιοῦτόν τι καθ' ἑαυ-
τὸν ἐννενοηκὼς καὶ ὁ μακάριος Προφήτης, τῆς μὲν Ἰουδαίας
ἀπενοσφίζετο, ἀπεχώρει δὲ εἰς πόλεις τὰς Ἑλληνικάς. τοῦ
δὲ κατοκνῆσαι τὴν πρόφασιν, καὶ μὴ προθύμως ἑλέσθαι
d πληροῦν τὴν διακονίαν, ἐξ αὐτῶν εἰσόμεθα τῶν αὐτοῦ λόγων.
διεκήρυξε μὲν γὰρ ὕστερον ἀπελθών· ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἐκβέ-
βηκεν αὐτῷ τὰ τῆς προφητείας εἰς πέρας, λελύπηται σφόδρα,
Infra iv. 2, 3. καὶ δὴ καὶ ἔφασκεν "Ὦ Κύριε, οὐχ οὗτοι οἱ λόγοι μου ἔτι
"ὄντος μου ἐν τῇ γῇ μου; διὰ τοῦτο προέφθασα τοῦ φυγεῖν
"εἰς Θαρσεῖς, διότι ἔγνων ὅτι σὺ εἶ ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων,
"μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις·
"καὶ νῦν, Δέσποτα Κύριε, λάβε τὴν ψυχήν μου ἀπ' ἐμοῦ,
e "ὅτι καλὸν τὸ ἀποθανεῖν με ἢ ζῆν." οὐκ ἠγνόησε μὲν γὰρ ὡς
προφήτης τῆς διακονίας τὸ πέρας· ἐδεδίει γεμὴν μὴ ἄρα τῶν
δι' αὐτοῦ κηρυγμάτων οὐκ ἐνηνεγμένων εἰς πέρας, ἀγνοή-
σωσι μὲν Νινευῖται τοῦ κατοικτείραντος Θεοῦ τῆς χρηστό-
τητα, διαχρήσωνται δὲ, καὶ ἀνέλωσιν αὐτὸν, ὡς βωμολόχον,
ὡς ἀπατεῶνα καὶ ψευδοεπῆ, καὶ εἰκῇ πονεῖν αὐτοὺς ἀναπεπει-
κότα. προαλὲς γὰρ ἀεὶ τὸ βάρβαρον εἰς ὀργὰς, καὶ λίαν
ἑτοίμως ἀποταυρούμενον, κἂν εἰ μὴ πρόφασιν ἔχοι τῆς
μανίας εὔλογον.

371 A. a
4 Καὶ Κύριος ἐξήγειρε πνεῦμα μέγα εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐγένετο
κλύδων μέγας ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ τὸ πλοῖον ἐκινδύνευε συν-
5 τριβῆναι. καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ναυτικοὶ καὶ ἀνεβόων ἕκαστος
πρὸς τὸν θεὸν αὐτῶν, καὶ ἐκβολὴν ἐποιήσαντο τῶν σκευῶν τῶν
ἐν τῷ πλοίῳ εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ κουφισθῆναι ἀπ' αὐτῶν.

Κατεξανίσταται μὲν τῆς νεὼς τὸ κλυδώνιον, οἰκονομοῦντος
Θεοῦ καὶ πνευμάτων ἀγρίαις ἐμβολαῖς διακυκῶντος τὴν

6. *οἰησόμεθα* D. 9. *ἔτι* assumptum ex B.D. 21. *ἔχῃ* Edd. invitis B.D. 23. *μέγα* assumptum ex B. (22. al.) deest in D. 26. *αὐτων* B.D.F. (Alex. XII.) *αὐτοῦ* Edd. (Vat. ℵ XII suprascript.) *τῶν* alt. om. Edd. 28. *νεὼς* B.D. *ναὸς* Edd. 29. *ἀγρίων ἐκβολαῖς* iid.

θάλασσαν· ἐμπίπτει δὲ τοῖς πλωτῆρσι τὸ δεῖμα, καὶ ὁ λόγος b ἦν ἤδη περὶ τῶν ἐσχάτων αὐτοῖς, ἀποτριζούσης μὲν, κατὰ τὸ εἰκὸς, τῆς ὁλκάδος, μονονουχὶ δὲ καὶ ἀπειλούσης ἤδη πως, ὅτι δὴ μέλλοι συνθραύεσθαι. κέχρηται δὲ ταῖς ἐξ ἔθους ἐπικουρίαις ὁ τῶν ναυτῶν ὅμιλος, καὶ ἀποφορτίζει τὴν ναῦν, ὡς ἂν ὑψοῦ τε εἴη κυμάτων, εὐπετεστέρα δὲ οὕτω λοιπὸν ἐποχοῖτο τοῖς ὕδασι. μέγα δὲ πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ χειμάζεσθαι, τὸ καὶ αὐτοὺς τοῖς δείμασι βεβλῆσθαι τοὺς ναυτίλους, καὶ σωτῆρας ἥκειν αὐτοῖς τοὺς ἰδίους θεοὺς ἐκτενέστατα παρακαλεῖν, ὡς ἀπεγνωκότας ἤδη τῆς σωτηρίας. c

Ἰωνᾶς δὲ κατέβη εἰς τὴν κοίλην τοῦ πλοίου καὶ ἐκάθευδε καὶ
ἔρεγχε. καὶ προσῆλθε πρὸς αὐτὸν ὁ πρωρεὺς καὶ εἶπεν αὐτῷ 6
Τί σὺ ῥέγχεις; ἀνάστα καὶ ἐπικαλοῦ τὸν θεόν σου, εἴπως διασώσει ὁ Θεὸς ἡμᾶς καὶ μὴ ἀπολώμεθα.

Ἁρμόσειεν ἂν ἥκιστά γε νήψεσι προφητικαῖς τὸ ῥᾴθυμον εἰς εὐχὰς, κινδύνων ἐπηρτημένων, καὶ τὸ ὑπτιοῦσθαι φιλεῖν, καλούντων εἰς πόνους καιροῦ καὶ πράγματος, ἐφ᾽ ᾧπερ ἂν d πρέποι μᾶλλον τὸν τῶν ὅλων ἐκμειλίσσεσθαι Θεόν. ὅθεν ἔστιν ἐννοεῖν, ὡς πρὸ χειμῶνος ὁ ὕπνος ἦν· εἰωθότος δὲ σφόδρα κατηρεμεῖν τὸ καὶ εἰς αὐτὴν καθικέσθαι τοῦ πλοίου τὴν κοίλην. φίλον γὰρ ἀεὶ τοῖς ἁγίοις καὶ περισπούδαστον, τὸ τύρβης ἀποφοιτᾶν, καὶ ὄχλων ἀπονοσφίζεσθαι, καὶ διατελεῖν κατὰ μόνας, καθὰ καὶ ὁ θεσπέσιος προφήτης Ἱερεμίας "Ἀγαθὸν ἀνδρὶ, φησὶν, ὅταν ἄρῃ ζυγὸν ἐκ νεότητος αὐτοῦ· Thren. iii. 27, 28. "καθίσεται κατὰ μόνας, ὅτι ἦρεν ἐφ᾽ ἑαυτῷ." ἀνακεκράγει δὲ πάλιν περὶ τῆς τῶν ἀπειθούντων πληθύος "Κύριε παντο- Hier. xv. 16, 17.

4. μέλλει συνθραῦσθαι Edd. 6. τε εἴη D. Edd. μὲν ἴοι B. 7. ἐποχοῖτο D. ἐποχῆται B. ἐποιχοῖτο Edd. 9. ἐντενέστατα Edd. 13. ἀνάστηθι F. Edd. (XII ex corr.) Statim καὶ assumptum ex D. (ℵ A.V.) διασώσει B.D. (22. al.) διασώσῃ F. (ℵ A. V. XII.) σώσῃ Edd. (87, 97.) 14. μὴ B.D. (ℵ 49, 233.) οὐ μὴ Edd. (οὐ suprascr. XII.) 15. γε assumptum ex b. 16. φιλεῖν B. δοκεῖν D. Edd. 19. δὲ B.D.b. γὰρ Edd. 21. κοίλην D. Edd. κοιλίαν B. 22. τύρβης b. τρυφῆς D. Edd. 23. καθὼς Edd. ὁ θ. πρ. desunt in iisd. 25. κατὰ μόνας] + καὶ σιωπήσει Aub. invitis B.D. 26. τῶν assumptum ex B.D.

e "κράτορ, οὐκ ἐκάθισα ἐν συνεδρίῳ παιζόντων αὐτῶν, ἀλλ' "ηὐλαβούμην ἀπὸ προσώπου χειρός σου· κατὰ μόνας ἐκαθή-"μην, ὅτι πικρίας ἐνεπλήσθην." τὸ δέ γε ἰζῆσαι κατὰ μόνας, τὸν ἠρεμαῖον οἶμαί που κατασημαίνει βίον, καὶ τὸ ἀπαλλάττεσθαι μερίμνης καὶ φροντίδος βιωτικῆς, καὶ τὸ μὴ ἀναμὶξ ἰέναι τοῖς ἄλλοις, οἱ τὴν φιλήδονον καὶ φιλόσαρκον τετιμήκασι ζωήν. ἀπονυστάζει δὴ οὖν ὁ Προφήτης, οὐκ ἀφειδήσας
372 A. a τοῦ πρέποντος, ἀλλ', ὡς ἔφην ἤδη, πρὸ τῆς τῶν χειμώνων ἐμβολῆς. διανύττει γεμὴν ὁ πρωρεύς, χρῆναι δὴ μᾶλλον εἰπὼν ἐπικαλεῖσθαι τὸν Θεὸν αὐτοῦ. λυπεῖ γὰρ ἀείπως τοὺς κινδυνεύοντας τὸ δοκεῖν ἀμείνους δειμάτων εἶναί τινας, καὶ οὐκ ἐν καιρῷ τιμῆσαι τὸ ῥᾴθυμον.

7 Καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ Δεῦτε βάλωμεν κλήρους καὶ ἐπιγνῶμεν τίνος ἕνεκεν ἡ κακία αὕτη ἐστὶν ἐν ἡμῖν.
b καὶ ἔβαλον κλήρους καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ Ἰωνᾶν.

Περιεργότατα μὲν οἱ πλωτῆρες καὶ ἀσύνηθές τι μελετῶσι καὶ ξένον, τὸ ἐπείγεσθαι κλήρῳ διαμαθεῖν τὸν ἐφ' ᾧ λελύπηται ὁ Θεός. πλὴν οἰκονομεῖται καὶ τοῦτο χρησίμως, ὡς ἂν γένοιτο καταφανὴς ὁ νομίσας δύνασθαι φυγεῖν ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ· πίπτει γὰρ ὁ κλῆρος ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὸν ἐκ τοῦ πράγματος ἔλεγχον ὑπομένων ὁρᾶται. ἐδεδίει γὰρ, κατὰ τὸ εἰκὸς, τῆς οἰκείας σκέψεως προαλεστέραν ποιεῖσθαι τὴν κατάῤῥησιν. καλὸν οὖν ἄρα καὶ σοφὸν τοῖς ἐθέλουσι τηρεῖν,
Sir. iv. 26. c τό "Μὴ αἰσχυνθῇς ὁμολογῆσαι ἐφ' ἁμαρτίαις σου."

8 Καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν Ἀπάγγειλον ἡμῖν, τίνος ἕνεκεν ἡ κακία αὕτη ἐστὶν ἐν ἡμῖν· τίς σου ἡ ἐργασία ἐστὶ, καὶ πόθεν ἔρχῃ, καὶ ποῦ πορεύῃ, καὶ ἐκ ποίας χώρας, καὶ ἐκ ποίου λαοῦ εἶ σύ;

9. ἐκβολῆς Edd. 13. βάλλωμεν Edd. (62, 153.) 14. ἐστὶν ἐν ἡμῖν B.D. ἐφ' ἡμῖν [ὑμῖν F.] ἐστι F. Edd. (153, 310.) 16. περιεργότατον Edd. 18. ὁ om. B. 20. ἐπ' αὐτῷ D. 25. εἶπαν B.D. (א Alex. XII.) εἶπον Edd. (Vat.) ἀνάγγειλον F. Edd. Statim δὴ add. F. Edd. (XII mg.) 26. ἐν om. F. Edd. 27. χώρας] + εἶ σὺ B. invito D. σὺ εἶ inverso ordine B. (XII.)

καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς Δοῦλος Κυρίου ἐγώ εἰμι, καὶ τὸν Κύριον 9
Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐγὼ σέβομαι, ὃς ἐποίησε τὴν θάλασσαν καὶ
τὴν ξηράν. καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἄνδρες φόβον μέγαν καὶ εἶπαν 10
πρὸς αὐτόν Τί τοῦτο ἐποίησας; διότι ἐπέγνωσαν οἱ ἄνδρες, d
ὅτι ἐκ προσώπου Κυρίου ἦν φεύγων, ὅτι ἀπήγγειλεν αὐτοῖς.

Φιλοπευστοῦσι χρησίμως, ὡς ἤδη μὲν κλήρῳ τὸν αἴτιον ἐπεγνωκότες, οὐ μὴν ἔχοντες σαφῶς διειδέναι τῆς πλημμελείας τὸν τρόπον. ἐπειδὴ δὲ ἦσαν εἰδωλολάτραι, ποῖον μὲν αὐτῷ τὸ ἐπιτήδευμα, ποία δὲ χώρα καὶ πόλις, καὶ ἐκ ποίων ἔρχεται λαῶν προστετάχασιν εἰπεῖν, ζητοῦντες οἶμαι μαθεῖν, ποίῳ προσκέκρουκε Θεῷ. ἴδιος γὰρ ἦν καὶ τῶν ἐμπλεόντων e
ἑκάστῳ, καὶ οὐχ εἷς ὁ πάντων Θεός. ᾤοντο δὲ, ὅτι τὸν λελυπημένον ἐπ' αὐτῷ θεραπεύσαντες δαίμονα, τὰ ἐκ τοῦ χειμῶνος ἀποκρούσονται βλάβη. ἐπειδὴ δὲ ὁ Προφήτης δοῦλον ἑαυτὸν ὠνόμαζε Θεοῦ τοῦ τεκτηναμένου γῆν τε καὶ οὐρανὸν, καὶ αὐτὸν ἔφη ποιεῖσθαι προσκυνητὸν, συνῆκαν εὐθὺς ὅτι πέφευγεν ἐκ προσώπου Θεοῦ. συνῆκαν δὲ ὅπως; ὅτι μὴ ἐξῆν Ἰουδαίοις τῆς ἐκνεμηθείσης αὐτοῖς ἀπονοσφίζεσθαι χώρας, μήτε μὴν ἀλλοφύλοις ἐπιφοιτᾶν, μήτε πό- a 373 A.
λεσιν ἐμβάλλειν εἰδωλολατρεῖν εἰθισμέναις. μῶμος δὲ τὸ χρῆμα παρ' αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἀνύποπτον εἰς ἀπόστασιν· ἐδόκει δὴ εἶναι καὶ ἔξω νόμου, καὶ τῶν ἐν αἰτίᾳ καὶ δίκῃ. καὶ γοῦν ὁ μὲν Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἀπολισθήσειν αὐτοῦ τῆς σωτηρίας, τῆς ὡς ἐν πίστει φημὶ, διεβεβαιοῦτο σαφῶς, εἰ μὴ ἕλοιντο καταδράττεσθαι παρόντος ἔτι καὶ ἐνδημοῦντος ἐν κόσμῳ· ἔφασκε γάρ "Ἔτι μικρὸν χρόνον μεθ' S. Joan. vii.33,34.
" ὑμῶν εἰμὶ, καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με. ζητήσετέ με b

1. *Κύριον* assumptum ex D. deest in F. Edd. (87. al.) 2. *σέβομαι*] *φοβοῦμαι* F. Edd. (23, 91, 130, 153, 311.) 4. *ἐπέγνωσαν* B.D. (198, 240.) *ἔγνωσαν* Edd. Post haec D. non contuli, nisi paucis locis. 6. *ἐγνωκότες τὸν αἴτιον* b. 7. *οὐ μὴν* B.b. *οὐκ* Edd. 10. *μαθεῖν* assumptum ex B. *που* b. Neutrum habent Edd. 11. *καὶ* assumptum ex B. 20. *εἰδωλολατρίαις* Edd. 22. *τῶν* deest in Edd. 23. Haec *ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς* accesserunt ex B. 24. *αὐτοῦ* B. *αὐτοὺς* Edd. 26. *Ἔτι μ. χρ. μεθ' ὑμῶν*] *ὅτι μεθ' ὑμῶν μικρὸν χρονὸν* iid.

"καὶ οὐχ εὑρήσετε· καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε "ἐλθεῖν·" οἱ δὲ τὴν Ἰουδαίων ἀπόστασιν ἐπὶ τὰ ἔθνη κατονειδίζοντες, ἔφασκον ἀμαθῶς "Ποῦ μέλλει οὗτος πορεύεσθαι "ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὑρήσομεν αὐτόν ; μὴ εἰς τὴν διασπορὰν "τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι, καὶ διδάσκειν τοὺς "Ἕλληνας ;" ὡς γὰρ ἐξίτηλόν τε καὶ ἔξω τριβῆς, καὶ συνηθείας ὡς ἀπωτάτω τοῖς παρ' αὐτοῖς, ὑπὸ μῶμον ἄγουσι τὸ τοῖς Ἑλλήνων ἀναφύρεσθαι δήμοις. ὅτι τοίνυν οὐ μεμένηκεν
c ἐν τοῖς τῆς Ἰουδαίας ὅροις, συνέπλει δὲ αὐτοῖς εἰς Ταρσοὺς, δέχονται τὰς ὑποψίας, διατεκμαίρονται δὲ ὅτι παραιτεῖται τάχα που καὶ τὴν ἐν νόμῳ ζωὴν, καὶ τοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔθεσιν ἑαυτὸν ἐπιδοὺς, τὴν ὡς ἐκ προσώπου Θεοῦ μεμελέτηκε φυγήν.

S. Joan. vii. 35.

11 Καὶ εἶπαν προς αὐτόν Τί σοι ποιήσομεν, καὶ κοπάσει ἡ θάλασσα ἀφ' ἡμῶν ; ὅτι ἡ θάλασσα ἐπορεύετο, καὶ ἐξήγειρε μᾶλλον
12 κλύδωνα. καὶ εἶπεν Ἰωνᾶς πρὸς αὐτούς Ἄρατέ με καὶ
d ἐμβάλετε εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ κοπάσει ἡ θάλασσα ἀφ' ὑμῶν· διότι ἔγνωκα ἐγώ, ὅτι δι' ἐμὲ ὁ κλύδων οὗτος ὁ μέγας ἐφ' ὑμᾶς ἐστιν.

Δεδίασι μὲν ἀγριαίνουσαν κατ' αὐτῶν οὐ φορητῶς τὴν θάλασσαν· καταπεφρίκασι δὲ οὐδὲν ἧττον τὸν τῶν Ἑβραίων Θεόν· οὐ γὰρ ἦσαν ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἐνούσης αὐτῷ δυνάμεώς τε καὶ δόξης, καίπερ ὄντες ἀλλογενεῖς. ἐπειδὴ δὲ δοῦλον ἑαυτὸν ἔφη Θεοῦ, διαποροῦσι λοιπὸν καὶ μερίζονται τὰς
e γνώμας. ὀκνοῦσι μὲν γὰρ τὸν φόνον, ὑποβλεπόμενοι τὴν ὀργὴν τοῦ πάντα ἰσχύοντος Θεοῦ. ἐπιθρωσκούσης δὲ τῆς θαλάσσης αὐτοῖς οὐ μεῖον ἢ πρὶν, ἀναγκαίαν τὴν ὑπέρ γε σφῶν αὐτῶν ποιοῦνται φροντίδα. ταύτητοι παρακαλοῦσιν εἰπεῖν τὸ, τί ἂν γένοιτο παρ' αὐτῶν, καὶ κατευνασθήσεται μὲν

1. ἐγώ εἰμι inverso ordine Edd. 5. καὶ deest in Edd. 12. δοὺς iid. 17. βάλετε B. 18. οὗτος ὁ μέγας hoc ordine B. (26, 95, 114, 185, 228.) 29. τὸ om. B.

ὁ κλύδων, κατηρεμήσει δὲ καὶ τὸ κῦμα, καὶ τὸν ἐπὶ τοῖς ἐσχάτοις αὐτοὶ διαφεύξονται κίνδυνον. τί οὖν ὁ Προφήτης; ὁμολογεῖ τὸ πλημμέλημα, καὶ προσκεκρουκὼς αἰσχύνεται, καὶ τῆς ἑαυτοῦ δυσβουλίας καταψηφίζεται· Ἄρατέ με γάρ φησι καὶ ἐμβάλετε εἰς τὴν θάλασσαν. μονονουχὶ γὰρ τοῦ a 374 A.
κατοκνῆσαι τὴν ἀποστολὴν ἐξαιτεῖσθαι παρ' αὐτῶν δεῖν ἔφη τὰς δίκας. ᾔδει γὰρ ὅτι σπένδεταί πως τῇ νηῒ τὸ κλυδώνιον, εἰ λάβοι τὸν ζητούμενον, καὶ καταλήξει τῆς μάχης ἡ θάλασσα, ἔχουσα λοιπὸν τὸν προσκεκρουκότα.

Καὶ παρεβιάζοντο οἱ ἄνδρες τοῦ ὑποστρέψαι εἰς τὴν γῆν, καὶ οὐκ 13
ἠδύναντο, ὅτι ἡ θάλασσα ἐπορεύετο καὶ ἐξηγείρετο μᾶλλον ἐπ'
αὐτούς. καὶ ἀνεβόησαν πρὸς Κύριον καὶ εἶπον Μηδαμῶς Κύριε, 14 b
μὴ ἀπολώμεθα ἕνεκεν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου τούτου, καὶ
μὴ δῷς ἐφ' ἡμᾶς αἷμα δίκαιον, ὅτι σὺ Κύριε ὃν τρόπον
ἐβούλου πεποίηκας. καὶ ἔλαβον τὸν Ἰωνᾶν καὶ ἔβαλον αὐτὸν 15
εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἔστη ἡ θάλασσα ἐκ τοῦ σάλου αὐτῆς.

Ἑαυτοῦ μὲν τὸν θάνατον ὁ Προφήτης κατεψηφίζετο, καὶ τῷ κινδύνῳ τῆς ἰδίας ψυχῆς καταλύειν αὐτοὺς ἠξίου τὸ δεῖμα. οἱ δὲ ἦσαν ἔτι περιδεεῖς καὶ ὀκνηροὶ πρὸς μιαιφονίαν, δοῦλον δὲ ὄντα Θεοῦ σώζειν ἤθελον, καὶ ζῶντα δοῦναι c
τῇ χέρσῳ· οὕτω δὲ μᾶλλον ἀποφορτίσασθαι τὴν ὀργήν. ταύτῃτοι παρεβιάζοντο καὶ προσοκεῖλαι τὴν ναῦν, ἀλλ' ἦν τῶν ἐγχειρημάτων ἀνήνυτος ὁ σκοπὸς, ἄμαχον αὐτοῖς τὸ κῦμα διανιστάντος τοῦ πνεύματος, καὶ ἀγριωτέραις ὁρμαῖς καταθέοντος τῆς ὁλκάδος. ταύτῃτοι λοιπὸν ἐκμειλίσσονται μὲν διὰ προσευχῆς, συγγνώμονα δὲ παρακαλοῦσιν αὐτοῖς γε-

5. *βάλετε* ut supra B. 8. *λάβοι τὸν*] *λάβῃ τὸ* Edd. *καταλήξοι* iid. 10. *ὑποστρέψαι* B. (42.) *ἐπιστρέψαι* Edd. 11. *ἐξεγείρετο* Edd. 13. *ἕνεκα* Edd. (228.) 14. *ὅτι* B. (Alex. XII.) *διότι* Edd. (Vat. XII mg.) 15. *ἔβαλον* B. (א) *ἐνέβαλον* Edd. (Alex.) 16. *ἡ θάλασσα* deest in F. Edd. (240.) Statim *ἐκ* om. B. 18. *αὐτοῖς* Edd. 19. *καὶ* om. B. 23. *κοπὸς* pro *ὁ σκ.* Edd. 26. *αὐτοῖς γίνεσθαι παρακ.* Edd.

νέσθαι τὸν Θεὸν, οὐ φονᾶν ἐθέλουσιν, ἀλλ' ὡς τοῖς αὐτοῦ
d παραχωροῦσι κρίμασι, καταβιαζομένοις τε λοιπὸν πρὸς τὸ
δοῦναι τῇ θαλάσσῃ τὸν Ἰωνᾶν, καὶ δὴ καὶ δεδώκασιν. ἡ δὲ
λαβοῦσα, σπένδεται μόλις, ἁπλοῖ δὲ γαλήνην, καὶ δίδωσι
τοῖς ναυτίλοις τοῦ σώζεσθαι τὴν ἐλπίδα· πανταχοῦ δὲ τοῖς
θείοις εἴκουσα νεύμασι, καὶ δεσποτικοῖς προστάγμασιν ὑπηρ-
ετοῦσα γοργῶς, ἐξ αὐτῶν ἐφαίνετο τῶν πραγμάτων.

16 Καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἄνδρες φόβῳ μεγάλῳ τὸν Κύριον, καὶ ἔθυσαν
e θυσίας τῷ Κυρίῳ καὶ ηὔξαντο εὐχάς.

Ὠφέληνται λίαν, ἕνα τε τὸν φύσει Θεὸν εἶναι πιστεύουσι,
καίτοι μεμερισμένοι πρὸς ἔκτοπον πλάνησιν, καὶ μυρίους
εἶναι νομίζοντες ἀνὰ τὸν κόσμον θεούς. τοιγάρτοι θύουσι
τῷ φύσει καὶ μόνῳ καὶ ἀληθῶς Θεῷ, παρέντες τοὺς ἑαυτῶν,
καὶ ἐῤῥῶσθαι φράσαντες τοῖς ἐξ ἀπάτης τετιμημένοις, καὶ
τὴν Θεῷ πρέπουσαν ὑποκλέπτουσι δόξαν. ἐπαγγέλλονται
δὲ καὶ εὐχὰς, καίτοι τοῦτο δρᾶν εἰωθότες τοῖς ἐναλίοις δαί-
375 A. a μοσι. δοκεῖ γὰρ Ἑλλήνων παισὶ καὶ τὸ τῆς θαλάσσης
ἀνῆφθαι κράτος Ποσειδῶνά τινα· μῦθοι γὰρ πάντα τὰ παρ'
ἐκείνοις, τερθρεία τε καὶ ἀποπληξία δεινή. ἡμεῖς δὲ τὸν
Ps. lxxxviii. 10, 12. φύσει Θεὸν δοξάζοντες, αὐτῷ καί φαμεν ἀληθῶς "Σὺ δε-
"σπόζεις τοῦ κράτους τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ σάλον τῶν
"κυμάτων αὐτῆς σὺ καταπραΰνεις. σοί εἰσιν οἱ οὐρανοὶ
"καὶ σή ἐστιν ἡ γῆ· τὴν οἰκουμένην καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς
"σὺ ἐθεμελίωσας."

Κεφ. β'. Καὶ προσέταξεν Κύριος κήτει μεγάλῳ καταπιεῖν τὸν Ἰωνᾶν. καὶ

1. ἀλλ' ὡς] ἀλλὰ B. 4. δίδωσι] + μὲν Edd. 7. πραγμάτων] πράων (sic) iid. 8. ἐφόβησαν (sic) iid. 10. καὶ pro τὸν iid. πιστεύοντες Aub. 12. νομίζοντες] πιστεύοντες B. νομίζοντες B mg. 14. ἔῤῥεσθαι Edd. 17. καὶ assumptum ex B. 18. Ποσειδῶνί τινι Edd. 20. καί assumptum ex B. ἀληθῶς B. ἀληθεύοντες Edd. 21–24. τὸν δὲ—ἐθεμελίωσας] καὶ τὰ ἑξῆς iid. 25. Καὶ προσέταξε] προσέταξε δὲ B.

ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς b
νύκτας.

Προστάττει τῷ κήτει ὁ Θεὸς ἐν τῷ κατανεῦσαι· τὸ γὰρ ἐθελῆσαί τι πρὸς πέρας ἐλθεῖν, τοῦτο καὶ νόμος ἐστὶ, καὶ πλήρωσις, καὶ νόμου δύναμιν ἔχει. οὐ γάρ που φαμὲν, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἡμῖν αὐτοῖς, ἤγουν ἁγίοις ἀγγέλοις, ἐντετάλθαι τῷ κήτει τὸν τῶν ὅλων Θεὸν, ἐνηχοῦντά πως εἰς νοῦν τὸ πρακτέον, καὶ καρδίαις ἐνιέντα τὴν ὧν ἂν ἕλοιτο γνῶσιν. εὔηθες γὰρ κομιδῇ καὶ ἀποπληξίας οὐ μακρὰν τὸ c καὶ κνωδάλοις ἡγεῖσθαι κατὰ τοιόνδε τινὰ τρόπον τὸν τῶν ὅλων προσφέρεσθαι Θεὸν, ἀλλ' εἰ δή τι λέγοιτο προστάττειν ὅλως ἢ ζῴοις ἀλόγοις ἤγουν τοῖς στοιχείοις ἢ μέρει κτίσεως, νόμον εἶναί φαμεν καὶ πρόσταγμα τὸ αὐτῷ δοκοῦν. πάντα γὰρ εἴκει τοῖς αὐτοῦ νεύμασι, καὶ ἀπόῤῥητος μὲν ἡμῖν παντελῶς ὁ τῆς ὑπακοῆς τρόπος, ἐγνωσμένος δὲ πάντως αὐτῷ. καταπίνεται τοίνυν ὑπὸ τοῦ κήτους ἠδικημένος οὐδεν, καὶ ἦν ἐν αὐτῷ τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. d

Δόξειε δ' ἂν ἴσως τὸ χρῆμά τισιν ἀκαλλὲς εἶναί πως, καὶ πέρα λόγου τοῦ πρέποντος. ἀπιστήσουσι γὰρ καὶ πρό γε τῶν ἄλλων οἱ τὸν φύσει καὶ ἀληθῶς οὐκ εἰδότες Θεὸν, προσκείμενοι δὲ ταῖς τῶν δαιμόνων ἀπάταις. ἐροῦσι δέ Πῶς ἂν διεσώθη γεγονὼς ἐν κήτει; πῶς δὲ οὐκ ἂν ἐφθάρη καταπινόμενος; ἢ πῶς ἠνέσχετο τῆς ἐκφύτου θερμότητος; ὑγρότητι δὲ τῇ τοσαύτῃ περιεχόμενος, τῇ ἐν νηδύϊ φημὶ, πῶς διεβίω, μᾶλλον δὲ πῶς οὐκ ἐν ἴσῳ τροφῆς δεδαπάνηται καθεψόμενος; ἀσθενὲς γὰρ κομιδῇ καὶ πολὺ λίαν ἕτοιμον e εἰς καταφθορὰν τὸ σαρκίον. φαμὲν οὖν, ὅτι παράδοξον ἀληθῶς, καὶ λόγου καὶ συνηθείας ἐπέκεινα, νοοῖτ' ἂν εἰκότως τὸ συμβεβηκός. ἀλλ' εἰ Θεὸς λέγοιτο κατορθοῦν, τίς ὁ ἀπι-

5. πλήρωσις καὶ ν. δ. ἔχει D. Edd. πρόσταξις B. 8. καὶ καρδ.—γνῶσιν om. B. ἐνιέντα D. ἐνιόντα Edd. 9–11. τὸ τοιοῦτον pro καὶ ἀποπλ.—Θεὸν B. invito D. 11. λέγοιντο Edd. 13. φημὶ iid. 18. πως om. B. 19. ἀπιστοῦσι iid. 23. ἐκφύτου Edd. Legendum ἐμφύτου ut infra 376 a.

στήσων ἔτι; παναλκὲς γὰρ τὸ θεῖον, καὶ τὰς τῶν ὄντων φύσεις μεταπλάττον εὐκόλως πρὸς ὅπερ ἂν ἕλοιτο, καὶ τοῖς ἀῤῥήτοις αὐτοῦ νεύμασι τὸ ἀντεξάγον οὐδέν. τὸ γὰρ φθείρεσθαι πεφυκὸς, κρεῖττον ἂν γένοιτο καὶ φθορᾶς, αὐτοῦ
376 A. a γε θέλοντος, καὶ τὸ πεπηγὸς καὶ ἀκράδαντον, καὶ τοῖς τῆς φθορᾶς δυσάντητον νόμοις, πάθοι ἂν εὐκόλως τὴν φθοράν. φύσις γὰρ οἶμαι τοῖς οὖσι τὸ τῷ Κτίσαντι δοκοῦν. πλὴν κἀκεῖνο ἰστέον, ὅτι καὶ Ἑλλήνων παῖδες τοὺς παρά σφισιν αὐτοῖς συντεθέντες μύθους, Ἡρακλέα φασὶ τὸν Ἀλκμήνης καὶ Διὸς καταποθῆναι μὲν ὑπὸ κήτους, ἐκδοθῆναι δὲ πάλιν ἐκ τῆς ἐμφύτου θερμότητος, ἐψιλωμένης αὐτῷ τῆς κεφαλῆς, καὶ μόνης τριχὸς πεπονθότα τὴν ἀπόθεσιν. μέμνηται δὲ
b τῆς ἱστορίας Λυκόφρων· εἷς δὲ οὗτος τῶν παρ' αὐτοῖς λογάδων· ἔφη γὰρ περὶ αὐτοῦ,

Τριεσπέρου λέοντος, ὅν ποτε γνάθοις
Τρίτωνος ἠμάλαψε κάρχαρος κύων.

Ἀλλ' οὐκ ἐκ τῶν παρ' ἐκείνοις μυθολογουμένων τὰ θεῖα πιστούμεθα, διαμεμνήμεθα χρησίμως, τοὺς ἀπιστοῦντας ἐλέγχοντες, ὅτι καὶ τῆς παρ' αὐτοῖς ἱστορίας ὁ λόγος οὐκ ἀπόβλητα ποιεῖται τὰ τοιάδε τῶν διηγημάτων. ἐπειδὴ δὲ τῷ παραδόξως γεγενημένῳ καὶ ἐκ τῶν ἔτι δρωμένων κατὰ βούλησιν Θεοῦ χρῆναι συνειπεῖν τῶν ἀναγκαίων ὑπολαμβάνω,
c φέρε δὴ λέγωμεν, ὅτι καὶ ἐν μήτρᾳ τὸ ἔμβρυον ὑγρότητι μὲν ἐννήχεται τῇ φυσικῇ, κατακέχωσται δὲ ὥσπερ τῇ τῆς κυοφορούσης νηδύϊ, καὶ τὸ ἀναπνεῖν οὐκ ἔχει, ζῇ δὲ καὶ οὕτω, καὶ σώζεται, τοῖς τοῦ Θεοῦ νεύμασι παραδόξως τιθηνούμενον. ἀλλ' οὐδεὶς ἂν τῶν τοιούτων ἐφίκοιτο λόγος, οὐδ' ἂν γένοιτό
Es. xl. 13; Rom. xi. 34; 1 Cor. ii. 16. τισιν ἁλώσιμα τὰ τοῦ Θεοῦ "Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου;"

1. ἔτι] ἐστὶ B. 2. μεταπλάττων Edd. 3. νεύμασι] κρίμασι B. 5. ἐθέλοντος pro γε θέλ. Edd. 6. τὴν deest in Edd. 8. καὶ assumptum ex B. παρά σφισιν] παρ' B. 11. ἐκφύτου Edd. 12. πεπονθότι τὴν ἀπόφασιν iid. 17. τῶν] τῆς Edd. ante Migne. 21. παραδόξῳ pro παραδόξως γεγενημένῳ Edd.

κατὰ τὸ γεγραμμένον· ἢ τίς ἂν εἰδείη τὰς τῶν παραδόξων ὁδούς; ἢ τίνος ὅλως οὐκ ἂν ὑπερφέροιντο νοῦν τὰ λόγου δύναμιν ὑπερτρέχοντα; ἐπισφαλὲς οὖν ἄρα τὸ ἀπιστεῖν, κἂν d εἴ τι τῶν ἄγαν ἐπέκεινα λόγου Θεὸς ἐργάζοιτο· παραδεξόμεθα δὲ ὡς ἀληθὲς τὴν ἄκαιρον ἐξιστάντες βάσανον.

Χρῆναι δέ φημι τῆς ἐν Χριστῷ νοουμένης διακονίας παραληφθέντος εἰς τύπον τοῦ μακαρίου Προφήτου, προσεπειπεῖν ἀναγκαίως, ὅτι κεκινδύνευκεν ἡ σύμπασα γῆ, κατεχειμάζετο τὰ ἀνθρώπινα, μονονουχὶ καταθρωσκόντων αὐτῆς τῶν τῆς ἁμαρτίας κυμάτων, δεινῆς τε καὶ ἀφορήτου περικλυζούσης ἡδονῆς, καὶ ὡς ἐν τάξει κλύδωνος κατεξαν- e ισταμένης τῆς φθορᾶς, καὶ πνευμάτων ἀγρίων καταῤῥηγνυμένων, τοῦ τε διαβόλου φημὶ καὶ τῶν ὑπ᾽ αὐτῷ τε καὶ σὺν αὐτῷ δυνάμεων πονηρῶν. ἐπειδὴ δὲ ἦμεν ἐν τούτοις, ἠλέησεν ὁ Δημιουργὸς, πέπομφεν ἡμῖν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἐξ οὐρανοῦ τὸν Υἱὸν, ὃς ἐν σαρκὶ γεγονὼς, καὶ εἰς γῆν ἀφιγμένος τὴν κινδυνεύουσαν καὶ χειμαζομένην, καθῆκεν ἑαυτὸν ἑκὼν εἰς θάνατον, ἵνα στήσῃ τὸν κλύδωνα, καὶ κο- a 377 A. πάσῃ μὲν ἡ θάλασσα, κατευνασθείη δὲ καὶ τὸ κῦμα, καταλήξῃ δὲ καὶ ὁ κλύδων. σεσώσμεθα γὰρ ἐν θανάτῳ Χριστοῦ. καὶ ὁ μὲν χειμὼν παρελήλακεν, ὁ ὑετὸς ἀπῆλθεν, τὰ κύματα ἐστορέσθησαν, λέλυται τῶν πνευμάτων ἡ βία, βαθεῖα δὲ λοιπὸν ὑπέστρωται γαλήνη, καί ἐσμεν ἐν εὐδίαις ταῖς νοηταῖς, Χριστοῦ παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν. ἔχεις τι τούτων τὸ παραπλήσιον ἐν εὐαγγελικοῖς συγγράμμασι. διέπλει μὲν γάρ ποτε τῶν Ἀποστόλων τὸ σκάφος τὴν Τιβεριάδος θά- b λασσαν. εἶτα ῥαγδαίου τοῖς ὕδασιν ἐμβεβηκότος πνεύματος, ἀφορήτως κατεχειμάζοντο· καὶ τὸν ἐπὶ τοῖς ἐσχάτοις κίνδυνον ὑπομένοντες, καθεύδοντα διανύττουσι συνόντα Χριστὸν, διαῤῥήδην ἀνακεκραγότες "Ἐπιστάτα σῶσον, S. Matth. viii. 25.

1–3. κατὰ τὸ γεγρ. et ἢ τίνος—ὑπερτρέχοντα om. B. 7. μακαρίου deest in Edd. 9. τὸ ἀνθρώπινον Edd. 10. αὐτῇ iid. 13. ὑπ᾽ αὐτόν iid. 19. καὶ assumptum ex B. 23. ἔστρωται Edd. εὐδείαις iid. 27. ἐκβεβ. iid.

“ἀπολλύμεθα.” ὁ δὲ διεγερθεὶς, φησὶν, ἐπετίμα μὲν τῇ
S. Marc. iv. 39. θαλάσσῃ τό “Σιώπα, πεφίμωσο” μετ᾽ ἐξουσίας εἰπὼν,
διέσωζε δὲ τοὺς μαθητάς. τύπος δὲ ἄρα τὸ δρώμενον ἦν
τῶν τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει συμβεβηκότων. δι᾽ αὐτοῦ γὰρ,
c ὡς ἔφην, ἀπηλλάγμεθα καὶ θανάτου καὶ φθορᾶς καὶ ἁμαρτίας καὶ παθῶν, καὶ ὁ πάλαι χειμὼν ἀπελήλαται, μετακεχώρηκε δὲ πρὸς γαλήνην τὰ καθ᾽ ἡμᾶς.

2 Καὶ προσηύξατο Ἰωνᾶς πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν αὐτοῦ ἐκ τῆς
3 κοιλίας τοῦ κήτους, καὶ εἶπεν Ἐβόησα ἐν θλίψει μου πρὸς
Κύριον τὸν Θεόν μου, καὶ εἰσήκουσέ μου· ἐκ κοιλίας ᾅδου
κραυγῆς μου ἤκουσας φωνῆς μου.

Ἀδικηθεὶς μὲν οὐδὲν, οἴκῳ δὲ ὥσπερ τῷ κήτει χρησάμενος,
d ἔννους τε ὑπάρχων, καὶ κατ᾽ οὐδένα τρόπον ἢ σῶμα τυχὸν ἢ φρένας λελωβημένος, αἰσθάνεται τῆς ἐπικουρίας. οἶδε γεγονότα τὸν Θεὸν εὐμενῆ· οὐκ ἠγνοηκὼς δὲ τὸ συμβὰν ἐκ τοῦ κατοκνῆσαι τὴν διακονίαν, τρέπεται πρὸς εὐχὴν, καὶ χαριστηρίους μὲν ἀνατείνει λιτὰς, ὁμοῦ δὲ τὴν δόξαν ὁμολογεῖ τοῦ σώζοντος, καὶ καταθαυμάζει τὴν ἐξουσίαν, καὶ ἀνακηρύττει τὴν ἡμερότητα. δεχθῆναι γὰρ ἔφη τὴν ἑαυτοῦ προσευχὴν, καὶ τοῦτο οἶμαι που προφητικῷ πνεύματι συνιείς. τὸ δὲ ἐκ
e κοιλίας ᾅδου, τὸ οἷον ἐκ τῆς τοῦ κήτους γαστρός φησιν, ᾅδῃ καὶ θανάτῳ παρεικάζων εὐφυῶς τὸ θηρίον· ἅτε δὴ καὶ φονεύειν εἰδὸς, καὶ καταῤῥοφᾶν ἀγρίως τὸν ἁλισκομένον.

4 Ἀπέῤῥιψάς με εἰς βάθη καρδίας θαλάσσης, καὶ ποταμοὶ ἐκύκλωσάν με, πάντες οἱ μετεωρισμοί σου καὶ τὰ κύματά σου ἐπ᾽
5 ἐμὲ διῆλθον. κἀγὼ εἶπον Ἀπῶσμαι ἐξ ὀφθαλμῶν σου.

2. τό om. B. 5. καὶ sec. deest in Edd. 6. καὶ prius om. B. 8. προσεύξατο iid. Κύριον om. F. iid. τῆς om. B. 12. μὲν assumptum ex B. 13. εὔνους Edd. 14. φρένα iid. 16. εὐχὰς iid. 18. θαυμάζει B. 21. φησιν assumptum ex B. 23. καταῤῥοφεῖν Edd.

Ἐξηγεῖται πολυτρόπως τὸ συμβεβηκὸς, ἀνακομίζων ὥσπερ ὑψοῦ τὴν χάριν, καὶ τοῖς θείοις νεύμασιν ἐπιμαρτυρῶν τὸ a 378 A. καὶ ἐκ παντὸς δύνασθαι κακοῦ διασώζειν εὐκόλως. ἐν αὐτοῖς μὲν γὰρ γεγενῆσθαί φησι τοῖς τῆς θαλάσσης μυχοῖς, καὶ ἐν συγχύσει πολλῶν ὑδάτων, ποταμίοις ἐν ἴσῳ κύμασιν ἐπικλυζόντων αὐτὸν, καὶ συμφορᾶς εἰς τοῦτο κατωλισθηκέναι, ὡς ἐννοῆσαι λοιπὸν παντελῆ τῶν θείων ὀμμάτων ὑπομεῖναι τὴν ἀποστροφὴν, καὶ εἰς ἀπόγνωσιν τῆς σωτηρίας ἐλάσαι.

Πάνδεινον δὲ τὸ χρῆμα καὶ ὀλέθρου πρόξενον, τὸ ἐξ b ὀμμάτων φημὶ γενέσθαι Θεοῦ. τοιγάρτοι καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ ἐλιπάρει λέγων "Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου Ps. xxvi. 9. "ἀπ' ἐμοῦ, καὶ μὴ ἐκκλίνῃς ἐν ὀργῇ ἀπὸ τοῦ δούλου σου." ἕψεται δὲ πάντως ταῖς ἀποστροφαῖς τὸ χρῆναι παθεῖν τὴν θείαν ὀργὴν, μᾶλλον δὲ προανατελεῖ που καὶ προηγήσεται τῆς ἀποστροφῆς ὁ θυμός.

Ἆρα προσθήσω ἐπιβλέψαι με πρὸς ναὸν τὸν ἅγιόν σου;

Οἶδε μὲν ὅτι δυνάμει Θεοῦ τετήρηται, καὶ τῆς ἄνωθεν ἐπικουρίας ἠξιωμένος διεβίω καὶ σέσωσται· καὶ τοῦτο ἐν c κήτει καὶ ἐν κοιλίᾳ θηρὸς παραδόξως καὶ ὑπὲρ λόγον. ἐνδοιάζει γεμὴν, κατὰ τὸ εἰκὸς, εἰ καὶ ἐκδοθήσεται καὶ εἰς φῶς ἐλάσει πάλιν. τριπόθητον δὲ ποιεῖται καὶ πολύευκτον ἀληθῶς τὸ καὶ εἰς αὐτὸν εἰσελάσαι τὸν θεῖον ναὸν, ἀναθεῖναί τε τὰς δοξολογίας τῷ σεσωκότι Θεῷ, καὶ τῆς τοιᾶσδε χάριτος εὔχεται τυχεῖν, τὸ πάντα δύνασθαι κατορθοῦν, ὡς ἔφην, ἐπιμαρτυρῶν τῷ Θεῷ.

Περιεχύθη μοι ὕδωρ ἕως ψυχῆς μου· ἄβυσσος ἐκύκλωσέ με 6

3. καὶ om. B. Hujus B. Jonae Prophetae cantus pauca frustula citantur inter ᾠδὰς in Catenis. contuli igitur cum codice Regio Parisiensi 139, sec. x. ineuntis, quem f. signavi. 5. κύμασιν] νάμασιν f. 6. ἐπικλυζόντων f. Edd. περικλυζόντων B. κατωλισθηκέναι B. κατωλισθηκότα Edd. καθελκόντων f. 10. ὁ θεσπέσιος assumpta ex B. 12. καὶ assumptum ex B. (13. al.) 19. ἐν assumptum ex B. 22. εἰσελάσαι f. ἐλάσαι Edd. ναὸν B. f. νεὼν Edd. 24. τὸ] τῷ f.

d
7 ἐσχάτη, ἔδυ ἡ κεφαλή μου εἰς σχισμὰς ὀρέων· κατέβην εἰς
γῆν, ἧς οἱ μοχλοὶ αὐτῆς κάτοχοι αἰώνιοι. καὶ ἀναβήτω ἐκ
φθορᾶς ἡ ζωή μου πρὸς σέ, Κύριε ὁ Θεός μου.

*Ἀῤῥήτῳ δυνάμει σεσωσμένος παρὰ Θεοῦ, λαμπροτέρας
ἠβούλετο τὰς τῶν εὐχαριστηρίων ἀναπέμπειν ᾠδάς. ἀφηγεῖ-
ταί που πάντως τὰ συμβεβηκότα, καὶ ποίᾳ μὲν γέγονε περί-
e σχετος συμφορᾷ διδάσκει λεπτῶς, σέσωσται δὲ ὅπως
ἀνακηρύττει πάλιν. ὅτι τοίνυν ἐν θαλάσσῃ γέγονε, καὶ ἐν
ἀβύσσῳ πολλῇ, καὶ ἐν σχισμαῖς ὀρέων, καταδυομένου κατὰ
τὸ εἰκὸς τοῦ κήτους ἐν πέτραις καὶ τοῖς ἐν ἁλὶ σπηλαίοις,
οὐκ ἠγνόηκεν ὡς προφήτης· καθικέσθαι δέ φησιν εἰς γῆν,
ἧς οἱ μοχλοὶ αὐτῆς κάτοχοι αἰώνιοι, τουτέστι τὸν ᾅδην,
οὐχ ὅτι γέγονεν ἐκεῖσε· τεθνεῶτα γὰρ οὐχ εὑρήσομεν·
ἀλλ᾽ ὅτι τοῦ κινδύνου τὸ μέγεθος καὶ τῶν συμβεβηκότων
τὸ ἄχθος οὐδὲν ἀποδεῖ τοῦ καὶ ἐκτεθνάναι δοκεῖν, καὶ εἰς
379 A. a αὐτὸν ἀφικέσθαι τὸν ᾅδην, ὅθεν οὐκ ἂν ἐξοίχοιτό τις, ὑπο-
νοστήσειε δ᾽ ἂν οὐδαμῶς ὁ ἅπαξ ἐνειλημμένος. τοῦτο γὰρ
οἶμαι δηλοῦν τὸ κατόχους ἔχειν εἰς αἰῶνα τοὺς μοχλούς, οἷον
ἀῤῥήκτους καὶ ὑπ᾽ οὐδενὸς πώποτε νενικημένους ἤγουν
παραλελυμένους. ὅτι δὲ οὐ τέθνηκε, διεβίω δέ, ὡς ἔφην, ἐν
τῷ κήτει, καὶ ἦν ἐν αὐτῷ, τῶν εἰς θάνατον ἢ καταφθορὰν
πεπονθὼς οὐδέν, ἀποφήνειεν ἂν εὐκόλως τὸ καὶ ἐν ἐλπίσιν
εἶναι τοῦ σωθήσεσθαι πάλιν. ταύτῃτοί φησι τό Ἀναβήτω
ἐκ φθορᾶς ἡ ζωή μου, Κύριε ὁ Θεός μου. ἐκδοθῆναι γὰρ εἰς
b φῶς εὔχεται, καὶ οἷον ἐξ ᾅδου τῆς τοῦ κήτους ἀνενεχθῆναι
γαστρός.*

5. *ἠβούλετο* B.D. *βούλεται* Edd. *τῶν εὐχαριστηρίων* D. Edd. *εὐχαριστηρίους* B. 6. *που* D. Edd. *δὲ* B. 10. *ἁλὶ*] *θαλάσσῃ* f. 12. *αὐτῇ* D. invito b. 13. *γὰρ*] + *αὐτὸν* B. 14. *τῶν κινδύνων* Edd. invitis B. b. f. 15. *ἐκτεθνάναι* b. Edd. *τεθνάναι* B. *τεθνηκέναι* f. 16. *ὑπονοστείσειε* (sic) Edd. 18. *αἰῶνας* iid. 20. Haec *ὡς ἔφην* assumpta ex B. 23. *τό* om. B. 25. *ἀναχθῆναι* B.

Ἐν τῷ ἐκλείπειν τὴν ψυχήν μου ἀπ' ἐμοῦ, τοῦ Κυρίου ἐμνήσθην· 8
καὶ ἔλθοι πρὸς σὲ ἡ προσευχή μου πρὸς ναὸν ἅγιόν σου.

Τοῖς ἐθέλουσιν εὐδοκιμεῖν οὐκ ἀκερδὴς ὁ πόνος, οὐδ' ἂν νοοῖτο τὸ θλίβεσθαι φορτικόν. καὶ μαρτυρήσει λέγων ὁ μακάριος Δαυείδ "Ἐν θλίψει ἐπεκαλεσάμην τὸν Κύριον·" Ps. cxvii. 5. *ἕτερος δὲ αὖ τῶν ἁγίων προφητῶν "Κύριε ἐν θλίψει ἐμνή-* c Es. xxvi. 16. *"σθημέν σου." ἐδόκει δὲ σφόδρα καὶ τῷ θεσπεσίῳ Παύλῳ ἀποδέχεσθαι καὶ ἐπαινεῖν τὴν θλίψιν, τὴν ἐπ' ἀρετῇ δηλονότι συμβαίνουσαν. ἔφη γάρ "Ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατερ-* Rom. v. 3–5. *"γάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ "ἐλπὶς οὐ καταισχύνει." ἐκλειπούσης δὴ οὖν τῆς τοῦ Προφήτου ψυχῆς, τουτέστι τὸν εἰς κίνδυνόν τε καὶ τὸν ἐπ' ἐσχάτοις ὑπομενούσης πόνον, πάλιν τι τῶν ὠνησιφόρων ἐπράττετο. οὐ γὰρ, κατά τινας, εὐθὺς ἀπολισθήσας εἰς ἀκηδίαν τῶν θείων κριμάτων ἐποιεῖτο κατάῤῥησιν, ἀλλ' ἐμνήσθη τοῦ σώζοντος. βεβόηκε γὰρ πρὸς αὐτὸν, δεδίψηκε τὴν ἐπικουρίαν, οὐκ ἀγνοήσας τὴν ἡμερότητα καὶ τὴν τῆς ἰσχύος* d *ὑπεροχὴν, τὰς πρὸς αὐτὸν ἐποιεῖτο λιτὰς, ῥυσθῆναι παρακαλῶν ἐκ θανάτου καὶ φθορᾶς τὴν ἑαυτοῦ ζωήν. μέγα δὴ οὖν καὶ* Supra ver. 7. *ἀξιάγαστον τὸ ἐν πόνοις μὴ ἀκηδιᾶν, ἱκετείαις δὲ μᾶλλον καὶ λιταῖς ἐκμειλίσσεσθαι τὸν Δεσπότην, καὶ παρ' αὐτοῦ ζητεῖν τοῦ κακοῦ τὴν ἀνάβλησιν καὶ τῆς συμφορᾶς τὴν λύσιν.*

Φυλασσόμενοι μάταια καὶ ψευδῆ, ἔλεον αὐτῶν ἐγκατέλιπον. ἐγὼ 9 10
δὲ μετὰ φωνῆς αἰνέσεως καὶ ἐξομολογήσεως θύσω σοι, ὅσα e
ηὐξάμην ἀποδώσω σοι εἰς σωτηρίαν μου τῷ Κυρίῳ.

Ἕτεροι μὲν γὰρ, φησὶ, σε τὸν τῶν ὅλων ἠγνοηκότες Δεσπότην, τὸν Δημιουργὸν, εἶτα τοῖς τῆς ματαιότητος ἐνει-

1. *ἀπ' ἐμοῦ* ante et post *τὴν ψυχὴν* habent Edd. ante Migne qui *ἀπ' ἐμοῦ* alt. delevit. 4. *ὁ μακ.* assumpta ex B. 6. *ἐμνήσθημέν* B. Glaph. 282 b. *ἐμνήσθην* Edd. 10. *ἡ δὲ ὑπομονὴ—οὐ καταισχύνει*] *καὶ τὰ ἑξῆς* iid. 22. *ἀνάκλησιν* iid. 23. *ἔλεον* B. (XII.) *ἔλεος* Edd. (A. V. ℵ) 27. *τὸν* D. Edd. *καὶ* B.

λημμένοι βρόχοις, καὶ τοῖς ψευδωνύμοις θεοῖς ἀνατιθέντες τὸ σέβας, καὶ διώκοντες μὲν ὄρνεα πετόμενα, τὴν ἐπ᾽ ἐκείνοις
380 A. a δηλονότι ἐλπίδα, ποιμαίνοντες δὲ καὶ ἀνέμους, οὐκ ἐξαιτοῦσι παρὰ σοῦ τὸν ἔλεον, οὔτε μὴν ἐλπίδος εἴσω γεγόνασι τῆς τοιᾶσδέ ποτε. ἐγὼ δὲ οὐ κατ᾽ ἐκείνους· πόθεν; ἀλλ᾽ οἶδά σε τὸν ἐπίκουρον, τὸν ἀγαθόν τε καὶ φιλοικτίρμονα. τοιγάρτοι μετὰ φωνῆς καὶ δεήσεως ἐξομολογήσομαί σοί φησι, καὶ ὥσπέρ τι τῶν εὐοσμοτάτων θυμιαμάτων ἀναθήσω τὰς ᾠδὰς, χαριστηρίους δὲ δηλονότι καὶ πνευματικὰς προσοίσω σοι θυσίας, τὴν δοξολογίαν, τὰς εὐφημίας. ἀποπερανῶ δὲ, καὶ μάλα προθύμως, τὰς εἰς σωτηρίαν εὐχὰς, τουτέστιν, ὅσα μοι
b τὸ σώζεσθαι κατεργάζεται, καὶ τὴν ἐμὴν ὀνίνησι ψυχήν. τοῦτο δὲ ἦν ἡ πρὸς ἅπαν ὁτιοῦν τῶν Θεῷ δοκούντων ὑπακοὴ, καὶ τῆς προφητικῆς λειτουργίας ἐκπλήρωσις, ὄκνου τε παντὸς καὶ μικροψυχίας ἐξῃρημένων.

Εὔχεται μὲν οὖν ὁ Προφήτης ἐν τῷ κήτει γεγονώς. καὶ ὁ μὲν τύπος ἀνθρώπινος, ἡ δὲ ἀληθὴς τοῦ πράγματος εἰκὼν, τουτέστι Χριστὸς, ἐφαίνετο πρὸ τοῦ τιμίου σταυροῦ, μονονουχὶ καὶ εἰσβάλλοντος ἤδη τοῦ παθεῖν, πρὸς τὸν ἐν τοῖς
S. Matth. xxvi. 39. c οὐρανοῖς Πατέρα λέγων "Εἰ δυνατὸν, παρελθέτω ἀπ᾽ ἐμοῦ "τὸ ποτήριον τοῦτο," γέγονε δὲ καὶ περιδεὴς, καὶ ὡς συνεχόμενος. εἰ δὲ δὴ καὶ ἐν τοῖς ὑποχθονίοις ἀφικόμενος χώραις λελάληκέ τι τῶν ἀνθρωπίνων, αὐτὸς ἂν εἰδείη· σφαλερὸν γὰρ εἰπεῖν. πλὴν εὑρήσομεν τὸν θεσπέσιον Πέτρον αὐτῷ προσ-
Acta SS. App. ii. 27. νέμοντα τὰ διὰ φωνῆς τοῦ Δαυείδ "Διὰ τοῦτο οὐκ ἐγκατα"λείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδην, οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν "σου ἰδεῖν διαφθοράν." ἡ γὰρ σάρξ αὐτοῦ οὐκ εἶδε διαφθοράν. τριήμερος γὰρ ἀνεβίω, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν ζωὴν
d ὄντα κατὰ φύσιν, αὐτὸν τοῖς τοῦ θανάτου κρατεῖσθαι δεσμοῖς.

1. ἀναθέντες D. Edd. 2. πετώμενα Edd. 3. δηλονότι assumptum ex B. deest in D. ἀνέμους B.D. ἀνόμους Edd. 5. πόθεν;] Sic edidi ex B. ποτὲ Edd. 9. σοι om. B. 10. δοξολόγησιν, τὴν εὐφημίαν iid. 13. τοῦτο δὲ] τόδε iid. 22. τοῖς deest in Edd. χώροις B. 27. Haec ἡ γὰρ—διαφθορὰν accesserunt ex B.

Καὶ προσετάγη τῷ κήτει, καὶ ἐξέβαλε τὸν Ἰωνᾶν ἐπὶ τὴν ξηράν. 11

Προστάττεται πάλιν τὸ κῆτος θείᾳ τινὶ καὶ ἀποῤῥήτῳ δυνάμει Θεοῦ πρὸς τὸ αὐτῷ δοκοῦν κινούμενον· καὶ δὴ καὶ ἐκ λαγόνων ἀνίησι τὸν Προφήτην, οὐκ ἀκερδὲς ἔχοντα τὸ παθεῖν, ἠκονημένον δὲ μᾶλλον ἐκ πείρας, καὶ ἐγνωκότα σαφῶς, ὡς ἐστὶν ἐπισφαλὲς τὸ δεσποτικοῖς ἀντιλέγειν δόγμασι.

e

Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Ἰωνᾶν ἐκ δευτέρου, λέγων Ἀνά- Κεφ. γ΄.
στηθι καὶ πορεύθητι εἰς Νινευὶ τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, καὶ 2
κήρυξον ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ κήρυγμα τὸ ἔμπροσθεν, ὃ ἐγὼ ἐλά-
λησα πρὸς σέ.

Θερμοτέραις δὴ οὖν προθυμίαις ἤδη χρώμενος, διακελεύε- a 381 A.
ται πάλιν Θεὸς ἰέναι μὲν εἰς τὴν Νινευὶ, κεχρῆσθαι δὲ τῷ αὐ-
τῷ κηρύγματι, τῷ καὶ ἐν ἀρχαῖς πρὸς αὐτὸν εἰρημένῳ. τοῦτο
δὲ ἦν "Ὅτι ἀνέβη ἡ κραυγὴ τῆς κακίας αὐτῆς πρὸς μέ." Supra i. 2.
ἔφην μὲν οὖν ἤδη τὰ ἐπὶ Χριστῷ, πλὴν ἐρῶ πάλιν, ὀκνήσας
οὐδέν. γέγραπται γὰρ ὅτι "Τὰ αὐτὰ λέγειν, ἐμοὶ μὲν οὐκ Phil. iii. 1.
"ὀκνηρὸν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές." οὐκοῦν πρὸ μὲν τοῦ τιμίου
σταυροῦ κατοκνοῦντά πως ἔτι Χριστὸν εὑρήσομεν, εἴς γε τὸ b
χρῆναί φημι καὶ τοῖς ἐξ ἐθνῶν τὸν τῶν εὐαγγελικῶν θεσ-
πισμάτων προθεῖναι λόγον. καὶ γοῦν ἐναργέστατά φησιν
"Οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ ἀπολωλότα πρόβατα οἴκου S.Matth. xv. 24.
"Ἰσραὴλ," καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς ἁγίοις ἐνετέλλετο μαθηταῖς
"Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν Ib. x. 5, 6.
"μὴ εἰσέλθητε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ ἀπολωλότα
"πρόβατα οἴκου Ἰσραήλ." ἀλλὰ γέγονεν "ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Ib. xii. 40.
"γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας·" ἦλθε δὲ "ἐπὶ πηγὰς Hiob xxxviii. 16.

1. Hic versus deest in B. quo in loco ponit cap. iii. 1, 2. 6. ἀντιβλέπειν Edd. 8–11. Haec verba supra collocata a B. hic desunt. 8. ἐκ δευτέρου] τὸ δεύτερον F. 9. Νινευὶ] Sic edidi cum B.F. Νινευὴ Edd. (א A. V.) 10. κατὰ deest in Edd. τὸ κήρυγμα om. B. λελάληκα F. Edd. (153, 310.) 13. Θεὸς assumptum ex B. 14. ἀρχῇ Edd. 19. που pro πως iid. 24-26. εἰς alt.—Ἰσραήλ] τὰ ἑξῆς iid.

Supra ii. 6, 7. “θαλάσσης, ἐν δὲ ἴχνεσιν ἀβύσσου περιεπάτησεν.” ἔδυ δὲ ὥσπερ εἰς σχισμὰς ὀρέων, καὶ καταβέβηκεν εἰς γῆν, ἧς οἱ c μοχλοὶ αὐτῆς κάτοχοι αἰώνιοι. εἶτα σκυλεύσας τὸν ᾅδην, καὶ τοῖς ἐκεῖσε διακηρύξας πνεύμασι, καὶ τὰς ἀκινήτους πύλας ἀνεὶς, ἀνεβίω πάλιν. ἀναβέβηκε γὰρ ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ αὐτοῦ, ὤφθη δὲ οὕτω καὶ πρό γε τῶν ἄλλων ταῖς ἐν τῷ κήπῳ S.Matth. xxviii. 9, 10: cf. 7. ζητούσαις αὐτὸν γυναιξίν. εἶτα τὸ χαίρειν εἰπὼν, ἀπαγγέλλειν ἐκέλευσε τοῖς ἁγίοις μαθηταῖς, ὅτι προάγει αὐτοὺς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· τότε γέγονε καὶ πρὸς τὰ ἔθνη λοιπὸν ὁ λόγος αὐτῷ διὰ τῶν μακαρίων Ἀποστόλων· τότε τοῖς πλανωμένοις ἐκήρυξε κατὰ τὸ κήρυγμα τὸ ἔμπροσθεν. οὐ γὰρ ἑτέραις μὲν ἐντολαῖς πεπαιδαγώκηκε πρὸ τοῦ θανάτου d τὸν Ἰσραὴλ, ἑτέραις δὲ μετὰ τοῦτο τοὺς ἐξ ἐθνῶν· ἀλλ' ἓν ἐπὶ πάντας τὸ Εὐαγγέλιον· καὶ τῶν θείων μαθητῶν ἡ γνῶσις μία πάντως, καὶ οὐχ ἑτέρα παρά γε τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ καὶ ἡμῖν τοῖς ἐξ ἐθνῶν κεκλημένοις διὰ πίστεως εἰς ἁγιασμόν.

3 Καὶ ἀνέστη Ἰωνᾶς καὶ ἐπορεύθη εἰς Νινευὶ, καθὼς ἐλάλησε Κύριος.
ἡ δὲ Νινευὶ ἦν πόλις μεγάλη τῷ Θεῷ, ὡσεὶ πορείας ὁδοῦ ἡμε-
4 ρῶν τριῶν. καὶ ἤρξατο Ἰωνᾶς τοῦ εἰσπορεύεσθαι εἰς τὴν πόλιν,
e ὡσεὶ πορείας ὁδοῦ ἡμέρας μιᾶς, καὶ ἐκήρυξε καὶ εἶπεν Ἔτι τρεῖς
ἡμέραι καὶ Νινευὶ καταστραφήσεται.

Στέλλεται μὲν ὁ Προφήτης, καὶ προθυμίαις ἀμάχοις διεζωσμένος ἄρχεται τῶν πρακτέων. εἴσεισι γὰρ δὴ, καὶ μάλα νεανικῶς, εἰς τὴν ἀλλόφυλον Νινευὶ, τοῖς θείοις ὑπηρετήσων νεύμασιν. εὐρεῖαν δὲ οὖσαν τὴν πόλιν, καὶ εἰς τοῦτο μεγέθους ἐκτεινομένην, ὡς δεῖσθαι πορείας ἡμερῶν τριῶν, εἴ τις 382 A. a ἕλοιτο περινοστεῖν, δίεισιν αὐτὸς εἰς ἡμέραν μίαν· ἤγουν, ὡς ἑτέροις δοκεῖ, μιᾶς ἡμέρας ἐξανύσας ὁδὸν ἐν αὐτῇ, τὸν τῶν

5. ἀνιεὶς f. 10. αὐτοῦ Edd. 12. ἐντ. πεπ. μὲν inverso ordine iid. 13. τοῦτον iid. 16. διὰ] + τῆς iid. 17. καθὼς B. (Alex.) καθὰ Edd. (Vat. א) 19. τοῦ om. Edd. (153.) 20. ὁδοῦ assumptum ex B. (Alex. XII.) 23. ἄρχεται B. ἐξέρχεται Edd. δὴ assumptum ex B. 25. δὲ assumptum ex B.

θείων κηρυγμάτων ἐποιεῖτο λόγον. θαῦμα δέ που πάντως ὁ Προφήτης ἦν, ἀνὴρ Ἑβραῖος, καὶ ἐξ ἀλλοδαπῆς ἥκων, καὶ οὐδενί που τάχα τῶν ἐκεῖσε διεγνωσμένος, διὰ μέσου βαδίζων τοῦ ἄστεος, ἀνακεκραγώς τε καὶ λέγων Ἔτι τρεῖς ἡμέραι καὶ Νινευὶ καταστραφήσεται. ἐνταῦθά μοι πάλιν ἐκεῖνο ἄθρει τε καὶ κατασκέπτου λεπτῶς. ὁ μὲν γὰρ τῶν ὅλων Θεὸς διακηρύττειν ἐκέλευε περὶ τῆς Νινευί "Ὅτι ἀνέβη ἡ κραυγὴ b [Supra i. 2.] "τῆς κακίας αὐτῆς πρὸς μέ·" ὁ δέ γε Προφήτης ἐν αὐτῇ γεγονὼς Ἔτι τρεῖς ἡμέραι ἐβόα καὶ Νινευὶ καταστραφήσεται. τί οὖν ἐροῦμεν; ψευδοεπεῖ, καὶ λελάληκε τὰ ἀπὸ καρδίας, [Hier. xxiii. 16.] καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον τὰ ἀπὸ στόματος Κυρίου, κατά τινας; οὐ τοῦτό φαμεν, ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον, ὅτι σημαίνουσι μὲν οἱ προφῆται πολλάκις τῆς ἑαυτῶν ἀποστολῆς τὸν τρόπον· οὐ πάντας δὲ πάντως εἰς ἡμᾶς τοὺς παρὰ Θεοῦ πρὸς αὐτοὺς γεγονότας ἐκφέρουσι λόγους, οὔτε μὴν τοὺς παρ' αὐτῶν πρὸς Θεόν· ὅτι μὲν γὰρ πρὸς αὐτὸν λελάληκεν ὁ Δεσπότης "Ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι εἰς Νινευὶ καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ [Supra i. 2.] "ὅτι ἀνέβη ἡ κραυγὴ τῆς κακίας αὐτῆς πρὸς μέ," σαφῶς ἠκούσαμεν ἐν ἀρχαῖς εὐθὺς τῆς προφητείας· ὅτι δὲ αὐτός τι c λελάληκε πρὸς Θεὸν, οὐκ ἐγνώκαμεν. πλὴν εὑρήσομεν λέγοντα "Ὦ Κύριε, οὐχ οὗτοι οἱ λόγοι μου, ἔτι ὄντος μου [Infra iv. 2.] "ἐν τῇ γῇ μου· διὰ τοῦτο προέφθασα τοῦ φυγεῖν εἰς Θαρ-"σεῖς, διότι ἔγνων ὅτι σὺ ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων." ὁρᾷς ὅτι τὰ πλεῖστα σεσίγηται, καὶ λεληθότως εἴρηται παρὰ Θεοῦ καὶ πρὸς Θεὸν ὁμοίως διὰ τῆς τοῦ Προφήτου φωνῆς; οὐκοῦν ἀκόλουθον ταῖς τῶν ἁγίων φωναῖς ἐπιψηφίζεσθαι τὴν ἀλήθειαν, ψευδοεπήσουσι γὰρ ἥκιστά γε, τὸ τῆς ἀληθείας πλουτήσαντες πνεῦμα.

1. ἐποιεῖ Edd. ποιεῖ correxit Migne. που om. B. 5. ἐνταῦθα—ἄθρει τε] ἐνταῦθα δὲ ἄθρει μοι πάλιν ἐκεῖνο Edd. 9. τρεῖς ἡμέραι ἐβόα] φησὶν τρεῖς ἡμέραι iid. 12. μὲν assumptum ex B. 13–16. Haec οὐ πάντας δὲ—πρὸς Θεόν accesserunt ex B. 19. ἀρχῇ Edd. 21–23. ἔτι—οἰκτίρμων] καὶ τὰ ἑξῆς iid.

d 5 Καὶ ἐπίστευσαν οἱ ἄνδρες Νινευὶ τῷ Θεῷ, καὶ ἐκήρυξαν νηστείαν, καὶ ἐνεδύσαντο σάκκους ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν.

Ἐμφαντικὸς ὁ λόγος, πεπιστεύκασι γὰρ οἱ ἐκ Νινευί φησι, τουτέστιν, οἱ ἐκ πόλεως τῆς ἐφ' ἅπασιν ἀεὶ τοῖς ἀτόποις κατεγνωσμένης, ἐν ᾗ πολὺς μὲν καὶ ἀναρίθμητος εἰδώλων ἑσμὸς, μυρία δὲ ὅσα τεμένη, καὶ ἐν σπουδῇ τὰ ἀπόῤῥητα.
e γοήτειαι γὰρ καὶ ψευδομαντεῖαι τὰ παρ' αὐτοῖς τιμώμενα, καὶ σοφὸς ἦν ἄγαν ὁ περίεργον τοῖς ἄστροις τὸν ὀφθαλμὸν ἐνιεὶς, καὶ εἰς λῆξιν ἥκων εὐκλείας ὁ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀτόπων εὔκολος. ἀλλὰ πεπιστεύκασι τῷ Θεῷ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, τουτέστι, περιφανεῖς τε καὶ ἄσημοι, λαμπροὶ καὶ κατεῤῥιμμένοι, καὶ οἱ ταῖς ἐκ πλούτου τρυφαῖς ἐπιχεόμενοι, καὶ οἱ τῷ τῆς πενίας ἄχθει καταμεθύοντες· μία δὲ ἦν ἅπασιν ἡ σπουδὴ τὸ τοῖς τοῦ Προφήτου καταπείθεσθαι λόγοις.
383 A. a μέγα δὲ τὸ θαῦμα, καὶ πολὺς ἄγαν τῶν πεπιστευκότων ὁ ἔπαινος. ἕπονται γὰρ εὐθὺς ἀμελλητὶ πρὸς τὸ ἄμεινον καλοῦντι λοιπὸν, καὶ τρυφερὸν τοῖς θείοις κηρύγμασιν ὑπέχουσι τὸν αὐχένα, καὶ τοῦτο ἀλλογενοῦς καὶ ἑνὸς ἀνδρὸς, καὶ οὐ πάλαι διεγνωσμένου, καλοῦντος εἰς μετάγνωσιν.

Ἀλλ' ὧδε μὲν τὰ Νινευιτῶν. ὁ δέ γε ἀπόπληκτος Ἰσραὴλ ἀπειθεῖ τῷ νόμῳ· διαγελᾷ τὰ Μωυσέως, οὐδὲν ἡγεῖται τὰ προφητῶν. καὶ τί τοῦτο λέγω; γέγονε καὶ κυριοκτόνος, οὐδὲ αὐτῷ πειθόμενος τῷ πάντων ἡμῶν Σωτῆρι Χριστῷ.
b οὐκοῦν ἐν ἀμείνοσιν ἦν τὰ Νινευιτῶν, καὶ τοῦτο δέδειχεν ἀληθὲς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, οὕτω που λέγων πρὸς τὸν μακάριον προφήτην Ἰεζεκιὴλ "Υἱὲ ἀνθρώπου, βάδιζε, εἴσελθε
Ezek. iii. 4, 6, 7. "πρὸς τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ, οὐ πρὸς λαοὺς πολλοὺς "ἀλλοφώνους ἢ ἀλλογλώσσους, οὐδὲ στιβαροὺς τῇ γλώσσῃ "ὄντας, ὧν οὐκ ἀκούσῃ τοὺς λόγους αὐτῶν· καὶ εἰ πρὸς

2. *μικροῦ ἕως μεγάλου* B. (Alex.) *μεγάλου αὐτῶν ἕως μικροῦ* Edd. (Vat.) 7. *αὐτῶν* Edd. 13. *μεθύοντες* B. 14. *πείθεσθαι* B. 16. *ἀμελλητὶ*] *οὐκ ἀμελητὶ* Edd. *οὐκ ἀμελλητὶ* Migne. 21. *τὸν Μωσέα* iid. 23. *τῷ πάντων ἡμῶν Σωτῆρι* assumpta ex B. 25. *που* om. B. *τὸν μ. προφ.* assumpta ex B. 27. *τοῦ* et *πολλοὺς ἀλλοφώνους ἢ* assumpta ex B. 28. *βαρεῖς* pro *στιβαροὺς* iid. 29. *ὧν—αὐτῶν* assumpta ex B.

“ *τοιούτους ἐξαπέστειλά σε, οὗτοι ἂν εἰσήκουσάν σου. ὁ δὲ “ οἶκος Ἰσραὴλ οὐ μὴ θελήσωσιν ἀκοῦσαί σου, διότι οὐ “ βούλονται εἰσακούειν μου, ὅτι πᾶς ὁ οἶκος Ἰσραὴλ φιλό- “ νεικοί εἰσι καὶ σκληροκάρδιοι.” οἱ μὲν γὰρ ἀλλόγλωσσοι καὶ βαθύχειλοι καὶ σοβαροὶ τοὺς λόγους, τουτέστιν οἱ Νινευῖται, τετιμήκασι τὸ χρησμῴδημα, καὶ πρὸς τὸ χρῆναι* c
μετανοεῖν κεχωρήκασιν ἀμελλητί· ὁ δὲ φιλόνεικος Ἰσραὴλ οὐ τετίμηκεν, ὡς ἔφην, οὐδὲ αὐτὸν τὸν τοῦ νόμου καὶ προφητῶν Δεσπότην.

Καὶ ἤγγισεν ὁ λόγος πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Νινευὶ, καὶ ἐξανέστη 6
ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ περιείλετο τὴν στολὴν αὐτοῦ ἀφ᾽
ἑαυτοῦ, καὶ περιεβάλετο σάκκον, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ σποδοῦ·
καὶ ἐκηρύχθη καὶ ἐῤῥέθη ἐν τῇ Νινευὶ παρὰ τοῦ βασιλέως 7
καὶ παρὰ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ λεγόντων Οἱ ἄνθρωποι καὶ d
τὰ κτήνη καὶ οἱ βόες καὶ τὰ πρόβατα μὴ γευσάσθωσαν μηθὲν,
μηδὲ νεμέσθωσαν καὶ ὕδωρ μὴ πιέτωσαν. καὶ περιεβάλοντο 8
σάκκους οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη, καὶ ἀνεβόησαν πρὸς τὸν
Θεὸν ἐκτενῶς, καὶ ἀπέστρεψεν ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν
τῆς πονηρᾶς καὶ ἀπὸ τῆς ἀδικίας τῆς ἐν χερσὶν αὐτῶν λέ-
γοντες Τίς οἶδεν εἰ μετανοήσει ὁ Θεὸς καὶ ἀποστρέψει ἐξ ὀργῆς 9
θυμοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀπολώμεθα; e

Ἐπιτείνει σφόδρα τῆς εὐπειθείας τὸν ἔπαινον, καὶ καταθαυμάζει μειζόνως τὸ ἕτοιμον εἰς ὑπακοὴν τῶν κεκλημένων εἰς μετάγνωσιν. ἐπειδὴ γὰρ τῶν τοῦ Προφήτου ῥημάτων

1. *ἤκουσαν* Edd. 2. *οἶκος*] + *τοῦ* Edd. (A.V.) *διότι οὐ β.*— *Ἰσραὴλ*] *ὅτι* Edd. 5. *βαθύχειροι* (sic) iid. ante Migne. 8. *ὡς ἔφην* assumpta ex B. 13. *ἐῤῥήθη* Edd. (XII ex corr. 97, 153.) Statim *ἐν* om. B. 14. *λεγόντων* B. (22. al.) *λέγων* Edd. 15. *μηθὲν* assumptum ex B. (Alex. *μηδὲν* ℵ XII.) 16. *καὶ ὕδωρ μὴ* B.F. (XII.) *μηδὲ ὕδωρ* Edd. (ℵ A.V.) *περιεβάλοντο* B.F. (Alex. ℵ) *περιεβάλλοντο* Edd. (Vat.) 18. *ἀπέστρεψεν* B. (Alex.) cf. infra. *ἀπέστρεψαν* Edd. (Vat. ℵ) *ἐπέστρεψεν* F. (311.) [*ἀνέστρεψεν* XII qui dicit A. Θ. *ἐπέστρεψαν* habere.] 20. *Θεὸς*] *Κύριος* Edd. (sine *ὁ* 91, 153.) Statim *καὶ παρακληθήσεται* add. F. Edd. (42. al.) 22. *θαυμάζει* B.

κατήκοοι ἦσαν, καὶ αὐτὸς ὁ τῷ σκήπτρῳ τετιμημένος καὶ ταῖς ἀνωτάτω κατεστεμμένος εὐκλείαις ὑπεχώρει μὲν εὐθὺς τῶν τῆς βασιλείας θρόνων, ἐῤῥῶσθαι δὲ φράσας ταῖς αὐτῷ πρεπούσαις στολαῖς, καὶ ἁλουργίδα ἐκδὺς περιεβάλετο σάκ- 384 A. a κον, τουτέστιν ἐν πενθικοῖς ἦν σχήμασιν· ἐφιζήσας δὲ καὶ σποδῷ σύνθημα τοῖς ἄλλοις ἐδίδου τὸ χρῆναι καὶ ἀσιτεῖν, καὶ ἀκαταλήκτοις λιταῖς ἐξημεροῦντας Θεὸν ἐξαιτεῖν τὸν ἔλεον. σοφοὶ δὲ λίαν οἱ Νινευῖται, συνεπιτηδεύοντες τῇ νηστείᾳ καὶ τῆς φαυλότητος τὴν ἀποστροφήν· μετανοίας γὰρ οὗτος ἂν εἴη καὶ μόνος ὁ ἀληθὴς καὶ ἀμώμητος τρόπος. ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐν τούτοις εὔτεχνὲς οὐκ ἔχων ὁ Ἰσραὴλ, ἀλογωτάτην ἔσθ' ὅτε καὶ βέβηλον ἐπεδείκνυτο τὴν νηστείαν, ἐκέλευε τῷ προφήτῃ Θεὸς εἰς ὕψος αἴροντα τὴν φωνὴν Es. lviii. 5. b ἀπαγγέλλειν αὐτοῖς, ὅτι "Οὐ ταύτην τὴν νηστείαν ἐξε-"λεξάμην, λέγει Κύριος." καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν διαμεμήνυκεν αὐτὸς, Ib. 3–5. ἐπενεγκὼν εὐθύς "Ἐν γὰρ ταῖς ἡμέραις "τῶν νηστειῶν ὑμῶν εὑρίσκετε τὰ θελήματα ὑμῶν, καὶ "πάντας τοὺς ὑποχειρίους ὑπονύσσετε· εἰς κρίσεις καὶ "μάχας νηστεύετε, καὶ τύπτετε πυγμαῖς ταπεινόν. ἵνα τί "μοι νηστεύετε ὡς σήμερον ἀκουσθῆναι ἐν κραυγῇ τὴν "φωνὴν ὑμῶν; οὐ ταύτην τὴν νηστείαν ἐξελεξάμην καὶ "ἡμέραν ταπεινοῦν ἄνθρωπον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ." οὐκοῦν ἀμείνους οἱ Νινευῖται, καθαρὰν καὶ ἄμωμον ἐπιτελοῦντες Θεῷ τὴν νηστείαν. μεμαρτύρηκε γὰρ τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν ὅτι ἀπέστρεψεν ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς καὶ c ἀπὸ τῆς ἀδικίας τῆς ἐν χερσὶν αὐτῶν. εἴσω δὲ λόγου καὶ φρενὸς τὸ δρώμενον ἦν. πεπιστεύκασι γὰρ ὅτι μετανοήσει Θεὸς καὶ ἀποστρέψει τὰ ἐξ ὀργῆς. τὸ δὲ μετανοήσει φησὶ ἀντὶ τοῦ μεταβουλεύσεται, κἂν ἴδῃ μεταφοιτήσαντας ἐκ

1. βασιλεὺς pro τῷ σκήπτρῳ—εὐκλείαις B. 2. εὐθὺς assumptum ex B. 3. ἔῤῥεσθαι Edd. 4. καὶ] + τὴν iid. περιεβάλλετο iid. 10. Haec καὶ μόνος ὁ accesserunt ex B. 11. ὁ om. Aubertus. 12. ἐποιεῖτο pro ἐπεδ. Edd. Statim τὴν om. iid. 17. ὑμῶν prius] ἡμῶν Edd. correxi post Migne. 19–22. Haec ἵνα—ψυχὴν αὐτοῦ assumpta ex B. 26. αὐτοῦ Edd. 27. γὰρ assumptum ex B. 28. ἀνακόψει pro καὶ ἀποστρέψει iid. 29. βουλήσεται pro μεταβουλεύσεται iid. ἴδῃ] εἴδῃ iid.

φαυλότητος εἰς τὸ ἀγαθὸν, μετοιχήσεται καὶ αὐτὸς εἰς τὴν
ὅτι μάλιστα φιλαιτάτην αὐτῷ γαλήνην καὶ φιλανθρωπίαν.
ἔστι μὲν γὰρ ἀγαθὸς τῇ φύσει. πλὴν ἐπάγει τοῖς πλημ-
μελοῦσι τὰς δίκας, καὶ τοῖς ἀκαθέκτως ἀπονενευκόσι πρὸς τὸ
ἐξήνιον, οἷά τινα χαλινὸν ἀνακόπτοντα γενικῶς καὶ μετα- d
τιθέντα πρὸς εὐπείθειαν ἐπιφέρει τὰ ἐξ ὀργῆς. ἄθρει δὲ
ὅπως οἱ μὲν Νινευῖταί φασιν Τίς οἶδεν εἰ μετανοήσει ὁ Θεὸς
καὶ ἀποστρέψει ἐξ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ ἀπολώμεθα·
ὁ δέ γε σοφὸς Ἰσραὴλ, ὁ νόμῳ πεπαιδευμένος ὅτι χρηστὸς
καὶ ἥμερος ὁ Δεσπότης, οὐκ ἀνέχεται οὕτω νοεῖν. ἔφασκον
γὰρ ἀμαθαίνοντες "Αἱ πλάναι ἡμῶν καὶ αἱ ἀνομίαι ἡμῶν Ezek. xxxiii.10.
"ἐφ' ἡμῖν εἰσι, καὶ ἐν αὐταῖς ἡμεῖς τηκόμεθα, καὶ πῶς ζησό-
"μεθα;" ἀλλ' ἤκουον Θεοῦ λέγοντος ἐναργῶς "Ἀπο- Ib. 11.
"στροφῇ ἀποστρέψατε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ὑμῶν τῆς πονηρᾶς, e
"καὶ ἵνα τί ἀποθνήσκετε οἶκος Ἰσραήλ;" ὃ δὴ δεδράκασι
Νινευῖται, ταῖς εἰς τὰ ἀμείνω μεταδρομαῖς τὴν ἐπηρτημένην
αὐτοῖς ἐκδυσωποῦντες ὀργὴν, πλὴν προσέταττον τοῖς ἀνθρώ-
ποις καὶ τὰ κτήνη συγκαταλγύνεσθαι, τροφῆς καὶ ποτῶν
ἀποστερούμενα, καὶ οἷον πενθεῖν κατηναγκασμένα. καὶ τὸ
χρῆμά ἐστιν ὑπερβολικὸν, οὐχ ὡς ἀναγκαίως γεγονὸς, ἢ
Θεοῦ ζητοῦντος παρὰ τῶν κτηνῶν τὸν πόνον. ἐπεσημήνατο
δὲ καὶ τοῦτο τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν, τῆς τῶν Νινευιτῶν a **385 A.**
μετανοίας, ὡς ἔφην, ἐμφανίζον τὴν ὑπερβολήν. οἶδα μὲν
οὖν ὅτι κατερυθριῶσί τινες ἐπὶ τῷδε, καί φασι κτήνη χρῆναι
νοεῖσθαι τοὺς ἐν ἀνθρώποις ἀλογωτάτους. καὶ ἀληθὴς ὁ
λόγος, καὶ εὖ ἂν ἔχοι κατὰ καιροὺς, εἰ τῇδε νοοῖτο παρά
τινων. ἀλλ' εἴς γε τῶν προκειμένων τὸν νοῦν ἁρμόσειεν
ἂν ἐκεῖνό που τάχα, τὸ τῆς μετανοίας φημὶ κατασημαίνεσθαι

3. γὰρ μὲν Edd. 5. οἷᾳ τινι χαλινῷ ἀνακόπτοντι γ., κ. μετατιθέντι iid. 10. οὕτω assumptum ex B. 14. ἀπεστρέψατε Edd. 18. ποτοῦ iid. 20. ἂν pro ἐστιν iid. 21. ἐπεσήμηνε iid. 22. ἡ γραφὴ pro τὸ γρ. τὸ ἱ. iid. 23. ὡς ἔφην assumpta ex B. ἐμφανίζουσα iid. 24. χρῆναι assumptum ex B. 28. που τάχα om. B. φημὶ assumptum ex B.

τὴν ὑπερβολὴν διὰ τοῦ καὶ αὐτῶν καθορίζεσθαι τῶν κτηνῶν τὸν πόνον.

10 Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὰ ἔργα αὐτῶν, ὅτι ἀπέστρεψαν ἀπὸ τῶν ὁδῶν
b αὐτῶν τῶν πονηρῶν· καὶ μετενόησεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τῇ κακίᾳ ᾗ ἐλάλησε τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐποίησεν.

Ταχὺς εἰς ἔλεον ὁ Δεσπότης καὶ σώζει μεταγινώσκοντας. ἀπαλλάττει παραχρῆμα τῶν ἀρχαίων αἰτιαμάτων, καὶ καταληγούσης τῆς παρ' αὐτοῖς ἁμαρτίας, ἀνίησι καὶ αὐτὸς τὴν ὀργὴν, καὶ μεταβουλεύεται τὰ χρηστά. ἐπειδὴ δὲ μεταθεμένους ὁρᾷ πρὸς τὸ ἀγαθὸν, μεταφοιτᾷ πρὸς τὸ ἥμερον, καὶ ἀναβάλλεται τὴν καταστροφὴν, καὶ φειδοῦς ἀξιοῖ. καὶ
Ezek. xviii. 31, 32, 23. c *γάρ ἐστιν ἀληθὴς ὅταν λέγῃ "Καὶ ἵνα τί ἀποθνήσκετε οἶκος "Ἰσραήλ; λέγει Κύριος· διότι οὐ θέλω τὸν θάνατον τοῦ "ἀποθνήσκοντος, λέγει Ἀδωναῒ Κύριος, ὡς τὸ ἀποστρέψαι "αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, καὶ ζῆν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ." κακίαν δὲ ὅταν λέγῃ, μὴ φαυλότητα νόει, τὴν κακωτικὴν δὲ μᾶλλον ὀργήν. οὐ γάρ ἐστι τῶν κακῶν ἐργάτης ὁ φιλάρετος ἡμῶν Θεός.*

Κεφ. δ'. Καὶ ἐλυπήθη Ἰωνᾶς λύπην μεγάλην, καὶ συνεχύθη· καὶ προσηύ-
d 2 ξατο πρὸς Κύριον καὶ εἶπεν Ὦ Κύριε, οὐχ οὗτοι οἱ λόγοι μου, ἔτι ὄντος μου ἐν τῇ γῇ μου; διὰ τοῦτο προέφθασα τοῦ φυγεῖν εἰς Θαρσεῖς, διότι ἔγνων ὅτι σὺ ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις.
3 καὶ νῦν, Δέσποτα κύριε, λάβε τὴν ψυχήν μου ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι καλόν τὸ ἀποθανεῖν με ἢ ζῆν.

1. *αὐτὸν* Edd. 3. *ἐπέστρεψαν* F. 4. *ὁ Θεὸς* om. B. 6. *σώσει* Edd. 7. *ἀπαλλάττει*] + *δὲ* iid. 9, 10. *ἐπειδὴ—ἡμέρον* om. B. habet D. 12. *Καὶ* assumptum ex B. 14. *λέγει Ἀδωναῒ Κύριος* assumpta ex B. 19. *ηὔξατο* Edd. (153.) 20. *Ὦ Κύριε* D. (Alex. ℵ) *ὧδε Κύριε* F. Edd. (*ὧδε* K. 153) *Κύριε* B. [*ὦ δὴ Κύριε* XII.] *μου* om. Edd. (153.) 22. *σὺ*] + *Θεὸς* F. Edd. (42. al.) [*ὁ Θεὸς* XII.] 24. *λαβὲ*] + *δὴ* F. Edd. (62. al.)

Θεοῦ κατοικτείραντος τοὺς ταῖς μεταγνώσεσιν ἀποκρουομένους [e] τὰ ἐξ ὀργῆς, καὶ εἰς πέρας ἤδη τὸ ὡρισμένον ἐνηνεγμένου τοῦ καιροῦ, μεθ' ὃν ἦν εἰκὸς συμβήσεσθαι τὸ προηγγελμένον, εἶτα γεγονότος τῶν προσδοκωμένων οὐδενὸς, λελύπηται λίαν ὁ μακάριος Ἰωνᾶς, καὶ οὐχ ὅτι διέδρα τὸν ὄλεθρον ἡ πόλις· πονηροῦ γὰρ τοῦτο καὶ βασκάνου, καὶ ἁγιοπρεπὲς οὐδαμῶς· ἀλλ' ὅτι ψευδοεπὴς εἶναί τις καὶ βωμολόχος ἐδόκει, καὶ μάτην αὐτοὺς τεθορυβηκὼς, καὶ τὰ ἀπὸ [Hier. xxiii. 16.] γνώμης λαλῶν, καὶ οὐχὶ δὴ πάντως τὰ ἀπὸ στόματος [a 336 A.] Κυρίου, κατὰ τὸ γεγραμμένον. οἴονται γεμὴν ἕτεροί τινες λελυπῆσθαι τὸν Προφήτην ἐφ' ἑτέραις τισὶ καὶ ἀποῤῥήτοις ἐννοίαις. ἐπειδὴ γὰρ ἔγνω, φασὶν, ὅτι κεκλημένης τῆς ἐξ ἐθνῶν ἀγέλης, ἀπολισθήσει πάντως τῆς εἰς Θεὸν ἐλπίδος ὁ Ἰσραὴλ, ὡς ἥκοντος ἤδη πρὸς πέρας τοῦ τοιοῦδε καιροῦ, κατηφὴς ἦν ἄγαν, καὶ μονονουχὶ τοῖς ἐξ αἵματος ἐπιστυγνάζει διολωλόσιν. ἀλλ' ἐξίστησιν αὐτὸς τοῦ τόδε νοεῖν, ἐναργέστατα λέγων, ὡς ἀπέδρα μὲν εἰς Θαρσεῖς· ἥλω δὲ κατοκνήσας τὴν ἀποστολὴν, διάτοι τὸ εἰδέναι σαφῶς, ὅτι [b] χρηστὸς καὶ οἰκτίρμων ἐστὶν ὁ Δεσπότης, καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις. ἐπειδὴ γὰρ ἦσθα τοιοῦτος, φησὶ, πῶς ἐκέλευες διακηρύξαι αὐτοῖς μάτην τὴν καταστροφήν; καὶ μικροψυχεῖ μὲν ὡς ἄνθρωπος, τούτοις ἑαυτὸν χρήσασθαι τοῖς λόγοις καὶ ἐν τῇ τῶν Ἰουδαίων διαβεβαιούμενος γῇ, ἐκτεθνάναι δὲ ἤδη παρακαλεῖ, καὶ μονονουχὶ τῆς οἰκονομίας οὐ μετρίαν τινὰ ποιεῖται τὴν καταβοήν. ἐπισφαλὲς δὲ τὸ χρῆμα καὶ φρενὸς ἁγίας οὐκ ἄξιον. εἰ γὰρ τοῖς τῶν σωμάτων ἰατροῖς ἐπιτιμήσειεν [c] ἂν οὐδεὶς, εἴ γε νοῦν ἔχοι, τὰ τοῖς τραύμασι χρειωδέστερα μεταπλάττουσι φάρμακα, πῶς ἄν τις εἰκότως

4. προηγγελμένων pro προσδοκ. Edd. 5. προφήτης pro μακάριος Ἰωνᾶς iid. 6. καὶ prius om. iid. 7. ἥκιστα ἁγιοπρεπὲς pro ἁγιοπρ. οὐδαμῶς iid. 10. ἕτεροί τινες assumpta ex B. 12. εὐνοίαις pro ἐνν. Edd. φησὶν B. 14. καιροῦ τοῦ τοιούτου πρὸς τὸ πέρας iid. 16. τοῦ τόδε] Sic edidi. τοῦτό δε Edd. τοῦτο δὲ Migne. 17. ἀπέδραμεν iid. τε pro δὲ B. 19. ὁ Δεσπότης assumpta ex B. 24. παρακαλῶν iid. 27. ἔχει iid. 28. τραύματα pro φάρμακα B.

καταβοήσειε τοῦ πάντα εἰδότος Θεοῦ, καὶ ταῖς ἡμετέραις διανοίαις τὴν ἀεὶ πρέπουσαν καὶ χρειωδεστάτην ἀληθῶς ἐπινοοῦντος ἄκεσιν; ἰατρὸς γάρ ἐστι πνευμάτων, καὶ ποτὲ μὲν τοῖς πόνοις, ποτὲ δὲ αὖ τοῖς ἐξ ἡμερότητος ἀγαθοῖς τῶν ἐν ἡμῖν παθῶν κατευνάζων τὴν ἀγριότητα.

d

4 5 Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Ἰωνᾶν Εἰ σφόδρα λελύπησαι σύ; καὶ ἐξῆλθεν Ἰωνᾶς ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἐκάθισεν ἀπέναντι τῆς πόλεως, καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ἐκεῖ σκηνὴν, καὶ ἐκάθητο ὑποκάτω αὐτῆς ἐν σκιᾷ, ἕως οὗ ἀπίδῃ τί ἔσται τῇ πόλει.

Οὐκ ἐᾷ ταῖς ἀκηδίαις καταπνίγεσθαι τοῦ Προφήτου τὸν νοῦν, ἀναῤῥώννυσι δὲ ὥσπερ ἠσθενηκότα, καὶ χρηστῶς μὲν λίαν, πλὴν ὅτι λελύπητο, καταιτιᾶται χρησίμως. ὑπεμφήνειε e *γὰρ ἂν ἕτερον οἶμαί τι παντελῶς οὐδὲν τὸ ἀναπυνθάνεσθαί τε καὶ λέγειν Εἰ σφόδρα λελύπηται· μονονουχὶ δὲ καὶ ἐπιπλήττει λελυπημένῳ καὶ τῶν θείων κριμάτων οὐ συνιέντι τὸν σκοπόν. ἡμερῶν δὲ ἤδη διαγενομένων, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, μεθ' ἃς ἦν εἰκὸς ἀποπερανθήσεσθαι τὰ διηγγελμένα, εἶτα τῆς ὀργῆς ἀπρακτούσης ἔτι, συνίησι μὲν ὅτι κατηλέησε Θεὸς, πλὴν οὐκ εἰσάπαν ἔξω βέβηκε τῆς ἐλπίδος· οἴεται δὲ, ὅτι* 387 A. a *δέδοται μὲν αὐτοῖς ἀνάβλησις τοῦ κακοῦ μετανοεῖν ᾑρημένοις, πλὴν ἔσται τι πάντως τῶν ἐξ ὀργῆς, οὐκ ἰσοπαλεῖς τοῖς πταίσμασι τοὺς ἐπὶ ταῖς μεταγνώσεσι πόνους ἐπιδεδειχόσι. τί γὰρ ὠνήσειε τριήμερος ἱδρὼς τοὺς ἀτόπῳ παντὶ κατακεχωσμένους πράγματι, καὶ ταῖς οὕτω δειναῖς πλημμελείαις ἐνισχημένους; ταῦτα καθ' ἑαυτὸν κατά γε τὸ εἰκὸς διενθυμούμενος, τοῦ μὲν ἄστεος ἀπεφοίτα, περιμένει δὲ τοῦ ἰδεῖν*

3. *καὶ* assumptum ex B. 7. *ἐκάθησεν* F. 8. *ἑαυτῷ* F. (א, post *σκηνὴν* tr. Alex.) 11. *χρηστῶς* B. *χρηστοῦς* D. *χρηστὸς* Edd. 12. *λελύπητο* B.D. *λελύπηται* iid. 13. *ἂν* assumptum ex B. 14. *λελύπησαι* iid. 16. Haec *καθ. ἔφην ἀρτίως* assumpta ex B. 23. *ὤνησε* B. *κατακεχρωσμένους* B. Statim *πράγματι* assumptum ex B. 25. *κατισχημένους* iid. 26. *ἀποφοιτᾷ* iid. *τοῦ* alt. assumptum ex B.

τί ἔσται αὐτοῖς· προσεδόκα γὰρ ἢ πεσεῖσθαι τυχὸν κατα-
δονουμένην, ἢ κατεμπρησθήσεσθαι πυρὶ, καθὰ καὶ τὰ
Σόδομα. σχεδιάζεται δὲ οἶκος αὐτῷ, καὶ σκηνὴ τὸ δρώ- b
μενον ἦν.

Καὶ προσέταξεν Κύριος ὁ Θεὸς κολοκύνθῃ, καὶ ἀνέβη ὑπὲρ κε- 6
φαλῆς τοῦ Ἰωνᾶ, τοῦ εἶναι εἰς σκιὰν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς
αὐτοῦ, τοῦ σκιάζειν αὐτῷ ἀπὸ τῶν κακῶν αὐτοῦ· καὶ ἐχάρη
Ἰωνᾶς ἐπὶ τῇ κολοκύνθῃ χαρὰν μεγάλην.

Προστάττει δὴ πάλιν τῇ κολοκύνθῃ Θεὸς, καθὰ καὶ τῷ
κήτει, κατανεύσας δηλονότι καὶ θελήσας μόνον. ἀνίσχει
δὲ παραχρῆμα καλή τε καὶ εὐανθὴς, καὶ ὅλην εὐθὺς κατέρ- c
ρεψε τὴν σκηνὴν, καὶ οἷον ἀλείφει πρὸς εὐθυμίαν εὖ μάλα
κατασκιάζουσα. χαίρει δὲ λίαν ὁ Προφήτης ἐπ' αὐτῇ, καὶ
γέγηθεν ἀληθῶς ὡς ἐπὶ μεγάλῳ τινὶ καὶ ἀξιολήπτῳ πράγ-
ματι. ἄθρει δὴ οὖν κἀντεῦθεν τῆς ἐνούσης αὐτῷ διανοίας
τὴν εἰς ἁπλότητα ῥοπήν. ἐλυπήθη μὲν γὰρ λύπην μεγάλην,
ὅτι μὴ ἐκβέβηκεν εἰς πέρας αὐτῷ τὰ τῆς προφητείας· ἐχάρη
δὲ αὖ χαρὰν μεγάλην ἐπὶ λαχάνῳ καὶ πόᾳ.

Εὔκολος δὲ λίαν ὁ ἄκακος νοῦς πρός τε λύπας καὶ θυμη- d
δίας. ὄψει δὲ ἀτρεκῆ τὸν λόγον, τοῖς τῶν νηπίων ἤθεσιν
ἐνορῶν, ἃ καταλγύνεται μὲν ἐπ' οὐδενὶ πολλάκις, καὶ κλαίει
λίαν ἐπὶ μικροῖς· γέγηθε δὲ αὖ, καὶ ἀθρόαν ποιεῖται τὴν ἐκ
τοῦ λυπεῖσθαι πρὸς τὸ χαίρειν μετάστασιν, ἐπὶ μικρῷ δὴ
πάλιν ἔσθ' ὅτε καταθελγόμενα. ὅνπερ γὰρ τρόπον ἐν τοῖς
ἀνθρωπίνοις σώμασι τὰ μὴ λίαν εὐρωστεῖν εἰωθότα πίπτει
ῥᾳδίως, προσωθοῦντος τινὸς, κἂν εἰ μὴ τοῦτο δρῴη νεανικῶς,

1. προσεδόκει D. Edd. 2. καθὼς Edd. τὸ pro τὰ D. 3. αὐτοῦ iid. 6. τοῦ prius om. F. Edd. (Alex.) εἰς assumptum ex B. (42.) 9. κολοκύντῃ D. (Alex.) 11. κατέρρεψε D. κατέρραψε B. κατήρεψε Edd. 12. καὶ assumptum ex B. ἄλσει pro ἀλείφει Edd. 13. σκιάζουσα iid. 14. μεγάλῃ .... πράξει iid. 16. γὰρ assumptum ex B. 20. νηπίων D. Edd. νηκτῶν B. ex corr. 23. μετάστασιν] ἀπόστασιν B. 24. κατα-θελγόμενον B.

e *τρυφεροτέρᾳ δὲ ὥσπερ ἅπτηται χειρί· οὕτω καὶ νοῦς ὁ ἀπάνουργος, εὔκολος εἰς ἀποφορὰν τὴν ἐφ᾽ ὁτουοῦν τῶν κατατέρπειν αὐτὸν ἢ καὶ λυπεῖν πεφυκότων.*

7 Καὶ προσέταξεν Κύριος σκώληκι ἑωθινῇ τῇ ἐπαύριον, καὶ ἐπάταξε
8 τὴν κολόκυνθαν καὶ ἀπεξηράνθη. καὶ ἐγένετο ἅμα τῷ ἀνατεῖλαι
τὸν ἥλιον καὶ προσέταξε Κύριος ὁ Θεὸς πνεύματι καύσωνος
συγκαίοντι, καὶ ἐπάταξεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἰωνᾶ. καὶ
388 A. a ὠλιγοψύχησε καὶ ἀπελέγετο τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ εἶπε Καλόν
μοι τὸ ἀποθανεῖν ἢ ζῆν με.

Σκώληκα μὲν ἑωθινὴν ὀνομάζει τὴν κάμπην, διάτοι τὸ ἐκ δρόσου τῆς ὑπὸ τὴν ἕω πιπτούσης τὰς τῆς γενέσεως ἔχειν ἀρχάς. προστάττει γεμὴν αὐτῇ καὶ μέντοι καὶ τῷ καύσωνι Θεὸς ὡς ἂν νοοῖτο προστεταχὼς καὶ αὐτῇ τῇ κολοκύνθῃ καὶ τῷ κήτει, καθάπερ ἤδη προείπομεν. καὶ ἡ μὲν ἀδοκήτως αὐαίνεται· πλήττει δὲ ὁ καύσων σφόδρα, καὶ θερμὸν ἐνίησιν
b *ἀλύοντι σέλας, σκιᾶς δὲ ἔρημον εὑρὼν, ὅθεν αὐτῷ μάλιστα τὰ τῆς δυσθυμίας ἐπετείνετο. καθῖκτο δὲ ἤδη πρὸς τοῦτο μικροψυχίας, ὡς καὶ αὐτὸν πολύευκτον ποιεῖσθαι τὸν θάνατον.*

9 Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Ἰωνᾶν Εἰ σφόδρα λελύπησαι σὺ ἐπὶ τῇ
κολοκύνθῃ; καὶ εἶπε Σφόδρα λελύπημαι ἐγὼ ἕως θανάτου.

Ἄθρει δὴ πάλιν τὸν τῶν ὅλων Θεὸν ἐξ ἀμετρήτου φιλανθρωπίας ταῖς ἀκάκοις μάλιστα τῶν ἁγίων ψυχαῖς μονονουχὶ προσαθύροντα, καὶ ταῖς τῶν πατέρων φιλοστοργίαις παρα-

2. *ὁτουοῦν*] Sic correxi. *ὁτοοῦν* B. *ὁτῳοῦν* Edd. 3. *κατατρέπειν* iid. 4. *Κύριος* B. *ὁ Θεὸς* Edd. (Vat. ℵ) [*Κύριος ὁ Θεὸς* Alex. XII.] 5. *ἐξηράνθη* F. Edd. (22. al.) 8. *ὠλιγοψύχει* F. Edd. (22. al.) 9. *ἢ ζῆν με* hoc ordine B. (22 al.) *με ἢ ζῆν* Edd. 10. *ὀνομάζεται* Edd. 12. *καὶ* alt. assumptum ex B. 14. *καθ. ἤδη προείπομεν* assumpta ex B. 16. *δὲ* om. B. 17. *κατῖκτο* Edd. 23. *ἀκακίαις . . . . ψυχῶν* iid.

χωροῦντα μηδέν. κατασκιάζει μὲν γὰρ ἡ κολόκυνθα, καὶ c
ἐπιγάννυται λίαν ὁ Προφήτης αὐτῇ· ἐπιβουλεύει δὲ μετὰ
τοῦτο οἰκονομικῶς ἡ κάμπη, πλήττει δὲ καὶ ὁ καύσων
χρειωδεστάτην αὐτῷ καὶ ἀναγκαίαν εἰς ὄνησιν ἀποφαίνων
τὴν σκιὰν, ἵνα δὴ μᾶλλον ἀλγύνοιτο τῶν ἀρίστων ἐστερη-
μένος· εἶτα ἐπὶ σμικρῷ λυπούμενος, καὶ τοῦτο δεινῶς, τῇ
κολοκύνθῃ λέγω, μηκέτι τὴν θείαν αἰτιῷτο φιλανθρωπίαν,
εἰ φειδώ τε καὶ ἡμερότητα διανέμειν ἕλοιτο ταῖς τῶν πόλεων
περιφανεστάταις, καὶ ἀναριθμήτῳ πληθύϊ τῶν ἐνοικούντων
μεμεστωμέναις. ἐρωτᾷ δὴ οὖν εὐτέχνως Εἰ σφόδρα λελύπη- d
ται, καὶ τοῦτο ἐπὶ λαχάνῳ. ὁ δὲ ὁμολογεῖ, καὶ τὸ χρῆμα
λοιπὸν ἀπολογίας ἦν τρόπος τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ.

Καὶ εἶπε Κύριος Σὺ ἐφείσω ὑπὲρ τῆς κολοκύνθης, ὑπὲρ ἧς οὐκ 10
ἐκακοπάθησας εἰς αὐτὴν, καὶ οὐκ ἐξέθρεψας αὐτὴν, ἣ ὑπὸ
νύκτα ἐγενήθη καὶ ὑπὸ νύκτα ἀπώλετο· ἐγὼ δὲ οὐ φείσομαι 11
ὑπὲρ Νινευὶ τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἐν ᾗ κατοικοῦσιν πλείους e
ἢ δώδεκα μυριάδες ἀνθρώπων, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν δεξιὰν
αὐτῶν ἢ ἀριστερὰν αὐτῶν, καὶ κτήνη πολλά.

Ὦ τῆς ἀσυγκρίτου καὶ ὑπὲρ νοῦν ἡμερότητος. ποῖος ἂν
ἡμῖν ἐξαρκέσειε λόγος εἰς ὑμνολογίαν; ἢ ποῖον ἀνοιγνύντες
στόμα τὰς χαριστηρίους ᾠδὰς ἀναθήσομεν τῷ φιλοικτίρμονι
καὶ ἀγαθῷ; μακρύνει γὰρ ἀφ' ἡμῶν τὰς ἀνομίας ἡμῶν, καὶ Ps. cii. 12–14.
καθὼς οἰκτείρει πατὴρ υἱοὺς, ᾠκτείρησε Κύριος τοὺς φοβου-
μένους αὐτὸν, ὅτι αὐτὸς ἔγνω τὸ πλάσμα ἡμῶν. θέα γὰρ
ὅπως οὐκ ἐν καιρῷ λυπούμενον, οὐδὲ ἐφ' οἷς ἦν εἰκὸς, ἀπο- a 389 A.
φαίνει τὸν Ἰωνᾶν, καίτοι δέον ἁγιοπρεπῶς κατακροτεῖν καὶ
εὐφημεῖν ὡς ἀγαθὸν τὸν Δεσπότην. εἰ γὰρ σὺ, φησὶν,

1. ὡς pro ἡ Edd. ἐπιγ. δὲ pro καὶ ἐπιγ. iid. 2. αὐτῆς iid. 3. καὶ assumptum ex B. 9. πλήθει iid. 14. εἰς αὐτὴν B. (XII ex corr. 86, 130, 239, 311.) ἐπ' αὐτῆς F. (Alex.) ἐπ' αὐτὴν Edd. οὐκ B. (א Alex. XII sed corr.) οὐδὲ Edd. (Vat.) ὑπὸ ν. ἐγ. hoc ordine B. (Alex. XII.) 18. αὐτῶν om. B. 23, 24. καθὼς—τὸ πλάσμα ἡμῶν] τὰ ἑξῆς Edd. 26. καὶ om. B. 27. ὡς ἀγαθὸν assumpta ex B.

ἐπεστύγνασας, μᾶλλον δὲ καὶ εἰς ἐσχάτην κατακομίζῃ λύπην, ὅτι σοι μεμάρανται τὸ τῆς κολοκύνθης φυτὸν, ὃ ὑπὸ νύκτα μίαν ἀνέφυ, διόλωλε δὲ ὡσαύτως, πῶς ἂν αὐτὸς ἀλογήσαιμι πολυανδρούσης πόλεως, ἐν ᾗ πλείους εἰσὶν ἢ δώδεκα μυριάδες ἀνθρώπων, οὐκ ἐχόντων ἀπὸ τοῦ καιροῦ καὶ τῆς ἡλικίας τὸ διειδέναι δύνασθαι ποία μὲν αὐτοῖς ἡ δεξιὰ, ποία
b δὲ ἡ εὐώνυμος; ἀδιάκριτα γάρ πως παρὰ τοῖς ἔτι νηπίοις καὶ ταῦτα, οἷς ἦν ἀκόλουθον καὶ πρό γε τῶν ἄλλων χαρίσασθαι τὴν φιλανθρωπίαν, ἡμαρτηκόσι μηδέν· τὸ γὰρ οὔπω τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας εἰδὸς, ποίοις ἂν ἐνέχοιτο πλημμελήμασι; εἰ δὲ ὀνομάζει καὶ κτήνη καὶ φειδοῦς ἀξιοῖ, φιλαγάθως καὶ τοῦτο. εἰ γὰρ "δίκαιος οἰκτείρει ψυχὰς κτηνῶν "αὐτοῦ," ἔστι δὲ αὐτῷ πρὸς ἐπαίνου καὶ τοῦτο, τί τὸ παράδοξον, εἰ καὶ αὐτὸς ὁ τῶν ὅλων Δημιουργὸς φειδώ τε καὶ οἰκτιρμοὺς ἀπονέμει καὶ τούτοις;

Prov. xii. 10.

c Οὕτω δὴ πάντας διέσωσεν ὁ Χριστὸς, δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ μικροῦ καὶ μεγάλου, σοφοῦ καὶ ἀσόφου, πλουσίου καὶ πένητος, Ἰουδαίου καὶ Ἕλληνος, ᾧ καὶ λέγοιτ' ἂν εἰκότως "Ἀνθρώπους καὶ κτήνη σώσεις Κύριε, ὡς ἐπλή"θυνας τὸ ἔλεός σου ὁ Θεός· οἱ δὲ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν "σκέπῃ τῶν πτερύγων σου ἐλπιοῦσιν," αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ ἀνάρχῳ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ps. xxxv. 7, 8.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΙΩΝΑ.

2. σοι] + καὶ Edd. 3. ἔφυ B. αὐτὸς assumptum ex B. 5. ἀνδρῶν iid. 7. παρὰ assumptum ex B. 9. μηδέν· τὸ γὰρ— εἰδὸς] οὐδέν· τί γάρ;—εἰδὼς iid. 13. αὐτοῦ] αὐτῶν iid. 14. Θεὸς pro Δημιουργὸς iid. 16. δὴ] δὲ B. 21. σκέπει iid. ἐλπιοῦσι. hic desinunt iid. 25. Sic B.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΚΥΡΙΛΛΟΥ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΜΙΧΑΙΑΝ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΕΙΣ μὲν ἅπασι καὶ θεοφιλὴς τοῖς ἁγίοις προφήταις ὁ a 390 A.
σκοπὸς, τὸ ἀναπεῖσαι τὸν Ἰσραὴλ ἀποφοιτῆσαι νεανικῶς
τοῦ πλανᾶσθαι θέλειν, ἀνθελέσθαι δὲ μᾶλλον τὸ δουλεύειν
Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, καὶ τοῖς τῆς δικαιοσύνης αὐχήμασιν
ἐναβρύνεσθαι, τὴν ἐπὶ τοῖς ἀτόποις κατάῤῥησιν ῥιπτοῦντας
ὡς ἀπωτάτω. πολλοὶ δὲ γεγόνασι καὶ καθεξῆς, προδια-
μαρτυρομένου τρόπον τινὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ πλείστων ὅσων b
στομάτων προαναφωνοῦντος ἐναργῶς, ὡς εἰ μὴ ἕλοιντο βιοῦν
ὀρθῶς, μήτε μὴν ποιοῖντο περὶ πολλοῦ τὴν εἰς τὰ ἀμείνω
λοιπὸν ἐπιτηδεύειν ἀναδρομὴν, αὐτοὶ καθ' ἑαυτῶν ὁριοῦσι
τὰς δίκας, καὶ αὐτόκλητον ἀνατλάντες ὄλεθρον, τὰς τοῦ

Codices A.B. [D. paginis quibusdam paucis solis adhibitus.] 1–3. Sic B. εἰς τὸν προφήτην Μιχαίαν A. Τοῦ αὐτοῦ ἐξήγησις εἰς τὸν προφήτην Μιχαίαν D. τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας, ἐξήγησις ὑπομνηματικὴ εἰς τὸν Προφήτην Μιχαίαν Edd. 4. Sic A.B. 5. καὶ θεοφιλὴς τοῖς ἁγίοις προφήταις hoc ordine A.D. καὶ θεοφ. post προφ. transp. Edd. 7. θέλεσθαι Edd. invitis omnibus. 8–10. καὶ τοῖς—ὡς ἀπωτάτω om. B. 9. ἐναβρύνασθαι A. ἀτοπωτάτοις Edd. invitis A.D. ῥιπτοῦντας A.D. ῥιπτοῦντες Edd. 10. δὲ om. A. 12. προαναφαίνοντος D. 14. ἀναστροφὴν B. ὁρινοῦσι (sic) Edd. invitis omnibus.

παθεῖν αἰτίας ταῖς ἰδίαις ἀνάψουσι γνώμαις. εἰ δὲ δὴ τῶν
αὐτῶν ἔχοιντο διηγημάτων τῶν ἁγίων προφητῶν οἱ λόγοι,
αἰτιάσθω μηδεὶς, ταυτολογίαν ἐπιφημίζων αὐτοῖς, ἀναλογι-
391 A. a ζέσθω δὲ μᾶλλον ἐκεῖνο σαφῶς· οὐδένα γὰρ ἐχρῆν ὀφθῆναι
καιρὸν, καθ' ὃν οὐκ ἦσαν οἱ ἐπανορθοῦν ἰσχύοντες τοὺς
ἡμαρτηκότας. καὶ ὥσπερ οὐκ ἂν αἰτιάσαιτό τις, εἴ γε νοῦν
ἔχοι, τὸ κατὰ πάντα καιρὸν ὑπάρχειν ἰατροὺς, τοὺς τὰ αὐτὰ
τῶν ἐν ἡμῖν παθῶν ταῖς αὐτοῖς πρεπούσαις ἐπικουρίαις
ἀνασειράζοντας, οὕτως οὐκ ἂν, οἶμαί, τις εὐλόγως ἐπιτιμήσειε
τοῖς ἁγίοις προφήταις, εἰ καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ἰόντες φαίνοιντο
πραγμάτων τε καὶ λόγων. εἷς γὰρ ἦν Κύριος ὁ πᾶσι λαλῶν,
b καὶ τοῖς πλανωμένοις ἀναδεικνὺς κατὰ πάντα καιρὸν τοὺς
ἀποκομίζειν εἰδότας εἰς εὐθεῖαν ὥσπερ ὁδόν. προαγορεύουσι
γὰρ ἅπαντες τοὺς πολέμους, τὰς αἰχμαλωσίας, τὴν τῶν
πόλεων ἐρήμωσιν, τοὺς πόνους, τὰ πένθη, τοὺς ἐπὶ τοῖς
τεθνεῶσιν ὀδυρμοὺς, τὰς τῶν παραλελημμένων ταλαιπω-
ρίας, τὴν τῶν πορθούντων ὠμότητα· καὶ ἁπαξαπλῶς διὰ
πάσης αὐτοῖς ἀγριότητος κεχωρηκότα τὰ διηγήματα κατίδοι
τις ἂν, διά γε τὸ τοῖς πλανωμένοις εἰς ὄνησιν ἀναγκαῖον.
ἀνακόπτεται γὰρ ἔσθ' ὅτε τοῖς δείμασι καὶ τὸ ἀσχέτως
c ἐκνενευκὸς εἰς ἀπόστασίν τε καὶ ἁμαρτίαν.

Προφητεύει τοίνυν καὶ ὁ μακάριος Μιχαίας ἐν καιροῖς
βασιλείας τοῦ τε Ἰωάθαμ καὶ Ἀχὰζ καὶ Ἐζεκίου. καὶ
βασιλεύοντος μὲν Ἰωάθαμ κατεστρατεύετο τῆς Ἱερουσαλὴμ
4 Reg. xv. 37. ὁ τοῦ Ῥομελίου Φακεὲ, καὶ Ῥαασσὼν βασιλεὺς Συρίας·

1. ἀνάψουσι post γνώμαις transp. D. δι' αὐτῶν ἔρχοιντο pro τῶν αὐτῶν ἔχοιντο A. 4. σαφῶς A.B. Edd. σοφῶς D. ὡς οὐδένα pro οὐδένα γὰρ B. ἐχρῆν om. D. 5. οἱ deest in Edd. 7. αὐτὰ τῶν om. et πάθη pro παθῶν ponit B. 9. εὐλόγως A.D. εὐκόλως Edd. 10. μακαρίοις pro ἁγίοις D. δι' (τῶν post φαίνοιντο transponens) A. 14. ἅπαντας B. 16. τὰς τῶν παραλελημμένων B. τὰς τῶν περιτεθλιμμένων A. τὰς παρὰ τῶν λελημμένων D. τὰς περὶ τῶν παραλελειμμένων Edd. 18. ἁγιότητος (sic) A. 22. προφητεύει post τοίνυν transp. D. καιροῖς A.B. καιρῷ Edd. Statim βασιλέων B. 23. Ἰωάθαμ] Ἰωάχαζ A. καὶ primum] + τοῦ Edd. invitis libris. Statim Ἄχατζ B.D. Migne. Ἀχὰμ (sic) A. Αχαζ Edd. Ἐζεκία Edd. invitis omnibus. 24. ὁ τοῦ Ῥ. Φακεὲ τῆς Ἱερ. κατεστρατεύετο inv. ordine D. Ῥομελίου correxi ex B. Edebatur Ῥωμ. et sic D. 25. Ῥαασσὼν] Sic edidi favente aliquando A. Ῥαασὼν Edd.

τεθνεῶτος δὲ διαδέχεται τὴν ἀρχὴν ὁ Ἄχαζ, ὃς καὶ παρατείνοντος τοῦ πολέμου κατεμισθοῦτο χρήμασι τὸν Ἀσσύριον, 4 Reg. xvi. 7 sqq. ἐπαμῦναί τε οἱ παρεκάλει, ταῖς τῶν ἐπιόντων δυνάμεσιν ἀντεξάγειν οὐκ ἔχοντι· ὃς καὶ παρελθὼν εἷλε μὲν τὴν Δαμασκὸν, ἀπέκτεινε δὲ καὶ τὸν Ῥαασσών. εἶτα κατ' d ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ βασιλευόντων ἐν τῇ Σαμαρείᾳ Ἱεροβοὰμ τε τοῦ Ἰωὰς, καὶ μετ' αὐτὸν Ἀζαρίου, καὶ τρίτου δὲ Μαναεὶμ, ἀνέβη Φουλὰ βασιλεὺς Ἀσσυρίων, ὃς καὶ πολλοῖς Ib. xv. 19, 20. μόλις χρήμασιν ὑποπεισθεὶς, εἰς τὴν ἐνεγκοῦσαν ἀνεκομίζετο. μετὰ δέ γε τὸν Φουλὰ κατεστράτευε τῆς Ἰουδαίων 1 Par. v. 26. γῆς Θεγλαφαλάσαρ ὁ Ἀσσύριος, καὶ πλείστας μὲν ὅσας τῆς Σαμαρείας ἀνέστησε πόλεις· προσετίθει δὲ αὐταῖς καὶ 4 Reg. xv. 29. πᾶσαν τὴν Γαλιλαίαν ἕως Νεφθαλείμ. εἴρηται μὲν οὖν ταυτὶ δὴ λεπτῶς, ὅτε τὴν ἐπὶ τῷ μακαρίῳ προφήτῃ Ὡσηὲ e Supra p. 8. συνετίθεμεν ἐξήγησιν, ὑπεμνήσαμεν δὲ καὶ νῦν ἀναγκαίως διὰ τὸ τεθεῖσθαι τοὺς χρόνους καὶ τῆς τοῦ Μιχαίου προφητείας. ἔδει γὰρ ἔδει τὸν φιλακροάμονα καὶ φιλομαθῆ μὴ ἀγνοῆσαι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ὠνομάσθησαν οἱ τῆς Ἱερουσαλὴμ βεβασιλευκότες, Ἰωάθαμ φημὶ καὶ Ἄχαζ. παρατείνει δὲ τῆς προφητείας ὁ χρόνος καὶ μέχρι τῆς Ἐζεκίου βασιλείας, ἐφ' οὗ πάλιν ὁ Σεναχηρείμ· Ἀσσυρίων καὶ οὗτος a 392 A. βασιλεύς· εἷλε κατὰ κράτος τὴν Σαμαρειτῶν, κατεδῄωσε δὲ 4 Reg. xviii. 34, cf. in Es. p. 159 d. καὶ τὰς πόλεις τῶν Φυλιστιεὶμ, τουτέστι τὰς Παλαιστηνῶν. εἶτα τὴν Λάχις ἑλών· πόλις δὲ αὕτη τῆς Ἰούδα βασιλείας·

1. τεθνεῶτος δὲ διαδέχεται A. διαδέχεται δὲ τεθνεῶτος Edd. Statim τὴν ἀρχὴν om. A. τεθνεῶτος δὲ τοῦ Ἰωάθαμ, ὁ Ἄχατζ τὴν ἀρχὴν διαδέχεται D. τοῦ πολ. παρατείν. inverso ordine D. 3. αὐτῷ pro οἱ A. 4. σθένοντι pro ἔχοντι D. 5. ἀπέκτεινε B.D. ἀπέκτονε Edd. 6. τοῦ om. B. 7. τρίτου B. τρί (τ supra) D. τρίτον Edd. Μαναῒμ B. 8. Φουλὰ D. Edd. Φουλᾶ A. Φούλας B. 9. μόγις B. 10. Φούλον B. Statim κατεστράτευσε A. Ἰουδαίας Edd. invitis omnibus. 12. ἀνέστησε] ἐπόρθησε B. κατέσεισε D. αὐτῷ Edd. invitis libris. Statim καὶ assumptum ex B. 13. Νεφθαλήμ Edd. οὖν assumptum ex A. Statim ταυτὶ δὴ hoc ordine A. δὲ pro μὲν et om. δὴ D. 14. θεσπεσίῳ pro μακαρίῳ D. 16. καὶ accessit ex A. Μιχαία Edd. invitis A.D. 17. φιλαληθῆ pro φιλομαθῆ Edd. invitis libris. 21. ᾧ pro οὗ Edd. invitis libris. Ἀσσυρίων] + δὲ A. 23. τὰς alt. om. A. 24. Λάχις A.B. Λαχεὶς Edd. Statim ἑλὼν om. A.

ἐκεῖθεν πέμπει Ῥαψάκην πολιορκήσοντα τὴν Ἱερουσαλὴμ, ὃς καὶ τῆς ἀλαζονείας καὶ τῆς κατὰ Θεοῦ γλωσσαλγίας (4 Reg. xix. 35.) ἐξαιτεῖται δίκας, ἀποθανουσῶν ἐν μιᾷ νυκτὶ τῆς τῶν Ἀσσυρίων στρατιᾶς ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδων. γέγονε τοίνυν, φησὶν, ὁ λόγος Κυρίου πρὸς Μιχαίαν τὸν τοῦ b Μωραθί.

Κεφ. α'. Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Μιχαίαν τὸν τοῦ Μωραθὶ, ἐν ἡμέραις Ἰωάθαμ καὶ Ἄχαζ καὶ Ἐζεκίου βασιλέων Ἰούδα.

Χρὴ εἰδέναι πάλιν, ὡς Ἑβραῖοι γεγράφασιν ἀντὶ τοῦ Μωραθὶ τὸν Μωραθίτην, ἵνα μὴ ὡς ἐκ πατρὸς, ἀλλ' ὡς ἐκ c τόπου σημαίνηται. φασὶ γὰρ εἶναι τὴν Μωραθὶ κώμην ἤτοι πολίχνην τῆς Ἰουδαίων γενέσθαι χώρας. συμφέρονται δὲ τῇ ἐκδόσει καὶ οἱ ἕτεροι τῶν ἑρμηνευτῶν. οὐκοῦν εἴη ἂν οὐχὶ τοῦ Προφήτου πατὴρ ὁ Μωραθί· σημαίνεται δὲ, ὡς ἔφην, ἐκ τόπου μᾶλλον καὶ Μωραθίτης. τίνες δὲ ἄρα λοιπὸν οἱ πρὸς αὐτὸν γεγονότες λόγοι, περιαθρεῖν ἀναγκαῖον.

Περὶ ὧν εἶδεν περὶ Σαμαρείας καὶ Ἱερουσαλήμ.

Τεθέαται γὰρ ὡς ἐν ὁράσει τὰ ἐσόμενα, καὶ τῶν ὅσον d οὐδέπω παρεσομένων ἢ καὶ ἐπὶ θύραις ὄντων κακῶν, οὐχὶ μόνην ἑλὼν τὴν γνῶσιν, ἀλλ' ὅσον ἧκεν εἰς ὄψιν, τὴν ὡς

2. *καὶ τῆς κατὰ Θ. γλ.* om. A. Statim *ἐξήτηται* A. 4. *ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε* A.B. *ἑκατὸν καὶ ὀγδοηκονταπέντε* D. [ut Es. xxxvii. 36 Alex.] *ρπε.* Edd. Statim *χιλιάδας* D. 4–6. *γέγονε—Μωραθί* om. B.D. 5. *ὁ* assumptum ex A. 6. *Μωραθί* A. *Μωρασθί* Edd. 7, 8. Textus deest in A. *Μωραθὶ* D. (XII.) *Μοραθὶ* B. *Μωρασθεὶ* Edd. (Vat.) [*Μωραθει* Alex.] Statim *ἐν ἡμέραις—Ἰούδα* om. B. Haec retinui, annuente D. 9. *Χρὴ*] + *δὲ* Edd. invitis libris. *Ἰστέον* pro *Χρὴ εἰδ. πάλιν* D. 10. *Μωραθὶ* et *Μωραθίτην* edidi ex A.D. *Μοραθὶ* et *Μοραθίτην* B. *Μωρασθὶ* et *Μωρασθ.* Edd. *τὸν* ante *Μωρασθίτην* om. A. 11. *εἶναι* om. A. *τὴν Μ.*] *τὸν Μοραθὶ* B. *κώμην* A.D. *πόλιν* Edd. 12. *εἰς* pro *τῆς* Edd. repugnantibus libris. 14. *σημαίνηται* iid. invitis libris. 16. *γεγόνασι* pro *γεγονότες* A.B. *περιαθρεῖν* A.D. *παραθεῖναι* B. *παραθῆναι* Edd. 17. *Περὶ* prius A.B.D. (XII.) *Ὑπὲρ* Edd. (A.V.) *εἶδεν*] + *φησι* A. *καὶ*] + *περὶ* Edd. (A.V.) invitis A.B.D. (36 al.) 18. *ὡς* assumptum ex A.B.D. 20. *μόνων* D. *τὴν* pro *εἰς* A. *ὡς* assumptum ex omnibus.

ἐν ὁράματι λέγω, δεδιὼς τὴν ἔκβασιν, ἀναγκαίως ποιεῖται τοὺς λόγους περί τε τῆς Σαμαρείας καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ.

Ἀκούσατε λαοὶ πάντες λόγους, καὶ προσεχέτω ἡ γῆ καὶ πάντες 2
οἱ ἐν αὐτῇ, καὶ ἔσται Κύριος ὁ Θεὸς ἐν ὑμῖν εἰς μαρτύριον,
Κύριος ἐξ οἴκου ἁγίου αὐτοῦ.

Ἑτοιμάζεσθαι κελεύει πρὸς τὸ εὐήνιον, καὶ μονονουχὶ
κατακλίνοντας τὸ ὠτίον συνιέναι λεπτῶς τῶν θείων λογίων e
τὴν δύναμιν. ὅτι δὲ οὐκ ἀπὸ γνώμης ἤγουν θελημάτων
ἀνθρωπίνων ἡ ἀφήγησις, ἀλλὰ παρ' αὐτοῦ τοῦ τῶν ὅλων
κρατοῦντος Θεοῦ πληροφορεῖ προστιθεὶς, ὅτι ἔσται Κύριος ἐν
ὑμῖν εἰς μαρτύριον. μονονουχὶ γάρ φησι Κἂν αὐτὸς ἐγὼ
Μιχαίας ποιῶμαι τοὺς λόγους, κἂν εἰ μεσιτεύοιμι τυχὸν ὡς
ἄνθρωπος, ἀλλ' αὐτὸς ὑμῖν ὁ τῶν ὅλων διαμαρτύρεται Θεὸς,
καὶ δεσποτικοῖς θεσπίσμασι τὴν ἐμαυτοῦ δανείζω φωνήν. a 393 A.
ἔσται τοίνυν ὑμῖν εἰς μαρτύριον ἐκεῖνος αὐτὸς, ᾧ τὸν δια-
βόητον τουτονὶ καὶ περιφανῆ ναὸν ἐστήσατε, ᾧ τὸ θεῖον
ἵδρυται πρὸς ὑμῶν θυσιαστήριον, ᾧ τὸ σέβας ἀνάπτειν
πεπαίδευσθε διὰ νόμου· ὃς ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου λελάληκεν
ἀεὶ πρὸς προφήτας ἁγίους, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων τῷ μα-
καρίῳ Μωυσεῖ, τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην σκηνὴν ἐγηγερκότι κατὰ
τὴν ἔρημον. ἐλάλει γὰρ ἄνωθεν τοῦ ἱλαστηρίου, καὶ, ᾗ φησὶ
τὸ γράμμα τὸ ἱερόν "Μωυσῆς ἐλάλει, ὁ δὲ Θεὸς ἀπεκρίνατο b Exod. xix. 19.

1. δεδιὼς] ἰδὼν B. 2. τε om. A. 3. πάντες prius accessit ex D.F. (XII mg.) 4. ὁ Θεὸς om. B. invitis D.F. (22 al.) 7. λεπτῶς post δύναμιν transponit D. 8. τὸ pro ὅτι A. ἀνθρωπίνων θελημάτων inverso ordine D. Statim ἡ om. A. 10. προστιθεὶς] λέγων D. Κύριος ἔσται inverso ordine D. Statim ὁ Θεὸς add. D. 11. μαρτύριον] + ἐκεῖνος αὐτός Edd. invitis libris. Statim μόνον γὰρ οὐχὶ pro μονονουχὶ γὰρ A. φησιν] + ὅτι D. 12. ποιῶμαι A.D. ποιῶ Edd. 14. καὶ om. A. θελήμασι pro θεσπίσμασι A. 15. τοίνυν] + ἐν Edd. repugnantibus libris. Statim ὑμῖν post μαρτύριον transp. D. ἐκεῖνος αὐτὸς hoc ordine omnes. 16. τουτονὶ A. post περιφανῆ transp. D. τοῦτον B. τοῦτον ἢ (sic) Edd. ἀνεστήσατε D. 18. ἐπαιδεύεσθε A. διὰ νόμου πεπαίδευσθε inverso ordine D. 20. ἀνεγηγερκότι D. 21. καὶ γὰρ ἄνωθεν ἐλάλει pro ἐλάλει γὰρ ἄνωθεν D. ἱλαστηρίου] θυσιαστηρίου D.

“αὐτῷ φωνῇ.” καὶ νῦν ὑμᾶς διαμαρτύρεται, φησὶν, ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. οὐκοῦν ἀκούετε μὲν λαοὶ, προσεχέτω δὲ καὶ ἡ Es. i. 2. γῆ. τούτῳ παραπλήσιον τὸ διὰ φωνῆς Ἡσαΐου “Ἄκουε “οὐρανὲ, καὶ ἐνωτίζου γῆ, ὅτι Κύριος ἐλάλησε.” κατοικεῖ Acta SS. App. vii. 48. μὲν οὖν ὁ Ὕψιστος οὐκ ἔν γε τοῖς ἐκ λίθων ναοῖς ἢ χειροποιήτοις τεμένεσιν. ἐπειδὴ δὲ εἰς δόξαν Θεοῦ τοὺς ἁγίους οἴκους ἐγηγέρθαι φαμὲν, ταύτῃτοι καὶ κατοικεῖν ἐν αὐτοῖς οὐκ ἀπαξιοῦν πεπιστεύκαμεν τὸν τῶν ὅλων Θεὸν, καίτοι c πληροῦντα τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ κατωτέρω.

Ἐφαρμόσαι δ' ἄν τις εἰκότως καὶ ταῦτα Χριστῷ καλοῦντι πρὸς σωτηρίαν οὐχὶ μόνους λαοὺς, οἳ καὶ ἐξ αἵματος ἦσαν Ἀβραὰμ, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὴν σύμπασαν γῆν. διεμαρτύρατο Ps. xlviii. 2. γὰρ ὥσπερ διὰ φωνῆς τοῦ Δαυεὶδ λέγων “Ἀκούσατε ταῦτα “πάντα τὰ ἔθνη, ἐνωτίσασθε πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν “οἰκουμένην.” ὅτι δὲ ὡς ἐξ οἴκου τοῦ ἰδίου καὶ φιλαιτάτου λίαν αὐτῷ καταπεφοίτηκεν ὡς ἡμᾶς ἐξ οὐρανοῦ ὁ Λόγος, d πῶς ἔστιν ἀμφιβαλεῖν; ἄτοπον δὲ οὐδὲν οἶκον Θεοῦ λέγειν τὸν οὐρανὸν, ὁπότε καὶ τὴν ἐπίγειον Σιὼν, ἣ καὶ εἰς τύπον τῆς Ἐκκλησίας λαμβάνεται, οἶκόν τε αὐτοῦ καὶ πόλιν αἱ θεόπνευστοι λέγουσι γραφαί. ψάλλει γάρ που καί φησιν Ps. lxxxvi. 3. ὁ θεσπέσιος Δαυείδ “Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ ἡ “πόλις τοῦ Θεοῦ.” οὐκοῦν ὡς πόλις εἴη ἂν οὕτω καὶ οἶκος ἡ Ἐκκλησία Χριστοῦ τοῦ πληροῦντος τὰ πάντα κατά γε τὴν τῆς Θεότητος φύσιν.

e

3 Διότι ἰδοὺ Κύριος ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ ἐπιβήσεται

1. ὑμῖν D. 2. μὲν] + οἱ Edd. invitis A.D. 4. ἐνωτίζου] + ἡ Edd. invitis A.D. 5. γε om. A. 7. φαμὲν ἐγηγ. inverso ordine D. 9. πληροῦντα post οὐρανοὺς transp. D. 10. Χριστῷ καὶ ταῦτα inv. ord. Edd. invitis A.B.D. 11. γε pro καὶ B. 12. τὴν σύμπασαν hoc ordine omnes. 13. γὰρ om. D. 16. πρὸς pro ὡς A. ὁ λόγος ἐξ οὐρανοῦ inverso ordine D. 17. οἶκον] + τοῦ D. 20. γραφαὶ λέγουσι inverso ordine A. 21. θεσπέσιος om. B. 22–24. οὐκοῦν—φύσιν om. B. ὡς et τοῦ assumpta ex A.D. Statim τὰ πάντα πληροῦντος inverso ordine D. 25. αὐτοῦ] + καὶ καταβήσεται Edd. (Vat.) repugnantibus libris (Alex.)

ἐπὶ τὰ ὕψη τῆς γῆς, καὶ σαλευθήσεται τὰ ὄρη ὑποκάτωθεν 4
αὐτοῦ, καὶ αἱ κοιλάδες τακήσονται ὡς κηρὸς ἀπὸ προσώπου
πυρὸς, καὶ ὡς ὕδωρ φερόμενον ἐν καταβάσει.

Ἀσαφὴς μὲν λίαν, καὶ αἰνιγμάτων ἔμπλεως ὁ τοιόσδε λόγος. πλὴν ἐκεῖνό φαμεν ἀναγκαίως, ὅτι κἂν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς σημαίνηται λόγοις τὰ περὶ Θεοῦ, ἀλλ' οὖν ὁ ταῦτα τεχνίτης, καὶ νοεῖν εἰδὼς "παραβολὴν καὶ σκοτεινὸν λόγον, a 394 A. Prov. i. 6. ῥήσεις τε σοφῶν καὶ αἰνίγματα," συνήσει λεπτῶς, καὶ ὡς ἂν ὅτι μάλιστα πρέποι τῇ θείᾳ τε καὶ ἀποῤῥήτῳ φύσει. ἵδρυσίς τε γὰρ αὐτῆς, θρόνοι τε καὶ ἔγερσις διὰ τῆς τῶν ἁγίων λέγονται φωνῆς, καὶ μὴν καὶ ὁδοὶ καὶ πορεῖαι, ἑτερά τε πρὸς τούτοις ἄττα σμικρὰ καὶ ἀνθρώπινα, ἀλλ' ὡς ἔφην ἀρτίως, τὰ τοιάδε τῶν θεωρημάτων ἰσχνῶς τε καὶ κατεῤῥινημένως νοοῖτ' ἂν εἰκότως παρά γε τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἀρτίφροσι. γίνονται γὰρ ὡς ἐξ ὁμοιώσεως καὶ μεταφορᾶς b τῶν καθ' ἡμᾶς οἱ λόγοι. ὅταν τοίνυν ἀκούσῃς τοῦ Προφήτου λέγοντος τό Διότι ἰδοὺ Κύριος ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ ἐπιβήσεται ἐπὶ τὰ ὕψη τῆς γῆς, προσεπάγει δὲ, ὅτι καὶ ὄρη μὲν σαλευθήσονται, κατατακήσονται δὲ καὶ αἱ κοιλάδες, τότε δὴ τότε τῶν ἐν αἰσθήσει πραγμάτων ὑπερφέρων βραχὺ, ἄνιθι τοῖς θεωρήμασιν εἰς ἐννοίας ἰσχνάς. ἔξοδον τοίνυν ἐνθάδε νοήσεις Θεοῦ γενομένην ὥσπερ ἐξ ἰδίου τόπου, τὴν οἱονείπως ἐκ τῆς ἠρεμίας κίνησιν, τὴν ἐπί τισι

1. τὸ ὕψος A. cf. Thes. 380 a. σαλευθήσονται B. (130, 153, 311.) διασαλευθήσεται F. 3. φερόμενον Edd. (153.) καταφερόμενον A. 4. τοιοῦτος A. 5. ἐν D. εἰ A.B. Edd. 6. σημαίνοιτο A. τὰ om. A. ὁ] + περὶ Edd. invitis libris. 9. τε om. D. ἀποῤῥήτῳ] ἀῤῥήτῳ Aubertus. 10. αὐτῇ ἐσθ' ὅτε pro αὐτῆς θρόνοι τε A. 11. λέγονται A.D. λέγεται Edd. ναὶ pro καὶ primum D. ὁδοὶ καὶ πορεῖαι] ὁδοιπορίας A. ἑτερά τε A.D. καὶ ἕτερα B. ἕτερα δὲ Edd. 13. κατεῤῥινημένως] κατευκρινημένως B. κατεῤῥινηγμένως D. 14. νοοῖντ' B. 17. λέγοντος assumptum ex A. B. D. Statim τό om. A.D. Κύριος om. D. 18. προσεπάγει δὲ om. B. Statim καὶ ὅτι pro ὅτι καὶ B. 19. κατατακήσονται δὲ καὶ αἱ κοιλάδες] Sic edidi. κατακαήσονται δὲ καὶ κοιλ. A. καὶ κατατακήσ. αἱ κοιλ. B. καὶ αἱ κοιλ. τακήσονται D. καὶ κατατακήσονται καὶ αἱ κοιλ. Edd. 20. τῶν assumptum ex omnibus. ὑπερφέρουσι A. 21. ἄνιθι post θεωρήμ. transp. D. ἐννοιας A.D. θεωρίας B. εὐνοίας (sic) Edd. 23. τὴν ἐπί τισι τῶν] τῶν ἐπί τισι . . . (rasura facta) A. τι pro τισι B.

c τῶν πραχθησομένων. μόνον γὰρ οὐχί φησι Κεκίνηται λοιπὸν ὁ πάλαι μακροθυμῶν, καὶ ἀφειδήσει δήπως τὸ ἔτι κατηρεμεῖν ἐπὶ τοῖς προσκεκρουκόσι, καὶ τὴν αὐτῷ φίλην ἡμερότητα τρόπον τινὰ καταλελοιπὼς, ἐποίσει τὰς δίκας λοιπόν. ἐπιβήσεται μὲν γὰρ ἐπὶ τὰ ὕψη τῆς γῆς, τουτέστι πατήσει λοιπὸν τοὺς ἐν ταῖς ἄγαν ὑπεροχαῖς, ἵνα νοῶμεν τοὺς βασιλεύοντας ἔν τε τῇ Σαμαρείᾳ καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ. σαλευθήσονται δὲ καὶ τὰ ὄρη, τουτέστι πάλιν μετακινηθήσονται τῶν ἰδίων ἀξιωμάτων, οἱ τοὺς ἄλλους ὑπεραίροντες καὶ πολὺ λίαν ἀνεστη- d κότες ἐν δόξῃ· ὄρεσι γὰρ τοὺς τοιούτους εὖ μάλα παρεικαστέον. ἐκτακήσονται δὲ καὶ ὡς κηρὸς αἱ κοιλάδες, τουτέστιν, οἱ ταπεινοὶ καὶ κατεῤῥιμμένοι, καὶ τὸ τῶν ἀγελαίων ἔχοντες μέτρον, ἀλλὰ καίτοι λίαν ὄντες σκληροὶ, καὶ τοῖς θείοις θεσπίσμασιν εἴκειν οὐκ ἀνεχόμενοι, οἱονεὶ πυρὶ προσβάλλοντες τῷ ἐκ τῆς θείας ὀργῆς κηροῦ δίκην κατατακήσονται· γενήσονται δὲ καὶ ὡς ὕδωρ φερόμενον ἐν καταβάσει, τουτέστι κατὰ πρανοῦς ὀξεῖ καὶ ἀσχέτῳ διάττον δρόμῳ. ὡς γὰρ ἤδη e προεῖπον, οἱ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεῖς τήν τε Σαμάρειαν αὐτὴν καὶ τὴν Ἰούδα βασιλείαν ἀγρίως καταδῃώσαντες, ἀπῴκισαν μὲν τῶν βασιλέων τινὰς, ἀπεκτόνασι δὲ καὶ πάντας τοὺς ἡγουμένους, δρομεὺς δὲ ὥσπερ καὶ ὡς ὕδωρ κατὰ πρανοῦς ἐρχόμενον ἀπεκόμισαν εἰς τὴν ἑαυτῶν τὴν τῶν ἀγελαίων πληθύν. καὶ τοῦτο ἦν τὸ ὕδωρ τὸ φερόμενον ἐν καταβάσει, καὶ τρέχον ἐκ τῆς Σαμαρείας εἰς τὴν Περσῶν τε καὶ Μήδων.

Ἐκπεπόρευται δὲ καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος ἐκ τοῦ τόπου
395 A. a αὐτοῦ. Θεὸς γὰρ ὢν φύσει γέγονεν ἄνθρωπος· δοκεῖ δέ πως

1. μονονουχὶ γὰρ A.D. [ουχὶ γὰρ in rasura A.] 2. ἀφεὶς ἤδη pro ἀφειδήσει δή A. οὐχ ὑφήσει δή D. Statim τὸ assumptum ex A. 3. προκεκρουκόσι Edd. 4. τρόπον τινὰ om. D. λοιπὸν τὰς δίκας inv. ord. A. 7. ἔν τε τῇ D. ἐν τῇ A. ἔν τε Edd. 8. μετακινηθήσονται post ἀξιωμάτων transp. D. 9. ἀνεστηκότες B.D. ἑστηκότες A. ἀφεστηκότες Edd. 10. τοὺς om. D. 11. καὶ om. D. 12. ἔχοντες] ἐπέχοντες B. 14. οὐκ ἀνεχόμενοι εἴκειν θεσπίσμασι pro θεσπ. εἴκειν οὐκ ἀνεχ. D. Statim οἷον εἰς πῦρ A. προσβαλόντες B. Statim τῆς ἐκ pro τῷ ἐκ τῆς A. τῆς om. D. 16. γενήσονται δὲ om. A. καταφερόμενον A. 19. καταδῃώσαντες] καταδήσαντες Edd. 20. καὶ assumptum ex A. 21. δρομαίους A. 22. τὴν τῶν om. A. 23. καὶ assumptum ex A. ἢ pro ἦν Edd. ante Migne. φερόμενον B. καταφερ. Edd.

καὶ ὑπομεῖναι κίνησιν τὴν ἔν γε τούτῳ φημὶ, καίτοι τροπὴν οὐκ εἰδὼς, ἐρηρεισμένος δὲ μᾶλλον ἐν ἰδίᾳ φύσει, καὶ τὸ βεβηκὸς ἔχων ὡς Θεός. ἐπέβη δὲ καὶ ἐπὶ τὰ ὕψη τῆς γῆς, καὶ σεσάλευκεν ὄρη, καὶ κατέτηξε κοιλάδας, καὶ ὡς ὕδωρ αὐτὰς φερόμενον ἐν καταβάσει ῥεῦσαι παρεσκεύασε. καὶ ὕψη μὲν τῆς γῆς αἱ κατὰ πάντων ἐπαιρόμεναι νοηταὶ δυνάμεις, καὶ τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας νοηθεῖεν ἄν· ὄρη δὲ σαλευόμενα b οἱ τῆς καθ' ἡμῶν ἀρχῆς ἐξωσθέντες δαίμονες. ἐκβέβληνται γὰρ, καὶ κεκλήμεθα λοιπὸν εἰς τὸ ὑποκεῖσθαι τῷ φύσει τε καὶ κατὰ ἀλήθειαν Θεῷ. κοιλάδες δὲ πάλιν ἡ τῶν δαιμονίων ἀγελαία πληθὺς, ἡ ταπεινὴ καὶ κατεῤῥιμμένη, ἡ δίκην κηροῦ κατατετηγμένη, ῥεύσασα δὲ καὶ ὡς ὕδωρ εἰς τοὺς ἐν ᾅδου μυχούς. προσῄεσαν γὰρ τὰ πονηρὰ πνεύματα τῷ Χριστῷ, καὶ "παρεκάλουν αὐτὸν, ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν "ἄβυσσον ἀπελθεῖν." (S. Luc. viii. 31.) ὡς γὰρ ἑτέρων ἤδη προαπεσταλμένων, οἱ περιλειφθέντες ἔτι τὸ χρῆμα κατεπεφρίκεσαν. εἰ δὲ δὴ c βούλοιτό τις ὕψη τε καὶ ὄρη καὶ κοιλάδας τοὺς τῶν Ἰουδαίων νοῆσαι καθηγητὰς, καὶ μέντοι καὶ δήμους τοὺς ὑπ' αὐτοῖς, οἳ διά γε τὴν εἰς Χριστὸν παροινίαν καὶ τῆς ἰδίας ἐξώσθησαν ἀρχῆς· ἐτάκησαν γὰρ, καὶ ὡς κηρὸς ταῖς τοῦ πολέμου τοῦ παρὰ Ῥωμαίων συμφοραῖς ὡς φλογὶ προσβάλλοντες, "Ἐξουθενώθησαν δὲ καὶ ὡς ὕδωρ διαπορευόμενον, καὶ ὡσεὶ "κηρὸς ὁ τακεὶς ἀντανήρηνται," (Ps. lvii. 8, 9.) κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος φωνήν· οὐκ ἔξω τοῦ πρέποντος βαδιεῖται σκοποῦ.

d

1. *τροπὴν*] *τόπον* A. 3. *δὲ* om. B. 4. *αὐτὰς* A.B. *αὐτοὺς* Edd. 6. *νοηταὶ* om. A. 7. *πνεύματα* pro *πνευματικὰ* Edd. 9. *τε* assumptum ex A. 10. Quae sequuntur partim citantur in Cat. in Ep. 2 D. Petri ii. 4, a Cramero edita. Codices Crameri tum Acta SS. App., tum Epp. Cath. continentes, c et d notantur, ut supra pp. 335, 473, quibus adjeci Cod. Bibl. S. Synodi Mosq. 97 (olim 98) sec. ix. exeunte. *δὲ* om. A. *δαιμονίων* A.B. c. Cat. Mosq. *δαιμόνων* d. Edd. 11. *ἀγελαία* ante *τῶν δ.* transp. A. *ἀγέλη καὶ πληθὺς* pro *ἀγελαία πληθὺς* c. d. Mosq. *καὶ* pro *ἡ* alt. A. invitis Catt. 12. *ᾅδῃ* B. 13. *προΐεσαν* A. *προήεσαν* Mosq. Statim *γὰρ* Cat. Mosq. Edd. *γοῦν* c.d. *οὖν* A. 16. *οὗτοι* pro *οἱ περιλειφθ. ἔτι* A. invitis omnibus. *κατεπεφρίκεσαν*] Sic edidi. *κατεπεφρίκασιν* Cod. Mosq. *καταπεφρίκασιν* c.d. *ἐπεφρίκεσαν* Cat. in S. Luc. (in Mai Nova Bibl. ii. 225.) *καταπεφρίκεσαν* A. Edd. 18. *καὶ* alt. assumptum ex A.B. 20. *καὶ* om. B. 21. *προσβάλλοντες* A. Pont. *προσβαλόντες* Aubertus. Statim *ἐξουδενώθησαν* B. 22–24. *καὶ ὡσεὶ—φωνήν* om. B. 23. *ὁ* assumptum ex A.

5 Δι᾽ ἀσέβειαν Ἰακὼβ ταῦτα πάντα, καὶ δι᾽ ἁμαρτίαν οἴκου Ἰσραήλ.

Ἐπιβήσεσθαι λέγων τὸν τῶν ὅλων Θεὸν ἐπὶ τὰ ὕψη τῆς γῆς, καὶ σαλευθήσεσθαι μὲν ὑπ᾽ αὐτοῦ τὰ ὄρη, κηροῦ δὲ δίκην καὶ ὕδατος ἐκτακήσεσθαι καὶ καταῤῥεῖν τὰς κοιλάδας, ἐπιφέρει λοιπόν *Δι᾽ ἀσέβειαν Ἰακὼβ ταῦτα πάντα.* ἄθρει δὴ οὖν ὅπως κεκρυμμένα λαλεῖ μυστήρια, καὶ οὐ μέχρι τῶν
e αἰσθητῶν τὸν τῶν προκειμένων ἵστησι νοῦν, οἶδε δὲ πλαγίως τῶν ἐν Σαμαρείᾳ καὶ τῶν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις τὰς ὅσον οὐδέπω παρεσομένας ἀφηγησάμενος συμφοράς. ποῖον γὰρ ἂν ἔχοι τὸ δεῖμα, καταλυπήσει δὲ ὅπως τοὺς ἐν Σαμαρείᾳ τυχὸν ἤγουν τοὺς ἑτέρους, τὸ καταδονεῖσθαι τὰ ὄρη; κοιλά-
Supra ver. 4. δες δὲ τίνα τρόπον ἐκτακεῖεν ἄν, ἢ καὶ ὡς ὕδωρ φερόμενον ἔσονται ἐν καταβάσει; ἀλλ᾽ οἶδεν, ὡς ἔφην, κατασημήνας ἀξίως τὰ συμβησόμενα τοῖς ἐξ Ἰσραήλ. ταύτητοι λοιπὸν ἀναγκαίως προσεπάγει τὰς δίκας, οὐχ ὡς ἠγνοηκόσιν αὐτοῖς,
396 A. a καθάπερ ἐγῷμαι, διαλεγόμενος, ἀλλ᾽ οἷον ἐλέγχων, καὶ μετατιθεὶς εὖ μάλα πρὸς τὸ ἑλέσθαι φρονεῖν τὰ χρήσιμά τε καὶ πρεπωδέστερα. ἔφη τοίνυν ὅτι *Δι᾽ ἀσέβειαν Ἰακὼβ ταῦτα πάντα καὶ δι᾽ ἁμαρτίαν οἴκου Ἰσραήλ*, ἵνα σύμπαν νοῆται πεπλημμεληκὸς τὸ ἐξ Ἰσραὴλ γένος εἴς τε Θεὸν καὶ ἀνθρώπους. *ἀσέβειαν* μὲν γὰρ ὀνομάζειν ἔοικε τὰ εἰς Θεὸν πταίσματα, τὰ δέ γε εἰς ἀδελφοὺς καὶ ὁμογενεῖς *ἁμαρτίαν*.

b Τίς ἡ ἀσέβεια τοῦ Ἰακώβ; οὐ Σαμάρεια; καὶ τίς ἡ ἁμαρτία οἴκου Ἰούδα; οὐχὶ Ἱερουσαλήμ;

Ἰακὼβ ὀνομάσας τοὺς ἐξ Ἰακὼβ γεγονότας, τὸν Ἐφραὶμ

7. *κεκρυμμένων* pro *προκειμένων* A. 9. *ἀφηγήσασθαι* A. 11. *τοῦ* pro *τὸ* A. Statim *κατηδονεῖσθαι* (sic) A. *κοιλάδες δὲ τίνα τρόπον ἐκτακεῖεν ἂν*] *κηροῦ δὲ δίκην ἐκτακῆναι κοιλάδας* B. 12. *φερόμενον ἔσονται* A. *ἔσεσθαι φερόμενον* B. *ἔσονται καταφερόμενον* Edd. Statim *ἐν* assumptum ex A. 13. *κατασημῆναι* A. 14. *τοῖς ἐξ Ἰσραήλ* om. A. 15. *προσεπάγει* A. *ἐπάγει* Edd. 18. *πρεπωδέστερα*] *εὐωδέστερα* A. *δι᾽ ἀσέβειαν Ἰακὼβ* et *καὶ* om. A. Statim *διάμαρτίαν* (with *ἀ* written above) A. 20. *γένος* assumptum ex A.B. 21. *γὰρ* om A. 22. *γε* om. A. 23. *τοῦ* assumptum ex A. (Vat.) [*οἴκου* pro *τοῦ* Alex.] *Θεοῦ* pro *οὐ* (sic) A. *οὐχὶ* F. (Alex.) 24. *Ἰούδα*] *Ἰσραήλ* A. (228.) Statim *οὐχ* A. (97, 310.)

δὴ λέγω, τὸν ἐν Σαμαρείᾳ, καθίστησιν ἐναργῆ τὰ αὐτῶν ἐγκλήματα. Σαμάρειαν δὲ εἶναί φησι τῆς ἀσεβείας τὸ εἶδος. καὶ οὐ δήπου φαμὲν, ὡς αὐτὴν αἰτιᾶται τὴν χώραν· κομιδῇ γὰρ ἀπόπληκτον τὸ τῇδε νοεῖν· Σαμάρειαν δὲ τὰ εἰς Σαμάρειάν φησιν, οἷον τὰς δαμάλεις, τὸν Χαμὼς, τὸν Βάαλ, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πραττόμενα κατά τινων διὰ τῆς τῶν κρατούντων c πλεονεξίας. ἔφη γὰρ ὅτι "Κατεκονδύλιζον εἰς κεφαλὰς "πτωχῶν, καὶ ὁδὸν ταπεινῶν ἐξέκλιναν." (Amos ii. 7.) καὶ πρὸς τούτοις ἔλεγον "Πότε διελεύσεται ὁ μὴν καὶ ἀπεμπολήσομεν, καὶ (Ib. viii. 5.) "τὰ σάββατα καὶ ἀνοίξομεν θησαυροὺς τοῦ ποιῆσαι μικρὸν "μέτρον καὶ τοῦ μεγαλῦναι στάθμιον καὶ ποιῆσαι ζυγὸν "ἄδικον;" ἁμαρτίαν καὶ τοῦ Ἰούδα τὴν Ἱερουσαλὴμ γενέσθαι φησί. καὶ οὔτι που πάντως αὐτὴν ἐν τούτοις τὴν πόλιν αἰτιασόμεθα φρονοῦντες ὀρθῶς· οἰησόμεθα δὲ μᾶλλον τὰ ἐν αὐτῇ πραττόμενα τῷ Ἰούδα γενέσθαι πρὸς ἁμαρτίαν. κατ- d ητιᾶτο δέ που Θεὸς τῶν Ἰουδαίων τὰς παροινίας, καὶ δὴ καὶ ἔφασκεν ἐναργῶς "Ὅτι κατ' ἀριθμὸν πόλεών σου ἦσαν (Hier. ii. 28, 29.) "θεοί σου Ἰούδα, καὶ κατ' ἀριθμὸν διόδων τῆς Ἱερουσαλὴμ "ἐτάξατε βωμοὺς τοῦ θυμιᾶν τῇ Βάαλ. ἵνα τί λαλεῖτε "πρὸς μέ; πάντες ὑμεῖς ἠνομήσατε, καὶ πάντες ὑμεῖς ἠσε-"βήσατε εἰς ἐμὲ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ." ἐπιπλήττει δὲ αὐτοῖς καὶ διὰ φωνῆς Ἡσαΐου λέγων "Πῶς ἐγένετο (Es. i. 21–23.) "πόρνη πόλις πιστὴ Σιὼν, πλήρης κρίσεως, ἐν ᾗ δικαιο-"σύνη ἐκοιμήθη ἐν αὐτῇ, νῦν δὲ φονευταί. τὸ ἀργύριον e "ὑμῶν ἀδόκιμον· οἱ κάπηλοί σου μίσγουσι τὸν οἶνον ὕδατι. "οἱ ἄρχοντές σου ἀπειθοῦσι, κοινωνοὶ κλεπτῶν, ἀγαπῶντες "δῶρα, διώκοντες ἀνταπόδομα, ὀρφανοῖς οὐ κρίνοντες, καὶ

2. φησιν εἶναι inverso ordine A. 3. πω pro που Edd. invitis A.B.b. 4. Σαμάρειαν δὲ] ἀλλὰ Σαμάρειαν B. invito b. 7. ἔφη] λέγει A. κεφαλὴν πτωχοῦ B. 8. ἐξέκλινον A. (22. al.) 9. ἀπεμπολήσομεν B. cf. supra in Amos 331 d. ἐμπολήσομεν (ἐνπ. A.) A. Edd. 11. τοῦ om. A. 13. που] πως Edd. 14. αἰτιασόμεθα A.B. αἰτιώμεθα Edd. οἰησόμεθα b. οἰσόμεθα (sic) A. οἰηθησόμεθα Edd. 16. που assumptum ex A. 17. ἦσαν] + οἱ Edd. invitis A.B. 19. ἐτάξατε A. ἐπήξατε B. ἐπέταξας (sic) Edd. τῷ pro τῇ Edd. invitis A.B. 27. κρίνοντες, καὶ κρίσει] κρίνοντες κρίσιν καὶ A. sed cf. supra 266 c.; in S. Luc. Hom. 83. p. 280. reliquiarum Græc. cf. ed. Syr.

"κρίσει χήρας οὐ προσέχοντες." γέγονε τοίνυν εἰς ἁμαρτίαν τῷ Ἰούδα τὰ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀνοσίως πραττόμενα, καὶ οὔτι που μᾶλλον ἡ πόλις.

397 A. a Δεῖ δὴ οὖν ἄρα καὶ Θεὸν ἀγαπᾶν, καὶ τοῦτο ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας, ἀποσείεσθαι δὲ καὶ τὸ ῥᾴθυμον εἰς ἀγαθουργίαν, καὶ κατὰ μηδένα τρόπον κακοῦν τὸν πλησίον, μᾶλλον δὲ ἀνακτᾶσθαι ταῖς εὐποιΐαις, καὶ ἀποσπουδάζειν μὲν τὰ πονηρὰ, προσκεῖσθαι δὲ μᾶλλον τοῖς τῆς δικαιοσύνης αὐχήμασιν. ὑπτιουμένοις δὲ δὴ περὶ τὰ οὕτω σεπτὰ, καὶ καταφρονεῖν ᾑρημένοις, ἐποίσει τὰ ἐξ ὀργῆς, καὶ ὡς κηρὸν κατατήξει κολάζων ἐν πυρὶ, καὶ ὡς ὕδωρ σκορπιεῖ, φειδοῦς ἡμᾶς ἔτι καὶ ἀγάπης οὐκ ἀξίων.

b
6 Καὶ θήσομαι Σαμάρειαν ὡς ὀπωροφυλάκιον ἀγροῦ καὶ ὡς φυτείαν ἀμπελῶνος· καὶ κατασπάσω εἰς χάος τοὺς λίθους αὐτῆς, καὶ
7 τὰ θεμέλια αὐτῆς ἀποκαλύψω· καὶ πάντα τὰ γλυπτὰ αὐτῆς κατακόψουσι· καὶ πάντα τὰ μισθώματα αὐτῆς ἐμπρήσουσιν ἐν πυρί· καὶ πάντα τὰ εἴδωλα αὐτῆς θήσομαι εἰς ἀφανισμόν.

Τίνα δὴ πάλιν ἔσονται τῶν οὕτω προσκεκρουκότων τὰ
c πάθη, διηγεῖται σαφῶς. ἔσται γὰρ ἡ Σαμάρεια φησιν ὡς ὀπωροφυλάκιον ἀγροῦ καὶ ὡς φυτεία ἀμπελῶνος. τὰ μὲν γὰρ ἐν ἀγροῖς φυόμενα τηροῦσί τινες, σκηνὰς ἀναπλέκοντες καὶ ἐν αὐταῖς ἰζήσαντες. εἶτα πᾶσαν αὐτῶν ἀποσοβοῦσι βλάβην. εἰ δὲ δὴ γένοιτο συναχθῆναι τοὺς καρποὺς, καταλήγουσι τῶν πόνων οἱ φύλακες, οἴκοι τε ὑπονοστοῦσι, καὶ αὐτὰς ἀνατρέψαντες τὰς σκηνάς. τοῦτο τὴν Σαμάρειαν παθοῦσαν εὑρήσομεν. ἐπειδὴ γὰρ πεπλημμέληκεν οὐ μετρίως,

1. χήρας A.B. (Alex. XII.) χηρῶν Edd. εἰς ἁμαρτίαν om. A. 4. Haec καὶ τοῦτο accesserunt ex A. 7. εὐποιΐαις A. ἐπιεικείαις Edd. Statim καὶ assumptum ex A.B. 9. δὴ assumptum ex A.B. 11. κολάζων assumptum ex iisdem. 12. ἔτι om. A. 13. ὡς prius A.F. (Alex.) εἰς Edd. (Vat.) ὡς alt. B.F. (153.) εἰς Edd. 14. χάσμα pro χάος F. 15. ἐπικαλύψω F. 16. ἐμπρήσουσιν A. ἐμπρήσομαι Edd. (153.) 17. τὰ deest in Edd. 19. καὶ pro ὡς Edd. invitis A.B. 20. εἰς φυτείαν A. 21. ἀναπλέξαντες B. 23. καταλήγουσι A.B. καταλαλήσουσι Edd.

μᾶλλον δὲ καὶ εἰς αὐτὸν δεδυσσέβηκε τὸν τῶν ὅλων Θεὸν, d
τοῖς ἰδίοις ἔργοις ἀνατιθεῖσα τὸ σέβας, ἀνετράπη καὶ πέπτω-
κεν, ἀφέντων αὐτὴν τάχα που καὶ τῶν πάλαι τηρεῖν ἐπιτε-
ταγμένων, ἁγίων τέ φημι δυνάμεων καὶ ἀγγέλων. ἔφη τι
τοιοῦτον περὶ αὐτῆς καὶ ὁ μακάριος προφήτης Ἡσαΐας
“ Ἐγκαταλειφθήσεται ἡ θυγάτηρ Σιὼν, ὡς σκηνὴ ἐν ἀμπε- Es. i. 8.
“ λῶνι καὶ ὡς ὀπωροφυλάκιον ἐν σικυηλάτῳ.” ἐγκατε-
λείφθη δὲ ὅπως; ἀποπεφοίτηκε γὰρ, ὡς ἔφην, ἡ προσεδρεύ-
ουσά τε καὶ ῥυομένη πληθὺς λογικὴ τῶν ἄνω ταγμάτων.
ἔσται τοίνυν ὡς ὀπωροφυλάκιον ἀγροῦ καὶ ὡς φυτεία ἀμπε- e
λῶνος. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Καὶ πόλεων καὶ οἴκων ἐρήμη καὶ
εἰς ὄψιν ἀγρῶν μετενηνεγμένη. ἢ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον
συνήσεις, εἰ δοκεῖ. τῶν ἀμπελώνων οἱ φυτουργοὶ τὸν αὐτοῖς
ὅτι μάλιστα πρέποντα καταλαβόντες χῶρον, ἀρότοις αὐτὸν
ἀνατέμνουσιν, ἄνω τε καὶ κάτω στρέφοντες. τοῦτό τοι παθεῖν
τὴν Σαμαρειτῶν ἀπειλεῖ, μονονουχὶ καὶ ἀρόσιμον ἔσεσθαι
γῆν, ἐξηρημένων αὐτῆς, ὡς ἔφην, πόλεών τε καὶ οἴκων. διὰ
τοῦτό φησιν, ὅτι κατασπάσω εἰς χάος τοὺς λίθους αὐτῆς, καὶ a 398 A.
τὰ θεμέλια αὐτῆς ἀποκαλύψω. ἔσεσθαι δέ τι καὶ καταγέλα-
στον πρὸς τούτῳ φησίν. οὓς γὰρ προσεδόκησαν ἔσεσθαι
σωτῆρας αὐτοῖς ὡς θεοὺς, οὗτοι καὶ συνδιόλλυνται τοῖς
προσκυνεῖν εἰωθόσιν αὐτούς· κατεμπρησθήσονται δὲ καὶ τὰ
μισθώματα αὐτῆς, καὶ εἰς ἀφανισμὸν οἰχήσονταί φησι
πάντα τὰ εἴδωλα αὐτῆς. μισθώματα δὲ τοῖς εἰδώλοις ὁμοῦ
τὰ καταπιμπράμενα, τάχα που τὰ ἀναθήματα δηλοῖ. προσ- b
εκόμιζον γὰρ τοῖς τεμένεσιν εἰς δόξαν εἰδώλων τὰ ἐξ ἰδίου
νέμοντες πλούτου, καὶ τοῖς οὐδὲν ὠφελεῖν εἰωθόσιν ἤγουν

2. ἔργοις] ὅροις Edd. Statim ἀνατείνασα A. Post h. v. τὸ assumptum ex A.B. 7. σικυηλάτῳ B. συκηλάτῳ A. σικυηράτῳ Edd. (A.V.) 9. Hoc λογικὴ accessit ex A. πνευμάτων pro ταγμάτων A. 10. εἰς φυτείαν A. 13. ἀμπελώνων B. ἀμπέλων Edd. αὐταῖς A. 14. πρέποντα om. A. 19. ἔσεσθαι δέ τι A. ἔσεσθαί τε Edd. 21. συνδιόλλυνται A. συνδιολοῦνται Edd. 22. αὐτοῖς A. Statim κατεμπρησθήσονται B. καταπρησθήσονται Edd. 23. φησιν οἰχήσονται inverso ordine A. 25. καταπιμπράμενα A. πιμπράμενα B. πιμπρώμενα Edd. 27. Haec εἰωθόσιν ἤγουν accesserunt ex A.

ἰσχύουσιν, ὡσανεὶ μισθὸν καὶ ἀντέκτισιν ὧν ἔχειν ᾤοντο παρ'
αὐτῶν ἀνετίθεσαν τὰς εὐχαριστίας. μεμνήμεθα δὲ ὅτι καὶ διὰ
φωνῆς Ὡσηὲ κατῃτιᾶτο τὴν τῶν Ἰουδαίων Συναγωγὴν, οὕτω
Os. ii. 8. λέγων "Καὶ αὐτὴ οὐκ ἔγνω ὅτι ἐγὼ δέδωκα αὐτῇ τὸν σῖτον
"καὶ τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον
"ἐπλήθυνα αὐτῇ· αὐτὴ δὲ ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ ἐποίησε τῇ
"Βάαλ·" οὐκοῦν ἐναργῆ τὰ ἀναθήματα. ὅτι δὲ μισθώματά
c τε καὶ ἀντέκτισιν τῆς ἐπί γε τῷ πλανᾶσθαι σπουδῆς κατελο-
γίζετο τὴν εὐημερίαν ὁ Ἰσραὴλ ὁ παράφρων, οὐδὲν ἧττον
Ib. 12. συνήσεις Θεοῦ πάλιν λέγοντος "Καὶ ἀφανιῶ ἄμπελον αὐτῆς
"καὶ τὰς συκᾶς αὐτῆς, ὅσα εἶπε Μισθώματά μου ταῦτά
"ἐστιν ἃ ἔδωκάν μοι οἱ ἐρασταί μου." ᾤετο γὰρ, ὡς ἔφην,
τοῖς τῶν εἰδώλων νεύμασι καὶ πλούτῳ κομᾶν καὶ ἐν τρυφαῖς
εἶναι καὶ εὐημερεῖν. τυφλὸς οὖν ἄρα τῶν πλανωμένων ὁ
νοῦς. ἦ γὰρ ἂν, τὸν φύσει Θεὸν οὐκ ἠγνοηκὼς, αὐτῷ δὴ
μᾶλλον, καὶ οὐχ ἑτέροις τισὶ τὸ σέβας ἀνῆψεν· αὐτῷ τὰς
d χαριστηρίους ἀνετίθει λιτάς· αὐτὸν ὡμολόγει παντὸς ἀγαθοῦ
δοτῆρα καὶ πρύτανιν· φρονεῖν δὲ ὧδε διεγνωκὼς, οὐκ ἂν
γέγονεν ὡς ὀπωροφυλάκιον ἀγροῦ, ἀλλ' οὐδὲ ὡς φυτεία ἀμπε-
λῶνος, ἐπ' ἀκλονήτοις δὲ μᾶλλον εὐημερίαις μακαριζόμενος
διετέλει, καὶ ταῖς ἄνωθεν εὐμενείαις τετειχισμένος, ἐν καλῷ
τῆς εὐθυμίας γεγονὼς ἐθαυμάζετο.

Διότι ἐκ μισθωμάτων πορνείας συνήγαγε, καὶ ἐκ μισθωμάτων πορνείας συνέστρεψεν.

e Διαγελᾷ δὴ πάλιν ὁ λόγος, καὶ τῆς Ἰουδαίων ἀμαθίας

1. εἶχον τὸ pro ἔχειν ᾤοντο A. 2. ἀνετίθεσαν] + δὲ A. 4. δέδωκα A. (Alex. XII.) ἔδωκα Edd. (Vat.) 6. Haec αὐτὴ δὲ assumpta ex B. αὐτοὶ δὲ A. Statim καὶ add. Edd. καὶ habuit B. sed erasum. ἐποίησαν A. 7. δὲ assumptum ex A.B. 9. ὁ παράφρων Ἰσραὴλ A. 12. Haec ἐστιν ἃ accesserunt ex A. ἃ B. 13. πλούτου Aubertus. 15. ἦ [ἢ B.] γὰρ ἂν A.B. εἰ γὰρ ἦν Edd. ἠγνοηκότες et ἀνῆψαν et ἀνετίθουν A. 17. ὡμολογεῖν (sic) A. 19. ὡς φυτεία B. εἰς φυτὸν A. εἰς φυτείαν Edd. 20. ἀγαθοῖς B. sed in mg. manu ead. εὐημερίαις. 22. εὐθυμίας] εὐθηνίας A. 24. πορνείας A.B. πόρνης Edd. (51, 95, 185.) Statim κατέστρεψεν F. Edd. (62, 147.) 25. δὴ assumptum ex A. ὁ λόγος om. A. Ἰουδαίων A. Ἰούδα Edd.

κατειρωνεύεται σὺν ἤθει πολλῷ· τῆς γὰρ ἐνούσης αὐτοῖς ἀπονοίας τὴν ἀποπληξίαν καθίστησιν ἐμφανῆ, καὶ τὰ εἰς νοῦν ἔσω καὶ καρδίαν κείμενα καταλευκαίνει σαφῶς· Ναὶ γὰρ, φησὶν, ὀρθῶς καὶ δικαίως ἀνετίθει τοῖς λίθοις τὰ χαριστήρια αἰσθήσεως ἔμπλεως ὁ Ἰσραὴλ, εὐγνώμων καὶ σοφός· ἔγνω τοὺς τετιμηκότας, τῆς εὐημερίας τοὺς χορηγοὺς, τοὺς τὸν
πλοῦτον αὐτῷ συναγηγερκότας, καὶ ἐν εὐπαθείαις εἶναι παρα- a 399 A.
σκευάζοντας. οἴεται γὰρ ὅτι μισθὸν ἔχει τῆς νοητῆς πορνείας τὸ εὐημερεῖν· καὶ ἐπειδὴ τέθυκεν εἰδώλοις, ξύλοις τε λατρεύει καὶ λίθοις, ἀνενδεὴς ἔσται τῶν ἐν εὐχαῖς. συνήγαγεν, ὥς φησι, καὶ πεπλούτηκε ἐκ μισθωμάτων πορνείας, συνέστρεψε καὶ συνήνεγκεν, ἀκράδαντον ἔχει τὴν εὐθυμίαν. οὐκοῦν ἐν ἤθει τε καὶ εἰρωνείᾳ, συμπεπλεγμένης καὶ ἀπειλῆς, τὴν τῶν εἰρημένων δύναμιν ἐκληψόμεθα.

Ἕνεκεν τούτου κόψεται καὶ θρηνήσει, πορεύσεται ἀνυπόδετος καὶ b 8
γυμνή, ποιήσεται κοπετὸν ὡς δρακόντων καὶ πένθος ὡς θυγα-
τέρων σειρήνων· ὅτι κατεκράτησεν ἡ πληγὴ αὐτῆς, διότι ἦλθεν 9
ἕως Ἰούδα καὶ ἥψατο ἕως πύλης λαοῦ μου, ἕως Ἱερουσαλήμ.

Ἐπειδὴ γὰρ διεβίω φησὶν ἐν πλάναις, καὶ κατέληξε μὲν οὐδαμῶς τὸν ἑαυτῆς λυποῦσα Δεσπότην, ἀνατιθεῖσα δὲ τοῖς γλυπτοῖς τὰ ἐφ' οἷς εὖ ἔχει καὶ διευφημεῖται χαριστήρια, πρὸς
τοῦτο δὲ, φησὶ, λοιπὸν δυσσεβείας διελήλακε, ταύτητοι κόψε- c
ται καὶ θρηνήσει· καὶ οὐχ ἑτέροις τισὶν ἐπαλγήσει τυχὸν, ἤγουν ἐπ' ὀθνείοις, τὸ ὡς ἐξ ἀγάπης στάζουσα δάκρυον, ἀλλὰ ταῖς οἰκείαις αὐτῆς καταπαιομένῃ συμφοραῖς. ἡ δέ γε γυμνότης

2. ὑπονοίας Edd. ἐναργῆ pro ἐμφανῆ A. τὰ—κείμενα A. τὴν—κειμένην Edd. 3. ναὶ B. καὶ Edd. 4. ἀνετίθει] ἀνέθει Edd. 5. αἰσθήσεως] φρονήσεως B. ἐσθὴς ἐμῆς (sic) A. Statim πλέως Edd. 7. αὐτῷ A. post συναγ. transp. B. αὐτοῦ Edd. εὐπαθείαις A.B. εὐπαθείᾳ Edd. 12. συνήνεγκεν A.B. συνήγερκεν Edd. ἐν om. A. 13. συμπεπλεγμένην A. 15. ἀνυποδητος F. (42.) 17. διῆλθεν F. 19. διεβίω] διέβη A. 21. διευφημεῖται A. εὐθυμεῖ B. διευθυμεῖται Edd. 22. δὲ A. τε Edd. Statim haec φησὶ λοιπὸν accesserunt ex A. ἐλήλακε B. 23. τισὶν ἐπαλγ. τυχὸν A. τυχὸν ἐπαλγ. τισὶν Edd. 25. αὐτῆς A. αὖ Edd. Neutrum habet B. Statim καταπταιομένη Edd. ante Migne. γε A. δὴ Edd.

καὶ ἀνυποδεσία τὸ τῶν αἰχμαλώτων σχῆμα δεικνύει· οὕτω καὶ ὁ μακάριος προφήτης Ἡσαΐας τὴν ὅσον οὐδέπω παρεσομένην αὐτοῖς αἰχμαλωσίαν ὑποδηλῶν περιεφοίτα τὴν Es. xx. 2. *Ἱερουσαλὴμ, "γυμνός τε καὶ ἀνυπόδετος," Θεοῦ τὸ χρῆμα* d *γενέσθαι προστάττοντος. ἀπομιμήσεται δὴ οὖν ἐν ἰδίοις πάθεσι τῶν δρακόντων τὰ πένθη, καὶ τῶν σειρήνων τοὺς ὀδυρμούς. φασὶ γάρ τινες, ὡς, εἰ πληγείη δράκων, τότε δὴ τότε κατολοφύρεσθαι κινδυνεύοντα, καὶ τοῦτο δηλοῦν καταπαίοντά τε τῇ κέρκῳ τὴν γῆν, καὶ οὐ μετρίαν ἠχὴν ἀποτελεῖν εἰωθότα. σειρῆνας δὲ λέγουσιν Ἕλληνες μὲν καὶ παῖδες ἐκείνων πτηνὰ μελῳδεῖν εἰδότα, καὶ καταθέλγειν ἰσχύοντα ταῖς τῶν ᾠδῶν εὐρυθμίαις τοὺς ἀκροωμένους. ἡ δέ γε θεόπνευστος γραφὴ σειρῆνας ἀποκαλεῖ τὰ τῶν στρουθίων λαλίστατά τε καὶ* e *εὐστομεῖν εἰωθότα, ἢ καὶ αὐτὰς ἔσθ' ὅτε τὰς ἀηδόνας, αἳ τοῖς ἐναλίοις ἐπωάζουσι κόλποις· εἶτα τῆς καλιᾶς ληφθείσης ὑπὸ κυμάτων, γοερὸν ᾄδουσι μέλος, καὶ καταθρηνοῦσι τρόπον τινὰ τὴν τῆς ἑαυτῶν ὠδῖνος ζημίαν. οὕτω καταθρηνήσειν ἔφη τὴν Σαμάρειαν τῶν ἰδίων τέκνων τὸν ὄλεθρον. κατεκράτησε γὰρ αὐτῆς ἡ πληγή φησι, ἀφίκετο δὲ καὶ ἕως Ἰούδα, καὶ μέχρι πυλῶν Ἱερουσαλήμ. ἔοικε δὲ ὁ λόγος ἡμῖν ἐν τούτοις τὸν παρὰ τοῦ Σεναχηρεὶμ αἰνίττεσθαι πόλεμον ὃς πᾶσαν* 400 A. a *ἑλὼν τὴν Σαμάρειαν, καὶ καταδῃώσας τὴν Ἰουδαίαν, περιεκάθισε τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ μέχρι πυλῶν ἀφιγμένος, ἠπείλησε μὲν ἐμπρῆσαι αὐτήν· οὐ μὴν ἔτι καὶ δεδύνηται, Θεοῦ προασπίζοντος, κατὰ τὸν τῆς Ἐζεκίου βασιλείας καιρόν.*

Οὐκοῦν, ὅταν τὸν ἕνα καὶ φύσει καὶ ἀληθῶς Δεσπότην ἀφέντες προσκεῖσθαι σπουδάσωμεν τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσι, τότε πάντη τε καὶ πάντως ἑαυτοὺς θρηνήσομεν, καὶ ταῖς ἑαυτῶν ἀβουλίαις ἐποιμώζοντες, γυμνοὶ μὲν ἐσόμεθα τῆς παρ'

1. *ἀνυποδεσία* B. *ἀνυποδησία* Edd. *δηλοῖ* pro *δεικνύει* A. 8. *καταπταίοντά* Edd. ante Migne. 11. *εἰδότα* A.b. *εἰωθότα* Edd. Statim *καὶ* om. A. 13. *ἀποκαλεῖ* A.b. *καλεῖ* Edd. *λάλιστά* A. *λάλιστα· ἢ καὶ* (sic) b. 15. *ἐναδίοις* (sic) A. Statim *ἐπωάζουσι* A.b. *ἐπωάζουσαι* B. Edd. 24. *ἐμπρήσειν* A. *αὐτήν* A. *αὐτάς* Edd. 25. *τῆς Ἐζεκίου βασιλείας* A. *Ἐζεχ. τοῦ βασιλέως* Edd.

αὐτοῦ χάριτός τε καὶ βοηθείας, ἀσχήμονα δὲ καὶ ἀκαλλῆ b διαζήσομεν βίον· τοῦτο γὰρ ἡ ἀνυποδεσία δηλοῖ. ὑποκεισόμεθα δὲ καὶ πλήττοντι τῷ σατανᾷ, καὶ οὐδὲν ἔτι τὸ κωλῦον ἐν παντὶ γενέσθαι κακῷ.

Οἱ ἐν Γὲθ μὴ μεγαλύνεσθε, οἱ Ἐνακεὶμ μὴ ἀνοικοδομεῖτε ἐξ οἴκου 10 καταγέλωτα· γῆν καταπάσασθε καταγέλωτα ὑμῶν.

Περισκεπὴς μὲν ὁ λόγος καὶ δυσάλωτος κομιδῇ τῶν προκειμένων ὁ νοῦς καὶ τῶν ἐφεξῆς ἔτι κειμένων. πλὴν ὡς ἔνι διειπεῖν πειράσομαι. καταθέοντος τοῦ πολέμου τὰς ἐν τῇ c Σαμαρείᾳ πόλεις, ἁλισκομένων δὲ καὶ ἑτέρων τῶν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον Ἰούδα καὶ Βενιαμὶν, τῶν ἀλλοφύλων οἱ πρόσοικοι καὶ ὅσα τῆς Ἰουδαίων γῆς ὅμορά πως ἦν καὶ ἐκ γειτόνων ἔθνη, πλατὺ γελῶντα κατεκερτόμουν τὸν Ἰσραὴλ, ὡς οὐδὲν ὠφελημένον παρὰ Θεοῦ. ᾤοντο γὰρ τὴν τοῦ σώζοντος χεῖρα καὶ παθεῖν τὸ ἄναλκι καὶ ἀτονῆσαι δεῖν, ὡς πρὸς τὰς τῶν καταδῃούντων ὁρμάς. ἀλλ' ἦν ἄμεινον ἐννοεῖν, ὅτι λυπεῖν d ᾑρημένοι τὸν σώζοντα καὶ προσκεκρουκότες Θεῷ, πεπείρανται τῶν δεινῶν, δέδονται δὲ καὶ εἰς χεῖρας ἐχθρῶν. ἐπειδὴ δὲ ἦν τῶν ἀτόπων, ἐκείνους μὲν οἴεσθαι κατὰ σφᾶς αὐτοὺς, ὅτι τῇ δυνάμει τῶν ἰδίων σεβασμάτων, ἐν καλῷ τῆς εὐημερίας μεμενήκασιν, ἀπόλωλε δὲ καὶ ὠλόθρευται διὰ τὴν τοῦ σώζοντος ἀσθένειαν ὁ Ἰσραὴλ, ταύτῃτοι Θεὸς καὶ αὐτὰς τὰς τῶν περιοίκων πόλεις παρεδίδου τοῦ Σεναχηρεὶμ εἰς ἐρήμωσιν. καὶ γοῦν ὁ Ῥαψάκης τοῖς ἐν τῷ τείχει τῶν Ἱεροσολύμων προσ- e λαλῶν, τούτων αὐτῶν διεμέμνητο λέγων "Ποῦ ἐστιν ὁ Es. xxxvi. 19, 20. "θεὸς Αἰμὰθ καὶ Ἀρφάθ; ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς τῆς πόλεως

1. τε om. A. σωτηρίας pro βοηθείας A. 2. ἀνυποδεσία A.B. ἀνυποδησία Edd. 4. γίνεσθαι A. 5. μεγαλύνεσθε] + καὶ Edd. (Vat.) ἐν ἀκεὶμ A. (106, 311.) 6. καταπάσσασθε Edd. ante Migne. 7. Περισκεπὴς] περισχερὴς A. 8. ἐφεξῆς A. ἑξῆς Edd. ἔνι διειπεῖν B. ἔδει εἰπεῖν A. ἔνι δὴ εἰπεῖν Edd. 10. τὸ om. A. 12. τῶν pro τῆς A. ἐκ γειτόνων] ἐκγειτονούντων Edd. 13. γελῶντες A. 15. ἀναλκὲς A. δεῖν om. B. 19. ἐκείνας Edd. 22. Θεὸς deest in A. 23. τοῦ] τῷ Migne. 24. προσλαλούντων αὐτῷ (sic) pro προσλαλῶν, τούτων αὐτῶν A. 26. Αἰμὰθ B. (VIII.) αἰνὰθ A. Αἱμαθὶ Edd. ἀρφάθ A.B. Ἀρφαθί Edd. πόλεως] + τοῦ A.

“ Σεπφαρουείμ ; μὴ ἠδύνατο ῥύσασθαι Σαμάρειαν ἐκ τῆς χει-“ ρός μου ; τίς τῶν θεῶν πάντων τῶν ἐθνῶν τούτων ἐῤῥύσατο “ τὴν γῆν αὐτοῦ ἐκ χειρός μου ;” ἔστι τοίνυν ἡ Γὲθ ἀλλοφύλων μὲν τῶν καλουμένων Φυλιστιεὶμ, μητρόπολις δὲ τῆς Παλαιστίνης. ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐνακεὶμ ὁμοίως πολίχνη πάλιν ἐν ἐσχατιαῖς τῆς Ἰουδαίας κειμένη, πρὸς τῇ κατὰ νότον ἐρήμῳ, εἴκουσα μὲν τοῖς Ἰούδα σκήπτροις, φρονοῦσα γεμὴν

401 A. a οὐκέτι τὰ Ἰουδαίων, προσκειμένη δὲ μᾶλλον τοῖς τῶν ἐθνῶν ὁμόροις, Μωαβίταις δὴ λέγω καὶ Ἰδουμαίοις. ὦ τοίνυν, φησὶ, τῆς Γὲθ οἰκήτορες, ὦ τῆς Ἐνακεὶμ, μὴ τὰς ἑτέρων συμφορὰς ἑορτῆς ποιεῖσθε προφάσεις· μὴ μεγαλύνεσθε διὰ ταῦτα, μηδὲ ἐπειδήπερ ὁ γείτων ὑμῶν οἶκος ἠρήμωται, τουτέστιν ὁ τοῦ Ἰσραὴλ, ταύτῃτοι πλατὺ γελᾶτε, φησὶ, μονονουχὶ τῶν ἀπολωλότων κατορχούμενοι. μὴ οἰκοδομεῖτε ἐξ οἴκου καταγέλωτα, ἀλλ᾽ ὡς καὶ αὐτοὶ τὰ χείρω πεισόμενοι, καθά-

b πέρ τινα γῆν καταπάττεσθε τὸν ἐσόμενον καθ᾽ ὑμῶν καταγέλωτα, καὶ τὰς ἑαυτῶν θρηνεῖτε συμφοράς. κατορχήσονται γὰρ ὑμῶν οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ οἰκτρῶς ἀπολωλόσιν ἐπιμειδιάσουσιν οἱ ἐχθροί. σοφὸν οὖν ἄρα τὸ ἐπιμεμνῆσθαι τοῦ

Prov. xxiv. 17, 18. λέγοντος “ Ἐὰν πέσῃ ὁ ἐχθρός σου, μὴ ἐπιχαρῇς αὐτῷ, ὅτι “ ὄψεται Κύριος καὶ οὐκ ἀρέσει αὐτῷ, καὶ ἀποστρέψει τὸν “ θυμὸν αὐτοῦ ἀπ᾽ αὐτοῦ.”

Πράττουσι δὲ τοῦτο καὶ οἱ Χριστὸν οὐκ εἰδότες. διωκο-

c μένων γὰρ ἔσθ᾽ ὅτε τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ δοκιμαζομένων ἁγίων ἤτοι τῶν ἐν αὐταῖς, τότε δὴ τότε μάλιστα τοὺς ἰδίους αὐτοὶ καταθαυμάζουσι θεούς. ἀλλ᾽ ὁ γέλως αὐτοῖς ἐκτελευτᾷ πρὸς δάκρυον, κατευμαρίζοντος μὲν τὰ δεινὰ τοῦ

1. Σεπφαρουείμ B. Σεφαρ. A. Edd. Statim Ἀνὰ καὶ Ἀβά (e 4 Reg. xvii.) add. Edd. repugnantibus A.B. ἠδύνατο A. (308.) δύνανται B. Edd. (ἐδύναντο A.V. &c.) 2. Haec τίς—χειρός μου accesserunt ex A. 4. τῶν om. A. 5. ἡ assumptum ex B. Statim ἐνακὶμ B. 7. μὲν A.B. γεμὴν Edd. 10. οἰκήτορσιν (sic) A. ἐνακὶμ B. 11. πρόφασιν A. 12. ταῦτα] τοῦτο A. Statim μηδὲ accessit ex A.B. ὑμῖν A. 13. ὁ] οἱ A. 16. καταγέλωτα A. γέλωτα Edd. 18. οἱ assumptum ex A.B. 19. ἐπιμεμνῆσθαι A. μεμν. Edd. 25. τότε alt. assumptum ex A. 26. καταθαυμάζουσι A. θαυμ. Edd.

Χριστοῦ, κατευνάζοντος δὲ τὰ κεκινημένα, καὶ ἀποσοβοῦντος μὲν τὸ λυποῦν, ἀνευρύνοντος δὲ τοῖς ἁγίοις θυμηδίαν καὶ χαράν· τέλος γὰρ πόνων εὔκλεια καὶ τρυφή. καί μοι δοκεῖ φάναι τι τοιοῦτον ὁ μακάριος Δαυεὶδ πρὸς τὸν τῶν ὅλων Θεόν “Διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς “εἰς ἀναψυχήν.” d Ps. lxv. 12.

Κατοικοῦσα καλῶς τὰς πόλεις αὐτῆς, οὐκ ἐξῆλθεν κατοικοῦσα Σενναὰρ κόψασθαι οἶκον ἐχόμενον αὐτῆς, λήψεται ἐξ ὑμῶν πληγὴν ὀδύνης. 11

Ἐκδεδώκασι μὲν οἱ ἑβδομήκοντα Σενναὰρ, Ἀκύλας δὲ ἔφη Σενὰν, εὐσθενοῦσαν δὲ ὁ Σύμμαχος, τάχα που τουτὶ τοῦ Σενὰν ὑπεμφαίνοντος. ἀλλ' εἰ μὲν νοοῖτο Σενααρ, φαμὲν ὅτι χωρίον ἐστὶ πλατὺ κατὰ πόλεις τε καὶ κώμας οἰκούμενον ἀλλοφύλοις μὲν, πλὴν ἐν ὁρίοις τῆς Ἰουδαίας· εἰ δὲ δὴ νοοῖτο Σενὰν, λαμπρὰν καὶ ἐπίσημον Αἰγύπτου πόλιν κατασημαίνει. εὐσθενεῖται δὲ ὅτι πίων ἡ χώρα, καὶ ληΐοις κατάκομος, πῶς ἔστιν ἀμφιβαλεῖν; Σενααρ τοίνυν φησὶν ἤτοι Σενὰν ἢ καλῶς τὰς ἑαυτῆς οἰκοῦσα πόλεις. ἥξει δὲ ὁ λόγος κατὰ τῶν οἰκούντων αὐτάς· οὐκ ἐπεδάκρυσε τοῖς ἐγγὺς οἰκτρῶς καὶ ἀθλίως διολωλόσιν· οὐκ ἐξῆλθε κόψασθαι τὸν ἐχόμενον οἶκον, τουτέστιν, οὐ τεθρήνηκε τοὺς ἐκ γειτόνων. ἐγγὺς δὲ τῆς Ἰουδαίας ἡ Σενναὰρ, ὡς ἔφην, καὶ μέντοι καὶ ἡ Σενὰν, τουτέστιν ἡ Αἰγυπτίων. διαπίπτοντι δὲ καὶ πεπορθημένῳ τῷ Ἰσραὴλ, οὐκ ἐπήλγησε μᾶλλον, ἀλλ' ἐπετώθασεν, ἐπέχαιρε δὲ καὶ αὐτὴ,

e (margin, line 13) · a 402 A. (margin, line 20)

1. Χριστοῦ] Θεοῦ A. 8. σεναὰρ B. et infra scholio ineunte. 11. σενὰν B. σε. νᾶν. A. Σεναὰν Edd. τουτὶ τοῦ A. τί τοῦ B. τι τοῦτο Edd. Σενὰν B. σε. νᾶν. A. Σεναὰν iid. Statim ὑποφαίνοντος A. 12. χῶρος ἐστὶ πλατὺς—οἰκούμενος B. 13. ἀλλοφύλων A. Statim μὲν om. A. 14. ὁρίοις A. ὅροις Edd. νοοῖτο om. B. Statim Σενὰν B. σε.νᾶν A. σεναὰν Edd. 15. ἐπίσημον et λαμπρὰν inter se transp. B. ἐπίδημον (sic) Edd. κατασημαίνει] κατασημᾶναι Edd. invitis A.B. εὐσθενεῖται δὲ B. εὐθυνεῖται δὲ A. εὐσθενῆ τε Edd. 16. ὅτι] + καὶ Edd. invitis A.B. 17. τοίνυν φησὶν] τοι φησὶ νῦν (sic) A. φησιν om. B. σεναὰν Edd. 22. ἡ prius om. A. Σεναὰν Edd. 23. Αἰγυπτίων B. αἰγύπτων A. Αἰγυπτία Edd. 24. καὶ assumptum ex A.B. Statim αὐτῇ Edd. αὐτῷ Migne.

Supra ver. 10. καθάπερ οἱ ἀπὸ Γὲθ καὶ Ἐνακείμ. τί οὖν Ἰσραήλ; ἆρα γελάσουσιν εἰκῇ τὰ περίοικα τῶν ἐθνῶν, καὶ ταῦτα δρώντων ἐκείνων ἀνεξικακήσει Θεός; ἀνέξεται δὲ παρ' ἐχθρῶν γελω- b μένης αὐτοῦ τῆς δόξης; οὐδαμῶς, φησὶν, ἀλλ' ἐξ ὑμῶν ἤτοι δι' ὑμᾶς λήψεται πληγὴν ὀδύνης· τουτέστι, καταδηωθήσεται καὶ αὐτὴ ταῖς ἄλλαις ὁμοῦ. πεπόρθηται δὲ καὶ ἡ Σενναὰρ, καὶ μέντοι καὶ Αἴγυπτος, καταθέοντος αὐτὴν Σεναχηρείμ.

1 Cor. x. 12. Δεῖ δὴ οὖν ἄρα καὶ τὸν ἑστῶτα καλῶς φοβεῖσθαι μὴ πέσῃ, καὶ ῥίπτειν μὲν ὡς ἀπωτάτω τὸ τοῖς πεπονθόσιν ἐπιμειδιᾶν, Rom. xii. 15. "Κλαίειν δὲ μᾶλλον μετὰ κλαιόντων" καὶ μὴ ταῖς ἑτέρων ἐξοφρυοῦσθαι συμφοραῖς, ἐκδεδιέναι δὲ μᾶλλον τὸ τοῖς ἴσοις περιπεσεῖν.

c
12 Τίς ἤρξατο εἰς ἀγαθὰ κατοικοῦσα ὀδύνας; ὅτι κατέβη κακὰ
13 παρὰ Κυρίου ἐπὶ πύλας Ἱερουσαλὴμ, ψόφος ἁρμάτων καὶ
ἱππευόντων.

Supra vv. 10, 11. Ὦ Γετθαῖοι, φησὶν, ὦ τῆς Ἐνακεὶμ, ὦ τῆς Σενναὰρ ἤτοι Σενὰν οἰκήτορες, οὐκ ἐπλήγητε ταῖς τῶν ὁμόρων συμφοραῖς, γέλωτος ὑμῖν γέγονεν ἀφορμὴ πίπτων τε καὶ διολλύμενος ὁ πάλαι δεινὸς ὑμῖν καὶ ἀφόρητος Ἰσραήλ. ᾠήθητε δὲ ὅτι καὶ Θεὸς ἠσθένησεν ὁ σώζων αὐτοὺς, ἔῤῥωται δὲ τὰ παρ' d ὑμῖν χειρόκμητα καὶ πρὸς τοῦτο διάττει σθένους, ὡς ἀμογητὶ δύνασθαι τὰς ὑμῶν διασῶσαι πόλεις. οὐκοῦν ἀπὸ τῶν πραγμάτων φέρε δὴ φέρε καταθρήσωμεν, τίς ὁ φύσει καὶ ἀληθῶς ἐστι Θεός· τίς ὁ παναλκὴς, καὶ ἄμαχον ἀπονέμων οἷς ἂν ἕλοιτο τὴν ἐπικουρίαν. ἥλωσαν μὲν γὰρ καὶ πεπόρ-

1. καθὰ καὶ A. οὖν] + ὦ Edd. invito A. 6. Σενὰν B. 7. αὐτὰς A. Statim τοῦ add. B. 8–12. Δεῖ δὴ usque ad fin. scholii desunt in B. 9. ἀπωτάτω A. ἀνωτάτω Edd. ante Migne. 11. ἐκδεδιέναι A. εἰσδεδ. Edd. 14. Κυρίου] Θεοῦ A. 16. ὦ . . . ὦ . . . ὦ] οἱ . . . οἱ . . . οἱ A. γετθαῖοι B. Γεθθαῖοι Edd. Γεθαῖοι Migne. Σεναὰρ B. οἱ τῆς pro ἤτοι A. Statim Σεναὰν Edd. 17. οὐκέτι ἠλγήκατε pro οὐκ ἐπλήγητε A. 18. τοίνυν pro ὑμῖν A. Statim γεγόνασιν Edd. invitis A.B. 19. καὶ om. A. 20. καὶ A. ὁ Edd. Neutrum habet B. 21. ὑμῶν A. Statim χειρότμητα A. διάττεσθαι νῦν pro διάττει σθένους A. 23. Haec δὴ φέρε accesserunt ex A.B. Statim καταθρήσω A. 24. ἄμαχον ἀπονέμων οἷς] ἄμαχος, ἀποφαίνων ὡς A. 25. ἤλων Edd.

θηνταί φησιν αἵ τε τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ αἱ παρ' ὑμῖν δὲ πόλεις,
καὶ κοινὴν ὥσπερ ἀνέτλητε συμφοράν. ποία δὴ οὖν ἄρα
πόλις ἐν ὀδύναις οὖσα καὶ τοῖς περὶ τῶν ἐσχάτων δείμασι·
τοῦτο γάρ ἐστι τὸ κατοικοῦσα ὀδύνας· διανένευκεν ἀδοκήτως c
εἰς ἀγαθὰ, τουτέστιν, εἰς εὐθυμίαν καὶ εὐημερίαν; ἆρα μία
τῶν παρ' ὑμῖν; οὐδαμῶς φησὶν, ἀλλ' ἡ ἐμὴ πάλιν Ἱερου-
σαλήμ. κατέβη μὲν γὰρ ἐπ' αὐτὴν παρὰ Κυρίου κακὰ, του-
τέστιν, ἐγὼ λελύπημαι καὶ πεπαίδευκα, καὶ τὸν Ἀσσύριον
αὐτοῖς ἐπενήνοχα, καὶ ἐξ ἐμῆς ὀργῆς ἡ κατ' αὐτῶν γέγονε
κάκωσις. πλὴν ἀπέσβη καὶ λέλυται, τῆς ἐμῆς νικώσης
χειρὸς καὶ παραδόξως ἐκρυομένης τοὺς τὰ ἐμὰ σέβοντας a 403 A.
κράτη. μέχρι γὰρ πυλῶν ἔστη τὸ λυποῦν. ἴσμεν δὲ ὅτι
πολλὴν ἵππον ἔχων ὁ Ῥαψάκης ἀφίκετο μὲν ἐν τοῖς Ἱερο-
σολύμοις, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ αὐτῶν ἥψατο πυλῶν, εἷλε δὲ
οὐδαμῶς· δεδαπάνηται γὰρ ὁ Ἀσσύριος ἐν μιᾷ νυκτί. καὶ 4 Reg. xix. 35.
γοῦν τεθρηνήκασιν οἱ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ὡς αὐτίκα δὴ
μάλα τεθνηξόμενοι, ἄυπνόν τε κλαίοντες διατετελέκασι νύκτα·
σκιδναμένης δὲ τῆς ἠοῦς, ὤφθη τὸ παράδοξον. ἔκειντο γὰρ
εἰς γῆν ἀναρίθμητοι νεκροὶ, ὡς ἀνασκιρτῶντας λέγειν τοὺς b
διὰ Θεοῦ παραδόξως νενικηκότας καὶ σεσωσμένους "Τὸ Ps. xxix. 6.
"ἑσπέρας αὐλισθήσεται κλαυθμὸς, καὶ εἰς τὸ πρωῒ ἀγαλ-
"λίασις." ὁρᾷς οὖν ὅπως πρώτη τε καὶ μόνη παρὰ τὰς
ἄλλας πόλεις ἤρξατο διανεύειν εἰς ἀγαθὰ, καίτοι κατοικοῦσα
ὀδύνας; οὐ γὰρ περιόψεται παντελῶς τοὺς ἰδίους Θεὸς, ἀλλὰ
παιδεύσας συμμέτρως, ἀνασώζει πάλιν, καὶ τῆς αὐτῷ πρε-
πούσης εὐκλείας οὐ μετρίαν ποιεῖται φροντίδα, κἂν εἰ προσ-
κρούωμεν ἡμεῖς. ἔφη γάρ που δι' ἑνὸς τῶν προφητῶν "Οὐ Ezek. xxxvi. 22.
"δι' ὑμᾶς ἐγὼ ποιῶ, λέγει Κύριος, ἀλλ' ἢ διὰ τὸ ὄνομά μου." c

1. ὑμῶν A. Statim δὲ om. A. 3. λείμμασι A. 4. τὸ assumptum ex A. ὀδύναις A. 5. ἀγαθὰ A. ἀγαθὸν Edd. ἀρωμάτων (sic) pro ἆρα μία τῶν A. 7. ἐπ' αὐτὴν A. ἐπ' αὐτοὺς Edd. 10. ἀπέβη A. λελύπηκε pro λέλυται A. 12. ἔστη] ἔσται Edd. 15. γὰρ] δὲ A. 16. τεθρηνήκασιν] τεθήπασιν B. 20. Haec νενικηκότας καὶ accesserunt ex A. 23. ἤρξατο διανεύειν A. διανένευκεν B. διανεύει Edd. ἀγαθὰ edidi ex A. ἀγαθὸν prius scripti ον calamo percurrit, ὰ suprascripsit A. ἀγαθὸν Edd. 24. περιόψηται Edd. 26. εἰ assumptum ex A. προσκρούοιμεν A. προσκρούωμεν Edd.

Κατοικοῦσα Λάχις ἀρχηγὸς ἁμαρτίας αὕτη ἐστὶ τῇ θυγατρὶ Σιών, ὅτι ἐν σοὶ εὑρέθησαν ἀσέβειαι τοῦ Ἰσραήλ.

Λάχις δὴ πάλιν πόλις μέν ἐστι τοῖς Ἰούδα σκήπτροις ὑποκειμένη, γείτων δὲ καὶ ὅμορος τῶν Φυλιστιεὶμ, ἐκτόπως δὲ καὶ αὕτη πικρὰ καὶ εἰδωλολάτρις, καὶ ἀποσπουδάζουσα d *μὲν τὴν εἰς Θεὸν εὐσέβειαν καὶ τὴν εἰς τὸν νόμον αἰδῶ, περὶ πλείστου δὲ ποιουμένη τὸ καὶ πλανᾶσθαι φιλεῖν, καὶ προσαπολλύειν ἑτέρας. ταύτην τάχα που καὶ πρώτην Σεναχηρεὶμ τῶν πόλεων ἑλὼν τῶν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον Ἰούδα καὶ Βενιαμὶν, πέπομφεν ἐκεῖθεν τὸν Ῥαψάκην εἰς Ἱεροσόλυμα. ἡ τοίνυν Λάχις, φησὶν, ἡ καλῶς οἰκοῦσά ποτε, καὶ ἀσφαλῶς ἱδρυμένη, αὕτη γέγονεν ἀρχηγὸς ἁμαρτίας τῇ Σιὼν, ἤτοι τῇ Ἱερουσαλήμ. ηὕρηνται γὰρ ἐν αὐτῇ ἀσέβειαι τοῦ Ἰσραὴλ, τουτέστι τὰ χει-* e *ρόκμητα καὶ τῶν ψευδωνύμων θεῶν οὐ μετρία πληθύς.*

Τί οὖν ὁ λόγος βούλεται δηλοῦν; ἀπολογεῖται τρόπον τινὰ τοῖς τῶν ἀλλοφύλων δήμοις, καὶ ἀναπείθειν πειρᾶται διακεῖσθαι λοιπὸν, ὡς οὐκ ἂν ἠσθένησεν ὁ σώζων Θεός. ἐπειδὴ δὲ δεδυσσεβήκασιν εἰς αὐτὸν αἱ τοῦ Ἰούδα πόλεις, παραδέδονται τοῖς ἐχθροῖς. ἀρχηγὸς γάρ φησιν ἡ Λάχις ἁμαρτίας τῇ Σιὼν γινομένη, καὶ ἀποστασίας πρόφασις πρώτη δέδοται τῷ Σεναχηρείμ. ἀπόλωλε δὴ οὖν ὁ Ἰσραὴλ, ὡς 404 A. a *ἀπό γε τῆς Λάχεως ἔξεστιν ἰδεῖν, οὐκ ἠῤῥωστηκότος Θεοῦ τὸ ἄναλκι· πολλοῦ γε καὶ δεῖ· τὸ πλανᾶσθαι δὲ μᾶλλον ἠῤῥωστηκὼς, καὶ ταῖς τῶν εἰδώλων λατρείαις ἀσυνέτως προσκείμενος.*

1. Λάχις A.B. Λαχὶς F. Λαχεὶς Edd. (A.V.) ἔσται B. (153.) Statim *θυγάτηρ* pro *τῇ θυγατρὶ* (sic) A. 2. *εὑρέθησαν*] + *αἱ* F. (Alex.) 3. Λαχεὶς Edd. correxi passim. *δὴ* A. *δὲ* Edd. 4. Φιλιστιεὶμ Aubertus. 5. *αὐτὴ* A. 7. *καὶ τὸ* inverso ordine A. *φιλεῖν* assumptum ex A. 8. *Σεναχηρεὶμ* accessit ex B. Statim *τῶν πόλεων ἑλὼν* B. *ἑλὼν πόλιν* A. *πόλιν ἑλὼν* Edd. 12. *ἁμαρτίας ἀρχηγὸς* inv. ordine B. Statim *τῆς* pro *τῇ* A. 13. *εὕρηνται* Edd. *χειρότμητα* A. 15. *βούλεται δηλοῦν* hoc ordine A. 16. *δύναται* pro *πειρᾶται* A. 17. *ζῶν* pro *σώζων* A. 18. *τοῦ Ἰούδα* A. *τῆς Ἰουδαίας* Edd. 20. *τῇ Σιὼν γινομένη* A. *γενομένη τῇ Σιὼν* Edd. Statim *καὶ* assumptum ex A.B. *ἀποστάσεως* A. 22. Λάχις A. 23. *δὲ* om. B.

Διὰ τοῦτο δώσεις ἐξαποστελλομένους ἕως κληρονομίας Γὲθ, 14
οἴκους ματαίους, εἰς κενὰ ἐγένετο τοῖς βασιλεῦσιν τοῦ Ἰσ-
ραὴλ, ἕως τοὺς κληρονόμους ἀγάγωσι· κατοικοῦσα Λάχις 15
κληρονομία ἕως Ὀδολὰμ ἥξει. b

Ὑποπεπτωκότος τοῦ Ἰσραὴλ τοῖς ἐξ ὀργῆς κινήμασι, καὶ τῶν εἰς Θεὸν πεπλημμελημένων ἀποτιννύντος δίκας, οἱ ἀπὸ Γὲθ τε καὶ Ἐνακεὶμ τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης καταμειδιᾶν ἀπετόλμων. (Supra ver. 10.) ᾤοντο γὰρ ὅτι, καθάπερ ἤδη προεῖπον, οὐ σέσωκε τοὺς ἰδίους, ὡς τῆς Ἀσσυρίων χειρὸς ἡττώμενος. εἶτα πρὸς τοῦτο Θεὸς ἀναπείθειν ἤθελεν, ὡς ἀπό γε τῆς Λάχεως, ὅτι c (Supra ver. 13.) δέδονται τοῖς ἐχθροῖς διὰ τὸ ηὑρῆσθαι πολλὰς ἀσεβείας τοῦ Ἰσραὴλ ἐπ᾽ αὐτοῖς, καὶ ὅτι γεγόνασιν ἁμαρτίας ἀρχηγοὶ τῇ θυγατρὶ Σιὼν, τουτέστι τῇ Ἱερουσαλήμ. ταῦτα Θεοῦ λέγοντος, συνεὶς εὖ μάλα τὸ δηλούμενον καὶ πρό γε τῶν ἄλλων ὁ μακάριος Προφήτης, ἀποδέχεται τοὺς λόγους, καὶ μονονουχὶ ταῖς παρ᾽ ἑαυτοῦ ψήφοις εἰς ἀλήθειαν στεφανῶν, ἀναπεφώνηκεν εὐθύς *Διὰ τοῦτο δώσεις ἐξαποστελλομένους ἕως κληρονομίας* Γὲθ, *οἴκους ματαίους*. ναί φησιν, ὦ Δέσποτα, d βαδιοῦνται πρὸς ἐχθροὺς, καὶ ἐξαποσταλήσονται παρὰ σοῦ, τὴν ἐνεγκοῦσαν ἀφέντες, καὶ εἰς τὴν τῶν Ἀσσυρίων μεταχωρήσαντες, οὐχὶ μόνοι, φησὶν, οἱ ἐν Σαμαρείᾳ, ἀλλὰ γὰρ καὶ οἱ ἐν Γέθ. οἱ μὲν γὰρ γεγόνασιν ἀποστάται καὶ ὑβρισταὶ, καὶ τῶν σῶν κατόπιν ἰέναι θεσπισμάτων οὐκ ἀνεχόμενοι· οἱ δὲ πεπραχόσιν ἀθλίως ἐπιτωθάζοντες, τῆς σῆς δόξης ἐποιοῦντο κατάῤῥησιν τὸ συμβεβηκός. αὐτὸς οὖν *δώσεις ἐξαποστελλομένους ἕως κληρονομίας* Γὲθ, *οἴκους ματαίους*. e

1. *ἐμοὶ* pro *ἕως* (sic) A. 2. *ἐγένετο* A.B. (Alex.) *ἐγένοντο* Edd. (Vat.) 4. *κληρονομίαν* A. (22. al.) Statim *σου* add. F. Edd. (42.) Ὀδολὰμ B.F. (62, 147, 153, 310, 311.) [*ὀδολλὰμ* A.V.] Ὠδολλὰμ Edd. ante Migne. Statim capitis rel. hic add. Edd. invitis A.B. 5. *κινήμασι*] *μηνίμασι* B. cf. supra 74 b. 9. *ἰδίους*] *οἰκείους* B. 10. *Λάχεως*] *Λάχις* A. 11. *ηὑρῆσθαι* A. *εὑρῆσθαι* B. *εὑρῆσαι* Edd. 12. *παρ᾽* pro *ἐπ᾽* A. 14. *συνήσεις* (sic) A. 15. *ἀπεδέχετο* A. 16. *παρ᾽ ἑαυτοῦ* A.B. *παρ᾽ ἑαυτῷ* Edd. 17. *δώσει* A. (Vat.) *ἕως*] + *τῆς* Edd. invito A. 18. *οἴκους* om. A. 21. *μόνον* A. *γὰρ* om. A. 22. *οἱ μὲν γὰρ* A.B. *ὧν οἱ μὲν* Edd. 24. *πεπράχασιν* A.

μάταιοι γὰρ οἶκοι καὶ ὁ τοῦ Ἐφραῒμ καὶ οἱ τῶν ἀπὸ Γὲθ, διάτοι τὸ μήτε Θεὸν ἀνέχεσθαι τιμᾷν, ἀπονέμειν δὲ τὰς λατρείας τοῖς γλυπτοῖς, καὶ ὅτι μόνα πεφρονήκασι τὰ σαρκὸς, καὶ τοῖς ἐπιγείοις προσκείμενοι, οὐδένα τῆς ἀρετῆς ἐποιοῦντο λόγον. εἶτα μεταξὺ σχετλιάζει τρόπον τινὰ, καὶ μονονουχὶ τὼ χεῖρε συμπλήττει ὁ μακάριος Προφήτης, εἰς ἔννοιαν ἐρχόμενος τῶν κατὰ καιροὺς πεπραγμένων ἐν Σαμαρείᾳ. διαλογίζεται δὲ τὴν τῶν βασιλέων ἀγερωχίαν, καὶ
405 A. a ὅτι τῆς ἐκείνων σκαιότητος ἀνοσιουργήματα γεγόνασι τὰ ἐφ' οἷς πεπλημμέληκεν ὁ Ἰσραήλ. αὐτῶν γὰρ εὑρήματα καὶ αἱ δαμάλεις ἦσαν, καὶ τὰ τῶν ἑτέρων εἰδώλων τεμένη· οὐ διαλελοίπασι δὲ διὰ παντὸς τρόπου παροτρύνοντες τὸν Δημιουργόν. ἀσχάλλων δὴ οὖν ὁ Προφήτης Εἰς κενά φησιν ἐγένετο τοῖς βασιλεῦσι τοῦ Ἰσραὴλ, ἕως τοὺς κληρονόμους ἀγάγωσιν. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Τῶν εἰς ματαιότητα σπουδασμάτων οὐ κατέληξαν οἱ βασιλεῖς, ἄχρις ἂν εἰς τοῦτο
b πεπτώκασιν ἀθλιότητος, ὡς ἑτέρων γενέσθαι κλῆρον τὸν ἐκνεμηθέντα αὐτοῖς παρὰ Θεοῦ. ὅτι δὲ ἔμελλον Ἀσσύριοι τῆς Ἰουδαίων ἁπάσης κατάρξαι γῆς, δέχεται δύο πόλεις ἐν ἐσχατιαῖς τῆς ὅλης χώρας κειμένας, τήν τε Λάχιν φημὶ καὶ
2 Par. xi. 7, 9. τὴν Ὀδολὰμ, ἃς ᾠκοδόμησε Ῥοβοὰμ, καί φησι Κατοικοῦσα Λάχις κληρονομία ἕως Ὀδολὰμ ἥξει. κληρονομήσει γὰρ τὴν Λάχις καίτοι καλῶς σφόδρα τετειχισμένην· τοῦτο γὰρ τὸ κατοικεῖν ἐστι· παρατείνει δὲ, φησὶ, καὶ ἕως τῆς Ὀδολάμ.

c Οὐκοῦν εἰ μὲν ἕλοιτό τις σοφὸς εἶναι καὶ εὐήνιος

1. οἱ assumptum ex A. 3. καὶ assumptum ex A.B. 6. συμπλήττει B. συμπλήττων Edd. 7. ἔννοιας A. Statim ἔρχεται A. 8. τῶν om. A. ἀγερουχίαν (sic) A. 9. γέγονε A. 10. εὑρέματα B. 11. ἑτέρων om. A. 13. οὖν om. A. 14. ἐγένοντο Aubertus. τοῦ om. A. 15. ὅμοιον] + δὲ Edd. invitis A.B. 18. δὲ] μὲν A. invito b. οἱ ante Ἀσσ. add. b. 19. τῆς] + τῶν Edd. invitis A. b. 20. Λάχις A. 21. Ὀδολλάμ A. Migne. Ὁδολάμ D. Quae sequuntur usque ad μᾶλλον (625. 21.) tum in Edd. tum in B. desunt. adhibuimus ex A.D. 22. κληρονομία D. κληρονομίας A. (153, 311.) 24. τὸ assumptum ex D. παρατείνει D. παρέτεινε A. Statim δὲ assumptum ex D. 25. μὲν accessit ex D. ἕλοιτό D. λέγοιτό A. εὐήνιος D. συνετὸς A.

καὶ τοῖς θείοις νεύμασιν ἀντιτάττεσθαι μισῶν, ἐν μακραῖς εὐημερίαις ἔσται, καὶ ἐν καλῷ τῶν ἰδίων κείσεται κλήρων· ἔσται γὰρ ἐλπίδος ἐπίμεστος ἀγαθῆς καὶ συναναλάμψει τοῖς ἁγίοις κατὰ καιρούς· εἰ δὲ δὴ φαίνοιτο τραχὺς καὶ δυσάγωγος καὶ τοῖς θείοις οὐκ εἴκων νόμοις, ἐξωσθήσεται πάντως τῆς τῶν ἁγίων ἐλπίδος καὶ ἀπολέσει κλῆρον τὸν παρὰ Θεῷ, ἔσται δὲ καὶ κλῆρος ἐχθρῶν αὐτοῦ, κατά τοι τὸ ἐν ψαλμοῖς d ᾀδόμενον περί τινων "Μερίδες ἀλωπέκων ἔσονται," τουτέστι Ps. lxii. 11. δυνάμεων πονηρῶν μέριδα καὶ πανούργων καὶ κακεντρεχῶν.

Ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς Ἰσραήλ, ξύρησαι καὶ κεῖραι ἐπὶ τὰ τέκνα 16 τὰ τρυφερά σου, ἐμπλάτυνον τὴν χηρείαν σου ὡς ἀετός, ὅτι ᾐχμαλωτεύθησαν ἀπὸ σοῦ.

Ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι πάλιν Ὦ τρισμακαρία ποτὲ θύγατερ Ἱερουσαλήμ, ἡ λίαν εὐκλεεστάτην καὶ περιφανῆ λαχοῦσα τὴν δόξαν, Ἱερουσαλὴμ ἤτοι Σαμάρεια, οἴχεταί σου τὰ e τέκνα τὰ τρυφερά, καὶ διόλωλεν ἡ πάλαι σπαταλῶσα πληθύς, ἡ λαμπρά τε καὶ ἁβροδίαιτος, ἡ καθεύδουσα μὲν "Ἐπὶ κλινῶν ἐλεφαντίνων, κατασπαταλῶσα δὲ καὶ ἐν ταῖς Amos vi. 4–6. "στρωμναῖς αὐτῆς· ἡ ἔσθουσα μὲν ἐρίφους ἐκ ποιμνίων "καὶ μοσχάρια ἐκ μέσου βουκολίων γαλαθηνά· ἡ ἐπικρο-"τοῦσα πρὸς τὴν φωνὴν τῶν ὀργάνων· ἡ ὡς ἑστῶτα "αὐτὰ λογισαμένη καὶ οὐχ ὡς φεύγοντα· ἡ τὸν διυλισ- f "μένον οἶνον πίνουσα καὶ τὰ πρῶτα μῦρα χριομένη·"

1. *μισῶν ἀντιτάττεσθαι* inverso ordine D. *ἐν μακραῖς εὐημερίαις ἔσται* D. *ἐν εὐημερίαις ἔσται μικραῖς* (sic) A. 5. *πάντως ἐξωσθήσεται* inverso ordine D. 7. *αὐτοῦ* D. *αὐτοῖς* A. *τοι* deest in A. 8, 9. Haec *τουτέστι—κακεντρεχῶν* accesserunt ex D. 10. Ἡ] + *δὲ* A. *ξύρησε* (sic) A. *κεῖραι* D. *κεῖρε* A. cf. De Adorat. 579 c. 11. *σου τὰ τρυφερὰ* pro *τὰ τρ. σου* D. (22. al.) 12. *αἰχμαλωτ.* A. 13. *λέγοι*] Sic edidi. *λεγ'* = *λέγῃ* vel *λέγοι* D. *λέγοιτο* A. *ὦ* et *ποτὲ* accesserunt ex D. *θυγάτηρ* D. 14. *ὦ* pro *ἡ* D. *τὴν δόξαν λαχοῦσα περιφανῆ* inv. ordine D. 15. *οἴχεταί σου* D. *οἰχήσεταί σοι* A. 16. *ἡ πάλαι σπαταλῶσα πληθὺς*] *πᾶσα πληθὺς σπαταλῶσα* D. 19. *αὐτῶν* D. *ἐσθίουσα* D. Statim *μὲν* om. D. 21. *ὀργάνων*] Hic transponit *καὶ τὰ πρῶτα μύρα χριομένη* D. 22. *πίν. τὸν διυλ. οἶνον* inv. ordine A. *χριωμένη* (sic) A.

ἀπαμφίεσαι δὴ οὖν ὦ θύγατερ Ἱερουσαλὴμ, τουτέστιν ἀπόθου τὴν δόξαν καὶ γυμνὴ τῆς ἀρχαίας ἐκείνης εὐημερίας ἀναδεδειγμένη· εἶτα πλατὺ καὶ ἀσύνηθες κατοιμώζουσα καὶ τὰς ἀετῶν βαρυθυμίας ἀπομιμεῖσθαι σπουδάζουσα· θρήνησόν σου τὰ τέκνα, καὶ γὰρ αἰχμάλωτοι βαδιοῦνται, χήρα δὲ ἔσῃ καὶ μεμονωμένη. φασὶ δὲ οἱ ταῦτα σοφοὶ
g καὶ πτηνῶν ὡς ἔνι μάλιστα περιεργαζόμενοι τὰς φύσεις, φιλότεκνόν τι χρῆμα τὸν ἀετόν· κατολοφύρεσθαι δὲ δεινῶς ἐκπεπτωκότων αὐτῷ τῆς καλιᾶς τῶν νεοττῶν, ἤγουν ὑπό του σεσυλημένων. ὅτι δὲ τῶν εἰς φιλοπαιδίαν ἠθῶν οὐκ ἂν ἀμοιρήσειε τὸ πτηνὸν, ἀναπείσει λέγων καὶ ὁ θεσπέσιος
Deut. xxxii. 11. Μωυσῆς περί τε Θεοῦ καὶ τῶν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ "Ὡς "ἀετὸς σκεπάσαι νοσσιὰν ἑαυτοῦ καὶ ἐπὶ τοῖς νεοσσοῖς "αὐτοῦ ἐπεπόθησε, διεὶς τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐδέξατο αὐ-
h "τοὺς καὶ ἀνέλαβεν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν μεταφρένων αὐτοῦ." ὁρᾷς ὅπως ἐπιποθεῖν ἔφην τὸν ἀετὸν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις νεοττοῖς, καὶ πτερύγων εἴσω ποιεῖσθαι φιλεῖν, ὡς ἐκ πολλῆς ἀγάπης κατασκιάζοντα τὸ τεχθέν. ἐμπλάτυνον δὴ οὖν τὴν χηρείαν σου φησὶν ὡς ἀετός.

Ἐπιφωνήσειε δ' ἄν τις καὶ τοῦτο εἰκότως οὐχὶ μόνοις τοῖς ἀρχαιοτέροις τῶν Ἰουδαίων δήμοις, ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῖς
i ἐν καιρῷ γεγονόσι τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας, ὅτε καὶ σταυρῷ παραδόντες αὐτὸν δειναῖς καὶ ἀφύκτοις περι-
Ezek. xii. 14. πεπτώκασι συμφοραῖς· διεσπάρησαν δὲ καὶ εἰς πάντα ἄνεμον, οἱονείπως ἑτέρῳ τρόπῳ τοὺς τῆς αἰχμαλωσίας ὑπομένοντες πόνους.

1. ἀπαμφίεσαι D. ἀπαμφίασε A. γοῦν pro δὴ οὖν D. Statim ὦ accessit ex D. Ἱερουσαλὴμ] Ἰσραὴλ D. 2. ἐκείνης accessit ex D. 3. εἶτα accessit ex D. 5. σου assumptum ex D. καὶ γὰρ αἰχμάλωτοι βαδιοῦνται D. βαδιοῦνται γὰρ αἰχμάλωτοι A. 6. δὲ alt. D. γὰρ A. 7. πτηνῶν ὡς ἔνι μάλιστα περιεργαζόμενοι τὰς φύσεις] τὰς πτηνῶν ὡς ἔνι φύσεις περιεργ. D. 8. κατωλοφύρεσθαι A. Statim τε pro δὲ D. 12. τε om. D. 13. σκεπάσαι D. σκεπάζων A. 16. ἐπιποθεῖν ὅπως inverso ordine D. 17. ὡς assumptum ex D. 20. εἰκότως καὶ τοῦτο inv. ordine D. 21. δήμοις τῶν Ἰουδαίων inverso ordine D. 22. τῆς assumptum ex D.

Ἐγένοντο λογιζόμενοι κόπους καὶ ἐργαζόμενοι κακὰ ἐν ταῖς Κεφ. β'.
κοίταις αὐτῶν, καὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ συνετέλουν αὐτά, διότι οὐκ c
ἦραν πρὸς τὸν Θεὸν τὰς χεῖρας αὐτῶν· καὶ ἐπεθύμουν ἀγρούς, 2
καὶ διήρπαζον ὀρφανούς, καὶ οἴκους κατεδυνάστευον, καὶ διήρ-
παζον ἄνδρα καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἄνδρα καὶ τὴν κληρονομίαν
αὐτοῦ.

Ὅτε μακροὺς περὶ τῆς τινῶν τιμωρίας ποιεῖται λόγους ὁ k *τῶν ὅλων Θεὸς, ἵνα μή τις εἶναι νομίζηται σκληρὸς ἢ βαρύμηνις, δίκαιος δὲ μᾶλλον Κριτὴς κατὰ τὰ ἑκάστου πταίσματα ταλαντεύων ὀρθῶς, καὶ τοῖς πλημμελοῦσιν ἀποδιδοὺς κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, παρατίθησιν εὐθὺς τὰ ἐγκλήματα, καὶ τῆς ἀσεβείας αὐτῶν ἀπογυμνοῖ τὸ μέγεθος· γεγόνασι τοίνυν φησὶ πονηροὶ τοὺς τρόπους καὶ εἰς τοῦτο σκαιότητος ἀφιγμένοι λοιπὸν ὡς βουλεύεσθαι μὲν ἐν νυκτὶ καὶ σχολῆς ἔργον ποιεῖσθαι κόπους, τουτέστι τὰς κατά τινων συντι-* l *θέναι συντριβὰς, καὶ ἐργάζεσθαι κακὰ, τουτέστι πάλιν αἰτίας σκέπτεσθαι πληροῦν καὶ δύνασθαι κακοῦν τοὺς ἀσθενεστέρους. εἶτα δέον μεταβουλεύεσθαι καὶ δρᾶν ἑλέσθαι τὸ ἄμεινον, οὐδένα ταῖς ἑαυτῶν σκέψεσιν ἐνδιδόντες καιρὸν, ἅμα τῇ ἕω πρὸς πέρας ἦγον τὸ δοκοῦν, καίτοι δέον ἀνατεῖναι μᾶλλον τὰς χεῖρας πρὸς Θεὸν, ὡς ἑωθινῆς θυσίας ἀναφερομένης κατὰ τὸν νόμον. ἦσαν δὲ αὐτοῖς ἐκεῖ τὰ ἐν νυκτὶ βουλεύματα καὶ ἡ σχολαία διάσκεψις, ἀγρῶν ἀλλοτρίων* d *ἐπιθυμίαι, οἴκων ἀνατροπαὶ, καταδυναστεῖαι καὶ πλεονεξίαι, ἀνδρός τε καὶ κλήρου διαρπαγαί. ταύτητοι δικαίως ἐξεπέμ-*

1. *ἐγένοντο*] + *δὲ* A. 2. *αὐτῶν* deest in A. 3. *Κύριον* pro *Θεὸν* Edd. (Co.) cf. infra 409 b. *Θεὸν* infra et 607 b. Hom. Pasch. 24, 299 b. 5. *ἄνδρα* prius] *τὸν ἄνδρα* F. Edd. (68, 91, 97, 228.) 9. *Κριτὴς κατὰ*] *κριτὴς καὶ* D. 10. *πλημμελῶσιν* A. 12. *ἀσεβείας*] *πονηρίας* D. 14. *λόγων* pro *λοιπὸν* D. *ἐν* om. D. 15. *κόπους ποιεῖσθαι* inverso ordine D. 16. *αἰτίας—καὶ δύνασθαι* A. *ἐκεῖνα σκ. πληροῦν ἃ καὶ δύναται* D. 18. *τὸ ἄμεινον ἑλέσθαι δρᾶν* inverso ordine D. 19. *καιρὸν ἐνδιδόντες* inverso ordine D. 20. *ἕω* D. *ἑξῆς* A. 21. *τὰς χεῖρας μᾶλλον* inverso ord. A. *πρὸς*] + *τὸν* A. 22. *ἦσαν*] Quae praecedunt, desunt in B. lacuna unius et dimidii versus patente. *γὰρ* pro *δὲ* D. *ἐκεῖ* assumptum ex A. 23. *ἡ* om. A. *σχολεὰ* (sic) A. 24. *ἐπιθυμία* A. *καὶ* om. D. 25. *κλήρων* (sic correctum manu eadem) D. Statim *διαρπαγὴ* A.

Supra i. 14. φθησαν ὡς οἶκοι μάταιοι, καὶ τὰ ἀνδάνοντα Θεῷ φρονεῖν οὐκ εἰδότες.

Ἄμεινον οὖν ἄρα καὶ ἀσυγκρίτως κατευμεγεθεῖν τῶν τοιούτων, καὶ φαυλότητος μὲν ἁπάσης ἀποφοιτᾶν, πλεονεξίαν δὲ ῥιπτοῦντας ὡς ἀπωτάτω, καὶ τῶν περιττῶν οὐκ 1 Tim. vi. 8. e ἐφιεμένους, διατροφὰς ζητεῖν καὶ σκεπάσματα, καὶ ὅσα Ib. 9. τοῖς σώφροσιν ἀπόχρη πρὸς τὸ βιοῦν. "Οἱ γὰρ βουλό- "μενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς ἐπιθυμίας πολλὰς καὶ "ἀνοήτους καὶ βλαβερὰς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώ- "πους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν." ἐπιζήμιον δὲ πρὸς τούτῳ καὶ τὰς ἐν νυκτὶ σχολὰς τοῖς εἰς ἁμαρτίαν σκέμμασι δαπανᾶν· καλὸν δὲ ζηλοῦν τὸν μακάριον Ψαλμῳδὸν πρὸς τὸν Ps. cxviii. 62. τῶν ὅλων λέγοντα Θεόν "Μεσονύκτιον ἐξεγειρόμην τοῦ "ἐξομολογεῖσθαί σοι ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου." Ps. lxii. 2. καὶ πάλιν "Ὁ Θεὸς ὁ Θεός μου, πρὸς σὲ ὀρθρίζω, ἐδίψησέ 406 A. a "σε ἡ ψυχή μου, ποσαπλῶς σοι ἡ σάρξ μου." καὶ πάλιν Ib. 7. "Εἰ ἐμνημόνευόν σου ἐπὶ τῆς στρωμνῆς μου, ἐν τοῖς ὄρθροις "ἐμελέτων εἰς σέ."

3 Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος Ἰδοὺ ἐγὼ λογίζομαι ἐπὶ τὴν φυλὴν ταύτην κακὰ, ἐξ ὧν οὐ μὴ ἄρητε τοὺς τραχήλους ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ πορευθῆτε ὀρθοὶ ἐξαίφνης, ὅτι καιρὸς πονηρός ἐστιν.

Supra ver. 1. Ἐπειδὴ γὰρ αὐτοὶ κόπους ἐλογίζοντο, καὶ εἰργάζοντο κακά b τισι, τὸ πρὸς Θεὸν αἴρειν τὰς χεῖρας ὡς ἀκερδὲς καὶ ἀνόνητον παρωθούμενοι, ταύτῃτοι κἀγὼ, φησὶ, κατὰ πάσης τοιαύτης φυλῆς λογιοῦμαι κακὰ, τουτέστι, διασκέψομαι τὰ ἐφ' οἷς ἂν

1. ἐξεπεμφθ. post μάταιοι transp. D. ἀδδάνοντα A. Statim τῷ addit B. 4. πλεονεξίας A. 5. ῥιπτοῦντες (sic) A. περιττῶν om. A. habet D. 6. ἐφιεμένων (sic) A. 8. καὶ om. A. Statim ἀνονήτους Edd. invitis A.B. 9. συνεθίζουσι B. βυθίζουσι habent A.D. 11. ἁμαρτίας D. 13. λέγοντα ante Ψαλμῳδὸν transp. A. ἐξεγειρόμην A. ἐξηγειρ. Edd. 16. σε assumptum ex A.B.D. σοι e suo Migne. καὶ πάλιν assumptum ex A. καὶ D. Statim Εἰ accessit ex A.B.D. addit quoque Migne. 20. τὴν ἐμὴν pro ταύτην B. (153.) 21. ὄρθιοι F. [ὀρθροι Alex.] ὀρθοὶ deest in A. Statim ἐξαίφνης om. Edd. invitis A.B.D. 22. κόπους om. A. 23. τῇ κτίσει pro τισι (sic) A. παρωθ. καὶ ἀνόνητον inv. ord. B. 24. φησι κἀγὼ pro κἀγώ φησι D. πάσης] + τῆς B. κατὰ πάσης τοιαύτης φυλῆς post κακὰ transp. D.

εἶεν κακοῖς, ἤγουν ἀνιάτοις συμφοραῖς· ἔσεσθαι δὲ οὕτω φησὶ δύσοιστά τε καὶ φορτικὰ τὰ ἐπενεχθησόμενα, ὡς ἐν ἴσῳ γενέσθαι τοῖς κεκυφόσι τοὺς πεπονθότας, καὶ τρόπον τινὰ κατακαμφθήσεσθαι, δεινῶς καὶ ἀφορήτως κατηχθισμένους. καιρὸς γὰρ ἔσται φησὶ πονηρὸς, καθ' ὃν ἂν αὐτοῖς τὰ ἐξ ὀργῆς ἐπαρτήσειε. καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστι τὸ ὑπό του σοφῶς ὑμνούμενον "Ὅτι αἱ ἀνομίαι μου ὑπερῆραν τὴν c Ps. xxxvii. 5. κεφαλήν μου, ὡσεὶ φορτίον βαρὺ ἐβαρύνθησαν ἐπ' ἐμέ." ἀλλ' ὅ γε Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς τοὺς οὕτω κατηχθισμένους πρὸς ἀπόθεσιν τῶν ἐπηρτημένων αὐτοῖς ἐκάλει λέγων "Δεῦτε πρὸς μὲ πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορ- S. Matth. xi. 28. "τισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς." ἀλλ' οἱ μὲν τῇ πίστει τὸν κεκληκότα τιμήσαντες, ἀπεσείσαντο τὸ φορτίον· ἀπομεμενήκασι δὲ κάμνοντες καὶ πεπιεσμένοι, καὶ σφόδρα εἰκότως, οἱ ταῖς ἀπειθείαις λελυπηκότες γραμματεῖς τε καὶ Φαρισαῖοι, καὶ ἡ σὺν αὐτοῖς ἑτέρα πληθὺς, οἳ καὶ οὐκ ἂν d δύναιντο βαδίζειν ὀρθοί. καὶ τοῦτο εἰδὼς ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ, ἀνακεκράγει πρὸς Θεόν "Σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφ- Ps. lxviii. 24. "θαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν "διὰ παντὸς σύγκαμψον·" ἵνα τὰ ἄνω μὴ βλέποντες, μήτε μὴν ἀνακουφίζειν ἰσχύοντες τῆς διανοίας τὸν ὀφθαλμὸν πρὸς τὴν τῶν ἁγίων ἐλπίδα καὶ τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς καλλίπολιν, πρὸς μόνα βλέπωσι τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, μονονουχὶ κεκυφότες καὶ τοῖς προσκαίροις καὶ σαρκικοῖς τὸν ὑβριστὴν καὶ μισόθεον ἐνερείδοντες νοῦν. e

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ληφθήσεται ἐφ' ὑμᾶς παραβολὴ, καὶ 4

2. *ἐπαχθησόμενα* D. Statim *ὡς* om. A. 4. *κατηχθημένους* Edd. 5. *οὖν* pro *γὰρ* A. Statim *ἐστὶ* A. *φησιν ἔσται* inv. ord. D. 6. *τοῦ σοφοῦ* A. 9. *ὁ* alt. assumptum ex B. *κατηχθημένους* Edd. 10. *ἐκάλει τῶν ἐπηρτημένων αὐτοῖς* inverso ordine D. 12. *τῇ* om. B. 13. *τὸν* om. A. 15. *ἀπαθείαις* Edd. invitis libris. 16. *καὶ* alt. assumptum ex A.D. 17. *ὀρθοί* B.D. *ὀρθῶς* Edd. 18. *ἀνακεκράγει* D. *ἀνακέκραγε* B. *ἀνεκεκράγει* Edd. 20. *μὴ τὰ ἄνω* inverso ordine A. 21. *τὸν* assumptum ex A.D. ante *τῆς διαν.* transp. B. 22. *τὴν* alt.] *τῶν* postea additum A. 25. *ἐρείδοντες* A. 26. *ἐκληφθήσεται* F. *ἡμᾶς* Edd. (Ald.)

θρηνηθήσεται θρῆνος ἐν μέλει λέγων Ταλαιπωρίᾳ ἐταλαιπωρήσαμεν· μερὶς λαοῦ μου κατεμετρήθη ἐν σχοινίῳ, καὶ οὐκ ἦν ὁ κωλύων αὐτὸν τοῦ ἀποστρέψαι.

Δύο κατὰ ταυτὸν συμβήσεσθαι λέγει, παραβολήν τε καὶ
407 A. a *θρῆνον. καὶ ἡ μὲν παραβολὴ σημαίνειν ἔοικε τὸ οἱονείπως ἐν στόματι πάντων τὸν ἐπ' αὐτοῖς, ἤτοι περὶ αὐτῶν, γενέσθαι λόγον· μνημονεύεται γὰρ ἀεὶ καὶ τὰ ἐξαίσια τῶν κακῶν, καὶ τῶν τοιούτων ἡ φήμη πόλεις τε καὶ χώρας ἐπιφοιτᾷ, καὶ μέχρι τερμάτων τῆς ὅλης διάττει γῆς. ὁ θρῆνος δέ γε τὸ δάκρυον καὶ τὰς ἐπ' αὐτοῖς οἰμωγὰς, ἃς ἂν ἕτεροι ποιοῖντο τυχὸν, ἤγουν αὐτοὶ κατὰ σφᾶς αὐτοὺς τὰ οἰκεῖα κλαίοντες πάθη. τοιγάρτοι φησί* Ταλαιπωρίᾳ ἐταλαιπωρήσαμεν. *καὶ*
b *τίς ἂν νοοῖτο τῆς ταλαιπωρίας ὁ τρόπος, διατρανοῖ λέγων* Μερὶς λαοῦ μου κατεμετρήθη ἐν σχοινίῳ, καὶ οὐκ ἦν ὁ κωλύσων αὐτὸν τοῦ ἀποστρέψαι. *ὁ κλῆρος, φησὶν, ὁ ἐκνεμηθεὶς τῷ ἐμῷ καὶ ἠγαπημένῳ λαῷ· δῆλον δὲ ὅτι τῷ Ἰσραήλ· μεμέτρηται παρ' ἐχθρῶν, τουτέστι, δασμοῖς καὶ τέλεσιν ὑπενήνεκται. τὸ γὰρ μετρούμενον ὑπὸ φόρον ἐστὶ καὶ τέλη. εἶτα τούτου γεγονότος καὶ παρ' ἐλπίδα συμβεβηκότος,* οὐκ ἦν ὁ κωλύσων. *ποῦ δὴ οὖν ἄρα, φησὶν, αἱ δαμάλεις, ὁ Χαμὼς, ὁ Δαγὼν, ὁ Βεελφεγὼρ, ὁ Βάαλ, καὶ τὰ ἐν τοῖς τεμένεσι τῆς Σαμαρείας πολυειδῆ χειρόκμητα; σεσιγήκασιν, οὐκ*
c *ἀντετάξαντο τοῖς μεριζομένοις· οὐ βεβοηθήκασι τοῖς ἰδίοις προσκυνηταῖς· οὐκ ἐπήγαγον ὀργὴν τοῖς μετροῦσι τὴν γῆν. τοιοῦτόν τι φησὶ καὶ διὰ φωνῆς Ἱερεμίου περὶ τῶν ἐξ Ἰσ-*
Hier. ii. 27, 28. *ραήλ "Καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῶν κακῶν αὐτῶν ἐροῦσιν Ἀνάστα "καὶ σῶσον ἡμᾶς. καὶ ποῦ εἰσὶν οἱ θεοί σου οὓς ἐποίησας*

1. *θρῆνον* A. Statim *ἐμμελῆ* (sic) A. *λεγόντων* F. (22 al.) 2. *καταμετρηθήσεται* A. Statim *ἐν* om. A. 5. *ἐπὶ* pro *ἐν* B. 7. *γὰρ* assumptum ex A.B. 9. *ὁ* assumptum ex B. 12. *φασί* B. 14. *καταμετρηθήσεται* (ut supra) A. Statim *ἐν* deest in Edd. *κωλύσων* A. (Alex. XII.) *κωλύων* Edd. 15. *ὁ* alt. assumptum ex A.B. 16. *λαῷ* accessit ex A. 17. *δασμοῖς*] *θεσμοῖς* Edd. repugnantibus A.B. 18. *ὑπὸ φόρον* A.B. *ὑπόφορόν* Edd. *τέλη* A. *τέλος* B. *τελοῦν* Edd. 20. *ποῦ* A. *ποῖ* Edd. 22. *χειρότμητα* A. 23. *ἀντετάσσοντο* A.

“σεαυτῷ; εἰ ἀναστήσονται καὶ σώσουσί σε ἐν καιρῷ τῆς “κακώσεώς σου;” ἀλλὰ πῶς ἂν ἑτέρους ἐκσώσειαν, οἳ πάθοιεν ἂν εὐκόλως πᾶν ὅσον τις ἕλοιτο δρᾶν; εἰσὶ γάρ εἰσιν “ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων, ἀργύριον καὶ χρυσίον,” καὶ d Ps. cxiii. 12. λίθος καὶ ξύλα, κωφὴ καὶ ἀναίσθητος ὕλη. ψαλλέτω δὴ οὖν ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ “Ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιντο πάντες οἱ Ib. 16. “ποιοῦντες αὐτὰ καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ’ αὐτοῖς.”

Οἱ ἀγροὶ ὑμῶν διεμετρήθησαν· διὰ τοῦτο οὐκ ἔσται σοι βάλλων 5
σχοινίον ἐν κλήρῳ.

Φανερὰν ποιεῖται τῶν εἰρημένων τὴν δύναμιν. ἀπόκληροι γὰρ γεγόνατέ φησι, καὶ μεμέτρηται μὲν τὰ ὑμῶν ἑτέροις, e σοὶ δὲ οὐκ ἔξεστι καταμετρεῖν τὰ σά. πεπονθότας δὲ τοῦτο κατὰ τὸν τῆς ἐπιδημίας καιρὸν καὶ τοὺς ἀλαζόνας εὑρήσομεν Ἰουδαίους. ἐμπαροινήσαντες γὰρ τῷ Χριστῷ τῶν ἐκνεμηθέντων αὐτοῖς ἀπώλισθον κλήρων. ἦν μὲν γὰρ πρωτότοκος, καὶ αὐτῶν εἶναί φησι τὰς ἐπαγγελίας ὁ σοφώτατος Παῦλος, Rom. ix. 4, 5. αὐτῶν τοὺς πατέρας, καὶ ἐξ αὐτῶν τὸ κατὰ σάρκα Χριστόν. ἐκπέπτωκε δὲ τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς εἰς τοῦτο πάσης εὐκλείας· εἰσέφρησε δὲ τῶν ἐθνῶν ἡ πληθὺς καὶ εἰς τὸν ἐκείνων ἀντανέβη κλῆρον· αὐτῶν γὰρ γεγόνασιν αἱ ἐπαγγελίαι, αὐ- a 408 A. τῶν ὁ Χριστὸς, αὐτῶν οἱ πατέρες· τέκνα χρηματίζουσιν Ἀβραὰμ, κατακολουθοῦντες “τοῖς ἴχνεσι τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ Rom. iv. 12. “πίστεως” αὐτοῦ· “Οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσ- Ib. ix. 6, 7, 8. “ραὴλ, οὐδὲ ὅτι εἰσὶ σπέρμα Ἀβραὰμ, πάντες τέκνα, ἀλλὰ “τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας, ταῦτα λογίζεται εἰς σπέρμα.”

1. ἀναστήτωσαν pro εἰ ἀναστήσονται A. 2. ἐκσώσειαν] σώσωσιν B. Statim οἳ om. A. 4. λίθοι pro καὶ λίθος A. 5. δὲ pro δὴ Edd. Statim οὖν assumptum ex B. 6. πάντες accessit ex A. cf. supra 180 b. et in Es. 513 c. 8. διεμετρήθησαν A.B. (Alex. XII.) διεμερίσθησαν Edd. (Vat.) σοι deest in A.F. Edd. (153) invito B. Statim ὁ add. F. Edd. (Co.) 10. δύναμιν] δήλωσιν A. 11. μεμέτρηται A. μεμετρήκασι B. μεμέτρηνται Edd. Statim τὰ ὑμῶν ἑτέροις A. τὴν ὑμῶν ἕτεροι Edd. 12. ἔξεστι καταμετρεῖν A. ἐξέσται μετρεῖν Edd. 13. καὶ om. A. Statim εὑρήσομεν τοὺς ἀλαζ. inv. ord. A. 15. μὲν assumptum ex A. 19. δὲ et καὶ assumpta ex A.B. ἀντανέβη] ἀντεισβέβηκε B. 21. τέκνα] + γὰρ Edd. invito A. 24. πάντες τέκνα desunt in Edd. 25. εἰς om. A.

τοιγάρτοι καὶ ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης τὴν τῶν Ἰουδαίων ὀφρῦν
S.Matth. iii. 8, 9. *καὶ τὸ ἱκανὸν φύσημα καταφέρων "Ποιήσατε οὖν καρποὺς*
S. Luc. iii. 8. b *"ἀξίους τῆς μετανοίας, φησὶ, καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν "ἑαυτοῖς, ὅτι πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ "ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι "τέκνα τῷ Ἀβραάμ." οὐκοῦν ἀποπέπτωκε μὲν τῆς κληρονομίας ὁ ἀπόπληκτος Ἰσραὴλ, ἀντανέφυ δὲ ὥσπερ ἡ ἐξ ἐθνῶν ἀγέλη, καὶ αὐτοῖς ὁ Χριστὸς τῶν ἄνωθεν ἀγαθῶν τὸν εὐκλεᾶ τε καὶ ἀξιόληπτον ἀπονέμει κλῆρον. συμπολῖται*
Eph. ii. 19. *γὰρ γεγόνασι τῶν ἁγίων, καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, σύσσωμοί τε τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ πρὸς αὐτὸν ἑνότητι διὰ Πνεύματος ἐκλελαμπρυσμένοι, τὸν πολύευκτον ἀληθῶς διαζήσονται βίον,*
c *ἐν ὁσιότητί τε καὶ ἁγιασμῷ καὶ ἀφθαρσίᾳ.*

6 Ἐν ἐκκλησίᾳ Κυρίου μὴ κλαίετε δάκρυσιν, μηδὲ δακρυέτωσαν
7 ἐπὶ τούτῳ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν· οὐ γὰρ ἀπώσεται ὀνείδη ὁ
λέγων Οἶκος Ἰακὼβ παρώργισε Πνεῦμα Κυρίου. εἰ ταῦτα τὰ
ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ ἐστίν;

Ἆρ᾽ οὖν ἀπείργει τοῦ μετανοεῖν ἑλέσθαι τὸν Ἰσραήλ; ἀνακόπτει δὲ, εἰπέ μοι, τὴν ἐπ᾽ αὐτοῖς ἡμερότητα Θεὸς, κἂν εἰ βούλοιντο μαθεῖν τὰ αὐτοῖς ὅτι μάλιστα πρεπωδέστατα,
d *καὶ δρᾶν ἤδη πως τὸ ἀνδάνον αὐτῷ; οὐ τοῦτό φησιν. ἀλλ᾽ ἔθος τισὶν, εἰ ὑπό του τυχὸν τῶν σοφῶν πεπλημμεληκότες ἐλέγχοιντο, τὸν τῆς μεταγνώσεως τρόπον μέχρι μόνου τοῦ δακρῦσαι μετρεῖν, καὶ ὁμολογεῖν μὲν τὴν ἁμαρτίαν, τούτῳ*

1. *Βαπτιστὴς* pro *Ἰωάννης* B. 2. *ἱκανὸν* A. *εἰκαῖον* Edd. 3. *δόξητε*] *ἄρξησθε* B. [B. Lucae citatio.] 4–6. Haec *λέγω γὰρ—τῷ Ἀβραάμ* accesserunt ex A. Quae sequuntur usque ad fin. schol. desunt in B. 10. *ἁγίων* A. *ἀγγέλων* Edd. *σύσσωμά* Edd. 11. *τοῦ* om. A. *τὴν πρὸς αὐτὸν ἑνότητα τῇ* (sic) A. 14. *δακρυέτω* Edd. 15. *τούτῳ* A.B. (Alex.) *τούτοις* Edd. (Vat.) Statim *οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν* accesserunt ex B. (22, 36, 51, 228 suprascr. 238.) *οὐ* A.B. (Alex. XII.) *οὐδὲ* Edd. (Vat.) 19. *εἴποιμι* pro *εἰπέ μοι* A. *αὐτῷ* Edd. 20. *ἑαυτοῖς* Edd. invito A. 22. *του τυχὸν*] *τῶν τυχόντων* (sic) A. *τοῦ τυχόντος* b. Statim *τῶν* om. A. 23. *μόνου* accessit ex A. b. 24. *μὲν* deest in Edd. invitis A.B.b. *ἀμετρίαν* pro *ἁμαρτίαν* iid.

τε καὶ μόνῳ ζητεῖν τὴν ἄφεσιν· οὐ μὴν ἔτι καὶ τῶν προκειμένων αὐτοῖς καταλήγειν κακῶν. τοῦτό τινες ἔδρων τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, ὡς μηδὲ αὐτῶν ἔσθ' ὅτε φείδεσθαι τῶν ἀμφίων. ἀλλὰ τί φησιν ὁ εἰς καρδίαν ὁρῶν καὶ νεφρούς; "Ἐπιστρέ- Joel ii. 12, 13. "ψατε πρὸς μὲ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν, ἐν νηστείᾳ καὶ e "ἐν κλαυθμῷ καὶ ἐν κοπετῷ, καὶ διαῤῥήξατε τὰς καρδίας "ὑμῶν καὶ μὴ τὰ ἱμάτια ὑμῶν." ὅτι τοίνυν ψιλὸν ἐξ ὀμμάτων καταχέοντες δάκρυον, καὶ χρηστοεπεῖν ὑποκρινόμενοι, τῶν γεμὴν ἰδίων οὐ καταλήγοντες θελημάτων, οὐκ ἂν εὐμενῆ καὶ πρᾶον ἐφ' ἑαυτοῖς καταστήσειαν τὸν Κριτὴν, ἐκδιδάσκει λέγων Ἐν ἐκκλησίᾳ Κυρίου μὴ κλαίετε δάκρυσι. μὴ ποιεῖτέ φησι πένθους οἶκον τὸν θεῖον ναόν· μηδὲ ἐπὶ τούτῳ δακρύετε, ὥστε δοκεῖν ἐν οἴκῳ μόνον κλαῦσαι Θεοῦ· ἀνόνητον γὰρ τὸ τοιόνδε παντελῶς· μήτε μὴν ἐκεῖνο λέ- a 409 A. γόντων τινές Οἶκος Ἰακὼβ παρώργισε Πνεῦμα Κυρίου. ἀποτρίψαιτο γὰρ ἂν ἥκιστά γε τοὺς ἐφ' οἷς πεπλημμέληκεν ὀνειδισμοὺς, κἂν εἰ ἕλοιτό τις ταῖς οὕτω χρησταῖς ἀποκεχρῆσθαι φωναῖς. Εἰ ταῦτά ἐστι τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ; καὶ ποῖα δὴ ταῦτα, φησίν· "Ἐγένοντο λογιζόμενοι κόπους, Supra ver. 1, 2. "καὶ ἐργαζόμενοι κακὰ ἐν ταῖς κοίταις αὐτῶν, καὶ ἅμα τῇ "ἡμέρᾳ συνετέλουν αὐτὰ, καὶ οὐκ ἦραν πρὸς τὸν Κύριον b "τὰς χεῖρας αὐτῶν· καὶ ἐπεθύμουν ἀγροὺς, καὶ διήρπαζον "ὀρφανοὺς, καὶ οἴκους κατεδυνάστευον, καὶ διήρπαζον ἄνδρα "καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἄνδρα καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ." οὐκοῦν εἰ τοιάδε, φησὶν, εἶεν αὐτοῦ τὰ ἐπιτηδεύματα, πῶς ἂν διακρούσαιτο τὰ ὀνείδη, ψιλὸν καταχέων δάκρυον, ὁμολογῶν τε καὶ λέγων Οἶκος Ἰακὼβ παρώργισε Πνεῦμα Κυρίου;

Χρὴ δὴ οὖν ἄρα μετανοεῖν ᾑρημένους ἀπαλλάττεσθαι μὲν

4. καρδίας A. 5. τῆς om. A. 6. ἐν prius om. A. 12. οἶκον πένθους inverso ordine A. μὴ pro μηδὲ B. invito b. 13. δοκεῖν A.B.b. εἰπεῖν Edd. 14. τοιοῦτον A. 15. τινῶν A. ἀποτρίψαιτο A.B. ἀποκρύψ. Edd. 16. ἂν om. A. ἐφ' οὓς A. 18. εἰσι pro ἐστι A. 19. τρόπους pro κόπους (sic) A. 21. συνετέλουν A. συνετέλεσαν Edd. τὸν assumptum ex A. 26. διακρούσεται A. 27. παρώργισε] + τὸ Edd. invitis A.B.

τῶν εἰς φαυλότητα ἐγκλημάτων, δακρύειν δὲ οὕτω καὶ ἐξ-
c ομολογεῖσθαι Θεῷ, τετιμηκότας ἤδη τὸ ἀγαθουργεῖν. ὁ γὰρ Θεὸς οὐχ ἁπλῶς εἰς δάκρυον, οὐδὲ εἰς χρηστοὺς ἐμβλέψεται λόγους, ἀλλ' εἰς ἤθη καὶ τρόπους. ὀνησιφόρον δὲ τότε δὴ τότε τὸ κλαίειν ἔσται, φησὶ, τισὶν, ὅταν φαίνωνται τῆς ἀγαθουργίας οἱ τρόποι τῇ τῆς φαυλότητος ἀνατροπῇ συνεισθέοντες. ἀναιρουμένης γὰρ ἐν ἡμῖν τῆς ἁμαρτίας, ἡ τῆς ἀρετῆς παρειστρέχει γένεσις.

Οὐχ οἱ λόγοι αὐτοῦ εἰσὶ καλοὶ μετ' αὐτοῦ, καὶ ὀρθοὶ πεπόρευνται;
8 καὶ ἔμπροσθεν ὁ λαός μου εἰς ἔχθραν ἀντέστη κατέναντι τῆς
d εἰρήνης αὐτοῦ.

Καταιτιᾶται δὴ πάλιν ὡς εἰωθότας μὲν ἀριστοεπεῖν, ἀσύμβατον δὲ τοῖς λόγοις τὴν διάνοιαν ἔχοντας. ὀρθοὶ μὲν γὰρ, φησὶν, οἱ παρ' αὐτοῖς γίνονται λόγοι, καλοὶ δὲ λίαν· ὁμολογοῦσι γὰρ τὰ ἐγκλήματα, χρηστόν τε καὶ ἀγαθὸν ὀνομάζουσι τὸν Θεὸν, καὶ κατειρωνεύονται πολυτρόπως, ἔργοις γεμὴν αὐτὸν παροτρύνοντες οὐ διαλελοίπασιν. ἴδοι δ' ἄν τις αὐτοὺς ἑαυτοῖς γεγονότας ἐχθροὺς, καὶ τὴν σφῶν αὐτῶν ἀποσοβοῦντας εἰρήνην. αὐτὸς γὰρ ὁ λαός μου ἀντι-
e κατέστη φησὶν ὡς ἐχθρὸς τῇ ἑαυτοῦ εἰρήνῃ. ἐξὸν γὰρ αὐτοὺς ἐν εὐπαθείαις εἶναι καὶ τρυφαῖς καὶ ἐν βεβαίῳ τῆς δόξης καὶ ἐρηρεισμένην ἔχειν τὴν εὐθυμίαν, εἰ τετίμηται Θεὸς, ἐθελοντὶ κατώλισθον εἰς ἀπόστασιν. ταύτῃτοι καὶ τὸ ἐν

1. εἰς φαυλότητα A. ἐκ φαυλότητος Edd. δακρύον B. ἐξομολογ.] + τῷ A. 3. καὶ pro οὐδὲ Edd. 4. ἔθη iid. Haec δὴ τότε accesserunt ex A.B. 5. φησί τισιν assumpta ex A. φαίνοιντο A. 7. ὑμῖν pro ἐν ἡμῖν A. 9. οὐχ] οὐχὶ F. Edd. (22. al.) ὀρθῶς πεπόρευται A. (cf. 153.) 10. ἀντέστη εἰς ἔχθραν inverso ordine A. (153, 198, 233.) ἀντικατέστη pro ἀντέστη F. (Alex.) et cf. infra. 12. ἤδη pro δὴ A. εἰωθότα Edd. 13. τὴν assumptum ex A. ἔχοντα iid. 14. παρ' αὐτοῖς] παρ' αὐτοῦ A. 16. Θεὸν] Κύριον Edd. 17. αὐτὸν B. αὐτοῖς Edd. 19. ἀποσοβοῦντες Edd. ante Migne. ἀντεκατεστάθη A. 20. τῆς ἑαυτ. εἰρήνης A. αὐτοῖς Edd. invitis A.B. 21. καὶ prius] + ἐν A. τῆς δόξης om. A. 22. ἐμπορίαν, οὐ (sic) pro εὐθυμίαν, εἰ A. 23. ἐθέλοντες A.

εἰρήνῃ διατελεῖν ἀποβεβληκότες, αὐτόκλητον ὥσπερ ταῖς σφῶν αὐτῶν κεφαλαῖς ἐπεγείρουσι πόλεμον. ὅτι δὲ οὐχὶ πάντως ἀκερδὲς τὸ χρηστοεπεῖν πρὸς Θεὸν τοὺς ἡμαρτηκότας, ἤγουν εἰ ἕλοιτό τις τοῖς ἰδίοις πταίσμασιν ἐπερυθριᾶν, ἐξ αὐτῆς ἀποδείξομεν τῆς θεοπνεύστου γραφῆς. γέγραπται a 410 A. γὰρ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Παραλειπομένων περὶ τοῦ Ῥοβοὰμ "Καὶ ἐγένετο ὡς ἡτοιμάσθη ἡ βασιλεία Ῥοβοὰμ καὶ ὡς 2 Par. xii. 1. "κατεκρατήθη, ἐγκατέλιπε τὰς ἐντολὰς Κυρίου, καὶ πᾶς "Ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ." εἶτα Σουσακεὶμ ὁ τῶν Αἰγυπτίων τύραννος κατὰ τῶν Ἱεροσολύμων ὡπλίζετο, καὶ πανστρατιᾷ τῆς οἰκείας ἐξέθει γῆς. ἀφικνεῖτο δὲ μετὰ τοῦτο "Σαμαίας Ib. 5-7. "ὁ προφήτης πρὸς Ῥοβοὰμ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας Ἰούδα, "τοὺς συναχθέντας εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ προσώπου Σου-"σακεὶμ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς Οὕτως εἶπε Κύριος Ὑμεῖς b "ἐγκατελίπετέ με, κἀγὼ ἐγκαταλίπω ὑμᾶς ἐν χειρὶ Σου-"σακείμ. καὶ ᾐσχύνθησαν, φησὶν, οἱ ἄρχοντες Ἰσραὴλ καὶ "ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπον Δίκαιος ὁ Κύριος. καὶ ἐν τῷ ἰδεῖν "Κύριον ὅτι ἐνετράπησαν, καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς "Σαμαίαν, λέγων Ἐνετράπησαν, οὐ καταφθερῶ αὐτούς." εἶτα πάλιν φησί "Καὶ ἐν τῷ ἐντραπῆναι αὐτὸν ἀπεστράφη Ib. 12. "ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὀργὴ Κυρίου, καὶ οὐκ εἰς καταφθορὰν εἰς "τέλος· καὶ γὰρ ἐν τῷ Ἰούδᾳ, φησὶν, ἦσαν λόγοι ἀγαθοί." ὁρᾷς οὖν, ὅπως οὐκ ἀκερδὲς τὸ ἀγαθοὺς ἔχειν ἐπὶ γλώττης c λόγους, εἰ παρέποιτο τὸ ἐντρέπεσθαι, καὶ τὰ ἐφ' οἷς πεπλημμέληκέ τις κατερυθριᾶν. οὐκοῦν ὡς ὁ Παῦλός φησιν

1. ἀποβεβηκότες Edd. αὐτόκλητον A.B. αὐτόκλητοι, Edd. 2. αὐτῶν om. B. ἐπεγείρουσι B. ἐγεροῦσι A. ἀγείρουσι Edd. 4. εἰ et τοῖς om. A. 7. καὶ ὡς om. A. 10. πανστρατιᾶ A. πανστρατὶ Edd. 11. ἀφικνεῖται A. Σαμαίας A. Σαμέας B. Edd. (74, 158.) 13. συναναχθέντας Edd. invitis A.B. Statim ἐν pro εἰς A. (60, 74.) 15. ἐγκαταλίπω A. (corr. ex ἐγκαταλείπω) ἐγκαταλείψω B. (A.V. &c.) ἐγκαταλείπω Edd. 16. ᾐσχύνθησαν] συνήχθησαν A. Statim φησὶν assumptum ex A. 17. εἶπον] + ὅτι A. ὁ alt. om. A. (XI.) ἰδεῖν] + τὸν A. (93, 108.) 18. ὅτι om. A. 19. Σαμαίαν A. Σαμέαν Edd. ἐν σαμπὰν (sic) pro πρὸς Σ. B. 20. αὐτὸν] αὐτοὺς A. ἀπέστη pro ἀπεστράφη B. 21. αὐτῶν A. Statim ἡ assumptum ex A. (Alex.) καὶ οὐκ εἰς καταφθ. εἰς τέλος desunt in B. spatio relicto. 22. φησὶν om. A. ἦσαν] + οἱ A. 23. οὖν om. B. Statim ὅτι pro ὅπως A. 24. λόγους assumptum ex A.B. τὰ A. τὸ Edd.

1 Cor. iv. 20. S Matth. vii. 21.

"Οὐκ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐν δυνάμει," καὶ αὐτὸς δέ που Χριστὸς ἀναφανδὸν ἔφη "Οὐ πᾶς ὁ "λέγων μοι Κύριε Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν "τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου "τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς." εἰκαῖον οὖν ἄρα, καθάπερ ἔφην d ἀρτίως, τὸ χρηστὰ λέγειν περὶ Θεοῦ, ὅτε τὸ ἐν ἔργοις εὐδόκιμον οὐ παρομαρτεῖ.

Τὴν δορὰν αὐτοῦ ἐξέδειραν, τοῦ ἀφελέσθαι ἐλπίδα συντριμμὸν πολέμου.

Ἐπιφέρει πάλιν τοῖς καθηγεῖσθαι λαχοῦσι τῆς τῶν ἀγελαίων ἀπωλείας τὰ ἐγκλήματα. οὐ γὰρ ἂν ἱκανῶς ἔχοντες εἴς γε τὸ δύνασθαι παιδεύειν αὐτοὺς, καὶ εἰς τὴν ὀρθήν τε καὶ ἀδιάστροφον ἀποκομίζειν τρίβον, καὶ ἀντέχεσθαι μὲν ὅτι μάλιστα φιλεῖν τῆς εἰς Θεὸν εὐσεβείας, ὡς ἀχρεῖον δὲ καὶ ὀλέθρου πρόξενον ἀποῤῥίπτειν καὶ ἀπωτάτω e ποιεῖσθαι, τὸ προσκεῖσθαι γλυπτοῖς, αὐτοὶ γεγόνασιν ὀλετῆρες καὶ φθορεῖς, πρὸς πᾶν τοὐναντίον τὰς τῶν ὑπὸ χεῖρα μετατρέποντες γνώμας, καὶ Θεοῦ μὲν ἀποφοιτᾶν ἀναπείθοντες, ἐπαγάλλεσθαι δὲ μᾶλλον τοῖς τῆς πλανήσεως τρόποις. ταύτῃτοι Θεῷ προσκρούοντες, καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἐλπίδος ἀπώλισθον, ἣν εἴπερ ἔχοντες διετέλουν, οὐδὲν τὸ ἀπεῖργον ἦν καταθλεῖν δύνασθαι τῶν ἐχθρῶν. οὐκοῦν ὡς ἐπὶ προβάτου φησὶν, ὅτι τὴν δορὰν αὐτοῦ ἐξέδειραν, τοῦ
411 A. a ἀφελέσθαι ἐλπίδα συντριμμὸν πολέμου. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Γυμνὸν ἀποφήναντες τῶν ἐξ ἐλπίδος περιβλημάτων, ἀπαμ-

4. ἀλλ'] ἀλλὰ πᾶς Edd. repugnantibus A.B. 11. οὐ γὰρ ἂν ἱκανῶς ἔχοντες [ἔχοντα Edd.] εἴς γε [τε A.] τὸ δύνασθαι A. Edd. οἱ γὰρ ὀφείλοντες B. 12. εἰς alt. om. A. 14. φιλεῖ Edd. 16. αὐτοὶ] ἑαυτοῖς A. 17. φθοραὶ, εἰς pro φθορεῖς, πρὸς A. 19. ἐπαγγέλλεσθαι (sic) A. 20. Θεὸν ἀγάπης pro αὐτὸν ἐλπίδος A. 22. τὸν ἐχθρόν Edd. 23. προβάτου A. προβάτων Edd. αὐτῶν iid. invitis A.B. 24. συντριμμὸν] + τοῦ Edd. invito A. 25. γυμνὸς Aub. Statim ἀπεφήναντο Edd. [ἀποφήναντο Pont.]

*φιάσαντες δὲ ὥσπερ τῆς παρ' ἐμοῦ φροντίδος καὶ ἐπικουρίας,
εὐπαθῆ καὶ εὐάλωτον ἀποτετελέκασι. παρῄρηται γὰρ αὐτῶν
ἡ εἰς Θεὸν ἐλπὶς, τοῦτο δὲ ἦν αὐτοῖς τοῦ πολέμου τὸ σύν-
τριμμα. ὥσπερ γὰρ τοῖς ἀλόγοις τῶν ζώων ἀσφαλὲς
ἀμφίον ἡ δορά· κομιδῇ γὰρ εὐπαθὲς τὸ γυμνὸν σαρκίον·
οὕτω καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ἀσφαλὲς περίβλημα καὶ δορά τις
ὥσπερ, τῆς εἰς Θεὸν ἐλπίδος ἡ δύναμις, ἣν εἴπερ ἔχοιμεν
κατ' οὐδένα τρόπον λυποῦντες Θεὸν, κατευμεγεθήσομεν τῶν* b
*ἐχθρῶν, καὶ περιεσόμεθα μὲν πολέμου παντὸς σαρκικοῦ τε
καὶ νοητοῦ· ἐπιβησόμεθα δὲ καὶ "Ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασι-* Ps. xc.
" λίσκον, καὶ καταπατήσομεν λέοντα καὶ δράκοντα," κατὰ 13.
τὸ γεγραμμένον· ἀναμέλψομεν δὲ πεποιθότες "Κύριε ὁ Ps.
" Θεὸς τῶν δυνάμεων, μακάριος ἄνθρωπος ὁ ἐλπίζων ἐπὶ lxxxiii. 13.
" σέ."

Διὰ τοῦτο ἡγούμενοι λαοῦ μου ἀποῤῥιφήσονται ἐκ τῶν οἴκων 9
τρυφῆς αὐτῶν, διὰ τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν ἐξώ- c
σθησαν.

*Ἐπειδὴ γὰρ, φησὶν, οἱ ταῖς εἰσηγήσεσι καὶ ταῖς νουθε-
σίαις ὠφελεῖν δυνάμενοι τοὺς ὑπεζευγμένους, οἱ χειραγωγοὶ
καὶ πατέρες, οἱ ποιμένες καὶ ἐπιστάται τὴν δορὰν αὐτοῦ
ἐξέδειραν, καὶ ἀφείλαντο τὴν ἐλπίδα τὴν εἰς Θεὸν, δι' ἧς* Supra a.
*εὔκολον ἦν πάντα συντρίβεσθαι πόλεμον, ταύτῃτοι δικαίως
τὰ οἴκοι μεθέντες ἀγαθὰ, καὶ τῶν ὅτι μάλιστα φιλαιτάτων
ἐστερημένοι, τέρψεώς τε καὶ τρυφῆς ἀπωλισθηκότες, βα-
διοῦνται πρὸς ἐχθροὺς, καὶ πικροὺς τῆς ῥαθυμίας καὶ τῆς* d
*φαυλότητος ἀποτίσουσι λόγους. ὅτι δὲ τοῦ παθεῖν οὐχ
ἕτερός τις αὐτοῖς, αὐτοὶ δὲ μᾶλλόν σφισιν αὐτοῖς γεγόνασιν*

1. *τῆς* om. A. 6. *περίβλημα* A. *ἐπίβλημα* Edd. 11. *κατὰ τὸ γεγραμμένον* om. B. 16. *αὐτῶν ἐπιτηδεύματα* pro *ἐπιτηδ. αὐτῶν* A. 19. *ὑφελεῖν* Edd. *καὶ* pro *οἱ* A. 20. *αὐτῶν* A. 21. *ἀφείλαντο* A. *ἀφείλοντο* Edd. *ἀφεικότες* pro *καὶ ἀφείλ.* B. Statim *τὴν ἐλπίδα—εὔκολον ἦν* om. A. 22. *εὔκολον* B. *εὐκόλως* Edd. 23. *καὶ* assumptum ex A. 24. *τέρψεών* A.

ἀφορμὴ, σαφηνίζει λέγων Διὰ τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν ἐξώσθησαν. "Οὐ γὰρ ἀδίκως ἐκτείνεται δίκτυα πτερωτοῖς," (Prov. i. 17, 18.) *κατὰ τὸ γεγραμμένον· "αὐτοὶ γὰρ οἱ φόνου μετέχοντες, " θησαυρίζουσιν ἑαυτοῖς κακά."*

Αὐτοὶ δὴ οὖν ἡμεῖς ἑαυτοὺς ἀδικήσομεν, εἰ δρᾶν ἐθέλοιμεν e *ἃ μὴ θέμις· ἐκπεμπόμεθα δὲ καὶ ἐξ οἴκων τρυφῆς. οἱ γὰρ Θεῷ προσκρούοντες, τὰς ἄνω καὶ ἐν οὐρανοῖς οὐκ ὄψονται μονὰς, ἀμέτοχοι δὲ μενοῦσι καὶ τῆς τῶν ἁγίων ἐλπίδος καὶ τῆς εἰς αἰῶνα τρυφῆς. ἀλλ' οἵγε σοφοί τε καὶ ἀγαθοὶ καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἐπαινουμένων διανενευκότες, οὐκ ἐν τούτοις ἔσονται· πόθεν; ἕξουσι δὲ πόλιν τὴν ἐν οὐρανοῖς Ἐκκλησίαν, καὶ ταῖς ἄνω μοναῖς ἐνδιαιτήσονται, καὶ τοῖς οὐρανίοις ἐντρυφῶντες ἀγαθοῖς.*

412 A. a

10 Ἐγγίσατε ὄρεσιν αἰωνίοις. ἀνάστηθι καὶ πορεύου, ὅτι οὐκ ἔστι σοι αὕτη ἀνάπαυσις.

Ἔστι μὲν ἔτι πρὸς τοὺς καθηγεῖσθαι λαχόντας ὁ λόγος. κατειρωνεύεται δὲ, καὶ οἷον ἐν ἤθει γέγονε, τὸ λυποῦν εἰσφέρων ὡς χρήσιμον. μονονουχὶ γάρ φησιν Ὦ λαῶν ἡγούμενοι, τάχα που βαρύ τε καὶ φορτικὸν ὑμῖν εἶναι δοκεῖ τὸ οἴκοι τε τρυφᾶν, καὶ τὴν ἐνεγκοῦσαν ἔχειν, καὶ ἐν εἰρήνῃ διατελεῖν, καὶ τὴν ἐλευθέροις πρέπουσαν ποιεῖσθαι δίαιταν. b *ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ὑμῖν, ὡς ἔοικεν, εὖ ἔχειν δοκεῖ, βαδίζετε πρὸς ἐχθροὺς, ἀποτρέχετε πρὸς γῆν τὴν Περσῶν τε καὶ Ἀρμενίων. ἐγγίσατε τοῖς αἰωνίοις ὄρεσι, φησὶ δὲ τὰ Ἀραράτ· αἰώνια δὲ, ἢ ὅτι μακροὺς ἐν αὐτοῖς ἔμελλον διατελέσαι χρό-*

6. *ἐκπεμπόμεθα*] *ἐξωσθησόμεθα* B. *καὶ* om. A. 11. *ἔσονται· πόθεν;*] Sic edidi. *ἔσονται ποθέν* A. *ἔσονταί φησι* Edd. Statim *ἕξουσι—ἀγαθοῖς* om. B. *πόλιν* A. *πάλιν* Edd. 13. *ἐντρυφῶντες* A. *ἐντρυφήσουσιν* Edd. 14. *πορεύθητι* F. 16. *καθηγεῖσθαι* B. *ἡγεῖσθαι* Edd. 17. *ὥσπερ* pro *οἷον* A. 18. *γὰρ οὐχὶ* inverso ordine A. *ὦ* deest in A. 21. *ἐλευθέροις* A. *ἐλευθερίᾳ* Edd. 23. *ἀποτρέχετε*] + *δὲ* A. *γῆν τὴν* A. *τὴν τῶν* Edd. 24. *Ἀρμενίων*] *Ἀράβων* A. *τὰ* A.B. *τὴν* Edd. Statim *Ἀραράθ* iid. invitis A.B. 25. *αἰώνια δὲ, ἢ ὅτι*] Sic edidi. *αἰώνια δὲ, ἤτοι* A. *αἰώνια δὲ ἦν; ἢ ὅτι* B. *αἰωνιά τε* [*αἰωνία θέ* (sic) Pont.] *ἦν, ὅτι* Edd. *διατελέσειν* A.

νους, ἢ τὰ ἐξ αἰῶνος διαβόητα, διά τοι τάχα τὸ ἐν αὐτοῖς ἀπομεῖναι τὴν κιβωτόν.

Ἴοι δ' ἂν ὁ λόγος καὶ κατὰ τῶν ἐν τοῖς καιροῖς τῆς ἐπιδημίας Ἰουδαίων, οἳ ταῖς τῶν γραμματέων τε καὶ Φαρισαίων ἑπόμενοι γνώμαις οὐ προσίεντο τὴν πίστιν. ὄρη μὲν γὰρ ὥσπερ καὶ οἱ παρ' αὐτοῖς ἦσαν διαφανέστεροι, καὶ τοῖς τῆς ἱερωσύνης αὐχήμασιν ὕψου τε ἠρμένοι, καὶ εἰς λῆξιν ἥκοντες δόξης. ἀλλ' ἦν ἐκεῖνα πρόσκαιρα· πέπαυται γὰρ ἡ σκιά, c πεπαλαίωται δὲ ὥσπερ ἡ ἐν τύποις λατρεία, ἤργησε δὲ καὶ τὸ ἱερὸν τὸ τηνικάδε γένος· ὄρη γὰρ ἀνεδείχθη λοιπὸν τὰ αἰώνια, τουτέστιν, οἱ τῆς νέας διαθήκης κήρυκές τε καὶ διάκονοι, οἱ τὸ Χριστοῦ λαλοῦντες μυστήριον, οἱ διαβόητοι καὶ διαφανέστατοι, καὶ τοῖς τῆς ἀρετῆς ὑψώμασι διαπρέποντες. ὄρη γὰρ αὐτοὺς, καὶ δι' ἑτέρου προφήτου κατονομάζει Θεὸς, οὕτω λέγων "Καὶ ἀποσταλάξει τὰ ὄρη γλυκασμὸν, καὶ Amos ix. 13. "πάντες οἱ βουνοὶ σύμφυτοι ἔσονται." γλυκὺς γὰρ λίαν d τῶν θεηγόρων ὁ λόγος, καὶ αὐτοῦ μέλιτος ἡδίων τοῖς γε ἀληθῶς φιλοθεωτάτοις, οἷς ἂν εἴη καὶ πρέπον εἰπεῖν τῷ πάντων ἡμῶν Σωτῆρι Χριστῷ "Ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί Ps. cxviii. 103. "μου τὰ λόγιά σου, ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον τῷ στόματί μου." τούτοις δὴ οὖν ἄρα τοῖς νοητοῖς ὄρεσιν οἱ οὔπω πεπιστευκότες, εἰ γένοιντο πλησίον, κατὰ σχέσιν δὲ δηλονότι τὴν πνευματικὴν, εὑρήσουσι τὴν ἀνάπαυσιν. ἀποφορτιοῦνται γὰρ εὐθὺς τὴν ἐπισκήψασαν ἁμαρτίαν, καίτοι μηδεμίαν ἀνάπαυσιν ἔχοντες ἐν τῇ κατὰ νόμον ζωῇ, εἴπερ ἐστὶν ἀλη- e θὲς, ὡς "Τὸ γράμμα ἀποκτένει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ." 2 Cor. iii. 6. οὐκοῦν ἀκουόντων Ἰουδαῖοι καὶ πρός γε ἡμῶν αὐτῶν Ἀνά-

2. τὴν A. τὸν Edd. ante Migne. 3. Ἴοι B. Εἴη Edd. ἴοι δ' ἂν ὁ λόγος desunt in A. τὸν pro τῶν A. τοῖς et Ἰουδαίων accesserunt ex B. 4. τε om. A. 6. καὶ prius om. B. τῆς om. A. 13. διαφανέστατοι A. περιφαν. Edd. 14. ὀνομάζει A. 15. γλυκασμὸν om. B. 18. πρέπον] + ἐστὶν A. 20. Haec καὶ κηρίον accesserunt ex A. cf. supra 243 b. 22. εἰ γένοιντο B. ἐπεὶ γένοιντο A. εἴπῃ τις, γένοιντο Edd. δὲ assumptum ex A. 23. πνευματικὴν] + καὶ Edd. invitis A B. τὴν ἀνάπαυσιν—μηδεμίαν om. A. 26. ἀποκτένει—ζωοποιεῖ verbum utrumque in ras. prima manu B. ἀποκτέννει—ζωοποιεῖ A. ὑποχωρεῖ—πλεονεκτεῖ Edd. 27. ἀκούων τῶν Ἰουδαίων (sic) A.

στηθι καὶ πορεύου, ὅτι οὐκ ἔστι σοι αὕτη ἀνάπαυσις. ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἔχεις ἐν νόμῳ τὸ ἀναπαύεσθαι, βάδιζε καὶ μεταχώρησον διὰ πίστεως ἐπὶ τὰ Χριστοῦ παιδεύματα.

413 A. a ῞Ενεκεν ἀκαθαρσίας διεφθάρητε φθορᾷ.

Ἀκαθαρσίαν φησὶ τὸν τῆς ἐκτόπου καὶ βδελυρᾶς εἰδωλολατρείας δυσκλεᾶ μολυσμόν· αἰσχρὰ γὰρ ὄντως καὶ κάκοσμος. τρόπος δὲ αὖ ῥύπου τε καὶ ἀκαθαρσίας ἕτερος, τὸ πλεονεκτεῖν ἀδελφοὺς, ἅρπαγμα ποιεῖσθαι τὸ ἀλλότριον, καὶ ἡ καθ' ἕτερον τρόπον κατὰ πολλῶν ἀδικία. ταύτης δὴ οὖν ἕνεκα τῆς ἀκαθαρσίας, φησὶ, διολώλατε, φθορᾷ τῇ εἰς
b θάνατον ἀθλίως κατεφθαρμένοι.

Διολώλασι δὲ καὶ οἱ τῇ εἰς Χριστὸν μαχόμενοι πίστει, καὶ οὐχ ἑτέρου του χάριν, ἀλλ' ἢ ἕνεκεν ἀκαθαρσίας. σαφὲς δὲ τοῦτο ἡμῖν καταστήσει λέγων αὐτὸς ὁ Χριστὸς πρὸς
S. Joan. viii. 24. τοὺς ἀπειθοῦντας Ἰουδαίους "Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν "μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν "ἀποθανεῖσθε." ἢ οὐχὶ τοῦτό ἐστι τό ῞Ενεκεν ἀκαθαρσίας διεφθάρητε φθορᾷ; οὐ γὰρ ἀπενίψαντο τὰ ἐγκλήματα, οὔτε μὴν τῶν ἀρχαίων αἰτιαμάτων ἀπηλλαγμένοι τῆς παρὰ Χριστοῦ μετέλαχον σωτηρίας, καθὰ καὶ οἱ τὴν πίστιν εἰς-
c δεδεγμένοι.

11 Κατεδιώχθητε οὐδενὸς διώκοντος.

Αὐθαίρετον, φησὶν, ὑπομεμενήκατε τὴν αἰχμαλωσίαν, ἤτοι τὴν φυγὴν τὴν εἰς ἀλλοτρίους, δῆλον δὲ ὅτι καὶ πρὸς ἐχθρούς. ἐγκειμένου γὰρ οὐδενὸς ἢ ἐπαναγκάζοντος, αὐτοὶ

3. ἐπὶ A.B. εἰς Edd. 5. Ἀκαθαρσίαν] + δὲ Edd. repugnantibus A.B. τὸν ante δυσκλεᾶ transp. A. 7. ἄκοσμος Edd. invitis A.B. αὖ om. A. ῥύπου] κόπρου A. 8. ἀδελφὸν B. 9. ἡ post τρόπον transp. B. ἑτέρους τρόπους A. 12. οἱ om. A. Statim τῆς ἐν Χριστῷ pro τῇ εἰς Χριστὸν Edd. 13. οὐχὶ iid. invitis A.B. 14. ἡμῖν τοῦτο inv. ord. A. 19. μὴν] μὲν Edd. 20. καθὼς iid. 24. ἀλλοτρίους] + φησὶ A. δὲ om. A. 25. αὐτοὶ] αὐτὸ A.

τετιμήκασι τὸ δρᾶν ἐκεῖνα, καὶ μάλα ἐσπουδασμένως, τὰ δι' ὧν ἦν ἀνάγκη καὶ οὐχ ἑκόντας κολάζεσθαι. κατεδιώχθησαν τοίνυν τῶν Ἰουδαίων τὰ στίφη, διώκοντος οὐδενός. ἐξὸν γὰρ αὐτοὺς εὐημεροῦντας διατελεῖν, καὶ ἐν παντὶ κεῖσθαι καλῷ τετιμηκόσι Χριστὸν, κατώλισθον εἰς ἀπόστασιν, καὶ d προσκεκρούκασι πολυτρόπως· ἀπειθοῦντες, ὑβρίζοντες, καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν ἀτόπων δρῶντές τε καὶ λέγοντες;

Οὐκοῦν οὐδενὸς διώκοντος ἑαυτοὺς διώξομεν, καὶ τῶν ἀνηκέστων κακῶν ταῖς ἰδίαις ψυχαῖς παραίτιοι γεγονότες, αἰτιασόμεθα μὲν οὐχ ὁσίως ἔτι τὸν τῶν ὅλων δοτῆρα Θεὸν, ἑαυτοὺς δὲ μᾶλλον, εἴπερ ἐσμὲν ἐν καλῷ καὶ νοῦ καὶ φρενός.

Πνεῦμα ἔστησε ψεῦδος, ἐστάλαξέ σοι εἰς οἶνον καὶ μέθυσμα.

Τοῖς τῶν εἰδώλων τεμένεσι προσιζήσαντές τινες τῶν ἐν e Σαμαρείᾳ κατεμαντεύοντο πολυτρόπως, καὶ τῶν ἐσομένων ἀκριβῆ τὴν κατάληψιν ἔχειν ὑποπλαττόμενοι, τὰ θυμήρη καὶ φίλα τοῖς προσιοῦσιν ἀπήγγελον, ψυχρὰ καὶ ἀπόπτυστα ζητοῦντες λημμάτια, καὶ ὀλίγων ὀβολῶν, ἢ "κλάσματος Ezek. xiii. 19. "ἄρτου," κατὰ τὸ γεγραμμένον, ψευδῆ πωλοῦντες ῥημάτια. τοῦτο δὲ μάλιστα κατέφθειρέ τε καὶ ἀπολώλεκε τὸν Ἰσραήλ. φησὶν οὖν ὅτι πνεῦμα πονηρὸν ὡς παγίδα τῷ Ἐφραῒμ ἔστησε ψεῦδος, καὶ ὥσπερ τι τῶν δηλητηρίων φαρμάκων ἐνεστάλαξεν a 414 A. οἴνῳ τὴν δαιμονιώδη πλάνησιν, καὶ ταῖς εἰς πᾶν ὁτιοῦν τῶν αἰσχίστων ἀκρατέσιν ἀποφοραῖς μονονουχὶ καταμεθύοντα δέδειχεν αὐτόν.

1. τὰ deest in Edd. 2. ἃ pro ὧν B. 3. τοίνυν A. δὲ καὶ Edd. 4. αὐτοὺς A. αὐτοῖς Edd. Statim εὐημερεῖν pro εὐημ. διατελεῖν B. 5. τετιμηκόσι A.B. τετιμηκότας Edd. 7. ἂν pro γὰρ Edd. τε assumptum ex A. 8–11. Οὐκοῦν οὐδ. usque ad fin. scholii desunt in B. 8. διώξωμεν Edd. 11. καὶ alt. om. A. 12. ἔστι pro ἔστησε A. ἐστάλαξε] εἰ σταλάξαι A. καὶ] + εἰς F. Edd. (Co.) 17. λημμάτια A. λήμματα Edd. 18. ῥημάτια A. ῥήματα Edd. 19. δὲ A. δὴ Edd. ἀπόλωλε B. 20. ἔστησε] + τὸ A. 21. ἐνεστάλαξεν B. ἐνέσταξεν A. ἐνέσταλαξαν (sic) Aub. ἐνέσταξαν Pont. 23. ἀκρατέσιν B. εὐκόλως A. εὐκαίροις Edd. Statim ἀποφοραῖς A. ἀφορμαῖς Edd.

Ἐνεστάλαξε δὲ καὶ τοῖς Φαρισαίοις ὁ πονηρὸς, ὁ δράκων ὁ ἀποστάτης, τὴν ἐπὶ Χριστῷ ψευδοδοξίαν καὶ ἔκτοπον πλάνησιν. ποτὲ μὲν γὰρ ἔφασκεν Εἰ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, οὐκ ἂν ἔλυε τὸ σάββατον· ποτὲ δὲ καὶ Σαμαρείτην, καὶ μέντοι καὶ πάροινον ἀποκαλεῖν ἀπε-
b τόλμων. καὶ εἴπερ ἐστὶν ἀληθὲς, ὡς οὐδεὶς λέγει Ἀνάθεμα Ἰησοῦς, εἰ μὴ ἐν Βεελζεβοὺλ, πῶς οὐκ ἀταλαίπωρον ἰδεῖν, ὅτι δὴ μάλιστα παρ' αὐτοῖς πνεῦμα ἔστησε ψεῦδος; κατεστάλαξε δὲ καὶ εἰς νοῦν αὐτοῖς καὶ καρδίαν, τὴν διὰ πλανήσεως μέθην, ἐφ' ᾗ δικαίως καὶ ἀπολώλασι, θηριοπρεπῶς ἐπιθρώσκοντες, παντί τε θράσει καὶ δυσφημίᾳ χρώμενοι.

S. Joan. ix. 16; viii. 48; S. Matth. xi. 19.

1 Cor. xii. 3.

12 Καὶ ἔσται ἐκ τῆς σταγόνος τοῦ λαοῦ τούτου· συναγόμενος συνα-
c χθήσεται Ἰακὼβ σὺν πᾶσιν, ἐκδεχόμενος ἐκδέξομαι τοὺς καταλοίπους τοῦ Ἰσραὴλ, ἐπὶ τὸ αὐτὸ θήσομαι τὴν ἀποστροφὴν αὐτῶν.

Κατὰ βραχὺ πρὸς αὔξησιν ἰόντα τὰ φαῦλα, καὶ ἐν ὀλίγοις ἀνθήσαντα τὴν ἀρχὴν, καταδράττεταί πως ἀεὶ καὶ τῶν ἔτι πλειόνων, ἐπέκεινά τε τῶν ἐν ἀρχαῖς ἐκτείνεται μέτρων. ἴδοι δ' ἄν τις ἀτρεκὲς ὃ λέγω, τὰ συμβεβηκότα τῷ Ἐφραῒμ εἰ περινοεῖν ἕλοιτο λεπτῶς. πρῶτος μὲν γὰρ Ἱεροβοὰμ, καί
d τινες τῶν ὁμοφρόνων αὐτῷ τὰς δαμάλεις τοῖς τεμένεσιν ἐνιδρύσαντες, προσκεκυνήκασιν αὐταῖς, καὶ τοῖς τῶν ἀνοσίων ψευδομάντεων ἤγουν ψευδοπροφητῶν προσεσχήκασι λόγοις. εἶτα διέρποντος τοῦ κακοῦ, καὶ ἀεὶ τοῖς πρώτοις προστιθέντος

1. ὁ alt. assumptum ex A. 6. οὐ δεῖ λέγειν pro οὐδεὶς λέγει B. 7. Ἰησοῦς A. Ἰησοῦν B. Ἰησοῦ Edd. οὐ ταλαίπωρον Edd. invitis A.B. 8. μάλιστα δὴ inv. ord. A. ἔστησε] + τὸ Edd. invito A. 9. αὐτοῖς A. αὐτῶν Edd. 10. λήθην pro μέθην Edd. Statim αὐτοῦ add. iid. repugnantibus A.B. ἐφ' ᾗ] ἐφ' ἧς iid. 11. τε assumptum ex A. χρώμενοι A. μαχόμενοι iid. 12. ἔσται] + σοι F. Edd. (Co.) 13. σὺν] ἐν B. ἐκδέξομαι] + αὐτοὺς Edd. (23.) invito A. 14. τοῦ] + οἴκου F. Edd. (Co.) 16. αὔξειν (= αὔξην) A. 20. εἰ περινοεῖν] εἴπερ νοεῖν Edd. πρῶτον A. 21. αὐτοῦ A. 22. τοῖς deest in Edd. 24. προστιθέντες A.

ἕτερα, συνηνέχθη λοιπὸν καὶ συνδεδράμηκεν ὅλος εἰς ἕνα σκοπὸν ὁ Ἰσραὴλ, καὶ τῷ πλημμελήματι κάτοχος ἦν, καὶ οὐκ ἀνὰ μέρος ἔτι, παμπληθεὶ δὲ μᾶλλον καὶ ὁλοτρόπως. οὐκοῦν ἀπὸ τῆς σταγόνος φησὶν, ἧς ἂν αὐτοῖς καταστάξειεν ὁ τῶν ψευδομάντεων λόγος· πλεῖστοι γὰρ ὅσοι παρὰ τῷ e Ἐφραῒμ οἱ τοῦτο δρᾶν εἰωθότες· *συναχθήσεταί* φησι σύμπας ὁ *Ἰακὼβ*, τουτέστιν εἰς μίαν συνενεχθήσεται γνώμην, κατανεμηθήσεται δὲ ἅπαντας ἡ νόσος. ἐγὼ δὲ αὐτοῖς οὐκ ἀνὰ μέρος ἐποίσω τὰς διὰ τοῦτο δίκας, περιμενῶ δὲ μᾶλλον τοὺς τοῖς ἤδη κατεφθαρμένοις ἐπενεχθησομένους. τοῦτο γάρ ἐστι τό *Ἐκδεχόμενος ἐκδέξομαι τοὺς καταλοίπους τοῦ Ἰσραὴλ*, καὶ τότε δὴ τότε μίαν ποιήσομαι τὴν κατὰ πάντων *ἀποστροφήν*.

Ἔνδειξις δὲ καὶ τοῦτο ἂν εἴη τῆς ἐνούσης ἀνεξικακίας a 415 A. Θεῷ, μὴ κολάζοντι εὐθὺς, ὑπερτιθεμένῳ δὲ χρηστῶς, καὶ τὴν ἐπανόρθωσιν περιμένοντι καὶ τῶν πλανωμένων τὴν ἐπιστροφήν. εἰ δὲ δὴ μὴ γένοιτο, φαίνοιτο δὲ μᾶλλον εἰς αὔξην ἰὸν τὸ ἀῤῥώστημα, τότε δὴ μόλις καὶ ὀκνηρῶς *ἀποστρέφεται*. ἕψεται δὲ πάντως ταῖς *ἀποστροφαῖς* τὸ χρῆναι ταλαιπωρεῖν τοὺς τοῦτο παθόντας. τοιγάρτοι καὶ ὁ θεσπέσιος ψάλλει Δαυείδ "Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρό- Ps. xxvi. 9. "σωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ καὶ μὴ ἐκκλίνῃς ἐν ὀργῇ ἀπὸ τοῦ b "δούλου σου." ἰστέον δὲ, ὅτι ἐνεστάλαξεν ὥσπερ τοῖς γραμματεῦσι καὶ Φαρισαίοις ὁ Βεελζεβοὺλ τὴν ἐπὶ Χριστῷ ψευδῆ καὶ ἀπαίσιον δόξαν, κατενεμήθη δὲ ὥσπερ ἅπαντας ἡ νόσος, καὶ συνδεδράμηκε ταῖς τῶν ἡγουμένων ἀπάταις ἡ

1. *ἑτέρους* A. *δεύτερα* B. *συνηνέχθη* A. *συνήχθη* Edd. *ὅλος* B. *ὅλως* Edd. *ὁ λόγος* (sic) A. 2. *τῷ* pro *ὁ* (sic) A. *τοῖς πλημμελήμασι* A. *καὶ* alt. om. A. 3. *ἔτι* A. *τι* Edd. 5. *ψευδομάντεων*] + *ὁ* Edd. 6. *φησι* om. B. 8. *ἅπαντας* B. *πάντας* A. *ἅπαντα* Edd. *κἂν* pro *οὐκ* A. 10. *ἐπενεχθησομένους* A.B. *ἐπενηνεγμένους* Edd. 14. *τῆς* deest in Edd. 15, 16. *κολάζοντι—ὑπερτιθεμένῳ—περιμένοντι* B. *κολάζοντος—ὑπερτιθεμένου—περιμένοντος* Edd. 17. *μᾶλλον εἰς αὔξην ἰὸν*] *εἰς αὔξειν μᾶλλον ὂν* A. 18. *μόλις* A. *μάλιστα* Edd. 19. *ἀποστρέψεται* iid. invitis A.B. Statim *ἕπεται* B. invito A. 20. *τοὺς τοῦτο παθόντας*] *τοῦτο τὸ πάθος* A. 21. *ψάλλει* om. A. 22. *καὶ* accessit ex A.B. cf. supra 265 e. 23. *ἐνεστάλαξεν* B. *ἐστάλαξεν* A. *ἔσταξεν* Edd. 25. *ἀπαίσιον*] *ἀνόσιον* A. *ὥσπερ*] + *καὶ* Edd. Statim *πάντας* A.

ἑτέρα πληθύς. τοιγάρτοι καὶ μίαν ὑπομεμενηκότες ψῆφον, τὴν εἰς κατάκρισιν λέγω καὶ ἀποστροφὴν, ἰσοπαλεῖς τοῖς ἡμαρτημένοις ἀποτετίκασι δίκας.

c Ὡς πρόβατα ἐν θλίψει, ὡς ποίμνιον ἐν μέσῳ κοίτης αὐτοῦ
13 ἐξαλοῦνται ἐξ ἀνθρώπων διὰ τῆς κοπῆς· πρὸ προσώπου
αὐτῶν διέκοψαν, καὶ διῆλθον πύλην, καὶ ἐξῆλθον δι' αὐτῆς,
καὶ ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς πρὸ προσώπου αὐτῶν, ὁ δὲ Κύριος
ἡγήσεται αὐτῶν.

Ἔθος τοῖς ἁγίοις προφήταις καὶ ἐν θεωρίαις αὐταῖς γίνεσθαι πολλάκις τῶν ὡς ἔσονται κατὰ καιροὺς προαπηγγελμένων, μονονουχὶ δὲ παρόντα τε καὶ ἐνεργούμενα βλέπειν d *τὰ καὶ πολλοῖς ὕστερον ἐκβησόμενα χρόνοις. οἷον ὁ μακάριος προφήτης Ἡσαΐας τὰ περὶ Χριστοῦ διηγούμενος, μονονουχὶ δὲ καὶ ἀποκομιζόμενον βλέπων ἐπὶ τὸ σωτήριον* Es. liii. 7. *πάθος, "Ὡς πρόβατον, φησὶν, ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς "ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος." ἐρωτᾷ δὲ ὥσπερ τοὺς τῶν ἥλων τύπους καταθεώμενος, καί φησι πρὸς* Zach. xiii. 6. *αὐτὸν τάχα που τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν "Τί "αὗται αἱ πληγαὶ ἀνὰ μέσον τῶν χειρῶν σου; ὁ δὲ εἶπεν, "Ἃς ἐπλήγην ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀγαπητοῦ μου." Ἱερεμίας* e *γεμὴν ὁ θεσπέσιος τὸν ἐσόμενον κατὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ προαναφωνήσας πόλεμον, καὶ πληθὺν ἤδη τῶν Ἰουδαίων πολλὴν κειμένην ἰδών· ὡς ἐν θεωρίαις δὲ δηλονότι ταῖς* Hier. iv. 31. *προφητικαῖς· κατοιμώζει λέγων "Οἴμοι ἐγὼ, ὅτι ἐκλείπει*

2. *τε* pro *λέγω* A. 3. *ἀποτετίκασι* A.B. *ἀποτίσουσι* Edd. 5. *ἐξαλοῦνται—κοπῆς* desunt in A. *κοπῆς* B. (22. al.) *διακοπῆς* Edd. 6. *διέκοψα* A. (68, 97, 310.) 7. *ὁ βασιλεὺς*] + *αὐτῶν* Edd. (A.V. &c.) invitis A.B. *αὐτῶν* om. A. *ὁ δὲ*] *ὅτι* F. Edd. (153.) invito A. 8. *ἡγήσατο* F. Edd. (153.) invitis A.B. 10. *γενέσθαι* A. *ἕως* (sic) A. 11. *μόνον τε οὐχὶ* pro *μονονουχὶ δὲ* A. 12. *ἐκβησόμενα* B. *ὀφθησόμενα* Edd. 14. *μόνον δὲ οὐχὶ* A. 15. *φησὶν* assumptum ex B. 17. *τόπους* Edd. 18. *που τάχα* inv. ord. A. *Ἰησοῦν*] + *τὸν* Edd. invitis A.B. 19. *εἶπεν*] + *πρὸς αὐτὸν* A. 24. *προφητικαῖς*] *πνευματικαῖς* B.

“ἡ ψυχή μου ἐπὶ τοῖς ἀνῃρημένοις.” οὕτω καὶ ὁ μακάριος
Προφήτης Μιχαίας ἔοικέ πως ὁρᾶν τὸν ἐν ταῖς πόλεσι τῆς
Σαμαρείας ἐσόμενον θόρυβον, πτοουμένους τε ἤδη πολλούς,
φεύγοντας δὲ καὶ ἑτέρους, τείχη τε καὶ τάφρους ὑπερθέοντας,
καὶ αὐτά που τὰ τῶν πολεμίων στίφη διαῤῥηγνύντα μὲν
πύλας, εἰσχεόμενα δὲ δι᾽ αὐτῶν τοῖς κρατοῦσιν ὁμοῦ, μονο- a 416 A.
νουχὶ Θεοῦ προασπίζοντος καὶ τοῖς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ
ἐπιθήγοντος, ὡς λελυπημένου. οὐκοῦν οὕτω φησὶ κατα-
πτοηθήσονται, ὡς ἂν εἰ καὶ πρόβατον ἐν θλίψει γένοιτο τυχὸν,
ἤγουν ὅλον ποίμνιον, εἰ κοιτάζοιτο μὲν ἐν τόποις, εἶτά τινες
βούλοιντο λαβεῖν, ἄνω τε καὶ κάτω πηδῶντα τὰ θρέμματα
καταθεῷτό τις ἂν, καὶ ᾗπερ ἂν γένοιτο διακοπὴ, δι᾽ αὐτῆς
ἰόντα καὶ φεύγοντα· οὕτω φησὶ κἀκεῖνοι, καθ᾽ ὧν ἂν ἴοι b
τῶν Βαβυλωνίων ὁ πόλεμος. διακόπτοντες δὲ καὶ πύλας,
ὁρώντων αὐτῶν, ἤτοι πρὸ προσώπου αὐτῶν, εἰσελεύσονταί τε
καὶ ἐξελεύσονται δι᾽ αὐτῶν, τουτέστιν, ἀμογητὶ καὶ δίχα
φόβου παντὸς διελεύσονται εἰς τὰς πόλεις, αὐτὸν ἔχοντες
ἡγούμενον τὸν τῶν ὅλων Κύριον· ὅτι μὴ τῆς ἐκείνων ἰσχύος
ἔργον ἦν τὸ κατακρατῆσαι τοῦ Ἰσραὴλ, νεύματι δὲ μᾶλλον
τοῦ Ἰσραὴλ ψῆφος τοῦ παραδόντος Θεοῦ. ταῦτα συμβῆναί
φαμεν, καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν πεπαρῳνηκόσι τὸν Ἐμμανουήλ.
πεπόρθηνται γὰρ αἱ παρ᾽ αὐτοῖς πόλεις τε καὶ κῶμαι
Οὐεσπασιανοῦ τε καὶ Τίτου κατακρατούντων τότε, καὶ τὸν c
θεῖον ἐπ᾽ αὐτοῖς πληρούντων θυμόν.

2. ὁρᾳ Aubertus. 3. τε—φεύγοντας δὲ] τε et δὲ inter se transponit A. 4. καὶ prius assumptum ex A. τὰ φόβου περιθέοντας pro τάφρους ὑπερθέοντας A. 5. που assumptum ex A. διαῤῥηγνῦντας A. 12. καταθεῷτό] κατίδοι B. ᾗπερ B. εἴπερ Edd. 13. Haec καὶ φεύγοντα accesserunt ex A. κἀκεῖνοι] + οἱ A. 15. τε assumptum ex A. 16. φόβου δίχα inv. ord. A. 17. διελεύσονται εἰς A. εἰσελεύσονται Edd. αὐτῶν, pro, αὐτὸν A. 18–20. ὅτι μὴ—παραδόντος Θεοῦ desunt in B. 19. τοῦ pro τὸ A. Statim κατακρατῆσαι A. κρατῆσαι Edd. νεύματι—ψῆφος τοῦ A. ἀλλὰ Edd. 20. συμφῆναί Aubertus. 22. παρ᾽ αὐτοῖς A.B. παρ᾽ αὐτῶν Edd. 23. κατακρατούντων A. κρατούντων Edd.

Κεφ. γ΄. Καὶ ἐρεῖ Ἀκούσατε δὴ ταῦτα αἱ ἀρχαὶ οἴκου Ἰακὼβ καὶ οἱ
κατάλοιποι τοῦ Ἰσραήλ. οὐχ ὑμῖν ἐστι τοῦ γνῶναι τὸ κρίμα;
2 οἱ μισοῦντες τὰ καλὰ καὶ ζητοῦντες τὰ πονηρά, ἁρπάζοντες
τὰ δέρματα αὐτῶν ἀπ' αὐτῶν καὶ τὰς σάρκας αὐτῶν ἀπὸ
3 τῶν ὀστέων αὐτῶν. ὃν τρόπον κατέφαγον τὰς σάρκας τοῦ
d λαοῦ μου, καὶ τὰ δέρματα αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὀστέων αὐτῶν
ἐξέδειραν, καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτῶν συνέθλασαν, καὶ ἐμέλισαν ὡς
4 σάρκας εἰς λέβητα, καὶ ὡς κρέα εἰς χύτραν· οὕτως κεκράξον-
ται πρὸς Κύριον, καὶ οὐκ εἰσακούσεται αὐτῶν· καὶ ἀποστρέψει
τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπ' αὐτῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀνθ' ὧν
ἐπονηρεύσαντο ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν ἐπ' αὐτούς.

Supra ii. 13. e *Ὁ τοῖς πολεμοῦσι τὸν Ἰσραὴλ ἀνοιγνὺς τὰς πύλας, ὁ
πάντα καταλεαίνων αὐτοῖς, καὶ τὰ δυσχερῆ καταστρέφων,
ὡς ἂν δύναιντο λοιπὸν δι' εὐμαρείας ἰέναι πολλῆς, καὶ ἀκονιτὶ
καταδράττεσθαι τῶν ἀνθεστηκότων, ὁ ἡγούμενος αὐτῶν*
Κύριος. *αὐτὸς καὶ ἐρεῖ τοῖς ἄρχουσι, καὶ τοῖς καταλοίποις
τοῦ λαοῦ. τὸ δὲ ἐρεῖ, τέθεικεν ἀντὶ τοῦ προσδιαλεχθήσεται.
καὶ τοῖς μὲν διέπουσι τὰς ἀρχὰς ἐγκαλεῖ τὸ ῥᾳθυμον, καὶ ὅτι
τῶν ὑπὸ χεῖρα κατημεληκότες, ὄλεθροι γεγόνασι καὶ φθοροί·*
417 A. a *τοῖς γεμὴν ὑπεστρωμένοις, καὶ ταῖς τῶν κρατούντων δυσ-
τροπίαις ἠπατημένοις, δίδωσι νοεῖν, ὅτι τῶν εἰς αὐτοὺς ἕνεκα
πλημμελημάτων ἐπιῤῥίπτεται δίκη τοῖς ἠδικηκόσι. κήδεται
γὰρ καὶ τῶν πλανωμένων ὁ τῶν ὅλων Δημιουργὸς, ὁ κτίσας*
Eph. ii. 10. *τὸν ἄνθρωπον "ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς καὶ προητοίμασεν," ὡς*

1. *αἱ* om. A. (62 al.) *οἴκου*] + *τοῦ* Edd. (23. al.) *οἱ* om. A. 2. *τοῦ* prius A.B. (130, 311.) *οἴκου* pro *τοῦ* Edd. (A.V. &c.) *ὑμῶν* A. (62, 147.) *τοῦ* B. *τὸ* Edd. (68.) Neutrum habet A. (86.) 4. *αὐτῶν* primum om. B. *αὐτῶν* ult. om. A. 5. *τὰς σάρκας* om. A. 6. *αὐτοῦ* pro *μου* A. *ἀπὸ τῶν ὀστέων αὐτῶν* A.B. (Alex. XII.) *ἀπ' αὐτῶν* Edd. (Vat.) 7. *ὀστᾶ* B. (Alex. XII.) *ὄστεα* Edd. (Vat.) *ἐμέρισαν* Edd. (22. al.) 8. *λέβητα*] *λέβητας* Edd. (153.) 9. *πρὸς*] + *τὸν* Edd. (Vat.) 12. Ὁ accessit ex A.B. 14. *εὐμαρείας* A.B. [*εὐμαρίας* A.] *εὐκαιρίας* Edd. 16. *Κύριος. αὐτὸς καὶ ἐρεῖ* A. [*καὶ* suprascriptum A.] *Κύριος, αὐτὸς ἐρεῖ* B. *Κύριος αὐτός. καὶ ἐρεῖ* Edd. 17. *δὲ* assumptum ex A. *διαλεχθήσεται* A. 19. *ὀλέθριοι* A. *φθοροί* A. *φθόροι* Edd. 20. *ὑπεστραμμένοις* Edd. Statim *καὶ—ἠπατημένοις* desunt in A. Post h. v. *οὕτω* addunt Edd. invitis A.B. 22. *ἀποῤῥίπτεται* Edd. *ἠδικηκόσι* A. *ἡμαρτηκόσι* Edd. 24. *προητοίμακεν* A.

ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος, "ἵνα καὶ περιπατῶμεν ἐν "αὐτοῖς." τί τοίνυν Οὐχ ὑμῖν ἐστι τοῦ γνῶναι τὸ κρῖμα; κρῖμα δέ φησιν ἤτοι τὴν ἐπ' αὐτοῖς γεγενημένην ὁσίαν τε b καὶ ἀμώμητον ψῆφον, ἤγουν τὴν κατάκρισιν· πρέποι δ' ἂν ἐν τούτοις νοεῖσθαι τὴν τοῦ κρίματος εἴδησιν οὐχ ὡς ἐν μαθήσει μόνον· τί γὰρ ἂν τοῦτο τοῖς ἐκεῖνα πεπλημμεληκόσι διελυμήνατο; ἢ πῶς ἂν λελύπηκε τοὺς ἠσεβηκότας; ἀλλ' ὡς διὰ πείρας αὐτῆς τῶν συμβησομένων· ἀποτιννύντες γὰρ τοῖς κολάζουσι δίκας οἱ πλημμελεῖν εἰωθότες, τότε δὴ τότε μανθάνειν λέγονται καὶ τῆς ἐνούσης αὐτοῖς ἐξουσίας τὸ ὑπερφερὲς καὶ δεσποτικῶν κριμάτων τὴν δύναμιν. ἔστι δὴ οὖν ἀναγκαῖον ὑμᾶς δὴ μάλιστά φησι διὰ τῶν συμβησομένων c τὸ κρῖμα μαθεῖν· ὑμᾶς τοὺς ἀεὶ μὲν τοῖς φαύλοις προσκεκλιμένους, ἀποσπουδάζοντας δὲ τὸ ἀγαθόν· ὑμᾶς τοὺς ἀγρίαν τινὰ καὶ ἀνήμερον κατὰ τῶν ἐμῶν προβάτων ποιουμένους τὴν ἔφοδον, καὶ τοῖς τῶν θηρίων ἀπηνεστάτοις παραχωροῦντας οὐδέν, τοὺς ἀποδέροντας μὲν τὰ πρόβατα, καταξαίνοντας δὲ καὶ σάρκας, καὶ καταμελίζοντας ἀφειδῶς, καὶ οἷον ἕψοντας διὰ χύτρας. σημαίνει δὲ διὰ τούτων πᾶν εἶδος πλεονεξίας, ἀπληστίας τε καὶ καταδυναστείας. ἐπειδὴ δὲ ταῦτα δεδράκασι, καὶ αὐτοὶ κεκράξονταί φησι· καὶ οὔτ' ἂν d ἐποπτείας ἀξιώσαιμι τῆς παρ' ἐμαυτοῦ· οὔτ' ἂν εἰ κεκράξειαν αἰτοῦντες τὸν ἔλεον, ἐπιδοίην ἄν. κατεπανουργεύσαντο γὰρ καὶ αὐτοὶ τῶν ὑπεζευγμένων, καὶ πᾶν εἶδος αὐτοῖς ἐπενηνόχασι μοχθηρίας, πικρῶν τε καὶ ἀνοσίων εὑρέσεων καὶ ἐγχειρημάτων.

Ἐφαρμόσαι δ' ἄν τις τὰ τοιαῦτα καὶ μάλα εἰκότως τοῖς

1. ὁ deest in Edd. 2. τοίνυν] + φησὶν Edd. invito A. ὑμῶν (ut supra) A. τοῦ A.B. τὸ Edd. 4. κατάκρισιν A. κρίσιν Edd. 5. εἴδησιν] εἰσήγησιν A. 6. μόνη A. 8. αὐτῆς] αὐτοὶ Edd. ἀποτιννύντες γὰρ B. ἀποτειννύντες (sic) γὰρ A. ἀποτίνοντες Edd. 12. ἡμᾶς Edd. 13. τοὺς om. A. 15. προβάτων] πραγμάτων Edd. 16. παραχωροῦντες Edd. ante Migne. 18. καὶ primum A. τὰς Edd. καταμερίζοντας iid. invitis A.B. 19. διὰ χύτρας] ἐν χύτρᾳ A. 20. δυναστείας Edd. 22. οὐκ pro οὔτ' A. εἰ κεκράξειαν—ἐπιδοίην ἂν] ἐλεήσαιμι B. 24. καὶ prius assumptum ex A.B. 25. μοχθηρίας A. πονηρίας Edd. 27. τοιάδε A.

γραμματεῦσι καὶ Φαρισαίοις, οἱ λαῶν ἡγούμενοι, καὶ e ποιμνίων προεστηκότες, τοῖς ἀγελαίοις ὁμοῦ καθάπερ τισὶ προβάτοις, ἐπέθρωσκον ἀπηνῶς τοῖς πιστεύουσιν εἰς Χριστὸν, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ ἐκδέροντες κατεμέλιζον καὶ κατεδηδόκασι τοὺς ἁγίους, θηρῶν ἀγρίων διενεγκόντες οὐδέν. τοιγάρτοι καὶ ἤκουον προαναφωνοῦντος Θεοῦ διὰ φωνῆς Es. i. 15. Ἡσαΐου "Ὅταν τὰς χεῖρας ἐκτείνητε πρὸς μὲ, ἀποστρέψω "τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ᾽ ὑμῶν· καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν "δέησιν, οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν· αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν "αἵματος πλήρεις."

3. ἀπηνῶς A. ἀφειδῶς Edd. 4. μόνον δὲ οὐχὶ A. μονονουχὶ δὲ Edd. μονονουχὶ B. κατεμέριζον Edd. καταδεδοίκασι (sic) A. 5. θηρίων pro θηρῶν A. 8. ἐὰν] ὅταν A. τὴν deest in Edd. 9. ἐπακούσομαι B.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

a 418 A.

Τάδε λέγει Κύριος ἐπὶ τοὺς προφήτας τοὺς πλανῶντας τὸν λαόν 5
μου, τοὺς δάκνοντας ἐν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν καὶ κηρύσσοντας ἐπ' αὐτὸν εἰρήνην, καὶ οὐκ ἐδόθη εἰς τὸ στόμα αὐτῶν, ἤγειραν ἐπ' αὐτὸν πόλεμον.

Κατῃτιᾶτο λίαν τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ ὡς ἐθελούσιον μὲν ἀνατλάντας ὄλεθρον, σφᾶς δὲ αὐτοὺς αὐτοκλήτοις ἐνιέντας κακοῖς, καὶ πολὺ βλέποντας εἰς τὸ ῥᾳθυμον. προσετίθει δὲ, ὅτι καὶ ἠδίκηνται σφόδρα, τοῦ πονηροῦ καὶ ἀκαθάρτου πνεύ- b *ματος ἀεὶ φενακίζοντος καὶ ἀπατῶντος αὐτούς. ἔφη δὲ οὕτως "Ἐγγίσατε ὄρεσιν αἰωνίοις· ἀνάστηθι καὶ πορεύου, "ὅτι οὐκ ἔστι σοι αὕτη ἀνάπαυσις, ἕνεκεν ἀκαθαρσίας "διεφθάρητε φθορᾷ. κατεδιώχθητε οὐδενὸς διώκοντος. "πνεῦμα ἔστησε ψεῦδος, ἐστάλαξέ σοι εἰς οἶνον καὶ μέ- "θυσμα." ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας ἐπέσκηψε μὲν οὐ μετρίως τοῖς καθηγεῖσθαι λαχοῦσι· μεθίστησι δὲ νυνὶ χρησίμως τὸν λόγον ἐπὶ τοὺς ὄντας παρ' αὐτοῖς ψευδοπροφήτας τε καὶ μάντεις, οἳ μονονουχὶ καὶ ὡς οἶνον αὐτοῖς κατεστάλαζον, τὰ* c

Supra ii. 9-11.

2. Sic A.B. 3. *τοὺς* prius om. Edd. (153.) 5. *αὐτὸν* A.B.F. *αὐτῶν* Edd. (42. 147. 233.) 8. *αὐτοκλήτως* Edd. 10. *ἠδίκηται* iid. *πνεύματος* A. *δαίμονος* Edd. 15. *στήσεται* A. 16. *ταύτης*] + *τε* A. *ἐπέσκηψα* A. 17. *νυνὶ* om. A. *τὸν λόγον* A. *τοὺς λόγους* Edd. 19. *ὡς* B. *εἰς* Edd. *κατεστάλαζον* A. *κατεστάλαξαν* Edd.

ἐκ τοῦ πονηροῦ τε καὶ ἀκαθάρτου πνεύματος, ψευδοεπείας δὲ δηλονότι καὶ φενακισμοὺς, οὕτω τε λοιπὸν οἷά τινι μέθῃ περιβεβληκότες ἐξέστησαν λογισμοῦ τοῦ σώφρονος. ἔδακνον μὲν γὰρ καὶ οὐ μετρίως ἠδίκουν, ἀναπείθοντες τοῖς παρ' αὐτῶν προσκεῖσθαι λόγοις, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον τοῖς παρὰ Θεοῦ διὰ προφητῶν ἁγίων· κατεψεύδοντο δὲ, λέγοντες ὡς καταβιώσονται μὲν ἐν εἰρήνῃ καὶ εὐημερίαις, παρενοχλήσει δὲ ὅλως τῶν ἀνιῶν πεφυκότων οὐδέν. ἀλλ' ἦν αὐτοῖς εἷς ὁ εἰς
d τοῦτο λόγος οὐ παρὰ Θεοῦ. οὐ γὰρ ἂν ἀκαθάρτοις ἐδόθη γλώτταις τὸ χρῆναι λαλεῖν τὰ οὕτω λαμπρά τε καὶ ἀξιόληπτα. ἐπειδὴ δὲ ἀναπεπείκασι προσέχειν αὐτοῖς, ἤγειραν ἐπ' αὐτοὺς πόλεμον, οὐκ αὐτοὶ τοὺς Ἀσσυρίους εἰς τοῦτο διανιστάντες· πόθεν; καταθήγοντες δὲ μᾶλλον ἐπ' αὐτοὺς τὴν ὁσίαν ὀργήν. ὅτι γὰρ ἐκείνοις προσεσχήκασιν, ἐπενήνεκται δικαίως καὶ τὰ ἐκ τοῦ πολέμου κακά.

e Ἔγκλημα δὴ τοῦτο τῶν ὅτι μάλιστα καὶ ἀληθῶν καὶ πρεπωδεστάτων τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ Φαρισαίοις, οἷς ἡ ἀθλία τῶν Ἰουδαίων πληθὺς κατακολουθήσασα διόλωλέ τε καὶ κατεφθάρη· γέγονε γὰρ δυσσεβὴς καὶ κυριοκτόνος.

6 Διὰ τοῦτο νὺξ ὑμῖν ἔσται ἐξ ὁράσεως, καὶ σκοτία ὑμῖν ἔσται ἐκ μαντείας, καὶ δύσεται ὁ ἥλιος ἐπὶ τοὺς προφήτας, καὶ συσκοτάσει ἐπ' αὐτοὺς ἡ ἡμέρα.

Supra ii. 11. Ἐπειδὴ γὰρ, φησὶν, ἐσταλάξατε τὸ ψεῦδος εἰς οἶνον καὶ
419 A. a μέθυσμα τῷ λαῷ, καὶ κατεδάκνετε μὲν ὡς θῆρες, εὐηγγελί-
Supra ver. 5. ζεσθε δὲ τὴν εἰρήνην, ψευδοεποῦντες αὐτοῖς, καὶ ταῖς τοῦ

1. πνεύματος A. (ut supra) δαίμονος Edd. 2. δῆλον pro δηλονότι A. 3. φρενός pro τοῦ σώφρονος A. 4. ἀναπείθοντες] + μὲν A. παρ' αὐτῶν A.B. παρ' αὐτοῖς Edd. 6. δὲ om. A. 7. εἰρήναις B. 8. οὐδείς pro οὐδέν A. εἷς ὁ εἰς A. ὁ εἰς Edd. 9. ἂν om. A. 12. ἐπ' αὐτοῖς A. 13. διανιστῶντες Edd. πόθεν] Sic correxi. ποθὲν A. Edd. ἐπ' αὐτοῖς A. 14. θείαν pro ὁσίαν A. 16. ἀληθῶς A. 19. καταφθείρεται A. 20. σκοτία A.B.F. σκότος Edd. (62, 153.) 24. καὶ om. A. 25. αὐτῷ Edd.

πολέμου συμφοραῖς ἐναλῶναι παρεσκευάσατε, ταύτῃτοι δικαίως νὺξ ἐφ' ὑμᾶς ἔσται καὶ σκότος, καίτοι καὶ ὁρᾶν ὑποκρινομένους, καὶ ὥς γε οἴεσθε κατὰ σφᾶς, ἄριστά τε καὶ ἀψευδῶς τὸ μαντεύεσθαι μεμελετηκότας. δύσεται γὰρ ὑμῖν ὁ ἥλιος, καὶ αὐτὸ δὲ τῆς ἡμέρας συσκοτάσει τὸ φῶς. καὶ οὐ δήπου φαμὲν, ὅτι συνέστειλεν ἀληθῶς ἐπ' αὐτοῖς ὁ ἥλιος b τὰς αὐγὰς, ἤγουν τῆς ἠοῦς κατεσκοτίσθη τὸ φῶς, ἀλλ' ὅτι τῆς συμφορᾶς τὸ μέγεθος οἱονεὶ σκότος αὐτοῖς καὶ νὺξ ἀφεγγὴς, καὶ ἡλιακῆς ἀκτῖνος κατάδυσις καὶ φωτὸς συστολὴ, καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν τοιούτων γενέσθαι συμβέβηκε; τὰ γάρ τοι δεινὰ καὶ ἐξαίσια τῶν κακῶν καταμεθύσκει τὸν νοῦν, καὶ καταθολοῖ τὴν καρδίαν, ἐμπίπλησι δὲ καὶ σκότους.

Φαίη δ' ἄν τις ἀληθεύων, ὅτι καὶ τοῖς Ἰουδαίων δήμοις ἐμπαροινήσασι τῷ Χριστῷ κατέδυ λοιπὸν ὁ νοητὸς ἥλιος, οὐκέτι Θεοῦ καταλάμποντος, οὐκέτι τῆς νοητῆς ἡμέρας διαυ- c γαζούσης αὐτοῖς, ἀλλ' οἷον νυκτὸς κατασκιδναμένης αὐτῶν τῆς πωρώσεως. πεπώρωνται γὰρ, ὡς ὁ Παῦλός φησι, καὶ 2 Cor. iii. 14.
"Ἡνίκα ἂν ἀναγινώσκηται Μωυσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρ- Ib. 15.
"δίαν αὐτῶν κεῖται." "Φάσκοντες γὰρ εἶναι σοφοὶ ἐμω- Rom. i. 22, 21.
"ράνθησαν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία." καὶ ὅτι ταῦτα συμβήσεται παθεῖν αὐτοῖς, προκαταμεμήνυκε λέγων αὐτὸς ὁ Χριστός "Ἕως τὸ φῶς ἔχετε, περιπατεῖτε ἐν S. Joan. xii. 35.
"τῷ φωτὶ ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ." ἐπειδὴ δὲ τὸ θεῖον οὐ προσίεντο φῶς, τουτέστι Χριστὸν, κατελήφθησαν d ὑπὸ τῆς σκοτίας, καὶ νὺξ αὐτοῖς γέγονεν ἐξ ὁράσεως, κατὰ τὴν τοῦ Προφήτου φωνήν.

Τοῦτο δὲ αὐτὸ συμβήσεται καὶ τοῖς τῶν αἱρέσεων εὑρεταῖς, οἳ βλέπειν ὑποκρινόμενοι, διατεινόμενοί τε νοεῖν

1. ἀλῶναι Edd. 3. ὥς γε] ὥσπερ Edd. οἴεσθαι = οἴεσθε A. 4. μεμελετηκότες A. 6. ὅτι A. ὡς Edd. ἀληθῶς om. A. 7. κατεσκοτίσθη] σκοτισθείη A. 8. οἷον εἰς (sic) A. νύκτα ἀφεγγῆ pro νὺξ ἀφεγγὴς A. 9. κατάδυσιν A. συσκοτάσειν pro συστολὴ A. 13. ἀληθεύων A. ἀληθῶς Edd. 14. νοητὸς ἥλιος B. ἥλιος νοητῶς Edd. 17. πωρώσεως] πτώσεως Edd. ὁ om. A. καὶ om. A. 18. ἂν ἀναγινώσκηται B. ἀναγινώσκεται A. Edd. 21. αὐτοὺς pro αὐτοῖς A. 22. αὐτὸς B. αὐτοῖς Edd. 23. μὴ] + ἡ B. σκοτία A.B. σκότος Edd.

δύνασθαι λαμπρῶς τὸ Χριστοῦ μυστήριον, ψευδοεποῦσιν οἱ δείλαιοι, καὶ τὰ ἐξ ἀπάτης βλάβη μονονουχὶ καταστάζουσι ταῖς τῶν ἁπλουστέρων καρδίαις, εἶτα τῶν τῆς ἀληθείας αὐτοὺς ἀποφέρουσι δογμάτων. ἔσται δὴ οὖν αὐτοῖς ἐξ ὁρά-
e σεως νὺξ καὶ σκότος, κατοιχήσονται γὰρ εἰς τὸ ἐξώτερον
1 Cor. viii. 12, 11. σκότος, "Ἁμαρτήσαντες εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τύπτοντες "αὐτῶν ἀσθενοῦσαν τὴν συνείδησιν ὑπὲρ ὧν Χριστὸς "ἀπέθανε."

7 Καὶ καταισχυνθήσονται οἱ ὁρῶντες τὰ ἐνύπνια, καὶ καταγελασθήσονται οἱ μάντεις, καὶ καταλαλήσουσι κατ᾽ αὐτῶν πάντες αὐτοί, διότι οὐκ ἔσται ὁ ὑπακούσων αὐτῶν.

Οἱ μὲν γὰρ ἐμαντεύοντο τὴν εἰρήνην ὡς ἔσται πολλή, καὶ ψυχροῖς ὀνειρατίοις τοὺς προσιόντας αὐτοῖς συναρπάζοντες
420 A. a διακεῖσθαι παρεσκεύαζον, ὡς βαδιεῖται πάντα κατὰ ῥοῦν αὐτοῖς, καὶ κρατήσει τὰ ἐν εὐχαῖς. ἐπειδὴ δὲ οἷς ἔφασκον ἡ πεῖρα μαχομένην ἔδειξε τῶν πραγμάτων τὴν ἔκβασιν, καὶ εἰς πᾶν αὐτοῖς τοὐναντίον τὰ τῆς ἐλπίδος ἐκβέβηκε, κατεγινώσκοντο λοιπὸν ἀναγκαίως, ὡς ψευδοεπεῖς, ὡς βωμολόχοι τε καὶ φένακες· καὶ δὴ καὶ εἰς τοῦτο δυσκλείας κατώλισθον, ὡς μηδένα βούλεσθαι προσέχειν αὐτοῖς· πῶς γάρ, ἢ πόθεν; οἵ
b γε χρηστὰ μὲν ἐλάλουν, ἐμβεβλήκασι δὲ τοὺς ἠπατημένους εἰς ἀδόκητον συμφοράν, καὶ τῶν ἐλπισθέντων ὡς ἀπωτάτω;

8 Ἐὰν μὴ ἐμπλήσω ἐγὼ ἰσχὺν ἐν πνεύματι Κυρίου καὶ κρίματος καὶ δυναστείας τοῦ ἀπαγγεῖλαι τῷ Ἰακὼβ ἀσεβείας αὐτοῦ καὶ τῷ Ἰσραὴλ ἁμαρτίας αὐτοῦ.

1. λαμπρῶς accessit ex A. 4. δὲ pro δὴ οὖν A. ὁράσεων A. 5. σκοτία A. κατοιχοίσονται (sic) Edd. Statim δὴ οὖν pro γὰρ iid. 10. κατ᾽ αὐτῶν] καθ᾽ αὐτῶν B. κατ᾽ om. A. μάντεις pro πάντες A. Statim αὐτοὶ om F. (23.) 11. ὑπακούσων A. (42, 153, 198.) ἐπακούσων B.F. (Alex. XII.) ἐπακούων Edd. (Vat.) 13. ὀνείρασι B. συναρπάζοντες om. A. 14. ῥοῦν B. νοῦν Edd. 16. περιμαχομένην (sic) pro ἡ πεῖρα μαχ. A. 20. πῶς γὰρ ἢ πόθεν] ὡς μηδένα ἢ ποθὲν (sic) A. 23. Ἐὰν] ἂν B. ἐμπλήσω ἐγὼ F. Edd. (Alex.) ἐγὼ ἐμπλήσω A. (Vat.) ἐγὼ deest in B. (23, 153.) 24. τῷ prius om. B.

Δείκνυσιν ὅτι πάντη τε καὶ πάντως ψευδοεπεῖν ἀναγκαῖον τοὺς κατάπλαστον ἔχοντας τὴν τῆς προφητείας δόξαν. πῶς γὰρ ἂν ἀληθεύσειεν ὁ μὴ ἐν Θεῷ λαλῶν ὅς ἐστιν ἀλήθεια; περὶ μὲν γὰρ τοῦ Κάϊν ἔφη που Χριστός "Ἐκεῖνος ἀνθρω- c S. Joan. viii. 44. "ποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἕστηκεν, "ὅτι ψεύστης ἐστὶ καθὼς καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ·" πατέρα διδοὺς αὐτῷ τὸν καὶ τὸ ψεῦδος ἐξευρηκότα, τουτέστι, τὸν σατανᾶν. ὅτι δὲ ἀνάγκη τοὺς ἐκ διαβολικοῦ λαλοῦντας πνεύματος τὰ ἐκείνου λέγοντας ψεύδεσθαι, πῶς ἔστιν ἀμφιβάλλειν; οἱ γεμὴν διὰ Θεοῦ, πάντη τε καὶ πάντως ἀριστοεποῦσί τε καὶ ἀληθεύουσιν· ἔχουσι γὰρ ἐν ἑαυτοῖς τὴν ἀλήθειαν. οὐκοῦν πῶς ἂν γένοιτο, φησὶν, οὐ διεψευσμένος παρά τισι d τῆς προφητείας ὁ λόγος, εἰ μὴ ἐμπλήσαιμι, διὰ τοῦ ἐμοῦ Πνεύματος, δυνάμεώς τινας καὶ δικαιοσύνης, ἤτοι κρίματος, ὥστε καὶ ἀδεῶς καὶ τεθαῤῥηκότως κατεξανίστασθαι τῶν ἡμαρτηκότων, καὶ διελέγχειν αὐτούς; δεῖ γὰρ οἶμαι τοῖς λαλοῦσι τὰ παρὰ Θεοῦ, πλείστης τε ὅσης καὶ ἀγαθῆς εὐτολμίας. ἐλέγχουσι γὰρ ἔσθ' ὅτε δήμους τε ὅλους, καὶ μέντοι καὶ βασιλεῖς, καὶ τοὺς ὄντας ἐν ὑπεροχαῖς, οἳ δὴ μάλιστα τοῖς ἐπανορθοῦν ἐθέλουσιν ἐπιτρίζουσι, καὶ οὐκ οἰστὸν ποιοῦνται τὸν τῶν ὠφελούντων λόγον. κεκμήκασι γὰρ οἱ e μακάριοι προφῆται, μᾶλλον δὲ κεκινδυνεύκασι, καὶ ἀνῄρηνται πολυτρόπως ταῖς τῶν παιδαγωγουμένων ἀνοσίοις ὀργαῖς κατὰ καιροὺς περιπίπτοντες. ἐμαστίζοντο δὲ καὶ οἱ θεσπέσιοι μαθηταί. πλήρεις γὰρ ὄντες δυνάμεως καὶ κρίματος καὶ δικαιοσύνης προσεκόμιζον τῷ Θεῷ διὰ πίστεως τῆς εἰς Χρι-

2. τῆς προφ. τὴν inverso ordine A. 3. ἂν assumptum ex A. ἀληθεύσει B. 4. μὲν deest in A. 5. οὐχ ἕστηκεν] οὐκ ἔστιν B. 6. καθὼς καὶ desunt in A. 7. διδοὺς B. δίδωσιν Edd. δὲ δίδωσιν A. καὶ om. B. τὸ om. Aubertus. 9. λέγοντας] λαλοῦντας A. ἀμφιβαλεῖν A. 11. αὐτοῖς Edd. 12. γένους (sic) pro γένοιτο A. 13. διὰ τοῦ ἐμοῦ Πνεύματος] δι' αὐτοὺς πνεῦμα (sic) A. 14. τινας A. τινος Edd. 15. καὶ prius assumptum ex A. Statim ἀναιδῶς pro ἀδεῶς A. Post h. v. κατεθαρρηκ. (sic) pro καὶ τεθ. A. 17. παρὰ] περὶ Edd. 20. ἐπιτρίζουσι A. ἐπιτρίβουσι Edd. 21. γὰρ] γοῦν A. 25. καὶ κρίματος] κρίματός τε A. 26. δικαιοσύνης] + τῆς εἰς Χριστὸν Edd. invitis A.B.

στὸν τὰς τῶν Ἰουδαίων ἀγέλας. ἀλλ' ἔχαιρον αἰκιζόμενοι,
421 A. Acta SS. App. v. 41. 2 Tim. ii. 12. a *καὶ τρυφῶντες τῶν συνεδρίων ἐξῄεσαν, ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος ἀτιμασθέντες. ᾔδεσαν γὰρ ὅτι συμπεπονθότες Χριστῷ καὶ συμβασιλεύσουσιν αὐτῷ.*

9 Ἀκούσατε δὴ ταῦτα, οἱ ἡγούμενοι οἴκου Ἰακὼβ καὶ οἱ κατάλοιποι οἴκου Ἰσραὴλ, οἱ βδελυσσόμενοι κρῖμα καὶ πάντα τὰ ὀρθὰ
10 διαστρέφοντες, οἱ οἰκοδομοῦντες Σιὼν ἐν αἵμασι, καὶ Ἱερουσαλὴμ ἐν ἀδικίαις.

Ἀγαθὸς ὢν λίαν ὁ Δημιουργὸς, εἶτα τῶν συμβησομένων
b *αὐτοῖς κακῶν τὸ μέγεθος οὐκ ἠγοηκὼς, διὰ παντὸς ἔρχεται τρόπου, καὶ πᾶν εἶδος εἰσηγήσεώς τε καὶ ἀπειλῆς εἰσφέρει, ὡς ἂν τάχα πως ἀναπεισθεῖεν οἱ ἡμαρτηκότες καὶ μετανοεῖν ἕλοιντο, τὰ αἰσχίω μεταμανθάνοντες καὶ κατορθοῦν ᾑρημένοι τὰ δι' ὧν ἦν εἰκὸς ἀκονιτὶ δύνασθαι διαδράναι τὰ ἐξ ὀργῆς. εἰδέναι γεμὴν ἀναγκαῖον τὸν φιλομαθῆ καὶ φιλολογώτατον, ὅτι συνεχὴς μὲν τῶν προφητῶν ὁ λόγος ἐν βιβλίοις τε καὶ συγγραφαῖς, γέγονε δὲ κατὰ καιροὺς καὶ ἀνὰ μέρος, ὥστε κἂν*
c *εἰ φαίνοιντό πως ταυτοεποῦντες ἔσθ' ὅτε, ἀλλ' οὖν ἀκόλουθον ἐννοεῖν, ὡς οὐ καθ' ἕνα καιρὸν, ὡς ἔφην, οὔτε μὴν τοῖς αὐτοῖς, τὰ τοιάδε προσεφώνουν, μακρῶν δὲ πολλάκις παρεισβεβληκότων διαστημάτων, ἄλλοτε ἄλλοις καὶ κατὰ καιροὺς προσελάλουν. ἔδει γὰρ πάντας εἰδέναι τὰ συμβησόμενα, καὶ κοινῆς συμφορᾶς τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν γενέσθαι τὴν προαγόρευσιν. πρὸς ὑμᾶς δὴ οὖν ὁ λόγος, φησὶ, τοὺς εἰς*

1. *ἔχαιρον αἰκιζ.*] *ἔρχονται μαστιζόμενοι* A. 2. *ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος ἀτιμασθέντες* A. *ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἀτιμασθῆναι* Edd. 3. *ᾔδεισαν* A. Statim *γὰρ* assumptum ex A.B. 5. *δὴ* om. A. 6. *οἱ* om. B. (153.) *κρίματα* A. *τὰ* om. A. 7. *οἰκοδομῆσαι* pro *οἱ οἰκοδομοῦντες* A. 10. *κακῶν* assumptum ex B. 12. *ὡς* B. *εἰ* Edd. Neutrum habet A. Statim *ἂν τάχα πως* B. *ἂν* om. A. post *πως* transp. Edd. 13. *αἰσχίω* A.B. *αἴσια* Edd. *αἱρούμενοι* A. 17. *συγγραφεῦσι* Edd. invitis A.B. *καὶ* om. A. 18. *φαίνοιτό* A. Statim *πως* assumptum ex A. 20. *τὰ* assumptum ex A. 21. *ἄλλοις*] *ἄλλως* A. *καιροὺς* A. *καιρὸν* Edd. 22. *πάντα* Edd. 23. *κοινὴν συμφορὰν* (sic) A. *ἀνὰ πάντα καιρὸν* pro *ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν* A.

τοῦτο λοιπὸν ἀφιγμένους ἐμβροντησίας, ὡς βδελύττεσθαι τὸ κρῖμα, τουτέστι τὴν δικαιοσύνην, καὶ διεστραμμένον ἀπο- d φαίνειν τὸν εἰς εἴδησιν ἀγαθὴν κατορθοῦντα νόμον· πρὸς ὑμᾶς τοὺς οἰομένους τάχα που ταῖς μιαιφονίαις καὶ ἀδίκοις αἵμασιν ἀνορθοῦν τὴν Σιὼν, καὶ εὐκλεᾶ καὶ περίβλεπτον τὴν Ἱερουσαλὴμ ἀποφαίνειν. ἀλλ' ἦν ἄμεινον ἐννοεῖν, ὅτι καταστρέφουσι μᾶλλον αὐτὴν, καίτοι τεθειμένοι πρὸς οἰκοδομὴν καὶ εἰς ἐπανόρθωσιν, ἅτε δὴ καὶ τῶν ποιμνίων προεστηκότες, ἱερεῖς τε καὶ νομοφύλακες παρὰ Θεοῦ τεταγμένοι.

Καθῃρήκασι δὲ ἀληθῶς τὴν Σιὼν ἐν αἵμασιν. ἀπεκτόνασι e γὰρ τοὺς προφήτας, προσέθεσαν δὲ αὐτοῖς καὶ τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην, φημὶ δὴ τὸν Χριστόν. οἰκοδόμοι γὰρ ὄντες τῆς Σιὼν, ἀπεδοκίμαζον αὐτόν· καίτοι Θεοῦ λέγοντος ἐναργῶς "Ἰδοὺ τίθημι εἰς τὰ θεμέλια Σιὼν λίθον ἐκλεκτὸν ἀκρο- (Es. xxviii. 16.) "γωνιαῖον ἔντιμον, καὶ ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ μὴ κατ- "αισχυνθῇ." ἀλλ', ὡς ἔφην, οἱ τῆς Σιὼν οἰκοδόμοι τὸν ἐκλεκτὸν καὶ ἔντιμον ἀπεδοκίμασαν λίθον· πλὴν εἰς κεφαλὴν (Ps. cxvii. 22.) τέθειται γωνίας· βεβασίλευκε γὰρ ἡμῶν, καὶ τῶν ἐκ περι- a 422 A. τομῆς ὁ Χριστὸς, οὓς καὶ ἔκτισεν "εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον, (Eph. ii. 15, 16.) "ποιῶν εἰρήνην διὰ τοῦ σταυροῦ" καὶ ὥσπερ τινὰ γωνίαν συνείρων εἰς ὁμοψυχίαν ἐν Πνεύματι. γέγραπται γὰρ ὅτι "Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν καρδία καὶ ψυχὴ (Acta SS. App. iv. 32.) "μία." ἐπειδὴ δὲ σύμμορφοι γεγόνασι δι' ἁγιασμοῦ καὶ πίστεως τῷ ἀκρογωνιαίῳ καὶ ἐντιμοτάτῳ, καλῶς καὶ σοφῶς ὁ θεσπέσιος αὐτοῖς ἐπιστέλλει Πέτρος "καὶ ὑμεῖς ὡς λίθοι (1 S. Pet. ii. 5.) "ζῶντες ἐποικοδομεῖσθε οἶκος πνευματικὸς" "εἰς ναὸν (Eph. ii. 21, 22.) "ἅγιον, εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι·" κατῴκηκε b γὰρ ὁ Χριστὸς ἐν ταῖς τῶν πιστευόντων καρδίαις. καὶ περὶ

3. κατορθοῦντα] ἐπανορθοῦντα A. 5. περίβλεπτον A. περίοπτον Edd. 7. τεθειμένοι] τιθέμενοι Edd. 8. εἰς om. B. 12. τὸν om. A. 18. τέθειται] τίθεται Edd. ἡμῶν B. ἐθνῶν Edd. 22. δὲ om. A. 24. ἐντιμοτάτῳ] πιστωτάτῳ A. Statim λίθῳ add. A. σοφῶς] + καὶ Edd. invitis A.B. 25. αὐτοῖς assumptum ex A. Statim ἐπιστέλλει A. γράφει Edd. Post h. v. παῦλος pro Πέτρος A. 26. ζῶντες ἐποικοδ. hoc ordine A. 27. κατῴκηκε A.B. κατῴκησε Edd.

2 Cor. vi. 16, e Lev. xxvi. 12. αὐτῶν πού φησι διὰ προφήτου φωνῆς "Ὅτι ἐνοικήσω ἐν "αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεὸς, καὶ "αὐτοὶ ἔσονταί μοι λαός."

11 Οἱ ἡγούμενοι αὐτῆς μετὰ δώρων ἔκρινον, καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτῆς
μετὰ μισθοῦ ἀπεκρίνοντο, καὶ οἱ προφῆται αὐτῆς μετὰ ἀργυ-
ρίου ἐμαντεύοντο, καὶ ἐπὶ τὸν Κύριον ἐπανεπαύοντο λέγοντες
c Οὐχὶ Κύριος ἐν ἡμῖν ἐστίν; οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἐφ' ἡμᾶς κακά.
12 διὰ τοῦτο δι' ὑμᾶς Σιὼν ὡς ἀγρὸς ἀροτριασθήσεται, καὶ Ἱερου-
σαλὴμ ὡς ὀπωροφυλάκιον ἔσται, καὶ τὸ ὄρος τοῦ οἴκου ὡς
ἄλσος δρυμοῦ.

Βδελυρόν τι χρῆμα, καὶ τῶν ὅτι μάλιστα κατεστυγημένων τῷ πανάγνῳ Θεῷ καὶ κρίσις ἄδικος καὶ δωροδοκία. γέγραπται γὰρ ὅτι "Λαμβάνοντος δῶρα ἐν κόλπῳ ἀδίκως οὐ κατευ-"οδοῦνται ὁδοί." (Prov. xvii. 23.) ἥττηνται γὰρ ὧδέ τινες τῆς ἐπαράτου φιλοκερδείας καὶ λημματίων αἰσχρῶν, ὡς ἡγεῖσθαι παρ' οὐδὲν τὸ παρευθύνειν τὸ δίκαιον, καὶ πιπράσκειν τὴν ἀλή-
d θειαν. ὥσπερ δὲ οἱ κόνιν λαβόντες εἰς ὀφθαλμοὺς ἀτονοῦσαν ἔχουσι τῆς ὀπτικῆς δυνάμεως τὴν ἐνέργειαν, οὕτω κἀκεῖνοι τὴν εἰς νοῦν δεχόμενοι πήρωσιν οὐχ ὁρῶσιν ἔτι· (Ex. xxiii. 8.) "Τὰ γὰρ δῶρα "ἐκτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς σοφῶν, καθὰ γέγραπται, καὶ λυμαί-"νεται ῥήματα δίκαια·" οἱ δὲ δὴ τὸ δίκαιον παρευθύνοντες, τῶν θείων ἀξιωμάτων τὸ εἰλικρινὲς ἀδικοῦσι κάλλος. πρέπει γὰρ μόνῳ τὸ κρίνειν Θεῷ, καὶ τοῦτο εἰδὼς ὁ μακάριος ἔφη Μωυσῆς (Deut. i. 17.) "Οὐ λήψῃ πρόσωπον ἐν κρίσει, ὅτι
e "ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ ἐστιν." ὁ δὲ κρίνειν ἄδικα μεμελετηκὼς, μονονουχὶ τῶν θείων καὶ ὑπερτάτων ἅπτεται θρόνων, καὶ εἰς

4. αὐτῆς—αὐτῆς—αὐτῆς] αὐτῶν—αὐτῶν—αὐτῶν Edd. (42, 153.) 6. τὸν om. A. (233.) 7. Κύριος et ἐστίν om. A. 8. ὡς ἀγρὸς om. A. 9. τοῦ οἴκου] + Κυρίου F. (23. al.) Κυρίου pro τοῦ οἴκου A. 12. καὶ prius assumptum ex A. 13. λαμβάνοντες A. (103.) κόλπῳ A. (Alex.) κόλποις Edd. Statim ἀδίκως om. A. 14. ὁδοί] αἱ ὁδοὶ A. (68. al.) 15. φιλοκερδείας A. φιλοκερδίας Edd. καὶ λημματίων αἰσχρῶν accesserunt ex A. 17. οἱ deest in Edd. 19. εἰς νοῦν A. εἰς Χριστὸν Edd. οὐχ ὁρῶσιν ἔτι A.B. ὅτι Edd. 20. καθὼς iid. 23. πρέπει] + μὲν A. τῷ μόνῳ pro μόνῳ τὸ A. 25. ἡ om. A.

αὐτὴν ἴστω πεπλημμεληκὼς τὴν ἀπόῤῥητον δόξαν, ἣ κρίνειν οἶδεν ὀρθῶς καὶ δικαίως. Θεοῦ γὰρ ἡ κρίσις, ὡς ἔφην. πάνδεινον δὲ πρὸς τούτῳ καὶ τὸ κέρδους ἀφορμὰς ποιεῖσθαι τὴν εὐσέβειαν, καὶ πορισμὸν ἡγεῖσθαι τὰ παρὰ Θεοῦ. ἄθρει γὰρ ὅπως ἀκαταιτίατον οὐκ ἐᾷ προφήτην καὶ ἱερέα μισθοφορεῖν a 423 A. ἐθέλοντα, ὡς τοῖς προσιοῦσιν ἐπαγγέλλεσθαι λαλεῖν, εἰ δὴ προσκομίζειν ἕλοιντο μισθούς τε καὶ δῶρα. οἶμαι δὲ ὅτι ψευδοπροφητῶν διαμέμνηται πάλιν ὁ λόγος εἰς τὸ παρὸν, καὶ οὐχὶ πάντως ἱερουργῶν τῶν ἐκ νόμου καὶ ἀληθινῶς, ἀλλ' οἷς ἦν ἔθος τὰς τοιάσδε τιμὰς ὑποτρέχειν, καὶ ὠνητὴν ἑαυτοῖς περιποιεῖσθαι τὴν δόξαν. οὐ γὰρ ἂν προφήτης ἅγιος, ἤγουν ἱερεὺς ἀληθῶς, τοῖς τοιοῖσδε πταίσμασι τὴν ἰδίαν ἔνοχον καθίστη ψυχήν.

Εἶτα, τοιαῦτα πλημμελοῦντες, φησὶν, ἐπὶ τὸν Κύριον b ἐπανεπαύοντο λέγοντες Οὐχὶ Κύριος ἐν ἡμῖν ἐστίν; οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἐφ' ἡμᾶς κακά. ἦν μὲν γὰρ ὁμολογουμένως ἐν τῷ Ἰσραὴλ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, ἐξείλετο δὲ αὐτοὺς τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ταλαιπωρίας, εἰσκεκόμικεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, κρείττους καὶ ἀλκιμωτέρους ἔδειξεν ἐχθρῶν. ἀλλ' ἔδει που πάντως ἐννοεῖν, ὅτι πλημμελοῦσι δεινῶς καὶ ἐπὶ τοῖς οὕτως ἐκτόποις κατεγνωσμένοις, οὐκ ἂν ἠνέσχετο συνεῖναι Θεός. ἀσύμβατον γὰρ τῷ βεβήλῳ τὸ ἅγιον, καὶ ἀσυναφὲς τῷ ῥυποῦντι τὸ c καθαρόν. ὅτι τοίνυν μάταια πεφρονήκασιν, οἰηθέντες, ὅτι κἂν εἰ τῆς φαυλότητος εἶεν ἐργάται, κἂν εἰ δρᾶν ἕλοιντο τὰ παντὸς ἐπέκεινα κακοῦ, συνέσται πάλιν αὐτοῖς οὐδὲν ἧττον Θεὸς, ἐξ αὐτῶν ἐπιγνώσονταί φησι τῶν συμβησομένων. ἀροτριασθήσεται μὲν γὰρ ἡ Σιὼν, ἔσται δὲ ὡς ὀπωροφυλάκιον

1. ἢ B. ἧ A. ἡ Pont. ἣ Aub. 3. ἀφορμὰς A. ἀφορμὴν Edd. 4. ἄθρει A. ὅρα B. ὁρῶ Edd. 6. ἐθέλουσιν (sic) A. ὡς] + τὸ A. προϊοῦσιν (sic) A. ἀπαγγέλλεσθαι Edd. Statim λαλεῖν A. λέγειν Edd. ἢ δεῖ pro εἰ δὴ (sic) A. 8. διαμέμνηται πάλιν ὁ λόγος B. ὁ λόγος διαμ. πάλιν Edd. 9. ἱερουργῶν τῶν B. ἱερουργούντων Edd. ἀληθινῶν A. 11. περιποιεῖσθαι A.B. πεποιῆσθαι Edd. 16. ἐφ' ἡμᾶς κακά hoc ordine A.B. 17. δὲ] γὰρ B. 20. οὕτως] τοιούτοις Edd. Statim ἐκτόπως B. 21. ἂν om. A. 24. εἰ alt. deest in Edd. 26. ἐπιγνώσονταί B. γνώσονταί A. ἐπιγνώσεσθαί Edd.

ἡ διαβόητος Ἱερουσαλὴμ, τουτέστιν ἠρημωμένη καὶ κατε-
στραμμένη, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ὄρος τοῦ οἴκου, τουτέστιν, ὁ ἐφ'
ὑψηλοῦ γηλόφου κείμενος νεὼς, εἰς ἄλσος δρυμοῦ. ὅμοιον ὡς
d εἰ λέγοι, θηρίων ἀγρίων ἐναύλισμα καὶ δρακόντων χειαί.
ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ ἐν τοῖς δρυμοῖς κατοικοῦσιν οἱ
θῆρες καὶ τὰ τῶν ἑρπετῶν ἀτίθασα γένη, οὕτω καὶ ἐν τοῖς
ἠρημωμένοις τῶν τόπων, καὶ ἔνθαπερ ἂν πολλὰ λίαν φαίνοιντο
τὰ συμπεπτωκότα.

Συμβέβηκε δὲ ταυτὶ τοῖς τῶν Ἰουδαίων δήμοις, ὅτε καὶ εἰς
αὐτὸν πεπαρῳνήκασι τὸν Ἐμμανουήλ. τότε γὰρ τότε διολώ-
S.Matth. xxiv. 2. λασι παντελῶς, καὶ λίθος οὐ μεμένηκεν ἐπὶ λίθῳ, κατὰ τὴν
αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος φωνήν· ἀρόσιμος δὲ γῆ καὶ τοῖς γηπο-
νοῦσιν ἐπιτηδεία δέδεικται λοιπὸν ἡ πάλαι σεπτὴ καὶ ἀξιά-
e γαστος Σιών. πλὴν ἰστέον, ὅτι Θεὸς ἔσται καὶ ἐν ἡμῖν, οὐ
πίστιν ἔχουσι μόνην, οὐδὲ οἷον ἐπ' αὐτῷ ἀναπαυομένοις διὰ
τοῦτο, ἀλλ' εἰ προσγένοιτο τῇ πίστει καὶ τὸ ἐξ ἔργων εὐδοκι-
S. Jac. ii. 26. μεῖν. "Ἡ γὰρ πίστις χωρὶς ἔργων νεκρά ἐστι" κατὰ τὸ
γεγραμμένον. συνθεόντων δὲ τῶν ἔργων τοῖς ἐκ πίστεως
ἀγαθοῖς, τότε δὴ τότε καὶ συνέσται Θεὸς, καὶ ἀναῤῥώσει
ῥᾳδίως, καὶ φίλους ἡγήσεται, καὶ ὡς γνησίους εὐφρανεῖ, καὶ
παντὸς ἀπαλλάξει κακοῦ.

424 A. a

Κεφ. δ'. Καὶ ἔσται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου,
ἕτοιμον ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων, καὶ μετεωρισθήσεται
2 ὑπεράνω τῶν βουνῶν, καὶ σπεύσουσιν ἐπ' αὐτὸ λαοὶ, καὶ
πορεύσονται ἐπ' αὐτὸ ἔθνη πολλά· καὶ ἐροῦσι Δεῦτε ἀναβῶμεν

1. *καὶ κατεστραμμένη* om. A. 3. Hoc *κείμενος* accessit ex A.b. 4. *ἐναύλισμα*] *ἐγκύλωμα* Edd. invitis A.B.b. *οἰκία γενήσεται* pro *χειαί* b. *χιαί* A. 5. *ἐν* alt. assumptum ex A. 7. *ἂν* assumptum ex A. 9. *ταυτὶ*] *ταῦτα* A.b. *τῶν* om. A. *ὅτε*] *ὅτι* Edd. invitis A.B.b. *καὶ ὅτε* inverso ordine B. 12. *αὐτοῦ* assumptum ex A. *δὲ*] + *ἡ* Edd. invitis A.B. 15. *μόνον* A. *ἐπ' αὐτῷ* B. *ἐπ' αὐτὸν* Edd. 16. *καὶ γένοιτο* pro *προσγένοιτο* A. 17. *χωρις*] + *τῶν* A. 18. *ἐκ* A. *τῆς* Edd. 19. *ἀναῤῥώσει* B. Edd. *ἀνασώσει* A. 22. *ἐσχάτου* F. (XII suprascr.) habet *ἐσχάτων* A. *ὄρος*] + *οἴκου* F. Edd. (*τοῦ οἴκου* 22. al.) 23. *ἕτοιμον*] *τὸ ἕτ.* A. *τὴν κορυφὴν* F. Edd. (Co.) 24. *οὐνῶν* pro *βουνῶν* (sic) B. [ex *οὐρανῶν* (153.) corr.] *ἐπ' αὐτὸ* A. (22. al.) *πρὸς αὐτὸν* F. Edd. (XII. 153.) [*πρὸς αὐτὸ* A.V. *ἐπ' αὐτὸν* XII mg.] 25. *ἐπ' αὐτὸ* A. (26. al.) *πρὸς αὐτὸν* B. *ἐπ' αὐτὸν* F. Edd. (XII. 153.) [*πρὸς αὐτὸ* Alex. Haec desunt in Vat.]

εἰς τὸ ὄρος Κυρίου, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, καὶ
δείξουσιν ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν ταῖς τρί- b
βοις αὐτοῦ.

Σαφὴς ἐν τούτοις ὁρᾶται λοιπὸν τῆς ἐξ ἐθνῶν Ἐκκλησίας
ἡ προαγόρευσις. ἐκ μέσου δὲ ὥσπερ γεγενημένου τοῦ κατὰ
σάρκα Ἰσραὴλ, καὶ θυσιῶν πεπαυμένων τῶν κατὰ τὸν νόμον,
ἠρεμούσης δὲ καὶ ἱερωσύνης τῆς ἐξ αἵματος τοῦ Λευῒ, καὶ
αὐτοῦ δὲ λοιπὸν τοῦ διαβοήτου κατεμπρησθέντος νεὼ, καὶ
τῆς Ἱερουσαλὴμ καθῃρημένης, ἀνέδειξεν ὁ Χριστὸς τὴν ἐξ
ἐθνῶν Ἐκκλησίαν, καὶ ὡς ἐν λοίσθῳ καιρῷ, τουτέστιν ἐπὶ c
συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος τούτου· τότε γὰρ γέγονε καθ' ἡμᾶς.
ὄρος δὴ οὖν ὀνομάζει τὴν Ἐκκλησίαν, ἥτις ἐστὶν οἶκος Θεοῦ Cf. 1 Tim. iii. 15.
ζῶντος· ὑψηλὸν δὲ, ὅτι χθαμαλὸν ἐν αὐτῇ παντελῶς οὐδέν·
ἀλλ' αἴρεται μὲν ὑψοῦ τῶν περὶ Θεοῦ δογμάτων ἡ γνῶσις,
ἀνῴκισται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ βίος τῶν ἐν Χριστῷ δεδικαιωμένων
καὶ ἡγιασμένων ἐν Πνεύματι. οὐ γάρ ἐστιν ἐν αὐτοῖς τὸ
χαμαιριφὲς καὶ πεπατημένον εἰς ζωὴν, καθάπερ ἀμέλει καὶ
ἐπὶ τῶν ἐκ περιτομῆς κατίδοι τις ἄν. οἱ μὲν γὰρ ἥττηντο d
φιλοσαρκίας καὶ λημμάτων αἰσχρῶν, ἡλίσκοντο δὲ φονῶντες
ἀδίκως, πλείσταις τε ὅσαις ἑτέραις πλημμελείαις ἔνοχοι·
“ Οἱ δὲ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθά φησιν ὁ θεσπέσιος Παῦ- Gal. v. 24.
“ λος, τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς
“ ἐπιθυμίαις.” μεμισήκασι δὲ οὕτω τὸ χρῆναι πλουτεῖν, ὥστε
καὶ ἀνακεκραγότων ἐκ παῤῥησίας ἐπαΐοι τις ἂν “ Ἔχοντες 1 Tim. vi. 8, 9.
“ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα. οἱ δὲ
“ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγί-

1. Ἰακὼβ] *ἡμῶν* B. (153.) cf. infra. 2. *ἐν ταῖς τρίβοις αὐτοῦ*] *ἐν αὐτῇ* B. cf. infra et in Es. 842. a. 4. *ἐκκλησίας*] *σωτηρίας* A. 5. *δὲ*] *γὰρ* Edd. invitis A.B. Statim *τοῦ γεγ.* pro *ὥσπερ γεγ. τοῦ* A. 7. *καὶ* prius om. A. 13. *χθαμαλὸν ἐν αὐτῇ παντελῶς* A. *παντελῶς* ante *χθ.* transp. Edd. 14. *ἡ γνῶσις* A.B. *τῇ γνώσει* Edd. 17. *ζωὴν*] *ζῶον* Edd. 18. *ἥττηντο* B. *ἥττηνται* Edd. 19. *τε* pro *δὲ* A. 20. *ὅσαις*] + *καὶ* Edd. invitis A.B. 21. Χριστοῦ Ἰησοῦ inv. ordine B. *καθώς* Edd. 23. *τὸ* deest in Edd. 24. *ἐπαΐοι τις ἂν* om. A. 25. *διατροφὰς*] *δὲ τροφὰς* A. 26. *παγίδα* B. invito A. Statim *τοῦ διαβόλου* add. B.

e “ δας καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβερὰς, αἵτινες “ βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν.” ἀφεστήκασι δὲ ὧδε τοῦ φονᾶν, ὥστε καὶ τοῖς παίουσιν εἰς S Matth. v. 39. τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέφειν καὶ τὴν ἄλλην. ὅρος δ' ἂν νοοῖτο καὶ ἑτέρως ἡ Ἐκκλησία τοῖς Ἑλλήνων παραβαλλομένη δόγμασιν. οἱ μὲν γὰρ λίθοις καὶ ξύλοις καὶ αὐτῇ δὲ τῇ κτίσει χρῆναι προσκυνεῖν ἀσυνετώτατα δογματίζουσιν, ἡ δὲ καθίστησιν ἐναργῆ τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς ὄντα Θεὸν, ὃς 425 A. a τόδε τὸ σύμπαν διετεκτήνατο, καὶ πρὸς τὸ εὖ εἶναι συνέχει, καὶ ἔστι τῶν ὅλων Κύριος ὡς Θεός.

Ἐπῆρθαι γεμὴν τὸ ὄρος φησὶ τοῦ Κυρίου ἐπ' ὄρη τε καὶ βουνοὺς, εἶναί τε ἕτοιμον, τὸ οἷον ἐν περιφανείᾳ πολλῇ κεῖσθαί τε καὶ εἶναι διὰ τούτου σημαίνων. περίοπτον γὰρ τὸ ἐν ὄρει κείμενον, ἕτοιμόν τε λίαν ἰδεῖν, καὶ οὐδενί που τάχα καὶ τῶν ἀπωτάτω κειμένων ἀγνοούμενον. ὅτι δὲ καὶ μάλα προθύμως διάττειν ἔμελλον ἐπ' αὐτὸ τὰ ἔθνη, διαμεμήνυκεν b ἐναργῶς τῆς προφητείας ὁ λόγος. μεμαρτύρηκε δὲ τοῦτο, καὶ ἀτρεκὲς ὃν ἀπέφηνε καὶ αὐτὴ τῶν πραγμάτων ἡ ἔκβασις. σπεύσουσι γὰρ, φησὶν, ἐπ' αὐτὸ λαοὶ, δῆλον δὲ ὅτι τὸν τοῦ οἴκου Δεσπότην, τουτέστι Χριστόν. τί δὲ καὶ ἐροῦσι; Δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ δείξουσιν ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ καὶ πορευσόμεθα ἐν αὐτῇ. ἀκούεις ὅτι προτροπάδην ἀλλήλοις διακελεύονται, τὸ Ἀναβῶμεν λέγοντες ὀρθῶς τε καὶ νουνεχῶς· φαίην γὰρ ὅτι τῶν παρ' Ἕλλησι δογμάτων τὸ χθαμαλὸν καὶ κατερριμμέ- c νον οὐκ ἠγνοηκότες τὸ Ἀναβῶμεν λέγουσιν, ὡς ὑψοῦ λοιπὸν

1. πολλὰς] + καὶ Edd. invito A. Statim ἀνονήτους Edd. Haec καὶ βλαβερὰς accesserunt ex A. 3. που pro τοῦ A. καὶ om. B. 4. στρέφουσι A. ἄλλην A. ἑτέραν Edd. 5. ἑτέρων Aub. 6. οἱ] εἰ Aubertus. 8. Θεὸς δὲ pro ὃς τόδε A. 11. φησὶ assumptum ex B. Statim τοῦ deest in Edd. invitis A.B. 12. ὑπερηφανίᾳ pro περιφανείᾳ (sic) A. 13. σημαίνει Edd. 14. πω pro που iid. invito A. 15. ἀπωτάτω κειμένων A.B. ἀποκειμένων Edd. 16. ἐπ' αὐτῷ A. Statim τὰ ἔθνη assumptum ex A. 18. αὐτῶν pro αὐτὴ τῶν B. 19. ἐπ' αὐτὸ A. ut supra. πρὸς αὐτὸν B. ἐπ' αὐτὸν Edd. 20. τουτέστι] + τὸν Edd. invitis A.B. 21. τοῦ prius assumptum ex A. 22. ἡμῶν] Ἰακὼβ A. 23. αὐτῇ] ταῖς τρίβοις αὐτοῦ A. 25. κατερρηγμένον A.

ἀναθρώσκοντες, ὅσον ἧκεν εἰς ἐννοίας τὰς ἐπί γε τῷ φύσει καὶ ἀληθῶς ὄντι Θεῷ. γλίχονται δὲ τῆς δικαιοσύνης, καὶ δεδιψήκασι μαθεῖν τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου, καὶ δὴ καὶ ἰέναι κατεπαγγέλλονται, καὶ λίαν ἐσπουδασμένως, ἐν ταῖς τρίβοις αὐτοῦ. καὶ τίνες ἂν εἶεν οἱ τῶν τοιούτων εἰσηγηταί; ἢ δηλονότι τοῦ Σωτῆρος οἱ μαθηταὶ, οἱ τὸ θεῖον ἐγχειρισθέντες κήρυγμα, πρὸς οὓς ἔφη Χριστός "Πορευθέντες μαθητεύ- (S. Matth. xxviii. 19, 20.) "σατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ "Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκον- "τες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν." d

Ὅτι ἐκ Σιὼν ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ.
καὶ κρινεῖ ἀνὰ μέσον λαῶν πολλῶν καὶ ἐλέγξει ἔθνη ἰσχυρὰ 3
ἕως εἰς γῆν μακράν.

Αἱ μυρίαι τε καὶ ἀναρίθμητοι τῶν ἐθνῶν ἀγέλαι, αἱ βαδίζουσαι μὲν ἐπὶ τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν, γλιχόμεναί τε μαθεῖν τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου, καὶ δι' αὐτῆς ἰέναι e προθύμως ὑπισχνούμεναι, τὴν αἰτίαν ἐνθάδε φασὶ τοῦ μὴ θέλειν ἔτι μονονουχὶ τελεῖσθαι τῷ νόμῳ καὶ προστρέχειν Ἰουδαϊσμῷ. πρὸ μὲν γὰρ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας, ἔτι τῶν κατὰ τὸν νόμον ἑστώτων ἐθῶν, προσῄεσάν τινες τῶν πεπλανημένων, καὶ τοῖς τῆς εἰδωλολατρείας κακοῖς ἐῤῥῶσθαι φράζοντες, εἶτα τὴν σάρκα περιτεμνόμενοι, τοῖς τῶν Ἰουδαίων ἔθεσί τε καὶ νόμοις διαζῆν ἐσπούδαζον. ἀριθμοῦ δὲ κρείττων τῶν παρ' αὐτοῖς ἡ τοιάδε πληθύς. καὶ γοῦν ὁ Σολομῶν, ὅτε τὸν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀνορθοῦν ἐσκέπτετο a **426 A.** ναὸν, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα χιλιάδας λατόμων τε καὶ ἐργα- (Cf. 2 Par. ii. 17, 18.)

1. οἷον A. Statim ἥκει Edd. τὰς assumptum ex A. 2. ἀληθεῖ pro ἀληθῶς Edd. 3. τοῦ assumptum ex A. 6. οἱ τὸ θεῖον ἐγχειρισθέντες κήρυγμα A. οἷς τὸ θεῖον ἐγκεχείρισται πρόσταγμα Edd. 13. ἕως om. B. γῆν om. A. (Vat.) 15. ἐπὶ τὸ ὄρος τοῦ A. ἐπ' ὄρος Edd. ἐκκλησίαν A. Ἱερουσαλὴμ Edd. Statim γλιχόμενοι δὲ pro γλιχόμεναί τε A. 16. τοῦ assumptum ex A. 18. ἐθέλειν B. 19. ἡμῶν assumptum ex A. 20. τὸν om. B. ἑστώτων ἐθῶν B. ἑστώτων, ἐφ' ὧν A. ἑστώτων ἐθνῶν (sic) Edd. 22. φράσαντες A. 24. κρεῖττον A. τῶν assumptum ex A. 25. ἐσκέπτετο ἀνορθοῦν inverso ordine A. 26. λαοτόμων Edd. invitis A.B.

τῶν ἐκ τῶν προσηλύτων προεχειρίζετο· γέγραπται γὰρ οὕτως ἐν ταῖς Παραλειπομέναις. τύπος δὲ ἦν ἄρα μυστηρίου τὸ δρώμενον. ἔμελλον γὰρ ἀναδείμασθαι ναὸν τῷ Θεῷ, τὸν ἀληθῆ καὶ περίοπτον, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν, οὐκ Ἰουδαῖοι
Rom. ii. 29. δὲ μᾶλλον, ἀλλ' οἱ ἐξ ἐθνῶν, τὸν ἐν τῷ κρυπτῷ περιφέροντες Ἰουδαῖον, καὶ περιτομὴν ἔχοντες οὐχὶ τὴν ἐν σαρκὶ μᾶλλον, ἀλλὰ τὴν ἐν πνεύματι.

b Οὐκοῦν πρὸ μὲν τῆς ἐπιδημίας προσῄεσάν τινες τῶν εἰδωλολατρῶν καὶ τοῖς Ἰουδαίων διέζων νόμοις. ἐπειδὴ δὲ ἀνεδείχθη λοιπὸν τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου τὸ περίοπτον ἀληθῶς, ἐπ' αὐτὸ δὴ μᾶλλον προσίενται, χαίροντές τε καὶ λέγοντες Ὅτι ἐκ Σιὼν ἐξελεύσεται νόμος καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ. ἐοίκασι δὲ βούλεσθαι δηλοῦν, κἀκεῖνό που τάχα διακεκραγέναι σαφῶς, ὡς ἔρημος ἔσται καὶ αὐτοῦ τοῦ νόμου Σιὼν, καὶ γυμνὴ τῶν θείων λόγων Ἱερουσαλήμ. οἱονεὶ γάρ πως
Heb. ii. 2. ἐκπεφοίτηκεν αὐτῶν ὁ νόμος καὶ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος Θεοῦ. κατήργηται γὰρ ἡ σκιὰ, καὶ πέπαυται τὰ ἐν
c τύποις, ἀνῄρηνται δὲ καὶ αἱ θυσίαι, καὶ πάντα λοιπὸν τὰ διὰ Μωυσέως συμπεπέρασταί πως, ὅσον ἧκεν εἰς τὸ γράμμα φημί. ὅτι δὲ ἔμελλεν ὁ Χριστὸς κρῖναι τε καὶ διελέγξαι ἔθνη πολλὰ, μονονουχὶ προφητεύουσι καὶ προαγορεύουσι· κρῖναι τε καὶ ἐλέγξαι ὅπως τε, καὶ τίνα τρόπον, εἰπεῖν ἀναγκαῖον. ἀναπείθων γὰρ τῶν τῆς πλανήσεως ἀποσχέσθαι τρόπων, καὶ καταδεικνὺς ἐναργῶς, ὅτι σπεύδουσιν εἰς ἀπώλειαν, εἰ μὴ ἕλοιντο βιοῦν ὀρθῶς, καὶ τῶν ἀρχαίων πλημμελημάτων ἀπο-

1. ἐκ A. καὶ Edd. προεχειρίζοντο A. 2. τοῖς παραλειπομένοις B. δὲ assumptum ex A. δ' B. 3. ναὸν post περίοπτον transp. Edd. invito B. 5, 6. δὲ et καὶ om. A. 6. ἔχοντα pro ἔχοντες Edd. Statim οὐχὶ A. οὐ Edd. 10. λοιπὸν ἀνεδείχθη inverso ordine b. 11. προσίενται b. ἵενται B. ἵενται A. Edd. 13. τάχα assumptum ex A.b. 14. τοῦ om. Edd. invitis A.B.b. [suprascr. A.] 15. λόγων] + ἡ Edd. invitis A.B.b. 16. Haec ὁ νόμος καὶ accesserunt ex B.b. νόμος καὶ A. ἀγγέλων A.B.b. ἀγγέλου Edd. 17. Θεοῦ λόγος inverso ordine A. Θεοῦ om. b. 19. συμπεπέραται B. ὅσον] + δὲ A. Statim ἧκει Edd. 20. διελέγξαι A. διελέγχειν Edd. 20–22. ἔθνη πολλὰ μονονουχὶ—ἐλέγξαι] λαοὺς πολλοὺς καὶ ἔθνη ἰσχυρὰ ἕως εἰς γῆν μακράν B. 21. καὶ προαγορεύουσι om. A. retinui cum Edd. 22. ἐλέγχειν pro ἐλέγξαι Edd. 23. ἀναπείθει A. τὸν—τρόπον A. ἀποσχέσθαι A. ἀπέχεσθαι Edd.

μάττεσθαι τὰ ἐγκλήματα, κρινεῖ τε καὶ ἐλέγξει τρόπον τινὰ καὶ οὐχὶ μόνον ἔθνος ἓν, ἀλλ' ἕως εἰς γῆν μακρὰν, τουτέστι, d μέχρι τερμάτων τῆς ὑπ' οὐρανόν· πανταχῇ γὰρ ὁ σωτήριος ὑμνεῖται λόγος. "Κηρυχθήσεται γὰρ, φησὶ, τὸ εὐαγγέλιον "τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ." S. Matth. xxiv. 14.

Ἔοικε δέ τι καὶ ἕτερον ἡμῖν ἰσχνόν τε καὶ κεκρυμμένον μυστήριον ὁ προφητικὸς ὑπεμφαίνειν λόγος. ἀφηγεῖται γὰρ ὥσπερ, τίνα δὴ τρόπον οἱ ἐξ ἐθνῶν εἰσδεχθεῖεν ἂν, καὶ τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην ἀφέντες πλάνησιν βαδιοῦνται λοιπὸν ἐπὶ τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν. ἐκ γάρ τοι φησὶν e τῆς ἄνω Σιὼν, καὶ τῆς νοητῆς Ἱερουσαλὴμ ἐξελεύσεται νόμος καὶ λόγος Κυρίου. καταπεφοίτηκε γὰρ εἰς ἡμᾶς ἐξ οὐρανῶν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, ὃς καὶ γέγονεν ἡμῖν νόμος τε καὶ νομοθέτης, καὶ αὐτὸς κρινεῖ ἀνὰ μέσον λαῶν πολλῶν, καὶ ἐλέγξει ἔθνη ἰσχυρὰ ἕως εἰς γῆν μακράν. τί δ' ἂν βούλοιτο δηλοῦν τὸ κρινεῖ καὶ ἐλέγξει, κατά γε τὸ εἰς νοῦν ἧκον ἐρῶ. τετυράννευκε κατὰ πάντων ὁ σατανᾶς, καὶ ὁμοῦ ταῖς σὺν αὐτῷ δυνάμεσι a **427 A.** πονηραῖς τῆς ὑφ' ἡλίῳ κατεστρατεύετο, καὶ πᾶσιν ἐπιθεὶς τῆς πλεονεξίας τὸν ζυγὸν, ἀπεβουκόλησε Θεοῦ τὸ ἐπὶ τῆς γῆς γένος. ἀλλ' "Ἐπέφανεν ἡμῖν Θεὸς Κύριος," κατὰ τὸ Ps. cxvii. 27. γεγραμμένον, ὤφθη λοιπὸν ἐπὶ γῆς ὁ ἀγαθὸς ποιμὴν, καὶ τῆς μὲν ἐκείνου πλεονεξίας ἐξείλετο τοὺς πεπλανημένους, καταδεδίκακε δὲ τοὺς πλανήσαντας, καὶ διήλεγξε τοὺς ἠδικηκότας, τουτέστι "Τὰς ἀρχας, τὰς ἐξουσίας, τοὺς κοσμοκρά- Eph. vi. 12. "τορας τοῦ αἰῶνος τούτου, τὰ πνευμάτικα τῆς πονηρίας b "ἐν τοῖς ἐπουρανίοις." καὶ τοῦτο ἡμῖν αὐτὸς ὁ Χριστὸς καθίστησιν ἐναργὲς λέγων "Νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ αἰῶνος S. Joan. xii. 31, 32.

1. κρινεῖ] Sic correxi ex B. κρίνει Edd. Statim τε deest in A. ἐλέγξει A.B. ἐλέγχει Edd. 2. γῆν μακρὰν hoc ordine A. 3. πανταχῇ A. πανταχοῦ Edd. 6. τε assumptum ex A. 7. ὑπεμφαίνειν B. ὑφαίνειν A. ὑποφαίνειν Edd. 10. τοῦ om. A. 12. εἰς] πρὸς A. 15. ἕως assumptum ex A. 16. καὶ pro κατά γε (sic) A. 18. ὑφ' ἡλίῳ] ὑφ' ἥλιον Edd. ἐπιτιθεὶς A. 19. τῆς alt. om. A. 20. Κύριος accessit ex A. 21. Haec ἐπὶ γῆς accesserunt ex A. 22. καταδεδίκακε A.B. κατεδίκασε Edd. 24. τοὺς κοσμοκράτορας A. τοῦ κοσμοκράτορος Edd. 25. πνεύματα iid. 27. ἐναργὲς καθίστησι inverso ordine A.

“τούτου, νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται “ἔξω. κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς “ἐμαυτόν.” δεδίκακε γὰρ πολλοῖς καὶ ἀναριθμήτοις λαοῖς, δῆλον δὲ ὅτι τοῖς ἠδικημένοις, καὶ δεδικαίωκε μὲν αὐτοὺς ἐν ἐλέῳ καὶ πίστει. ἐκβέβληκε δὲ τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ τῆς καθ' ἡμῶν ἀπεσόβησεν ἀρχῆς, ἐλέγχων ὡς ἄδικον, ὡς ἀνόσιον, ὡς ἀνθρωποκτόνον, ὡς πλεονεκτήσαντα
c τὴν ὑπ' οὐρανόν. συνηλέγχοντο δὲ αὐτῷ πάντως που καὶ τὰ ἕτερα τῶν δαιμονίων ἔθνη, τὰ πάλαι δεινά τε καὶ ἰσχυρὰ, καὶ οὐ μίαν περιφοιτῶντα πόλιν, ἀλλ' ἕως εἰς γῆν μακρὰν κατεσκεδασμένα, τουτέστι, μέχρι περάτων τῆς ὑπ' οὐρανόν. διενείμαντο γὰρ ὥσπερ τὴν γῆν, καὶ οὐδεὶς ἦν ὅλως τῆς ἐκείνων δυστροπίας ἄπειρος.

Καὶ κατακόψουσι τὰς ῥομφαίας αὐτῶν εἰς ἄροτρα καὶ τὰς ζιβύνας αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ οὐκ ἔτι οὐ μὴ ἄρῃ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος
4 d ῥομφαίαν, καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι πολεμεῖν· καὶ ἀναπαύσεται ἕκαστος ὑποκάτω ἀμπέλου αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος ὑποκάτω συκῆς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν, διότι τὸ στόμα Κυρίου παντοκράτορος ἐλάλησε ταῦτα.

Πάντα γέγονεν ἐν Χριστῷ καινὰ, καὶ ἀληθεύει λέγων ὁ
2 Cor. v. 17. Παῦλος, ὅτι “ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις, καὶ τὰ ἀρχαῖα “παρῆλθε.” μετακεχώρηκε γὰρ ἐπὶ τὸ ἄμεινον, καὶ αὐτὴ τῶν πραγμάτων ἡ κατάστασις, οὐκέτι πολέμους καὶ μάχας
e ὠδίνουσα, δύσοιστον ἔχοντας καὶ παμμόχθηρον ἀληθῶς κατὰ πάντων τὴν ἔφοδον. τὸ γὰρ μεταπλάττεσθαι μὲν τὰ

2. καὶ pro κἀγὼ A. ἐκ τῆς γῆς assumpta ex B. 6. Haec ὡς ἄδικον accesserunt ex A.B. 8. συνηλέγχετο A. 9. ἔθη (sic) A. 11. περάτων] τερμάτων B. Statim γῆς add. A. 12. ἦν post ἄπειρος transp. A. 14. ζιμύνας A. 15. ἐπὶ ἔθνος assumpta ex B. [ἐπ' ἔθνος A.V. ἐπ' ἔθνος dicit esse Θ, πρὸς ἔθνος, οἱ ο' XII.] 16. ῥομφαίαν] μάχαιραν A. (22. al.) μὴ om. A. 17. ἕκαστος alt. om. A. (49.) 18. τὸ om. B. (87. al.) 19. ταῦτα om. A. 20. καινὰ ἐν Χριστῷ inverso ordine A. γράφων pro λέγων A. 23. τῶν πραγμάτων ἡ B. τῶν καιρῶν ἡ A. ἡ τῶν πραγμάτων Edd. 24. ἔχοντας B. ἔχουσα A. ἔχοντα Edd. 25. τὴν κατὰ πάντων inverso ordine A. τὰ πολέμου] τοῦ πολέμου τὰ σκεύη A.

πολέμου πρὸς ἔργα γηπόνοις, καὶ ἕκαστον δὲ ἀναπαύεσθαι, φησὶν ὁ Προφήτης, ὑποκάτω συκῆς ἰδίας καὶ μὴν καὶ ἀμπέλου, μηδένα τε εἶναι τὸν δεδιττόμενον, τί ἂν ἕτερον ἡμῖν ὑπεμφήνειεν, ἢ ὅτι βαθεῖά τις ἔσται καὶ ἄῤῥηκτος ἡ εἰρήνη, καὶ καιρὸς ἀπόλεμος; τετέλεσται δὲ ταυτὶ κατὰ τοὺς τῆς ἐπιδημίας καιρούς. καὶ γοῦν αὐτὸς ἔφασκεν ὁ Χριστός "Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν S. Joan. xiv. 27.
"ἀφίημι ὑμῖν." a 428 A.

Πότε δὲ ἢ πῶς καὶ ἡ ἐν κόσμῳ γέγονεν εἰρήνη; ἐπειδὴ γὰρ τῆς ὑπ' οὐρανὸν κατεκράτησε λοιπὸν ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ καὶ εὐκλεεστάτη βασιλεία, συνηνέχθησάν τε καὶ ὑφ' ἕνα γεγόνασι ζυγὸν τὰ ἔθνη σύμπαντα, καὶ κατέληξαν μὲν τοῦ πρὸς ἄλληλα πολέμου, ἐτράποντο δὲ πρὸς τὰ τῆς εἰρήνης ἔργα, δῆλον δὲ ὅτι πρὸς γεωπονίας, ἕκαστοί τε ἀσφαλῶς τὰς ἑαυτῶν οἰκοῦσι πόλεις. οὔπω μὲν γὰρ τῆς Ῥωμαίων χειρὸς κατακρατούσης αὐτῶν, πόλεμοί τε καὶ ἐξαναστάσεις χωρῶν τε καὶ πόλεων γεγόνασι πανταχῇ, καὶ b
προὔκειτο μὲν τοῖς ἐθέλουσιν οὓς ἂν ἕλοιντο καταδηοῦν, ἄγειν τε καὶ φέρειν τὰ ἑτέρων ὡς νενικηκόσι, καὶ ἦν ἀνάγκη τοῖς τοῦ πολέμου σκεύεσιν ἐνηρμόσθαι καλῶς τοὺς ἐν ἑκάστῃ χώρᾳ τε καὶ πόλει, καὶ μελέτην ποιεῖσθαι τὰ τακτικά, σφισί τε αὐτοῖς ἐπαμύνειν τε καὶ τέκνοις. ἐπειδὴ δὲ ἡδρύνθη λοιπὸν ἡ τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας ἰσχύς, πέπαυται τὰ τοιάδε, καὶ τοῦ πολέμου τὰ σκεύη, σκαπάναι καὶ δρέπανα καὶ μὴν καὶ ἄροτρα γεγόνασιν, καὶ εἰς ἕτερα ἅττα τὰ τοιάδε c
λοιπὸν μετεπλάττοντο.

1. μὲν pro δὲ A. Statim καταπαύεσθαι A. 2. φησὶν ὁ προφήτης] Haec retinui ex A. desunt in B. καθὼς praemittunt Edd. repugnante A. 3. τί ἂν A.B. τί δὴ Edd. 4. ὑπεμφήνειεν B. ὑποφήνειεν ἂν Edd. ἄληκτος iid. 6. τῆς deest in Edd. 7. Haec εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν accesserunt ex A. 11. ἀρχὴ καὶ desunt in B. 12. γεγόνασι ζυγὸν hoc ordine A. σύμπαντα A. πάντα Edd. 14. γεοπονίαν (sic) A. 17. χηρῶν (sic) A. ἐπράττοντο pro γεγόνασι A. Statim πανταχῇ A.B. πανταχοῦ Edd. 18. οὓς om. A. 21. φησί pro σφισί (sic) A. 22. τε alt. assumptum ex B. 23. Haec τῶν Ῥωμαίων accesserunt ex B. 24. σκαπάναι B. σκύπανα A. σκεπάναι Edd. 25. γεγόνασιν om. A. τὰ deest in B. 26. μετεπλάττετο A.

Εἰ δὲ δή τις ἕλοιτο καὶ πνευματικῶς τοῖς προκειμένοις προσβαλεῖν, συνήσει πάλιν ὅτι τὴν ἐκ τῆς ἰδίας ἡμῖν ἡμερότητος εἰρήνην βραβεύοντος Χριστοῦ, καὶ καταργοῦντος τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς πάλαι μαχομένους τοῖς ἐθέλουσιν εὐσεβεῖν, κατελήξαμεν δειμάτων, ἔξω τε γεγόναμεν ἐφόδου τε καὶ μάχης, τετραμμένοι τε πρὸς γεωργίαν τῶν πνευματικῶν, καὶ τοὺς τῆς δικαιοσύνης καρποὺς συναγείρομεν, ἀναπεπαύ-
d μεθά τε λοιπὸν ὑποκάτω συκῆς καὶ ἀμπέλου. καὶ συκῆ μὲν ἔσται γλυκύτητος σύμβολον, ἄμπελος δέ γε τῆς νοητῆς εὐφρασίας. γλυκὺς γὰρ λίαν τοῦ Σωτῆρος ὁ λόγος, καὶ
Ps. ciii. 15. κατευφραίνειν εἰδὼς καρδίαν ἀνθρώπου, κατὰ τὸ γεγραμμένον. γλυκεῖα δὲ δὴ πρὸς τούτῳ καὶ εὐφροσύνης ἐπίμεστος ἡ εἰς τὸ μέλλον ἐλπὶς, ἣν ἐν Χριστῷ πεπλουτήκαμεν.

5 Ὅτι πάντες οἱ λαοὶ πορεύσονται ἕκαστος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ἡμεῖς
e δὲ πορευσόμεθα ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ἐπέκεινα.

Οἱ σπουδὴν πεποιημένοι τὸ ἀναφοιτᾶν εἰς τὸ ὄρος Κυρίου, καὶ ἀναμανθάνειν ἐθέλοντες τὰς τρίβους αὐτοῦ, τὸ εὐήνιον ἐπαγγέλλονται, καὶ τῆς ἐν Χριστῷ πολιτείας ἀποδέχονται τὰ αὐχήματα, καὶ ὅτι τῶν εἰς εὐσέβειαν σπουδασμάτων παντὶ δὴ σθένει μεταποιήσονται, διὰ τούτων ἡμῖν εὖ μάλα κατασημαίνουσιν. ἕκαστος μὲν γάρ φησι τῶν ἐν πάσῃ χώρᾳ
429 A. a τε καὶ πόλει, ἣν ἂν αὐτὸς ἕλοιτο διαστείχοι τρίβον, διαβιῴη δὲ αὖ κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν ἢ καὶ εὖ ἔχειν ὑπειλημμένον· ἡμῖν δὲ φροντὶς ὁ Χριστὸς, καὶ τρίβον ὀρθὴν ποιησόμεθα

1. καὶ assumptum ex A. 2. τὴν assumptum ex A. 4. τὰς om. A. 5. ῥημάτων (sic) pro δειμάτων A. τε alt. assumptum ex B. 6. τεθράμμεθά A. 7. καὶ deest in B. 8. καὶ alt. om. A. 9. ἐστὶ pro ἔσται B. 10. εὐφρασίας A. εὐφροσύνης Edd. τῆς Σωτῆρος ὁ] ὁ τοῦ Πατρὸς A. 12. τούτοις pro πρὸς τούτῳ A. 15. Κυρίου] Χριστοῦ A. [Neutrum habent Alex. 106.] τὸν om. F. Edd. 18. τὰς om. A. 21. δὴ assumptum ex A.B. μεταποιοῦνται A. ἡμῖν om. A. 22. μὲν assumptum ex A. φησι om. A. 23. πόλει] γῇ A. ἂν om. A. διαστίχειν (sic) A. διαβιῶ· ἡ δὲ pro διαβιῴη δὲ (sic) A.

τὰ αὐτοῦ θεσπίσματα, συμβαδιούμεθα δὲ ὥσπερ αὐτῷ, καὶ οὐχὶ δὴ μόνον εἰς αἰῶνα τὸν ἐνεστηκότα καὶ παρερχόμενον, ἀλλ' ἐπὶ πολὺ καὶ ἐπέκεινα. καὶ ἀτρεκὴς ὁ λόγος· οἱ γὰρ νυνὶ συμπάσχοντες, συνέσονταί τε διαπαντὸς καὶ συνδοξασθήσονται καὶ συμβασιλεύσουσι. φροντίδα γεμὴν ποιοῦνται Χριστὸν οἱ τῆς εἰς αὐτὸν ἀγάπης προτιθέντες οὐδὲν, οἱ καταλήγοντες μὲν τῶν εἰκαίων τοῦ κόσμου περι- [b] σπασμῶν, ζητοῦντες δὲ μᾶλλον τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὸ ἀνδάνον αὐτῷ, καὶ τὸ διαπρέπειν ἐν ἀρεταῖς, ὁποῖός τις ἦν καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος. γράφει γοῦν ὅτι "Χριστῷ [Gal. ii. 20.] "συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγὼ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός." καὶ πάλιν "Οὐ γὰρ ἔκρινά τι εἰδέναι ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ Ἰησοῦν [1 Cor. ii. 2.] "Χριστὸν, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον."

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος, συνάξω τὴν συντετριμμένην 6
καὶ τὴν ἀπωσμένην εἰσδέξομαι, καὶ οὓς ἀπωσάμην· καὶ θή- 7 [c]
σομαι τὴν συντετριμμένην εἰς ὑπόλειμμα, καὶ τὴν ἀπωσμένην
εἰς ἔθνος ἰσχυρόν, καὶ βασιλεύσει Κύριος ἐπ' αὐτοὺς ἐν ὄρει
Σιὼν ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα.

Ὅτι τῆς ἐλπίδος ἥκιστά γε διολισθήσειεν ἂν ὁλοτρόπως ὁ Ἰσραὴλ, ὑποφαίνει λοιπόν· συνετρίβη μὲν γὰρ, γέγονε δὲ καὶ ἀπόπεμπτος, ἤγουν ἀποβέβληται διὰ πολλὴν ἄγαν ἀσέβειαν· θεομάχος τε γὰρ καὶ εἰδωλολάτρης, βδελυρός τε καὶ βέβηλος ἦν, καὶ τοῖς τῆς μιαιφονίας ἐγκλήμασιν οὐ [d] μετρίως ἐνισχημένος. ἀπεκτόνασι γὰρ τοὺς προφήτας, εἶτα τελευταῖον καὶ αὐτὸν ἐσταύρωσαν τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα

2. παρερχόμενον A. παρῳχημένον Edd. 3. ἐπὶ πολὺ A. ἔτι πολὺ Edd. καὶ alt. assumptum ex A.B. 4. συνέσονται A.B. συνελεύσονται Edd. Statim τε assumptum ex A. 6. προθέντες A. 7. οἱ καταλ. μὲν om. A. 12. εἰδέναι τι inv. ord. A. τι εἰδ. habet B. Χριστὸν Ἰησοῦν inverso ordine B. 15. ἀπωσμένην A.B.F. (Alex.) ἐξωσμένην Edd. (Vat.) 17. ἰσχυρὸν A.B. (Alex. XII.) δυνατὸν Edd. (Vat.) 18. καὶ assumptum ex A.B. (Alex. XII.) εἰς τοὺς αἰῶνας F. Edd. (Ald.) 20. ὑποφαίνει λοιπόν A. ἀποφ. πάλιν Edd. 22. τε prius assumptum ex A. βδελυρός τε] μυσαρὸς A. 24. ἐνησκημένος pro ἐνισχημένος A. 25. τελευταῖον A.B. τελευτῶντες Edd. Statim καὶ om. A.

καὶ λυτρωτὴν, πλὴν ἠλέηται διὰ τοὺς πατέρας καὶ σέσωσται τὸ κατάλειμμα, γέγονε δὲ καὶ εἰς ἔθνος μέγα. καὶ γάρ ἐστιν ἀληθὲς, ὡς ἔθνος ἂν νοοῖτο πάμμεγα, καὶ μάλα εἰκότως, ἡ τῶν ἐν Χριστῷ δεδικαιωμένων ἁγία πληθύς. ἐξαίρετα δὲ αὐτῆς, καὶ τὰ ἐφ' οἷς ἂν ἔχοι τὸ χρῆναι θαυμάζεσθαι, τὰ e εἰς νοῦν ἀγαθὰ, τὰ εἰς καρδίαν αὐχήματα, τουτέστιν, ὁ ἁγιασμὸς, ἡ εἰς Χριστὸν ἐλπὶς, τὸ ἐν πίστει γνήσιον, τὸ τεθαυμασμένον ἐν ἀρεταῖς, τὸ ἀξιάγαστον ἐν ὑπομονῇ, καὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ βασιλεύεσθαι τοῦ Χριστοῦ καὶ ὑπ' αὐτοῦ ποιμαίνεσθαι, καὶ αὐτὸν ποιεῖσθαι καθηγητήν· (S.Matth. xxiii. 10.) "Εἷς γὰρ "ἡμῶν ὁ καθηγητὴς ὁ Χριστός." εἰ δὲ δὴ καὶ ἐγερθεῖεν οἱ νεκροὶ, καὶ (1 Thess. iv. 17.) "ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν "αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυ-"ρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτως πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα." **430 A.** a ὄρος δὲ Σιὼν τὴν ἄνω φησὶ Ἱερουσαλὴμ, τὴν τῶν πρωτοτόκων μητέρα, ἐν ᾗ καὶ αὐτῷ συνεσόμεθα τῷ Χριστῷ.

8 Καὶ σὺ πύργος ποιμνίου αὐχμώδης, θύγατερ Σιὼν, ἐπὶ σὲ ἥξει καὶ εἰσελεύσεται ἡ ἀρχὴ ἡ πρώτη, βασιλεία Βαβυλῶνος τῇ θυγατρὶ Ἱερουσαλήμ.

Ἐξαγγέλλεται μὲν τὰ ἐξ ἡμερότητος τοῖς πεπονηκόσιν, (Supra vv. 6, 7.) ἔφη δὲ ὅτι κατὰ καιροὺς εἰσδέξεται τὴν συντετριμμένην, b θήσει τε αὐτὴν καὶ εἰς ἔθνος μέγα. πλὴν αἰτιᾶται τῷ μεταξὺ, καὶ ὅτι τεταλαιπώρηκεν ὅλως, συνετρίβη τε καὶ ἀποβέβληται, κατονειδίζει χρησίμως. ὡς γὰρ ὁ μακάριος (2 Cor. vii. 10.) ἔφη Παῦλος "Ἡ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν

1. ἠλέηται A. Edd. ἠλέηνται B. 2. δὲ A.B. τε Edd. 5. ἔχοιτο pro ἔχοι τὸ A. 7. Χριστὸν] Θεὸν A. 9. Haec καὶ ὑπ' αὐτοῦ ποιμαίνεσθαι accesserunt ex A. 11. ὁ prius assumptum ex A. 14. σὺν] ἐν A. (ut Cod. Vat.) cf. supra 346 c. 15. Σιὼν om. A. Statim φησὶ τὴν ἄνω inverso ordine A. 17. ποιμνίου] Κυρίου (sic) A. αὐχμώδης A. cf. infra et 443 c. αὐχμώδους F. Edd. (XII. 23, 153.) θύγατερ A.B. (XII.) θυγάτηρ Edd. (A.V.) 18. ἡ prius om. Edd. (Co.) βασιλεία] + ἐκ Edd. invitis A.B. (86, 153, 240.) cf. infra 443 c. βασιλεία βυλῶνος (sic) B. 20. ἐπαγγέλλεται A. 22. θήσει τε] θήσεται δὲ A. τὰ pro τῷ A. 25. ἔφη] γράφει A.

“ἀμεταμέλητον κατεργάζεται.” πλήττει δὴ οὖν ἐξ ἀγάπης, καὶ ὅτι μετὸν οὐδενὸς τῶν λελυπηκότων εἰς πεῖραν ἐλθεῖν ἐθελουσίοις εἰς τοῦτο καθικνεῖτο ῥοπαῖς. ποιμνίου δὲ πυργὸν αὐχμώδη τὴν Σιὼν, ἤγουν καὶ αὐτὴν ὀνομάζει τὴν Ἱερουσαλὴμ, οἱονεί πως ἐν ἤθει λέγων, μονονουχὶ δὲ καὶ ἐπι- c στυγνάζων αὐτῇ. ὦ Σιὼν ἤγουν Ἱερουσαλὴμ ἀθλία θύγατερ, ὦ τῶν ἐμῶν προβάτων ἄθλιον καὶ ἀφεγγὲς ἐνδιαίτημα, προκείσῃ δὴ πάντως καὶ οὐκ ἐθέλουσα τοῖς ἐχθροῖς. ἥξει γὰρ ἥξει, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἐπὶ σὲ τῶν ἐπὶ γῆς βασιλειῶν ἡ προὔχουσα καὶ εὐσθενεστέρα, τουτέστιν, ἡ Βαβυλωνίων. πύργον δὲ αὐχμώδη καὶ σκοτεινὸν ἐνδιαίτημα τὴν Σιὼν ἀποκαλεῖ, ἤτοι τὴν Ἱερουσαλὴμ, διὰ τὸ πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ οἷον ἐν σκότῳ περιπατεῖν, ἀπὸ τοῦ μὴ βούλεσθαι λύχνον ὥσπερ τινὰ ποιεῖσθαι καὶ φῶς τὸν τοῦ Θεοῦ νόμον, καὶ d τὸν παρ' αὐτοῦ φωτισμὸν εἰσδέχεσθαι κατὰ νοῦν. ἦν γὰρ οὕτω, καὶ οὐχ ἑτέρως, καὶ ἀπλανῆ δύνασθαι διάττειν ὁδὸν, καὶ βόθρων ἀποφοιτᾶν, καὶ διαπηδᾶν ἁμαρτίαν, καὶ τοῖς μεταξὺ προσπίπτουσι μὴ περιπταίειν κακοῖς.

Ψάλλωμεν δὴ οὖν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ λέγοντες πρὸς Θεόν “Φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου, μήποτε ὑπνώσω εἰς θάνατον, μήποτε εἴπῃ ὁ ἐχθρός μου Ἴσχυσα πρὸς αὐτόν.” Ps. xii. 4, 5. φωτὶ γὰρ θείῳ κατηυγασμένοι, καὶ τῆς ἄνωθεν καὶ παρὰ e Θεοῦ σοφίας λαβόντες εἰς νοῦν τὸ σέλας, ἀνάλωτοι μὲν ἐσόμεθα τοῖς ἐχθροῖς, διεκδύνοντες δὲ τὰ ἐκ θείας ὀργῆς, ἐν καλῷ ἐσόμεθα τῆς ἄνωθεν εὐθυμίας, καὶ ἐν Χριστῷ δὴ πάντως εὐημερήσομεν.

1. κατεργάζεται A.B. ἐργάζεται Edd. δὴ οὖν] δὲ οὐδὲν (sic sed addas ἧττον) A. 2. ὅτι] + οὐ Edd. repugnantibus A.B. Statim τῶν μετ' pro μετὸν (sic) A. 3. καθικνεῖτο B. καθικνεῖται A. καθικεῖτο (sic) Edd. 4. αὐχμώδη] αὐχμώδους iid. invitis A.B. καὶ om. A. 5. μόνον δὲ οὐχὶ pro μονονουχὶ δὲ A. 6. θύγατερ B. θυγάτηρ Edd. Statim ὦ om. A. 7. αὐλίων pro ἄθλιον A. 8. προσθεῖσα ἤδη pro προκείσῃ δὴ A. 9. σὲ] σοὶ Edd. βασιλέων A. 12. αὐτῇ] αὐταῖς A. invito b. 13. μὴ om. A. habet b. 17. βόθρον Edd. 18. προσπίπτουσι B. παρεμπίπτουσι A. περιπίπτουσι Edd. περιπταίειν] περιπεσεῖν A. 19–26. Ψάλλωμεν—εὐημερήσομεν] Haec om. B. 19. πρὸς] + τὸν Edd. 21. μου assumptum ex A. 22. γὰρ] + τῷ Edd. invito A. Statim καταυγασμένοι iid. καὶ alt. assumptum ex A. 24. δὲ post καλῷ transp. Edd. 25. κεισόμεθα pro ἐσόμεθα A.

9 Καὶ νῦν ἵνα τί ἔγνως κακά; μὴ βασιλεὺς οὐκ ἦν σοι; ἢ ἡ βουλή
σου ἀπώλετο, ὅτι κατεκράτησάν σου ὠδῖνες ὡς τικτούσης;
10 ὤδινε καὶ ἀνδρίζου καὶ ἔγγιζε θύγατερ Σιὼν ὡς τίκτουσα,
431 A. a διότι νῦν ἐξελεύσῃ ἐκ πόλεως, καὶ κατασκηνώσεις ἐν πεδίῳ,
καὶ ἥξεις ἕως Βαβυλῶνος· ἐκεῖθεν ῥύσεταί σε, καὶ ἐκεῖθεν
λυτρώσεταί σε Κύριος ὁ Θεός σου ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου.

Ἀφίξεται μὲν οὖν ἐπὶ σὲ, φησὶν, ἡ ἀρχὴ ἡ πρώτη. πλὴν τίς ἄρα ἐστὶν ἡ πρόφασις, δι' ἣν τοῖς οὕτω δεινοῖς περιθραύῃ κακοῖς; τὸ γὰρ γνῶναι κακὰ, τὸ περιπεσεῖν ἐστιν ἐν τοῖς κακοῖς, ἤγουν τοῖς κακοῦν εἰωθόσι, φημὶ δὴ ταῖς τοῦ b *πολέμου συμφοραῖς. μὴ ἄρα σοι βασιλεὺς οὐκ ἦν; ἢ οὐ μεμελέτηκας βουλεύεσθαι σοφὰ, καὶ ἀρίστας ἐπὶ σεαυτῇ ποιεῖσθαι τὰς σκέψεις; ὑποπλήττει δὲ πάλιν εὐφυῶς, καὶ κατονειδίζει πλαγίως ὡς καὶ ἀσύνετον κομιδῇ καὶ Θεῷ προσκρούειν οὐ παραιτουμένην. καὶ τίς ὁ τρόπος, βραχυλογήσας ἐρῶ.*

Βεβασίλευκε μὲν τῶν ἐξ Ἰσραὴλ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἐν ἀρχαῖς, μεσιτεύοντος τοῦ πανσόφου Μωυσέως, εἶτα μετ' ἐκεῖνον Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ παραληφθέντος εἰς στρατηγίαν· εἶτα διὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἀναδεδειγμένων κριτῶν, καὶ μετ' ἐκείνους διὰ τοῦ μακαρίου Σαμουήλ. ἐχόντων δὲ ὧδε τῶν c *πραγμάτων αὐτοῖς, καὶ ἐν τάξει τῇ παναρίστῃ κειμένων, πικρὰ καθ' ἑαυτῶν οἱ δείλαιοι πεφρονήκασιν. ἀποσειόμενοι δὲ ὥσπερ τῆς ὑπὸ Θεῷ βασιλείας τὸν ζυγὸν, προσήεσαν λέγοντες τῷ μακαρίῳ Σαμουήλ* (1 Reg. viii. 5–7.) *"Ἰδοὺ σὺ γεγήρακας,*

1. *ἦν*] + *ἐν* F. Edd. (42, 86, 153, 240.) invito A. *ἢ* om. A. (106, 130, 311.) *ἡ* deest in Edd. 2. *ἀπώλετο*] + *ἀπὸ σοῦ* F. 3. *ὤδινε* om. A. *θύγατερ* A.B. (Alex. XII.) *θυγάτηρ* Edd. (Vat.) 7. *ἡ* prius assumptum ex B. 9. Haec *τὸ γὰρ γνῶναι κ. τὸ περιπεσεῖν* [*πεσεῖν* B.] *ἐστιν ἐν τοῖς* [*ἐν τοῖς* om. A.] *κακοῖς* accesserunt ex A.B. 11. *σοι* om. A. 12. *βούλεσθαι* A. Statim *σοφὰς* A. *ἐπὶ σεαυτῇ* A. *ἐπὶ σαυτῷ* B. *σὺν σαυτῇ* Edd. 13. *τὰς* om. B. 14. *ὡς* om. A. 15. *παραιτούμενον* B. 17. *μὲν*] + *γὰρ* Edd. invitis A.B. 18. *ἀρχαῖς* A. *ἀρχῇ* Edd. 20. *ἐπ'* pro *μετ'* A. 21. *ὧδε*] *εὖ* Cat. in 4 libb. Reg. 22. *παναρίστῳ* A. 24. *ὥσπερ* assumptum ex A. Cat. *Θεοῦ* Edd. invitis omnibus.

“ καὶ οἱ υἱοί σου οὐ πορεύονται ἐν τῇ ὁδῷ σου, καὶ νῦν “ κατάστησον ἐφ᾿ ἡμᾶς βασιλέα δικάζειν ἡμᾶς καθὰ καὶ “ τὰ λοιπὰ ἔθνη· καὶ ἦν, φησὶ, πονηρὸν τὸ ῥῆμα ἐν ὀφθαλ- “ μοῖς Σαμουὴλ, ὡς εἶπαν Δὸς ἡμῖν βασιλέα δικάζειν “ ἡμᾶς· καὶ προσηύξατο Σαμουὴλ πρὸς Κύριον· καὶ εἶπε d “ Κύριος πρὸς Σαμουήλ Ἄκουε τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ καθὰ “ ἂν λαλήσωσι πρὸς σὲ, ὅτι οὐ σὲ ἐξουθενήκασιν, ἀλλ᾿ ἢ “ ἐμὲ ἐξουθενήκασι τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐπ᾿ αὐτούς.” εἶτα τοῦ μακαρίου Σαμουὴλ τὰ δικαιώματα τῆς βασιλείας καταγγέλλοντος αὐτοῖς, καὶ πολλοῖς ἄγαν καταπτοοῦντος δείμασιν, ἀφιστάντος δὲ καὶ μάλα γοργῶς τῶν οὕτω σαθρῶν καὶ ἀνοσίων σκεμμάτων, οὐδὲν ἧττον ἐπεφύοντο λέγοντες “ Οὐχὶ Ib. 19, 20. “ ἀλλ᾿ ἢ βασιλεὺς ἔσται ἐφ᾿ ἡμᾶς, καὶ ἐσόμεθα καὶ ἡμεῖς e “ καθὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη, καὶ δικάσει ἡμᾶς βασιλεὺς ἡμῶν, “ καὶ ἐξελεύσεται πρὸ προσώπου ἡμῶν, καὶ πολεμήσει τὸν “ πόλεμον ἡμῶν.” οὐκοῦν εἰς ἀνάμνησιν αὐτοὺς ἀναφέρει τῶν ἀρχαίων ἐκείνων καὶ ἐπισφαλῶν βουλευμάτων, καὶ οἷον κατειρωνεύεται τὸ συμβὰν καί φησι Πῶς ἔγνως κακά; μὴ οὐκ ἦν σοι βασιλεύς; ἢ ἡ βουλή σου ἀπώλετο; οὐ βασιλέα, φησὶν, ᾐτήσω λέγων, προπορεύσεται “ προ προσώπου “ ἡμῶν, καὶ τὸν πόλεμον ἡμῶν πολεμήσει.” μὴ ἄρα καλῶς ἐβουλεύσω ποτέ; ἰδοὺ τῶν πραγμάτων τὸ πέρας τὴν σὴν a **432 A.** ἔδειξε βουλὴν, ὡς ἀρίστη τε εἴη καὶ ἀναγκαία. ἀπόβλητον ἐποιήσω τῆς ὑπὸ Θεῷ βασιλείας τὸν ζυγόν. ἰδοὺ κατεκράτησάν σου ὠδῖνες ὡς τικτούσης. ὤδινε οὖν καὶ ἀνδρίζου θύγατερ Σιών. ἐν ἤθει πάλιν ὁ λόγος· ὦ γὰρ χρηστὴ θύγατερ,

1. ἐν assumptum ex A. deest in B. 2. καθὼς Edd. invitis A.B. 4. εἶπαν A. εἶπον B. (93, 108.) εἶπε Edd. 5. Σαμουὴλ om. A. 6. καθὼς Edd. 7. λαλήσῃ A. ἀλλ᾿ ἢ ἐμὲ ἐξουθ. desunt in A. Statim τῷ Edd. invito A. 8. ἐπ᾿ αὐτούς A. (Alex.) ἐπ᾿ αὐτοῖς B. (245, 247.) ἐπ᾿ αὐτῶν Edd. (Vat.) 9. τὰ δικαιώματα A. Cat. τὸ δικαίωμα Edd. Statim τοῦ βασιλέως pro τῆς βασιλείας Cat. 11. ἀφίσταντο (sic) A. Statim δὲ A. Cat. τε Edd. ἀνοήτων pro ἀνοσίων A. invito Cat. 12. οὐχὶ] + ὅτι B. (55, 121, 144.) 14. καθὼς Edd. βασιλεὺς ἡμῶν om. A. 21. πολεμήσει τὸν πόλ. ἡμῶν inverso ordine A. 22. ποτέ A. τότε Edd. 23. ἀρίστη τε] ἀρεστή τε A. 25. ἕως pro ὡς A. ἴσχυε pro ὤδινε A.

φησὶ, τληπαθὴς ἔσο πρὸς τὰς ὠδῖνας, διακαρτέρει πρὸς τὰς λύπας, ἔγγιζε τῷ τίκτειν, τουτέστιν, οὐκ ἔσῃ μακρὰν τῶν b προσδοκωμένων· ἀλλ' οἷον ἐπίτεξ ἤδη γυνὴ κατολολύξεις ἐκ πόνων, ἀφεῖσα δὲ πόλεις τὰς εὐπυργοτάτας κατασκηνώσεις ἐν πεδίῳ, καταυλισθήσῃ, φησὶν, ἐν ἐρήμοις· ἀφίξῃ δὲ καὶ εἰς Βαβυλῶνα αὐτήν· πλὴν ἀπαράκλητον οὐκ ἐᾷ παντελῶς· προστέθεικε γὰρ εὐθὺς ὅτι καὶ διαφεύξεται καὶ ἀνακομισθήσεται πάλιν κατοικτείροντος Θεοῦ.

Κάλλιστον οὖν ἄρα τὸ ὑπὸ Θεῷ μένειν καὶ βασιλεύεσθαι καὶ αὐτὸν ποιεῖσθαι δύναμιν, ὑπερασπιστήν τε καὶ ἀρωγὸν, c αὐτῷ καθυφεῖναι μόνῳ τῆς ψυχῆς τὸν αὐχένα, τοῖς αὐτοῦ θελήμασι βιοῦν, καὶ λόγου παντὸς ἀξιοῦν τὸ αὐτῷ δοκοῦν. ἢ εἰ μὴ τοῦτο δρῴημεν, πάντη τε καὶ πάντως ὑπὸ νοητοὺς ἐσόμεθα Βαβυλωνίους, ἀντιτεταγμένους δὴ λέγω καὶ ἀκαθάρτους δυνάμεις, καὶ ὑπὸ τὴν πρώτην ἀρχὴν, τουτέστι τὸν σατανᾶν, πόλεως δὲ ὥσπερ τῆς ἁγίας ἐξεῤῥιμμένοι "ἧς ἐστι "τεχνίτης καὶ δημιουργος ὁ Θεὸς," τὴν Βαβυλωνίων οἰκήσομεν. ἐν συγχύσει γὰρ καὶ θορύβοις ἐσόμεθα, ἱκανοῖς τοῦ παρόντος βίου περισπασμοῖς. σύγχυσις γὰρ ἡ Βαβυλὼν d ἑρμηνεύεται.

Heb. xi. 10.

11 Καὶ νῦν ἐπισυνήχθη ἐπὶ σὲ ἔθνη πολλὰ οἱ λέγοντες Ἐπιχαρούμεθα,
12 καὶ ἐπόψονται ἐπὶ Σιὼν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. καὶ αὐτοὶ οὐκ
ἔγνωσαν τὸν λογισμὸν Κυρίου, καὶ οὐ συνῆκαν τὴν βουλὴν

1. τὰς alt. om. A. 3. ἐπιτέξῃ δὴ pro ἐπίτεξ ἤδη A. καταλολύζεις (sic) B. 4. ἀφεῖσα] ἀφιεῖσα Edd. 5. φησιν om. B. ἐρήμῳ A. 6. παντελῶς οὐκ ἐᾷ inverso ordine A. 7. εὐθὺς assumptum ex A. καὶ prius om. A. ἀναφεύξεται καὶ διακομισθ. Edd. invitis A.B. Statim πάλιν A. παρὰ Edd. Neutrum habet B. 8. κατοικτ. Θεοῦ hoc ordine A. 10. ὑπερασπιστήν τε] προασπιστὴν A. 12. ἀξιοῦν τὸ αὐτῷ δοκοῦν desunt in A. 13. νοητοῖς ἐσ. Βαβυλωνίοις, ἀντιτεταγμένας A. Statim δὴ assumptum ex A. 18. ἐν om. A. ἱκανοῖς A. τοῖς οἰκείοις B. τοῖς εἰκαίοις Edd. 19. γὰρ assumptum ex A. 21. ἐπισυνήχθη A.B. (Alex.) ἐπισυνήχθησαν Edd. (Vat.) οἱ assumptum ex A.B. (Alex. XII.) 22. καὶ αὐτοὶ A.B. (Alex. XII.) αὐτοὶ δὲ Edd. (Vat.) 23. τοὺς λογισμοὺς F. (Co.)

αὐτοῦ, ὅτι συνήγαγεν αὐτοὺς ὡς δράγματα ἅλωνος. ἀνάστα 13
καὶ ἀλόα αὐτούς, θύγατερ Σιών, ὅτι τὰ κέρατά σου θήσομαι
σιδηρᾶ, καὶ τὰς ὁπλάς σου θήσομαι χαλκᾶς· καὶ λεπτυνεῖς
λαοὺς πολλούς, καὶ ἀναθήσεις τῷ Κυρίῳ τὸ πλῆθος αὐτῶν, e
καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν τῷ Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς.

Πλειστάκις ἤδη προείπομεν, ὅτι τὴν βασιλείαν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις διέποντος Ἐζεκίου, κατεδῄωσε μὲν τὴν Σαμάρειαν ὁ Σεναχηρείμ, πολλὰς δὲ αὐτῇ καὶ τῆς Ἰουδαίας συνεξῄρηκε πόλεις. εἶτα πέπομφεν ἐκ Λάχις τὸν Ῥαψάκην, ὃς οὐ μετρίως τῆς θείας κατεφλυάρησε δόξης, ὅτε καὶ ἀπολώλασιν ἐν μιᾷ νυκτὶ τῶν Ἀσσυρίων ἑκατὸν ὀγδοήκοντα a **433 A.** *πέντε χιλιάδες ἀγγέλου χειρί. ταυτησὶ τῆς ἱστορίας διαμέμνηται πάλιν.* Es. xxxvii. 36. *συνήχθησαν γὰρ ἔθνη πολλὰ κατὰ σοῦ φησι, μονονουχὶ καὶ ἀθύροντα καὶ ὅσον οὐδέπω κεισομένης κατορχησόμενα. πλὴν οὐκ ἔγνωσαν ἃ βεβούλευται Θεός. συνεκομίσθησαν γὰρ ὡς εἰς ἅλω, καὶ δράγματος δίκην τοῖς σοῖς ὑποκείσονται ποσίν. ἀνάστα δὴ οὖν καὶ ἀλόα αὐτούς, κέρατα γὰρ ἕξεις σιδηρᾶ καὶ ὁπλὰς χαλκᾶς, τουτέστι, δυσκαταγώνιστος ἔσῃ καὶ ἄμαχος τοῖς ἐχθροῖς, μόνον δὲ* b *οὐχὶ καὶ καταπατήσεις τοὺς ἀνθεστηκότας. ἐπειδὴ γὰρ ἅλω τε καὶ δράγματος πεποίηται μνήμην, τετήρηκε τῇ μεταφορᾷ τὸν πρέποντα τρόπον, καὶ ὡς ἐπὶ μόσχου φησὶ κέρατα καὶ ὁπλάς. ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἀνθρωπείᾳ χειρὶ δεδαπάνηνται καὶ πεπτώκασιν, ἀλλ' ἔργον ἦσαν κείμενοι τῆς θείας ὀργῆς, μὴ σαυτῇ φησιν ἀνάψῃς τὰ ἐπί γε τούτοις αὐχήματα, ἀνατίθει*

1. *δράγματα* A. *δράγμα* F. Edd. (130, 153, 311.) *ἀνάστα* A.B. (Alex. XII. sed corr.) *ἀνάστηθι* Edd. (Vat.) 2. *ἀλῶα* A. (86, 147, 311.) *θύγατερ* A.B.F. (Alex. XII.) *θυγάτηρ* Edd. 4. *πολλοὺς*] + *καὶ κατάξεις ἐν αὐτοῖς ἔθνη* B. (cf. 240.) 6. *πᾶσι* pro *ὅτι* A. 9. *συνεξῄρηκε* A. b. *συνῄρηκε* Edd. Statim *πόλεις* om. A. habet b. *πέπομφεν* A. b. *μεταπέπ.* Edd. 11. *τῶν Ἀσσυρίων* assumpta ex A.B. desunt in b. 12. *ἀγγέλου* A. b. *ἀγγελικῇ* Edd. *ταύτης* A. b. 13. *κατὰ σοῦ φησιν ἔθνη πολλὰ* inverso ordine b. 16. *ὡς εἰς* b. *εἰς* A. *ὡσεὶ* B. *ὡσεὶ εἰς* Edd. Statim *ἅλω* (*ἀλῶ*) A. *ἅλωνα* b. *ἅλως* Edd. 17. *δὴ* om. A. *δεῖ* pro *δὴ* (sic) b. *ἀλῶα* A. 19. *μονονουχὶ δὲ* Edd. 23. *ἐπειδὴ δὲ* A. *ἐπεὶ δὲ* B. *ἐπεὶ* Edd. Haec *καὶ πεπτώκασιν* accesserunt ex A. 24. *ἦσαν*] + *οἱ* Edd. invitis A.B. 25. *σαυτῇ* A. *σαυτῷ* Edd. *γε* accessit ex A.

δὲ μᾶλλον τῷ Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς τό τε πλῆθος αὐτὸ, καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν ἀπολωλότων.

c Ἀλλ' οὑτοσὶ μὲν τῆς ἱστορίας ὁ νοῦς, θορυβήσει δὲ ἴσως τῶν ἐντευξομένων τινὰς τὸ οὕτως ἀγχίστροφον τῶν προφητικῶν κηρυγμάτων. ἄρτι μὲν γὰρ ἠκούομεν λέγοντος (Supra ver. 8.) Ἐπὶ σὲ ἥξει καὶ εἰσελεύσεται ἡ ἀρχὴ ἡ πρώτη ἡ βασιλεία Βαβυλωνίων, καὶ ὁ τῆς αἰχμαλωσίας ἡμῖν ἐγράφετο τρόπος· εἶτα σεσωσμένην ὁρῶμεν εὐθὺς, καὶ καταπατοῦσαν τοὺς ἐχθρούς. δεῖ δὴ οὖν ἄρα τῆς τῶν χρόνων εὐδιακρίτου διαστολῆς· ἔσται γὰρ οὕτως ἀσύγχυτος καὶ σαφὴς τῶν λεγομένων ἡ θεωρία. Ἐζεκίου μὲν γὰρ βασιλεύοντος, d ἀνέβη Σεναχηρεὶμ κατὰ τῶν Ἱεροσολύμων, εἶτα μετὰ τὸν Ἐζεκίου θάνατον τέσσαρες γεγόνασιν ἕτεροι βασιλεῖς, καὶ πέμπτος Ἰεχονίας. τότε καὶ πᾶσαν εἷλε τὴν Ἰουδαίαν καὶ αὐτὰ δὲ τὰ Ἱεροσόλυμα Ναβουχοδονόσορ, καὶ ἀπεκόμισεν εἰς αἰχμαλωσίαν πάντα Ἰσραήλ. γράφει δὲ σαφῶς τὴν ἐπὶ τούτοις ἡμῖν ἱστορίαν ὁ μακάριος προφήτης Ἱερεμίας.

Κεφ. ε'. Νῦν ἐμφραχθήσεται θυγάτηρ Ἐφραῒμ ἐμφραγμῷ, συνοχὴν ἔταξεν e ἐφ' ὑμᾶς, ἐν ῥάβδῳ πατάξουσιν ἐπὶ σιαγόνας τὰς φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ.

Ἐπισυναχθήσονται μὲν γὰρ ἐπὶ Σιὼν λαοὶ πολλοὶ καὶ ἔθνη πολλὰ, εἶτα κατορχήσεσθαι καὶ καταμειδιάσειν αὐτῆς προσδοκήσαντα, ἡλόηνταί τε καὶ συνετρίβησαν, Θεοῦ τοῖς ποσὶ τῶν νικησάντων παραῤῥιπτοῦντος αὐτοὺς ὡς ἐν εἴδει

1. *αὐτῶν* pro *αὐτὸ* A. 3. *οὗτος* A. *ἴσως* om. B. 6. *ἡ* ult. assumptum ex B. 7. *Βαβυλῶνος* A. *ἡμῶν* Edd. 8. *τοὺς* om. A. 12. *τὸν* assumptum ex A.B. 13. *ἕτεροι* accessit ex A. 15. Haec *δὲ τὰ* accesserunt ex A.B. 16. *σαφῶς* A. *σοφῶς* Edd. 18. *Νῦν*] *Καὶ νῦν* B. (97, 228, 310.) *ἐν φραγμῷ* F. (cf. Alex.) 19. *ὑμᾶς* A.B. (Alex.) *ἡμᾶς* Edd. (Vat.) *σιαγόνας* A.B. (Alex.) *σιαγόνα* Edd. (Vat.) sed cf. infra. Statim *αὐτῶν* pro *τὰς φ. τοῦ Ἰσραήλ* B. (153.) *φυλὰς*] *πύλας* A. (68.) 21. *Ἐπισυναχθήσονται*] *λέγω τῶν Ἰσραηλιτῶν. συνήχθησαν* B. Statim *μὲν γὰρ* om. A. Haec *λαοὶ πολλοὶ καὶ* accesserunt ex A. 22. *κατορχηθήσεσθαι* A. 23. *προσδόξαντα* A. Statim *ἠλέηνταί* (sic) A. 24. *νενικηκότων* A.

δράγματος. ἥλω δὲ καὶ ἀπόλωλεν ἡ Σαμαρειτῶν, καὶ
δεδαπάνηται τῷ πολέμῳ, καὶ περὶ αὐτῆς φησὶν, ὡς ἐμφρα- a 434 A.
χθήσεταί τε καὶ ἐνσχεθήσεται καθορίζοντος δηλονότι Θεοῦ
τὸ ἐν συνοχῇ γενέσθαι καὶ χρῆναι παθεῖν αὐτήν. θυγατέρα
δὲ τοῦ Ἐφραΐμ ὀνομάζει τὴν Σαμάρειαν, ἤγουν τὴν ἐν τῇ
Σαμαρείᾳ πληθύν. ἔοικε γάρ πως ἐν τάξει κεῖσθαι πατρὸς
τοῖς ὑπεζευγμένοις ὁ βασιλείαν πεπιστευμένος. βεβασιλεύ-
κασι δὲ τῆς Σαμαρείας οἱ ἐξ Ἐφραΐμ. ἔσται δὴ οὖν ἔσται
φησὶν οἷον περίσχετος καὶ διεζωσμένη τοῖς τῶν πολεμίων
δήμοις ἡ Σαμαρειτῶν, οἳ μονονουχὶ καὶ πατάξουσιν εἰς σια- b
γόνα αὐτὴν, οὐ χερσὶ ῥαπίζοντες ἐχομέναις φειδοῦς, ἀλλὰ
καὶ ῥάβδοις συντρίβοντες καὶ καταικιζόμενοι σφοδρῶς.
σημαίνει δὲ διὰ τούτων πρὸς ταῖς ἀτιμίαις καὶ δύσοιστον
ὄντα τῆς αἰχμαλωσίας τὸν πόνον. ἀτιμίας μὲν γὰρ σημεῖόν
ἐστιν οὐκ ἀμφίλογον τὰ εἰς σιαγόνα ῥαπίσματα. εἰ δὲ δὴ
νοοῖτο καὶ διὰ ῥάβδου γενέσθαι, φορέσει πάντως τὸ μοχθηρὸν,
καὶ τὸ οἷον οἰκέτῃ πρέπον. ἄτιμος οὖν ἔσται φησὶ καὶ ἐν
αἰκίαις καὶ πόνοις ἡ ὑπὸ τῶν ἐκ φυλῆς Ἐφραΐμ βασιλευο-
μένη Σαμάρεια. c

Ἀλλ' ἥ γε τοῦ παίοντος ἀργήσει χεὶρ, ἄγευστοι δὲ μενοῦμεν αἰκίας, εἰ παντὶ δὴ σθένει παραιτοίμεθα τὸ καταθήγειν ἐφ' ἑαυτοῖς εἰς ὀργὰς τὸν τῶν ὅλων Κύριον διά τοι τοῦ δρᾶν ἃ μὴ θέμις καὶ ποιεῖσθαι περισπούδαστον τὸ ἀπηχθημένον αὐτῷ. τιμῶντες δὲ μᾶλλον ταῖς ἐπιεικείαις ἐσόμεθα τῆς εὐημερίας ἐν καλῷ, λαμπρόν τε καὶ ἀξιόληπτον ἀληθῶς διαζήσομεν βίον.

3. τε assumptum ex A.B. ἐνεχθήσεται pro ἐνσχεθ. A. 5. τοῦ om. A. τῇ assumptum ex A. 7. ὑπεζευγμένοις] ὑποκειμένοις Edd. βεβασιλεύκασι δὲ τῆς Σ. οἱ] βεβασίλευκε δὲ τῆς Σ. ὁ iid. 8. ἔσται alt. et οἷον accesserunt ex A. 10. σιαγόνα A. σιαγόνας Edd. 11. ἐχομέναις] ἑπομένης B. 12. καὶ prius assumptum ex B. 13. τούτων B. τούτου Edd. 14. σημεῖόν ἐστιν hoc ordine A.B. 15. ἀμφίβολον Edd. σιαγόνας Edd. invitis A.B. 17. οἷον A. οἰκεῖον Edd. Neutrum habet B. ἔστω Edd. 18. τῶν ἐκ B. τῆς iid. 20. εἴ γε pro ἥ γε A. τοῦ et δὲ om. A. 21. παραιτούμεθα A. 24–26. τιμῶντες—βίον desunt in B. 24. τῆς εὐημερίας] ταῖς εὐημερίαις Edd. 25. δὲ pro τε A.

d 2 Καὶ σὺ Βηθλεὲμ οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ, ὀλιγοστὸς εἶ τοῦ εἶναι ἐν
χιλιάσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ μοι ἐξελεύσεται ἡγούμενος τοῦ εἶναι
εἰς ἄρχοντα ἐν τῷ Ἰσραήλ, καὶ αἱ ἔξοδοι αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς
ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος.

*Τὴν εἰς τὸ ἐν ἀρχαῖς ἀναφοίτησιν τῶν καθ' ἡμᾶς
πραγμάτων ὁ προφητικὸς ἡμῖν ἐν τούτοις εὐαγγελίζεται
λόγος. διαμέμνηται δὲ καὶ μάλα σαφῶς τῆς ἀνακεφα-
λαιώσεως τῆς ἐν Χριστῷ γεγενῆσθαι λεγομένης. καινὴ*
2 Cor. v. 17. *γὰρ κτίσις τὰ ἐν αὐτῷ, καθὰ γέγραπται, καὶ "Τὰ μὲν*
e *"ἀρχαῖα παρῆλθε, γέγονε δὲ δι' αὐτοῦ καινὰ" μεταστοι-
χειοῦντος τὰ ἀνθρώπινα καὶ ἀνακαινίζοντος εἰς τὸ εὖ εἶναι
πάλιν αὐτά. βεβασίλευκε γὰρ, καὶ πεποίηται πάλιν αἱρετὸν
τὴν κατὰ πάντων ἀρχήν. σημαίνεται δὲ τὸ καθόλου καὶ
διὰ τῶν μερικῶς οἰκονομουμένων. ἐβασιλεύετο μὲν γὰρ,
ὡς ἔφην, ὁ Ἰσραὴλ ἐν ἀρχαῖς ὑπὸ Θεοῦ, μεσολαβούντων
ἁγίων. εἶτα μετ' οὐ πολὺ νοσήσας τὸ εὔηθες, ἀτιμάσας τε
τὸ πράττειν ὑπὸ Θεῷ, τὰ ἀνθρώπινα μᾶλλον τετιμήκασι*
435 A. a *κράτη. καὶ γοῦν ᾔτησαν ἐφ' ἑαυτῶν βασιλέα τὸν Σαούλ.
εἶτα προσκεκρούκασιν οὐ μετρίως· λελυπημένος γὰρ ἔφασκεν*
1 Reg. viii. 7. *ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τῷ μακαρίῳ Σαμουὴλ "Οὐ σὲ ἐξουθενή-
"κασιν, ἀλλ' ἐμὲ ἐξουθενήκασι, τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐπ'
"αὐτούς." ὅτι δὲ τὸ χρῆμα αὐτοῖς ὀνησιφόρον μὲν οὐδαμῶς,
πικρὸν δὲ μᾶλλον καὶ ἐπιζήμιον καὶ ὀλέθρου πρόξενον,
αὐτὴ δέδειχεν ἡ πεῖρα, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις; περιπεπτώ-
κασι γὰρ δεινοῖς καὶ ἀφύκτοις διὰ τοῦτο κακοῖς. οὐκοῦν*

1. *ἐν χιλιάσιν* Ἰούδα om. A. 2. *μοι* deest in Edd. *ἡγούμενος* accessit ex A. (Alex.) 3. *ἐν τῷ* A. (Alex. XII.) *τῷ* F. Edd. (153.) [*τοῦ* Vat.] 4. *ἐξ* om. A. 5. *τὴν* pro *τὸ* Edd. 7. *καὶ* assumptum ex A.B. *σαφῶς* A.B. *σοφῶς* Edd. 9. *καθὼς* iid. 12. *βεβασίλευται* iid. *περιπεποίηται* iid. repugnantibus A.B. *αἱρετὴν* B. 13. *τοῦ καθόλως* pro *τὸ καθόλου* A. 14. *μερικῶν* A. *μὲν* assumptum ex A.B. 16. *μετ' οὐ* om. A. 17. *ἀνθρώπινα μᾶλλον τετ. κράτη*] *ἀνθρώπων μᾶλλον τετ.* A. 18. *ᾔτησαν* A. *ᾔτησεν* Edd. Statim *ἐφ' ἑαυτῶν* A. *ἐφ' ἑαυτοῖς* B. *ἐφ' ἑαυτῷ* Edd. 21. *ἀλλ'*] + *ἢ* Edd. invitis A.B. (XI.) *ἐπ' αὐτούς* A. (Alex.) cf. supra 431 d. *ἐπ' αὐτοῖς* Edd. *τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐπ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐμὲ* inverso ordine (*ἐξουθ.* omittens) B. 23. *μᾶλλον* assumptum ex B. 24. *πῶς*] + *δ'* Edd. invito A. *πῶς ἂν ἐνδ. τις* desunt in B.

ἀνακομίζων ὥσπερ τὸν Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἐν ἀρχαῖς, φημὶ δὴ [b] τὸ ὑπ' αὐτοῦ βασιλεύεσθαι τοῦ Θεοῦ, τὸν ἐκ Βηθλεὲμ αὐτοῖς ἐσόμενον Σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν προανακεκράγει Χριστόν.

Ἴοι δ' ἂν οὐκ ἀπὸ σκοποῦ κἂν εἴ τῳ δοκοίῃ γενικὸν ὥσπερ τινὰ ποιεῖσθαι τὸν λόγον. ἐπειδὴ γὰρ ἀποπεπτώκαμεν τῆς ὑπὸ Θεῷ βασιλείας οἱ ἐπὶ τῆς γῆς, ὀθνεῖον ἐφ' ἑαυτοῖς καταρτίζοντες ζυγὸν, καὶ δεσπότην ἐπιγραψάμενοι τὸν οὐ φύσει δεσπότην, μᾶλλον δὲ ἀλαζόνα καὶ ἀποστάτην, φημὶ δὴ τὸν σατανᾶν, ἐν παντὶ γεγόναμεν κακῷ· ἀλλ', ὡς ἔφην ἀρτίως, [c] εὐδόκησεν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ "ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ [Eph. i. 10.] "πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, τά τε ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ "τῆς γῆς," καὶ "ἐῤῥύσατο μὲν ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ [Col. i. 13, 12.] "σκότους, μετέστησε δὲ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Υἱοῦ τῆς "ἀγάπης αὐτοῦ ἐν τῷ φωτί."

Ποιεῖται δὴ οὖν τὸν λόγον πρὸς τὴν Βηθλεὲμ, ἤτοι τὸν οἶκον τοῦ Ἐφραθᾶ. καὶ καλεῖται μὲν ὁ χῶρος Ἐφραθᾶ, Βηθλεὲμ δὲ τὸ πολίχνιον, ἤγουν ἡ ἐν τῇ χώρᾳ κώμη, ὅθεν ἦν Ἰεσσαὶ καὶ Δαυεὶδ, καὶ αὐτὴ δὲ πάλιν ἡ ἁγία παρθένος, ἣ [d] τὸ θεῖον ἡμῖν ἐκτέτοκε βρέφος τὸν ἴδιον υἱὸν τὸν Ἰησοῦν "Οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγενήθη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ [Es. ix. 6.] "ὄνομα αὐτοῦ Μεγάλης βουλῆς ἄγγελος." βεβασίλευκε γὰρ διὰ τοῦ σταυροῦ, καὶ ἐπειδὴ γέγονεν "Ὑπήκοος μέχρι θανά- [Phil. ii. 8—11.] "του, θανάτου δὲ σταυροῦ," ταύτῃτοι, καθά φησιν ὁ θεσπέσιος Παῦλος, "καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, καὶ ἐχαρίσατο "αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ "Χριστοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ "καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται, ὅτι [e]

4. εἰ ἄπο pro οὐκ ἀπὸ A. δοκοίῃ A. δοκῇ Edd. 5. ποιεῖσθαι τὸν λόγον hoc ordine A. 6. τῆς om. A. ὀθνεῖον ἐφ' ἑαυτοῖς A. ὑπὸ ὀθνεῖον ἑαυτοὺς B. ὀθνεῖον ἑαυτοῖς Edd. Statim καταρτίζοντες A. καταστήσαντες Edd. 10. πάντα τὰ inverso ordine A. 11. τῷ om. A. 12. μὲν assumptum ex A. 15. δὴ] δὲ Migne. 17. ἐν τῷ χώρῳ pro ἡ ἐν τῇ χώρᾳ A. ἦν om. A. 18. αὐτὴ A.B. αὕτη Edd. Statim δὲ assumptum ex A.B. ἣ—ἐκτετοκυῖα A. 19. τὸν ἴδιον υἱὸν A. τὸ παιδίον Edd. Statim τὸν Ἰησοῦν om. A. 20. ἐγενήθη om. A. habet B. τὸ ὄνομα αὐτοῦ om. A. 23. καθὼς Edd. 24. καὶ prius assumptum ex B. 25. ἵνα B. ἵν' Edd. Ἰησοῦ Χριστοῦ A. Ἰησοῦ B. τοῦ Χριστοῦ Edd.

“ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς, ἀμήν.” ὦ τοίνυν Βηθλεὲμ, φησὶν, οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ, εἰ καὶ ὀλιγοστὸς εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν Ἰούδα, τουτέστι, μυρίαι μὲν ὅσαι λαμπραὶ καὶ μεγάλαι τῆς Ἰουδαίας αἱ πόλεις, καὶ πολυάνδρῳ πληθύϊ τῶν ἐνοικούντων καταμεθύουσαι, ἀλλ' εἰ καὶ ὀλίγοι παντελῶς οἱ σὲ κατοικοῦντες καὶ νεμόμενοι, σὺ γενήσῃ 436 A. a τροφὸς, καὶ κληθήσῃ πόλις τοῦ βασιλεύοντος ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, S. Joan. x. 11. ὅς ἐστι ποιμὴν ἀγαθὸς ὡς καὶ αὐτὴν θεῖναι τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων, κατάρξει δὲ παντὸς τοῦ Ἰσραήλ. καὶ οὔτι που πάντως τῶν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐξ ἐπαγγελίας προεπηγγελμένων τῷ Ἀβραάμ· ἔφη γάρ που πρὸς Gen. xxi. 12. αὐτὸν ὁ Θεός “Ὅτι ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα.” τὸ δὲ Ἐν Ἰσαὰκ, ἐξ ἐπαγγελίας φησί. βεβαία τοίνυν ἡ ὑπό- Rom. iv. 12. σχεσις οὐχὶ μόνον τοῖς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, “ἀλλὰ καὶ τοῖς “ στοιχοῦσι τοῖς ἴχνεσι τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ πίστεως τοῦ πα- Ib. ix. 8. “ τρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ·” οὗτοι γὰρ ὁ Ἰσραὴλ, ὅτι “τὰ τέκνα “ τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα.” ὅμοιον οὖν ὡς εἰ b λέγοι Κατάρξει παντὸς τοῦ πιστεύοντος εἰς αὐτὸν καὶ προσοικειοῦντος ἑαυτὸν ἐμοὶ δι' αὐτοῦ. προσενηνέγμεθα γὰρ τῷ S. Joan. xiv. 6. Πατρὶ δι' Υἱοῦ, καὶ μαρτυρήσει λέγων αὐτός “ Οὐδεὶς ἔρχεται “ πρὸς τὸν Πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ.” ἀνεδείχθη τοίνυν ἐκ Cant. vi. 1, 2. Βηθλεὲμ ὁ Χριστὸς ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς “ ὁ ἐν κήποις ἡμᾶς “ καταβόσκων καὶ κρίνοις,” καὶ τὴν τῶν εὐαγγελικῶν θεσπισμάτων εὐοσμίαν παρατιθεὶς, καὶ οἷον ἄνθη προσάγων ὥριμα τὰ καθ' ἑαυτὸν, τοῖς ἐθέλουσιν ἀποδρέπεσθαι καὶ τῆς

2. τοῦ assumptum ex A.B. καὶ om. A. 4. εἰσι pro αἱ A. πολυανδρίᾳ Edd. 6. συνήσει (sic) pro σὺ γενήσῃ A. 7. βασιλεύσαντος Edd. invitis A.B. Statim ἐπὶ om. A. 8. Haec ὅς ἐστι—κατάρξει δὲ παντὸς τοῦ Ἰσραήλ accesserunt ex A. et usque ad κατάρξει δὲ ex B. Quae sequuntur, usque ad ἀλλὰ καὶ τῶν ἐξ (10.) desunt in B. 10. ἐξ ἐπαγγελίας A. ἐπαγγελίας (nonnullis omissis) B. ἐν ἐπαγγελίαις Edd. Statim προεπηγγελμένων ex editis retinui. προαπηγγελμένων A. προεπηγγελμένης B. 12. Haec ὁ Θεός accesserunt ex A.B. 14. οὐ μόνοις pro οὐχὶ μόνον A. στοιχοῦσι] τοιχοῦσι (sic) A. 16. ὁ om. A. 17. ὡς pro εἰς Edd. 18. κατάρξει B. κατάξει (sic) A. κατάρξαι Edd. 19. ἑαυτὸν om. A. 20. αὐτός om. A. 22. ποιμὴν ἀγαθὸς pro ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς A. 25. ἀποδρέπεσθαι] ἀποτρέφεσθαι A. Statim haec καὶ τῆς—νοητῶς accesserunt ex A.

ἐξ αὐτῶν εὐωδίας ἀναπίμπλασθαι νοητῶς· ἔφασκε γάρ
"Ἐγὼ ἄνθος τοῦ πεδίου, κρίνον τῶν κοιλάδων." ἀπ' ἀρχῆς Cant. ii. 1.
δὲ εἶναι φησὶ τὰς ἐξόδους αὐτοῦ καὶ ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος, ἢ τὴν c
προαιώνιον ὕπαρξιν τοῦ Λόγου σημαίνων· ἔστι γὰρ ἔστι
συναΐδιος τῷ ἰδίῳ Γεννήτορι, καὶ αὐτὸς τῶν αἰώνων ὁ ποιητής· ἤγουν ὅτι γέγονε μὲν ἄνθρωπος ὡς ἐν λοίσθῳ τοῦ
αἰῶνος καιρῷ, προώριστο γεμὴν ὡς ἐν προγνώσει Πατρὸς
καὶ πρὸ τῆς τῶν αἰώνων καταβολῆς τὸ ἐπ' αὐτῷ μυστήριον.
ἔξοδον τοίνυν φησὶν ἢ τὴν ἄχρονον ἐκ Θεοῦ Πατρὸς γέννησιν
εἰς ἰδίαν ὕπαρξιν τοῦ Υἱοῦ, ἤτοι τὴν ἀνάδειξιν, τὴν ὡς ἐν
καιροῖς ἐσομένην, ὅτε γέγονε σάρξ, εἰ καὶ ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐξ
ἡμερῶν αἰῶνος προώριστό τε καὶ τέθειτο παρὰ τοῦ Πατρὸς d
Σωτήρ τε καὶ λυτρωτὴς, οὐκ ἠγνοηκότος τὰ μεταξὺ τῷ
ἀνθρωπίνῳ γένει συμβησόμενα διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν.

Διὰ τοῦτο δώσεις αὐτοὺς ἕως καιροῦ τικτούσης. τέξεται, καὶ οἱ 3
ἐπίλοιποι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς
Ἰσραήλ.

Ἔοικεν ὁ Προφήτης ἐντεθυμῆσθαι καθ' ἑαυτὸν κἀκεῖνο
τάχα που διαλογίζεσθαί τε καὶ λέγειν Οὐ ψευδοεπήσει Θεὸς,
ἀποπερανεῖ δὲ πάντως τὰ ἐπηγγελμένα. καὶ εἴπερ ἐστὶν ἐν e
λαμπραῖς οὕτως ἐλπίσιν ὁ Ἰσραὴλ, καὶ ἀποτεχθήσεται μὲν
αὐτοῖς ὁ ἡγούμενος, κατάρξει δὲ, καὶ παντὸς ἀπαλλάξει
κακοῦ, τί καὶ ὅλως ἔσται δορίληπτος; εἶτα τῆς ἐπαγγελίας

4. ὕπαρξιν om. A. τὴν pro τοῦ Migne. ἔστι alt. assumptum ex A. 5. γεννήτορι A. πατρὶ Edd. ὁ om. A. 7. καιρῷ A. καιροῦ Edd. Statim προώριστο A. προώρισται iid. 8. τῶν αἰώνων B. τοῦ κόσμου Edd. 9. ἔξοδον τοίνυν A. ἐξόδους οὖν Edd. ἄχρονον] ἀχρόνως A. ἐκ Θεοῦ hoc ordine A. τοῦ Θεοῦ ἐκ Edd. τοῦ υἱοῦ ἐκ B. 10. ἤτοι] ἤγουν A. ὡς assumptum ex A. 11. ἐσομένην] γενομένην B. Haec ἀπ' ἀρχῆς καὶ accesserunt ex A. 12. αἰῶνος deest in Edd. invitis A.B. 19. ἐντεθυμῆσθαι A. Edd. ἐνθυμεῖσθαι B. κἀκεῖνο A. ἐκεῖνο Edd. Statim που τάχα inverso ordine A. 20. ψευδοεπεῖ pro ψευδοεπήσει A. 21. καίπερ pro καὶ εἴπερ A. 22. ἐλπ. οὕτως inv. ord. A. 24. εἰ pro τί A. δωρόληπτος Edd. ante Migne. νοήσας τῆς ἐπαγγ. pro τῆς ἐπαγγ. ἐννενοηκὼς A.

ἐννενοηκὼς τὸν χρόνον, οὔπω τε παρόντα συνεὶς, ἑαυτῷ τρόπον τινὰ καὶ ἀπολογεῖται λέγων· Ἐπειδὴ γὰρ ἐν ὑπερθέσει μὲν ἔτι μακρᾷ τῆς ἐπαγγελίας ὁ χρόνος, αὐτοὶ δέ εἰσιν ἐν οὐ
437 A. a μετρίοις πταίσμασι, καταλήγουσι δὲ πλημμελοῦντες οὐδαμῶς, ταύτῃτοι δώσεις αὐτοὺς, τουτέστι, παραδώσεις ἐχθροῖς, ὦ Δέσποτα, ἕως καιροῦ τῆς τικτούσης, ἄχρις ἂν καταδοθῇ φησὶ τὸ θεῖον ἐκεῖνο βρέφος ἐκ λαγόνων παρθενικῶν. τότε γὰρ ἔσται λύτρωσις ἡ τελεωτάτη, καὶ ἐν βεβαίῳ κείσονται τῆς εὐημερίας, οὐδενὸς αὐτοῖς παντελῶς τῶν εἰς εὐθυμίαν ἐκλελοιπότος. ταυτὶ τοῦ Προφήτου διενθυμουμένου τε, ὡς ἔφην, καὶ οἱονεὶ διαψιθυρίζοντος ἐν ἑαυτῷ, προσυπακούει
b Θεός Τέξεται, καὶ εἰς πίστιν ἑδραίαν αὐτὸν ἀποκαλεῖ. ὅμοιον
Hab. ii. 3. δὲ τούτῳ τὸ πρὸς τὸν προφήτην Ἀμβακοὺμ "Ἔτι μικρὸν "ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονιεῖ." τεχθήσεται μὲν γὰρ πάντῃ τε καὶ πάντως φησὶν, οἱ δέ γε κατάλοιποι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. παρεδέξαντο μὲν γὰρ τὴν πίστιν τὴν εἰς Χριστὸν τῶν Ἰουδαίων οὐκ εὐαρίθμητοι, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων οἱ μακάριοι μαθηταί· διωλισθήκασι δὲ τῆς ἐλπίδος οἱ ταῖς ἀπειθείαις περιυβρίσαντες. πλὴν ἐν ἐσχάτοις καιροῖς προσεπενεχθήσονται τοῖς ἄλλοις, καὶ
c οἷον ἐξ ὑποδρομῆς ἀναδραμοῦνται μόλις πρὸς ὅπερ ἦν ἄμεινον ἐλθεῖν ἐν ἀρχαῖς.

4 Καὶ στήσεται καὶ ὄψεται, καὶ ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἐν ἰσχύϊ Κύριος, καὶ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ ὀνόματος Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτῶν

1. *οὔπω τε* A. *οὕτω τε* Edd. *συνήσεις* pro *συνεὶς* (sic) A. 2. *καὶ* om. B. *ἐπειδὴ* A. *ἐπεὶ* Edd. *ὑπερθέσεσι* A. 3. *ἔτι* A. *ἐστι* Edd. Statim *μακρᾷ* B. *μακραῖς* A. *μακρὸς* Edd. 5. *αὐτοὺς τουτέστι παραδώσεις* om. A. 6. *τῆς* assumptum ex B. *καταδοθῇ* A.B. *κυηθῇ* Edd. 8. Haec *ἡ τελεωτάτη* accesserunt ex A. 10. *τε ὡς ἔφην* A.B. *τέως* Edd. 11. *οἷον ἐνδιαψ.* pro *οἱονεὶ διαψιθ.* A. 12. *τέξεται*] + *φησι* Edd. invitis A.B. *ἑδραίαν αὐτὸν ἀποκαλεῖ* A. *αὐτὸν ἑδραῖον ἀποτελεῖ* Edd. 13. *τούτῳ τὸ* A. *τοῦτο τῷ* B. *τούτῳ* Edd. *ἔτι μικρὸν*] + *ἔτι μικρὸν* A. cf. in Es. 134. b. (cod. unus.) 16. *αὐτῶν*] *αὐτοῦ* Edd. 21. *ὑποδρομῆς*] *ἐπιστροφῆς* A. 24. *τοῦ* hic et post *Κυρίου* assumpta ex A.B. (Alex. cf. XII.)

ὑπάρξουσι· διότι νῦν μεγαλυνθήσεται ἕως ἄκρων τῆς γῆς. καὶ 5
ἔσται αὕτη ἡ εἰρήνη.

Τὸ *στήσεταί* φησιν ἀντὶ τοῦ καὶ ἐπιστατήσει. καὶ ἔσται τῶν ἰδίων προβάτων αὐτουργὸς ὁ ποιμὴν, οὐχ ἑτέρῳ τινὶ τὸ παιδαγωγεῖν ἐπιτρέψας, καθὰ καὶ πάλαι τῷ μακαρίῳ Μωυσεῖ, d ἀλλ' αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ· καὶ γάρ ἐστιν ἀληθὲς ὡς "Οὐ πρέσ-"βυς, οὐκ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος ἔσωσεν ἡμᾶς·" (Es. lxiii. 9.) ποιμανεῖ δὲ ἡμᾶς ἐν ἰσχύϊ, παντὸς ἀνωτέρω τιθεὶς ἱδρῶτος καὶ πόνου. προβεβλήσεται γὰρ ὥσπερ, καὶ διασώσει γενικῶς, οὐ ψευδοποιμέσιν ἐπιτρέπων ἐξ ἀπάτης ἀδικεῖν, οὐ θηρσὶν ἀγρίοις ἐπιθρώσκειν ἀγέλαις, οὐ ταῖς πονηραῖς καὶ ἀντικειμέναις δυνάμεσι συγχωρῶν, καθάπερ ἀμέλει καὶ πάλαι, κατανεανιεύεσθαι τῶν πεπιστευκότων καὶ πλεονεκτεῖν τοὺς ἡγιασμένους, διδοὺς δὲ μᾶλλον αὐτοῖς "Ἐπ' ἀσπίδα καὶ βα-"σιλίσκον ἐπιβαίνειν, λέοντά τε καὶ δράκοντα καταπατεῖν." (Ps. xc. 13.) e εὐκλεεῖς γὰρ γεγόναμεν δι' αὐτοῦ, ἤρμεθά τε ὑψοῦ λαμπροὶ καὶ διαφανεῖς, καὶ μέχρι τερμάτων γεγόναμεν τῆς ὑπ' οὐρανόν. αὐτὸς γὰρ ἡμῶν ἰσχὺς καὶ δύναμις, αὐτὸς ὁ μεσίτης καὶ διαλλακτὴς, αὐτὸς ἡ εἰρήνη ἡμῶν. καθεῖλε γὰρ "Τὸ "μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ, καὶ κατήργησε μὲν ἐν δόγμασι "τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν, ἔκτισε δὲ τοὺς δύο λαοὺς εἰς ἕνα "καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν εἰρήνην" (Eph. ii. 14, 15.) κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ τοῖς τῆς ἀγάπης δεσμοῖς εἰς ἑνότητα κατασφίγγων. a **438 A.** ὄνομα δὴ οὖν αὐτῷ πρέπον τε καὶ ἀληθὲς εἰρήνη, εἰ καὶ καλοῖτο Χριστός.

1. *μεγαλυνθήσεται* A.B. (22. al.) *μεγαλυνθήσονται* Edd. 2. *αὕτη* B. (26. al.) *αὐτῇ* A. *αὐτὴ* F. Edd. (95, 153, 185.) 3. *καὶ* prius om. B. 4. *ὁ* om. B. 5. *καθὼς* Edd. 8. Haec *ποιμανεῖ δὲ ἡμᾶς* accesserunt ex B.b. *ἀνωτέρω* A.b. *ἄνω* Edd. 9. *γενικῶς* A.B. *γενναίως* Edd. 10. *εὐδοκιμεῖν* pro *ἀδικεῖν* iid. invitis A.B. 11. *ἐπιθρώσκειν ἀγέλαις, οὐ* om. B. *πονηραῖς*] + *λέγω* B. 13. Haec *καὶ πλεονεκτεῖν τοὺς ἡγιασμένους* accesserunt ex A. 16. *λαμπροὶ*] + *τε* b. 18. *καὶ* assumptum ex A. *αὐτὸς ὁ* A. *καὶ* Edd. 19. *διαλλακτὴς*] + *καὶ* iid. invito A. *ἡ εἰρήνη ἡμῶν* hoc ordine A. 24. Haec *τε καὶ ἀληθὲς* accesserunt ex A. *εἰ καὶ* hoc ordine A.

Ὅταν Ἀσσύριος ἐπέλθῃ ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν, καὶ ὅταν ἐπιβῇ ἐπὶ
τὴν χώραν ὑμῶν, καὶ ἐπεγερθήσονται ἐπ' αὐτὸν ἑπτὰ ποιμένες
6 καὶ ὀκτὼ δήγματα ἀνθρώπων, καὶ ποιμανοῦσι τὸν Ἀσσοὺρ ἐν
ῥομφαίᾳ καὶ τὴν γῆν τοῦ Νεβρῶδ ἐν τῇ τάφρῳ αὐτῆς, καὶ
ῥύσεται ἐκ τοῦ Ἀσσοὺρ, ὅταν ἐπέλθῃ ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν καὶ
b ὅταν ἐπιβῇ ἐπὶ τὰ ὅρια ὑμῶν.

Ἡ Ἑβραίων ἔκδοσις τοῦ προκειμένου κεφαλαίου ποιεῖται τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Καὶ ἔσται αὕτη ἡ εἰρήνη, ὅταν Ἀσσύριος ἐπέλθῃ ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν καὶ ὅταν ἐπιβῇ τὴν χώραν ὑμῶν. οὗτος γὰρ ἔσται, φησὶ, τῆς εἰρήνης ὁ τρόπος, εἰ δὴ βούλοιτο καταθεῖν τῆς ὑμῶν γῆς τε καὶ χώρας ὁ Ἀσσούρ. διερμηνεύοντες δὲ τοὺς στίχους, ἐροῦμεν ἡμεῖς, ὅτι τῶν αἰσθητῶν καὶ ἐμφανεστέρων πραγμάτων ἀποφοιτᾷ δὴ πάλιν ὁ λόγος, αἴρεται δὲ ὥσπερ ὑψοῦ, καὶ ἐξ ἐμφανοῦς εἰκόνος ἀποφέρει
c *λεπτῶς ἐπὶ τὰ νοητῶς συμβαίνοντα. Ἀσσύριον μὲν γὰρ ἐν τούτοις ἄνδρα μὲν οὐκέτι τὸν ἐκ Βαβυλῶνος, κατασημαίνει δὲ μᾶλλον τὸν τῆς ἁμαρτίας εὑρετὴν, φημὶ δὴ τὸν σατανᾶν, μᾶλλον δε, ἁπαξαπλῶς εἰπεῖν, τὴν ἀτίθασόν τε καὶ φιλοπόλεμον τῶν δαιμονίων πληθὺν, ἣ παντὸς ἁγίου κατεξανίσταται νοητῶς, καὶ μάχεται τῇ ἁγίᾳ πόλει, τῇ νοητῇ Σιὼν, "ἥτις* (1 Tim. iii. 15.)
"ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος" καὶ τῆς ἄνω καὶ ἐπουρανίου νοουμένης Ἱερουσαλὴμ τύπος οἷά τις καὶ εἰκὼν ἐμφερής. οὕτως αὐτῆς καὶ ὁ θεσπέσιος μελῳδὸς διεμέμνητο λέγων "Δεδο- (Ps. lxxxvi. 3.)
"ξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ" κατοικεῖ
d *γὰρ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ὥσπερ τινὰ πόλιν ἰδίαν ἐποιήσατο*

1. *ἐπελθῃ ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν* et *ἐπιβῇ ἐπὶ τὴν χ. ὑμῶν* inter se transp. A. 2. *ἐπεγερθήσονται*] *ἐγερθήσονται* F. cf. supra 60 e. *ἐπενεχθήσονται* A. *ποιμένες ἑπτὰ* inverso ordine B. 4. *ἐν τῇ τάφρῳ*] *ἐν τῷ τάφῳ* A. Statim *αὐτοῦ* F. Edd. (153.) invito A. 5. *ἔλθῃ* Edd. (49. al.) invitis A.B. *ὑμῶν*] *ὑμῖν* B. 8. *αὕτη* B. *αὐτῇ* A. *αὐτὴ* Edd. 11. *καταμαθεῖν* (sic) A. 13. *δὴ* accessit ex A.b. 14. *ἐξ* deest in Edd. invitis omnibus. 17. *φημὶ δὴ* A.b. *ἤτοι* Edd. 18. Haec *τε* [*τε* om. b.] *καὶ φιλοπόλεμον* accesserunt ex A.b. 19. *δαιμόνων* b. 20. *τῇ νοητῇ*] *τῇ* (sic) A. [*νοη* superscript] 20–22. Haec *ἥτις ἐστιν—οὕτως αὐτῆς* accesserunt ex A. Nonnulla usque ad *ζῶντος* adhibentur quoque in b. Pro his *ἧς* Edd. 23. *διεμέμνητο* A. *ἐπεμέμνητο* Edd. 24. *κατοικεῖ—καὶ ὥσπερ*] *κατοικίαν γὰρ τὴν ἐκκλ. ὥσπερ* B.

Χριστὸς, καίτοι τῇ τῆς θεότητος φύσει τὰ πάντα πληρῶν. αὕτη δὴ οὖν ἡ τοῦ Θεοῦ πόλις γῆ τις ὥσπερ ἐστὶ καὶ χώρα τῶν ἡγιασμένων καὶ τὴν εἰς Θεὸν ἑνότητα πεπλουτηκότων ἐν Πνεύματι. ὅταν τοίνυν φησὶν Ἀσσύριος ἐπέλθῃ ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν, τουτέστιν, εἰ μάχοιντο τοῖς ἁγίοις αἱ βάρβαροί τε καὶ ἀντικείμεναι δυνάμεις, οὐκ ἐρήμους εὑρήσουσι τῶν προεστηκότων. κατεξαναστήσονται γὰρ αὐτῶν, ἑπτὰ μὲν ποιμένες, ὀκτὼ δὲ ἀνθρώπων δήγματα. ἔοικε δὲ τῆς προφητείας ὁ νοῦς ἀπὸ τῶν καιρῶν, ἤτοι τῶν ἀριθμῶν τοῦ τε ἑπτά φημι καὶ e μέντοι τοῦ ὀκτὼ τοὺς ἁγίους βούλεσθαι δηλοῦν, τοὺς πρὸ τῆς Cf. supra 61 a. ἐπιδημίας, καὶ τοὺς κατ' αὐτὴν ἅμα, καὶ μετ' αὐτὴν γεγονότας. τετίμητο μὲν γὰρ πρὸ τῆς ἐπιδημίας, κατὰ τὸν Μωυσέως νόμον, ὁ ἐν ἑβδόμῃ σαββατισμὸς, καὶ ἦν ἔτι τῆς σκιᾶς ὁ καιρός. τότε καὶ τὸ τῶν ἁγίων προφητῶν ἀνεδείχθη στίφος παιδαγωγοῦν εἰς εὐσέβειαν καὶ ἐπίγνωσιν τοῦ Χριστοῦ. ἐπειδὴ δὲ λοιπὸν ἐπέφανεν ὁ Μονογενὴς, καὶ τὸν a 439 A. ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ζωῆς ἀνέτλη σταυρὸν, ἀνεβίω δὲ αὖ, σκυλεύσας τὸν ᾅδην τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, τότε τοῖς ἁγίοις κεκέλευκεν Ἀποστόλοις μαθητεύειν μὲν "πάντα τὰ ἔθνη, S. Matth. xxviii. 19, 20. "βαπτίζειν δὲ αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ "καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάξαι τε τηρεῖν ὅσα αὐτοῖς "ἐντέταλται." τούτους δὴ οὖν ἄρα φησὶ τὰ ὀκτὼ τῶν ἀνθρώπων δήγματα, ὡς ἀπό γε τοῦ τῆς ἀναστάσεως καιροῦ, τοὺς ἐν αὐτῷ τε καὶ μετ' αὐτὸν γεγονότας ὑποδηλῶν.

Ὅταν τοίνυν ἐπέλθῃ φησὶν ὁ Ἀσσύριος ἢ ἀλλογενὴς b καὶ βάρβαρος, τότε δὴ τότε πρὸς ἑπτὰ μὲν ἥξει ποιμένας,

1. τῇ et φύσει om. A. 3. εἰς] πρὸς A. 4. φησὶν [+ ὁ A.] Ἀσσύριος hoc ordine A.b. γῆν] πόλιν Edd. repugnantibus omnibus. Statim ἡμῶν B. invito b. 5. τε assumptum ex A. 6. προεστηκότων] παρεστηκ. Edd. invitis omnibus. 7. γὰρ αὐτῶν ἑπτὰ μὲν] μὲν αὐτῶν ἑπτὰ A. μὲν om. b. 9. τουτέστι pro τοῦ τε ἑπτά A. 10. μέντοι assumptum ex A. 11. ἐπιδημίας] + τοῦ Χριστοῦ B. invito b. 12. μὲν assumptum ex A.b. ἐπιδημίας] + καὶ Edd. invitis A.B.b. 13. ὁ deest in Edd. invitis omnibus. ἑβδόμῃ A. ἑβδόμῳ b. ἑβδόμασι Edd. ἐπὶ pro ἔτι A. 14. τὸ et προφητῶν om. A. invito b. 15. καὶ] + εἰς A. 16. Χριστοῦ A.b. καιροῦ Edd. 17. τῆς] + τῶν b. Statim πάντων B. τε pro δὲ A.b. 20. τὸ om. A. 21. τε A. δὲ Edd. 22. ἐντέλλομαι A. δὴ assumptum ex A.b. 25. φησὶν ἐπέλθῃ inverso ordine A. Statim ὁ om. b. 26. ἥξει A. Edd. ἕξει B. ἔξει b.

πρὸς δήγματα δὲ ὀκτώ. εὑρήσομεν γὰρ καὶ τοὺς ἐν καιρῷ τοῦ νόμου γεγονότας ἁγίους, οὓς ἑπτὰ ποιμένας φησὶ, καὶ πρός γε δὴ τούτοις Ἀποστόλους τε καὶ Εὐαγγελιστὰς, καὶ τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν κατὰ καιροὺς διδασκάλους, ἀεὶ πολεμοῦντας καὶ ἀνθεστηκότας γενικῶς ταῖς τῶν δαιμόνων ἀπάταις, καὶ ταῖς τοῦ πονηροῦ δυστροπίαις τὴν οἰκείαν ὥσπερ ἀντεξάγοντας νῆψιν. ἀνασώζουσι γὰρ τοὺς τὴν ἁγίαν οἰ- [c] κοῦντας χώραν τε καὶ γῆν, νουθεσίαις ἀνατειχίζοντες καὶ ταῖς εἰς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀρίστων παιδαγωγίαις ἀσφαλιζόμενοι. ὅτι δὲ ἔμελλεν ὁ τῶν ἁγίων χορὸς ἐπιβουλεύειν τρόπον τινὰ τῷ σατανᾷ, καὶ νοητῶς αὐτὸν δήγμασι δαπανᾶν, διεσάφει καὶ πάλιν Θεὸς διὰ φωνῆς ἁγίου λέγων περὶ αὐτοῦ [Abac. ii. 6–8.] "Οὐαὶ ὁ πληθύνων ἑαυτῷ τὰ οὐκ ὄντα αὐτοῦ, ἕως τίνος; "καὶ βαρύνων τὸν κλοιὸν αὐτοῦ στιβαρῶς, ὅτι ἐξαίφνης "ἀναστήσονται οἱ δάκνοντες αὐτὸν καὶ ἐκνήψουσιν οἱ "ἐπίβουλοί σου, καὶ ἔσῃ εἰς διαρπαγὴν αὐτοῖς, ὅτι σὺ [d] "ἐσκύλευσας ἔθνη πολλὰ, σκυλεύσουσί σε πάντες οἱ ὑπο-"λελειμμένοι λαοί." ἀκούεις ὅτι καταδηχθήσεσθαί τε φησὶ καὶ σκυλευθήσεσθαι τὸν πληθύνοντα ἑαυτῷ τὰ οὐκ ὄντα αὐτοῦ, τουτέστι, τὸν σατανᾶν; εἶτα τοὺς σκυλεύσαντας αὐτὸν ὀνομάζει τοὺς ὑπολελειμμένους, τουτέστι, τοὺς ἐκ τοῦ καταλείμματος ἤτοι τοὺς ἐξ Ἰακώβ. ἀλλ' εἰ καί τις Ἀσσύριος ἐπέλθῃ φησὶ, τουτέστιν, ἀνὴρ ἑτερόφρων καὶ πεπλανημένος, καὶ τὴν εἰς εὐθὺ διάττουσαν πίστιν οὐκ ἔχων, χωλεύων δὲ ὥσπερ καὶ κεκλασμένος τὸν νοῦν, ἀντανιστᾶσι καὶ τούτῳ τῆς ἀληθείας τὴν δύναμιν καὶ τῆς ἐν αὐτῷ σαθρότητος δεικ-

1. ἐν] + τῷ B. 4. κατὰ καιρὸν A.b. 5. γενικῶς B. γεννικῶς b. γενναίως A. Edd. δαιμονίων A.b. 8. Haec νουθεσίαις ἀνατειχίζοντες καὶ accesserunt ex A. 9. ἅπαν Edd. invitis A.B. 11. νοητῶς A. νοητοῖς Edd. 12. διεσάφηκε pro διεσάφει καὶ (sic) A. Statim πάλαι A. 13. ἑαυτῷ] αὐτῷ Edd. 14. πηλὸν pro κλοιὸν iid. 15. καὶ ante ὅτι ἐξαιφνὴς transp. iid. 17. ἐπιλελειμμένοι A. 18. καταδεχθήσεσθαί (sic) A. Statim τε assumptum ex A. 19. ἑαυτῷ om. A. 21. τουτέστι om. A. Haec ἐκ τοῦ καταλ. ἤτοι τοὺς accesserunt ex A. 22. Ἀσσύριος] + αἰσθητὸς A. 23. φησὶ B. τισὶ Edd. 25. ἀντανιστᾶσι καὶ τ. τῆς ἀλ. τὴν δύναμιν] ἀντανίσταται τ. τῆς ἀληθ. ἡ δύναμις A. τῆς ἀλ. τὴν hoc ordine B. 26. Haec καὶ τῆς ἐν αὐτῷ—ἀποσοβοῦσιν accesserunt ex A.

νύντες τὸ ἀτερπὲς, ἀποσοβοῦσιν ὡς λύκον μονονουχὶ καταδάκνοντες e καὶ τῆς τῶν νοητῶν προβάτων ἀγέλης εἶναι τέως ἀπωτάτω καὶ ἔξω φέρεσθαι καὶ οὐχ ἑκόντας παρασκευάζοντες. οὗτοι δὴ οὖν οἱ ἑπτὰ ποιμένες, καὶ ὡς ἐν ὀκτὼ νοούμενοι δήγμασι, ποιμανοῦσι τὸν Ἀσσοὺρ ἐν ῥομφαίᾳ. τὸ ποιμανοῦσιν ἀντὶ τοῦ διώξουσι λέγει. ἐπεὶ γὰρ ἐμνήσθη ποιμένων, τετήρηκε τῇ τοῦ λόγου μεταφορᾷ τὸ πρέπον, τὸ ποιμανοῦσιν εἰπών.

Καὶ τίς ἡ ῥομφαία νοοῖτ' ἂν εἰκότως, ᾗ κεχρῆσθαι τοὺς ἁγίους ἔθος, σαφηνιεῖ λέγων ὁ ψαλμῳδὸς περὶ αὐτῶν "Καὶ Ps. cxlix. 6, 7. "ῥομφαῖαι δίστομοι ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, τοῦ ποιῆσαι ἐκ"δίκησιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἐλεγμοὺς ἐν τοῖς λαοῖς·" "Ζῶν Heb. iv. 12. "γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργὴς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ a 440 A. "πᾶσαν μάχαιραν δίστομον." ἐξοπλίζων δὲ καὶ ὁ Παῦλος τὸν ἐν Χριστῷ νοούμενον στρατιώτην, δίδωσιν αὐτῷ "Τὴν Eph. vi. 17. "μάχαιραν τοῦ Πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ." ὅτι δὲ διώκει τὸν Ἀσσοὺρ ἡ θεία τε καὶ παναλκὴς ῥομφαία, τουτέστιν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, οὐδὲν ἧττον ἡμᾶς ἀναπείσει λέγων καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας "Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπάξει Es. xxvii. 1. "ὁ Θεὸς τὴν μάχαιραν τὴν ἁγίαν τὴν μεγάλην καὶ τὴν "ἰσχυρὰν ἐπὶ τὸν δράκοντα τὸν ὄφιν τὸν σκολιὸν, καὶ ἀνελεῖ b "τὸν δράκοντα·" καὶ πάλιν "Καὶ ἔσται, ὅταν συντελέσῃ Ib. x. 12–14. "Κύριος πάντα ποιῶν ἐν τῷ ὄρει Σιὼν καὶ ἐν Ἱερουσα"λὴμ, ἐπάξει ἐπὶ τὸν νοῦν τὸν μέγαν τὸν ἄρχοντα τῶν "Ἀσσυρίων, καὶ ἐπὶ τὸ ὕψος τῆς δόξης τῶν ὀφθαλμῶν "αὐτοῦ. εἶπε γάρ Τῇ ἰσχύϊ ποιήσω, καὶ τῇ σοφίᾳ τῆς συνέ"σεως ἀφελῶ ὅρια ἐθνῶν, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν προνο-

2. εἶναι τέως ἀπωτάτω καὶ ἔξω φέρεσθαι καὶ οὐχ ἑκόντας παρασκευάζοντες A. ἐξωθοῦντες Edd. 4. ἐν om. A. 5. ποιμαίνουσι A. invito b. ἐν om. A. ποιμαίνουσιν A. 6. λέγων B. invito b. ἐπειδὴ A. inv. b. 7. τῇ τοῦ λ. μεταφορᾷ τὸ πρέπον A.B.b. τὴν τοῦ λ. μεταφορὰν Edd. 10. σαφηνίζει iid. invitis omnibus. 11. Haec τοῦ ποιῆσαι—ἐν τοῖς λαοῖς accesserunt ex A.b. 17. τε assumptum ex A. 18. ἀναπείσειε B. 20. καὶ pro τὴν tertium A. 21. Haec ὄφιν τὸν accesserunt ex B. cf. infra 602 c. ὄφιν καὶ A. ἀνελῇ Edd. 23. ἐν alt.] + τῇ Edd. (109, 302.) invito A. 24. μέγαν] + ἐπὶ Edd. invito A. (Alex.) 25. τῆς δόξης om. A. (302.) 26. εἶπε γάρ] + ἐν Edd. invitis A.B. (Alex. XII.) μου post ἰσχύϊ et post συνέσεως add. iid. invito A.

“ μεύσω, καὶ σείσω πόλεις κατοικουμένας.” ἐν ταύτῃ δὴ οὖν
τῇ ῥομφαίᾳ ποιμανοῦσι τὸν Ἀσσοὺρ, καὶ πᾶσαν δὲ τὴν γῆν
τοῦ Νεβρὼδ ἐν τῷ τάφρῳ αὐτῆς. βούλεται δὲ διὰ τούτων
c ἐκεῖνο εἰπεῖν. τὴν γῆν τοῦ Νεβρὼδ τὴν τῶν Ἀσσυρίων ὀνομάζει
χώραν, ἤτοι τὴν Βαβυλῶνα, περὶ ἣν, ὥς φασι, βαθεῖα βέ-
βλητο τάφρος. γῆν δὲ αὐτὴν τοῦ Νεβρὼδ ὀνομάζει, διὰ τὸν
αὐτὸν εἶναι τὴν Βαβυλωνίων ἀρχὴν καὶ γένεσιν καὶ πατέρα
τοῦ γένους. γέγραπται δὲ οὕτως ἐν τῇ Γενέσει περὶ αὐτοῦ
Gen. x. 7–10. “ Υἱοὶ δὲ Ῥεγμὰ Σαβὰ καὶ Δαδάν. Χοῦς δὲ ἐγέννησε τὸν
“ Νεβρώδ· οὗτος ἤρξατο εἶναι γίγας ἐπὶ τῆς γῆς. οὗτος ἦν
“ γίγας κυνηγὸς ἐναντίον Κυρίου τοῦ Θεοῦ· διὰ τοῦτο
“ ἐροῦσιν Ὡς Νεβρὼδ γίγας κυνηγὸς ἐναντίον Κυρίου. καὶ
d “ ἐγένετο ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ Βαβυλὼν καὶ Ὀρὲχ
“ καὶ Ἀρχὰδ καὶ Χαλάννη ἐν τῇ γῇ Σενναάρ.” ἐγηγέρθαι
μὲν τὸν πύργον ἐν τῇ Χαλάννῃ· Περσικὸν δὲ τοῦτο χωρίον·
καὶ ἡ θεία λέγει γραφή. γῆν οὖν ἄρα τοῦ Νεβρὼδ τὴν Βα-
βυλῶνά φησιν, ἣ τάφρῳ διέζωσται, καθάπερ ἔφην ἀρτίως.
οὕτω δὴ οὖν ποιμανοῦσί φησι τὸν Ἀσσοὺρ, καὶ πᾶσαν δὲ τὴν
γῆν τοῦ Νεβρὼδ, ὡς εἴσω μένειν τῆς τάφρου, καὶ πόλεων καὶ
χωρῶν κατευρύνεσθαι μὲν οὐκέτι, μένειν δὲ ὥσπερ οἴκοι
περιδεεῖς καὶ τρέμοντας· τοῦτό τοι παθόντα διὰ Χριστοῦ τὰ
τῶν δαιμονίων εὑρήσομεν στίφη. οὐ γὰρ ἔτι τῆς ὑφ' ἡλίῳ
e καταλαζονεύονται, καθὰ καὶ πάλαι καὶ πρὸ τῆς ἐπιδημίας·

1. σώσω pro σείσω A. δὴ οὖν b. τοίνυν [τοι suprascr.] A. οὖν Edd. 2. δὲ assumptum ex A.b. 3. ἐν τῷ—τοῦ Νεβρὼδ accesserunt ex A.b. τάφῳ pro τάφρῳ A. 4. τὴν prius om. b. Νεβρὼθ in scholio semper A. invito b. οὕτως ὀνομάζων pro ὀνομάζει B. 5. τὴν Βαβυλῶνα A.b. τῶν [τὴν Edd.] Βαβυλωνίων B. Edd. βέβληται b. 6. τὴν pro γῆν A. τὸν A. τὸ Edd. 7. τῶν pro τὴν b. 8. δὲ] γὰρ B. 9. δὲ prius assumptum ex A.B. Ῥεγμᾶν A. Statim βασὰν pro Σαβὰ A. σακὰν B. δαδάχου (sic) pro Δαδάν. Χοῦς A. 11. ἔναντι A. incertum utrum hic an infra. 12. Κυρίου] + τοῦ Θεοῦ Edd. invitis A.B. (A.V.) 13. ἐγένετο] + ἡ Edd. invito B. (A.V.) καὶ om. A. Statim Ὀρὲχ A. (A.V.) Ὀρὲκ B. Ἀρὰχ Edd. 14. Χαλάνη B. Haec ἐν τῇ γῇ σενναάρ· [σεναάρ B.] ἐγηγέρθαι [ἐγηγέρθη A.] μὲν [μὲν deest in B.] τὸν πύργον ἐν τῇ Χαλάννῃ [Χαλάνῃ B.] accesserunt ex A.B. 16. γῆν] + δὲ A. 18. οὕτω] οὗτοι A. invito b. ποιμαίνουσι A. ἀσσοὺρ b. ἀσοὺρ B. Ἀσσύριον A. Edd. δὲ om. A.b. 19. ἔσω A. καὶ χωρῶν κατευρύνεσθαι μὲν A.b. μὲν ἢ χωρῶν κατευρύνεσθαι Edd. 21. τοῦτό τοι B.b. τοῦτο δὴ A. τοῦτό τι Edd. Statim παθεῖν iid. repugnantibus omnibus. καὶ ante τὰ praemittit B. 22. δαιμόνων b. ὑφ' ἡλίῳ] ὑφ' ἥλιον Edd. invitis omnibus. Statim καταλαζονεύονται A.b. καταλαζονεύεται Edd. Post hoc verbum

μένουσι δὲ ὥσπερ ἐν οἷς εἰσὶ, ταῖς τῶν ἁγίων νήψεσι καὶ ἀγαθαῖς συμβουλίαις ἀνακοπτόμενα, καὶ τῆς τῶν ἁγίων εἰργόμενα γῆς, ὡς ἂν ἠρεμαῖον καὶ ἀπόλεμον διαζῶντες βίον ἀποπεραίνειν δύναιντο τὰ ἀδδάνοντα τῷ Θεῷ, καὶ διὰ τῆς αὐτῷ φιλαιτάτης εὐκοσμίας καταφαιδρύνεσθαι.

Καὶ ἔσται τὸ ὑπόλειμμα τοῦ Ἰακὼβ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν μέσῳ λαῶν 7
πολλῶν, ὡς δρόσος παρὰ Κυρίου πίπτουσα καὶ ὡς ἄρνες ἐπ' ἄγρωστιν, ὅπως μὴ συναχθῇ μηδεὶς μηδὲ ὑποστῇ ἐν υἱοῖς ἀνθρώπων.

Ἔφην ἤδη πλειστάκις, ὅτι σέσωσται τὸ κατάλειμμα τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἀπόλωλεν εἰσάπαν τὸ ἐξ Ἰακὼβ γένος. πεπιστεύκασι γὰρ εἰς Χριστὸν οὐκ ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν, καὶ τὴν διὰ πίστεως σωτηρίαν καὶ πρό γε τῶν ἄλλων, φημὶ δὴ a **441 A.** *τῶν ἐξ ἐθνῶν, πεπλουτήκασιν. ἀλλ' ἐκ τούτου τοῦ καταλελειμμένου τε καὶ διασεσωσμένου διὰ τῆς πίστεως μέρους καὶ αὐτοὶ γεγόνασιν οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ καὶ οἱ συναθλοῦντες αὐτοῖς καὶ συνηλγηκότες αὐτοῖς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. τούτους δὴ οὖν αὐτοὺς σεσῶσθαί φησιν* ἐν τοῖς ἔθνεσιν, *οἷά τινα* δρόσον *ἀγρῶν καταχεομένην, καὶ τῆς διαβολικῆς δυστροπίας τὸν καύσωνα παραλύουσαν. ὥσπερ γὰρ ἐν κήποις ἤγουν ἐν ἀγροῖς πόαις τε καὶ κρίνοις εἰ τὸ τῆς ἡλιακῆς ἀκτῖνος ἐμπίπτει σέλας, χαλᾶσθαι ποιεῖ πρὸς τὸ ἀκαλλὲς, καὶ* b *εἰς αὐτό πως ἤδη μεμαράνθαι δοκεῖν· οὕτω καὶ ὁ τῆς ἁμαρτίας εὑρετὴς κοσμικαῖς φιληδονίαις ὅτε τὸν ἀνθρώπινον κατα-*

accesserunt haec *καθὰ καὶ πάλαι* usque ad finem scholii ex A., partim favente b. qui dedit *μένουσι δὲ—τῶν ἁγίων ἀγαθαῖς συμβουλαῖς ἀνακοπτόμενα.* 1. *νήψεσι*] Sic edidi ex e. *νήστεσι* (?) A. 2. *ἀνακοπτόμενα* edidi ex b. *ἀνακοπτόμενοι* A. 4. *ἀδδ.* (sic pro *ἀνδ.*) A. 6. *τὸ ὑπόλειμμα τοῦ Ἰακὼβ*] *τοῦ* om. F. *τῷ Ἰακὼβ τὸ ὑπόλειμμα* Edd. (153.) invito A. 7. *καταπίπτουσα* F. 8. *ἐπισυναχθῇ* A. 12. *τὸν ἀριθμὸν* assumpta ex A. 13. *γε* et *ἄλλων φημὶ δὴ τῶν* [*τὴν* (sic) pro *τῶν* A.] accesserunt ex A. Statim *ἐξ* assumptum ex A.B. 15. Haec *τε—τῆς πίστεως* accesserunt ex A. 16. *συναθλοῦντες αὐτοῖς καὶ συνηλγηκότες* A. *συνηθληκότες* Edd. 17. *εὐαγγελίῳ*] + *τῷ* B. 18. *οἷάν* Edd. 20. Haec *ἐν κήποις ἤγουν* accesserunt ex A. 21. *ποτε* pro *πόαις τε* Edd. invitis A.B. 22. *ἐμπίπτει* A.B. *ἐμπίπτοι* Edd. 23. Haec *εἰς αὐτό πως ἤδη* et *δοκεῖν* accesserunt ex A. *ἐμαράνθαι* (sic) A. 24. *κοσμικαῖς ἐπιθυμίαις* (pro *φιληδον.*) post *νοῦν* transp. B. *καταφλέγει* A. *καταφλεγμαίνει* B. Edd.

φλέγει νοῦν, καταμαραίνει τρόπον τινὰ καὶ πολὺ λίαν ἀκαλλῆ φαίνεσθαι ποιεῖ. ἀνορθοῖ δὲ ὥσπερ αὐτὸν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, καθὰ καὶ ἄνθος ἢ πόας ἡ δρόσος. καὶ οὕτως ἔσονται, φησὶ, καὶ οἱ ἐξ Ἰακὼβ ἐν τοῖς ἔθνεσι, τὰς τῶν πειθομένων ψυχὰς οἷά τινι δρόσῳ κατάρδοντες τοῖς εἰς εὐσέβειαν λόγοις, καὶ μαθήμασιν εὐαγγελικοῖς πλουσίως καταπιαίνοντες. κατορχήσονται δὲ ὥσπερ βοτάνης ἀμνοὶ, τουτέστι πλείστην τε ὅσην καὶ ἀμφιλαφῆ τὴν νομὴν εὑρήσουσιν· ἑτοιμότερα γάρ πως ἀεὶ τὰ ἔθνη πρὸς τὸ εὐήνιον καὶ νενευκότα πολὺ πρὸς τὸ πιστεῦσαι Χριστῷ, καὶ πρός γε φημὶ τὸ ἀσυγκρίτως ἄμεινον τῆς ἐν ἀρχαῖς ἑλέσθαι ζωῆς. ἀλλ' ὥσπερ ἀμνοῖς πολλή τε καὶ εὐανθὴς εἰ παρακέοιτο πόα, τότε δὴ τότε κατα-
c τρυφῶσί τε καὶ κατασκαίρουσι· κατὰ τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον καὶ τῶν διδασκόντων ὁ νοῦς τρυφὴν ποιεῖται καὶ τέρψιν τῶν παιδαγωγουμένων τὸ εὐήνιον, καὶ τῶν μυσταγωγουμένων τὸ εὐπειθές.

Καὶ γοῦν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς τὴν τῆς Σαμαρείτιδος εὐπείθειαν ἰδίαν ὥσπερ καὶ αὐτῷ πρέπουσαν
S. Joan. iv. 32. ἐποιεῖτο τροφήν. ἔφη γὰρ τοῖς ἁγίοις Ἀποστόλοις "Ἐγὼ "βρῶσιν ἔχω φαγεῖν ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε." εἶτα τοῦτο δη-
Ib. 34. λῶν, προσετίθει λέγων "Ἐμὸν βρῶμά ἐστιν, ἵνα ποιήσω "τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ
d "ἔργον." βρῶμα δὴ οὖν τοῖς ἁγίοις καὶ τρυφὴ, τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. κατορχήσονται τοίνυν φησὶν ὥσπερ ἄγρωστιν ἤγουν εὐανθῆ κείροντες πόαν, καὶ οἱονεί πως καταφερβόμενοι τοὺς ἐξ ἐθνῶν πιστεύοντας οἱ ἐξ Ἰακὼβ, κατευρυνομένην δὲ οὕτω τοῦ κηρύγματος εὑρήσουσι τὴν ὁδὸν, ὡς μηδένα

1. καὶ μαραίνει pro καταμαραίνει Edd. invitis A.B. πολὺ λίαν ἀκαλλῆ A. ἀκαλλῆ πάνυ Edd. Statim ποιεῖ φαίνεσθαι inverso ordine A. 3. καθὰ καὶ A. καθάπερ B. καθὼς καὶ Edd. ἡ ante δρόσος correxi ex B. ἢ A. Edd. ante Migne. καὶ alt. om. A. 4. καὶ om. A. 7-11. Haec κατορχήσονται—ζωῆς accesserunt ex A. Statim ἀλλ' A. καὶ Edd. 12. παρακέοιτο A. παράκειται Edd. 13. καταχαίρουσι pro κατασκ. A. 14. τρυφὴν A. τροφὴν Edd. 17. ὁ alt. assumptum ex B. τῆς Σαμαρείτιδος B. Σαμαρειτῶν Edd. 19. ἁγίοις assumptum ex A. 20. δηλῶν] αὐτοῖς σαφὲς καθιστὰς A. 22. πατρός μου pro πέμψαντός με A. 23. τρυφὴ] τροφὴ B. 25. καταφερβόμενοι] Hoc retinui ex Edd. καταφερόμενοι A. καταρεφόμενοι B. 26. πιστεύσαντας B. δὲ assumptum ex A.B. 27. μὴ δεδυνῆσθαι pro μηδένα δύνασθαι A.

δύνασθαι συναχθῆναί τε καὶ ὑποστῆναι κατ᾽ αὐτῶν, τουτέστι,
μήτε συνελθεῖν μήτε μὴν ἀντισχεῖν· τοῦτο γὰρ τὸ ὑποστῆναι
εἰ κακοῦν ἕλοιντό τινες τῶν ἐν υἱοῖς ἀνθρώπων. πολλαὶ μὲν
γὰρ καὶ παρὰ πολλῶν σκέψεις τε καὶ ἐγχειρήματα συντέ- e
θεινται κατ᾽ αὐτῶν, ἠδίκηνται δὲ οὐδὲν, Θεοῦ κατευνάζοντος
τοὺς τῶν ἰσχυόντων θυμοὺς, καὶ οἷον εὐδοκίας ὅπλῳ περι- Ps. v. 13.
βάλλοντος τοὺς ἰδίους καὶ παραδόξως αὐτοὺς ἐκ παντὸς
ῥυομένου τε καὶ ἀνασώζοντος πειρασμοῦ.

Καὶ ἔσται τὸ ὑπόλειμμα τοῦ Ἰακὼβ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν μέσῳ λαῶν 8
πολλῶν ὡς λέων ἐν κτήνεσιν ἐν τῷ δρυμῷ καὶ ὡς σκύμνος ἐν a 442 A.
ποιμνίοις προβάτων, ὃν τρόπον ὅταν διέλθῃ καὶ διαστείλας
ἁρπάσῃ, καὶ μὴ ᾖ ὁ ἐξαιρούμενος. ὑψωθήσεται ἡ χείρ σου ἐπὶ 9
τοὺς θλίβοντάς σε, καὶ πάντες οἱ ἐχθροί σου ἐξολοθρευθή-
σονται.

Τὰ χρηστὰ καὶ ἀξιάκουστα τῶν διηγημάτων, κἂν εἰ διὰ
τῶν αὐτῶν ἔρχοιντο λόγων, οὐκ ἂν ἔχοι τὸ φορτικὸν, ἕψεται
δὲ μᾶλλον αὐτοῖς πολὺ τὸ ἐπίχαρι. τὸ κατάλειμμα δὴ οὖν b
τοῦ Ἰακώβ φησι, τουτέστιν, οἱ ἐξ Ἰακὼβ σεσωσμένοι διὰ
τῆς πίστεως τῆς εἰς Χριστὸν καὶ τῶν εὐαγγελικῶν θεσπισ-
μάτων ἀναδεδειγμένοι κήρυκες καὶ ἱερουργοὶ, ἔσονται μὲν ὡς
δρόσος ἐν τοῖς ἔθνεσιν, νεμηθήσονται δὲ καὶ ὡς ἄρνες καλῆς
καὶ ἀμφιλαφοῦς κατασκαίροντες πόας. γενηθήσονται δὲ
οὐδὲν ἧττον καὶ ὡσεὶ λέων ἐν κτήνεσι δρυμοῦ, βαρὺ καὶ φρι-
κῶδες καταβρυχόμενος, καὶ ἀφόρητον ἐντιθεὶς τὸ δεῖμα καὶ
τοῖς μακράν. ἔσονται δὲ καὶ ὡς σκύμνοι λέοντος ἐν ποιμνίοις, c

2. *μήτε μὴν* A. *μητ᾽* Edd. 4. *τε* assumptum ex A. 5. *οὐδὲν—τοὺς τῶν* om. A. 6. Haec *καὶ οἷον εὐδοκίας ὅπλῳ περιβάλλοντος* [*περιβάλλοντας* (sic) A.] *τοὺς ἰδίους* accesserunt ex A. 9. *τῷ* pro *τοῦ* B. *πολλῶν ἐθνῶν* pro *λαῶν πολλῶν* A. 10. *καὶ ὡς* om. A. 11. *ποιμνίῳ* A. (91.) *διαστείλας ἁρπάσῃ*] *διαστείλῃ ἁρπάσαι* B. (153.) 16. *ἔρχοιντο*] *προέρχοιντο* Edd. invitis A.B. *ἔχοι* A. *ἔχοιεν* iid. 17. *πολὺ* et *δὴ* assumpta ex A. 18. *ἐξ Ἰακὼβ*] *ἐκ πίστεως Ἰακὼβ* A. 19. *τῆς* prius om. A. 20, 21. *μὲν* et *καὶ* assumpta ex A.B. 22. *γενηθήσονται* A. *γενήσονται* Edd. 23. *οὐδὲν ἧττον* om. A. *τοῖς κτήνεσι τοῦ* pro *κτήνεσι* A. *βαρὺ* A. *βαθὺ* Edd. 24. *καταβρυχόμενοι* B. *ἀφόρητον* A. *μέγα* Edd. Statim *ἐντιθέντες* B. 25. *ποιμνίοις* A.B. *ποιμνίῳ* Edd. Praemittit *τοῖς* B.

κατεξανιστάμενοι δηλονότι γενναίως καὶ ὧν ἂν ἕλοιντο καταθρώσκοντες, ἀντεξάγοντος οὐδενὸς ἤγουν ἐξελέσθαι δυναμένου τὸ ἡρπασμένον· ὁ μὲν γὰρ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς
S.Matth. x. 16. Χριστὸς τοῖς ἁγίοις ἔφασκε μαθηταῖς "Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω "ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων," τουτέστι, πράους τε καὶ ὑφειμένους· κἂν εἰ ἕτοιμοι πρὸς τὸ φονᾶν εἶεν ἂν τῶν ἐν κόσμῳ τινὲς, καὶ τῇ τῶν λύκων ὠμότητι παραχωροῦντες οὐδὲν, ἰδίᾳ δὲ αὐτὸς ἰσχύϊ τὰς τῶν πολεμούντων συνθραύσω καρδίας· δειλοὺς καὶ ἀνάνδρους ἀποτελῶ· καὶ πολύ τι τὸ περὶ ὑμᾶς ἐργάσομαι σέβας. οὕτω κεκρατήκασι τῶν ἐχθρῶν, νενικήκασι τοὺς ἀνθεστηκότας, φοβεροὶ τοῖς λύκοις γεγόνασι, καίτοι προβάτων ἐν τάξει κείμενοι· διέδρασαν τὰς ἐπιβουλὰς,
2 Cor. xi. 26. d "Κινδύνους λῃστῶν, ὡς ὁ μακάριος γράφει Παῦλος, κινδύ"νους ἐκ γένους, κινδύνους ἐν ψευδαδέλφοις," καὶ διηρπάζοντο μὲν ὡς ὑπὸ λεόντων αἱ τῶν ἐθνῶν ἀγέλαι· ὁ δὲ ἰδίοις αὐτὰς θελήμασι καταβοσκήσας εἰς ὄλεθρον σατανᾶς, ἐπαμύνειν οὐκ εἶχεν, οὔτε μὴν ἐκσπᾶσαι χειρῶν ἀποστολικῶν τὸ εἰλημμένον εἰς σωτηρίαν. καὶ τοῦτο ἦν ἄρα τὸ πρὸς αὐτὸν
Abac. ii. 6–8. εἰρημένον διὰ φωνῆς Ἀμβακοὺμ "Οὐαὶ ὁ πληθύνων ἑαυτῷ "τὰ οὐκ ὄντα αὐτοῦ· ἕως τίνος; καὶ βαρύνων τὸν κλοιὸν
e "αὐτοῦ στιβαρῶς, ὅτι ἐξαίφνης ἀναστήσονται οἱ δάκνοντες "αὐτὸν, καὶ ἐκνήψουσιν οἱ ἐπίβουλοί σου, καὶ ἔσῃ εἰς διαρ"παγὴν αὐτοῖς. ὅτι σὺ ἐσκύλευσας ἔθνη πολλὰ, σκυλεύ"σουσί σε πάντες οἱ ὑπολελειμμένοι λαοί." κατέδακνον μὲν γὰρ οἱ ὀκτὼ, καὶ διήρπαζον ὡς σκύμνοι τὰ παρ' ἐκείνου συνηθροισμένα· συναγήγερκε γὰρ ἑαυτῷ τὰ οὐκ ὄντα αὐτοῦ, Θεοῦ

1–3. Haec καὶ ὧν ἂν—τὸ ἡρπασμένον accesserunt ex A. 4. μαθηταῖς ἔφασκεν inverso ordine A. 5. τε A. μὲν Edd. 6–8. Haec κἂν εἰ—παραχωροῦντες οὐδὲν accesserunt ex A. 8. διὰ pro ἰδίᾳ A. αὐτὸς ἰσχύϊ B. αὐτὸ ἰσχύει A. αὐτοῖς ἰσχὺς Edd. πολεμούντων] + αὐτοῖς A. Statim συνθραύσω B. συνθραύσει A. Edd. 9. Haec δειλοὺς καὶ ἀνάνδρους ἀποτελῶ [ἀποτελεῖ Cod., correxi ad personam primam, ex analogia B.] accesserunt ex A. 10. ὑμᾶς ἐργάσομαι B. αὐτοὺς ἐργάζεσθαι A. αὐτ. ἐργάζεται Edd. τῶν om. A. 11. ἀντεστηκότας Edd. 15. ὑπὸ] + τῶν Edd. invito A. ἰδίας Edd. ante Migne. 16. εἴοις αὐτὰς (sic) pro εἰς ὄλεθρον A. 19. Ἀμβακούμ] ἡσαίου B. 20. αὐτοῦ A. αὐτῷ Edd. κλοιὸν] πηλὸν iid. invitis A.B. 26. ἑαυτῷ A.B. αὐτῷ Edd. αὐτῷ pro αὐτοῦ iid.

γὰρ ὁ ἄνθρωπος, μᾶλλον δὲ καὶ τὰ πάντα, καὶ οὐδὲν ἐκείνου παντελῶς· πλὴν ἐσκυλεύετο παρὰ τῶν ὑπολελειμμένων λαῶν, τουτέστι τῶν ἐκ τοῦ καταλείμματος, ἵνα πάλιν ἐννοῇς τῶν εὐαγγελικῶν θεσπισμάτων τοὺς ἱερουργούς. εἶτα πρὸς a 443 A.
αὐτοὺς ὁ ἐνισχύων αὐτοὺς καὶ συνέχων Κύριος Ὑψωθήσεται, φησὶν, ἡ χείρ σου ἐπὶ τοὺς θλίβοντάς σε, καὶ πάντες οἱ ἐχθροί σου ἐξολοθρευθήσονται. νενικήκασι γὰρ, ὡς ἔφην, ἐν Χριστῷ, καὶ ἀμείνους ἦσαν ἁπάσης ἐπιβουλῆς, καὶ διέλαμψαν ἐν κόσμῳ, καὶ κατεκράτησαν ἐχθρῶν, Θεῷ κατακτώμενοι τοὺς ἀπολωλότας.

Καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει Κύριος, ἐξολοθρεύσω τοὺς 10
ἵππους σου ἐκ μέσου σου καὶ ἀπολῶ τὰ ἅρματά σου, καὶ 11
ἐξολοθρεύσω τὰς πόλεις τῆς γῆς σου καὶ ἐξαρῶ πάντα τὰ b
ὀχυρώματά σου· καὶ ἐξαρῶ τὰ φάρμακά σου ἐκ τῶν χειρῶν 12
σου, καὶ ἀποφθεγγόμενοι οὐκ ἔσονται ἐν σοί· καὶ ἐξολοθρεύσω 13
τὰ γλυπτά σου καὶ τὰς στήλας σου ἐκ μέσου σου, καὶ οὐκ ἔτι
οὐ μὴ προσκυνήσεις τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου· καὶ ἐκκόψω 14
τὰ ἄλση ἐκ μέσου σου, καὶ ἀφανιῶ τὰς πόλεις σου, καὶ ποιήσω 15
ἐν ὀργῇ καὶ ἐν θυμῷ ἐκδίκησιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἀνθ' ὧν οὐκ c
εἰσήκουσαν.

Ἐπάνεισι πάλιν ὁ λόγος ἐπὶ τὰ σκυθρωπὰ, καὶ καταλήγει μὲν τέως τῶν ἐπὶ Χριστῷ λαμπρῶν καὶ ἀξιαγάστων διηγημάτων, συνείρει δὲ ὥσπερ τοῖς ὀπίσω ταυτὶ, καὶ τὰ ἐξ ὀργῆς ἐσόμενα δηλοῖ. ἔφη τοίνυν ὅτι "Καὶ σὺ πύργος "ποιμνίου αὐχμώδης, θύγατερ Σιὼν, ἐπὶ σὲ ἥξει, καὶ εἰσε-

Supra iv. 8.

1. Haec καὶ τὰ πάντα accesserunt ex A. Statim καὶ om. B. Post h.v. οὐδὲ pro οὐδὲν Edd. 3. Haec τουτέστι τῶν ἐκ τοῦ καταλείμματος accesserunt ex A. 9. καὶ κατεκράτησαν] κεκεκρατήκασιν i. e. καὶ κεκρατήκασιν A. 14. ἐξαρῶ A.B. (Alex. XII.) ἐξολοθρεύσω Edd. (Vat.) ἐκ] ἀπὸ A. 16. καὶ τὰς στηλάς σου om. A. 17. οὐ accessit ex A.B. (22. al.) προσκυνήσεις A. (A.V. XII.) προσκυνήσῃς B.F. Edd. (XII suprascr.) 19. ἐν secundum assumptum ex A. deest in Edd. (153.) ἐν tertium om. A. 20. ἤκουσαν pro εἰσήκουσαν A. (91, 311.) 21. Ἐπάνεισι] Ἐπανήκει Edd. invitis A.B. 23. συνερεῖ pro συνείρει A. 25. αὐχμώδους Edd. invitis A.B.b. καὶ] + εἰς σὲ A. invito b.

“ λεύσεται ἡ ἀρχὴ ἡ πρώτη βασιλεία Βαβυλῶνος.” τότε δὴ
οὖν τότε, φησὶν, οἰχήσεται μέν σου τὸ ἱππικὸν, συνδιολεῖται
δὲ τούτοις καὶ ὀχημάτων ἀγερωχία, καταδηωθήσονται δὲ καὶ
d αἱ πόλεις, καὶ αὐτῶν ἔρημος ἔσῃ τῶν ὀχυρωμάτων, τουτέστι
τειχῶν· κατεπίμπρασαν γὰρ αὐτοῖς ἀνδράσι τὰς πόλεις οἱ Βα-
βυλώνιοι· τὰ δέ γε τῆς σῆς ἀπονοίας ἐπιτηδεύματα, γοητεῖαί
τε καὶ ψευδομαντεῖαι, καὶ αὐτὰ τὰ τῆς ἀπάτης ἐργαστήρια,
τεμένη δὲ πάντως ὁμοῦ τοῖς εἰδώλοις ἐξολοθρευθήσονται, καὶ
ἐκ βάθρων αὐτῶν πεσεῖται τὰ ἄλση. καὶ τί τὸ ἐντεῦθεν;
διαβόητος ἡ δίκη, καὶ ὁ τῆς ποινῆς τρόπος οὐκ ἂν διαλά-
θοι τοὺς ὁμόρους τῶν ἐθνῶν. γνώσονται δὲ, ὅτι πάντα
e συνέβη παθεῖν αὐτοὺς ἀνθ’ ὧν οὐκ εἰσήκουσαν, τουτέστι, τὰ
τῆς ἀπειθείας ἐγκλήματα. ἔφη τι τοιοῦτον τοῖς ἀχάλινον
Prov. i. 24–27. ἔχουσιν εἰς τὸ ἀπειθὲς τὴν ῥοπὴν καὶ ἡ σοφία πάλιν “ Ἀνθ’
“ ὧν ἐξέτεινον λόγους καὶ οὐ προσείχετε, ἀλλὰ ἀκύρους
“ ἐποιεῖτε ἐμὰς βουλὰς, τοῖς δὲ ἐμοῖς λόγοις οὐ προσείχετε·
“ τοιγαροῦν κἀγὼ τῇ ὑμετέρᾳ ἀπωλείᾳ ἐπιγελάσομαι, κατα-
“ χαροῦμαι δὲ ἡνίκα ἂν ἔρχηται ὑμῖν ὄλεθρος, καὶ ὡς ἂν
“ ἀφίκηται ὑμῖν ἄφνω θόρυβος, ἡ δὲ καταστροφὴ ὁμοίως
Rom. ii. 8, 9. “ καταιγίδι παρῇ·” καρποὶ δὲ ἀποστροφῆς “ ὀργὴ καὶ θυμὸς,
444 A. a “ θλίψις καὶ στενοχωρία” κατὰ παντὸς ἐπέκεινα τοῦ κατα-
κούειν εἰωθότος. δεῖ δὴ οὖν ἄρα καὶ λίαν ἀμελλητὶ Θεῷ
καλοῦντι πρὸς τὸ συμφέρον ἕπεσθαί τε γοργῶς, καὶ τὰ
αὐτῷ θυμήρη πληροῦν· ὡς τό γε βραδὺ καὶ ῥᾴθυμον εἰς τὸ

2. οὖν om. B. σοι pro σου Edd. invitis omnibus. 3. τούτοις A. b. τούτῳ Edd. ὀχήματα ἀγερώχων B. 4. αἱ assumptum ex A. b. ἔρημος ἔσῃ τῶν ὀχυρωμάτων τουτέστι τειχῶν A. b. τῶν τειχῶν ἔρημος ἔσῃ Edd. 5. τὰς πόλεις ἀνδράσιν inverso ordine A. invito b. 6. ἀπονοίας A. b. ἐπινοίας Edd. 7. τῆς ἀπάτης τὰ inverso ordine A. b. 8. εἰδώλοις] ἔδεσιν A. b. ἐξολοθρευθήσεται A. invito b. 11. ὅτι πάντα B. ταυτὶ σύμπαντα A. ὅτι δὴ πάντα Edd. 12. τουτέστι τὰ τῆς ἀπ. ἐγκλήματα om. B. 14. εἰς τὸ ἀπ. τὴν ῥοπὴν A. τὸν λογισμὸν Edd. πάλιν om. A. 15. λόγους] τοὺς ἐμοὺς λόγους B. Haec ἀλλὰ—οὐ προσείχετε accesserunt ex A. Statim τοιγάρτοι pro τοιγαροῦν A. 17. ἐπιχαροῦμαι B. (23. al.) 19. ἀφικνεῖται A. ὁμοίως A. ὁμοία Edd. 20. δὲ A. γὰρ iid. θυμὸς] + καὶ A. 21. Haec κατὰ παντὸς ἐπέκεινα τοῦ κατακούειν εἰωθότος] Sic edidi. κατὰ παντὸς ἐπέκεινα τοῦ κατωκοῦν (sic) εἰωθότος A. a quo assumpta haec. 22. δὴ et ἄρα assumpta ex A. 24. τοι pro γε A.

δρᾶν ἑλέσθαι τὸ ἀγαθὸν, πρὸς πολλῆς ἡμῖν ἔσται ζημίας, καὶ πικροῖς ἐνίησι πόνοις. θέα δὲ ὅπως καὶ δίκας αἰτῶν τῶν ἡμαρτημένων ὀνίνησι Θεός. ἀπαλλάττει γὰρ τὸν Ἰσραὴλ βεβήλου τε καὶ βδελυρᾶς εἰδωλολατρείας, καὶ ἀνοσίων ἐγχειρημάτων, φαρμακείας καὶ ψευδομαντείας, βωμῶν, τεμενῶν, θυσιῶν, καὶ τοῦ προσκυνεῖν τοῖς ἔργοις τῶν ἰδίων χειρῶν. οὐκοῦν οὐκ ἀνόητον τὸ παιδεύεσθαι, "πλὴν εἰ ἐν Hier. x. 24.
"κρίσει γένοιτο, καὶ μὴ ἐν θυμῷ," κατὰ τὴν τοῦ προφήτου b
φωνήν.

Εἰ δὲ δή τις λέγοι συμβῆναι ταυτὶ τοῖς Ἰουδαίων δήμοις ἐμπεπαρῳνηκόσιν εἰς Χριστὸν, οὐχ ἁμαρτήσει διανοίας τὸ εἰκὸς ἐχούσης ἐφ' ἑαυτῆς. καὶ γάρ ἐστιν ἀληθὲς, ὡς ἠρήμωνται μὲν αἱ παρ' αὐτοῖς πόλεις, ἀπόλωλε δὲ καὶ πᾶν τὸ μάχιμον γένος ταῖς Ῥωμαίων χερσὶ δαπανώμενον. καὶ τάχα που τῆς ἀρχαίας ἐκείνης εἰδωλολατρείας ἐξήτηνται λόγους, εἰ καὶ ἦσαν παρ' αὐτοῖς οἱ προσκυνεῖν ἔτι τῇ κτίσει βουλόμενοι καὶ γοητειῶν ἁπτόμενοι. φιλεῖ γάρ πως ἀεὶ τοῖς c
εἰδωλολατρεῖν ᾑρημένοις ἕπεσθαι ταυτὶ, καὶ οὐδέν ἐστι παρ' αὐτοῖς τῶν ἄγαν ἐκτοπωτάτων, ὃ φαύλην ἔχει τὴν δόξαν.

Ἀκούσατε δὴ ἃ ὁ Κύριος εἶπεν· Ἀνάστηθι καὶ κρίθητι πρὸς τὰ Κεφ. ς'.
ὄρη, καὶ ἀκουσάτωσαν οἱ βουνοὶ φωνῆς σου. ἀκούσατε βουνοὶ 2
τὴν κρίσιν τοῦ Κυρίου, καὶ αἱ φάραγγες θεμέλια τῆς γῆς, ὅτι
κρίσις τῷ Κυρίῳ πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ μετὰ τοῦ Ἰσραὴλ d
διελεγχθήσεται.

Ἐντρεπτικὸς μὲν ὁ λόγος, καὶ οἱονεὶ κατακέκραγε τῆς

2. *καὶ πικροῖς ἐνίησι πόνοις* om. B. 3. *τῶν* deest in Edd. 4. Haec *βεβήλου τε καὶ* et *καὶ ἀνοσίων—ψευδομαντείας* accesserunt ex A. 5. *θυσιῶν, τεμενῶν* inverso ordine A. 6. *ἰδίων* om. A. 7. *εἰ*] + *καὶ* Edd. invitis A.B. 10. *συμβῆναι ταυτὶ* A. *ταῦτα* pro *ταυτὶ* B. Edd. ante *συμβῆναι* transp. Edd. *Ἰουδαίων δήμοις* A. *Ἰουδαίοις* Edd. 11. *ἐμπεπαρ.*] Sic edidi. *ἐμπεπαρῳνήκασιν* (sic) A. *πεπαρῳνηκόσιν* iid. *διανοίας—ἐφ' ἑαυτῆς* A. *τῆς ἀληθείας* iid. 13. *τὸ* assumptum ex A. 15. *ἐκείνης* assumptum ex A. 16. *προσκυνοῦντες* pro *προσκυνεῖν* et *βουλόμενοι* A. 20. *πεδία* pro *δὴ ἃ* B. (153.) Statim *ὁ* om. F. (51. al.) 21. *φωνῆς σου ἀκούσατε βουνοὶ* om. A. (62.) 25. *τῆς*] + *τῶν* Edd. invitis A.B.

Ἰουδαίων ἀναισθησίας, εἰ καὶ αὐτοὺς παρ' οὐδὲν τοὺς θείους
ποιοῖντο λόγους, οἵπερ ἂν γένοιντο πράως τε καὶ ὑφειμένως,
καὶ ὡς ἐκ πατρὸς πρὸς τέκνα τὸ τῆς ἀγάπης γνήσιον ὑπο-
φαίνοντος, καὶ ἀπροφάσιστον αὐτοῖς ἀποτελοῦντος τὸ ἐξή-
νιον. ἔθος δὲ τῷ φιλαγάθῳ Θεῷ προαγορεύσει μὲν τῶν
δεινῶν προεκδειματοῦν ἔσθ' ὅτε τοὺς ἡμαρτηκότας· οὐ μὴν
e ἐᾶν ἀμαλθάκτους καὶ ἀπηνεῖς ὡς ἀπεγνωκότας, ἀλλ' ὁμοῦ
τοῖς συμβήσεσθαι μέλλουσι τὸν τῆς παρακλήσεως εἰσκομί-
ζειν λόγον, καὶ τόπον ὥσπερ αὐτοῖς τοῦ διαδράναι τηρεῖν, εἰ
παλινδρομεῖν ἕλοιντο πρὸς μετάγνωσιν. τοῦτό τοι καὶ νῦν
ἐξ ἐμφύτου πάλιν ἐργάζεται γαληνότητος. ἀκούσατε τοίνυν
φησὶν ὅσα ὁ Κύριος εἶπε. τί δέ μοι προστέταχεν; Ἀνάστηθι
καὶ κρίθητι πρὸς τὰ ὄρη, καὶ ἀκουσάτωσαν οἱ βουνοὶ φωνῆς σου.
Es. i. 2. ἔοικε μὲν οὖν τῷ διὰ φωνῆς Ἡσαΐου καὶ τοῦτο "Ἄκουε
445 A. a "οὐρανὲ, καὶ ἐνωτίζου γῆ, ὅτι Κύριος ἐλάλησεν." ὄρη γάρ
που δὴ τάχα καὶ βουνοὺς τὰς νοητὰς ὀνομάζει δυνάμεις, αἳ
τόδε τὸ σύμπαν περιέπουσι κατὰ βούλησιν Θεοῦ, τὰς τῶν
δαιμόνων πλεονεξίας ἀποσοβοῦσαι τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. ἐπειδὴ
δὲ τῆς τοῦ Θεοῦ γαληνότητος τὴν ὑπερβολὴν αὗται δὴ
μάλιστα καὶ πρό γε τῶν ἄλλων ἐπιγινώσκουσιν, ὅσην τε
τῶν καθ' ἡμᾶς ποιεῖται φροντίδα μεμαθήκασιν ἐξ ὧν ἐν-
εργοῦσιν εἰς ἡμᾶς, τοῖς παρ' αὐτοῦ πειθόμεναι νόμοις, ἐπ'
αὐτῶν γενήσεσθαι δεῖν τὴν κρίσιν ἐντέλλεται. εἰκὸς δὲ δή
b τι καὶ ἕτερον τὸν προφητικὸν ἡμῖν ὑποφαίνειν λόγον. ἐπειδὴ
γὰρ ὄρη τε καὶ βουνοὺς καταλαμβάνοντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ

1. οἳ (pro εἰ) .... ἐποιοῦντο Aub. οἱ (sic) .... ποιοῖντο Pont. 2. οἵπερ] οὗπερ A. 3. ἐκ assumptum ex A. 4. τὸ om. A. 5. ἔνεοι δέ πως ἐστι pro ἔθος δὲ A. 7. ἀμαλθάκτους] ἀμαλάκτους A. Haec ἀπηνεῖς ὡς accesserunt ex A. 8. εἰσκομίζειν λόγον A. κόσμον λύειν Edd. Vacuum 13 fere litt. in B. 9. τόπον] τόμον Edd. invitis A.B. 10. πάλιν ἑλεῖν pro παλινδρομεῖν A. τοι A. οὖν B. Edd. Statim καὶ νῦν accesserunt ex A.B. 11. ἀκούσατε et φησὶν om. A. 14. τὸ pro τῷ A. 15. ἐνωτίζου] + ἡ Edd. invitis A.B. 16. δὴ assumptum ex A. 18. δαιμονίων A. ἐπὶ pro ἐπειδὴ A. 19. αὐταὶ A. Statim haec δὴ μάλιστα καὶ accesserunt ex A. b. 21. ἐποιεῖτο Edd. invitis A.B. b. ἐξ ὧν ἐνεργ. om. A. Statim πρὸς pro εἰς A. 22. πειθόμεναι A. πειθόμενοι Edd. desunt nonnulla verba in b. 24. τι καὶ ἕτερον A.B. τινα καὶ ἕτερον νοῦν Edd.

ἐκεῖ τελετάς τε καὶ θυσίας τοῖς δαιμονίοις προσῆγον “ὑπο- Hos. iv. 13. “κάτω δρυὸς καὶ λεύκης,” ταύτητοι λοιπὸν πρὸς βουνοὺς ἡ κρίσις, ἐν οἷς ἦσαν ἐναργῆ τὰ τῶν κατηγορουμένων ἐγκλήματα. εἰκὸς δὲ βουνοὺς καὶ θεμέλια τῆς γῆς ὀνομάζειν αὐτὸν τοὺς ὑπερκειμένους ἐν δόξῃ καὶ ὑπεραίροντας ἐν τιμῇ τὴν τῶν ἀγελαίων πληθὺν, οἳ καὶ μάλιστα γεγόνασι τοῖς ὑπὸ χεῖρα καὶ ὁδὸς καὶ πάγη πρὸς ὄλεθρον. ἔφη γάρ που πρὸς c αὐτούς “Ὅτι πρὸς ὑμᾶς ἐστι τὸ κρῖμα, ὅτι παγὶς ἐγενήθητε Ib. v. 1. “τῇ σκοπιᾷ, καὶ ὡς δίκτυον ἐκτεταμένον ἐπὶ τὸ ἰταβύριον.” ὦ τοίνυν, φησὶ, τῶν ἄλλων ὑπερανεστηκότες, ὦ θεμέλια τῆς γῆς, τουτέστιν, ἐφ᾽ οἷς τὰ τῶν ἄλλων ἐρήρεισται πράγματα, ἀκούσατε τὴν πρὸς ὑμᾶς κρίσιν τοῦ πάντων Κυρίου.

Ἀλλ᾽ ὅ γε φρονῶν ὀρθῶς, ψάλλει καί φησι πρὸς τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην “Μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου Ps. cxlii. 2. σου.” περιέσται γὰρ πάντως ὁ πάντα εἰδὼς, καὶ καυχήσεται μὲν οὐδεὶς ἁγνὴν ἔχειν τὴν καρδίαν, οὐδ᾽ ἂν γένοιτο καθαρὸς d Prov. xx. 9. ἀπὸ ἁμαρτιῶν. πάνδεινον οὖν ἄρα τὸ κρίνεσθαι πρὸς Θεόν.

Ἰστέον δὲ ὅτι ἡ μὲν τῶν ἑβδομήκοντα ἔκδοσις ἔχει τὸ φάραγγες· ἡ δὲ τῶν Ἑβραίων βουνοὺς ὀνομάζει καὶ θεμέλια τῆς γῆς, ἵνα γνῶμεν διὰ μὲν τῶν βουνῶν τὸ οἷον ἦρθαι ὑψοῦ τοὺς τῶν λαῶν ἡγουμένους, καὶ τὸ τῶν ἄλλων ὑπερέχειν καὶ ἀνανήχεσθαι μέτρον, θεμέλια δὲ τοὺς αὐτούς. οἱ γὰρ χωρῶν ἢ πόλεων ἡγούμενοι, ὥσπερ εἰσὶ περιφανεῖς τὴν δόξαν, ἠρμένοι τε πρὸς τὸ ὑψοῦ, οὕτως εἶεν ἂν καὶ θεμέλια τῆς γῆς, τουτέστιν, ἔρεισμα τρόπον τινὰ καὶ ὑποβάθρα κείμενοι τῶν e πραγμάτων. συμβέβηκε γὰρ ἐπ᾽ αὐτοῖς, καὶ οἷον ἐνίδρυταί πως, τὰ τῶν ἑτέρων πράγματα, καθάπερ ἔφην ἀρτίως.

1. τε assumptum ex A. 2. λεύκης] πεύκης Edd. invitis A.B. ἡ κρίσις A. b. αἱ κρίσεις Edd. 3. τὰ om. Edd. 5. Haec ἐν τιμῇ assumpta ex A. 7. που om. A. habet b. 10. ἑστηκότες A. 12. τὴν om. B. 15. μὲν assumptum ex A. 16. οὐδεὶς pro οὐδ᾽ Edd. invito A. οὐδ᾽ ἂν γένοιτο κ. ἀπὸ ἁμ. desunt in B. 18. αἵρεσις pro ἔκδοσις Edd. invitis A.B. 20. ὑψοῦ assumptum ex B. 21. τὸ om. A. ἔχειν A. Statim καὶ ἀνανήχεσθαι μέτρον assumpta ex A. 22. γὰρ] + τῶν Edd. invitis A.B. 24. εἶεν ἂν οὗτοι pro οὕτως εἶεν ἂν A. Statim καὶ assumptum ex A.B. τῆς γῆς accesserunt ex A. 25. τρόπον τινὰ καὶ ὑποβάθρα κείμενοι A. τι καὶ ὑπόβαθρον Edd. 26. συμβέβηκε B. βέβηκε iid. οἷον et πως assumpta ex A.

3 Λαός μου, τί ἐποίησά σοι, ἢ τί ἐλύπησά σε, ἢ τί παρηνώχλησά
4 σοι; ἀποκρίθητί μοι. διότι ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐξ οἴκου δουλείας ἐλυτρωσάμην σε, καὶ ἐξαπέστειλα πρὸ προσώπου σου τὸν Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν καὶ Μαριάμ.

446 A. a *Δικάζεται Θεὸς ἀπὸ προσώπου φωνῆς τοῦ Προφήτου, ἀπροφάσιστον ἀποφαίνων τῶν εἰς αὐτὸν δεδυσσεβηκότων τῆς ἀποστασίας τὸν τρόπον, καὶ πέρα λόγου τοῦ πρέποντος, μᾶλλον δὲ καὶ ἀποπληξίας ἁπάσης, τὰ τολμήματα, καὶ τὸ τῆς ἀναισθησίας μέγεθος ἀσύνηθές τε καὶ ξένον καὶ αὐτοῖς που τάχα τοῖς λίαν ἀγνώμοσι. ποία γὰρ εἰπέ μοι, φησὶ, τῶν εἰς ἐμὲ δεδυσσεβημένων ἡ πρόφασις; τί δὲ ὅλως τὸ δύσοιστον ἢ καὶ ὅλως φορτικὸν τῶν ἐμῶν θεσπισμάτων;*
b *ἢ τί τὸ λυποῦν; εἰς μέσον ἧκε, δεικνύς· ἡμάρτηκα κατὰ τὸ εἰκὸς λογισμοῦ τοῦ πρέποντος, πικρᾶς ὅτι σε δουλείας ἀπήλλαττον, πηλοῦ καὶ πλινθείας καὶ τῶν ἐντεῦθεν ἱδρώτων ἐξεκόμιζον εὐσθενῶς· προσκέκρουκα τοῖς ἠλεημένοις ὅτε καὶ ἀδικοῦσι τοῖς Αἰγυπτίοις καὶ αὐτὴν ἐμαυτῷ διεξώπλιζον τὴν κτίσιν, διέσωζον τοὺς ἐμούς. ἐγκαλέσεις που τάχα καὶ αὐτὸν ἐμοὶ τὸν παιδαγωγὸν, φημὶ δὴ Μωυσέα, τὸν εἰς εὐκλεᾶ σύνεσιν ἀποφέροντα, καὶ παραδεικνύντα σαφῶς τὸ ἁνδάνον Θεῷ, ἵνα ἔχοις ἀκράδαντον τὸ διαβιῶναι*

1. *σε ἐλύπησα* et *σοι παρηνώχλησα* inverso ordine Edd. (153.) invito A. 3. *ἐλυτρωσάμην*] *ἐλύτρωσά* Edd. (153.) invito A. 5. *ἀπὸ προσώπου*] *διὰ* A. Statim *φωνῆς τοῦ προφήτου* B. *προφήτου φωνῆς* Edd. 6. *ἀπροφάσιστον* A.B. *ἀπόφασιν* Edd. Statim *φαίνων* A. 7. *πέρα*] + *τοῦ* B. *τοῦ* om. A. 8. *τὰ* om. A. 9. *ἀναισθησίας* A. *ἀποπληξίας* Edd. *που* pro *τε* B. *ξένον* A. *μέγα* Edd. 10. *ἄγαν* pro *λίαν* A. *εἰπέ μοι φησὶ* A. *μοι φημὶ* Edd. *σοι φησὶ* B. 11. *δεδυσσεβηκότων* A. Statim *ἡ* om. A. Haec *ὅλως* et *δύσοιστον ἢ καὶ ὅλως* accesserunt ex A. 13. *ἢ τί τὸ* A. *ἤτοι τὸ* B. *ἤτοι* Edd. *εἰς μέσον ἧκε*] Sic correxi. *εἰς μέσον ἢ καὶ* (sic) A. *εἰς ἐμὲ ἧκε* Edd. *δεικνὺς*] + *ὅτι* Edd. *ὄντως* B. Haec *κατὰ τὸ εἰκὸς λογισμοῦ τοῦ πρέποντος, πικρᾶς* accesserunt ex A. Pro his *τοῦ εἰκότος* Edd. 16. Haec *ἐξεκόμιζον εὐσθενῶς· προσκέκρ. τ. ἠλεημένοις* accesserunt ex A. Statim *ὅτε* A. *ὅτι* B. Edd. Post h. v. *καὶ* A. *τε* B. *δὲ* Edd. 17. *ἐμαυτῷ* assumptum ex A.B. Statim *διεξώπλιζον* A. *συνεξώπλιζον* B. *ἐξώπλ.* Edd. 18. *κτίσιν*] + *καὶ* Edd. invito A. *τάχα που* inverso ordine A. 19. *αὐτὸν*] + *σὺν* Edd. invitis A.B. 20. *εἰς εὐκλεᾶ* A. *εὐκλεᾶ* B. *ἀκλεᾶ* Edd. 21. *ἁνδάνον*] + *τῷ* A.

λαμπρῶς, καὶ εἰς ἄκρον ἥκειν εὐημερίας καὶ δόξης· οὐ μετρίαν δὲ τάχα καὶ αὐτὴν ποιήσει τὴν καταβοὴν τῆς ἱερουργίας· ἐγὼ μὲν γὰρ κέχρικα τὸν Ἀαρὼν, καὶ μεσιτεύειν προστέταχα Θεῷ καὶ ὑμῖν, καὶ ταῖς ἐν τύπῳ θυσίαις ἐκμειλίσσεσθαι Θεόν. c *ἀσχάλλετε δὲ καὶ πρὸς τοῦτο αὐτοί; τί δ' ἂν εἴποιμι τὴν Μαριὰμ, τὴν τοῖς Αἰγυπτίοις ἀπολωλόσιν ἐπιτωθάζουσαν, καὶ ταῖς χορευούσαις ἐξάρχουσαν; εἶδε γὰρ ἥδε κατακτυποῦσα τὸ τύμπανον, ἵππον τε καὶ ἀναβάτην καταπεπνιγμένους ἐν ὕδασιν· ἀλλά σοι τάχα, καὶ τὸ νικᾶν ἀπευκτὸν, καὶ ἐν λόγῳ οὐδενὶ τὰ Θεοῦ, σοὶ μὲν διὰ μέσων ἐξιέναι κυμάτων ἐξεῖναι διδόντος, ἀνήμερον δὲ τοῖς ἐχθροῖς ἀποτελοῦντος τὴν θάλασσαν. ἐν ἤθει δὴ οὖν ποιεῖται τὰς μέμψεις, ὧν ἐσχήκασιν ἀγαθῶν διανιστὰς εἰς ἀνάμνησιν, καὶ οἱονείπως κατονειδίζων ἀστείως ὡς λήθην εἰσδεδεγμένους,* d *ὧν ἦν ἄμεινον μεμνῆσθαι διαπαντὸς, καὶ ταῖς εἰς πᾶν ὁτιοῦν εὐπειθείαις ἀντευφραίνειν τὸν Εὐεργέτην.*

Ἐξήγαγε δὲ καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ὁ Σωτὴρ ἐξ Αἰγύπτου νοητῆς, τουτέστιν ἐκ σκότους καὶ δαιμονίων πλεονεξίας, καὶ πηλοῦ καὶ πλινθείας ἐξείλετο, σαρκικῶν δηλονότι παθῶν καὶ ἀκαθάρτου φιληδονίας· διεβίβασε δὲ καὶ θάλασσαν τοὺς ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ περισπασμοὺς, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ πικρῶν ἀπήλλαξε κυμάτων τῶν ἐπ' αὐτοῖς κινδύνων, καὶ νόμους τοὺς e *θείους εἰς νοῦν ἐνεχάραξεν· ἀνέδειξε δὲ καὶ ἱερουργὸν τὸν*

1. Haec *καὶ εἰς ἄκρον—καὶ δόξης* accesserunt ex A. 2. *ποιήσει* A. *ποιήσῃ* Edd. Statim *τὴν καταβοὴν τῆς ἱερουργίας* hoc ordine A. *τῆς ἱερουργίας τὴν καταβολήν* (sic) Edd. 3. *ἐγὼ μὲν γὰρ* om. A. Statim *κέκρικα* Edd. 4. *ἡμῖν* (sic) iid. ante Migne. Statim haec *καὶ ταῖς—Θεόν* accesserunt ex A. 6. *Μαριὰμ* A.B. *Μαρίαν* Edd. 7. *ταῖς* correxi ex B. *τοῖς* Edd. ante Migne. *εἶδε γὰρ ἥδε* B. *ἤδε γὰρ ἤδε* Edd. 9. *καταπεπηγμένους* pro *καταπεπνιγμ.* A. *ὕδασιν* A. *ὕδατι* Edd. *τάχα* A.B. *τόγε* Edd. 10. *οὐδενὶ* B. *μηδενὶ* Edd. Statim *τοῦ* pro *τὰ* iid. repugnantibus A.B. 11. *ἐξιέναι*] *ἰέναι* A. *διδόντι—ἀποτελοῦντι* Edd. invito B. 14. *ἀστείως*] *αἰτιᾶται* A. 15. *ἦν* om. A. *καὶ ταῖς—τὸν εὐεργέτην* om. B. 16. *ὁτιοῦν* accessit ex A. *τὸν εὐεργέτην* A. *ὡς πάντων σωτῆρα* Edd. 17. *καὶ* assumptum ex B. Haec *ὁ Σωτὴρ* accesserunt ex A. 18. *νοητῆς* A.B. *νοητοῦ* Edd. *δαιμονίων* A.B. *δαιμονίης* Edd. *καὶ* alt. om. A. 19. *ἐξείλετο* assumptum ex A. *καὶ ἀκαθάρτου φιληδονίας* accesserunt ex A. 20. *δὲ* assumptum ex A. 21. *ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ* A. *ἐντεῦθεν* Edd. *δὲ* assumptum ex A.B. 22. *τῶν* deest in Edd.

Heb. xii. 2. *τῆς σωτηρίας ἡμῶν "ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν." ἐξαπέστειλε δὲ ὥσπερ καὶ Μαριὰμ, δῆλον δὲ ὅτι τὴν Ἐκκλησίαν, ἣ τῆς τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλῆς καταλαλάξει λαμπρῶς ἀνατιθεῖσα τὴν δόξαν τῷ σεσωκότι Θεῷ. ἀεὶ γὰρ ὕμνοι καὶ χαριστήρια, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης ἔπαινοι καὶ ἀναῤῥήσεις ἐν ἐκκλησίαις. παραφυλακτέον δὴ οὖν καὶ ἡμῖν*
447 A. a *αὐτοῖς, μὴ ἄρα πως ἡμᾶς τοῖς Ἰουδαϊκοῖς ἐγκλήμασιν ὑποβάλῃ τὸ ῥᾳθυμον, καὶ μὴ φορτικὸν ἡγώμεθα τὸ ἀνδάνον Θεῷ.* 1 S. Joan. v. 3. *ὡς γὰρ ὁ μακάριός φησιν Ἰωάννης "Αἱ ἐντολαὶ "αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσί·" καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Χριστὸς* S. Matth. xi. 30. *"Ὅτι ὁ "ζυγός μου χρηστὸς, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστι." προσάγωμεν τοίνυν τὸ ἀδδάνον Θεῷ, ὅτι τῶν παρ' αὐτοῦ φορτικὸν οὐδέν· χρηστὰ δὲ πάντα καὶ τοῖς ἄριστα διαβιοῦν ἡρημένοις εὐδιακόσμητα παντελῶς.*

5 Λαός μου, μνήσθητι δὴ τί ἐβουλεύσατο κατὰ σοῦ Βαλὰκ βασιλεὺς
b Μωὰβ, καὶ τί αὐτῷ ἀπεκρίθη Βαλαὰμ υἱὸς τοῦ Βεὼρ ἀπὸ τῶν Σχοίνων ἕως τοῦ Γαλγὰλ, ὅπως γνωσθῇ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Κυρίου.

Εὐθύνει *δὴ πάλιν, ὡς ἀνοσίως ἐξυβρικότας εἰς τὰ αὐτοῦ κράτη, καίτοι λέγειν ἔχοντας οὐδὲν, ἐφ' οἷς ἦν εἰκὸς ἐν δίκῃ λελυπημένους ἀποκλῖναι πρὸς ἀπόστασιν. ἠξίωσα γὰρ*

1. Haec *καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν* accesserunt ex A. 3. *ἥτις* pro *ἣ τῆς* A. *καταλαλάξει*] Sic edidi. *καταλ λάξει* (c. lacuna) A. in mg. *λα* unde *καταλλαλάξει* e. *ἀπήλλαξε* B. *ὑπερήρθη* Edd. 4. *ἀντιθεῖσα* pro *ἀνατιθεῖσα* Edd. invitis A.B. 5. *δόξης* A. *δόσεως* Edd. 6. *ἐκκλησίαις* A. *ἐκκλησίᾳ* iid. *δὴ* assumptum ex A. 7. *ἡμᾶς τοῖς Ἰουδ. ἐγκλήμασιν ὑποβάλῃ τὸ ῥᾳθυμον*] Sic edidi ex A. nisi quod *Ἰουδαικοῖς* cum Edd. retinui. *Ἰουδαίων* A. *ἡμεῖς* [*ἡμεῖς* deest in B.] *τοῖς Ἰουδ. ἐγκλ. ὑποπέσωμεν* B. Edd. 10. *δὲ*] + *φησὶν* Edd. invito A. *ὅτι* assumptum ex A. 11. *μου* alt. om. A. *ἐστι* assumptum ex A. 12–15. Quae sequuntur usque ad *Λαός μου* desunt in B. 12. *τὸ ἀδδάνον Θεῷ* A. *Θεῷ τὸ εὐήνιον* Edd. 13. Haec *χρηστὰ δὲ πάντα—παντελῶς* accesserunt ex A. 16. *αὐτῷ ἀπεκρίθη* Edd. (XII.) *ἀπεκρ. αὐτῷ* A. (A.V.) *τοῦ* deest in F. Edd. (87. al.) *ὁ τοῦ* pro *υἱὸς τοῦ* A. c. nullis Codd. Pars. 18. *Κυρίου*] *Θεοῦ* A. c. nullis Codd. Pars. 21. *ἀπόκριναι* (sic) A. Statim *εἰς* pro *πρὸς* A. *ἠξίωσα γὰρ* om. A.

τοσαύτης φησὶ τῆς παρ' ἐμοῦ φειδοῦς καὶ ἀγάπης, ὡς μηδ' ὅσον ἧκεν εἰς νοῦν ἀνασχέσθαι δυσφημουμένων. ὁ μὲν γὰρ ἐπάρατος Βαλὰκ, ὁ Μωαβιτῶν τύραννος κατεμισθοῦτο τὸν (Num. xxii. sqq.) Βαλαὰμ γόητα καὶ οἰωνοσκόπον, εἶτα καταράσασθαι παρε- c κάλει τὸν Ἰσραήλ· ὁ δέ γε τῶν ὅλων Θεὸς παράδοξόν τι καὶ ὑπερφυὲς κατειργάζετο, τὴν τοῦ ψευδομάντεως γλῶτταν μετατρέπων εἰς εὐλογίαν. ἐπίκλημα δὲ ποιουμένου τὸ χρῆμα τοῦ Βαλὰκ, καταιτιωμένου τε τὸν οἰωνοσκόπον, ἀπεκόμιζε μὲν εὐθὺς ἐφ' ἑτέρους αὐτὸν βουνούς. εἶτα βωμοὺς ἐγείρειν (Ib. xxiii. 1; 13, 14; 27, 29.) προστάττων, καὶ ταύρους ἱερουργεῖν, ᾤετο τάχα που μὴ ἐν παντὶ τόπῳ δύνασθαι τὸν Θεὸν, ἀλλ' ηὐλόγει πανταχῇ, καίτοι περιθέων ἐκ τῶν καλουμένων Σχοίνων· χῶρος δὲ τῆς d Μωάβ· ἕως ὅρους Γαλγάλ. μνήσθητι δὴ οὖν τί μὲν ἐβουλεύσατο Βαλὰκ, τί δὲ Βαλαὰμ ἀπεκρίνατο. ἐγὼ μὲν γὰρ καὶ αὐτὰς ἀνέκοπτον τὰς καθ' ὑμῶν δυσφημίας, οὐδὲ ὅσον ἧκεν εἰς λόγους καταλυπεῖν ἐπιτρέπων τὸν οἰωνοσκόπον. ὑμεῖς δὲ καὶ τούτων ἀμνημονήσαντες, τὴν ἐμοὶ πρέπουσαν δόξαν ὕλαις ἀψύχοις ἀνατεθείκατε, δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς ἐπιφωνοῦντές τε καὶ λέγοντες "Οὗτοι οἱ θεοί σου, Ἰσραὴλ, (Exod. xxxii. 4.) "οἵτινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου."

Οὐκοῦν διανέμοντος τοῦ Θεοῦ τὰ ἐξ ἀγάπης ἡμῖν ἀγαθὰ, e καὶ πλείστῃ μὲν ὅσῃ φιλοτιμίᾳ καταπιαίνοντος, καταδονοῦντος δὲ τοὺς ἐχθροὺς, παραλύοντός τε τὰ καθ' ἡμῶν ἐγχειρήματα, τί ἂν δρῴημεν αὐτοὶ τὸ χρῆναι φρονεῖν ὀρθῶς ᾑρημένοι, ἢ ἐκεῖνό που πάντως τὸ δι' οὗ ἂν γένοιτο καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ὁρᾶσθαι

1. ἐμοῦ] ἐμαυτοῦ Edd. invitis A.B. 2. εἰς νοῦν A. εἰς [εἰ Aub.] λόγους Edd. 3. Βαλὰκ A. Βαλαὰμ Edd. ante Migne. 6. εἰργάζετο A. 7. εὐλογίας A. 8. Βαλὰκ A.B. Βαλαὰμ Edd. 9. μὲν assumptum ex A. βωμοὺς A.B. βωμὸν Edd. 10. που τάχα inverso ordine A. 11. τὸν assumptum ex B. ἀλλ' ηὐλόγει πανταχῇ A. ἀλλ' ἦν εὐλογεῖσθαι πανταχοῦ Edd. Haec desunt in B. spatio relicto. 12. Σχοίνων A.B. Σχοινίων Edd. 13. δὴ assumptum ex A. μὲν om. A. ἐβουλεύσατο A. ἐβουλεύετο B. ἐβούλετο Edd. 14. τί δὲ A.B. καὶ τί Edd. Statim ὁ add. iid. invitis A.B. ἀπεκρίνατο A. ἀπεκρίνετο Edd. 16. καταλυπεῖν A. κατειπεῖν B. καταλαλεῖν Edd. 17. τούτων A. τούτου Edd. 19. τε assumptum ex A. 20. οἵτινες ἀνεβίβασάν σε A. οἵ σε ἀνήγαγον Edd. 23. τὰ assumptum ex A. 24. ἢ accessit ex A. 25. οὗ B. ὧν Edd. Statim ἂν assumptum ex A. καθ' pro καὶ A.

θεοφιλεῖς. τοῦτο δέ ἐστι, τὸ τοῖς αὐτοῦ θελήμασιν ἕπεσθαι,
καὶ τὸ αὐτῷ θυμῆρες ἀποπεραίνειν εὖ μάλα, μονονουχὶ δὲ
448 A. a τῷ τῆς διανοίας παραστήματι γεγονότας ἐγγὺς, ἐκεῖνο
Ps. lxii. 9. λέγειν τὸ ἐν ψαλμοῖς "Ἐκολλήθη ἡ ψυχή μου ὀπίσω
σου."

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

2. δὲ οὐχὶ inverso ordine A. 4. λέγοντας pro λέγειν A. 6. Sic A.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

Ἐν τίνι καταλάβω τὸν Κύριον; ἀντιλήψομαι Θεοῦ ὑψίστου; εἰ 6
καταλήψομαι αὐτὸν ἐν ὁλοκαυτώμασιν, ἐν μόσχοις ἐνιαυσίοις;
εἰ προσδέξεται Κύριος ἐν χιλιάσι κριῶν, ἢ ἐν μυριάσι χιμάρων 7
πιόνων; εἰ δῷ πρωτότοκά μου ἀσεβείας, καρπὸν κοιλίας μου
ὑπὲρ ἁμαρτίας ψυχῆς μου; εἰ ἀνηγγέλη σοι ἄνθρωπε τί καλόν; 8
ἢ τί Κύριος ἐκζητεῖ παρὰ σοῦ, ἀλλ' ἢ τοῦ ποιεῖν κρῖμα καὶ b
ἀγαπᾶν ἔλεος καὶ ἕτοιμον εἶναι τοῦ πορεύεσθαι μετὰ Κυρίου
τοῦ Θεοῦ σου;

Ἀπροφάσιστον τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ἀποφήναντος τοῦ Θεοῦ τὴν ἀπόστασιν, καὶ τρόπον τινὰ δικασαμένου καὶ σαφῶς ἀπελέγξαντος, ὡς εἴη μὲν αὐτὸς κατὰ μυρίους ὅσους εὐεργετήσας τρόπους, οἱ δὲ πρὸς ἀμέτρητον ἐληλακότες ἀναισθησίαν λελυπήκασιν οὐ μετρίως τὸν σεσωκότα, τὸ τοῦ c
μετανοοῦντος εὐθὺς εἰσφέρεται πρόσωπον, οἱονείπως κλαί-

2. Sic B. *λόγος τρίτος* A. 3. *καταλάβωμεν* (sic) A. *Θεοῦ*] + *μου* Edd. invito B. (153.) cf. De Ador. 56 e. 4. *ἐναυσίοις* (sic) Edd. *ἐνιαυσιαίοις* F. (Co.) 6. *μου* prius] + *ὑπὲρ* invito A. (Alex.) cf. S. Cyr. l. c. ubi reperitur in traductione Syr. *ὑπὲρ ἀσεβείας* om. B. 7. *ἀπηγγέλη* F. (36.) *ἄνθρωπε* deest in A. 8. *τοῦ*] *τὸ* Edd. (97, 228, 310). 9. *τοῦ* om. A. (91.) *μετὰ*] *ὀπίσω* A. (22. al.) 10. *τοῦ* assumptum ex A. (Alex.) cf. infra et De Adorat. 57 a. 168 d. (mss.) 12. *ἀπόστασιν* A. Migne. *ὑπόθεσιν* B. *ὑπόσχεσιν* Edd. ante Migne. 13. *εὐεργετήσας*] + *τοὺς* Edd. invitis A.B. 16. *κλάοντος* A.

οντος ἐπί τε τοῖς ἤδη προεπταισμένοις, καὶ ζητοῦντος ἀναμαθεῖν, τίνα δὴ τρόπον διακρούσαιτο τὰ ἐγκλήματα, καὶ τῶν Θεῷ φιλτάτων ἀντέχοιτο σπουδασμάτων. φησὶ τοίνυν Ἐν τίνι καταλάβω τὸν Κύριον; τί γὰρ προσοίσω, φησὶ, τί δὲ δράσαιμι λοιπὸν, ὁ οὕτω προσκεκρουκώς; ἆρα δὴ μόσχους ἱερουργῶν νέους τε καὶ ἁπαλοὺς ἔσομαι καθαρός; ἐπαινέσει d δέ με Θεὸς εἰ ἑλοίμην ὁλοκαυτοῦν; εὕροιμι δ' αὐτόν· τουτέστιν, ἐγγὺς ἔσομαι, καὶ εἰς οἰκειότητα παραδεχθήσομαι τὴν πνευματικήν· εἰ καὶ πολὺ πλῆθος ἀναθείην θρεμμάτων; ἀλλ' ἐκεῖνα παρεὶς, τῶν τῆς ἐμῆς κοιλίας ἅψομαι καρπῶν· εὐαρεστήσω δὲ ἆρα, καταθύσας αὐτῷ τῶν ἐμῶν τέκνων τὸ ἐξαίρετον, τουτέστι, τὸ πρωτότοκον;

Ταῦτά τινος οἱονείπως διασκεπτομένου καὶ λέγοντος, ἀποκρίνεται πάλιν ὁ Προφήτης, καί φησιν ἐν πνεύματι Οὐκ ἀσυμφανὲς τὸ χρῆμα, καὶ οὐ σὺν ἱδρῶτι ληπτόν. e οἶσθά που πάντως τὸ ἀγαθὸν θέλημα τοῦ Θεοῦ· ἀκήκοας τὸ δοκοῦν καὶ φίλον αὐτῷ. τοιγαροῦν ἐνδοιάζεις, ἄνθρωπε; ζητεῖ γὰρ παρὰ σοῦ τί ἕτερον ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, ἢ ὅτι δὴ μόνον τὸ ποιεῖν κρῖμα καὶ ἀγαπᾶν ἔλεος καὶ ἕτοιμον εἶναι τοῦ πορεύεσθαι μετὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου; τὸ μὲν οὖν ποιεῖν κρῖμα, τὸ κατεργάζεσθαι καὶ πληροῦν ἐστι τὴν δικαιοσύνην· κρῖμα γὰρ ἡ δικαιοσύνη· τὸ δὲ ἀγαπᾶν ἔλεος, τῆς φιλαλληλίας ἔχει τὰ αὐχήματα, καὶ τῆς εἰς ἀδελφοὺς ἀγάπης
449 A. a καταπλουτεῖ τὴν δόξαν. τὸ δὲ ἕτοιμον εἶναι τοῦ πορεύεσθαι μετὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, τὸ εἰς πᾶν ὁτιοῦν εὐπειθὲς καὶ

1. τε A. γε Edd. Neutrum habet B. προπεπαισμένοις Edd. 3. φιλαιτάτων A. 4. δὲ om. B. 6. ἐπαινέσει A.B. ἐπινεύσει Edd. 7. μοι pro με iid. ὁλοκαυτοῦν] ὁλοκαύτιν (=ὁλοκαυτεῖν) A. Statim ἔροιμι pro εὕροιμι A. δ'] + ἂν A. 9. καὶ assumptum ex A. 10. καρπῶν A.B. θρεμμάτων Edd. 11. αὐτῶν pro αὐτῷ A. τέκνων A.B. θρεμμάτων Edd. Statim τὸ om. A. 14. ὁ προφ. καί φησιν] φησιν ὁ προφ. omittens καὶ A. 16. που deest in B. Statim πάντως assumptum ex A. 17. τοιγαροῦν] + τί Edd. invitis A.B. Statim ἐνδοιάζοις A. 18. περὶ pro παρὰ Edd. 20. τοῦ alt. assumptum ex A.B. 21. τὸ om. A. κατεργ. καὶ πληροῦν ἐστι τὴν δικ.] πληροῦν ἐστι τὴν δικαιοσύνην καὶ κατεργάζεσθαι B. 22. γὰρ B. δὲ Edd. φιλαλλίας (sic) Edd. ante Migne. 23. ἔχειν et καταπλουτεῖν Edd. 24. τοῦ assumptum ex A. b. 25. τοῦ assumptum ex A.B. σου om. B.

εὐήνιον ὑποφαίνει. δεῖν δὲ καὶ ἡμᾶς ὁ μακάριος ἔφη Παῦλος ἐνδύσασθαι μὲν "τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, ὑποδή- Eph. vi. 14, 15. "σασθαι δὲ καὶ τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ Εὐαγγελίου "τῆς εἰρήνης," τουτέστι Χριστοῦ· προσεπιτάττει δὲ, λέγων "Ἐνδύσασθε σπλάγχνα οἰκτιρμῶν," καὶ μὴν καὶ αὐτὸς ὁ Col. iii. 12. Σωτὴρ "Γίνεσθε οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν S. Luc. vi. 36. "οἰκτίρμων ἐστί." ταῦτα φίλη τε καὶ ἀξιόληπτος θυσία Θεῷ, ὀσμὴ νοητῶν ὁλοκαυτωμάτων ὑπὲρ αἷμα καὶ καπνοὺς b καὶ λιβανωτόν. τὰ μὲν γὰρ ἦσαν ἐν τύποις· τὰ δὲ αὐτὴν εὐωδιάζει Θεῷ τὴν ἀλήθειαν, ὃς καὶ δι' ἑτέρου προφήτου φησίν "Ἔλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν, καὶ ἐπίγνωσιν Θεοῦ Hos. vi. 6. "ἢ ὁλοκαυτώματα." ἐπιτήρει δὲ ὅπως τὸ μὲν τοῦ μεταγινώσκοντος πρόσωπον τὰς κατὰ νόμον θυσίας πληροῦν ἐσκέπτετο· Θεὸς δὲ προαναφαίνων ὡς ἀδρανὴς μέν ἐστι, καὶ ἀνικάνως ὁ νόμος ἔχει πρὸς ἀποκάθαρσιν ἁμαρτίας, παραπολὺ δὲ ἀμείνων καὶ ἀσυγκρίτως ὑπερκειμένη τῆς ἐν Χριστῷ πολιτείας ἡ δύναμις, ἀπαράδεκτα μὲν ὥσπερ ποιεῖ- c ται τὰ κατὰ τὸν νόμον, ἔφη δὲ ὅτι θελητὸν τῷ Θεῷ, τὸ ποιεῖν κρῖμα καὶ ἀγαπᾶν ἔλεος καὶ ἕτοιμον εἶναι τοῦ πορεύεσθαι μετ' αὐτοῦ. ταῦτα δέ ἐστι τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς τὰ αὐχήματα.

Φωνὴ Κυρίου τῇ πόλει ἐπικληθήσεται, καὶ σώσει φοβουμένους τὸ 9
ὄνομα αὐτοῦ.

Καὶ δι' ἑτέρου τρόπου καθίστησιν ἐναργὲς, ὅτι τῆς δι' αἱμάτων προσαγωγῆς οὐδεὶς ὁ καρπὸς, ὀνήσειε δ' ἂν οὐ μετρίως τινὰ τῆς πνευματικῆς λατρείας ἡ δύναμις. τέθεικε

1. *καὶ ἡμᾶς* A. *ἡμᾶς καὶ* Edd. *καὶ ἡμᾶς καὶ* B. 3. *καὶ* assumptum ex A. 4. *τουτέστι Χριστοῦ* om. B. 5. Habent *οἰκτιρμῶν* A.B. 6. *καὶ* om. A. *ὑμῶν*] + *ὁ οὐράνιος* manu eadem A mg. 7. *τε* om. B. 11. *φησίν* assumptum ex A.B. *ἔλεος* manu prima, *ν* suprascriptum manu sec. A. 12. *μὲν* assumptum ex A. 14. *μέν* A. *τε* Edd. 15. *προσαποκαθαίρειν* pro *πρὸς ἀποκάθαρσιν* A. 16. *ὑπερκειμένη* post *δύναμις* transponit B. 17. *ἡ παράδεκτα* pro *ἀπαράδεκτα* (sic) A. 20. *δέ* om. A. 21. *σώσει*] + *τοὺς* F. (Alex. 26, 106.) 23. *Καὶ* deest in A. 24. *ὄνησιν* (sic) pro *ὀνήσειε* A. 25. *τινὰς* A. *τέθεικε*] *ἔοικε* A.

d *δὲ τὴν φωνὴν ἐν τούτοις ἀντὶ τοῦ ὀνόματος, ἤτοι τῆς ἐπικλήσεως. ὅμοιον δὲ ὡς εἰ λέγοι τυχόν Εἰ ἐπιφημίζοιτο τῇ πόλει τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, πάντη τε καὶ πάντως σωθήσεται. μὴ γὰρ οἰηθῇς ἄνθρωπε, φησὶ, ταῖς δι' αἱμάτων ἐφήδεσθαί με θυσίαις, μηδὲ ἀσεβῆ καὶ ἄνομον ἡγεῖσθαι πόλιν εἰ μὴ προσάγοι μόσχους εἰς ὁλοκαύτωσιν· ἀλλ' οὐδ' ἂν ὅλως σώσαιμι κινδυνεύουσαν, βουθυτεῖν ᾑρημένην, κἂν μηλοσφαγίαις μὲν καθαιμάττοι τὸ θυσιαστήριον, ἕλοιτο δὲ καὶ κριῶν προσάγειν ἀγέλας, ἀρκέσει δὲ μᾶλλον εἰς σωτηρίαν*
e *αὐτῇ τὸ ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. ἐμὴ γὰρ πάντως ἡ τὰ ἐμὰ τιμῶσα κράτη, καὶ τὰ ἐμοὶ θυμήρη δρῶσά τε ἀμελλητὶ καὶ φρονεῖν ἑλομένη. τότε σώσω τοὺς φοβουμένους ἐμέ. οὐκοῦν ὅτε καὶ Θεοῦ λεγόμεθα, τότε καὶ δεδίαμεν αὐτὸν, καὶ παρ' αὐτοῦ σωζόμεθα, καὶ τῆς πνευματικῆς λατρείας ἡ δύναμις τοιάδε νοοῖτ' ἂν εἰκότως. ἔφη τι τοιοῦτον ὁ τῶν*
Ps. xlix. 7, 8. *ὅλων Θεὸς καὶ διὰ φωνῆς τοῦ Δαυείδ "Ἄκουσον λαός μου,*
450 A. a *" καὶ λαλήσω σοι· Ἰσραὴλ, καὶ διαμαρτύρομαί σοι· ὁ Θεὸς " ὁ Θεός σου εἰμὶ ἐγώ. οὐκ ἐπὶ ταῖς θυσίαις σου ἐλέγξω " σε, τὰ δὲ ὁλοκαυτώματά σου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διὰ παν-*
Ib. 13. *" τός." εἶτα τούτοις ἐπενεγκὼν, ὡς οὐ φάγεται κρέα ταύρων, ἀλλ' οὐδ' ἂν ἐκπίοι τὸ τράγων αἷμα, πάλιν φησί*
Ib. 14, 15. *" Θύσον τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος τῷ Ὑψίστῳ " τὰς εὐχάς σου· καὶ ἐπικάλεσαί με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου, " καὶ ἐξελοῦμαί σε, καὶ δοξάσεις με."*

b

10 Ἄκουε φυλὴ, καὶ τί κοσμήσει πόλιν; μὴ πῦρ καὶ οἶκος ἀνό-

1. *κλήσεως* pro *ἐπικλήσ.* B. 2. *δὲ* om. B. *πόλις* pro *τῇ πόλει* A. 4. *φησὶ* A. *φημὶ* Edd. 5. *μεθυσίαις* pro *με θυσίαις* Aub. *εἰ μὴ προσάγοι*] *ἢ μὴ προσάγει* B. 8. *μὲν* om. B. Statim *καθαιμάττοι* A. (et rasura litterarum duarum) B. *καθαιμάττοιτο* Edd. 9. *πρὸς* pro *εἰς* A. 10. *αὐτῆς* pro *αὐτῇ* B. *ἐμὴ* A. *ἔσται* B. *ἔστι* Edd. 11. *ἡ* om. B. *τε* assumptum ex A. 13. *καὶ* prius om. A. 14. *τῆς* assumptum ex B. 15. *δύναμις τοιάδε* hoc ordine B. 15–24. *ἔφη τι* usque ad fin. scholii desunt in B. 17. Haec *ὁ Θεὸς* accesserunt ex A. 19. *ἐστὶ* A. *εἰσὶ* Edd. 21. *ἐκπίοιτο* pro *ἐκπίοι τὸ* A. 25. *τί* A.B. (Alex.) *τίς* Edd. (Vat.) Statim *κοσμήσεις* A.

μων θησαυρίζων θησαυροὺς ἀνομίας καὶ μετὰ ὕβρεως ἀδικίας;

Κατὰ φυλὰς γὰρ καὶ γένος κατῳκήκασι τὴν Ἰουδαίων, καὶ μέντοι καὶ τὴν Σαμάρειαν, οἱ ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, κατακληροδοτοῦντος αὐτοῖς τῆς ἐπαγγελίας τὴν γῆν Ἰησοῦ τοῦ ἐπίκλην Ναυῆ. διαλέγεται τοίνυν ὁ Θεὸς οὐ πρὸς μίαν φυλὴν, ἀλλ' οἷον πρὸς πάσας, ἤτοι πρὸς ἑκάστην, πρέποντος τοῦ λόγου καὶ ἰδικῶς ἑκάστῃ, καὶ πάσαις. *ἄκουε δὴ οὖν, ὦ πᾶσα φυλὴ*, σώζεται μὲν πόλις ἧπερ ἂν ἐπιφημίζοιτο τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. περιόψεται γὰρ οὐδαμῶς τοὺς φοβου- c μένους αὐτὸν, ἀλλ' ἔσται τεῖχος ἀπόρθητον, κόσμημά τε καὶ δόξα τοῖς ἐθέλουσι κατορθοῦν τὸ θεοφιλές. εἰ δὲ δὴ βούλεσθε, φησὶ, καὶ τὸ ἐναντίον ἰδεῖν, *τί κοσμήσει πόλιν; οἶκος ἀνόμων, ἢ μετὰ ὕβρεως ἀδικία;* ἆρα, φησὶ, διὰ πολλὴν ἁμαρτίαν εἰ δαπανῷτο πόλις ὑπὸ πυρὸς ταῖς τῶν πολεμίων ἁλοῦσα χερσὶν, εὐσχήμων ἔσται καὶ καλὴ, λαμπρὰν δὲ αὐτὴν καὶ εὐκλεεστάτην ἀποφήνειεν ἂν *οἶκος ἀνόμων, ὁ θησαυρίζων θησαυροὺς ἀδικίας*, ὠφελήσει δὲ αὐτὴν *μετὰ ὕβρεως ἀδικία*; ἀλλ' ἐνδοιάσειεν ἂν οὐδεὶς τῶν ὀρθὰ φρονεῖν εἰω- d θότων, ὅτι δυσκλεᾶ καθίστησι τὰ τοιάδε. οὐ γὰρ ἂν ἥλω πόλις, καὶ δεδαπάνητο πυρὶ μὴ οὐχὶ πάντως προσκρούσασα διὰ πολλὴν ἁμαρτίαν. τί τοίνυν μεθέντες, φησὶ, τὰ δι' ὧν ἂν σώζοιτό τε καὶ κατακαλλύνοιτο πόλις, ζηλωτὰ πεποίησθε μᾶλλον τὰ κατασίνεσθαι πεφυκότα, τετιμήκατε δὲ τὰ δι' ὧν

1. *ἀνομίας* A.B. (Alex. XII sed corr.) *ἀνόμους* Edd. (Vat.) *ὑβρισμάτων* A. 2. *ἀδικίαν* B. (62, 147) *ἀδικια* (Alex. XII.) cf. infra et 451 c. 3. *φυλὰς γὰρ* A. *φυλήν τε* Edd. *Ἰουδαίων* A. *Ἰουδαίαν* Edd. 4. *κατακληροῦντος* pro *κατακληροδ.* B. 5. *τοῦ* A.B. *τὸ* Edd. Statim *ἐπίκλην* om. B. 6–8. Haec *οὐ πρὸς—τοῦ λόγου* accesserunt ex A. 7. *οἷον* correxi. *οἷ* A. 9. *μὲν*] + *ἡ* Edd. invito A. *ἐπιφημίζοιτο* A. *ἀναφημ.* Edd. 12. *ἐθέλουσι*] *θέλουσι* iid. 16. *αὐτὴν* assumptum ex A.B. 17. *καὶ εὐκλ.* post *ἀποφήνειε* transp. B. *ἂν* assumptum ex A. 18. *τε* pro *δὲ* B. 19. *ἀλλ'*] + *οὐκ* Edd. repugnantibus A.B. *ὀρθὰ* A. *ὀρθῶς* Edd. Neutrum habet B. 20. *οὐ γὰρ ἂν ἥλω πόλις* A. *πόλιν. οὐ γὰρ ἂν ἥλω* Edd. 21. *προσκρούουσα* B. 22. *πολλὴν*] + *ἀδικίαν καὶ* B. 23. *ἂν σώζοιτό*] *ἀνασώζοιτό* Edd. 24. *κατασίνειν* B. Statim *πεφυκότα* A. *εἰωθότα* Edd.

ἂν ὁρῷτο αἰσχρά τε καὶ ἀκαλλὴς, πονηροὺς ἔχουσα τοὺς οἰκήτορας, ἐρασιχρηματοὺς καὶ ἀδίκους καὶ θησαυρίζοντας e ἀνομίαν;

11 Καὶ εἰ δικαιωθήσεται ἐν ζυγῷ ἄνομος, καὶ ἐν μαρσίππῳ στάθμια
12 δόλου, ἐξ ὧν τὸν πλοῦτον αὐτῶν ἀσεβείας ἐνέπλησαν, καὶ οἱ
κατοικοῦντες αὐτὴν ἐλάλουν ψεύδη, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν
ὑψώθη ἐν τῷ στόματι αὐτῶν;

Ἆρα γὰρ οἴεσθε, φησὶν, ἐν ζυγῷ δικαιωθήσεσθαι τὸν ἄνομον; τουτέστιν, εἰ δοκιμάζοιμί τε καὶ οἱονεὶ ταλαντεύοιμι τὸν ἑκάστου βίον, δικαιοσύνης τοῖς ἀδίκοις ψῆφον ἐπενεγκεῖν 451 A. a ἀνέχεσθαί ποτε τὸν φιλάρετον ἐμὲ πεπιστεύκατε; τοὺς δὲ ἐν μαρσίππῳ στάθμια δόλου, τουτέστι, τοὺς ἐκ πλεονεξίας καὶ ἀνισότητος καὶ φιλοκερδείας ἐκτόπου καταπλουτεῖν ἐθέλοντας διαφυγεῖν δύνασθαι νενομίκατε τὴν ὀργήν; ἀπὸ γὰρ τοιούτων λημμάτων τὸν πλοῦτον αὐτῶν ἀσεβείας ἐνέπλησαν. γεγόνασι δὲ καὶ ψεῦσται καὶ ἀλαζόνες. παρέπεται γὰρ ἀεὶ τὸ μὲν ψεύδεσθαι φιλεῖν τοῖς τῆς ἀνισότητος ἐρασταῖς, καὶ λημμάτων αἰσχρῶν ἡττωμένοις καὶ φιλοκερδείας· μεγαλη- b γορία δὲ καὶ ὑπεροψία τοῖς ἤδη πεπλουτηκόσιν.

Ἔχουσιν ἐν μαρσίπποις στάθμια δόλου καὶ οἱ τῶν ἀνοσίων δὲ δογμάτων εὑρεταὶ, οἱ "πάντα τὰ ὀρθὰ διαστρέφοντες," (Supra iii. 9.) καὶ τὸν τῶν ἁπλουστέρων ὑποτρέχοντες νοῦν ἀπάταις καὶ δόλοις, καὶ πλουτοῦντες μὲν διὰ τοῦ θηρᾶσθαι πολλούς· πλὴν ἀσεβείας ἐπίμεστον τὸν τοιοῦτον ἑαυτοῖς συναγείροντες

1. ὁρῷτο] + τὸ Edd. ἔχουσα τοὺς om. A. 3. ἀνομίαν A.B. ἀνόμως Edd. 4. Καὶ accessit ex A.B. (Alex. XII.) μαρσιπίῳ B. (μαρσιππίῳ 130, 198.) 5. ἐνέπλησαν F. Edd. (Alex.) ἔπλησαν A. (Vat.) 9. τε assumptum ex A. 10. δικαιοσύνης τοῖς ἀδίκοις A. τῷ ἀδίκῳ post ἐπενεγκεῖν praebet B. τῶν ἀδίκων, δικαιοσύνης Edd. 11. ἀφιλάρετον (sic) Aub. Statim ἐμὲ assumptum ex A. 12. μαρσιπίῳ (ut supra in textu) B. 13. Haec ἀνισότητος καὶ accesserunt ex A. πλουτεῖν pro ἐκτόπου καταπλ. B. 16, 17. ἀεὶ et τῆς om. A. 17. ἐρασταῖς] εὑρεταῖς A. 19. φιλοκερδεία pro ὑπεροψία A. 20. μαρσίποις B. (cf. supra 333 d.) 21. δὲ assumptum ex B. 23. πλουτοῦντας δὲ pro πλουτοῦντες μὲν A. 24. συναγείραντες Edd. invitis A.B.

πλοῦτον, λαλοῦσιν ὁμολογουμένως ἀτρεκὲς μὲν οὐδὲν, παράσημα δὲ καὶ ψευδῆ, καὶ ταῖς ἐξ ἀπάτης κομψείαις οἱονεὶ κατακεχρωσμένα. ὑψοῦσι δὲ καὶ τὴν ἑαυτῶν γλῶτταν οἱ τοιοίδε πάλιν, "ἀδικίαν λαλοῦντες κατὰ Θεοῦ," κατὰ τὸ γε- c γραμμένον, καὶ "Ἀποφθεγγόμενοι τὰ τῆς ματαιότητος ὑπέρ-"ογκα ῥήματα," οἷς ἀκόλουθον εἰπεῖν "Ἄκουε φυλὴ, καὶ "τί κοσμήσει πόλιν; μὴ πῦρ ἢ οἶκος ἀνόμων θησαυρίζων "θησαυροὺς ἀνομίας, καὶ μεθ' ὕβρεως ἀδικίᾳ;" οὐ γὰρ εἰς κόσμον αὐτοῖς, ἀλλ' εἰς δίκην ἔσται τὸ τῆς κολάσεως πῦρ. ἐπειδὴ δὲ οἶκοι γεγόνασι θησαυρίζοντες ἀνομίαν, εἰς ἀρὰν ἔσονται καὶ δίκην καὶ ἐν παντὶ πεσοῦνται κακῷ.

Ps. lxxiv. 6. 2 S. Pet. ii. 18. Supra ver. 9, 10.

d

Καὶ ἐγὼ ἄρξομαι τοῦ πατάξαι σε καὶ ἀφανιῶ σε ἐν ταῖς ἁμαρ- 13
τίαις σου. σὺ φάγεσαι καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῇς, καὶ ἐξώσω σε 14
ἐν σοὶ, καὶ καταλήψῃ καὶ οὐ μὴ διασωθῇς, καὶ ὅσοι ἂν
διασωθῶσιν εἰς ῥομφαίαν παραδοθήσονται· σὺ σπερεῖς καὶ 15
οὐ μὴ ἀμήσῃς, σὺ πιέσεις ἐλαίαν καὶ οὐ μὴ ἀλείψῃ ἔλαιον,
καὶ οἶνον καὶ οὐ μὴ πίητε, καὶ ἀφανισθήσεται νόμιμα λαοῦ
μου. καὶ ἐφύλαξας τὰ δικαιώματα Ζαμβρὶ καὶ πάντα τὰ ἔργα 16
οἴκου Ἀχαὰβ, καὶ ἐπορεύθητε ἐν ταῖς βουλαῖς αὐτῶν, ὅπως e
παραδώσω σε εἰς ἀφανισμὸν καὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν εἰς
συρισμὸν, καὶ ὀνείδη λαῶν λήψεσθε.

Ἐπειδὴ γὰρ οἶκοι γεγόνασιν ἀσεβῶν θησαυρίζοντες ἀνομίαν, καὶ συναγείροντες πλοῦτον ἐξ ἀδικιῶν, λοιπὸν ἀπειλεῖ τὴν δίκην, καὶ τῶν ἔσεσθαι προσδοκωμένων τὴν ἔφοδον ἐν

Supra ver. 10.

1. λαλοῦσιν] + δὲ A. 3. οἱ τοιοίδε πάλιν om. B. 4. ἀδικίαν λαλοῦντες κατὰ Θεοῦ A. ἀδικίας [183] κατὰ Θεοῦ λαλ. Edd. ἀδικίας λαλ. κατὰ Θεοῦ post γεγραμμένον transp. B. 5. καὶ assumptum ex B. ἀποφθ.] + τε A. 6. οἷς ἀκόλουθον εἰπεῖν om. B. 7. τί] τίς Edd. θησαυρίζων θησαυροὺς hoc ordine A. 8. ἀδικία A. (Alex.) ἀδικίαν Edd. 12. καὶ alt. accessit ex A.B. (Alex.) cf. infra 456 b. 13. ἐμπλησθήσῃ A. ἐξοίσω (sic) A. 15. διασωθῶσιν A. σωθῶσιν F. Edd. cf. infra 452 c. 19. αὐτῶν] αὐτοῦ Edd. (153. et ex corr. 22.) invito A. 20. παραδώσει A. (153.) invito F. οἰκοῦντας pro κατοικ. F. (86, 130.) 21. λαῶν om. B. 22. γεγόνασιν οἶκοι inverso ordine B. 23. συναγ. γὰρ pro καὶ συναγ. A.

ἀρχαῖς ἤδη πως τεθεῖσθαί φησιν, ὡς ἀναλόγως τοῖς πταίσ- 452 A. a μασι κατ᾽ αὐτῶν ἔσεσθαι τὸν ἀφανισμόν. καταπτοεῖ δὲ χρησίμως, καὶ τοῖς τῶν ἐσομένων δείμασι καθαπερεί τινι μονονουχὶ χαλινῷ περιτρέπει πρὸς τὸ δρᾷν ἑλέσθαι τὰ βελτίω, καὶ τοῖς δευτέροις ἐκμειλίσσεσθαι Θεόν. ἀπαριθμεῖται δὲ ὥσπερ, καὶ ἐν ὄψει τίθεται τὰς πληγάς. λιμῷ τε γὰρ αὐτοὺς κολασθήσεσθαί φησὶ, καὶ ταῖς τῶν ἐπιτηδείων ἐνδείαις, καὶ αὐτοὺς ἐν ἑαυτοῖς ἐξολοθρευθήσεσθαι, καὶ καταληφθήσεσθαι μὲν, οὐ μὴν ἔτι καὶ διαδράναι παντελῶς. ἀλλ᾽ εἰ καί τινες ὅλως τὰ παραυτίκα βλάβη φυγεῖν ἰσχύσειαν, b τούτους ἁλώσεσθαι, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν, ἔργον τε γενήσεσθαι τῆς ἑτέρων ῥομφαίας. ἐκεῖνο δὲ ἔοικεν ἡμῖν διὰ τούτου δηλοῦν. πλεῖστοι μὲν γὰρ ὅσοι κεκίνηνται πόλεμοι κατὰ τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, ἤγουν κατὰ παντὸς τοῦ Ἰούδα, πλὴν οὐκ ἀεὶ παρ᾽ ἐχθρῶν· ὡπλίζοντο δὲ καὶ αὐτοὶ κατὰ σφῶν αὐτῶν, ὡς ποτὲ μὲν τὸν Ἐφραῒμ ἤτοι τὰς δέκα φυλὰς, κατεξανίστασθαι τοῦ Ἰούδα, ποτὲ δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις αὐτοῖς καταστρατεύεσθαι τοῦ Ἐφραΐμ· οὐκ εὐαρίθμητοι δὲ διολώλασι πόλεις, ὡς αὐτοὺς ἐν ἑαυτοῖς ἐξωσθῆναι πολc λάκις· καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον διωκομένους ἐκ πόλεων, καταλαβεῖν μὲν ἑτέρας, πλὴν ἁλῶναι καὶ κατὰ καιροὺς, ἢ Σύρων ἐμβεβληκότων καὶ τῶν τῆς Δαμασκοῦ βασιλέων, ἢ καὶ αὐτῶν που τάχα Περσῶν τε καὶ Μήδων. τοῦτο οἶμαί ἐστι τό Ἐξώσω σε ἐν σοὶ καὶ καταλήψῃ καὶ οὐ μὴ διασωθῇς, καὶ ὅσοι ἂν διασωθῶσιν εἰς ῥομφαίαν παραδοθήσονται.

1. ἀρχαῖς A. ἀρχῇ Edd. 3. δείγμασι (sic) A. Statim haec καθαπερεί τινι accesserunt ex B. 5. ἐκμειλίσσεσθαι] μὲν ἐκμειλίσσεσθαι ea quae sequuntur usque ad καταληφθήσεσθαι μὲν (9.) omittens A. 8. ἐν ἑαυτοῖς ἐξολοθρευθήσεσθαι B. ἐν αὐτῷ ἐξαρθήσεσθαι Edd. καταληφθήσεσθαι] Hanc lectionem priorem B. edidi. καταλή ... ψεσθαι (sic ex corr. et litt. trium ras.) B. καταλήψεσθαι Edd. 9. διαδράνει pro διαδράναι Edd. ante Migne. 10. ὅλως accessit ex A.B. praemittit εἰσὶν A. 11. τε om. B. 12. ἐκεῖνο δὲ ἔοικεν ἡμῖν διὰ τούτου] ἔοικε δὲ διὰ τούτων ἐκεῖνο (omittens ἡμῖν) A. 14. ἤτοι pro ἤγουν κατὰ A. τοῦ assumptum ex A. 17. καὶ om. A. τοὺς assumptum ex B. 18. αὐτοῖς B. αὐτοὺς Edd. ante ἐν transp. A. 19. αὐτοὺς A.B. ἑαυτοὺς Edd. Statim ἐν αὐταῖς A. 20. πόλεων A. πόλεως iid. 21. μὲν om. A. Statim ἑτέρους Edd. καὶ om. A. 22. τῆς om. A. βασιλέων A. βασιλείων Edd. 23. τε assumptum ex A. 25. ἐὰν pro ἂν A. (22. al.) Statim σωθῶσιν Edd. invitis A.B.

Ὅτι δὲ καὶ τῆς ἐξ ἀγρῶν εὐκαρπίας ἐστερημένοι, καὶ ταῖς τῶν ἀναγκαίων ἐνδείαις ἐκτετηγμένοι διαβιώσονται μὲν ἀθλίως, ἀποτίσουσι δὲ δίκας τῶν ἀνοσίως αὐτοῖς εἰργασμένων, καθίστησιν ἐναργὲς, διά γε τῶν ἐφεξῆς. *σπερεῖς γάρ φησι* d *καὶ οὐκ ἀμήσεις*, καταφθείροντος οἶμαι Θεοῦ τοὺς καρποὺς, *καὶ πιέσεις μὲν ἐλαίαν αὐτός*· ἐλαιοφόρος γὰρ ἡ Σαμαρειτῶν χώρα· ἔσῃ δὲ οὕτως ἐλαίου, φησὶν, ἐνδεὴς, ὡς μηδ' ἂν εἰ ἕλοιο, πρὸς ἀλοιφὴν εὑρεῖν εὐπορῆσαί που τάχα. πολυαμπέλου δὲ λίαν οὔσης ὑμῖν τῆς χώρας καὶ εὐοινούσης ἄγαν, ὡς καὶ πόλεσιν αὐτὸν διανέμειν ἑτέραις, οὐκ ἂν εὕροις πιεῖν αὐτός. ἀργήσει δὲ καὶ τὰ *νόμιμά* φησιν, ἃ σὺ τέθεικας τοῖς e εἰδώλοις προσκομίζων αὐτοῖς τῆς εὐκαρπίας τὰς ἀφορμάς. ποῖος γὰρ ἔτι λοιπὸν ἀπαρχῆς ἀνάθεσις, εἰ ἅπας ὑμῖν διόλωλεν ὁ καρπὸς καὶ κατεφθάρη τὰ ἐν ἀγροῖς; ἢ ποῖα προσοίσεις χαριστήρια, καὶ ἐπὶ τίσιν εἰκότως, ὁ πίπτων ἀθλίως καὶ δαπανώμενος;

Εἶτα διδάσκων ὅτι οὐχ ἕτερος αὐτῷ παραίτιος ἂν νοοῖτο τῆς συμφορᾶς γεγονὼς, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτὸν ἀδικήσας ἁλώσεται τῶν ὅτι μάλιστα δεδυσσεβηκότων ζηλώσας τοὺς τρόπους, ἐπιφέρει καί φησι *Καὶ ἐφύλαξας τὰ δικαιώματα Ζαμβρὴ καὶ πάντα τὰ ἔργα οἴκου Ἀχαὰβ, καὶ ἐπορεύθητε* a **453 A.** *ἐν ταῖς βουλαῖς αὐτῶν, ὅπως παραδώσω σε εἰς ἀφανισμόν.* Ζαμβρὴ γέγονε βασιλεὺς ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, αὐτὸς δέ ἐστιν ὁ Ἀχαὰβ πατὴρ, ἀλλ' ὡς τὸ γράμμα φησὶ τὸ ἱερὸν, πεπόρευται μὲν "ἐν ὁδῷ Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ναβὰτ," ὃς ἐξήμαρτε τὸν Ἰσραήλ· "ἐπονηρεύσατο δὲ ὑπὲρ πάντας τοὺς πρὸ

3 Reg. xvi. 26.
Ib. 25.

2. ἐκτετηγμένοι B. ἐντετηγμένοι A. ἐκτετρυμένοι Edd. 4. γε om. B. 6. μὲν pro γὰρ A. ἐστιν post Σαμ. suprascr. A. post γὰρ add. Edd. invito B. 7. ἐτελοῖτο (sic) pro εἰ ἕλοιο A. 9. ὑμῖν οὔσης inverso ordine B. ἅμα pro ἄγαν ὡς A. 10. αὐτὴν pro αὐτὸν Edd. invitis A.B. εὑρήσεις pro εὕροις B. 12. ἀφορμάς B. ἀπαρχάς Edd. 13. ποῖος γὰρ ἔτι λ. ἀπαρχῆς ἀνάθεσις A. ποίας γὰρ ἔ. λ. ἀπαρχὰς ἀναθήσεις; Edd. Statim haec εἰ ἅπας—τὰ ἐν ἀγροῖς accesserunt ex A. 17. αὐτῷ] αὐτῶν A. 21. Ζαμβρῆ [modo ῆ, modo ή, ut vid.] A.B. Ζαμβρὶ Edd. 22. αὐτοῦ iid. 23. Ζαμβρὴ A.B. Ζαμβρὶ Edd. Pro Ἀμβρὶ, Achaabi pater, habent Ζαμβρὶ Alex. XI. unde Zimri cum Omri, Achaabi patre, confundit B. Cyrillus ut patet ex his quae sequuntur. 25. ὁδῷ A. ὁδοῖς Edd.

“ αὐτοῦ γεγονότας.” τοιγάρτοι καὶ δεδαπάνηται πυρὶ, κατ- 3 Reg. xvi. 18. εμπρήσας αὐτὸς ἐφ᾽ ἑαυτῷ τὸν ἴδιον οἶκον· γέγραπται γὰρ b ὡδί. οἶκον δὲ, ὡς ἔοικεν, Ἀχαὰβ τὴν Ἰεζάβελ ἀποκαλεῖ· φόνοι δὲ ἦσαν ἐν ἐκείνῃ καὶ ἁρπαγαὶ καὶ διώξεις ἁγίων τὰ ἐπιτηδεύματα. ταῦτα δὴ οὖν τετήρηκάς φησιν, ἵνα σε καὶ ἀφανίσω δικαίως, καὶ γέλωτα ποιήσωμαι καὶ ὄνειδος τῶν ἄλλων.

Ἁρμόσομεν δὲ τὸν τοιόνδε λόγον καὶ τοῖς τῆς ἀληθείας ἐχθροῖς, οἳ ταῖς ἑαυτῶν εὐγλωττίαις ἐπιθαρσήσαντες, καὶ ἀθλίων νοημάτων συναγείροντες συρφετοὺς, πλουτοῦσιν ὥσπερ ἐξ ἀδικίας, συλλέγοντες ἑαυτοῖς τὰ οὐκ ὄντα αὐτῶν, c καὶ τὰς τῶν ἁπλουστέρων ἀγέλας πολεμίων δίκην καταδηοῦν εἰωθότες, καὶ εἰς ἔκτοπον αὐτὰς ἀποφέροντες πλάνησιν. ἀκουέτωσαν τοίνυν Θεοῦ λέγοντος Καὶ ἐγὼ ἄρξομαι τοῦ πατάξαι σε καὶ ἀφανιῶ σε ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις σου. σὺ φάγεσαι καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῇς. περιτυγχάνοντες γὰρ ταῖς θείαις γραφαῖς, εἶτα τῶν τῆς ἀληθείας δογμάτων οὐκ ἐμφορούμενοι, καίτοι δοκοῦντες ἐσθίειν, φθείρονται λιμῷ, οἰόμενοι δὲ καὶ καταλαμβάνειν τὴν τῆς σωτηρίας, οὐκ ἂν εὕροιεν, ὁδὸν, σπείροντες δὲ, ὥς γε νομίζουσιν, οὐδένα τῶν πόνων d εὑρήσουσι τὸν μισθὸν, καὶ τὴν νοητὴν ἐλαίαν ἐκθλίβοντες, τουτέστι, τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν, τῇ τοῦ Πνεύματος χάριτι κατ᾽ οὐδένα τρόπον καταπιαίνονται, οἶνον δὲ τρυγᾶν οἰόμενοι, μακρὰν εὐφροσύνης ἔσονται τῆς πνευματικῆς· τετηρήκασι γὰρ τὰ δικαιώματα Ζαμβρὴ καὶ πάντα τὰ ἔργα οἴκου Ἀχαὰβ, τουτέστιν, ἐπονηρεύσαντο, πεπλεονεκτήκασι, καὶ διωγμοὺς εἰργάσαντο κατὰ τῶν ἁγίων. ἔσονται δὴ οὖν εἰς

3. Ἀχαὰβ] ὁ praemittit A. τὴν] + ἐξ Edd. repugnantibus A.B. 4. ἐν assumptum ex A. 5. καί σε inverso ordine B. 8. Ἁρμόσωμεν A. Statim δὲ om. A. 9. ἀναθαρσήσαντες Edd. invitis A.B. 11. αὐτοῖς τὰ Edd. 12. δίκην πολεμίων inverso ordine A. 15. ταράξαι pro πατάξαι Edd. ἐν pro ἐπὶ B. sed cf. infra 456 b. habet ἐπὶ A. 19. καὶ om. A. 23. πιαίνονται B. Statim οἶον pro οἶνον Edd. 25. γὰρ assumptum ex A. δὲ pro γὰρ B. Ζαμβρὶ Edd. 26. πεπλεονάκασιν iid.

ἀφανισμὸν, καὶ εἰς ἐπονείδιστόν τε καὶ ἐπάρατον ἀληθῶς καταστρέψουσι τέλος. e

Οἴμοι ὅτι ἐγενόμην ὡς συνάγων καλάμην ἐν ἀμητῷ καὶ ὡς Κεφ. ζ'. ἐπιφυλλίδα ἐν τρυγητῷ, οὐχ ὑπάρχοντος βότρυος τοῦ φαγεῖν τὰ πρωτόγονα.

Ἐξ ἀγάπης ὁ Προφήτης κατοιμώζει τοῦ Ἰσραὴλ, ὡς ὅσον οὐδέπω κατοιχησομένου εἰς ὄλεθρον, καὶ εἰς τοῦτο a 454 A. λοιπὸν ἥξοντος ἀριθμοῦ, ὡς ὀλίγους κομιδῇ καὶ μόλις περιλιμπάνεσθαι, ἐοικέναι δὲ τοῖς ἀποπίπτουσι τῶν σταχύων, οὓς αἱ τῶν ἀμώντων παρατρέχουσι χεῖρες, ὀλίγοι δὲ οὗτοι καὶ τοῖς τὴν καλάμην συλλέγουσι σπανιάκις ἁλώσιμοι. ἐοικέναι δὲ οὐδὲν ἧττον καὶ ταῖς καλουμέναις ἐπιφυλλίσιν, ἃς αἱ τῶν τρυγώντων παρῆλθον δρεπάναι. οἶμαι δὲ ὅτι καὶ τὸ τῶν ἁγίων δυσεύρετον διὰ τούτων ὑποδηλοῖ, ὡς ἐν ὀλίγοις ὄντων λειψάνοις κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, εὑρισκομένων δὲ οὕτως, ὡς ἂν εἰ καὶ ἄσταχυς εἷς ἐν ληΐοις τεθερισμένοις, b ἢ καὶ ἐν τοῖς πρωτογόνοις τῶν βοτρύων αἱ τῶν δευτέρων ἐπεκβολαί. ἀέρος μὲν γὰρ καταθάλποντος, ἐκβράττεται τῶν κλημάτων ὁ βότρυς ὁ ἐν ἀρχαῖς τε καὶ πρῶτος. προϊόντος γεμὴν τοῦ καιροῦ, νόθη τις ἔσθ' ὅτε καὶ δευτέρα μετ' ἐκείνους ἀκολουθεῖ βοτρύων διεκβολή. ταῦτα δή ἐστι τοῖς τρυγῶσι δυσεύρετα, διάτοι τὸ ὡς ἐν πολλῇ τῇ φυλλάδι διαλανθάνειν εὐκόλως, καὶ ἐν ὀλίγαις εἶναι ῥαξί. ταῦτα συλλέγουσιν οὐκ ἀνιδρωτὶ, περιεργότερον ταῖς ἀμπέλοις ἐνιέντες c

3. ἐγενόμην B. (Alex. XII lect. Vat. suprascripto 23, 49, 86, 106, 130, 311.) ἐγενάμην A. ἐγενήθη Edd. ὡς alt. om. A. Statim ἐπιφυλίδας pro ἐπιφυλλίδα Edd. (Co.) 6. τοῦ—κατοιχησομένου B. τὸν—κατοιχησομένους Edd. 8. ἥξοντος correxi ex B. ἥξοντας iid. μόλις A. μόνους Edd. εὐαριθμήτους B. in lacunam, sed a prima manu, effarcitum. 10. ὀλίγοι A. οὗτοι Edd. οὗτοι A. οὕτω iid. Neutrum habet B. 11. σπανίως Edd. invitis A.B. 13. δρεπάναι A. χεῖρες Edd. 14. Haec διὰ τούτων accesserunt ex A. b. 15. ἐκεῖνο] + τοῦ Edd. invitis B. b. 16. στάχυς B. Statim εἷς om. A. ληΐνοις pro ληΐοις Aubertus. 18. ἐπεκβολαί A. ἐπεμβολαί Edd. 19. ὁ alt. om. A. 20. νόθη τις A.B. εἰκότως Edd. 21. δή A. δέ iid. 22. ὡς assumptum ex A.

τὸν ὀφθαλμὸν οἱ τοῖς τρυγῶσιν ἑπόμενοι. ἔοικε δὴ οὖν τῶν ἐπιεικῶν τὴν σπάνιν ὁ προφητικὸς ἡμῖν ἐν τούτοις κατολοφύρεσθαι λόγος. ὅτι δὲ πρὸς ζημίας γέγονε τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ τὸ χρῆμα, τὸ ἐν ἐνδείᾳ γενέσθαι, φημὶ, τῶν ἁγίων, πῶς ἐστιν ἀμφιβαλεῖν; κήδεται γὰρ ἔσθ' ὅτε καὶ χωρῶν καὶ πόλεων, καὶ πολλὰ λίαν ἀφίησιν ἐγκλήματα, φιλάνθρωπος ὢν ὁ Δεσπότης, πέντε που μόλις ἁγίων ἐν αὐτοῖς ηὑρημένων, κἂν ἐσώθησαν αἱ Σοδομιτῶν ποτὲ πόλεις,
d *κατοικτείροντος Θεοῦ αἰδοῖ τῇ πρὸς τοὺς ἁγίους, καὶ ὀλίγους κομιδῇ, καὶ τὴν ὀργὴν ἀνακόπτοντος.*

2 Οἴμοι ψυχὴ, ὅτι ἀπόλωλεν εὐλαβὴς ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ κατορθῶν ἐν ἀνθρώποις οὐχ ὑπάρχει, πάντες εἰς αἵματα δικάζονται, ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ ἐκθλίβουσιν ἐκθλιβῇ,
3 ἐπὶ τὸ κακὸν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἑτοιμάζουσιν· ὁ ἄρχων αἰτεῖ, καὶ ὁ κριτὴς εἰρηνικοὺς λόγους ἐλάλησεν, καταθύμιον ψυχῆς αὐτοῦ.

Ἀτρεκὴς, ὡς ἔοικεν ἡμῖν, ὁ λόγος. ὀδύρεται γὰρ ὁ Προ-
e *φήτης ὡς οὐκ ὄντος εὐλαβοῦς ἐν ὅλῃ τῇ γῇ, δῆλον δὲ ὅτι τῇ τῶν Ἰουδαίων, καίτοι κομώσῃ πάλαι πλείσταις τε ὅσαις ἁγίων κεφαλαῖς, καὶ διαφανῆ τὴν δόξαν ἐχούσαις. ταύτῃτοί*
Es. i. 21. *φησι καὶ διὰ φωνῆς Ἡσαΐου Θεός "Πῶς ἐγένετο πόρνη*

1. *οἱ* deest in Edd. 2. *ὁ προφητικὸς ἡμῖν ἐν τ. κατολ. λόγος* A. *ὁ Προφήτης ἡμῖν ἐν τ. κατολοφύρεσθαι* Edd. 5. *κήδεται* A.B. *φείδεται* Edd. 6. *ἀφίησιν* A. *ἀνίησιν* Edd. *φιλάνθρωπος ὢν* A. *Θεὸς ὢν φιλ.* Edd. 7. *αὐταῖς* A. Statim *ηὑρημένων* correxi ex A. *εὑρ.* Edd. 8. *ἐσώθησαν αἱ Σοδομιτῶν ποτὲ πόλεις* A. *ἔσωθεν οἱ Σοδομιτῶν ποταμοὶ* Edd. Verba *κἂν—πόλεις* desunt in B. 9. *Θεοῦ*] + *καὶ* Edd. invitis A.B. *τοὺς* om. A. *λόγοις* pro *ὀλίγους* A. 10. *καὶ* assumptum ex B. *ἀνακοπτόντων* pro *ἀνακόπτοντος* A. 12. *κατορθῶν*] *ὁ κατορθῶν* B. (36 al.) *οὐκ ἔστιν* pro *οὐχ ὑπάρχει* B. 13. *ἐνθλιβῇ* pro *ἐκθλιβῇ* F. Edd. 14. *κακῷ* pro *τὸ κακὸν* F. 15. *λόγους εἰρηνικοὺς* inverso ordine A. (87, 91, 310.) 16. *αὐτοῦ*] + *ἐστιν* Edd. (A.V. etc.) invitis A.B. 17. *Ἀτρεκὴς* A. *Ἔστιν ἀτρ.* Edd. *ὁ προφήτης* accesserunt ex B. 19. *κατακομώσῃ* pro *καίτοι κομώσῃ* A. 20. *κεφαλαῖς ἁγίων* inverso ordine A. *ἐχούσῃ*] *ἐχούσῃ'* [= *ἐχούσῃ* et *ἐχούσαις*] B. Statim *ταύτῃ* A. *τοῦτό* Edd. 21. *καὶ* assumptum ex A. *λοιπόν* pro *Θεός* A.

"πόλις πιστὴ Σιὼν, πλήρης κρίσεως, ἐν ᾗ δικαιοσύνη ἐκοι-"μήθη ἐν αὐτῇ, νῦν δὲ φονευταί." τὸ γὰρ δὴ μάλιστα φορτικώτατον καὶ εἰς ἄκρον αὐτοὺς φαυλότητος διελάσαι παρασκευάσαν, τὸ ἐφ' αἵμασιν αὐτοὺς δικάζεσθαι, καὶ φονᾶν ἀγρίως, ἀποῤῥίπτεσθαι δὲ καὶ ὡς ἕωλον κομιδῇ τὸ ἀγα- a 455 A. θουργεῖν, ὥστε καὶ ἀναγκαῖον ποιεῖσθαι σπούδασμα, τὸ ἐπὶ μόνῳ τῷ κακοῦν ἑτέρους τὰς χεῖρας ἔχειν εὐπρεπεῖς. οὐδὲν γάρ ἐστιν τοῖς ὧδε ζῆν εἰωθόσιν ἀνεπιτήδευτον, κἂν εἰ νόμῳ κολάζοιτο, κἂν εἰ τοῖς τῆς ἐλευθερίας διαβέβληται τρόποις. ἆρ' οὖν κατηῤῥώστησε μὲν τὸ ἐν τούτοις εἶναι τὸ ὑπήκοον, ἔῤῥωται δὲ τὸ ἡγούμενον, καὶ ὑγιαίνει τὸ κρίνον; οὐδαμῶς, φησίν· ὁ γὰρ ἄρχων αἰτεῖ καὶ ὁ κριτὴς εἰρηνικοὺς λόγους ἐλάλησε. πολλοὶ πολλάκις τῶν εἰς ἀρχὴν τεταγμένων, γε- b γόνασι μὲν ἀνόσιοι καὶ φιλοκερδέστατοι, καὶ καταπωλοῦντες εὐκόλως τὰς ἑαυτῶν γνώμας τοῖς παραφθείρειν ἐθέλουσιν. ἀλλ' εἰ καὶ νενεύκασιν ἤδη εἰς τὸ οὕτω γοῦν ἡττῆσθαι δοκεῖν λημμάτων καὶ δωροδοκίας, ἀποτρέπονταί πως καὶ δόξῃ χρηστῇ κατακαλλύνειν ἐπείγονται τοὺς ἑαυτῶν τρόπους· τὸ δὲ δὴ προήκειν εἰς τοῦτο λοιπὸν ἀθλιότητος νοῦ καὶ τρόπων αἰσχρῶν, ὡς μονονουχὶ καὶ χεῖρα προτείνειν, κἂν εἰ μὴ λάβοι, δικάζων τὸν τοῦ δικαίου καταφθείρειν λόγον, καὶ ἀναισχύντως ἀπειλεῖν, πῶς οὐκ ἂν εἴη λοιπὸν ἁπάσης ἐπέ- c κεινα βδελυρίας; μετ' ἐμφάσεως δὴ οὖν ὁ λόγος, καὶ οἱονεὶ

3. διελάσαι A.B. διέρχεσθαι Edd. 4. αὐτοῦ pro αὐτοὺς A. 5. ἀποῤῥίπτεσθαι δὲ καὶ ὡς ἕωλον κομιδῇ τὸ ἀγαθουργεῖν A. καὶ ὡς ἕωλ. κ. ἀποῤῥ. τὸ ἀγ. [τὸ ἀγ. ἀποῤῥ. Edd.] B. Edd. 6. ἐπὶ μόνῳ τῷ κακοῦν ἑτέρους A. ἐπὶ μόνον τὸ κακὸν B. ἐπὶ μόνον τοὺς [τὰς Pont.] κατοικοῦντας Edd. 7. ἔχειν εὐπρεπεῖς A. ἔχ. εὐτρεπεῖς conjecit vir inclytus Theod. Heyse, sed nonne ironice dicitur? ἐκείνους τρέπειν Edd. 8. εἰ B. ἐν Edd. 13. ἀρχὰς A. 15. παραφθείρουσιν pro παραφθ. ἐθέλουσιν B. 16. ἤδη accessit ex B. τὸ οὕτω B. τοῦτο τὸ Edd. Statim μὴ pro γοῦν Edd. repugnantibus A.B. ἡττᾶσθαι δοκοῦν pro ἡττῆσθαι δοκεῖν A. 17. ἐγκλημάτων pro λημμάτων Edd. invitis A.B. Statim κἂν pro καὶ iid. ἀποτρέπονταί A. ἀποτρέπωνταί Edd. δωροδοκίαις ἐπιτέρπονται ὅμως pro δωροδ. ἀπ. πως B. 18. ἐπείγωνται Edd. invitis A.B. τοὺς ἑαυτ. ante ἐπειγ. transp. B. 19. προσήκειν pro προήκειν A. νοῦ καὶ τρόπων B. οὐκ ἐκ τρόπων (sic) A. οὐαὶ πρὸς τῶν Edd. 21. καταφθείρει A. καὶ om. A. 22. ἀπειλῇ pro ἀπειλεῖν Edd. 23. μετεμφάσεως (sic) iid.

κατακεκραγότος τῆς πλεονεξίας Ὁ ἄρχων αἰτεῖ καὶ ὁ κριτὴς
εἰρηνικοὺς λόγους ἐλάλησεν.

Ἆρ᾽ οὖν αἰτιάσαιτό τις τὸν εἰς εἰρήνην συλλέγοντα τοὺς
μεμερισμένους εἰς διαφοράν; εἶτα πῶς ἂν ἀληθὲς εἴη, ὅτι
S.Matth. v. 9. "Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοὶ," καὶ ποῖος αὐτῶν ὁ μισθός; ἀλλὰ
σώζεται μὲν τοῖς τῆς εἰρήνης βραβευταῖς τὰ ἐντεῦθεν αὐχή-
ματα. πλὴν ὁ κρίνων ὀρθῶς, τὸ τῷ θείῳ δοκοῦν διερμηνεύει
d νόμῳ, καὶ τοὺς μὲν ἀδικοῦντας ἐλέγξει, συναγορεύσει δὲ
πάντως τοῖς ἠδικημένοις. ὅταν δὲ τοῖς ἀδικοῦσι λέγωμεν
λόγους εἰρηνικοὺς, οὐκ ἐλέγχοντες αὐτοὺς ὡς ἡμαρτηκότας,
τότε δὴ τότε παραλύσομεν ἐναργῶς τὸ τῷ Νομοθέτῃ δοκοῦν.
Mal.ii.7. ἔφη γὰρ ὅτι "Στόμα ἱερέως φυλάξεται κρίσιν, καὶ νόμον
"ἐκζητήσουσιν ἐκ στόματος αὐτοῦ." παρέπεται δέ πως ἀεὶ
τοῖς δωροδοκεῖν εἰωθόσι τὸ μήτε δύνασθαι κρίνειν ὀρθῶς, μήτε
μὴν ἐκ παῤῥησίας ἐλέγχειν τοὺς ἡμαρτηκότας, συμβου-
e λεύειν δὲ μᾶλλον τὰ πρὸς εἰρήνην, κἂν εἰ πλείστην ὅσην
ἐπιφέρωσί τισι τὴν πλεονεξίαν. καὶ τῆς νόσου τὴν αἰτίαν
σαφῆ καθιστὰς ὁ Προφήτης, φησί Καταθύμιον ψυχῆς αὐτοῦ
ἐστιν· ἀρέσκει γὰρ ἴσως αὐτῷ, φησὶ, καὶ τὸ ἐκτόπως γεγενη-
μένον. εἶτα πῶς ἐπιτιμήσει τοῖς ἠδικηκόσιν; ὃ γὰρ ἐπαι-
νέσας ἔχει, πῶς ἂν ἔτι καταμωμήσαιτο; χρῆμα δὴ οὖν
ἀνόσιόν τε καὶ ἐπιζήμιον ἀληθῶς ἡ πλεονεξία καὶ τὸ
καταθλίβειν ἑτέρους.

Ἐπάρατον δὲ πρὸς τούτῳ καὶ τὸ αἰσχρῶν ἡττῆσθαι λημ-
456 A. a μάτων, ἥκειν δὲ εἰς τοῦτο δυσβουλίας, ὡς ἀλογῆσαι λοιπὸν
καὶ τῶν εἰς ὀρθότητα τρόπων, καὶ τὸ κρίνειν ἀδεκάστως,

2. λόγους εἰρηνικοὺς inverso ordine (ut supra) A. 3. αἰτιάσαιτό A. αἰτιάσεταί Edd. τῇ εἰρήνῃ pro εἰς εἰρήνην A. 4. διαφοράν] Sic correxi ex B. διαφθοράν A. Edd. ἂν et εἴη desunt in A. 6. τῆς om. A. 7. διερμηνεύει] Sic edidi. διερμηνεύειν (sic) A. διερμηνεύσει b. ἑρμηνεύει Edd. 8. ἀδικοῦντας A.b. ἀδίκους Edd. 9. λέγωμεν B.b. λέγωσι Edd. 10. αὐτοὺς assumptum ex B. τοὺς pro αὐτοὺς ὡς b. 11. παραλύσομεν A.B. παραλύσωμεν b. παραλύουσι Edd. 13. ἐκζητοῦσιν Edd. invitis A.B. 14. δωροδοκεῖν] δωροληπτεῖν B. invito b. 17. τῆς νόσου τὴν hoc ordine A.b. τὴν alt. om. B. 21. ἔχει B. ἔχειν A. ἔχῃ Edd. verbum hoc om. b. καταμωμήσεται Edd. invitis A.B. b. 22. ἡ assumptum ex A. 24. ἡττᾶσθαι A. 25. τε pro δὲ A. 26. ἀδίκως pro ἀδεκάστως A.

μηδὲ ποιεῖσθαι περὶ πολλοῦ, προσκεῖσθαι δὲ μᾶλλον τοῖς ἀδικεῖν εἰωθόσι, καὶ μερίζεσθαι πρὸς αὐτοὺς τὴν ἀσέβειαν, ἀλλοτρίαις τε οὕτω κοινωνεῖν ἁμαρτίαις. ὑποκείσεται δὲ ὅτι πάντη τε καὶ πάντως ὀργαῖς τε καὶ δίκαις ὁ τοῖς ὧδε δεινοῖς πλημμελήμασιν ἑαυτὸν ἐνιεὶς, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις, εἴπερ ἕλοιτο φρονεῖν ὀρθῶς; 1 Tim. v. 22.

b

Καὶ ἐξελοῦμαι τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν ὡς σὴς ἐκτρώγων καὶ βαδίζων 4
ἐπὶ κανόνος ὡς ἐν ἡμέρᾳ σκοπιᾶς.

Διττὸν ἐπηπείλησεν αὐτοῖς ἐπάγειν τῆς δίκης τὸν τρόπον. ἔφη γὰρ ὅτι "Καὶ ἐγὼ ἄρξομαι τοῦ πατάξαι σε, καὶ ἀφανιῶ "σε ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις σου. σὺ φάγεσαι καὶ οὐ μὴ ἐμ- "πλησθῇς, καὶ ἐξώσω σε ἐν σοὶ, καὶ καταλήψῃ καὶ οὐ μὴ "διασωθῇς." προσεπετίθει δὲ, ὅτι καὶ "Σὺ σπερεῖς καὶ οὐ "μὴ ἀμήσῃς, σὺ πιέσεις ἐλαίαν καὶ οὐ μὴ ἀλείψῃ ἔλαιον, καὶ "οἶνον καὶ οὐ μὴ πίητε." ὅτι τοίνυν οἰχήσεται μὲν αὐτοῖς c *τῆς ἐξ ἀγρῶν εὐκαρπίας τὸ ἀμφιλαφὲς, ἐλλείψει δὲ καὶ τὰ ζωαρκῆ, καὶ τῇ τῶν χρειωδεστάτων ἐνδείᾳ καταπιεσθήσονται, διδάσκει λέγων, ὡς ἐν εἴδει μὲν σητὸς δαπανήσειν πάντα αὐτῶν τὰ ἀγαθὰ, τουτέστι, τὰ οἷς ἦν εἰκὸς οὐ μετρίως ἐντρυφᾶν, καὶ τὸ τῆς εὐημερίας διακεκτῆσθαι πλάτος. ὅτι δὲ ἔμελλον παταχθήσεσθαί τε καὶ ἀφανισθήσεσθαι, ἐξωσθῆναί τε, ὥσπερ καὶ ἐν σφισιν αὐτοῖς, τουτέστιν, ἀλλήλοις συνδιολεῖσθαι, καὶ ὑπό γε σφῶν αὐτῶν οἴκων τε καὶ πόλεων ἐλεεινῶς ἐκπέμπεσθαι, διατρανοῖ λέγων Καὶ βαδίζων* d

Supra vi. 13, 14.

Ib. 15.

1. *μὴ* pro *μηδὲ* B. *προκεῖσθαι* A. 5. *ἑαυτὸν πλημμελ.* inverso ordine B. 7. *ἀγαθὰ αὐτῶν* A. *αὐτῶν ἀγαθὰ* Edd. (153.) 8. *ὡς* F. Edd. (36, 49, 153) cf. infra. *καὶ* A. Neutrum habet B. 9. *αὐτοῖς ἐπάγειν* hoc ordine A. 10. *ἀφανίσω* Edd. 13. *προσεπετίθει*] Sic correxi. *προσεπιτίθει* A. *προσετίθει* Edd. *καὶ* prius assumptum ex B. 14. *ἐλαίαν*] *ἔλαιον* Edd. 16. *εὐκαρπίας*] *ἀκαρπίας* iid. repugnantibus A.B. 18. *μὲν εἴδει* inverso ordine A. *δαπανήσειν* B. *δαπανήσει* Edd. 19. *τὰ αὐτῶν* pro *αὐτῶν τὰ* B. 20. *κεκτῆσθαι* B. 21. *τε καὶ ἀφανισθήσεσθαι* desunt in A. 22. *τῆσιν* pro *σφισιν* A.

ἐπὶ κανόνος ὡς ἐν ἡμέρᾳ σκοπιᾶς· ἐξελοῦμαι γάρ φησι τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν. καὶ οὐχὶ δὴ μόνον ὡς σὴς ἐκτρώγων, ἀλλὰ καὶ βαδίζων ἐπὶ κανόνος ὡς ἐν ἡμέρᾳ σκοπιᾶς. καὶ δυσέφικτον μὲν κομιδῇ τὸ ῥησίδιον, οἶμαι δὲ ἔγωγε μὴ ἂν ἑτέρως αὐτὸ νοηθῆναι δύνασθαι πρὸς ἡμῶν, εἰ μὴ γένοιτο σαφὴς ἡ τῶν εἰς τοῦτο βλεπουσῶν ἱστοριῶν προαφήγησις, ὃ δὴ καὶ ποιεῖν πειράσομαι.

Γαβὰ τοίνυν κώμη τις ἐστὶν, ἤγουν πολίχνη κατὰ τὴν Ἰουδαίαν, ἐπὶ γηλόφου κειμένη, ἐκνεμηθεῖσα δὲ καὶ εἰς κλῆρον τοῖς ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν, ὠνόμασται δὲ τοῦτο καὶ
e βουνὸς καὶ σκοπιά. μεμνήμεθα δὲ ὅτι Λευίτης ἀνὴρ, ὡς ἐν τῇ βίβλῳ γέγραπται τῶν κριτῶν, ὑβρισθείσης αὐτῷ τῆς παλλακίδος ὑπὸ τῶν ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν ἐν αὐτῇ τῇ γῇ
Jud. xix. 29. Γαβαὰ, κατατεμὼν τὸ λείψανον εἰς δυοκαίδεκα μέρη, ἁπάσαις ἔπεμψε ταῖς φυλαῖς, τῶν ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν τὸ πλημ-
Ib. xx. 1 sqq. μέλημα καταφανὲς ἅπασι καθιστάς. εἶτα συμβέβηκεν ἐντεῦθεν κατεξαναστῆναι μὲν πολέμου νόμῳ τῶν ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν τὰς ἑτέρας φυλὰς, πληθὺν δὲ πεσεῖν οὐκ εὐαρίθμητον, ἐν ἀρχῇ μὲν νενικηκότων τῶν ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν,
457 A. a ὕστερον δὲ τῶν ἑτέρων φυλῶν κατεφθαρκυιῶν αὐτοὺς εἰσάπαν. μέμνηται τῆς ἱστορίας καὶ ὁ προφήτης Ὠσηέ. φησὶ
Hos. ix. 8, 9. γὰρ, ὅτι "Μανίαν ἐν οἴκῳ Κυρίου κατέπηξαν, ἐφθάρησαν "κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ βουνοῦ." ἐπειδὴ γὰρ, φησὶν, εἰδωλολατρείαν καὶ ψευδομαντείαν· ταυτὶ γὰρ ἡμῖν ἐν τούτοις ἡ μανία δηλοῖ· κατέπηξαν ἐν οἴκῳ Κυρίου, ταύτῃτοι καὶ

1. ἐπὶ κανόνος ὡς ἐν ἡμέρᾳ σκοπιᾶς] Sic edidi. ὡς ἐν ἡμερᾳ σκ. ἐπὶ κ. A. ὡς ἐπὶ κ. ἐν ἡμ. σκοπ. B. ἐπὶ καν. ἐν ἡμ. σκοπ. Edd. Statim haec ἐξελοῦμαι γάρ—ἐν ἡμέρᾳ σκοπιᾶς accesserunt ex A.B. Praemittit καὶ δυσέφικτον μὲν κομιδῇ τὸ ῥησείδιον (sic)· οὕτω γάρ φησιν (omittens γάρ φησι post ἐξελοῦμαι) B. 2. ὡς assumptum ex B. 3. ὡς assumptum ex A. Post σκοπιᾶς, pergit πλὴν ὅτι δυσέφικτον, οἶμαι ἔγωγε B. ὡς ἐφικτὸν (sic) pro δυσέφικτον A. 4. δὲ A. τε Edd. 5. δύνασθαι νοηθῆναι inverso ordine B. 10. τῆς pro τοῖς (sic) A. τοῦτο assumptum ex A. 11. ἔν τινι (sic) pro ἐν τῇ A. Statim βιβλίῳ A. 12. ὑβρισμένης pro ὑβρισθείσης A. 13. παλλακίδος] γυναικὸς B. γῇ om. B. e. habet A. Statim Γαβαὰ A. (A.V.) Γαβᾶ B. Γαβὰ Edd. 19. ἀρχαῖς A. Βενιαμὶν] + τὰς ἑτέρας φυλὰς Edd. invito A. 22. Κυρίου] Θεοῦ Edd. (Vat.) 23. εἰδωλολατρεῖαι καὶ ψευδομαντεῖαι Edd. Statim τουτὶ A. 24. ἡμῖν assumptum ex A.

κατεφθάρησαν ὡς ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ βουνοῦ, τουτέστι, τῆς Γαβαά. ὅτι δε ὁ βουνὸς ἤτοι Γαβαὰ καλεῖται καὶ σκοπιὰ, μαθήσῃ σαφῶς ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τῇ τρίτῃ b τῶν βασιλειῶν. Ἀσὰ μὲν γὰρ βεβασίλευκε τῆς Ἱερουσαλὴμ, Βαασὰ δὲ τῆς Σαμαρείας καθʼ ἕνα καιρόν. ἐπειδὴ δὲ κατεμερίζοντο πρὸς διχόνοιαν, καὶ ἀλλήλοις ἐπιμηνίσαντες τὸν τοῦ πολέμου νόμον ὡπλίζοντο, "Ἀνέβη, φησὶ, (3 Reg. xv. 17.) "Βαασὰ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἰούδαν, καὶ ᾠκοδόμησε τὴν "Ῥαμὰ, τοῦ μὴ εἶναι ἐκπορευόμενον καὶ εἰσπορευόμενον "τῷ Ἀσὰ βασιλεῖ Ἰούδα." (Ib. 21.) καταθέοντος δὲ τὴν Σαμαρειτῶν τοῦ Ἄδερ, ὁ μὲν Βαασὰ τῆς Ῥαμὰ ἀπεσκευάζετο, τοῖς c πολεμίοις ἀντανιστάμενος. ἐκδεδράμηκε δὲ τῶν Ἱεροσολύμων ὁ Ἀσὰ, εἶτα γεγονὼς ἐν Ῥαμά "Παρήγγειλε, φησὶ, (Ib. 22.) "παντὶ Ἰούδα εἰς Ἐνακεὶμ, καὶ αἴρουσι τοὺς λίθους τῆς "Ῥαμὰ καὶ τὰ ξύλα αὐτῆς ἃ ᾠκοδόμησε Βαασὰ, καὶ "ᾠκοδόμησεν ἐν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς Ἀσὰ πᾶν βουνὸν Βενιαμὶν καὶ τὴν σκοπιάν." ἐκαλεῖτο δὴ οὖν ἡ Γαβαὰ βοῦνός τε καὶ σκοπιά· διερμηνεύεται γὰρ οὕτως ἡ Γαβαὰ, διὰ τὸ ἦρθαί τε ὑψοῦ, καὶ ἐν γηλόφῳ κεῖσθαι καὶ σκοπιᾷ.

"Ἄρξομαι δὴ οὖν τοῦ πατάξαι σε, καὶ ἀφανιῶ σε ἐπὶ (Supra vi. 13.) "ταῖς ἁμαρτίαις σου," καὶ οὐ καθʼ ἕτερον τρόπον, ἢ κατʼ ἐκεῖνον αὐτὸν τὸν ἐν ἡμέρᾳ σκοπιᾶς. βαδιοῦμαι γὰρ ὥσπερ d ἐπὶ κανόνος, οὐκ ἐκκλινῶ δὲ εἰς δεξιὸν οὔτε μὴν εἰς εὐώνυμον, τῆς κατὰ σοῦ δίκης τὴν ὁδὸν ἐρχόμενος.

Ἔοικε δὲ πάλιν τοιοῦτόν τι ὁ προφητικὸς ἡμῖν ὑπεμφαίνειν λόγος. προφητεύει μὲν γὰρ ὁ Μιχαίας ἐν ἡμέραις Ἰωάθαμ

2. Γαβαά A. Γαβά Edd. 5. Βαασὰ A. Βασὰ B. (93, 236.) Βασαὰ Edd. et infra. 6. διχόνοιαν A. διάνοιαν Edd. ἐπιμηνιάσαντες A. 7. τοῦ om. A. 8. ἐπὶ] + τὸν Edd. invito A. 9. τῷ pro τοῦ iid. invito A. τὸν pro καὶ εἰσπορ. τῷ B. Statim Ἀσᾶ A. 10. Σαμαρειτῶν A. Σαμαρείαν Edd. 12. ἀντανιστανόμενος A. δὲ assumptum ex A.B. 13. ἅμα pro ἐν Ῥαμά (sic) A. Statim παντὶ Ἰούδα παρήγγειλέ φησιν inverso ordine A. 14. εἰς σενακεὶμ A. (82.) ἀροῦσι pro αἴρουσι A. τῇ pro τῆς B. 16. Haec ὁ βασιλεὺς assumpta ex A. βασιλεὺς B. πᾶν restitui ex A. περὶ B. Edd. 17. Haec ἐκαλεῖτο — σκοπιά accesserunt ex A.B. Γαβαὰ sic correxi. Γαβὰ B. σκοπιά (sic) A. 18. τε accessit ex B. solo. 20. σε alt.] + φησι e. invito A. 24. κατὰ σοῦ δίκης A. b. καταδίκης Edd. 25. τι τοιοῦτον πάλιν inverso ordine A. 26. μὲν assumptum ex A.

καὶ Ἄχαζ καὶ Ἐζεκίου. ἀλλ' ὁ μὲν Ἰωάθαμ ἀνὴρ γέγονεν
εὐσεβὴς, ὁ δὲ δὴ Ἄχαζ βδελυρὸς καὶ ἀπηχθημένος καὶ τῶν
ὅτι μάλιστα διαβεβλημένων εἰς δυσσέβειαν. οὗ καὶ βασι-
λεύοντος Φακεὲ ὁ τοῦ Ῥομελίου, βασιλεύων δὲ τὸ τηνικάδε
e τῆς Σαμαρείας, πεπολέμηκε τὸν Ἰούδαν, σύνοπλον ἔχων τὸν
Ῥαασσὼν τὸν τῆς Δαμασκοῦ βασιλέα, πλείστους τε ὅσους
ἀπέκτεινεν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. γέγραπται γὰρ οὕτως ἐν τῇ δευ-
2 Par. xxviii. 5, 6. τέρᾳ τῶν Παραλειπομένων περὶ τοῦ Ἄχαζ "Καὶ παρέ-
"δωκεν αὐτὸν Κύριος ὁ Θεὸς αὐτοῦ διὰ χειρὸς βασιλέως
"Συρίας, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτῷ, καὶ ᾐχμαλώτευσεν ἐξ αὐ-
"τῶν αἰχμαλωσίαν πολλὴν, καὶ ἤγαγεν εἰς Δαμασκὸν, καὶ
"εἰς τὰς χεῖρας βασιλέως Ἰσραὴλ παρέδωκεν αὐτὸν, καὶ
458 A. a "ἐπάταξεν ἐν αὐτῷ πληγὴν μεγάλην, καὶ ἀπέκτεινε Φακεὲ
"ὁ τοῦ Ῥομελίου βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐν Ἰούδα, ἐν ἡμέρᾳ
"μιᾷ ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν δυνατῶν ἰσχύϊ, ἐν τῷ
"αὐτοὺς καταλιπεῖν Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν."

Ἰστέον οὖν, ὅτι Θεῷ προσκρούοντες ἐν ἐνδείᾳ μὲν εὐθὺς
ἐσόμεθα παντὸς ἀγαθοῦ, καὶ λιμὸς ἡμᾶς κατατήξει δεινὸς
Cf. Gal. v. 15. τῶν θείων καὶ πνευματικῶν ἀγαθῶν, ἀλλήλους δὲ ὥσπερ
δάκνοντες δαπανήσομεν. οὐ γὰρ βραβεύει Χριστὸς τὴν ἰδίαν
b εἰρήνην τοῖς οὐκ ἀγαπῶσιν αὐτὸν, ὃ δὴ μάλιστα συμβαῖνον
ὁρᾶται τοῖς τῆς ἀληθείας ἐχθροῖς, παρ' οἷς οὐκ ἔστιν εὑρεῖν
χάρισμα πνευματικὸν, ἀλληλοφαγίαν δὲ ὥσπερ καὶ διαμά-
χην, ἔριν καὶ φιλονεικίαν καὶ σχίσματα· καὶ περὶ αὐτῶν ἂν
Hier. xvi. 5, 4. λέγοι Θεός "Ὅτι ἀφέστηκα τὴν εἰρήνην μου ἀπὸ τοῦ λαοῦ
"τούτου, καὶ ἐν θανάτῳ νοσερῷ ἀποθανοῦνται" καὶ ἰσχὺν

1. Ἐζεχία pro Ἐζεκίου Edd. invitis A.B. 2. καὶ ἀπηχθημένος desunt in B. 4. βασιλεύων A.B. βασιλεὺς Edd. Statim δὲ assumptum ex A. 7. γὰρ] δὲ A. 8. βασιλειῶν in rasura pro παραλειπ. A. 12. Ἰσραὴλ] + καὶ A. 13. πληγὴν μεγάλην ἐν αὐτῷ inverso ordine A. υἱὸς pro ὁ τοῦ A. (19, 93, 108). 14. βασιλέως pro βασιλεὺς A. 15. εἴκοσι om. A. (74, 106, 120, 134, 236.) 16. αὐτῷ αὐτοὺς pro αὐτοὺς A. Haec τὸν Θεὸν αὐτῶν accesserunt ex A. 20. λοιπὸν pro Χριστὸς A. 21. συμβαίνειν Edd. invitis A.B. 23. χάρισμα] χρίσμα iid. 24. αἰκίσματα pro σχίσματα A. 25. λέγοι] λέγοιτο A. τὴν εἰρήνην μου hoc ordine A. μου τὴν εἰρ. B. Edd. 26. ἀποθανεῖται Edd. invitis A.B. Statim Θεοῦ add. iid. Quae sequuntur usque ad fin. scholii, desunt in B.

καὶ ὁμοψυχίαν οὐκ ἐκείνοις· πόθεν; ἀλλὰ τοῖς τὰ αὐτοῦ σέβουσι διανέμοντος, καὶ οἷς ἂν εἰκότως τὸ τῆς εἰρήνης ἐνιζήσειεν ἀγαθὸν, τὴν τῆς ἀληθείας τιμῶσι δύναμιν, καὶ τὸ κατατέμνεσθαί ποι πρὸς ἐκτόπους εἰκαιοβουλίας οὐκ ἀνεχο- c *μένοις, καταθαυμάζειν δὲ μόνον τῆς ἀληθείας τὸ κάλλος ἐσπουδακόσιν.*

Οὐαὶ οὐαὶ αἱ ἐκδικήσεις σου ἥκασιν, νῦν ἔσονται κλαυθμοὶ αὐτῶν.

Ἀκούεις ὅπως καὶ τὰς τῶν θρηνούντων ἀπομιμεῖται φωνὰς, οὐ προσδοκώντων ἔτι τὰς συμφορὰς, ἀλλ' οἷον ἐν αὐταῖς ἤδη γεγενημένων, καὶ κλαιόντων γυναικοπρεπῶς; ἥκασι γὰρ αἱ ἐκδικήσεις σου φησὶ, τουτέστιν, ἐνέστηκεν ὁ τῆς d *δίκης καιρὸς, ἐν χερσὶν ὁ πόλεμος, ἐπὶ θύραις ὁ πόνος. ἐπιφέρων γὰρ ὅτι Νῦν ἔσονται κλαυθμοὶ αὐτῶν, δέδειχεν ἐναργῶς, ὅτι μὴ εἰς μακρὰς ὑπερθέσεις τὰ τῆς προφητείας ἔρχεται, κεῖται δὲ ὥσπερ ἐν ὀφθαλμοῖς. μετὰ γάρ τοι τὸν Ἰωάθαμ εὐθὺς γέγονεν ὁ Ἄχαζ πονηρὸς καὶ ἀποστάτης, καὶ τῶν ἰδίων τέκνων σφαγεὺς, ἃ τοῖς τῶν δαιμονίων ἀνετίθει βωμοῖς. ἐπ' αὐτοῦ πεπτώκασιν "ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδες"* 2 Par. xxviii. 6. *τῶν ἐκ φυλῆς Ἰούδα καὶ Βενιαμίν. ἰστέον δὲ, ὅτι κατ' ἐκεῖνο* e *τοῦ καιροῦ καὶ αὐτὸς ἐκτέτικε δίκας ὁ Ἰσραήλ. Φακεὲ γὰρ βασιλεύοντος, ἀνέβη Θεγλαφαλασὰρ βασιλεὺς Ἀσσυρίων κατὰ τῆς Σαμαρείας, καὶ πλείστας μὲν ὅσας αὐτῆς ὠλόθρευσε πόλεις, εἷλε δὲ καὶ τὴν Δαμασκὸν, καὶ αὐτὸν ἀπέκτεινε τὸν Ῥαασσὼν, ὥστε καθ' ἕνα καιρὸν συμβέβηκε δαπανηθῆναι μὲν τὸν Ἰούδαν καὶ τὸν Βενιαμὶν ὑπὸ τῶν ἐν Σαμαρείᾳ δέκα φυλῶν, αὐτοὺς δὲ τοὺς ἐν Σαμαρείᾳ παθεῖν ὃ δεδράκασιν ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου. ὁρᾷς οὖν, ὅπως μονονουχὶ* a **459 A.**

1. *πόθεν;*] Sic correxi. *ποθὲν* A. Edd. *τὰ* A. *τοῦ* Edd. 4. *τοῖς* pro *ποι* A. *εἰκαιοβουλίαν* Aubertus. 5. *μόνον* A. *μᾶλλον* Edd. 7. *οὐαὶ* accessit ex A.B. (Alex. XII.) Statim *αἱ* assumptum ex A. deest in F. Edd. (36, 95, 130, 185, 311.) *ἔσονται*] + *γε* A. 8. *ἀπομιμεῖται*] *ἀφεῖται* A. 10. *αὐταῖς*] Sic correxi ex A. *αὐτοῖς* Edd. *κλαόντων* A. *γυναικοπρεπῶς κλαιόντων* inverso ordine B. 16. *ὁ* deest in Edd. 20. *τοῦ* om. B. 21. *βασιλεύσαντος* B. 23. *καὶ* prius assumptum ex B. 24. *ῥαασσὼν* A. Ῥαασὼν Edd. 25. *τὸν* alt. assumptum ex A.

τὸν κανόνα τῆς ὀργῆς διατρέχων, τὸν ἐν καιρῷ τοῦ βουνοῦ ἤτοι τῆς σκοπιᾶς, τετιμώρηκε τοὺς ἡμαρτηκότας.

1 Cor. x. 11. Ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν τοῖς ἀρχαίοις "συνέβη τυπικῶς, ἐγράφη "δὲ εἰς νουθεσίαν ἡμῶν," ἵνα τοῖς ἴσοις ἐναλῶναι πλημμελήμασι ἀεὶ διεκνεύοντες, διατελῶμεν ἐν εὐπαθείαις, εὐμενῆ καὶ φίλον καὶ προεστηκότα τὸν τῶν ὅλων ἔχοντες Θεόν. ἁρ-
b μόσειε δ' ἂν καὶ μάλα εἰκότως τοῖς τὰ ὀρθὰ διαστρέφουσι, καὶ τὴν τῶν ἁπλουστέρων παραλύουσι πίστιν, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ὡς εἰπεῖν Οὐαὶ οὐαὶ αἱ ἐκδικήσεις σου ἥκασι, νῦν ἔσονται κλαυθμοὶ αὐτῶν. Ib. viii. 12. "Ἁμαρτάνοντες γὰρ εἰς τοὺς ἀδελ- "φοὺς καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν, "εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνουσι." καὶ ὅτι πάντη τε καὶ πάντως Prov. i. 31. ἀπολογήσονται τῷ Κριτῇ, καὶ "τῆς ἑαυτῶν δυσσεβείας "ἔδονται τοὺς καρπούς," πῶς ἔστιν ἀμφιβαλεῖν; Ib. 32. "Ἀνθ' "ὧν γὰρ ἠδίκουν νηπίους, φονευθήσονται, καὶ ἐξετασμὸς "ἀσεβεῖς ὀλεῖ," κατὰ τὸ γεγραμμένον.

c
5 Μὴ καταπιστεύετε ἐν φίλοις, μηδὲ ἐλπίζετε ἐπὶ ἡγουμένοις, ἀπὸ
6 τῆς συγκοίτου σου φύλαξαι τοῦ ἀναθέσθαι τι αὐτῇ· διότι υἱὸς
ἀτιμάζει πατέρα, θυγάτηρ ἐπαναστήσεται ἐπὶ τὴν μητέρα
αὐτῆς, νύμφη ἐπὶ τὴν πενθερὰν αὐτῆς, ἐχθροὶ πάντες οἱ ἄνδρες
οἱ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.

Πλημμελοῦντες πολυτρόπως οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ ἐπί γε σφίσιν αὐτοῖς καταθήγοντες εἰς ὀργὰς τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην, εἶτα διὰ τῶν ἁγίων προαναμανθάνοντες προφητῶν, ὡς
d ἐν ἀφύκτοις ἔσονται κακοῖς, εἰ μὴ ταῖς ἐπιεικείαις ἐξημεροῦν ἕλοιντο τὸν Δεσπότην, δέον ἑλέσθαι φρονεῖν ὀρθῶς, καὶ ταῖς εἰς τὸ ἄμεινον ἀναδρομαῖς τιθασεύειν λελυπημένον· τοῦτο

1. τῶν pro τὸν Edd. ἐν] + τῷ B. 2. σκηνοπηγίας pro σκοπιᾶς A. Statim τετιμώρηται A. 3. συνέβη om. A. 4. ἁλῶναι B. 5. εὐπαθείαις A. εὐπαθείᾳ Edd. 6–16. ἁρμόσειε δ' ἂν καὶ etc. usque ad fin. scholii desunt in B. 8. παραλύουσι A. διαλύουσι Edd. 9. ὡς om. A. οὐαὶ assumptum ex A. 13. ἀπολογήσονται—πῶς om. A. 14. ἀμφιβαλεῖν ἐστιν inv. ordine A. 17. ἡγουμένοις] + καὶ F. Edd. (Co.) 20. ἐχθροὶ] καὶ ἐχθροὶ B. οἱ om. A. (Vat.) habet F. 21. οἱ om. A. (86, 147.) invito F. 23. τὸν deest in Edd. 27. λελυπημένον A. λελυπημένους Edd.

μὲν οὐκ ἕδρων οἱ δείλαιοι· πόθεν; δυσβουλίας δὲ μᾶλλον εἰς τοῦτο κατώλισθον, ὡς οἴεσθαί τε καὶ πιστεύειν, ὅτι περιέσονται μὲν τῆς θείας ὀργῆς, κατευμεγεθήσουσι δὲ, καὶ λίαν εὐκόλως, πολέμου παντὸς, εἰ τὰς τῶν ὁμόρων ἐθνῶν ἔχοιεν ἐπικουρίας, καὶ τὰς τῶν ἀρχόντων συμπνοίας καὶ ὑποσχέσεις. e ὅτι δὲ ψυχροῖς καὶ εἰκαίοις ἐπιτεθαῤῥήκασι φενακισμοῖς, καὶ ἀνόνητον ἕξουσι παντελῶς τὴν ἐλπίδα, διδάσκειν αὐτοὺς ὁ Προφήτης πειρᾶται, λέγων Μὴ καταπιστεύετε ἐν φίλοις, μηδὲ ἐλπίζετε ἐπὶ ἡγουμένοις· σφαλερὸν γὰρ τὸ χρῆμα καὶ ἀνόνητον παντελῶς. ἐπειδὴ γὰρ ἧκεν ὁ Βαβυλώνιος καταδῃώσων τὴν Σαμάρειαν, τότε δὴ τότε τῶν ὁμόρων ἐθνῶν οἱ ἡγούμενοι, καίτοι πλείστην ὅσην αὐτοῖς ὑπισχνούμενοι τὴν ἐπικουρίαν, τοὺς ὑπέρ γε σφῶν αὐτῶν ἀγῶνας ἔχοντες οὐ μετρίως, ἀσπαστὸν ἡγοῦντο τὸ σώζεσθαι μόνον, τὸ δὲ δὴ χρῆναι καὶ a 460 A. ἑτέροις ἐπικουρεῖν, οὐδ᾽ ὅσον εἰς νοῦν ἐποιοῦντο τάχα. μὴ τοίνυν ἐν φίλοις καταπιστεύετε, μηδὲ ἐλπίζετε ἐπὶ ἡγουμένοις· ἴστε δὲ, φησὶν, ὅτι Θεοῦ καθ᾽ ὑμῶν κινοῦντος τὰ ἐξ ὀργῆς, οὐδὲ αὐτὸς ὑμῖν ὁ τῆς φύσεως νόμος καὶ τῆς ἐμφύτου φιλοστοργίας ἡ δύναμις τὴν εὔνοιαν χαριεῖται, κἂν γοῦν τῶν ἐξ αἵματος ἐγγύς τε καὶ οἰκείων κατὰ τὴν σάρκα, ἀλλ᾽ ἐχθροὺς ἀμομιμήσονται καὶ αὐτοί. καὶ γύναιον μὲν ἀνδρὸς ἀλογήσει τότε, υἱοὶ δὲ πατράσιν ἐπαναστήσονται, καὶ μὴν καὶ b μητράσι θυγατέρες. αὐτὸς γὰρ, φησὶν, ὁ τῆς φιλοστοργίας τοὺς νόμους ἐγχαράττων τῇ φύσει, μεταπείσειεν ἂν εὐκόλως καὶ μεταβαλεῖ πρὸς τὸ ῥᾴθυμον.

Πλὴν ὅτι τῆς ἔν γε τούτοις ἡμῖν ῥᾳθυμίας ὁ τρόπος οὐχ εἷς ἂν νοοῖτο καὶ ὁ αὐτὸς, ἀλλὰ διττὸς καὶ διάφορος. οἱ μὲν γὰρ τοῖς τῆς φιλοστοργίας προσκρούουσι νόμοις, ἀνοσίως

1. οἱ δείλαιοι· πόθεν;] Sic edidi ex B. οἱ δείλαιοι ποθὲν A. οἱ δείλαιοί ποτε Edd. 2. τε om. A. 6. εἰκαίοις] ἀεικάκοις A. Statim ἐπιτεθαρρήκασι B. ἐπιτεθαρσ. Edd. 7. ἕξουσι A. ἔχουσι Edd. 8. καταπιστεύετε A. πιστεύετε iid. 9. γὰρ] δὲ A. ῥῆμα (sic) pro χρῆμα A. 14. δὴ om. A. 15. ἑτέρους Edd. 16. ἐπὶ] + τοῖς iid. invito A. 17. ἰστέον b. ὑμῶν] ἡμῶν iid. repugnantibus A.B.b. 18. ἡμῖν iid. invitis A.b. τῆς alt. om. A. Statim ἐκφύτου Edd. invitis A.b. 19. ἔννοιαν A. κἂν γοῦν A.B.b. ἤγουν Edd. 20. τε assumptum ex B. 27. ὁ om. A. 28. ἀνοσίως] ἀναιδῶς B.

τοῖς γεγεννηκόσι ἐπιφυόμενοι, οἱ δὲ τοῦτο δρῶσι καὶ Θεὸν εὐφραίνοντες καὶ τὰς ἰδίας ψυχὰς ἀνασώζοντες. καὶ γοῦν S. Luc. xii. 51–53. ἔφασκεν ὁ Σωτὴρ "Δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι c "ἐν τῇ γῇ; οὐχὶ, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἢ διαμερισμόν. ἔσονται "γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ἑνὶ οἴκῳ διαμεμερισμένοι, τρεῖς "ἐπὶ δυσὶ καὶ δύο ἐπὶ τρισί. διαμερισθήσονται πατὴρ ἐπὶ "υἱῷ καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρὶ, μητὴρ ἐπὶ τὴν θυγατέρα καὶ θυ-"γάτηρ ἐπὶ τὴν μητέρα, πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς "καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθεράν." ψήφῳ δὴ οὖν ὀρθῇ στεφανώσομεν τὴν οὕτω λαμπρὰν ἀφιλοστοργίαν. προσοικειοῖ γὰρ τῷ Θεῷ, κἂν εἰ τῆς κατὰ σάρκα συγγενείας ἀποτέμοι τινὰς, ὥστε καὶ ἀναμελῳδεῖν εὖ μάλα τὸ διὰ φωνῆς τοῦ Ps. xxvi. 10. d "Δαυεὶδ "Ὅτι ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου ἐγκατέλειπόν "με, ὁ δὲ Κύριος προσελάβετό με."

7 Ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸν Κύριον ἐπιβλέψομαι, ὑπομενῶ ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ Σωτῆρί μου, εἰσακούσεταί μου ὁ Θεός μου.

Ἁρμόσειεν ἂν, καὶ μάλα εἰκότως, ταυτὶ μετανοούσῃ τε τῇ Σιὼν, καὶ τῶν τῆς αἰχμαλωσίας πόνων ὡς ἔσται κατὰ καιροὺς προαναθρούσῃ τὸ πέρας. εἷλε μὲν γὰρ τὴν Βαβυλωνίων 1 Esdr. 1. e ὁ Κῦρος, ἀνῆκε δὲ μόλις ἐν λειψάνοις ὄντα τὸν Ἰσραὴλ, καὶ ὁμοῦ τοῖς σκεύεσι τοῖς ἱεροῖς, οἴκοι τε ἰέναι προστέταχε καὶ τὸν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀναδείμασθαι νεών. τότε γὰρ οἷά περ ἐκ σκότους καὶ δεσμῶν ἀῤῥήκτων διαδιδράσκοντες, ἐν φωτὶ γεγόνασι, Θεοῦ κατοικτείροντος, καὶ εἰς τὴν ἄνωθεν

1. ἐπιφερόμενοι pro ἐπιφυόμ. Edd. invitis A.B. 3. ἦλθον pro παρεγενόμην A. 5. ἑνὶ accessit ex A. (suprascriptum A.) 6. διαμερισθήσονται A. διαμερισθήσεται iid. ἐπὶ A. ἐφ' iid. 7. πατρὶ] + καὶ iid. invito A. ἐπὶ τὴν θυγατέρα A.B. ἐπὶ θυγατέρι Edd. 8. ἑαυτῆς iid. 10. φιλοστοργίαν iid. ante Migne. Statim προσοικεῖ pro προσοικειοῖ Edd. 11. τῷ om. A. εἰ τῆς] εἴ τις A. 12. ἀναφωνεῖν pro ἀναμελῳδεῖν A. τοῦ om. A. 13. ὅτι om. A. ἐγκατέλειπόν A. (Alex.) ἐγκατέλιπόν Edd. 15. ἐπὶ alt. deest in B. (153.) τῷ Σωτῆρί om. A. 16. μου alt. deest in B. (22, 130, 153.) 17. Ἁρμόσειεν ἂν B. ἂν deest in A. Ἁρμόσειε δ' ἄν τις Edd. ταυτὶ accessit ex B. 19. προαναθρούσῃ B. προαναθούσῃ A. προαναθεωρούσῃ Edd. 20. δὲ om. A. 21. ἰέναι] Sic correxi ex B. εἶναι Edd. 22. ἀναδέμασθαι (sic) Edd.

αὐτοῖς πρεπωδεστάτην ἐλευθερίαν ἀνενήχοντό πως, ἀνιέμενοί τε καὶ χαίροντες. ἐγὼ τοίνυν φησὶν ἐπὶ τὸν Κύριον ἐπιβλέψομαι, ὀψὲ μὲν λίαν καὶ μετὰ πεῖραν ὧν ἔδει παραιτεῖσθαι τὴν ἔφοδον. πλὴν εἰς Θεὸν ἕξειν τὴν ἐλπίδα φησὶν, ὑπομέ- a 461 A. νειν τε τὴν παρ' αὐτοῦ σωτηρίαν, διακεῖσθαί τε καὶ ἀραρότως, ὅτι φιλάνθρωπος ὢν, κατήκοος ἔσται τῶν ὀδυρμῶν αὐτῆς καὶ παραδέξεται τὰς λιτάς. σωτηρίας δὲ, οἶμαι, νοοῖτ' ἂν ἀρχὴ τὸ ἀποστῆσαι μὲν τέως τὸν νοῦν τῆς ἀρχαίας ἀπάτης, ἀνθελέσθαι δὲ λοιπὸν τὸ φρονεῖν ὀρθῶς, καὶ τῆς σωτηρίας χορηγὸν αὐτὸν καὶ πρύτανιν οἴεσθαι ὑπάρχειν τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην, καὶ μὴ τὸ οὕτως ἐξαίρετον ἀγαθὸν, ἢ ταῖς ἐξ ἀνθρώπων ἀπονέμειν ἐπικουρίαις, ἤγουν ἀνούστατά τε καὶ b ἀμαθέστατα δῶρον ἔσεσθαι προσδοκᾶν τῆς ἀδρανεστάτης τῶν εἰδώλων πληθύος.

Πάλαι μὲν γὰρ κατέβαινον πρὸς Αἰγυπτίους, ἀπῴχοντό τε καὶ εἰς Ἀσσυρίους, τὰς παρ' ἀμφοῖν συμπνοίας τε καὶ ἐπικουρίας οὐκ εὐαριθμήτων χρημάτων ὠνούμενοι. προσῄεσαν δὲ καὶ εἰδώλοις ἀψύχοις, πληροῦντες θυσίας, καὶ προσεπιτούτῳ τὰς ὑπέρ γε σφῶν αὐτῶν προσάγοντες λιτάς. νυνὶ δέ φασιν ὡς ἐπιβλέψονται μὲν ἐπὶ τὸν Κύριον, ὑπομενοῦσι δὲ αὐτὸν, τουτέστιν, ἐκδέξονται τὴν παρ' αὐτοῦ σωτη- c ρίαν καὶ χάριν, καὶ μὴν ὅτι καὶ εἰσακουσθήσονται παρ' αὐτοῦ, αὐτῷ δηλονότι καὶ οὐχ ἑτέροις ἔτι προσάγοντες τὰς ἱκετηρίας. τοῦτο δὲ ἦν ἀνανηφούσης, ὡς ἔφην, τῆς Σιὼν, καὶ

1. *ἀνενήχοντο*] Hoc retinui ex Edd. favente A. *ἀνενήνο χοντο* A. [*νο* manu sec. addito] *ἀνήρχοντο* B. 2. *ἐπὶ τὸν Κύριον*] *ἐπὶ τῷ Θεῷ* A. 5. *τε* prius A.B. *δὲ* Edd. 7. *αὐτῆς* assumptum ex A. 9. *ἀνθέλκεσθαι* (sic) A. 10. *χορηγὸν* A.B. *ἀρχηγὸν* Edd. Statim *καὶ πρύτανιν αὐτὸν* inverso ordine A. Post h. v. *οἴεσθαι ὑπάρχειν* hoc ordine A.B. 11. *τὸ* om. A. 12. *ἀνούστατά τε καὶ ἀμαθέστατα* A.B. *τὸ ἀνούστατον καὶ ἀμαθέστατον* Edd. 13. *δῶρον*] + *τε* A. *ἀδρανεστάτης* assumptum ex A. 15. *κατέβαινον*] + *μὲν* Edd. invito B. 16. *δὲ* pro *τε* iid. repugnantibus A.B. *ἀμφοῖν* A. *αὐτῶν* B. *αὐτοῖς* Edd. Statim *ἐπικουρίας καὶ συμπν.* inverso ordine (omittens *τε*) B. 17. *προσῄεσαν* A.B. *προσῆσαν* Edd. 18. *θυσίαις* A. 19. *προσεπιτούτῳ* B. *προσέτι τούτῳ* A. *πρός γε τούτῳ* Edd. 20. *ἐπιβλέψονται μὲν ἐπὶ τὸν Κύριον* A.B. *ἐπὶ τὸν* K. *ἐπιβλέψονται* iid. Statim *καὶ* add. iid. 22. *μὴν*] + *καὶ* iid. invitis A.B. 23. *ἔτι* accessit ex A. *τὰς* deest in Edd. 24. *τοῦτο δὲ* etc. usque ad fin. scholii desunt in B.

ὁρώσης ἤδη πρὸς τὸ δέον μὲν ἀποσείεσθαι τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην πλάνησιν, μεταβουλεύεσθαι δὲ τὰ ἀμείνω καὶ δρᾶν ἑλέσθαι τὰ χρήσιμα.

8 Μὴ ἐπίχαιρέ μοι ἡ ἐχθρά μου ὅτι πέπτωκα, καὶ ἀναστήσομαι·
d 9 διότι ἐὰν καθίσω ἐν τῷ σκότει, ὁ Κύριος φωτιεῖ μοι. ὀργὴν Κυρίου ὑποίσω ὅτι ἥμαρτον αὐτῷ, ἕως τοῦ δικαιῶσαι αὐτὸν τὴν δίκην μου· καὶ ποιήσει τὸ κρῖμά μου καὶ ἐξάξει με εἰς τὸ φῶς, καὶ ὄψομαι τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ.

Χαριέστατά μοι δοκεῖ διαπεπλάσθαι νυνὶ τῆς Σιὼν ὁ λόγος πρὸς τὴν ἀπηνῆ καὶ ὑβρίστριαν καὶ ἀλαζόνα πόλιν, δῆλον δὲ ὅτι τὴν Βαβυλωνίων, τὴν οἱονείπως ἐπιτωθάζουσαν ὡς πεπορθημένῃ τῇ Ἰουδαίων χώρᾳ. μὴ γὰρ ἐπαγάλλου,
e *φησὶν, ὡς κειμένῃ. νενίκηκας γὰρ, οὐκ αὐτὴ μᾶλλον ὑπερισχύσασα, καταβαλοῦσα δὲ ἀῤῥωστοῦσαν ἐμὲ τὸ προσκροῦσαι Θεῷ, καὶ διὰ τοῦτο κειμένην. ἀλλ' ἥξει καιρὸς, ὅτε*
Hier. ii. 27. *καὶ ἀναστήσομαι, κἂν εἰ γέγονα, φησὶν, ἐν σκότει "Τῷ ξύλῳ "λέγουσα Θεός μου εἶ σὺ, καὶ τῷ λίθῳ Σὺ ἐγέννησάς με" καὶ τὸν ἐπὶ ταῖς δαμάλεσιν ἀνιεῖσα λόγον· ἔφην γὰρ ἔφην ἐξ*
Exod. xxxii. 4. *ἀποπληξίας "Οὗτοι οἱ θεοί σου Ἰσραὴλ, οἵτινες ἀνήγαγόν "σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου·" ἀλλ' οὖν ἔσομαι καὶ εἰς φῶς, ἐπι-*
462 A. a *γνώσομαι τὸν Δεσπότην, τὸν σώζοντα, τὸν ἐπίκουρον, τῆς εὐσθενείας τὸν χορηγόν· ἀνέξομαι δὲ τῶν συμβεβηκότων, καὶ ὑποστήσομαι τὰ δεινὰ, κατακεκράξομαι δὲ οὐδαμῶς ὡς ἀδικοῦντος Θεοῦ, διακείσομαι δὲ μᾶλλον, ὡς ὀρθὴν ἐπ' ἐμοὶ τὴν ψῆφον ἐνέγκαντος, κἂν εἰ πέπομφεν εἰς αἰχμαλωσίαν. πεπλημμέληκα γὰρ, καὶ φέρω τὰ ἐξ ὀργῆς, ἕως ἂν δικαιώσῃ τὴν δίκην μου, τουτέστιν, ἕως ἂν τὴν ἰσοπαλῆ τοῖς πλημμελή-*

1. *δέον* A. *δοκεῖν* Edd. 2. *μὲν* pro *δὲ* A. 3. *ἑλέσθαι*] + *δὲ* Edd. invito A. 5. *μοι*] *μου* A. (147.) 7. *με* deest in Edd. 9. *διαπεπλανῆσθαι* (sic) A. Statim *νυνὶ* A. *νῦν* Edd. *τῆς Σιὼν ὁ λ. διαπεπλάσθαι νῦν* inverso ordine B. 11. *τῶν* pro *τὴν* A. *τὴν* alt. om. A. 13. *ὑπερισχύσασα* A. *ὑπερισχύουσα* Edd. 14. *τῷ* pro *τὸ* iid. correxi ex B. 16. *σκότει*] *σκότῳ* A. 17. *ἐγένησάς* Edd. ante Migne. 18. *τὸν* om. Edd. 24. *μᾶλλον δὲ διακείσομαι* inverso ordine B. 25. *ἠνέγκατο* A.

μασιν ἐπιμετρήσας κόλασιν, κατοικτείρῃ λοιπὸν, καὶ τὴν πάλαι ἐσκοτισμένην τῇ τῆς πλάνης ἀχλύϊ ἀποφήνῃ λαμπρὰν, b *διά γε τοῦ γνῶναι τὸν ἀληθῆ καὶ φύσει Θεὸν οἱονεί πως ἐν φωτὶ καὶ αὐτὴν γενέσθαι παρασκευάσας· καταθαυμάζοιτό τε, φησὶν, εἰκότως, καταδεικνὺς ἐπ' ἐμοὶ τῆς ἑαυτοῦ δικαιοσύνης τὸ εἰλικρινές. ὥσπερ γὰρ οὐκ ἔξω δίκης πλημμελοῦσαν ἐκόλαζεν, οὕτως ἐν ἴσῳ ποιήσεται λόγῳ, τὸ παθοῦσαν ἤδη καὶ μεταγινώσκουσαν, καὶ φροντίδος ἀξιοῦν καὶ κατοικτείρειν κειμένην.*

Οὐκοῦν *ἀγαθὸς ὁ τῶν πάντων Δεσπότης, καὶ τοῖς ἐπιστρέφουσιν εἰς αὐτὸν διανέμει μὲν ἀμελλητὶ τὸν ἔλεον, κατευφραίνει δὲ καὶ σφόδρα πλουσίως τοῖς ἐξ ἡμερότητος* c *ἀγαθοῖς, ἀνιεὶς ἀμνησικάκως τὰ πάλαι διεπταισμένα.*

Καὶ ὄψεται ἡ ἐχθρά μου καὶ περιβαλεῖται αἰσχύνην, λέγουσα πρὸς 10
μέ Ποῦ Κύριος ὁ Θεός σου; οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπόψονται
αὐτήν· νῦν ἔσται εἰς καταπάτημα ὡς πηλὸς ἐν ταῖς ὁδοῖς·
ἡμέρας ἀλοιφῆς πλίνθου ἐξάλειψίς σου ἡ ἡμέρα ἐκείνη. 11

Ἤλω *μὲν ἤλω τῶν* Ἰουδαίων *ἡ χώρα, καὶ δορίληπτος εἰς* d Βαβυλῶνα *καὶ* Μήδους *ἀπεκομίσθη κατὰ καιροὺς ὁ* Ἰσραὴλ, *οὐκ ἰδίαις δυνάμεσι κατευμεγεθοῦντος αὐτῶν τοῦ κεκρατηκότος, ἀποστρεφομένου δὲ μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἡμαρτηκότα τοῦ διασώζοντος* Θεοῦ, *καὶ οἷον ὑπὸ χεῖρα φέροντος τῶν ἐχθρῶν, διὰ τὸ καὶ εἰδώλοις ἀψύχοις ἑλέσθαι προσκυνεῖν, ἀποσείεσθαι δὲ καὶ τὸν πάλαι διὰ* Μωυσέως *ὁρισθέντα νόμον, καὶ ἁπαξαπλῶς ἀπονεῦσαι πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἐκτόπων, οὐδένα τε φαυλότητος τρόπον ἀνεπιτήδευτον ἐᾶν. εἶτα λα-* e

2. *ἐσκοτισμένην*] *κατεσκοτισμένην* Edd. invitis A.B. *λαμπρὰν ἀποφήνῃ* inverso ordine A. 5. *τε* A.B. *δὲ* Edd. *δεικνὺς* B. *ἑαυτοῦ* A. *αὐτοῦ* Edd. 7. *λόγῳ*] *λόγος* iid. 10. *τῶν* deest in A. Statim *ὅλων* pro *πάντων* B. 12. *ἐξημερότητος* pro *ἐξ ἡμ.* Edd. 14. *λέγουσα* F. Edd. (153) sed cf. *ἡ λέγ.* infra 464 fin. 15. *οἱ ὀφθαλμοί μου*] + *νῦν* B. (153.) Statim *ὄψονται* A. (Co.) 17. *ἡμέρας* A. (Alex.) cf. in Es. 232 a. *ἡμέρα* Edd. (Vat.) 18. *ἤλω* om. A. *δορύληπτος* Edd. 21. *ὡς ἡμαρτ. αὐτὸν* inverso ordine B. 23. *τὸ καὶ* hoc ordine A.B. 26. *οὐδένα τε--ἐᾶν* desunt in B.

βόντες οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ ταῖς ἑαυτῶν δυνάμεσιν ἀνάπτοντες τὸ νικᾶν, καὶ αὐτῆς τῆς θείας κατεσοβαρεύσαντο δόξης, ᾤοντό τε κρατήσειν τῆς Ἰουδαίας, κἂν εἰ ἕλοιτο σώζειν αὐτοὺς ὁ τῶν ὅλων Θεός· καὶ λαβόντες ὑπὸ χεῖρα τοὺς ἡμαρτηκότας, δεινοῖς τε καὶ ἀφορήτοις κατῃκίσαντο πόνοις, χαλεπὴν αὐτοῖς ἐπαρτήσαντες τὴν δουλείαν. καὶ γοῦν ἔφη που Θεὸς διὰ φωνῆς Ἱερεμίου πρὸς τὴν τῶν Ἀσσυρίων 463 A. a ἀνοσίαν πληθὺν, ἤγουν πρὸς τὴν Βαβυλῶνα "Ἰδοὺ ἐγὼ Hier. xxvii. 31. "πρὸς σὲ τὴν ὑβρίστριαν" καὶ μέντοι καὶ περὶ αὐτῶν τῶν Es. xlvii. 6, 7. ἐξ Ἰσραὴλ "Ἐγὼ δέδωκα αὐτοὺς εἰς τὰς χειράς σου, σὺ δὲ "οὐκ ἔδωκας αὐτοῖς ἔλεος· τοῦ πρεσβυτέρου ἐβάρυνας τὸν "ζυγὸν σφόδρα, καὶ εἶπας Εἰς τὸν αἰῶνα ἔσομαι ἄρχουσα." οὐ γὰρ ἦν ἔλεος παρ' ἐκείνοις, οὐ φειδὼ ἡλικίας, οὐ γήρως αἰδὼς, οὐ σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ. δέδονται δὴ οὖν ταύτῃτοι δικαίως εἰς χεῖρας καὶ αὐτοὶ Περσῶν τε καὶ Μήδων, κατα- b στρατηγοῦντος Κύρου, ὃς εἷλε τὴν Βαβυλῶνα. καὶ περὶ Hier. xxvii. 24, 25. αὐτῶν που τάχα φησὶν ὁ προφήτης Ἱερεμίας "Ἐπιθήσονταί σοι, καὶ ἁλώσῃ Βαβυλὼν, καὶ οὐ γνώσῃ· εὑρέθης "καὶ ἐλήφθης, ὅτι τῷ Κυρίῳ ἀντέστης. ἤνοιξε Κύριος τὸν "θησαυρὸν αὐτοῦ καὶ ἐξήνεγκε τὰ σκεύη τῆς ὀργῆς αὐτοῦ." σκεύη δέ φησι τῆς ὀργῆς τοὺς πεπορθηκότας αὐτήν. συμβέβηκε τοίνυν ληφθῆναι μὲν ὑπὸ Κύρου τὴν Βαβυλωνίων, ἀνεθῆναι δὲ τῆς αἰχμαλωσίας τὸν Ἰσραήλ. ταύτῃτοί φασιν οἱ λελυτρωμένοι, ὅτι ὄψεται ἡ ἐχθρά μου καὶ περιβαλεῖται c αἰσχύνην. ὅταν γὰρ ἴδῃ κείμενα μὲν εἰς γῆν τὰ ἴδια τέκνα οἰκτρῶς τε καὶ ἀδοκήτως ἀπολωλότα, τοὺς δὲ ὑπὸ χεῖρά ποτε χαίροντάς τε καὶ ἀνιεμένους, οἴκοι τε λοιπὸν ἀποτρέχοντας, πῶς οὐ πάντῃ τε καὶ πάντως περιβαλεῖται αἰσχύνην,

2. κατεσοβαρεύσαντο A. κατεσοβαρεύοντο Edd. 7. φωνῆς assumptum ex A. 8. ἀνοσίαν om. A. 9. πρὸς Edd. (Alex.) ἐπὶ B. (Vat.) 10. τὰς assumptum ex A. cf. infra 478 c. in Es. 216 d. 11. ἐβάρυνας A. βαρύνας B. Edd. 13. οὐ secundum A. οὐδὲ Edd. Statim φειδὼς A. 14. σπλάγχνα (σπλάγχνον B.) οἰκτιρμοῦ A.B. σπλάγχνων οἰκτιρμοί Edd. 17. αὐτῶν] αὐτοῦ iid. 18. καὶ οὐ γνώσῃ om. B. 21. τῆς deest in A. 23. φησιν A. 25. εἰς] + τὴν Edd. invitis A.B. 27. ἀνιεμένους A. ἀνειμένους Edd. οἴκοι τε] καὶ οἴκοι B.

καίτοι λέγουσά ποτε Ποῦ Κύριος ὁ Θεός σου; ἐπόψομαι γὰρ αὐτὴν ὡς πηλὸν ἐν ὁδοῖς ὑπὸ πόδας ἐχθρῶν ἐῤῥιμμένην τε καὶ πεπατημένην. εἶτα πρὸς αὐτὴν ὁ λόγος τὴν Βαβυλῶνά φησιν Ἐξάλειψίς σου ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἀντὶ τοῦ Ὁ καιρὸς καθ' ὃν ἂν γένοιο, φησὶν, ὑπὸ πόδας ἐχθρῶν, Κύρου δηλονότι d συμπατοῦντός τε καὶ καταθλίβοντος ἐν ἴσῳ πηλοῖς τὴν ἀλαζόνα τε καὶ ὑβρίστριαν.

Ὅσον μὲν οὖν ἧκεν εἴς γε τὸ χρῆναι νοεῖν τὰ τοιάδε πάλιν ἱστορικῶς, ἀποχρώντως ἡμῖν εὖ μάλα καὶ εὖ ἔχων ἐκπεποίηται λόγος. ἐφαρμόσειε δ' ἂν οὐδὲν ἧττόν τις αὐτὰ καὶ τῇ νοητῇ Σιὼν, τουτέστι τῇ Ἐκκλησίᾳ κατευμεγεθούσῃ τῶν ἐχθρῶν καὶ πατούσῃ τοὺς διώκοντας καὶ τῶν πολεμεῖν εἰωθότων αὐτὴν κατακερτομούσῃ τὸ ἀδρανὲς, κἂν εἰ δοκεῖεν e ἔσθ' ὅτε περιγίνεσθαι καὶ κρατεῖν. πολλοὶ μὲν γὰρ λίαν οἱ καὶ ὀδόντας αὐτῇ δυσσεβῶς ἐπιτρίζοντες καὶ ὀργὰς ἐπιθήγοντες καὶ πᾶν εἶδος συνιστάντες ἐπιβουλῆς· τοῦτο μὲν Ἑλλήνων παῖδες τοῖς σφῶν αὐτῶν ἀσυνέτοις εὑρήμασιν οὐ μετρίως ἐπαγωνιζόμενοι, καὶ τῆς τῶν εἰδώλων ἀπάτης ὑπεραθλοῦντες γενικῶς· τοῦτο δὲ καὶ οἱ κατὰ τῶν ἁγίων μάλιστα φονῶντες αἱρετικοὶ, καὶ ἀπηνέστερόν που τάχα κατὰ τῶν a **464 A.** ὀρθὰ φρονεῖν ᾑρημένων ἀγριαίνοντες, ἢ ἐκεῖνοι μᾶλλον οἱ καὶ τὴν πίστιν οὐ προσηκάμενοι. διαγυμνάζοντος γὰρ ἔσθ' ὅτε τοὺς ἁγίους τοῦ πάντα ἰσχύοντος Θεοῦ, καὶ πειρασμοῖς περιπίπτειν ἐῶντος, καὶ οἷάπερ ἐν πυρὶ δοκιμάζοντος τοὺς γνησίους προσκυνητὰς, ὀφρὺν οἱ δείλαιοι κατ' αὐτῶν ἐπαίρουσι τὴν ἀγέρωχον, μονονουχὶ δὲ πονοῦντας ὁρῶντες, τό

2. τε assumptum ex b. 5. γένοιο A.b. Statim φησὶν om. A. invito b. 6. τε deest in b. πηλοῖς A.B. πολοῖς (sic) b. πηλῷ Edd. 8. ἧκεν] ἧκει iid. 9. ἀποχρώντως correxi ex A. ἀποχρῶν iid. 10. πεποίηται pro ἐκπεπ. B. οὐδὲν deest in A. 13. αὐτὴν A. αὐτῇ Edd. δοκοῦσιν pro δοκεῖεν A. 14. κατακρατεῖν pro καὶ κρατ. A. 16. συνιστάντες A. συνιστῶντες Edd. 19. γενικῶς A.B. γενναίως iid. 20. φωνῶντες iid. ἀπηνέστερόν A. ἀγριώτεροί B. ἀγριώτερόν Edd. 21. εἰρημένων (sic) A. Statim ἀγριαίνοντες assumptum ex A. 22–24. γὰρ—δοκιμάζοντος desunt in A. 24. ἐῶντος B. πειρῶντος Edd. 25. γνησίους correxi ex A. γνησίως iid. ἐπαίρουσι A. αἴρουσι Edd. 26. μόνον δὲ οὐχὶ inverso ordine A. τό om. A.

Ποῦ Κύριος ὁ Θεός σου, φληνάφως κατακεκράγασιν. ἀλλ' b ἥ γε σοφή τε καὶ πάναγνος καὶ ἁγία παρθένος, ἡ σπίλον τε καὶ ῥυτίδα μὴ ἔχουσα, φήσειεν ἂν εἰκότως "Ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸν "Κύριον ἐπιβλέψομαι, ὑπομενῶ ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ Σωτῆρί μου, "εἰσακούσεταί μου ὁ Θεός μου·" καταπατήσει δὲ ὅτι τοὺς ἀνθεστηκότας ὡς πηλὸν ὁδῶν, καὶ ὡς οὐκ ἂν ἐφησθεῖεν εἰσάπαν αὐτῇ, κἂν εἰ κατασείοιτό πως, οἱ πειράζειν εἰωθότες, πῶς ἔστιν ἀμφιβαλεῖν; "τεθεμελίωται γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν," καὶ ἔστιν αὐτῆς ἔρεισμα Χριστὸς, κρηπὶς ἀκράδαντος, καὶ διηνεκὴς ἀσφάλεια, Σωτήρ τε καὶ Λυτρωτής.

Eph. v. 27. Supra ver. 7. S.Matth. vii. 25.

c Φαίη δ' ἂν οἶμαί που τό "Μὴ ἐπίχαιρέ μοι ἡ ἐχθρά μου "ὅτι πέπτωκα," καὶ ὅσα τούτοις συνήρμοσται, καὶ ἀνθρώπου ψυχὴ, πλημμελήσασα μὲν καὶ κατεγνωσμένη, μεταχωροῦσα δέ πως ἐπὶ τὸ χρῆναι μετανοεῖν καὶ τῆς διὰ Χριστοῦ σωτηρίας ἐκδεχομένη τὴν χάριν. ἐρεῖ γὰρ ὡς πρὸς ἐχθρὰν τὴν τυραννήσασαν ἁμαρτίαν Μὴ ἐπίχαιρέ μοι· πέπτωκα μὲν γὰρ ὁμολογουμένως, τὸ τῷ Θεῷ δοκοῦν παραλύσασα, καὶ τὸν ἐμαυτῆς καθεῖσα νοῦν εἰς φιληδονίας κοσμικάς. ἀλλ' οὐ d μακρὰν ἐλπίδος εἰμὶ ὅτι καὶ ἀναστήσομαι, κἂν εἰ γέγονά πως ἐν ἀχλύϊ καὶ σκότῳ· φῶς γὰρ καὶ αὐτὴ εὑρήσω Χριστὸν, καὶ ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος εἰς νοῦν ἀνατείλας λελευκασμένην ἀποφανεῖ. "Ὀργὴν Κυρίου ὑποίσω, ὅτι καὶ ἥμαρτον "αὐτῷ." εἰ γὰρ καὶ γέγονα, φησὶν, ἐκ προσώπου βραχὺ, δέδομαι δὲ καὶ εἰς νοῦν ἀδόκιμον, ἀλλ' οὖν ἔσομαι σοφὴ, καὶ παθοῦσα δικαίως τὴν ἀποβολὴν εἴσομαι τὸ κρῖμα, καὶ δὴ καὶ ὀρθῶς γενέσθαι φημί· κεκόλασμαι γὰρ οὐ μάτην. ἐπειδὴ δὲ τὴν πρεπωδεστάτην ἐκτέτικα δίκην, "ὄψομαι τὴν δικαιο-

Supra ver. 8. Supra ver. 9.

1. πλὴν σαφῶς (sic) pro φληνάφως A. 2. τε prius deest in A. τε alt. om. B. 3. φήσει pro φήσειεν Edd. 4. μου] + καὶ iid. invito A. 5. καταπατήσειε δὲ ἔτι pro καταπατήσει δὲ ὅτι iid. 7. κατασείοιτό A. καταμειοῖτό iid. 8. ἀμφιβάλλειν iid. invitis A.B. 14. πως deest in B. 15. γὰρ om. B. 16. μὲν om. B. 17. τῷ om. A. 18. καθεῖσα A. καθιεῖσα Edd. 19. εἰμὶ assumptum ex B. 20. γὰρ assumptum ex B. αὐτὸν pro αὐτὴ A. 21. εἶεν οὖν (sic) pro εἰς νοῦν A. 22. ἀποφαίνει pro ἀποφανεῖ A. καὶ assumptum ex B. 25. εἴσομαι A.B. οἴσομαι Edd. 26. καὶ om. B.

“ σύνην αὐτοῦ.” δικαιοσύνη δὲ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, τίς ἂν e εἴη λοιπὸν, πλὴν ὅτι Χριστός; οὕτω γὰρ ἡμῖν αὐτὸν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἀποκαλεῖ λέγων “ Ἐγγίζει ταχὺ ἡ δικαιοσύνη (Es. li. 5; lvi. 1.) “ μου, καὶ τὸ ἔλεός μου ἀποκαλυφθῆναι.” εἶτα τῆς ἐν Χριστῷ δικαιοσύνης τὴν χάριν καὶ τῆς ἁμαρτίας τὴν καταστροφὴν ἐννοήσασά που κατὰ τὸ εἰκὸς ἡ τοιάδε ψυχὴ, σοφῶς καὶ ἀγχίνως ἀνακεκράξεται *Καὶ ὄψεται ἡ ἐχθρά μου καὶ περιβαλεῖται αἰσχύνην ἡ λέγουσα πρὸς μέ Ποῦ Κύριος ὁ Θεός σου; οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπόψονται αὐτήν· νῦν ἔσται εἰς* a 465 A. *καταπάτημα ὡς πηλὸς ἐν ταῖς ὁδοῖς· ἡμέρα ἀλοιφῆς πλίνθου ἐξάλειψίς σου ἡ ἡμέρα ἐκείνη.* ἐπειδὴ γὰρ ἐπιδεδήμηκεν ὁ Χριστὸς, δικαιῶν τῇ πίστει τοὺς ἡμαρτηκότας, ἐμπέφρακται (Ps. cvi. 42.) μὲν τῆς ἀνομίας τὸ στόμα, κατῃσχύνθη δὲ ὥσπερ καὶ ὁ ταύτης εὑρετής. καὶ ὁ μὲν ἀπελήλαται, καὶ τῆς καθ᾽ ἡμῶν ἀποπέπτωκεν ἀρχῆς, ἡ δὲ ὡς πηλὸς ἐν ὁδοῖς πεπάτηται λοιπὸν, τοῖς τῶν ἁγίων ποσὶν οἱονείπως ὑπενηνεγμένη. γέγονε δὲ αὐτῇ καὶ *ἐξάλειψις ἡ ἡμέρα* Χριστοῦ, καθ᾽ ἣν b ἕκαστον τῶν προσιόντων αὐτῷ καθαρὸν ἀποφαίνει τῶν ἀρχαίων αἰτιαμάτων διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, καὶ κατασφραγίζει τῷ Πνεύματι πρὸς ἁγιασμὸν, καὶ ἐν τέκνοις καταγράφει Θεοῦ.

Καὶ ἀπώσεται νόμιμα ἡ ἡμέρα ἐκείνη· καὶ αἱ πόλεις σου ἥξουσιν 12 εἰς ὁμαλισμὸν καὶ εἰς διαμερισμὸν Ἀσσυρίων, καὶ αἱ πόλεις σου αἱ ὀχυραὶ εἰς διαμερισμὸν ἀπὸ Τύρου ἕως ποταμοῦ, καὶ ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ ὄρους ἕως τοῦ ὄρους. c

3. ἀποκαλεῖ A. ἀπεκάλει Edd. 7. σοφῶς] ὀρθῶς A. καὶ alt. assumptum ex A. 9. ἐπόψομαι pro οἱ ὀφθ. μου ἐπόψονται A. εἰς deest in B. 10. ἡμέρα habet A. ἡμέρας e. 12. τῇ deest in B. ἠδικημένους pro ἡμαρτηκ. B. Statim ἐκπεφρ. B. 13. ἀνομίας] Sic correxi ex A. ἀνόμου Edd. 17. αὐτῇ καὶ A. καὶ αὐτῆς Edd. καὶ ἐξάλ. αὐτοῦ pro αὐτῇ καὶ ἐξάλ. B. 18. ἀποφαίνει A.B. ἀποφανεῖ Edd. 19. κατασφραγίσει iid. 20. εἰς pro πρὸς A. 21. καταγράψει iid. Statim Θεῷ Aub. 23. ὁμαλισμὸν] συγκλεισμὸν B. (XII mg. 22. al.) 24. ἕως] + τοῦ Edd. invitis A.B. (91, 97, 228, 310.)

13 καὶ ἔσται ἡ γῆ εἰς ἀφανισμὸν μετὰ τῶν κατοικούντων αὐτὴν, ἐκ καρπῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν.

Διὰ μέσου τέθειται τὸ τῆς Σιὼν πρόσωπον, ἤτοι τῆς Ἱερουσαλὴμ τετραμμένης ἤδη πως πρὸς μετάγνωσιν, καὶ τὴν ἐλπίδα θεμένης ἐπὶ Θεῷ, διατεθειμένης τε ὅτι καὶ λυτρωθήσεται, καὶ πατουμένην ἐπόψεται τὴν Βαβυλωνίων, καίτοι λέ- Supra ver. 10. d *γουσαν ἐξ ὑπεροψίας αὐτῇ "Ποῦ Κύριος ὁ Θεός σου;" τὴν δέ γε τῶν προκειμένων διάνοιαν ἐφαρμόσαι τις ἂν οὐχὶ τοῖς διὰ μέσου μᾶλλον, ἀλλὰ τοῖς ἀνόπιν βραχύ· ποῖα δὲ ἦν ἄρα ταυτὶ, δι' ὀλίγων ὑπομνήσομεν. μὴ γὰρ δὴ χρῆναι πιστεύειν αὐτοὺς ἐν φίλοις,* Supra ver. 5. *μήτε μὴν ἐλπίζειν ἐπὶ ἡγουμένοις προστέταχεν. ἐδήλου δὲ, ὅτι καὶ γύναιον μὲν ὀλιγωρήσει πρὸς ἄνδρα,* Ib. 6. *καὶ πατρὸς ἀλογήσει τέκνον, καὶ τῆς εἰς μητέρας* e *αἰδοῦς ἀφειδήσουσι θυγατέρες, καλούντων εἰς τοῦτο τῶν ἐκ τοῦ πολέμου δειμάτων. ἔνθα γὰρ ἂν ὁ τοῦ παθεῖν φόβος κατὰ πάντων ἐν ἴσῳ φαίνοιτο τρέχων, ἐκεῖ δή που πάντως ἑκάστῳ φροντὶς ἡ προυργιαιτέρα τῆς οἰκείας ἔσται ζωῆς, τῆς ἑτέρου πάντως κατημελημένης.*

Κατ' ἐκεῖνο δὴ οὖν φησὶ τοῦ καιροῦ, ἤγουν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἂν ῥᾴθυμοι γένοιντο τῆς περὶ πατέρας φιλοστοργίας υἱοὶ, θυγατέρες δὲ αὖ τῆς περὶ μητέρας, ἀπωσθήσεται τὰ νόμιμα, τουτέστιν, ἀτονήσει λοιπὸν καὶ ὁ τοῦ πρέποντος λόγος· οὐ γὰρ ἐν σχολῇ μὲν αἰτιάσεται πατὴρ τὸν 466 A. a *υἱὸν ὡς ἠμεληκότα καὶ φύσεως νόμων, οὔτε μὴν τοῖς ἐκ τοῦ καθήκοντος ἐπιτιμίοις ὑποθήσει θυγατέρα μητὴρ λελυπημένη, φροντίδος ἑτέρας ἐπηρτημένης, μᾶλλον δὲ ὀλέθρου καὶ τῶν εἰς ἄκρον κακῶν. οἰχήσονται γὰρ εἰς ἐρήμωσιν αἱ*

2. *ἐκ* A. (Alex. XII.) *ἀπὸ* Edd. (Vat. XII mg.) 5. *ἐπὶ* deest in A. *δὲ* pro *τε* A. 6. *ὄψεται* B. *Βαβυλωνίων* A. *Βαβυλῶνα* Edd. Statim *καὶ* pro *καίτοι* iid. 10. *βραχέων* pro *ὀλίγων* A. Statim *ὑπομνησόμεθα* Edd. 12. *καὶ* deest in A. *ὠλιγώρησε* Edd. invitis A.B. 15. *τοῦ* prius deest in A. *ἂν* assumptum ex A.B. 20. *πατέρας* B. *πατέρα* Edd. 21. *αὖ τῆς* retinui ex Edd. *αὐτῆς* A.B. *ἀπωσθήσεται*] *ἀποθήσονται* A. 23. *λόγος* assumptum ex A.B. 24. *καὶ* accessit ex A. Statim *φύσει* Edd. repugnantibus A.B.

πόλεις, καὶ εἰς διαμερισμὸν καὶ καταστροφήν. οἱ μὲν γὰρ ἐκείνης, οἱ δὲ τῆς γείτονος, ἕτεροι δὲ τῆς ὁμόρου καταστρατεύσονται, καὶ ἁπάσης καταδραμοῦνται τῆς γῆς ἐξ ὄρους εἰς ὄρος, ἐξ ἠοῦς εἰς δύσιν, ὡς ἐκ βορέου πρὸς νότον, ὡς μέχρι τερμάτων ἅπασαν ἁπλῶς καταδῃοῦσθαι τὴν γῆν, ἀπὸ [b] Τύρου ἕως ποταμοῦ καὶ ἐξ ὄρους εἰς ὄρος. εἰκὸς δὲ δὴ πάλιν νόμιμα λέγειν ἐν τούτοις τὰς ἐν ἔθει τεθειμένας τοῖς τῶν εἰδώλων τεμένεσιν ἑορτὰς, ἤγουν τὰς θυσίας. ἀνῃρημένων γὰρ αὐτοῖς τῶν πόλεων, οἴκων τε καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἁπάντων διηρπασμένων, τίς ὁ πληρώσων ἔτι τὰ νενομισμένα, καὶ τοῖς τῶν εἰδώλων ἕδεσι καὶ ναοῖς προσκομιῶν τὸ σέβας;

Ἴοι δ' ἂν ὁ λόγος, καὶ μάλα εἰκότως, καὶ ἐπ' αὐτοὺς εἴπερ ἕλοιτό τις τοὺς ἑτερόφρονας καὶ δοκησισόφους καὶ τὰ ὀρθὰ τῆς Ἐκκλησίας δόγματα διαστρέφοντας. ἤλωσαν [c] γὰρ ὡς πόλεις, καὶ εἰς διαμερισμὸν γεγόνασι τοῖς ἐχθροῖς· δῆλον δὲ ὅτι τοῖς κοσμοκράτορσι τοῦ αἰῶνος τούτου· καὶ μερίδες γεγόνασιν ἀλωπέκων, κατὰ τὸ γεγραμμένον, μερισάμενοι [Ps. lxii. 11.] τὴν ἀσέβειαν καὶ τοὺς τῆς βλασφημίας τρόπους καὶ τῆς ἀληθείας τὴν κατάῤῥησιν. συμβέβηκε δὲ ταυτὶ καὶ τοῖς Ἰουδαίων δήμοις, ὅτε τὸν Ἐμμανουὴλ ἀνοσίως περιυβρίσαντες, ἐκβεβλήκασι μὲν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, κατὰ τὸ [S. Matth. xxi. 39.] γεγραμμένον, σταυρῷ δὲ παρέδοσαν, καίτοι λέγοντες καὶ ἐπεγνωκότες ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ κληρονόμος. τοιγάρτοι πε- [d] [Ib. 38.] πόρθηνται καὶ ἀκλεῶς διολώλασιν, οὐχ ἑτέρου του χάριν, ἢ ἐκ καρπῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν. δέον γὰρ ἄγασθαι τὸν Δημιουργὸν, τῆς εἰς τὸν κόσμον ἀγάπης, ὅτι "τὸν Υἱὸν αὐτοῦ [S. Joan. iii. 16.] "τὸν Μονογενῆ δέδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ

3. ἐξ ὀροῦς A. ἐξ ὀρῶν Edd. εἰς ὄρος] εἰς ὄρη A. 4. ἐξιούσης εἰς βρῶσιν (sic) pro ἐξ ἠοῦς εἰς δύσιν A. Statim ὡς assumptum ex A.B. 5. ἁπλῶς A. αὐτοὺς Edd. Statim καταδῃοῦν iid. invitis A.B. 6. εἰκὸς] οἶκος (sic) A. 7. νόμιμον Edd. invitis A.b. 8. τὰς deest in b. 9. αὐτοῖς prius A. b. αὐτῶν Edd. παρ' pro γὰρ praecedens b. 10. πληρῶν B. Statim ἔτι om. B. 11. προσκομίζων (sic) A. 14. ἤλωσαν γὰρ ὡς πόλεις A. ἤλω γὰρ ἡ πόλις Edd. 17. γεγόνασιν] + τῶν B. μερισ.] + δὲ Edd. invitis A.B. 18. Haec καὶ τοὺς τῆς βλ. τρόπους accesserunt ex A. 19. τοῖς] + τῶν B. 20. ὅτι pro ὅτε Edd. repugnantibus A.B. 24. του om. A. 27. δέδωκεν] ἔδωκεν A.

*"ἀπόληται ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον," τοῦτο μὲν οὐκ ἔδρων·
πόθεν; ἀναφυσώμενοι δὲ πρὸς ἀλαζονείας ἀπεκτόνασι τὸν
Ps xxxiv. 12. Δεσπότην, ἀνταποδιδόντες αὐτῷ πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, κατὰ
e τὸ γεγραμμένον, καὶ πᾶν εἶδος δυσσεβείας ἀνοσίως ἐπι-
Es. l. 11. τηδεύοντες. ἀκουέτωσαν δὴ οὖν "Πορεύεσθε τῷ φωτὶ τοῦ
"πυρὸς ὑμῶν καὶ τῇ φλογὶ ᾗ ἐξεκαύσατε," καὶ μὴν καὶ τό
Prov. i. 31. "Ἔδεσθε τοὺς καρποὺς τῶν ἰδίων ἐπιτηδευμάτων."*

14 Ποίμαινε λαόν σου ἐν ῥάβδῳ φυλήν σου, πρόβατα κληρονομίας
σου, κατασκηνοῦντας κατὰ μόνας δρυμὸν ἐν μέσῳ τοῦ Καρμή-
λου, νεμήσονται τὴν Βασανῖτιν καὶ τὴν Γαλααδῖτιν, καθὼς αἱ
15 ἡμέραι τοῦ αἰῶνος. καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ἐξοδίας σου ἐξ
467 A. a Αἰγύπτου ὄψεσθε θαυμαστά.

*Ἐφήρμοσται πάλιν τοῖς διὰ μέσου κειμένοις ὁ λόγος, καὶ
μετανεύει πρὸς τὸ χρηστὸν, τῇ τῶν ἐν Χριστῷ νοουμένων
ἀγαθῶν ἐλπίδι προτρέπων ἐπὶ τὸ ἄμεινον καὶ μετατιθεὶς εὖ
μάλα πρός γε τὸ ἑλέσθαι βιοῦν ὀρθῶς. τεθορύβηκε μὲν γὰρ
οὐ μετρίως τῇ προαγορεύσει τῶν σκυθρωπῶν τοὺς εὐκόλως
ἰόντας ἐπὶ τὸ ῥᾳθυμεῖν, ἀνακτᾶται δὲ αὖ, τὸ κατευφραίνειν
b εἶδος εὖ μάλα παρεντιθεὶς, ὡς ἂν μὴ ἀπογινώσκοντες οἱ πρὸς
οὓς ὁ τῆς νουθεσίας πεποίηται λόγος, φέροιντο κατὰ πετρῶν,
Prov. xviii. 3. ἀμεταστρεπτί τε καὶ ἀχαλίνως. γέγραπται γάρ "Ὅταν ἔλθῃ
"ἀσεβὴς εἰς βάθος κακῶν, καταφρονεῖ." εἰσκεκόμισται τοί-
νυν ἢ τὸ αὐτοῦ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, λέγον τῷ
Υἱῷ Ποίμαινε λαόν σου ἐν ῥάβδῳ φυλήν σου, πρόβατα κλη-*

2. *πόθεν; ἀναφυσώμενοι δὲ*] Sic edidi ex A. qui dedit *ποθὲν ἀναφ. δὲ.* *ἰόντες δὲ* B. Edebatur *οἱ δὲ.* 3. *κατὰ τὸ γεγρ.* om. B. 4. *ἐπιτηδεύοντας* Edd. ante Migne. 5. *πορεύεσθε*] + *ἐν* Edd. invito A. 6. *καὶ* primum] + *ἐν* iid. invitis A.B. 7. *ἔδεσθε* B. *ἑλέσθαι* (sic) A. *ἔδεσθαι* Edd. 8. *φυλήν* A.B. (Alex. XII.) *φυλάς* F. Edd. *φυλῆς* (36. al.) cf. infra 761 c. 9. *κατὰ μόνας* B.F. *καταμόνας* A. (XII mg.) *καθ' ἑαυτοὺς* Edd. (A.V.) Statim *δρυμῶν* A. (106.) 10. *αἱ* deest in B. 11. *ἐξόδου* F. (49.) *ἐκ γῆς* pro *ἐξ* A. (XII mg. 22. al.) cf. infra 469 a. 16. *γε* assumptum ex A. 17. *προσαγορεύσει* A. 18. *ῥᾴθυμον* pro *ῥᾳθυμεῖν* A. 20. *φέροιντο*] *φέρωντε* (= *φέρωνται*) A. 23. *ἢ* assumptum ex B. 24. *ποίμαινε*] + *τὸν* A. (22. al.) *φυλήν* A. *φυλάς* Edd.

ρονομίας σου, ἤγουν ἔτι πάλιν τὸ πρόσωπον ἡμῖν τὸ προφητικὸν αὐτῷ τρόπον τινὰ διακεκραγὸς τῷ Ἐμμανουὴλ, ὅτι χρὴ ποιμαίνειν αὐτὸν ἐν ῥάβδῳ τὸν ἴδιον λαὸν ἢ κλῆρον. c λαὸς δὲ Χριστοῦ, καὶ μέντοι καὶ πρόβατα νομῆς αὐτοῦ [Ps. xcix. 3.] νοηθεῖεν ἂν οἵ τε ἐκ περιτομῆς πιστεύσαντες, καὶ οἱ κεκλημένοι πρὸς ἁγιασμὸν ἐκ τῆς τῶν ἐθνῶν πληθύος. ἔκτισε γὰρ τοὺς [Eph. ii. 15, 16.] δύο λαοὺς εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν εἰρήνην καὶ ἀποκατήλλαξεν ἀμφοτέρους διὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ πρὸς ἕνωσιν τὴν πνευματικήν. καὶ γοῦν αὐτὸς ἔφασκεν ὁ Χριστός "Καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω" [S. Joan. x. 16.] τοὺς ἐκ περιτομῆς δηλονότι· "κἀκεῖνα δεῖ με ἀγαγεῖν, καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς "ποιμήν."

Λαὸς οὖν ἄρα Χριστοῦ, φυλή τε καὶ πρόβατα καὶ κληρονομία οἱ "οὐκ ἐξ ἔργων νόμου," [Gal. ii. 16.] δεδικαιωμένοι δὲ μᾶλλον διὰ d τῆς πίστεως. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ κατάραν ἦσαν, [Ib. iii. 10.] κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου φωνήν· οἱ δὲ φαῖεν ἂν ἐφ' ἑαυτοῖς ἀληθεύοντες "Εὐλογημένοι ἡμεῖς τῷ Κυρίῳ τῷ ποιήσαντι τὸν [Ps. cxiii. 23; cxvii. 27.] "οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Θεὸς Κύριος, καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν." καταποιμαίνει δὲ τοὺς ἰδίους ἐν ῥάβδῳ Χριστὸς, οὐκ ἐν σιδηρᾷ [Ps. ii. 9.] καταπλήττων, καὶ ὡς σκεῦος κεραμέως συντρίβων, κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος φωνὴν, ἀλλ' ἐπιστρέφων ἐν ἠπιότητι, καὶ e οἷα ποιμὴν ἀγαθὸς, μετρίοις ἀνακόπτων δείμασι τὰς ἐπὶ τὸ ῥᾴθυμον ὁρμὰς τῶν πεπιστευκότων· οὕτω γάρ που φησὶν ὁ τῶν ὅλων Δεσπότης, ὡς ἐν προσώπῳ Δαυεὶδ τὸν ἐφ' Υἱῷ διαπλάττων λόγον "Ἐὰν ἐγκαταλίπωσιν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὸν [Ps. lxxxviii. 31-4.] "νόμον μου, καὶ τοῖς κρίμασί μου μὴ πορευθῶσιν· ἐὰν τὰ

1. ἔτι assumptum ex A. 2. διακεκραγότος A. 3. αὐτὸν assumptum ex A. b. ἴδιον A. b. Ἰουδαικὸν Edd. 4. καὶ μέντοι om. B. invito b. Haec νομῆς αὐτοῦ assumpta ex A. 6. πρὸς] + τὸν Edd. invitis A. b. 9. τὴν om. A. γοῦν—τοὺς ἐκ περι- desunt in A. αὐτὸς ἔφασκεν hoc ordine B. 10. ἔχω'] + πρὸς Edd. invito B. 11. με δεῖ inverso ordine B. inv. A. γενήσονται A. 13. κληρονομίας pro καὶ κληρονομία A. 15. ἦσαν B. Edd. εἰσὶ A. 17. ἡμεῖς] ὑμεῖς A. [ὑ in rasura.] 19. ἐν alt. om. B. 20. πλήττων B. 21. ψάλλοντος A. ψαλμῳδοῦ Edd. 22. οἷον iid. invitis A.B. μετρίως pro μετρίοις A. 25. αὐτῶν Edd. 26. καὶ] + ἐν iid. invitis A.B. καὶ pro ἐὰν A.

“ δικαιώματά μου βεβηλώσουσι, καὶ τὰς ἐντολάς μου μὴ “ φυλάξωσιν, ἐπισκέψομαι ἐν ῥάβδῳ τὰς ἀνομίας αὐτῶν, 68 A. a “ καὶ ἐν μάστιξι τὰς ἀδικίας αὐτῶν· τὸ δὲ ἔλεός μου οὐ μὴ “ διασκεδάσω ἀπ' αὐτῶν.” οὐκοῦν συντρίβει μὲν, ὥσπερ ῥάβδῳ καταπαίων τῇ σιδηρᾷ, τὸν ἐξήνιον, ἀπειθῆ τε καὶ ἀλαζόνα, καὶ τὴν πίστιν οὐ προσιέμενον· παιδαγωγεῖ δὲ χρηστῶς τοὺς πεπιστευκότας, καὶ καταβόσκει μὲν ἐν κρίνοις, ἀποφέρει δὲ καὶ ἐν νομῇ ἀγαθῇ καὶ ἐν τόπῳ πίονι, δῆλον δὲ ὅτι τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ, καθιστὰς ἐναργῆ διὰ τοῦ Πνεύματος τοῖς νουνεχεστέροις τὰ ἐν αὐτῇ κεκρυμμένα, ἵνα Eph. iv. 13. b “ πρὸς ἄνδρα τέλειον ἀναβαίνωσι, καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας “ τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ,” λιπαρὰν ἔχοντες καὶ εὐτροφουμένην τὴν φρένα, καὶ ταῖς νοηταῖς ἐνσπαταλῶσαν τρυφαῖς.

Κατασκηνοῦμεν δὲ κατὰ μόνας οἱ ἀπόλεκτοι καὶ ἐκκεκριμένοι, καὶ τῶν ἄλλων ἀποφοιτήσαντες, οἳ μόνα φρονοῦσι τὰ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὴν τῶν προσκαίρων ἐκτετιμήκασι κτῆσιν, καὶ ταῖς τῆς σαρκὸς ἡδοναῖς ἐνδούμενοι, πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἐκτόπων οὐ μετρίως ἀπονενεύκασιν. οὐκοῦν ἠρεμαῖον ἔχοντες τὸν νοῦν, καὶ τύρβης αὐτὸν τῆς εἰκαίας c καὶ βδελυρᾶς ἀπαλλάττοντες, ἔξω που τεθείμεθα, σεπτήν τε καὶ ἀξιάγαστον διαζῶμεν ζωὴν, καὶ κατὰ μόνας ἐσμὲν, καθά- Hier. xv. 16, 17. περ ἀμέλει καὶ ὁ προφήτης Ἱερεμίας. ἔφη γὰρ ὅτι “ Κύριε “ παντοκράτωρ, οὐκ ἐκάθισα ἐν συνεδρίῳ αὐτῶν παιζόντων, “ ἀλλ' εὐλαβούμην ἀπὸ προσώπου χειρός σου· καταμόνας “ ἐκαθήμην, ὅτι πικρίας ἐνεπλήσθην.” κατοικοῦμεν δὲ κατὰ μόνας οἷάπερ ἐν δρυμῷ καὶ ἐν ὄρει. καὶ δρυμὸν μὲν νοήσεις d εὔξυλόν τε καὶ εὐανθῆ τὴν διφυᾶ παίδευσιν, ἠθικήν τε φημὶ

1. βεβηλώσουσι A. (Alex.) βεβηλώσωσι Edd. 3. μάστιγι B. 6. καὶ deest in Edd. 7. $\overline{\chi c}$ (= Χριστὸς) pro χρηστῶς B. 9. τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ A.B. τῆς θεοπνεύστου γραφῆς Edd. 10. γεγραμμένα A. 12–14. λιπαρὰν—τρυφαῖς desunt in B. 13. ἐνσπαταλῶσαν A. εὐσπατ. Edd. 15. κατασκηνοῦμεν A. κατασκηνοῦσι B. κατασκηνοῦσι μὲν Edd. οἷον pro οἱ A. ἐνκεκριμ. (= ἐγκ.) A. 18. κτίσιν A. 20. εἰκαίου A. 22. διαβιοῦμεν pro διαζ. A. 23. Κύριος A. Statim παντοκράτορ B. (90, 106, 144.) 26. δὲ] + οἱ Edd. invitis A.B. 28. διαφυᾶ iid.

καὶ δογματικὴν, ὅρος δὲ τὸ οἷον ὑψοῦ τε καὶ ἀνηγμένον. χθαμαλὸν γὰρ οὐδὲν τῶν παρ' ἡμῖν φιλοσοφουμένων, καὶ σπουδῆς ἀξιουμένων ἐν Ἐκκλησίᾳ. ὅτι δὲ πίων τε καὶ εὔβοτος ἡ τοιάδε νομὴ, κατασημαίνει πάλιν ὡς ἐκ παχυτέρων παραδειγμάτων, νεμηθήσεσθαι λέγων τοὺς ὑπὸ Χριστῷ παιδαγωγουμένους τήν τε Βασανῖτιν καὶ τὴν Γαλααδῖτιν· χωρία δὲ ταῦτα πλείστην ὅσην καὶ ἀμφιλαφῆ τοῖς θρέμμασιν ἀναβρύοντα νομὴν, καὶ ποικίλῃ πόᾳ πλουσίως κατεστεμμένα. ἀπὸ δὴ τῶν σωματικῶν καὶ ὡς ἐν αἰσθήσει κειμένων e ἀναθρώσκοντες σοφῶς ἐπὶ τὰ πνευματικὰ, καὶ τὴν ἔσω τε καὶ κεκρυμμένην θεωρίαν ἐννοῶμεν, ὅτι τοῖς τῆς θεοπνεύστου γραφῆς ἐντρυφῶν θεωρήμασιν ἐναβρύνεται μὲν τῶν ἁγίων ὁ νοῦς, πιμελῆς δὲ ὥσπερ τινὸς ἀναπίμπλαται, πρακτικῆς, ὡς ἔφην, καὶ θεωρητικῆς ἀρετῆς ἀφθόνως μεταλαχὼν, οὐκ εἰς χρόνον τινὰ βραχὺν καὶ συνεσταλμένον, ἀλλ' ὡς ὁ Προφήτης φησὶ, καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ αἰῶνος, τουτέστιν, εἰς μακρὸν καὶ ἀπέραντον. τὰ μὲν γὰρ εὐφραίνοντα τὴν σάρκα a **469 A.** σὺν αὐτῇ πίπτει καὶ μαραίνεται καὶ ἐν ἴσῳ σκιαῖς παριππεύοντα μετὰ βραχὺ συστέλλεται· τῶν δὲ ἄνωθεν καὶ πνευματικῶν ἀγαθῶν ἡ μέθεξις μακροῖς αἰῶσι συνεκτείνεται· ἀναπόβλητος γὰρ τῶν τοιούτων ἡ κτῆσις.

Ἔφη δὲ ὅτι ὄψεσθε θαυμαστὰ κατὰ τὰς ἡμέρας ἐξοδίας σου ἐκ γῆς Αἰγύπτου. ὥσπερ γὰρ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ δουλείας ἀπαλλάττων τὸν Ἰσραὴλ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, διαφόροις κολάσεσι κατῃκίζετο τοὺς ἐθέλοντας πλεονεκτεῖν, πηλῷ τε b

1. καὶ alt. om. A. Statim ἀνηρμένον pro ἀνηγμένον e conjectura edidit Aub. invitis A.B. Pont. 3. ἐκκλησίαις A. δὲ] + ἐστι A. 5. ὑπὸ Χριστῷ] ὑπὸ Χριστοῦ A. 6. χωρία δὲ ταῦτα] χῶραι δὲ αὗται B. 7. ἀναβρύουσαι B. 8. πλουσίως πόᾳ inverso ordine B. Statim κατεστεμμέναι B. 10. σοφῶς A. σαφῶς Edd. 12. θεωρήμασιν ἐντρυφῶν inverso ordine A. 13. ὁ deest in Edd. 14. οὐκ εἰς χρόνον μεταλαχὼν βραχύν τινα καὶ συνεσταλμ. ἀλλ' ἀφθόνως inverso ordine addens καὶ B. 17. τὰ μὲν A.B. τά τε Edd. 18. αὐτοῖς pro αὐτῇ iid. σκιαῖς] σκιᾶς Aubertus. 21. ἀπόβλητος A. κτίσις A. 22. ἐξοδίας] ἐξόδου Edd. 23. ἐν γῇ (sic) A. τῆς pro γῆς B. Haec ὥσπερ γὰρ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ accesserunt ex A. 25. θέλ. pro ἐθέλ. B.

αὐτὸν καὶ πλινθείᾳ κατατρύχοντας, οὕτω δὲ καὶ ἡμᾶς τοὺς πεπιστευκότας τῆς τοῦ διαβόλου χειρὸς καὶ τῆς νοητῆς δουλείας ἔξω τιθεὶς ὁ Σωτὴρ, ἔδησε τὸν ἰσχυρὸν ὡς αὐτός φησι, καὶ ἐξέβαλεν ἔξω τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου. [S. Matth. xii. 29. S. Joan. xii. 31.] καὶ ὥσπερ ὁ Φαραὼ κατεποντίσθη, καὶ ἀπόλωλεν ὁμοῦ τοῖς ἰδίοις ὑπασπισταῖς· οὕτω πάλιν ὁ σατανᾶς ὁμοῦ τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι μονονουχὶ γέγονεν ὑποβρύχιος, σειραῖς ζόφου τεταρταρωμένος. [2 S. Pet. ii. 4.] καὶ ὥσπερ ὁ Ἰσραὴλ εἰς Μωυσέα μὲν, πλὴν ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐβαπτίζοντο· οὕτω καὶ [1 Cor. x. 2.] c ἡμεῖς εἰς Χριστὸν βεβαπτίσμεθα. αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ νοητὴ νεφέλη, ἡ τὴν ὑφ' ἥλιον καταρδεύουσα, καθάπερ τισὶν ὑετοῖς, τοῖς εὐαγγελικοῖς κηρύγμασι. καὶ ὥσπερ ἐκείνοις καθίει τὸ μάννα κατὰ τὴν ἔρημον, οὕτω καὶ ἡμῖν ἑαυτὸν δίδωσιν εἰς τροφὴν "ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, καὶ ζωὴν "διδοὺς τῷ κόσμῳ." [S. Joan. vi. 51, 33.] καὶ εἰσεκομίζοντο μὲν εἰς γῆν ἐκεῖνοι τὴν αἰσθητήν· ἡμεῖς δὲ τὴν ἄνω κατακληρονομοῦμεν πόλιν, τὴν ἐπουράνιον Ἱερουσαλὴμ, τὴν τῶν πρωτοτόκων Ἐκκλησίαν· καὶ ταύτην εἶναι τὴν γῆν φησὶν ὁ Σωτὴρ, ἣν καὶ τοῖς πραέσιν [S. Matth. v. 5.] d ἐπηγγείλατο. οὐκοῦν ὡς ἐξ ὁμοιότητος τῶν πάλαι γεγενημένων ἐπὶ τῷ Ἰσραὴλ μαθήσῃ σαφῶς τῶν διὰ Χριστοῦ κατωρθωμένων ἐν ἡμῖν τὴν δύναμιν.

Ἐπειδὴ δὲ τοῖς ἀκροωμένοις τὸ τελοῦν εἰς ὄνησιν πανταχόθεν ἡμᾶς ἐκπορίζειν ἀναγκαῖον, φέρε καὶ ἑτέραν ἰόντες ὁδὸν, ἀπὸ τῆς τῶν ὀνομάτων ἑρμηνείας ἑλόντες λέγωμεν.

1. κατατρύχοντες Edd. ante Migne. correxi ex A. δὲ om. A. Statim καὶ assumptum ex A.B. ὑμᾶς Edd. 2. Haec καὶ τῆς νοητῆς—τὸν ἰσχυρὸν accesserunt ex A.B. 5. κατεποντίσθη B. κατεποντίζετο Edd. 7. δαίμοσι pro πνεύμασι B. σειραῖς A. σιροῖς B. Edd. ζόφοις (ut Alex.) τεταρταρωμένοις A. 9. ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ hoc ordine A. 10. ἐβαπτίσθημεν A. Statim αὐτὸς γὰρ A. οὗτός τε Edd. 11. ἡ om. A. ὑφ' ἡλίῳ κατύρδουσαν (sic) A. 13. μάννα A.B. νᾶμα Edd. 16. κατακληρον.—Ἱερουσαλὴμ] κληρον. γῆν τὴν ἐπ. πόλιν B. 17. τῶν deest in Edd. 18. πραέσιν] πατράσιν iid. 19. ἐπηγγέλλετο A. 21. ἐν ἡμῖν] εἰς ἡμᾶς A. 22. Ἐπειδὴ δὲ A. Ἐπεὶ δὲ Edd. τοῖς assumptum ex A.B. ἀκροωμένους Edd. ante Migne. ἕνωσιν pro ὄνησιν Edd. ante Migne. Statim πάντοθεν Edd. invito A. 24. τῶν deest in Edd. ἑρμηνείας] + ἀρχὴν iid. invitis A.B.

Κάρμηλος μὲν γὰρ Περιτομῆς ἐπίγνωσις ἑρμηνεύεται, αἰσχύνη δὲ Βασανῖτις, Γαλααδῖτις γεμὴν Διαθήκης μετάθεσις. ἔχει δὲ λίαν ἔν γε δὴ τούτοις μάλιστα τὸ πιθανὸν ὁ λόγος. e ἐσόμεθα τοίνυν, Χριστοῦ ποιμαίνοντος, ἐν ἐπιγνώσει περιτομῆς, δηλονότι τῆς ἐν Πνεύματι νοουμένης. περιτετμήμεθα γὰρ ἡμεῖς ἀχειροποιήτῳ περιτομῇ, καὶ τὸν ἐν τῷ κρυπτῷ (Rom. ii. 29.) περιφέρομεν Ἰουδαῖον, τοῦ κατὰ σάρκα Ἰσραὴλ τὴν αἰσθητὴν ἔχοντος μόνην καὶ τὴν ἐν γράμματι, καὶ οὐχὶ δὴ πάντως τὴν ἐν καρδίᾳ διὰ τοῦ Πνεύματος. αὕτη γὰρ ἡ ἀληθὴς περιτομὴ, Θεῷ γνωρίμους ἀποτελοῦσα τοὺς δεχομένους αὐτήν. τοιγάρτοι καὶ ἔφασκε προφητικὸς ἡμῖν ὁ λόγος (Hier. iv. 4.) "Περιτμήθητε τῷ Θεῷ, καὶ περιτεμεῖσθε τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν, a 470 A. "ἄνδρες Ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλήμ." ἐν Καρμήλῳ δὴ οὖν ἐσόμεθα, διαποιμαίνοντος Χριστοῦ, τουτέστιν ἐν ἐπιγνώσει περιτομῆς, ἔσομεθα δὲ οὐδὲν ἧττον καὶ ἐν Βασανίτιδι, τουτέστιν ἐν ἐντροπῇ καὶ αἰσχύνῃ, οὐκ ἐλεγχόμενοι διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλ' ὅτι πεπλημμελήκαμεν, ταύτητοι μεταγινώσκοντες, καὶ ἐν αἰσθήσει λοιπὸν τῶν ἐξ ἀγνοίας ἡμαρτημένων ἐρχόμενοι· σωτηρίας δὲ τὸ χρῆμα ὁδός. b ἀναισθησίας γὰρ τῆς ἐσχάτης ἀπόδειξις ἐναργὴς, τὸ οἷον σκληρᾷ τε καὶ ἀναισχύντῳ καρδίᾳ διαβιοῦν ἑλέσθαι τινὰς, καὶ ἥκιστα μὲν τοῖς ἰδίοις πταίσμασιν ἐπερυθριᾶν· κεῖσθαι δὲ τάχα που καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἡμαρτημένων. οὐκοῦν οἱ ἐν ἐπιγνώσει περιτομῆς τῆς νοητῆς τε καὶ θείας, ἐπερυθριάσουσι μὲν τοῖς ἰδίοις πταίσμασιν, ἐν αἰσθήσει δὲ τοῦ πεφυκότος ἀδικεῖν γενόμενοι, πάντως που μεταφοιτήσουσιν ἐπὶ τό σφισιν αὐτοῖς ὅτι μάλιστα πρεπωδέστατον. ἔσονται δὲ οἱ

1. *αἰσχύνη*] *καταισχύνει* (sic) A. 3. *τούτῳ* A. 5. *καὶ ὡς* pro *τῆς* A. 8. *μόνην* B. Edd. *μονὴν* A. 9. *περιτομὴ*] + *καὶ* Edd. invitis A.B. Statim *Θεῷ* deest in A. 10. *ἀποτελεῖ* Edd. 11. *προφητικὸς*] *προφητικῶς* Edd. *ὁ* deest in B. 12. *καρδίαν* (sic) pro *σκληροκαρδίαν* B. 14. *ποιμαίνοντος* A. Statim *τοῦ* add. Edd. invitis A.B.

15. *βασανίτιδι* (*α* supra) A. 16. *ἐν* deest in Edd. [*ἐν τρ.* Pont. Migne.] 19. *ἐρχόμενοι*] *γινόμενοι* B. 19–23. *ἀναισθησίας—τῶν ἡμαρτημένων* om. B. 23. *ἐν* alt. om. A. Statim *γνώσει* pro *ἐπιγνώσει* B. invito A. 26. *γινόμενοι* A.

c τοιοῦτοι καὶ ἐν τῇ Γαλααδίτιδι, τουτέστιν, ἐν μεταστάσει νομοθεσίας ἤγουν διαθήκης. πολιτευσόμεθα γὰρ ὑπὸ Χριστῷ γεγονότες, νομικῶς μὲν οὐκέτι, ζήσομεν δὲ μᾶλλον εὐαγγελικῶς, καὶ τὴν ἐκ τοῦ γράμματος παχύτητα παρατρέχοντες, τὴν πνευματικὴν λατρείαν ἐπιτελέσομεν τῷ Θεῷ, καὶ πρὸς τὸ ἀσυγκρίτως ἄμεινον μεθιστάμενοι, ἀλλαξόμεθα τῶν τύπων τὴν ἀλήθειαν.

16 Ὄψονται ἔθνη καὶ καταισχυνθήσονται ἐκ πάσης τῆς ἰσχύος αὐτῶν,
d ἐπιθήσουσι χεῖρας ἐπὶ τὸ στόμα αὐτῶν, τὰ ὦτα αὐτῶν ἀπο-
17 κωφωθήσονται. λείξουσι χοῦν ὡς ὄφεις σύροντες γῆν, συγχυ-
θήσονται ἐν συγκλεισμῷ αὐτῶν.

Ἔθνη φησὶν ἐν τούτοις τὰς βδελυράς τε καὶ ἀκαθάρτους τῶν δαιμόνων ἀγέλας, αἳ πάντῃ τε καὶ πάντως ἐπὰν ἴδωσι τοὺς ἐν Χριστῷ καλουμένους εἰς δικαίωσιν, εἰς ἁγιασμὸν, εἰς ἀπολύτρωσιν, εἰς υἱοθεσίαν, εἰς ἀφθαρσίαν, εἰς δόξαν, εἰς ἀνειμένην τε καὶ ἐλευθέραν ζωὴν, τότε δὴ τότε καταισχυνθήσονται, τῆς κατ' αὐτῶν δυναστείας ἐξωθούμενοι καὶ τὴν e ἰδίαν ἰσχὺν διαπίπτουσάν τε καὶ ἀτονοῦσαν βλέποντες. δέδωκε γὰρ ἡμῖν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς "πατεῖν "ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ "ἐχθροῦ." (S. Luc. x. 19.) κείσονται δὴ οὖν ὑπὸ πόδας τῶν πεπιστευκότων οἱ πάλαι νενικηκότες, κατηῤῥωστηκότες τὸ ἄναλκι καὶ ἀπονευρούμενοι διὰ Χριστοῦ. καὶ τὰς μὲν χεῖρας ἐπιθήσουσι τῷ στόματι, καταγορεύειν οὐκέτι τῶν ἡμαρτηκότων συγχωρούμενοι· "Θεὸς γὰρ ὁ δικαιῶν, τίς ὁ κατακρίνων;" (Rom. viii. 33, 34.) κατὰ τὸ

1. *μεταστάσει*] *μεταθέσει* B. 4. *παρατρέχοντες* A.B. *παρατρέποντες* Edd. 8. *αἰσχυνθήσονται* F. (Co.) 9. *ἐπιθήσουσι χεῖρας*] *τὰς χεῖρας ἐπιθήσ.* A. (XII. 153, 198, 233.) *τὸ* deest in B. (Alex. XII.) *τὸ* habet A. *ἀποκωφωθήσονται* A. (Alex.) *ἀποκωφωθήσεται* Edd. (Vat.) 10. *συγχυθήσονται*] *συγκλεισθήσονται* A. (106.) 13. *δαιμόνων*] *δαιμονίων* A. *ἐπειδὰν* pro *ἐπὰν* A. 15. *εἰς υἱοθεσίαν—ἐλευθέραν ζωὴν*] *εἰς ἀφθαρσίαν, εἰς δόξαν, εἰς υἱοθεσίαν, εἰς ἐλευθέραν ζωὴν* B. 18. *τε* assumptum ex A. 22. *ἀπονευρούμενοι* A. *ἀπονενευρουμένοι* (sic) Pont. quod correxit ad *ἀπονενευρωμένοι* Aub. *ἀπονεκρούμενοι* B. 25. *κατὰ τὸ γεγρ.* desunt in B.

γεγραμμένον. ἔφη δέ που καὶ ὁ μακάριος Δαυεὶδ ὅτι "Πᾶσα a 471 A. Ps. cvi. 42. ἀνομία ἐμφράξει τὸ στόμα αὐτῆς." σιωπήσουσι δὴ οὖν, καὶ οὐχ ἑκόντες, φησὶν, οἱ δεινοὶ πρὸς ἐγκλήματα, καὶ ὥσπερ ὑπὸ βροντῆς βεβλημένοι τοῦ ἐφ' ἡμῖν δηλονότι θαύματος, ἀποκωφωθήσονται. ἐξαίσιον γὰρ ἄκουσμα τὸ ἐφ' ἡμῖν, μέγα τε ὥσπερ καὶ ὑπερφυὲς ἀληθῶς κατακτύπημα, εἴπερ ἐστὶν ἀληθὲς "Ὅτι ἔτι ὄντων ἡμῶν ἁμαρτωλῶν κατὰ καιρὸν Rom. v. 8, 6. "Χριστὸς ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανεν," ἵν' οἱ πάλαι δεινοῖς καὶ b ἀφορήτοις ἐνισχημένοι πταίσμασι, νῦν ὦμεν ἡγιασμένοι, καὶ "Οὐκ ἐξ ἔργων δικαιοσύνης ἃ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλ'" ἐλέῳ Tit. iii. 5. καὶ χάριτι, οἱ πάλαι λελυπημένοι καὶ ἁπάσης ἐλπίδος ὡς ἀπωτάτω, νῦν ἠγαπημένοι, λαμπροὶ καὶ ἀπόβλεπτοι, "κλη- Rom. viii. 17. "ρονόμοι μὲν Θεοῦ, Χριστοῦ δὲ συγκληρονόμοι." ἀποκωφωθήσονται δὴ οὖν φησὶ, μονονουχὶ καὶ ἐμβρόντητοι γεγονότες διάτοι τὴν ἐφ' ἡμῖν γαληνότητα τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς παραδόξου χρηστότητος τὴν ὑπερβολὴν, λείξουσι χοῦν σύροντες γῆν ὡς ὄφεις, τουτέστιν, οὐχ εὑρήσουσι τροφήν. ἔθος μὲν γὰρ τοῖς c ὄφεσιν, εἰ ἐν ἐνδείᾳ γένοιντο τῶν ἐδωδίμων, ἔσθ' ὅτε διαμάττειν τῇ γλώττῃ τὸν χοῦν, καὶ τροφὴν ἡγεῖσθαι τὸ παρατυχόν. ἔσεσθαι δέ φησιν καὶ τοὺς ἀκαθάρτους δαίμονας ἐν ἴσαις ἐνδείαις. οἱ γὰρ δὴ πάλαι τρυφᾶν εἰωθότες καὶ ἄρδην ἅπαντας καταπίνοντες τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, οὐχ εὑρήσουσιν ἔτι τὸν τοῦτο παθεῖν ἀνεχόμενον, διὰ τὸ καὶ πάντας σεσῶσθαι παρὰ Χριστοῦ, ἥκειν τε λοιπὸν εὐσθενείας εἰς τοῦτο πνευματικῆς, ὡς τῶν ἀρχαίων ἐκείνων μὴ ἀνέχεσθαι δηγμάτων, ἐπιβαίνειν δὲ μᾶλλον ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον, κατὰ τὸ d Ps. xc. 13. γεγραμμένον. οὐχὶ μόνον δὲ λείξουσι τὴν γῆν, ἀλλὰ γὰρ καὶ

1. καὶ om. A. 5. ἄκουσμα] ἀκουσμάτων B. 7. ἡμῶν ὄντων ἁμ. ἔτι inverso ordine A. ἔτι deest in B. καιροὺς A. 9–13. καὶ οὐκ— συγκληρονόμοι desunt in B. 10. ὧν pro ἃ A. 11. λελυπημένοι A. μεμισημένοι Edd. 14. φησὶ deest in A. 15. καὶ τῆς π. χ. τὴν ὑπερβ. desunt in B. χρηστότητος A. γαληνότητος Edd. 16. Haec χοῦν σύροντες accesserunt ex B. χοῦν καὶ γῆν........(eraso συροῦσιν ?) A. 17. μὲν deest in Edd. 21. πάλαι] πάλιν A. ἄρδειν Edd. 23. καὶ deest in A. Statim πάντας A. πάντως Edd. 24. ἥκει iid. 25. διηγημάτων pro δηγμάτων B. Statim ἀναβαίνειν Edd. 27. δὲ μόνον inverso ordine A.

συγχυθήσονται ἐν συγκλεισμῷ αὐτῶν, τουτέστι, συνεχόμενοί τε πρὸς ἀσθενείας καὶ λύπας, καὶ οἷον πολιορκούμενοι τῇ τοῦ καταθλίβοντος δυνάμει, φημὶ δὴ Χριστοῦ, οὐκ ἐν μετρίοις ἔσονται δείμασιν.

Εἰκὸς δὲ δή τι καὶ ἕτερον ἐν τούτοις ἡμῖν ὑποδηλοῦν τὸν συγκλεισμόν. γενόμενος γὰρ καθ' ἡμᾶς ὁ Μονογενὴς μυρία μὲν ὅσα παραδόξως εἰργάζετο, πλείονα δὲ ἦν οἶμαί που τῶν ὁρωμένων τὰ μὴ ὁρώμενα. ἐπέταττε γὰρ τοῖς ἀκαθάρτοις
e *πνεύμασι καταβαίνειν εἰς ᾅδου, καὶ κατακλείεσθαι λοιπὸν εἰς τὴν ἄβυσσον, ἵνα τῶν πικροτέρων θηρίων ἀπαλλάττοι τὴν γῆν. εἰκόνα δὲ τοῦ πράγματος ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις τεθεάμεθα γράμμασιν· ἐπειδὴ γὰρ εἷλεν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυὴ*
Jos. x. 17, 18. *τὰς τῶν ἐθνῶν χώρας, πέντε βασιλεῖς κατέκλεισεν ἐν σπηλαίῳ, ἐπεκύλισέ τε τῷ στόματι λίθον, τῆς τοῦ Σωτῆρος οἰκονομίας ἀνατυπῶν, ὡς ἔφην, ἐφ' ἑαυτῷ τὴν δύναμιν. καὶ*
S. Luc. viii. 31. *γοῦν οἱ δαίμονες "παρεκάλουν αὐτὸν, ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς*
472 A. a *" εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν." συγχυθήσεσθαι δὴ οὖν αὐτοὺς φησὶν ἐν συγκλεισμῷ αὐτῶν, οἷον κατακλειομένους εἰς ᾅδου*
2 S. Pet. ii. 4. *λοιπὸν, καὶ σειραῖς ζόφου ταρταρωμένους, ἵν', ὡς ἔφην, τῶν πικρῶν τε καὶ ἀνημέρων θηρίων ἀπαλλάττῃ λοιπὸν τὸ γένος τὸ ἀνθρώπινον.*

Ἐπὶ τῷ Κυρίῳ Θεῷ ἡμῶν ἐκστήσονται, καὶ φοβηθήσονται ἀπὸ
18 σοῦ. τίς Θεὸς ὥσπερ σύ; ἐξαίρων ἀνομίας καὶ ὑπερβαίνων
b ἀδικίας τοῖς καταλοίποις τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, καὶ οὐ
συνέσχεν εἰς μαρτύριον ὀργὴν αὐτοῦ, ὅτι θελητὴς ἐλέους ἐστίν.

2. *τε* om. B. *οἱ* pro *οἷον* Edd. 3. *οὐκ*] *καὶ οὐκ* A. 5. *τὸν συγκλεισμὸν ὑποδηλοῦν* [*δηλοῦν* Edd.] inverso ordine B. Edd. 7. *ἦν* assumptum ex A. 9. *κατακεκλεῖσθαι* A. 10. *πικροτάτων* B. *ἀπαλλάττοι* A. *ἀπαλλάττῃ* B. Migne. *ἀπαλλάττει* Edd. ante Migne. 11. *δὲ* om. A. *ἀρχαιοτάτοις* Edd. invitis A.B. 13. *ἐξέκλεισεν* A. 15. *ἀνατυπῶν* accessit ex A.B. 17. *δὴ* deest in Edd. 19. *σειραῖς* A. *σιροῖς* B. *σιροῦς* (sic) Pont. in *σιροὺς* correxit Aub. 20. *πικρῶν* B. *περιττῶν* A. Edd. *ἀπαλλάττοιτο* A. *τὸ* om. Edd. 22. Θεῷ deest in Edd. *ἐνστήσονται* iid. 24. *ἀδικίας* A.B. (XII al.) *ἀσεβείας* Edd. cf. supra 210 c. *καὶ οὐ συνέσχ. εἰς μ. ὀργὴν αὐτοῦ* desunt in A.

αὐτὸς ἐπιστρέψει καὶ οἰκτειρήσει ἡμᾶς, καταδύσει τὰς ἀδικίας 19
ἡμῶν καὶ ἀποῤῥίψει εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης πάσας τὰς
ἁμαρτίας ἡμῶν. δώσει εἰς ἀλήθειαν τῷ Ἰακώβ, ἔλεος τῷ 20
Ἀβραάμ, καθότι ὤμοσε τοῖς πατράσιν ἡμῶν κατὰ τὰς ἡμέρας
τὰς ἔμπροσθεν.

Ἔκστασις γὰρ ἀληθῶς τὸ Χριστοῦ μυστήριον, καὶ παντὸς ἐπέκεινα λόγου τοῦ καταθαυμάζειν εἰδότος τῆς ἐφ' ἡμῖν c *ἡμερότητος ἡ ὑπεροχή. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Ἀμβακοὺμ τὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως τρόπον κατατεθηπὼς ἀνακέκραγει σαφῶς* "Κύριε *εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου καὶ ἐφοβήθην,* " Κύριε *κατενόησα τὰ ἔργα σου καὶ ἐξέστην.*" (Abac. iii. 1, 2.) *ἐν μορφῇ γὰρ ὑπάρχων καὶ ἐν ἰσότητι τοῦ* Θεοῦ *καὶ* Πατρὸς *ὁ* Μονο*γενής, καὶ πλούσιος ὢν ὡς* Θεὸς, *ἐπτώχευσε δι' ἡμᾶς, ἵν' ἡμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσωμεν·* (2 Cor. viii. 9.) *ἵνα σώσῃ τὸ ἀπολωλὸς, ῥώσῃ τὸ ἠσθενηκὸς, καταδήσῃ τὸ συντετριμμένον, ζωοποιήσῃ τὸ ἐφθαρμένον, καθαρίσῃ τὸ ῥυποῦν, ἀπαλλάξῃ* d *δίκης τὸ καταδεδικασμένον, εὐλογημένον ἀποφήνῃ τὸ ἐπάρατον, τῇ τῆς υἱοθεσίας κατακαλλύνῃ τιμῇ τὸ δοῦλον τῇ φύσει. οὐκοῦν ἀκουέτω παρὰ πάντων* Τίς Θεὸς *ὥσπερ σύ*; *ἀγαθὸς δηλονότι καὶ ἀμνησίκακος, ἀνιεὶς ἐγκλήματα τοῖς καταλοίποις τῆς κληρονομίας αὐτοῦ· κατάλοιποι δὲ κληρονομίας αὐτοῦ νοηθεῖεν ἂν οἱ ἐξ* Ἰσραὴλ *πιστεύσαντες, τῆς ἑτέρας δηλονότι πληθύος ὠλοθρευμένης, ὅτι μὴ πεπιστεύκασιν. ἔφη δέ που* Χριστός "Ὁ *πιστεύων εἰς τὸν* Υἱὸν, (S. Joan. iii. 18.) " *οὐ κρίνεται· ὁ δὲ μὴ πιστεύων, ἤδη κέκριται ὅτι μὴ πεπί-* e

1. *καταδύσει*] *κατακλύσει* F. (Co.) *καὶ καταδυναστεύσει* A. 2. *ἀποῤῥίψει* B. (Alex. XII.) *ἀποῤῥίψῃ* A. *ἀποῤῥιφήσονται* Edd. (Vat.) *πάσας τὰς ἁμαρτίας*] *πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι* F. (22. al.) *πᾶσαι ἁμαρτίαι* Edd. Statim *αὐτῶν* pro *ἡμῶν* B. (153.) 7. *τῆς ἐφ' ἡμῖν ἡμερότητος* A.B. *τὴν—ἡμερότητα* Edd. Statim *τὴν ὑπεροχὴν* A. 11. *Κύριε* accessit ex A.B. 12. *ἐν* om. b. 13. *δι' ἡμᾶς* accessit ex A. b. 14. *αὐτοῦ* pro *ἐκείνου* A. b. 16. Haec *ἀπαλλάξῃ—τὸ ἐπάρατον* accesserunt ex A. 21. *κατάλοιπαι δὲ κληρονομίας αὐτοῦ*] Haec dedit e mg. sed manu ut vid. eadem (nisi quod *κληρονομίας* ex *κληρονομι*[a] correxisse videtur manus forte recentior) b. *οὗτοι δὲ* Edd. *οἳ* B. Nihil habet A. 22. *νοηθεῖεν αν* om. b. *ἐξ Ἰσραὴλ* om. A. invito b. 23. *ὠλοθρευμένης* A.B. *ὀλοθρευομένης* Edd. 24. *γάρ* pro *δέ* A.

“ στευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Υἱοῦ Θεοῦ.” ὑπερθρώσκει δὴ οὖν ἁμαρτίας καὶ παριππεύει τὰ ἐγκλήματα καὶ οὐ συνέσχεν εἰς μαρτύριον ὀργὴν αὐτοῦ. τὸ εἰς μαρτύριον ἀντὶ τοῦ εἰς τέλος, ἢ μέχρι παντός. ἐκβεβλήμεθα γὰρ ἐν Ἀδὰμ, ἀλλ' εἰσεδέχθημεν ἐν Χριστῷ. καὶ κατηράσατο μὲν ἐν ἐκείνῳ, ηὐλόγησε (Rom. v. 15.) δὲ πάλιν ἐν τούτῳ· “ Ὥσπερ γὰρ, φησὶ, τῷ τοῦ ἑνὸς “ παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον,” οὕτω καὶ τῷ τοῦ ἑνὸς δικαιώματι οἱ πολλοὶ ζήσονται. κατέληξε δὴ οὖν τῆς ὀργῆς, 473 A. a ὅτι θελητὴς ἐλέους ἐστίν· ἐν καιρῷ δὲ τῆς ἁπάντων ἐπιστροφῆς, τουτέστι τῆς ἐνανθρωπήσεως, οἷά περ ἐν θαλάσσῃ βαπτιεῖ τὰς ἁπάντων ἁμαρτίας. ἐπειδὴ δὲ τοῖς ἁγίοις πατράσιν, Ἀβραάμ τε φημὶ καὶ Ἰακὼβ ἐπηγγείλατο πολυπλασιάσειν αὐτῶν τὸ σπέρμα καθάπερ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, δώσει φησὶν αὐτοῖς τὰ ἐπηγγελμένα. κληθήσονται γὰρ πατέρες πολλῶν ἐθνῶν, οὐκ ἐν μόνοις δηλονότι τοῖς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ μετρουμένων τῶν τέκνων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐξ b ἐπαγγελίας. οὗτοι δέ εἰσιν οἱ ἐκ πίστεως τῆς καὶ καλουμένης ἀκροβυστίας, τοῖς ἐκ νόμου καὶ περιτομῆς εἰς ἑνότητα τὴν πνευματικὴν οἱονείπως ἀνακιρνάμενοι. γέγραπται γὰρ (Rom. ix. 6, 8. Gal. iii. 9.) ὅτι “ Οὐ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσραήλ· ἀλλὰ τὰ “ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα.” ὅσοι γάρ εἰσιν “ ἐκ πίστεως, εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ.” καὶ ὁ τῆς εὐλογίας τρόπος νοοῖτ' ἂν ἡ χάρις ἡ ἐν Χριστῷ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἡ δόξα σὺν Ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

1. υἱοῦ accessit ex A. ὑποθρώσκει (sic) A. 3. μαρτύριον—μαρτύριον] μαρτυρίας—μαρτυρίας Edd. invitis A.B. b. 5. ηὐλόγησε] Sic correxi ex A. εὐλόγ. Edd. 6. φησὶ] + ἐν Edd. invito A. 9. Hoc ἁπάντων accessit ex A.B. b. 11. φησὶ post δὲ add. Edd. invitis A. b. 12. τε om. B. καὶ Ἰακὼβ] In mg. καὶ Ἰσαὰκ add. A. haud consentiente b. 13. ὡς pro καθάπερ b. 14. φησὶν deest in B. 16. τῶν om. Edd. 17. ἐκ] + τῆς Edd. invito A. τῆς καὶ B. καὶ ἐκ τῆς Edd. 18. ἀκροβυστίας] + καὶ iid. invitis A.B. Statim τῆς pro τοῖς iid. καὶ assumptum ex A.B. ἑνότητα] + καὶ περιτομὴν A. 21. λογίζονται B. 24. Θεῷ καὶ desunt in B. 25. Haec νῦν καὶ ἀεὶ καὶ et τῶν αἰώνων assumpta ex B.

ΔΟΞΑ ΧΡΙΣΤΩ.

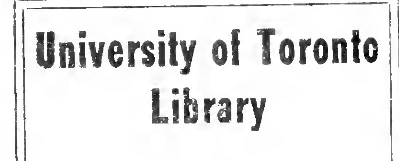
University of Toronto
Library

DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET

Acme Library Card Pocket
LOWE-MARTIN CO. LIMITED